

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથસદ્ગુરુતુતિ:	૧
૨	શ્રીસદ્ગુરુમહિમા.	૨
૩	શ્રીનાથવચનામૃત.	૩
૪	શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના અગીઆરમા વર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગનું મંગળાચરણ.	૪
૫	ભૂમા વિદ્યા.	૫
૬	શ્રીસત્સુખતીયમ્	૧૦
૭	મદાલસા.	૧૨
૮	પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાબ્જની પધરામણી	૧૪
૯	સંતપ્રસાદ.	૧૭
૧૦	આપાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનોત્સવાન્તર્ગત આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ.	૧૯
૧૧	શ્રીનાથસુખોદમાલા.	૨૦
૧૨	સનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ.	૨૨
૧૩	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૨
૧૪	પરચુરણ ભેટ.	૨૫
૧૫	લવાજમની પહોંચ.	૩૦

આવશ્યક નોંધ

“આનંદાશ્રમ”નો ચાલુવર્ષનો બીજો અંક શ્રાવણમહિનામાં બહાર પડશે.

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

ચાલુ ૧૧મા વર્ષનો આ ૧લો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. ડરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું ઊતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરતાએ કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-ભાંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહુતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીલગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિંટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગોંડલ.

श्रीदक्षिणामूर्तिनाथसद्गुरवे नमः ॥

आनंदं ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

अर्थः—आनंदस्वरूप ब्रह्मणे ज्ञानान्तर द्वायथा पणु शय पाभतो नथी.
तैत्तिरीय-उपनिषत्

वर्ष ११ भुं]

संवत् १९९८-अथमद्वितीय ज्येष्ठ

[अंक १

॥ श्रीनाथसद्गुरुस्तुतिः ॥

उपजातिवृत्तम् ॥

नमन्नराणामलिकस्यवेध-

दुर्लेपदुर्लेखविलेपिकाभ्याम् ।

श्रेयांसि सर्वाणि विधातृकाभ्याम्,

नमो नमः श्रीगुरुपादुकाभ्याम् ॥ १ ॥

वसंततिलकावृत्तम् ॥

धीरैः परिष्कृतधिया यतिभिर्विभाव्यम्,

मायामयैर्विधिशतैर्नीहि जातु लभ्यम् ।

श्रुत्यन्तसारवचनैरपि दुर्विभाव्यम्,

श्रीदक्षिणाकृतिमहं प्रणमामि नाथम् ॥ २ ॥

अप्राप्यमेव मनुजैर्हृतमाणधैर्यै-

र्जन्मान्तरेषु कृतपुण्यचयैर्दुरापैः ।

संसेव्यमानचरणाम्बुजयुग्ममोशम्,

श्रीदक्षिणाकृतिमहं प्रणमामि नाथम् ॥ ३ ॥

आकाररूपगुणहीनमहोऽनुकम्पा-

सम्यातसंमतनराकृतिमार्तमर्त्ये ।

સર્વાપરાધમવિચિંત્ય કૃતોપકારમ્,

શ્રીદક્ષિણાકૃતિમહં પ્રણમામિ નાથમ્ ॥ ૪ ॥

આર્યાવૃત્તમ્ ॥

પરિવેષિ નાથવચનામૃતમમરત્વં સદાતનં દાતૃ ।

હાયનમેકાદશમિદમુપૈતિ પત્રં શ્રુતેરાન્તમ્ ॥ ૫ ॥

પંડિત રઘુનંદન દ્વા

ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય

શ્રી દ. સ. ઘ. વિ.-મુખ્ય અધ્યાપક

ભાવાર્થ:—નમન કરતા મનુષ્યોના લલાટમાં રહેલા, દુઃખે કરીને ભૂંસી શકાય એવા વિધાતાએ લખેલા દુર્ભાગ્યરૂપ દુષ્ટ લેખને ભૂંસી નાંખનારાં તથા સર્વ કલ્યાણને કરનારાં શ્રીસદ્-ગુરુનાં બંને પાદુકાઓને વારંવાર નમસ્કાર. ૧

ધીરજવાળા યોગીઓવડે નિર્ભજ કરેલી બુદ્ધિથી જાણી શકાય એવા, ત્રિગુણવિષયક સક્રમ કર્મોનું પ્રતિપાદન કરનારાં સેક્ટો વિધિવાક્યોવડે ક્યારે પણ ન જાણી શકાય એવા, અને વેદાંતનાં મહાવાક્યોવડે પણ દુઃખે કરીને ભાગલાગલક્ષણાવડે-જાણી શકાય એવા શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ-સ્વરૂપ શ્રીનાથને હું નમસ્કાર કરું છું. ૨

હીનભાગી મનુષ્યોવડે ક્યારેય પ્રાપ્ત ન થઈ શકે એવા, અને અનેક જન્મોપર્યંત પ્રુણ કર્મોના સંગ્રહ કરનારા વિરલ મનુષ્યોવડે જેમનાં ચરણાંબુજ સેવાય છે એવા અંતર્યામિસ્વરૂપ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ શ્રીનાથને હું પ્રણામ કરું છું. ૩

આશ્ચર્યની વાત છે કે આકાર, રૂપ અને ગુણરહિત હોવા છતાં પણ દુઃખી મનુષ્યોઉપર કેવળ અનુકંપાના પ્રવાહને લઈનેજ જેમણે મનુષ્યશરીરને સ્વીકાર્યું છે એવા, અને એમ હોવાથીજ શરણાગત મનુષ્યોના સર્વ અપરાધોને ભૂલી જઈને તેમનું કલ્યાણ કરનારા શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્વરૂપ શ્રીનાથને હું નમન કરું છું. ૪

અવિનાશી અમૃતપણાનું દાન કરનારાં શ્રીનાથવચનામૃતને પીરસનાર અને શ્રુતિના રહસ્યને સ્પષ્ટ કરી બતાવનાર આ આનંદાશ્રમ માસિકપત્ર અગીઆરમા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. ૫

શ્રીસદ્ગુરુમહિમા

(એકતારામાં ગાવાયોગ્ય)

ધન્ય ગુરુ દાતા ને ધન્ય ગુરુદેવા રે;

સદ્ગુરુએ શબ્દ મુનાયા છ.

ટક.

ગુરુજીનો મેમા પરભુ પલ રે વળાણું ને;

સઘળાં પરાશત જાયે છ.

ધન્ય૦ ૧

અન્નદાન દીધાં ને ભૂમિદાન દીધાં ને;

જગનનાં રૂણ લૂંટાયા છ.

ધન્ય૦ ૨

કાશીએ જઈને પરભુ કન્યાદાન દીધાં ને;

દંચનના મેલ લૂંટાયા છ.

ધન્ય૦ ૩

પંડ ચીરાવીને આલ પડાવું ને;
સોનેરી રંગ ચડાવું છ.

ધન્ય૦ ૪

માળાં રે શીવડાવીને મારા ગુરુજને પેરાવું ને;
તોથે રે નાવે ગુરુજને તોલે છ.

ધન્ય૦ ૫

કહત કબીરા ને, મુનો મેરા સાધુ ને;
સાધુ વહા નિર્વાણે છ.

ધન્ય૦ ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

સૂક્ષ્મદષ્ટિની પ્રાપ્તિ કર્યા વિના મનુષ્યનું હૃદય સર્વદા નિર્ભય રહી
રાકતું નથી.

જે મનુષ્ય પ્રત્યેક કામમાં પરિણામનો પૂરતો વિચાર કરી, વિનય રાખી,
અને પોતાના કર્તવ્યનો પૂરો વિચાર કરી તે પ્રમાણે વર્તે છે તે મનુષ્ય
મુખાનુભવ કરવા સમર્થ થાય છે.

જેના વિશાસરૂપનો, કદી ન આવે પાર:

તેમાં મનને સ્થિર કરે, છૂટે આ સંસાર.

પોતાને મુમુક્ષુ માનનાર પુરુષે ને સ્ત્રીએ પોતાના અંતઃકરણના ને
પોતાની બંને પ્રકારની ઇન્દ્રિયોના વેગોને શાસ્ત્રદષ્ટિએ વારંવાર જોયા કરવા
જોઈએ, અને તેમાંના જે જે વેગો નિષિદ્ધ હોય તેમને રોકવાનો ને વિહિત
વેગોને બસવાન કરવાનો તેણે ઉર્મંગપૂર્વક સર્વદા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

જે મનુષ્યના હૃદયમાં શાસ્ત્રના ને પોતાના સદ્ગુરુના વચનમાં અડગ
શ્રદ્ધા હોય, તેમના વચનપ્રમાણે જે ધૈર્ય ને સાવધાનતાથી વર્તવા સતત
ઉર્મંગી રહેતો હોય, ને જે સદાશ્રદ્ધ રાખી તે પ્રમાણે વર્તેતો હોય તે મનુષ્ય-
નેજ તેમનો ઉપદેશ ફલદાતા થાય છે, અન્યને તે ફલદાતા થતો નથી.

યોગાભ્યાસ એ નટક્રિયાના વા શિક્ષણશાલાના અભ્યાસજેવો અભ્યાસ
નથી. એમાં અભ્યાસીની પ્રકૃતિરચિતો પૂર્વે વિચાર કરી સદ્ગુરુની આજ્ઞા-
પ્રમાણે યોગાભ્યાસીએ શ્રદ્ધાભક્તિથી ક્રમપૂર્વક વર્તવાનું હોય છે.

ગમે તેવો પ્રતિકૂલ સમય આવે તોપણ વિવેકીએ પોતાના પરમાર્થનું
સાધન સાધ્યા કરવું જોઈએ, અને વ્યવહારમાં કુશલ રહેવું જોઈએ.

શ્રદ્ધાભક્તિવાળું પ્રભુનું સ્મરણધ્યાન સાધકને વિપરીતમાર્ગે જતાં અટકાવવા
સમર્થ છે, ને તેના યોગક્ષેમનું રક્ષણ કરવાને પણ સમર્થ છે, માત્ર તે સ્મરણ-
ધ્યાન યથાથોડ્ય થવું જોઈએ.

પ્રાપ્તવ્યવહાર અહંતામમતાને ગાળવામાટે પરમાત્માની સેવારૂપ છે એમ
સમજી તે નિરભિમાનપણે ફલેશ્વજના પરિત્યાગપૂર્વક કરવો જોઈએ.

શ્રદ્ધા ને ઉર્મંગ રાખીને પારમાર્થિક સાધનોનું એવન કર્યા કરવાથી મનના
કુવેગો ઉત્તરોત્તર શાંત થતા જાય છે, અને તેની શાંતિમાં તથા મુખાનુભવમાં
વધારો થતો જાય છે.

ચિત્તસંશોધનથી હૃદયની પવિત્રતા ને એકાગ્રતા વધે છે, અને તેથી હૃદય નિર્ભય ને પ્રસન્ન રહી શકે છે, તથા વ્યવહાર સારો રહે છે.

પરમાત્માના અનન્યભક્તો મંદ ને મધ્યમપ્રકારના પ્રારબ્ધકર્મના ફલમાં જે ધારે તે પ્રભુના સ્મરણધ્યાનથી ફેરફાર કરી શકે.

આ વિદ્યેમાં દુઃખથી ભય પામવા કરતાં સહનશીલ થવું એ અગત્યનું છે.

“મહતામેવ સંપર્કાત્પુનર્દુઃખં ન વાઘતે ।

કો हि दीपशिखाइस्तस्तमसा परिभूयते ॥

—:o:—

(ચાલુ)

શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના અગીઆરમા વર્ષમાં

પ્રવેશપ્રસંગનું મંગલાચરણ

[લેખક: મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

જય નાથ !

જય મહેશ્વર !

જય સદ્ગુરુ પરમાત્મન !

કલિયુગનેવિષે જનતાને સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથ-ભગવાનના સ્વરૂપથી હે પરમાત્મન ! જે આનંદમય આનંદાશ્રમમાં આપ ભગવાન વિરાજ રહેલા છે તે આનંદમય આનંદાશ્રમમાંથી પ્રકટ થતું આનંદાશ્રમના પ્રતીકભૂત આ આનંદાશ્રમપત્ર આજ અગીઆરમા વર્ષમાં પ્રવેશ પામે છે તે મંગલપ્રસંગે, હે મંગલ-સ્વરૂપ ! સર્વ મંગલની સિદ્ધિ આપનારાં આપ ભગવાનનાં ચરણારવિન્દો અમારાં મસ્તકેને મંગલ સ્પર્શ કરાવીને અમે અમારા મંગલાચરણની સિદ્ધિ સાધીએ છીએ.

હે વિશ્વનું સર્જન કરનારા ! વિવિધ જનતાઓનું સર્જન કરનારા આપ ભગવાનજ આજ પુરુષ છે.

હે વિશ્વનું નિયમન કરનારા ! વિવિધ જનતાઓને તેમના સ્વધર્મનો યોગ્ય કરનારા આપ ભગવાનજ જગદ્ગુરુ વા સદ્ગુરુ છે.

હે વિશ્વવ્યવસ્થાપક ! આપ ભગવાનના યોગ્યે અનુસરી રહેનારી જનતાનાં આપો-આપ અભ્યુદય તથા નિઃશ્રેયસ સંધાતાં રહે તથા આપ ભગવાનના યોગ્યથી વિપરીત વર્તન કરી રહેનારી જનતાઓને આપોઆપ આ લોકના તથા પરલોકના દુઃખની આપત્તિ આવતી રહે એવી વ્યવસ્થા હે કાર્યદક્ષ રૂપોમાં ઉત્તમ ! આપ ભગવાને આ વિશ્વના સર્જનસમયથીજ પ્રવર્તિવેલી છે.

પણ હે વિશ્વની માયાને પ્રવર્તિવનારા ! આપ ભગવાનની વિશ્વમોહિની મહામાયાના નૂતનતારૂપ અંજનવડે અંજનયેલી આંખોવાળી વિવિધ જનતાઓ જેમ ભોગના પ્રકરણમાં નૂતનતાને અગ્રસ્થાન આપે છે તેમ સ્વધર્મના પ્રકરણમાં પણ નૂતનતાનેજ આજ અગ્ર-સ્થાને સ્થાપે છે !

હે પુરાણપુરુષ ! વિવિધ જનતાઓના સર્જનસમયે તેમનાં તપઃપૂત અંતઃકરણોમાં પ્રવર્તિવેલો હોવાથી વેદની સંજ્ઞાને પામેલો આપ ભગવાનો યોગ્ય આજની જનતાઓને પુરાણો જણાય છે !

‘હે’ વિધવિનાશક ! આપ ભગવાનના એ પુરાણા છતાં સદા અનુસરવાળેલા, બોધને અનુસરવાના સામર્થ્યની ક્ષીણતાજ આપ ભગવાનનો બોધ પુરાણો ગણી તેનાથી વિમુખ થતા રહેવામાં મુખ્ય હેતુ છે, છતાં આપ ભગવાનનો એ પુરાણો બોધ આજની નૂતન સંસ્કૃતિવાળી જનતાઓનો જીવનને અનુરૂપ નથી એવું મિષ તેઓ આગળ ધરે છે.

પણ હે જગદ્ગુરો ! આપ ભગવાનના બોધને અનુસરી રહેવાની યોગ્યતા તથા દૃઢતાને અભાવેજ આજની જનતાનું જીવન આજની જનતાનું જીવન થવા પામ્યું છે એ સહ્ય તેમને ન સમજાય એવું નથી, છતાં તે સહ્યને જોવાનું તેમને રચ્યું નથી !

સંસ્કારને અનુરૂપ શુદ્ધિનું નિયંત્રણ કરનારા હે વિશ્વના વિધાતા ! આપ ભગવાનના બોધને અનુરૂપ નહિ એવા જીવનને અધિક સમય જીવવાનું ચાલુ ન રાખતાં પુનઃ આપ ભગવાનના બોધને અનુરૂપ જીવન જીવતા થવાનું કરવું ઘટે તે ન કરતાં આપ ભગવાનના બોધને અનુરૂપ નહિ એવા આજના જીવનનેજ ધપાળ્યે જવામાં આજની જનતા પ્રગતિ સાધેલી જાણે છે ! જનતાના કર્મને અનુરૂપ ફલ યોગ્ય સમયે અવશ્ય ઉપજવનારા હે કર્મફળપ્રદાતા ! આજની જનતાના ઉદ્ભૂત થયેલા વિચિત્ર સંસ્કારોને અનુરૂપ તેમનો ફળભોગ પણ વિચિત્ર દેખાય છે.

પણ હે જગત્પિતા ! લૌકિકપિતા પણ પુત્રની દુઃખમય સ્થિતિની ઉપેક્ષા ન કરે તો અત્યંત દિવ્ય એવા આપ ભગવાને જનતાઓના દુઃખની ઉપેક્ષા કરવી ઘટતી નથી.

હે સ્વતઃસિદ્ધ સિદ્ધેશ્વર ! આપ ભગવાન સર્વથા સ્વતંત્ર છો. આપ ભગવાને અમુક કરવું ઘટે અને અમુક કરવું ન ઘટે એમ કહેનારા અમે કોણ માત્ર છીએ ? એ અમે જાણીએજ છીએ.

પણ હે દયાસિધો ! અમે તો આપ ભગવાનને એમ કહીને અત્યંત દીનભાવે કેવળ પ્રાર્થનાજ કરીએ છીએ એમ આપ ભગવાન પણ યથાવત્ જાણો છો, તેથી નિર્ભય રહી કહેવાનું કહી લઈએ છીએ, તો શરણાગત જાણી હે શરણાગતવત્સલ ! અમારા એવા અપરાધની આપ ભગવાન અવશ્ય ક્ષમા આપવા કૃપા કરજો.

વિશ્વનું યથાવદિત નિયંત્રણ કરનારા હે વિશ્વેશ્વર ! અત્યંત ઓછા કૃત્રીજ જનતા પાછી આપ ભગવાનના બોધને અનુરૂપ જીવન જીવતી ચાપ એમ કરવા હે કૃપાસિધો ! આપ ભગવાન અવશ્ય કૃપા કરજો.

હરિ : ૐ

જય નાથ !

જય વિશ્વેશ્વર !

—:o:—

મૂમા વિદ્યા

(કરાચી આનંદ-આશ્રમમાં આપેલા વ્યાખ્યાનનો સાર)

[વ્યાખ્યાતા: પૂ. સ્વામી શ્રીમાધવતીર્થજી]

શ્રીકૃપાનાથનો સિદ્ધાંત એ સનાતનધર્મનો મિદ્ધાંત હતો. સનાતનધર્મપ્રમાણે જીવનની શરૂઆતમાં માણુમનું ધ્યાન સનાતન તત્ત્વતરફ દોરવવામાં આવે છે અને તે માટે ખાસ સાધન તરીકે, સાચું જ્ઞાન, સાચું સ્વપ્ન, જીવનું સાચું સ્વરૂપ, માયો પ્રેમ, સાચું પ્રમાણ વિગેરે સમજાવવામાં આવે છે. આટલી જાણતો જો જીવનની શરૂઆતમાં સમજાવવામાં આવે તો

પાછળનું જીવન સુધારવાનું બહુ અનુકૂળ પડે છે. અમને એવી કેટલીક સગવડતા નાની ઉમરમાં શ્રીકૃપાનાથતરફથી મળી હતી. સને ૧૯૦૭માં સુખ્યમાં તેમણે ગીતા અને પાતાંજલયોગ-દર્શનનો કેટલોક ભાગ અમને સમજાવ્યો હતો.

ગીતામાં ૧૮મા અધ્યાયમાં ભગવાને સાચું જ્ઞાન અને સાચું સુખ બહુ સ્પષ્ટરીતે સમજાવેલ છે. જે જ્ઞાનથી બધા પ્રાણીમાત્રમાં એક અવ્યય પરમાત્માનું દર્શન થાય તેનેજ સાત્ત્વિક જ્ઞાન અથવા સાચું જ્ઞાન માનેલ છે, જે જ્ઞાનથી બધું જીવું જીવું દેખાય તેને રાજસજ્ઞાન માનેલ છે અને જે જ્ઞાનથી કર્મમાં આસક્તિ થાય અને જીવનના હેતુની ખબર ન પડે તે જ્ઞાનને તામસ જ્ઞાન કહે છે. તેવીજ રીતે જે સુખનું સાધન કરવામાં એટલે હૃદયને પવિત્ર બનાવવામાં પહેલાં બહુ મુશ્કેલી નડે અને અંતે આત્મપ્રસાદ મળતાં સાચો આનંદ મળે તે સાત્ત્વિક સુખ છે, ઇન્દ્રિયોને વિષયનો સંબંધ થતાં જે સુખ પહેલાં થોડીવાર અમૃતજેવું લાગે અને પાછળથી જે ઝેરજેવું લાગે તેને રાજસ સુખ કહે છે, કારણકે તેનાથી મન અને શરીર નબળાં થાય છે અને જે સુખ લેવાથી મોહ, નિદ્રા અને આળસ વધે તેને તામસ સુખ કહે છે.

હાલના કાળમાં આવી ઉપયોગી બાબત હાઇસ્કૂલો અને કોલેજોમાં શિખવવામાં આવતી નથી અને તેથી જીવંતીની શરૂઆતની ભૂલો જીવંતીના છેડાસુધી દૂર થતી નથી. આગલા કાળમાં આત્મજ્ઞાનમાટે જેટલી તૃષ્ણ હતી, જેટલી જિજ્ઞાસા હતી, તેટલી હાલમાં રહી નથી, અને અર્થ અને કામ એ બે પુરુષાર્થમાં માણસનું જીવન શરૂ થાય છે અને પૂરું થાય છે. આહાર, નિદ્રા, ભય અને મૈથુનનું સુખ તો ઢોરતે વગરપ્રયત્ને મળે છે અને માણસને પુરુષાર્થ કરવાથી એટલુંજ સુખ મળે તો માણસ ઢોરથી આગળ વધ્યો છે એમ કહી શકાય નહિ. માણસનું જીવન પોતાનું સ્વરૂપ સમજી સ્વરૂપનું ખરું સુખ લેવામાટે છે. એવા સુખનું સ્વરૂપ સમજવામાટે છાંદોગ્ય ઉપનિષદમાં ૭મા અધ્યાયમાં કહેલ છે કે:—

એક વખત નારદજી સનતકુમારપાસે ગયા હતા. સનતકુમારે નારદજીને કહ્યું કે તમે જે જાણતા હો તે કહો, એટલે પછી હું આગળનું જ્ઞાન સમજાવું. નારદજીએ કહ્યું—હું ચારે વેદ, ઇતિહાસ, પુરાણ, વ્યાકરણ, શ્રાદ્ધવિદ્યા, ગણિત, ભૂસ્તરવિદ્યા, તર્કશાસ્ત્ર, નીતિશાસ્ત્ર, નિરુક્ત, શિક્ષા, કલ્પ, જન્દ, ભૂતવિદ્યા, ધનુર્વેદ, જ્યોતિષ, ગન્ધર્વવિદ્યા, સર્પવિદ્યા, શિલ્પવિદ્યા વિગેરે જાણું છું છતાં હું આત્મવિત્ત નથી. મેં આપનેવા જ્ઞાની પુરુષોપાસેથી સાંભળેલું છે કે આત્મજ્ઞાનીજ શોકને તરી જાય છે.

સનતકુમારે કહ્યું કે તમે જે કંઈ શિખ્યા છો તે નામમાત્ર છે. માટે પહેલાં નામની ષક્તિ રૂપે ઉપાસના કરો. નારદે તેમ કહ્યું. છતાં તેનો શોક ગયો નહિ, એટલે ફરીથી સનતકુમારપાસે આવી નારદજીએ પૂછ્યું કે નામથી અધિક કંઈ છે? તેના જવાબમાં સનતકુમારે કહ્યું કે નામથી અધિક વાણી છે. વાણીની ષક્તિરૂપે ઉપાસના કરો. તેમ કરવા છતાં નારદનો શોક ગયો નહિ. એમ ઉત્તરોત્તર વાણીથી અધિક મન છે, મનથી અધિક સંકલ્પ, સંકલ્પથી અધિક ચિત્ત અને ચિત્તથી અધિક ધ્યાન કહ્યું.

ખીજી ઉપનિષદોમાં પણ અંતરંગ સાધનતરીકે શ્રવણ, મનન અને નિદિધ્યાસન બતાવેલાં છે. નિદિધ્યાસન અથવા ધ્યાનનું દ્રવ્ય જ્ઞાન છે. ધ્યાનથી ધ્યેયના હૃદયની અંદર પ્રવેશ કરી શકાય છે, અને ધ્યાતા ધ્યેયરૂપ થઈ શકે છે. વ્યગ્રચિત્ત કરતાં એકાગ્ર-ચિત્તમાં વધારે શક્તિ રહે છે. ધ્યાનદ્વારાજ આદિ અહંગ્રહ ઉપાસના થઈ શકે છે. ધ્યાન

જો 'મનનનું હૃપરિણામ' છે, અને સમાધિનું કારણ છે.

જો 'જ્ઞાનથી' વિજ્ઞાન થેય છે. અહીં 'વિજ્ઞાન એટલે' શાસ્ત્રનું જ્ઞાન એમ જાણેલ છે. પોતાની શુદ્ધિના પ્રમાણકરતાં અનુભવી શ્રુતિનું પ્રમાણ વધારે. સારું છે. જ્ઞાન વિજ્ઞાનવર્ણાને પણ બલવાન માણસ હરાવી જાય છે તેથી શાસ્ત્રના જ્ઞાન કરતાં તનમનનું પણ વધારે કિંમતી છે. પણ બળનું મૂળ અન્નઉપર છે તેથી બળકરતાં અન્નની કિંમત વધારે છે. દેશમાં ઘી, દૂધ, ઘઉં વિગેરે પૌષ્ટિક પદાર્થો ન હોય તો અન્નથી જે શક્તિ આવતી જોઈએ તે આવતી નથી. વળી અન્નને ઘનરૂપે જે હિપાસે છે તેના ધરમાંથી અન્ન જોઈતું થતું નથી.

ક્રૌંપદી અન્નને ઘનરૂપે માનતાં હતાં તેથી તેનું પાત્ર અક્ષય રહેતું હતું. વળી તે બધાને જમાડીને છેવટે પોતે જમતાં હતાં. તેવીજ રીતે આજે પણ કોઈ ધરની મા અન્નને ઘનરૂપ માને અને બધાને જમાડીને છેવટે પોતે જમે, ધરમાં કૂતરાં, બિલાડાં હોય તેને જમાડીને પણ પોતે છેવટે જમે તો તેના ધરમાંથી અન્ન જોઈતું થાય નહિ અને કોઈ માણસ પોતાની મિલકતને અને પોતાના પૈસાને ઘનરૂપ માની ગણ્યા વગર વાપરે અને આવકને ગણ્યા વગર કોયળામાં મૂકે તો તેના ધરમાંથી પૈસા જોઈતા થાય નહિ. જે માણસ અન્ન અથવા પૈસાને ગણ્યા કરે છે તેનામાં ઘનશુદ્ધિ આવતી નથી. તેથી અન્નને ઘનરૂપ માનવામાં લાભ છે.

અન્નથી અધિક જળ છે. મેઘરાજની મહેરબાનીવગર અન્નનો પાક સારો થાય નહિ, તેથી આ દેશમાં મેઘરાજને ખુશી કરવા યત્ન વિગેરેનો પ્રચાર થયો છે, અને જ્ઞાન મેઘરાજ ખુશી થાય કે નહિ તે આપણા હાથમાં ન હોવાથી આ દેશના લોકો પ્રારબ્ધવાદી થયા છે, અને યુરોપ વિગેરે દેશોમાં ખેતી પૂરી થતી ન હોવાથી અને તેમનો આધાર વેપારઉપર રહેવાથી તે દેશો પુરુષાર્થવાદી થયા છે.

જળથી અધિક તેજ છે. ગરમી થાય તો વર્ષાદ આવે. તેથી તેજની પણ ઘનરૂપે હિપાસના કરવાનું, સૂર્યને અર્ધ આપવાનું, આપણાં શાસ્ત્રોમાં જણાવેલું છે. જે આપણે આપીએ તે આપણને પાછું મળે છે. સૂર્યને જળ આપવાથી તે આપણને જળ આપે છે. મેઘરાજને યત્ન દ્વારા અન્ન આપવાથી તે આપણને અન્ન આપે છે.

આકાશ તેજથી અધિક છે. વાયુનો તેજમાં સમાવેશ કરેલો હોવાથી વાયુને છોડીને એકદમ આકાશને કારણરૂપે હિપાનિપદમાં લીધેલું છે. આકાશમાં વાયુ તેજ વિગેરે પંચમહાભૂતો રહી શકે છે. બધાની ક્રોડા અને બધાનો આનંદ આકાશમાં થાય છે, માટે આકાશને ઘનરૂપે હિપાસો એમ સનતકુમારે નારદને કહ્યું. જ્ઞાન નારદજીનો શોક ગયો નહિ.

આકાશથી સ્મરણ શ્રેષ્ઠ છે. સ્વૂલથી સૂક્ષ્મ શ્રેષ્ઠ છે. સ્મરણથી આશા અધિક છે. આશા હોય તો સ્મરણ કરીને મનુષ્ય ઈચ્છિત વસ્તુ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે, માટે આશાની ઘનરૂપે હિપાસના કરવી તેમ કરવાથી પણ કૃત્યીક સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે.

આશાથી પ્રાણ અધિક છે. જેમ રચની ધરીમાં આરા રહેલા હોય છે તેમ પ્રાણમાં બધું રહેલું છે. પ્રાણજ પિતા, માતા, ભાઈ, આચાર્ય વિગેરે છે. તેમનામાં પ્રાણ ન હોય તો એ સંબંધ રહેતા નથી અને પ્રાણ ગયા પછી દીકરો બાપના શરીરને બાળે તોપણ ઈર્ષા તેની નિંદા કરતું નથી; પણ પ્રાણ હોય ત્યારે દીકરો બાપની સામું જોતો તો તે તિરસ્કારને પાત્ર થાય છે.

અહીં નારદજી અટકી ગયા. કારણકે નિદામાં પ્રાણ છે અને શોક નથી. વળી

ચોગી લોહો હડયોગથી પ્રાણને વશ કરી, સ્થાના લોહસુધી પહોંચી, સ્થાના જેવું સામર્થ્ય મેળવી સ્થાના જેવી નવી નવી વસ્તુઓ બનાવવાનું સામર્થ્ય મેળવે છે. તે પ્રાણને પ્રજ્ઞા માનવાનું ક્ષણ છે.

પણ તે હેવટની દશા નથી તેથી નારદજીની ભૂલ અટકાવવામાટે અને તેને સાચી આગળ ચઢાવવામાટે સનતકુમારે કહ્યું કે પ્રાણથી અધિક સત્ય છે, માટે સત્યને સ્થા માન, સત્યની સ્થાકરૂપે ઉપાસના કર.

સત્યથી અધિક વિજ્ઞાન છે. જે પરમાર્થ સત્યને જાણે છે તેજ સત્યને જાણે છે. કોઈ નામરૂપને સહ જાણે છે પણ તે પરમાર્થ સહ નથી, તેથી ઇંદ્રિયોની અપેક્ષાએ પ્રાણ સહ છે પણ ભૂમારૂપી પરમ સહની અપેક્ષાએ પ્રાણ મુખ્ય સહ નથી તેથી વિજ્ઞાનની જરૂર છે.

પણ એવા વિજ્ઞાનમાટે મનનની જરૂર છે. તેથી વિજ્ઞાનકરતાં મતિ અધિક છે. પણ શ્રદ્ધાવગર મનન થઈ શકતું નથી તેથી શ્રદ્ધા તે કરતાં અધિક છે. જે વસ્તુ પ્રાણ કરવામાં શ્રદ્ધા હોતી નથી તેને માટે બરાબર પુરુષાર્થ થઈ શકતો નથી. શ્રદ્ધા હોય તે મનન થાય. તેટલામાટે આસ્તિક્યશુદ્ધિની જરૂર છે.

શ્રદ્ધાથી વધારે શ્રેષ્ઠ નિશા છે. નિશાવગર શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થતી નથી. સંપૂર્ણ હૃદય અને મન જે કાર્યમાં ન હોય તેમાં શ્રદ્ધા પણ રહેતી નથી. અંગ્રેજીમાં નિશાને whole hearted application કહે છે. તેનો ખીન્ને અર્થ અનન્યતા પણ થાય છે. ભગવાન ગીતામાં કહે છે કે મારા ભક્તો મને અનન્યભાવે પામી શકે છે.

આવી નિશા કૃતિથી એટલે કંઈ કરવાથી ઉત્પન્ન થાય છે, એટલે કે ઇંદ્રિયોનો સંપર્ક કરી એક પરમાર્થ વસ્તુઉપર એકાગ્ર ચિત્ત કરવાથી નિશા ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી અનુશાનની જરૂર છે. માત્ર વાંચવાથી કાર્યસિદ્ધિ થતી નથી. તે પ્રમાણે રહેવાની ટેવ પાડવી જોઈએ. તેને કૃતિ કહે છે. તેમ કરવાથી નિશા ઉત્પન્ન થાય છે અને પછી શ્રદ્ધા, મનન, નિર્દિષ્ટાસન વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે. અનુશાન બરાબર થઈ શકે તેટલા માટે આચાર-શુદ્ધિ અને આહારશુદ્ધિની જરૂર પણ ઉપનિષદના તેજ પ્રકરણમાં બતાવેલી છે. આવી શુદ્ધિથી ક્રુવા સ્મૃતિ બની રહે છે. તેનાથી શ્રવણ કરેલું યાદ રહે છે અને તેવા સ્મરણુ-દુઃખ અને અજ્ઞાન નાશ પામે છે.

પણ એવું અનુશાન કાણુ કરે? જેને કાંઈક સુખ મેળવવાની આશા હોય તે એવ અધરાં કામ માથે લે, તે પોતાના ચિત્તની શુદ્ધિ કરવાનું કષ્ટ સહન કરે. માટે એવા અનુશાનકરતાં સુખ શ્રેષ્ઠ છે, માટે સુખની સ્થાકરૂપે ઉપાસના કરો. સુખની આશાથી બધું કામ થાય છે માટે સુખ શું છે તે સમજી એમ સનતકુમારે નારદને કહ્યું.

એ વિષય અધરા લાગવાથી નારદજીએ સનતકુમારને પૂછ્યું કે સુખ એ શી વસ્તુ છે? સનતકુમારે કહ્યું જે પરિપૂર્ણ વસ્તુ છે, તેને ભૂમા કહે છે અને તેજ સુખનું સ્વરૂપ છે, અદ્યમાં સુખ નથી. અદ્યમાં વિરોધ છે, મૃત્યુ છે અને તેથી સુખ નથી. પરિણામી વસ્તુ સુખ આપી શકે નહિ. ભૂમાની સામે કોઈ નથી, તે સ્થા છે, પરિપૂર્ણ છે. તેથી તેજ સાધન છે, અને તેજ ક્ષણ છે. તેથી ભૂમાનું જ્ઞાન મેળવવું પહેલું જરૂરી સાધન છે. તે પ્રસન્ન આત્મારૂપે સૌને પ્રાપ્ત છે. પ્રાપ્ત છે છતાં તે સુખ રૂપ છે એવું જ્ઞાન ન હોવાથી માણસો અદ્ય સુખમાટે દોડે છે. તેથી નિલ-અનિલ

વસ્તુના વિવેકની જરૂર છે અને અનિશ્ચયમાં વૈરાગ્યની જરૂર છે.

ન્યાસધી મન શુદ્ધિ વિગેરેને બહારના પદાર્થોમાં જરાપણ રસ છે સાંસુધી તે અંદર વળી શકતાં નથી. અનન્યત્વ અથવા અદ્વૈતભાવવગર ભૂમાનું સુખ મળી શકતું નથી. ન્યાં સાધક ખીજું કંઈ જોતો નથી, ખીજું કંઈ સાંભળતો નથી, ખીજું કંઈ જાણતો નથી તે ભૂમાનું સ્વરૂપ છે. ન્યાં ખીજું જુએ છે, સાંભળે છે, જાણે છે તે અદ્ય છે અને જે અદ્ય છે તે મરણધર્મવાળું છે

નારદજી પૂછે છે:—એ ભૂમા ક્યાં રહે છે !

સનતકુમાર:—પોતાના મહિમામાં રહે છે. તે પ્રતિજ્ઞાની દૃષ્ટિએ ઉત્તમ છે. પરમાર્થ-દૃષ્ટિએ જોતાં તે કાર્પાના આશ્રયવગર રહે છે. તે નીચે છે, ઉપર છે, પાછળ છે, આગળ છે, દક્ષિણમાં, ઉત્તરમાં છે, તેજ સર્વરૂપ છે.

છતાં આવું સ્વરૂપ પરાક્ષ નથી તેથી તેને પ્રલક્ષરૂપે અનુભવમાં લાવવામાટે સનતકુમાર કહે છે કે "હુંજ નીચે છું, ઉપર છું, પાછળ છું, આગળ છું, ઉત્તરદક્ષિણે છું, હુંજ સર્વરૂપ છું."

અઘાની માણસો દેહને હું માની જોએ છે તેથી તે હુંનું અહીં પ્રતિપાદન નથી. તેવી ભૂલ કાર્પ ન કરે તેથી શ્રુતિ આગળ કહે છે કે "આત્માજ નીચે" છે, ઉપર છે, પાછળ છે, આગળ છે, ઉત્તરદક્ષિણે છે, આત્માજ સર્વરૂપ છે."

ખૂંડ સ્વરાજ

એવું જે જુએ છે, જે એવું મનન કરે છે, એવું જે જાણે છે તેને આત્મામાં રતિ થાય છે, તે આત્મામાં ફોડા કરે છે, આત્મામાં તેનું મિથુન રહે છે, આત્મામાં આનંદ રહે છે. તે સમ્રાટ થાય છે. રાજાનો રાજા બને છે, તેની કમ્બા બધાં લોકોમાં પૂર્ણ થાય છે. જેને એવું જ્ઞાન નથી તે પરિણામી લોકમાં, નશ્વર શરીરમાં જન્મે લે છે. તેની કમ્બા કોઈ પણ જગાએ પરિપૂર્ણ થતી નથી. અઘાની લોક જેને સ્વરાજ માને છે તે થોડા વર્ષપછી ખીજા પડાવી લે છે, પણ આ સ્વરાજ કાર્પ ખીજા પડાવી લઈ શકતા નથી.

આવા જ્ઞાનમાટે અંતઃકરણ બહુ પવિત્ર થવું જોઈએ, અને તે માટે સાત્ત્વિક આહાર લેવાની ટેવ પાડવી જોઈએ એમ શ્રુતિમાં કહે છે. હાલના કાળમાં તો માણસો હોટલમાં અને ખીજે ઠેકાણે ગમે તેવા આહાર લે છે, ગમે તેવું સ્વચ્છટી વર્તન રાખે છે. કામી ક્રોધીનો સંગ કરે છે અને પત્ની કહે છે કે અમને આત્મજ્ઞાન સમજાવો. પણ ન્યાસધી સત્ત્વગુણ વધારીને અને રજોગુણ અને તમોગુણને તાપે કરીને અંતઃકરણ પવિત્ર ન કરાય સાંસુધી આત્મજ્ઞાનની વાતો સમજાતી નથી. ખરાબ ખોરાક, અને નકામા વિચારોનો વધારો એ આત્મજ્ઞાનમાં મોટાં વિઘ્નો છે.

આત્માના અનુભવમાટે મનને તદ્દન શાંત કરવાની પહેલી જરૂર છે. જગત ઉત્પન્ન થયાં પહેલાં લગવાનું જેટું સ્વરૂપ હતું તેવું નિર્વિકલ્પ સ્થિતિમાંજ અનુભવમાં આવે છે. તે માટે મનને વશ કરવાની જરૂર છે અને મનને વશ કરવામાટે અભ્યાસ અને વૈરાગ્યની જરૂર છે. એવું સાધન પ્રાપ્ત કરવાની શક્તિ પ્રભુ આપને સૌને આપે એવી પ્રાર્થના કરી આજનું બ્યાખ્યાન પુરું કરું છું.

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાધિ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન વર્ષ દ્વિતીય અંક દ્વિતીય પૃષ્ઠ ૨૨૧થી)

ચક્રે રથસ્ય તિષ્ઠન્તં, ધ્રુવસ્યાવ્યયકર્મણઃ ।

કેતુમન્તં વહન્ત્યશ્વાસ્તં દિવ્યમજરં દિવિ ।

યોગિનસ્તં પ્રપશ્યન્તિ, ભગવન્તં સનાતનં ॥૬॥

જે પરમાત્મા પોતે વાસ્તવિક સ્વરૂપે ધ્રુવ એટલે અનાદિઅનંત છે, એટલે જે સદા અવિકારી એક સ્વરૂપે રહેનારા છે અને તેથી જે સ્વભાવે અક્રિય છે, છતાં માયાવડે કર્મ કરનારા છે, અને માયાવડે કરેલું કર્મ ખરું ન હોય તેથી નિષ્કળ હોય, અને નિષ્કળ કર્મનું કરવું વૃથા થાય, છતાં પરમાત્મા તો માયાવડે કર્મ કરનારા થઈને જે દેહરૂપ રથને ઉપજાવે છે, તે જીવને ખરો જણાતો હોવાથી અવ્યય એટલે સફળ કર્મવાળા થાય છે. એમ કહેવું છતાં સફળ કર્મ કરનારા પરમાત્માના એટલે પરમાત્માએ ઉપજાવેલા રૂપ રથને ખરો જણી તેમાં પોતાપણું કરીને તેના સદા ફરતા રહેતા સારરૂપ ચક્રના ચકરાવાપર ચડેલા જીવો બહુધા સંસરણનેજ પામ્યા કરે છે, એટલે તેમના સંસારનો છેડો સહેજે આવતો નથી. પણ પરમાત્માનેજ પામવાના નિશ્ચયની ધ્વજ જેના રથઉપર ફરકી રહે છે તે જીવને તેના દેહરૂપ રથના ઇન્દ્રિયોરૂપ ઘોડાઓ સંસરણના ચકરાવામાં નહિ ચડાવતાં દિવ્ય એટલે અદિવ્ય એવા સંસારથી પર, સ્વરૂપરૂપ સંસ્થાનમાં રહેનારા, દિવ્ય એટલે અદિવ્ય એવા દેહથી પર, અને અજર એટલે જરાને પાત્ર એવા દેહથી પર, પરમાત્માપ્રતિજ લઈ જાય છે.

એવી રીતે પરમાત્માને પામવાના નિશ્ચયરૂપ ધ્વજ જેના દેહરૂપ રથ-ઉપર ફરકી રહેલી હોય છે તેને તેની ઇન્દ્રિયોરૂપ ઘોડાઓ જે અજર અને દિવ્ય પરમાત્માપ્રતિ પરમાત્માના સ્વરૂપરૂપ સંસ્થાનમાં લઈ જાય છે તે સનાતન પરમાત્માનો યોગીઓજ યોગજન્ય પ્રત્યક્ષવડે સાક્ષાત્કાર કરે છે. ૬

શ્રીશાંકરભાષ્યમ્ ।

इदानीं ज्ञानिनः स्वात्मावस्थानं दर्शयति चक्र इति ।

હવે ચક્રે એમ આ શ્લોકવડે જ્ઞાનીનું સ્વરૂપાવસ્થાન કહે છે.

ધ્રુવસ્યાવ્યયકર્મણઃ પરમેશ્વરસ્ય ચેશ્વરાત્મનાવસ્થિતસ્ય રથસ્ય શરીરસ્ય ત્રેલોક્યાત્મનાવસ્થિતસ્ય ચક્રે ચંક્રમણાત્મકે દેહે તિષ્ઠન્તં કેતુમન્તં પ્રજ્ઞાવન્તમત પથ દિવ્યમપ્રાકૃતમજરં જરામરણાદિધર્મવિવર્જિતં દિવિ દ્યોતનાત્મકેન્નુદિતાન-સ્તમિતજ્ઞાનાત્મનાવસ્થિતે પૂર્ણાનન્દે-બ્રહ્મણિ-વહન્ત્યશ્વા इन्द्रियाणि ।

ધ્રુવ સંકેત કર્મવાળા અને ઈન્દ્રિયાત્મારૂપે સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરી રહેલા જે પરમેશ્વર ત્રણે લોકના આત્મારૂપે સર્વે શરીરોમાં રહેલા છે તેના શરીર-રૂપ રથના ફરતા રહેવાના સ્વભાવવાળા દેહરૂપ ચક્રઉપર બેઠેલા 'જીવોમાંના જે કેતુવાળો એટલે પ્રજ્ઞાવાળો અને તેથી જે પ્રકૃત નહિ પણ દિવ્ય જીવ છે તેને અજ્ઞર એટલે જરામરણ આદિ ધર્મથી રહિત દિવ એટલે ઘોત-નાતમક એટલે જેનો ઉદય કે અસ્ત નથી પણ જે સદા એક સ્વરૂપે રહેનાર છે તે સંપૂર્ણ આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને વિષે ઇન્દ્રિયોરૂપ ઘોડાઓ લઈ જાય છે.

પતદ્રુક્તં ભવતિ—

ઉપર જે કહ્યું તેનું તાત્પર્ય આ છે:—

યદ્યપીન્દ્રિયાણિ સ્વભાવતો વિષયેષ્યેવ વર્તન્તે તથાપિ વિજ્ઞાનસારથિના સમાક્રુણ્યમાણાનિ કેતુમન્તં પુરુષં દિવિ વહન્તિ ન પરાગ્વિષય इति ।

જે કે ઇન્દ્રિયો સ્વભાવથી પોતપોતાના વિષયોમાંજ વર્તે છે તોપણ વિજ્ઞાનરૂપ સારથીવડે ખેંચાયેલી તેઓ કેતુવાળા એટલે પ્રજ્ઞાવાળા પુરુષને સ્વર્ગમાં એટલે પરમાત્માના સ્થાનમાં અર્થાત્ પરમાત્માના સ્વરૂપમાંજ લઈ જાય છે, બહારના વિષયોમાં નહિ

તદુક્તં કઠવલ્લિપુ:—

“ આત્માનં રથિનં વિદ્ધિ શરીરં રથમેવ તુ ।

બુદ્ધિ તુ સારથિં વિદ્ધિ મનઃ પ્રગ્રહમેવ ચ ॥

इन्द्रियाणि ह्यानाहुर्विषयांस्तेषु गोचरान् ।

आत्मेन्द्रियमनोयुक्तं भोक्तेत्याहुर्मनोपिणः ॥ ”

इत्यादिना ॥

જીવને રથી જાણુ અને શરીરને રથજ જાણુ બુદ્ધિને સારથી જાણુ. મનને સગામ જાણુ ઇન્દ્રિયોને શરીરરૂપ રથના ઘોડા કહેલા છે, અને ઇન્દ્રિયોના વિષયોને ઘોડા ચાલવાના રસ્તા તથા પહોંચવાના ઠેકાણારૂપે કહેલા છે

આત્મા મન અને ઇન્દ્રિયોની એકતાથી ઊભા થયેલા જીવને બુદ્ધિમાનોએ સોંપ્યા કહેલો છે

આ આદિ વચનોવડે કઠવલ્લિ ઉપનિષદમાં આજ વાત કહેલી છે

यत्र परमात्मनि वहन्ति तं भगवन्तं योगिन पव पश्यन्ति ॥

પ્રજ્ઞાસંપન્ન પુરુષને તેના શરીરરૂપ રથના ઇન્દ્રિયોરૂપ ઘોડાઓ જે પર-માત્માપ્રતિ લઈ જાય છે તે સનાતન ભગવાનનો યોગીઓજ યોગજન્ય પ્રત્યક્ષવડે સાક્ષાત્કાર કરે છે ૬

(આણ)

મદાલસા

[અનુવાદક: મહારાણીદાસ ગોહલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]
(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૮૮ થી)

અલર્ક ઉવાચ ॥

અલર્ક કહે છે:—

યત્કાર્યે પુરુષેણેહ ગાર્હસ્થ્યમનુવર્તતા ।

બન્ધશ્ચ સ્યાદકરણે ક્રિયાયાં યસ્ય ચોચ્છ્રિતિઃ ॥

ગૃહસ્થાશ્રમના ધર્મેનું પાલન કરી રહેનારા પુરુષે અહીં જે કરવાયોગ્ય છે, એટલે કે જે ન કરવાથી તેને પ્રત્યવાય લાગે અને જે કરવાથી તેનો અભ્યુદય થાય.

ઉપકારાય યત્તૃણાં યચ્ચ વર્જ્યે ગૃહે સતાં ।

યથાચ ક્રિયતે તન્મે યથાવત્ પૃચ્છતો વદ ॥

ગૃહસ્થાશ્રમીઓને જે કાંઈ કર્મ ઉપકારક હોવાથી સંપાદન કરવાનેવું હોય તથા તેમને અપકારક હોવાથી જે કાંઈ કર્મ ત્યજવાનેવું હોય અને કરવાનેવું કર્મ જે રીતે કરાવું હોય એટલે તે કરવાનો જે વિધિ હોય તે હું પૂછું છું તેથી તે જેમ હોય તેમ મને કહો.

મદાલસોવાચ ॥

મદાલસા કહે છે:—

વત્સ ગાર્હસ્થ્યમાસ્થાય નરઃ સર્વમિદં જગત્ ।

પુણ્નાતિ તેન લોકાંશ્ચ સ જયત્યભિષાંચ્છિતાન્ ॥

હે વત્સ! પુરુષ ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહીને સંપૂર્ણ જગતનું પોષણ કરે છે અને તેથી તે મરણપછી મનવાંછિત લોકોને પામે છે.

પિતરો મુનયો દેવા ભૂતાનિ મનુજાસ્તથા ।

કૃમિકીટપતંગાશ્ચ વયાંસિ પશવોઽસુરાઃ ॥

પિતૃઓ મુનિઓ દેવો ભૂતો મનુષ્યો કૃમિઓ કીડાઓ પતંગીઓ પક્ષીઓ પશુઓ અસુરો—

ગૃહસ્થમુપજીવન્તિ તતસ્તૃપ્તિ પ્રયાન્તિ ચ ।

મુખં ચાસ્ય નિરીક્ષન્તે અપિ નોદાસ્યતીતિ વૈ ॥

આ સર્વેના જીવનનો આધાર ગૃહસ્થ પુરુષ છે અને તેઓ સર્વે તેનાથીજ તૃપ્તિ પામે છે. આથી તેઓ સર્વે તે આપણને આપશે કે નહિ એવા સંદેહથી તેના મુખ-સામું તોડી તાડીને બોલા કરે છે.

સર્વસ્યાધારભૂતેયં વત્સ ધેનુસ્વયીમયી ।

યસ્યાં પ્રતિષ્ઠિતં વિશ્વં વિશ્વહેતુશ્ચ યા મતા ॥

હે વત્સ! આ વેદવથી એટલે ત્રણ વેદમાં વિધાન કરેલું જે યજ્ઞકર્મ છે તે સર્વના આધારભૂત ધેનુ છે તેને વિષેજ આ વિશ્વ સ્થિતિ કરી રહેલું છે અને આ વિશ્વની ઉત્પત્તિ પણ તેના વડેજ મનાયેલી છે.

ઋક્ પૃષ્ઠાસૌ યજુર્મધ્યા સામવક્ત્રશિરોધરા ।

દ્વિષ્ણપૂર્તવિષાણા ચ સાધુસૂક્ત તનૂરુહા ॥

એ ધેનુનો પ્રગવેદ વાસો છે, યજુર્વેદ મધ્યભાગ છે, સામવેદ શુભ તથા રીધ છે, ઇષ્ટાપૂર્વ શીંગડાં છે અને સાધુસૂક્તો રૂવાડાં છે.

શાંતિપુષ્ટિશઙ્ગમૂઞ્ઞા વર્ણપાદપ્રતિષ્ઠિતા ।

આજીવ્યમાના જગતાં સાઽક્ષયા નાપત્તીયતે ॥

શાંતિ અને પુષ્ટિના મંત્રો એ તેનાં મળ તથા મૂળ છે. વર્ણવ્યવસ્થા એ તેના પગ અને બેઠક છે. તે ધેનુઉપર સંપૂર્ણ જગતની આજીવિકા છે. તે ધેનુ કદી ક્ષીણ થતી નથી. તે ધેનુ કદી મરતી નથી.

સ્વાહાકારઃ સ્વધાકારો વપદ્કારશ્ચ પુત્રક ।

હન્તકારસ્ત્યૈવાન્યે તસ્યાઃ સ્તનચતુષ્ટયં ॥

હે પુત્રક! સ્વાહાકાર સ્વધાકાર વપદ્કાર અને હન્તકાર તેમજ બીજાં એવાં સંબોધનો તે ધેનુના ચાર આંચળો છે.

સ્વાહાકારં સ્તનં દેવાઃ પિતરશ્ચ સ્વધામયં ।

મુનયશ્ચ વપદ્કારં દેવમૂતસુરેતરાઃ ॥

સ્વાહાકારના આંચળને દેવો, સ્વધાકારના આંચળને પિતૃઓ, ગાંધુ દેવો મૂતો અસુરો તથા મુનિઓ વપદ્કારના આંચળને—

હન્તકારં મનુષ્યાશ્ચ પિવન્તિ સતતં સ્તનં ॥

અને મનુષ્યો હન્તકારના આંચળને, એમ સર્વ તે ધેનુના ચારે આંચળોને નિરંતર ધાવ્યા કરે છે.

પદ્મમાપ્યાયયત્યેષા દેવાદીનસ્તિલાન્છયી ।

પતદ્વત્સ ચતુષ્કં તુ નરસ્તનચતુષ્ટયમ્ ।

નનિયુન્યાદ્ યથાકાલં તેન સ્યુસ્તે વિમાનિતાઃ ॥

એ રીતે આ વેદત્રીરૂપ એટલે વેદત્રીએ વિધાન કરેલી યજ્ઞક્રિયારૂપ ગાય, દેવ આદિ આ વિશ્વમાં જે કાંઈ છે તે સર્વને પોષે છે.

હે વત્સ! આ આંચળની ચોક્કીમાં એટલે ચાર આંચળમાં દૂધ પૂરાતું રહે એ રીતે જે સમયે જે આંચળમાં દૂધ પૂરાવામાટેનું જે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરવું ધરે તે જે ગૃહસ્થ પુરુષ ન કરે તો તેથી તેણે દેવ આદિ સર્વને નિરાશ કરેલા થાય.

દેવાદીનસ્તિલાન્ યેષુ સંતર્પયતિ માનવઃ ।

તેષામુચ્છેદકર્તા યઃ પુરુષોઽત્યન્તપાપહૃત્ ।

જે ચાર આંચળોમાં દૂધ પૂરાતું રહે એ માટે જે સમયે જે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરતો રહેવાથી ગૃહસ્થપુરુષ દેવ આદિ સંપૂર્ણ વિશ્વને તૃપ્ત કરે છે તે આંચળોનો જે પુરુષ ઉચ્છેદ કરે છે એટલે કે તેમાં દૂધ પૂરાતું રહે એમાટે જે સમયે જે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરતું રહેવું બેઠકે તે કર્મ તે કરતો રહેતો નથી તો તે પુરુષ અત્યંત પાપ કરનારો થાય છે.

સ તમસ્યન્ધતામિદ્ધે તામિસ્રે ચ નિમજ્જતિ ॥

તે પાપીપુરુષ તામિસ્ર અને અંધતામિસ્રનામનાં નરકમાં કુચકાં ખાય છે.

યસ્ત્વેતાં માનવો ધેનું સ્વૈર્વત્સૈરમરાદિભિઃ ।

પ્રાપયત્યુચ્ચિતે કાલે સ સ્વર્ગાયોપપદ્યતે ॥

અને જે પુરુષ દેવો આદિ વાછડાંઓસહિત તે ગાયને આંચળોમાં દૂધ પૂરાતું રહે એ

માટે જે સમયે જે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરવાનું થાય તે સમયે તે કર્મ કરતો રહે છે તે પુરુષ સ્વર્ગને પામવાનો અધિકારી થાય છે.

તસ્માત્ પુત્ર મનુષ્યેણ દેવર્ષિપિતૃમાનવાઃ ।

ભૂતાનિ ચાનુ દિવસં પોષ્યાણિ સ્વતનુર્યથા ॥

માટે હે પુત્ર ! મનુષ્ય જેમ પોતાના શરીરનું પોષણ કાઢના કહ્યા વિનાજ પોતાની મેજે પ્રતિદિન કરે છે, તેમ આ વેદરૂપ ગાયના ચારે આંચળોમાં દૂધ પૂરાતું રહે એમાટે જે સમયે જે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરવાનું થાય, તે સમયે તે યજ્ઞરૂપ કર્મ કરીને તેણે દેવ પિતૃ મનુષ્ય ભૂતો આદિ સર્વને પ્રતિદિન પોષવાં જોઈએ.

તસ્માત્ સ્નાતઃ શુચિર્ભૂત્વા દેવર્ષિપિતૃતર્પણં ।

પ્રજાપતેસ્તથૈવાન્નિઃ કાલે કુર્યાત્સમાહિતઃ ॥

માટે ગૃહસ્થ પુરુષે સ્નાન કરી પવિત્ર થઈને દેવ ઋષિ પિતૃ તથા પ્રજાપતિનું જળવડે તર્પણ કરવાના સમયે તેમની અભિમુખ થઈ તર્પણ કરવું જોઈએ.

સુમનોગન્ધધૂપૈશ્ચ દેવાનભ્યર્ચ્ય માનવઃ ।

તતોઽગ્નેસ્તર્પણં કુર્યાત્ દદ્યાચ્ચ વલિમિત્યથ ॥

ગૃહસ્થપુરુષે પ્રસન્ન મનવાળા થઈને સુગંધી પુષ્પો તથા ધૂપ દીપ આદિવડે દેવોનું અર્ચન કરીને પછી અગ્નિનું પણ તર્પણ કરવું જોઈએ, અને હવે કહેવાશે તેમ બલિઓ પણ જેના તેને જે તે સ્થલે દેવા જોઈએ. (ચાલુ)

:૦:

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાજીની પધરામણી

[લેખક: શ્રી. કરસનજી પ્રાણીવન ઓઝા]

જામનગરવાળા શ્રી. પોપટલાલ વાલજી રંગરેજે જામનગરમાં પોતાની દુકાનનું વાસ્તુ દેવાના હેતુથી શ્રદ્ધા, ઉમંગ અને ભક્તિને લઈ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પૂજ્ય પાદુકાજીને પોતાને ઘેર પધરાવવાનું આમંત્રણ આપ્યું. તેથી હું અને શ્રી. દલપતરામભાઈ પૂજારી શ્રીપૂજ્ય પાદુકાજીસાથે સંવત ૧૯૯૮ના વૈશાખ સુદિ ૧૦ રવિવારે સાંજના ચાર વાગે શ્રીઆનંદાશ્રમ ખીલખાથી નીકળ્યા. જૂનાગઢથી રાત્રિના સાડા નવ આશરે ગાડી ઉપડતી હોવાથી અમે શ્રીસદ્ગુરુભક્ત શ્રી. ગુલાબરાય બાણુસાહેબને બંગલે થોડા કલાક વિશ્રાન્તિ લેવા ગયા, તેઓ પ્રસન્ન થયા. પૂજ્ય પાદુકાજી સાથે છે તે અને જામનગર જવાનું કારણ જાણી બહુ પ્રસન્નતા બતાવી. અમે ગયા ચારે તેઓને બંગલે શ્રીયોગવાસિષ્ઠ વંચાતું હતું, તેના સમય પૂરો થતાં ધાર્મિક વાતો કરી. સ્નાનસંધ્યાદિથી પરવારી શ્રી. બાણુસાહેબને પૂજ્ય પાદુકાજીનું વિધિવત્ યથામિલિત ઉપચારવડે શ્રી. પૂજારીએ પૂજન કરાવ્યું. તેમને ઘેર પણ દેવમંદિર હોવાથી ત્યાં પણ ધૂપ, દીપ, આરતી થયાં. શ્રી. બાણુસાહેબનું અંતઃકરણ શ્રીપ્રભુચરણમાં પ્રેમવાળું હોવાથી સૌને ઘણો આનંદ મળ્યો. દૂધનું નૈવેદ્ય ધરી અમેજી દૂધનો પ્રસાદ લીધો. સમય થયો ચારે જૂનાગઢ રેશને ગયા. ટ્રેન આવી એટલે તેમાં બેસી શ્રીપ્રભુચરણ કરતાં અંતઃકરણ તેના કારણમાં ભજતાં સોમવાર સવારના ચાર વાગે રાજકોટ આવતાં જાગ્રત્ થઈ જામનગરની ટ્રેનમાં બેઠક લીધી. ઘણીજ ભીડને કારણે અમને જાગ્રત્ રહેવું પડ્યું. શ્રીપ્રભુચરણભક્તિ થવાથી આનંદ થયો. વૈશાખ સુદિ ૧૧

સોમધારે સર્વારના આશરે આઠ વાગે દેન જમનગર પહોંચતાં શ્રી. પોપટલાલભાઈ, શ્રી. છગનલાલભાઈ, શ્રી. મનુભાઈ અને સુપ્રસિદ્ધ કવિ કાનજીભાઈલેના આવતાં તેમને મળ્યા. તેઓ એક વિક્ટોરિયા અને મોટર લાવેલા. વિક્ટોરિયામાં પૂજ્ય પાદુકાજીને પધરાવી સૌ વાહનમાં ગોઠવોઈ શ્રી. પોપટલાલભાઈને ઘેર આગ્રા. ઘરનાં માણસોએ પ્રસન્નવદને વંદન કર્યું. યોગ્ય સ્થળે શ્રીપૂજ્ય પાદુકાજીને પધરાવી શ્રી. પોપટલાલભાઈએ ચંદન, અક્ષત અને પુષ્પ ચડાવી પૂજન કર્યું. અમને દંતધાવન, શૌચ અને સ્નાનવિધિ કરવાની ગોઠવણ કરી આપી. તે થયા બાદ પ્રાતઃસંધ્યાવંદન, તર્પણ બ્રહ્મચર્યાદિ નિલકર્મથી પરવારી મુહૂર્તનો સમય ચતાં પૂજ્ય પાદુકાજીને અને પૂજ્ય છમીજીને પધરાવી ગીત ગાતાં અને મોઢા આગળ લાંબિક લકતો ધૂન કરતાં કરતાં વાસ્તુ કરવાની દુક્કન તરફ ચાલ્યા. રસ્તામાં લાવિક લોહો ધૂન સાંભળી પૂજ્યપાદશ્રીનાં છમીજીને નમસ્કાર કરી દર્શન કરતાં હતાં. પૂજ્ય છમીજી તથા પાદુકાજીને દુક્કનમાં ગોઠવેલા આસનઉપર પધરાવી બાહજોએ સ્વસ્તિવાચન કરી શ્રી. પોપટલાલભાઈના બે પુત્રો પાસે યથાવિધિ પૂજન કરાવ્યું. પૂજનવેળા શ્રીમતી મોંઘીયા નૈવેદ્યસામગ્રી સુધારતાં હતાં અને શ્રી. છગનલાલભાઈ પોતાના કુટુંબસહિત હાજર રહ્યા હતા. વચ્ચેવચ્ચે શ્રી. પોપટલાલભાઈ ભાવપૂર્વક સ્તુતિ બોલતા હતા. પૂજનવિધિ પૂરી થયા બાદ ચરણામૃત અને પ્રસાદ વહેંચ્યાં. આમંત્રિત સર્જીને દર્શને આવવા લાગ્યાં. નવ બાહજીનું વરણ કર્યા પછી તેમણે ચંડીપાઠ ભણવો શરૂ કર્યો. આજ્ઞામાવાની જગ્યાના મહંતશ્રી પૂજ્યપાદ માયાપ્રસાદજી અને તેમના વિનયી શિષ્ય શ્રીશાંતિપ્રસાદજી -પણ પધાર્યા હતા. તેઓશ્રીને શ્રી. છગનલાલભાઈની બંને નાની પુત્રીએ સ્વાગત ગીત બોલી આવકાર આપ્યો હતો. શ્રી. પોપટલાલભાઈએ એ બંને પૂજ્યોનું પૂજનઅર્ચન કરી વજ્રાદિની બેટ કરી ઉપાહાર કરાવ્યો હતો. પૂજ્યપાદ માયાપ્રસાદજીએ સમયને અનુકૂળ બોધવચનો કહ્યાં અને આંશીર્વાદ આપ્યો. શ્રીસદ્ગુરુલક્ષ્મી વચ્ચેવચ્ચે સમય મળતો સારે ગદ્ગદ કંઠે ચર્મ સ્તુતિ કરતા હતા. આમંત્રિત સર્જીને પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં છમીજીનું અને વરણના બાહજોનું પૂજન કરી બેટ ધરતા હતા. બરાબર મધ્યાહ્ન સમય થયો સારે રાષ્ટ્રીય માંગલિકકાર્ય પૂર્ણ થતાં ઉપાહાર અને દૂધ વરણના બાહજો આદિએ લીધું. એકદશી હોવાથી ક્ષલાહાર શ્રી. પોપટલાલભાઈને રહેવાને મકાને ફેવાનો હતો. સૌ બાહજો અને અમે ક્ષલાહાર કરી વિશ્રાન્તિ લઈ પૂજ્યપાદ માયાપ્રસાદજીના દર્શને ગયા, ત્યાં દર્શનસ્પર્શન કરી બોધનાં બે વચન સાંભળી શ્રીબીડલંગનમહાદેવની જગ્યામાં શ્રીશંકરજ્યન્તી નિર્મિતે બ્યાખ્યાન પૂ. માયાપ્રસાદજી કરતા હોવાથી ત્યાં સાંજના છ વાગે ગયા. ધ. પૂજરી દલપતરામભાઈએ ત્યાં ધૂન લેવાવવાથી ભક્ત બાઈઓભાઈઓ પ્રસન્ન થયાં. સમયસર કથા શરૂ થઈ. એ વેળા શ્રીશંકરસિદ્ધાંત સમગ્નવવામાટે તુલનાત્મકદષ્ટિએ મધ્વસંપ્રદાયના સિદ્ધાંતો સમગ્નવવામાં આવતા હતા. દ્વાદશી ને મંગળવારે પણ ધ. પૂજરીએ આ સત્સંગમંડળમાં ધૂન લેવાવી હતી. તે દિવસ ચીરાગાનુજ સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતો સમગ્નવ્યા હતા. આ સોમ અને મંગળવારે સમય મળતો ગયો તેમ દેવ દર્શન કર્યા હતાં. જમનગર એ હોટી કાશી કહેવાય છે, એનો પરિચય થયો હતો. એક વખત જમનગરની ધૂનમંડળીમાં શ્રી. પૂજરી દલપતરામભાઈએ રાત્રિનાં એક વાગ્યા સુધી ધૂન લેવાવી હતી અને ધૂન લીધી હતી.

શ્રીનૃસિંહજ્યન્તી છુધવારે હોવાથી મારે સલાયા જવાનું થયું. ત્યાં થોડાંનેદાંત્રમંતરકર્યો માસિક ચાર રૂ. આપી સંધ્યાવર્ગ ચલાવાય છે, તેનું નિરીક્ષણ કરવાનું હતું. જમન-

નગર સ્ટેશને જતાં પહેલાં સોલેરિયમ જોયું. સોલેરિયમ ખતાવવા આવવામાં શ્રી. મૂળશંકર પોપટલાલ શાસ્ત્રી સાથે હતા. તેઓ જમનનગરમાં પધારતા સાધુસંતોના દર્શનપૂજનસેવાનો લાભ લેવાની વૃત્તિવાળા છે. સોલેરિયમ જોઈ સ્ટેશને આવી ટ્રેનમાં બેઠા. સલાયા મધ્યાહ્નોત્તર સવા ત્રણે પહોંચતાં ગુરુબંધુ શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈ મીસ્ત્રી ફલાહાર કરી આંગણ પાણી છંટાવી વિશ્રાન્તિ લેતા હતા, સાં હું તેમની દુકાને ગયો. મલ્યા, બેટયા, એક બીજાના શારીરિક અને ધાર્મિક કુશળ સમાચાર પૂછ્યા. આવવાનું કારણ તેઓ જણતા હતા. સંધ્યાવર્ગ ચલાવનાર શિક્ષકને બોલાવ્યા, વિદ્યાર્થીઓ રમવા ગયાનું જાણી ગુરુવારે સવારના નવ વાગે શાળામાં જઈ વર્ગ તપાસ્યો. અગીઆર વાગ્યાના આશરે વર્ગ તપાસી લીધા બાદ શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈને સાં પારણું કૃત્ય—પ્રસાદ લીધો.

શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈની દેખરેખનીચે સંધ્યાવર્ગ સુંદર રીતે ચાલે છે, શિક્ષક પણ ભાવિક હોઈ પરિશ્રમે કાળજીપૂર્વક લે છે. શ્રીસદ્ગુરુભક્ત મીસ્ત્રી પોતાના ગામની ત્રિવર્ણી પ્રજા શ્રીઆનંદાશ્રમનો લાભ કરી રીતે મેળવે, તે વિચારી અમલમાં મૂકાવવા પ્રયાસ કરે છે. શ્રીસદ્ગુરુજીનો સંદેશ ગામડે ગામડે અને ઘેર ઘેર શી રીતે પહોંચે તેવી ધગશ રાખનારામાંના શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈ સલાયામાં એક છે. છ હજાર વસ્તીવાળું આખું ગામ શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈના જ્ઞાન અને પ્રામાણિકપણામાટે માન રાખે છે, તે જોયું. તેઓ પોતાને સાં સત્સંગ કરાવે છે. સાંજને વખતે શ્રી ચિદ્ધનાનંદી ટીકાવાળાં ગીતાજી અને રાત્રિએ શ્રી તુલસીકૃત રામાયણ વંચાય છે. વચ્ચે એક લોહાણા યુવાન ગૃહસ્થ શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈપાસે શ્રી ઉપદેશસાહસી વાંચે છે, અને વિચારે છે. આ બધા સત્સંગનો લાભ મને બંને દિવસ મળ્યો હતો. આ વખતે મને યાદ આવે છે કે જૂનાગઢમાં શ્રી. પોપટલાલભાઈ વકીલને પૂજ્યપાદ કૃપાનાથે આજ્ઞા આપેલી કે “ઘેર દરરોજ સત્સંગ કરવો.” આરે શ્રી. પોપટલાલભાઈએ કહ્યું કે “કાઈ સત્સંગમાં આવે નહિ તો” આરે આજ્ઞા થઈ કે “ભીંતને સંભળાવો; પણ સત્સંગ ચાલુ કરો.” એ ઉપરથી દરરોજ સત્સંગ ચાલુ કરતાં આજે ૩૫ વર્ષ થયાં છે. વક્તા શ્રીતા સૌને લાભ અનુભવાયો છે. આરે નિખાલસપણે કહેવું જોઈએ કે શ્રી. ગોવર્ધનદાસભાઈનું ધર સ્વચ્છતા, પવિત્રતા અને સદાચારમાટે પ્રશંસાપાત્ર છે. અતિથિસત્કાર અને સાધુસંતની સેવામાં તેમનું કુટુંબ લાગણીવાળું જોયું છે.

વૈશાખ વદિ ૧ શુક્રવારે જમસલાયાથી શૌચ, સ્નાન, સંધ્યાદિથી પરવારી વહેલાં સ્ટેશને આવવું થયું. સાંથી રવાના થઈ સવારના સાંડા નવ વાગે જમનનગરમાં શ્રી. પોપટલાલભાઈને સાં આવ્યો. જોયું તો શ્રી પૂજારીને બે દિવસ તાવ લાગુ રહ્યો, પણ સારવાર ધરની સારી એટલે શુક્રવારે તાવ ઊતરી ગયો હતો.

સાંજે જમજોધપુરવાળા ગુરુબંધુ શ્રી. નારાયણદાસ જમનાદાસને તેમની લાતીઉપર મલ્યા, તેઓ સાથે આવી શ્રી. બેડેશ્વરનાં દર્શને લઈ ગયા. વચ્ચે જોવાનું હતું તે ખતાબું. શ્રી. પોપટલાલભાઈપાસે તેમણે પોતાને ઘેર પૂજ્ય પાદુકાજીને પધરાવવાની વિનંતિ કરતાં ભક્ત પોપટલાલભાઈએ વિદાયના દિને પોતાને થાળ ધરવાનો લાભ જન્ય છે એમ જાણ્યા છતાં ગુરુભક્તની પ્રસન્નતાને માન આપી હા પાડી. એજ રાત્રે શ્રી હોટશ્વરના મંકાનમાં પૂ. રાધેશ્યામની ધૂનનો લાભ અમને સવા કલાક મળ્યો હતો.

૧૧. વ. ખીજ સનિવારે શ્રી પોપટલાલભાઈએ સવારના સાઝા આઠ વાગે ઉત્તરપૂજન કરી ધરના દરેક ખંડમાં પૂ. પાદુકાજીને પધરાવી વિદાય માન આપ્યું. ધરનાં સૌ પ્રેમથી ગળગળાં થયાં, ફરીથી પૂ. પાદુકાજીને પધરાવવાની વિનંતિ કરી સૌ દ્વંદ્વાં પડ્યાં. વચ્ચે શ્રી. શેઠ રવજી દેવજીને લાં પૂ. પાદુકાજી પધાર્યાં હતાં. શ્રી. નારાયણદાસભાઈને લાં પૂજન કર્યું અને યાજ ધરી પ્રસાદ લીધો. શ્રી. પોપટલાલભાઈના પ્રેમી નાના પુત્રો ધૂન લખવા સાથે હતા. શ્રી. પોપટલાલભાઈ પણ લાં દર્શને આવ્યા, સમયસર મધ્યાહ્નર નામનગરના રોડેને આવી સૈને મળી વિદાય લીધી.

—:૦:—

(અપૂર્ણ)

સંતપ્રસાદ

[સંપાદક: એક સંતસેવક]

(અનુસંધાન ૧૦મા અંકના પૃષ્ઠ ૨૬૯થી)

વ્રતસંબંધી: જે પુરુષ ભગવાનને નિમિત્તે તપ અને વ્રત કરીને ભોગોનો લાગ કરે છે તેને શ્રીભગવાન પોતાની પ્રાપ્તિની ચોખ્ખતારૂપ ફલ આપે છે.

આ વ્રતના સામાન્યરીતે ત્રણ પ્રકાર કરી શકાય.

૧: પ્રથમ પ્રકાર: વ્રત કરનારે પોતાના ચિત્તને ભગવાનના સ્વરૂપમાંજ સ્થિર કરવું. આ વ્રત અતિ કઠિન છે; કેમકે જે હૃદયમાં ભગવાનમિવાય અન્ય સંકલ્પની સ્ફુરણા યાય તો વ્રત ખંડિત થઈ જાય છે. દિવસે ભગવાનનું ભજન કરતાં કરતાં રાત્રે ભોજનનું શું થશે આવો સંકલ્પ બીડે તો એ પણ ચોખ્ખ નથી; કેમકે ભગવાનને મારી ચિંતા છે એવો વિશ્વાસ વ્રત કરનારના હૃદયમાં નથી તેથી ભોજનસંબંધી સંકલ્પ બીડે છે, માટે ઉત્તમવ્રતીએ તો કેવળ ભગવદ્વિશ્વાસ રાખીને ભગવદ્ભજનજ કરવું. આ અવસ્થા સંતપુરુષોની છે, ને આવું વ્રત એવા સંતપુરુષોજ કરી શકે છે.

૨: બીજો પ્રકાર: સર્વ હૃદયોને પાપકર્મથી રોકે. તેમાં પ્રથમ પોતાની નેત્રચિત્તને નહારી ભાવનાથી અટકાવે. ભગવાનનો ભય રાખીને નહારી ભાવનાથી નેત્રને રોકે તોજ કર્મપ્રાપ્તિની ચોખ્ખતા પ્રકટે છે. આ સંબંધે સંતપુરુષો કહે છે કે નીચેનાં પાંચ પ્રકારનાં કર્મોથી વ્રત ખંડિત થાય છે:—

૧ કાઈની નિંદા કરવી, ૨ જૂઠું બોલવું, ૩ ખોટા સોગત ખાવા, ૪ દોર વચન બોલવાં, અને ૫ કામવાસનાની દૃષ્ટિથી જોવું.

તેમાં પ્રથમ કામવાસનાવાળી દૃષ્ટિને રોકવી એ નેત્રનું વ્રત છે.

બીજું વાણીને અસલભાષણથી રોકવી એ રસનાનું વ્રત છે. જે વાત કરવાથી કાંઈ પ્રયોજનસિદ્ધિ ન થતી હોય તે વાતથી વાણીને અટકાવવી જોઈએ. વાત કરવી તો તે ભગવત્સંબંધવાળીજ હોવી જોઈએ, અથવા સંતપુરુષોના સંબંધવાળી હોવી જોઈએ. વાદવિવાદ ન કરવો જોઈએ, તેમજ પરનિંદા ને અસલભાષણ પણ નજર કરવાં જોઈએ; કેમકે એ તો મહાપાપ છે. તેમ કરવાથી મુમુક્ષુનું વ્રત ખંડિત થાય એ તો સાહજિક છે; પણ સંમારીજીવોનાં સ્વૈચ્છિકત પણ તેથી ખંડિત થઈ જાય છે. આ સંબંધે એક દૃષ્ટાંત કહેવાય છે:—

“કાઈ જે ઓઝાએ ઉપવાસનું વ્રત કર્યું હતું. ક્ષુધા લાગવાથી તે બંને અતિવ્યાકુળ થઈ ગઈ, અને વ્રત છોડવામાટે તે બંનેએ એક મહાપુરુષપ્રસન્ને જાળને પૂજ્યું કે અમે ઉપવાસ કર્યો છે, પણ અતિ ભૂખ લાગવાને લીધે અમે બહુજ વ્યાકુળ થઈ ગઈ છીએ.

અમારાથી ભૂખ્યા રહેવાનું નથી. હવે અમારે શું કરવું જોઈએ ? તેના ઉત્તરમાં એ મહાપુરુષે કાંઈ ન બોલતાં બંનેને પાણીના વાટકા ભરી દીધા. બંનેએ એ પાણી પીધું કે તુરત બંનેને વમન થયું. આશ્ચર્યની વાત છે કે બંનેના વમનમાં લોહીજ પડ્યું ! આ જોઈને બીજાં મનુષ્યો ત્યાં હતાં તે નવાઈ પામ્યાં, એ મહાપુરુષે તેઓના સમાધાનમાટે કહ્યું કે—આ સ્ત્રીઓનો સ્વભાવ ને વર્તન એવી જાતનાં છે કે તેઓએ લગવાને પોષણમાટે ખાવાસાર જે પદાર્થો રચ્યા છે તેનો લાગ કરીને ઉપવાસરૂપ વ્રત કર્યું છે, અર્થાત્ પોષણમાટે જે ગ્રાહ્ય છે તેનો લાગ કર્યો છે; અને લગવાને જે પરનિદા વગેરેનો લાગ કરવાનું કહ્યું છે તેનો લાગ ન કરતાં તે પાપરૂપ કાર્યનો તેમણે સ્વીકાર કર્યો છે, અર્થાત્ પરનિદામાં બહુજ આસક્ત છે; તેથી એમના મુખમાંથી જે રુધિર નીકળ્યું છે તે એ પરનિદારૂપી ભક્ષણ કરેલું પાપ નીકળ્યું છે.” મતલબ કે સ્થૂલ આહારના લાગથીજ વ્રત થાય છે એમ નથી; પરનિદા આદિ પાપકર્મથી બચાય તોજ યથાર્થ વ્રત થાય છે.

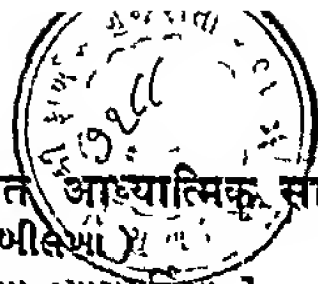
ત્રીજું કલ્પદ્રિયને પણ મર્યાદામાં રાખવી જોઈએ. તાત્પર્ય કે વાણીથી જે વચનો બોલતાં પાપ થાય છે તેજ વચનો કાનથી સાંભળતાં પણ પાપ લાગે છે, અર્થાત્ નિદા કરનાર ને જૂઠું બોલનાર જેમ પાપી છે તેમ તેનો સાંભળનાર પણ પાપી થાય છે. ચોથું હાથપગને પણ પાપકર્મથી બચાવી રાખે. નહિ તો આહારનો લાગ કરીને વ્રત કર્યું માને છે, તે હાથપગથી પાપકર્મ થાય તો તેનું વ્રતખંડિત થાય છે.

પાંચમું એ કે વ્રત કરનાર કાંઈ ફલાહારદ્વારા વ્રત કરવા ઇચ્છતો હોય તો જે આહાર ખરીખર શુદ્ધ હોય તેનોજ આહાર કરે અને તે પણ અદ્યપરે. અલાહાર ન કરે. વર્ણી એમ પણ ન કરે કે વ્રત કરવું હોય તેને આગલે દિવસે ઘણું ખાઈ લે, અને વ્રતનો દિવસ વીલાપછી વળતે દિવસે અનેક સામગ્રીઓ ખનાવીને ખાય. આમ કરવાથી તો ઊલટી ભોગમાં આસક્તિ વધે છે, ને હૃદયની પવિત્રતા થતી નથી.

ઉપર જે વ્રતનો બીજો પ્રકાર કહેવામાં આવ્યો તે ઇંદ્રિયોને નિયમમાં રાખવારૂપી વ્રત જિજ્ઞાસુઓમાટે છે, ને તે પ્રથમ કહેવામાં આવેલા સંતપુરુષોના વ્રતકરતાં ઊતરતી કાટિનો છે.

૩: ત્રીજો પ્રકાર: ત્રીજું સંસારી જીવોનું વ્રત છે તે સ્થૂલ છે; ક્રમકે તેમાં કેવળ ખાનપાનનો લાગજ પ્રધાન હોય છે. ઇંદ્રિયોને પાપથી રોકવાનું સંસારી લોકાથી બનતું નથી. આમ હોવાથી આ વ્રત કનિષ્ઠપ્રકારનું છે. છતાં તેમાં પણ એટલો તો શુભ છે કે જેટલો સમય ખાનપાનનો લાગ રહે છે તેટલો સમય ઇંદ્રિયો કંઈકે નિર્બળ રહે છે.

વ્રતના ઉપર કહેલા ત્રણ પ્રકારોમાં પહેલું સંતપુરુષોનું વ્રત તો કેવળ પરમાત્માની સાથે સંબંધ રાખનારું હોવાથી તે સહજવ્રત છે. પોતાના ચિત્તને પરમાત્મામાં જોડી રાખવું એ સંતોનો સહજસ્વભાવ થઈ ગયેલો હોય છે. સંસારી જીવોના વ્રતમાં તેઓને પરમાત્માની સાથે સંબંધ નથી, એટલે તેઓને માટે ખાસ કહેવાજેવું નથી. ઇંદ્રિયોને પાપપ્રવૃત્તિથી રોકવારૂપે જે જિજ્ઞાસુજનોનું વ્રત છે તે કરતી વેળા જિજ્ઞાસુઓએ ખાસ સંભાળવાજેવું છે કે—પોતાના વ્રતપાલનનું અભિમાન ન કરે, ને લગવાનથી લચલીત રહે. પોતાના મનમાં માને કે હું તો વ્રત કરું છું, પણ મારા વ્રતને લગવાન યોગ્યરૂપે સ્વીકારશે કે નહિ ? તેમજ શ્રદ્ધાપરાયણ થઈને દૃઢ રહે કે લગવાન કાંઈના પણ શુભકર્મને નિષ્ફળ જવા દેતા નથી, તેથી શુભકર્મનો લાગ પણ ન કરે.

આપાઠી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનોત્સવાન્તર્ગત આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ

(સ્થલ: શ્રીઆનંદશ્રમ-ખેડા)

[સંવત ૧૯૮૮ની આપાઠી પૂર્ણિમા-વ્યાસપૂર્ણિમા.]

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મહાપૂજનઅંગે ચાલતા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજના આવૃત્તિ આપાઠી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનપ્રસંગે પણ રાખવામાં આવી છે, જેનું સમયપત્રક આ નીચે આપવામાં આવ્યું છે. આપાઠ સુદિ ૧૪ રવિવાર, પુનમ સોમવાર ને વદિ એકમ મંગળવાર એ ત્રણ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમના દિવસો છે. સર્વ બંધુઓએ પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો ને સાધનક્રમનો લાભ લેવા માટે અતુલ્લભતા પ્રમાણે આપાઠ સુદિ ૧૨-૧૩ શનિવારની સાંજસુધીમાં આનંદશ્રમમાં આવી પહોંચવું જોઈએ. આવી રીતે સર્વે બંધુઓ એકત્ર થઈ ધાર્મિક લાભ લે, અને આધ્યાત્મિક માર્ગમાં આગળ વધે એ બહુ આવશ્યક વસ્તુ છે, એ વિષે કંઈ વિશેષ કહેવાની આવશ્યકતા નથી; જિજ્ઞાસુ બહેનો પણ આ યોજનામાં લાગ લઈ શકશે.

આપાઠ સુદિ ૧૨ શનિવાર (સુદિ ૧૩ નો ક્ષય હવાથી) રાત્રિએ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનું આરંભક વ્યાખ્યાન થશે, અને સુદિ ૧૪ રવિવારના સાહ-સુદર્શથી સાધનક્રમનો આરંભ થશે.

સાધનક્રમના ત્રણે દિવસોનું સમયપત્રક

આપાઠ સુદિ ૧૪ રવિવાર

સવારના ૫ ઉત્થાન-ઊઠવું.

૫ થી ૫ા મુખશુદ્ધિ ઇલાદિ.

૫ા થી ૬ પ્રાતઃસ્મરણસ્તોત્રા-

સમૂહપ્રાર્થના-યોગાસનો આદિ.

૬ થી ૯ પ્રાતઃસ્નાનસંધ્યાદિ નિલકર્મ.

૯ થી ૧૦ સંયમ (જપ, ધારણા, ધ્યાન.)

૧૦ થી ૧૧ વેદપાઠ, ભજન-ધૂન.

૧૧ થી ૧૨ા માધ્યાહ્ન સ્નાનસંધ્યા,

ભોજન, વિશ્રાંતિ ને

પરસ્પર સતસંગ.

૧૨ા થી ૬ વ્યાખ્યાન ને કથાશ્રવણ.

૬ થી ૯ ગીતાપાઠ, આરતી, સાંધ-

સંધ્યાદિ નિલકર્મ.

૯ થી ૧૦ ભજન-ધૂન.

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ આપાઠ સુદિ ૧૫ સોમવાર

સવારના ૮ા થી ૯ા મહાપૂજનની તૈયારી.

૯ા થી ૧૧ા શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન, શ્રીનાથમુખોદમાલા અને શ્રીઉપદેશ-

ત્રંચાવલિના ૧૦૧મા અંકનું વાચન, ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાય-

મદિરમાં વંદન.

આપાઠીના ક્રમ સુદિ ચૌદશ પ્રમાણે.

આપાઠ વદિ ૧ મંગળવાર-સુદિ ચૌદશ પ્રમાણે કાર્યક્રમ

દિવસનું જપ-સાધનક્રમના ત્રણે દિવસોમાં એટલે સુદિ ૧૪, ૧૫ ને વદિ ૧મે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના નિજમદિરમાં અખંડ ધૂપદીપસાથે ઇષ્ટમંત્રનો અખંડજપ બંધુઓ સવારના ૬ થી ૧૨ સુધી અને સાંજના ૪ થી રાત્રિના ૧૦ પર્યંત ક્રમેક્રમે કલાક કલાક હાજર રહીને ચાલુ રાખી શકે એવી વ્યવસ્થા રાખવામાં આવી છે. જે બંધુઓને તેનો લાભ લેવાની ઇચ્છા હોય તેમણે અગાઉથી પોતાના નામ વ્યવસ્થાપકને જણાવવાં.

સાધનક્રમસાદેનાં વ્યાખ્યાનો:—શાસ્ત્રવાચન તથા અભ્યાસમાં આગળ વધેલા બંધુઓએ નિષ્કામકર્મ, ઉપાસના, યોગ કે તત્ત્વજ્ઞાનના વિષયોમાંથી કોઈ એક વા અધિક વિષયપર કે પોતાની ઇચ્છાના અન્ય કોઈ ધાર્મિક વિષયપર વ્યાખ્યાન કાગળની એક બાજુએ સાફ લખી લાવવું જોઈએ. વ્યાખ્યાનનો સમય બહુધા અર્ધો કલાક રહેશે. વ્યાખ્યાન મોઢે કરવું કે લખેલું વાંચવું તે વક્તાની ઇચ્છાપર રહેશે, પણ વ્યાખ્યાન લખી લાવવું એ અનેક રીતે આવશ્યક વાત છે. એથી વ્યાખ્યાન માસિકમાં પ્રસિદ્ધ કરવા- માટે પણ અનુકૂલતા થશે, માટે પુનઃ પણ વ્યાખ્યાન કરવા ઇચ્છનારાઓને વ્યાખ્યાન લખી લાવવાની લલામણુ કરવામાં આવે છે.

અવશ્ય જ્ઞાનમાં રાખવાયોગ્ય:—સૌ બંધુબહેનોએ પોતાના આગમનની મિતિ મોડામાં મોડી સુદિ ૧૦ સુધીમાં જણાવી દેવી જોઈએ, કે જેથી વ્યવસ્થા કરવાની અનુકૂળતા રહે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો ઉપદેશ છે કે:—આનંદાશ્રમમાં આવનાર જિજ્ઞાસુઓએ વ્યાવહારિક વાર્તાથી જેમ બને તેમ મુક્ત રહેવું. આ ઉપદેશનું પાલન એ સાધનબળને ટકાવી રાખવામાટે ને નવીન સાધનબળ વિશેષ પ્રાપ્ત કરવામાટે આવશ્યક વસ્તુ છે.

શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના નવા અંકો:—જેઓ પૂર્ણિમાપર ન આવી શકે એમ હોય તેમણે ઉપદેશગ્રંથાવલિના જોઈતા અંકો પૂર્ણિમાપહેલાં ટપાલરસ્તે અથવા સાથયોગે મંગાવી લેવા જોઈએ.

સાધનક્રમના કાર્યક્રમમાં ને સમયક્રમમાં પરિસ્થિતિ અનુસાર અનુકૂલ એવો ફેરફાર વ્યવસ્થાપક કરી શકશે.

આગમન કરનારાઓએ અભોટિયું કે ધાબળી સાથે લાવવાં જોઈએ, અને બોજનવેળા તે પહેરીને ખેસવું જોઈએ. ઓઢવાનું સાધન પણ સાથે લાવવું જરૂરનું છે.

—:૦:—

શ્રીમન્નાથસુબોધમાલા

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનનો સદુપદેશ]

(શ્રીઆપાઠીપૂર્ણિમાના મહોત્સવપ્રસંગે)

*	*	*	*	*
પરમારથના દર્શને,	મિથ્યાદર્શન ત્યાગ;			
દૃઢ પરમારથદર્શને,	રહે અચલ વૈરાગ.	૫૦૫		
અખંડ એક બ્રહ્મ દેખવું,	કરવું દશ્ય વિલીન;			
અવિકારી રે'વું સદા,	થવું ન દશ્યમાં દીન.	૫૦૬		
ચોથા પદને દેખવું,	કરી ત્રણનો બાધ;			
ચોથા પદને અનુભવે,	ઉપજે સુખ અગાધ.	૫૦૭		
ઋતંભરાગ્રજાવડે,	જોવું જ્યોતિસ્વરૂપ;			
તેથી અન્યને જાણવું,	અસત દુઃખ જહરૂપ.	૫૦૮		
બ્રહ્મરૂપે રે'વું સદા,	જોવું બ્રહ્મસ્વરૂપ;			
વિષયો સંઘળા ત્યાગવા,	સમજી વિષમય કૂપ.	૫૦૯		

દેખ એક અદ્વૈતને, અદ્વૈત એક વિચાર;	
એક અદ્વૈત અનુભવે, આવે ભવનો પાર.	૫૧૦
સ્વમાં અને અન્ય સર્વમાં, નિરખો બ્રહ્મસ્વરૂપ,	
અખંડ એક બ્રહ્મ જોઈને, સદા ગ્રહો અતિચૂપ.	૫૧૧
તનકરણ શુચિ હોય જો, સંસ્કાર શુચિ હોય;	
તો એ શુચિતાના બલે, વિદ્ય નિજસુખ જોય.	૫૧૨
બ્રાણુ મન ઇન્દ્રિયવપુ, ચેતનતરંગ જાણુ;	
એ તરંગ મિથ્યા ગણી, ચેતન શુદ્ધ પિછાણુ.	૫૧૩
સહજરૂપમાં રહી સદા, જોવું સહજ સ્વરૂપ;	
મિથ્યા દશ્યને ભૂલવું, સમજી દુઃખમય કૂપ.	૫૧૪
અખંડ એક અદ્વૈત બ્રહ્મ, શુચિતમ અતિસુખરૂપ;	
તેમાં મનને સ્થિર કરી, બાધ કરો જડરૂપ.	૫૧૫
પરમતત્ત્વ એકજ છતાં, તેનાં બહુવિધ નામ;	
પરમતત્ત્વમાં સ્થિર થયે, જીવ પામે વિશ્રામ.	૫૧૬
સહજવસ્થામાં રહી, જોવું સહજ સ્વરૂપ;	
કૃત્રિમ સઘળું ભૂલવું, ગણી અસત્ દુઃખરૂપ.	૫૧૭
ક્ષીરોદ્ધિસમ શાંત અતિ, અચલ મેઘસમ જાણુ;	
પૃથ્વીસમ જે સહનશીલ, તેને સંત પિછાણુ.	૫૧૮
અધિષ્ઠાન જોવું સદા, જોવું નહિ કલ્પિત;	
અધિષ્ઠાનને નિરખતાં, ન રહે દુઃખ ખચીત	૫૧૯
મન વાણી ને બ્રાણુના, મૂલમાં ચેતન જેહ;	
તે ચેતનને અનુભવો, છોડી સૌ સંદેહ.	૫૨૦
નિજ જ્યોતિ પરજ્યોતિમાં, જોડી કરો અલેહ;	
એમ પરજ્યોતિ અનુભવી, દુઃખનો કરો ઉચ્છેદ	૫૨૧
નિરાવરણદંષ્ટિ કરી, જોવું બ્રહ્મસ્વરૂપ;	
નામરૂપને જાણવાં, મિથ્યા જડ દુઃખરૂપ;	૫૨૨
પ્રત્યગભિન્ન બ્રહ્મને, નિરખો વારંવાર;	
લીન કરો જાગત રહી, તેમાં આ સંસાર	૫૨૩
ઉઠા ઉતરી હૃદયમાં, નિરખો બ્રહ્મસ્વરૂપ;	
સર્વ દશ્યને લીન કરી, રહો સદા સુખરૂપ.	૫૨૪
સર્વે બ્રાણુપદાર્થથી, મનને કરો ઉદાસ;	
સદા સમ્યક્દાનંદમાં, અવિચલ કરો નિવાસ.	૫૨૫
જાણું બ્રહ્મસ્વરૂપને, સદ્યુરુતણે પ્રસાદ;	
કામ ક્રોધ ને લોભનો, દૂર થયો ઉન્માદ	૫૨૬

સનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ

શ્રી ખીલખાના નામદાર દરબાર શ્રીરાવતવાળા સાહેબે ખીલખામાં વૈશાખ વદિ ૫ થી હોમાત્મક સહસ્રચંડી મહાપૂજનો આરંભ કર્યો હતો, અને તેની પૂર્ણાહુતિ વૈશાખ વદિ ૧૪ ને દિવસ કરી હતી.

આ યજ્ઞપ્રસંગે ના. દરબારશ્રીની બે ઘોડાની ગાડીમાં બેઠા અને પોલીસપાર્ટીસાથે આનંદાશ્રમમાંથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પધરામણી કરવામાં આવી હતી, અને યજ્ઞના આરંભના દિવસથી પૂર્ણાહુતિના દિવસપર્યંત નિલ સ્થાપિત દેવતાઓના પૂજનસાથે તેઓશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન થતું હતું. પૂર્ણાહુતિપછી રૂ. ૫૫ ના. દરબારશ્રીએ ભેટરૂપે ધર્યા હતા.

યજ્ઞના દિવસોમાં શ્રીમદ્ભાગવતનો પાઠ બેસાડ્યો હતો, ને કથાશ્રવણ ચાલતું હતું. આ પ્રસંગે પરમહંસપરિવાજકાચાર્ય દંડીસ્વામી પૂજ્ય સ્વામી શ્રીસ્વરૂપાનંદજી મહારાજને પધરાવવામાં આવ્યા હતા. યજ્ઞના દિવસોમાં નિલ તેઓશ્રીએ પંચમહાપૂજનાં રહસ્યોનું રજેટન કરીને તથા ભગવતીના સ્વરૂપસંબંધે વિદ્વાતપૂર્ણ વ્યાખ્યાનોવડે સદુપદેશનો અપૂર્વ લાભ આપ્યો હતો. જડેશ્વરવાળા દંડી સ્વામીજી પૂજ્ય શ્રી અચ્યુતાશ્રમજી મહારાજ પણ પધાર્યા હતા.

ઉપરાંત આ પ્રસંગે પીંપળીના પૂજ્ય મહંત શ્રીબળવંતગિરિજી, શ્રીસૂરજદેવજીની જગાના પૂજ્ય મહંત શ્રીભગવાનદાસજી મહારાજ તથા શ્રીત્રિકમદાસજી મહારાજ, જેતપુરની સીડલંજનની જગાના પૂજ્ય મહંત શ્રીશાંતિનાથજી પધાર્યા હતા, તથા મેંદરડાથી પૂજ્ય માતાજી રાધાબાઈ પણ પધાર્યા હતાં.

શ્રીમદ્ભાગવતસપ્તાહજ્ઞાનયજ્ઞ

શ્રીપુરુષોત્તમમાસમાં શ્રી. મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ કંદ્રાકટર એમના તરફથી રાજકોટમાં, શ્રી. ઇંદુકુમાર ભાયાલાલ દક્કર એમના તરફથી ભાવનગરમાં, તથા શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી વર્મા એમના તરફથી કરાચીમાં શ્રીમદ્ભાગવતમહાપુરાણની સપ્તાહવડે જ્ઞાનયજ્ઞ કરવામાં આવ્યો હતો. ભાવનગરમાં શ્રીમદ્ભાગવતસપ્તાહઉપરાંત શ્રીવિષ્ણુસહસ્રનામના પાઠના અનુષ્ઠાનવડે શ્રીવિષ્ણુસ્મરણરૂપ યજ્ઞ કરવામાં આવ્યું હતું.

—:o:—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[વૈશાખ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ્ય દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉઠ્યું છે; અને તે ભક્તિભાવના પોષાયા કરે ને ફેલાયે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય

તાજે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપૂરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી, પુણ્ય થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતર્હોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોત્તું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહા-રામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણચાર્ય પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથા પછી સમાધિમંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ સાયંસંધ્યા જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવદ્માર્થના-મહિમ્નસ્તોત્ર ને જપશંકરસ્તોત્ર.]

લઘુરુદ્ર અને રુદ્રાલિપેક:—આ મામમાં ધીમતી બહેન લીલાવતી ગોરધનદાસ-ખારવાળાં તરફથી, શ્રી. બાલુમિહ પ્રતાપમિહ-વંધવીવાળાતરફથી, તથા શ્રી. રામપ્રસાદ પુરુષોત્તમ સોની-કુંતિપાણીવાળાતરફથી એક એક લઘુરુદ્ર કાવવામાં આવ્યો હતો, તથા એક ભક્ત મુખર-વાળા તરફથી, શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગરવાળાતરફથી, તથા શ્રી. રામસિદ સખગસિદ-કુંતિપાણીવાળાતરફથી એકક રુદ્રાલિપેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

મુખ્ય ભેટ:—આ મામમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

૩૧. ૨૦-૮-૦ બાપ્રી મરદારકુંવરબા રણમલમિહજી મહેલોલ (કાર્તિકી તથા આપાદી પૂર્ણિમાની ભેટના) ૩. ૩૪-૦-૦ માહીમમાં ડૉ. પીરોજશાહ એરચશાહને લાં શ્રીગુરુદેવનું પૂજન થતા શ્રી. મંગલદાસ કેશવચાય ભક્ત, શ્રી. ભદ્રવજી જીવરાજ, શ્રી. રતનજી રામજી, શ્રી. મચેરશા હોરમજી લાલા, શ્રી મીનોચેહર મહેરવાનજી મસાની, શ્રી. જમશેદજી ખેતનજી, જોળવાળા, શ્રી. પીરોજશાહ એરચશાહ હાયવાય તથા શ્રી ધનજીશાહ અરદેશર મિસ્ત્રી આદિ-તરફથી ભેટના.

૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. મન્ગલ શેઠ રવજી દેવજી ગાધી હા. શ્રી. જગનલાલ વાલજી-જમનનગર. ૩૧. ૨૫-૪-૩ બાપ્રી સરદારકુંવરબા મહેલોલ. ૩૧. ૨૫-૦-૦ શ્રીમતી બહેન-સુમરી બહેન કાળાવાળાતરફથી પચ્ચદેવોની પ્રતિગ્રાનિમિત્તે ભેટ. ૩૧. ૨૫-૦-૦ વકીલ મૂળશંકર ડાનજી ખીયખાવાળાતરફથી મહારુદ્રયાગની પૂર્ણાહુતિનિમિત્તે ભેટ ૩૧ ૫૦-૦-૦ પૂ. ભલ્લચારી શ્રીઆત્મ-પ્રકાશજીતરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં વસ્ત્રો ધોવાનું ગૃહ બધાવ્યું તેમાં તેમણે ૩૧. ૧૦૦) સો આપવા સંકલ્પ કરેલ તે પેટે ૩૧. ૫૦) આવ્યા તે. ૩૧ ૧૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ જમનનગરવાળાતરફથી પૂ. પ્રભુશ્રીનાં પાદુકાજીને જમનનગર પધરાવતાં રેલભાડાનિમિત્તે. ૩૧. ૧૮૦-૦-૦ ડૉ. પીરોજશાહ એરચશાહ હાયવાય-માહીમ. ૩૧. ૧૬-૪-૦ શ્રી. દારકદાસ ખેતસી-કરાંચી. ૩૧. ૫૧-૦-૦ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા રામવાળા સાહેબ-ખીલખા-તરફથી સહસ્રચંડીયાગની પૂર્ણાહુતિનિમિત્તે ભેટ.

સોજન અને થાળ:—નીચેના બધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવન સેવામાં યાગ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિથાલ ભોજન આપવામા આવ્યાં હતાં:—

૩૧. ૫-૦-૦ વકીલ અંબાલાલ રવચંદભાઈ શાહ-સાદરા. વિદ્યાર્થીઓના ભોજન-

આમરા. રૂ. ૭-૮-૦ સોની રામપ્રસાદ પુરુષોત્તમ-કુંતિયાણા. રૂ. ૮-૦-૦ શ્રી. રામ
રણજીભાઈ જાની-કુંતિયાણા. રૂ. ૧૫-૮-૬ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ-બીલખ
રોડ. રૂ. ૧૦-૩-૯ સદ્ગત શેઠ લાયાલાલ છોટાલાલ-લાવનગર (સં. ૧૯૯૭ના બાદ
રૂ. ૧૫ના ભોજનખર્ચના.) રૂ. ૧૮-૧૪-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડા-પાટણ.

આ માસમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં નીચેનાં અંબુબહેનો
તરફથી થાળે ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

રૂ. ૧-૪-૦ એક લકતજન-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કૃષ્ણલાલ કરશનજી એક
તથા રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. વસંતરાય કરશનજી ઓઝા-વાંકાનેર, રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મન્વંતરાય
કરશનજી ઓઝા-બિધના. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી લીલાવતી બહેન ગોરધનદાસ-ખાર. રૂ. ૧-૪-૦
શ્રી. હંદરજી બહેચર તન્ના-માંગરોળ. રૂ. ૧૦-૦-૦ એક લકતજન-ખંભાત (આઠ થાળ.)
રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબર-ટંકારા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રામસિંહજી સખળસિંહજી-
કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રામપ્રસાદ પુરુષોત્તમ સોની-કુંતિયાણા. રૂ. ૨-૪-૦ શ્રી.
દેવરાજ જસરાજ-કરાંચી. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રીમતી બહેન ફૂલકુંવરબાઈ-મુંબઈ-તરફથી પૂજ્ય-
પાદ શ્રી સદ્ગુરુશ્રીને કરી ધરવાનિમિત્તે. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ.
(૭ થાળના.) રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. (૪ થાળ.) રૂ. ૧-૪-૦
શ્રી. કિશોરસિંહજી લાલસિંહજી તથા શ્રી. જ્યેષ્ઠસિંહજી લાલસિંહજી-કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦
શ્રીમતી હિષા બહેન પ્રતાપસિંહજી-જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ ગં. રવ. બહેન અવલબાઈ-
જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ નિર્મળસિંહજી રઘુનાથસિંહજી-કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રતિલાલ
મનોદાસ-મેરીવલી. હા. શ્રી. સાણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા. રૂ. ૧-૪-૦ એક લકત-મુંબઈ.
રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. લાઈશંકર ધનજી દવે-લાવનગર. રૂ. ૧-૪-૦ દરજી રામજી ગીગા-
નારી. હા. શ્રી. લા. ધ. દવે.

સિવાય નીચે પ્રમાણે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની સેવામાં નૈવેદ્યમાટે રકમ મળી છે:—
રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. તુલસીદાસ તથા નરસીદાસ જેઠાભાઈ-કરાંચી. રૂ. ૦-૪-૦ બહેન
જ્યાબાઈ તુલસીદાસ. ૦-૪-૦ શ્રીમતી બહેન લક્ષ્મીબાઈ તુલસીદાસ-કરાંચી.

અર્પણદીપકાન્તે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા પૂતના
અર્પણ દીપનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમ જમા આવી છે:—

રૂ. ૦-૪-૦ શાસ્ત્રી શિવલાલ બહેચરલાલ મહેતા-ઢાંક. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ત્રિભુવન
દત્તજી જોશી-મોટીપરબડી. રૂ. ૦-૪-૦ ચિ. કૈલાસચંદ્ર સોહનસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૦-૮-૦
સો. બહેન સવિતાબાઈ-મુંબઈ. રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. પરમાણંદદાસ નાથાભાઈનું કુટુંબ.
રૂ. ૦-૧૨-૦ શ્રી. હંદરજી બહેચર તન્ના-માંગરોળ. રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. શાંતિલાલ
જેવડલાલ-પછીગામ. રૂ. ૧-૮-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. (૭ દિવસમાટે) રૂ.
૧૦-૦-૦ બહેન ચવિકુંવર હરજીવનદાસ પોટા-રાજકોટ, પ્રથમ જેઠામાસના અર્પણદીપકાન્તે.
રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ બીખાભાઈ-મરોલી.

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના મંદિરમાં પૂજનમાટે કપૂરની પેટી ૧ સદ્ગત ઠાકોર ભગવાન-
જોગવિંદસિંહના કલ્યાણાર્થે શ્રી. પ્રતાપસિંહ માનસિંહતરફથી અર્પણ કરવામાં આવી છે.
શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી આલતા સંખ્યાના વર્ગોના નિરીક્ષક શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન
સાગર આ માસમાં જમ-સલાયામાં આલતો સંખ્યાનો વર્ગ તપાસી આવ્યા છે.

પરચુરણ મેટ [ચૈત્ર-વૈશાખ માસ]

- ૦-૧-૦ પરચુરણ
૦-૪-૦ શ્રી. માણિક્યાલ નાનજી ચંદારાણી
૧-૦-૦ ,, દયાલસિદ્ધજી લાલસિદ્ધજી ઢાકોર-
માડકચી
૧-૦-૦ શ્રીમતી ખાલંગૌરી કેશવલાલ-કુંડલા
૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ-
વરતેજવાળા
૦-૧-૦-૦ ,, હરજી ટીડા-જૂનાગઢ
૧-૪-૦ શ્રી. મોનજી જાદવજીનાં વિધવા,
પ્રેમબાઈ
૨-૦-૦ શેઠ ત્રિભુવનદાસ ધનજી હા. સોભાગ-
ચંદ ત્રિભુવન-ભાવાવદર
૭-૦-૦ શ્રીરામનવમીના પૂજનની બેટના
૦-૪-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર દયારામ
૦-૮-૦ ,, વશરામ દેવશી
૦-૫-૦ ,, બાઈશંકર ધનજી દેવે
૦-૪-૦ ,, દયાજીસિદ્ધ જવાનસિદ્ધ
૦-૨-૦ પંડિત રંધુનદન જી.
૦-૪-૦ અ. ભટ્ટાચાર્યજી
૦-૨-૦ શ્રી. જોડાલાલ શિવશંકર
૧-૦-૦ ,, માણિક્યાલ નાનજી
૦-૪-૦ ,, દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી
૦-૪-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન
૦-૨-૦ ,, ત્રિભુવન વિદ્યજી દેવે
૦-૨-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી
જોશી
૦-૧-૦ ,, વિદ્યજી પુરુષોત્તમ
૧-૦-૦ અ. સૌ. સુકતાબહેન
જયરામ ભટ્ટ
૧-૦-૦ શ્રી. પ્રેમબાઈ, મોનજી
જાદવજીનાં વિધવા
૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
૦-૨-૦ શ્રી. તારાબહેન
૦-૮-૦ વનાઈબહેન
૦-૪-૦ બહેન સુખજીબા
૦-૪-૦ ,, સંતોઝબાઈ
૭-૦-૦
- ૧-૪-૦ શ્રી. દામોદર જગનલાલ-કરાચી
૦-૩-૦ ,, નરબેરામ એધવજીનાં પંતી
૦-૦-૬ પરચુરણ
૧-૮-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ
૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ ગીરધરલાલ
૧-૦-૦ ,, ગીરધરલાલ નરોત્તમદાસ
૧-૦-૦ ,, દયાજીસિદ્ધજી લાલસિદ્ધજી ઢાકોર
બાકા આનંદાચમભાં
૦-૫-૩ ભાટ નાયાલાલ તુલસી
૨-૦-૦ શ્રી. ડાહ્યાભાઈ મંગળદાસ-જંજુસર
નિલદાનના
૧-૮-૦ મહાશિવરાત્રીના પૂજનબેટના હા.
અંબાલાલ મુળજીરામ
૧-૦-૦ જંજુસરના સાધકોતરફથી
૧-૦-૦ રામનવમીના બેટના જંજુસરના
સાધકોતરફથી
૧-૦-૦ શ્રી. ત્રિભુવન હરિશંકર-ખાળાપુર
૧-૪-૦ ,, પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ મહા-
રૂદ્રનિમિત્તે
૧-૦-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન
૧-૪-૦ અ. સૌ. સવિતાબહેન
૦-૫-૦ ,, રમાગૌરી-આનંદાચમ-ખીલખા
૦-૪-૭ પરચુરણ
૧-૪-૦ શ્રી. પ્રતાપરાય ગિરધરલાલ
૧-૪-૦ સૌ. સંતોઝબાઈ ગીરધરલાલ
૧-૪-૦ ચિ. હર્મિલા પ્રાણજીવનદાસ
૧-૪-૦ અ. સૌ. રમાબેન કેશવલાલ
૦-૫-૩ ,, મહાલક્ષ્મી કેશવલાલ
૧-૪-૦ ,, બેન સુશીલા પ્રાણજીવનદાસ
૧-૪-૦ ,, સરસ્વતી ગોપાલજી
૦-૫-૩ ,, કુસુમબેન પ્રાણજીવનદાસ
૦-૫-૩ ચિ. શશિકાંત પ્રાણજીવનદાસ
૦-૫-૩ ,, રસિકલાલ નાનાલાલ
૧-૦-૦ શ્રી. વિદ્યુલ રાધવ
૫-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
મહારૂદ્રનિમિત્તે

૨-૦-૦ શ્રી. લાતુશંકર જટાશંકર તથા ત્રિ.
દિવ્યા.
૧-૪-૦ શ્રી. ભોળીલાલ જગજીવન દેશાઈ
૧-૫-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
૧-૪-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા
૧-૫-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
૨-૦-૦ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ
૦-૫-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દેવે
૦-૮-૦ શ્રી. ચંપકલાલ દામોદર
૧-૫-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
૦-૦-૬ પરચુરણ
૦-૦-૬ અ. સૌ. મણિબહેન
૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ
૧-૦-૦ શ્રી. જયંદ બેચર ઝવેરી
૦-૦-૩ „ ગીરધરલાલ નરોત્તમદાસ
૧-૦-૦ ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ
૦-૮-૦ શ્રી. લાલજી ઝીણાભાઈ
૦-૮-૦ „ માવજી પ્રેમજી બગસરા
૦-૫-૦ પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ મા. ચંદારાણા
૦-૮-૦ „ રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
૦-૨-૦ અ. સૌ. પરસનબહેન
૦-૨-૦ „ જ્યંતિબહેન
૦-૧-૦ ત્રિ. બકુલાબહેન
૦-૨-૦ અ. સૌ. માણિક બહેન
૧-૪-૦ શ્રી. ગજનન ગોવર્ધનદાસ
૧-૩-૦ „ અરવિંદ ગોવર્ધનદાસ
૨-૮-૦ શ્રી. કેશવલાલ માણિકલાલ ચંદારાણાને
લાં મહાશિવરાત્રીપૂજનભેટના
૫-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ
૦-૪-૦ અ. સૌ સંવિતાબહેન
૦-૪-૦ „ બચુબહેન
૦-૪-૦ „ જડીબહેન
૦-૪-૦ „ ગિરિજાબહેન
૦-૪-૦ „ કમળાબહેન
૦-૪-૦ „ ફાંકુબહેન
૦-૨-૦ „ લાલુબહેન
૦-૪-૦ શ્રી નંદલાલ પ્રેમજી
૧-૦-૦ અ. સૌ. ભાગીરથીબહેન
૦-૪-૦ શ્રીમતી પ્રેમબાઈ

૦-૪-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન
૦-૪-૦ „ કરતૂરબહેન
૦-૨-૦ „ અજવાળીબહેન
૦-૨-૦ શ્રી. વિકુલ રાધવ
૦-૨-૦ શ્રીમતી લક્ષ્મી લાલજી
૦-૫-૦ શ્રી. મોહનલાલ હરિભાઈ
૦-૨-૦ અ. સૌ. જ્યંતિબહેન
૦-૨-૦ શ્રીમતી તારામતી
૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
૦-૮-૦ શ્રીમતી લાધીબહેન
૦-૬-૦ „ મોતીબહેન
૦-૪-૦ „ રતનબહેન
૦-૪-૦ „ કરતૂરબહેન
૧-૮-૦ શ્રી. પ્રેમજી રાધવ
૦-૨-૦ „ દેવજી રૂડા
૦-૪-૦ અ. સૌ. વનાઈબહેન
૦-૧-૦ ત્રી. પ્રવીણાબહેન
૦-૧-૦ શ્રીમતી ઉમિલાબહેન
૦-૧-૦ „ બકુલાબહેન
૦-૧-૦ „ પ્રભાબહેન
૦-૧-૦ „ રમાબહેન
૦-૧-૦ „ મહાલક્ષ્મીબહેન
૧-૦-૦ „ સંતોકબાઈ
૦-૪-૩ એક બહેન
૩-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ
૧-૪-૦ „ પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
૧-૦-૦ „ વકીલ આણંદલાલ ગોવિંદજી
૧-૦-૦ „ જમનાદાસ પરમાનંદદાસ ભા.
૦-૧-૦ „ ભાઈશંકર ધનજી દેવે
૧-૦-૦ „ મંગલજી માવજી
૧-૪-૦ ત્રિ. મનહરલાલ પ્રાણજીવનદાસ
૧-૦-૦ „ શુણ્યવંતલાલ પોપટલાલ
૦-૪-૦ શ્રી. હરજી કરશન
૧-૫-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
૧-૭-૦ યજ્ઞમંડપમથી ભેટના આવ્યા હા.
શાસ્ત્રી દયારામભાઈ
૧-૦-૦ શ્રી. નાનાલાલ જીવણલાલ
૧-૦-૦ „ નાનજી કરશનજીનાં વિધવા
નંદાબાઈ ગોરાણી

- ૦-૮-૦ શ્રી. લાલજી શ્રીલાલાર્ધ
 ૫-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મળજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. હરજી દીડા ને તેમનું કુટુંબ
 ૧-૦-૦ „ કરસનદાસ હરજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. વિદ્યુતજી વાલજી
 ૦-૮-૦ „ ચીમનલાલ જ્યેષ્ઠ
 ૦-૮-૦ „ કનૈયાલાલ નાથાલાલ
 ૮-૪-૦ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રી. મૂળશંકર મોહનલાલ પાકક
 ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રિયવંદા કેશવલાલ-બાપાવદર
 ૦-૦-૩ પરચુરણ
 ૦-૧૦-૦ સૌ. કરતૂરબાર્ધ તે રતિલાલબાર્ધનાં
 ધર્મપત્ની
 ૧-૪-૦ શ્રી. જ્યંતીલાલ પ્રેમજી
 ૦-૪-૦ „ રતિલાલ દામોદર
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી કરતૂરબાર્ધ રતનસી.
 ૧-૪-૦ અબવાળાબેન નાનાલાલ
 ૦-૩-૮|| પરચુરણ
 ૦-૪-૦ અ. સૌ. જ્યંતીબેન મંગળજી
 ૨-૮-૦ શ્રી. મોહનલાલ લક્ષ્મીદાસ મુખર્ધ
 નિલદાનના
 ૨-૦-૦ „ મોરારજી જગનલાલ પોષથી ચૈત્ર
 સુધીના ચાર માસના નિલદાનના
 ૦-૮-૦ „ મોરારજી જગનલાલ-સહાતિની
 ભેટના
 ૧-૦-૦ „ કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણા
 ૧-૪-૦ „ માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 તરફથી મહારદ્રવ્યગતી મમાંતિ-
 નિમિત્તે ભેટના
 ૦-૪-૦ લુહારખાના એક વિપ્રતરફથી
 ૨-૮-૦ શ્રી. શુણ્વંતસિંહ જનમસિંહ
 ૧-૪-૦ „ પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદામ
 ૧-૪-૦ „ પરમાનંદદાસ નાથાબાર્ધ
 ૦-૪-૦ „ નર્મદાશંકર ગોઝુલજી દવે
 ૦-૫-૩ ચિ. અનંતરાય કૃપાશંકર ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ પૂ. ધ. શ્રી આત્મપ્રકાશજી
 ૦-૪-૦ એક ભક્ત
 ૦-૨-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૧-૦ ચિ. લલિતરાય અંબાશંકર જોશી
 ૧-૦-૦ શ્રી. જોશલાલ લલુભાર્ધ-રામપુર

- ૧-૪-૦ મહેલોલ દાકોરસાહેબતરફથી
 લ. બાપી સરદારકુંવરજી
 ૧-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 ૩-૦-૦ „ મૂળશંકર દાનજી વંદીલ
 મહારદ્રવ્યદાર્બનિમિત્તે
 ૨-૦-૦ બહેનશ્રી સુમરીબહેન કાળાવાળા-
 બીલખા તરફથી પ્રતિજ્ઞાદાર્બનિમિત્તે
 ૨-૦-૦ શ્રી. પ્રેમજી જુમભાઈ-ખેડી
 ૭-૧૧-૦ ગત શ્રીશંકરજ્યંતીના દિવસે આનંદા-
 શ્રમમાં પૂન્યપાદ શ્રીસંચુરદેવનું પૂજન
 થતાં ભેટ:-
 ૦-૪-૦ પૂ. ધ. શ્રીધર્માપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી
 ચંદારાણા
 ૧-૦-૦ પૂ. ધ. શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. જોશલાલ લલુભાર્ધ-રામપુર
 ૦-૫-૦ „ કરશનજી પ્રાણજીવન-
 વાંકાનેર
 ૦-૨-૦ દાકોર રૂઢાણસિંહ લવાનસિંહ
 ૮-૨-૦ શ્રી ભગવાનજી મનુભાર્ધ
 બીલખા આનંદાશ્રમ
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન મૂળજી-
 લીજી
 ૦-૨-૦ „ બહેન વિમુખબહેન
 ૦-૪-૦ „ બહેન મણિબાર્ધ
 ૦-૨-૦ „ બહેન સવિતાબહેન
 ૦-૧-૦ ચિ. સુરેશ
 ૦-૧-૦ „ ઉર્મિલા
 ૦-૧-૦ ચિ. બકુલા
 ૦-૧-૦ ચિ. રમેશ
 ૦-૪-૦ શ્રી. વશરામ દેવશી.
 ૦-૪-૦ બહેન વનાઈબહેન
 ૧-૦-૦ પૂ. મહંતશ્રી નિકેમદાસજી
 મહારાજ
 ૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી.
 ૦-૨-૦ ચિ. વસુમતી જગનલાલ
 ૭-૧૧-૦
 ૨-૦-૦ શ્રીસરજદેવજીના પૂ. મહંતશ્રી
 ૨-૦-૦ શ્રીદુધરેજીના પૂ. મહંતશ્રી
 ૧-૦-૦ બેન માયુભાર્ધ-દાવા

૨-૫-૦ વંચકીમાં શ્રીરામનવમીનિમિત્તે પૂજન-
મેટના

- ૦-૪-૦ શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ
- ૦-૪-૦ ,, ત્રિભુવનદાસ ચનજી
- ૦-૨-૦ ,, શામજી સોમજી
- ૦-૨-૦ ,, કાનજી કાલિદાસ
- ૦-૪-૦ ,, જાદવજી વાલજી
- ૦-૪-૦ ,, દેવજી વાલજી
- ૦-૨-૦ ,, જાદવજી ત્રિભુવન
- ૦-૨-૦ ,, હરિદાસ વાલજી
- ૦-૨-૦ ,, નથુભાઈ
- ૦-૨-૦ ,, ગોકળદાસ ત્રિભુવન
- ૦-૨-૦ ,, કલ્યાણજી કાનજી
- ૦-૨-૦ ,, મૂળજી સુંદરજી
- ૦-૨-૦ ,, જુઠા હાકરશી
- ૦-૧-૦ ,, શુક્લ રામશંકરભાઈ
- ૦-૨-૦ ,, મોહનલાલ ભગવાનજી

૨-૫-૦

- ૦-૪-૦ શ્રી. જગતલાલ કાનજી-ખીલખા
- ૫-૦-૦ રાજ. હોસિંહ મોહનસિંહ-સીગામ
- ૧-૦-૦ શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ-ભાવનગર
મેટના
- ૦-૨-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે
- ૦-૨-૦ વિ. સર્વેશ્વર દેવશંકર-કુંતિયાણા
- ૨-૦-૦ સ્વ. આત્મપ્રકાશજી
- ૦-૪-૦ ખહેન જકલભાઈ
- ૨-૦-૦ શ્રી. મોરારજી ઓધવજી અઢીયા
- ૧-૪-૦ ,, આશારામ ગૌરીશંકર રાજગુરુ-
દોલરવા
- ૫-૪-૦ સોની રામપ્રસાદ પુરુષોત્તમ-કુંતિયાણા
- ૧-૪-૦ શ્રી. તુલસીદાસ જેઠાભાઈ-કરાચી
- ૧-૪-૦ ,, નરસીદાસ જેઠાભાઈ ,,
- ૧-૦-૦ ,, દેવજી જીવરાજ ,,
- ૨-૮-૦ ,, મોરારજી કેશવજી ,,
- ૦-૨-૦ ,, દેવરાજ જસરાજ-શ્રીફળનિમિત્તે
- ૧-૪-૦ શાહ મગનલાલ હીરાલાલ આદવાળા
શંકરજયંતીની મેટ હા. શ્રી. ચતુરભાઈ
- ૦-૨-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વઢીલ,
- ૦-૮-૦ ખેન આઈભાઈ નાગભાઈ

- ૧-૪-૦ શ્રી. પીતાંબરદાસ કરશનજી કરામ
- ૧-૪-૦ પાર્વતીભાઈ ત્રિકમજી
- ૧-૦-૦ ખેન સંતોકબાઈ ખીલખા
- ૧-૬-૦ ચિ. કેલાસચંદ્ર મોહનસિંહ-કુંતિયાણા
- ૦-૧૨-૦ શ્રી. મોહનસિંહ માનસિંહ
- ૨-૦-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી
- ૦-૬-૩ શ્રી. બીડલંબન યજ્ઞમંડપમાં પરચુરણ
મેટના હા. અં. ના. જોશી
- ૩-૧૪-૦ શ્રી. પરમાણંદદાસ નાથાભાઈનું કુંડળ
- ૧-૦-૦ સવિતા ખહેન
- ૦-૨-૦ બકુલખેન
- ૦-૨-૦ વનાઈખેન
- ૫-૪-૦ એક ભક્ત-ખંભાત ચિ. નવનીતલાલ
મંગળદાસનાં લગ્નપ્રસંગે હા. શ્રી.
ગોપાલજી ગૌરીશંકર
- ૧-૦-૦ શાસ્ત્રી નારણજી કેશવજી-રાજકોટ
- ૯-૦-૦ ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા રામવાળા
સાહેબ તરફથી સહસ્રચંડીયજ્ઞની
આરંભ નિમિત્તે મેટ.
- ૧-૦-૦ માણેકલાલ સુંદરજી-કુંતિયાણા
- ૦-૮-૦ શ્રી. નાનાલાલ મંગળજી, હરિલાલ
નાનાલાલ, પુષ્પાવતી નાનાલાલ, અ-
નસ્યા નાનાલાલ તથા ઇંદુબાળા
મૂળશંકર-પોરબંદર
- ૧-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટારશંકર-પાટણ
- ૩-૦-૦ ,, ગિરધરલાલ જયશંકર વ્યાસ-ખીલખા
- ૫-૦-૦ ,, વામનરાય જટારશંકર વસાવડા-પાટણ
- ૧-૦-૦ ,, દીલસુખરાય મહેદ્રરાય
- ૧-૦-૦ સૌ. તિલોત્તમાખેન દ્વારકાદાસ
- ૫-૦-૦ સૌ. પ્રમોદાખેન ધરણીધરપ્રસાદ વૈષ્ણવ.
- ૫-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટારશંકર વસાવડા
પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાંદુકાજી શ્રી.
પોપટલાલ વાલજી રંગરેજની કુટુંબના વારસ
નિમિત્તે જામનગર પધારતાં માર્ગમાં મેટના.
- ૦-૮-૦ શ્રી. ગુલાબરાય અંબાશંકર રાવળ
- ૧૨-૪-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ-જામનગર
- ૧-૦-૦ ,, વેલજી સવજી
- ૨-૦-૦ ,, રવજી દેવજી ગાંધી
- ૧-૦-૦ ,, પ્રેમજી જુઠાભાઈ

- ૦-૮-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી
 ૦-૫-૦ શ્રીમતી રડીબાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. માસ્તર ધેવાભાઈ નયુભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, સામજી ધેવારામ
 ૦-૦-૬ પરચુરણ

૧૮-૫-૬ કુલ

શ્રી. વેલજી સવજીને સાં પૂજ્ય પાદુકાજીની

પધરામણી ચતાં બેટ:-

- ૫-૪-૦ શ્રી. વેલજી સવજી
 ૨-૦-૦ શ્રીમતી ઉજમબાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બેન પાનબાઈ
 ૦-૮-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ
 ૦-૪-૦ ,, પુરુષોત્તમ દેવજી
 ૦-૮-૦ શ્રીમતી બેન રડીબાઈ
 ૦-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજીભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, કંચનલાલ જુગતરામ
 ૦-૨-૦ ,, મહુમાજી
 ૧-૦-૦ ,, ગોરધનદાસ દેવજી
 ૦-૮-૩ પરચુરણ

૧૨-૧૦-૨

- ૫-૦-૦ શ્રી. નારાયણદાસ જમનાદાસ જમજી-
 પુરવાળાને સાં શ્રી પાદુકાજીની પધરામણી
 ચતાં બેટ
 ૦-૨-૦ શ્રીમતી બેન ઉમીયા પીતાંબર
 વાંકાનેરમાં પાદુકાજી પધારતાં બેટ
 ૨-૬-૦ શ્રી. વસંતરાય કરશનજી ઓઝા-વાંકાનેર
 શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝાને સાં
 પાદુકાજીની પધરામણીની બેટ:-
 ૫-૧૦-૦ ,, કે. કે. ઓઝા ને તેમનું કુટુંબ
 ૨-૦-૦ ,, કે. કે તરફથી રેલભાઈના
 ૧-૦-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ
 ૦-૪-૦ ,, રાજસીમાઈનાં પત્ની

૮-૧૪-૦

- ૬-૨-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજને સાં પધરામણી-
 ની બેટ

૪-૬-૬ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝાને સાં
 પધરામણીની બેટ:-

- ૧-૦-૦ શ્રી, કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા
 ૧-૪-૦ બહેન હારીબાઈ પ્રાણજી
 ૧-૪-૦ શ્રી. છોટાલાલ પ્રાણજીકર
 ૦-૧-૦ બહેન ચંચળબાઈ
 ૦-૮-૦ ઓઝા દેવશંકર ઈશ્વરલાલ
 ૦-૧-૦ શ્રી. ખુશાલચંદ ભારતર
 ૦-૨-૦ ,, વિજયશંકર ગોવિંદરામ
 ૦-૦-૩ ,, ગિરજાશંકર કાલિદાસ
 ૦-૦-૩ પરચુરણ
 ૦-૧-૩ સમરતબહેન
 ૦-૦-૬ પરચુરણ

૪-૬-૬

- ૧૧-૧-૩ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દેવેને ધેર
 રાજકોટમાં પધરામણીનાં બેટ
 ૦-૫-૦ ચિ. નારાયણ રમણિકલાલ
 ૫-૦-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિ. દેવે તથા
 શ્રી. ઉત્તમરામ નયુરામ કવિ
 ૧-૪-૩ ,, રમણિકલાલ દેવેનું કુટુંબ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનજી બેચરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ભાનુશંકર હરિશંકર
 ૧-૦-૦ ,, ઝવેરી હરિભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, જ્ઞાનાય શમ્ભુલ
 ૦-૮-૦ ,, મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ

૧૧-૧-૩

- ૦-૪-૦ શ્રી. રાજેન્દ્રરાય વસંતરાય વસાવડા-શીલ
 ૦-૮-૦ ,, મા ના ચંદ્રારાણી તરફથી વૈશાખના
 નિલ દાનના
 ૪-૦-૦ ,, સામજી રણકેડ જનની ને તેમનું કુટુંબ
 ૧-૦-૦ ,, વડીલ પોપટલાલ તારાચંદ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ જ્ઞાનાય મજીયા-મુંબઈ
 ૨-૦-૦ ,, અજિતરાય પારેખનાં પત્ની મુંબઈ
 ૧-૦-૦ ,, પીતાંબર ધનજી રાજકોટ
 ૧-૦-૦ ,, મેર મેરગ મુંબ

શ્રી. ભીમશંકર મહાશંકર-મોજીદડ	વર્ષ ૧૦
૧૧ કુંવરજી દેવકૃષ્ણ-વદવાણુ	૧૧
૧૨ રતિલાલ હરજીવન-ચરાદ	૧૧
૧૩ રૂગનાથ જાદવજી-રાજકોટ	૧૧
૧૪ ઇશ્વરલાલ ધનેશ્વર	૧૧
૧૫ કાનાજી ભગવાનજી-લોંસાણા	૬-૧૦
૧૬ ભગવાનજી હરદેવ-જળીયા	૧૧
૧૭ દેવશંકર રણકોડ-કુંતિયાણા	૧૧
૧૮ કરશનજી પ્રાણજીવન-વાંકાનેર	૧૧
૧૯ મનનંતરાય કરશનજી-ઉધના	૧૧
૨૦ દેવકૃષ્ણ વાઘજી-ખારચીયા	૧૧
૨૧ જીવન લવજી-જામજોધપુર	૧૦-૧૧
૨૨ નાનાલાલ જીવનલાલ-ખીલખા	૧૦
૨૩ ચલાળા ઔદીચ્ય સમસ્ત જ્ઞા. સમાજ	વર્ષ ૧૧
૨૪ પોપટલાલ શામજી-કોલકી	વર્ષ ૮-૯-૧૦
૨૫ ચંદ્રલાલ હરિભાઈ-લાવનગર	વર્ષ ૧૧
૨૬ મોરારજી ઓધવજી-ખીલખા	૬-૧૦
૨૭ બહેચર કાળા-લીંબુડા	૧૧
૨૮ જયંતીલાલ ઉમિયાશંકર-ઉંટડી	૧૧
૨૯ નારણ લખમણ-લીંબુડા	૧૧
૩૦ રામજી કાના	૧૧
૩૧ જગજીવન પ્રેમજી-પાળેદ	૧૧
૩૨ હા. ગંગાબહેન-લીંબુડા	
૩૩ છોટાલાલ વિક્રમજી-રાજકોટ	૧૦થી૧૨
૩૪ અંબાલાલ મૂળજી-હાલોલ	૧૦-૧૧

શ્રી. જ્યોતિપ્રસાદ મગનલાલ-અમદાવાદ	વર્ષ ૮-૯-૧૦
૩૫ કાલિદાસ દામજી-પોરબંદર	વર્ષ ૬-૧૦
૩૬ હરગોવિંદ પીતાંબર-ટંકારા	૧૧
૩૭ જેઠાલાલ લાધાંશંકર-ભાણુવડ	૧૧
૩૮ દેવશંકર હરિશંકર-આણંદ	૧૦-૧૧
૩૯ મોહનલાલ મથુરલાલ	૧૦-૧૧
૪૦ મલભાઈ લક્ષ્મીશંકર-રાજકોટ	૧૦-૧૧
૪૧ ધેલાભાઈ ભીમભાઈ-વેરમા	૧૦
૪૨ પ્રેમજી ત્રિભુવન-પીપળીયા	૧૧
૪૩ ઇચ્છારામ કૃષ્ણદેવ-સીગામ	૧૧
૪૪ વિક્રમદાસ બીખાભાઈ-સુરત	૬-૧૦
૪૫ જયાશંકર રામશંકર-સુત્રાપાડા	૬-૧૦
૪૬ મોહનલાલ જમિયતરાય-શીલ	૧૦-૧૧
૪૭ ૩-૦-૦ કરાંચી જતાં માસિકોના લવાજમ વર્ષ	૬માના પેટે
૪૮ ૧૨-૦-૦ કરાંચી જતાં માસિકોના લવાજમના	વર્ષ ૧૦માના પેટે હા. શ્રી.કૃષ્ણદાસ વર્મા
૪૯ શ્રી. વીરજી મેધજી-ગરજ	વર્ષ ૮-૯-૧૦
૫૦ જમનાદાસ મોહનલાલ-માણુસા	વર્ષ ૬-૧૦
૫૧ તુલસીદાસ ગાંડાભાઈ-સિહોર	૧૦-૧૧
૫૨ વજલાલ મંગળજી-સેગાંવ	૧૧
૫૩ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી-ખાંટવા	૧૧
૫૪ શ્રી. પ્રાણશંકર ત્રિકમજી-લાવનગર	૧૦
૫૫ ભાઈલાલ ડી. ત્રિપાઠી-ખંભાત	વર્ષ ૮-૯-૧૦
(ખાકીનાં નામો આવતા અંકમાં છપાશે.)	

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय प्रवाह ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

છાપવાની શરૂઆત થતી ગઈ છે

અતિ અગત્યની સૂચના પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના હસ્તલિખિત દોહરોનો મોટો સમૂહ અપ્રમિદ્ધ છે તે છાપાવવાનો છે, તો જે ગુરુમંધુને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રમાણે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા-ઠાકિયાવાડ આ શિગનામે વેવામર મોસ્ટ્રી આપવા શ્રમ લેવે, કે જેથી છાપવામાં તેનો ઉપયોગ થઈ નહિ ઉપયોગ થઈ ગયેથી તે નોટ મોકલનાર બંધુને પાછી મોકલવામાં આવશે.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા-આચાર્યજીમણીત

અપ્રસિદ્ધ પુસ્તક —

શ્રીસદુપદેશમાઝા ભાગ ૨ જો

(પડત મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦)

આ પુસ્તક પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ લખાવી રાખેલું, પરંતુ છપાવું નહોતું તેની આ દેવળ નવી આવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે

સદ્ગુણી મનુષ્યો વ્યવહારમાં સુખી થઈ શકે છે, તે પરમાર્થમાં તે સરસતાથી આગળ વધી શકે છે આમ સદ્ગુણો મનુષ્યનો વ્યવહાર ને પરમાર્થ બંને મિદ્ધ કરનારા સહાયરૂપ હોવાથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવે સદ્-પદેશમાળાના બંને ભાગમાં તે માટે દ્વંદ્વાંતર્પૂર્વકના પાઠોની યોજના કરી છે. આ બીજો ભાગ તો સદ્ગુણોના પાઠોથી ભરપૂર છે

આ પુસ્તકમાં નીચે પ્રમાણે પાઠો યોજવામાં આવ્યા છે:—

૧ શુદ્ધવાચન	૧૪ બગાડાર કરવાથી કાર્યની મિદ્ધ થતી નથી	૨૪ દોહ ડહાપણું
૨ શ્રીમંદિર	૧૫ સ્વપ્ન	૨૫ કુપાત્રની સાથે મૈત્રી ન કરવી.
૩ પુણ્યપાપ	૧૬ નમ્રતા	૨૬ બેચેનું દેશ
૪ પુનર્જન્મ	૧૭ પ્રામાણિજ્ઞા	૨૭ પડેનો સ્વભાવ ભગવો ક્રિતિ છે
૫ ભક્તિ	૧૮ સસ	૨૮ વિતણાવાદમાં હાનિ
૬ કૃતધ્નતા	૧૯ સમન્તા વિના દેખાદેખીથી	૨૯ સમય વિચારીને ઉપદેશ કરવો.
૭ મિથ્યાભિમાન	૨૦ કાંઈ ન કરવું	૩૦ કૃતચતા
૮ ભવિષ્યનો વિચાર કરી વર્તવા વિશે	૨૧ સ્વાર્થોની મિથ્યા સ્તુતિથી ફૂલાવું નહિ	૩૧ લોભ્યામના
૯ શાંતિ રાખીને પોતાનું કર્તવ્ય કરવું	૨૨ ભલે કરવાજોરું કામ ભલે કરવું	૩૨ કોઈ પ્રાણીને પીડા ન કરવી.
૧૦ અતિપરિચય મારો નહિ		૩૩ પાંથો
૧૧ સતોષ	૨૨ પોતાની શક્તિનો વિચાર કરીને મગ્ન કરવું	૩૪ સહનશીલતા
૧૨ લોભ	૨૩ વિશ્વામવાત	૩૫ પરોપકાર
૧૩ ઉલોગ		૩૬ વ્યવસ્થા

મળવાનું ઠેકાણું — અવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ બીલખા-ઠાકિયાવાડ

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ જુન.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું શિરીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ ભાજ છે.

વિજ્ઞપ્તિ

૧ સંધ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.

૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

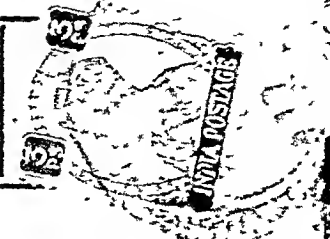
૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમનથુરામશર્મા આચાર્યપ્રણીત પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અંપાય.)

૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.

૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાલ લર્ષ શકે છે.

૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં આગે અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતા પ્રમાણે પ્રક્ટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રક્ટ થયા કરશે; છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંઓએ પહોંચ મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાશિવાડ)
તરફથી
પ્રક્ટ થતું માસિક પત્ર
(Kathiavar-India).
P. O. Bilkha
અનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ણસ ગુજરાતી સભા
નં. ૩૬૫, વિદ્યુલભાઈ રોડ, ટ્રાંસફોર્મ

વર્ષ ૧૧ મું

આપાદ

અંક ૨ જો

સંવત ૧૯૨૮

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

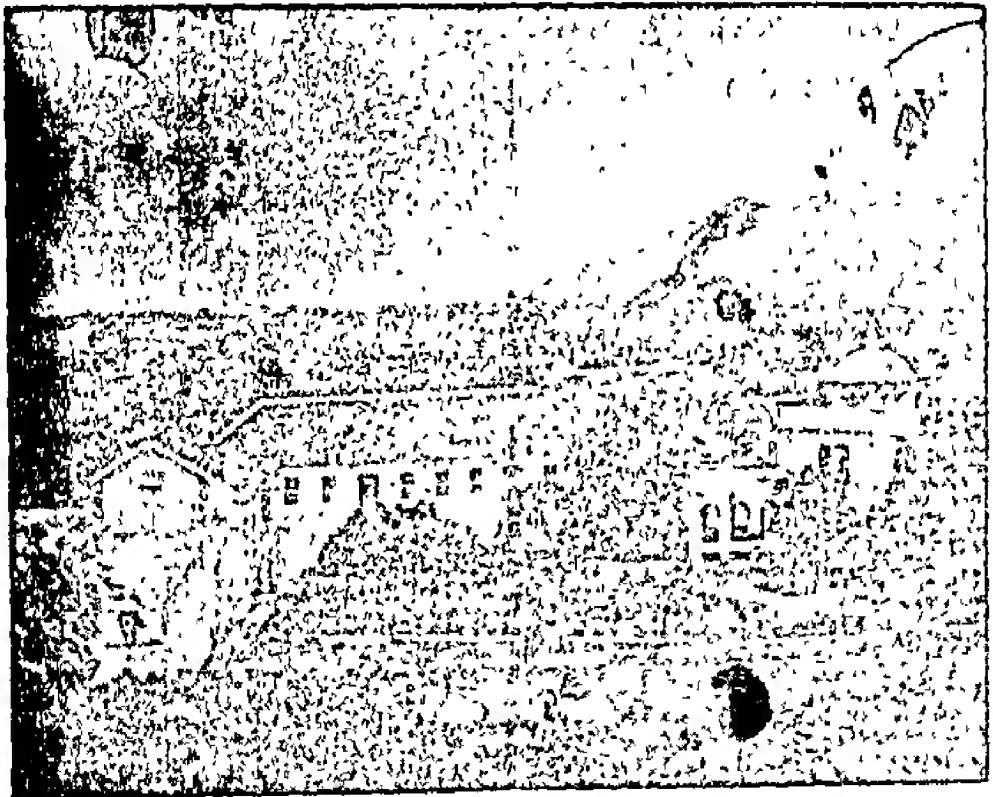
વાર્ષિક સવાજમ

પેટ્રોગ્રાફ

રૂ. ૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનનાં સ્વધર્મસંદેષા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુરુનાથસ્વરૂપતો યત્ર ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમત્તાથભગવાન્તા સ્વધર્મી કલિયુગને વિષે જનતાને સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથસ્તુતિ:	૩૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૩૪
૩	અક્ષોપદેશખાવની.	૩૫
૪	શ્રીસનત્સુગ્નતીયમ્.	૩૮
૫	મદ્દલસા.	૪૦
૬	નાથપ્રભુનું નિજમંદિર.	૪૨
૭	પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાજીની મધરામણી.	૪૯
૮	Appreciation	૫૨
૯	સમીક્ષા.	૫૨
૧૦	ગુણુચ્છતા.	૫૩
૧૧	સેવાવિચાર.	૫૩
૧૨	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૫૪

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

ચાલુ ૧૧મા વર્ષનો આ રજો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું બિતરવું ન પડે,

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને સાહિત્યસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
આલોક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીલાલએ છાપ્યું—ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

અર્થ:-આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કાંઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૮-આષાઢ

[અંક ૨:

ૐ

શ્રીનાથસ્તુતિ

મારા-નાથજી સુજને, ભક્તિ દેખે સદા, દીન જાણીને સંભાળ લેજો;
ભક્તિ આપી ભક્ષા, ભાવતી ભૂધરા, અંતે આવી આહોનિશ રહેજો. મારાં ૧
ભક્તિજાણું આસે, દેહ દુર્ગમ. હજો, દેહકારણ રખે સ્નેહ જોયે;
આજ મનસાથ જહુનાથ જો વીસરે, વળતી વડે મારી કુણ થાયે. મારાં ૨
કર્મ કૂડાં કરી, ખાણ ચારે ભરી, નાસત્રા નીસર્યો નામખારી;
કુણકીર્તન વિના, જામ^૧ જાયે વૃથા, જેમ રહે જૂગટ સિદ્ધિ હારી. મારાં ૩
હું ગર્ભ નાના કર્યો, નિત્ય ઉભગરો, નવ ક્યો નાથજી શરણ પાખે;
ભવવિષે ખૂડતાં, વહાર ને ખૂમ નહિ, બાંધ ગાડી સુજને કોણ રાખે. મારાં ૪
અંધ અંધુખમાં, કદપના મનુખ્યને, આજ દીધું વળી કાલ કરવું;
શ્વાસનો શો વિશ્વાસ, નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમ મરવું. મારાં ૫
ઉત્તમ મધ્યમ, વરણ તું વિકુલા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો;
નરસૈયાં રંકને રંક કરણા કરો, દીનખંધુ વળ્યો આંક આડો. મારાં ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

શુભ સંગ, સાત્ત્વિક આહાર, શુભકર્મ ને શુભવિચારવડે પોતાના અંતઃકરણમાં પ્રકટેલા તામસભાવને શાંત કરી તેને સાત્ત્વિકભાવવાળું ને સુખી કરી શકાય છે.

“દશા કરે તવ દુર્ભેત સુઝે, અવળાં કામ કરંત;
આણંદ કે’ પરમાણંદ, ભેદી એમ ભૂલંત.”

સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિ સર્વથા ઈચ્છવાયોગ્ય છે, પણ ધર્મનો પરિત્યાગ કરી સ્વરાજ્યની લાલસામાં તણાવું એ ઈચ્છવાયોગ્ય નથી.

બ્રહ્મનો ને બ્રહ્મદર્શીનો સંપર્ક લાભકર છે એમ મહાપુરુષો કહે છે. અધિકારી જીવ પરમેશ્વરને દ્વારે પહોંચે રહેશે તો ભક્તવત્સલ પરમેશ્વર પરિણામે તે જીવનું ભલુંજ કરશે.

દુર્વિચાર, કુસંગ ને કુપ્રવૃત્તિથી દૂર રહી શાસ્ત્રાજ્ઞાનુસાર ને શિષ્ટાચારાનુસાર વર્તવાથી મનુષ્યનું આ લોક પરલોકનું હિત સંધાય છે.

જે મનુષ્યે પ્રભુનું સ્મરણધ્યાન કર્યું હોય તેને મરણવેલા તેના શુભ અભ્યાસના પુણ્યથી પ્રભુનું ને સદ્ગુરુનું સ્મરણ તથા ધ્યાન થવાનો સંભવ છે, ને તેથી તેને મરણવેલાનું કષ્ટ અદ્ય જણાય છે.

બંધવાન શુભસંસ્કારોનો પરિપાક બહારની ઉપાધિથી પરાભવ પામતો નથી.

વધારે આયુષ્ની માગણી કરવાને બદલે જે આયુષ્ મનુષ્યને પ્રાપ્ત છે તેના જે સદુપયોગ થાય તો તે હિતકર ગણાય છે.

જીવતાં જે સ્થૂલભાવનો નાશ કરી શકાય તો સુઆપછીનો આનંદ જીવતાં પણ અનુભવી શકાય.

પરમકૃપાળુ પરમાત્માના શુભભાવવાળા સ્મરણધ્યાનથી તેઓશ્રીની અમોઘ કૃપાવડે સૌને દુઃખની નિવૃત્તિ ને સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

અંતઃકરણની જાગૃતિ, શુભ કામ તુરત કરવાનો સ્વભાવ ને ન્યાયબુદ્ધિ એ વ્યવહારમાં ઉપકારક ને પરમાર્થમાં હિતકર છે.

મનુષ્યને શાસ્ત્રાભ્યાસવિના ને શાંતિથી અંતર્દષ્ટિ કર્યાવિના કેટલુંક શાસ્ત્રરહસ્ય સમજાવું કઠિન મનાય છે.

શુભેચ્છાને, વિચારણાને ને તત્તુમાનસાને દઢ કરવાથી ચોથી ભૂમિકા જે સત્પ્રાપ્તિ તેને પ્રાપ્ત થવાથી જીવતાંજ મોક્ષાનુભવ થાય છે.

દુર્જનો દયાનાં પાત્ર છે, સ્વાર્થને લઇને કે અજ્ઞાનથી મનુષ્યોથી ભૂલ થવી સાહજિક છે. એમ વારંવાર વિચારી દુર્જનોપર પણ દયા રાખવાનો સ્વભાવ પાડવો.

જીવનું હિત કરનારી તેની સર્વ યાચનાઓ પરમાત્મા ધ્યાનમાં લે છે, ને તેનાં શુભ વિચારનો ને શુભ કર્મનો પરિપાક થયે તેને તેનું ઈચ્છિત આપે છે. (આહુ)

બ્રહ્મોપદેશાવાવની

[લેખક:—પૂજ્યપાદ મહારાજ શ્રીનથુરામશર્મા]

—: દોહરા :—

શુચિ સુખઘન ચિદ્ગગનને, નિરખે અંતર ખાર;	૧
તે દુઃખ સઘળાં દૂર કરી, પામે સુખ અપાર.	
પ્રથમ સદ્રૂપે સ્થિર થઈ, પછી સન્નિદ્રૂપ થાય;	૨
પછી સન્નિદ્રૂપ સુખરૂપ થયે, સર્વે તાપ વિલાય.	
અંતર દ્વિતી સદા, ચિદાકાશને દેખ;	૩
નામ રૂપ મિથ્યા ગણી, તેને સદા ઉવેખ	
ચિદાકાશમાં નહિ દેદી, ભોક્તા ભોગ્ય જરાય;	૪
અખંડ એક અદ્વૈતમાં, ભેદ ન દેદી જણાય.	
સ્વસ્વરૂપના જ્ઞાનથી, કરે અવિદ્યા નાશ;	૫
કામ કર્મેને દૂર કરી, પામે પદ અવિનાશ.	
નિજમાં ચિદ્રૂપ દેખવું, પરમાં પણ ચિદ્રૂપ;	૬
એમ અખંડ ચિદ્ અનુભવી, ત્યજવું જડ દુઃખરૂપ.	
શૂન્ય મહાશૂન્યને ત્યજી, અતિ શૂન્યમાં જાય;	૭
ત્યારે પરસુખ અનુભવી, દુઃખરહિત તે થાય.	
મન જ્યારે અતિ શુદ્ધ થઈ, અતિ સ્થિર થઈ જાય;	૮
ત્યારે પરમાનંદ રૂપ, અનાયાસ દરશાય.	
તે દિન બન્ય મુમુક્ષુનો, જે દિન જીએ સ્વરૂપ,	૯
સર્વ દશ્યનો ખાધ કરી, ભાળે બ્રહ્મસ્વરૂપ	
પ્રતિબિંબનો ખાધ કરી, દેખો દર્પણ જેમ;	૧૦
સર્વ દશ્યનો ખાધ કરી, જીએ બ્રહ્મ પણ તેમ.	
ખાધ કરી મૃગજલતણા, દેખો રવિકર જેમ,	૧૧
ખાધ કરી સૌ દશ્યનો, જીએ બ્રહ્મ પણ તેમ	
જીવનો જીવ સ્વભાવ તે, બહુવિધ દુઃખનો કંદ;	૧૨
જીવનો બ્રહ્મ સ્વભાવ તે, પૂરણ પરમાનંદ	
કામ ક્રોધ ન લોભનો, મન ઈંદ્રિયનો ત્યાગ;	૧૩
ત્યાગ કરી સૌ દશ્યનો, થવું મહા વીતરાગ.	
સર્વ દશ્યનો ત્યાગ કરી, મહા પદમાં વિશ્રામ;	૧૪
કરે તાપ વિલાય સૌ, પામે અતિ આરામ	
સર્વ દશ્ય મિથ્યા ગણી, તેને સદા વિસાર;	૧૫
ખરવિષાણુ સમ તે ગણી, તેને નહિ સંભાર.	
અણુઅણુમાં અતિ વિષ ભરી, પ્રખર દીપિકા જેહ;	૧૬
તેમાં જે અંજઈ પડે, મરે તે ન સંદેહ.	

પરમશુભિ સાક્ષિપદે, સુસ્થિર રહો સદાય;	૧૭
સર્વ દશ્યને બ્રહ્મથી, લિપ્ત ન જીઓ જરાય.	
મિથ્યાના ચિંતનવડે, થાય શાંતિનો નાશ;	૧૮
મટિ મિથ્યા ભૂલીને, સમરો શ્રીઅવિનાશ.	
અખંડાનંદ સ્વરૂપમાં, કરવો નિશ્ચિન વાસ;	૧૯
અનુત દદિ થાવું નહિ, જગથી રહી ઉદાસ.	
દુઃખદ વિપયના લાલથી, જે જીવને સુખ થાય;	૨૦
તો સુખરૂપ બ્રહ્મભાનથી, કેમ ન સુંખી થવાય?	
રાગદ્વેષના વિપયને, કરી બ્રહ્મમાં લીન;	૨૧
અખંડ એક બ્રહ્મ જોઈને, થાવું પરમ પ્રવીણ.	
કામક્રોધ લોભાગ્નિની, મોટી ઝેરી જાળ;	૨૨
તેથી બચતા શૂર જન, રાખી ઘણી સંભાળ.	
સૂક્ષ્મ વાસના બાળીને, કરો ચિત્તને લીન;	૨૩
બાધ કરી પ્રકૃતિતણો, લેશ રહો નહિ દીન.	
અખંડાનંદ અસંગ હું, અક્રિય રહિત વિકાર;	૨૪
એમ અહંને શુદ્ધ કરી, પામો દુઃખનો પાર.	
ચિદ્દાકાશરૂપે થઈ, રે'વું દશમે દ્વાર;	૨૫
બાધ કરી સહુ દશ્યનો, જોવું બ્રહ્મ અપાર.	
જે છે તે દેખે નહિ, જે નહિ તેને જોય;	૨૬
એ અપરાધે અજ્ઞજન, સાચા સુખને ખોય.	
નિજ મન વાણી નયનને, પાવન કરવા કાજ;	૨૭
શુચિતમ ચિત્તમાં જોડવાં, ત્યજી મલિન દશ્યસાજ.	
મિથ્યા આ સંસારને, હે મન ! સદા વિસાર;	૨૮
સદૂપ પરબ્રહ્મને, હે મન ! સદા સંભાર.	
નામ રૂપ ને કર્મનો, નહિ ચિદ્દમાં સદ્ભાવ;	૨૯
મિથ્યા ત્રણ શરીરનો, છે ત્યાં સદા અભાવ.	
અહંકારને ત્યાગવો, રાખી આત્મવિચાર;	૩૦
સુપ્રસન્ન મન રાખવું, રાખી શાંતિ અપાર.	
રાગદ્વેષ ને ભયતણા, હેતુ મિથ્યા જાણ;	૩૧
તેનો ભોક્તા પણ અસત, એવું સદા પિછાણ.	
અતિ પાપીઆ કામનો, કરી સમૂલ વિનાશ;	૩૨
બાધ કરી સ્થૂલ દેહનો, યેજો પરમ પ્રકાશ.	
મહા કૂંર આ ક્રોધને, કરો હૃદયથી દૂર;	૩૩
દયા ક્ષમા ને ઘૈર્યથી, રાખો મન ભરપૂર.	
લોભ પાપવું મૂળ ગણી, તેનો કરો ઉચ્છેદ;	૩૪
ઉદારતા સંતોષને, યોષો ધરી નિર્વેદ.	

વિવેકને દંઢતમ કરી, કરો મોહનો નાશ;	
મોહ રિપુ માર્યા વિના, મળે ન પદ અવિનાશ.	૩૫
અધોગતિનો હેતુ મદ, જાણો એમ સદાય;	
વિનય નમ્રતા રાખીને, મદ નવ કરો જરાય.	૩૬
પોતાસમ સૌને ગણી, કરવો મત્સર દૂર;	
પરસુખને નિજ સુખ ગણો, રહે શાંતિ ભરપૂર.	૩૭
દુઃખ-પ્રકાશક સાક્ષી જે, તે કેમ દુઃખી હોય;	
જે દુઃખી તે સાક્ષી નહિ, એમ વિચારી જોય.	૩૮
પ્રશાંત રહેવું સર્વદા, તપવું નહિ લગાર;	
ચિદાકાશમાં દશ્યને, ગણવું અસત્ અસાર.	૩૯
પાંચ વિષયના રાગનો, કરવો પૂરો નાશ;	
પંચેન્દ્રિય મન વશ કરી, કરવું પદ અવિનાશ.	૪૦
બ્રહ્મપદે આરૂઢ રહો, તેથી ચળો ન લેશ;	
રાગદ્વેષ ભય પરહરો, જેથી નડે ન કલેશ.	૪૧
સદાચારથી વર્તવું, થવું શાંત ને દાંત;	
આત્મારામ થવું સદા, થવું ન કદીય ભાંત.	૪૨
પાંચ યજ્ઞ ત્રણ અસુરથી, રક્ષિત સુખનિધિ જેહ;	
જે તે આઠે દૂર કરે, પામે સુખનિધિ તેહ.	૪૩
પ્રાણિવસ્તુનું મૂલ છે, સમિચિત્ સુખ સ્વરૂપ;	
ઉપર જે દેખાય તે, અનૂત જડ દુઃખરૂપ.	૪૪
સમિચિત્ સુખરૂપ બ્રહ્મ હું, દેહાદિ આભાસ;	
અવિદાદિના બલવડે, થાય તેમનો ભાસ.	૪૫
જેમ મત્સ્યને ઉછાડે, ઉદ્ધવિ ક્ષુલિત ન થાય;	
તેમ દશ્યથી જ્ઞાનીમાં, લેશ ન કોલ જણાય.	૪૬
જ્ઞાન કૃપાણુવડે કરો, મન રાક્ષસનો નાશ;	
તેનો નાશ કરે મળે, જીવને સુખ અવિનાશ.	૪૭
ચિંતામણિની પ્રાપ્તિથી, જેમ દીનને સુખ થાય;	
તેમ બ્રહ્મસુખ-લાભથી, જીવને સુખ જણાય.	૪૮
જેમ તરંગો દૂર કરે, સાગર એક જણાય;	
તેમ દશ્યને દૂર કરે, એક બ્રહ્મ દરશાય.	૪૯
“હું બ્રહ્મ” આ જ્ઞાનને, મુસ્થિર કરો સદાય;	
એ ઘોષ મુસ્થિર થયે, સરવે દુઃખદ વિભાય.	૫૦
ચિદાકાશને દેખવું, કરી પ્રણવને દ્વાર;	
સર્વ દશ્યને ભૂલવું, જાણી દુઃખદ અસાર.	૫૧
ચિદાકાશ વિલસી રહું, અંતર બાર સદાય;	
તેને અતિ પ્રીતે જીવો અન્ય ન જીવો જરાય.	૫૨

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૧૧ થી)

ન સાદૃશ્યે તિષ્ઠતિ રૂપમસ્ય ન ચક્ષુષા પચ્યતિ કશ્ચિદેનં ।

મનીષયાથો મનસા હૃદા ચ ય એનં વિદુરમૃતાસ્તે ભવન્તિ ।

યોગિનસ્તં પ્રપચ્યન્તિ ભગવન્તં સનાતનં ॥ ૭ ॥

કોઈ રૂપ આની એટલે પરમાત્માની સાથે સરખાવતાં સરખું ઊતરે એમ નથી, કારણકે રૂપમાત્ર ચક્ષુવડે જોઈ શકાય છે, અને પરમાત્માને કોઈ ચક્ષુવડે જોઈ શકે એમ નથી.

એટલે પરમાત્માને ચક્ષુવડે જોઈને જાણ્યું અથવા ખીજા કોઈ રૂપના સરખું પરમાત્માનું રૂપ હશે એમ જાણી તે રૂપના જેવા પરમાત્માને જાણ્યું એવી આશા કરવી વ્યર્થ છે.

પરમાત્માને જાણવામાટે તો પુરુષે પ્રથમ શાસ્ત્ર તથા સદ્ગુરુવડે પરમાત્માનાં સ્વરૂપનો બુદ્ધિવડે નિશ્ચય કરવો, પછી તે સ્વરૂપનું મનવડે મનન કરવું, અને પછી પોતાના હૃદયમાં તે સ્વરૂપનું નિદિધ્યાસન કરવું.

આ ત્રણ સાધનો સાધીને જે પુરુષો કે સ્ત્રીઓ પરમાત્માને જાણે છે તેઓજ અમૃત થાય છે.

ખીજાઓ જેમ છે તેમ મરણધર્મવાળાજ રહે છે, એટલે કે તેઓ જીવ-દશામાંજ રહે છે, અને પરમાત્માને જાણનારાઓ પરમાત્મસ્વરૂપ થયા થકા અમરણ ધર્મવાળા થઈ રહે છે.

જે સનાતન પરમાત્મા ઉપર કહેલાં ત્રણ સાધનોવડે જાણી શકાય એવા છે તે પરમાત્માનું તે ત્રણ સાધનો સાધી શકનારા યોગીઓજ પ્રત્યક્ષ દર્શન પામે છે, ખીજાઓને તે સનાતન પરમાત્માનું દર્શન અત્યંત દુર્લભ છે. ૭

શ્રીશાંકરભાષ્યમ્ ।

નાનેન સદૃશં કિંચિદ્ વિદ્યતેતિત્યાહ

આના જેવું કંઈ નથી એમ કહે છે:—

અસ્ય પરમાત્મનો રૂપં ન સાદૃશ્યે તિષ્ઠતિ—

કોઈ રૂપ આ પરમાત્માના સ્વરૂપની તુલ્ય નથી.

નાન્યેન સાદૃશ્યં વર્તતે નાનેન સદૃશં કિંચિદ્ વિદ્યતેતિત્યર્થઃ ।

અન્ય કોઈની સાથે પરમાત્માનું સરખાપણું નથી. આની એટલે પરમાત્માની સાથે સરખામણીમાં ઊતરે એવું કંઈ નથી એમ કહેવાનો ભાવ છે.

અયતે ચ 'ન તસ્ય પ્રતિમા અસ્તિ યસ્ય નામ મહદ્વ્યશ' इति—

વળી જેનો એટલે જે પરમાત્માનો ઓટો યશ તો આ છે કે તેની પ્રતિમા નથી એટલે તેની તુલ્યતા નથી એવી શ્રુતિ પણ છે.

અતઃ પર્વોપમાદ્યાવિપયત્વં-

આધીજ પરમાત્મા ઉપમા આદિના વિપય નથી.

તથા ચ ન ચક્ષુષા પદ્યતિ કથિદપ્યેનં સર્વાન્તરં પરમાત્માનં-

તેમજ દોષપણ એ સર્વેની અંતર રહેલા પરમાત્માને આંખવડે જોઈ શકતો નથી.

કથં તદ્દિ પદ્યન્તિ ?

એમ છે તો પછી યોગીઓ એ પરમાત્માને જુએ છે એમ આપડેમ કહો છો એમ પ્રશ્નમાં આવે તો કહીએ છીએ કે

મનીષયાઽધ્યવસાયાત્મિકયા બુદ્ધ્યા

મનીષાવડે એટલે નિશ્ચયવાળી બુદ્ધિવડે

મનસા સંકલ્પવિકલ્પાત્મકેન

સંકલ્પવિકલ્પવાળા મનવડે

હૃદા ચ હૃદયેન ચ સાધનમૂતેન

અને હૃદયવડે એટલે પરમાત્માના દર્શનમાં સાધનભૂત એવા હૃદયવડે પરમાત્માને યોગીઓ જુએ છે.

હૃદયં વિના નાન્યત્ર પરમાત્મન ઉપલબ્ધિઃ સંભવતીતિ મત્વા હૃદાચેત્યુક્તં હૃદયવિના અન્યત્ર કયાંય પરમાત્મા દેખાય એમ સંભવ નથી એમ માનીને હૃદયવડે પરમાત્મા દેખાય છે એમ કહેલું છે.

અથવા ન કેવલં મનોબુદ્ધિમાત્રેણાપિ ચ જૂદા હૃદયસ્યેન ચ પરમેશ્વરેણા-નુગ્રહીતાઃ સન્તો ય પનં પરમાત્માનં વિદુર્યમહસ્મીતિ તેઽમૃતા અમરેણંધર્માણો ભવન્તિ ।

અથવા કેવળ મન અને બુદ્ધિમાત્રવડેજ નહિ પણ હૃદયવડે પણ એટલે હૃદયમાં રહેલા પરમેશ્વરનો અનુગ્રહ પામેલા સંતપુરુષો જે આ પરમાત્માને આ હું છું એમ હૃદયમાં જાણે છે તેઓ અમૃત એટલે અમરજીવંત્રવાળા થાય છે.

અથવા હૃદા હૃદયેન પરમાત્મના

અથવા હૃદયવડે એટલે હૃદયમાં રહેલા પરમાત્માવડે પરમાત્મા દેખાય છે એમ અર્થ જાણવો.

તથા ચ હૃત્સ્યે પરમાત્મનિ હૃદયશબ્દં નિર્વચિત્

તેવી રીતે હૃદયમાં રહેલા પરમાત્માને વિષે હૃદય શબ્દનું નિર્વચન શ્રુતિ કરે છે.

સ વા ઇષા આત્મા હૃદિ તસ્યૈતદેવ નિચક્તં હૃદયમિતિ તસ્માદ્ હૃદયમિતિ

તે આ આત્મા નિશ્ચય હૃદયમાં છે.

હૃદયમાં આ (પરમાત્મા) એમજ હૃદયનું નિર્વચન છે, માટે પરમાત્માને હૃદય કહેલા છે.

અહરહવાં પયં ચિત્ સ્વર્ગં લોકમેતીતિ શ્રુતિઃ

જે કોઈ પ્રતિદિન ઉપર કહ્યું તે નિર્વચન જાણે એટલે તે નિર્વચનવડે કહેલા સત્યનો અનુભવ કરે તે સ્વર્ગને એટલે પાતાની એટલે પાતાના સાચા સ્વરૂપને પામવાની ગતિને પામે એવી હૃદયનું નિર્વચન કહેનારી એ શ્રુતિ છે.

તથા તદધીનામાત્મસિદ્ધિ દર્શયતિ 'યસ્ય દેવ' इति

તેમજ જે પુરુષની હૃદયમાં રહેલા પરમાત્માને વિષે શ્રેષ્ઠ ભક્તિ હોય અને જેવી ભક્તિ હૃદયમાં રહેલા પરમાત્માને વિષે હોય તેવીજ ભક્તિ એટલે તેવીજ શ્રેષ્ઠ ભક્તિ તે પરમાત્માનો પોતાને યોગ કરનારા પોતાના શ્રીગુરુને વિષે હોય તેને શ્રુતિએ કહેલાં રહસ્યોનો યથાવત્ પ્રકાશ આપોઆપ થાય છે એ શ્રુતિવડે પોતાના આત્માના એટલે પરમાત્માના લાભરૂપ સિદ્ધિ હૃદયમાં રહેલા તે પરમેશ્વરને અધીન છે એમ દેખાડેલું છે. (ચાલુ)

—[૦]—

સદાલસા

[અનુવાદક: મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૧૪થી)

બ્રહ્મણે ગૃહમધ્યે તુ વિશ્વેદેવેભ્ય એવ ચ ।

ધન્વંતરિં સમુદ્દિશ્ય પ્રાગુદીચ્યાં વલિં ક્ષિપેત્ ॥

ધરના મધ્યમાં બ્રહ્માને તથા વિશ્વેદેવાને ઉદ્દેશીને પૂર્વમાં અને ધન્વંતરિને ઉદ્દેશીને ઉત્તરમાં બલિ ફેંકવા.

પ્રાચ્યાં શક્રાય યામ્યાયાં યમાય વલિમાહરેત્ ।

પ્રતીચ્યાં વરુણાયથ સોમાયોત્તરતો વલિમ્ ॥

ધંદ્રને પૂર્વમાં અને યમને દક્ષિણમાં બલિ આપવો.

વરુણને પશ્ચિમમાં અને સંદ્રને ઉત્તરમાં બલિ દેવો.

દદ્યાદધાત્રે વિદ્યાત્રે ચ વલિદ્વારે ગૃહસ્ય ચ ।

અર્યમ્ણે વલિર્દદ્યાદ્ ગ્રહેભ્યશ્ચ સમંતતઃ ॥

ધાતાને તથા વિધાતાને ધરના બારમાં બલિ દેવો.

અર્યમાને ધરની બહાર અને ગ્રહોને સર્વ દિશામાં બલિ દેવો.

નક્તંચરેભ્યો ભૂતેભ્યો વલિમાકાશતો હરેત્ ।

પિતૃણાં નિર્વપેચ્ચૈવ દક્ષિણાભિમુખઃ સ્થિતઃ ॥

નિશાયર પ્રાણીઓને આકાશમાં બલિ દેવો,

અને પિતૃઓને દક્ષિણ દિશામાં બિભા રહીને બલિ દેવો.

ગૃહસ્થસ્તત્પરો ભૂત્વા સુસમાહિતમાનસઃ ।

તતસ્તોયમુપાદાય તેષામાચમનાય વૈ ॥

સ્થાનેષુ નિશ્કિપેત્ પ્રાજ્ઞસ્તાસ્તા ઉદ્દિશ્ય દેવતાઃ ॥

ગૃહસ્થ પુરુષે મનને શાંત રાખી તે તે દેવતાને પરાયણ થઈ તેમના આયમનને માટે પછી પાણી લઈને જે જે સ્થાનમાં કે દિશામાં જે જે દેવતાને બલિ આપવું હોય તે તે સ્થાનમાં કે દિશામાં તે પાણી તેમના આયમનની ભાવનાથી ફેંકવું.

एवं गृहवलिं कृत्वा गृहे गृहपतिः शुचिः ।

आप्यायनाय भूतानां कुर्यादुत्सर्गमादरात् ॥

એ પ્રમાણે પવિત્ર ધરધણીએ ધરમાંના દેવોના બલિ ધરમાં દઈને પછી પ્રાણીઓની વસિભાટે નીચે પ્રમાણે લાગ કરવો.

એવા અતિથિને અત્તજળ આપ્યા વિના જે ગૃહસ્થ પોતે અત્તજળ લે છે તે પોતે પોતાથી અતિથિનાં પાપનોજ તે અત્તજળવડે ભોગ કરે છે. એવા ગૃહસ્થ ખીજ જન્મમાં કેવળ પાપનોજ એટલે પ્રાપ્ત થઈ નરકનોજ ભોગ કરે છે.

અતિથિર્યસ્ય ભગ્નાશો ગ્રહાત્ પ્રતિનિવર્તતે ।

સદત્વા હુષ્કૃતં તસ્મૈ પુણ્યમાદાય ગચ્છતિ ॥

જે ગૃહસ્થને ધૈર્યથી આશાભંગ થયેલો અતિથિ પાછો ફરે છે તે પોતાનાં પાપ તે ગૃહસ્થને આપીને તે ગૃહસ્થનાં પુણ્ય પોતે સાથે લેતો જાય છે.

અપ્યશ્વશાકદાનેન યચ્છાપ્યશ્ચાતિ સ સ્વયમ્ ।

પૂજયેત નરઃશક્ત્યા તેનૈવાતિથિમાદરાત્ ॥

કેવળ જળ આપીને કે શાક આપીને કે જે કંઈ પોતે ખાવાનો હોય તે ખવરાવીને ગૃહસ્થ પુરુષે અતિથિની પૂજા કરવી.

એમ ગૃહસ્થ પુરુષે અતિથિની પૂજા પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કરવી, પ્રાણીને કંઈ પૂજા કરવી તે આદરપૂર્વક કરવી.

—[૦]—

ૐ

નાથપ્રભુનું નિજમંદિર

[લેખક:—શ્રી કરણસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર, બી. એ.]

શ્રી ખીલખા આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતાશ્રી પૂજ્યપાદ ધ્વજનિષ મહાત્મા શ્રીનથુરામ-શર્મા આચાર્યજીને તેઓશ્રીનો શિષ્યસમૂહ લિખ લિખ નામોથી સંબોધતો અને અત્યારે પણ એજ સંબોધનોનો ઉપયોગ કરે છે. તેમાંનું એક અભિધાન “નાથપ્રભુ” છે. તેઓશ્રીએ શ્રી ખીલખા આનંદાશ્રમની સ્થાપના કરી અને સાંજ જીવનલીલા સમાપ્ત કરી તેના સમારકરૂપે “નિજમંદિર” વિદ્યમાન છે. આ નિજમંદિર શું છે તેનો અલ્પ સ્વલ્પ ખ્યાલ આપવા આ લઘુ લેખમાં યથાશક્તિ પ્રયત્ન થશે.

સંવત ૧૯૫૨ના વર્ષમાં શ્રી ખીલખા આનંદાશ્રમની સ્થાપના થઈ ત્યારથી સંવત ૧૯૮૭ના વર્ષમાં આશ્વિનવદિ અગીઆરશ ને શુક્રવારના સુપ્રભાતમાં તેઓશ્રીએ અવતારલીલા સમેટી સાંસુધીનાં પાંત્રોશ વર્ષપર્યંતની જીવનલીલાના પ્રલક્ષ સાક્ષિરૂપે આ નિજમંદિર ઊભું છે.

આ સ્થાનનું પ્રવેશદ્વાર પૂર્વાભિમુખ છે. પ્રવેશદ્વારની બન્ને બાજુએ એક એક બારી છે. પ્રવેશદ્વારની ઉત્તરભણીની બારીસન્મુખે ઊભીએ તો તેઓશ્રી જે આસનપર બિરાજતા તે આસનનાં બરાબર દર્શન થાય. પ્રવેશદ્વારની દક્ષિણભણીની બારીસન્મુખે ઊભીએ તો તેઓશ્રી જે પાટઉપર શયન કરતા તે પાટનાં બરાબર દર્શન થાય. નિજમંદિરની ઉત્તરભણીની દિવાલની બરાબર જોડાજોડ તેઓશ્રીનું “સંયમમંદિર” આવેલું છે. નિજમંદિરની ઉત્તરભણીની દીવાલના પશ્ચિમ છેડે એક દાર છે તે વાટે સંયમમંદિરમાં પ્રવેશ કરાય છે. નિજમંદિરની દક્ષિણભણીની દિવાલની બરાબર જોડાજોડ “શ્રીદક્ષિણા-મૂર્તિ પુસ્તકાલય” આવેલું છે. તેમાં પ્રવેશવાનું દાર નિજમંદિરની દક્ષિણભણીની દીવાલને પશ્ચિમ છેડે આવેલું છે. આ દારવાટે તેઓશ્રી નિજમંદિરમાંથી સ્નાનગૃહમાં અને સ્નાનગૃહમાંથી નિજમંદિરમાં પધારતા. શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલય આનંદાશ્રમનું સુંદર

ક્રિયાનું છે અને સંયમમંદિરનો ઉપયોગ તેઓશ્રી વહાધ્યાનમાટે વા' નિર્વિકલ્પ સમાધિ માટે કરતા.

આ નિજમંદિર એટલે તેઓશ્રીનું નિવાસસ્થાન. આ સ્થાનમાં તેઓશ્રી પ્રાતઃ તથા સોરેસંધ્યા કરતા. (બપોરની સંધ્યા તેઓશ્રી સ્નાનગૃહમાં કરતા) આ ધ્યાનમાં તેઓશ્રી લેખનકાર્ય કરતા તથા પત્રો લખવા લખાવવાનું કાર્ય પણ કરતા. રાત્રિએ ક્યાહાર પણ એહીજ લેવાતો અને શયન પણ એહીજ થતું હુંકમા આશ્રમને લગતા બ્યવહારકાર્યો અને જનકસ્થાણનાં પારમાર્થિક કાર્યો એહીજ થતાં આમાંનાં મુખ્ય મુખ્ય કાર્યોની યલ્લિચિત પ્રાપ્તિ કરીએ.

ભારતના મુખ્યવરોએ પ્રાતરુત્થાનમાટે બ્રહ્મમુર્તિનો મગધ સમય નિયત કર્યો છે. આ નિયમનું પરિપાલન તેઓશ્રી અવશ્યમેવ કરતા પછી પ્રવાસ હોય, અમામાન્ય શરીર-શ્રમ પડ્યો હોય, કે શરીરનું અસ્વાસ્થ્ય હોય. શાસ્ત્રાત્તાઓ ફક્ત શિષ્યોને પ્રયોધવામાટે ન હતી. તેઓશ્રી તેનું જીવનમાં અક્ષરગત પરિપાલન કરી બતાવતા, અને પછી તેનો બોધ કરતા. શાસ્ત્રની સરાણુપર જીવનને ઈમેટીએ ચઢાવ્યું ન હોત તો તેઓશ્રીના ચરણ-કમલમાં જીવન ન્યોજાવર કરવા કયો સુઠ તત્પર થાત ! બ્રહ્મમુર્તિનો મંગલમય સમય થતાં નિજમંદિરમાં ઘીનો દીપક પ્રકટેનો જણાય. વિશ્વમાં શુભ વિચારપોષક પ્રવાહો ચાલી રહ્યા હોય અને ઉપાને આંગણે પ્રભુની શાંતિ રસમય રંગોળા પાડી રહી હોય એવે મુર્મગત મમયે બીલખાના આ મહામત પાટપર ધ્યાનમગ્ન બન્યા હોય, આ મહાયોગીના મુખકમલમાંથી પ્રાતઃસ્મરણુતોવનો સાર્વિક શબ્દપ્રવાહ સરી રહ્યો હોય દીપક નિજમંદિરને અજવાળી રહ્યો હોય ત્યારે આ શબ્દપ્રવાહ નિજમંદિરમાં એતના રેડી રહ્યો હોય. પ્રવાણીમાથે મપકમાં આવેલી તેઓશ્રીની વૈષ્ણવીચણીની મધુગતા ને સત્ત્વમિદ્રિથી નિજમંદિરની દીવાલો રંગાયેલી છે. આ શબ્દપ્રવાહનું ગુજન નિજમંદિરના વાતાવરણમાં પ્રભુની શાંતિ પ્રકટાવતું અને નિજમંદિરને પ્રભુનું મંદિર બતાવતું. શું આ સ્થાન ધન્ય નથી ? જો દરયનો અનુલવ કરનાર અથવા માનમર્શન કરનાર શુ ધન્ય નથી ?

આ સ્થાનનું બીજું દરય પ્રાંતઃસંધ્યામમયે શરુ થતું. સ્નાનગૃહમાં સ્નાનાદિથી પરવારી ધવલવસ્ત્ર પહેરી, એક ધવલ ઉપવસ્ત્ર ઝાઢી, પાદુકા પહેરી મુપ્રસન્નભાવે તેઓશ્રી નિજમંદિરમાં પધારી રહ્યા હોય. સ્નાનગૃહમાંથી શરુ થયેલું પાદુકાગુંજન પગલે પગલે પ્રભુતા વેરતું નિજમંદિરભણી ચાલ્યું આવે છે સ્નાનગૃહમાંથી શ્રીદક્ષિણામુર્તિ પુસ્તકાલયમાં થઈ તેઓશ્રી નિજમંદિરમાં પધારતા. નિજમંદિરના બગાવર મધ્યભાગમાં પ્રવેશદ્વારની સન્મુખ પ્રથમથી તૈયાર કરી રાખેલ આસનપર તેઓશ્રી બિરાજતા, અને સંધ્યાદિકર્મમાં પ્રવૃત્ત થતા. સન્મુખ બે તરભાણાં, જમણી બાજુએ પહેલું એક પંચપાત્ર ને તેથી આગળ પૂર્વભણી અર્ધ આપવાના જલનો લોટો રહેતો હતો. જમણા હાથભણી મોરમાં ધૂપની સળી રહેતી અને ડાબા હાથભણી પેટીપર જ્ઞાનમમાં ઘીનો દીપક રહેતો. આસનની જમણી બાજુએ એક બાજઠડીપર સ્વાધ્યાયનાં પુસ્તકો રહેતાં. શ્રીઉપનિષદો, શ્રીલક્ષ્મણ, ને શ્રી-મુદ્ગલગવદ્ગીતા શાંકરભાષ્યસાથે. સિવાય જીવન્યુક્તિવિવેક, પંચદશી ને શ્રીમદ્ભાગવત. આર્યોના વૈદિકકર્મકાંડના અનુજ્ઞાનમાં પણ અસામાન્ય આગ્રહ. શરીરના મુખ્ય મુખ્ય ભાગોપર ભસ્મનાં ત્રિપુક્ર થતાં તેઓશ્રીનું શરીર અધિક શોભા ધારણ કરતું. તે પછી આયમન, પ્રાણાયામ, સંકલ્પ, અર્ધપ્રદાન, ઉપરશ્નનાદિ ક્રિયાઓ થતી. નિખ્રાણ દેહમાં એતના પ્રકટે

તેમ એ પ્રત્યેક ક્રિયા જડતા છોડી મૂર્તિમંત બનતી. સામાન્યરીતે કાળક્ષેપ કરનારી સામાન્ય ક્રિયા મટી દીર્ઘજીવી થવાની પ્રાણપોષક ક્રિયા બનતી. સંધ્યા એ કાળક્ષેપ કરનારું નિરર્થક કર્મ નથી, પરંતુ વ્યષ્ટિપ્રાણને સૂર્યરૂપ સમષ્ટિપ્રાણમાં એકરૂપ કરવાની રસાયનવિદ્યા છે એ તેઓશ્રીએ દાખવ્યું. ભગવાન સૂર્ય એ પ્રાણબલનો ઝરો છે. "પગ તથા આંખો આદિની ઉપસ્થાનમાં કહ્યા પ્રમાણે સ્થિતિ રાખવાથી સૂર્યનું સુષુમ્ણનામનું ડિરેક્શન શરીરમાં રહેલ સુષુમ્ણનાડીમાંના ઉદાનવાયુનું સારીરીતે પોષણ કરે, ને તેથી શરીરમનનું સારિવક્રબલ વધે.*" સંધ્યા એ અલ્પપ્રાણને મહાપ્રાણસાથે મેળવવાનો કીમિયો છે, વ્યક્તિજીવનને સમષ્ટિજીવનમાં ઓતપ્રોત કરવાનો સુંદર પ્રયોગ છે, જીવભાવમાંથી શિવભાવ પ્રકટાવવાનું પ્રથમ સોપાન છે. તેઓશ્રી એક સમર્થ યોગી ને જીવન્મુક્ત મહાપુરુષ હતા. કર્મકાંડજેવી આત્મવિકાસની પ્રાથમિક શ્રેણિમાં શામાટે આટલો આગ્રહ રાખતા? ફક્ત લોકસંગ્રહાર્થે, ફક્ત માનવ-કલ્યાણ કરવામાટે. દિગ્વર્ગ કર્મમાર્ગમાં પ્રવૃત્ત થઈ ઉપાસનામાં પ્રવેશી શકે તે માટે અને ઉપાસનાદ્વારા જ્ઞાનમાર્ગનો અધિકારી બની શકે એટલા માટે. જીવન્મુક્તિનો વિલક્ષણ આતંદ મૂકી લોકસંગ્રહાર્થે જીવનભર કર્મમાર્ગમાં પ્રવૃત્ત રહેવું એ ઓછો સાગ ગણાય? આવા અડગ નિશ્ચયબલવગર આ જડવાદનો જમાનામાં શાસ્ત્રો ને શાસ્ત્રીય ક્રિાપરવે ઉપેક્ષા રાખનાર માનવસમૂહમાંથી કર્મકાંડમાં પ્રીતિ રાખનાર એક નવો વર્ગ ઉત્પન્ન કરવો એ થોડું સહેલું કાર્ય છે? સંધ્યાપછી જપ સ્વાધ્યાયાદિ પણ તેઓશ્રી ખરાખર કરતા. આ સમયે પણ નિજમંદિરનાં દ્વાર બિઘડેલાં રહેતાં. સાધક કે શિષ્ય દર્શનપૂજનમાટે ત્યાં જઈ શકતા. થોડું ઔદાર્ય? એ પછી તેઓશ્રી ષલ્લધ્યાનમાટે સંયમમંદિરમાં પધારતા.

ત્રીજું દર્શન: સંધ્યાદિકર્મથી પરવારી તેઓશ્રી મુખ્ય આસને બિરાજતા. આ આસન નિજમંદિરના ઇશાનખૂણામાં દક્ષિણાભિમુખ રહેતું. એ આસનપર તેઓશ્રી દક્ષિણાભિમુખ બિરાજતા. આ આસનની સામે નાની બાજુ પર અગત્યનાં પુસ્તકો રહેતાં. જમણીભણી જલનું કમંડલ તથા લેખનસામગ્રી રહેતાં. પ્રાતઃસંધ્યાદિ ઉપરોક્ત કાર્યપછી અહીં સ્થા. ૧૧૧ સુધી બિરાજવું થતું. બપોરે શૌચ સ્નાન સંધ્યા બોજનાદિથી પરવારી અહીં પ્રાંજની કથામાં સ્થા. ૫૫૫ પધારવું થાય ત્યાંસુધી બિરાજવું થતું, અને સાયંસ્નાન બલ-આનાદિથી પરવારી અહીં શયનમાં પધારવું થાય ત્યાંસુધી બિરાજવું થતું. આ સમય-રમિયાન લેખનવાચનાદિ કાર્યો થતાં. આ સમયદરમિયાન સાધકો દર્શન, સંમાજમં અથવા શાસ્ત્રીય શંકા સમાધાનમાટે આવ્યા કરતા હોય, આશ્રમના કાર્યકરો આવ્યા કરતા હોય, બહારના આગંતુકો આવ્યા કરતા હોય. તેઓસાથેનું કાર્ય તેઓશ્રી પતાવતા જતા હોય અને સાથે સાથે લેખનવાચનનું કામ અથવા મુદ્ર સુધારવાનું કામ અથવા પત્ર વખાવવાનું કામ ચાલી રહ્યું હોય. નિજમંદિરમાં આવનારસાથેનું કામ પૂરું થાય કે તુરંતજ કાચમાંનું કાર્ય શરૂ થાય. રાત્રિનો સમય હોય તો બેઠેલા સાધકો અથવા શિષ્યોને પ્રવૃત્ત રાખવા તેઓશ્રી શાસ્ત્રીય પ્રશ્નો પૂછતા જાય. અથવા કોઈ સ્તોત્ર કે ભજન બોલવાની આજ્ઞા આપે અથવા ઇષ્ટમંત્રના જપમાં જોડાવા સૂચના કરે. આ બધી ક્રિયાઓવચ્ચે તેઓશ્રી પોતાનું કામ પૂર્ણ એકાગ્રતાથી, પૂર્ણ સાવધાનતાથી, પૂર્ણ પ્રસન્નતાથી ચલાવી રહ્યા હોય. કામનો બોલો ગમે તેટલો હોય, આવનારની સંખ્યા ગમે તેટલી હોય. પ્રશ્નપરંપરા

* શ્રીમંનાથપ્રભુરચિત સંધ્યારહસ્યનામક શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિમાંના બીજા અંકમાંથી.

ગમે તેટલી બને. અટપટી હોય, તોય મુખપરનું મંદહાસ્ય ઓસરે નહિ; મુખપરની પ્રસન્નતા ઓછી થાય નહિ; પ્રશ્ન પૂછનારના અનોકવિષ પ્રશ્નોથી કંટાળો ઉપજે નહિ; તેમ હાથમાં રહેલા કામમાં અપૂર્ણતા આવે નહિ; તેમણે નક્કી થયેલી સમયમર્યાદા તૂટે નહિ; આ બધી પ્રવૃત્તિઓવચ્ચે શરીર એટલુંજ સ્થિર હોય મન, પ્રાણ ને હૃદયો એટલાંજ વશ હોય. આ બધી સ્થિતિમાં તેઓશ્રીના હડયોગ ને રાગયોગ દર્શન દેતો. યોગ એ વાતોનો વિષય નથી-જીવનમાં વણવાની ક્રિયા છે એ તેઓશ્રીના ચિત્તનું સંભવ ભેદ સમજાવું. જીવનની અનુકૂલ પ્રતિકૂલ અવસ્થામાં ચિત્તની એ સમાહિતસ્થિતિ. રાખવી-મનનું એ અભંગ સમ-તોલપણું જાળવવું એ યોગ, ઊછળતા જલના તરંગોમાં પણ કમલ જલના સ્પર્શથી અળગું રહે છે તેમ જીવનની બધી પરિસ્થિતિઓથી તેઓશ્રી અલિપ્ત રહી શકતા. એથી જાણે પર હોય એવું અનુભવાતું.

ચોથું દૃશ્ય આયંસંધ્યાદિપછી તેઓશ્રી મૂળ આસનપર બિરાજતા લાંબે શરુ થતું. રાત્રિનો સમય શરુ થઈ ચૂકો હોય, નિર્ગમદિરમાં દીપક બળા રહ્યો હોય, ચમ્પુઓમાં નિખનંદની ખુમારી જામી હોય. જાણે ગંગાકિનારાના કોઈ અરણ્યભાગમાં ધ્યાનગ્રસ્ત સ્થિતિમાં સ્થિર બિરાજેલા કોઈ મહાન તપસ્વી ન હોય એવું જણાતું. નિર્ગમદિર દિશ્વ-તપોભૂમિસમું લાસતું. સમુદ્રમાં જેમ તરંગો ઊછળા મારે તેમ ત્યાં શાંતિ ઊછળા મારતી અને હજુ મારે છે. એ સમયે અથવા અન્ય સમયે ત્યાં પ્રવેશતાં ચીતલ જલમાં રનાન કરતા હોઈએ એવું અનુભવાતું. ધુન્દિયોની ચંચળતા બંધ પડી જાય, મનમાં ઊછળા ધીમા પડી જાય, પ્રાણપ્રવાહ મંદ ગતિએ ચાલવા માટે. જગતથી કોઈ જુદા સ્થાનમાં હોઈએ એવું લાગે. સંસારી છતાં અસંસારીપણુ ઉદય પામે. અમિઆગળ ટાંઠ રહી સાંભળી છે? સમુદ્રતટપર ઉપ્સુતા રહી સાંભળી છે? આતું નામ સાધુજીવન, આતું નામ સંતજીવન. તેઓશ્રીના સમાગમમાં આવતાં તેઓશ્રીનું વિશુદ્ધ પ્રાણમલ આવનારને આવરી લેતું. તેઓશ્રીનો આત્મદીપક આવનારના અંતરમાં અજવાળું પ્રકટાવતો. તેઓશ્રીની અમી-ઝરણી આંખો આવનારના મનના તાપ ટાળી શાતા રેકતી. આવો સંતસમાગમ કેને રચિ કર ન થાય? આવો સંતસમાગમ કોણુ ન સેવે? આ માટેજ સાધકો ત્યાં વારંવાર ખેંચાતા-દીપકપર જેમ પતંગિયાં ખેંચાય તેમ, લોહચુંગદપ્રતિ લોહકણો ખેંચાય તેમ, ઉત્તરધ્રુવલણી હોહાયેતો કાંટો ખેંચાય તેમ. પશ્ચિમના વિજાને હજુ સ્થૂલ ગુસ્ત્વાકર્ષણની શોધ કરી છે પણ ભારતના ઋષિવરોએ આન્નરદૃષ્ટિવડે આત્માના ભગ્ય આકર્ષણની શોધ સૈદ્ધાંતો પહેલાં કરી છે-પ્રાણબળના ગુસ્ત્વાકર્ષણની સૂક્ષ્મ શોધ સૈદ્ધાંતો પહેલાં કરી છે. આ શોધ ભારતના ઋષિઓની માત્ર કલ્પના ન હતી. એ પ્રસન્ન અનુભવ તેઓશ્રીના સમાગમમાં આવતાં થયો. રાત્રિનો અંધકાર જગતે આવરી રહ્યો હોય ત્યારે નિર્ગમદિરમાં ઉપાનાં અજવાળાં ફૂટતાં. જ્યારે જગત અજ્ઞાનનિદ્રામાં પ્રમુત્ત થઈ રહ્યું હોય ત્યારે આ સ્થાનમાં જ્ઞાનદીપક પ્રકાશી રહ્યો હોય. આ કલ્પનાનું શબ્દચિત્ર નથી. સસલ્લટનાતો પંડો છે-અનુભવ બોલ છે. આ સમયનું દૃશ્ય, આ સમયની ઉચ્ચતર શાંતિ, આ સમયની લોકોત્તરશુદ્ધિ-આ બધાનું શબ્દચિત્ર આપવું અશક્ય છે. આગળ વધેલા સાધકો કહેતા અને કહે છે કે તેઓશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સિદ્ધિલેખનું સુખ અનુભવગમ્ય થતું. આવો અનુભવ કરનાર પોતાને, “ધન્યોઽહમ્ ધન્યોઽહમ્” કહી વિરમતો.

ખીલખાના એ સંત સ્વલીલા રસેટી સ્વરૂપાવસ્થાન પામ્યા છે. બૃહત્કળના એ

લભ્યદિવસો માત્ર એક સ્વપ્ન બન્યા છે, છતાં એ દિવસોનું સ્મરણ થતાં હૃદય પ્રકુલ
 બને છે અને એ દશ્યની વિશુદ્ધિમાં ગરક બન્યાનેવું જણાય છે. થોડી ક્ષણોમાટે સંસાર
 વિસારે પડે છે, સારે સાધુજીવનના પ્રતાપઆગળ મસ્તક નમે છે, એ મહાપુરુષને
 વંદના કરવી પડે છે. એ ચરણોમાં ન્યોમ્છાવર બનવા ઇચ્છા પ્રકટે છે. યુગયુગસુધી એ
 જીવનની શુભાશા ગાવા મન સંકલ્પે રમે છે, બીલખા એજ છે, આનંદાશ્રમ એજ
 છે, નિજમંદિર એજ છે-તેમાં વસતા મહાસંત કક્ત સ્થૂલસ્વરૂપે અવિદ્યમાન છે. તેઓ
 લૌકિકશરીરે નિજમંદિરમાંથી ગયા છે, પરંતુ ત્યાં પોતાશ્રીનું આત્મતેજ છોડતા ગયા છે.
 જો કે ત્યાં હવે એ દિવ્યમૂર્તિનાં સાક્ષર દર્શન સાંપડતાં નથી, પણ ત્યાં હજી તેઓશ્રીના
 અલૌકિક પ્રભાના પરછાયા લાસે છે. આજે આસનપર તેઓશ્રીનાં છખીજ બિરાજે છે
 તોય તેનાં દર્શનથી હૃદયને શાતા વળે છે; એ સ્થાનમાં જાણે બેઠાજ રહીએ એમ થાય
 છે. જાણે કોઈ અદૃષ્ટસત્તા હૃદયને પોષતી હોય, એમ લાસે છે. દુહાપેલા હૃદયને કોઈ
 હૃંક આપતું હોય એમ જણાય છે. આ શું હશે તે તો વિજ્ઞાનીઓ વિચારે. અનુભવીઓ
 તો એમ કથે છે કે નિજમંદિર એ નાથનું ધામ છે. નિજમંદિરમાં પ્રભુની પ્રભુતાએ વાસો
 કર્યો છે. નહિતર ત્યાં ક્યાંથી સત્ત્વબલ સાંપડે ?
 દર્શનમાટે જિજ્ઞાસુઓ એકત્ર થઈ રહ્યા હોય ત્યાં ફલાહારનો થાળ આવે. ફલાહાર
 આરોગાવો શરુ થાય. અન્નજળ પ્રાણપોષણમાટે છે એવું તેઓશ્રીનું કથન આચારમાં આવતું.
 સન્મુખ જુદી જુદી વાનીઓથી ભરેલો ભોજનનો અથવા ફલાહારનો થાળ પક્ષો હોય તે
 વંચતે રસનાને વશ વર્તાવવી એ મહાસંયમીનું કામ છે. જરૂર ના પાડતું હોય તેમ
 રસનાની આજ્ઞા હાથને પાળવી પડે છે. રસનાને વશ વર્તાવી શકે તેનું નામ મહાત્મા.
 આવા મહાત્મા બીલખામાં બિરાજતા હતા. આવા મહાત્મા આનંદાશ્રમમાં બિરાજતા.
 આવા મહાત્માનાં દર્શન નિજમંદિરમાં થતાં. એ મહાત્મા હતા શ્રીમન્નાથપ્રભુ. ફલાહાર
 આરોગતા તેઓશ્રીનું ખૂબ ધ્યાનપૂર્વક દર્શન કર્યું છે. અવલોકનની દૃષ્ટિએ જોયું છે છતાં
 કોઈ દહાડો એ રાજયોગી રસાસ્વાદને વશ વર્ત્યા હોય એવું અનુભવાયું નથી. ફલાહારની
 જુદી જુદી વાનીઓથી ભરેલો થાળ સન્મુખ હોય છતાં એ વસ્તુઓપ્રતિ જરાપણ આકર્ષણ
 નહિ, હાથમાં ચંચલતા નહિ. હાથ પ્રત્યેકગ્રાસ બહુજ સાવધાનતાથી, બહુજ એકગ્રતાથી
 મુખમાં મુકતો જાય. મુખ એટલીજ ધીરજથી, એટલીજ શાંતિથી એ ગ્રાસ આવતું જાય.
 જાણે ફલાહારનું કાર્ય એ પ્રાણપોષણનું કાર્ય હોય એમ જણાય. એ ક્રિયામાં પરોવાયા
 છતાં એ ક્રિયાથી જુદા હોય એમ લાગે. એક યંત્ર નિયમબદ્ધરીતે કાર્ય કરતું હોય
 તેમ હાથ પ્રશાંતરીતે કાર્ય કરી રહ્યો હોય. ભોજન ફલાહાર કક્ત પ્રાણપોષણમાટેજ છે
 એવી તેઓશ્રીના જીવનની ઉત્કટસ્થિતિ વર્ણોસુધી નિહાળી છે. પુસ્તકોમાં વાંચેલા
 રાજયોગનું મૂર્તસ્વરૂપ નિજમંદિરમાં નિહાળ્યું છે. આ લેશ પણ અતિશયોકિત નથી,
 લેશ પણ શ્લેષા નથી; પરંતુ સત્ય વસ્તુનું યથોચિત રજેટન છે. જાણે મહાયોગી પ્રાણપોષણ
 કરી રહ્યો હોય તેમ તેઓશ્રી ફલાહાર આરોગી રહ્યા હોય. રસનાએ પણ રસાસ્વાદ છોડી
 દીધો હોય તેમ થાળમાં આવેલા સ્વાદુ પદાર્થોના બાહ્ય સ્વરૂપમાં મોહ પામ્યાવગર એ
 અચલ તે સ્થિર સ્થિતપ્રજ્ઞની જેમ નિર્લેપરીતે એ કાર્ય કરી રહ્યા હોય. એ થાળમાંથી માત્ર
 ગણ્યાજ ગ્રાસો લેવાય અને થાળ આવ્યો હોય તેમ પાછો જાય. આ દશ્યનું સ્મરણ
 થાય છે. સારે મહાપુરુષની મહત્તા બરાબર સમજાય છે. વસ્તુના અભાવમાં સંયમ રહી

શકે, પરંતુ વસ્તુના સદ્ભાવમાં-વસ્તુ સાંનિધ્યમાં હોય ત્યારે-વસ્તુ સન્મુખ પડી હોય ત્યારે-સંયમ રાખવો એ શક્તિની ક્ષમોદીનો પ્રસંગ છે. ખોધા રાખવી સહેલ છે, મેતે કરવું સહેલ છે, પરંતુ વસ્તુ સામી પડી હોય ત્યારે મધ્યમમાર્ગથી તેનો ઉપભોગ કરવો ત્યાં સંયમની ક્ષમોદી છે. સન્મુખ પડેલા પદાર્થોથી ન ખેંચાવું એ ઉત્કૃષ્ટ તપ છે. બેવહારમાં સુખરૂપ જણાતા પદાર્થોથી રાજ્ય જનકની પેઠે લવલેશ ન લોભાવું તે સામાન્ય કાર્ય નથી. જીવન્મુક્તિની અંતિમસ્થિતિ પ્રાપ્ત થયા પછી "રક્તો વૈ સઃ" એમ રસરૂપ ભક્તાનુભવ થયા પછી-રસનાનો રમાસ્વાદ કેટલો નીરસ લાગે? ફલાહાર પૂરું થાય. થાળ લાવનાર થાળ લઈ ચાલ્યો જાય. મુખશુદ્ધિ કરી મુખવાચ લઈ તેઓશ્રી સ્વકાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાય. સાંજે આવેલી ટપાલ શયનમાં પધાર્યા પહેલાં વાંચી લેવાય. પુસ્તક ઈપાતું હોય તેવું મૂક તપાસાય અથવા લખવા-લખાવવાનું કે વાંચવાનું કાર્ય થતું રહે.

છેલ્લું દૃશ્ય શયનમાં પધારે ત્યારે ઉપરિચિત થતું. રાત્રિના ૨૮. ૧૦ના સમય થવા આંખો હોય ત્યારે ચાલતું કાર્ય બંધ કરી તેઓ શ્રીઆનંદાશ્રમનો દૈનિકદિસાખ તપાસી જાય. તે પછી તેઓશ્રી સ્નાનગૃહમાં લઘુસંક્રમણે પધારે એક જ થયેલા સાધકો એ સમયે જનનધૂત શરૂ કરે અથવા પરસ્પર આધ્યાત્મિક ચર્ચા શરૂ કરે, અથવા સદ્ગુરુશ્રીના જીવનપ્રસંગ વિચારે. એક પ્રસંગ યાદ આવે છે કે ભાવનગરવાળા સદ્ગત પૂજ્ય હરગોવિંદભાઈએ પૂજ્યપાદશ્રીના અધોપર પડેલી એક નાની રોજનિશિ હાથમાં લીધી. શું સુંદર અને મોતીના, દાણાજવા તેમાંના હસ્તાક્ષર, જાણે કેમ જાણેલા ન હોય! ઊડીને આખે ચોટે તેવા. એ રોજનિશિ તેઓ વાંચવા લાગ્યા. આ રોજનિશિ શી હતી? બન્ધુઓ! એ હતી વિવેકરૂપી સૂર્યકિરણોની માળા. પ્રત્યેક દિવસે પ્રાતઃકાલનાં સંધ્યોપાસનાદિ કાર્યાપછી તેઓશ્રી એક એક જ્ઞાનકિરણ આ રોજનિશિમાં ફેંકતા એ જ્ઞાનકિરણોનો સંગ્રહ આ રોજનિશિમાં એકઠો થતો હતો. આ રોજનિશિએ જગત સમક્ષ જ્ઞાનલંકારના બે અદિતીય ગ્રંથો મૂક્યા છે. તેમનાં નામો. છે તે "શ્રીવિવેકભાસ્કર" પ્રથમ રરિમ અને "શ્રીવિવેકભાસ્કર" દ્વિતીય રરિમ. આ બંને પુસ્તકોને પૂજ્ય માણિકચરમાંએ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથકૃત "મુમુક્ષુપ્રતિ અંતર્ધર્મીના આદેશો"ની પેઠે "શ્રીનાથગીતા" વા "શ્રીનાથસહિતા"નું નામ આપ્યું છે, અને તે ધ્યેયિત છે. આ રોજનિશિના સુંદર અક્ષરોમાં રહેલા જ્ઞાનમૃતને પી રહ્યા હતા ત્યાં સ્નાનગૃહમાંથી નિજમદિરલણી પધારતા તેઓશ્રીનાં પાદુકાજીનો ખનિ સંભળી એ રોજનિશિ મૂળ સ્થાને મૂકી સૌ સાવધાન થયા. તેઓશ્રી નિજમદિરતા મધ્યભાગમાં પધાર્યા, હાથમાલવડે તેઓશ્રી ચમુઓ અને મુખ સાફ કરતા હોય. એક પછી એક શિષ્ય આશીર્વાદ મેળવવા તેઓશ્રીના પાદારવિંદમાં સાષ્ટાંગ પ્રણિપાત કરી રહ્યા હોય આ સમયે તેઓશ્રી પ્રસન્નવદને કોઈને કાંઈ સૂચન કરી રહ્યા હોય, કોઈને કાંઈ પ્રશ્ન પૂછી રહ્યા હોય અથવા કોઈના પ્રશ્નનો ખુલાસો કરી રહ્યા હોય. દિવસભરના માનસિક પરિશ્રમપછી પણ રાત્રિએ, એ પણ છેક શયનપ્રમંગે પ્રસન્નવદને શાસ્ત્રીયચર્ચા કરી કરવી એ કષ્ટ કામ છે. દયાલુતાની પણ હદ હોવી જોઈએ, કારણકે પણ પ્રમાણ હોતું જોઈએ, ઔદાર્યને પણ મર્યાદા હોવી જોઈએ. આ મહાસંતતું જીવન તો કરુણાથી જલકતું ભરેલું હતું. દયા-તા, તેઓશ્રીનું સ્વરૂપ હતી. ઔદાર્યનું તો શું પૂછવું! પ્રત્યેક જીવાત્મો સુખસ્વરૂપ બને એ માટેજ તેઓશ્રીનું જીવન હતું ત્યાં પછી દરજીને મર્યાદા ક્યાં બાંધી શકાય! આ દૃશ્ય, જોનાર હજી તેને ભૂલ્યા નથી, અરે! ભૂલી ક્યાંથી શકે! આ દૃશ્યના વિચારથી હજી

દૂર હોવા છતાં દિવસે રાત્રિનું ભાન થાય છે, બુદ્ધ સ્થાનમાં નિજમંદિરનું દર્શન થાય છે? તેમાં ઊભેલા એ સમર્થ મહાપુરુષનાં દર્શન થાય છે. ઊભેલા શિષ્યસમૂહની ઝાંખી થાય છે. મુખપરનું એ સ્મિત, આંખોની એ મીઠાશ, શબ્દોનું એ અમૃત તે દિવસોજેવાંજ ભાસે છે. આવું દર્શન સદોદિત રહ્યા કરે તો પછી બીજું શું જોઈએ? ભક્તિ, યોગ ને જ્ઞાનનું જે દિશાસૂચન છે તે આપોઆપ અફલ બની જાય, અને શિષ્યજીવન કે સાધકજીવનનું સાક્ષ્ય યર્ષ જાય. સાન્નિધ્યમાંથી દૂર થવું ન રુચે એવું સાધુજીવનનું શું જાદું હશે! છતાં દૂર થવું પડે છે. સૌ શિષ્યો નિજમંદિરની બહાર નીકળી જાય છે. મંદગતિથી તેઓશ્રી પ્રવેશદ્વાર સમક્ષ આવે છે. પ્રભુસૂર્ય અસ્તાચલે બિરાજતાં જગતને થાય તેમ સાધકોને થાય છે. “શ્રીસદ્ગુરુદેવકી જય” શિષ્યોએ કરેલા આ જયઘોષવચ્ચે નિજમંદિરનાં દ્વાર બંધ થાય છે અને જીવનપર જેમ પડે પડે તેમ નિજમંદિરના છેલ્લા દરજ્જા પર પડે પડે છે!

બીજાખામાં જેમ આનંદાશ્રમ મુખ્યસ્થાન છે તેમ આનંદાશ્રમમાં નિજમંદિર મુખ્યસ્થાન છે. આ નિજમંદિર એટલે બીજાખાના સંતશ્રીની પર્ણકુટી. આ નિજમંદિરે અહોનિશ અલગબની ધૂન કર્ણગોચર કરી છે. આ નિજમંદિરે વર્ષોસુધી વેદાંતના અદ્વૈતસિદ્ધાંતનું પારાયણ સાંભળ્યું છે. આ નિજમંદિરે મહાયોગીનો આત્મસંયમ નિહાળ્યો છે. રાતદિવસ એકજ પરમસત્યનું આવું લંબીઉપાસન બહુ ઓછી જગ્યાએ થયું હશે. જીવબ્રહ્મની એકતાનું આવું અલંગ જ્ઞાન બહુ ઓછી જગ્યાએ સંભળાયું હશે. જેમ આદર્શ ચિત્રકાર ચિત્રાલેખનમાં નિમગ્ન બની જગતને વિસરી જાય છે, જેમ આદર્શકવિ કવિતાદેવીના સ્તવનમાં એકાગ્ર બની બધું વિસારે પીડે છે, તેમ વિશ્વના પ્રત્યેક અણુમાં બ્રહ્મદર્શન કરનાર આ મહાજ્ઞાની જગતસમક્ષ અદ્વૈતસિદ્ધાંતનુંજ પ્રતિપાદન કર્યા કરતા. મુમુક્ષુ મુક્ત અને તે સિવાય બીજી વાત નહિ. સાધક સિદ્ધ બને તે સિવાય બીજો બોધ નહિ. જીવ શિવ બને એ સિવાય બીજું લેખન નહિ. મનસા વાચા કર્મણા તેઓશ્રી એ જીવનસંદેશ પ્રવર્તાવી રહ્યા હતા. તેમાં કોઈપણ વસ્તુ અંતરાયરૂપ બની શકતી નહિ. તેઓશ્રીની સામાન્ય વાતોમાં પણ પરમાર્થ, તેઓશ્રીનાં સામાન્ય સૂચનોમાં પણ પરમાર્થ, તેઓશ્રીનાં નિર્મલ હાસ્યવિનોદમાં પણ બોધ. જ્યાં અભેદ વાદની લંસ્મથી રંગાયેલું જીવન હોય ત્યાં કયાશ શી હોય? જ્યાં બ્રહ્મભાવની ઉન્નતસ્થિતિએ પહોંચેલું જીવન હોય ત્યાં ક્ષતિ શી હોય!

આમ આ નિજમંદિર પ્રભુતાનું નિવાસસ્થાન બન્યું હતું. આ નિજમંદિરનાં આદી-લનોમાં એવું કાંઈ જાદું રહેતું ને અસારે પણ રહે છે કે ત્યાં પ્રવેશતાં, ત્યાં પ્રવેશી થોડો સમય બેસતાં વિચારપ્રવાહ બદલાય છે. બંગાળના ખારા ઉપસાગરમાં ગંગાનું મધુરજલ નવો પ્રવાહ પાડે તેમ શુદ્ધ ભાવે આવેલ સાધકના સંસારપ્રવણ મનમાં મધુરતા અનુભવાય છે. કાંઈ શીતલ જલના ઝરામાં પડ્યા હોય એવી શીતલતા ધન્વિયો અર્થે મનને અનુભવાય છે. આવું પવિત્ર સ્થલ તીર્થ ખરું કે નહિ? આવું પવિત્ર સ્થલ પ્રકટાવનાર તેઓશ્રી સાચા સાધુ ખરા કે નહિ? આ નિજમંદિરમાં “સાકી લીયે સાગરે, મસ્ક ખૂ હૈ” ગુરુશ્રી કર્તુરીની સુગંધથી ભરેલો (ભક્તિરસનો) પ્યાલો તૈયાર લાઈ ઊભેલો રહેતા અને હજી સદ્ગમ સ્વરૂપે છે. ભક્તિરસનો પ્યાલો પી બે સાધક મીઠેના શબ્દોને જીવનમાં અનુભવગમ્ય કરે તો તેનું આ નિજમંદિરમાં આવું સાર્થક મનાય:—

સમાધા હૈ જળસે તૂ યહ આંખોમે મેરી,
જીવર દેખતા હું ઉધર . તુંહી તુંહી હૈ;
ગુલીસ્તાંમે જાકે, મયને હર ગુલકું દેખા;
ન તેરીસી રંગ હૈ, ખૂ ન તેરીસી હૈ.
નીકલ જાય, એજ, તેરે કદમોંકી ઉપર;
યહી દીલકી હસરત, યહી આરઝુ હૈ.

ભાવાર્થ:—જ્યારથી આપની મૂર્તિ મારી આંખોમાં રમી રહી સારથી જ્યાં

જેઠ ધું ત્યાં આપનાંજ દર્શન થાય છે

આગમાં જપ મેં બધાં પુષ્પો નિહાળ્યા પણ તેમાં આપના જોવાં રૂપરંગ કે સુગંધ નથી.

ઓ પ્રિય પ્રભુ! આપનાં ચરણોના સ્પર્શથી અથવા તે ચરણોઉપર કુરબાન થઈ જઈ તો મારા હૃદયની વ્યથા દૂર થાય એજ એક ઉમેદ છે.

નિજમંદિરની યાત્રાનું આનું પરિણામ મેળવવા માધકે પ્રયત્ન કરવો અને એમ કરી પોતાના મનુષ્યજીવનને ધન્ય કરવું. આથી અધિક શી પ્રાપ્તિ હોઈ શકે? આથી અધિક શો લાભ હોઈ શકે? આથી અધિક શો દહાવો હોઈ શકે?

x

x

x

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાજીની પધરામણી

[લેખક: શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા]

(અનુસંધાન ગયા ચંકના પૃષ્ઠ ૧૭થી)

આ રથજે મારે નમ્રતાથી જણાવવું જોઈએ કે શ્રી.પોપટલાલભાઈના ધરનું મંડળ 'પ્રેમી, શ્રદ્ધાળુ, અને ધર્મના વિચારમાં એકગ્મ છે. તેમનું પૂજ્યપાદશ્રીનું મંદિર જોઈએ તો સાત્ત્વિકતાથી ભરપૂર અને મન સહજ ધ્યાનમય થાય તેવું છે. શ્રી પોપટલાલભાઈ દરરોજ આશરે ચારથી પાંચ કલાક નિલકર્મ-સંધ્યાવંદન, પૂજનઅર્ચન, ભજન કીર્તન આદિમાં ગાળે છે. શ્રીસદ્ગુરુઉપરની તેમની સાત્ત્વિકી શ્રદ્ધા અવર્ણનીય છે

જામનગરથી ગાડીમાં બેઠા પછી વિચાર કર્યો કે વાંકનેર પૂજ્ય પાદુકાજીને પધરાવી લાંના ભક્તોને લાભ આપવો. શ્રીઅંતર્યામીની પ્રેરણાથી નિશ્ચય થતાં રાજકોટથી વાંકનેર જવું થયું. વૈ. વ. ત્રીજ રવિવારે રાત્રિના ૧૧૧ વાગે મારે ઘેર પહોંચતાં શરીરશુદ્ધિ કરી બ્રહ્મચારી દલપતરામભાઈએ પૂ પાદુકાજીની ધૂપ દીપ કરી આરતી બેઠા નૈવેદ્ય ધર્યું. થોડીવાર ધૂન કરી પછી સાવંસંધ્યાવંદન કરી શ્રીપ્રભુમાં મન જોડી મથારથાને સ્તા.

વૈ. વ. ૪ સોમવારે મારા મોટા પુત્ર કેશવલાલને ઘેર પૂજ્ય પાદુકાજી પધરાવતાં તેનું કુટુંબ ખૂબ ખુશ થયું. ચિ. વસંતરાયને સવારના નવ વાગે નોકરીના સમય હોવાથી તેણે પોતાને ઘેર પૂજન કરવાની માગણી કરી, જેથી તેને ત્યાં પૂજ્ય પાદુકાજીની પધરામણી કરી. પૂજનસામગ્રી તૈયાર હતી શ્રી. પૂજારીએ યથામિલિત ઉપચારવડે શાસ્ત્રીય પદ્ધતિપ્રમાણે પૂજન કરાવ્યું. ચિ. વસંતરાયનું કુટુંબ અને શ્રી. કેશવલાલનાં બાળકા એ પૂજનમાં જોડાયાં. શ્રદ્ધાભક્તિથી પૂજન કરી બેઠ નૈવેદ્ય ધર્યાં. ચરણામૃત અને પ્રસાદનો લાભ સૌએ લીધો.

સારે પછી સવારના દરને સુમારે પૂ. પાદુકાજી શ્રી. કેશવલાલને ત્યાં પધરાવી પતિપત્નીએ અને બાળકોએ લાવપૂર્વક પૂજન કર્યું. ત્યાં પણ ભેટ નૈવેદ્ય થયાં અને મધ્યાહ્નોત્તર યાજ્ઞ ધરાવ્યો. ચરણામૃત, અને પ્રસાદ ત્યાં લીધાં.

ગુરુઅંધુ શ્રી. રાજસીલાઇને કેશવલાલે પોતાને ઘેર આમંત્રણ આપતાં હરખભર્યા પ્રસન્નતાપૂર્વક દંપતી દર્શને આવ્યાં. દર્શન કરી ભેટ ધરી શાસ્ત્રીય વાતો સાંભળી સંભળાવી. ખંતે લાઈઓનાં મકાનો નેઈ ખંતે ખૂબ ખુશી થયાં અને આશીર્વાદ આપ્યો. ગાડી લઈને આવેલાં હોવાથી પોતાને ઘેર જતાં પૂ. પાદુકાજીને પોતાને ઘેર પધરાવવાનું કહેતાં તેમ કરવા હા પાડી. રાત્રિએ બલચારી દલપતરામલાઇએ ખંતે લાઈઓનાં ધરનાં માણસોને એકત્ર કરી ધૂન લેવરાવી હતી.

વૈશાખ વદિ ચોથ સોમવારે સવારના નવ વાગે ગુરુલકત શ્રી. રાજસીલાઇને ત્યાં પૂ. પાદુકાજી પધરાવતાં તેમણે લાવપૂર્વક સત્કાર કર્યો. પધરાવવાની જગા ગાયના છાણથી લીંપી પવિત્રતા અને સ્વચ્છતા બાળવી હતી. પૂજનસામગ્રી તૈયાર હતી. સાડા નવ વાગે પૂજનરીએ પૂજન કરાવવું શરુ કર્યું. એક કલાકે પૂજન પૂરું થતાં ચરણામૃત અને પ્રસાદ લીધો. તેમની ધરજી બણી શ્રીસદ્ગુરુમાહાત્મ્ય સંભળાવ્યું. મનુષ્યજન્મની ઉત્તમતા બતાવી. હૃદયમાં સાચો સંતોષ, સાચી શાન્તિ અને સાચું સુખ મેળવવું હોય તો શ્રીસદ્ગુરુનું શરણ ગ્રહણ કરી વિવેક વૈરાગ્ય સેવી હૃદયમાં સત્વગુણને ધારણ કરી સત્સંગ કરવાની જરૂરીઆત જણાવી હતી. શ્રીસદ્ગુરુનાં એક પાદુકાજી સાત્ત્વિક આચાર બાળવાનું જણાવે છે, સારે ખીજાં પાદુકાજી સાત્ત્વિક વિચાર જીવવાનું જણાવે છે. જે મનુષ્ય આચાર અને વિચારને શાસ્ત્રીય રીતે જીવે છે, તે આ સંસારમાં સ્વર્ગસમાન સુખ ભોગવી આયુષ્ય પૂરું થયે શ્રીસદ્ગુરુના લોકમાં જઈ શાશ્વતી શાન્તિનો અનુભવ કરે છે. ઇત્યાદિ સાંભળી સૌ પ્રસન્ન થઈ યથા-સ્થાને ગયા.

શ્રી રાજસીલાઇતરફથી યાજ્ઞ વૈ. વ. ૫ મંગળવારે મારે ઘેર ધરાવ્યો હતો. વૈ. વ. ૪ સોમવારે ચિ. વસંતરાયને ત્યાં યાજ્ઞ ધરાવવાનો હોય પૂજ્ય પાદુકાજી ત્યાં પધાર્યાં હતાં ત્યાં સૌએ પ્રસાદ લીધો હતો.

વૈશાખ વદિ ૫ મંગળવારે ખંતે લાઈઓએ પોતપોતાના મકાનના દરેક ખંડમાં પૂ. પાદુકાજીને પધરાવી માનભરી વિદાય આપી હતી. વૈ. વ. ૫ મંગળવારે પૂજ્ય પાદુકાજી મારે ઘેર સવારના નવ વાગે પધારતાં પૂજનસામગ્રી તૈયાર હતી તેથી બરાબર દસ વાગે પૂજન શરુ કર્યું. પૂજરી બાહુ પ્રેમથી સર્વ સ્થળે પૂજન કરાવતા હતા. તે પ્રમાણે અહીં પણ પૂજન કરાવ્યું. મં મારા દોહિત ચિ. છોટાલાલે અને ઝોઝા દેવશંકર ઈશ્વરલાલના પુત્ર ચિ. રમણિલાલે પૂજન કર્યું. મારી શેરીમાંથી મારા દુકુંખી-ઓએ અને પાડોશીઓએ દર્શનપૂજનનો લાલ લીધો હતો. ચરણામૃત અને પ્રસાદ લઈ સૌ પ્રેમસાથે છટાં પડ્યાં.

મારે ઘેર યાજ્ઞ ધરાવી સૌએ પ્રસાદ લીધો. આજે રાજકોટ જવાનું હોવાથી મધ્યાહ્નોત્તર ચાર વાગે ખટારામાં બેઠા. સૌએ આવી માનભરી-લાવભરી વિદાય આપી, આશરે ૬૫ વાગે ખટારો રાજકોટ પહોંચતાં ત્યાં પ્રિયલાલ રમણિલાલ ત્રિભુવન દેવે ગાડી લઈ હાજર હતા. પ્રેમથી આવકાર આપી પોતાની ગાડીમાં સૌને લઈ પોતાની દુકાને લઈ ગયા, ત્યાં માનપૂર્વક પૂ. પાદુકાજી અને છખીજીને પધરાવી આમંત્રણ કરેલા

ગૃહસ્થાને દર્શનનો લાભ આપ્યો. ભાઈ રમણિકલાલનો આનંદ મોટો નહોતો એ દિવસ અંગાઉ ખજાર ન આપ્યા બદલ ઘોખો કરતા હતા. દુકાનમાં અને દુકાનપાસે માણસ સમાવું નહોતું. સુગંધી ફૂલોનો જમનગરમાં પાર નહોતો, તેમ અહીં પણ જમનગરથી સુગંધી માળા મંગાવી શ્રી છપીજીને તથા શ્રી પાદુકાજીને ધરાવી. દુકાનમાં વિરાજતા છપીજી અને પાદુકાજીની શોભા અગણિત વધી. બેન્ડ વાજું અને મોટર હાંજર હોવાથી મોટરમાં એક સુંદર આસન પાથરી શ્રી છપીજી અને શ્રી પાદુકાજીને પધરાવી આગળ બેન્ડ વાજનવાળા, તેપછી આમત્રણ આપેલા સદ્ગૃહસ્થો અને પછી મોટર ખજારમાં ધીમે ધીમે ચાલતાં લાવિક જોનેને દર્શનનો લાભ સારો મળ્યો. ખજાર પૂરી થતાં શેરીનાં સૌ માણસો દર્શને ઊભરાતાં હતાં ભાઈ રમણિકલાલ પ્રેમને વશ થઈ ઘાટ થેડા થતા હતા, અને બોલ્યા “જ્યારે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ વિરાજતા હતા, સારે દે નાનો અણસમજણો હતો અને ભણતો હતો, અત્યારે જ્યારે મારે પૂજ્યપાદશ્રીને પધરાવવાનો સમય છે, સારે આપથી સ્વરૂપાવસ્થાનને પામ્યા છે, તોપણ આજે મને અલભ્ય લાભ મળ્યો છે.” એમ કહી પ્રેમાશ્રુ વહેવડાવ્યાં.

શ્રી ભાઈ રમણિકલાલ અને તેમના મિત્ર તથા ભાગીદાર ઉત્તમરામનું ધર આવ્યું. ધરમાં પશુ જે મેડીઉપર પધરાવ્યા હાં ધાર્મિક શણગાર નમુનાદાર થયો હતો. પ્રથમતે બોલતાં “અ. દલેપતરામભાઈએ યાત્રામંદિર પધરાવી સૌએ છપીજીનાં અને પાદુકાજીનાં દર્શન થયો. સૌ ચચારચાને ગોડવાઈ ગયાં. પૂજનસામગ્રી તૈયાર હતી. બંને ભાગીદાર સ્નાન કરી, રેશમી-મુગટા મહેરી પૂજનમંદિરે તૈયાર થયા, શ્રીપૂજારીએ લાવપૂર્વક વિધિવત્ પૂજા કરાવી અને બંને ભાઈઓએ શ્રદ્ધાપૂર્વક પૂજા કરી. સૌએ ચરણામૃત અને ગ્રસાદ લીધો. પૂન થઈ.”

શ્રી રમણિકલાલની ઇચ્છા જણી સૌ ભાઈઓને મેં નમ્રતાથી કહ્યું: આજે શ્રી રમણિકલાલ અને ઉત્તમરામે સૌને દર્શન પૂજનનો અલભ્ય લાભ આપ્યો છે, તેથી આપણે તેમને ધન્યવાદ દઈએ. શ્રી સદ્ગુરુજીનું પૂજન કરવાનું કારણ સંકલ્પમાં કહેવાયું છે કે તેણે પ્રકારનાં દુઃખની આત્મિક નિવૃત્તિ અને પરમાત્મની પ્રાપ્તિ. બીજી રીતે કહીએ તો શ્રીસદ્ગુરુજીનું દર્શન પૂજન અને સેવન સત્સંગતિ પ્રાપ્ત કરાવી મોક્ષસુખ આપે છે. મોક્ષ સુખની ઇચ્છા રાખનાર મુમુક્ષુ કહેવાય છે. મુમુક્ષુ મોક્ષ મેળવવાનાં સાધન સાધે છે, સારે સાધક પણ કહેવાય છે. પોતાના આત્મા કિંવા જ્ઞાતનું દર્શન કરવાની ઇચ્છા રાખનારે ચાર સાધન-વિધેક વૈરાગ્ય, ધર્મ સંપત્તિ ને મોક્ષેચ્છા-નો પરિપાક કરવો જોઈએ. શાસ્ત્ર, સદ્ગુરુ અને સંત એ ત્રિગોષ્ઠના તારણદાર છે. આપણામાં પ્રથમ સાત્ત્વિકી શ્રદ્ધા પ્રગટવી જોઈએ, શાસ્ત્ર, સદ્ગુરુ અને સંતઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ જોઈએ અને અસાર, ક્ષણભંગુર અને દુઃખદ એવા નામરૂપાત્મક સંસારનો મોક મનમાંથી દૂર કરતા રહેવાની શુભ પ્રવૃત્તિ આપણે સેવવી જોઈએ. આમ થાય તોજ મોક્ષસુખ હાંસલ થાય.

જલ્દ, ઉપરસ, દમ, ખસ, ગડગુમઝ પ્રમેદ, ક્રાંદ, કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર, સ્નેહી, સગાં અને સંબંધીઓનાં મરણ, જન્મ, મરણ, વૃદ્ધાવસ્થા, શરીરનું કષ્ટ-ભંગુરપણું, પરાધીનતા, સર્વ વીંછી દુર્લભ ચોર આદિથી થતાં દુઃખ, દુઃખગ, અતિવૃદ્ધિ, વીજળી, પડખી, ધરતીકંપ થવો, અસંતોષ આ દુઃખોથી બચવાસાર શ્રોત્રિય, જ્ઞાનિક અને કરુણાળુ સદ્ગુરુની ખાસ આવશ્યકતા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[પ્રથમ જ્યેષ્ઠ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ્ય દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉંચું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પોષાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકર કરવાનો હેતુ છે. ઉપરાંત જંદુળહેતોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, સંત્રપુષ્પાંજલિ અને રતુતિ. સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતર્હોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોતું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહા-માયણુ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથાપછી સમાધિમંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, સંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ. સાયંસંધ્યા જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવત્પ્રાર્થના-અહિરનસ્તોત્ર ને જયશંકરસ્તોત્ર.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—શ્રીપુરુષોત્તમમાસની સમાપ્તિને દિવસ-અમાસને દિવસ-આનંદાશ્રમ-વાસીઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

રુદ્રાભિષેક:—લીંબડીવાળા શ્રી. ઈશ્વરલાલ ધનેશ્વરે આ માસમાં એક રુદ્રાભિષેક કરાવ્યો હતો.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં રૂ. ૧૦ અને તે ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેટ આવી છે:—રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. અરજણુ કરમણુ મીસ્ત્રી-મુંબઈ. રૂ. ૧૧-૦-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ. સ્વામજી-કરાંચી. રૂ. ૧૭-૪-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-જોડીઆ.

રૂ. ૬૫૭-૦-૦ સદ્ગત મોતજી જલ્દવજીનાં વિધવા શ્રીમતી પ્રેમબાઈએ નીચે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવામાટે શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કર્યા છે:—

રૂ. ૨૦૧૫ મકાન બંધાવવામાટે, જે મકાન ખીલખા-આનંદાશ્રમમાં બંધાઈ ગયું છે.

રૂ. ૨૦૧૫ ના વ્યાજમાંથી કરાચી આનંદાશ્રમમાં શ્રીશંકરના મંદિરમાં શ્રીમહેશ્વરને પ્રત્યેક કાર્તિકમુદિ ૧ ને દિવસ થાળ રૂ. ૧૧ નો ધરાવવો, શ્રાવણમાસમાં શ્રીશંકરની પૂજા કરાવવી તેમાં રૂ. ૨૫ વાપરવા, ને મહાશિવરાત્રીને દિવસ રાત્રિના ચાર પહોરની પૂજા કરાવવી તેમાં રૂ. ૧૧ વાપરવો.

- (૩. ૫૧) નિલદાનનિમિત્તે. ૩. ૫૧) નું વ્યાજ અખંડદીપકનિમિત્તે.)
૩. ૫૧) ના વ્યાજમાંથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને પ્રત્યેક કાર્તિકવાદિ ૧ મે થાળ ધરાવવો.
૩. ૫૧) સ્ત્રીઓનું નિલકર્મ નામની પ્રુસ્તિકા છપાવવી.
૩. ૫૧) કૂતરાને રોટલા નખાવવાનિમિત્તે.
- ભોજન અને થાળ:—**આ માસમાં નીચેનાં બહુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—
૩. ૧૦-૧૧-૯ શ્રી. જટાશંકર રેવાશંકર જાની-રાજકોટ. ૩. ૭-૧૧-૦ શ્રી. શામજી રણજોડ જાની-કુંતિયાણા. (વૈશાખમાસના ભોજનના.) ૩. ૭-૮-૦ શ્રીમતી બહેન લીલાવતી ગોરધનદાસ-ખાર. (મુંબઈ.) ૩. ૭-૦-૦ શ્રી. જયરામ જીવરામ તથા શ્રી. મોરારજી જગનલાલ-કરાંચી. ૩. ૧૯-૨-૦ સદ્ગત શ્રી. માણેકલાલ દયાશંકર ઝોઝા-જનમનગરવાળાના કૃત્યાણુએ હા. શ્રી. જયસુખલાલ હરિશંકર ઝોઝા. (વૈશાખના ભોજનના) ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રીમતી જયગંગાબહેન-સુરત. ૩. ૧૮-૦-૦ શ્રી. મંગળદાસ માધવલાલ વ્યાસ આદિ સાદરાના સાધકોતરફથી.
- થાળ:—**આ માસમાં નીચેનાં બહુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—
૩. ૧૧ શ્રી. રતિલાલ કાનજી દવે-વંથળી. ૩. ૧૧ શ્રી. ઈશ્વરલાલ ધનેશ્વર-લીંબડી. ૩. ૧૧ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર નરભેરામ-દેવળીઆ. ૩. ૧૧. શ્રી. 'પ્રતાપસિંહ માનસિંહજી-કુંતિયાણા. ૩. ૧૧ શ્રીમતી અમૃતબહેન રામજી-કોટડી. ૩. ૧૧ લક્ષ્મી કરગત મૂવજી-લીંબુડાવાળાનાં પત્ની શ્રીમતી ગોમતીબાઈ હા. સાધ્વી શ્રી. ગંગાબહેન-લીંબુડા. ૩. ૫૫ શ્રીમતી મહાલક્ષ્મી નરભેરામ જ્ઞેશી-રાજકોટ. ૩. ૧૧ શ્રીમતી પ્રાણકુંવરબહેન ચકુભાઈ-રાજકોટ. ૩. ૧૧ શ્રીમતી મણિબહેન વલ્લભરામ-રાજકોટ. ૩. ૧૫ અ. સૌ. મણિબહેન-ખીલખા. ૩. ૫૫ ગ. સ્વ. શ્રીમતી લક્ષ્મીબાઈ દામજી ત્રિકમજી-નાસિક. ૩. ૧૧ શેઠ રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ. ૩. ૧૧ અ. સૌ. ડાહીમહેન પ્રાગજી-વાંકાનેર. ૩. ૩૧૧ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા-વાંકાનેર. (ત્રણ થાળ.) ૩. ૨૧૧ શ્રી માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા, આનંદાશ્રમ-ખીલખા. (બે થાળ.) ૩. ૧૧ સદ્ગત મોનજી જાદવજીનાં પત્ની શ્રીમતી પ્રેમબાઈ-મોરખી. ૩. ૨૧૧ શ્રી મોરારજી આધવજી અદીઆ-ખીલખા (બે થાળ.) ૩. ૩૧૧ શ્રી. પોપટલાલ શામજી-કોલકી. (ત્રણ થાળ.) ૩. ૧૧ શ્રી. પ્રાણજીવનવદાસ વિક્રલદાસ દ્રુવ-મુંબઈ. ૩. ૫૧ શ્રી. છોટાલાલ વિક્રલજી ભટ્ટ-રાજકોટ. ૩. ૧૧ શ્રીમતી લીલાવતીબહેન ગોરધનદાસ-ખાર. (મુંબઈ.) ૩. ૧૧ શ્રી. મોહનમિહ નારણમિહજી રાણા-મુંબઈ. ૩. ૧૧ વિદ્યાર્થી જીવણલાલ અમૃતલાલ. ૩. ૨૧૧ શેઠ પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી. (બે થાળ.) ૩. ૧૧ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબર ત્રવાડી-ટંકરા. ૩. ૨૧૧ શ્રીમતી અજવાળીબહેન માવજી-પોરબંદર. ૩. ૨૧૧ શ્રી. ધરમશી ધેલાભાઈ હા. શ્રીમતી મોતીબાઈ મદનજી-પોરબંદર. ૩. ૧૧ શ્રી. લાલજી ડાહ્યાભાઈ-પોરબંદર. ૩. ૧૧ બહેન સાકરબાઈ, હા. શ્રી. કૃષ્ણદાસ સ્વામજી-કરાંચી. ૩. ૨૧૧ શ્રીમતી બહેન જડીબાઈ તથા શ્રીમતી બહેન સવિતા તે સદ્ગત ગૌરીશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીનાં પત્નીઓ-જોરાવરનગર. (બે થાળ) ૩. ૧૧ ભાઈ મહેશ ચંદુલાલ ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. ૩. ૧૧ શ્રી અંબશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. ૩. ૧૧ શ્રી. રઘુનાથ-

સિંહ નથુસિંહજી-બેંગલોર. રૂ. ૨૧૧ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ-ધોરાજી. (ખેં થાળ.)
 રૂ. ૧૧ શ્રી. ચત્રભુજ ભીમજી દવે-પોરબંદર. રૂ. ૬૧ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી-ખાંડવા. (પાંચ
 થાળ.) હા. સાધ્વી શ્રી ગંગાબહેન. રૂ. ૧૧ શ્રી. છોટાલાલ પ્રાણુશંકર ત્રિવેદી-ભાવનગર. હા.
 શ્રી. કરશનજીભાઈ. રૂ. ૧૧ શ્રી. દુર્ગાશંકર કાળીદાસ-આનંદાશ્રમ. રૂ. ૧૧. શ્રી. વિદ્યારામ પીતાંબર
 ત્રવાડી-આનંદાશ્રમ. રૂ. ૧૧ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી-આનંદાશ્રમ. રૂ. ૧૧ શ્રી. ત્રિભુવન
 વિકૃલજી દવે-વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ. રૂ. ૩૧૧ શ્રી. ગુણવંતસિંહ જલમસિંહજી-મુંબઈ. (ત્રણ
 થાળ.) રૂ. ૧૧ શ્રી. બહેચરલાલ દલપતરામ મહેતા-વર્ધા. રૂ. ૧૧ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વકીલ-
 ખીલખા. રૂ. ૧૧ શ્રી. મધુવનદાસ ચંદુલાલ-ગોધરા. રૂ. ૫૧ શ્રીમતી લાધીબહેન કરશન-
 જૂનાગઢ. (ચાર થાળ.)

અખંડદીપકખાતે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડ
 દીપનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો જમા આવી છે:—

રૂ. ૦૧ અ. સૌ. પાર્વતીબાઈ દુર્લભજી-વંથળી. રૂ. ૦૧ શ્રી. ધૃશ્વરલાલ ધનેશ્વર લીંબડી.
 રૂ. ૦૧ શ્રી. શાંતિલાલ દેવશંકર-ઢાંક. રૂ. ૦૧= રાવળ ઉમિયાશંકર જગન્નાથ-કંથારીઆ. રૂ. ૦૧
 શ્રી. પ્રતાપસિંહ માનસિંહજી-કુંતિયાણા રૂ. ૦૧ ભાઈ નરેન્દ્રસિંહ દયાળસિંહજી-જૂનાગઢ. રૂ. ૦૧
 અ. સૌ. ઉષાબહેન પ્રતાપસિંહજી-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૧ સદ્ગત લક્ષ્મી કરશન મૂળજી-લીંબુડા, હા.
 સાધ્વી શ્રી. ગંગાબહેન. રૂ. ૧૦) શ્રીમતી મહાલક્ષ્મીબહેન નરભેરામ જોશી-રાજકોટ. રૂ. ૫ સાધ્વી
 શ્રીમતીષાદેવી-નાસિક. રૂ. ૧ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણાનાં પત્ની અ. સૌ. મણિબહેન.
 રૂ. ૦૧= શ્રી. પ્રાણુજીવન વિકૃલદાસ કુવ-મુંબઈ. (ધૂપસાથે) રૂ. ૧૧ શ્રી. છોટાલાલ વિકૃલજી લટ્ટ-
 રાજકોટ. રૂ. ૧૧ શ્રીમતી લીલાવતીબહેન ગોરધનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૫) શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ
 દેશાઈ-માંગરોળ. રૂ. ૧૧ શ્રીમતી સાકરબહેન-કરાંચી. રૂ. ૦૧ શ્રી. ચત્રભુજ ભીમજી દવે-
 પોરબંદર. રૂ. ૦૧ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી-ખાંડવા. ૦૧ શ્રી. છોટાલાલ પ્રાણુજીવન ત્રવાડી-
 ભાવનગર. હા. શ્રી. કરશનજીભાઈ. રૂ. ૧) ચિ. બહેન પ્રવીણા કેશવલાલ ચંદારાણા-રાજકોટ.
 રૂ. ૧) શ્રી. નરશી લાણુજી-કોલકી.

સિવાય રૂ. ૨) શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી ખાંડવાવાળાંતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને વસ્ત્ર
 ધરવાનિમિત્તે જમા આવ્યા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી ચાલતા નીચેના ગામના સંખ્યાદિના વર્ગોનું નિરીક્ષણ, વર્ગોના
 નિરીક્ષક શ્રી. કરશનજી પ્રાણુજીવન ઓઝા કરી આવ્યા છે:—

૧ ધોરાજી. ૨ કુંતિયાણા. ૩ પોરબંદર. ૪ વ્રાહ્મ. ૫ વંથળી-સોરઠ. ૬ માણાવદર.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને ધરવામાટે નીચેના ગૃહસ્થાંતરફથી ફેરીના કંડીઆ ગયા માસમાં
 આવ્યા હતા:—

૧ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૨ શેક રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ. ૩
 શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધીની પેઢી તરફથી-મુંબઈ. ૪ શેક ચત્રભુજ કાળીદાસ-મુંબઈ. ગં. રવ. શ્રીમતી
 કુલકુંવરબહેનતરફથી ફેરીનિમિત્તે રૂ. ૫) આવ્યા હતા.

:૦:

મુંબઈમાં શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—શ્રીઆનંદાશ્રમસુસુક્ષ્મમંડળ—મુંબઈના સાધકોએ ગયા
 પુરુષોત્તમમાસનિમિત્તે અધિક જ્યેષ્ઠસુદિ પૂનમને દિવસ શેક ચત્રભુજ કાળીદાસને ત્યાં એકત્ર થઈ
 પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું.

:૦:

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय પ્રવાહ ॥

(પૂજ્યપાદ મહાયુરશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાન્ના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

છાપવાની શરૂઆત થઇ ગઇ છે

અતિ અગત્યની સૂચના

પૂજ્યપાદ મહાયુરશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાન્ના હસ્તલિખિત દોહરોનો મોટો સંગ્રહ અપ્રમિદ છે તે છપાવવાનો છે; તો જે ગુરુમંદુરે પૂજ્યપાદ મહાયુરશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રસાદરૂપે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોર-બીલખા-કાઠિયાવાડ. આ શિરનામે વેનામર મોટી આપવા શ્રમ લેવો, કે જેથી છાપવામાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે ઉપયોગ થઈ ગયેથી તે નોટ મોકલનાર બધુને પાછી મોકલવામાં આવશે.

શ્રીવેદાંતદર્શન

આવૃત્તિ બીજી

—:૦:—

પ્રથમમૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નયુગમશર્મા આચાર્યજીએ આ ગ્રંથનું રહસ્ય મરવતાથી સમજી શકાય માટે મૂળમૂલોની નીચે અન્વય ને અન્વયાર્થ આપેલા છે; તથા કેવલાદ્વૈતસિદ્ધાંતનું સ્ફોટન કરનારી તાત્પર્યમોષિનીનામની સગ્લ ગુજરાતી ટીકા રચેલી છે અભ્યાસીઓને અતિઉપયોગી છે.

આ ગ્રંથમાં પગિષ્ટરૂપે પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના કેવલાદ્વૈતસિદ્ધાંતોત્ક “બ્રહ્મસૂત્રોનો સિદ્ધાંત” તથા “બ્રહ્મવેત્તા” નામના બે લેખો ઉમેરવામાં આવ્યા છે, જે મનનીય છે.

ઉપરાંત ભગવાન્ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ ને સનકાદિ શિષ્યોનું, શ્રીઆમભગવાન્ ને વૈશંપાયનાદિ શિષ્યોનું, શ્રીશંકરાચાર્યભગવાન્ અને પરમપાદાદિ શિષ્યોનું તથા પૂ મહાત્માશ્રીનું એમ પાંચ સુંદર ચિત્રો મૂકવામાં આવ્યા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળ-મુંગર્જનગૃહથી શ્રી પ્રાણજીવન વિજલદાસ દુરુવ લખે છે કે:—

“અહીંના મુમુક્ષુમંડળમાં રમપૂર્વક ભાગ લેનાર અને પૂજ્યપાદ પ્રભુશ્રીની ચિતિપ્રત્યે માક્ષાત્ જેમણે ઘણી સારી સેવાઓ કરેલી તે શ્રીમાન્કેશવનાય દયાગળ રહેવાસી ભાવનગરના, બીજા જેઠસુદી ૮ ને સોમવારે સરગત થયા છે, જે માટે તેમના કુટુંબીઓપ્રત્યે દિવમોગ્ધ દર્શાવી તેમના આત્માને પ્રભુશ્રી પોનાની સ્વરૂપથાતિ આપો એવી અવના મંડળમાં બીજા જેઠસુદી ૧૫ ગિરવારે ભાવના કરવામાં આવી હતી.”

અને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ જુલાઈ.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિયકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે, તે બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વાં બીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ ખીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૨ શ્રી કાર્તિક જનરાત્રી સભા
વિલ્હિવાડ રોડ, કાઠિયાવાડ
તા. ૩૬૫, ૩૬૬

ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોની કિંમત વિચારપત્રમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. દુપાલનું ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.) શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ. લેખક બંધુબહેનો "આનંદાશ્રમ" માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાલ લઈ શકે છે.

આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય. શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતા પ્રમાણે પ્રકટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે, છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંઓએ પહેલુંય મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

વર્ષ ૧૧ મું

શ્રાવણ

અંક ૩ લે

સંવત ૧૯૨૯

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

વાર્ષિક લઘાન્ત્ર

પેરેન્ડ્રાથે

રૂ. ૧-૦-૦

પરેશભાઈ

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનાનાં સ્વર્મસંદેષા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુણાયસ્વરૂપતો યત્ત ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમદ્વાયલગવાન્તતા સ્વરૂપધી દલિગુણે વિષે જનતાને
સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા, જે આશ્રમમાં
વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથપ્રાર્થના:	૫૭
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૫૮
૩	શ્રીસનત્સુન્નતીયમ્	૫૯
૪	મદાલસા.	૬૧
૫	આષાઢી પૂર્ણિમાનો શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ.	૬૩
૬	શ્રીગુરુપૂર્ણિમાને દિવસે લિન લિન સ્થળે થયેલ પૂજન.	૬૪
૭	શ્રીનાથસંવત્સર ૮૪ ની આષાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ.	૬૫
૮	જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા.	૬૮
૯	એકે દશ્ય.	૭૩
૧૦	પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાજીની પધરામણી.	૭૪
૧૧	વિવેકવિચાર.	૭૫
૧૨	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૭૬
૧૩	પરચુરણ ભેટ.	૮૦

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

આજુ ૧૧મા વર્ષનો આ ૩જો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું ભિતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને સાક્ષિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-મંગરોળ-કાઠિયાવાડ,
સહુતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

અર્થ:-આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી,
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૮-આવણ

[અંક ૩]

ૐ

શ્રીનાથપ્રાર્થના

(રાગ-સોઈ રામ મમરો રે મારી આતમના આધાર)

નાથ ગુરુ મારા રે, ભવતારણ છે ભગવાન,
બહો કર મારો રે, દીનબધુ કૃપાનિધાન રેક.
અશરણ-શરણ અનાથ-નાથ છે, દીનબધુ ભગવાન,
પ્રણતપાલ પરિપૂર્ણ કૃપાળુ દિયો અભયપદ દાન,
પાઈને ધ્યાલો રે, કાંઈ બ્રહ્મરસ-અમૃતપાન નાથ ૧
આ ભવસાગરભટકણુ ભાંગો, શરણ પડ્યો દીનનાથ,
દીનદયાળ નિજબિંદ પાળજો, બહો દીન ગણી હાથ,
નાથ-પદ નામુ રે, ગુરુ મદા કરું ગુણગાન નાથ ૨
આપવિના નથી અધિક દયાળુ, અન્ય વિશ્વની માય,
મળ્યું કટપતરુ ચરણકમલ તે, મનવાંછિત મળી છાંય,
ભજન કરું ભાવે રે, પ્રભુ બની ભગત મસ્તાન નાથ ૩
કૂર દસાઈતણે કર પડીઆ, ભરે કાળ શિર રાજ,
મહાજન છે મહારાજ છેભાવો, ગણી બિંદ પ્રતિપાળ,
પાળજો પ્રીતે રે, પ્રભુ પૂર્ણ કરી નિદાન નાથ ૪.

અંબારાંકર અખિલ ભુવનમાં, અન્ય નથી આધાર;
આશપૂરણ અવિનાશ સુખતું, આ જગમાં દેનાર;
આપસમ વિરલા રે, નવ મળે સંત સુજાણ. નાથ. ૫

—[૦]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્નાથભગવાન]

જ્યાંસુધી જીવના અંતઃકરણમાં અજ્ઞાન છે ત્યાંસુધી તેના અંતઃકરણાદિમાં અજ્ઞાનના કાર્યરૂપ દાષો હોવાનાજ, અને તેનો આત્મા તો કેવલ નિર્દોષ ને સચ્ચિદાનંદઘન છે આમ વિચારી પરના દાષોભણી દષ્ટિ નહિ કરતાં માત્ર તેના ગુણોભણીજ દષ્ટિ કરવાનો સ્વભાવ રાખવો જોઈએ.

વ્યવહારપરમાર્થના નાનામોટા પ્રત્યેક કામમાં મનને વધારે જાત્ર રાખવાથી અને લોભને વશ વર્તવાથી મનુષ્ય વ્યવહારમાં સુખી થાય છે, ને પરમાર્થમાં આગળ વધી શકે છે.

—: દોહરા :—

જે સંભારે સુખ ખાદુ, તેને સદા સંભાર;
જે સંભારે દુઃખ ખાદુ, તેને સદા વિસાર. ૧
જન્મ જીવન ને મરણના, સાક્ષી પ્રભુને જાણ;
તેને સમરી જગ ભૂદી, આ તું સુખી સુજાણ! ૨
કુસંગને મહાવિષ ગણી, તેનો કરવો ત્યાગ;
સુસંગને અમૃત ગણી, કરવો અતિ અનુરાગ. ૩
ક્ષણે ક્ષણે જાત્ર રહી, ધરવું પ્રભુતું ધ્યાન;
દેહ ઘર સંબંધીનું, ત્યજી દેવું દુર્ધ્યાન. ૪

સ્વધર્મે પાળવાના, ઉદ્યોગી રહેવાના, સ્મૃતિ સુધારવાના, શુભ કામ પુરત કરવાના, મંદુર ને સરસ ખોલવાના, ધીરજથી સારા અક્ષરે પત્રાદિ રખવાના ને વ્યવસ્થાથી કર્તવ્ય કરવાના લાભો સમજવા પ્રયત્ન કરવાથી તથા તે પ્રમાણે વર્તવાથી મનુષ્ય અભ્યુદય ને નિઃશ્રેયસનો અધિકારી થાય છે.

ભણવાના કરતાં અંતઃકરણમાં સત્ત્વગુણના શુભ ધર્મોનો આવિર્ભાવ કરવાની તથા તે શુભ ધર્મોને અંતઃકરણમાં સ્થિર કરવાની વધારે અગત્ય છે.

પ્રભુની સ્તુતિ, પ્રભુને પ્રણામ, પ્રભુતું સ્મરણ ને પ્રભુતું ધ્યાન કરવાથી જીવનાં સર્વ દુઃખો તેમની અમોઘ કૃપાવડે દૂર થાય છે.

પુણ્ય કરે સુખ થાય છે, પાપ કરે દુઃખ થાય;

માટે પાપ ત્યજી પુણ્યને, કરવું ઘટે સદાય.

અંતઃકરણની સ્થિરતામાં, શાંતિમાં, કર્તવ્યનિષ્ઠામાં, સહનશીલતામાં, સ્વ-ધર્મપાલકતામાં, પરિણામદર્શિતામાં ને સ્મૃતિમાં વધારો કરવાનો સ્વભાવ પાડવાથી મનુષ્ય પોતાના બંને લોક સુધારી શકે છે.

વ્યવહારના નાનામોટા કામમાં શુદ્ધબુદ્ધિથી ને, વિવેકથી વર્તવાથી એવા મનુષ્યના ઉપર બહુધા કોઈના અણુગમે રહેતો નથી.

બીજાના દોષો જોવાના સ્વભાવનો પરિત્યાગ કરી જો માણસ પોતાના દોષો જોવાનો સ્વભાવ રાખી તેનો પરિત્યાગ કરવાનો પ્રયત્ન કરે તો તેથી તેને સારો લાભ થાય છે.

ઈશ્વરની, સત્શાસ્ત્રની ને સદ્ગુરુની શુદ્ધ ભાવથી સેવા કરવાનો સ્વભાવ રાખવાથી જિજ્ઞાસુના તનમનની સ્થિતિ મુધરવા સંભવ મનાય છે. (ચાલુ)

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્ (શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૪૦ થી)

દ્વાદશપૂગાઃ સરિતો દેવરક્ષિતાઃ । મધ્વીશતે તદનુવિવાયિનઃ ॥

તદા સંચરન્તિ ઘોરં । યોગિનસ્તં પ્રપश्यन्તિ મગવન્તં સનાતનં ॥ ૮ ॥

પાંચ કર્મેન્દ્રિયો, પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, મન અને બુદ્ધિ એમ બાર ઇન્દ્રિયો અને તે પ્રત્યેક ઇન્દ્રિયના જુદા જુદા ભોગના વિષયોનું પરમેશ્વરે નિર્માણ કરેલું છે.

પ્રત્યેક ઇન્દ્રિયને પોતપોતાના વિષયોનો ભોગ મધજેવો મીઠો લાગતો હોવાથી પ્રત્યેક ઇન્દ્રિયના વિષયોને જુદા જુદા પ્રકારના મધની ઉપમા આપવામાં આવી છે. પ્રત્યેક ઇન્દ્રિયના વિષયોરૂપ મધ જાણે સર્વદા વહેતું રહેતું હોવાથી જુદા જુદા તે બાર પ્રકારના મધની બાર નદીઓ જાણે નિરંતર વહેતી રહે છે એમ કહેલું છે, અને તે પ્રત્યેક નદી તેના જે મૂલમાંથી વહે છે તે પ્રત્યેક મૂળને અડેકે મધપૂડાની ઉપમા આપેલી છે, તેથી જાણે બાર પ્રકારના જુદા જુદા મધપૂડામાંથી બાર પ્રકારના જુદા જુદા વિષયોરૂપ મધની બાર નદીઓ સદા વહેતી રહે છે એમ કહેલું છે.

આ બાર ઇન્દ્રિયો તથા તે પ્રત્યેકના જુદા જુદા વિષયોરૂપ મધ પરમેશ્વરે નિર્માણ કરેલાં હોવાથી તે સર્વનું ખરું સ્વામિત્વ પરમેશ્વરનું છે તેથી તેમની વ્યવસ્થા પરમેશ્વરને અધીન છે; પણ જે જીવોને અવિવેકવડે તે બાર ઇન્દ્રિયો તથા તેમના વિષયોઉપર પોતાનું સ્વામિત્વ સૂઝે છે તે ખરું ન હોવાથી તેઓ તેમની ધારણા પ્રમાણે વિષયોનો ભોગ કરી શકતા નથી, ને તેથી મોહ તથા શોકને વશ વર્તતા તેઓ સંસરણને પામ્યા કરે છે. તેમના તે સંસરણનો સહજમાં આશે દેખાતો નહિ હોવાથી તેમના તે સંસરણને ધોર સંસરણ કહેલું છે.

આમ હોવાથી જે જીવો ઇન્દ્રિયો અને તેમના વિષયોમાં પોતાનું સ્વામિત્વ કરીને ભોગને પરાયણ રહે છે તેઓ પરિણામે ધોર સંસારને પામે છે.

અને જે જીવો વિવેકવડે પરિસ્થિતિને જેમ છે તેમ જાણે છે તથા તેથી

જેઓ ઇન્દ્રિયા તથા તેમના વિષયોમાં પોતાનું સ્વામિત્વ કરતા નથી, પણ પરમેશ્વરે કરેલા વિધાનને અનુસરીનેજ વિષયોનો ભોગ કરે છે, વા ભોગથી કેવળ ઉપરાંમ પામી રહે છે તેઓ પરિણામે પરમેશ્વરના યોગવડે પરમેશ્વરને પામી રહે છે તથા તેથી તેઓ કૃતકૃત્ય થઇ રહે છે.

જે વિવેકી જીવો વિષયોને ખરું મધ જાણતા નથી પણ પરમેશ્વરનેજ ખરું મધ જાણે છે અને તેથી જેઓ વિષયના ભોગને પરાયણ રહેતા નથી, પણ ખારે ઇન્દ્રિયોના નિરોધવડે પોતાના આત્મારૂપે રહેલા પરમેશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરી જાણે છે તે વિરલ જીવોજ ઘોર સંસારમાંથી મુક્તિ મેળવીને સનાતન પરમેશ્વરને પામી રહે છે. ૮

શ્રીશાંકરભાષ્યમ્ ॥

इदानीमिन्द्रियाणां विषयेषु प्रवृत्तिरनर्थायेत्याह द्वादशेति હવે દ્વાદશ૦ એમ આ શ્લોકવડે ઇન્દ્રિયોની વિષયોમાં પ્રવૃત્તિ અનર્થનેજ ઉપજાવે છે એમ કહે છે.

ये द्वादशपूगाः कर्मज्ञानेन्द्रियाण्येकादश मनोबुद्धिस्तेषामनेकपुरुषापेक्षयैकै-
कस्य पूगत्वमुच्यते ।

પાંચ કર્મેન્દ્રિયોને પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો એમ દશ તથા મન અને બુદ્ધિ એમ બાર ઇન્દ્રિયો છે તેઓ અનેક પુરુષોની અપેક્ષાએ અનેક પુરુષની બાર ઇન્દ્રિયોને મધપૂડા કહેલા છે.

सरितः सरणशीलाः ।

સર્યા કરવાના શીલવાળા હોવાથી એમને સરિતા કહેલા છે.

देवरक्षिता देवेन परमात्मना रक्षिताः ।

દેવવડે એટલે પરમાત્માવડે તેઓ રક્ષાયેલા હોવાથી તેમને દેવવડે રક્ષાયેલા કહેલા છે.

मधु विषयं मधु ।

મધ એટલે વિષયને મધ કહેલું છે.

ईशते नियमन्ति असांकर्येण स्वं स्वं विषयमनुभवन्तीत्यर्थः ।

મધનું ઈશન કરે છે એટલે તેનું નિયમન કરે છે, એટલે પ્રત્યેક ઇન્દ્રિય પોતપોતાના વિષયોનો મધજેવો મીઠો લાગતો ભોગ કરે છે.

यदैवमनुभवन्ति तदापि तदनुविधायिनो विषयपराः संचरन्ति घोरं संसारं ।

જ્યારે ઇન્દ્રિયો પોતપોતાના વિષયનો ભોગ કરે છે ત્યારે પણ તે ઇન્દ્રિયોને અનુસરી રહેનારા એટલે ઇન્દ્રિયોદ્વારા જાણે તે તે વિષયોનો પોતે ભોગ કરે છે એવું માની રહેનારા વિષયપરાયણ જીવો જેનો આશે દુખાય નહિ એવા ઘોર સંસારમાં સંચરે છે.

तस्मादिन्द्रियाणि विषयेभ्य उपसंहृत्य स्वात्मन्येव वशं नयेदित्यर्थः ।

માટે ઇન્દ્રિયોને વિષયોના ભોગમાંથી પાછી વાળીને આત્મામાં તન્મય થઈ રહે એવી રીતે તેમને વશ વર્તાવવી જોઈએ.

येन रक्षिता मध्वीशते तं देवं योगिन पव पश्यन्ति ॥ ८ ॥

જે પરમેશ્વરવડે રક્ષાયેલી ઇંદ્રિયા વિષયોરૂપ મધનો ભોગ કરે છે તે પરમેશ્વરને વિષેજ તે ઇંદ્રિયાની તન્મયતા સાધી રહેનારા ચોગીઓજ તે સનાતન પરમેશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરી કૃતકૃત્ય થાય છે. (આહુ)

મદાલસા

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૪૨થી)

કુર્યાન્નાહરહઃ શ્રાદ્ધમન્નાયેનોદકેન ચ ।

પિતૃનુદિશ્ય વિપ્રાંશ્ચ ભોજયેદ્વિપ્રમેવ વા ॥

પિતૃઓને ઉદ્દેશીને અન્ન આદિવડે તથા જળવડે પ્રતિદિન શ્રાદ્ધ કરવું, તથા પિતૃઓને ઉદ્દેશીને વિપ્રોને જમાડવા વા એકજ વિપ્રને જમાડવો.

અન્નસ્યાગ્રં તદુદ્ધૃત્ય બ્રાહ્મણાયોપપાદયેત્ ।

મિક્ષાં ચ યાચિતાં દયાત્ પરિગ્રહ્ય બ્રહ્મચારિણાં ॥

મિદ્ધ અન્નનો અગ્ર ભાગ જુદો પાડીને તે બ્રાહ્મણને જમાડવો, અને સન્યાસી તથા બ્રહ્મચારી ભિક્ષા માગે તેને ભિક્ષા દેવી

ગ્રાસપ્રમાણા મિક્ષા સ્યાદગ્રં ગ્રાસચતુષ્ઠયં ।

અગ્રં ચતુર્ગુણં પ્રાહુર્હંતકારં દ્વિજોત્તમાઃ ॥

ઉત્તમ બ્રાહ્મણોએ એક ગ્રાસના પ્રમાણપૂરતા અન્નને ભિક્ષા કહેલી છે ચાર ગ્રાસના પ્રમાણપૂરતા અન્નને અગ્ર કહેલો છે અને ચાર અગ્રના પ્રમાણપૂરતા અન્નને હંતકાર કહેલો છે

ભોજનં હંતકારં વા અગ્રં મિક્ષામયાપિ વા ।

અદત્વા તુ ન ભોક્તવ્યં યથા વિભવમાત્મનઃ ॥

પોતાના વૈભવને અનુસરીને ભિક્ષા, અગ્ર, હંતકાર વા ભોજનનું દાન કરવું જોઈએ તેવું કાઈ દાન દીધાવિના ગૃહસ્થ પુરુષે પોતે ભોજન ન કરવું જોઈએ.

પૂજયિત્વાતિથોનિષ્ઠાન્ જ્ઞાતિવન્ધૃસ્તયાર્ચિનઃ ।

વિકલપાન્ વાલ્લઘ્નદ્વાંશ્ચ ભોજયેન્નાતુરાંસ્તથા ॥

અતિથિઓનો સત્કાર કરીને ગૃહસ્થ પુરુષે પોતાના વહાલા જ્ઞાતિજનુઓને, તેમજ ભોજન મળવાની ઇચ્છાવાળાઓને, વિકલ જનોને, બાળકોને, વૃદ્ધોને અને ભોજનાતુર જનોને ભોજન દેવું જોઈએ

વાંછંતે ક્ષુત્પીતાત્મા યદ્વાન્યોઽન્નમકિંચનઃ ।

કુટુંબિના ભોજનીયઃ સ્વસમં વિભવે સતિ ॥

ખીજો પણ જે કાંઈ અકિંચન મનુષ્ય ક્ષુધાવડે ધેરાયેલો ભોજનની વાછના કરે તેને કુટુંબવાળા ગૃહસ્થ પુરુષે ભોજન કરાવવું અને વિભવ હોય તો પોતે જે ભોજન કરે તેજ ભોજન તેને કરાવવું

શ્રીમન્તં જ્ઞાતિમાસાદ્ય યો જ્ઞાતિ રચસીદતિ ।

સીદતા યત્કૃતં તેન તત્પાપં સ સમશ્નુતે ॥

શ્રીમંત સગાને પામીને જે સગો ભુખે મરે તે સગો ભુખે મરવાથી જે કાંઈ પાપ કરે તે પાપ શ્રીમંત સગાને ભોગવવું પડે છે. તાત્પર્ય કે શ્રીમંત સગાએ ભુખે મરતા પોતાના સગાને પણ જમાડવો જોઈએ.

સાયં ચૈષ વિધિઃ કાર્યઃ પૂર્વોક્તં તત્રચાતિથિં ।

પૂજયેચ્ચ યથાશક્તિ શયનાસનભોજનૈઃ ॥

ઉપરમાં જે વિધિ કહ્યો તે વિધિ સાંજે પણ કરવો જોઈએ, અને ગૃહસ્થના આશ્રમમાં જે કાંઈ અતિથિ રાત રહેલો હોય તો તેનો પોતાની શક્તિને અનુસરીને સૂવા બેસવા તથા જમાડવાની ગોઠવણવડે સત્કાર કરવો જોઈએ.

યત્ત્વમુદ્ગ્રહતસ્તાત ગાર્હસ્થ્યં ભારમાસ્થિતં ।

સ્કન્ધે વિધાતા દેવાશ્ચ પિતરશ્ચ મહર્ષયઃ ॥

શ્રેયોઽભિવર્ષિણઃ સર્વે ભવન્ત્યતિથિવાન્ધવાઃ ।

પશુપક્ષી સૃગાસ્તૃષ્ણ યે ચાન્યે સૂક્ષ્મકીટકાઃ ॥

ગૃહસ્થના સ્કંધપર આવેલો ગૃહસ્થાશ્રમનો ભાર આવી રીતે જે ગૃહસ્થ વહેતો રહે છે તેના ઉપર આ વિશ્વના વિધાતા પરમેશ્વર દેવો પિતૃઓ મહર્ષિઓ સર્વે તેના કલ્યાણનો વરસાદ વરસાવનારા થાય છે, તેમજ અતિથિઓ યંધુઓ પશુઓ પક્ષીઓ મૃગો તથા જે બીજા નાના કીડાઓ તેનાથી તૃપ્તિને પામ્યા હોય છે તેઓ પણ તેના ઉપર આશીર્વાદનો વરસાદ વરસાવનારા થાય છે.

ગાથાશ્ચાત્ર મહાભાગ સ્વયમન્ત્રિરગાયત ।

તાઃ શ્રૃણુશ્ચ મહાભાગ ગૃહસ્થાશ્રમસંસ્થિતાઃ ॥

હે મોટા ભાગ્યવાળા ! આ વિષયઉપર અન્ત્રિઋષિએ પોતે ગાથાઓ ગાયેલી છે. ગૃહસ્થાશ્રમના સંબંધવાળી તે ગાથાઓ હે મોટા ભાગ્યવાળા ! તું સાંભળજે.

દેવાન્ પિતૃન્શ્રાતિર્થીશ્ચ તદ્વત્સંપૂજ્ય બાન્ધવાન્ ।

જામયશ્ચ ગુરૂંશ્ચૈવ ગૃહસ્થો વિભવે સતિ ॥

શ્વભ્યશ્ચ શ્વપચેભ્યશ્ચ વયોઽન્યશ્ચાવપેદ્ ભુવિ ।

વૈશ્વદેવં હિ નામૈતત્ કુર્યાત્ સાયં તથા દિને ॥

વૈભવવાળા ગૃહસ્થપુરુષે પ્રતિદિન સાંજે તથા દિવસે દેવોની પિતૃઓની અતિથિઓની તેમજ બાંધવોની અને દીકરીઓ બેનો તથા યંધુઓની તેમજ ગુરુજનોની જેની જેમ ઘટે તેમ પૂજા તથા તૃપ્તિ કરીને કૂતરાંઓ, ચાંડાળો અને પક્ષીઓપર્યંત સર્વને માટે પૃથ્વીપર અન્ન વેરવું.

આ વિશ્વના સંબંધનું ગૃહસ્થ પુરુષના કર્તવ્ય કર્મનું નામ વૈશ્વદેવ છે.

માંસમત્રં તથા શાકં ગૃહે યજ્ઞોપસાધિતં ।

ન ચ તત્સ્વયમશ્રીયાદ્વિધિવચનં નિર્વપેત્ ॥

માંસ અન્ન તથા શાક એવું ગૃહસ્થના ઘરમાં જે કાંઈ રાંધેલું હોય તેનો જેનો તેને વિધિપ્રમાણે ભાગ આપ્યાવિના કે વેચ્યાવિના ગૃહસ્થ પુરુષે પોતે ખાવું નહિ જોઈએ.

(ચાલુ)

આપાદી પૂર્ણિમાનો શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ

[સ્થલ: શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા]

ગયા જ્યેષ્ઠમાસના અંકમાં જણાવ્યાપ્રમાણે આપાદસુદિ ચૌદરા, પૂર્ણિમા ને વદિ એકમ એમ ત્રણ દિવસપર્યંત શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માશ્રીના મહાપૂજનમહોત્સવનો તથા તેને અંગે આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનો સાત્ત્વિક કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. આ મંગળપ્રસંગનો લાભ લેવામાટે મુંબઈ, કરાંચી તથા ગુજરાતકાઠિયાવાડમાંથી આશરે ૩૦૦ બંધુમહેનો આવ્યાં હતાં.

આપાદસુદિ ૧૩ ની રાત્રિએ શ્રવણમંદિરમાં નિયતસમયે સૌ એકત્ર થયાં હતાં, અને શ્રી.મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ વેદાંતબ્રૂપણ, એમણે મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ વાંચી સંભળાવ્યો હતો જે આ અંકમાં અન્યત્ર આપવામાં આવેલ છે.

પાછળના ફેટલાક આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજનાપ્રમાણે આ વેળા પછુ ઉત્સવના દિવસોમાં પ્રાતઃસ્મરણ, ભજનકીર્તન, યોગાસનો, સ્નાનસંધ્યાદિ નિયતકર્મ, વેદપાઠ, જપ-ધારણા-ધ્યાન, વ્યાખ્યાનપ્રવચન, શ્રીછટ્રમંત્રનો જપ આદિ ક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આવનાર બંધુ-બહેનોએ યથાશક્તિ પ્રેમપૂર્વક ભાગ લીધો હતો.

આપાદસુદિ ૧૫ સોમવારને દિવસે હા વાગે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો સમય હોઈ તે પહેલાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ તથા શાસ્ત્રીઓ આદિએ વેદ-મંત્રોના પાઠવડે મંગલાચરણ કર્યું હતું. સારખાદ શ્રીસદ્ગુરુ પરમાત્માનું ષોડશોપચારવડે વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. પૂજનમાં વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ તથા ભાવમય ભજનો બોલાતાં હતાં. પૂજનકાર્ય સમાપ્ત થયા પછી શ્રીમાન મહારાણીદાસભાઈએ લખેલા ને તેમના પુત્ર શ્રી. હર્ષદરાયે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલા શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના “ઘર્મ” નામના ૧૦૧ મા અંકના ફેટલાક ભાગનું તથા પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીપ્રણીત દોહરા “શ્રીનાથસુવોધમાઝા”ના ફેટલાક ભાગનું વાચન કર્યું હતું, અવશિષ્ટ ભાગના અંકનું તથા દોહરાનું વાચન સાંજરે કર્યું હતું.

સાધનક્રમના દિવસોમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવના નિજમંદિરમાં ઈષ્ટમંત્રના જપની યોજના પછુ ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, જેમાં ભિન્નભિન્ન બંધુઓએ અંકેક ફલાક ધૂપદીપસાથે જપ કરવામાં યથાશક્ત્ય લાભ લીધો હતો.

પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી મહારાજે પધારી સાધનક્રમના દિવસોદરમ્યાન ભિન્ન ભિન્ન સમયે શ્રીમદ્ ભાગવતમાંના ભક્તવર પ્રજ્ઞાદના આખ્યાનને અનુલક્ષીને રહસ્યમય સદુપદેશનો લાભ આપવા કૃપા કરી હતી. જેમાંના વિષયોની લેખમાલા પોતે શરૂ કરી છે, ને તે “આનંદાશ્રમ”ના આ અંકમાં આપવામાં આવી છે, ને અનુક્રમે શરૂ રહેશે.

સાધનક્રમના દિવસોમાં નીચેના વક્તાઓએ ભિન્નભિન્ન વિષયોપર વ્યાખ્યાન કર્યો હતાં:—

વક્તાનું નામ

વિષય

૧ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ
વેદાંતબ્રૂપણ.

મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ.
શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિ અંક ૧૦૧માનું તથા
શ્રીમત્રાયસુવોધમાલાનું વાચન.

૨ પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી.

જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા.

વક્તાનું નામ

વિષય

૩ શ્રી. ભાર્ગશંકર ધનજી દવે.

આનંદાશ્રમનો આચાર.

૪ શ્રી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ.

આપણો (આર્યોનો) ખોરાક.

૫ શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવે.

નાથનું સ્વરૂપ.

શ્રીગુરુપૂર્ણિમાના મહોત્સવના ત્રણે દિવસોદરમ્યાન નીચેના ગૃહસ્થોત્તરકથી પૂજ્યપાદ શ્રી સદ્ગુરુદેવની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવતા ઉપરાંત આનંદાશ્રમવાસીઓ તથા પૂજનમહોત્સવનો લાલ લેવા આવેલ સૌ જિજ્ઞાસુ બંધુબહેનોને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં.

૧ આષાઢ સુદિ ૧૪ રવિવાર. એક ભક્તજન-મુંબઈ.

૨ આષાઢ સુદિ ૧૫ સોમવાર. શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ તથા તેમનાં ધર્મ-પત્ની સમજી બહેન-નાગનેશ. (હાલ મુંબઈ.)

૩ આષાઢ વદિ ૧ સદ્ગત શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ ઠક્કર. હા. શ્રી. ઈંદુકુમાર ભાયાલાલ-ભાવનગર.

શ્રીપૂજનમહોત્સવપ્રસંગે નીચેની વસ્તુઓ ભેટરૂપે આવેલી હતી:—

સદ્ગત શેઠ રવજી દેવજી હા. શ્રી. છગનલાલ વાલજીભાઈ જામનગર એમના તરફથી ભોજનમાં વપરાતો સર્વ પ્રકારનો મસાલો, તથા એલચી, કેશર-કપૂર.

શ્રી૦ ચતુરભાઈ આશાભાઈ પટેલ-અમદાવાદ, એમના તરફથી ચાહ રતલ ૧૦ તથા કાફી રતલ ૫.

શ્રી૦ જ્યેષ્ઠારામ પીતાંબર ભટ્ટ સાણુંદ-હાલ અમદાવાદ, એમના તરફથી ચેવડા-માટે મોળા મમરા મણુ ૧.

—:૦:—

શ્રીગુરુપૂર્ણિમાને દિવસે મિત્ર મિત્ર સ્થળે થયેલ પૂજન

શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોરબંદર, શ્રીઆનંદાશ્રમ-મોજદડ, શ્રીઆનંદાશ્રમ-લીંબુડા, શ્રીઆનંદાશ્રમ-પ્રાક્ષ, શ્રીઆનંદાશ્રમ-કરાંચી ને શ્રીઆનંદાશ્રમ-અમદાવાદમાં અને શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુ-મંડળ-મુંબઈ તથા લીંબુડીમાં શ્રી૦દુર્ગાશંકરભાઈ ઉપાધ્યાયને સાં, જંબુસરમાં, જામજેઘપુરમાં, સાણુંદમાં, ધોરાજીમાં, ને ભાવનગરમાં શ્રી. શામજી ગોપાલજી ઔદીચ્યવિદ્યાર્થીભવનમાં એમ લિત્ત લિત્ત સ્થળે આષાઢી પૂર્ણિમાને દિવસ ગુરુબંધુઓએ તથા ગુરુભગિનીઓએ મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું.

શ્રીપોરબંદર—આનંદાશ્રમમાં પૂજનમાં ૫૦ થી ૬૦ બંધુ ભગિનીઓએ લાલ લીધો હતો.

શ્રીલીંબુડા—આનંદાશ્રમમાં પૂજનમાં ૫૦ થી ૬૦ માણસોએ લાલ લીધો હતો, શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના ૧૦૧મા અંકનું વાચન થયું હતું, ને લીંડોરાની ભજનમંડળીએ લગભગ ૧૫થી ૨ કલાક એકસરખી ધૂન કરી ભજનાનંદ આપ્યો હતો.

શ્રીમોજદડ—આનંદાશ્રમમાં પૂજનમાં લગભગ ૩૦૦ માણસોએ લાલ લીધો હતો. પૂજન થયાં બાદ વક્તાઓએ “ ગુરુપૂર્ણિમારહસ્ય, ” “ શ્રીસદ્ગુરુભક્તિ, ” ને “ શ્રીસદ્ગુરુ-માહાત્મ્ય ” આ વિષયોપર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

શ્રીઅમદાવાદ—આનંદાશ્રમમાં શ્રીસદ્ગુરુ મહાપૂજનપ્રસંગે અમદાવાદનિવાસી પૂ. સદ્ગુરુ-
શ્રીના શિષ્યમંડળપૈકી ૬૦-૭૦ બંધુબહેનોએ ભાગ લીધો હતો, જેમાં શ્રીમાન જ્યેષ્ઠારામ
નાનાભાઈ ભટ્ટ, ગુજરાતના મુખ્યસિદ્ધ ચિત્રકર શ્રી. રવિશંકર મ. રાવળ, શ્રી. ચતુરભાઈ
આશાભાઈ પટેલ, શ્રી. જ્યેષ્ઠારામ પીતાંબર ભટ્ટ, શ્રી. મોહનલાલ મૂળશંકર ભટ્ટ આદિ
મુખ્ય મુખ્ય બંધુઓ તથા વેદાંતનિષ્ઠ વૈદ્યરાજ શ્રી. વલ્લભરામ વિશ્વનાથ અને પૂ. શ્રીમલયુરામ-
શર્માઓદીઅવિદ્યાર્થીભવનના વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો. મંગલાચરણપછી
વૈદ્યરાજ શ્રીવલ્લભરામભાઈએ સંગીતદ્વારા શ્રીઈશ્વરસ્તાવન કર્યું હતું. સારપછી વિધિપૂર્વક પૂજન
કરવામાં આવ્યું હતું.

પૂજન થઈ રહ્યાપછી ભજન ધૂન ને વ્યાખ્યાનો થયાં હતાં. પૂર્ણિમાની રાત્રે પણ
સભા રાખવામાં આવી હતી. વ્યાખ્યાતા શ્રી. રવિશંકર મ. રાવળે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનાં
સંસ્મરણો ને સ્વાનુભવ લગભગ દોઢેક કલાક વર્ણવ્યાં હતાં, તથા વૈદ્યરાજ શ્રીવલ્લભરામ-
ભાઈએ વૈદિકવિષયકે પર વિદ્વતાપૂર્ણ વિવેચન કર્યું હતું ને પૂજ્યપાદશ્રીની મહત્તાવિષે ધણુંજ
સુંદર વિવેચન કર્યું હતું, તેમજ પોતાની મઝાણીસાથે સંગીતવાદ્યોદ્વારા ભજનનાંદ આપ્યો
હતો. શ્રી. ચતુરભાઈ પટેલે તથા ભાઈ ભાતુપ્રભાદ ગોસળીઆએ પણ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની
ભાવપૂર્વક સ્તુતિ ગાઈ હતી.

મુંબઈમાં શ્રીગુરુપૂર્ણિમાનું શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન શેઠ મગનલાલ ડાહ્યાભાઈને લાં ચર્ચું હતું.

—[*]—
॥ ૐ ॥

શ્રીનાથસંવત્સર ૮૪ ની

આપાદી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ

જય નાથ ! જય મહેશ્વર ! જય સદ્ગુરુદેવ !

આ ધીર કળિયુગને વિષે પણ અધિકારી જનતાને વસ્તુની વાસ્તવિકતાના સ્વરૂપનો તથા
સ્વધર્મનો નિરંતર બોધ કર્યા કરવામાં સદા જાગૃત રહેવાના એકજ પ્રતનું સ્વેચ્છાથી પાલન
કરી રહેનારા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમનાથભગવાનના મંગલમયસ્વરૂપને સદા આનંદમય એવા
આનંદાશ્રમમાં વિરાજી રહેલા આપ ભગવાનનું સામુદાયિક મહાપૂજન કરવાના આ આપાદી
પૂર્ણિમાના મહોત્સવપ્રસંગથી અહીં આપ ભગવાનના આનંદાશ્રમમાં વિરાજી રહેલા આપ ભગવાનના
આનંદાશ્રમમાં આવી મળેલાં અમે સર્વ આપ ભગવાનની ચરણપાદુકાનો અમારાં નેત્ર મસ્તક તથા
હૃદયને અને હસ્તવડે આપ્તા શરીરને સ્પર્શ કરાવીને અમારા આ મહોત્સવપ્રસંગના મંગલા-
ચરણની સિદ્ધિ સાધીએ છીએ.

અમને આપભગવાનના અનન્ય શરણાગતજાણીને, હે શરણાગતવત્સલ ! અમારી ઉપર
કરુણાની જે દૃષ્ટિએ જોતા રહેલા છે તેજ દૃષ્ટિએ સદા જોતા રહેજો એવી, હે દીનઉપર દયા
કરનારા ! આપ ભગવાનના ચરણકમળનોજ આશ્રય કરી રહેનારા અમારી દીનભાવે પ્રાર્થના છે.

જય નાથ ! જય દેવ ! જય ! જય !

વહાલાં બંધુઓ અને બહેનો ! અનેકવિધ અડચણોને હારેલીને આ મહોત્સવપ્રસંગે અહીં
આવી મળેલાં આપણને હું મારા હાર્દિક અભિનંદન અર્પું છું.

તો કે આજકાલ લોકો નહિ એવી દૃઢકીક વાતોમાટે પણ ભેગાં મળી જાણે કોઈ મોટા

કાર્યમાંટે ભેગાં મળેલાં હોય એવા ઉદ્દેશાસની ચેષ્ટાથી પરસ્પર અભિનંદનની આપલે કરતાં બેવામાં આવે છે, એ જોતાં અભિનંદનની પણ આજ જોઈએ એવી ગણના રહી નથી.

પણ આપણે જે કાર્યમાંટે અહીં ભેગાં મળેલાં છીએ તે કાર્યની મહત્તા તથા કલ્યાણકારકતા આપણને સુસ્પષ્ટ હોવાથી મેં આપેલા અભિનંદનની ગણના જરા પણ ઓછી અંકાય એમ નથી.

આજકાલ પૃથ્વીના પટપર ધોરસંગ્રામો ચાલી રહેલા છે એ કારણે જનતાઓનાં જીવન પ્રતિક્ષણ લય અને ત્રાસના વાતાવરણમાં પસાર થાય છે.

એવા વિકટ સમયમાં આપણા ઇષ્ટદેવ સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્ નાથભગવાન્ના મહા-પૂજનમહોત્સવમાં ભાગ લેવા આપણે અહીં આવી શક્યાં છીએ એ ખરેખર આ વિશ્વની વ્યવસ્થામાં જે સર્વે દેવો તથા દેવીઓ અધિકાર ભોગવનારાં છે તે સર્વે દેવોની તથા દેવીઓની આપણા ઉપર અનુકૂલદષ્ટિ હોવાનું ભાન કરાવનારું છે, અને જેના ઉપર આપણા ઇષ્ટ સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ની અનુકૂલતા હોય તેની ઉપર વિશ્વની વ્યવસ્થામાં અધિકાર ભોગવનારાં દેવદેવીઓની અનુકૂલદષ્ટિ હોયજ એ પણ સહજ સ્વાભાવિક છે.

કારણ કે જે પરમેશ્વર આ વિશ્વની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ તથા લય કરનારા છે તથા તેથી જે એક પરમેશ્વરજ આ વિશ્વની સ્થિતિસમયે પણ તેની યથાયોગ્ય વ્યવસ્થા કરનારા છે તે પરમેશ્વર પોતે સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ના સદ્ગુરુસ્વરૂપમાં અધિકારી જનતાને કલિયુગને વિષે પણ વસ્તુની વાસ્તવિકતાના સ્વરૂપનો તથા સ્વધર્મનો બોધ પ્રવર્તાવતા વસ્તુના વાસ્તવિક સ્વરૂપના આનંદવડે સદા આનંદમય રહેનારા આનંદાશ્રમમાં સદા પ્રેરણા વિરાજી રહેલા છે.

આજકાલ પૃથ્વીના પટપર વિવિધ સ્થલે ચાલી રહેલા ભીષણ સંગ્રામોથી સર્વત્ર ઉપજી રહેલા લય તથા ત્રાસના વાતાવરણની અવગણના કરીને સદ્ગુરુપરમાત્માના મહા-પૂજનમહોત્સવને અભિમુખ થનારા આપણી સદ્ગુરુપરમાત્માના પૂજનના સર્વોત્કૃષ્ટ ફલથી અનભિજ્ઞ રહેલાં મનુષ્યો તથા સદ્ગુરુપરમાત્માની પરમેશ્વરતાથી અનભિજ્ઞ રહેલાં મનુષ્યો મૂઢમાં કે મૂર્ખમાં ગણના કરે એ આજ અસંભવિત નથી.

પણ દશે દિશામાંથી વિનાશનો લય ધેરાઈ રહ્યો હોય એવા અવસરે પણ વ્યાવહારિક પરિસ્થિતિને અનુસરીને આપણું થતું તાત્કાલિક કર્તવ્ય કરી લઇને ખરું કર્તવ્ય તો પરમેશ્વરનું શરણ વા સદ્ગુરુપરમાત્માના ચરણનો આશ્રયજ છે. એ આર્યસંસ્કૃતિથી સંસ્કૃત થયેલાં આપણાં શિષ્ટજનોનો જૂનો પણ ખરા કલ્યાણને સાધનારો સિદ્ધાંત છે તેનું અનુસરણ કરવામાં નથી મૂઢતા કે નથી મૂર્ખતા. તેનું અનુસરણ કરવામાંજ ખરું કલ્યાણ છે અને ખરું કર્તવ્ય કરેલું થાય છે.

આજની અર્વાચીન સંસ્કૃતિના સંસ્કારવાળી પણ જે જનતાઓ પરમેશ્વરમાં માનનારી છે તેઓ તો આજ પણ તેમની વ્યાવહારિક પરિસ્થિતિને અનુસરીને તેમના થતા તાત્કાલિક કર્તવ્યને ક્યેં જવા ઉપરાંત લય તથા ત્રાસના સમયમાં લયને તથા ત્રાસને દૂર કરવાનું ખરું કર્તવ્ય પરમેશ્વરની પ્રાર્થના કરવાનું માને છે.

પણ આજની અર્વાચીન સંસ્કૃતિના સંસ્કારવાળી ઘણી જનતાઓ તો આજ પરમેશ્વરમાં માનનારી નથી અને જે જનતાઓ પરમેશ્વરમાં માનનારી છે તેઓ પણ પરમેશ્વરમાં નિઃશંકપણે માનનારી હોતી નથી. સંશંકપણે પરમેશ્વરમાં માનનારી જનતાઓ લય અને

ત્રાસને દૂર કરવામાં પરમેશ્વરના શરણની અપેક્ષાએ પોતાની પુરપૂરતનપર અધિક અવલંબન રાખી રહેનારી હોય છે.

એવી પરિસ્થિતિમાં આજ એવી કાંઈ જનતાની દૃષ્ટિમાં આપણું સદ્ગુરુ પરમાત્માના, મહાપૂજનમહોત્સવનું કાર્ય સર્વોત્કૃષ્ટ અને ખરું કર્તવ્ય હોવા છતાં સર્વોત્કૃષ્ટ અને ખરું કર્તવ્ય ન દેખાય તેથી યથાતથ વિવેકવાળા આપણે અદ્ય પણ અસંતુષ્ટ થવાનું ખરું કારણ નથી.

હવે તથા ત્રામનું વાતાવરણ ખરી રીતે જોતાં આપણી ઉપર આપણી યોગ્યતા નહિ છતાં કાંઈએ લાદેલું છે એવું નથી.

આ વિશ્વમાં વ્યવસ્થાપક સત્તા એક પરમેશ્વરની છે અને પરમેશ્વર દેવી ન્યાયના દાતા છે. એમની સત્તામાં ખરી યોગ્યતાવિના કાંઈને સુખશાંતિ જેમ મળતાં નથી તેમ ખરી યોગ્યતાવિના કાંઈને ભયત્રાસ પણ થતો નથી, એટલે હવે તથા ત્રાસના વાતાવરણમાં પલ્લુ જવાબદારી આપણી પોતાની છે.

આ વિશ્વની વ્યવસ્થામાં જે દેવદેવીઓ જુદા જુદા કાર્યમાટે અધિકાર ભોગવે છે તેમને વિવિધ શાસ્ત્રીય ક્રિયાઓવડે સંતોષવાનું આપણું કર્તવ્ય આપણે જ્યારથી વિસારે પાડેલું છે ત્યારથી હવે તથા ત્રાસના વાતાવરણનીજ આપણે વાટ જોવી રહી છે. એજ રીતે આ લોકમાં આપણા ઊતરચડના પરમેશ્વરે નિર્માણ કરેલા મંબધવાળાં સંબંધીઓ સાથે જે રીતના વ્યવહાર કરવાનું આપણે માટે પરમેશ્વરે શાસ્ત્ર તથા સદ્ગુરુદ્વારા નિર્માણ સૂચવેલું છે તે રીતના વ્યવહાર કરવામાં જ્યારથી આપણે પ્રમાદ કરતા ચલા છીએ ત્યારથી આપણે હવે તથા ત્રાસનાજ વાતાવરણની વાટ જોવી રહી છે.

હવે પણ દેવદેવીઓસાથેના વ્યવહારમાં તથા પરસ્પરના વ્યવહારમાં વા વિપરીત વ્યવહારમાં શાસ્ત્રે કહેલો સુધારો કરી લેવામાં ન આવે ત્યાંસુધી કદાચ હવે-ત્રાસનું એક વાતાવરણ રામશે તો બીજું તેલું ઊભુ થશે પણ સુખશાંતિના વાતાવરણની વાટ નથી. સુખશાંતિના વાતાવરણમાં મનુષ્યોના કર્તવ્યના બંધારણને કહેનારાં શાસ્ત્રોમાં આજ જનતાઓને શાસ્ત્રની યુદ્ધિ રહી નથી, અને પોતપોતાની હુદ્દિઉપર આધાર રાખતી થઈ છે તેમાં જે કાંઈ વાણી વ્યાપારની છૂટવાળા ને ધાધલીયા હોય છે તેઓ જનતાઓને પોતાની યોજનાઓને જખરજસ્તીથી અનુમરવાની ફરજ પાડે છે અને જનતા તેને અધીન પડે છે. આ કેમ ત્યાંસુધી ચાલુ રહેશે ત્યાંસુધી સુખશાંતિના વાતાવરણની આશા કેમ ગાખવી ?

પણ જ્યારે ક્યારે પણ હવે તથા ત્રામનું વાતાવરણ વરતી રહ્યું હોય ત્યારે તાત્કાલિક અગત્યનું વ્યવહારિક કર્તવ્ય કરી લઈને ખરું કર્તવ્ય તો પરમેશ્વરનું વા પરમેશ્વરથી અભિન્ન સદ્ગુરુપરમાત્માના ચરણનું શરણજ છે એમ આપણી સંસ્કૃતિના સંસ્કારમંપત શિષ્ટજનોનું તો માનવું છે.

આપણા આ મહાપૂજનના મહોત્સવના અંગમાં એ કાર્ય પણ સર્વોત્કૃષ્ટ રીતે સ્વયં સંધાતું હોવાથી આપણે આપણા મહાપૂજનમહોત્સવને ઉજવીએ તેજ અસારે એટલે હવે તથા ત્રામના વાતાવરણનું નિવારક છે એરી સુઘ મનજનને તો સદજ પ્રતીતિ છે.

અને સદ્ગુરુપરમાત્માપ્રતિના લક્ષિતભાવનો ઉદ્દેશ યાચ તથા તેના પરિણામે એમનું મુખ્ય સ્વરૂપ જે આપણા ખરા સ્વરૂપથી અભિન્ન છે તેમાં અવરધાન કરી ગદીએ એ મહાપૂજનના મહોત્સવનું મુખ્ય ફળ પામીએ એ આપણો મહાપૂજનના મહોત્સવનો મુખ્ય

ઉદ્દેશ છે એ તો આપણને સુવિજ્ઞાત છે.

એમ મુખ્ય તથા ગૌણ ઉદ્દેશ સધળા પાર પડે એ રીતે આવતી કાલની ઉપાના સમયથી આપણામાટે નિયત કરેલા કાર્યક્રમને આપણે ભેગાં મળી પાર ઊતારીએ અને અંતમાં સદ્ગુરુપરમાત્માની અમોઘ કૃપાના આપણે ભાગી થઈએ એમ ઇચ્છી આ સમયનો પ્રાસંગિક પ્રસ્તાવ પૂરો કરું છું. ઓ

—[*]—

જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા

(આષાઢી પૂર્ણિમાએ આપેલ વ્યાખ્યાનોનો સાર)

[વ્યાખ્યાતા: પૂજ્ય સ્વામીશ્રી ભાધવતીર્થજી]

ગીતામાં ભક્તિયોગ વચલા છ અધ્યાયોમાં મૂકેલો છે, તેનું કારણ એ છે કે ભક્તિ, જ્ઞાન અને કર્મ બન્ને ઉપર અભવાળું પાડે છે અને બન્નેને સહાયક છે. તેથી ભક્તિનું તત્ત્વ પહેલાં સમજવાથી સાધકને ઘણી સગવડતા થાય છે.

જીવ ભગવાનથી જુદો રહી ભગવાનની ભક્તિ કરે તો તે વખતના જે ભગવાન તેની માન્યતામાં હોય તે અપૂર્ણ છે (કારણ કે ભગવાનથી જુદું કંઈ રહી શકે નહિ) તેથી તે વખતે સાચા ભગવાનની ભક્તિ થતી નથી અને જીવ ભગવાનથી જુદો નથી એમ માનીને ભક્તિ કરે તો એવો અભેદ તરત થઈ જાય છે કે પછી ભક્તિ કરવાનું કંઈ રહેતું નથી.

છતાં જે ભગવાને અનંતપ્રકારના પ્રેમ, અનંતપ્રકારના આનંદ અને અનંતપ્રકારનાં સૌંદર્ય જગતમાં ઉત્પન્ન કરેલ છે તેના પોતાના સ્વરૂપમાં અનંતપ્રકારનો પ્રેમ, અનંતપ્રકારનો આનંદ અને અનંતપ્રકારનું સૌંદર્ય જરૂર રહેલું છે અને તેનો અનુભવ કાંઈપણ રીતે જરૂર મળવો જોઈએ. તેને માટે અનેક પ્રકારનાં સાધન અનેક મહાત્માઓએ બતાવેલાં છે. તે બરાબર સમજાય તો સાધક આનંદ-આશ્રમમાં રહેવાનું શીખી શકે.

વીજળીની શક્તિ ઘણી જગ્યાએ રહેલી છે, પણ તેનો positive ભાવ (અસ્તિત્વ) યક્ત કરવામાટે કાંઈક negative તત્ત્વ (નિષેધજેવું) લેવું પડે છે. જ્યાં વીજળીનો positive છેડો હોય ત્યાં કાંઈક negative જોડવું જોઈએ અને negative હોય ત્યાં positive તત્ત્વ જોડવું જોઈએ. એ સિદ્ધાંતને આધારેજ ગ્રામોફોન જડ છતાં અવાજ કરે છે અને રેડીઓ તેજ આપે છે અને અવાજ કરે છે.

તેવીજ રીતે જે જ્ઞાનદષ્ટિએ “હું બ્રહ્મ છું” એવો અનુભવ લેવો હોય તો બીજા જીવજગતનો એટલો ઇદંતાનો અત્યંત અભાવ કરવો જોઈએ, એટલે કે જીવજગતનું વાસ્તવ સ્વરૂપ બ્રહ્મ હોવાથી તેનું કલ્પિત સ્વરૂપ (નામરૂપવાળું) નિષેધ કરવું જોઈએ. તેમ કરવાથી જીવની સામે કાંઈ ન રહેવાથી જીવ વ્યાપક થાય છે અને તે વ્યાપક થવાથી **यो वै भूमा तत्सुखम्** એ ઉપનિષદના સિદ્ધાંતની માફક બ્રહ્મનો આનંદ પ્રગટ થશે અને નિર્વિદને તે આનંદ મળ્યા કરશે.

જેને જીવ અને જગત સાચાં લાગે છે તેમને માટે નામરૂપસહિત અને તેના અધિષ્ઠાન સહીત પૂર્ણ બ્રહ્મ નજર આગળ છે. તેથી તે વીજળીના positive તત્ત્વજેવું થઈ જવાથી, તે બ્રહ્મ આગળ, જેનારે પોતાના જીવભાવની સત્તાનો નિષેધ કરી શરણ-

‘ભાવથી’ સાં negative દશા ઉત્પન્ન કરવી જોઈએ. એ રીતે પણ એક સત્તા રહે છે અને ભગવાનના પ્રેમનો લાભ મળ્યા કરે છે. બોક્તાનો પ્રેમ વ્યક્ત કરવા-માટે ‘ભોગ્ય’ જોઈએ, અને ભોગ્યની સત્તા લઈ લેવી જોઈએ; પણી બોક્તાભોગ્ય એક થઈ જાય છે.

ઉપરના બન્ને પ્રકારના માધનમાં માત્ર એક સત્તા રહે છે અને બીજી સત્તાનો અત્યંત અભાવ થઈ જાય છે. જ્યાંસુધી બીજી કોઈ સત્તા કદપનામાં રહેશે ત્યાંસુધી બે positive ભાવ રહેવાથી ખોટું દંડ ઉત્પન્ન થશે, અને સ્વાનાની માફક બે ભગવાન-જેવું ભગતમાં થઈ જશે, અને તેથી સાચા ભગવાનનો આનંદ સર્વત્ર પ્રાપ્ત હોવા છતાં તે અનુભવમાં આવશે નહિ.

લક્ષિતમાર્ગ અને જ્ઞાનમાર્ગ બન્નેમાં એક સત્તા માનેલી છે તેથી લક્ષિતમાર્ગવાળા શરણુભાવથી જીવની સત્તાનો નિષેધ કરી માત્ર ભગવાનની સત્તા માને છે અને જ્ઞાન-માર્ગવાળા જીવના વાચ્યાર્થનો ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ આપી, ભાગ-ત્યાગ લક્ષણથી, જે ‘ભાગરૂપ-અંશરૂપ’ જીવ છે તેની સત્તાનો અને તેના અસ્તિત્વનો ત્યાગ કરવાનું કહી, અંતે એક ધ્વજ-સત્તામાં જીવના લક્ષ્યાર્થને લાવી મૂકે છે. બન્નેમાં ખાસ ફેર એટલો છે કે લક્ષિતમાર્ગમાં સત્તા એક છે પણ વસ્તુ અનેક છે છતાં ભગવાનથી ભિન્ન નથી જ્ઞાનમાર્ગમાં સત્તા એક છે અને વસ્તુ પણ એક છે. વેદાંતમાં એમ માનેલું છે કે જેમાં સત્તા નથી એ કોઈ વસ્તુ નથી. માયામાં કોઈ સત્તા ન હોવાથી માયા એ કોઈ વસ્તુ નથી. તેથી ‘માયા’ની કાર્ય જીવ-જગતમાં સત્તા ન હોવાથી જીવ-જગત કોઈ વસ્તુ નથી એ માત્ર બહાનાં વિવર્ત છે. જ્યાં વસ્તુ અનેક હોય ત્યાં એક સત્તા માનવી મુશ્કેલ છે તેથી વેદાન્તમાં ‘કટલેક’ અંશે શુદ્ધિની સમજણ વધારે ચોકખી રહે છે. જો કે આપણા શરીરમાં અનેક વસ્તુ છે અને તે વિરુદ્ધ સ્વભાવવાળી છે. કાનનું કામ અને આંખનું કામ જુદું રહે છે છતાં તે બધાં એક સત્તાને આધારે રહે છે, તેમ વિરાટ શરીરમાં પણ વિરુદ્ધભાવનું ગહેવું બની શકે છે; તોપણ તેમાં એક પ્રકારનો સ્વગત ભેદ થતો હોવાથી જ્ઞાની પુરુષો તેનો ભેદ માન્ય કરતા નથી, કાંઈ કે જગતની માફક સ્વપ્ન, સુષુપ્તિ અને તુરિય દશાના અનુભવનો વિચાર કરતાં સ્વગત ભેદ પણ બની શકતો નથી. જો એવો ભેદ સાચો હોય તો સુષુપ્તિ અને સમાધિમાં પણ અનુભવમાં આવવો જોઈએ.

છતાં બન્ને મતમાં એટલે લક્ષિતમાર્ગમાં અને જ્ઞાનમાર્ગમાં બધું એક સત્તાથી ચાલે છે અને બીજા કોઈની સત્તા નથી એવો અદ્વૈતભાવ સ્પષ્ટપણે માનવામાં આવેલ છે.

હવે મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે જો બધું એક સત્તાથી ચાલે છે તો વિરુદ્ધસ્વભાવ એટલે અજ્ઞાન અને દુઃખ વિગેરે જગતમાં ક્યાથી આવ્યાં? જો એક ભગવાનેજ બધું ઉત્પન્ન કર્યું છે અને તેની એકનીજ સત્તાથી બધું ચાલે છે તો સચ્ચિદાનંદમાંથી સચ્ચિદાનંદ નીકળવા જોઈએ. જેમ બાજરો વાવીએ તો બાજરો ઉત્પન્ન થાય અને ઘઉં વાવીએ તો ઘઉં ઉત્પન્ન થાય તેમ ભગવાનમાંથી ભગવાન નીકળવા જોઈએ. તેને બદલે ભગવાનથી વિરુદ્ધસ્વભાવવાળું જગત કેમ જોવામાં આવે છે?

ભગવાનમાંથી નીકળેલા જગતમાં સર્વત્ર પ્રેમ અને આનંદ રહેવો જોઈએ. જે વસ્તુ કારણમાં હોય તેજ કાર્યમાં આવી શકે. બી હોય તેવું કાંઈ થવું જોઈએ તેને બદલે

લડાઈ, દુકાળ, કલુષા, ધરતીકંપ, અસહકાર, દુસંપ, રોગ અને ઝગડા કેમ જોવામાં આવે છે? આ બાબતનો સ્પષ્ટ ઉત્તર મળવો જોઈએ અને તે આપણાં શાસ્ત્રોમાં સ્પષ્ટ-રીતે આપવામાં આવેલ છે. પણ તે સ્પષ્ટરીતે સમજવામાં અંતઃકરણ બહુ શુદ્ધ જોઈએ અને જીવન પણ બહુ શુદ્ધ જોઈએ. જો શાસ્ત્રના બોધ પ્રમાણે જીવન ગાળતાં ન આવડે તો જોવું જીવન હોય તેવો બોધ થઈ જાય છે અને પછી સાચો બોધ સમજાતો નથી, માટે અંતઃકરણની શુદ્ધિ શાસ્ત્ર પ્રમાણે જીવન રાખવાથી થાય છે.

ઉપર જે પ્રકારના પ્રશ્ન આપવામાં આવેલ છે, તેવાજ પ્રશ્ન શ્રીમદ્ભાગવતના સાતમા સ્કંધની શરૂઆતમાં પરીક્ષિત રાજાએ શુકદેવજીને પૂછેલ છે. રાજા પૂછે છે કે:—

સમઃ પ્રિયઃ સુહૃદ્ભ્રાતૃભૂતાનાં ભગવાન્સ્વયમ્ ।

ઇન્દ્રસ્યાર્થે કથં દૈત્યાનવધીહ્વિષમો યથા ॥

૭-૧-૧

હે બ્રહ્મન્ ! ભગવાન તો સ્વભાવથીજ સમદર્શી અને સમસ્ત પ્રાણીઓના પ્રિયમિત્ર છે, છતાં તેમણે વિષમ દષ્ટિવાળા પુરુષોની માફક ઈંદ્રનો પક્ષ લઈને દૈત્યોનો વધ શામાટે કરાવ્યો?

આ પ્રશ્ન પૂછવાનું કારણ એ હતું કે છઠ્ઠા સ્કંધમાં એમ કહેલ છે કે ભગવાને ઈંદ્રને અને દેવોને મદદ આપી વૃત્રાસુરના મરણનું સાધન બતાવ્યું. એ એક દ્રષ્ટિએ ભગવાનમાં પક્ષપાત હોવાજોવું પરીક્ષિત રાજાને જણાયું હતું. વળી બીજી અનેક જગ્યાએ એવી વાતો આવે છે કે દેવોનો પક્ષ લઈ ભગવાને દૈત્યોને માર્યા છે. ગીતામાં પણ ભગવાન કહે છે કે સાધુઓના રક્ષણમાટે અને દુષ્કર્મીઓના નાશમાટે હું વારંવાર અવતાર લઉં છું; તો પછી ભગવાન દુષ્કર્મીઓના હૃદયમાં સમરૂપે છે કે નહિ? અને છે તો વિરુદ્ધ સ્વભાવ આવ્યો ક્યાંથી?

એવા પ્રકારના ઘણા પ્રશ્નો હાલના જીજ્ઞાસુઓ પણ પૂછે છે. તેમનું કહેવું એવું છે કે ભગવાને આવું જગત રચ્યું શામાટે? એવા પક્ષપાતી ભગવાન હજી શું કરશે અને શું નહિ કરે તે કહી શકાતું નથી. તો એવું ભગવાન શામાટે કરતા હશે? શાસ્ત્રો કહે છે અને મહાત્મા પુરુષોનો અનુભવ પણ એવો છે કે બધું એક સત્તાથી એટલે ભગવત-સત્તાથી ચાલે છે તો આવા વિરુદ્ધધર્મ શામાટે ઉત્પન્ન થતા હશે? મા અને દીકરા વચ્ચે બહુ પ્રેમ હોય પણ દીકરો પરણે એટલે ઘણીવાર સ્ત્રીને વશ થઈ જાય છે અને સાસુવહુની વચ્ચે ઝગડો શરૂ થાય છે, એ કાણ કરાવે છે? મીરાંબાઈને પ્રતિસાથે ઝગડો કાણે કરાવ્યો? વિભીષણે ભાઈનું કહેવું માન્યું નહિ, ભરતે કૈકયીનું કહેવું માન્યું નહિ, પ્રહલાદે બાપનું કહેવું માન્યું નહિ, શુદ્ધે રાજ્ય અને કુટુંબ છોડ્યું, આ બધા પ્રશ્નો લગભગ એકજ પ્રકારના છે અને તેનો સાર એ છે કે જે સ્વભાવ ભગવાનમાં ન હોવો જોઈએ તે સ્વભાવ ભગવાનમાં કેમ દેખાય છે?

પરીક્ષિત રાજા શુકદેવજીને વધારામાં પૂછે છે કે “ભગવાન સાક્ષાત્ કલ્યાણરૂપ છે, તેને દેવોને મદદ કરવાથી કાંઈ પ્રયોજન સિદ્ધ થતું નથી અને પોતે નિર્ગુણ હોવાથી દૈત્યોતરફ દ્વેષ કે ઉદ્વેગ રાખવાનું તેને કારણ નથી.”

તેના જવાબમાં શુકદેવજી કહે છે કે:—

નિર્ગુણોઽપિ હ્યજોઽવ્યક્તો ભગવાન્પ્રકૃતેઃ પરઃ ।

સ્વમાયાગુણમાવિશ્ય વાધ્યવાધકતાં ગતઃ ॥ ૭-૧-૬

અર્થ:—શ્રીહરિ વાસ્તવમાં નિર્ગુણ, અજન્મા, અવ્યક્ત અને પ્રતિથી અતીત છે તોપણ પોતાની માયાના ગુણોનો આશ્રય લઈને પોતેજ બાધ્યાધક ભાવને પામે છે.

તો ભગવાનકરતાં વધારે જ્યારે એવી માયા આવી ક્યાંથી ?

માયાના ત્રણ ગુણ છે. સત્ત્વ, રજ અને તમ. એ આત્માના ગુણ નથી. એ ત્રણે ગુણની વૃદ્ધિ અને ક્ષય એકસાથે થતાં નથી. જ્યારે સત્ત્વગુણનો જય થાય ત્યારે સત્ત્વગુણની પ્રધાનતાથી દેવો અને અધિક્ષો ઉત્પન્ન થાય છે, રજગુણ વધે ત્યારે અમુરો ભગવાનના શરીરમાં પ્રવેશ કરી વધે છે અને તમોગુણ જોરમાં આવે ત્યારે રાક્ષસો વધે છે. એ બધાની ઉત્પત્તિ, ક્ષય અને સ્થિતિમાટે કાળ જોઈએ અને કાળ એ રથાનધર્મ છે, વસ્તુધર્મ નથી; એમ ક્ષણના સાયન્સ વાળાએ Theory of Relativity, (અપેક્ષાદ)થી સિદ્ધ કરેલ છે; એટલે કે મૂળ આત્મા સ્વભૂત હોવાથી સર્વ-વ્યાપક છે, છતાં કાંઈ છવમાં તે વિશેષ અજ્ઞાન હોય ત્યારે તે પોતાને એક જગ્યાએ રહેલો કહે છે, ત્યારે તે કાળની સત્તાનીએ આવે છે, અને જ્યારે તે કાળ સત્ત્વગુણની વૃદ્ધિ કરે છે ત્યારે ભગવાન જાણે કે દેવસમાજનો ઉત્કર્ષ કરતા હોય અને તેનાં વિરોધી રજગુણ અને તમોગુણી અમુરો અને રાક્ષસોનો જાણે કે સંહાર કરતા હોય એવું માણસની દૃષ્ટિથી જણાય છે; અને છતાં માણસની દૃષ્ટિ સાચી નથી.

માણસની દૃષ્ટિથી એવું જણાય છે તેનું કારણ એ છે કે ભગવાનના સાચા સ્વરૂપની દૃષ્ટિથી કાંઈ બનતું નથી; અને યગડતું નથી; કારણકે તત્ત્વદૃષ્ટિએ હમેશાં ભગવાનસિવાય બીજું કાંઈ છેજ નહિ. દરિપત વિરુદ્ધધર્મ સાથે રહે તેમાં કાંઈ અયોગ્ય લાગતું નથી. જેમ દિવસે ધ્રુવડને અંધારું લાગે છે અને માણસને અજ્ઞવાણું લાગે છે, તેમ ધ્રુવડને અંધારું લાગવાથી કાગડ તેને મારવા આવે છે તેનું કારણ ત્યાં અંધારું નથી ત્યાં ધ્રુવડ અંધારું દેખે છે, તેથી ધ્રુવડનું અંધારું અને માણસનું અજ્ઞવાણું અને કાગડનું અજ્ઞવાણું એકજ સાથે એકજ વખતે સાથે રહે તેમાં ભગવાનની ભૂલ નથી. ધ્રુવડને જે અંધારું દેખાય છે તે ભગવાને રચ્યું નથી. જે ભગવાને તે રચેલું હોય તો બધાને અંધારું દેખાતું જોઈએ. તેજ પ્રમાણે માણસને “હું અને મારું” વિગેરેનાં દ્વંદ્વ દેખાય છે તે ભગવાનમાં નથી અને મહાત્માઓમાં નથી, છતાં માણસની કલ્પનામાં તેવા વિરોધીભાવ દેખાય તો તેવા દરિપત અને માપેલ વિરોધીભાવને અનુભવ ભગવાનના આનંદ-સ્વરૂપની માથે સર્વત્ર અને સર્વત્ર રહી શકે છે માત્ર જેઓની દૃષ્ટિ તે આનંદતરફ જવાને બદલે વિરોધી રાગદ્વેષવાળા સ્વભાવમાં જાય છે તેઓને તે આનંદનો લાભ મળતો નથી. જે ભગવાનમાં ખરેખરો દ્વેષ હોય તો શિશુપાળે રાજસભામાં ભગવાનને ઘણી ગાળો દાધી છતાં ભગવાને તેને મુક્તિ કેમ આપી ? પૂતનાજેવી રાક્ષસી ભગવાનને ઝેર પાતા આવી છતાં ભગવાને તેને માતાની ગતિ કેમ આપી ? તે ઉપરથી જણાઈ આવે છે કે ભગવાનના મૂળ સ્વભાવમાં રોમ અને આનંદજ છે અને તે સર્વત્ર સર્વત્ર રહેલ છે. એવું છે છતાં જેમ દેવખમાં બૂલથી ઘણી વસ્તુ અને ઘણી સત્તા દેખાય છે અને જાત્રત્ત યનાં એક વસ્તુ અને એક સત્તા દેખાય છે, તેમ જાત્રત્તદશામાં પણ આત્મસત્તાનીને એક સત્તા દેખાય છે અને અજ્ઞાનીને અનેક સત્તા દેખાય છે અને અજ્ઞાનીના એવા દરિપત ભાવ તેજ જગ્યાએ રહે તેમાં વિરોધ અતતો નથી. દોરડીમાં બૂલથી કોઈને સર્પ દેખાય, કોઈને માળા, કોઈને પાણીનો રેસો, કોઈને જમીનની રાહ વિગેરે દેખાય ત્યારે મૂળ દોરડીનો સ્વભાવ ત્યાં એવોને એવોજ રહે છે.

તેથી દરિપતસત્તાનો નિષેધ ક્યાં વગર અધિજ્ઞાનનો સ્વતંત્ર પ્રકાર મળતો નથી.

ખાંડે જ્ઞાન વધતું નથી પણ ખોટું જ્ઞાન વારંવાર ફેરવતું પડે છે અને તે જ્ઞાનનો વારંવાર નિષેધ કરવો પડે છે તેથી જ્ઞાન વધે છે એમ બોલાય છે.

વેદાન્તમાં એમ પણ માનેલું છે કે સામાન્ય સર્વ વ્યાપક ચેતન અજ્ઞાનનું વિરોધી નથી, પણ વિશેષ ચેતન એટલે વૃત્તિમાં આરૂઢ થયેલું ચેતન એટલે બ્રહ્માકારવૃત્તિયુક્ત ચેતન અજ્ઞાનનું વિરોધી છે. સામાન્ય વૃત્તિ કે જે અધિષ્ઠાનના જ્ઞાનવગર વિષયોમાં રખડે છે તે વિષયાકાર થવાથી જડજેવી થઈ જતાં આવરણ ઉત્પન્ન કરે છે. જેવી વસ્તુ છે તેવી વૃત્તિ ન થવાથી આવરણભંગ થતો નથી. તે વૃત્તિ negative હોવાથી વિધવાજેવી છે અને ઘણે ઠેકાણે રખડતાં પણ પ્રેમ ઉત્પન્ન કરી શકતી નથી, પણ જે વૃત્તિ અધિષ્ઠાનના જ્ઞાન-સહિત શ્રવણાદિકના સાધનથી બ્રહ્માકાર થાય છે તે સધવા હોવાથી પતિસાથે રહી positive ભાવથી આવરણભંગ કરે છે, એટલે કે અજ્ઞાન અને તેનું કાર્ય જીવ-જગતનો નિષેધ કરી સ્વતંત્ર રીતે એકાંત મળવાથી (એટલે બીજું કંઈ ન હોવાથી) નિરાવરણ આનંદ લઈ શકે છે. તે લોકતા ભોગ્ય અને ભોગને એક બનાવી તેમાં સીન થઈ જાય છે, અને પછી વૃત્તિજેવું કંઈ રહેતું નથી. તે એકગ્રાઉપર મીઠાજેવી થઈ જાય છે. તેનાથી એકની કિંમત વધે છે અને મીઠાની કિંમત પણ વધે છે.

ગંજીપાની રમતમાં સરનો એકો બીજને જીતીને હરાવે ત્યારે રમનારને સુખ મળે છે. ખરી રીતે બધા પાનાની માલિકી એક માણસની હોય છે, છતાં તે પાનાં બેંચાઈ જાય અને પોતાને જોઈએ તેવાં પાનાં ન મળે ત્યારે તે કહે છે કે મને ખરાબ પાનાં આવ્યાં અને હું હવે હારી જઈશ, પણ જો તે, તે વખતે રમત બંધ કરે તો બધાં પાનાં તેનાં છે અને તેમાં સારા નરસાજેવું કંઈ રહેતું નથી.

તેથી કંઈક નિષેધ કરવાજેવું છે. ખોટા જ્ઞાનથી થતી ખોટી રમત કે જે દુઃખ ઉત્પન્ન કરે છે તે બંધ કરવાની જરૂર છે. તેનો ઉપયોગ સમજવામાં આવે તો તેની કિંમત ઘણી છે. સામાન્ય માણસનું સામાન્ય જ્ઞાન એ અજ્ઞાન છે, તેનાથી ભૂલમાં એકની જગ્યાએ અનેક સત્તા દેખાય છે. તે જ્ઞાન અને તે સત્તાનો નિષેધ બધાં શાસ્ત્રોમાં સ્વીકારેલો છે. રાજદ્વારી માણસોને પણ બીજી સત્તા પોતાની સામે ગમતી નથી તેથી તે સત્તા દૂર કરવા-માટે લડે છે. લડતો પણ બીજી સત્તાને માનતા નથી. તેનાથી મળતા લાભમાટે જે સંકટ આવે તે ખમવામાટે લડતો હમેશાં તૈયાર રહે છે. આર્યાવર્તના માણસો બહાદુર છે, મરણસુધી લડે તેવા છે; જે સુખ તેમને સાચું લાગે તે માટે બધાં જોખમ ખેડવા તૈયાર છે, પણ તેમને કાંયમ રહે તેવું સુખ જોઈએ છે અને બીજને માયાનું સુખ જોઈએ છે, તેથી જ્યારે માયાનું સુખ માંગનારાની સંખ્યા વધી પડે છે ત્યારે સાર્વિક માણસોને ઘણી અગવડ ભોગવવી પડે છે અને અજ્ઞાનનું જોર વધી જાય છે, પણ એ પૂતમનું શરૂઆતનું અંધાઈ છે. પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર ઊગતાંજ તે અંધાઈ દૂર થવા લાગે છે. અંધાઈ આવતું અને અંધાઈ દૂર થતું એ સૂર્યમાં નથી, અને ચંદ્રમાં પણ નથી. તે ધ્રુવડના જન્મમાંથી માણસના જન્મમાં આવવાજેવું છે. વસ્તુતાએ જોતાં મૂળમાં અંધાઈ હતુંજ નહિ, તેમ પરમાત્મામાં અજ્ઞાન કે દુઃખ કે ભેદ છેજ નહિ. માત્ર દૃષ્ટિભેદથી આવા અનેક પ્રકારના ભ્રમ ઉત્પન્ન થાય છે. (અપૂર્ણ)

एक दृश्य

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

શરદ્પૂનમની મધ્યરાત્રિ હતી. સર્વત્ર શાંતિ હતી. આ સમયે શ્રીબીલખા-આનંદ-શ્રમના પશ્ચિમ પ્રદેશમાં આવેલા શ્રીબીલ્લંગન મહાદેવના મંદિરની પડોશની એક પર્ણકુટિમાં કોઈએક શ્રીનાથપ્રભુના ભક્તવર ધ્યાનરથ બેઠા હતા...એટલામાં એકએક એ ભક્તવરના અંતઃકરણના ઉડાણમાંથી એક દિવ્યધ્વનિ ઊઠ્યો અને હસપદ્મરિયત શીર્ષમંતર્યામીમાં અળ-પાયેલી એમની વૃત્તિ દર્શનદ્રિષ્ટારા સન્મુખ બિરાજેલાં શ્રીનાથપ્રભુનાં પરમપૂજ્ય પ્રતિમાજી પર આવી ચોટી.

પગવારમાં એ ભક્તવરનું હૃદય ભરાઈ આવ્યું ને અત્યુટ અશ્રુધારા ચાલી...એટલામાં લાંબા બળતો ઘીનો દીપક દિવ્યત્યોતિયુક્ત થયો અને પ્રભુનાં પ્રતિમાજીમાં પણ મંદ મંદ ચૈતન્યનો સંચાર શરૂ થયો...પ્રભુનું એ મુખારવિંદ રચિરચિત્તયુક્ત થયું અને પ્રભુના એ વરદ હસ્તકમળે આશીર્વાદ વર્ષ્યા...!

‘પછી પ્રભુના મુખારવિંદમાંથી આ રહસ્યમય સૂત્ર સરી પડ્યું:—

“મહુ દેખેછી મોહોબ્બત હૈ સબીદી, મૈ જાનું મેરી બાદ મેરા ધ્યાન રહે.”

[સાવાર્ય:—પ્રસાદ તો સૌ સ્નેહ દર્શાવે છે, પરંતુ પરાક્ષમાં એ સ્નેહને ટકાવી રાખવો એમાંજ સ્નેહની ક્ષોડી છે.]

પ્રભુનું આ રહસ્યપૂર્ણ વચન પોતાના કર્ણપટપર પડ્યું કે તરતજ એ ભક્તવરે પ્રભુના પરમપાવન પાદપદ્મમાં સાદૃશ્ય દંવત્ પ્રણામ કર્યા...એટલે એ રિયતિમાં એ ભક્તવરને વિચાર-સમાધિ લાગી ગઈ:—

“પ્રભુના આશ્રમે પાંચે ખંડમાં હોય...આ આશ્રમે પ્રાણિમાનનાં શાંતિરથાનો ચાપ...પ્રભુનો સદુપદેશ પાંચે ખંડમાં પ્રસરે. (પ્રભુના સદુપદેશમાં પ્રાણિમાનનું પરમક્રયાણ રહેલું છે)...પ્રભુના પૂજારીઓ પાંચે ખંડમાં પરિભ્રમણ કર્યા કરે ને પ્રભુનો મહિમા ગાયા કરે. સાચું કૃપા ને સામી શાંતિ સૌ અનુભવે સાંકળી ગાયા કરે.”

આમ વિચાર-સમાધિનો પ્રવાહ ચાલતો હતો ત્યાં અલૌકિક એવો આંતરધ્વનિ ઊઠ્યો ને દિવ્યપરાગ પમરી રહ્યો...આથી એ ભક્તવરનું વિચાર-સમાધિમાંથી અપહૃતભાવે વ્યુત્થાન થયું...લાં એનાં એ અચેતન એવાં પ્રભુનાં પ્રતિમાજી દીકાં...!

આથી એ ભક્તવર આત્મા બન્યા: બાવરાપેકે બહાર દોઢા: “વક્રગંગા”ને કાઢે આવ્યા. એ “વક્રગંગા”ના મંદપ્રવાહમાં જાનનું પ્રસન્ન ગર્જન સાંભળ્યું...દૂરદૂર ગિરિવર ગિરનારનાં શિખરોમાં યોગની ભભક લાળી...હવે હિમાંશુમાં ભક્તિની નિર્મળતા નિહાળી.

એવામાં નાથપ્રભુનું શુભ્ર સમાધિમંદિર શુભ્રાકાશે આવી રિયત થયું...એમાં એક શુભ્ર સિંહાસનમાં નાથપ્રભુ બિરાજ્યા હતા.

આથી આખું જગત એ નાથપ્રભુનાં દર્શનસ્પર્શનસારુ હિમરી પડ્યું. આ અદ્ભુત દસ્ય જોઈને એ ભક્તવરના મુખમાંથી આ આનંદોદ્ગાર સાથર્થે સરી પડ્યા:—

“મતાથ: શ્રીજગન્નાથ:, મદ્ગુરુ: શ્રીજગદ્ગુરુ:”

જયનાથ ! જયપ્રભુ !

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પાદુકાજીની પધરામણી

[લેખક: શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ પર થી)

ધૃષ્ટિત વસ્તુનો લાલ થવાથી અથવા ખરી સમજણ મળવાથી ચિત્તની ચંચળતા દૂર થઈ ચિત્ત સંતોષ, પ્રસન્નતા અને આનંદ અનુભવે છે, તે સુખ કહેવાય છે. આપણે સમજવું જોઈએ કે આ સંસારનું સુખ તે વિષયસુખ કહેવાય છે. તે વિષયસુખ પરાધીન છે, એટલે અન્ય પ્રાણિ કે પદાર્થને અવલંબી રહે છે. આ વિષયસુખ પરાધીન હોવાથી દુઃખરૂપ છે. સ્વર્ગ વગેરે અન્ય લોકનાં સુખ પણ પુણ્ય સમાપ્ત થયે સમાપ્ત થાય છે, માટે એ પણ કલેશરૂપ છે. જે વાસ્તવિક સુખ છે, તેજ ખરું સુખ છે. તે જાણ્યા પછી દૂર થતું નથી. ખરું સુખ એ પરાધીન નથી, ખરા સુખને બ્રહ્મસુખ કહે છે. તે બ્રહ્મસુખ નિત્ય એકરૂપે રહેનારું છે. વળી એમાં દુઃખનો લેશ પણ નથી. આત્મ સુખ પ્રાપ્ત કરાવનાર શ્રીસદ્ગુરુનું પૂજન તે આપણું વાસ્તવિક કર્તવ્ય છે. ખરી રીતે શ્રીસદ્ગુરુ પોતાની પારમેશ્વરી શક્તિવડે શિષ્યનાં અજ્ઞાન-મોહ-સંશય-વિપર્યય, ઇર્ષ્યા, સંતાપ, રાગદ્વેષ આદિને દૂર કરી અંતઃકરણને નિર્મળ, પવિત્ર અને એકાગ્ર બનાવવાની પોતાની સાનવડે આત્મસ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવી કૃતાર્થ કરે છે.

આપણે આ શરીર છતાં સંતોષ મેળવવો છે? શાન્તિ મેળવવી છે? અને નિર્વિષયી આનંદ અનુભવવો છે? જે એમ કરવું હોય તો આપણે આપણો વ્યવહાર શુદ્ધ રાખવો જોઈએ. શ્રીસદ્ગુરુના ઉપદેશ પ્રમાણે સંધ્યાવંદનાદિ નિયતકર્મ કરવામાં ઉમંગ રાખવો જોઈએ, સત્શાસ્ત્રમાં પ્રેમ રાખવો જોઈએ. ભક્તિ, જ્ઞાન અને યોગમાં અભિરુચિ રાખી તેનાં સાધનો સાધવાનો પ્રયત્ન સેવવો જોઈએ.

શાસ્ત્રો, સદ્ગુરુ અને સંતજનો આ સંસારને અસાર, અપવિત્ર, અસ્થાયી અને પ્રતીતિકાળમાં દેખાનારો અને જન્મમરણની પરંપરા આપનારો કહે છે, તો તેનાથી દૂર થવામાટે પ્રયત્નવડે આ સંસારભણી જનારી ઇન્દ્રિયોને પાછી વાળી પોતાના આત્મામાં જોડવી જોઈએ. ઇન્દ્રિયો અને અંતઃકરણને સંસારભણી દોડવાની ટેવ છે એ મૂકાવવી જોઈએ. જે આપણે શુભ ઇચ્છા, શુભ વિચાર અને શુભ પ્રવૃત્તિવડે ધર્મશાસ્ત્રના સંસ્કાર ઇન્દ્રિયો-અંતઃકરણઉપર પાડીશું તો જરૂર આપણું શ્રીસદ્ગુરુ કહ્યાણુ કરશે. એમ કહી શાન્તિ મળી. સારંગાદ પ્રસાદ લઈ શ્રીસદ્ગુરુદેવની જય જોલી સૌ પોતપોતાને સ્થાને ગયા. સારંગાદ શરીર શુદ્ધ કરી સંધ્યાવંદનાદિ કરી લાઈ રમણિકલાલે અને લાઈ ઉત્તમરામે અતિઆગ્રહથી ઉપાહાર કરાવી લાવલીની વિદાય આપી. અમે રાજકોટ જંકશને રાત્રિના સવા અગીયારે આવ્યા. સાંથી રવાના થઈ જૂનાગઢ સ્ટેશને આવતાં વૈ. વ. ૬ બુધવારે બીલખાની પ્રથમ ગાડી ઉપડી જવાથી શ્રી. ગુલાબરાયલાઈ બાણુ સાહેબને સાં જઈ, શૌચસ્નાનાદિ કરી, શ્રીસદ્ગુરુપૂજન ધૂપ આરતી કરી, ચરણામૃત લઈ, દૂધ આદિ પી, દશવાગે જૂનાગઢ જંકશને આવ્યા. બીલખા સ્ટેશને આવતાં આનંદાશ્રમમાંથી સીંગરામસાથે શ્રી. રામસિંહ અને પૂ. માણેક-લાલેલાઈના પૌત્ર સ્વાગતમાટે આવ્યા હતા. સ્ટેશનેથી અમે સૌ પૂજ્યપાદુકાજીસાથે શ્રીઆનંદાશ્રમે આવી પહોંચ્યા. શ્રીઆનંદાશ્રમમાં પ્રભુનાં દર્શન કર્યાં. સૌને મળ્યા તે સ્વસ્થ થયા-સેવાનો સંતોષ તે સેવાની શાંતિ અનુભવ્યાં. ઇતિ શિવમ્.

વિવેકવિચાર

[લેખક:—શ્રી માણિક્યવર્મા]

(અનુસંધાન વર્ષ ૧૦તા અંક ૪થાના પૃષ્ઠ ૮૯થી)

॥ હિંદી દોહરા ॥

- જિસકું જલદી છોડનાં, મિલના નહિ ફિર આઈ,
ઈસ્મેં કયા દિલ રખ રહો, જો હૈ અતિ દુઃખદાઈ ૧
- બૈઠ જાઓ અખ સ્વરૂપમેં, બહિર બ્રમણકું છોડ,
જખ મન આનંદ પાપગા, તખ છૂટગી દોડ ૨
- જડ મૂકવત હો રહો, કર લો અપનાં કામ,
બોલ બોલ કયા કર સકે, જન મૂરખકે જામ ૩
- પલ એક ખિસરો નહિ, છિન છિન સમરો રામ,
કયા જાને ઈસ દેહકા, પલમેં કયા પરિનામ. ૪
- પક્ષા નિશ્ચય દિલ ધરો, મિથ્યા યહ સંસાર,
સ્વરૂપ અપનાં સત્ય હો, તો સખ જાત ખિકાર. ૫
- વો દિનકું તું યાદ રખ, જિસદિન આતા મૌત,
ચલનાં પાઉં પસારકે, ફિર આનાં નહિ હોત. ૬
- ગાફિલ મૂઢ ગમાર ઓ ! કયા કરતા તુમ ? દેખ;
નિંદ તુઝે ક્યું આતી હે ? જખ તક દોર ન પેખ. ૭
- ઓ નાદાન ! ઓ મૂર્ખનર ! ચલ જાનાં કિસ દોર ?
કિયા ન નિશ્ચય તો અરે ! ઈધરઉધર કયા દોર ? ૮
- ક્યાંસે આયા કોણ હમ, જાનાં હૈ કિસ દોર;
જિસકું ઈતની ખખર નહિ, વો પાગલ કમજોર, ૯
- હામ ઠિકાનાં માર્ગકી, હૈ નહિ શુદ્ધિ અલપ;
કિધર જાઓગે કિસ બિધિ, બિચાર કર લો સ્વલપ ૧૦
- જાનાં ઠીક હૈ, મગર જાના કિધર ?
રહનાં ઠીક હૈ, મગર રહનાં કિધર ? ૧૧
- ખાનાં ઠીક હૈ, મગર ખાનાં કિધર ?
આનાં ઠીક હૈ, મગર આનાં કિધર ? ૧૨
- સખ છવન નિજ બુદ્ધિસેં, સમુજત કરત વિચાર;
કિયા કર્મભિ હોત હૈ, નિજ મતિકે અનુસાર ૧૩
- જિરકા ખિકાર મર ગયે, જો હૈ પરમ હિ શાંત,
સોઈ ઉત્તમ પુરુષ જુ, સ્વરૂપમેં નિર્ભાંત ૧૪
- કિતની જીંદગી ચલ ગઈ, કિતના કિય સતકામ,
કિતનાં સમરણ કર લીયા, અંતનકે બિશ્રામ ૧૫
- સાર ખિચકે સખ જગે, પી લો સારામૃત,
અસાર વિષવત્ છોડ દો, કયા અપને મતલબ ? ૧૬

દૂસરા ધંધા ધારકે, દૂસરા કરનાં કામ;
 હાથે એક લી નાં બને, તૂટલી તાલ તમામ. ૧૭
 ઉઠ જાનાં હૈ ઈધરસેં, પલસેં મેરે મિત;
 સુમરન કર લો સાંઈકા, રખો રેન દિન ચિત. ૧૮
 જો હમ તત્વસ્વરૂપ હૈ, જો હમ પરમાનંદ;
 શોચ કરે અખ કાહેકું, જો જગ મિથ્યા ફંદ. ૧૯

x   x   x   x

જો આયે સો જાયેંગે, રહનહાર ન કોઈ;
 આયે નહિ સો રેઈંગે, અચરજ ખાતાં સોઈ. ૨૦
 જીવ જગતસેં ઉઠ ગયા, શોધે ઉસ્કા મૂલ;
 રેન દિન ચિંતા લગી, હોત હૃદયમેં શૂલ. ૨૧
 છાડ સખેં બકવાદ, ધ્યાન લગાદે બ્રહ્મમેં;
 મિટે સખી ફરિયાદ, બહુત કાલકે દુઃખી. ૨૨
 વિષયનરકમેં કીટવત, ખદખદતેં સખલોક;
 શ્રીગુરુચરનપ્રતાપતેં, ઉગરત સુભાગી કોક. ૨૩
 ઉપાધિ ઓ આપત્તિકા, શુદ્ધ પૂરે ભંડાર;
 શ્રીગુરુચરન કૃપાહુતેં, નીકસત સુભાગી બહાર. ૨૪
 સત્ય પ્રભુકી ગોદ હૈ, અસત્ય સિંહકા મુખ;
 બહુત મુખ પ્રભુગોદમેં, સિંહ મુખમેં અતિ દુઃખ. ૨૫
 ઓ ગાફિલ કયા ભુગ રહે? દશ્યકું ધરકે પ્રીત;
 ચહુત સુક્તિ બંધન પડે, વો હે ક્યાંકી રીત? ૨૬

—[*]—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[દ્વિતીય જ્યેષ્ઠ-આષાઢ]

✓ [શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલાંમાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પોષાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને રત્નુત્તિ. સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતઃહેમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોત્તુ અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહા-રામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથાપછી સમાધિ-મંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ. સાયંસંધ્યા જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવત્પ્રાર્થના-મહિમ્નસ્તોત્ર ને જપશંકરસ્તોત્ર.]

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન: આપાદીપૂર્ણિમા એ શ્રીઆસપૂર્ણિમા-શુરુપૂર્ણિમા હોઈ પ્રત્યેક વર્ષની પેઠે આ વર્ષે પણ આપાદમુદિ પૂર્ણિમાને દિવસ શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન થયું હતું, ને આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ પણ રાખવામાં આવ્યો હતો, જેના સંવિસ્તર સમાચાર અન્યત્ર આપવામાં આવ્યા છે.

દ્રુટીમંડળની મીટીંગ:—પૂર્ણિમાના દિવસોમાં જનરલ દ્રુટીમંડળની તથા વ્યવસ્થાપક દ્રુટીમંડળની મીટીંગ મળી હતી, ને તેમાં કેટલાંક આવરયક કાર્યો કરવામાં આવ્યાં હતાં.

રુદ્રાભિષેક: આ મહિનામાં આનંદાશ્રમમાં નીચેના ગૃહસ્થોત્તરકથી લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યા હતા:—

શ્રી. ગિરધરલાલ વિદ્યુદાસ-કુંડલા, લઘુરુદ્ર બે, શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી, લઘુરુદ્ર ૧, ગઢવી ગોવિંદ બોજા-જંજીડા, લઘુરુદ્ર ૧, શ્રી. કૃષ્ણદાસ ચામજી-કરાંચી, લઘુરુદ્ર ૧, શ્રી. અંરજી કરમજી મીસ્ત્રી-કુંડલા લઘુરુદ્ર ૧, એક ભક્તજન-મુંબઈ. લઘુરુદ્ર ૧.

શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોગવરનગર, રુદ્રાભિષેક ૨, શ્રી. પુરુષોત્તમ બીમજી કેશોદ, રુદ્રાભિષેક ૧, શ્રી. મણીલાલ નાનજી ચંદારાણા-આનંદાશ્રમ, રુદ્રાભિષેક ૧, સદ્ગત શ્રી. રવંજી દેવજી તરકથી હા. શ્રી છગનલાલભાઈ રુદ્રાભિષેક ૫ તથા એક આનંદાશ્રમવાસીતરકથી રુદ્રાભિષેક ૧, એક ભક્તજન-મુંબઈ. રુદ્રાભિષેક ૧.

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

૩૧. ૫૧૫ મેસર્સ આર. પરીખની કંપની-કાગળના વેપારી-અમદાવાદ. ૩૧. ૧૬૧ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-જોડીઆ. ૩૧. ૧૧૧ શ્રી. તુલસીદામ જોડાલાઈ-કરાંચી. ૩૧. ૧૧૫ સદ્ગત શેઠ લાયાલાલ છોટાલાલ હા. ભાઈ ઈંદુકુમાર લાયાલાલ-લાવનગર. ૩૧. ૧૫૫ શેઠ છગનલાલ વાલજી જામનગરવાળાના પુત્ર ભાઈ મનમુખલાલના જગનનિમિત્તે. ૩૧. ૧૦૧ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-ગરેજ, પોતાના સદ્ગત પુત્ર જગદીશચંદ્રના આત્મકથ્યાણુર્થે વ્યાજમાંથી પૃત્યપાદશ્રીને થાળ ધરવામાટે. ૩૧. ૧૩૫ શ્રી. મંગળદાસ માધવલાલ વ્યાસ-સાદરા. ૩૧. ૧૧૫ શ્રી. રણછોડદાસ નારણજી દુકર-ચોરખંદર. હા. શ્રીવજ્રબેન. ૩૧. ૧૦૫ શ્રીમતી ગંગાબહેન-લીંછુડા. ૩૧. ૨૫૫ શેઠ પીરોજશાહ એરવશાહ હાવવાય, ડોક્ટર-એમને સાં માહીમમાં ગુરુઅંધુઓએ મળી શ્રી. સદ્ગુરુપૂજન કરતાં બેટના આવેલા તે. (ઉપરાંત એક ધોતીઈ પણ ધરાયું હતું) ૩૧. ૧૦૧ બાપ્તી સરદારકુવરબા-મહેલોલ. ૩૧. ૧૧૫ ભાઈ મનમુખલાલ છગનલાલ-જામનગર. ૩૧. ૨૬૧ શ્રી. અંજિતરાય હરિદામ પારેખ-મુંબઈ.

ઉપરાંત ૩૧. ૨૬૮૧૧ સદ્ગત શ્રીમતી શિવકુંવરબહેન વરતેજવાળાંના નામે આનંદાશ્રમમાં એક મદાન બંધાવવામાટે શ્રી. મણીલાલ નાનજી ચંદારાણાદયુ ભેટ આવ્યા છે, તથા ૩૧.

૧૫૦] જૂનાગઢવાળા શ્રી. કલ્યાણસિંહ ભવાનસિંહ ઠાકોરદત્ત આનંદાશ્રમમાં એક મહાન બંધાવવા ભેટ આપ્યા છે, જેવડે બંને મહાનો બંધાઈ ગયાં છે. તેમજ મુંબઈ-નિવાસી એક ભક્તજનતરફથી રૂ. ૩૫૦] ખર્ચી આનંદાશ્રમના બહારના કંપાઉંડમાં એક ખોરીંગ તથા સ્ત્રીઓમાટે સ્નાનગૃહ કરાવવામાં આવ્યું છે. રૂ. ૧૦૦] શેઠ પ્રાગજી દેવજી-કરાંચીવાળાતરફથી પણ આનંદાશ્રમમાં મહાન બંધાવવાપેટે મળ્યા છે.

ભોજન અને થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુ-શ્રીની. પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યું હતું:—

રૂ. ૧૩-૧૧-૯ શ્રી. ગૌરીશંકર નાગજી-ધંગોરાળા, રૂ. ૨૦-૪-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી. રૂ. ૧૫-૮-૦ ગઢવી ગોવિંદ ભોજન-જામખડા. રૂ. ૨૫-૧૪-૯ અ. સૌ. ગોદાવરીબહેન લાલસિંહજી-કુંતિયાણા. (વટસાવિત્રી વ્રતનિમિત્તે ભોજન તથા ફલાહારના.) રૂ. ૧૭-૧૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ ભીમજી-કેશોદ. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. પ્રભાશંકર કાલીદાસ વ્યાસ-શાહપુર. (વિદ્યાર્થીઓનું ભોજન.) રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમદાસ ત્રિભુવનદાસ-દાંક. રૂ. ૨૭-૮-૬ સદ્ગત શેઠ લાયાલાલ છોટાલાલ હા. ભાઈ ઈંદુકુમાર લાયાલાલ દક્કર-ભાવનગર. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ. (વિદ્યાર્થીઓને સાદું ભોજન.) રૂ. ૧૪-૦-૦ (ચૈત્રના ભોજનના) તથા રૂ. ૨૩-૨-૯ (આષાઢના ભોજનના) સદ્ગત શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી. હા. શ્રી. છગનલાલભાઈ-જામનગર. રૂ. ૨૪-૦-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ દક્કર-કુંડલા.

રૂ. ૮] શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચીવાળાતરફથી પૂજ્યપાદશ્રીને ચાતુર્માસમાટે દૂધ ધરવાનિમિત્તે. સિવાય નીચેની રકમો વિદ્યાર્થીઓનિમિત્તે જમા આવી છે.

રૂ. ૧-૧૪-૯ શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ-કુંતિયાણા. (ત્રણ વિદ્યાર્થીઓના ભોજન-નિમિત્ત.) રૂ. ૩-૮-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુંડલા. (૧૧ વિદ્યાર્થીઓના સાદા ભોજનના.) રૂ. ૨-૮-૦ શ્રીમતી પ્રેમબાઈ રામજી-કરાંચી. રૂ. ૨-૧૨-૦ એક ગૃહસ્થ-તરફથી વિદ્યાર્થીઓના ભોજનના. રૂ. ૧-૧૨-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમરાય અનંતરાય-માંગરોળ. (ત્રણ વિદ્યાર્થીઓના ભોજનનિમિત્ત.) રૂ. ૨-૦-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી. દૂધનિમિત્તે. રૂ. ૧-૮-૦ શ્રી. શાંતિલાલ નરોત્તમદાસ-મુંબઈ-વિદ્યાર્થીઓને દૂધનિમિત્તે.

રૂ. ૫] શ્રી. રામજી વિશ્રામ કરાંચીવાળાતરફથી તેમના પિતાના કલ્યાણાર્થે પૂજ્ય-પાદશ્રીકૃત પુસ્તકો વિદ્યાર્થીઓને આપવાનિમિત્તે.

થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

રૂ. ૧] શ્રી. કરસનદાસ હરજી-જૂનાગઢ. રૂ. ૧] એક આનંદાશ્રમવાસી. રૂ. ૨]] શ્રીમતી બહેન પ્રેમબાઈ રામજી-કરાંચી. રૂ. ૫] શ્રી. કનૈયાલાલ ચંદુલાલ ત્રિવેદી-મુંબઈ. રૂ. ૫] ભટ્ટ વાસુદેવ પુરુષોત્તમ-અમદાવાદ. રૂ. ૧] શ્રી. રામજી વિશ્રામ-કરાંચી. રૂ. ૧] શ્રી. મણિશંકર કરશનજી ઝોઝા-અમદાવાદ. રૂ. ૨]] શ્રી. કાનજી મેપા-નૈરોબી. (જે થાળ) રૂ. ૧] શ્રી. વલ્લભસિંહ માનસિંહ ઠાકોર-કુંતિયાણા. રૂ. ૧] શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ-દાકર. રૂ. ૨]] શ્રી. શાંતિલાલ નરોત્તમદાસ-મુંબઈ. (જે થાળ.) રૂ. ૧] શ્રીમતી ગંગાબહેન હીરાલાલ-પ્રાંતીજ. રૂ. ૨]] શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. રૂ. ૨]] શ્રી. કૃષ્ણદાસ રથામજી-કરાંચી. રૂ. ૧] શ્રી. સુંદરજી બેચર તન્ના-માંગરોળ. રૂ. ૩]] શ્રી. તુલસીદાસ જેઠાભાઈ-

કરાંચી. (૩ થાળ.) રૂ. ૧૧. શ્રી. લીલાધર ખટાઉ-કરાંચી. રૂ. ૫૫ થી. રતિલાલ ભાણુજી-ભાવનગર. રૂ. ૧૧ થી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હાકાર-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૧ થી. ચણવંતસિંહ જલમસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૧૧ થી. વચરામ જેઠા. રૂ. ૧૫ થી. લાલશંકર જવાનીચંકર-માંગરોળ. રૂ. ૫૫ થી. કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ (ચાર થાળ.) રૂ. ૧૧ થી. અમૃતલાલ ખરેમાનંદ-દામનગર. રૂ. ૧૧ થીમતી દોલતબેન-પોરબંદર. રૂ. ૧૧ થી. વીરેશ્વર પદમાનંદ-મોટી ધસારી. રૂ. ૧૧ થી. ભાણુજી મૂળજી-જમનેધપુર. રૂ. ૧૧ થી. રણુછોડદાસ નારણુજી-પોરબંદર. રૂ. ૧૧ થીમતી બહેન સતોડબેન. રૂ. ૨૧૧ થી પ્રાગજી દેવજી તથા તેમનાં પત્ની-કરાંચી. રૂ. ૧૧ થી. હાકરશી નાયાલાલ-કુંતિયાણા. રૂ. ૧૧ થી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૧ થી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર. રૂ. ૨૧૫ થી. ઇંદુકુમાર ભાયાલાલ છોટાલાલ હક્કર ભાવનગર-તરફથી હા. શ્રી. લાલશંકર ધ. દવે. રૂ. ૧૧ થી. દુર્લભજી નાગજી-કુંડલા. રૂ. ૧૧ થી. પુરુષોત્તમરાય અનંતરાય-માંગરોળ. રૂ. ૧૧ થી મનવંતરાય કરશનજી ઝોઝા-ઉધના. રૂ. ૧૧ થી. હરજી લાલજી જેઠાભાઈ-કરદેજ. રૂ. ૧૧ થી રાજસી જીવરાજ-વાંકોનેર. સદ્ગત શ્રી. ગૌરીશંકર બાઈશંકરત્રિવેદી-જોરાવરનગરવાળાતરફથી આનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી રકમમાંથી થાળ ૧. રૂ. ૭૧ એક ભક્તજન-મુંગઈ. (થાળ ૬.) રૂ. ૭૧ થી રૂગનાથ જાદવજી ગાંધી-રાજકોટ. (થાળ ૬.) રૂ. ૧૧ થી અંબાશંકર નાનજી જોશી-આનંદાશ્રમ.

અર્પણકાંડીપદ્મપ્રાણે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અર્પણકાંડીપદ્મનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો જમા આવી છે:—

રૂ. ૧૫ થી. રામજી વિશ્રામ-કરાંચી. રૂ. ૦૧ અ. સૌ. બહેન ગોદાવરીબાઈ-કુંતિયાણા. રૂ. ૦૧ થી. રતિલાલ ભાણુજી-ભાવનગર રૂ. ૦૧ થી. વલ્લભસિંહ માનસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૦૧ થી. માનસિંહ નથુસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૨૧૧ થી. હર્ષદરાય મંકારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. રૂ. ૦૧૧ થી. સુંદરજી ખેચર તત્તા-માંગરોળ. રૂ. ૦૧ થી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હાકાર-જૂનાગઢ. રૂ. ૦૧ બહેન મણિબાઈ રૂ. ૦૧ થી કૃષ્ણદાસ શ્યામજી-કરાંચી રૂ. ૧૧ થી. ભાણુજી મૂળજી-જમનેધપુર. રૂ. ૧-૦-૦ થી. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુંડલા. રૂ. ૦૧ થી. તાપીશંકર જયશંકર-જંબુસર. રૂ. ૨-૦-૦ થી પ્રાગજી દેવજી તથા તેમનાં પત્ની-કરાંચી. રૂ. ૨૧૧ થી. હાકરશી નાયાલાલ-કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૦-૦ થી. રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૦૧૧ થી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર રૂ. ૦૧ થી દુર્લભજી નાગજી-કુંડલા. રૂ. ૨૧૧ થી. રૂગનાથ જાદવજી ગાંધી-રાજકોટ. રૂ. ૧૧ થી અદ્રકાંત વિઠ્ઠલદાસ-મુંગઈ. રૂ. ૧૫ થી. અંબાશંકરભાઈ ત્રિવેદીનાં પત્ની-જોરાવરનગર.

પોરબંદરના રહીશ સદ્ગત રણુછોડદાસ નારણુજી હક્કરતરફથી. શ્રી ૦ આણંદલાલભાઈ હથુ નીચેની વસ્તુઓ શ્રી. આનંદાશ્રમમાં ભેટ આવી છે:—

અંદાનાં વાસણો: ૧ લોટો તોલા ૨૬, ૧ પ્યાલો તોલા ૫, ૧ રકાબી તોલા ૯, ૧ વાટકી તોલા ૨, ૧ નાની ઝારી તોલા ૮. તથા ગાલીચો ૧, ઘોતીઉં ૧, સતાર ૧ ને પૂજ્યપાદશ્રીની જમી ૧.

સુધારે:—“આનંદાશ્રમ”ના ગયા અંકના પૃથ પૃથની ૭મી લીટીમાં શ્રી. બહેચર-લાલ દલપતરામ, મહેતા છપાયું છે સાં શ્રી. દલપતરામ બહેચરલાલ એમ વાંચવાનું છે.

પરચુરણ મેટ

(પ્રથમ દ્વિતીય ત્રયેષ્ઠ તથા આષાઠ)

- ૩-૦-૦ શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દેવે-વંથલી
 ૧-૦-૦ અ. સૌ. પાર્વતીબાઈ દુર્લભજી ,,
 ૧-૦-૦ શ્રી. ધર્મશ્રીલાલ ધનેશ્વર ભટ્ટ-લીંબડી
 ૦-૨-૯ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૭-૮-૦ શ્રી. રામસિંહજી સખળસિંહજી-કુંતિયાણા
 ૦-૫-૩ ,, અમૃતલાલ ગોવર્ધન દેશાઈ-
 બરડીઆ
 ૧-૦-૦ શ્રી રાવતેશ્વર ધર્મશાળાના અધ્યક્ષ
 તરફથી
 ૧-૦-૦ શ્રી નરેન્દ્રસિંહજી દયાળસિંહજી-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ અ. સૌ. ઉષાબહેન પ્રતાપસિંહજી ,,
 ૪-૦-૦ અ. સૌ. બંસીબહેન પ્રતાપસિંહજી ,,
 ૩-૦-૦ શ્રીમતી અવલબહેન ,,
 ૨-૧૨-૦ અ. સૌ. હરિબાબહેન લાલસિંહજી-
 કુંતિયાણા
 ૨-૮-૦ અ. સૌ. બચ્ચીબહેન-જૂનાગઢ
 ૦-૪-૦ શ્રી. પ્રાણશંકર ભીમશંકર-મોજદડ
 ૦-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 ૦-૨-૦ શ્રીમતી તારાબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. તુલજશંકર પોપટલાલ
 ૦-૨-૦ ,, ધર્મજીશંકર ઉમયાશંકર
 ૦-૨-૦ ,, નવીનચંદ્ર ગુણવંતરાય
 ૦-૪-૦ ,, મૂળજી ગોકળ-કોલકી
 ૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન-ખીલખા
 ૫-૦-૦ શ્રી. પ્રાણકુંવરબહેન ચકુભાઈ મહેતા
 રાજકોટ
 ૫-૦-૦ શ્રી. મહાલક્ષ્મી નરભૈરામ જોશી
 રાજકોટ
 ૩-૪-૦ ,, મણિબહેન વલ્લભરામ ,,
 ૫-૦-૦ ,, વિજયાબહેન વસનજી દેશાઈ-
 વડોદરા. હ. નારણજી મગનલાલ દેશાઈ
 ૦-૧-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
 ૦-૮-૦ શ્રી. પ્રેમજી રાઘવ-જૂનાગઢ

- ૦-૫-૦ શ્રી. મેઘજી રૂઝા-જૂનાગઢ
 ૦-૨-૦ ,, નાનબાઈબહેન (દૂધનિમિત્તે)
 ૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ ગોવિંદજી લાખાણી
 હ. અનંતપ્રસાદ
 ૦-૧-૦ શ્રી. છોટાલાલ વિકુલજી ભટ્ટ-રાજકોટ
 ૦-૩-૭ પરચુરણ.
 ૧-૦-૦ શ્રી. મૂળશંકર માવજી-સરદારગઢ
 ૦-૨-૦ શ્રીમતી અમૃતબાઈ રામજી-કોટડી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ધર્મજીરામ કૃષ્ણદેવ પંડ્યા-સ
 (આષાઠી પૂનમની ભેટ)
 ૦-૦-૩ પરચુરણ
 ૧-૪-૦ શ્રી. લાલજી ડાહ્યાભાઈ લાખાણી-
 પોરબંદર
 ૦-૫-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દેવે-રાજ
 ૦-૪-૦ ચિ. નારાયણ રમણિકલાલ દેવે
 ૨-૮-૦ કરંચી આનંદાશ્રમમાં પરચુરણભેટના
 ૦-૯-૦ શ્રી. સોમજી વાલજી-ખડીઆ
 ૧-૦-૦ શ્રી. લાનુલાલ પોપટલાલ-જૂનાગઢ
 ૨-૦-૦ ,, રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ-ઐંગલોર
 ૦-૮-૦ ,, ,, (નિલદાન)
 ૦-૪-૦ ,, ચંપકલાલ મૂળશંકર-મેદરડા
 ૦-૪-૦ ,, રણછોડદાસ ,,
 ૦-૪-૦ ,, હરજીવનદાસ છગનલાલ ,,
 ૦-૧-૧ પરચુરણ
 ૦-૮-૦ શ્રી દેવબાઈ દામજી-ખાંટવા
 હા. શ્રી ગંગાબહેન
 ૨-૦-૦ શ્રી. અ. સૌ. પ્રભાકુંવર ત્રિકમરાય-
 પોરબંદર
 ૦-૧-૮|| પરચુરણ ભેટ
 ૦-૨-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
 ૮-૦-૩ પુરુષોત્તમ માસની ૩૦ની પૂજનભેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ ના. ચંદારાણી
 ૧-૦-૦ ,, કરશનદાસ હરજી
 ૧-૦-૦ મધુવનદાસ ચંદુલાલ,

૦-૪-૦ શ્રી. દયારામ મુળજી-શાસ્ત્રી

૦-૨-૦ ,, પંડિત રઘુનંદન ઝા.

૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી

૦-૪-૦ ઇ. બહાપ્રદાશજી

૦-૪-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિ. દવે

૦-૧-૦ ,, પુરુષોત્તમ રાધવ

૧-૦-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન

૦-૨-૦ લાઈ ભગવાનજી મનુલાઈ

૦-૨-૦ અ. સૌ. મણિબહેન

૦-૨-૦ શ્રીમતી તારાબહેન

૦-૧-૩ પરચુરણ

૦-૪-૦ શ્રી. ચામજી રૂડા

૧-૪-૦ ,, ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ

૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન

૦-૨-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન જોડા

૦-૪-૦ કુમારી કાંતા બેચરાલાલ

૦-૨-૦ શ્રીમતી કસ્તૂરબાઈ જેશંકર

૮-૦-૩

૦-૪-૦ શ્રી. નરશી બાણજી-કાલકી. દુધનિમિત્તે

૧-૪-૦ ,, ચામજી રૂડા-જૂનાગઢ

૧-૪-૦ ,, પુરુષોત્તમ રાધવ-શીલુડા

૧-૪-૦ ,, જયંતીલાલ દુર્લભજી-અમરેલી

૨-૦-૦ ,, મધુવનદાસ ચંદુલાલ

૧-૦-૦ બહેન વસંતગૌરી દુર્લભજી-નાસિક

૦-૪-૦ શ્રી. ધરમશી લખમણ-અમરેલી

૧-૨-૦ ,, મધુવનદાસ ચંદુલાલ-પરચુરણજીવન

૫-૦-૦ ,, ,, નિલદાન

૦-૪-૦ ,, ભગવાનજી, મનુલાઈ-ભાવનગર

૧-૪-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર નાગજી-ધૃંગારાજા

૨-૮-૦ યિ. શશિકુમાર દયાળસિંહજી-જૂનાગઢ

૨-૮-૦ લાઈ ધનસ્યામ-ચોરજંદર

૨-૮-૦ લાઈ અરવિંદકુમાર ,,

૦-૪-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે-રાજકોટ

૦-૧-૦ યિ. નારાયણ રમણિકલાલ દવે ,,

૦-૨-૪ પરચુરણ

૫-૪-૦ શેઠ મુળજી પ્રાણજી-કરાંચી

૫-૪-૦ શેઠ મુળજી પ્રાણજી ,,

૪-૪-૦ શ્રી. પ્રાણશંકર વાલજી પંડ્યા-ધોરાજી

૫-૪-૦ શ્રી. કાનજી મેપા-નૈરોળી

૦-૪-૦ બહેન મુળજીબા-ખીલખા

૦-૪-૦ બહેન કસ્તૂરબાઈ ,,

૦-૨-૦ શ્રીમતી મણિબહેન ,,

૧-૦-૦ શ્રી. ચોપટલાલ તારાચંદ વકીલ-

જૂનાગઢ

૧-૦-૦ ,, જેચંદ બહેચર કવેરી ,,

૦-૮-૦ ,, પ્રાણશંકર પ્રભાશંકર-ચોપરડા

૧-૦-૦ શ્રી. સમજાસિંહ જલમસિંહ દોશર

મુતિયાણા

૧-૦-૦ અ. સૌ. બહેન ગોદાવરીબાઈ

(વરસાવિત્રીવતનિમિત્તે પૂજનબેટના)

૨-૦-૦ અ. સૌ. પ્રભાવતીબહેન-જૂનાગઢ

૦-૮-૦ બહેન નર્મદા સમજાસિંહ

૦-૪-૦ શ્રી. નિર્મળસિંહ રઘુનાથસિંહ

૦-૧-૦ પરચુરણ

૨-૦-૦ શ્રી. રતિલાલ બાણજી-ભાવનગર

૦-૪-૦ ,, ચંદુલાલ પ્રાણલાલ

૦-૧-૩ પરચુરણ

૦-૧-૬ શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-ભાવનગર

૨-૮-૦ ,, શંકરલાલ રામચંદ્રપ-ખાંડવા

૦-૨-૦ ,, માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા

૦-૮-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી

૦-૪-૦ શ્રી. મુળશંકર કાનજી-ખીલખા

૧-૦-૦ ,, માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા

વૈશાખ તથા પ્રથમજ્યેષ્ઠના નિલદાનના

૦-૨-૦ યિ. ભગવતી ચાંબાશંકર જેશી

૦-૧-૩ પરચુરણ

૬-૦-૦ શ્રી. ત્રિભુવનદાસ ધનજી રામ-કરાંચી

૧-૪-૦ બહેન અમુલાબાઈ કાળાવાળા-ખીલખા

૮-૪-૦ પરચુરણ

૧-૧૨-૦ શ્રી. નાગશર્મા-ગમદણ

૨-૪-૦ ,, તુલસીદાસ જેઠાલાઈ-કરાંચી

૫-૪-૦ શ્રી. લીલાધર ખટાઉ કરાંચી
 ૦-૪-૦ ,, સાણેશલાલ નાનજી ચંદારાણી
 ૦-૨-૦ ,, જટારાંકર રેવાશંકરનાં પત્ની
 ૦-૫-૩ ,, તુલસીદાસ જેઠાભાઈ-કરાંચી
 ૦-૪-૩ ખહેન ધનકુંવર તુલસીદાસ ,,
 ૧-૪-૦ શ્રી. મેરજી પુનઝ-મોટી ધસારી
 ૨-૦-૦ ,, દામોદર રામજી તથવાણી-કેશોદ
 ૧-૦-૦ ,, રઘુનાથ જલદવજી-મેદરડા
 ૦-૧૪-૦ ,, ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ નિલ-
 દાનના
 ૨-૦-૦ ,, રામજી બીગા નારી હા. શ્રી. લા.
 ધ. દવે
 ૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ જેઠાલાલ મજીડીઆ
 મુંખઈ
 ૧-૦-૦ પુરુષોત્તમદાસ નારાયણદાસ-સનાવદ
 ૧-૦-૦ બ્રહ્મચારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. મકનજીભાઈ-જમનગર
 ૨-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી ,,
 ૦-૮-૦ શ્રી. ઉછરંગલાલ શંભુલાલ વેરા-
 અમદાવાદ. દૂધ ધરવાનિમિતે
 ૦-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર હરિરામ-ગાંધી
 ૧-૦-૦ ,, મહાશંકર જગનલાલ રાવજી
 ભાવનગર
 ૦-૨-૦ ,, મણિખહેન
 ૧-૦-૩ ,, દેવશંકર મોરારજી-દેવરાણી
 ૦-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ
 માંજરોજી
 -૧-૦ ,, મોતીલાલ વટસલજી
 ૧-૮-૦ ,, દારકદાસ ખેતસી જેડીઆ
 ૦-૮-૦ ,, હુંગરશી ખેતસી ,,
 ૧-૦-૦ ,, તર્મદાખહેન કુંડલા
 ૨-૦-૦ ,, ગિરધરલાલ ત્રિકુલદાસ ,,
 ૧-૦-૦ ,, અરજણ દરમણનાં પત્ની ,,
 ૨-૦-૦ ,, દુર્લભજી નાગજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, લાલજી નાગજી ,,
 ૦-૧-૦ ,, જટારાંકર ભાઈનાં માતૃશ્રી
 ૦-૨-૦ ,, ,, માતૃશ્રી

૦-૩-૩ પરચુરણ
 ૦-૬-૦ ખેન મણિખાઈ-દેવરાણી
 ૧-૦-૦ શેઠ પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી
 ૧-૦-૦ ,, મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજમઠ
 ૧-૦-૦ ,, રતિલાલ ,,
 ૦-૪-૦ શ્રી લીલાધરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, નારણદાસ જમનાદાસ-જમનગર
 ૦-૮-૦ ,, રૂપશી કાળા રાજમઠ
 ૧-૦-૦ ,, આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી
 પોરબંદર
 ૧-૦-૦ ,, ,, નાં પત્ની
 ૧-૦-૦ ,, વજીખેન ગોવિંદજીભાઈ
 પોરબંદર
 ૧-૦-૦ ચિ. મંગળાગૌરી આણંદલાલ ,,
 ૨-૦-૦ ખેન દમયંતી આણંદલાલ ,,
 ૩-૦-૦ સી. લાલશંકર લવાનીશંકર માંકડ
 આવણ, લાદરવા ને આસોની ભેટના
 ૪-૦-૦ કરાંચી આનંદાશ્રમમાં પરચુરણ ભેટના
 આવેલા હા. શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી
 ૨-૪-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી-કરાંચી
 ૬-૦-૦ ,, લાલજી ડાહ્યાભાઈ-પોરબંદર
 (કાગણથી આપાઠસુધીની ભેટના)
 ૧-૦-૦ ,, આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી-
 (પ્રથમ જેઠ માસની ભેટના) પોરબંદર
 ૦-૫-૦ પોરબંદર આનંદાશ્રમમાં પરચુરણ ભેટ
 ૦-૪-૬ શ્રી. હરશનજી પ્રાણજીવન ઓગ્રા-
 પોરબંદર
 ૨-૮-૦ ,, લાલજી ડાહ્યાભાઈ લાખાણી ,,
 ૨-૦-૦ ,, ખેન અન્વણીખાઈ આવજી ,,
 ૦-૮-૦ ,, મોતીખાઈ સારરવત ,,
 ૧-૯-૩ ,, આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી ,,
 ૧-૪-૦ ,, સાણેશલાલ નાનજી ચંદારાણી
 ૧-૪-૦ ,, નાથા ડાહ્યા-લુણીવાવ
 ૧-૪-૦ ,, કણુખી વગ્ગલી-ગોંડલ
 ૧-૪-૦ ,, ખેન દીવાળી જીવન-ગૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, શ્રી. મગનલાલ આણંદજી-કુંડલા
 ૧-૪-૦ ખેન તંદુ દેરાવજી

- ૨-૦-૦ શ્રી. દેવચંદ હંસરાજ-ગરબ
 ૧-૦-૦ " ગિરધર હંસરાજ " "
 ૨-૦-૦ " લક્ષ્મીદાસ " "
 ૨-૦-૦ " જમનાદાસ રામજી-ખડીઆ
 ૦-૫-૩ " પ્રેમજી મૂળશંકર-અગતગર્હ
 ૧-૦-૦ " મંગળજી માવજી-ગજકોટ
 " હા. રૂપશીભાર્ગી
 ૦-૮-૦ " વીરધર પરમાનંદ દૂધનિમિત્તે
 ૧-૦-૦ " હર્ષિદાસ અંબારામ-માદરા
 ૨-૦-૦ ખેત રેવાભાર્ગી-સાદરા
 ૧-૦-૦ આનંદાશમ-સાદરા
 ૫-૦-૦ શ્રી. ગુણવંતમિલ જલમમિલજી
 ૧-૦-૦ " લગ્નમિલજી પ્રતાપમિલજી
 ૧-૦-૦ " રમણમિલજી ગુણવંતમિલજી
 ૧-૪-૦ " પ્રફુલ્લચંદ્ર શંકરદાસ-મેઝાણા
 ૧-૦-૦ " લક્ષ્મીશંકર દરગનજી-કુંડવા
 ૧-૦-૦ " શિવશંકર રાઠરદાસ વોરા-માંગેરા
 ૧-૦-૦ " હરસુખરાય ત્રગદાસ શુક્લ " "
 ૦-૪-૦ શ્રી નંદુખેતનરક્ષી
 ૧-૦-૦ " જ્યેષ્ઠ બહેચર ઝવેરી
 ૧-૪-૦ " દાકરશી નાથાલાલ
 ૦-૮-૦ " ભગવાનજી હરદેવ-જળગીઆ
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગિરધરદાસ વિઠ્ઠલદામ-કુંડલા
 ૦-૪-૦ " ગોપાલજી ગૌરીશંકર-અમરેલી
 ૧-૦-૦ " ભાતુરંકર વૃદાવન-જૂનાગઢ
 ૧-૪-૦ " નરશીદાસ રૂઝનાથ-કર્ગચી
 ૧-૦-૦ " દારકાદામ ખેતમી-જોડીઆ
 ૨-૦-૦ " મગનદાસ ડાલાભાર્ગી-રાજકોટ
 ૧-૦-૦ " રતિદાસ " "
 ૦-૮-૦ એક બહેન
 ૦-૧૨-૦ શ્રી. વલ્લભજી પરમાનંદ-ખડીયા
 ૧-૪-૦ શ્રી. પીતાંબર કરશનજી-કર્ગચી
 ૦-૧૦-૦ પદ્મસુરજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગોવિંદજી ડાળાભાર્ગી-વીસાવર
 ૧-૦-૦ " પુરુષોત્તમ લાલજી-શાહપુર
 ૦-૪-૦ " હરજી દીડા-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ " લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યામ-ધોરાજી
 ૧-૦-૦ " પ્રાગજી દેવજી-કર્ગચી
 ૦-૪-૦ " ચત્રમુજી લીમજી-ગોર-મંદર
 ૦-૪-૦ " શાંતિદાસ ચત્રમુજી
 ૦-૨-૦ મણિબહેન અમથાલાલ
 ૧-૦-૦ શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી
 ૫-૦-૦ " વજ્રમહેન " "
 ૧-૦-૦ " આણંદલાલભાર્ગીના પત્ની
 ૧-૪-૦ " કૃષ્ણાણજી ગોવિંદજીભાર્ગીના પત્ની
 ૧-૦-૦ ચિ મગળાગોરી આણંદલાલ
 ૧-૪-૦ વજ્રમહેન નારણજી-ગોર-મંદર
 ૦-૮-૦ શ્રી ત્રિમુખન જૂનાભાર્ગી-મંદરડા
 ૦-૨-૦ " લાવજી રામજી-કેગોદ
 ૧-૦-૦ બહેન વિજયાવલ્લભી લક્ષ્મીશંકર-ધણુકા
 ૧-૪-૦ શ્રી. નાગાયણ પાદુરંગ દેનાપાડે-માંડવી
 ૨-૦-૦ " માણેજીલાલ દામોદર-ઉમરેઠ
 ૨-૪-૦ " ચંદનગોરી કકોરભાર્ગી સરઘાણા
 ૧-૪-૦ " રૂક્મણીબેન " "
 ૧-૦-૦ " જોરાકર દેવજી-લાણુવડ
 ૧-૪-૦ મજલાલ વનમાળી-દકાણુ
 ૦-૪-૦ શિવરાકર દયાળજી બાસ
 ૦-૪-૦ ખેત જમનાભાર્ગી રામરામ-આંદવા
 ૩-૪-૦ શ્રી. રઘુનાથમિલ નથુસિદ-બેંગલોર
 ૨-૦-૦ " " આપાડ
 " સુદ ૧૫થી કા.સુ ૧૫મુધીના નિલ-
 દાનના
 ૫-૦-૦ શ્રી. રામલાલ ત્રિકમલાલ-લીમડી
 ૧-૦-૦ " કમનદાસ જૂનાભાર્ગી-ગધનપુર
 ૮-૦-૦ શ્રીમતી નાનીબેન, પાર્વતીબેન, મહા-
 લક્ષ્મી બેન ને શ્રી હરિવલ્લભ ખાતી
 સુરત
 ૧-૦-૦ શ્રી. શારદાબેન-સુરત
 ૧-૦-૦ " હોટુભાર્ગી નિલાગમ-સુરત
 ૨-૦-૦ " ભગવાનજી ધાનેજી-ભાણુવડ
 ૧-૪-૦ " પીતાંબર ધાનેજી-રાજકોટ
 ૦-૧-૯ પરચુગણુ બેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. વસરામ જોડા
 ૧-૦-૦ " રતનશી લજી ઉમરાળા

- ૨-૮-૦ ,, દુર્લભજી નાજીજી કુંડલા
૦-૪-૦ શ્રી મણિભાઈ ચત્રભુજ ભાવનગર
૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, નાથાલાલ કચુ દ્વિતિયાણા
૦-૮-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ વંથળી
૧-૦-૦ ,, લાલશંકર ભવાનીશંકર માંગરોળ
૦-૪-૦ ,, પ્રાણશંકર ગોરાભાઈ વોરા
૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાધ
૩-૧-૦ ,, કેવળચંદ કાનજીભાઈ ગોંડલ
૧-૪-૦ ,, સોમનાથ ત્રિકમલાલ પાઠક

અમદાવાદ

- ૨-૦-૦ બેન પ્રભાલક્ષ્મી જયેંદ્રપ્રસાદ શ્રી
ગણપતરામ નાનાભાઈ ભટ્ટની વતી
અમદાવાદ
૧-૦-૦ શ્રી. વિઠ્ઠલદાસ હરગોવિંદદાસ જાની
મેસાણા

- ૨-૦-૦ બેન જયગંગા દયારામ મુખધ
૧-૦-૦ શ્રી નર્મદાબહેન કુંડલા
૧-૦-૦ ,, અરજણુ કરમણનાં પત્ની કુંડલા
૧-૦-૦ ,, આનંદાશ્રમ કુંડલા હા. નર્મદાબેન
૨-૦-૦ ,, કરશનદાસ હરજી જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, નારણ રવજી ઠક્કર કરોચી
૧-૦-૦ ,, જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી
ખોટાદ

- ૧-૪-૦ ,, હરિહર ધીરજરામ જોશી અમદાવાદ
૧-૦-૦ ,, મંગળજી મોતીભાઈ ટંકારા
૬-૧૩-૦ લોંબીમાં શ્રી દુર્ગાશંકર મણિશંકર
ઉપાધ્યાયને ત્યાં પૂજનભેટના

- ૩-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ
૧-૪-૦ ,, જડાવબેન-ભાવનગર
૧-૦-૦ ,, પ્રેમશંકર હરગોવિંદ ઠાકર-સિદ્ધપુર
૦-૮-૦ દરબારશ્રી જીવાવાળા રોટના મેનેજર સા.
૦-૨-૦ ,, ,, ,, વહીવટદાર સા.
૫-૦-૦ શ્રી. મહાશંકર છગનલાલ રાવળ-
ભાવનગર
૩-૦-૦ ,, ભાઈશંકર ધનજી દવે ,,
૧-૦-૦ ,, બળવંત કાનજી

- ૫-૧૧-૬ મોજીદડ આનંદાશ્રમમાં થયેલ પૂજન-
વેળા ભેટના આવેલા તે. હા. શ્રી.
હરદત્ત રેવાશંકર જોશી.

- ૧-૦-૦ બેન કમળાબાઈ રામજી-પડધરી
૫-૦-૦ સુતાર દેવજી રૂડા-દેવલાલી
૨-૦-૦ શ્રી. રામભટ્ટ પીતાંબર વૈઠ-વડતાલ
૧-૦-૦ ,, રામજી જૂઠાભાઈ-ઉપલેટા
૫-૩-૦ ,, સવાઈલાલ રણકેડદાસ-ધંધર
૨-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
૫-૦-૦ માંડળમાં શ્રીસદ્ગુરુપૂજન થયું
ભેટના. હા. શ્રી. ખાલાભાઈ

- ૧-૪-૦ શ્રી. હીરાલાલ મગનલાલ-અમદાવાદ
૧-૦-૦ ,, ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદારાણા
૧-૦-૦ ,, મધુવનદાસ ચંદુલાલ-ખાલીઅર
૧-૪-૦ ,, કેશવલાલ કરશનજી-ઓઝા
૦-૪-૦ ,, મૂળશંકર ભવાનીશંકર-જસદણ
૦-૪-૦ ,, મુગટરાય જગજીવન
૧-૪-૦ ,, મનસુખલાલ છગનલાલના સસસ-
તરફથી

- ૨-૦-૦ બ્રહ્મચારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
૦-૫-૦ બહેનશ્રી સુખજીબા
૦-૦-૩ પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી. હરિલાલ જીવરામ [
૧-૦-૦ ,, મંચજીલક્ષ્મી શંકરલાલ ત્રિવેદી ,,
૧-૦-૦ ,, ગોપાળભાઈ નરશીભાઈ
૩-૬-૦ ,, મણિશંકર ત્રિભુવન
૦-૮-૦ ,, મનવંતરાય કરશનજી-ઓઝા
૭-૧૨-૦ ,, લાલજી જેઠાભાઈ-કરદેજ
૬-૮-૦ જમજેધપુરમાં ગુરુબંધુઓએ પૂજન
કરતાં ભેટના હા. શ્રી. ચત્રભુજભાઈ
૮-૮-૦ સાણદના ગુરુબંધુઓતરફથી પૂજન-
ભેટના હા. હરિશંકર ભટ્ટ
૬-૨-૦ દીવામાં પૂજન થતાં આવેલી ભેટના
હા. શ્રી. મૂળજીભાઈ તુળશીભાઈ
૧૦-૯-૦ જંબુસરના ગુરુબંધુઓતરફથી પૂજન-
ભેટના
૫-૦-૦ શેઠ રાજશી જીવરાજ-વાંઝાનેર

૧-૪-૦ શ્રી. મગનલાલ કુમેરદાસ-અમદાવાદ
 - દા. મા ના. અમદાવાદ
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી મોતીબાઈ-બીલખા
 ૦-૧-૩ પરચુરણ
 ૨-૦-૦ શ્રી લાલુશંકર કાશીગમ-મુપેડી
 ૫-૦-૦ શ્રી મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, મહારાણીદામ ગોકુળદાસ-દેરાઈ
 ૨-૦-૦ ,, દુર્લભજી કરસનજી
 ૧-૦-૦ ,, જયેન્દ્રકુમાર મગનલાલ
 ૫-૪-૦ ,, પ્રાગજી દેવજી
 ૫-૦-૦ ,, ગતિલાલ ડાહ્યાભાઈ
 ૫-૪-૦ ,, દારૂદાસ ખેતસી
 ૨-૦-૦ ,, મહારાજકર જગનલાલ રાવળ
 ૧-૦-૦ ,, ઓધવજી હીંગજી બધેકા
 ૦-૪-૦ ,, જીવજીરામ આણુદાસ
 ૦-૪-૦ ,, ધર્મશી ખોડા
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર દાસજી વ્યામ
 ૧-૦-૦ ,, હરિશંકર ડાહ્યાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, મુળશંકર હરિરામ
 ૧-૦-૦ ,, ઓડીચ વિદ્યાર્થિભવન-જૂનાગઢ
 ૦-૮-૦ ,, સ્ટેશન માનર-બીલખા
 ૨-૦-૦ ,, જીવનરામ મગનજી ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ ,, હીંગમહેન
 ૧-૦-૦ ,, ત્રિવેણીમહેન
 ૧-૦-૦ ,, જટાશંકર ત્રિભુવન
 ૧-૦-૦ ,, મુળશંકર મોહનલાલ
 ૧-૦-૦ ,, ગતિલાલ જનજી
 ૨-૦-૦ ,, પોપટેલાલ તારાચંદ
 ૧-૦-૦ ,, દેવશંકર ગગારામ
 ૧-૦-૦ ,, હોટાલાલ પ્રાણશંકર
 ૦-૮-૦ ,, ગોધન રામજી દરજી
 ૧-૦-૦ ,, મોહનલાલ હીરજી
 ૧-૦-૦ ,, શુભાનરાય અગાશંકર રાવળ
 ૦-૪-૦ ,, રામશંકર મણિશંકર
 ૫-૪-૦ ,, રૂનાથ જીવજી
 ૧-૦-૦ ,, વેણીશંકર દયાગજી
 ૧-૦-૦ ,, રામનરાયજી દેવાશંકર

૧-૦-૦ શ્રી. મુળશંકર રાવજી
 ૧-૦-૦ ,, જગલનજી રાવજી
 ૧-૦-૦ ,, અનાશંકર લાલશંકર ત્રિવેડી
 ૧-૦-૦ ,, પદ્મશંકર અનાશંકર
 ૧-૦-૦ ,, ચંદુલાલ અનાશંકર
 ૧-૦-૦ શ્રી બાલકૃષ્ણ દયાનંદ રાવળ
 ૧-૦-૦ ,, નરસલાલ જોશી ત્રિવેડી
 ૦-૮-૦ ,, મધુજી શાંતિઆમજી
 ૨-૦-૦ ,, કેળવજી મનજીભાઈ પાવેખ
 ૧-૦-૦ ,, ગતનમી લલુભાઈ
 ૦-૦-૦ ,, રામકૃષ્ણ નવલશંકર દવે
 ૧-૦-૦ ,, જનજી પુરુષોત્તમ દવે
 ૧-૦-૦ ,, મણિશંકર હરજીવન
 ૧-૪-૦ ,, મીત્રી ગીંગા વસ્તા
 ૧-૪-૦ ,, નનકુખરામ નવલશંકર
 ૨-૦-૦ ,, કુમરમી ખેતગી
 ૧-૦-૦ ,, શિવજી દયારામ
 ૦-૮-૦ ,, ચીમનનાથ જયશંકર વ્યામ
 ૧-૦-૦ ,, મોગરજી ઓધવજી અઢીઆ
 ૦-૮-૦ ,, ગીરધરલાલ લક્ષ્મીચંદ ગાધી
 ૧-૦-૦ ,, મવજી ડાંગ
 ૧-૦-૦ ,, નરસેગમ ઓધવજી અઢીઆ
 ૧-૦-૦ ,, અમૃતલાલ કરસનલાલ
 ૧-૦-૦ ,, લાવજી મોરારજી
 ૫-૦-૦ ,, જટાશંકર રેવાનકર જાની
 ૧-૦-૦ ,, ધનેશ્વર દેવકૃષ્ણ
 ૧-૦-૦ ,, સ્વપનગમ ગોરધન
 ૧-૦-૦ ,, ત્રજલાલ ગૌરીશંકર
 ૧-૦-૦ ,, હરગોવિંદ પીતામગ તવાડી
 ૦-૨-૦ ,, ગિરજાશંકર
 ૪-૦-૦ ,, નાગજીરામ જૂનાદામ
 ૧-૦-૦ ,, ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, કલિતાલ વિનાર
 ૦-૪-૦ ,, હોમલાલ ગોમનદામ
 ૦-૪-૦ ,, હરજીવન
 ૧-૪-૦ ,, દારૂદામ શંકરજી
 ૦-૮-૦ ,, જટાશંકર ગોકુળજી દવે

૦-૮-૦	શ્રી. લક્ષ્મીશંકર કરશનજી
૧-૦-૦	જટાશંકર જગજીવન
૦-૮-૦	વસનજી રઘુરામ પંડ્યા
૧-૪-૦	રાધવજી વસ્તા
૦-૪-૦	અનંતરાય મણિશંકર
૧-૦-૦	દેવચંદ હંસરાજ
૧-૦-૦	કનૈયાલાલ મંગળદાસ
૧-૦-૦	લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ
૨-૦-૦	મંગળદાસ માધવલાલ
૧-૦-૦	જટાશંકર રઘુરામ
૦-૮-૦	અંબારામ દેવકૃષ્ણ
૦-૫-૦	ચંપકલાલ
૦-૪-૦	મૂળશંકર અંબારામ
૦-૮-૦	સૂર્યશંકર મહાશંકર
૦-૮-૦	પ્રાગજી મૂળજી
૦-૮-૦	પ્રભાશંકર
૨-૦-૦	ગોરધનદાસ જોડાલાલ
૧-૪-૦	ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ
૧-૦-૦	ચત્રભુજ લીમજી દવે
૦-૪-૦	ના પત્ની
૧-૦-૦	રસિકલાલ મક્ષતલાલ
૧-૦-૦	દેવચંદ પાનાચંદ
૧-૦-૦	શાંતિલાલ ચત્રભુજ
૧-૦-૦	નારણ રવજી
૧-૪-૦	ચત્રભુજ લાલજી
૧-૦-૦	લાલજી નાગજી
૦-૨-૦	રતિલાલ
૧-૦-૦	દુર્લભજી નાગજી
૧-૦-૦	લીલાધર હરજીવન
૧-૦-૦	હાલા કરશન
૦-૪-૦	લાલશંકર જટાશંકર
૦-૪-૦	નરોત્તમ જટાશંકર
૧-૦-૦	મોરારજી આધવજી અહીયા
૧-૦-૦	આધવજી વાધજી
૧-૪-૦	જટાશંકર મયારામ
૧-૦-૦	પ્રહાર્યારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
૧-૦-૦	પ્રહાર્યારી શ્રીપ્રહાર્યારી

૧-૦-૦	શ્રી. હાલાલાલ અંબારામ
૧-૦-૦	ચંદુલાલ માવજી
૧-૦-૦	કરણસિંહ વળભી
૧-૦-૦	નાથા હાલાલાલ
૦-૮-૦	લાલજી મૂળજી
૧-૦-૦	ગોવિંદ નારણ મીસ્ત્રી
૧-૦-૦	ત્રિભુવન શંકર દવે
૧-૪-૦	છગનલાલ ગોરધન
૧-૦-૦	ખીમા કેશવ
૦-૮-૦	ભાઈશંકર ત્રિભુવન
૦-૮-૦	રામજી હરખજી
૧-૦-૦	પોસ્ટ માસ્તર-ખીલખા
૦-૪-૦	દુર્લભજી પુરુષોત્તમ
૦-૪-૦	જોડાલાલ વજેરામ
૧-૦-૦	બેચરલાલ ભવાન
૦-૪-૦	મગનલાલ આણંદજી
૧-૦-૦	હરિશંકર ગાંગજી
૧-૦-૦	દેવજી કલ્યાણજી
૦-૮-૦	નવનીતરાય ધ્વજશંકર
૧-૦-૦	પોપટલાલ બેચર
૧-૦-૦	મોંઘીખાઈ ધનેશ્વર
૦-૮-૦	ગોરધનદાસ પરમાનંદ
૧-૪-૦	મનુભાઈ લક્ષ્મીશંકર
૧-૦-૦	લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ
૧-૦-૦	ચંદ્રશંકર મહાશંકર
૧-૦-૦	દુર્લભજી હરિશંકર
૦-૮-૦	વજેશંકર બેચર
૦-૮-૦	શિવલાલ કાનજી
૧-૦-૦	કલ્યાણસિંહ ભવાનસિંહ
૧-૦-૦	નરભેરામ બેચરલાલ
૦-૮-૦	વાધજી રામજી
૦-૮-૦	પ્રભાશંકર વાધજી
૧-૦-૦	ચંપકલાલ મૂળશંકર
૧-૦-૦	હાલાલાલ કાનજી
૧-૦-૦	મેધજી માવજી
૨-૦-૦	જેચંદ બેચર અવેરી
૦-૮-૦	નાથા કચુ

- ૧-૦-૦ શ્રી. આધવજી ખીમજી
 ૧-૦-૦ ત્રિ. ગણિકુમાર
 ૦-૪-૦ શ્રી નિર્ભયસિંહ રઘુનાથસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, લક્ષ્મણ મેરામ
 ૦-૮-૦ ,, ગોવિંદ માણસુ
 ૦-૮-૦ ,, વીંગસિંહ કલ્યાણસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, મૂળશંકર કાનજી
 ૧-૦-૦ ,, મોહનલાલ રામપ્રસાદ
 ૦-૨-૦ ,, રણુકોડાસ મૂળાસ
 ૨-૦-૦ ,, કરમણ નાથા
 ૧-૦-૦ ,, રૂપશી ઢાળા
 ૦-૮-૦ ,, મોતીનાથ વલ્લભજી
 ૧-૦-૦ ,, વગરામ જોશી
 ૧-૦-૦ ,, લાલશંકર લલાનીશંકર માડક
 ૧-૦-૦ ,, લાલકરરાય લાલગકર
 ૧-૦-૦ ,, ઉમિયારાકર વલ્લભજી
 ૧-૦-૦ ,, સુન્દરજી બેચર
 ૦-૪-૦ ,, નાથાનાથ ખીમજી
 ૨-૦-૦ ,, કુરજી પ્રાગજી
 ૦-૮-૦ ,, નથુ મતા
 ૦-૮-૦ ,, કરશન ત્રિકમ દગજી
 ૦-૮-૦ ,, મેરામ વાલજી
 ૧-૦-૦ ,, જાદવ મેવા
 ૧-૦-૦ ,, રામજી વીરજી
 ૧-૦-૦ ,, ગોગીશંકર
 ૦-૮-૦ ,, વિજયકુમાર ઉપેન્દ્ર
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીનાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર માનજી લદ્દ
 ૧-૦-૦ ,, એકે આનંદાશ્રમવામી
 ૨-૦-૦ અક્ષયારી ગઢનસ્વરૂપજી
 ૧-૦-૦ ,, અશ્વિક્યાલ ત્રિભુવન ઠવે
 ૧-૦-૦ ,, સુમનલાલ બાવાભાઈ
 ૧-૪-૦ ,, પ્રજલાલ વીરેન્દ્ર
 ૦-૮-૦ ,, દેવશંકર મોગજી
 ૦-૮-૦ ,, રતિશંકર આધવજી
 ૦-૪-૦ ,, સુભીલાલ દેવશંકર
 ૧-૦-૦ ,, ઢાળીનાસ પ્રેમદાસ

- ૧-૦-૦ શ્રી ત્રિભુવન દેવશંકર
 ૦-૮-૦ ,, ગમજી દયાગમ
 ૧-૦-૦ ,, અ સૌ લાલુમતી બહેન
 ૦-૪-૦ ,, જ્વાળાગૌરી જ્યોગમ
 ૧-૦-૦ ,, નર્મદાબહેન
 ૦-૪-૦ ,, કાશીમહેન
 ૦-૨-૦ ,, વજસી દેવુર
 ૦-૮-૦ ,, સનોક બહેન
 ૦-૨-૦ ,, મૂળીબા
 ૧-૪-૦ ,, મણિ બહેન વનિતાવિશ્રામ
 ૨-૦-૦ ,, પ્રાણુકુવર બહેન
 ૧-૪-૦ ,, મહાલક્ષ્મી બહેન
 ૨-૦-૦ માતુરી મોતી તાઈ
 ૨-૦-૦ શ્રી રતિમેન હરજીવન
 ૧-૦-૦ ,, મણિમેન રણુકોડાસ
 ૧-૦-૦ ,, કરેન્દ્રાશ્ર
 ૧-૦-૦ ,, જગાવબેન
 ૧-૦-૦ ,, ચચગબહેન
 ૧-૦-૦ ,, અગળાસ માધવરામ હા. કાશીમેન
 ૧-૦-૦ ,, ડાહીમેન
 ૦-૪-૦ ,, સતોષબેન
 ૧-૦-૦ ,, ચચગમેન
 ૧-૦-૦ ,, મેનામેન બેચરક્ષાલ
 ૦-૪-૦ ,, નિ વિ દેવેના ધર્મપત્ની
 ૨-૦-૦ ,, ઉમિયારાકર લાલકર
 ૧-૦-૦ ,, મતોકમેન મૂળાસ
 ૧-૦-૦ ,, મીનુમેન ગોરનારામ
 ૧-૦-૦ ,, ચચગમેન જમનાદાસ
 ૧-૦-૦ ,, જગાવબેન લલ્લુરામ
 ૧-૦-૦ ,, ચચગમેન મણિલાલ
 ૧-૦-૦ ,, જ્યોદબેન જુલારામ
 ૧-૦-૦ ,, બેન જ્યોતીમાઈ
 ૧-૦-૦ ,, વીજમેન
 ૧-૦-૦ ,, ગગામેન
 ૧-૦-૦ ,, મણિમેન અણુલાલ લાખણી
 ૧-૦-૦ ,, વજબેન
 ૧-૦-૦ ,, દશરામેન

૦-૮-૦ શ્રી. મણિબેન
 ૦-૪-૦ ,, તારાબેન
 ૧-૦-૦ ,, કાન્તાબેન
 ૧-૦-૦ ,, મહાલક્ષ્મી આણંદલાલ
 ૧-૦-૦ ,, જયાગૌરી સુનીલાલ
 ૦-૪-૦ ,, દીવાળીબેન
 ૦-૪-૦ ,, અવલખાઈ
 ૦-૪-૦ ,, પાર્વતીબેન
 ૧-૦-૦ ,, મણિબેન
 ૧-૦-૦ ,, જડીબેન
 ૧-૦-૦ ,, સવિતાબેન
 ૧-૦-૦ ,, નિર્મળાબેન
 ૦-૨-૦ ,, ઇંદુબાળા કરશનદાસ
 ૧-૪-૦ ,, અરજણ કરમણ
 ૧-૦-૦ ,, વિજયાબેન
 ૧-૪-૦ ,, ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ
 ૧-૦-૦ ,, સંતોકબેન
 ૦-૮-૦ ,, મણિબેન
 ૦-૮-૦ શ્રી. ગદાલબેન
 ૧-૦-૦ ,, સુમરીબેન કાળાવાળા
 ૧-૦-૦ ,, કમખાઈ
 ૧-૦-૦ ,, રાણદેમા
 ૧-૦-૦ ,, અમુલાબેન કાળાવાળા
 ૧-૦-૦ ,, રાધાખાઈ લગુલાઈ
 ૧-૦-૦ ,, બેન શ્રી ક્ષ્મિ
 ૧-૦-૦ ,, પંથુલા દોલતસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, મણિબેન ચત્રલુજ
 ૦-૮-૦ ,, માનકુંવર બહેન
 ૧-૦-૦ ,, વનમાળીલાઈ વૈદ્ય
 ૧-૦-૦ ,, ઇચ્છાબેન
 ૧-૦-૦ ,, બેન કુંવરબેન
 ૧-૦-૦ ,, અનસૂયાબેન
 ૦-૪-૦ ,, રામપ્રસાદ
 ૦-૩-૦ ,, કમળાબેન હરિશંકર
 ૦-૩-૦ ,, મણિબેન પ્રાગળ
 ૦-૪-૦ ,, નાનીબેન લક્ષ્મીરામ
 ૦-૪-૦ ,, નિર્મળા સવળ

૦-૪-૦ શ્રી. કેશવલાલભાઈ
 ૧-૨-૦ ,, નંદુબેન
 ૦-૨-૩ ,, વિઠ્ઠલદાસ
 ૦-૫-૩ ,, શાંતાબેન
 ૦-૪-૦ ,, નંદુબેન મણિશંકર
 ૦-૮-૩ ,, કરતૂરબેન
 ૦-૨-૦ ,, મણિબેન મનજી
 ૧-૦-૦ ,, જયેંદ્રબાળા લાલશંકર
 ૦-૪-૦ ,, રમાગૌરી કૃષ્ણરામ ભટ્ટ
 ૧-૪-૦ ,, મોરારજી ઓધવજી
 ૦-૪-૦ ,, ઝવેરબેન કાનજી
 ૦-૪-૦ ,, કુસુમબેન વસંતરાય
 ૦-૨-૦ ,, લાનુલાઈ માસ્તર
 ૦-૪-૦ ,, લાલુબેન પોપટલાલ
 ૧-૪-૦ ,, નંદુબેન
 ૦-૪-૦ ,, લાલુબેન
 ૦-૨-૦ ,, કેશરબેન
 ૦-૦-૬ પરચુરણ
 ૧૨-૦-૦ શેઠ લાયાલાલ છોટાલાલનું કુટુંબ
 ,, લાવનગર હા. શ્રી. લાઈશંકર ધનજી
 ૧-૪-૦ શ્રી. લાઈશંકર ધનજી દવે
 ૨-૦-૦ ,, પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
 ૦-૮-૦ ,, રણછોડ જેઠા પટેલ
 ૦-૪-૦ ,, વિઠ્ઠલજી સવળ
 ૦-૮-૦ ,, વીરજી શામા પટેલ
 ૧-૦-૦ ,, પ્રેમજી રાધેવ
 ૦-૪-૦ ,, મેઘજી રૂડા
 ૦-૪-૦ ,, પ્રેમજી કરશન
 ૦-૪-૦ ,, મનજી હરજી
 ૦-૪-૦ ,, શાંતિલાલ કરશનદાસ
 ૧-૪-૦ ,, કરશનદાસ હરજી
 ૧-૦-૦ ,, હરજી ટીડા
 ૧-૦-૦ ,, વિઠ્ઠલજી વાલજી
 ૧-૦-૦ ,, ગુણવંતસિંહ બલમસિંહ ઠાકર
 ૧-૦-૦ ,, દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકર
 ૧-૦-૦ ,, કરણસિંહજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, ઉપેંદ્રસિંહ કરણસિંહ ઠાકર
 ૦-૮-૦ ,, લાઈશંકર જયરામ

(બાકીનાં નામે હવે પછીના અંકમાં આવશે.)

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय પ્રવાહ ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાન્ના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

છાપવાની શરૂઆત થઇ ગઇ છે.

અતિ અગત્યની સૂચના

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાન્ના હસ્તલિખિત દોહરાનો મોટો મંબદ અપ્રમિદ છે તે છપાવવાનો છે; તે ને ગુરુબંધુને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રમાણે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા-કાઠિયાવાડ. આ શિગનામે વેલાગર મોકલી આપવા શ્રમ લેવો, કે જેથી જાપવાંમા તેનો ઉપયોગ થઇ શકે ઉપયોગ થઇ રહેથી તે નોટ મોકલનાર બંધુને પાછી મોકલવામાં આવશે.

શ્રીવેદાંતદર્શન

આવૃત્તિ બીજી

પડતમૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

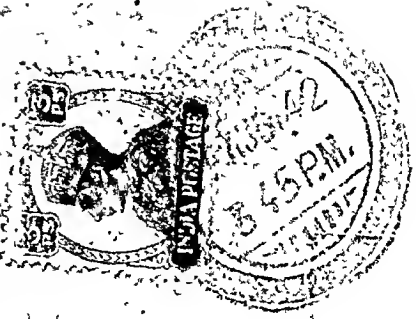
પૂજ્યપાદ મહાત્માની શ્રીમન્નયુરામશર્મા આચાર્યજીએ આ ગ્રંથનું સરલતાથી સમજી શકાય માટે મૂળસૂત્રોની નીચે અન્વય ને અન્વયાર્થ આપેલા છે; તથા કેવલાદ્વૈતસિદ્ધાંતનું સ્ફેટન કરનારી તાત્પર્યબોધિનીનામની સરલ ગુજરાતી ગ્રંથ રચેલી છે. અભ્યાસીએને અનિહિચોવી છે.

આ ગ્રંથમાં પરિગિષ્ટરૂપે પૂજ્યપાદ મહાત્માનીના કેવલાદ્વૈતસિદ્ધાંતલોક “બ્રહ્મસૂત્રોનો સિદ્ધાંત” તથા “બ્રહ્મવેત્તા” નામના બે લેખો ઉમેરવામાં આવ્યા છે, જે મનનીય છે. ઉપરાંત ભગવાન શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ ને મનકાદિ શિષ્યોનું, શ્રીઆમલગવાન ને વૈશંપાયનાદિ શિષ્યોનું, શ્રીશકરાચાર્યભગવાન અને પદ્મપાદિ ગિષ્યોનું તથા પૂ મહાત્માનીનું એમ પાંચ સુંદર ચિત્રો મૂકવામાં આવ્યા છે.

એક ખેદજનક અવસ્થાન: જૂનાગઢનિવાસી ગુરુબંધુ ગેડ હરખચંદ હક્મીચંદ શહન પુત્રનું મુંબઈમાં અકસ્માતરીતે દુ.ખદ અવસાન થઈ ગયું. પરમાત્મા તેના આત્માને માતિ આપવા કૃપા કરે. તેની નાની વયમાં તેણે જ્ઞાતિજ્ઞેનો ને આપ્તોનો આદો પ્રેમ સંપાદન ચો દર્શો. તેના કૃપાણુર્થ જ્ઞાતિની મજામાં “શ્રીરામનામની ધૂન” થોડો મમય બોવાતી હતી.

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ ઓગસ્ટ

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો
પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત
પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા
છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું
પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ
પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ-નિસ્યક્તિ સ્મૃતિનાં વિનામૂલ્યે
મળતાં પુસ્તકો સંચાવનાર પોસ્ટની
ટિકિટો અવશ્ય મોકલેલી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણમૂર્તિ
સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું
પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે,
ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ
થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે
પહેલાં વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં
અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને
પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં
રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાથિવાડ)

તરફથી
પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

P. O. Bilkha

(Kathiawar-India).

આનંદાશ્રમ

૭૭

૧૯૬૧ શ્રી ક્રાંતિ સુન્દરાતી સભા

નં. ૩૬૫, વિદ્યલક્ષ્મી રોડ, કાંચીસલેન

મુંબઈ ૪

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત
પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી યોગ્ય રાખવામાં આવી છે. ટપાલ-
ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો યોગ્ય કિંમતે નહિ અપાય.)
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ,
અને આશ્રમમાં ફટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ”માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો
લાભ લઈ શકે છે.
- ૫ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-
ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૬ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતા પ્રમાણે પ્રકટ
કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે; છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંઓએ
પહેલાં મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

વર્ષ ૧૧ મું

ભાદ્રપદ

અંક ૪ થી

સંવત ૧૯૮૮

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

વાર્ષિક લવાજ

ગોસ્વમીશાસ્ત્રી

રૂ. ૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનનાં સ્વધર્મસંદેષા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુસ્નાયસ્વરૂપતો યત્ર ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનના અવ્યયી કલિયુગને વિષે જનતાને સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	પ્રણમું નાથ-હરિ.	૮૮
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૯૦
૩	શ્રીસનત્સુજીતીયમ્.	૯૧
૪	મદાલસા.	૯૩
૫	શ્રીચાતુર્વલ્કચસ્મૃતિ.	૯૭
૬	ધ્વજવાદ.	૯૯
૭	જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા.	૧૦૦
૮	સેવાનો આદર્શ.	૧૦૬
૯	શ્રીકર્તવ્યબોધ.	૧૦૭
૧૦	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૧૧
૧૧	પરચુરણ ભેટ.	૧૧૪

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

આલુ ૧૧મા વર્ષનો આ ૪થો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે અંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકાસું ઊતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને આશિકસંબંધી સર્વે પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-ભાંગરોબ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવદ્ગીતા ધ્વજિત્ક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલિક: શ્રી કેવળચંદ કાનજીલાલજી ડાહ્યા-ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને બળુનાર ઢાઢથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૮-ભાદ્રપદ

[અંક ૪

પ્રણમું નાથ—હરિ

પ્રણમું નાથ હરિ—

ટક

સદ્ગુરુપ્રવર્તકનાથ, પ્રણમું પ્યાર ધરી;

ગંગાજળમાં સ્નાન કર્યાથી, પાતક સૌ દૂર થાય રે,

ગુરુદષ્ટિ જળમાં નાહ્યાથી, તાપ ત્રિવિધ દૂર થાય

પ્રણમું ૧

પીયૂષર્ત્તું જયમ પાન કર્યાથી, જન્મમરણ સૌ ટળશે રે,

સદ્ગુરુર્ત્તું વચનામૃત પીધે, બ્રહ્માનંદજ મળશે

પ્રણમું ૨

ગાઢારણ્યમાં ભૂલો પડેલો, જન કો' બહુ મુંઝાય રે;

રક્ષક આવી માર્ગ બતાવે, તો તે નિજ ગૃહ જાય

પ્રણમું ૩

ભવાટવીના પરિભ્રમકને, સદ્ગુરુ પાથ બતાવે રે,

નિર્ભય સ્થાને દોરી જઈ, પરમાનંદ પ્રાપ્તિ કરાવે

પ્રણમું ૪

સ્પર્શમણિના સ્પર્શવડે તો, લોહ તજે નિજ રૂપ રે,

સર્વ ખનિજપર રાજ્ય કરંતું, બને સુવર્ણ અનૂપ

પ્રણમું ૫

નાથચરણના સ્પર્શવડે તો, માનવ નિજરૂપ તજશે રે,

પરિપુતો નાગ થવાથી, નાથસ્વરૂપે ભળશે

પ્રણમું ૬

જ્ઞાન નાથથી, ભક્તિ નાથથી, નાથથી મુક્તિ સધાય રે,

કયાશંકર-સુત જે ઇચ્છે તે, ધીરજમાથી પમાય

પ્રણમું ૭

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

અંતઃકરણની એકાગ્રતા ને ગ્રહણધારણશક્તિ વધારવાનો સતત ઘણો પ્રયત્ન ઉત્સાહપૂર્વક કર્યાવિના કોઈ વિદ્યાર્થીને માટે ગમે તેવો સારો શિક્ષક રાખવામાં આવે તોપણ તે વિદ્યાર્થીને તેથી ચોગ્ય લાભ થતો નથી.

ભણાવેલું સ્મરણમાં રાખવું, ને જ્યાં જ્યાં પુનઃ તેની અગત્ય જણાય ત્યાં ત્યાં તેનો યથાચોગ્ય ઉપયોગ કરવો એ કામ વિદ્યાર્થીએ કરવાનું છે, શિક્ષકે કરવાનું નથી.

ઈશ્વરમાં, શાસ્ત્રમાં ને સદ્ગુરુમાં ઊંડી શ્રદ્ધા રાખ્યાવિના તથા શરીર, ઇન્દ્રિયો ને અંતઃકરણને વશ વર્તવવાનો પ્રયત્ન કર્યાવિના મનુષ્ય વિદ્યા ને સદ્ગુણો મેળવવા સમર્થ થઈ શકતો નથી.

પોતાના અંતઃકરણમાં રહેલા દોષોને સુસુષ્કુએ ઓળખવા, અને દંઢ-દોષદર્શનવડે તે દોષોને ત્યજવાનો તેણે કંટાળ્યાવિના પ્રયત્ન કરવો.

ક્રોધ, ઈર્ષ્યા, અસૂયા ને ઉરકેરાઈ જવાનો દોષ મંત્રજપ ને સાવધાનતાથી દૂર કરી શકાય છે.

શિવ, રામ, કૃષ્ણ ને વિષ્ણુ આદિ પરમાત્માનાંજ નામો છે. પોતાના સદ્ગુરુએ પરમાત્માના સ્મરણમાટે જે મંત્ર આપ્યો હોય તેનું સ્મરણ સ્થિર-મને શ્રદ્ધાભક્તિપૂર્વક કરવાથી તે મનુષ્ય પરમાર્થમાં આગળ વધે છે, ને વ્યવહારમાં સુખી થાય છે.

ઇષ્ટમંત્રનો જે સંશય ને ભ્રમણાના ત્યાગપૂર્વક શ્રદ્ધાપ્રીતિથી જપ થાય તો તેથી મનના દોષો શમી તેની એકાગ્રતા, સૂક્ષ્મતા, શાંતિ ને સુખાનુભવ વધે છે.

મનુષ્યના મનની આતુરતા ને ભ્રમણા તેને દુઃખી કરે છે. એકનિષ્ઠા રાખી ધૈર્ય ને સાવધાનતા રાખી પોતાના સદ્ગુરુના ઉપદેશપ્રમાણે વર્તવાથી મનુષ્યને શાંતિનો ને સુખનો લાભ થાય છે.

કામનારહિત બુદ્ધિથી પ્રભુનું ભજન કરવામાં આવે તો તેથી પણ પ્રભુની કૃપાથી તે ભક્તનું વ્યાવહારિક દુઃખ શમે છે. તેણે અતિતૃષ્ણાને વશ ન થવું જોઈએ.

રાગદ્વેષની નિવૃત્તિ ને વાણીનો નિગ્રહ પ્રભુના સ્મરણધ્યાનમાં મન રાખવાથી પ્રાપ્ત થાય છે.

પરમાત્માનું તીવ્ર શુભલાવથી સ્મરણધ્યાન કરનારને ભક્તવત્સલ પરમાત્મા અવશ્ય સાહાય્ય કરવા કૃપા કરે છે.

અદ્વૈત પરમાનંદમાં, નહિ દુઃખનો ગંધ;

એ સ્વરૂપમાં સ્થિર થતાં, છુટે દુઃખરૂપ બંધ. ૧

જેમનું ચિત્ત ઉપયોગપૂરતું શુદ્ધ હોય, અને જેમણે વિવેકાદિ ચાર સાધનો

અલેક્ષ્યે પ્રાપ્ત કર્યાં હોય તેઓ અહ્મવિચારવડે અહ્મસાક્ષાત્કાર કરી જીવ-મુક્ત-પાપ કરી શકે છે.

જેમણે ચિત્ત બ્રહ્મવિચાર કરવાના સામર્થ્યવાળું ન હોય તેમણે પોતાના સંશયોરૂપા ઉપદેશપ્રમાણે બ્રહ્મધ્યાન કરવું, એ પણ બ્રહ્મસાક્ષાત્કારનું સાધન ગણાય છે.

મનુષ્યનું અંતઃકરણ જ્યારે કાંઈક અંશે અંતર્મુખ થાય ત્યારેજ તે પરમાત્માના આદેશો સાંભળવામાટે અધિકારી ગણાય છે.

જે મનુષ્યનું અંતઃકરણ કાંઈક અંશે અંતર્મુખ થાય તે મનુષ્યનું અંતઃકરણ સત્ત્વગુણના વધારાવાળું થવાથી તે શાંતપ્રકાશના ને સુખદ નાદના અનુભવવાળું થઈ શકે છે.

ચિત્તની શુદ્ધિમાટે તથા તેની સ્થિરતામાટે જે જિજ્ઞાસુ પ્રયત્ન કરતો હોય તેને ઈષ્ટમંત્રનો જપ ને ઈષ્ટદેવનું ધ્યાન કર્તવ્ય છે.

—:૦:—

(આહુ)

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગદ્યા અંકના પૃષ્ઠ ૬૧થી)

તદર્ધમાસં પિવતિ સંચિતં ભ્રમરો મધુ ।

ઈશાનઃ સર્વભૂતાનાં હર્ષિર્ભૂતમકલ્પયત્ ।

યોગિનસ્તં પ્રપશ્યન્તિ ભગવન્તં સનાતનં ॥ ૧ ॥

મધ કરનારો ભ્રમરો જેમ એક પખવાડિયામાં મધ ભેરું કરે છે અને બીજા પખવાડિયામાં પી જાય છે તેમ જીવો એક ભવમાં કર્મનો સંગ્રહ કરે છે ને બીજા ભવમાં ભોગવે છે.

ભોગ તથા કર્મ કરવાના કરણભૂત ઈન્દ્રિયાના આયતનભૂત દેહમાં અવિવેકથી પોતાપણું કરી સર્વે જીવો કર્મના કરનારા અને ભોગના ભોગવનારા થાય છે.

પણ હવિષ્ણા હોમવિના જેમ અગ્નિનો નિર્વાહ તથા પ્રવાહ અશક્ય થાય તેમ ભોગ્યના ભોગવિના દેહનો નિર્વાહ તથા પ્રવાહ પણ અશક્ય થાય. તેથી વિદ્યનું નિર્માણ કરનારા પરમેશ્વરે જીવોના ભોગનું પણ નિર્માણ કરેલું છે.

પણ આખું વિશ્વ પરમેશ્વરે દ્વંદ્વાત્મક એટલે દ્વંદ્વરૂપનું નિર્માણ કરેલું છે તેમાં ભોગ પણ અનુકૂળ તથા પ્રતિકૂળ એવા દ્વંદ્વરૂપનો નિર્માણ કરેલો છે તેથી જો પરમેશ્વર પોતાથીજ જીવોને ભોગ ભોગવાવે તો પ્રતિકૂળ ભોગની જીવોને આપત્તિના સમયે પરમેશ્વરને નિર્દયતાનો દાખ લાગુ થાય અને ભોગ હિતચયની કોટિનો નિર્માણ કરેલો હોવાથી સર્વે જીવોને એકજ સમયે એક સરખો ભોગ સાંપડે એ શક્ય નથી. તેથી પરમેશ્વરને વિષે વિષમતાનો દાખ મિલે છે. લાગુ થાય.

એવો કોઈ દાખ પોતાને વિષે લાગુ થવા ન પામે એમાટે પ્રત્યેક

જીવને તેના પોતાના કર્મને અનુસરતો ભોગ સાંપડે એવીજ વ્યવસ્થા પરમેશ્વરે કરેલી છે, એટલે પ્રત્યેક જીવને જે કંઈ ભોગ મળે તે તેના પોતાનાજ પુણ્ય તથા પાપકર્મના ફળરૂપે મળે એવુંજ પરમેશ્વરે નિર્માણ કરેલું છે.

પણ અત્ર જેમ મૂળથીજ અત્રના રૂપનું હોતું નથી, તેનાં બીને વાવ્યા પછી ઊગીને કેટલેક સમયે અત્રના રૂપનું થાય છે, તેમ ભોગ પણ કોઈ મૂળથીજ ભોગના રૂપનો હોતો નથી. કર્મ કરવારૂપ તેનું બી વાવ્યા પછી કેટલેક સમયે તેનો પરિપોક થતાં ભોગના રૂપનો થાય છે.

આમ હોવાથી પહેલાંના જે કર્મનું ફળ ભોગવવામાટે તે ફળ ભોગવવાની ચોગ્યતાવાળો હમણાંના દેહ જીવને મળેલો હોય છે તે દેહ ચાલુ હોય ત્યાં- સુધી બીજા કોઈ કર્મના ફળનો ભોગ ભોગવવાનું શક્ય ન થાય એ કારણે પહેલાંના જે કર્મનું ફળ ભોગવવામાટે હમણાંના દેહ મળેલો હોય તે કર્મનું ફળ ભોગવાઈ રહેથી હમણાંના દેહનું આયુષ્ય પૂરું થતાં જ્યારે હમણાંના દેહનો જીવને વિયોગ થાય ત્યારે પછીજ બીજા કર્મનું ફળ ભોગવવામાટે તે ફળ ભોગવવાની ચોગ્યતાવાળો બીજો દેહ તેને સાંપડે ત્યારેજ પછી બીજા કર્મના ફળનો ભોગ ભોગવવાનું શક્ય થાય.

એમ હોવાથી હમણાંના કોઈ કર્મનું ફળ હમણાંનાજ દેહથી ભોગવવાનું બહુધા શક્ય નથી પણ એક ભવમાં કરેલા કર્મનું ફળ બહુધા બીજા ભવમાંજ ભોગવાય છે.

આથી જીવ તેના કોઈ એક ભવમાં પહેલાંના ભવમાં કરેલા કર્મનું ફળ ભોગવે તે સાથે બીજાં કર્મો કરે તેનો બીજરૂપે કર્માશયમાં સંચય કરે, તેના ફળનો ભોગ બીજા ભવમાં કરે તે સાથે વળી બીજાં કર્મો કરે તેનો કર્માશયમાં બીજરૂપે સંચય કરે, તેના ફળનો ભોગ ત્રીજા ભવમાં કરે અને તે સાથે વળી બીજાં કર્મો કરે તેનો કર્માશયમાં સંચય કરે, તેના ફળનો ભોગ ચોથા ભવમાં કરે એમ કર્મ અને ભોગની પરંપરાથી જીવને એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં સંસરણ ચાલુ રહે ને તેના સંસારનો અંત ન આવે અને સંસારનો અંત ન આવે ત્યાંસુધી જીવને ખરા સુખનો કે ખરી શાંતિનો અવસર થાય નહિ; કારણ કે જીવને કર્મ ભોગ કે સંસાર સ્વાભાવિક નથી પણ અસ્વાભાવિક છે. તે દેહના ચોગથી તેને આવી મળેલ છે, છતાં પોતાના ખરા સ્વરૂપના અજ્ઞાનથી જીવને તે પોતાનાં લાગે છે તે જ્યારે જીવને પોતાના ખરા સ્વરૂપનું જ્ઞાન થાય ત્યારે ઈળે એમ છે. જો જીવને પોતાના ખરા સ્વરૂપનું જ્ઞાન થાય તો જે પોતે પોતાના સ્વરૂપને ભૂલવાથી જીવ થયેલો છે અને જે પોતાના સ્વરૂપને નહિ ભૂલવાથી ઈશ્વર થયેલા છે તે બંને એકજ પરમાત્મા છે એમ તેને વાસ્તવિક સ્થિતિ જેમ છે તેમ જણાઈ આવે અને પોતાના પરમાત્મસ્વરૂપમાં અવસ્થાન પામી રહેતાં સ્વાભાવિક સુખ તથા સ્વાભાવિક શાંતિને પામી રહે.

પણ સર્વે જીવોને પોતાનું ખરું સ્વરૂપ અનાયાસ જણાતું નથી. જે પોતાના ખરા સ્વરૂપને જાણવાનો ચોગ કરી જાણે છે તેજ પોતાના સનાતન

સ્વરૂપને જાણી શકે છે.

અને ભદ્ર પુણ્યકર્મના પરિપાકવિના કોઇ જીવને પોતાના સનાતન સ્વરૂપને જાણવાનો યોગ સાંપડે એ શક્ય પણ નથી.

માટે પોતાના સનાતન સાચા સ્વરૂપને જાણવાની ઈચ્છાવાળાએ ભદ્ર એવાં પુણ્ય કર્મો કરવાં એ ઘણું આવશ્યક છે.

શ્રીશાંકરભાષ્યમ્

કિં ચ દૃષ્ટાન્તદાદૃશ્નિકયોસ્તન્નામિવાનં તદર્થેતિ-

અને વળી તદર્થો એમ આ શ્લોકવડે દૃષ્ટાંત અને દાર્શનિકને કહે છે

યયા મધુકરો ઇમરોઽર્ધમાસોપાર્જિતં મધ્વર્ધમાસં પિવતિ-

જેમ મધ કરનારો ભમરો અર્ધા માસમાં ઉપાર્જન કરેલું મધ બીજા અર્ધા માસમાં પીએ છે,

પૂર્વજન્મસંચિતં કર્મ અન્યસ્મિન્ જન્મનિ મુક્તે इति यावत्-

તેમ જીવ એક જન્મમાં સંચિત કરેલા કર્મને બીજા જન્મમાં ભોગવે છે એમ કહેવાનો ભાવ છે

ભવેદપ્યૈદ્દિકફલાત્ કર્મણઃ ફલસિદ્ધિઃ કર્માન્તરં ભાવિત્વાત્ કથં પુનરા મુક્તિકફલાત્ કર્મણઃ ફલસિદ્ધિઃ કર્મણો વિનાશિત્વાદિતિ શંકયાહ્ ईशान इति-
કર્મ કરી લીધા પછી કર્મનો સદ્ભાવ રહેતો દેખાતો ન હોવાથી કર્મ અહિં એટલે આ ભવમાં કરેલું હોય તેના ફળની સિદ્ધિ પણ આ ભવમાં જ થવી જોઈએ. એક ભવમાં કરેલા કર્મના ફળની સિદ્ધિ બીજા ભવમાં થવી કેમ સંભવે? નજ સંભવે કેમકે કર્મ તો -કાર્ધ ચૂક્યું એટલે નાશ પામ્યું એવી શંકા કરીને તેના સમાધાનમાટે ईशान ० એ વાક્ય કહે છે

ભવેદયં દોષો यदि केवलात् કર્મણ ફલસિદ્ધિઃ સ્યાત્-

જે એટલા કર્મથીજ ફળની સિદ્ધિ થતી હોય તો આ દોષ સાચો રહે,

ईशानः परमेश्वरः कृतप्रयत्नापेक्ष सन् सर्वेषु प्राणेषु प्राणाग्निहोत्रस्येतरस्य च तत्कर्मानुसारेण हविर्भૂतमन्नादિકमल्पयत्-

પણ ઈશાન એટલે પરમેશ્વરે જીવે કરેલાં કર્મની અપેક્ષાથી પ્રાણાગ્નિહોત્ર અને બીજાં કર્મનું તે તે કર્મને અનુસરતું સર્વે પ્રાણીઓના હવિષ્ભૂત અન્નઆદિનું સર્જન કરેલું છે.

य ईशानः सर्वभूतेषु हविर्भूतमल्पयत् तं योगिन एव प्रददन्ति ॥ ૧ ॥

જે પરમેશ્વરે સર્વ ભૂતાનું હવિષ્ સર્જેલું છે તે પરમેશ્વરને યોગીઓ જ લેઈ શકે છે, બીજાઓ લેઈ શકતા નથી

(ચાલુ)

મદાલસા

[અનુવાકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૬૨થી)

મદાલસોવાચ ।

મદાલસા આગળ કહે છે—

નિત્યં નૈમિત્તિકં ચૈવ નિત્યનૈમિત્તિકં તથા ।

ગૃહસ્થસ્ય ત્રિધા કર્મ તન્નિશામય પુત્રક ॥

હે પુત્ર ! ગૃહસ્થ નિત્ય, નૈમિત્તિક તથા નિત્ય અને નૈમિત્તિકમિશ્ર એમ ત્રણ પ્રકારનાં કર્મ કરવાનાં છે તે સાંભળ.

પંચજ્ઞાથ્રિતં નિત્યં યદેતત્ કથિતં તવ ।

નૈમિત્તિકં તથા ચાન્યત્ પુત્રજન્મક્રિયાદિકં ॥

પાંચ પ્રકારના યજ્ઞવાળું જે નિત્યકર્મ છે આ તો મેં તને કહ્યું. ખીલું એવું પુત્રના જન્મઆદિનાં નિમિત્તથી કરવાનું જે કર્મ છે તે નૈમિત્તિક કર્મ છે.

નિત્યનૈમિત્તિકં જ્ઞેયં પર્વશ્રાદ્ધાદિ પંડિતૈઃ ।

તત્ર નૈમિત્તિકં વક્ષ્યે શ્રાદ્ધમાબ્યુદયં તવ ॥

પર્વમાં કરવાના શ્રાદ્ધઆદિને પંડિત પુરુષોએ નિત્ય તથા નૈમિત્તિકમિશ્ર કહેલું છે. આ ત્રણમાંના નૈમિત્તિકશ્રાદ્ધને હું તારી પાસે કહું છું.

આ નૈમિત્તિક શ્રાદ્ધ તેના કરનારનો સત્વર અભ્યુદય કરનારું અથવા અભ્યુદયના નિમિત્તથી કરવાનું છે, માટે તે આભ્યુદયશ્રાદ્ધ કહેવાય છે.

પુત્રજન્મનિ યત્કાર્યં જાતકર્મસમં નરૈઃ ।

વિવાહાદૌ ચ કર્તવ્યં સર્વં સમ્યક્ ક્રમોદિતં ॥

તે આભ્યુદયશ્રાદ્ધ પુત્રના જન્મસમયે મનુષ્યોએ જાતકર્મની સાથેજ કરવું જોઈએ, તેમજ વિવાહઆદિના સમયે પણ જે ક્રમથી તે કરવાનું વિધાન છે તેજ ક્રમે સંપૂર્ણપણે કરવું જોઈએ.

પિતરશ્ચાત્ર સંપૂજ્યાઃ સ્થ્યાતા નાન્દીમુખાસ્તુ યે ।

પિણ્ડાંશ્ચ દધિસંમિશ્રાન્ દદ્યાદ્ યવસમન્વિતાન્ ॥

આ અભ્યુદય શ્રાદ્ધમાં નાન્દીમુખનામના પિતૃઓનું સારી પેઠે પૂજન કરવાનું છે, અને યવ તથા દહિસાથેના પિંડો તેમને દેવા જોઈએ.

ઉદ્દમુખો પ્રાદ્મુખો વા યજમાનઃ સમાહિતઃ ।

વૈશ્વદેવવિહીનં તત્ કેચિદિચ્છન્તિ માનવાઃ ॥

એ શ્રાદ્ધમાં યજમાને ઉત્તરભણી વા પૂર્વભણી મુખ રાખીને બેસવું.

આ શ્રાદ્ધ કરવાને દિવસે પણ વૈશ્વદેવ ન કરવો એવો ફટલાકનો મત છે.

યુગ્માશ્ચાત્ર દ્વિજાઃ કાર્યાસ્તે પૂજ્યાશ્ચ પ્રદક્ષિણં ।

एवं नैमित्तिकं वृद्धौ तथान्यच्चौर्ध्वदैहिकं ॥

આ શ્રાદ્ધણે બેઠી બાહ્યણે જમાડવા, તેમની પૂજા કરવી, આ નૈમિત્તિક શ્રાદ્ધ જન ધર્મ આદિની વૃદ્ધિના નિમિત્તથી કરવાનું છે. મરણોત્તર કરવાનું શ્રાદ્ધ ખીજી રીતનું છે.

मृताहनि तु कर्तव्यमेकोद्दिष्टं शृणुष्व तत् ।

दैवहीनं तथैकार्घ्यं तथैवैकપવિત્રકં ॥

મરણોત્તર કરવાનું શ્રાદ્ધ મરવાને દિવસેજ કરવાનું છે. એ શ્રાદ્ધ મરનારને એકનેજ ઉદ્દેશીને કરવાનું છે. તે કેમ કરવાનું છે તે સાંભળ. એ શ્રાદ્ધમાં વૈશ્વદેવ કરવાનો નથી. એકજ અર્ધ્ય એ શ્રાદ્ધમાં દેવાનો છે. તેમજ પવિત્રું પણ એ શ્રાદ્ધમાં એકજ કરવાનું છે.

આવાહનં ન કર્તવ્યમગ્નૌ કરણવર્જિતં ।

પ્રેતસ્ય પિણ્ડમેકં ચ દદ્યાદુચ્છિદ્રસન્નિધૌ ॥

એ શ્રાદ્ધમાં પ્રેતનું આવાહન કરવાનું નથી એ શ્રાદ્ધમાં અગ્નિમાં હોમ કરવાનો નથી રાખતી પાસે પ્રેતનો એક પિંડ દેવાનો છે

તિલોદકં ચાપસઘ્યં તન્નામસ્મરણાન્વિતં ।

અક્ષય્યમમુકસ્યેતિ સ્થાને વિપ્રવિસર્જને ॥

અભિરમ્યતામિતિ વ્રૂયાદ્ વ્રૂયુસ્તેઽભિરતા સ્મ હ ॥

એ પિંડ તથા તથા જળસાથેનો દેવો ઉપરીતને અપસવ્ય કરીને દેવો, અને મરનારનું નામ સભારીને તેને આ અખૂટ થાઓ એમ કહીને દેવો પિંડને તેને ઢંકણે છોડી દેવાસમયે પ્રસન્ન થાઓ એમ બોલવું અને સામે ઊભેલા સાક્ષણોએ એમ ખરેખર પ્રસન્ન થયા છીએ એમ કહેવું

પ્રતિમાસં ભવેદેતત્ કાર્યમાવત્સરાન્નરૈ ॥

પછી એક વત્સરપર્યંત પ્રત્યેક મહિને આ શ્રાદ્ધ કરવું જોઈએ

અથ સંવત્સરે પૂર્ણે યદા વા ક્રિયતે નરૈઃ ।

સપિણ્ડીકરણં કાર્યં તસ્યાપિ વિધિરુચ્યતે ॥

પછી એક સવત્સર પૂરો થયે અથવા જ્યારે વરસી વાળવામાં આવે ત્યારે સપિંડીકરણ કરવું જોઈએ. તેના પણ વિધિ કહ્યું છે

તચ્ચાપિ દૈવરહિતમેકાદૈકપવિનકં ।

નૈવાગ્નૌકરણં તત્ર તચ્ચાવાહનવર્જિતં ॥

સપિંડીકરણમાં દેવોનો પિંડ પણ થવ તથા દહિવિનાનો એકજ અર્ધવાળો તથા એકજ પવિત્રાવાળો, સાદો અને આવાહનવિનાનોજ દેવોનો છે એ પિંડ અગ્નિમાં દેવાનો નથીજ.

અપસઘ્યં ચ તત્રાપિ ભોજયેદ્યુજો દ્વિજાન્ ॥

એ પિંડ પણ અપસવ્ય કરીને દેવાનો છે તથા એ પિંડ દહને પણ એકી સાક્ષણ માંડવાના છે

વિશેષસ્તત્ર ચાન્યોઽસ્તિ પ્રતિમાસં ક્રિયાધિક. ।

તં કથ્યમાનમેકાગ્રો વદન્ત્યા મે નિશામય ॥

આ સપિંડીકરણના પિંડદાનમાં અને પ્રત્યેક માસે દેવાના પિંડદાનમાં જે ક્રિયા વધારે રવાનો બીજો વિશેષ છે તે હું તારી પાસે કહ્યું છે તે તું એકાગ્ર થઈને સાંભળ

તિલગંધોદકૈર્યુક્તં કુર્યાત્ પાત્રચતુષ્ટયં ।

કુર્યાત્ પિતૃણા મ્રિતયમેકં પ્રેતસ્ય પુત્રક ॥

હે પુત્ર! તથા તથા સુગંધવાળું જળ ભરેલા ચાર પાત્રો કરવાં, તેમાંના ત્રણ પિતૃઓને માટેનાં રાખવાં ને એક મરનારમાટેનું ચિતવું

પાત્રત્રયે પ્રેતપાત્રમર્થ્યં ચૈવ પ્રસેવયેત્ ।

ચે સમાના ઇતિ જપન્ પૂર્વવચ્છેપમાચરેત્ ॥

મરનારને માટેના પાત્રમાં અર્ધ્ય લઈને પિતૃઓના ત્રણ પાત્રમાં ક્રમે કરીને દેવો. ૧ અર્ધ્ય દેવાસમયે ચે સમાના એ મરનાર જપ કરતા કરતા દેવો બીજા બધું પ્રથમ

જી તેજ પ્રમાણે કરવાનું છે

સ્ત્રીણામપ્યેવમેવૈતદેકોદ્દિષ્ટમુદાહૃતં ।

સપિણ્ડીકરણં તાસાં પુત્રાભાવે ન વિચિત્તે ॥

સ્ત્રીઓનું પણ એકોદ્દિષ્ટ શ્રાદ્ધ તે પુરુષોના તે શ્રાદ્ધના જેવું જ કરવાનું કહેલું છે. પુત્રના અભાવમાં સ્ત્રીઓનું સપિંડીકરણનું શ્રાદ્ધ કરવાનું નથી એટલો વિશેષ છે.

પ્રતિસંવત્સરં કાર્યમેકોદ્દિષ્ટં નરૈઃ સ્ત્રિયાઃ ।

મૃતાહનિ યથાન્યાયં નૃણાં યદ્વદિદ્ધોદિતં ॥

પુરુષોનું મરવાને દિવસે જે ક્રમથી એકોદ્દિષ્ટ શ્રાદ્ધ કરવાનું કહેલું છે તેનું એકોદ્દિષ્ટ શ્રાદ્ધ પુત્રવિનાની સ્ત્રીઓનું પુરુષોએ પ્રત્યેક સંવત્સરીને દિવસે કરવું નોંધજો.

પુત્રાભાવે સપિણ્ડાસ્તુ તદ્ભાવે સહોદકાઃ ।

માતુઃ સપિણ્ડા યે ચ સ્વયર્યેડન્યે માતુઃ સહોદકાઃ ॥

પુત્રવિનાની સ્ત્રીને પતિ જીવે સાંસુધી પ્રત્યેક સંવત્સરીએ પતિએ તેનું એકોદ્દિષ્ટ શ્રાદ્ધ કરવું.

પતિ મરણ પામે પછી પતિના સપિંડ પુરુષે કરવું.

સપિંડ પુરુષના અભાવે પતિના સહોદક પુરુષે કરવું.

પતિના સહોદક પુરુષના અભાવે પિતાના સપિંડ પુરુષે કરવું.

પિતાના સપિંડ પુરુષના અભાવે પિતાના સહોદક પુરુષે કરવું.

પિતાના સહોદક પુરુષના અભાવે માતાના સપિંડ પુરુષે કરવું.

અને માતાના સપિંડ પુરુષના અભાવે માતાના સહોદક પુરુષે કરવું.

કુર્યુર્માતામહાયૈવં પુત્રિકાતનયાસ્તથા ।

દ્વ્યામુખ્યાયણસંજ્ઞાસ્તુ માતામહપિતામહાન્ ॥

પૂજયેચુર્યથાન્યાયં શ્રાદ્ધૈર્નૈમિત્તિકૈરપિ ॥

એ પ્રમાણે પુરુષને પુત્રના અભાવે પુત્રીના પુત્રોએ તેનું શ્રાદ્ધ કરવું નોંધજો.

માતાના તથા પિતાના કુલોની કુલીનતાથી પુરુષ દ્વામુખ્યાયણ એટલે ખંતે કુલોની કુલીનતાવાળો કહેવાય છે.

માટે પુરુષે નૈમિત્તિક શ્રાદ્ધવડે જેમ પોતાના પિતાના પિતાની આરાધના કરવી ધટે છે તેજ પ્રમાણે પોતાની માતાના પિતાની આરાધના કરવી ધટે છે.

સર્વાભાવે સ્ત્રિયઃ કુર્યુઃ સ્વભર્તૃણામમન્ત્રકં ।

તદ્ભાવે ચ નૃપતિઃ કારયેત્ સ્વકુટુમ્બિના ।

તન્જાતીયૈર્નરૈઃ સમ્યગ્ દાદાઘાઃ સકલાઃ ક્રિયાઃ ।

સર્વેપામેવ વર્ણાનાં વાન્ધવો નૃપતિર્યતઃ ॥

જે પુરુષનું કોઈ પુરુષપરિવાર ન હોય તેનું શ્રાદ્ધ મંત્રરહિતનું તેની પત્નીએ કરવું નોંધજો.

જેને પત્ની પણ ન હોય તેનું શ્રાદ્ધ રાજાએ મરનારના કુટુંબીપાસે કરાવવું નોંધજો.

જેને કુટુંબી પણ કોઈ ન હોય તેની દાદાઆદિ સઘળી ક્રિયાઓ રાજાએ તેની જાતના કોઈપણ માણસપાસે કરાવવી નોંધજો; કારણ કે રાજા સર્વ વર્ણોના ગંધુ છે.

પતાસ્તે કથિતા વત્સ નિત્યા નૈમિત્તિકાઃ ક્રિયાઃ ।

ક્રિયાં શ્રાદ્ધાશ્રયામન્યાં નિત્યનૈમિત્તિકીં શ્રુ

હે વત્સ! આ તને નિલ તથા નૈમિત્તિક કરવાની ક્રિયાઓ કહી.

હવે શ્રાદ્ધના સંબંધવાળી ખીજ નિલ તથા નૈમિત્તિકમિત્ર એવી ક્રિયા કહું છું તે સાંભળ.

દર્શસ્તત્ર નિમિત્તં વૈ કાલચ્ચન્દ્રઃ ક્ષયાત્મકઃ ।

નિત્યતાં નિયતઃ કાલઃ તસ્ય સંઘચયત્યય ॥

ક્ષીણચંદ્રની અમાસનો દિવસ એ શ્રાદ્ધના નિમિત્તનો કાળ છે અને તે કાળ નિયત-
પણે આવ્યા કરનારો હોઈને નિમિત્તની નિસતાને પણ સ્વયંનારો છે તેથી તે દિવસે કરવાનું
શ્રાદ્ધ નિલનૈમિત્તિકમિત્ર કોટિનું ગણાય છે.

(ચાપુ)

શ્રીચાણવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાકકઃ મહારાણીદાસ ગોદુલદાસ દેશાધિ-વેદાંતભૂપણ]

(અનુસંધાન ગત વર્ષ ૯ના અંક ૬ના પૃષ્ઠ ૧૩૩થી)

[ગત વર્ષ ૯ના અંક ૬ના પૃષ્ઠ ૧૩૨ ને શ્લોક ૩૦ નો જે ભાવાર્થ કષ્ટેનો
છે તે બ્રહ્મણો હોવાથી તેને સ્થાને નીચેનો ભાવાર્થ વાંચવાનો છે:—

“આહણ્ય ક્ષત્રિય તથા વૈશ્ય બ્રહ્મચારીએ ક્રમથી આદિ, મધ્ય અને અંતમાં ‘ભવત્’
શબ્દના ઉપલક્ષણપડે ભિક્ષાની ચર્ચા કરવી.

ભિક્ષા માગતાં આહણ્ય બ્રહ્મચારીએ ‘ભવતી મિશાં દેહિ’ ક્ષત્રિય બ્રહ્મચારીએ
‘મિશાં ભવતી દેહિ’ અને વૈશ્ય બ્રહ્મચારીએ ‘મિશાં દેહિ ભવતી’ એમ મંત્રોધન કરીને
ભિક્ષા માગવી.”]

પ્રતિવેદં બ્રહ્મચર્યં દ્વાદશાવ્દાનિ પંચ વા ।

ગ્રહણાન્તિકમિત્યેકે કેશાન્તઃશ્રૈવ પોહશે ॥ ૩૬ ॥

પ્રત્યેક વેદનું અધ્યયન કરવામાં બ્રહ્મચારીએ બાર વર્ષનું બ્રહ્મચર્ય પાળવું, અથવા પાંચ
વર્ષનું બ્રહ્મચર્ય પાળવું. કોઈ આચાર્યોનો મત એવો છે કે પ્રત્યેક વેદ ભણતાં જોડેનો સમય
લાગે તેટલો સમય તે વેદનું બ્રહ્મચર્ય બ્રહ્મચારીએ પાળવું, અને આહણ્ય બ્રહ્મચારીએ સોળમે
વર્ષે કેશાન્તનામનો સંસ્કાર કરવો.

આપોહશાચ્ચાદ્વાર્ષિશાચ્ચતુર્વિંશાચ્ચ વત્સરાત્ ।

બ્રહ્મક્ષત્રિયશાંકાલ ઔપનાયનિકઃ પરઃ ॥ ૩૭ ॥

ઉપનયનસંસ્કાર કરવાનો વધુમાં વધુ સમય આહણ્યને માટે સોળ વર્ષનો છે, ક્ષત્રિયને
માટે બાવીશ વર્ષનો છે, અને વૈશ્યને માટે ચોવીશ વર્ષનો છે.

અતઃ કુંઘ્યે ત્રયોડયેતે યથાકાલમસંસ્કૃતાઃ ।

સાવિત્રીપતિતા વ્રાત્યા વ્રાત્યસ્તોમાદ્ ઋત્તે કૃતોઃ ॥ ૩૮ ॥

ઉપર કહેલા સમયપછી એટલે આહણ્યને સોળ વર્ષમુધીમાં, ક્ષત્રિયને બાવીશ વર્ષ-
મુધીમાં તથા વૈશ્યને ચોવીશ વર્ષમુધીમાં જે ઉપનયનસંસ્કાર ન થયો હોય તો તેમણે
ત્રણેએ માસસ્તોમનામનો યજ્ઞ જે તેમના પ્રાયશ્ચિત્તરૂપે છે તે કરવો અને પછી ઉપનયન-
સંસ્કાર લેવો.

તેઓ જે તેમને માટેના પ્રાયશ્ચિત્તરૂપે માસસ્તોમનામનો યજ્ઞ ન કરે તો ત્રણેય
એટલે આહણ્યમુદ્ધાં તેઓ સાવિત્રીપતિત એવી માલ સંતાને પાત્ર થાય.

માતુર્યદગ્રે જાયન્તે દ્વિતીયં મૌજિવન્ધનાત્ ।

બ્રાહ્મણક્ષત્રિયવિશસ્તસ્માદેતે દ્વિજાઃ સ્મૃતાઃ ॥ ૩૯ ॥

માતાના ઉદરમાંથી જે એક જન્મ થાય છે તે તો પ્રસિદ્ધ છે, અને ખીજો જન્મ મૌજીવન્ધન એટલે ઉપનયનસંસ્કારવડે થાય છે તે વૈદિક જન્મ કહેવાય છે.

આદ્યાણુ ક્ષત્રિય અને વૈશ્યને આ બંને જન્મ થતા હોવાથી તેઓની દ્વિજ એટલે જે જન્મવાળા એવી વૈદિક સંજ્ઞા છે.

યજ્ઞાનાં તપસાં ચૈવ શુભાનાં ચૈવ કર્મણાં ।

વેદ ઇવ દ્વિજાતીનાં નિઃશ્રેયસકરઃ પરઃ ॥ ૪૦ ॥

યજ્ઞ તપ અને ખીજાં ધર્મોં એવાં શુભ કર્મોં દ્વિજને માટે વેદ કહેવાં છે, પણ તેથી એવાં કલ્યાણ કરનારાં કર્મોંને કહેનારો વેદજ દ્વિજનું કલ્યાણ કરનારાઓમાં સર્વશ્રેષ્ઠ છે.

મધુના પયસા ચૈવ સ દેવાંસ્તર્પયેદ્ દ્વિજઃ ।

પિતૃન્ મધુઘૃતાભ્યાં ચ ઋત્વોઽધીતે હિ યોઽન્વહમ્ ॥ ૪૧ ॥

દેવોને મધ અને દૂધવડે જે તૃપ્તિ થાય છે તે તૃપ્તિ દ્વિજ પ્રતિદિન ઋગ્વેદ લાણે તેથી થાય છે.

એવી રીતે પિતૃઓને મધ અને ઘીવડે જે તૃપ્તિ થાય છે તે તૃપ્તિ દ્વિજ પ્રતિદિન ઋગ્વેદ લાણે તેથી થાય છે, એટલે કે દ્વિજ પ્રતિદિન ઋગ્વેદ લાણે તેથી દેવોને મધ અને દૂધવડે જે તૃપ્તિ થાય તે તૃપ્તિ થાય છે અને પિતૃઓને જે તૃપ્તિ ઘીવડે થાય તે તૃપ્તિ દ્વિજ પ્રતિદિન વેદ લાણે તેથી થાય છે.

યજૂંષિ શક્તિોઽધીતે યોઽન્વહં ચ ઘૃતામૃતૈઃ ।

પ્રીણાતિ દેવાનાઙ્ગેન પિતૃંશ્ચ મધુના દ્વિજઃ ॥ ૪૨ ॥

જે દ્વિજ શક્તિજેટલો પ્રતિદિન યજુર્વેદ લાણે છે, તે દેવોને ઘી અને અમૃતવડે તૃપ્તિ કરે છે, અને પિતૃઓને ઘી અને મધવડે તૃપ્તિ કરે છે.

એટલે દ્વિજ પ્રતિદિન યજુર્વેદ લાણે તેથી દેવોને ઘી અને અમૃતવડે જે તૃપ્તિ થાય તે તૃપ્તિ થાય છે અને ઘી તથા મધવડે જે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય તે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય છે.

સ તુ સોમઘૃતૈર્દેવાંસ્તર્પયેદ્યોઽન્વહં પઠેત્ ।

સામાનિ તૃપ્તિં કુર્યાન્નચ પિતૃણાં મધુસર્પિષા ॥ ૪૩ ॥

દ્વિજ પ્રતિદિન સામવેદ લાણે તેથી દેવોને સોમરસ અને ઘીવડે જે તૃપ્તિ થાય છે, અને મધ અને ઘીવડે જે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય તે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય છે.

મેદસા તર્પયેદ્દેવાન્ પિતૃંશ્ચ મધુસર્પિષા ।

સંતર્પયેદ્ યથાશક્તિ યોઽથર્વાંગીરસીઃ પઠેત્ ॥ ૪૪ ॥

દ્વિજ યથાશક્તિ અથર્વવેદ લાણે તેથી મેદવડે દેવોને જે તૃપ્તિ થાય તે તૃપ્તિ દેવોને થાય છે અને ઘી તથા મધવડે જે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય તે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય છે.

વાકોવાક્યં પુરાણં ચ નારાશંસીશ્ચ ગાયિકાઃ ।

ઈતિહાસાંસ્તથા વિદ્યાં યોઽધીતે શક્તિોઽન્વહમ્ ॥ ૪૫ ॥

માંસક્ષીરોદનમધુતર્પણં સદિવોકસામ્ ।

કરોતિ તૃપ્તિં ચ તથા પિતૃણાં મધુસર્પિષા ॥ ૪૬ ॥

દિન પ્રતિદિન યથાશક્તિ વાકોવાક્ય એટલે વેદનો જે પ્રત્યક્ષપ્રત્યક્ષો લાગ
છે તે, પુરાણ, ઋગ્વેદની નારાયણ નામની અમુક ત્રણ ઋચાઓ અને ગાથાઓ લઈ તેવી
માંસ ક્ષીર ભાત અને મધવડે જે તૃપ્તિ દેવાને થાય તે તૃપ્તિ દેવાને થાય છે, અને ઘી
તથા મધવડે જે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય તે તૃપ્તિ પિતૃઓને થાય છે.

(આધુ)

બ્રહ્મવાદ

[અનુવાદક—મહારાણીદાસ ગોહલદાસ દેસાઈ—વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન વર્ષ ૯ ના અંક ૬ ના પૃષ્ઠ ૧૩૪થી)

અતો ઋપયો દધુસ્ત્વયિ મનોવચનાચરિતં ।

કથમયથા ભવન્તિ ભુવિ દત્તપદાનિ નૃણામ્ ॥

આ માટે ઋષિઓ એટલે ખરું જ્ઞાન આપેઆપ સ્ફુરવાની યોગ્યતાયુક્ત અંત કરણવાળા
પુરુષો પોતાના મન વાણી અને શરીરવડે થનારાં સર્પૂર્ણ આચરણનો આપનેજ વિષે નિયોગ
કરે છે એટલે જેના પરિણામમાં આપ લગવાનું સાક્ષાત્કાર થાય એવાજ આચરણ
પોતાના મન વાણી અને શરીરવડે થયા કરે એની ગોઠવણ કરે છે.

અને આગેવાન માણુમોએ પોતાના પગલા પાડી અરણ્યમાં પાડેલી ટ્રીઉપર
પંક્તી બીજાં માણુસો ચાલ્યા કરે છે, તો ઋષિજેવા પુરુષોએ કરેની એ ગોઠવણને બીજા
અધિકારી પુરુષો કેમ ન અનુસરે? અવશ્ય અનુસરે, એટલે કે ઋષિઓએ પાડેલો એ
માર્ગ નિરર્થક થતો નથી પણ સાર્થક થાય છે, એટલે કે જગતનાં સુખોને સર્પાદિન કરવાના
પ્રવૃત્તિનાં માર્ગને ઋષિઓ તથા તેમને અનુસરનારા અન્ય પુરુષો અહંણ કરતા નથી પણ
તેઓ તો આપ લગવાનું પામવાના નિવૃત્તિનાજ માર્ગનું અહંણ કરે છે એમ એ માર્ગ
થાણુ રહે છે.

જગતનાં સુખો મન વચન અને શરીરનો બહિર્મુખ પ્રવૃત્તિરૂપ સર્પાદિન થતાં
હોવાથી જગતનાં સુખોને મંપાન કરવાને પ્રવૃત્તિ કહેવામાં આવે છે અને તેના
માર્ગને પ્રવૃત્તિનો માર્ગ કહેવામાં આવે છે.

અને પરમાત્માને પામવામાટે મન વાણી અને શરીરનો સયમ કરવાનો હોય છે
એટલે કે બહિર્મુખ પ્રવૃત્તિ કરતા તેમને ગેફીને તેમના ગોલકમાં અંતર્મુખપણે સ્થિર
રાખવાનાં હોય છે, માટે પરમાત્માને પામવાની રિથિતિને નિવૃત્તિ કહેવામાં આવે છે, અને
તેના માર્ગને નિવૃત્તિનો માર્ગ કહેવામાં આવે છે.

જગતનાં સુખો વાસ્તવિક નહિ હોવાથી ઋષિઓ અને તેમને પગલે ચાલનારાઓ
પ્રવૃત્તિનો માર્ગ પકડતા નથી.

આપ લગવાનું વાસ્તવિક સુખમૂલ હોવાથી ઋષિઓ અને તેમને પગલે પગલું
મૂકનારાઓ નિવૃત્તિનોજ માર્ગ પકડે છે.

इति तव सूर्यख्यधिपतेऽखिललोकमलक्षपण-

कथामृताब्धिमवगाह्य तपांसि जहुः ।

किमुत पुन स्वधामविधुताशयकालगुणा,

परम भजन्ति ये पदमज्जसुखानुभवम् ॥

એમ હે ત્રણ ભુવનના અધિપતિ! સંપૂર્ણ લોકોના મલને ધોઈ નાંખનારી આપ ભગવાનની કથારૂપ અમૃતના સમુદ્રમાં સ્નાન કરીને તત્ત્વપ્રવણુમતિવાળા પુરુષો જગતનાં સુખે અને જેવડે તેમનું સંપાદન થાય એવાં તપઆદિ કર્મોનો સત્વર ત્યાગ કરે છે.

તો પછી હે પરમ! એટલે જગતના ઉદયપહેલાં હોનારા તથા જગતના અંતે રહેનારા! આપ ભગવાનના સ્વરૂપપ્રકાશવડે જેમના કર્મશય, કાળ અને ગુણો ધોવાઈ ગયા છે અને તેથી જેઓ સ્વાભાવિક સુખસ્વરૂપ તથા સ્વાભાવિક અનુભવરૂપ એવા આપ ભગવાનના પદનું એટલે ચરણનું વા આપ ભગવાનના સ્વરૂપનું ભજન કરનારા છે તેઓ જગત-સંબંધી સુખોને તથા તેમને સંપાદન કરાવનારાં તપ આદિ કર્મોનો ત્યાગ કરે તેમાં શું જ કહેવું? કંઈ જ નહિ. તેઓ તો ત્યાગ કરેજ તેમાં કંઈ કહેવાપણું હોય નહિ.

(આલુ)

જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા

(આષાઢી પૂર્ણિમાએ આપેલ વ્યાખ્યાનોનો સાર)

[લેખક: પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી]

ગયા અંકમાં જણાવ્યું તે પ્રમાણે પરીક્ષિત રાજાનો મુખ્ય પ્રશ્ન એ હતો કે ભગવાન તો સ્વભાવથીજ સમદર્શી છે, અને સમસ્ત પ્રાણીઓના મિત્ર છે અને તેમના સિવાય ખીનું કંઈ નથી તો વિષમ દષ્ટિવાળા પુરુષોની માફક તે દેવોનો પક્ષ લઇને દૈત્યોનો વધ શામાટે કરાવે છે? અથવા હાલના સંભોગોની ભાષામાં કહીએ તો યુદ્ધ, કળ્યા, વેર, ધરતીકંપ વિગેરે ઉત્પન્ન કરી ભગવાન જીવોને દુઃખી શામાટે કરે છે?

તે પ્રશ્નનો થોડોક ખુલાસો ગયા અંકમાં કરેલ છે. વિશેષમાં શુકદેવજી પરીક્ષિત રાજાને કહે છે કે:—આવોજ પ્રશ્ન યુધિષ્ઠિરે એક વખત નારદજીપાસે કર્યો હતો ત્યારે નારદજીએ કહ્યું હતું કે, “પ્રકૃતિપુરુષના અવિવેકથી નિદા, સ્તુતિ, સત્કાર અને તિરસ્કારના આશ્રયભૂત અને અનેક પ્રકારના દુઃખના આશ્રયભૂત શરીરની રચના થઈ છે. એ શરીરના અભિમાનથી જીવોમાં અહંતા અને મમતારૂપ વિષમતા થાય છે. જે દેહમાં એવું અભિમાન થઈ જાય છે તેના વધથી પ્રાણીઓનો વધ માનવામાં આવે છે. આવું અભિમાન જે પ્રકારે જીવોમાં છે તે પ્રકારનું શ્રીહરિમાં નથી; કારણકે તે અદ્વિતીય છે, તેથી ખીનનું કદ્યાણુ કરવામાટે તેનું દમન કરવાવાળા શ્રીહરિમાં હિંસા વગેરેનો આરોપ શી રીતે થઈ શકે?”

હિંદુધર્મવાળા તો પુનર્જન્મમાં માને છે, તેથી હાલ જે લકાઈઓ પોતાના દેશની સ્વતંત્રતામાટે લડવામાં આવે છે, તેમાં મરેલાં માણસો તેજ દેશમાં જન્મે એવો સંભવ નથી, તેથી તેનો દેશ બદલી જતાં વાર લાગતી નથી. પણ યુરોપઅમેરિકાની પ્રજા અને મુસલમાની પ્રજા હિંદુઓની માફક પુનર્જન્મમાં માનતી નથી, તેથી હાલ જે દેશમાં તે જન્મ્યા તેજ દેશ પોતાનો હમેશને માટે માની લે છે. તેઓ ભવિષ્યની પ્રજાના સુખમાટે હાલની પ્રજાનો ભોગ આપે છે. જે દેશની જેવી માન્યતા હોય ત્યાં તેવું જીવન ઉત્પન્ન થાય છે. જે દેશમાં જે પ્રકારના માણસો પૂજાય છે ત્યાં તેવા થવાનું લોકોને મન થાય છે. ઇંગ્લાંડ અને અમેરિકામાં ધનવાન પૂજાય છે. જર્મનીમાં શરવીર પૂજાય છે. હિંદુસ્થાનમાં બ્રહ્મચારી પૂજતા પણ હાલ ધનવાન અથવા અસહકારી પૂજાય છે. વળી નેતાઓ પોતાના મત પ્રમાણે પ્રજાના જીવાનો વાળવા માટે ન્યુસપેપરો, સીનેમા, અને રેડીઓ વિગેરેનો ઉપયોગ કરી તેમની સ્વતંત્ર વિચારશક્તિ હરી લે છે. તેથી માત્ર દેહ જ્યાં જન્મ્યો તેજ મારો દેશ, દેહના

માનથી માન, દેહના તિરસ્કારથી અપમાન, એવી ચાર્વાકીની વિદ્યાજ્ઞેવી અવિદ્યા ચારે તરફ ઉત્પન્ન થવા લાગી છે.

૧૧. જેમ-પોતાના દેશવિષે ખોટી માન્યતા બંધાઈ જાય છે તેમ પોતાના કાળવિષે પણ ખોટી માન્યતા બંધાઈ જાય છે. માણસનું જીવન ધોરીઆમાં શરૂ થતું નથી અને રમણને પૂઠું થતું નથી, પણ અજ્ઞાનથી શરૂ થાય છે અને જ્ઞાનથી સમાપ્ત થાય છે. જે સમ છે એટલે સ્વભાવ છે તે આપ્ત થાય ત્યારે સમાપ્ત થાય.

માણસ જેને મરણ કહે છે તે મરણ નથી. કર્મની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો તે પાછો થાય છે. મરી ગયેલો માણસ પાછો થયો એમ પણ ખોલાય છે, અને જ્ઞાનની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો માણસનો જન્મ નથી તેમ તેમું મરણ પણ નથી; પણ જૂલથી પોતાને દેહજેટલો માની દેહનો કાળ આવી જાય ત્યારે પોતાનો કાળ આવી ગયો એમ માની ખેંસે છે પણ કાળ કોઈ વસ્તુ નથી.

સૂર્યઉપર રાતદિવમ નથી, ચંદ્રઉપર બીજા ત્રીજા ચોથ નથી અને ભગવાન-પાસે ધડીઆળ નથી. માણસપાસે પણ સાચી ધડીઆળ નથી.

કોઈના શરીરનો જન્મ થાય ત્યારે તેની જગ્યાનો કાળ કાઢ્યા પછી તેના જન્મકાળની કુંડળા નીકળી શકે છે હાલ પટેલી મપ્ટેઅરથી ધડીઆળ એક કલાક આગળ મુકી દેવામાં આવી છે, એટલે હિંદુસ્થાનનો કાળ મરકારી હુકમથી ફેરવી નાંખવામાં આવેલ છે; તેથી ફેટલાકને અમુક કામ અમુક વખતે કરવાની જે દેવ હતી તે કરવામાં જેટલીક અગવડ આવશે, પણ ધીરે ધીરે દેવ પ્રડી જશે એટલે નવો વખત પણ સત્યાજેવો ચર્ધ જશે. તેવીજ રીતે માણસના શરીરમાં આવી જીવ માણસજેવો ચર્ધ ગયો, એટલે પછી માણસના કલિપ્ત દેશ અને કલિપ્તકાળની જૂલની તેને અખર રહેતી નથી.

સ્વર્ગમાં સ્વર્ગનો કાળ રહે છે, નરકમાં નરકનો કાળ, સ્વલ્લોકમાં સ્વલ્લોકનો કાળ, પશુપક્ષીના જીવનમાં તેનો કાળ એમ જગ્યાઉપર કાળ નક્કી થાય છે. અહીં એક કલાકનો ફેરફાર હોવા છતાં રહેવે, તાર અને સરકારી ઓફીસોએ ટાઈમ ફેરવેલ નથી.

જેઓ વહેલા બડી શક્તા નહોતા તેમણે બિતાવળ કરવી પડશે. ઉંઘવામાટે પણ એક કલાક વહેલા ઉઠવાની દેવ પાડવી જોશે. એવી રીતે કામકાજમાં જેટલોક ફેરફાર કરવો પડશે. તેથી જે કામ કરવું હોય તેને માટે જે ટાઈમની જરૂર હોય તે, ટાઈમ લેવો પડશે તેવીજ રીતે જે જીવનાં જે કર્મ બાકી રહેલાં હોય તે કર્મ ભોગવવામાટે જે શરીર અને જે કાળ લેવાની જરૂર હોય છે સા તે જીવ નવું શરીર ધારણ કરે છે, પણ શરીર ધારણ કરવાથી તેના આત્માનો જન્મ થતો નથી અને શરીર જપાથી તેનું મરણ થતું નથી, પણ હિરણ્યકશિપુજેવા ઘણા અજ્ઞાની માણસો દેહના ધર્મ એ પોતાના ધર્મ માની લે છે. જેને ભગવાનના સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી એવા માણસોના અજ્ઞાનથી માયાવાણું જીવન ઉત્પન્ન થાય છે, તે પ્રકૃતિનું કાર્ય છે. ગુણા ગુણેષુ વર્તન્તે । ગુણો ગુણોમાં વર્તે છે. એ પ્રકૃતિ પરમાત્માના નિજ સ્વભાવમાં નથી, પણ જીવના અજ્ઞાનમાં રહેલી છે. જીવ પોતે પણ અજ્ઞાનનું કાર્ય છે, તેથી પ્રકૃતિના ક્ષેત્રમાં બાધબાધલાવ ઉત્પન્ન થાય છે; જેમકે કોઈ દેહકાળે એક માખીને પકડી તો ત્યાં દેહકાળે પ્રકૃતિ બાધકલાવવાળી દેખાય છે અને માખીની પ્રકૃતિ બાધકલાવવાળી દેખાય છે. તે દેહકાળે પકડવા કોઈ સર્પ આવે તો ત્યાં સર્પની પ્રકૃતિ બાધકલાવવાળી દેખાય છે અને દેહકાળે પ્રકૃતિ બાધકલાવવાળી દેખાય છે; તે

સર્પને મારવા ત્યાં કોઈ મોર આવે તો મોરની પ્રકૃતિ તે વખતે બાધકલાવવાળા દેખા
છે અને સર્પની પ્રકૃતિ બાધકલાવવાળી જણાય છે; એ પ્રમાણે તે મોરને પણ જો કોઈ
મારવા આવે તો મોરની પ્રકૃતિ બાધ થઈ જાય છે. એવા મારવાના અને મરવાના
બનાવોમાં કોઈ પ્રાણીનો આત્મા મરતો નથી, પણ જેને દેહતું અભિમાન છે તે દેહના
વધથી પ્રાણીઓનો વધ માની બેસે છે, અને એવી માયાની દૃષ્ટિથી જોતાં લગવાન
આવું ક્રમ કરવા દે છે એવા ખોટા પ્રશ્નો મોણસના મનમાં ઉત્પન્ન થાય છે. આવી
ભૂલ કાઢવામાટેજ લગવાને અર્જુનને ગીતાના બીજા અધ્યાયમાં કહેલ છે કે:—

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।

उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥ ૨-૧૯

એટલે જે આ આત્માને મારનાર માને છે અને જે તેને મરનાર માને છે તેઓને
આત્માના સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી. જેઓને અજ્ઞાન છે તેજ એમ માને છે કે આત્માને જન્મ
છે અને મરણ છે.

ઉપર જણાવ્યું તે પ્રમાણે બાધકલાવ એ પ્રકૃતિમાં છે અને પ્રકૃતિ કલિપ્ત
હોવાથી આપણે રાખીએ સાંસુધી રહે છે. દેડકો મરીને સર્પ થાય તો તે બાધક પ્રકૃતિમાંથી
નીકળી અમુક અંશે બાધક દેશમાં આવે છે, છતાં તે પ્રકૃતિ મોરની પ્રકૃતિપાસે બાધ્ય
થઈ જાય છે. તેવીજ રીતે એક આધુનિક પશ્ચિમની પ્રજાની પ્રકૃતિ લગલગ ગયા સો વર્ષ-
સુધી બાધકલાવમાં હતી, પણ હમણાં ત્રણ વર્ષ થયાં તે બાધ્ય થવા લાગી છે. તેથી
કઈ પ્રકૃતિ સારી તે પહેલાં નક્કી કરવાની બહુ જરૂર છે.

પ્રકૃતિના ક્ષેત્રનો પ્રશ્નો આજકાલના નથી. જ્યારે લગવાને હિરણ્યકશિપુને માર્યો ત્યારે
તેના ભાઈ હિરણ્યકશિપુને ધણો ક્રોધ આવ્યો હતો, તે એવું બોલી ઉઠ્યો હતો કે:—

तस्य त्यक्तस्वभावस्य घृणेर्मायावनौकसः ।

भजन्तं भजमानस्य बालस्येवास्थिरात्मनः ॥ ૭-૨-૭

જે લગવાન શુદ્ધ હોવા છતાં પોતાનો સ્વભાવ છોડી દે છે તે માયા વરાહરૂપ,
બાળકની સમાન અસ્થિર ચિત્તવાળા અને માત્ર પોતાના ભક્તોઉપરજ પ્રેમ કરવાળા
જરૂર પક્ષપાતી છે. તેને હું ત્રિશૂળથી મારી જ્યારે તેના લોહીથી મારા ભાઈનું તર્પણ
કરીશ ત્યારેજ મારા મનની વ્યથા દૂર થશે. આવા ભાવથી હિરણ્યકશિપુએ લગવાને
શત્રુ માની તેની સત્તા તોડવામાટે જ્યાં જ્યાં, તપ, સ્વાધ્યાય, વ્રત, દાન વિગેરે શુભ કર્મ
થતાં હતાં તે કરવાવાળાનો વધ કરવાની આજ્ઞા આપી. પાદાણુ, ગાય, વેદ, યજ્ઞ વિગેરે
ધર્મના આશ્રયી હોવાથી તેનો નાશ કરવાની આજ્ઞા તેના નોકરોને મળી.

સ્વામીની આજ્ઞા આદરપૂર્વક સ્વીકારી તેની સેનાએ પુર, ગામ, વન, ઉદ્યાન, બગીચા,
આશ્રમ, ખેતર વિગેરેમાં આગ લગાવી દીધી અને લોકોની આબુવિકાનાં ઝાડ પણ કોદાળાઓથી
ખોદી નાંખ્યાં. જેને હાલના કાળમાં scorched earth policy (ધીખતી ધરા) કહે
છે તેવું હિરણ્યકશિપુએ કરવા માંડ્યું, તેથી મનુષ્યો અને દેવતાઓ બહુ પીડા પામવા લાગ્યાં.
દુકામાં, હાલના ડીકટેટરો પ્રજાની જેવી દશા કરી મૂકે છે તેવી દશા ઉત્પન્ન થઈ. તેઓ
કોઈ પણ રીતે પોતાના અન્યાયી પગલાસાથે બહુમતિ મેળવી લે છે અને પછી પોતાને
ગમે તેવી રીતે વર્તે છે.

લોકોઉપર આ પ્રમાણે ધણા પ્રકારની પરાધીનતા આવી જાય છે, અને તેમાંથી

કેમ નીકળવું એ તેઓને સમજવું નથી અને વિચારશક્તિ મંદ થવાથી જે માણસો નેમ કહે તેમ માની લેવામાં આવે છે. તેથી ન્યુસપેપરોએ ગીતાની જગ્યા લીધી છે. એકવાર એક માન્યતા સાચીતરીકે મનમાં ફરી ગઈ તો તેને-માટે પ્રાણ આપવાને પણ હજારો માણસો તૈયાર થઈ જાય છે. દેશની સુક્તિ કે જીવની સુક્તિ કેને કહેવાય તેની બાબત પૂરેપૂરી રીતે દેશના નેતા અને ધર્મગુરુઓ બરાબર ધણીવાર સમજાવતા નથી. જે બરાબર સમજાવે તો તેમને ઘણા શિષ્યો મળે નહિ; કારણ કે જે સત્યની દૃષ્ટિ ખુલ્લી થઈ જાય તો બધે પરમાત્મા દેખાવા લાગે અને માયાનો રસ જતો રહે. હાલના માણસોનાં મન બહાર શું ચાલે છે તેનો વિચાર કરવામાં રોકાઈ રહે છે પણ પોતાની દૃષ્ટિમાં કે પોતાની વિચારશક્તિમાં કંઈ બૂલ છે તે નહિ તેનો વિચાર કરતા નથી. માણસ શું જાણે છે અને શું જાણતો નથી એ જાણવું એ તેની પહેલી ફરજ છે. જાણનારને જાણતો નથી તેથી જાણવું જાણતો નથી. આવા માણસોઉપર બીજા રાજ્ય કરી શકે છે. જે પોતાને વશ રાખી શકતા નથી તેને વશ રાખવામાટે બીજાની જરૂર પડે છે, માછલાં અને જીવડાં એકબીજાને મારે છે તેની સજિનો આપણે વિચાર કરતા નથી ભગવાનના ઘાનમાં- પણ જન્મમરણનો ખ્યાલ નથી. માણસ પોતાનું સ્વરૂપ સમજે તો તેના ઘાતમાંથી પણ બોટા વિચાર જતા રહે.

સામાન્ય માણસને સુક્તિની સ્વતંત્રતાની અથવા દેશની સ્વતંત્રતાની પૂરી ખબર નથી. તેથી બીજાના કહેવા પ્રમાણે દોરાય છે. કોઈ ગભરુ વ્યક્તિ દે તો ઠીક એમ તૈયાર કપડાં પહેરી લેવાની તેની વૃત્તિ રહે છે. તેવીજ રીતે ધર્મના ક્ષેત્રમાં પણ કોઈ ગુરુ કે કોઈ મહાત્મા માથે હાથ મૂકીને મોક્ષ આપી દે તો ઠીક એવી ઘણા માણસોની ભાવના રહે છે, અથવા આ દેશમાં- લડવાનું કામ ફક્ત છત્રીઓમાટે રાખેલ હોવાથી, આખા દેશે એ બાબત કદી વિચાર કરેલ નથી. જ્યાં આખી પ્રજાને રાજ્યતંત્રના વિચાર કરવા પડે તે દેશમાં વધારે ઉંચો પુરુષાર્થ, કે આત્મચાનનાં સાધન ઉત્પન્ન થતાં નથી. બધા દેશોમાં વસ્તી વધી ગઈ છે, તે સમયવાળા વિવાદથી ઉત્પન્ન થઈ નથી. ૨૫ વર્ષપહેલાંની લડાઈમાં મરેલા પાછા આવ્યા હોય તેવું જણાય છે. તેઓને બીજા કંઈ મારું કામ આવડતું નથી જર્મનીની નિશાળોમાં પણ લડાયકભાવનું શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. બધા દેશોમાં, લગભગ એવી સ્થિતિ છે. કુંભારને જેવા ઘડા બનાવવા હોય તેવા બનાવે છે, તેથી માણસોના દુષ્કર્મ કારણ માણસનું અચાન છે. એવું અચાન અજવાનમાં નથી. પણ જે જીવ દેહના સુખનો પુગારી બને છે તે માયાની જાળમાંથી બચી શકતો નથી. રાજદારી ક્ષેત્રમાં અને ધાર્મિક ક્ષેત્રમાં બન્નેમાં તે બીજાની દોગવણી પ્રમાણે ચાલે છે. આગળ પ્રગતિ કરવામાં ગુરુની જરૂર છે પણ જે ગુરુ શિષ્યને આત્મસાક્ષાત્કારનો માર્ગ ન બતાવી શકે તે ખરા ગુરુ નથી. જે શિષ્યને ઈશ્વર પોતાથી ભુદા લાગે છે તેને ખરા ગુરુ મળેલ નથી જેને ઈશ્વર પોતાથી ભુદા લાગે છે તેને જગત પણ પોતાથી ભુદું લાગે છે, અને ન્યારે જીવ-જગત કે ઈશ્વરનું તત્ત્વ સમજતું નથી ત્યારે ભગવાને આવું જગત શામાટે રચ્યું, લડાઈઓ, કળ્યાણ, વિગેરે શામાટે ઉત્પન્ન કર્યા એવા અનેક જાતના સંકટો ઉત્પન્ન થાય છે.

માયાના ત્રણ ગુણ છે. તેથી બધાને માટે એક સાધન ચાલી શકે નહિ. તમોગુણી માણસો ફક્ત ભ્યાનક સાધનથી સુધરી શકે તેથી તેમને માટે લડાઈઓ જરૂરની છે, રજોગુણીને માટે રામક સાધન, રાખેલ છે અને સત્ત્વગુણીને માટે યથાર્થ સાધન રાખેલાં છે. સત્ત્વગુણી માણસો જેટલે દરજ્જે શાસ્ત્રની વાતો સમજી શકે છે તેટલે ખંશે તમોગુણી સમજી શકતાં નથી. તેથીજ

લગવાન ગીતામાં કહે છે કે:—

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागति संयमी ।

यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥

જે આત્મિક દશા સર્વ પ્રાણીમાત્રને અંધારાજેવી લાગે છે તે દશામાં સંયમી પુરુષો જાગે છે અને જે દશામાં સામાન્ય માણસ જાગે છે તેને જ્ઞાની પુરુષો રાત્રી માને છે. સામાન્ય માણસો “અહં ધદં” એટલે “હું અને મારું” એ જાતની માયામાં જાગે છે. જ્યાં ખંધુ એક સત્તાથી ચાલે છે ત્યાં એવો ભાવ રાખવો એ માયા છે, પણ માણસના ભેગા રહીને એ માયા જીતવી મુશ્કેલ છે. ભૂલવાળાની સાથે રહીને ભૂલમાંથી નીકળવું મુશ્કેલ છે. ધ્રુવડના બેશ રહીને ધ્રુવડથી દિવસે સૂર્ય જોઈ શકતો નથી. સરકસનો સિંહ બકરા ભેગો રહીને બકરાજેવી ખીકણ થઈ જાય છે. તેથીજ લગવાન ગીતાના પંદરમા અધ્યાયમાં કહે છે કે:—

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः એટલે જીવ મારોજ અંશ છે, સનાતન છે, પણ જીવલોકમાં જીવજેવો બની ગયો છે. જેમ હજમ રસ્તે ચાલતા માણસોની માત્ર દાંદીજી જુએ છે, મોચી રસ્તે ચાલતા માણસોના પગરખાંજી ફકત જુએ છે, તેમ સામાન્ય માણસ અધિષ્ઠાનને છોડીને જીવજગત જુએ છે અને તેથી તેમને સત્ય મળતું નથી, એટલુંજ નહિ પણ તે અસત્ય જીવનને સાચું માને છે, અને તેથી માણસના જીવનમાં લડાઈ કે અધઃ કદી ખંધ થઈ શકેજી નહિ. જેને પોતાને સુધરવું હોય તો તેમને માટે લગવાનના અનુગ્રહની જરૂર માનેલી છે. અનુગ્રહ એટલે અતુ to follow એટલે પાછળ ચાલવું, એટલે સર્વત્ર અધિષ્ઠાનરૂપે રહેલ લગવાનનું અનુસંધાન રાખીને તેની સત્તાથી રહેલ જીવ જગતને જોવા કે જેથી બધા તેના સ્વરૂપે જોઈ શકાય.

લગવાનનું રહેવું સર્વત્ર સર્વદા છે તેથી તેને આદિ કે અંત નથી તેમ તેમાં પરિવર્તન પણ બનતું નથી, છતાં તેમાં ભેદની દૃઢપનાથી લિજ્જતાના આરોપથી પૃથક્ પૃથક્ અંશનું રહેવું માનતી વખત, સામાન્ય માણસની દૃષ્ટિ લિજ્જલાવમાં ચાલી જાય છે અને જે સર્વદા સર્વત્ર રહે છે તેમાં દૃષ્ટિ સ્થિર રહેતી નથી અને એ ભૂલ પકડવી મુશ્કેલ પડે છે. તેનું કારણ એ છે કે જગતને મિથ્યા માનવું એ જોઈતું સહેલું છે તેટલું જીવને મિથ્યા માનવું એ સહેલું નથી. તેથીજ વૈષ્ણવોએ જીવને મિથ્યા માનવાને બદલે જીવની સત્તાને મિથ્યા માનેલ છે.

છતાં બધાનું રહેવું જરૂર લગવાનની અંદર છે. હવે જે લગવાન સર્વત્ર સર્વદા છે તો તેને મળવામાટે ઘણા પરિશ્રમની જરૂર જ્યાં માની છે તેમાં કાંઈક ભૂલ છે; કારણકે જે સર્વત્ર છે તે તરત કેમ ન મળે? તેની જરૂર નથી એમ કહેવું જોઈએ. ચીજોની જરૂરીઆત સમજીને રહેતાં ચીજોની જરૂર માની છે, તેથી ગુણમાં દૃષ્ટિ છે, તેની સાથે રહેવાવાળા અધિષ્ઠાનમાં દૃષ્ટિ નથી તેથી ચીજ મળે છે અને તેથી લગવાનને માટે પરિશ્રમ કરવો પડે છે. લગવાન કાર્મ ક્રિયાનું ફળ નથી; કારણકે તે હમેશાં આપણી સાથેજ છે. તેનું આપણી સાથે સદા રહેવું છે એ પ્રમાણિત કરવું એ આપણો ધર્મ છે. લગવાન મળતા નથી એમ કહેવાય નહિ, તે સદા મળી રહેલ છે, તેની સાથે આપણો નિત્ય સંબંધ છે, તેની ખબર નથી; આપણે બધા આનંદ આશ્રમમાં હમેશાં છીએ છતાં બધાને આનંદ કેમ આવતો નથી?

અજ્ઞાનને લાગે અનેક પ્રકારનું અન્યથા જ્ઞાન થાય છે. માંદક્ય ઉપનિષદમાં કહેલ છે કે સુષુપ્તિમાં અગ્રહણ રહે છે એટલે આત્મા જેવો છે તેવો ગ્રહણ થઈ શકતો નથી અને તેજ કારણથી સ્વપ્નામાં અને જાગ્રતમાં અગ્રહણથી અન્યથા ગ્રહણ થઈ જાય છે એટલે કે બ્રહ્માની

જગ્યાએ જીવનગત જોવામાં આવે છે. રજનું અઘાત હોય ત્યારે તેમાં સર્પ, ધારા, માળા, વિગેરેની કટપના બે છે તેમ અઘાત બલ એ ખોટી કટપનાઓને જન્મા આવે છે. તેથી માણસો જોને સામાન્ય દૃષ્ટિથી સત્ય માને છે તે સત્ય નથી પણ જુઠાણું છે વિચારશક્તિના અભાવે તે જનું તેનું કહેવું માની બેસે છે, સમાજમાં એક પણ સાચો વિચારક હોય તો તેનો ધણો લાભ સમાજને મળે છે. વળી નાની ઉંમરમાં, મત્ત્ય શુ છે તેનો પરિચય મળી જાય તો મોટી ઉંમરે પોતાનું જીવન સુધારવામાટે ધણો આધાર મળે છે: આ કારણને લઈનેજ આશ્રમોમાં નાની ઉંમરમાં પરોક્ષરૂપે આપી દેવામાં આવતું હતું તેને લઈને માણસો ગૃહસ્થાશ્રમમાં પણ સયમથી રહેતા હતા અને તે આશ્રમમાં સયમથી રહી શકાય તો તો તેમાંથી વાનપ્રસ્થ અને સંન્યાસ આશ્રમમાં પણ જઈ શકાય હિંદુ ધર્મમાં બધા આશ્રમોમાં નિયમ અને સયમથી રહેવાનું કહેલું છે પણ હાલમાં વર્ણાશ્રમધર્મની એ પદ્ધતિ ત્રુટી ગઈ છે તેથી ગમે માણસ ગમે તેનું ખર્ચ લે છે અને ગમે તેને પરણી લે છે. એ પ્રમાણે માણસનું બી જગડી જવાથી અને બલ્કલચર્યનો અભાવ થવાથી વ્યાસ અને વસિષ્ઠજીવા નરરત્ન હિંદુસમાજમાં નીકળી શકતા નથી. હાલની ટૂંકવણી માણસને માણસ બનાવવા મહેનત કરે છે. આર્યોની વિદ્યામાં માણસને પ્રભુ બનાવવાની યુક્તિઓ હતી હાલમાં સંયાની શોધથી સંયાનો સગ વધ્યો છે અને તેથી માણસ સંયાજીવા બનવા લાગ્યા છે. સંયાથી જરૂરીઆતની વસ્તુઓ વધારે ઉત્પન્ન કરી શકાય તેવું છે પણ તેનાથી જરૂરીઆતો વધી ગઈ છે, એટલુંજ નહિ પણ સાચી કેળવણીના અભાવથી સ્વાર્થવૃત્તિ વધી ગઈ છે. ' ' જ્યારે એવી વૃત્તિ જગતમાં બહુ વધી જાય છે ત્યારે તેનો ઉપાય પણ તરત તૈયાર થાય છે. હિરણ્યકશિપુએ ભગવાનની સામે થવામાટે અને પોતાનુંજ રાજ્ય આપી 'પૃથ્વી-ઉપર નિષ્કટકપણે ગદ્દે તેટલામાટે તપ કરી બ્રહ્માપાસેથી એવું વરદાન લીધું કે "તમારા રથેલ" જગતમાં ઉત્પન્ન થયેલ કોઈ ગ્રાણીથી હું મર નહિ, દિવમે મર નહિ, રાત્રે મર નહિ, અંદર મર નહિ, બહાર મર નહિ " વિગેરે બ્રહ્માએ તેને એવું વરદાન આપ્યું. પછી 'હિરણ્યકશિપુએ એટલો રંજન માડ્યો કે બધા લોકો ત્રાસ ત્રાસ પામી ગયા, ઉપર દેવો 'વિગેરે વિષ્ણુપાસે ગયા ત્યારે ભગવાને કહ્યું કે જ્યારે તે તેના પુત્ર પ્રહ્લાદ(કે જે માગ લક્ષ્મણ છે તે)-નો દ્વેષ કરશે ત્યારે હું અવતાર લઈ હિરણ્યકશિપુનો નાશ કરીશ.

હિરણ્યકશિપુને ચાર પુત્ર હતા. તેમાં શુભના કાળુથી પ્રહ્લાદ બધા કરતા મોટા હતા. તે મહાપુરુષોની સેવા કરવાવાળા, બ્રાહ્મણલક્ષ, સદાચારી, સત્યપ્રતિષ્ઠાવાળા અને જિતેન્દ્રિય હતા. સમાન વયવાળાસાથે મિત્રભાવ રાખતા, મોટાપાસે દાસભાવ ગાખતા અને ગર્વરહિત હતા. કોઈપણ વિપત્તિથી ગભરાતા નહોતા અને સાંભળેલા અને જોયેલા બધા વિષયોને મિથ્યા સંમત માન અધિજ્ઞાનમાજ પ્રીતિ રાખતા અને બધું અધિજ્ઞાનરૂપે જ જોતા હતા. તે અસુર-કુળમાં જન્મેલા હોવા છતાં તેનામાં અસુરતા નહતી. જ્યારે તે બાળક હતા ત્યારે પણ ખેલવા કહેવાનું છોડી ભગવાનના ધ્યાનમાં એવા લીન થઈ જતા હતા કે તે જડવત્ લાગતા હતા. આ સામે જગત-દેખાય છે એવું તેને લાન ન હતું તેને બધે પરમાત્મા જ દેખાતા હતા.

માણસનું રહેવું પરમાત્માને માટેજ છે. કામ કરવાની જગ્યા એ આપણી વિશેષતા છે. તેથી કામે કેળવતા તેના સબધથી રહેવાની અવસ્થા રાખી સર્વભાવથી તેનો પરિચય આપી શકાય તોજ આપણે ભગવાનને આહીએ છીએ એમ કહી શકાય તે ભાવ આચરણથી પ્રગટ થયો જોઈએ એવા આચરણવાળાનું દૃષ્ટાંત એ પ્રહ્લાદનું જીવન છે.

ભગવાનની સેવામાં બીજી મતાનું લાન પણ ન રહે તો જે સાચું લાન રહે તે લાનની

આધારની નિષ્ઠામાં રહી વ્યવહાર કરવાથી તે પ્રાપ્ત રહેવાથી તેનીજ સેવા થાય છે. જેમાંથી એ થતા નથી એવી જ્ઞાનશક્તિથી યુક્ત વ્યવહાર કરવો એ જિજ્ઞાસુ મનુષ્યમાટે જરૂરનું છે. જે સાધનમાં અધિષ્ઠાનનું ભાન ન રહે તે દશામાં કન્યાને પરણાવવાની તૈયારી ચાલે છે અને વરની હિસા થતી હોય તેવો દેખાવ થાય છે.

તેથી માત્ર ચીજોના પરિચયમાં આપણી શક્તિનો ઉપયોગ થવો ન જોઈએ. સાધારણભાવથી રહેતાં ચીજોના સંબંધથી ચીજોની જરૂરીયાત રહે છે તેથી આપણી શક્તિ ચીજો બનાવવામાં ઉપયોગી થઈ રહે છે. આપણે જે કામને લાયક થઈએ તેવું કામ મળે છે. ભગવાનના વિશેષભાવનો સંબંધ જે આપણને નિલ્લ પ્રાપ્ત છે તેનો ઉપયોગ વ્યવહારમાં કરવો એ જરૂરી કામ છે, ચારેજ આપણે નિલ્લ સેવક થઈ શકીએ, ચારેજ તેનો પરિચય મળશે. જે ભગવાનને વાસ્તે આ બધાં કામ છે તે આપણા કામમાં આપણા કામસાથે ન રહે એ કેમ બને ? જે બાબતની ચેતના ચિત્તમાં જાગ્રત હોય છે તેને અનુસારજ વ્યવહાર થાય છે.

હિરણ્યકશિપુનું અંતઃકરણ મલિન હોવાથી તેને ભગવાનમાં દોષ દેખાતા હતા અને પ્રહ્લાદની ચેતના શુદ્ધ હોવાથી તેને દોષવાળા માણસોમાં પણ ભગવાન દેખાતા હતા. જગતની રચનાજ એવા પ્રકારની છે કે જેવી દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ દેખાય છે. જ્યારે ભગવાન કંસને મારવા ગયા ત્યારે મલ્લને મલ્લજેવા લાગ્યા, કંસને કાળરૂપ, ગોપીઓને કામદેવરૂપ અને યોગીઓને પરમતત્ત્વરૂપ જણાયા હતા. તેથી જેની દષ્ટિ માયાવાળી છે તેને ભગવાન દર્શન દેવા આવે તો તેને તે સામાન્ય માણસ-તરીકે જોશે, અને જેની દષ્ટિ પ્રહ્લાદની માફક ભગવદ્ભય થઈ ગઈ હોય છે તેમને માણસમાં ભગવાન દેખાય છે.

ભગવાને આવું ગોટાળાવાળું જગત કેમ કર્યું એવો પ્રશ્ન તેના મનમાં ઉત્પન્ન થતો નથી. દૂરથી પર્વતનું જે શિખર દેખાય છે તે શિખરઉપર ચઢ્યા પછી તે શિખરતરીકે રહેતું નથી. માણસની દષ્ટિથી માણસનું જગત સાચું છે, પણ માણસની દષ્ટિ સાચી નથી, તેથી દષ્ટિમાર્ગન-માટે વધારે વિચાર કરવાની જરૂર રહે છે. (અપૂર્ણ)

સેવાનો આદર્શ

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

સંધ્યા આરતી થઈ રહી હતી. શ્રીઆનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરના મંટારવ વાતાવરણમાં સાત્ત્વિકતા પૂરી રહી હતો. રજનીતી શિશુ સ્થામિકાને ઉચે ઉચે દૂર રથી તારાઓ ડોલ્યાં કરી કરીને નિરખી રહ્યા હતા. આ સમયે ડાઈ એક સેવાવ્રતચારી રાજમાર્ગપરથી ફટાયા અને નાથસેતુપર થઈને નાથઘાટપર આવ્યા. અહીં નજદીકજ શુભ્રરેખાનાં નિર્મળ નીર મંદમંદ વહી રહ્યાં હતાં અને આનંદસ્વરૂપ આત્માકાર વૃત્તિઓના અખંડ પ્રવાહને અનુકૂલ એવું અનેરું વાતાવરણ રચી રહ્યાં હતાં. અહીં એક શાંત સેવાવૃક્ષનીચે એક સેવાશિલાપર એ સેવાવ્રતચારી સ્વસ્થ થઈને બેઠા.

જેમ જેમ એ સેવાવ્રતચારી અંતરમાં ઉડા ઉતરતા ગયા તેમ તેમ ગિરિવરની છાયામાં આનંદાશ્રમની ઝાંધે શ્રીનાથસેવાશ્રમ ઉદ્ભવતો ગયો...

આ નાથસેવાશ્રમ શુભ્ર ને સાત્ત્વિક હતો. નાથપ્રભુની સેવાના આજ્ઞાવન વ્રત-ચારીઓજ આ આશ્રમમાં નિવાસ કરી રહ્યા હતા. નાથપ્રભુના આદેશ ને ઉપદેશને સ્વ-

જીવનમાં ઓતપ્રોત ફેરવામાટે એ વ્રતચારીઓની જીવનચર્યા હતી અને સાથેસાથે નાથપ્રભુના એ સર્વતોભદ્ર સંદુષદેશનો લાલ ખીર્જાઓને પણ મળે એ માટે એ વ્રતચારીઓની ક્રિયાત્મક ભાવના પણ હતી

સેવ્યનું સ્વરૂપ તથા સેવાનું સ્વરૂપ બુદ્ધિપૂર્વક સમજીને પછી આ વ્રતચારીઓ સેવામાં શ્રદ્ધાપૂર્વક પરોવાઈ ગયા હતા

પોતાના અહભાવઉપર પણ મૂંઝેને સેવસેવાના સ્વરૂપમાં સર્વભાવે ગાપાઈ જવા આ વ્રતચારીઓમાંથી રહ્યા હતા

આગીજીવનવાળા આ સેવાસંન્યાસીઓની મમલાવવાળી સેવાનિષ્ઠા વિમલભાવે વિવસી રહી હતી આ વ્રતચારીઓ શરીરને સ્વસ્થ રાખવા, વાણીને શુદ્ધ રાખવા પ્રાણને સચ્ચિત્ત રાખવા, મનને શાંત રાખવા ને બુદ્ધિને ચૂલ્લમ રાખવા સર્વદા સાવધાન રહેતા હતા

બાલમુહૂર્તના પ્રાતઃસ્થાનથી માંડી રાત્રિના શયનપર્યંતની પ્રત્યેક જીવનચર્યામાં "ધર્મ-પ્રશિદ્ધાન" ની અખડ ભાવના આ સેવાસંન્યાસીઓ અગ્રદૂર્વક સેવી ગયા હતા

આ સેવાસંન્યાસીઓની સેવાશ્રદ્ધા ને સેવાઉત્સાહ પોતપોતાની પ્રસન્નમુખમુદ્રાઓપર સુદૃઢભાવે ને મુરમ્મભાવે પ્રકાશી રહ્યા હતા

ધર્મસેવ્યની સેવામાં શાંતિ જે સુખ છે, સાર છે એવો સ્વાનુભવ ખીમઓ આગળ પણ આ સેવાસંન્યાસીઓ પોતાના વર્તનવડે વાણીવડે ને લેખનવડે મૂકે જતા હતા

સેવાની સાચી ભાવના ખીલવવા ને સેવાની સાચી દૃષ્ટિ ને સાચી 'કેચિ' પ્રગટાવવા આ વ્રતચારીઓ યથાશક્ય પ્રવૃત્તિ પણ કરે જતા હતા

આ સેવાસંન્યાસીઓની સેવાસાધનાને અનકૂળ એવા શાંતિસ્થાનો, સપ્તમસ્થાનો, સશોધનાલયો, સગ્રહાલયો, સેવાકુળો ને સુખાલયો આ સેવાશ્રમમાં ફેર ફેર હતા

વિશ્વભરના સેનાશ્રમો શનૈ શનૈ આ સેવાશ્રમતરફ આકર્ષાયે જતા હતા અને વિશ્વ ભરની વિદ્યાપીઠો પણ નાથપ્રભુના સંદુષગને સમજવા ને સમજવવામાટે ઉચિત એવાં વ્યાસ સ્થાનો, ને વ્યાખ્યાનમાલાઓનો પ્રમથ ક્યે જતી હતી

આ સેવાશ્રમના આચાર્ય તો એ તા નાથપ્રભુજ સદૈવ ગહેવાના જય નાથ! જય પ્રભુ!

એવામાં નાથપ્રભુના મંદિરની ઉપ ધળની આગતી થયા લાગી, એટલે એ સેવાવ્રત-ચારી શનૈ શનૈ અંતરમાંથી ઉપર આવવા લાગ્યા અને સામે દૃષ્ટિ મરી તો...

આનંદાશ્રમના સેવાયત્રમાં સ્વાહામર યઈ રહ્યા હતા અને એ સેવાયત્રના ચાલિકા સેવાવેદીપર સુવજીવનની આહુતિઓ આપી રહ્યા હતા અને

આનંદાશ્રમની, એથે ઉલ્લેખે તો એ સેનાશ્રમ આનંદાશ્રમના આનંદમય વિરાટસ્વરૂપમાં શિશુભાવે સમાઈ જવા લાગ્યો હતો

શ્રીકર્તવ્યવોધ.

[લેખક: સદ્ગત શ્રી ૦ પીતાંબર ગોવિંદરામ ભ]

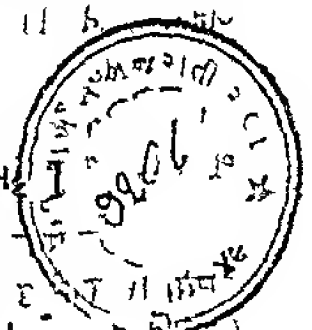
ૐ નમઃ શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્મને

બ્રહ્માનંદં પરમસુખં કેવલં જ્ઞાનમૂર્તિં

દ્વંદ્વાતીતં ગગનસદૃશં તત્ત્વમસ્યાદિલક્ષ્યમ્

ષકં નિત્યં વિમલમચલં સર્વધીસાક્ષિભૂતં

માત્રાતીતં ત્રિગુણરહિતં સદુત્તમં તં નમોમિ

આધારની નિષ્ઠામાં રહી વ્યવહાર કરવાથી તે પ્રાપ્ત રહેવાથી તેનીજ સેવા થાય
યતા નથી એવી જ્ઞાનશક્તિથી યુક્ત વ્યવહાર કરવો એ જિજ્ઞાસુ મનુષ્યમાટે
સાધનમાં અધિષ્ઠાનનું લાભ ન રહે તે દશામાં કન્યાને પરણાવવાની તૈયારી ચાલે
હિસા થતી હોય તેવો દેખાવ થાય છે.

તેથી માત્ર ચીજોના પરિચયમાં આપણી શક્તિનો ઉપયોગ થવો ન જોઈએ. સાદું
રહેતાં ચીજોના સંબંધથી ચીજોની જરૂરીયાત રહે છે તેથી આપણી શક્તિ ચીજો બનાવવામાં
થઈ રહે છે. આપણે જે કામને લાયક થઈએ તેવું કામ મળે છે. ભગવાનના વિશેષભાવ
જે આપણને નિત્ય પ્રાપ્ત છે તેનો ઉપયોગ વ્યવહારમાં કરવો એ જરૂરી કામ છે, સારું
નિત્ય સેવક થઈ શકીએ. સારું તેનો પરિચય મળશે. જે ભગવાનને વારસે આ બધાં
તે આપણા કામમાં આપણા કામસાથે ન રહે એ કેમ બને ? જે બાબતની ચેતના
હોય છે તેને અનુસારજ વ્યવહાર થાય છે.

હિરણ્યકશિપુનું અંતઃકરણ મલિન હોવાથી તેને ભગવાનમાં દોષ દેખાતા
ચેતના શુદ્ધ હોવાથી તેને દોષવાળા માણસોમાં પણ ભગવાન દેખ
પ્રકારની છે કે જેવી દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ દેખાય છે. બ્યારે ભગવાન
મલ્લજેવા લાગ્યા, કંસને કાળરૂપ, ગોપીઓને કામદેવરૂપ અનુભવ
હતાં. તેથી જેની દષ્ટિ માયાવાળી છે તેને ભગવાન દર્શન દેવા
તરીકે જોશે, અને જેની દષ્ટિ પ્રહ્લાદની માફક ભગવદ્ભક્તિ થઈ
ભગવાન દેખાય છે.

ભગવાને આવું ગોટાળાવાળું જગત કેમ ક્યું એવો પ્રશ્ન
દૂરથી પર્વતનું જે શિખર દેખાય છે તે શિખરઉપર ચડ્યા પછી
માણસની દષ્ટિથી માણસનું જગત સાચું છે, પણ માણસની દષ્ટિ
માટે વધારે વિચાર કરવાની જરૂર રહે છે.

સેવાનો આદર્શ

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

સંખ્યા આરતી થઈ રહી હતી. શ્રીગ્યાનંદાશ્રમના
ઘંટારવ વાતાવરણમાં સાર્વિકતા પૂરી રહી હતી. રજનીની શિ
રથી તારાઓ ડાઘિયાં કરી કરીને નિરખી રહ્યા હતા.

આ સમયે ડાઈ એક સેવાત્રતચારી રાત્રમાર્ગપરથી ફર
નાથધાટપર આવ્યા. અહીં નજદીકજ શુભ્રરેખાનાં નિર્મળ ની
અનંદસ્વરૂપ આત્માકાર વ્રતિજોના અખંડ પ્રવાહને અનુકૂલ
રતાં હતાં. અહીં એક શાંત સેવાવૃક્ષનીચે એક સેવાશિલાપર
થઈને બેઠા.

જેમ જેમ એ સેવાત્રતચારી અંતરમાં ઉઘા ઉતરતા
બાયામાં અનંદાશ્રમની ઓધે શ્રીનાથસેવાશ્રમ ઉદ્ભવતો

આ નાથસેવાશ્રમ શુભ ને સાર્વિક હતો. નાથપ્રભુ
ચારીઓજ આ આશ્રમમાં નિવાસ કરી રતા હતા. નાથપ્રભુના

જીવનમાં ઓતપ્રોત દેરવામાં જે પ્રત્યારીઓની જીવનચર્યા હતી અને સાથેસાથે નાથપ્રભુના
જો સર્વતોભદ્ર સંદુપદેશનો સાબળીજીઓને પણ મળે એ માટે જે પ્રત્યારીઓની કિયાતમક
લાવના પણ હતી.

સેવ્યનું સ્વરૂપ તથા સેવાનું સ્વરૂપ સુદિપૂર્વક સમજીને પછી આ પ્રત્યારીઓ સેવામાં
અદ્વાપૂર્વક પરાવાઈ ગયા હતા.

પોતાના અહંભાવઉપર પણ મૂકીને સેવ્યસેવાના સ્વરૂપમાં સર્વભાવે અગપાઈ જવા આ
પ્રત્યારીઓ મથી રહ્યા હતા.

આગીજીવનવાળા આ સેવાસંન્યાસીઓની સમલાવવાળી સેવાનિષ્ઠા વિમલભાવે વિદ્યસી રહી હતી.

આ પ્રત્યારીઓ શરીરને સ્વચ્છ રાખવા, વાણીને શુદ્ધ રાખવા, પ્રાણને સંયમિત રાખવા,
મનને શાંત રાખવા ને સુદિને સ્વચ્છ રાખવા સર્વદા સાવધાન રહેતા હતા.

આદ્યમુહૂર્તના પ્રાણતત્ત્વોનાથી માંડી રાત્રિના રાગનપર્યંતની પ્રત્યેક જીવનચર્યામાં પ્રવૃત્તિ
પ્રણિધાનની આ સેવાસંન્યાસીઓ સદાઅદ્વાપૂર્વક સેવી રહ્યા હતા.

આ સેવાસંન્યાસીઓની સેવાશ્રદ્ધા ને સેવાઉત્સાહ પોતપોતાની પ્રસન્નમુખમુદ્રાઓપર
સદ્દેશાવે ને સુરમ્યભાવે પ્રગટી રહ્યા હતા.

પણ આ સેવ્યની સેવામાં શાંતિ છે, સુખ છે, સૌર છે, એવો સ્વાનુભવ પીળજીઓ આગળ
સેવાસંન્યાસીઓ પોતાના વૈતનવડે, વાણીવડે ને લેખનવડે મૂકે જતા હતા.

સેવાની સાચી લાવના ખીલવવા ને સેવાની સાચી દૃષ્ટિ ને સાચી રચિત પ્રકૃતિના આ
પ્રત્યારીઓ યથારાજ્ય પ્રવૃત્તિ પણ કરે જતા હતા.

આ સેવાસંન્યાસીઓની સેવાસાધનાને અનુકૂળે એવાં સાતિરચાનો, સંયમસ્થાનો,
શોધનાલયો, સંગ્રહાલયો, સેવાકુંજો ને સુખાસનો આ સેવાશ્રમમાં દેરડેર હતા.

વિશ્વભરના સેવાશ્રમો શનૈઃ શનૈઃ આ સેવાશ્રમતરફ આકર્ષાયે જતા હતા અને વિશ્વ-
ભરની વિદ્યોપાધિ પણ નાથપ્રભુના સદુપદેશને સમજવા ને સમજવવામાં ઉચિત એવા વ્યાસ-
થાનો ને વ્યાખ્યાનમાલાઓનો પ્રભુમંથ્રે જતી હતી.

આ સેવાશ્રમના આચાર્ય તો એકલા નાથપ્રભુજી સદેવ રહેવાના... નથ નાથ... નથ પ્રભુ!
...એવામાં નાથપ્રભુના મંદિરની ઉપકાળની આરતી થવા લાગી... એટલે એ સેવાશ્રમ-
ચારી શનૈઃ શનૈઃ અંતરમાંથી ઉપર આવવા લાગ્યા... અને... સામે દૃષ્ટિ કરી તો...

આનંદાશ્રમના સેવાશ્રમમાં સ્વાહાકાર ધર્મ રહ્યા હતા અને એ સેવાશ્રમના પાટિયા
સેવાવેદીપર સ્વજીવનની આદૃતિઓ આપી રહ્યા હતા... અને...

આનંદાશ્રમની ઓધે ઉદ્ભવેલો એ સેવાશ્રમ આનંદાશ્રમના આનંદમય વિરાટસ્વરૂપમાં
શિશુભાવે સમાઈ જવા લાગ્યો હતો...

શ્રીકર્તવ્યવોધ.

[લેખક: સદગત શ્રી ૦ પીતાંબર ગોવિંદરામ શાસ્ત્રી]

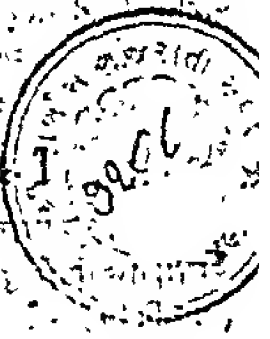
ૐ નમઃ શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્મને

પ્રણામંદં પરમસુખંદં વેચલં પ્રાપ્તમૂર્તિં

દેહાતોતં મગનસદૃશં તત્ત્વમસ્યાદિલક્ષ્યમ્ ।

પક્કં નિત્યં વિમલમચલં સર્વધોસાક્ષિભૂતં

માવાતોતં ત્રિગુણરહિતં સદુચં તં નમામિ ॥

૦-૮-૦ શ્રી. રૂગનાથદાસ પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ ,, હરિદાસ હીરજી
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૧-૦-૦ ,, ચત્રભુજ કાળીદાસ
 ૧-૦-૦ ભાઈ ભગવાનદાસ ચત્રભુજ

૧૪-૦-૦

૧૫-૪-૦ મુંબઈમાં અધિકમાસનિમિત્ત શ્રીસદ્-
 ગુરુપૂજનભેટના

૧૧-૦-૦ એકે ભક્તજન
 ૧-૦-૦ શ્રી. ચત્રભુજ કાળીદાસ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનદાસ ચત્રભુજ
 ૧-૦-૦ ,, અરજણ કરમણ મીસ્ત્રી
 ૦-૮-૦ ,, રૂગનાથદાસ પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ ,, હરિદાસ હીરજી
 ૦-૪-૦ ,, પ્રાણજીવન વિકૃલદાસ
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી લાખાણી

૧૫-૪-૦

૪૫-૧૨-૦ મુંબઈમાં શ્રીગુરુપૂર્ણિમાને દિવસે
 થયેલ શ્રીસદ્ગુરુપૂજનભેટના

૫-૦-૦ શેકે મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
 ૧૧-૦-૦ એકે ભક્તજન
 ૧-૪-૦ શ્રી. ચત્રભુજ કાળીદાસ
 ૧-૪-૦ ,, પ્રાણજીવન વિકૃલદાસ
 ૧-૦-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૫-૦-૦ ,, રાજસી જીવરાજ
 ૧-૦-૦ ,, ચંદ્રકાંત વિકૃલદાસ
 ૦-૮-૦ ,, અમથાલાલ જગજીવન
 ૧-૪-૦ ,, મૂળચંદ હરજીવન પારેખ
 ૧-૪-૦ ,, જમનાદાસ હરખજી
 સંઘવી
 ૧-૦-૦ ,, લાણુજીભાઈ પરમાનંદ
 ૦-૮-૦ ,, ચત્રભુજ લીલાધર
 ૧-૦-૦ ,, ચંદ્રસિંહજી પ્રતાપસિંહજી
 ૧-૦-૦ ,, રૂપસિંહજી હરિસિંહજી
 ૧-૪-૦ ,, ભગવાનદાસ ચત્રભુજ

૧-૦-૦ શ્રી. શિવસિંહજી પ્રતાપસિંહજી
 ૧-૪-૦ ,, મોરારજી લાલજી
 ૦-૮-૦ ,, હરિદાસ હીરજી
 ૧-૪-૦ ,, તુલસીદાસ ખેતસી
 ૧-૪-૦ ,, જયંતીલાલ જગજીવન
 ૦-૮-૦ ,, સૂર્યચંદ્ર હિંમતલાલ ભૂ
 ૧-૦-૦ ,, ગોકળદાસ શિવચંદ્ર
 ૦-૮-૦ ,, મણિચંદ્ર સોમનાથ
 ૧-૦-૦ ,, રૂગનાથદાસ પુરુષોત્તમદાસ
 ૨-૦-૦ ,, દેવકૃષ્ણ તેજમલ
 ૧-૦-૦ ,, ગિરિધારીલાલ બ્યાસ
 ૧-૦-૦ ,, લંબરલાલ કેવળિયા

૪૫-૧૨-૦

૨-૪-૦ શ્રી. દેવચંદ્ર શ્યામજી રાવળતરફથી
 ૧-૪-૦ ,, જગમોહનદાસ રમણિકલાલ કેશર્ણી
 ૦-૪-૫ પરચુરણભેટ

૧-૦-૦ ત્રવાડી પ્રાગજી ધનેશ્વર-પાલડી
 ૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલભાઈ તારાચંદ વઝીલ-
 જૂનાગઢ

૦-૨-૦ શ્રી. શંકરલાલ નરભેરામ દવે-ચિતળ
 ૧-૦-૦ કરસનદાસ હરજી-જૂનાગઢ
 ૧-૪-૦ શ્રી. દામોદર જગનલાલ દક્કર-કરાંચી
 ૦-૧-૦ શ્રી. સુખજીબેન-ખીલખા
 ૭૨-૧૦-૦ સં. ૧૯૯૭ના જયંતી પૂજનભેટના

કરખનથી હા. પુરુષોત્તમ વલ્લભ
 ૬-૧૧-૦ શ્રી. કલ્યાણજી ભાણુભાઈ
 ૬-૧૧-૦ ,, મણિલાલ પુરુષોત્તમ
 ૬-૧૧-૦ ,, મોતીરામ ડાયાભાઈ
 ૬-૧૧-૦ ,, દાકોરદાસ રતનજી
 ૬-૧૧-૦ ,, ગોવિંદજી દયારામ
 ૬-૧૧-૦ ,, રામલાલ ગોવિંદજી
 ૬-૮-૦ ,, કાશીરામ ગંગારામ
 ૬-૮-૦ ,, ભગવાનદાસ ગંગારામ
 ૬-૮-૦ ,, ભાઈલાલ મયુરભાઈ
 ૬-૮-૦ ,, ચુનીલાલ જગજીવન
 ૬-૮-૦ ,, હરગોવિંદ ભાણુભાઈ

૭૨-૧૦-૦

(ખાકીનાં ભેટનાં તથા લવાજમનાં નામો હવે પછીના અંકમાં આપશે.)

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय પ્રવાહ ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)
છાપવાની શરૂઆત થઈ ગઈ છે.

અતિ અગત્યની સૂચના

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના હસ્તલિખિત દોહરાનો મોટો સંગ્રહ અપ્રસિદ્ધ છે તે છાપવાનો છે; તે જે ગુરુબંધુને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રમાણે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા-કાઠિયાવાડ. આ શિરનામે વેશામર મોડલી આપવા શ્રમ લેવો, કે જેથી જાપવામાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે. ઉપયોગ થઈ રહેથી તે નોટ મોડલનાર બંધુને પાછી મોડલવામાં આવશે.

શ્રીવેદાંતદર્શન

આવૃત્તિ બીજી

—:૦:—

પડતમૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીએ આ ગ્રંથનું રહસ્ય સરસ્વતાથી પ્રમણ શકાય માટે મૂળસૂત્રોની નીચે અન્વય ને અન્વયાર્થ આપેલા છે; તથા દેવદાદૈતસિદ્ધાંતનું ફાટન કરનારી તાત્પર્યબોધિનીનામની સરલ ગુજરાતી દીક્ષા રચેલી છે. અભ્યાસીઓને મતિઉપયોગી છે.

આ ગ્રંથમાં પરિશિષ્ટરૂપે પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના દેવદાદૈતસિદ્ધાંતઘોષક “બ્રહ્મસૂત્રોનો સેદ્ધાંત” તથા “બ્રહ્મવેત્તા” નામના જે લેખો ઉમેરવામાં આવ્યા છે, જે મતનીય છે.

ઉપરાંત ભગવાન શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ ને સનકાદિ શિષ્યોનું, શ્રીઆસભગવાન ને વૈશંપાયનાદિ શિષ્યોનું, શ્રીશંકરાચાર્યભગવાન અને પદ્મપાદાદિ શિષ્યોનું તથા પૂ મહાત્માશ્રીનું એમ પાંચ કુંદર ચિત્રો મૂકવામાં આવ્યાં છે.

—:૦:—

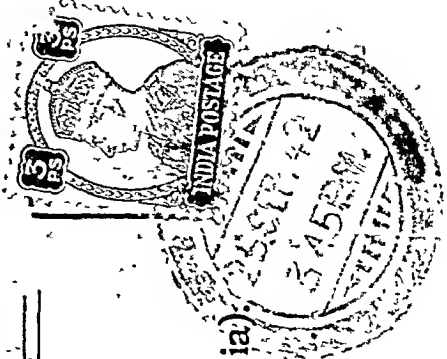
સને ૧૯૪૨/તા. ૨૫ સપ્ટેમ્બર

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કેટીની સેવા છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ ખીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત કેટલાંક પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી ઓછી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો ઓછી કિંમતે નહિ અપાય.)
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ”માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં એઓ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતા પ્રમાણે પ્રક્ટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રક્ટ થયા કરશે; છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંએઓ પહોંચ મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

(Kathiawar-India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ગેસ ગુજરાતી સભા

નં. ૩૬૫, વિઠ્ઠલભાઈ રોડ, ટ્રાન્સસલેન

સુબર્ષ ૪

ਸਾਹਿਬ: ਸੁਰਾਜ

પેટ-ભૂખ

31 7-3-3

ਯਤ੍ਰ ਸੁਖਮੀ

निष्पत्तिः २

श्रीनाथजयंतीअंक

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથમુખેસ.	૧૧૭
૨	શ્રીનાથનયનામૃત.	૧૧૯
૩	વિજયતાં મગ્યા હર્ષવૃત્તિયિ	૧૨૦
૪	શ્રીમદ્ગુરુપ્રમાત્મા શ્રીમનાથમજવાલી પદ્યકીર્તી નામ-સ્થાનીના પર્વપ્રસન્ન પ્રપદન	૧૨૦
૫	મુન્નુશ્રીનું અવલુપ્તિ.	૧૨૧
૬	બે રમણે	૧૩૨
૭	કર્તિકી પુર્ણિમાના મહાજાનોત્સવ-નર્તન આધ્યત્મિક સાધનક્રમ.	૧૩૩
૮	શ્રીમનાથમુખેધમાલા	૧૩૪
૯	શ્રીઆનંદશ્રમ-સમાચાર.	૧૩૫
૧૦	શ્રીનાથ-સ્થાનીમહોત્સવ.	૧૩૭
૧૧	મહોત્સવપર આનંદાશ્રમમા આવનાર સત્જનોના કર્નવલિયે.	૧૩૯
૧૨	પરચુરુ ભેદ.	૧૪૦
૧૩	માસિકના સવા-મની પદ્ય.	૧૪૩

બીલસ્વા-આનંદાશ્રમ-સનાતનધર્મના શિક્ષણની યોજના

પૂ. મહારાજશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીના ટ્રસ્ટડીડ પ્રમાણે ગુજરાતીઅંગ્રેજીશાળાના ઉચ્ચવર્ણના જે હિંદુ શિક્ષકો તથા ટ્રેનિંગકોલેજના હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ ધર્મના ઉચ્ચ તરવોને બાળી, ધર્મરત્ને ઓળખવા પ્રયત્ન કરી, જીવનમાં સાચી શાંતિનો અનુભવ કરવા ધૃષ્ટતા હોય તથા પોતાના વિદ્યાર્થીઓને પોતે પ્રાપ્ત કરેલા ધાર્મિક જ્ઞાનનો લાભ આપી તેઓને ધર્મનીતિને માર્ગે દોરવા ધૃષ્ટતા હોય તેમને માટે બીલખા (કાઠિયાવાડ) આનંદાશ્રમમાં પ્રતિવર્ષ શિયાળાની ને બનાળાની રમના સમયમાં એક ખાસ ધાર્મિકવર્ગ ચલાવવામાં આવે છે. એ ધાર્મિકવર્ગમાં સંખ્યા દેવપૂજન આદિ નિયંત્રક, આસન, પ્રાણાયામોદિ યોગનાં સાધનો અને લક્ષિત જ્ઞાન તથા યોગના લગવદ્ગીતાદિ ગ્રંથોનું યથાધિકાર શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. આ યોજનાનો લાભ લેવા આવનાર પુરુષમાં દુર્વ્યસનોનો અભાવ, સરળતા, શ્રદ્ધા, માતાપિતાપ્રતિ લક્ષિતભાવ, ગુરુલક્ષિત ને પોતે શીખેલ વિદ્યાનો લાભ પોતાના શિષ્યોને આપવાની ઉત્કંઠા એ શુભ ગુણો બહુધા હોવા જોઈએ વા તેમાં અભિરચિ હોવી જોઈએ.

આવવા ધૃષ્ટનારે ઓછામાં ઓછા દશ દિવસ તો રહેવુંજ પડશે. પ્રતિવર્ષ આવે લાભ અમુક સંખ્યાને મળશે. ધાર્મિક વર્ગનો લાભ લેવા આવનારને ભોજન, પાગરજી, દીવાબત્તી તથા રહેવાની સગવડ શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી કાંઈપણ દ્રવ્ય લીધા વિના કરી આપવામાં આવશે.

આવવા ધૃષ્ટનારે મંત્રી, મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીમંડળ આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે રિપ્લાય પતાથી આગળથી પૂછીને જવાબ મળેથી આવવું.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ-બીલખા

 ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

માસુ ૧૧માં વર્ષનો આ પમેા અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ધૃષ્ટતા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું બિતરવું ન પડે.

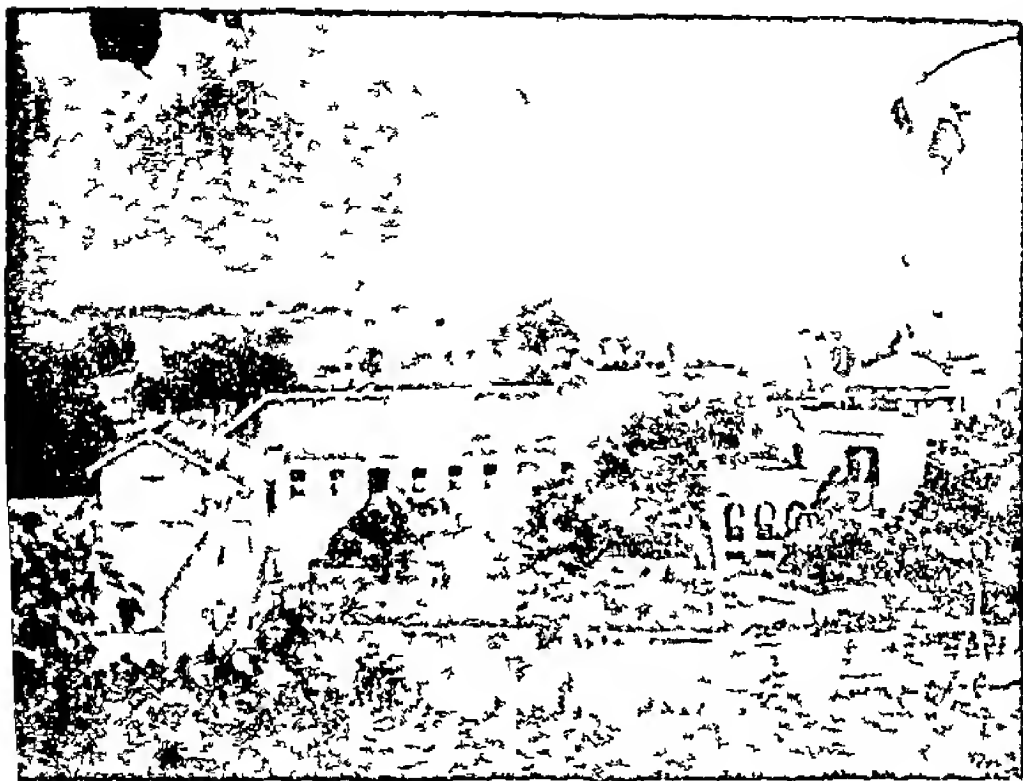
વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતબ્રૂણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલિક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું-ગોંડલ.

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ વલો જનાનાં સ્વર્ગસંદેશા ।

વિરાજતે પરમાત્મા મદ્ગુરુનાથઃસ્વરૂપતો યત્ ॥

મદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ના ચવરૂપથી કલિયુગને વિષે જનતાને
સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં
વેગજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

શ્રીનાથજયંતીઅંક

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ--આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૮-આશ્વિન

[અંક ૫

શ્રીનાથસદુપદેશ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમદ્નાથભગવાન્]

દોહરા

વિદ્યેશ્વરના સ્મરણની, નોખત મન મોઝાર;	
દમ દયા ને દાનયુત, વગાડજો ધરી મ્યાર.	૧
પ્રભુ ભક્તવત્સલ બને, ભક્તે ભક્તિ ન થાય;	
એવું વિપરીત જે બને, કારણ શું કહેવાય ?	૨
પ્રભુને પ્રિયતમ માનીને, દુટ્ટે જો ન તખાય;	
તો પછી ભક્ત-અભક્તમાં, શાથી ભેદ ગણાય ?	૩
પ્રભુને વશ વર્તે નહિ, સ્વભાવને વશ થાય;	
તે સુખને પામે નહિ, કેનો દોષ ગણાય ?	૪
જે ગામે જાવું નહિ, તેની પૂછે વાટ;	
ગંતવ્ય ગામની વાટનો, મનમાં નહિ ઉચાટ.	૫
તે ગામે પહોંચે નહિ, જીવન પૂરું થાય;	
અધવચ તે રખડી પડે, કેનો વાંક ગણાય ?	૬
રાત બધી જાગત રહી, કુશકા ખાંડે દોક;	
ગણશે તેને મૂર્ખ કે, સમજી શાણા લોક ?	૭

પળ પછી પળ જાય છે, ધડી પછી ધડી જાય;	
દિન પછી દિન જાય છે, પક્ષ વ્યતીત થઈ જાય.	૮
માસ પછી માસો વીતે, વર્ષો પણ વહી જાય;	
સાધન જો સાધે નહિ, તે કેવો કે'વાય ?	૯
ઉત્તરમાં જાવા તણી, મુખથી કહે છે વાત;	
જાય સદા દક્ષિણતણી, કહો કયાંથી કુશળાત ?	૧૦
માણસ ચાલી નવ શકે, દેવો પણ ગભરાય;	
એવા અગમમાર્ગમાં, પશુથી કેમ ચલાય ?	૧૧
અગમ અગોચર પંથ જો, લયપ્રદ આઠે જામ;	
શૂરવીર ચાલી શકે, કાયરનું નહિ કામ.	૧૨
જીવન ચાલ્યું જાય છે, જેમ પાણીનું પૂર;	
જગ્યા વિણ કેમ પામશો, અખંડ સુખ ભરપૂર ?	૧૩
મનને જાત્રા રાખીને, કરવું કામ તમામ;	
ક્ષણે ક્ષણે સંભારવા, મનમોહન ધનશ્યામ.	૧૪
મુખ્ય કાર્યમાં વૃત્તિને, સતત રાખવી સ્થિર;	
અકાર્ય નવ સંભારવું, મનમાં ધારી ધીર.	૧૫
સ્વધર્મ સંભારે નહિ, મનને વશ જો થાય;	
પરમધામનો તે કહો, અધિકારી કેમ થાય ?	૧૬
મન છે ગળિયા બળદસમ, નિજ દેશ બહુ દૂર;	
છઞ્છા જો જાવા તણી, કરો ઉપાય જરૂર.	૧૭
હોંશ શીઘ્ર જાવા તણી, પણ સાધન નવ થાય;	
કારણ તેનું શોધીને, કરજો સદા ઉપાય.	૧૮
પરમપદની પ્રાપ્તિના, જો જો મુખ્ય ઉપાય;	
તે તે સર્વે સાધજો, જેથી ત્યાં પહોંચાય.	૧૯
નિલ નિલ આજ્ઞા વાંચજો, મનમાં રાખી પ્યાર;	
તે પરમાણુ વરતજો, દૂર થાય સંસાર.	૨૦
પ્રતિ શુરુવારે વાંચજો, સુખપ્રદ શુભ સંવાદ;	
કર્તવ્યનિષ્ઠા દઢ થતાં, છૂટે સર્વ વિષાદ.	૨૧
“મારું તે મારુંજ છે, અન્યનું નહિ થનાર;	
અન્યનું મારું નહિ બને,” એવો કરો વિચાર.	૨૨
એકંજ નિષ્ઠા રાખજો, પૂરો કરી વિચાર;	
તે વિના સુખ નહિ મળે, સૂચ્યું વારંવાર.	૨૩
પ્રભુના અનન્ય ભક્તની, ચાતકજેવી ટેક;	
દુઃખ સહે અન્ય નવ લજો, ઇચ્છે પ્રિયતમ એક.	૨૪
ઉપયોગી સાધનવિષે ઉડો કરે પ્રવેશ;	
તે વિણ પહોંચાશે નહિ, અતિ સુખમય એ દેશ.	૨૫

પૃથિવિ ગિરિ ને વૃક્ષની, એક સહનશીળ યાત્રી,
આ જગમાં સુખિયો રહી, અચળપદે તે જાય. ૨૬
અતિ પવિત્ર ને સૂક્ષ્મ જો, સ્પર્શિત કરી શકાય;
દુઃખમય આ સંસારમાં, કરવું અટકી જાય. ૨૭
ભક્તિતણી જે ભૂમિકા, તેનો કરો વિવેક;
નહી કરી નિજ ભૂમિકા, વધવાની દ્યો રેક. ૨૮

—[*]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્ નાથલગવાન્]

શ્રદ્ધા, એકાગ્રતા, અને પ્રીતિ રાખી ઇષ્ટમંત્રનો જપ કરવાથી તે પુણ્યના પરિપાકે જપ કરનારના વ્યવહારની રિથિતિ સુધરે છે.

પરમાત્માને સર્વથી ઉત્તમ માનવા, અને બીજું સર્વ ગૌણ માનવું તે ઐકાંતિક અને અવ્યભિચારિણી ભક્તિ કહેવાય.

ગીતાંજીમાં બધા ધર્મો મૂકીને પોતાને શરણે આપવાનું ભગવાને કહ્યું છે તેનો અર્થ વર્ણના અને આશ્રમના ધર્મેતિું અભિમાન મૂકીને શુદ્ધભાવે પરમાત્માને શરણે જવું એવો છે.

ઘણામાં ઘણી શ્રદ્ધા અને ઘણામાં ઘણી ભક્તિથી ભગવાનની અને સદ્ગુરુની આજ્ઞાનું પરિપાલન કરે તો તે છવોડિપર તેઓ કૃપા કરે.

સર્વ સંશયોતો ત્યાગ કરી પોતાના કર્તવ્યમાં મંથ્યા રહેવાથી મનુષ્યને લાભ થાય છે. મનના ભ્રમણને વશ થવાથી મનુષ્યના વ્યવહારપરમાર્થ બંને બગડે છે.

જે મનુષ્ય અંતઃકરણના ઉંડાણમાં વધારેમાં વધારે સાત્ત્વિકી શ્રદ્ધા રાખે તેને તેવું શુભ ફળ મળ્યાવિના રહેતું નથી.

મહાપુરુષ સુપ્રયત્ન કરનારને સુપ્રયત્ન કરવાની શીઘ્ર અને ઉત્તમ ફેલ આપનારી ફલા શીખવે છે. જેમ દુકાં માર્ગે જાણનાર માણસ મનુષ્યને વેલાસર ઇચ્છિત સ્થાનમાં પહોંચાડે તેમ તે પુરુષપ્રયત્ન કરનાર માણસને મહાપુરુષ વેલાસર દુકાં માર્ગે એના ઇચ્છિતને પ્રાપ્ત કરાવે છે.

સાધનાદિર્તુ માહાત્મ્યજ્ઞાન, સાત્ત્વિકી શ્રદ્ધા, સાધનાવ્યાસમાં ઉમંગ, સદ્ગુરુનો આશ્રય ને એકનિષ્ઠા રાખવાથી પોતાના મનોવિકારોથી મનુષ્ય બચી શકે છે.

મનુષ્ય જેમ જેમ પોતાના ચિત્તની શ્રદ્ધાભક્તિમાં વધારો કરે છે તેમ તેમ તેને દ્રવ્યલાભ, આરોગ્ય ને અંતઃકરણની યોગ્યતામાં વૃદ્ધિ થયાનો અનુભવ થાય છે.

દાહરો

પરમાર્નદરૂપ શ્રદ્ધા જે, વ્યાપક અંતરબાહર;

તેમાં મનને સ્થિર કરી, પામો સુખ અપાર.

અસાધારણ શ્રદ્ધા, અસ્ખલિત ઉમંગ ને અવિચલ પ્રયત્ન કરવાથીજ મનુષ્ય પોતાના અંતઃકરણમાં સત્ત્વગુણનો વધારો કરી રાજસતામસ વૃત્તિઓને દબાવી

શકવા ભાગ્યશાલી થાય છે.

અંતઃકરણનું સદાઅહુર્વેક શોધન પરમાત્માની પ્રાર્થનાપૂર્વક કરવાથીજ મનુષ્ય પોતાના અંતઃકરણમાં રહેલા તમોગુણને બલહીન કરી શકે છે, અન્યથા કરી શકતો નથી.

સમજણ ને આવડ મનુષ્યને શાંતિ ને સુખ આપનાર થાય છે.

પરમાત્માનું વિસ્મરણ થવાથીજ મનુષ્યને દશ્યમાં સત્યતાનું ભાન ને તત્સંબંધી રાગદ્વેષનો ઉદય તથા સ્થિરતા થાય છે, માટે પરમાત્માનું પરમપ્રીતિથી સ્મરણ કર્યા કરવું, તેમનું કદીપણ વિસ્મરણ નજ કરવું. (આહુ)

—————[૦]—————

વિજયતાં ભવ્યા જયંતીતિથિઃ ॥

યા ગંગેવ સમસ્તપાવનકરી શંભોર્જટાલક્કરી,

યા વિધેવ પરાત્મવોધનકરી સદ્ભાવનાસક્કરી ।

યા માતેવ સમસ્તસૌખ્યકરણી તાપત્રયોન્મૂલિની,

શ્રીનાથસ્ય સતસ્તિથિર્વિજયતાં ભવ્યા જયંતીતિથિઃ ॥ ૧ ॥

પંડિત રઘુનન્દન જ્ઞાન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય

જે શ્રીશંભુની જટાના અલંકારરૂપ ગંગાની પેઠે સર્વને પવિત્ર કરનારી છે,
જે પરમાત્માનું દર્શન કરાવનારી બ્રહ્મવિદ્યાની પેઠે બ્રહ્મભાવનાને ઉપજાવનારી છે
તથા જે સઘળાં સુખોને આપનારી સાતાની પેઠે ત્રણે તાપનો વિનાશ કરનારી
છે તે બ્રહ્મને પ્રાપ્ત કરાવનારી શ્રીનાથભગવાનની કલ્યાણકારિણી જયંતી તિથિ
વિજય પામો. ૧

—————:૦:—————

શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનની પંચાશીમી

જન્મજયન્તીના પર્વપ્રસંગનું પ્રપદન

(મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દશાઈ)

જય ભક્તવત્સલ !

જય ભવલીતિભંજક !

શ્રીમન્નાથસ્વરૂપે આપ ભગવાનના આ લોકમાં થયેલા અપૂર્વ આવિષ્કારની જન્મ-
જયંતીનું આજ મંગલ પર્વ છે.

અજન્મા એવા આપ ભગવાનનો જન્મ દિવ્ય છે.

તેનું યથાવત્ સ્વરૂપ લૌકિક નેત્રને વા અધિકારહીન નેત્રને અગમ્ય છે.

અકર્તા એવા આપ ભગવાનનું કર્મ પણ દિવ્ય છે.

અને અભોક્તા એવા આપ ભગવાનનો ભોગ પણ દિવ્ય છે.

અધિકારહીન નેત્રને તેનું સ્વરૂપ યથાવત્ ગમ્ય નથી.

આથી તો આપ ભગવાનનું ભગવત્સ્વરૂપ અધિકારી જનતાનેજ ભગવત્સ્વરૂપ જણાય છે.

અન્યને તો લૌકિક સ્વરૂપજ જણાય છે.

જનતાના અધિકારમાં ભેદ રહેવામાં એકજ છતાં અનેકાકાર થવાનું આપ ભગવાનનું

ધક્ષિણ મુખ્ય હેતુ છે.

વસ્તુસ્થિતિમાં એકજ આપ ભગવાન અનેકાકાર થઈ રહેલા હોવાથી વિવિધ જનતાઓ વસ્તુતાએ વિવિધ જનતાઓ નથી, પણ એક આપ ભગવાનજ છે;

પણ આપ ભગવાનની મહામાયારેખીના અદ્ભુત પ્રભાવથી વિવિધ જનતાઓનું પ્રત્યેક જન આપ ભગવાનથી તથા અન્ય જનોથી લિન અને નિરપેક્ષપણે જાણે પોતે કાઈ સ્વર્ત્ત જન હોય એમ જાણે છે.

કેવા આચારવિચારનું સેવન કરી રહેવાથી આ ભેદનો અનુકૂલ નિર્વાહ થાય અને તેથી જનતાઓ વિવિધ પ્રકારના સુખનું સંપાદન કરે તેનો જનતાઓને પ્રબોધ કરનારાં જે શાસ્ત્રો આપ ભગવાને જનતાઓના જનનસમયથીજ પ્રવર્તાવેલાં છે તે શાસ્ત્રોનો આજ જનતાઓને આધાર રહેલો નથી.

તેથી જનતાઓ પોતપોતાની જુદીને અનુસરીને એક બાજુથી પરસ્પર પ્રતિપક્ષ-ભાવના વેગને પ્રજ્વળરૂપમાં પ્રવર્તાવી પરસ્પરનો સર્વનો વિનાશ કરવાને સમુદ્યુક્ત થયેલી છે.

અને ખીજી બાજુ રાષ્ટ્રીય તથા આંતર રાષ્ટ્રીય એકતા સાધવાના વેગને વશ પર્તોને જનતાઓના પ્રત્યેક જનમાં પ્રવર્તી રહેલા સ્વાભાવિક ભેદની અવગણના કરી વિનાશને પથે પ્રયાણ કરાવનારા સાંકર્ષને ઉપજાવવા વિવિધ જનતાઓ આજ વિચાર કરી રહેલી છે.

આ વિશ્વ તો જાણે કાઈ ધણીધોરીવિનાનું રેઠું છે અને પોતે કરશે તેમજ યશે એવા ભ્રમમાં આજ વિવિધજનતાઓ વિનાશના વંટોળિયામાં અટવાતી થઈ છે.

આવી વિષમ સ્થિતિમાં હે વિશ્વેશ્વર! આપ ભગવાન આ વિશ્વના સાચા સ્વામી છો એમ જાણીને આ વિનાશના વંટોળિયામાંથી ઊગરવામાટે અમે તો આપ ભગવાનનેજ પ્રપન્ન થઈ રહીએ છીએ.

આપ ભગવાન અમારી જે વ્યવસ્થા કરશે તે અમારા હિતનીજ હશે એવા વિશ્વાસથી હે પ્રપન્નની આર્તિને હરનારા! અમે વિષમ સ્થિતિમાં પણ સદા નિર્ભય રહીએ છીએ.

આજની આ વિષમ સ્થિતિનો સત્વર અંત આવે એવું શક્ય હોય તો હે કૃપાનાથ! એવું હું કરવાની આપ સ્વર્ગપાત્ર અત્મા કૃપા કરજો.

ખીજા કયા કુશળની પ્રાર્થના કરીને આજ અમે શોભા પામીએ એમ છે?

જય નાથ!

જય વિશ્વેશ્વર!

—:~:—

॥ ૐ ॥

સદ્ગુરુશ્રીનું શ્રવણમંદિર

[લેખક:—શ્રી.કરણસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર બી.એ.]

શ્રીખીસખા આર્નદાશ્રમના અધિષ્ઠાતાશ્રી પૂજ્યપાદ સ્વદ્વિનિષ્ઠ મહાત્મા શ્રીમન્તનુચુરામરામ આચાર્યજીને તેઓશ્રીનો શિષ્યસમૂહ લિનલિન નામોથી સંબોધતો અને અસારે પણ એજ સંબોધનેનો ઉપયોગ કરે છે. તેમાંનું એક અભિધાન “સદ્ગુરુશ્રી” છે. તેઓશ્રીએ શાસ્ત્રોના સારરૂપ તત્ત્વો અપરોક્ષાનુભવ કરી જિજ્ઞાસુઓને એ અનુભવ કરાવવા વર્ષોસુધી શાસ્ત્રવલ્લુ

કરાવેલું. આ લઘુલેખમાં એ સદ્ગુરુશ્રીની અને જે શ્રવણમંદિરમાં તેઓશ્રી જિજ્ઞાસુજનોને કથામૃતનું પાન કરાવતા તે સ્થાનની અલ્પસ્વલ્પ ઝાંખી કરાવવાનો પ્રયત્ન થશે.

શ્રવણમંદિર નિજમંદિરની ઉત્તરભણી છે. નિજમંદિર, સંયમમંદિર, તથા સ્નાનગૃહની પેઠે શ્રવણમંદિર પણ ખીલખા આનંદાશ્રમનું મુખ્ય અંગ છે. આખો આનંદાશ્રમ રચનામાં સાદો ને આંખને ગમે એવો સ્વચ્છ-સુધક-છે, એટલે શ્રવણમંદિર પણ તેવુંજ હોય તેમાં શું આશ્ચર્ય ? શ્રવણમંદિર શ્રવણમાટે બંધબેસતું સ્થાન છે-ઉંચું, પહોળું અને લગભગ સમચોરસ-જેવું. તેમાં પ્રવેશ કરવામાટે એક પૂર્વભણી, ખીન્નું ઉત્તરભણી અને ત્રીન્નું પશ્ચિમભણી એમ ત્રણ દ્વાર છે. પૂર્વભણીનું દ્વાર મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર છે. આ દ્વારવાટે ફરસપર થઈ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરનાં દર્શને સુલભતાથી જવાય છે. ઉત્તરભણીના દ્વારવાટે સુલભતાથી સમાધિમંદિરનાં દર્શને તથા સાંજની કથાપઠી તેની સન્મુખ ગીતાપાઠમાટે જઈ શકાય છે. પશ્ચિમભણીનું ત્રીન્નું દ્વાર તો ફક્ત આષાઠી ને કાર્તિકી ગુરુપૂર્ણિમાના પૂજનમહોત્સવ-પ્રસંગે ઉપયોગમાં આવે છે. દક્ષિણભણી પણ એક દ્વાર છે તે બહુ ઓછું વપરાય છે. તે વાટે સ્નાનગૃહમાં જઈ શકાય છે. એ તરફ જવાની ચાલીમાં સંયમમંદિર તથા નિજમંદિરની બારીઓ પડે છે. તેમાંથી સંયમમંદિરનાં તથા નિજમંદિરનાં દર્શન કરી શકાય છે. શ્રીદક્ષિણામૂર્તિપુસ્તકાલયનું પશ્ચિમભણીનું દ્વાર પણ આ ચાલીમાં પડે છે. શ્રીદક્ષિણામૂર્તિપુસ્તકાલય, નિજમંદિર તથા સંયમમંદિરની પૂર્વભણીની ઓશરીદ્વારા પણ શ્રવણમંદિરમાં આવી શકાય છે. આ રીતે શ્રવણમંદિરમાં સઘળી તરફથી પ્રવેશવાની વ્યવસ્થા છે. આ દ્વારો ઉપરાંત બારીઓ પણ છે, એટલે શ્રવણમંદિરમાં પ્રકાશ અને હવા પૂરતા પ્રમાણમાં હોય છે. શ્રવણમંદિરની આ સ્થૂલરચના.

શ્રવણમંદિરમાં પ્રવેશ કરતાં પ્રથમ દૃષ્ટિ સદ્ગુરુશ્રીને બિરાજવાના સિંહાસનપર પડે છે. સિંહાસન દક્ષિણાભિમુખ છે. શ્રવણમંદિરની ચારે લીંતોપર ખીલખાના સંતશિરોમણિ શ્રીનાથલગવાનની તથા ધર્મભાવના જગાડે એવી ખીલ છખીઓ છે અને ચિત્તપર શુભસંસ્કાર પાડે એવાં શાસ્ત્રવાક્યો છે. તેઓશ્રીના સ્થૂલશરીરની શિષ્યોત્તરફથી લેવાયેલી જુદી જુદી છખીઓ છે. નિરીક્ષણ કરનારને એ પ્રત્યેક છખીજમાં કાંઈક કાંઈક નવીનતા લાગશે. સ્વરૂપમાં અને ખાસકરીને સુખાકૃતિમાં ભિન્નતા લાસશે. એકજ મહાપુરુષની ભિન્ન ભિન્ન છખીઓમાં પ્રતીત થતા આવા સૂક્ષ્મભેદનું રહસ્ય તો કુશલ કલાકારજ દાખવી શકે. એકજ સ્વરૂપનાં ભિન્ન ભિન્નજેવાં જણાતાં ચિત્રોમાં સાધુતાની એકસરખી છાપ છે. એ બધી છખીઓમાં આંતરજીવનનો પ્રકાશ છલકી રહ્યો હોય છે. મુખપરની મૌનવ્યાખ્યા બધાને પ્રભેદે છે; આંખોનાં અમી બધાને આકર્ષે છે. શ્રવણમંદિરની દક્ષિણભણીની દીવાલપર “ જ્ઞાનદર્પણ ” નો કાચમાં મઢેલો મોટો નકશો છે. મુંબઈનિવાસી એક ગુરુબંધુ-પારસી બંધુ-એ આ નકશો તૈયાર કરી પોતાને ખર્ચે છપાવી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કર્યો છે. આ નકશાની ઉપરના ભાગમાં લગવાન શંભુ અને શ્રીનાથપ્રભુનાં છખીજો છે. આ બન્ને છખીજો દર્શનીય છે. બન્નેની આંખોમાં નિજનંદની ખુમારી છે. લગવાન શંકર ધ્યાનસ્થદશામાં છે. ખીલખાના સંત જગદ્ગણમાં છે. ખીલેલાં કમલસમાં એ બન્ને મુખો સ્મિતથી ઉલરાય છે. બન્નેને રોમે રોમે યોગપ્રભા પમરી રહી છે. એકજ મહેશ્વરનાં આ બન્ને રૂપો છે. એક છે લગવાન શંકર અને ખીજ છે તેમના અવતારરૂપ શ્રીનાથપ્રભુ. સ્વરૂપ એકજ દેવ બન્નેમાં બિરાજી રહ્યા છે.

તેઓશ્રીના જીવનદર્શનમાં જેમ નિજમંદિર, સંયમમંદિર તથા સ્નાનગૃહનો ફાળો છે તેમ શ્રવણમંદિરનો પણ છે. આ સ્થાનોની જડ દીવાલોએ એ સંતની જીવનચર્ચા વર્ષો-સુધી નિહાળી ચેતના મેળવી છે. એ સ્થાનોનાં જડ રંગકણો સરી પડ્યાં છે અને તેમાં તીર્થભાવના પ્રકટી છે: એટલેજ ત્યાં જતાં શાતા વળે છે-શાંતિ મળે છે.

શ્રવણમંદિર એટલે શ્રોતાઓમાટે વેદાંતશ્રવણનું સ્થાન. તેઓશ્રીએ વર્ષોસુધી સાધકોને આ સ્થાનમાં વેદાંતશ્રવણ કરાવેલું અને અસારે પણ એ શ્રવણ ચાલુ છે. કૈવલ્યનું સ્વરૂપ અને તેને સંપાદન કરવાનાં સાધનોનું અહીં શ્રવણ કરાવવામાં આવતું. “કૈવલ્ય (માયા ને માયાનાં કાર્યોથી પૃથક્પણું) સંપાદન કરવાના ત્રણ ઉપાય છે. બ્રહ્માનુભવ એટલે બ્રહ્મ-સ્વરૂપનું યથાર્થ અપરોક્ષજ્ઞાન, માહાત્મ્યજ્ઞાનસહિત પરમાત્માની અનન્યભક્તિ, ને ચિત્તનો નિરોધ. વૈરાગ્ય અને સ્વધર્મપાલન તેમનાં સાધનરૂપ છે. કૈવલ્ય સંપાદન કરવા ઈચ્છનારે અધિકાર પ્રમાણે પ્રથમના ત્રણમાંનું કોઈ એક સાધન સારીરીતે સંપાદન કરવું જોઈએ.” *

“સ્વધર્મપાલનવિના ચિત્તશુદ્ધિ થતી નથી, અને ચિત્તશુદ્ધિવિના વૈરાગ્ય ઉપજતો નથી, તો જ્ઞાન, ભક્તિ, કે ચિત્તનિરોધની પ્રાપ્તિ તો ક્યાંથી થાય ? શ્રીસદ્ગુરુનું યથાર્થ શરણગ્રહણ તથા શાસ્ત્રશ્રવણ એ સાધન સર્વસાધનના મૂળરૂપ હોવાથી તેમનો અત્ર નિર્દેશ કર્યો નથી, ત્યારપછીના સાધનનુંજ માત્ર અત્ર કથન કર્યું છે.” *

શ્રવણમંદિર એટલે શ્રવણમાટેનું મંદિર; શ્રવણભક્તિ નવધાભક્તિમાંની પ્રથમપ્રકારની ભક્તિ છે. શ્રવણ એ વિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ પદ્ સપત્તિ ને મુમુક્ષુતા નામક ચાર સાધન સિદ્ધ કર્યાપછીનું વેદાંતજ્ઞાનનું પ્રથમ અંગ છે. વેદાંતના યથાયોગ્ય શ્રવણપછી શ્રવણ કરેલા વિષયનું મનન કરવું પડે છે અને મનન કરેલા વિષયનું નિદિધ્યાસન કરવું પડે છે. આના પરિપાકપછી વેદાંતના અદ્વૈતજ્ઞાનનો અપરોક્ષાનુભવ થાય છે. વેદાંતનું શ્રવણ કરનાર જિજ્ઞાસુને જેમ ઉપરોક્ત ચાર સાધન સિદ્ધ કરવાની આવશ્યકતા છે તેમ વેદાંતનું શ્રવણ કરાવનાર આચાર્ય પણ શ્રોત્રિય (“સચ્ચક્ષ્ણના સિદ્ધાંતને જાણનારા ને યુક્તિપ્રયુક્તિવડે જિજ્ઞાસુના મનના સદેહોનું નિવારણ કરવાના સામર્થ્યવાળા”) ને બ્રહ્મનિષ્ઠ (“વ્યાપક ચિદાત્માના સાક્ષાત્કારવાળા તથા તેનેજ સર્વોત્તમ માનનારા”) જોઈએ. તેઓશ્રી આવા સમર્થ શ્રોત્રિય અને બ્રહ્મનિષ્ઠ આચાર્ય હતા, સાચા સદ્ગુરુ હતા.

“સત્ એટલે ત્રણે દોળમાં વિનાશરહિત એકરૂપ રહેનાર જે બ્રહ્મતત્ત્વ તેનો, અધિકારી શિષ્યને ધારણ્યભાવથી ઉપદેશ કરીને શુ એટલે તેના અંતઃકરણમાં રહેલું બ્રહ્મતત્ત્વનું અજ્ઞાન તેને રૂ એટલે અત્યંત નિવૃત્ત કરનાર તે સદ્ગુરુ કહેવાય છે; અથવા જે સત્ એટલે ત્રિકાલાઆધ્ય ને ગુરુ એટલે નિરતિશયગ્યાપક થયા હોય તે સદ્ગુરુ કહેવાય છે.” *

આવા સમર્થ સદ્ગુરુના અનુભવબોલ આ શ્રવણમંદિરે ઝીટ્યા છે. આ સ્થાનમાં વેદાંતનું સિદ્ધગર્જન થતું, અનન્ય ભક્તિના રક્ત તરંગો ઊછળતા, યોગની ગહન વાતો વ્યક્ત થતી. ગંગા, યમુના, ને સરસ્વતીના ત્રિવેણીસંગમપર ભમેલા તીર્થરાજ પ્રયાગસમું આ શ્રવણમંદિર, જ્ઞાન, ભક્તિ ને યોગના ત્રિવેણીસંગમપર ઊભુ છે: ત્યાં ઊભું ઊભું માનવ-

* બ્રહ્મનિષ્ઠ મહારાજ શ્રીમત્રયુગમશર્માપ્રણીત “શ્રીમુખોદ્ધપવતા”-પૃષ્ઠ ૧૩ મું પાનુ ૬૨.

* પૂજ્યપાદ શ્રીમત્રાયજ્ઞવાન પ્રણીત-“શ્રીઉપદેશ-અંધાવલિ” અંક ઓત્તીરામો-“શ્રીસદ્ગુરુચર્યા અલોક.”

માત્રને એ તીર્થત્રિવેણીમાં સ્નાન કરવા નિમંત્રણ આપી રહ્યું છે. પ્રયાગસ્નાન માણસને પાપમુક્ત કરે છે, આ સ્નાન માણસને જીવન્મુક્ત કરે છે. અમરજીવન આપનાર આવું સ્નાન કોને પ્રિય ન બને ?

આ શ્રવણમંદિરે આષાઢીપૂનમ એટલે વ્યાસપૂર્ણિમાનો ગુરુપૂજનમહોત્સવ તથા કાર્તિકી-પૂનમ એટલે ત્રિપુરીપૂર્ણિમાનો ગુરુપૂજનમહોત્સવ વર્ષોસુધી જોયો છે. આ શ્રવણમંદિરે બીલખાના સંત શ્રીમન્નાથપ્રભુનો આશ્વિનસુદિ ચોથનો જયંતી મહોત્સવ વર્ષોસુધી જોયો છે. આ ઉત્સવ એટલે રાજસતામસ ઠાઠનું પ્રદર્શન નહિ. આ ઉત્સવ એટલે મનુષ્યના પશુભાવને પોષે એવી ખાલી ધામધૂમ નહિ. આ ઉત્સવમાં તો આવતા જગતના બાહ્ય ઠાઠથી કંટાળેલા-આ ઉત્સવમાં આવતા સંસારની ધામધૂમથી ગુંગળાયેલા. બિનાબાના અસહ્ય તાપમાં રણુની સફર કરનારને જલાશય મળતાં તૃપ્તિ થાય તેમ જગતથી મુઝાયેલા મનને અહીં શાતા વળતી. આ ઉત્સવે એટલે શાંતરસથી છલકતી જ્ઞાનગંગા. આ ઉત્સવે એટલે અગ્રહણેમાં પ્રકટાવાતી જ્ઞાનદીપોત્સવી. આવા ઉત્સવનું મૂલ્યાંકન કેટલું થાય ? આ ઉત્સવની યોજના ધર્મમૂલક હતી. સાધકોને ધર્મ પ્રબોધવો, તેમને ધર્મમાં પ્રેરવા અને તેમનું જીવન ધર્મમય કરવું એ આ ઉત્સવોનું ધ્યેય હતું ને છે. આ ઉત્સવમાં આવનાર પોતાનો સંસારભાર ઓછો કરતો. અહીં આવનાર મનવડે, વાણીવડે ને ક્રિયાવડે શુભક્રિયામાં પ્રેરાતો. અત્ર આવનારના મનનો મેલ ઓછો થતો. અહીં આવનારને આનંદ સાંપડતો, પણ જગતના આનંદભણી અણગમો પ્રકટાવે તેવો.

આ બધી શાંતિ-આ બધા આનંદનું મૂલ તપાસીએ તો આ સ્થાનના અધિષ્ઠાતાશ્રીનું તપોમય જીવન હતું. આ શ્રવણમંદિર આવું પ્રશાંત ને પવિત્ર બન્યું હોય તો તેઓશ્રીના જીવનપ્રભાવને લઇને, અહીં શાંતિ સાંપડતી હોય તો તે એ મહાશક્તિને પ્રતાપે. જેમ પ્રાણિમાત્ર પ્રકાશ ને ઉગ્મામાટે શ્રીસૂર્યનારાયણને આભારી છે તેમ આનંદાશ્રમનું શુભ વાતાવરણ તેઓશ્રીની મહાનુભાવતાને લઇને છે. સૂર્ય પ્રકટે છે ને રાત્રિના અંધકારને ટાળે છે. સંત પ્રકટે છે ને અજ્ઞાન અંધકારને ટાળે છે. નાહતર એકાંતમાં પ્રકટેલા આનંદાશ્રમમાં આવવા કોને રુચિ થાય ? શહેરી જીવનનો આનંદ છોડી દૂર દૂર આવેલા અને એકાંતમાં બેઠેલા આ સ્થાનમાં મનુષ્યો ક્યાંથી ખેંચાય ?

શ્રવણમંદિરનું પહેલું દર્શન:—ગુરુપૂજનમહોત્સવનો મંગલદિન બગ્યો છે. દૂર દૂરથી જિજ્ઞાસુજનો એકત્ર થયા છે. આશ્રમના ઋષિવરે બાધેલા નિયમાનુસાર સાધકો બાહ્યમુદ્દર્તમાં બેઠે છે. શુદ્ધ પ્રાણવાયુથી સભર ભરેલું વાતાવરણ સૌને નવું ચેતન આપે છે. પવન મંદમંદ વાતો હોય. ઝાડોની ડાળીઓ ને પાનો કોઈ દિવ્યસૂરને તાલ દઈ ન રહ્યાં હોય એમ લલી રહ્યાં હોય છે. સૌ સાધકો પોતપોતાના દેહધર્મમાં પજા હોય છે ત્યાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિપુસ્તકાલયમાંથી પાઠુકોનો ધ્વનિ સંભળાય છે. એ ધ્વનિ પાસે આવતાં સાધકો પોતપોતાનું કાર્ય છોડી બેસા થઈ જાય છે. પાઠુકાપર ચઢેલા શ્વેતવસ્ત્રધારી, શરીરે શ્વેત ઉપવસ્ત્ર ઓઢ્યું છે એવા તથા યોગીરિતિએ મસ્તકની આસપાસ એક શ્વેતવસ્ત્ર વીંટ્યું છે એવા યોગીરાજ નજરે પડે છે. બેઠેલા સાધકો તેઓશ્રીના ચરણમાં સાષ્ટાંગ દંડવતપ્રણામ કરે છે. તેઓશ્રી અલયમુદ્રાવડે આશિષ આપી આગળ પધારે છે: શૌચે પધારવાના આખે રસ્તે બેઠેલા સૌ દર્શનનો લાભ મેળવે છે. તે પછી જેવા તેઓશ્રી સ્નાનગૃહમાં પધારે છે કે ત્યાં પણ કેટલાક જિજ્ઞાસુઓ આવી પહોંચે છે અને તેઓશ્રી હસ્તપ્રક્ષાલન, દંતધાવન,

ને સ્નાનાદિથી પરવારી નિજમંદિરમાં પધારે છે ત્યાંસુધી એ સ્થાનમાં બેસી સત્સંગનો લાભ મેળવે છે. સૌ પોતપોતાના દેહધર્મથી નિવૃત્ત થઈ એટલે કે શૌચ, દંતધાવન, સ્નાનથી તથા સંધ્યાદિથી પરવારી શુરુપૂજનનો સમય થતાં શ્રવણમંદિરમાં આવી પહોંચે છે. પૂજનનો સમય થતાં નિજમંદિરમાંથી પાદુકાનો અવાજ સંભળાય છે. પાદુકાના મંગલસ્વરો ધીમે ધીમે શ્રવણમંદિરભણી આવતા જાય છે. સૂર્યની નેહી પેકારવા અરુણ પ્રથમ આવે છે તેમ આ સ્વરો તેઓશ્રીના આગમનને સૂચવે છે. વીજળી સૌને ખેંચે એમ આ શબ્દો સાંભળી સૌ ઊભા થઈ જાય છે ને એકી નજરે જોઈ રહે છે. કેનાં. દર્શન થાય છે? ખીલખાના મહાસંતનાં. તેઓશ્રીએ શ્વેતવસ્ત્ર પહેર્યું હોય છે, શ્વેત ઉપવસ્ત્ર ઝોલ્યું હોય છે, જમણા હાથને કડિ બેરખો શોભી રહ્યો હોય છે. લલાટમાં ભસ્મનાં શ્વેત ને સુરેખ ત્રિપુંડ્ર હોય છે. છડી ને આમરધારી શિષ્યો પાછળે શરીરને અનુસરે તેમ પાછળ આવી રહ્યા હોય છે. પ્રભુ સૂર્ય ઉદયાચલે પધારતાં આખું જગત પ્રકાશમાં તરખોળ બને છે; તેઓશ્રી શ્રવણમંદિરમાં પધારતાં આખું સ્થાન દીપી ઊઠે છે. બહુજ સ્વચ્છતાથી, બહુજ ગાંભીર્યથી, બહુજ ધૈર્યથી તેઓશ્રી દાક્ષણાત્રિમુખ સિંહાસનપર બિરાજે છે. સૌ સાધકો સાષ્ટાંગ પ્રણામ કરી સ્વસ્વરચાને બેસે છે. આખું શ્રવણમંદિર અદ્ભુત પ્રાંતિ અનુભવે છે. પૂજન કરનારા શાસ્ત્રીઓ શ્રીસદ્ગુરુપૂજનપદ્ધતિના શાસ્ત્રીયક્રમપ્રમાણે પૂજનના વૈદિક મંત્રો ઉચ્ચારી રહ્યા હોય છે. સ્વરપ્રમાણે બોલતા એ મનોમાંથી મંત્રુલ વર્નતરંગો ઊઠે છે. સૌ સિંહાસનભણી નિહાળી રહ્યા હોય છે. પદ્માસને બિરાજેલા તેઓશ્રી તાનમંત્ર જણાય છે.

અવિદ્યાની બંધી અશુદ્ધિઓથી પર થઈ બ્રહ્મથી અલિપ્ત આત્માનો અપરોક્ષાનુભવ કરનાર મહાપુરુષ જીવનની કેટલી ઉચ્ચતમ સ્થિતિએ બિરાજતા હોવા જોઈએ! બ્રહ્મ અથવા શેતત્ત્વ પવિત્રતમ પદાર્થ છે. આવા પરમ પાવન તત્ત્વને જાણનાર મનસા, વાચા ને રણા પરમ પાવન બન્યા હોય છે. આવું તત્ત્વદર્શન જીવનવિદ્યાસની છેલ્લી સ્થિતિ છે. લખાના સંત સાચા તત્ત્વદર્શી હતા. આવા તત્ત્વદર્શીને પૂજવા કોણ તત્પર ન થાય?

ખીજી રીતે વિચારીએ તો પરમાત્મા અથવા બ્રહ્મતત્ત્વ મનશુદ્ધિથી પર છે, ઈન્દ્રિયો ૫ વાણીનો અવિષય છે. આવા અગોચર ઈશતત્ત્વનું આસ્તત્ત્વ સિદ્ધ કરનારા આ જગતમાં ૬ હોય તો આવા સતજ છે. આ જગતમાં ઈશ્વરના સાચા પ્રતિનિધિ હોય તો આવા મહાપુરુષજ છે. આ જગતમાં ઈશ્વરની ઝાળખાણ કરાવી શકે એવા જો દાર્ઘ હોય તો આ સાધુપુરુષજ છે. આટલામાટે ભક્તરાજ દુલસીદાસને કહેવું પડેલું કે:—

ગુરુ ગોવિંદ દોનુ ખડે, કિસકું લાગું ખાથ;

બલિહારી ગુરુદેવકી, જિન ગોવિંદ દિયો બતાય.

આ જગતમાં ગોવિંદનો પારથ્ય કરાવનાર સદ્ગુરુજ છે અને તેટલામાટે પરમપૂજ્ય એટલુંજ નહિ, પણ આરાધ્ય છે. ઈશ્વરથી અલિપ્ત હોવાને કારણે ધ્યાન કરવાયોગ્ય અરે! ઈશ્વરસ્વરૂપ હોવાથી પ્રાપ્ત કરવાયોગ્ય પણ છે. આ કારણને લઈનેજ શાસ્ત્રકારોએ શુરુપૂજન યોજ્યું છે. તે પૂજન સદ્ગુરુમાં વિરાજેલા પ્રભુનું પૂજન છે. આ પૂજનનો ૧૫ પૂજકને પૂજ્યપુરુષજેવો બનાવવાનો છે-તેમાં સાધકને સિદ્ધ બનાવવાનો ક્રમ છે.

આવા સમર્થ બ્રહ્મદર્શી મહાપુરુષનું પૂજન કરવા સાધકો એકત્ર માય તેમાં શુ આશ્ચર્ય? તે પ્રગતિ ધણ છે; માનવમાત્ર વિદ્યાસને ઈચ્છે છે. તો જીવનવિદ્યાસની અંતિમ

સ્થિતિએ પહોંચેલાં સંતોષવનને કાણું ન પૂજે? આવા પૂજનદ્વારા અંતિમવિકસિ પ્રાપ્ત કરવા કાણું ન મથે? એરી સર્પસાથે યુદ્ધ ખેલવા નોળિયું જેમ નોળવેલ સુંધવા દોડી જાય તેમ સંસારરૂપી મહાએરી સર્પસાથે યુદ્ધ કરવા અથવા અવિદ્યાના એરેથી મોકળા થવા મુમુક્ષુઓ આ સ્થાનમાં દોડી આવતા અને નવું જેમ મેળવતા.

પૂજન ચાલતું રહે છે. વચ્ચે વચ્ચે લજનો. સ્તુતિઓ તથા પ્રશસ્તિઓ ખોલાતાં જતાં હોય છે. મહાપૂજનમાં પ્રતિનિધિરૂપે ખેસનારાઓ અમુકઅંશે પૂજન પૂરું કરે તે પછી શ્રવણમંદિરમાં હાજર રહેનાર શિષ્યઅશિષ્ય સૌને પૂજન કરવાની તક મળે છે. પૂજન કરવાની સામગ્રી તથા લઈ એક સાધક ઉપસ્થિત હોય છે. પૂજન કરનાર પ્રત્યેક પ્રથમ તેઓશ્રીના ભાવમાં ચંદન કરે પછી અક્ષત અને પછી મસ્તકપર પુષ્પ ધરે અથવા કંકમાં પુષ્પમાલા ધરાવે. જ્યારે તે પૂજન કરી લે ત્યારે ખીજે શરુ કરે. આ પ્રમાણે બધા પૂજન કરી લે તે પછી પૂજનનો શેષ વિધિ પૂરો કરવામાં આવે. લગભગ સ્ટા. ટા. ૧૧ વાગે ગુરુપૂજન સમાપ્ત થાય. તે પછી અરધો કલાક શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિનો અંક વાંચવાનું ચાલે.

સંવત ૧૯૪૮ના વર્ષની આષાઢી પૂનમથી શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના અંકની શરુઆત થઈ હતી. ત્યારથી માંડી અવિરતપણે તેઓશ્રી સ્વરૂપાવસ્થાન પામ્યા હાંસુધી એ કાર્ય ચાલુ રહેલું. સંવત ૧૯૮૮ ના ક્રાંતિકીગુરુપૂજનમહોત્સવમાટેનો અંક પણ તેઓશ્રીએ તૈયાર કરી રાખેલો.

તેઓશ્રી કાષ્ઠપણુ શાસ્ત્રીયવિષયપર એક એક અંક લખવાનો શ્રમ લેતા. આ પ્રત્યેક અંક એક નાનો સુંદર સંપૂર્ણ નિબંધજ છે. આમ તેઓશ્રીએ નિબંધસાહિત્ય પણ લખ્યું છે. “લઘુબોધમાળા” નામક પ્રથમ અંક અને તેઓશ્રીરચિત અંતિમ અંક “શ્રીબ્યાસભગવાનો સિદ્ધાંત”—અંક એકાશીમો. આ અંકોનું નિબંધસાહિત્ય એટલું ઉત્કૃષ્ટ છે કે તે વાંચવાથી જ અનુભવગમ્ય થાય. આમાં શાસ્ત્રના પ્રત્યેક અંગપર પ્રકાશ પાડ્યો છે. સંખ્યા, ઉપનયન, વર્ણ, આશ્રમ, કર્મ, લકિત, યોગ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય...વગેરે. એ પ્રત્યેક અંક એક સંપૂર્ણ પુસ્તિકા છે. આ અંકોમાં શાસ્ત્રજ્ઞાનનો લંકાર છે, તેમજ મનની શાંતિની કૂચી છે. એ અંકો સૌને વિનામૂલ્યે અપાતા અને અત્યારે પણ એમજ અપાય છે. એ અંકો સૌને વહેંચી આપ્યા પછી તેઓશ્રીએ બાંધેલા નિયમપ્રમાણે “ૐ સત્ય જ્ઞાનમનંત” થી શરુ થતું શ્રવણનું મંગલાચરણ ખોલાય અને તે પછી અંકનું વાચન થાય. સમય પૂરો થતાં વાચન બંધ થાય અને શ્રવણની સમાપ્તિનું “ૐ નમસ્તે સતે તે જગતકારણાય” થી શરુ થતું મંગલાચરણ ખોલાય. તે પૂરું થતાં તેઓશ્રી પાદુકા પહેરે અને જે ગાંભીર્યથી શ્રવણમંદિરમાં પધાર્યા હતા તે ગાંભીર્યથી નિજમંદિરમાં પધારે. આ સમયે શ્રવણમંદિર ગાંઠ ઊઠે એવા “શ્રીસદ્યુરુદ્ધેવકી જય”ના મંગલલોપો થઈ રહ્યા હોય.

શ્રવણમંદિરનું ખીજું દર્શન:—

“બાલખા આનંદાશ્રમમાં હાલ જેમ વેદાંતોદિના શ્રવણની વ્યવસ્થા (ચાલે છે તે પ્રમાણે જો બની શકે તો ચાલુ રાખવી.) આચાર્યદ્વારા અથવા સારા સાર્વત્રિક ધર્મજ્ઞ વિદ્વાન બ્રાહ્મણદ્વારા ચાલુ રખાવવી, અને ખીજાં આનંદાશ્રમોમાં પણ શ્રવણની યોગ્ય વ્યવસ્થા બની શકે તો રાખવી.” *

+ તેઓશ્રીના સ્વરૂપાવસ્થાનપછી તેઓશ્રીના જૂના શિષ્ય શ્રી. મહારાણીદાસલાઈ શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના અંક લખવાનું કરે છે, અને અદ્યાપિ તે ચાલુ છે. અંક સંખ્યા ૧૦૧ સુધી પહોંચી છે.

* પૂજનપાદ બ્રહ્મજી મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમત્થુરામશર્મા આચાર્યજીના આનંદાશ્રમોનું દૂર કાંઠ પાતું ૧૧ મું.

તેઓશ્રીના સ્વરૂપાવસ્થાનપછી 'પ્રસિદ્ધ' [ચચેલા દ્રવ્યદીડમાં] ઉપરોક્ત શબ્દો નિર્જર
 રૂપા એટલે કે સવત ૧૯૮૭ના વર્ષના આશ્વિન વદિ અગીઆરશના સુપ્રભાતમાં તેઓશ્રીનું
 સ્વરૂપાવસ્થાન થયું તે પછી. પરંતુ, કથાશ્રવણ કરાવવાનો ઉપરોક્ત ક્રમ તો તેઓશ્રી લીલુડામાં
 શિક્ષકપદે સ્થિત હતા ત્યારથી શરૂ હતું. એ હતું સવત ૧૯૩૬નું વર્ષ. આ 'દૃષ્ટિએ
 વિમારીએ તો કથાશ્રવણનો ક્રમ ખરોબર અરધી સદીસુધી ચાલ્યો ગણાય. તેઓશ્રી આચાર્ય-
 જીવનમાં બિરાજ્યા પછી તેઓશ્રીની ન્યા ન્યા સ્થિતિ હોય-પ્રવાસમાં કે ખીલખા આનંદ-
 શ્રમમાં-ત્યાં ત્યાં તેઓશ્રી કથાશ્રવણ અવિરમિતપણે કરાવતા. તેઓશ્રી પ્રવાસમાં પધારતા
 ત્યારે તો કથાશ્રવણમાટેનો સમય અને શાસ્ત્રીયવિષય પણ શિષ્યોની ઇચ્છાપ્રમાણે રાખવામાં
 આવતા. કેટલેક સ્થળે તો બિરાજીસુજનોના આપહને લાગે તેઓશ્રી કથાશ્રવણ સંવાદ,
 સાંજ અને રાત્રિ એમ ત્રણ સમય કરાવવાનો શ્રમ લેતા. જાણે પોતાશ્રીનું સ્થૂલશરીર
 જગતકલ્યાણમાટેજ ન હોય તેમ શ્રમને ગણ્યાબગર એ પ્રવૃત્તિ કરતા પ્રવાસનો શ્રમ હોય-
 અસ્વાસ્થ્ય હોય તોપણ નિયતસમયે પ્રસન્નચિત્તે તે કાર્યમાં જોડાતા...કેટલી ઉદારતા ! કેટલો
 નિઃસ્વાર્થ ત્યાગ !

આજે ગુરુપૂજનમહોત્સવનો સુદિન છે. ખપોરનાં સ્નાન, સંધ્યા, ભોજન, વિશ્રાંતિ
 આદિથી પરવારી સાધકો સાજના શ્રવણની રાહ જોઈ રહ્યા હોય. ચાતકને શું પ્રિય હોય ?
 જલકણુ. ચક્રારને શું પ્રિય હોય ? ચક્રિકા. સુશિષ્યોને શું પ્રિય હોય ? સદ્ગુરુદેવનાં બોધ-
 વચનો. સાંજના સ્ટા. ટા. પા. નો સમય ચતા સવારની પેઠે શ્રવણમંદિર બિરાજીસુજનોથી
 લરચક બની જાય છે. સૌ શ્રોતાઓ તેઓશ્રીના આગમનની રાહ જોઈ રહ્યા હોય છે.
 શ્રીસૂર્યનારાયણ ઉદય અસ્તમાં જોટલા નિયમબદ્ધ છે તેટલાજ નિયમપાલક તેઓશ્રી પ્રત્યેક
 પ્રવૃત્તિમાં હતા. નિયમિતતા ને સમયપાલકતા તો તેઓશ્રીનું જીવન. જેમ ઘડીઆળનો કોટિ
 નેયમસર ફર્યા કરે તેમ તેઓશ્રીના જીવનની સમસ્તક્રિયાઓ નિયમસર ચલા કરે. સમય
 પતાંજ તુરત નિજમંદિરમાંથી પાદુકાના પડ્યા કાને પડે છે. તેઓશ્રી મદ મદ પગલે
 લણુમંદિરમાં પધારી રહેવા હોય. ગતિ મદ છતાં સ્ફૂર્તિવાળી, સ્ફૂર્તિવાળી છતાં અચળતારહિત.
 ઉતાવળ હોય તોય પગલું એટલુંજ એકધારે ને ક્રમબદ્ધ જણાય. ઉતાવળનો પ્રસંગ એ
 તિમાં આંચલ્ય ન આણી શકેતો. ઉતાવળનો એ પ્રસંગ એ ગતિમાં. તમેજીણુજન્ય
 પતિમદ્દતા ન આણી શકેતો. હડયોગની છાપ જેમ તેઓશ્રીના સમસ્તજીવનપર હતી
 ટલે હલનચલનજોવી સામાન્યક્રિયામાં પણ યોગીનો સંયમ જણાતો.

તેઓશ્રી સિદ્ધામનપર બિરાજતા કે તુરત સૌ સાષ્ટાંગદંડવત પ્રણામ કરી સ્વસ્વ-
 યને ખેસી જતા. તેઓશ્રી વગરવિલખે શ્રવણના મગલાચરણનો આરંભ કરતા અને સૌ
 ધક્કો પણ અનુસરતા. તે પૂરું થયા પછી સવારના પૂણિમાના મહોત્સવપછી અપૂર્ણ
 રૂપા શ્રીઉપદેશપ્રથાવલિના અકતું વાચન થતું. વાચન એટલે લખેલા વિષયને વાચી
 વાનું શર્ય નહિ, પણ તેપર ક્રમબદ્ધ વિસ્તૃત વિવેચન. પ્રસ્તુત વિષયપર એટલું સુસ્પષ્ટ
 વેચન થાય કે એકન ચચેલાં આખાલવૃદ્ધ વિદ્વાન્ અવિદ્વાન્ સૌ એ વિષય ખરાબર
 જ શકે જેમ પારદર્શક કાચમાંથી બધું સ્પષ્ટ દેખાય તેમ તે અંકમાની ક્રીડામોટી
 ા વાત સુસ્પષ્ટ બની જાય. તેઓશ્રી સમર્થ શ્રોત્રિય હતા તે કથાશ્રવણપ્રસંગે વહેતા
 શ્રીના અગાધશાસ્ત્રીય જ્ઞાનપરથી સમજાતું. તેઓશ્રી સમર્થ જ્ઞાનિષ્ઠ મહાપુરુષ હતા
 પણ શાસ્ત્રજ્ઞાનમાં એતપ્રોત ચચેલા અને તેને બલ આપતા તેઓશ્રીના અનુભવ-

ખોશથી સમજતું. વાણીવિલાસમાં પ્રવીણ કથાકાર તો ધણા સાંપડે. એ કથાકાર શુદ્ધ વૈલવથી શ્રોતાને આંજે પણ આકર્ષે નહિ. તેઓશ્રી સાચા કથાકાર હતા. કારણકે, કથા શ્રવણ કરાવ્યા પહેલાં તેઓશ્રીએ શાસ્ત્રરહસ્યને જીવનમાં ઉતારી લીધું હતું. અને તેથી જ તેઓશ્રી કથાશ્રવણ કરાવી શ્રોતાઓના અશાંતચિત્તને પ્રશાંત કરી શકતા: એટલેજ તેઓશ્રીના કથાશ્રવણમાં સાધકોને હુંક મળતી અને એટલેજ તેઓશ્રીના કથાશ્રવણમાટે સૌને આકર્ષણ રહેતું.

તેઓશ્રી સ્વદેશી વેદાંતી હતા અને યોગસિદ્ધ યોગાચાર્ય હતા: એટલેજ તેઓશ્રીની કથામાંની વેદાંતચર્ચા તે યોગચર્ચા શુષ્ક ન બનતી, કંટાળો ઉત્પન્ન કરે એવી રસહીન ન બનતી. ગંગાત્રીમાંથી વહેતી ગંગાઝરણીની જેમ તેઓશ્રીના મુખમાંથી જ્ઞાનઝરણી ઝરતી. પ્રથમ એ શબ્દપ્રવાહ મંદ, પછી જરા અધિક, પછી જરા અધિક એમ શ્રોતાઓની સંખ્યાના પ્રમાણમાં એ વ્યાપક બને. એના રસમાં કલ્પેન્દ્રિય તન્મય થાય. એ શબ્દો ન હતા પણ શબ્દોના રૂપમાં પ્રભુસ્વરૂપ બનેલા સંતના અતુલવખોલ હતા. શાસ્ત્રની વાતો કરનારાની વાણી સાંભળનારના કાનસુધીજ પહોંચે છે. આ મહાતત્ત્વજ્ઞાનીની વાણી તો ઠેક હૃદયસુધી પહોંચી જતી. એ વાણીના નિર્ભલ રસમાં ઇન્દ્રિયોત્તેજ મેલ ધોવાતો, મનનો મેલ ધોવાતો. એ વાણીમાં મનને જોમ આપવાનું બલ હતું. મદાલસાના હાલરડાથી તેના પુત્રો જ્ઞાનયોગી બનેલા તેમ આ મહાસંતના અતુલવ ખોલ સાંભળી ધણાને સંસાર ખારોઝરજેવો જણાયેલો. ધણ એ વાણીના કેદમાં મસ્ત બની સંસારથી ઉપરામ પામી મહાસલપ્રતિ પ્રયાણ કરવા લાગેલા; અને ધણાને સંસારમાં રહ્યા છતાં સંસારના અધિજ્ઞાનની ગ્રાંખી થવા લાગેલી. આનું નામ કથા કે જે સાંભળ્યા પછી કથાશ્રવણની ભૂખ મટી જાય. આનું નામ કથા કે જે સાંભળ્યાપછી કાનોતો શબ્દરાગ ટળી જાય. આવા કથાકારની કથા સાંભળવી એ સુભાગ્ય હતું.

તેઓશ્રી શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના અંકનું કથાશ્રવણ કરાવતા હોય ત્યારે ફણીધર મોરલીપર નાએ તેમ ચિત્ત એ સમયે નાચતું તે તન્મય થતું. શબ્દોની જ્ઞાનચમક કાનો સાંભળી શકતા. એ જ્ઞાનચમક હૃદયમાં દીવો પ્રકટાવતી. એ કથાનો આનંદ અતુલવગમ્ય હતો. શબ્દોવડે એનું સ્વરૂપ કથવું એ સર્વપ્રકાશને આગિયાના પ્રકાશવડે પ્રકાશવાળેનું અણખ છે. શબ્દોપછી શબ્દો સરતા જાય. એ જીલની વાચા ન હતી—એ હતું આત્માનું અમૃત પરાવાણીમાંથી ઝરતો એ શબ્દપ્રવાહ કાનને ચીકો લાગતો, વિષયપ્રવણ ઇન્દ્રિયોત્તેજ પોતાભરું ખેંચતો, અને રજેશુણને ઉછાળે ચઢેલું મન એ પ્રવાહમાં ટાહું પડતું. એ શબ્દો કાને પડતા અને સંસાર વિસારે પડતો. એ શબ્દો કાને પડતા અને શ્રોતા સિદ્ધ હોઈને સ્વપ્ન સેવતો. આ કથા શ્રવણ કરનાર આજ પણ પોતાને ધન્ય માને છે. એ કથા શ્રવણ કરનાર આજે પણ એ ધન્યપણેને સંસારે છે, ગદ્ગદ બને છે: અને પ્રેમાશ્રમ તરખોળ થાય છે. ભાગવતના કથાકાર શુકદેવજીનું નામ કાને જાત નથી? એ કથાકારને સાંભળી રાજા પરીક્ષિત જ્ઞાનપ્રસાદ પામ્યા હતા એ પણ કોને જાત નથી? પૂર્વકાલે ભારતમાં આવા કથાકારો હતા. ખીલખા—આનંદાશ્રમમાં આવા ઋષિકથાકારનાં દર્શન નિઃશંક જગતે છેક હમણાંસુધી થતાં.

તેઓશ્રીની કથામાં અદ્વૈતનો અભેદવાદ ગાજતો. તેઓશ્રીની કથામાં યોગના આદિ પ્રવર્તક ભગવાન શંભુનાં દર્શન થતાં. એ કથામાં શું ન હતું? સઘળું હતું. એ વાણીએ

સાસુઓને કર્મકાંડમાં પ્રેર્યા છે, ભક્તિમાં પ્રેર્યા છે, યોગમાં પ્રેર્યા છે, જ્ઞાનમાં પ્રેર્યા છે, મંત્રો બહેરો ગોળની મીઠાશ ક્યાંથી કહી શકે ? એમ એ કથામંદિમાનું પણ સમજવું. કદત એટલું ની ચકાવ કે એ કથા અમૃતસંજ્વની હતી: નહિતર સંસારી, અસંસારી થવાનું કેમ ઇચ્છે ?

કથા જીવનપ્રેરણા હતી: નહિતર, અવિદ્યાથી કથરાયેલા જીવાત્માને અવિદ્યાસામે યુદ્ધ કરવાનું કે ક્યાંથી સાંપડે ? જેમ સ્નાનથી શરીર શુદ્ધ થાય તેમ એ કથાથી વાસનાનો મેલ જો પડે. ભગવાન કૃષ્ણચંદ્રે અર્જુનને મોહનિદ્રામાંથી જગાડ્યા તેમ એ આચાર્યપ્રવરે નેક સંસારીઓને કથામૃતનું પાન કરાવી અકર્મણ્યતામાંથી જગાડ્યા છે ને કર્તવ્યનિષ્ઠ બનાવ્યા છે.

આ કથાને શેની ઉપમાં આપું ? આજે પણ દુરદુરથી ત્યારે ત્યારે કવણુમંદિર મરી આવે છે ત્યારે ત્યારે ગુરુપૂજનમહોત્સવ યાદ આવે છે ત્યારે ત્યારે બીલખાના સમર્થ ગુરુની દિવ્ય છબી દર્શન દે છે. ત્યારે ત્યારે તેઓશ્રીની કથાના પઢ્યા સંભળાય છે. આ રમરસોના ભારથી હૃદયના તાર ઝલુકે છે. દંપ, પ્રસવેદ અને આંસુવડે હૃદય થાય છે. એમ યર્ષ જાય છે કે એ કથાશ્રવણ કરી ક્યારે સંભળાશે ? એમ યર્ષ જાય છે - કથાકારનાં કરી ક્યારે દર્શન સાંપડશે ? એમ યર્ષ જાય છે કે પરીક્ષિતની પેઠે શ્રવણુમંદિરમાં બેઠા સદાશિવ એ કથા સાંભળ્યાજ કરીએ ? આવું શ્રવણ સતત ચાલુ રહે તો બીજું કરવાનુંજ રહે નહિ. આવા કથાકાર સાંપડે તો જિજ્ઞાસુ જગતને બીજા કથાની ન પડે. આવા કથાકાર સાંપડે તો મુમુક્ષુઓમાં આત્મભાન પ્રકટે.

કથાનો સમય બહુધા એક ક્ષણ રહેતો. એક એટલે એકજ ક્ષણ. એથી વધુ કે મિનિટ નહિ, એથી ઓછી એક મિનિટ નહિ. સ્ટા. ટા. પા વાગે ચક્ર ધમેલી કથા બરાબર ૧.૧૫. ૬૫ એ પૂરી થાય. આટલા સમયમાં કથાનો વિષય બરાબર પૂરો થાય. કથાનો એ ઉપદ્રવ થાય એવોજ ઉપસદાર થાય. ધડીઆળનો ટોટો સ્ટા. ટા. ૬૫ પર વિ કે ઉપસદાર યર્ષ ચૂક્યો હોય. આપણે કથાકારે અને આખ્યાતાઓ સાંભળ્યા છે. કથા જાનો પણ રસ હોય છે. એ રસમાં કથા કરનારાઓ અવસ્ય તથાય છે અને સમયનું ભાન છે, વિષયનું લંબાણ થાય છે ને સાંભળનારાઓ કંટાળે છે, પરંતુ આ સંત કથાકાર કહેવાના રસમાં જરાપણ ન તણાતા. વાણીપરનો સંયમ ત્યારે દેખાતો. સમય પૂરો પડ્યા વાણીમાંથી એક શબ્દ પણ ન સરે. તેઓશ્રીમાં પરિપક્વ હડયોગીનો સંયમ એટલેજ કથાસમયે વાણીમાં આવેશ નહિ તેમ કથા સમાપ્ત કરવામાં કથાકારોની કાવવાનતા નહિ, કથા લંબાવવાનો મોહ નહિ, કથાના શુણ્ણાન સાંભળવાની અભિરુચિ કે મહાગારુડી જેમ વેશપાલટો કરે તેમ આ મહાયોગી કથાકારનો વેશ પાલટી નાંખે. સાર્થજીના અદ્વૈતનું સિદ્ધગર્જન કરનાર વાણી શ્રીદક્ષિણામૂર્તિદેવની મૌનવ્યાખ્યા ધારણ કરી લે. મતસ્વ વાણીનો અવિષય છે એવું દાખવવા જણે મૌન ધારણ ન કર્યું હોય ! તુરંત શ્રવણની પ્રતિભા મંગલાચરણ બોલાય અને તે પૂરું થતાં તેઓશ્રીના ચરણ પાદુકાપર પડે. યંત્રજેટલી યમબદ્ધતાથી તેઓશ્રીનું સ્થૂલશરીર પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યું હોય. જેમ શ્રવણુમંદિરમાં ભાવ્યો હતા તેમ તેઓશ્રી કરી નિજમંદિરમાં પધારી જાય; અને શ્રવણુમંદિર મંગલજ્વનિધી બ રહે. તેઓશ્રી નિજમંદિરમાંથી સાયંસ્નાનમાટે સ્નાનગૃહમાં પધારે અને સ્નાનાદિથી વારી સાયંનિસાકર્ષમાટે કરી નિજમંદિરમાં પધારે.

કથાશ્રવણનું સ્વપ્ન સરી પડનાં સૌ પરસ્પર આનંદભિર્મિઓની આપણે કરે, કથાના

માહાત્મ્યની અંદર અંદર ચર્ચા કરે, કથાકારના મહિમાનો વિચાર કરે. જેમ સાકરનાં રમકડાંમાં બધે મીઠાશ હોય તેમ કથાના અંગપ્રત્યંગમાં રહેલી મીઠાશની વાતો કરે. સામાન્ય કથાકાર અને તેઓશ્રીની તુલના કરે અને “ધન્યોડહમ્ ધન્યોડહમ્” શબ્દોના ઉચ્ચાર કરતા સાંજના સ્નાનસંધ્યાદિ કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાય.

શ્રવણુમંદિરનું ત્રીજું દર્શન:—સાધેસ્નાનસંધ્યાધ્યાનાદિથી પરવારી, ફલાહારે લઈ તેઓશ્રી નિજમંદિરમાં પિરાજમાન હોય. રાત્રિના રા. ટા. ૯ નો સમય થવા આવ્યો હોય. ફરી શ્રવણુમંદિર સાધકોથી ઊભરાવા માંડે. તેઓશ્રી શ્રવણુમંદિરના સિંહાસનપર પિરાજે. સૌ નિવાસુજનો સાષ્ટાંગદંડવતપ્રણામ કરી પોતપોતાને સ્થાને બેસે.

આપાઠી પૂતમની રાત્રિ હોય તો આકાશ મેઘમાલાથી છવાયું હોય, ઝરમર ઝરમર વરસાદ પડી રહ્યો હોય, ક્વચિત્ ક્વચિત્ ચંદ્રદેવ વાદળાઓના અવકાશમાંથી આનંદાશ્રમની શ્વેતતામાં ઊમેરો કરી રહ્યા હોય. કાર્તિકીપૂતમની રાત્રિ હોય તો નિર્મલ આકાશમાં ચંદ્રમાં બધી કલાએ પ્રકાશી રહ્યા હોય અને ચંદ્રિકાની સોદે આદરમાં આખું જગત્ દંડાયેલું ભાસે. આમ ત્યારે વર્ષામાં પ્રકૃતિએ નવું રૂપ ધર્યું હોય ભારે શ્રવણુમંદિરમાં જ્ઞાનચંદ્ર પ્રકાશી રહ્યો હોય. સિંહાસનપર આરૂઢ આશ્રમના અધિષ્ઠાતાશ્રીના મુખપરથી ઝરતાં જ્ઞાનાંશરુઓ અને ધ્રુવોમાંથી ઝરતા નિર્વિકલ્પ સમાધિનો આનંદ અને લલાટે ચર્ચેલી ભરમની રેખાઓમાં નમકતી અવધૂતની મરતી: આ બધું અદ્ભુત જણાતું. શ્રવણુમંદિરનો પ્રકાશ શ્રવણુમંદિરને પ્રકાશે છે. તેઓશ્રીનો પ્રકાશ હૃદયમંદિરને પ્રકાશે છે. તેઓશ્રીમાં કૈલાસેથી પધારેલા ભગવાન શિવનાં દર્શન થતાં. આ સમયે શ્રવણુમંદિર ગંગાતીરપર ઊભેલી પર્ણકુટિમસું જણાતું અને શ્વેતવસ્ત્રધારી તેઓશ્રી પૂર્વકાલના જ્ઞાનનિષ્ઠ વસિષ્ઠ, વામદેવ કે યાદવદેવસમા શોભતા.

સાંજની પેઠે કથાના મંગલાચરણથી કથાનું કાર્ય શરૂ થાય. દેટલાક સાધકો કથાશ્રવણના રસમાં તરખોળ બની જાય, દેટલાક સાધકો કથાના સારરૂપ તેઓશ્રીના મુખદર્શનમાં મગ્ન થઈ જાય, દેટલાક તેઓશ્રીના મુખદર્શનના રૂક્ષમાં ધ્યાનમગ્ન બની જાય. દેવલોકને, સૂર્યલોકને, શૌરિપુંજના લોકને, વિદ્યુતલોકને, વરુણલોકને, ઇન્દ્રલોકને, અને વિરાટલોકને વટાવ્યા પછી વિરજનદી આવે છે અને એ પછી એક દિવ્ય દેશ આવે છે તેમાં “અમર અને ઘુચ એ નામના સમુદ્રસમાન અમૃતના બે હૂદ છે, અજના વિકારરૂપ હર્ષ ઊપજવનારું સરોવર છે, અમૃતની વૃષ્ટિ કરનારો અશ્વત્થ છે, અપરાજિતાપુરી છે અને હિરણ્યમય ગૃહ છે.” આ સ્થાનના સલાગૃહના સિંહાસનપર વિશ્વના આદિ ધારણરૂપ સદાશિવ જાણે પિરાજી રહ્યા હોય, તેમની આસપાસ અનેક ધ્યાનમગ્ન એવા મુનિઓ જાણે દૃષ્ટિએ પડે. લદ્દામુદ્રા ધારી એવા સદાશિવની મોનબ્યાખ્યામાંથી જાણે જ્ઞાનીઓ તૃપ્તિ પામતા હોય. અનાહત નાદસભો દિવ્યસૂર ઝણઝણી રહેલો હોય. એ સૂર સ્વરૂપનિષ્ઠામાં મદદરૂપ બને. એ સૂર બંધ પડતાં સાધકોનું એ દૃશ્ય સરી જાય.

કથાશ્રવણપછીનો ભજનધૂનનો ક્રમ ચાલી રહે. તેઓશ્રી સિંહાસનપર ધ્યાનસ્થદશામાં હોય. સાધકો ભજનધૂનમાં તન્મય હોય. રાગની મધુરતાથી અને ભજનની સુંદર ભાવનાથી શિષ્યહૃદય નાચી ઊઠે, પરંતુ સમુદ્ર માજા ન મૂકે તેમ સ્વરૂપમાં સ્થિત એવા એ અવધૂતશ્રીના મુખપર કશી ઊર્મિ ન ઊઠે: તેને સ્થાને ગંભીર પ્રસન્નતા ને સ્વરૂપઆનંદની લહરીઓ ભાસે. તેઓશ્રીના રમેરોમથી પ્રસરતો સુદ્ધ સત્ત્વરસ બેઠેલા સૌને રસમગ્ન કરી

રહે. જ્ઞાનનિષ્ઠાના પરિપાકની ઉત્તરસ્થિતિની સ્વર્ણ ઝાંખી સૌને થાય તેઓથીનું જીવન શું છે તે સારે સંમળર્થુ સારે એમ થઈ જતું કે સદ્ગુરુસ્વરૂપમાં દેવાધિદેવ પ્રકટયા છે. નહિતર, માનવશરીરમાં આટલો પ્રકાશ ક્યાથી હોય ? નહિતર, માનવશરીરમાં આટલો પ્રતાપ ક્યાથી હોય ? નહિતર, માનવશરીરમાં આટલો સયમ ક્યાથી હોય ? તેઓથી માનવસ્વરૂપમાં હતા છતાં માનવથી બિજા જણાતા. તેઓથી માનવસ્વરૂપમાં હતા છતાં માનવદેહની તુટીઓ તેમાં ન હતી. તેઓથી માનવસ્વરૂપમાં હતા છતાં માનવશરીરની ઉપાધિઓ તેઓથીને સ્પર્શી ન શક્તી માનવશરીરધારી છતાં માનવસમૂહ તેઓથીને પૂજીતો. જિજ્ઞાસુઓ તેઓથીના દર્શનસમાગમમાં રાગતા. સાધકો તેઓથીના અનુસંધાનથી સિદ્ધ થવા મથતા.

ભજનધૂન પૂરાં થતાં શ્રવણમંદિર પૂર્વવત્ શાંત બને છે તેઓથી ધ્યાનસ્થિતિમાંથી વ્યુત્થાન કરે છે. પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર ગગનમાં વિહરે છે. ગુરુપૂજનમહોત્સવનું આ છેલ્લું દશ્ય પૂરું થાય છે, ત્રીજે તબક્કે નાટક પૂરું થાય તેમ આ મહાજીવનના મુલમ દશ્યપર પડે પડવાની તૈયારી છે. નિયતસમય થાય છે અને તેઓથીના ચરણ પાદુકાપર પડે છે પાદુકાનું કર્ણમધુર સંગીત શરુ થાય છે અને તેઓથી શયનમટે નિજમંદિરમાં પધારે છે.

ગુરુપૂજનના આ મહોત્સવ અન્તેઃ ઉત્સવપ્રસંગો હતાઃ જેમણે જોયેલા છે એજ જણે છે, જેમણે અવલોક્યા છે તેમનેજ અનુભવ છે આ વાતને આજે એક દાયકાના વહાણાં વાઈ ચૂક્યાં છે અને મહાકાલ પોતાની ગતિ આગળ ધપાવે જાય છે; તોય અનુભવી સાધકોનાં એ સ્મરણો એટલાજ તાજાં છે અને જીવનભર તાજાં રહેશે. બીજાઓમાંને પાદર આનંદાશ્રમે ભીનો છે. આ આનંદાશ્રમમાં શ્રવણમંદિર ભરું છે. આ શ્રવણમંદિરમાં એ ક્યાકારની જ્ઞાનવીણા વાગે છે, એ જ્ઞાનવીણાના સ્વરો ભલે ન સ્વભાગ્ય, પણ એ સ્વરોમાંથી નીકળતું એક સૂચન, એક નાદ, એક ધ્વનિ સભગાય છે:

“ ગુરુસ્વરૂપમાં પ્રીતિ રાખો, તેના કૃપાકટાક્ષનો રસ ચાખો,

નિજ મનથી અન્ય બિતારી નાખો....”.

બધુઓ ! આ શબ્દોનું બરાબર શ્રવણ કરવાનું છે. આ શબ્દોના ગદ્યરસને બરાબર સમજવાનું છે. શ્રવણમંદિરમાં જેસી આ મનુષ્ય શબ્દપ્રવાહમાં જે ચિત્ત જોડ્યા દરીએ એ શબ્દોના ગહનગાંભીર્યનો વિચાર કર્યા દરીએ, એ શબ્દોની આત્માપ્રમાણે જીવન મક્કા દરીએ તોજ શ્રવણમંદિરની યાત્રા સફળ ગણાય. તો પછી સ્વરૂપાવસ્થાન પામેલા સદ્ગુરુદેવનો વિયોગ ન સાલે. સાચું કહીએ તો વિયોગ વિયોગરૂપે ન રહી શકે. પછી જ્યારે છંછીએ સારે આનંદાશ્રમના એ ક્યાકારની કૃષ્ણની મોરલીસમી મધુરવાણી સાંભળ્યાજ દરીએ અને એ મુખદર્શનવડે આત્મતૃપ્તિ મેળવ્યાજ દરીએ આપણા જીવનમાં આથી અધિક શુ પ્રાપ્ત્ય હોઈ શકે ? વધારે શુ મલ્યવતું હોઈ શકે ? વધારે શુ કરવાયોગ્ય હોઈ શકે ? આવાં સુયોગમટે ક્યારે ઘેલછા આવશે ? અને એ સુયોગ મેળવી ક્યારે દેહભાન જૂદાશે ? શ્રવણમંદિરની યાત્રાની આ પૂર્ણાહુતિઃ આપણા જીવનનું આ સાકલ્ય: “ શીસદ્ગુરુદેવથી જય.”..... !

x

x

x

x

બે સ્મરણો

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ ઠાકૌર.]

કૃપાનાથે લાગીજીવન ધારણ કર્યાપછી પણ શરૂઆતમાં કૃપાનાથને પોતાને લાં પધરાવવાની કોઈ શિષ્યની બહુ ઇચ્છા થતી તો કૃપાનાથ પરોઢિયે પધારતા એવો ક્રમ હતો: એટલે બાંટવામાં લીમનાથની જગ્યામાં કૃપાનાથનો ઉતારો હતો લાંથી લાલસિંહજીને લાં (અમારે લાં) કૃપાનાથ પરોઢિયામાં પધારવાના હતા.

પ્રભુ પોતેજ પોતાને લાં પધારવાના છે એવા ઉલ્લાસથી લાલસિંહજી સાત્ત્વિક એવી પૂર્વતૈયારી મસ્તભાવે કરી રહ્યા હતા...પરંતુ પોતાના પુત્રની આ મસ્તભક્તિ લાલસિંહજીનાં માતૃશ્રી પ્રેમબાઈ સાપી ન શક્યાં એટલે મુંઝાયાં...અને એ મુંઝવણમાંથી અરુચિ પ્રકટી.

પોતાનાં માતૃશ્રીની એ અરુચિ એ પ્રતાપી ક્ષત્રિયમાતાના દક્ષ એવા ભક્તપુત્ર લાલસિંહજી કળી ગયા એટલે વહાં કે:—

“મા, આપણે લાં પધારે છે એ સામાન્ય વ્યક્તિ નથી...જો, જો, તો ખરાં...”

પછી તો લાલસિંહજીને લાં કૃપાનાથ નિયમપ્રમાણે પધાર્યા અને લાલસિંહજીએ કૃપાનાથનું—પોતાના પ્રભુનું પૂજન^૧ સ્વાર્પણભાવે કરીને સ્વજીવન ધન્ય કર્યું...તે પ્રુણ્ય પળે લાલસિંહજીનાં માતૃશ્રી પ્રેમબાઈને પ્રભુના પાદરવિંદમાં પરમજ્યોતિનું દર્શન થયું...અને એ પરમજ્યોતિના દર્શનથી પ્રેમબાઈના અંતઃકરણનું આવરણ દૂર થઈ લાં પ્રેમભક્તિ પ્રકટી...અને પછી પ્રભુનાં લજનો સુમધુરકંઠે ને સૌમ્યભાવે ગાતાં એવાં એ પ્રેમબાઈને જેમણે નિહાળેલાં તેમને તેમની એ પ્રેમભક્તિનાં દર્શન પણ થયેલાં... ?

x

x

x

x

“આપણા લીંબુડામાં મહેતાજી હતા તે અહીં લીમનાથમાં ઉતર્યા છે. એમ સાંભળ્યું છે...તે આપણને મળે ખરા...?” આમ એકવાર બાંટવાના ઉદારદીલ એવા વિવેકી બાપી મુસલમાન દરબારસાહેબે લાલસિંહજીને બોલાવાને પૂછી જોયું.

“બાપુ, હવે એ મહેતાજી નથી રહ્યા...આપણે એમની પાસે જવું જોઈએ...?” લાલસિંહજીએ શાંતિથી સ્પષ્ટભાવે કહી દીધું.

આ ઉપરથી સાદા ને સરળ એવા દરબાર સાહેબ લાલસિંહજીને સાથે લઈને લીમનાથમાં જ્યાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા લાં આવ્યા.

કૃપાનાથનાં દર્શન થતાં દરબારસાહેબથી સ્વાભાવિકરીતે કૃપાનાથને સલામ થઈ ગઈ અને કૃપાનાથે પ્રસન્નવદને હસ્તક્રમણવડે આશીર્વાદ આપ્યા.

કૃપાનાથના સાંનિધ્યમાં રાજતરીકેનું માન મૂકીને વિનયશીલ એવા દરબારસાહેબ નીચે સામાન્ય આસનપર બેસી ગયા. કૃપાનાથને સાષ્ટાંગ દંડવતપ્રણામ કરીને આજ્ઞા થતાં લાલસિંહજી પણ બેઠા.

કુશળસમાચાર પૂછવાનો સામાન્ય શિષ્ટાચાર કર્યા પછી “કુરાને શરીફ,” “હદીસ” આદિમાંનાં ને એને લગતાં કે મળતાં બોધવચનો તેમજ રાજતરીકેના કર્તવ્યસંબંધી ઉપદેશવચનો પણ સંક્ષેપમાં સત્ય, પ્રિય ને હિતકર વાણીમાં કૃપાનાથે દરબારસાહેબને શ્રવણ કરાવ્યાં.

કૃપાનાથના સદુપદેશશ્રવણસમયે દરબારસાહેબના સરળ અંતઃકરણમાં જે સાત્ત્વિક ભાવો અવ્યક્તપણે ઉભરાઈ રહ્યા હતા તે દરબારસાહેબની મુખમુદ્રાપરની પ્રસન્નગંભીર એવી

મુક્તમ રિખાઓદ્ધાર લાલસિંહજી-જેઈ શક્યા હતા.

૧. કૃપાનાથપાસેથી ઊંઝાપછી રસ્તે આવતાં દરબારસાહેબથી લાલસિંહજીપ્રતિ પ્રસન્નતાવે બોલી જવાયું કે:-

“ખરેખર, એ ઓલિયા છે...!”

—:o:—

૧૩

કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનોત્સવાન્તર્ગત આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ

[સ્થલ: શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખા]

(સંવત ૧૯૯૯ની કાર્તિકી પૂર્ણિમા-ત્રિપુરી પૂર્ણિમા)

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મહાપૂજનચંગે આવતા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજના આવતી કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનપ્રસંગે પણ ગખવામાં આવી છે, જેનું સમયપત્રક આ નીચે આપવામાં આવ્યું છે. કાર્તિકસુદિ ચૌદથ શનિવાર, પૂનમ રવિવાર ને વદિ એકમ સોમવાર એ ત્રણ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમના દિવસો છે. સર્વ બંધુઓએ પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો ને સાધનક્રમનો લાભ લેવામાટે અનુકૂલતાપ્રમાણે કાર્તિક-સુદિ ૧૩ શુક્રવારની સાંજસુધીમાં આનંદાશ્રમમાં આવી પહોંચવું જોઈએ. આવી રીતે સર્વે બંધુઓ એકત્ર થઈ ધાર્મિક લાભ લે, અને આધ્યાત્મિક માર્ગમાં આગળ વધે એ બહુ આવશ્યક વસ્તુ છે, એ વિષે કાંઈ વિશેષ કહેવાની આવશ્યકતા નથી; જિજ્ઞાસુબદ્ધો પણ આ યોજનામાં ભાગ લઈ શકે.

કાર્તિકસુદિ ૧૩ શુક્રવાર રાત્રિએ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનું વ્યાખ્યાન થશે, અને સુદિ ૧૪ શનિવારના બ્રાહ્મસુદ્ધર્તથી સાધનક્રમનો આરંભ થશે.

સાધનક્રમના ત્રણે દિવસોનું સમયપત્રક

(નવા સમયપ્રમાણે)

કાર્તિકસુદિ ૧૪ શનિવાર

સવારના ૬ ઉત્થાન- ઊઠવું.

૧૨ થી ૫ા આધ્યાદ્ય રનાનસંધ્યા, ભોજન,

૬ થી ૬ા મુખ્યશુદ્ધિ ઇલાદિ.

વિશ્રાંતિ ને પરસ્પર સત્સંગ.

૬ થી ૭ પ્રાતઃસ્મરણસ્તોત્રો-સમૂહપ્રાર્થના-

૫ા થી ૭ વ્યાખ્યાન ને કથાત્રવણ.

યોગાસનો આદિ.

૭ થી ૧૦ ગીતાપાઠ, આરતી, સાર્યસંધ્યાદિ

૭ થી ૧૦ પ્રાતઃસ્નાનસંધ્યાદિ નિલકર્મ.

નિલકર્મ.

૧૦ થી ૧૧ સંયમ. (જપ, ધારણા, ધ્યાન.)

૧૦ થી ૧૧ ભજન-ધૂન.

૧૧ થી ૧૨ વેદપાઠ, ભજનધૂન.

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ: કાર્તિકસુદિ ૧૫ રવિવાર

સવારના ૬ થી ૧૦ મહાપૂજનની તૈયારી.

૧૦ થી ૧૨ા શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન, શ્રીનાથસુબોધમાલા અને શ્રીઉપદેશબ્રંધાવલિના

૧૦૨ મા અંકનું વાચન, ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં વંદન

પાકીનો ક્રમ સુદિ ૧૪ પ્રમાણે

કાર્તિકવદિ ૧ સોમવાર—સુદિ ૧૪ ના કાર્યક્રમપ્રમાણે

ઈષ્ટમંત્રનો જપ:—સાધનક્રમના ત્રણે દિવસોમાં એટલે સુદિ ૧૪, ૧૫ ને વદિ ૧ મે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના નિજમંદિરમાં અખંડ ધૂપદીપસાથે ઇષ્ટમંત્રનો અખંડજપ બંધુઓ સવારના ૭ થી ૧ સુધી અને સાંજના ૫ થી રાત્રિના ૧૧ પર્યંત ક્રમે ક્રમે કલાક કલાક હાજર રહીને ચાલુ રાખી શકે એવી વ્યવસ્થા રાખવામાં આવી છે. જે બંધુઓને તેનો લાભ લેવાની ઇચ્છા હોય તેમણે અગાઉથી પોતાનાં નામ વ્યવસ્થાપકને જણાવવાં.

સાધનક્રમમાટેનાં વ્યાખ્યાનો:—શાસ્ત્રવાચન તથા અભ્યાસમાં આગળ વધેલા બંધુઓએ નિષ્કામકર્મ, ઉપાસના, યોગ કે તત્ત્વજ્ઞાનના વિષયોમાંથી કોઈ એક વા અધિક વિષયપર કે પોતાની ઇચ્છાના અન્ય કોઈ ધાર્મિક વિષયપર વ્યાખ્યાન કાગળની એક બાજુએ સાફ લખી લાવવું જોઈએ. વ્યાખ્યાનનો સમય બહુધા અર્ધો કલાક રહેશે. વ્યાખ્યાન મોઢે કરવું કે લખેલું વાંચવું તે વક્તાની ઇચ્છાપર રહેશે, પણ વ્યાખ્યાન લખી લાવવું એ અનેક રીતે આવશ્યક વાત છે. એથી વ્યાખ્યાન માર્સિકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાટે પણ અતુદ્ગતા થશે, માટે પુનઃ પણ વ્યાખ્યાન કરવા ઇચ્છનારાઓને વ્યાખ્યાન લખી લાવવાની લલામણુ કરવામાં આવે છે.

અવશ્ય ધ્યાનમાં રાખવાયોગ્ય:—સૌ બંધુબહેનોએ પોતાના આગમનની મિતિ મોડામાં મોડી સુદિ ૧૦ સુધીમાં જણાવી દેવી જોઈએ, કે જેથી વ્યવસ્થા કરવાની અતુદ્ગતા રહે.

શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના નવા અંકો:—જેઓ પૂર્ણિમાપર ન. આવી શકે એમ હોય તેમણે ઉપદેશગ્રંથાવલિના જોઈતા અંકો પૂર્ણિમાપહેલાં ટપાલરસ્તે અથવા સાચયોગે મંગાવી લેવા જોઈએ.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો ઉપદેશ છે કે:—આનંદાશ્રમમાં આવનાર જિજ્ઞાસુઓએ વ્યાખ્યારિત વાર્તાથી જેમ જાને તેમ સુક્ત રહેવું. આ ઉપદેશનું પાલન એ સાધનબળને ટકાવી રાખવામાટે ને નવીન સાધનબળ વિશેષ પ્રાપ્ત કરવામાટે આવશ્યક વસ્તુ છે.

સાધનક્રમના ધર્મક્રમમાં ને સમયક્રમમાં પરિસ્થિતિ અનુસાર અતુદ્ગત એવો ફેરફાર વ્યવસ્થાપક કરી શકશે.

આગમન કરનારાઓએ અખોટિયું કે ધાખળા સાથે લાવવાં જોઈએ, અને ભોજનવેળા તે પહેરીને ખેસવું જોઈએ. ઓઢવાનું સાધન પણ સાથે લાવવું જરૂરનું છે.

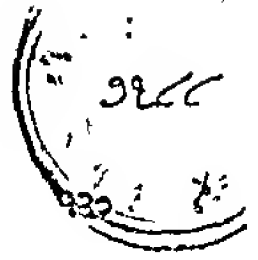
—:૦:—

શ્રીમન્નાથસુબોધમાલા

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનનો સદુપદેશ]

(શ્રીકાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહોત્સવપ્રસંગે)

સ્થૂળશરીરને મનવિષે, રાખો લીન સદાય;	
ચિદ્વ્યોમે મન લીન કરો, જેથી દુઃખ વિલાય.	પર૭
જો દેહાદિ દશ્ય સૌ, મનમાં લીન કરાય;	
કરાય લીન મન બ્રહ્મમાં, તો દુઃખ સર્વ વિલાય.	પર૮
વિદ્યે વપુ ને મનતણી, અવસ્થાત્રયનો ત્યાગ;	
કરી બ્રહ્મને દેખવું, ગાદી વિવેક વિરાગ.	પર૯

અનાત્મવૃત્તિ રોકતાં, થાય સ્વરૂપનું જ્ઞાન;	
દશ્ય સકલ બાધિત થઈ, થાય દુઃખનું જ્ઞાન.	
બ્રહ્મરૂપમાં ચિદ્રૂપે, કરવો વારા સદાય;	
ચિદ્રૂપ સઘળે રૂપનું, જોતું ન દશ્ય જરાય.	૫૩૧
બ્રહ્મસ્મરણ બ્રહ્મધ્યાનમાં, જો મનગિરા રખાય;	
તો બ્રહ્મનું દર્શન થઈ, છવ કૃતાર્થ થાય.	૫૩૨
ક્ષણ ક્ષણ બ્રહ્મ સંભારતાં, ક્ષણ ક્ષણ ધરતાં ધ્યાન;	
ક્ષણ ક્ષણ દશ્ય વિસારતાં, થાય સુસુખનું જ્ઞાન.	૫૩૩
સત્યાલંબી લાયરહિત, તેને લેશ ન બીક;	
ખોટું સાચું નવ કરે, ખોટું કરે અલીક.	૫૩૪
ચિદ્વાકાશને રૂપનું, કરી દશ્યને બાધ;	
ચિદ્વાકાશરૂપે રહી, લેવી શાંતિ અગાધ.	૫૩૫
પ્રતિબિંબો મિથ્યા ગણી, જોતું કર્પણ જેમ;	
નામરૂપ મિથ્યા ગણી, જોતું બ્રહ્મજ તેમ.	૫૩૬
જામત્ સ્વપ્ન સુષુપ્તિના, મનને કરવું દૂર;	
તુરીયાયુત મન રાખીને, જોતું ચિદ્ ભરપૂર.	૫૩૭
અવિદ્યાના સદ્ભાવથી, છવ ભૂલે નિજ જ્ઞાન;	
કામાદિને વશ થઈ, કરે સ્વહિતનું જ્ઞાન.	૫૩૮
ચિદ્વાકાશને ભૂલ નહિ, દશ્યને નહિ સંભાર;	
એ સાધનથી રહે સદ્, શાંતિસુખ અપાર.	૫૩૯
કારણરૂપે ચિદ્ગગન, રહું સર્વની માંચ,	
તે ચિદ્ગગન વિલોકવું, અન્ય ન જોતું કાંઈ.	૫૪૦

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[લાઠપદ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણમોઝ સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

સુરુદ્ધ, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, યાજ્ઞ, અખંડીપક, ભોજ, સવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દ્રષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની લાવિકોની લક્ષિભાવનાનું મૂલ્ય ઉઠવું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પાપાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકર કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરને પરિચય તાજે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-

મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ, સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓએ હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતર્હોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને દરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોતું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહા-રામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથાપછી સમાધિ-મંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ તે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ, સાયંસંધ્યા, જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવત્પ્રાર્થના-મહિરનસ્તોત્ર તે જયશંકરસ્તોત્ર.]

પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી આશરે એક માસથી શ્રીઆનંદાશ્રમમાં નિવાસ કરે છે, તે નિત્ય શ્રીમાંડક્યોપનિષદ્નું કથામૃતપાન શ્રોતાઓને કરાવે છે, તેમજ અન્ય સમયમાં સત્સંગ-શાસ્ત્રચર્ચા પણ ચાલે છે.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં રૂ. ૧૦૭ અને તે ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેટ આવી છે:—

રૂ. ૧૦-૭-૦ નાગદાર દરબારશ્રી અમરવાળા સાહેબ-તાલુકે ખરવાળા-એમનાં માતૃશ્રી તથા રાજકુટુંબ દર્શને આવતાં. રૂ. ૨૫-૦-૦ નામદાર દરબાર શ્રીઅમરવાળા સાહેબ-તાલુકે ખરવાળા-એમનાં અ. સો. રાણી સાહેબ શ્રીનનકુંવરબા. રૂ. ૩૧-૦-૦ શ્રીદ્વારકાદાસ ખેતરી-જોડીઆ. રૂ. ૧૦-૦-૦ દોરે ભાસાહેબ રાયચિંહજી-સીંગામ.

દીનજનોને અન્નની સાહાય્યમાટે ભેટ:—મેસર્સ જલ. ટી. દેશાઈ ગવર્નમેન્ટ સર્ટો-માઈડ ઓરીટર્સ-મુંબઈ. એમના તરફથી રૂ. ૩૧૭ ભેટ આવ્યા છે.

લઘુરુદ્ર: તથા રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં નીચેના ગૃહસ્થોતરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ભુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યા હતા:—

શ્રી.પુરુષોત્તમ વલ્લભ ટેકર, નવસારી-હાલ ઈર્ષન-નાતાલ એમના તરફથી એક લઘુરુદ્ર તે શ્રી.કલ્યાણજી દાલીદાસ રાડીઆ, ભાણુવડ-હાલ દ્રાંસવાલ, એમના તરફથી એક લઘુરુદ્ર એમ બે લઘુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યા હતા, તથા શ્રીદ્વારકાદાસ ખેતરી-જોડીઆ એમના તરફથી રુદ્રાભિષેક બે, શ્રી.પદ્માચંદર અંબાચંદર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર એમના તરફથી રુદ્રાભિષેક એક, શ્રી.જમનાદાસ પરમાનંદાસ એમના તરફથી રુદ્રાભિષેક એક, શ્રી. રાજસી હવરાજ-વાંઘનેર એમના તરફથી એક, તથા શ્રી.જયરામ હવરાજ-કરાંચી-તરફથી એક એમ છ રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યા હતા.

ભોજન અને થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિથાન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૧૮-૮-૦ સદ્ગુરુ શ્રી. ગણપતરામ નાનાભાઈ ભટ્ટ-અમદાવાદ. હા. તેમનાં પુત્રવધૂ ધીમતી પ્રભાલક્ષ્મી બહેન. રૂ. ૧૯-૨-૯ શેઠ દરબખંદ લક્ષ્મીચંદ-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૫-૦-૦ + રૂ. ૮-૦-૦ શ્રી કલ્યાણજી દાલીદાસ રાડીઆ-ભાણુવડ,હાલ દ્રાંસવાલ-એમના તરફથી બે ભોજન, તેમાં એક વિદ્યાર્થીઓનું ભોજન. રૂ. ૧૪-૮-૦ સદ્ગુરુ શેઠ રવજી દેવજી-જામનગર. હા. શ્રી હનુમાલ વાલજીભાઈ. રૂ. ૧૩-૧-૦ શ્રી. નાથાલાલ કુશભાઈ-કુતિયાણા રૂ. ૧૮-૧૨-૦ શ્રી. પ્રતાપસિંહ બાહુસિંહ દોર-ચંદ્રો. રૂ. ૭-૦-૦ શ્રી. પ્રાણ દેવજી-ગોરખી. રૂ. ૭-૧૫-૦ ધીમતી વિન્યાબહેન તે સદ્ગુરુ કુલ અંબારામ નંદરામનાં વિધવા-બંધુજી. રૂ. ૫-૧૫-૦ શ્રી. માનસિંહ નયુસિંહ-કુતિયાણા. મિથાનભોજન એક અમદાવાદનિવાસી સદ્ગુરુ શ્રી. મણિચંદર

પૂર્ણાનંદ તથા શ્રીઉન્નમ્યાતરકથી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી ગુરુમના વ્યાજમાંથી.

થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરકથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં માળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

૩૧. ૧૧ શ્રી. મૂળશંકર નરભેગમ પડીઆ-મુંબઈ. ૩૧. ૧૧ શ્રી. મંગલાલ વનમાળી વસાણી-દહાણ. ૩૧. ૨૧ શ્રી. દારકાદાસ ખેતસી-જોડીઆ. (ખે થાળ) ૩૧. ૬૧ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી અંદારાણ-આનંદાશ્રમ-ખીલખા. (ખાંચ થાળ.) ૩૧. ૧૧ શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાચી. ૩૧. ૨૧ એક શ્રીખીલખાઆનંદાશ્રમવાસી. ૩૧. ૧૧ શ્રી. જયંતીલાલ લાલજીભાઈ જોબનપુત્રા-કુમસ. ૩૧. ૧૧ સદ્ગત શ્રી. ગૌરીશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-હા. તેમનાં પત્ની શ્રીમતી જડીબહેન તથા સંવિતાબહેન-જમજેધપુર. ૩૧. ૧૧ શ્રી. જયકુમારસિંહ લાલસિંહ-કુંતિયાણા. ૩૧. ૧૧ શ્રી. દેવશંકર રણુઝોડ જનની-કુંતિયાણા. ૩૧. ૧૧ શ્રી. રતનસી લક્ષ્મીભાઈ-ઉમરાળા. ૩૧. ૩-૧૨-૦ એક લક્ષ્મી જોડીવડી. (ત્રણ થાળ.) ૩૧. ૧૧ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૩૧. ૧૧ શ્રી. સોમજી વાલજી-ખડીઆ. ૩૧. ૧૧ શ્રી. હરજી દીડા-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧૧ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી-મોરબી. ૩૧. ૧૧ શ્રીમતી પ્રેમબાઈ રામજી-કરાચી.

સિવાય હુશાળાવાળા શ્રીજમનાદાસ પોપટ દ્વારા એમના તરકથી પૂજ્યપાદશ્રીને દૂધ ધરવામાટે ૩૧. ૧૧ તથા શ્રીજમનાદાસ પરમાનંદદાસ ભટ્ટ-પોરબંદર એમના તરકથી આશીર્વાદ ૧૪ને દિવસ વિદ્યાર્થીઓને દૂધ પાવાનિમિત્ત ૩૧. ૧) જમા આવેલ છે.

અખંડદીપક્રમાંતે: આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા મૃતને અખંડદીપક્ર-નિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો જમા આવી છે:—

૩૧. ૨૧ શ્રી. મૂળશંકર નરભેગમ પડીઆ-મુંબઈ. ૩૧. ૧૧ શ્રી કલ્યાણજી કાળીદાસ રાડીઆ ભાણુવડ, હાલ દ્રાન્સવાલ. ૩૧. ૦૧ શ્રી. જયકુમારસિંહ લાલસિંહ-કુંતિયાણા. ૩૧. ૧૧ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૩૧. ૧૫) શ્રી. હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ-જૂનાગઢ એમના તરકથી આશ્વિનસુદિ ૧ થી કાર્તિકસુદિ ૧૫ સુધી અખંડદીપક્રનિમિત્તે ૩૧. ૦૧૦૧ શેક પ્રાગજી દેવજી-મોરબી. ૩૧. ૦૧ શ્રી.જમનાદાસ પરમાનંદદાસ-પોરબંદર. ૩૧. ૦૧ શ્રી. પીતાંબર પુરષોત્તમ દવે-કીરોજપુર. ૩૧. ૦૧ શ્રી. જયગમ જીવરાજ-કરાચી થી શેર ૧૧ શ્રી.મૂળશંકર કાનજી વડીલ-ખીલખા ૩૧. ૦૧ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-વાકાનેર.

સિવાય શ્રી. હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ-જૂનાગઢ. એમના તરકથી શ્રીબીડભંજનનાં શિવાલયમાં આશ્વિનસુદિ ૧ થી કાર્તિકસુદિ પૂનમસુધી મૃતને અખંડદીપક્ર રાખવામાટે ૩૧. ૧૫) પંદર આવ્યા છે.

મંત્રાનુષ્ઠાન: માંગરોળનિવાસી શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈતરકથી વૈશાખવદિ ૧થી નિત્ય મંગળ, સૂર્ય, રાહુ, કેતુ, ને શનિના મંત્રોનું અનુષ્ઠાન ચાલુ છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમમુખ્યમુખ્ય મુંબઈમાં શેક ચતુરજી કાળીદાસને લાં શ્રી જન્માષ્ટમીને દિવસ તથા શ્રીવામનદાદશીને દિવસ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું.

—[*]—
શ્રીનાથજયંતિમહોત્સવ

[શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા]

આશ્વિનસુદિ ૪ એ પૂજ્યપાદ કૃપાસિદ્ધ શ્રીમત્તાલભગવાનની મંગલમય જન્મતિથી હોષ તે દિવસે પ્રતિવર્ષ આનંદાશ્રમમાં જયંતિમહોત્સવ ઉજવાય છે. તે પ્રમાણે આવર્ષે પણ આ મંગલ મહોત્સવ ઉત્સાહપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યો હતો.

સવારના ૭૫ વાગે મહાપૂજનના નિયત થયેલા સમયે શ્રવણમંદિરમાં સુંદરરીતે શણગારેલા હોડિંગાઉપર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં છબીજીને, તથા એક સુંદર પાટલાઉપર પાદુકાજીને પધરાવી, આરંભમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિએ મંગલોચ્ચારરૂપે વેદપાઠ કર્યાપછી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું ષોડશોપચારવિધિથી મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં આનંદાશ્રમવાસીઓ, બહારગામથી આવેલાં બંધુબહેનો અને ખીલખાનાં બંધુબહેનો મળી આશરે સોએક માણસોએ લાલ લીધો હતો. પૂજનવેળાએ વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ બોલાતી હતી.

ત્યારપછી સવારના ૯ વાગે ખીલખા સ્ટેટતરફથી આવેલ બે ધોડાની ગાડીમાં પૂજ્યપાદ-શ્રીનાં છબીજી તથા પાદુકાજી પધરાવી છડી, ચામર, છત્ર, ઘોડેસ્વારો, પોલીસપાર્ટી ને બેઠ-સાથે ધામધૂમથી ખીલખાગામમાં ને બરવાળાતાલુકાના નવાગામમાં વરણાગી ફેરવવામાં આવી હતી. માર્ગમાં ભાવિકાએ ભાવબીના હૃદયે પૂજ્યપાદશ્રીનું પૂજન કર્યું હતું.

વરણાગીમાં પૂજ્ય સ્વામી શ્રીમાધવતીર્થજી તથા બહારગામથી આવેલા શ્રી.મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, શ્રી.પોપટલાલ તારાચંદ ગોસળીયા, શ્રી.જયચંદ બહેચર ઝવેરી, શ્રીમાન્ દામોદરદાસ માધવજી શેઠ અને તેમનું કુટુંબ આદિ બંધુબહેનો આનંદાશ્રમમાં નિવાસ કરતા સ્થાનિક દસ્તીઓ આદિ તથા અન્ય સાધકબંધુઓ અને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના શાસ્ત્રીજીઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ, તેમજ ખીલખાગામના કેટલાક ગુરુબંધુઓ પૂજ્યપાદશ્રીની ધોડાગાડીઆગળ ચાલતા હતા. માર્ગમાં શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ, જયધ્વનિઓ, જયશંકરમહિમ્ન-સ્તોત્રાદિ ને ધૂન બોલાતાં હતાં. આવી રીતે ભાવિકજનોનાં પૂજનમત્કાર ગ્રહણ કરતાં કરતાં ગામના મુખ્યમાર્ગે ફરીને આશરે બે કલાકે વરણાગી આનંદાશ્રમમાં આવી હતી.

આજના દિવસે નવાગામની ગુજરાતી નિશાળ, ખીલખાની ગુજરાતી નિશાળ, અંગ્રેજી નિશાળ ને કન્યાશાળામાં અભ્યાસ કરતાં આશરે ૧૦૦૦ બાલકબાલિકાઓને શ્રીઆનંદાશ્રમ-તરફથી પતાસાં વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં. દરેક નિશાળમાં રજા પાડવામાં આવી હતી.

આ મહોત્સવમાં ભાગલેવા આવેલા જિજ્ઞાસુઓ, વિદ્યાર્થીઓ, આનંદાશ્રમમાં વસતા ૧ તથા આનંદાશ્રમવાસીઓ આદિએ આજે ઉપવાસપૂર્વક મત કર્યું હતું. તે સર્વને જુનિવાસી શ્રી.વામનરાય જટાશંકર વસાવડાતરફથી દલાહાર કરાવવામાં આવ્યું હતું.

સાંજના શ્રવણવેળાએ પૂજ્ય સ્વામી શ્રીમાધવતીર્થજી મહારાજે પૂજ્યપાદશ્રીના જીવન-સંબંધી કેટલુંક સ્વાતુલ્યવ્યુક્ત વિવેચન કર્યું હતું. ત્યારપછી શ્રી.માલુદલાલ નાનજી ચંદારાણાએ પૂજ્યપાદશ્રીનો જયંતીપ્રસંગનો ઉપદેશ વાંચ્યો હતો અને શ્રીનાથચરિતામૃત દ્વિતીયપ્રવાહમાંથી પૂજ્યપાદશ્રીના જીવનસંબંધીના કેટલાક પરિચય-પરચા-સંબંધી પ્રસંગોનું શ્રવણ કરાવ્યું હતું.

રાત્રિએ એક હરિકથાકારે “પાંડવગર્વહરણ”એ વિષયઉપર તથા ખીજે દિવસે ગત્રે “અનમૂયા”એ વિષયઉપર હરિકીર્તન કર્યું હતું.

ખીજે દિવસે એટલે શ્રીમત્તાથજયંતીના પારણાને દિવસે ખીલખા અમતરફથી જમાડવામાં આવી હતી, અને આનંદાશ્રમવાસી સાધકા વિદ્યાર્થીઓ આદિને શ્રી.વામનરાય જટાશંકર વસાવડા-પાટણ, એમ આપવામાં આવ્યું હતું.

મુંબઈમાં પણ શ્રીઆનંદાશ્રમમુસુક્ષ્મંડળે શ્રીમાધવજીના ઉત્સાહપૂર્વક ઉજવ્યો હતો, જેનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે રાખ્યો

- ૧ વેદધોષ. સવારના ૯ થી ૧૦
 ૨ શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન. „ ૧૦ થી ૧૧
 ૩ શ્રીજગન્નાથપડિતજનાંબ્યાખ્યાન ને લજનો. સાંજના ૫૦ થી ૬૦
 ૪ પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નથુરામશર્માઆચાર્યજના જીવનપરિચય-
 સંમંધમાં વક્તવ્યોનું કથન. „ ૬૦ થી ૭૦
 ૫ વે. શા. સં. શ્રીમાન યશવત નીલકંઠ કવીશ્વરજીવાનું
 શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન હરિકીર્તન. „ ૭૦ થી ૮૦
 ૬ શ્રીનામસંકીર્તન. (કલ્યાણુદ્યાલયના સાતગમંડળ તરફથી) „ ૮૦ થી

પારખંદર-આનંદાશ્રમમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમંડળે શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવ ઉજવ્યો હતો, જેનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે હતો:—

- ૧ વેદધોષ. સવારે ૯ થી ૯.૫ ૨ સદ્ગુરુપૂજન સવારના ૯.૫ થી ૧૧
 ૩ લજન ધૂન તથા બ્યાખ્યાન રાત્રે ૮ થી ૧૦

લીંબુડા-આનંદાશ્રમમાં, ભાવનગરમાં ને લીંબડીમાં પણ શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવ ઉજવાયો હતો.

—[૦]—

॥ ૐ ॥

મહોત્સવપર આનંદાશ્રમમાં આવનાર સજ્જનોના કર્તવ્યવિષે

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની આજ્ઞાનુસાર જે ટૂંકીક સૂચનાઓ મહોત્સવસમયે સહજાવવામાં આવે છે તેને લગતી નોંધ પ્રથમથીજ સૌના ખ્યાલમાં રહેવામાટે આ નીચે આપી છે:—

- ૧ આવનાર સૌએ સમયપત્રકને અનુસરીને વર્તવા પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ.
- ૨ દેહધર્મસિવાય બાકીનો બધો સમય અને લાસુધી પરમાર્થકાર્યમાં વ્યતીત થાય તેવી સંભાળ રહેવી જોઈએ.
- ૩ મહાપૂજન તથા શ્રવણાદિમાટેના સમયઉપરાંતનો અન્ય સમય ભક્તિવિચાર, ખ્યાન, જપ, શાસ્ત્રવાચન, પરસ્પર સત્સંગ કે લજનકીર્તનમાં વ્યતીત થવો જોઈએ. નકામી વ્યવહારવાર્તા આનંદાશ્રમમાં ન ઘટે.
- ૪ “શ્રીગુરુસેવારૂપ મારું કર્તવ્ય સમજીને મહોત્સવના કાર્યમાં ઉત્સાહથી ભાગ લઈ હું બનતી સેવા કરીને પુણ્ય સપાદન કરું” એવી પરમાર્થભાવના ને તદ્દનુસાર વર્તન આવનાર બધુઓમાં યથાશક્તિ રહેવાં જોઈએ.
- ૫ પૂજનાં વામણ, પૂજનું આસન, ગૌમુખી-માળા, ભરંભની ડાબલી ને પૂજની અન્ય સામગ્રી, લોટા, પ્યાલો તથા ઓઢવાનું સાધન એ અવશ્ય સાથે લાવવાં જોઈએ.
- ૬ મહાપૂજનવેળા તથા અન્ય સમયે-હાલતાં ચાલતાં પણ અને જ્યારે જ્યારે અવકાશ હોય ત્યારે ત્યારે દીક્ષિતમંત્રનો જપ ચાલુ રાખવામાટે આપણે પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ. (બેરખાવડે જપ કરવાસંબધે શ્રીઆનંદાશ્રમ માસિક વર્ષ ૪ થું પૃ.૧૮૮, ૨૦૮, ૨૩૨ જુઓ.)
- ૭ આનંદાશ્રમમાં શાંતિ રક્ષાય તેને માટે પ્રત્યેક સજ્જનોને સહજ રાખવી જોઈએ. બાળકો તોફાન કે દોલાહલ ન કરે, અથવા કોઈ ચીજ બગાડે નહિ તેવી કાળજી રાખવી તે

ખાળકાને સાથે લાવનારનું કર્તવ્ય છે.

- ૮ ભોજનવેળા સૌ ભૂદેવોએ (સાક્ષણોએ) રેશમી મુગટો, કંતાન, (શણીઉં,) કે ધાખળી પહેરીને ભોજન કરવા બેસવું જોઈએ. સૂતરાઉ વસ્ત્ર તે સમયે ન પહેરવું જોઈએ.

તેમણે માધ્યાહ્ન સ્નાનસંધ્યા કરીને ભોજન કરવા બેસવું જોઈએ. (સ્નાનમાટે ઉષ્ણુજળ તૈયાર રહેશે.) સાક્ષણુ વિદ્યાર્થીઓએ અને મુખ્ય પંક્તિમાં બેસનાર ખાળકાએ પણ ભોજનવેળા સૂતરાઉ વસ્ત્ર ન પહેરવું જોઈએ.

જે ભૂદેવ ભોજનવેળા સૂતરાઉ વસ્ત્ર પહેરીને આવશે તેમને દરવાજાપર અટકવું પડશે. તેમનાથી સાક્ષણોની મુખ્ય પંક્તિમાં ભોજન કરવા નહિ બેસી શકાય.

સાક્ષણોની મુખ્ય પંક્તિમાં ભોજન કરવા બેસવાનો જેમને વ્યવહાર ન હોય તેવા ભૂદેવોએ પોતે પોતાથીજ જૂદી પંક્તિમાં બેસવાનું રાખવું જોઈએ.

- ૯ મહોત્સવવેળા પૂજ્યપાદશ્રીનું મહાપૂજન કરીને તથા તેઓશ્રીના ઉપદેશનું શ્રવણમનન કરીને ઉત્તમોત્તમ પ્રેરણાઓ ને પવિત્ર વિચારો પ્રાપ્ત કરવાનો જેમ આપણો હેતુ છે તેમ પવિત્ર આચારનું ગ્રહણ કરી તેનું પાલન કરવાનો પણ આપણો હેતુ છે એ વાત આપણા ખ્યાલમાં રહેવી જોઈએ.

જેમ ભૂદેવોએ તેમ ક્ષત્રિયવૈશ્ય બંધુઓએ પણ એ વાત લક્ષમાં રાખવી જોઈએ. તેમણે પણ ભોજનવેળા પહેરણ કે ગંજીદરાક ન પહેરવું જોઈએ.

- ૧૦ શુદ્ધબંધુઓએ પણ બને તેટલી પવિત્રતા પાળવી જોઈએ.
- ૧૧ ઉત્સવમાં લાગ લેવા આવનાર બાદઓ બહેનોએ પણ ઉપરની બાબતોનું બની શક્યા પ્રમાણે પાલન કરવું જોઈએ.
- ૧૨ પૂજ્યપાદશ્રીના સમયથી ચાલ્યા આવતા, આનંદાશ્રમમાં નિવાસ કરનાર સંજ્ઞનોએ પાળવાના નિયમો, જે પૂજ્યપાદશ્રીની આજ્ઞાપ ગણાય તે પાળવામાટે આગ્રહ સેવવો એ આપણુ સૌનું કર્તવ્ય છે.

સૌએ પાગરણનો ઉપયોગ તે બગડે નહિ તેની સંભાળ રાખીને કરવો જોઈએ. જતી વેળા પાગરણ, વાસણ તાળું વગેરે લીધેલો સામાન પાછો સોંપીને જવું જોઈએ.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-ખીલખા

—[૦]—

પરચુરણ મેટ

[શ્રાવણ-ભાદ્રપદ]

૧-૦-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ ન્યારાંકર વ્યાસ-ખીલખા	૧-૪-૦ બાઈ પાંચુબાઈ નાગભાઈ-દરબાર
૧-૦-૦ અહાયવક્ર સેવાસમાજ-ધોરાણ હા.	શ્રી. ડાંચડવાળાનાં વિધવા-ખીલખા
શ્રી. છોટાલાલ મણિશંકર	૧-૪-૦ બાઈ કમળાઈ-કુતાણુવાળા
૧-૦-૦ શ્રી. જમનાદાસ રામજી ચંદરાણુ-ખડીઆ	૦-૧-૩ બેન અમુલાંબાઈ કાળાવાળા
૨-૦-૦ „ હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ	૦-૧-૦ શ્રી. મણિબહેન
૦-૪-૦ શ્રી. મણિબહેન.	૧-૪-૦ શ્રી. ટાકરશી ગોવિંદજી ચંદરાણુ
૧-૪-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ	કરાંચી

૧૧-૧૦-૪ શ્રાવણ સુદિ ૧૫ના શ્રીસદ્ગુરુપૂજનભેટના

૨-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ

૧-૦-૦ „ માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણી

૦-૮-૦ „ અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી

૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી

૦-૪-૦ બ. બલપ્રકાશજી

૧-૦-૦ શ્રી. ટોકરશી ગોવિંદજી

ચંદારાણી

૦-૮-૦ „ „ „ „ બે પુત્રો

૦-૧-૦ „ અંબાશંકર નાનજી ભેશી

૧-૦-૦ „ મૂળશંકર કાનજી.

૦-૧-૪ પરચુરણમેદ

૧-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર જોશંકર ભેશી

હા. હરિશંકર ભવાનીશંકર

૦-૮-૦ શ્રી. રવિશંકર ભવાનીશંકર

૦-૨-૦ „ ચત્રમુજ લાલજી

૧-૦-૦ „ જીવાભાઈ કાંચડભાઈ ધાધલ

૦-૨-૦ „ કસ્તૂરબેન

૦-૨-૦ „ ત્રિભુવન વિદ્યલજી દવે

૦-૨-૦ શ્રી. દયાણીસિંહ ભવાનિસિંહ

૧-૦-૦ દરબારશ્રી હાથીભાઈ રામભાઈ

૧-૦-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી

૧૧-૧૦-૪

૧-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી-આનંદાશ્રમ

૦-૪-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર નરભેરામ-દેવળીઆ

૫-૪-૦ „ ટોકરશી ગોવિંદજી ચંદારાણી

૦-૨-૦ પરચુરણ

૨-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી-મુખર્ધી

૧-૦-૦ „ અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીનાં પત્ની

અ. સૌ. મણિખહેન

૦-૧૨-૦ અ. સૌ. ભાનુમતી અંબાશંકર ત્રિવેદી

૦-૪-૦ શ્રી. મણિલાલ હરસનદાસ મેરવાડીયા

૦-૪-૦ „ ચંદુલાલ માવજી-વંચલી

૪-૪-૦ „ દયાશંકરભાઈ વકીલ જૂનાગઢ

૧-૦-૦ „ કેશવલાલ જોડાભાઈ મજીયા-મુખર્ધી

૦-૦-૬ પરચુરણ

૧૪-૦-૦ સાદગથી સાધકાતરુની ભેટના

હા. શ્રી. મંગળદાસ માધવલાલ બ્યાસ

૨-૦-૦ શા. દેવચંદ પાનાચંદ

૧-૦-૦ ગોવરધનદાસ જોડાદાસ

૧-૦-૦ શ્રી સાંખ્યેન

૧-૦-૦ „ અનુભાઈ મફતલાલ

૧-૦-૦ „ જીવીબેન બેચરદાસ

૧-૦-૦ „ વીજીબેન અંબાલાલ

૧-૦-૦ „ ચંચળબેન

૧-૦-૦ „ મેનાબેન

૧-૦-૦ „ સંતોકાબેન

૧-૦-૦ „ ધનંજીબેન

૧-૦-૦ „ ડાહીબેન.

૧-૦-૦ „ જડાવબેન

૧-૦-૦ „ જીવીબેન

૧૪-૦-૦

૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ-જૂનાગઢ

૧-૦-૦ „ કેશવલાલ દયાણીજી-કુતિયાણી

હા. લક્ષ્મીશંકર

૦-૮-૦ શ્રી ચત્રમુજ ભીમજી દવે-પોરબંદર

૬-૮-૦ શ્રાવણીને દિવસે શ્રીસદ્ગુરુપૂજનની

ભેટના મુખર્ધી

૧-૦-૦ શ્રી. ચત્રમુજ કાળીદાસ

૧-૦-૦ „ ભગવાનદાસ ચત્રમુજ

૦-૮-૦ „ પ્રાણજીવન વિદ્યલદાસ

૦-૮-૦ „ મોહનલાલ લક્ષ્મીદાસ

૦-૮-૦ „ રઘુનાથ પુરુષોત્તમ

૦-૮-૦ „ વામુદેવ

૦-૮-૦ „ મહાશંકર લાલજી

૦-૮-૦ „ જીનલાલ શિવજી

૦-૮-૦ „ અમથાલાલ જગજીવનદાસ

૦-૮-૦ „ હરિલાલ હીરજી

૦-૮-૦ „ મણિશંકર સોમનાસ

૬-૮-૦

શ્રી. નાચાલાલ તુલસી-જૂનાગઢ	વર્ષ ૧૧	શ્રી. હવણલાલ મૂળશંકર-સાંતાકુંજ	વર્ષ ૧૧
„ ઠાળીદાસ ત્રિકમજી દક્કર-લાણુવડ	„ ૯-૧૦	„ ઔદીચ્યલલસેવાસમાજ-ધોરાજી	„ ૧૧
„ મોરારજી રામજી વઢીલ	„ ૯-૧૦	શ્રી. કેશવલાલ આશારામ-ખાંધા	„ ૧૧
„ ડાલાશંકર ગોવિંદજી-માલપુર	„ ૯-૧૦	„ ધીરજીલાલ મોહનલાલ વઢીલ-ધારી	„ ૧૧
„ નાનાલાલ લાઉશંકર ભટ્ટ-અમદાવાદ	„ ૭-૧૧	„ શાંતિલાલ નરોત્તમદાસ-મુંબઈ	„ ૧૧
„ રામજી ભગવાન જોશી-સીમર	„ ૧૧	„ મૂળશંકર જગજીવન-રામપુરા	„ ૧૧
„ કાનજી મેપાભાઈ-નેરોખી	„ ૯-૧૧	„ પુરુષોત્તમ બીમજી-કેશોદ	„ ૧૦-૧૧
„ દુર્લભજી મણિશંકર જોશી-ગરજ	„ ૯-૧૦	„ પ્રભુદાસ પાનાચંદ મહેતા-કળસાર	„ ૧૧
„ મૃણ્મનિવાસ ખીલગી-વડોદરા	„ ૧૧	„ મંગળભાઈ રણછોડદાસ-દેવવાડા	„ ૧૧
„ મણિશંકર કરદાનજી ઓઝા-અમદાવાદ	વર્ષ ૯-૧૧	„ રમણિકલાલ સુનીલાલ-અમદાવાદ	„ ૯-૧૧
„ મૂળજી સવજી-કુંતિયાણા	„ ૯-૧૦	„ મણિલાલ ભોળીલાલ ભટ્ટ-સાણંદ	„ ૯-૧૦-૧૧
„ મૂળશંકર વાલજી મહેતા-માખિયાળા	„ ૧૧	„ ભાનુશંકર પ્રમુરારામ રાવળ-મીતડી	„ ૧૧
„ ભાનુશંકર દાશીરામ દવે-સુપેડી	„ ૧૧	„ પીરોજશાહ એરચશાહ હાથવાય-માહીમ	„ ૧૧
„ દેવજી વીરજી પટેલ-દામનગર	„ ૧૧	„ મીનોચેદર મેરવાનજી મસાની-મુંબઈ	„ ૧૧
„ જટાશંકર મયારામ રાવળ-ઉપલેટા	„ ૯-૧૦	„ મંચેરશા હોરમસજી	„ ૧૧
„ ચંપાલાલ જોશલાલ બ્યાસ-અમદાવાદ	વર્ષ ૧૧	„ જમશેદજી પેસ્તનજી ગોળવાળા	„ ૧૧
„ મકનજી નરસિંહદાસ દક્કર-રામ	„ ૧૧	„ ધનજીશા અરદેશર મીસ્ત્રી	„ ૧૧
„ ગોંડીશંકર ઘેલાભાઈ દવે-ભરચ	„ ૧૧	„ ગિરિનજીશંકર લક્ષ્મીશંકર છાયા-પોરબંદર	„ ૧૧
„ ગણપતરામ માજેજી પંડ્યા-ભરચ	„ ૧૧	„ ચંદ્રોળભાઈ ખી. પટિયાર-કાવી	„ ૧૧
„ વિદ્યાર્થી જગજીવન મેનજી-અમરાપુર	„ ૧૧	„ ચંપાલાલ મણિલાલ-અમદાવાદ	„ ૯-૧૧
„ દરિલાલ હવન-દસિરા	„ ૧૧	„ ભોળીલાલ શામળભાઈ-રાજકોટ	„ ૯-૧૧
„ પ્રભાશંકર મજલાલ-ગલસાણા	„ ૧૧	„ મણિશંકર રામચંદ બ્યાસ-લતીપુર	„ ૯-૧૧
„ મયેશ્વર દેવશંકર-કુંતિયાણા	„ ૧૧	„ દુર્લભરામ જોશીરામ-અમદાવાદ	„ ૧૦-૧૧
„ મૂળશંકર ગોંડીશંકર-મેશલાણુ	„ ૧૧	„ પ્રભાશંકર રામચંદ દિવેડી	„ ૧૦-૧૧
„ નાનાલાલ મૂળશંકર-ખોરાસા	„ ૧૧	„ સુન્દરજી બેચર તલા-માંગરોળ	„ ૧૧
„ દરગોવિંદ તુલસી-આલીદર	„ ૧૧	„ બળદેવદાસ સુનીલાલ-માણસા	„ ૯-૧૦
„ પોપટલાલ પ્રેમજી-નાગસખડા	„ ૧૧	„ કપિલશંકર નાનુભાઈ-પુણાદુભારિયા	„ ૧૧
„ વાસુદેવ મણિશંકર-દેવવાડા	„ ૧૧	„ નાગરામ-જલગમુ	„ ૧૧
„ ગિરજાશંકર પ્રભાશંકર-જૂનાગઢ	„ ૧૧	„ નંદલાલ હવરામ-કેડી	„ ૧૧
„ હવમજીલાલ જમરામ-પરડીયા	„ ૧૧	„ દાશીરામ નાનજી-જલગમુ	„ ૧૧
„ નવીનજી શુભવંતરામ-ધંધુડા	„ ૧૧	„ દરિદ્રજી હવમજીશંકર-વીંછીયા	„ ૯-૧૦
„ રામજી રામજી મૂળજી-અનંદરામ-ખીલખા	„ ૧૧	„ જટાશંકર પુરુષોત્તમ-રાણકોટીરાજા	„ ૧૧
શ્રી. જમનાદાસ પરમાનંદદાસ-પોરબંદર	„ ૧૧	„ નાનજી દેવજીજી જોશી	„ ૧૧
„ નરમેશ્વર પુરુષોત્તમ જલ-જાદા	„ ૧૦	„ જયંતીલાલ લાઉશંકર દવે-જલદનગર	„ ૧૧
		„ રામજી ગોળ-નડી	„ ૧૧

(પાંડિતી લલનમે. આપના અંદર્ભાં હવડા.)

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय प्रवाह ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના હવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

ભગભગ અર્ધો છપાઈ ગયો છે.

—:—

અતિ અગત્યની સૂચના

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના હસ્તલિખિત દોહરાનો મોટો સમઢ અપ્રસિદ્ધ છે તે છપાવવાનો છે; તો જે ગુરુમંધુને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રમાણે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા-કાઠિયાવાડ. આ શિરનામે વેલાસર મોકલી આપવા શ્રમ લેવો, કે જ્યાં છપવામાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે. ઉપયોગ થઈ રહેયો તે નોટ મોકલનાર બધુને પાછી મોકલવામાં આવશે.

—:—

શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

આવૃત્તિ ચોથી.

પ્રકાશમૂલ્ય રૂ. ૧-૧૪-૦

રૂપાલખર્ચ રૂ. ૦-૧૨-૦

આ ગ્રંથ છપાતો હતો તે તૈયાર થઈ ગયો છે. તેની પૂર્વધિ ને ઉત્તરાર્ધસંહિત જોઈતી પ્રતો મંગાવનારે પુસ્તકકદી રૂ. ૨-૮-૦ મનીઓડરથી મોકલી તે મંગાવી લેવી. વધારે પ્રતો મંગાવનારે રેલ્વેપાર્સલથી મંગાવવાથી ખર્ચમાં ફાયદો થશે કિમતપૂરતી રકમ મનીઓડરથી મોકલવાથી તે રેલ્વેપાર્સલથી મોકલવામાં આવશે.

શિરનામુ:

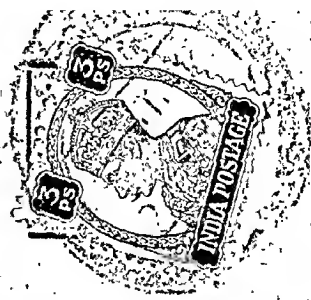
વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા (કાઠિયાવાડ)

—:—

જ્વાલ વિજ્ઞાપિ

ગુરુપૂર્ણિમાનો પૂજનમહોત્સવ એ આપણા પોતામાટેનોજ મહોત્સવ છે. આ મંગલપ્રસંગે લાભ લેવા આવનારાં એવાં આપણ સૌની સગવડ યથોચિત સચવાય અને મહોત્સવના અંગની વ્યવસ્થા પણ યથોચિત જળવાય એ બધું જરૂરનું છે. અને એજ્ઞામાટે આપણે સૌએ પરસ્પર સહકાર સાધવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. આ આવશ્યકતાને વિશેષરૂપે પહોંચી વળવામાટે સરાજ ને સેવાભાવી જંધુ-ઓને ખાસ વિજ્ઞાપિ કરવાની કે તેઓ સેવાનો લાભ લેવામાટે પોતાનાં નામ અગાઉથી નીચેના શિરનામે લખી મોકલાવે વા રૂબરૂ નોંધાવે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિચીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિદ્યાર્થી

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્તિક સુજરોતી સલા નં. ૩૬૫, વિક્રમભાર્ગવ રોડ, કાંચિસલેન

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત કેટલાંક પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ-ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.)
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો "આનંદાશ્રમ"માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં જોએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં બેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતાપ્રમાણે પ્રકટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે; છતાં બેટ આદિ મોકલનારાંજોએ પહેલાંય મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

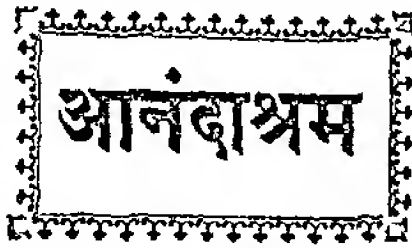
૧૧ મુ

તિંક

૪૧
૫૧ કો
૧૯૯૯

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

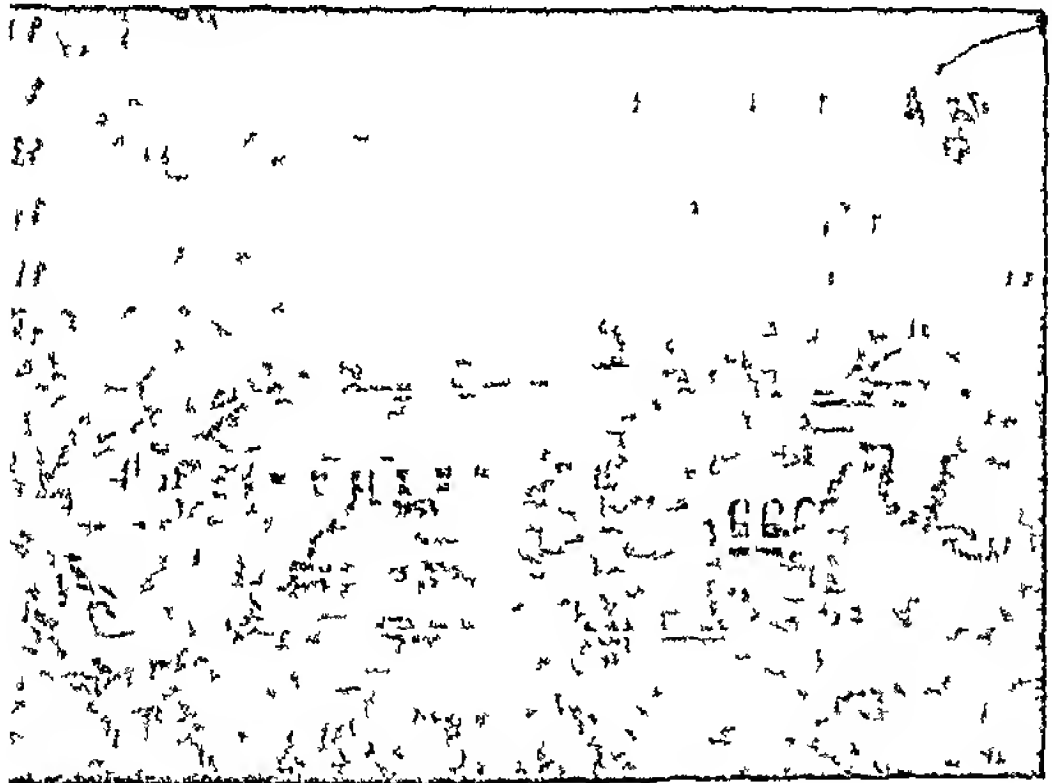
વાર્ષિક લિવાજમ

પોસ્ટેજસાથે

રૂ ૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલ્લો જાતાનાં સ્વર્ગસંદેશા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુસ્તનાયઃ સ્વરૂપતો યત ॥

સૂગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથલગવાનના સ્વરૂપથી દક્ષિણુગને વિષે જનતાને
ધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પુરુષાત્મા, આનંદમય એવા તે આશ્રમમાં
રાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	પરમાત્મસ્તુતિ.	૧૪૫
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૪૬
૩	શ્રીનાથપ્રભુની ભક્તવત્સલતા.	૧૪૭
૪	શ્રીમનતમુખેતીયમ્	૧૪૭
૫	મદાલસા.	૧૫૦
૬	શ્રીયાતુવલ્લભસ્તુતિ.	૧૫૪
૭	સ્વભાવાદ.	૧૫૫
૮	જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા.	૧૫૭
૯	કૃપાપ્રસંગ.	૧૬૩
૧૦	શુદ્ધિવૃત્તિપ્રતિ જીવાત્માની ઉક્તિ.	૧૬૬
૧૧	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૬૬
૧૨	પરમ્યુરચુ બેટ.	૧૬૮
૧૩	માસિકના લવાજમની પહેાંચ.	૧૭૨

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

આજુ ૧૧મા વર્ષનો આ ૬ દો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે જેમ સમરથ આપવામાં આવે છે. આઠક રહેવાની કમ્પા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના બખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું બિતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(દાદિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક,

આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (દાદિયાવાડ) જે શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મદારાજીલાલ મોખ્વાલસ રેઝાઈ, વેલંતશૂળજી-માંગરોળ-દાદિયાવાડ
સહુતંત્રી: શ્રી. દયાનંદસિંહ સાલસિંહ હજાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીઆનંદસિંહ હજારસિંહ લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલોહ-પારેળ કેવળચંદ દાનંદશાઈએ છાપ્યું-ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૫૯-કાર્તિક

[અંક ૬]

પરમાત્મસ્તુતિ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

ગરબી

દયા કરે દીનનાથ ! મારા ઉપરે રે;
ભૂલી ભૂલી મારા સર્વે અપરાધ.

મારા રાજ ! દયા ૦ ૧

હૃદય રંગાતું નથી પૂરા રંગમાં રે;
નથી સમજાતું માહાત્મ્ય અપાર.

મારા રાજ ! દયા ૦ ૨

અડગ શ્રદ્ધા પ્રકટે નહિ મનવિષે રે;
મન ભટકણુનો ન દરે ત્યાગ.

મારા રાજ ! દયા ૦ ૩

સતત રમરણ રહેતું નથી આપતું રે;
નથી રહેતો સતત આપવિચાર.

મારા રાજ ! દયા ૦ ૪

મન રંગાને આપતણા રંગમાં રે;
નેત્રવાણીમાં વસાને સદા આપ.

મારા રાજ ! દયા ૦ ૫

શ્રીનાથચંદનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

પુણ્યસંસ્કારોની વૃદ્ધિવિના, પૂરતા સાહત્યજ્ઞાનવિના, સાર્વિકી શ્રદ્ધાવિના ને સદાચલવાળા સતત પ્રયત્નવિના મનુષ્યથી પરમાર્થમાં આગળ વધાતું નથી.

હુઃખની પ્રાપ્તિ કોઈ પણ પ્રકારના દુષ્ટ સંસ્કારોનો ઉદય થવાથી થાય છે. હુઃખનો સમયમાં વધારે શ્રદ્ધાભક્તિથી પુણ્યકર્મ કર્યા કરવાં જોઈએ કે જેથી તેનો પરિપાક થયે હુઃખ દૂર થઈ સુખની પ્રાપ્તિ થાય.

નિત્યકર્મ ચાલુ કરી તેમાં ખની શકે તેટલો વધારે સમય લેશો કે જેથી મનનો શોક ક્રમથી દૂર થવા માંડે.

વાણીનો નિગ્રહ રાખવાથી ને મનને શાંત રાખવાથી જીવાત્માને સુખાનુભવ થયા કરશે, જીવભાવ શમવા લાગશે, ને કોઈના અયોગ્ય વચનથી તમારા મનમાં માઠું નહિ લાગે. બીજાના બોલ્યા સામું નહિ જોતાં વિનયથી શુભ કામ આદર-પૂર્વક કર્યા કરવું. એવા શુભકામથી પણ મનનો સત્વગુણ ને ભક્તિ વધે છે.

તીવ્ર શુભભાવના ને યોગ્ય સદાચારના સેવનથી મનને તથા સ્થૂલશરીરને સતત સ્વસ્થ રાખવા પ્રયત્નશીલ રહેશો.

પરમાત્માના પરમપ્રસન્ન ને પરમ શાંતસ્વરૂપનું પરમાદરપૂર્વક સતત સ્મરણધ્યાન ચાલુ રાખવાથી મનની પ્રસન્નતા ને શાંતિ સુસ્થિર રહેશે. વાચન પણ તેનું યોષણ કરનારું રાખવું.

આત્માનું અસંગપણું ને દશ્યનું મિથ્યાપણું વારંવાર આદરપૂર્વક વિચાર્યા કરવાથી જીવાત્મા નિર્લેપ રહી શકશે.

અંતઃકરણના ઉંડાણમાં દશ્યમાં ઉદ્દાસીનતા રાખી બહારથી પોતાના પ્રાપ્ત-અવહારને કૃત્રિમ આસ્થા રાખી સમભાવથી નભાવવો.

પ્રારબ્ધકર્મને લીધે શરીર ગમે તે દશામાં રહે, છતાં મનને પરમાત્માની મીપમાં રાખી તેમની પ્રાપ્તિનાં શુભ સાધનો શ્રદ્ધા, ઉમંગ ને સાવધાનતાથી સાધ્યા કરવાં.

હૃદયની ઉંડામાં ઉંડી શુભ લાગણી અને તદનુકૂલ નિશ્ચય તથા પ્રવૃત્તિ થવાથી જીવ ઉત્તરોત્તર વધારે વધારે સુપથગામી થઈ કૃતાર્થ થાય છે.

પ્રભુ પોતાના અનન્ય ભક્તોની શુભાશાઓને સંકલ્પ કરવા સર્વદા સર્વથા સમર્થ છે.

હૃદયના ઉંડાણમાંથી આવિર્ભાવ પામતી શાંતિ ને આવિર્ભાવ પામતા અપૂર્વ આનંદને અંતર્મુખવૃત્તિવડે અનુભવતા રહો. (ક્રમશઃ)

શ્રીનાથપ્રભુની ભક્તવત્સલતા

(લેખક: રાકરસી ગોવિંદજી ચંદ્રારાણા)

વગરમાઝું ઇષ્ટ આપતા, શ્રીનાથપ્રભુ, વગરમાઝું ઇષ્ટ આપતા;
તેથી આશ્રિતજન મહાસતા, આનંદસુધા, પાન કરીને સદા મહાસતા. ટેક.
આવો, આવો, સહુ શરણુ લ્યો નાથતું, પાપ સમૂહ જેઓ કાપતા. શ્રીનાથ૦ ૧
પ્રેમે પૂજે જેઓ નાથપાદાંબુજ, ભવરોગ તેમનો મટાડતા. શ્રીનાથ૦ ૨
સર્વાદિ ત્રણ ગુણ પાર કરીને, પરમપદમાં સ્થાપતા. શ્રીનાથ૦ ૩
દુઃખ, શોક, ભયતું મૂળજ બાળી, નિશ્ચિત સાચા બનાવતા. શ્રીનાથ૦ ૪
નિજ અધિકારાનુસાર શુદ્ધ સેવા, કરનારપર અતિ રીઝતા. શ્રીનાથ૦ ૫
મિથ્યા સુખોની આસક્તિ ટાળી, સત્ય સુખે ભક્તને નિવાળતા. શ્રીનાથ૦ ૬
અતિ ઉદાર શ્રીનાથસમ સદ્ગુરુ, વિવેકી ક્યાંહી ન ભાળતા. શ્રીનાથ૦ ૭
શ્રદ્ધાપ્રીતિથી આજ્ઞા જે પાળતા, નક્કી પ્રભુશ્રી ઉદ્ધારતા. શ્રીનાથ૦ ૮

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદક: મહારાણીદાસ ગોફલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ચોથા અંકના પૃષ્ઠ ૯૩થી)

હિરણ્યર્પણમંશ્વત્યમભિષય હ્રપક્ષકાઃ ।

તત્રૈવ પક્ષિણો ભૂત્વા પ્રપતન્તિ યથાસુખં ।

યોગિનસ્તં પ્રપદ્યન્તિ ભગવન્તં સનાતનં ॥ ૧૦ ॥

સર્વે જીવો તેમના મૂળસ્વરૂપે એકજ અને અદ્વિતીય બ્રહ્મ હોવાથી તેમના તે સ્વરૂપે તેમને જગતના દૂદ્ધભાવની પાંખો હોતી નથી.

પોતાના તે બ્રહ્મસ્વરૂપને અલક્ષમાં મૂકીને પ્રમાદવડે જ્યારે તેઓ જગતનું ભાન કરે છે ત્યારે પછી જગત્ગત દૂદ્ધભાવની પાંખો તેમને લાગુ થતી હોવાથી મૂળે અપક્ષ એટલે પાંખવિનાના તેઓ પક્ષી એટલે પાંખવાળા થાય છે.

જગતરૂપી પીપળાનાં પર્ણ એટલે વિષયોરૂપી પાંદડાં અવિવેકી જીવોને હિરણ્ય એટલે લલચાવનારાં છે તેથી પોતાના બ્રહ્મસ્વરૂપને અલક્ષમાં મૂકીને પ્રમાદવડે સહેજ પણ જગતનું ભાન કરતાં તેને ખરું માનીને મૂઠ પંખીઓ જેમ આગળપાછળનો કાંઈ વિચાર કર્યાવિના અંતરના વેગને અનુસરીને વૃક્ષમાં એક ઠાળઉપરથી બીજી ઠાળઉપર અથવા પાંદડાના એક સમૂહમાંથી બીજા સમૂહમાં ઊડતાં રહી આનંદ માને છે તેમ જીવો પણ પછી આગળપાછળનો કાંઈ વિચાર કર્યાવિનાજ જગતના એક વિષયમાંથી બીજા વિષયમાં તથા એક

લવમાંથી બીજા લવમાં એમ અંતરથી મળતા વેગને અનુસરીને લમતા રહી તેમાં આનંદ માને છે.

ન્યાંસુધી પોતાના મૂળસ્વરૂપભૂત એવું બ્રહ્મસ્વરૂપ જીવોને પાછું લક્ષમાં ન આવે ત્યાંસુધી તેમનું આ લવબ્રમણ ચાલુજ રહે છે.

માટે પોતાના મૂળસ્વરૂપભૂત એવા બ્રહ્મસ્વરૂપને જાણવાનો શાસ્ત્રોએ તથા સદ્ગુરુઓએ કહેલો યોગ સર્વે લવબ્રમણમાંથી છૂટવાની ઇચ્છાવાળા જીવોએ સાધવો જોઈએ છે.

કારણકે એવો યોગ સાધનારા જીવોજ પોતાના મૂળસ્વરૂપભૂત તે સનાતન બ્રહ્મસ્વરૂપને જાણી શકે છે.

એવો યોગ નહિ સાધનારા જીવો પોતાના મૂળસ્વરૂપભૂત તે સનાતન બ્રહ્મસ્વરૂપને જાણવા અસમર્થ રહે છે.

બીજા પક્ષથી જોતાં જીવો પ્રમાદવડે પોતાના મૂળસ્વરૂપભૂત બ્રહ્મસ્વરૂપને અલક્ષમાં મૂકી જેમ જગતમાં મોહ પામી રહે છે તેમ જીવોને લલચાવનારા પાંદડાંરૂપ વિષયોવાળા આ જગતરૂપી વૃક્ષનું નિર્માણ કરનારા તથા તે જગતરૂપી વૃક્ષની અંતે તેમાં મોહ પામી રહેનારા જીવોની સર્વથા વ્યવસ્થા કરનારા જીવોથી ભિન્ન એવા ઈશ્વર છે.

જગતરૂપી વૃક્ષનું નિર્માણ કરવા છતાં તથા તેની અંતે તેમાં મોહ પામી રહેનારા એવા જીવોની સર્વથા વ્યવસ્થા કરી રહેનારા છતાં ઈશ્વરને પોતાનું બ્રહ્મસ્વરૂપ અલક્ષમાં મૂકાતું નથી એ જીવોથી ઈશ્વરની ભિન્નતા જણાવનારું એક મુખ્ય લિંગ છે, પણ જીવોને લલચાવનારા વિષયોવાળા આ જગતનું નિર્માણ કરનારા તથા આ સંપૂર્ણ જગતની અંતે તેમાં મોહ પામી રહેનારા સંપૂર્ણ સર્વ જીવોની સર્વથા વ્યવસ્થા કરનારા એ ઈશ્વર હોવાથી જે જીવોને આ લવબ્રમણ અવિવેકરૂપ મૂળવાળું અને બહુધા દુઃખ દેનારું જણાતું હોય અંતે તેથી જેઓ તેમાંથી છૂટવા માગતા હોય તેમણે એ માટે ઈશ્વરનો અનુગ્રહ મેળવવા ઈશ્વરને શરણે થઈ રહેવું એ પણ એક મુખ્ય ઉપાય છે, પણ જીવોને પોતાનું મૂળસ્વરૂપભૂત બ્રહ્મસ્વરૂપ જેમ તેના દર્શનમાટે નિર્માણ કરેલો યોગ સાધ્યાવિના જાણવું દુર્લભ છે તેમ ઈશ્વરના દર્શનમાટે પણ નિર્માણ કરેલો યોગ સાધ્યાવિના કોઈ જીવ ઈશ્વરનું પણ દર્શન સહસા પામી શકતો નથી.

એમ છતાં બ્રહ્મસ્વરૂપને જાણવામાટેના યોગની દુષ્કરતાની અપેક્ષાએ ઈશ્વરને પામવાના યોગની સુકરતા હોવાથી લવબ્રમણથી છૂટવા માગતા જીવોએ પ્રથમ ઈશ્વરને પામવાનો યોગ તો અવશ્ય સાધવો જોઈએ.

ત્રીજા પક્ષથી જોતાં જગતને રૂપકમાં અશ્વત્થઃ કહેલું છે.

અશ્વત્થનો રૂઢ અર્થ તો પીપળો થાય છે.

અંતે પ્રસ્તુત રૂપકમાં એજ અર્થ બંધાયેલો છે.

પણ અશ્વઃ સ્વઃ એમ અશ્વત્થ શબ્દના વિભાગ પાડી તેનો અર્થ કરતાં શ્વઃ એટલે કાલે સ્વઃ એટલે સ્થિર રહેનારો જ એટલે નહિ એમ આવતી કાલે સ્થિર રહેનારો નહિ એવો જગતરૂપ પીપળો અશાશ્વત છે એમ પણ

એ શબ્દવડે સૂચવેલું છે.

જીવને સનાતનજેવો જણાતો જગત્સ્ત્રી પીપળો ખરીરીતે શાશ્વત નથી પણ અશાશ્વત છે એમ પણ એજ શબ્દથી સૂચવેલું છે.

વળી અથ્થે સ્થઃ એટલે અર્થમાં સ્થિત એવો પણ એનો અર્થ થાય જિવિ ધાતુ વધવાના અર્થમાં છે.

બ્રહ્મ તત્ત્વભૂત પદાર્થ હોવાથી તેમાં ખરેખરી કંઈ વધ કે ઘટ થવી શક્ય નથી.

તોપણ બ્રહ્મમાંથી જગતનો જન્મ થાય છે એમ શાસ્ત્રો કહે છે તે એક રીતે બ્રહ્મનોજ વધારો છે.

અને તત્ત્વભૂત જે પદાર્થમાંથી જગતનો જન્મ થાય છે તે તેના બૃહદ્ એટલે વધવાથીજ થાય છે એટલે કે તેનું બૃહદ્ એજ જગત છે, ને તેથી તો તે તત્ત્વભૂત પદાર્થ બ્રહ્મ કહેવાય છે એમ પણ શાસ્ત્રો કહે છે. પણ તત્ત્વભૂત પદાર્થને ખરેખરું બૃહદ્ હોય નહિ એમ જણાવવા બ્રહ્મને અર્થનું એટલે વધે નહિ એવું કહેલું છે.

અને જે વધવું જણાય છે તે માયિક છે એમ જણાવવા જગતને અઙ્ગત્ય એટલે નહિ વધનારા બ્રહ્મમાં રહેલા વધારારૂપે કહેલું છે. અર્થતથના આ અર્થને અનુસરીને વ્યસ્ત તથા સમસ્ત સંપૂર્ણ જગતનું તત્ત્વભૂત અધિષ્ઠાન બ્રહ્મ છે એવો નિર્ધાર થાય છે અને તેથી માયિક એવા જગતના તત્ત્વભૂત અધિષ્ઠાન બ્રહ્મના દર્શનવડે માયિક એવા જગતના મોહને દૂર કરી ભવબ્રમણથી જીવે છૂટું જોઈએ એવો તેમાંથી ઉપદેશ મળે છે.

પણ જગતના તત્ત્વભૂત અધિષ્ઠાનરૂપે બ્રહ્મનું દર્શન પણ તેને માટે નિર્માણ કરેલા યોગને સાધનારા યોગીઓજ પામી શકે એમ હોવાથી ભવબ્રમણથી છૂટવા માગતા જીવોજ જગતના અધિષ્ઠાનરૂપે બ્રહ્મના દર્શનમાટેનો પણ યોગ સાધવો જોઈએ એમ પણ એવડે કહેલું છે.

શ્રીશંકરભાષ્યમ્ ।

કિંચ કિમેતે મધ્વાશિનો યંમ્રમ્યમાણાઃ પરિવર્તન્ત પવ સર્વદા કિંવા જ્ઞાનં લક્ષ્ણા મુક્તા ભવન્તીત્યાશંક્યાહ હિરણ્યપર્ણમિતિ

અને વળી ઉપરના શ્લોકમાં દર્શાવેલા મધનો ભોગ કરનારા જીવો ભવ-બ્રમણ કર્યા કરતા સર્વદા ફરતાજ રહે છે કે પોતાના મૂળ સ્વરૂપનું જ્ઞાન પામી પાછા ભવબ્રમણથી છૂટે છે એવી શંકા કરીને હિરણ્યપર્ણ એમ આ શ્લોકવડે તેનું સમાધાન કરે છે.

હિતં ચ રમણીયં ચ ભવતિ તેન હિરણ્યમિત્યાત્મક્ષતે

જગત્સ્ત્રી પીપળાનાં વિષયોસ્ત્રી પાંદડાં જીવોના વ્યવહારરૂપ હિતને સાધનારાં તથા રમણીય લાગે એવાં હોવાથી જગત્સ્ત્રી પીપળાનાં વિષયોસ્ત્રી પાંદડાંને હિરણ્ય કહેલાં છે:

યેડપક્ષકા જ્ઞાનપક્ષરહિતા મધ્વાશિનઃ પરિવર્તન્તે હિરણ્યપર્ણમશ્વત્યમભિપદ્ય પાંખવિનાના એટલે જ્ઞાનસ્ત્રી પાંખવિનાના મધનો ભોગ કરનારા જે જીવો

હિરણ્ય પાંદડાંવાળા પીંપળાને પામીને ક્યારે કરે છે.

હિતં ચ રમણીયં ચેતિ

હિત કરનારાં અને રમણીય હોવાથી હિરણ્ય

હિતં ચ રમણીયં ચ પર્ણં યસ્યાશ્વત્થસ્ય

ને જગતરૂપી પીંપળાતું પાંદડું હિત કરનારું અને રમણીય હોવાથી

હિરણ્ય છે.

તથા ચાહ ભગવાન્ વાસુદેવઃ હંદાસિ ચસ્ય પર્ણાતિતિ

વિશ્વરૂપ ને પીંપળાનાં પાંદડાં વેદો છે એમ ભગવાન્ વાસુદેવે પણ એવુંજ

કહેલું છે.

હિરણ્યપર્ણમશ્વત્થમભિપચારહ્ય ચ વેદસંયોગિ બ્રાહ્મણાદિ દેહં પ્રાપ્ત્યેત્યર્થઃ

હિરણ્યપાંદડાંવાળા જગતરૂપી પીંપળાને પામીને એટલે એ પીંપળાપર ચડીને અને વેદની સાથે જોડનારા બ્રાહ્મણઆદિના દેહને પામીને જ્ઞાનરૂપ પાંખને હવે પામે છે એમ કહેવાનો ભાવ છે.

તત્રૈવ બ્રાહ્મણાદિ દેહૈ પક્ષિણો જ્ઞાતિનો મૃત્વા

ત્યાંજ એટલે જગતરૂપી પીંપળાઉપરજ બ્રાહ્મણ આદિના દેહમાં પક્ષી થઈને એટલે જ્ઞાની થઈને હવે જ્ઞાનરૂપ પાંખોવડે ઊડીને સુખપૂર્વક પોતાના બ્રહ્મસ્વરૂપને પામી રહે છે.

તથા ચ બ્રાહ્મણા યે વૈ વિદ્વાંસસ્તે પક્ષિણો ચેઽવિદ્વાંસસ્તેઽપક્ષા इति

જેઓ નિશ્ચય વિદ્વાન્ છે તેઓ પક્ષિ એટલે પાંખવાળા છે અને જેઓ અવિદ્વાન્ છે તેઓ અપક્ષ એટલે પાંખવિનાના છે એમ બ્રાહ્મણો પણ એવુંજ કહે છે.

પ્રપતન્તિ યથાસુખં પ્રયત્નં કૃત્વા મુક્તા ભવન્તીત્યર્થઃ

જ્ઞાનરૂપી પાંખવડે ઊડીને સુખપૂર્વક પોતાના બ્રહ્મસ્વરૂપને પાછા પામી રહે છે. એટલે પ્રયત્ન કરીને લવબ્રમણથી છૂટે છે એમ કહેવાનો ભાવ છે.

યં જ્ઞાત્વા પ્રપતન્તિ તં યોગિન ઇવ પश्यन्ति ॥ ૧૦ ॥

જેને જાણીને હવે લવબ્રમણથી છૂટે છે તે સનાતન પરમાત્માતું યોગીઓજ દર્શન કરી શકે છે બીજાઓ તેતું દર્શન પામી શકતા નથી. (ચાલુ)

—:૦:—

મદાલસા

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન યથા અંકના પૃષ્ઠ ૯૭થી)

મદાલસોવાચ

મદાલસા કહે છે:—

સપિંડીકરણાદૂર્ધ્વ પિતુર્યઃ પ્રપિતામહઃ ।

સ તુ લેપમુજો યાતિ પ્રલુપ્તપિતૃપિંડકઃ ॥

પિતાનું સપિંડીકરણ થયા પછી ને પિતાનો દાદો હેાય તે માત્ર લેપનો ભાગી

થાય. પિતૃપદ્મતા પિઠનો તેને લોપ થાય

તેપામન્યશ્ચતુર્યો યઃ પુત્રલેપમુજાન્નમુક્તઃ ।

સોઽપિ સંવંધતો હૌતમુપભોગં પ્રપદ્યતે ॥

તે ત્રણથી એટલે પિતાનો દાદો તેના પિતા તથા તેના પિતા એ ત્રણથી ઉપરનો એટલે પિતાના દાદાના દાદાની ઉપરનો જે એથો હોય તથા જે પુત્રના અન્નના લેપનો ભોગ કરનારાઓના અન્નનો ભોગ કરવાનો અધિકારી હોય તે પણ પછી સંબંધથી આછા ઉપભોગનો અધિકારી થાય છે.

પિતા પિતામહૈશ્ચ તથૈવ પ્રપિતામહઃ ।

પિંડસંવંધિનો હોતે વિદ્યેયાઃ પુરુષાશ્ચયઃ ॥

બાપ દાદો ને દાદાનો બાપ આ ત્રણ પુરુષો પિંડના મુખ્ય અધિકારી સંબંધી જાણવા.

લેપસંવંધિનશ્ચાન્યે પિતામહપિતામહાત્ ।

પ્રમૃત્યુક્તાશ્ચયસ્તેષાં યજમાનશ્ચ સપ્તમઃ ॥

દાદાના દાદાથી માંડીને ત્રણ પુરુષો એટલે દાદાના દાદા તેના બાપ અને તેના બાપ એમ ત્રણ પુરુષો અન્નના લેપનો ભોગ કરવાના અધિકારપૂરતા સંબંધી જાણવા.

એમ યજમાનથી ગણતાં યજમાનના પિતા પિતામહ અને પ્રપિતામહ એમ ત્રણ પુરુષો પિતૃપિઠના અધિકારી જાણવા. પ્રપિતામહથી ઉપરના ત્રણ લેપના અધિકારી જાણવા.

એ રીતે યજમાનમુધીના સાત સંબંધી જાણવા.

અથવા યજમાનથી માંડીને ત્રણ યજમાનના પિતૃપિઠના અધિકારી અને બીજા ત્રણ લેપના અધિકારી એમ કુલ સાત સંબંધીઓ જાણવા.

इत्येव मुनिभिः प्रोक्तः संवंधः साप्तपौरुषः ॥

આવી રીતનો આ સાત પુરુષને લગતો સંબંધ મુનિઓએ કહેલો છે.

यजमानात् प्रमृत्यूर्ध्वमनुलेपमुजस्तथा ।

ततोऽन्ये पूर्वजाः स्वर्गे ये चान्ये नरकोकसः ।

ये च तिर्यक्त्वमापन्ना ये च भूतादिसंस्थिताः ।

તાન્ સર્વાન્ યજમાનો વૈ શ્રાદ્ધં કુર્વન્ યથાવિધિ ।

સમાપ્યાય યતે વત્સ યેન યેન શ્રુણુશ્ચ તત્ ॥

યજમાનથી માંડીને ઉપરના અનુલેપના જેઓ અધિકારી છે તથા તેમની ઉપરના જે પૂર્વજો સ્વર્ગમાં હોય તથા જે બીજા નરકમાં હોય તથા જેઓ પશુપક્ષીપથુને પામેલા હોય તથા જેઓ ભૂતઆદિરૂપે સ્થિતિ પામી રહેલા હોય તે સર્વને યજમાન યથાવિધિ શ્રાદ્ધ કરીને હે વત્સ! જેવડે તુમ કરે છે તે સાંભળ.

अन्नप्रकिरणं यच्च मनुष्यैः क्रियते भुवि ।

તેન તૃપ્તિમુપાયાંતિ ચે પિશાચત્વમાગતાઃ ॥

.માણસો જે અન્નને વેરે છે તેવડે પિશાચપથુને પામેલાઓ તૃપ્ત થાય છે.

यदंबु स्नानवस्त्रोत्थं भूमौ पतति पुत्रक ।

તેન ચે તરુતાં પ્રાપ્તાસ્તેષાં તૃપ્તિઃ પ્રજાયતે ॥

સ્નાન કર્યા પછી વસ્ત્રનો છેડો નીચોવતા જે પાણી ભૂમિઉપર પડે તેવડે હે પુત્રક! જેઓ વૃક્ષપથુને પામેલા હોય તેઓને તૃપ્તિ થાય છે.

યાસ્તુ ગાત્રાસ્તુકણિકાઃ પતન્તિ ઘરણીતલે ।

તામિરાપ્યાયનં તેષાં ચ દેવત્વં કુલે ગતાઃ ॥

સ્નાન કર્યા પછી ગાત્રોમાંથી જળના જે કણ પૃથ્વીના તળપર પડે તેવડે જેઓ કુળમાં દેવપણુને પામેલા હોય તેઓ તૃપ્ત થાય.

ઉદ્ભૂતેષ્વય પિંડેષુ યાશ્ચાન્નકણિકા ધ્રુવિ ।

તામિરાપ્યાયનં તેષાં ચ તિર્યક્ત્વં કુલે ગતાઃ ॥

પિંડ ઉપાડતાં અન્નની જે કણિકાઓ પૃથ્વીપર વેરાય તે કણિકાઓવડે જેઓ પશુપક્ષીપણુને પામેલા હોય તેઓ તૃપ્ત થાય.

યે વાં દગ્ધાઃ કુલે વાલાઃ ક્રિયાયોગ્યા હ્યસંસ્કૃતાઃ ।

વિપન્નાસ્તેઽન્નવિકિરસંમાર્જનજલાશિનઃ ॥

અથવા કુલમાં જે બાળકો દાઝીને મરણ પામેલા હોય, સંસ્કારને યોગ્ય થયા છતાં સંસ્કાર પામ્યા વિનાજ જેઓ મરણ પામેલા હોય તથા જેઓ વિપત્તિમાં આવીને મરણ પામેલા હોય, તેઓ સધળા વેરાએલ અન્ન વાળી કાઢવાના જળવડે તૃપ્ત થાય છે.

ધુક્ત્વા ચાચામતાં યચ્ચ જલં યચ્ચાંઘ્રિશોધને ।

બ્રાહ્મણાનાં તથૈવાન્યે તેન તૃપ્તિ પ્રદાન્તિ વૈ ॥

તથા બીજાઓ બ્રાહ્મણો જમીને આગમન કરે તેના જળથી તેમજ તેમના ચરણ ધોતાં જે જળ પૃથ્વીપર પસરે તે જળથી તૃપ્તિને પામે.

પિશાચત્વમનુપ્રાપ્તાઃ કૃમિકીટત્વમેવ ચે ॥

જેઓ પિશાચપણુને પામ્યા હોય તથા જેઓ કૃમિ કે ડીડાના ભાવને પામ્યા તેઓ સર્વે ઉપર રહું તેમ બ્રાહ્મણોના આગમનમાંથી તથા ચરણપ્રક્ષાલનથી જે જળ પૃથ્વીપર પસરે તેવડે તૃપ્તિને પામે છે.

एवं यो यजमानस्य यश्च तेषां द्विजन्मनां ।

કશ્ચિજ્જલાન્નવિક્ષેપઃ શુદ્ધિરચ્છિદ્ર પ્વ વા ॥

તેન તેન કુલે તત્ર તત્તદ્યોન્યંતરંગતાઃ ।

પ્રયાન્ત્યાપ્યાયનં વત્સ સમ્યક્ શ્રાદ્ધક્રિયાવતાં ॥

એ પ્રમાણે યજમાનપાસેથી તથા તે બ્રાહ્મણોપાસેથી જે જે કાંઈ જળ તથા અન્ન પૃથ્વીપર પડે તે પવિત્ર હોય કે ઉચ્છિદ્ર હોય પણ વિધિપૂર્વક ને શ્રદ્ધાપૂર્વક શ્રાદ્ધ કરનારાઓના તે અન્ન તથા તે જળવડે કુળના જે પૂર્વજો ઉપર કહી તે તે યોનિઓને પામેલા હોય તેઓ સધળા હે વત્સ ! તૃપ્ત થાય છે.

अन्यायोपाजितैरर्थैर्यच्छ्राद्धं क्रियते नरैः ।

તૃપ્યન્તે તેન ચાણ્ડાલપુલકસાઘાસુ યોનિષુ ॥

માણસો જે શ્રાદ્ધ અન્યાયવડે ઉપાર્જન કરેલા દ્રવ્યવડે કરે છે તેવડે તેમના કુલના જેઓ ચાંડાળ તથા પુલ્હસઆદિ યોનિઓને પામેલા હોય તેઓ તૃપ્ત થાય છે.

एवमाप्यायनं वत्स बहूनामपि बान्धवैः ।

શ્રાદ્ધં કુર્વદ્ધિરન્નાસ્તુશકૈરપિ હિ જાયતે ॥

એમ બાંધવો શ્રાદ્ધ કરે તેના જળ અને શાકથી પણ હે વત્સ ! ઘણાને તૃપ્તિ થાય છે.

તસ્માદ્દ્રાઘં નરો મક્ત્યા શાકૈરપિ યથાવિધિ ।

કુર્વોત કુર્વતઃ શ્રાઘં કુલે કશ્ચિન્ન સીદતિ ॥

માટે પુરુષે એકલાં શાકોવડે પણ શ્રાદ્ધ કરવું જોઈએ. શ્રાદ્ધ કરનારના કુલમાં શેષ સીદવું નથી.

તસ્ય કાલાનહં વક્ષ્યે નિત્યનૈમિત્તિકાત્મકાન્ ।

વિધિના યેન ચ નરૈઃ ક્રિયતે તન્નિવોધ મે ॥

હવે શ્રાદ્ધ કરવાના નિત્યનૈમિત્તિક સમયો તથા જે વિધિથી મનુષ્યોએ શ્રાદ્ધ કરવું જોઈએ તે સાંભળ.

કાર્યે શ્રાદ્ધમમાવાસ્યાં માસિ માસ્યુદુપક્ષયે ।

તથાપ્તકાસ્વપ્યવશ્યમિષ્ટકાલાન્ નિવોધ મે ॥

અત્યેક માસની અમાવાસ્યાને દિવસે અથવા ક્ષીણ ચતાં તથા અષ્ટક્રાંતિયોગને વિષે અવશ્ય શ્રાદ્ધ કરવું જોઈએ.

ખીજા ઇષ્ટ સમયો શ્રાદ્ધ કરવાના સાંભળ.

વિશિષ્ટાબ્રાહ્મણપ્રાપ્તૌ સૂર્યેન્દુગ્રહણેऽયને ।

વિપુલવિસંક્રાન્તિવ્યતિપાતેષુ પુત્રક ॥

શ્રાદ્ધાર્દ્રવ્યસંપત્તૌ તથા દુઃસ્વપ્નદર્શને ।

જન્મર્ક્ષ ગ્રહપીડાસુ શ્રાઘં કુર્વોત ચેચ્છયા ॥

વિશિષ્ટ વિદ્યાશુણ્યસપત્ર બ્રાહ્મણ ધેર પધારે સારે, સૂર્યચંદ્રના ગ્રહણને દિવસે, અથવા બ્રહ્માય સારે, વિપુલતા, સૂર્યની સંક્રાંતિ તથા વ્યતિપાતના દિવસે, શ્રાદ્ધને યોગ્ય દ્રવ્યને મેળ થાય સારે, ખરાબ સ્વપ્ન દર્શનને દિવસે, જન્મનક્ષત્રને દિવસે અને ગ્રહોની પીડાના પ્રસંગોમાં મનુષ્યે ઇચ્છા કરીને શ્રાદ્ધ કરવું જોઈએ.

વિશિષ્ટઃ શ્રોત્રિયો યોગી ચેદવિજ્ઞવેષ્ટસામગઃ ।

ત્રિણાચિકેતઃ શ્રુતવાન્ વિહિતવ્રતકારકઃ ॥

ત્રિણાચિકેતસ્ત્રિમધુલ્લિસુપર્ણઃ પદંગવિત્ ।

દોહિત્ર ઋત્વિગ્ જામાતા સ્વસ્ત્રીયઃ શ્વશુરસ્તથા ॥

પંચાગ્નિકર્મનિષ્ઠશ્ચ તપોનિષ્ઠોઽથ માતુલઃ ।

માતૃપતૃપરાશ્ચૈવ શિષ્યસંબંધિવાન્ધયાઃ ।

પતે દ્વિજોત્તમાઃ શ્રાદ્ધે સમસ્તાઃ કેતનક્ષમાઃ ॥

વિશિષ્ટ, શ્રોત્રિય, યોગી, વેદવત, વ્યેષ્ટસામનુ ગાન કરનારો, ત્રિણાચિકેત, ત્રિમધુ, ત્રિસુપર્ણ, ૭ અંગને જાણનારો, દોહરોનો દોહરો, ઋત્વિક, જમાર્ષ, ભાણેજ, સસરો, પંચાગ્નિકર્મમાં નિષ્ઠાવાળો, તપમાં નિષ્ઠાવાળો, મામો, માતાપિતાપરાયણ પુત્રો, શિષ્ય, સંબંધિ, બાંધવ આ સર્વે બ્રાહ્મણો શ્રાદ્ધમાં આમનથ આપવાપાત્ર છે.

અવકીર્ણો તથા રોગી ન્યૂનાંગસ્ત્વધિકાંગકઃ ।

પૌનર્ભવસ્તથા કાળઃ કુણ્ડો ગોલોઽથ પુત્રક ॥

મિત્રધુક્ કુનસી કુટો શાવદંતો નિરાકૃતિઃ ।

અભિશત્તસ્તથાસ્તેયઃ પિશુનઃ સોમવિક્રયો ॥

કન્યાદૂષયિતા વૈદો ગુરુપિત્રો સ્તથોજ્જ્વલકઃ ।

મૃતકાધ્યાપકોઽમિત્રં પરદુષ્ટાપતિસ્તથા ॥

વેદોઽગ્નિશ્ચાગ્નિસંત્યાગી વૃષલાપત્યદૂષિતઃ ।

તથાન્યે ચ વિકર્મસ્થા વર્જ્યાઃ પૈત્ર્યેષુ વૈ દ્વિજાઃ ॥

અવકીર્ણો એટલે બ્રહ્મચારી થઈને વીર્યને વિખેરી નાંખે તેને, રાગીને, ઓછા અંગવાળાને, અદકા અંગવાળાને, વિધવાના પુત્રને, કાણાને, કુંડને એટલે પતિથી લિન અન્યવડે બલિચારથી ઉપજેલ પુત્રને, પરણ્યા વિના કન્યાને ઉપજેલા પુત્રને, પછી હે પુત્રક! મિત્રનો દ્રોહ કરનારાને, ખરાબ નખવાળાને, કોટવાળાને, કાળા દાંતવાળાને, કદૂપાને, શાપિષ્ટને, ચોરને, ચાડીયાને, સોમરસ વેચનારાને, કન્યાને દૂષિત કરનારાને, વેંદને, ગુરુ તથા પિતાનો ભાગ કરનારાને, પગાર લઈને લાણીવાનારાને, શત્રુને, પારકાએ દૂષિત કરેલ પત્નીના પતિને, વેદોનો ભાગ કરનારાને, અગ્નિનો ભાગ કરનારાને, અધામિકને, દુષ્ટ પ્રબળવાળાને તથા ખીજા પણ જેઓ અવળાં કર્મો કરવાના અવળે માર્ગે ચાલનારા હોય તેમને કોઈને પિતૃના સંબંધવાળા કોઈ કર્મમાં આમંત્રણ ન આપવું એટલે એવા બ્રાહ્મણોને વર્જવા. (ચાલુ)

—[૦]—

શ્રીયાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન યથા અંકના પૃષ્ઠ દેહથી)

તે તૃષ્ણાસ્તર્પયન્ત્યેનં સર્વે કામફલૈઃ શુભૈઃ ॥ ૪૭ ॥

એ પ્રમાણે તૃષ્ણ થયેલા દેવો તથા પિતૃઓ એને એટલે વેદનું અધ્યયન કરીને તેમને તૃષ્ણ કરનારાને તેની સર્વે મનઃકામનાઓ સફળ કરીને તૃષ્ણ કરે છે.

યં યં ક્રતુમધીયોત તસ્ય તસ્યાન્નુયાત્ ફલં ।

ત્રિવિંશત્પૂર્ણપૃથિવીદાનસ્યફલમશ્રુતે

તપસશ્ચ પરસ્યેહ નિત્યં સ્વાધ્યાયવાન દ્વિજઃ ॥ ૪૮ ॥

જે જે યજ્ઞનું પ્રતિપાદન કરનારા વેદભાગનું અધ્યયન કરવામાં આવે તે તે યજ્ઞનું તે તે વેદભાગના અધ્યયનથી ફળ મળે છે.

વેદોનું ત્રણવાર અધ્યયન કરવામાં આવે તો દ્રવ્યથી પરિપૂર્ણ કરેલી પૃથ્વીનું દાન કરવાનું ફળ મળે છે.

જે દ્વિજ વેદોનો નિત્ય સ્વાધ્યાય કરવાનું રાખે તે શ્રેષ્ઠ તપનું ફળ જે પરમાત્મદર્શન તેને અહીંજ પામે છે.

નૈષ્ઠિકો વ્રહ્મચારી ચ વસેદાચાર્યસંનિધીં ।

તદમાચે તસ્ય તનયે પત્ન્યાં વૈશ્વાનરેઽપિ વા ॥ ૪૯ ॥

નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારીએ એટલે મરણપર્યંત બ્રહ્મચારી રહેવાના સંકલ્પવાળાએ પોતાના આચાર્યનીજ સંનિધિમાં વસવું જોઈએ. આચાર્ય ન હોય ત્યારે આચાર્યના પુત્રની સંનિધિમાં વસવું જોઈએ.

આચાર્યનો પુત્ર ન હોય તો આચાર્યના પત્નીની સંનિધિમાં વસવું જોઈએ.

અને પત્ની પણ ન હોય તો આચાર્યના અગ્નિની સંનિધિમાંજ વસવું જોઈએ.

અને એ રીતે વસીને પોતાના બ્રહ્મચારીના ધર્મોનું યથાવત્ આચરણ કરતાં

રહેવું જોઈએ.

અનેન વિધિના દેહં સાધયન્ વિજિતેન્દ્રિયઃ।

બ્રહ્મલોકમવાप्નોતિ ન ચેદ્વાજાયતે પુનઃ॥ ૬૦ ॥

બ્રહ્મચારી આ રીતે મરણપર્યંત ધર્મિયોના જ્ય કરીને દેહને સાધે તે મરીને બ્રહ્મલોકને પામે અને અહીં ફરીને જન્મ પામે નહિ.

—[*]—

બ્રહ્મવાદ

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોફલદાસ દેસાઈ-વેદાંતભૂપણ]

(અનુસંધાન ૪મા અંકના પૃષ્ઠ ૧૦૦ થી)

દ્વતય ઈવ શ્વસન્ત્યસુમૃતો યદિ તેડ્વુવિધા-

મહદદ્વમાદયોડ્વન્દમસૃજન્ યદ્વુપ્રહતઃ।

પુરુષવિધોડ્વન્વયોડ્વન્ ચરમોડ્વન્નમયાદ્વયુ યઃ

સદસતઃ પરં ત્વમથ યદેષ્યવશેષમૃતમ્ ॥

પ્રાણનું ધારણ કરવાનાં પ્રાણીઓ અહીં શ્વાસોચ્છવાસ કરે છે પણ તેમ કરવાથી તેઓ આપ બગવાનથી નિરપેક્ષ સ્વતંત્ર પ્રાણીઓ છે એમ કોઈ જાણે તો તે તેની ભૂલ છે. તેઓ તો હૃદયઆદિએ ભરેલા પવનવડે જેમ ધમણે શ્વાસોચ્છવાસ કરે છે તેમ આપ બગવાને પૂરેલા પ્રાણવડે શ્વાસોચ્છવાસ કરે છે તેથી ધમણે જેમ હૃદયઆદિને પરતંત્ર છે તેમ પ્રાણીઓ સર્વે આપ બગવાનને પરતંત્ર છે. હૃદયઆદિના વિધાનથી જેમ ધમણે પરતંત્રપણે શ્વાસોચ્છવાસ કરે છે, તેમ આપ બગવાનના વિધાનને અનુસરીને પ્રાણીઓ પરતંત્રપણે શ્વાસોચ્છવાસ કરે છે, તેથી ધમણે જેમ હૃદયઆદિથી નિરપેક્ષ સ્વતંત્ર પદાર્થો નથી પણ હૃદયઆદિનાં યંત્રો છે તેમ પ્રાણીઓ આપ બગવાનથી નિરપેક્ષ સ્વતંત્ર પ્રાણીઓ નથી પણ આપ બગવાનનાં યંત્રો છે.

આ બ્રહ્માંડ બુદ્ધિ તથા અહંકાર આદિ સૂક્ષ્મ તથા રૂપ ભહાભૂતોનું કાર્ય છે અને બુદ્ધિ તથા અહંકાર આદિ સૂક્ષ્મ તથા રૂપ ભહાભૂતો આ બ્રહ્માંડના કારણભૂત છે પણ તેથી તે ભહાભૂતો આપ બગવાનથી નિરપેક્ષ સ્વતંત્ર પદાર્થો છે એમ કોઈ જાણે તો તે તેની ભૂલ છે.

તેઓ તો જો કે બ્રહ્માંડરૂપ કાર્યના કારણભૂત છે પણ બ્રહ્માંડની કોટિનાજ પદાર્થો હોઈને બ્રહ્માંડ જેમ તત્ત્વભૂત સ્વતંત્ર પદાર્થ નથી તેમ તેઓ પણ કોઈ તત્ત્વભૂત સ્વતંત્ર પદાર્થો નથી.

આપ બગવાનના પ્રસિદ્ધ ઈક્ષણવડેજ જેમ કાર્યભૂત બ્રહ્માંડનાં જન્મઆદિ થાય છે તેમ આપ બગવાનના તે પ્રસિદ્ધ ઈક્ષણવડેજ કારણભૂત સૂક્ષ્મ તથા રૂપ ભહાભૂતોનાં પણ જન્મઆદિ થાય છે તથા આપ બગવાનના તે પ્રસિદ્ધ ઈક્ષણને અનુસરીને આપ બગવાનના સામર્થ્યથી તેઓ કાર્યભૂત બ્રહ્માંડનું સર્જન કરવા સમર્થ થાય છે, એટલે કાર્યભૂત બ્રહ્માંડના કારણભૂત ભહાભૂતો પણ કોઈ સ્વયં તત્ત્વભૂત પદાર્થ નથી.

કાર્યભૂત તથા કારણભૂત સંપૂર્ણ સર્વ પદાર્થોના જેમાં સમાવેશ છે એવું આ વિશ્વ તેને જન્મઆદિ હોવાથી સ્વયં તત્ત્વભૂત પદાર્થ નથી.

આપ બગવાનને જન્મઆદિ ન હોવાથી આપ બગવાન એકજ તત્ત્વભૂત છે.

અને તેથી આ વિશ્વનું તત્ત્વભૂત કારણ એક આપ લગવાનજ છે.

એવા આપ લગવાન અનેકાકાર થવાના ઈક્ષણવડે આ વિશ્વના જે કાંઈ કાર્યભૂત તથા કારણભૂત પદાર્થોનું સર્જન કરે છે તે સર્વમાં તત્ત્વરૂપે આપ લગવાન ગૂઢભાવે અન્વય કરી રહેલા હો છે.

અને પુરુષતા અન્નમયઆદિ પુરુષરૂપોમાં તો ઉત્તરોત્તર આપ લગવાનનો અન્વય પ્રકટરૂપમાં ભાસે છે.

છતાં તે ગૂઢ હોઈને અવિવેકી પુરુષને પોતાનું પુરુષરૂપ આપ લગવાનથી લિપ્ત ભાસે છે.

અને આપ લગવાને પૂરેલા પ્રાણુવડે શ્વાસોચ્છવાસ કરતાં છતાં પ્રાણુઓ જેમ અવિવેકવડે આપ લગવાનથી નિરપેક્ષ સ્વતંત્રપણે પોતાને શ્વાસોચ્છવાસ કરનારાં પ્રાણુઓ માને છે તેમ આપ લગવાને પ્રકટાવેલું પોતાપણું અવિવેકવડે પોતાનું માની પોતાપણાના અભિમાનથી પુરુષ યોગ્ય અયોગ્ય અનેક વ્યવહારો કરે છે તથા તેના આપ લગવાને નિર્માણ કરેલા ક્ષણનો પણ ભોગ કરે છે

અનેકાકારમાંથી પાછા એકાકાર થવાના આપ લગવાનના ઈક્ષણવડે સંપૂર્ણ વિશ્વના વિલાઈ જવા સમયે પણ તત્ત્વભૂત હોવાથી આપ લગવાન એકજ તેના અવશેષરૂપે વિદ્યમાન રહો છે.

આ વિશ્વના જન્મ પહેલાં જેમ આપ લગવાન સદા અવિદ્યુત એકરૂપે રહેનારા સ્ફલરવરૂપે વિદ્યમાન હો છે, તથા જેમ આ વિશ્વના વિલયપછી આપ લગવાન સદા અવિદ્યુત એકરૂપે રહેનારા સ્ફલરવરૂપે વિદ્યમાન હો છે તેમ આ વિશ્વનાં જન્મઆદિ સમયે પણ આપ લગવાન તો સદા અવિદ્યુત એકરૂપે રહેનારા સ્ફલરવરૂપેજ વિદ્યમાન હો છે.

આ વિશ્વનાં જન્મ આદિ તો આપ લગવાનના સ્ફલરવરૂપમાં આપ લગવાનના ઈક્ષણવડે આજેઆય છે તેથી તેમાં એક રીતે આપ લગવાનનો અન્વય સ્વાભાવિક હોય છે પણ ખરી રીતે તે સમયે પણ આપ વિશ્વથી અસંશ્લિષ્ટ એટલે પર હો છે.

એમ એક રીતે વિશ્વમાં આપ લગવાનનો અન્વય હોય છે છતાં આપ લગવાન વિશ્વથી પર હો છે.

અને વિશ્વના જન્મ પહેલાં તથા વિલયપછી તો આપ લગવાન વિશ્વથી પ્રસિદ્ધ રીતે પર હો છે.

વિશ્વના જન્મ આદિનો આધાર આપ લગવાનના ઈક્ષણઉપર હોવાથી આપ લગવાન આ વિશ્વના એક રીતે નિમિત્તકારણ છે.

તથા વિશ્વ આપ લગવાનના સ્ફલરવરૂપમાં આજેઆનું હોવાથી એક રીતે વિશ્વના તત્ત્વભૂત ઉપાદાનકારણ પણ આપ લગવાન પોતેજ છે.

એવી રીતે વિશ્વનું નિમિત્ત તથા ઉપાદાનકારણ થવા છતાં આપ લગવાનના સદા અવિદ્યુત એકરૂપે રહેનારા સ્ફલરવરૂપમાં કાંઈ વિક્રિયા અતી નથી તેથી તો આપ લગવાન તત્ત્વભૂત પદાર્થ છે,

અને આ વિશ્વનું નિમિત્ત તથા ઉપાદાનકારણ થવા છતાં આપ લગવાનના સદા અવિદ્યુત એકરૂપે રહેનારા સ્ફલરવરૂપમાં કાંઈ વિક્રિયા અતી નથી તેથી તો આ વિશ્વ માયિક છે.

(આયુ)

જ્ઞાન, ભક્તિ, કર્મ અને માયા
 (આપાઠી પૂર્ણિમાએ આપેલ વ્યાખ્યાનોનો સાર)
 [પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી]
 (અનુસંધાન અંક ૪ ચાતા પૃષ્ઠ ૧૦૬ થી)

પ્રહ્લાદ નાની ઉમરના હતા ત્યારથીજ રમત ગમત છોડી ભગવદ્ધ્યાનમાં એવા તસ્લીન થઇ જતા હતા કે તેને તેના શરીરનું કે જગતનું જ્ઞાન રહેતું નહિ તેને ખેસતાં, ચાલતાં, ખાતાં, પીતાં, સ્થળ દરતાં, ખેલતાં, તે તે ક્રિયાનું જ્ઞાન રહેતું નહોતું પ્રહ્લાદે જે સલામત ક્યો હતો તે સલામત જાણ્યા પછીનો હતો.

પ્રહ્લાદ કોઇ વિપત્તિથી ગલગતા નહોતા, અને સાંભળેલા અને જોયેલા બધા વિષયોને મિથ્યા સમજી તેની ઇચ્છા દરતા નહોતા. તેની ઇદ્રિયો, પ્રાણ, શરીર અને મન બધા સંયમી હતાં અને તેને કોઇપણ પ્રકારની કામના નહોતી તે અસુરના કુળમાં જન્મેલા હોવા છતાં તેનામાં અસુરતા નહોતી. તેની લક્ષિતાં વખાણ દેવલોકમાં પણ થતાં હતાં, સાધુઓ પણ સત્સંગમંડળીમાં તેનું દર્શન આપતા હતા.

પણ પ્રહ્લાદના જેવા ગુણ ધારણ કરવા બહુ મુશ્કેલ છે. બધે પરમાત્માને જોવા, દુઃસ્મનમાં પણ પરમાત્માને જોવા એ કામ કેટલું અઘરું છે! જ્યારે વર્તનનો વખત આવે છે ત્યારે એ લાવની પરીક્ષા ચાલે છે જે દુઃસ્મનમાં પણ પરમાત્માને જોઇ શકે છે, જે પોતાને મારવા આવે તેમાં પણ પરમાત્માને જોઇ શકે છે તે મરતો નથી અને મરે છે તો તે ભગવાનને હાથે મરે છે તેથી મરનારની સદ્ગતિ ચાલે છે.

ભગવાન બધે છે પણ બધું સુખ એ ભગવાનનું સુખ નથી. મહાત્માઓના આશ્રમે અને વેસ્થાનાં ઘર, અને રાજદારી માણસોના કેટલાક પ્રપંચો બધું એક સત્તાથી ચાલે છે છતાં તે બધાની સાથે રહેતું સુખ એ ભગવાનનું સુખ નથી. પરિચિત્ત લાવતું સુખ એ માયાનું સુખ છે. તેથી સંસારનાં સુખ જોને ગમે છે તેને બધે ભગવાન છે એવો અનુભવ થશે નહિ. બધે ભગવાન છે એવું જ્ઞાન જોને બરાબર થયું હોય છે તેને તે લાવથી ઉત્પન્ન થતી પૂર્ણતાનું સુખ મળે છે. તેનામાં પ્રહ્લાદના જેવું જ્ઞાન અને પ્રહ્લાદના જેવો વૈરાગ્ય આવે છે. જોને એમ લાગે છે કે ભગવાનસિવાય બીજું કોઇ છે નહિ તે કોઇ જાતની ઇચ્છા કરતો નથી, તેને કોઇ સાથે વૈર થતું નથી, અને તે કોઇનો દ્વેષ કરતો નથી. સત્યમાં નાનાત્વ એટલે ભેદ બનતો નથી. જ્યારે એ વાત બરાબર સમજાતી નથી ત્યારે સલામત જાણવામાટે પ્રયોગ કરવા પડે છે.

જ્યારે વસ્તી બહુ વધે છે ત્યારે માયાની વાતો બહુ વધે છે અને સલામત જાણવામાં વધારે મુશ્કેલી ઉભી થાય છે. વળી જેની રાજ કરનારની મનોવૃત્તિ હોય છે તેવી કેળવણી પ્રગટે મળે છે અને જેની કેળવણી પ્રગટે મળે તેવું પ્રગતું વર્તન ચાલે છે. યુરોપની કેળવણી આ દેશમાં ૧૨૫ વર્ષ થયાં દાખલ થઈ ગઈ છે. તે કેળવણીમાં ૪-૫ મોટી બૂલો છે. એ લોકો પુનર્જન્મમાં માનતા નથી, ધર્મદાનકરતાં સ્થૂલ શક્તિની કિંમત વધારે માને છે, માણસના જીવનમાં સુખ કેટલા પ્રકારનાં છે તેનો ચોખો વિચાર નથી, તથા પ્રકારનાં દુઃખની એટલે આધ્યાત્મિક, આધિભૌતિક અને આધિદૈવિક દુઃખની આત્મિક નિવૃત્તિ કેમ કરવી તેની એમને ખબર નથી, તેઓ માને છે કે માણસમાં જન્મથી

પશુના જેવી વૃત્તિઓ ઉત્પન્ન થાય છે તેથી માણસ ગયા જન્મમાં પશુ હોવો જોઈએ, એવા ડાર્વીનના ઉત્ક્રાંતિવાદના સિદ્ધાંતે પશ્ચિમના લોકોનું જીવન બગાડી નાંખેલ છે, અને તેની અસર ઘણે અંશે અહીં પણ થઈ છે.

એવું આસુરી પ્રકૃતિવાળું જ્ઞાન હિરણ્યકશિપુએ પ્રહ્લાદને આપવામાટે નિશાળના શિક્ષકો શંક અને અમંદને કહેલ હતું, પણ પ્રહ્લાદને ગર્ભમાં નારદજીએ સાચું જ્ઞાન આપેલું હતું તેથી તે નિશાળનું જ્ઞાન યાદ રાખતા નહોતા. જે શિક્ષણમાં સ્વ અને પરની વાતો આવતી તે પ્રહ્લાદ ભણતા નહોતા. ભગવાનસિવાય બીજું કંઈ નથી એ વાત તેણે પાછી કરી લીધી હતી.

જે ભગવાન સર્વમય છે, નિત્ય વર્તમાન રહેવું એજ જેનું રહેવું છે એવો વિશ્વાસ બરાબર થાય તો આપણો વ્યવહાર એ તેની લીલાભૂમિ બની જશે. આપણો સંસાર એ તેનું પવિત્ર ધામ છે, અહીં તેને પ્રગટ રહેવાની જગ્યા છે, તેને ભગવાન કહી પોદારવાની જગ્યા પણ અહીં છે. તેને આપણા સંબંધથી અહીં રહેવું પડે છે એજ સ્થિતિ પસંદ કરવાજોઈ છે. આ જગત તેની કીડાભૂમિ છે, તેમાં કીડા કરનાર આપણે છીએ છતાં સત્તા એકતી છે, તે ક્ષણભર આપણને છોડી શકતા નથી. તેથી આપણે હમેશાં આનંદ આશ્રમમાં છીએ. જો આપણને દૂર કરવાની ઇચ્છા ભગવાનની હોય તો જ્યાં તે ન હોય ત્યાં આપણને મૂકવા જોઈએ પણ તેમ બનતું નથી. નિત્ય સાથે રહેવું એ જેમનું વ્રત છે. તેથી વધારે સુઅવસર આપણને બીજે ક્યાં મળશે !

The least reversion to ego-thought, ego-will, ego-action brings such consciousness as the Bhakta may have attained into the falsehood of the divided mind.

જરાપણ અહંકારી વિચાર, કે અહંકારી ક્રિયા આવી કે તરત જ્ઞાનમાંથી અજ્ઞાત ઉત્પન્ન થતાં વાર લાગતી નથી.

તેથી જો બરાબર સિદ્ધાંત સમજી તેને અનુસાર ચાલવાનો નિશ્ચય થયો અને ભગવાનના પ્રેમથી જીવિત રહેવાનો પરિચય દેવો છે તો જે જે કામ થાય તે બધાં તેમના સંબંધથી રહેતાંજ થવાં જોઈએ. તેમનો પરિચય દેવો એજ ધર્મ છે, સારેજ ભગવાન પ્રગટ રહેશે.

જેવી માન્યતા હશે તેવું આચરણ થશે અને દરેક માન્યતામાં કોઈક સિદ્ધાંત પકડેલો હોય છે અને સિદ્ધાંતમાં તત્ત્વનો સમાવેશ થાય છે અને તત્ત્વ કહ્યું એટલે પરમ અવ્યય શાશ્વત સસને લેવું પડશે. તેના આધારે આચરણ થાય એજ શિષ્ટાચાર છે.

આધારસિવાય કોઈ કામ થતું નથી, એ વાત સ્પષ્ટ છે તો આધાર પ્રગટ રહેવો જોઈએ. એ નિશ્ચય કરવો એ પહેલું જરૂરી કામ છે. એ નિશ્ચય થયા પછી નિજ-લાવને પ્રગટ કરવામાં સફળ યત્ન થશે.

અપ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ નથી. પ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ છે અને પ્રાપ્તનો વ્યવહાર છે. રહેવું એ ધર્મ આધારનો છે અને અધિષ્ઠાનનો છે. વાસ્તવમાં આધાર આધેય અને તેનો સંબંધ એકજ છે તેથી જો કિંમત સત્તા માનને કોઈ કાર્યનો આદેશ થશે તો પરિણામે વિવ્રતાનો અનુભવ થશે અને દેવજ એક સત્તા સ્વીકારી કોઈ કામનો આદેશ થશે તો પરિણામમાં એકજ સત્તા રહેશે.

આ બાબત જ્યારે બરાબર સમજાતી નથી ત્યારે માણસોના મનમાં અનેક વ્યતના

મતના સંકલ્પવિકલ્પ થાય છે, અને ભગવાન આવી લડાઈઓ અને ઝગડા શા માટે કરે છે અને કરાવે છે એવા ખોટા વિચારો હિરણ્યકશિપુની માફક ઉત્પન્ન થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ પોતાની કલ્પના પ્રમાણે ભગવાને જગત ચલાવતું જોઈએ એમ માની બેસે છે, ભગવાનના જ્ઞાનને આધારે રહેવાને બદલે ભગવાને જીવના જ્ઞાનને આધારે રહેવું જોઈએ એમ માની લેવામાં આવે છે,

એટલે કે ભગવાનના સેવક થવાને બદલે ભગવાનને સેવક બનાવવાનો પ્રયત્ન માણસો કરે છે. પ્રહ્લાદની ઈચ્છા ભગવાનના સેવક થઈને રહેવાની હતી અને હિરણ્યકશિપુની ઈચ્છા ભગવાનને સેવક બનાવવાની હતી.

લડાઈ, ઝગડા, કુસપ, બડ વિગેરે માયાના ધર્મો ભગવાનમાં નથી છતાં ભગવાનમાં હોય તેમ જૂલથી અમાની માણસો આરોપે છે. જેમ અમિત્રી આસપાસ ફૂલ, ઘી અને દારૂ પડ્યા હોય, ત્યારે ફૂલ કરમાય છે, ઘી પીગળે છે અને દારૂ ફુટે છે. એ અમિત્રી સત્તાથી થાય છે છતાં અમિત્રી સ્વભાવ જો કરમાવવાનો હોય તો ઘી અને દારૂ પણ કરમાઈ જવાં જોઈએ. અમિત્રી સ્વભાવ ગરમી અને તેજ આપવાનો છે અને બાકીના જે ધર્મ અમિત્રી આરોપાય છે તે સાપેક્ષ છે એટલે કે માર્ગિક છે.

તેથીજ રીને નિદા, સ્તુતિ, સત્કાર અને તિરસ્કાર વિગેરે ધર્મ ભગવાનના શુદ્ધસ્વરૂપની સમજાવવાના ઉત્પન્ન થાય છે, અને જે દેહમાં જે પ્રકારનું અભિમાન થાય છે તેના વધથી પ્રાણીઓનો વધ માની લેવામાં આવે છે. આપણી પ્રકૃતિ બાહ્ય થાય એવા રાખીએ તો તે બીજી કોઈ બાધક પ્રકૃતિથી બાહ્ય થઈ જાય છે પણ આત્માના નિજસ્વભાવમાં રહીએ, સ્વરૂપલક્ષણમાં રમતા રહીએ તો તે પ્રકૃતિનો કોઈ બાધક ન હોવાથી લડાઈ કે ઝગડાનો વખત ન આવે અથવા તેનાથી લકતને કોઈ પ્રકારનું તુકશાન થાય નહિ.

પ્રહ્લાદને નિશાળમાં તેના ગુરુ પાઠ્ય વિષય સમજાવતા હતા. એટલે રાજવિદ્યા વિગેરે ભણાવતા હતા. તેમાં ઉપયોગી ભાગ પ્રહ્લાદને યાદ રહેતો હતો પણ ન્યા "આ મારું છે અને આ પારકું છે" એવું શિક્ષણ આવતું હતું ત્યાં એ પાઠ પ્રહ્લાદને સારો લાગતો નહિ.

એક દિવસ હિરણ્યકશિપુએ પ્રહ્લાદને ખોળામાં લઈ પૂછ્યું કે ખેટા, તને શું સારું લાગે છે ?

પ્રહ્લાદ—અહતામમતારૂપ અસદ્ના અભિનિવેશથી જેની શુદ્ધિ સદા ઉદ્ધિગ્ન રહે છે તેવા પ્રાણીઓને માટે તો આ આત્મપતનના હેતુરૂપ ધરરૂપી અધારારૂવામાંથી નીકળતું અને વનમાં જઈ શ્રાદ્ધરિતો આશ્રય લેવો એજ હું ઉત્તમ જીવન માનું છું.

આ સાંભળી તેના બાપ દરયો. તેણે કુળગુરુને કહ્યું—“બાળકોની શુદ્ધિ આવી રીતે બીજા માણસો બગાડી નાખે છે, માટે તમે તેના ઉપર ખૂબ દેખરેખ રાખો કે જેથી શુભ વિચરવાવાળા વિષ્ણુના દૂત એટલે માધુસન્યાસી આત્મી શુદ્ધિને બગાડી ન નાખે.

પછી ઘેર જઈ ગુરુએ પ્રહ્લાદને પૂછ્યું કે—“ખેટા! તારું કલ્યાણ થાયો! તું બરાબર મને જવાબ દે કે તારી શુદ્ધિમાં બીજા વિદ્યાર્થી બાળકોથી શુદ્ધ પ્રકારનો શુદ્ધિ-ભેદ કેવી રીતે થયો ?

પ્રહ્લાદ—જેની શુદ્ધિ મોહથી અધ બની ગઈ છે તે પુરુષોને માયાની અસર લાગે છે. તેને “આ મારું અને આ પારકું” એવું લાગ્યા કરે છે, ત્યારે ભગવાનનો જીવો

ઉપર અનુગ્રહ થાય છે ત્યારે આવી મિથ્યાબુદ્ધિ નષ્ટ થઇ જાય છે. જે ભગવાનની માયામાં ખટ્ટા વિગેરે મોઢ પામી ગયા છે તે ભગવાને મારી બુદ્ધિ ઠીક રાખેલ છે. જેમ લોહચુંગકની પાસે લોહું ખેંચાઇને આવે છે તેમ ભગવાનની ઇચ્છાથી મારામાં બુદ્ધિભેદ થયો છે.

આ જવાબથી શુરુને ખહુ ક્રોધ આવ્યો અને લાકડી લઇ અનેક પ્રકારની બીક ખતાવી પ્રહલાદને ધર્મ, અર્થ અને કામ એટલે economics, sociology અને politics વિગેરે ભણાવવાનું શરૂ કર્યું, પણ પ્રહલાદને તે કાંઈ યાદ રહેતું નહોતું.

હાલના વિદ્યાર્થીઓ તો મોટી મોટી ફો ખરચીને, પરદેશ જઇને ડીગ્રીઓ મેળવવા આસુરી વિદ્યા ભણવા જાય છે. તેથી જીંદગીની આખરસુધી જીંદગીનું ધ્યેય શું છે તેની ખબર પડતી નથી. જેવી વિદ્યા લે છે તેવું જીવન થાય છે અને જેવું જીવન થાય છે તે પ્રકારનું જ્ઞાનજ પછી સાચું લાગવા માંડે છે. ગીતાને બદલે સવારમાં ન્યુસપેપર વાંચવાં ગમે છે અને આયમની, તરલાણું અને પંચપાત્રને બદલે કપ, રકાખી અને ચમચાનાં દર્શન સવારમાં પહેલાં કરવા મન લલચાય છે.

જ્યાંસુધી દષ્ટિનું માર્જન કરવામાં નથી આવતું ત્યાંસુધી તત્ત્વ પકડી શકતું નથી. ખોટી દષ્ટિ એકમાં અનેકત્વ ખતાવે છે. જેમ વરસાદના દિવસોમાં આકાશમાં વાદળોનો મગગઢ અને વિજળીનો ચમકારો એકજ વખતે થાય છે, છતાં આપણને વીજળીનો ચમકારો પહેલાં દેખાય છે અને વાદળોનો મગગઢ પછી સંભળાય છે તેવીજ રીતે સ્થાનભેદથી દેહભાવે આપણને એક જગ્યાએ રહેલા માની લેવાથી ઘણા માધિક ધર્મ ઉત્પન્ન થાય છે અને પછી તેમાંથી કેમ નીકળવું એ સુઝતું નથી.

એક દિવસે હિરણ્યકશિપુએ ફરીથી પ્રહલાદને બોલાવી પૂછ્યું કે—એટા! આજ દિન-સુધી તો જે જે કાંઈ સારું શિક્ષણ શુરુપુત્રપાસેથી લીધું હોય તે મને સંભળાવ.

પ્રહલાદ—પિતાજી, ભગવાન વિષ્ણુના ગુણકર્મનું શ્રવણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, વન્દન, દાસ્ય, સખ્ય અને આત્મનિવેદન એ નવ પ્રકારની ભક્તિનું આચરણ કોઈ કરે તો તેણે ખરો અભ્યાસ કર્યો એમ હું સમજું છું.

એ સાંભળી હિરણ્યકશિપુના હોઠ ક્રોધથી ફરકવા લાગ્યા અને શુરુપુત્ર શંકામર્કને કહ્યું:—અરે! અધમ દુર્બુદ્ધિવાળા ખાલણ, તે મારી કાંઈપણ પરવા કર્યાવગર મારા શત્રુનો પક્ષ લેવાવાળો આવી સારહીન શિક્ષા શા માટે આપી?

શુરુપુત્ર—તમે ગમે તેમ કહો પણ આ શિક્ષણ મેં અથવા બીજા કોઈએ તેને શિખવેલું નથી. એ તેની સ્વાભાવિક બુદ્ધિમાંથી આવે છે, માટે આપ આપનો ક્રોધ શાંત રાખો.

આ ઉપરથી હિરણ્યકશિપુએ પ્રહલાદને કહ્યું કે તારામાં આવી ખોટી બુદ્ધિ જે શુરુના ઉપદેશથી નથી ચર્ધ તો તે ક્યાંથી આવી?

પ્રહલાદ—જેઓએ ઇંદ્રિયો જિતેલી નથી તેમની બુદ્ધિ ભગવાનમાં લાગેલી નથી. જે બહારનાં વિષયોને મોટા માને છે અને જે માત્ર આંધળાએ દોરેલા આંધળાની માફક વેદના કર્મકાંડમાંજ ખૂંચી ગયા હોય છે તેમને પણ પરમ પુરુષાર્થરૂપ અદ્વૈતબુદ્ધિ પ્રાપ્ત થતી નથી. આવા પુરુષો જ્યાંસુધી નિશ્ચિત અને જ્ઞાની મહાપુરુષોના ચરણરજથી પવિત્ર ન થાય ત્યાંસુધી તેઓની બુદ્ધિ સંસારના બધા અનર્થનો નાશ કરે એવા ભગવાનના ચરણારવિંદમાં લાગતી નથી.

આવો જવાબ જડભરતે પણ રહુગણને આપેલો છે શ્રીમદ્ભાગવત એ પરમહંસોની સંહિતા છે. તે કહેવાવાળા પરમહંસ છે, તેમાં જે જે કથા આવે છે તેમાં ઘણી પરમહંસોના જીવનને મળતી કથા આવે છે. જ્યારે શ્રીમદ્ભાગવતની સપ્તાહ બેસે છે ત્યારે પહેલે દિવસે સાંજે કપિલનો જન્મ અને કપિલાખ્યાન આવે છે તેથી તે દિવસે કપિલના જોટલું જ્ઞાન થઈ જવું જોઈએ. બીજો દિવસે જડભરતનું આખ્યાન આવે તે વખતે જડભરતજોટલો વૈરાગ્ય અને તેના જોટલું જ્ઞાન થઈ જવું જોઈએ. ત્રીજો દિવસે પ્રહ્લાદનું આરિત્ર આવે છે, તે વખતે તેના જોટલાં જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ભક્તિ સમાહ સાંભળનારમાં આવવાં જોઈએ, એવીજ રીતે સાતમે દિવસે પરીક્ષિતરાજાને જ્ઞાન થયું તેટલું જ્ઞાન થઈ જાય તો જેમ પરીક્ષિતરાજાનો મોક્ષ સાત દિવસમાં થયો તેમ ભાગવતની સમાહ સાંભળનારનો મોક્ષ પણ થવો જોઈએ. પણ હેલા દિવસોની કથામાં એટલે એકાદશ સ્કંધમાં જ્યારે જ્ઞાન, ભક્તિ અને વૈરાગ્યના સારા સારા પ્રસંગો આવે છે તેજ વખતે બહારનો વ્યવહાર એટલો બધો વધી પડે છે કે તે સારો ઉપદેશ એકાગ્રચિત્તથી સંભળાવવાવાળા સંભળાવી શકતા નથી અને સાંભળવાવાળા સાંભળી શકતા નથી. તેથી જે હેતુમાટે સમાહ કરવામાં આવેલી હોય તે સિદ્ધ થતો નથી તેથી ઘણે ભાગે હવેના વખતમાં માત્ર બૈરાગ્યો ઘણી સંખ્યામાં સાંભળવા આવે છે અને તે જ્ઞાન ગ્રહણ કરી શકે નહિ તેથી ભટ્ટજી માત્ર કથાનો ભાગ વાંચીને ભાગવત પૂરું કરે છે.

આ કારણથી જ્યાં કથા ચાલતી હોય ત્યાં જડભરત, પ્રહ્લાદ, અંબરીષ વગેરે પરમહંસોની કથા સાંભળવા છતાં કોઈ પરમહંસજેવા થતા નથી.

જો કથા બરાબર થાય અને સાંભળનાર ભાવથી સાંભળે તો જીવનમાં ઘણો ફેરફાર પડી જાય. આત્મજ્ઞાનમાં અપ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ નથી, પ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ છે અને પ્રાપ્તનો વ્યવહાર છે. આધારસિવાય કોઈ કામ થતું નથી એ વાત સ્પષ્ટ છે તો આધારરૂપે-અધિષ્ઠાનરૂપે સર્વત્ર રહેલા ભગવાનને વ્યવહારમાં પણ પ્રગટ રાખવા જોઈએ. એ નિશ્ચય કરવો એ પહેલું જરૂરી કામ છે. નિશ્ચય થયા પછી નિજભાવને પ્રગટ કરવામાં સદજ યત્ન થશે, જ્યારે એવો પરિચય વ્યવહારમાં આપી શકાતો નથી અને લઈ શકતો નથી ત્યારે સંસાર છોડવાની ઇચ્છા થાય છે પણ તેવો પરિચય થઈ શકે તો સંસારમાં ભગવાનની લીલાનો અનુભવ થઈ શકે; માટે પ્રહ્લાદની માફક નવી ટેવ પાડવી જોઈએ. ભગવાન એક જગ્યાએ હોય અને સંસાર બીજી જગ્યાએ હોય એવું તો કાંઈ બનતું નથી. માત્ર જેવી દૃષ્ટિથી વસ્તુનો અનુભવ લેવો જોઈએ તેવી રીતે આવડવું જોઈએ ભગવાન બધે છે પણ બધું સુખ એ ભગવાનનું સુખ નથી એ બાબત બરાબર સમજી લેવી જોઈએ.

કપૂરને સુંઘવાથી જુદો અનુભવ મળે છે, આંખ તેનો જુદો અનુભવ આપે છે, જીભ જુદો અનુભવ આપે છે અને સ્પર્શથી જુદો અનુભવ થાય છે છતાં વસ્તુ એકજ મળે છે. એ એક વસ્તુને જુદા જુદા માપથી જોતાં જુદા સ્વભાવની જણાય છે, છતાં એ પૃથક્ ધર્મ માપમાંથી આવેલો છે તેથી સાપેક્ષ છે તેમ ભગવાનની જગ્યાએ જગત દેખાય તો તે જૂલ માપમાં છે તેથી પ્રમાણ અને પ્રમાણને પહેલાં શુદ્ધ કરવાની જરૂર છે. જ્યાંસુધી પ્રમાણ અને પ્રમાણની શુદ્ધિ નહિ થાય ત્યાંસુધી સાચું પ્રમેય મળી શકશે નહિ.

કેટલાક અરિસા એવા વાંધા હોય છે કે તેમાં આપણું શરીર જોઈએ તો બમણું મોટું થઈ ગયેલું લાગે છે. તે વખતે આપણે અરિસામાં દેખાતા માણસને પૂછીએ, કે

“તું આવો લાંબો કેમ દેખાય છે ?” અને તેનામાં જવાબ દેવાની શક્તિ હોય તો તે કહે કે તમારા હાથમાં એક ફૂટ રાખીને પછી પ્રશ્ન કરો. આપણા હાથમાં ફૂટ રાખ્યા પછી અરિસામાં જેતાં ફૂટ પણ બમણા મોટો થઈ ગયો હોય છે તેથી અરિસાના ફૂટથી અરિસાનો માણસ માપતાં તે મોટો થઈ ગયો હોય તેવું લાગતું નથી પણ એવોને એવોજ હોય છે. તેવીજ રીતે તત્ત્વ એક છે પણ તેને માપવામાટે માપ ધણું હોવાથી એટલે માયાના પ્રકાર ધણા હોવાથી એક તત્ત્વમાં અનંત સાપેક્ષ ધર્મ જેવામાં આવે છે. તે બધા કલ્પિત છે, તેથી કલ્પિત ધર્મ નિવૃત્ત કરી શકાય તો વસ્તુનો ખરો ધર્મ અનુભવમાં આવી શકે.

શ્રીકૃષ્ણભગવાન ૧૬૧૦૮ સ્ત્રીઓસાથે એકી સાથે કેમ રહેતા હશે તે જેવાની નારદજીની ઇચ્છા થઈ અને તે દરેક ઘેરે જેવા ગયા તો કોઈ જગ્યાએ ભગવાને તેમને પૂછ્યું કે અમે તમારી શી સેવા કરીએ તે કહો. બીજે ઘેર તરત જતાં ત્યાં ભગવાને પૂછ્યું કે “નારદજી તમે ક્યારે આવ્યા ? અમે અપૂર્ણ છીએ અને તમે પૂર્ણ છો તો અમે શું કામ કરીએ તે કહો.” કોઈ ઘેર ભગવાન જન્મતા હતા, ક્યાંક ન્હાતા હતા, ક્યાંક બાળકાને ભણાવતા હતા, કોઈ ઠેકાણે રથઉપર બેસી ફરવા જતા હતા, કોઈ ઠેકાણે રાજદારી બાબતની ચર્ચા કરતા હતા, કોઈ ઠેકાણે ઇતિહાસ-પુરાણો વાંચતા હતા, અને કોઈ ઠેકાણે સાંભળતા હતા, કોઈ ઠેકાણે ધ્યાન કરતા હતાં અને કોઈ ઠેકાણે યુદ્ધ પણ કરતા હતા. આ બધા ધર્મમાં વસ્તુ એક હતી છતાં સાપેક્ષભાવે જાણે કે અનેક હોય એવું અજ્ઞાની માણસને જણાય, કારણકે એ લીલામાં ભગવાન અજ્ઞાન અને યુદ્ધ અને રાગદ્વેષ પણ પોતામાં હોય તેવું જણાવતા હતા એ પ્રકૃતિની સાથે રહેલા ભગવાનમાં પ્રકૃતિની આપેક્ષા વાળા ધર્મ હતા તેવા કલ્પિતધર્મ ભગવાનમાં રહે તેમાં ભગવાનના સ્વરૂપને કાંઈ થતું નથી. ભગવાન પોતાના સ્વરૂપના સુખથી પૂર્ણ હતા. બધા પ્રકારનાં યુદ્ધ શ્રીકૃષ્ણે કરી લીધા પછી ભાગવતમાં ૧૦-૭૮-૧૬માં કહેલ છે કે:—

एवं योगेश्वरः कृष्णो भगवान्भगदीश्वरः ।

ईयते पशुदृष्टीनां निर्जितो जयतीति सः ॥

એટલે યોગેશ્વર જગત્પતિ ભગવાન આ પ્રકારે અનેક લીલા કરે તેમાં અજ્ઞાનીઓની પશુજેવી દૃષ્ટિમાં તે જીતતા અને હારતા માનવામાં આવે છે. વાસ્તવમાં એ ધર્મ ભગવાનમાં નથી.

તેથી જો ભગવાવાનની માયા સમજવી હોય તો પહેલાં એટલું સમજવાની ખાસ જરૂર છે કે જેની દૃષ્ટિમાં માયા હશે તેને ભગવાન દર્શન આપવા આવશે. તોપણ તે સાધારણ મનુષ્યજેવા લાગશે અને જેની દૃષ્ટિ બ્રહ્મદૃષ્ટિજેવી થઈ ગઈ હશે તેમને માણસ અને બધા જીવ જગત બ્રહ્મરૂપે દેખાશે. જગતની રચનાજ એવા પ્રકારની છે, એ વાત હાલના નવા સાયન્સવાળા સાપેક્ષવાદથી એટલે theory of relativityથી પણ સિદ્ધ કરે છે.

તેજ સિદ્ધાંત હિરણ્યકશિપુ અને પ્રહ્લાદના જીવનમાંથી મળી શકે છે. હિરણ્યકશિપુ એ પ્રહ્લાદનો જવાબ સાંભળી તેને પોતાના બોળામાંથી નીચે ફેંકી દીધો અને તેને મારવામાટે અનેક જાતના ઉપાય યોજ્યા છતાં પ્રહ્લાદને તેની કાંઈ અસર થઈ નહિ, કારણકે પ્રહ્લાદની દૃષ્ટિમાં જગતજ નહોતું, એક ભગવાનના અસ્તિત્વ સિવાય તે બીજા કોઈનું અસ્તિત્વ માનતા નહોતા. તેણે બ્રહ્મજ્ઞાન ખરાબર દૃઢ કરી બ્યવહારમાં ઉતારી તે પ્રમાણે વર્તવાનો

નિશ્ચય ક્યો હોતો. ખરા લકતો લગવાનના જ્ઞાનથી અને તેના પ્રેમથી રહી તેની શક્તિનો પરિચય આપે છે અને તેજ ખરો ધર્મ છે.

ન્યારે ખરો ધર્મ સમજીને નથી સારે લગવદલાવ અગ્રગટ રહે છે અને અહંકાર પ્રગટ રહે છે. અહંકાર પ્રગટ રહે છે સારે માયા કોઈ શુભ જગ્યાએથી પણ જોર કરી પ્રગટ થઈ જાય છે. માયાની શક્તિ જીતવામાટે નાની ઉમરથીજ સંસ્કાર તરફ ધ્યાન આપવું જોઈએ, નહિતર હાલ યુરોપની પ્રજાની જેવી દશા થઈ છે તેવી દશા ઉત્પન્ન થાય છે. એવો એક પ્રસંગ મહાભારતમાં જોવામાં આવે છે. દિરણ્યકશિપુના વંશમાં સુન્દ અને ઉપસુન્દ નામના બે દેવો હતા. તે બન્ને લાઘવોએ તપ કરી ઐત્યાપાસે એવું વરદાન માગ્યું કે “અમે મરીએ નહિ એવું વરદાન આપો.” ઐત્યાએ કહ્યું એવું વરદાન આપવું બહુ મુશ્કેલ છે, બીજું કંઈ માગો “એટલે તે દેવોએ એવું માગ્યું કે ‘અમારા બન્નેવચ્ચે ધણો પ્રેમ છે તેથી જ્યાંસુધી બન્ને વચ્ચે ક્યારે ન થાય અને અમે બન્ને એક બીજાને મારીએ નહિ સાંસુધી અમને બીજા કોઈ મારે નહિ.” ઐત્યાએ તેવું વરદાન આપ્યું. તે પછી એ બન્ને લાઘવો પ્રજાઉપર અને દેવોઉપર બહુ જીલમ કરવા લાગ્યા. એ જીલમ સહન ન થઈ શકવાથી દેવો ઐત્યાપાસે ગયા. ઐત્યાએ “તિલોત્તમા” નામની અપ્સરાને કહ્યું કે તું જઈને એમને મોહમાં નાંખ.” એ આરા પ્રમાણે તિલોત્તમા સાં ગઈ એટલે એક લાઘવે તેનો હાથ ઝાલી બીજાને કહ્યું કે “આ મારી સ્ત્રી છે, તારી તો લાજી થાય” એટલે નાના લાઘવે તે અપ્સરાનો બીજો હાથ ઝાલીને કહ્યું કે “આ તો મારી સ્ત્રી છે.” એ પ્રમાણે બન્ને લાઘવ લડવા લાગ્યા અને તેમથી બન્નેનું મરણ થયું.

જ્યાં નાની ઉમરથી સારા સંસ્કાર પ્રજામાં પાડવામાં આવતા નથી ત્યાં થોડા થોડા વર્ષને અંતરે લાઘવો જાગ્યા કરે. છે શ્રીમદ્ ભાગવતમાં કહેલ છે કે જે રાજા પ્રજાને ધર્મનું શિક્ષણ આપતો નથી અને કર ઉઘરાવે છે તે પોતાનું ઐશ્વર્ય ખૂંચે છે અને પ્રજાના પાપનો લાભી થાય છે.

—:૦:—

કૃપાપ્રસંગ

[લેખક:—શ્રી૦ દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

“આવતી કાલે મળસકામાં આપણું રસોડું જેવા કૃપાનાથ પધારશે.....”

એમ અમારા માતૃશ્રી ઝવેરબાઈને અમારા પિતાશ્રી લાલસિંહજીએ કહ્યું.

એ વખતે કૃપાનાથ બાંટવામાં બિરાજતા હતા: અને ઉતારો “નવલખા”માં હતો.

અમે ત્યારે “ચેલી” નદીની સડકપરના મકાનમાં રહેતાં હતાં.

શરૂ શરૂમાં કૃપાનાથ મળસકામાં બહાર ફરવા પધારતા: એટલે બહાર પધારતી વખતે અમારે ઘેર પધાર્યાં.

તે વખતે કૃપાનાથે હસ્તકમલમાં બ્રહ્મદંડ ધારણ કરેલો અને કૃપાનાથના સખા-લકત “સિંહ” એવા અમારા પિતાશ્રીએ હાથમાં પ્રકાશમાટે “વાલસટ”, ધરેલી.

કૃપાનાથ બાંટવામાં બિરાજતા સારે કૃપાનાથના ઉતારે રાત્રિએ ખાસ અમારા પિતાશ્રી રહેતા: અમારા પિતાશ્રીનો એવો નિયમ હતો...અને આવો નિયમ પાળવો એ શુદ્ધ-સાધકને બહુ ઉપકારક છે.

“કૃપાનાથ રસોડું જોવા મળસકામાં પધારવાના છે...” એ અમારા પિતાશ્રીના શબ્દોના શ્રવણમાત્રથી અમારાં માતૃશ્રી જાગી ઊઠ્યાં...ગંભીર બની ગયાં...પવિત્રતાની પ્રેરણાઓ અંતરમાં અકળપણે અનુભવવા લાગ્યાં...શુદ્ધતા સ્વતઃ સ્ફુરવા લાગી.....!

આખી રાત્રિ અમારાં માતૃશ્રી સૂતાં નહિ...આખું ઘર સાફસફ કંથું...રસોડું શાસ્ત્રીય-રીતે શુદ્ધ કંથું...વાસણો બરાબર માંજીને વ્યવસ્થાથી ગોઠવ્યાં...!

પ્રભુ પધારવાના હતા એટલે અમારા ઘરમાં સ્વચ્છતા ને સુધડતાનું વાતાવરણ અનાયાસે બંધાવા લાગ્યું હતું...પ્રભુપ્રેર્યા એ શુદ્ધ વાતાવરણમાં પ્રભુની પ્રતીક્ષા કરતાં અમારાં માતૃશ્રી આત્મભાન ભૂલી મહાલી રહ્યાં હતાં...ઘીતો દીવો પ્રકાશી રહ્યો હતો...સુગંધી ધૂપ પમરી રહ્યો હતો...!

પ્રભુ પધારે તે પહેલાં પ્રભુપ્રેરી પવિત્રતાની ભાવના એકાગ્ર ને એકનિષ્ઠ એવાં અમારાં માતૃશ્રીનાં અંતઃકરણમાં ઓતપ્રોત થઈ રહી હતી...અને...પ્રભુ પધાર્યા પછી પ્રભુપ્રેરી એ પવિત્રતા એમના જીવનમાં સદાને માટે ગૂંથાઈ ગઈ...ને...પછી પ્રભુપ્રેરી એ પવિત્રતાવડે અમારાં માતૃશ્રીને “દેવી” સંબોધન સાંપડ્યું...એ પ્રભુકૃપાનું ફલ...!

“શરણાગતિ” સેવનારાં સૌને આવી પ્રભુકૃપા અનુભવાય છે.

કૃપાનાથ અમારા સકાનના ખંડેખંડમાં વિચરતા જાય ને અમારા પિતાશ્રીસામું નિહાળીને સ્થિત કરતા જાય...અમારાં માતૃશ્રી ને અમારામાંના તે વખતે હતાં તે ભાંડરડાં પાછળ-પાછળ હાથ જોડીને શાંતિથી ફરતાં જાય...આમ વિચરતાં કૃપાનાથ “રસોડા” પાસે પધાર્યા...“રસોડા”ને સફ્ફમરીતે અવલોક્યું...ને...સંતોષ દાખવ્યો...!

આહારની શુદ્ધિ ને આચારની શુદ્ધિ એ આપણી આર્યસંસ્કૃતિનાં પ્રધાન અંગો છે એટલુંજ નહિ, પરંતુ માનવમાત્રને માનવતા સંરક્ષવામાટે ને આત્મભાવ પ્રગટાવવામાટે બહુ જરૂરનાં છે.

પોતાશ્રીના શરણમાં આવેલાં એવાં અમે સૌમાં આચારધર્મ પ્રગટાવવાના કારણરૂપ હેતુથીજ કૃપાના નાથ એવા નાથપ્રભુ અમારે ત્યાં ખાસ પધાર્યા હતા...કારણ પોતાશ્રી સાચા સદ્ગુરુ હતા...અને...સદ્ગુરુ હોય એ બ્રહ્મનિષ્ઠ, શ્રોત્રિય ને કરુણાળુ હોવા જોઈએ.

કૃપાનાથના સદ્ગુરુજીવનમાં નિહેતુક કારણના અનેક કૃપાપ્રસંગો મળી આવે એમ છે...એ કૃપાપ્રસંગોનું પરિશીલન કર્યા કરવું એ આપણું કર્તવ્ય છે...!

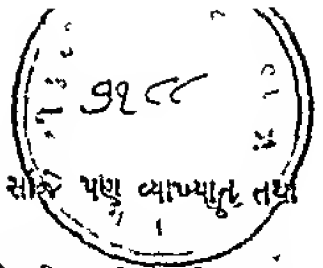
પોતાશ્રીના પરમપાવન ચરણકમળવડે અમારા ઘરને પાવન કરીને અને અમને સૌને પાતાશ્રીની કૃપાદષ્ટિવડે પોષીને પછી નાથપ્રભુ અમારા ઘરમાં ખિરાજ્યા...!

નાથપ્રભુના ચરણારવિંદમાં અમારા પિતાશ્રીએ સવિનય સાષ્ટાંગ દંડવતપ્રણામ કર્યા...અમારાં માતૃશ્રીએ પંચાંગ પ્રણામ કર્યા...તે વખતે અમારામાંનાં જે ભાંડરડાં હતાં તેઓ સૌ પ્રભુચરણમાં આળોટ્યાં...અને...એ પ્રમાણે અમે સૌ ધન્યજીવન થયાં...!

:o:

શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવ

શ્રીમોજીદસ-આનંદાશ્રમમાં ગત આશ્વિન સુદિ ૪ ના મંગલ દિવસે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો જન્મતીમહોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું વિધિપૂર્વક મહાપૂજન થઈ રહ્યા પછી બ. શ્રીઆત્મપ્રકાશજીએ “શ્રીસદ્ગુરુદેવનો મહિમા” એ વિષયપર અને શ્રી. હરદત્ત રેવાશંકર જેશીએ “સદ્ગુરુદેવના જીવનપ્રસંગો” એ વિષયસંબંધે અસરકારક વ્યાખ્યાન

કર્ચું હતું. સારવાઈ સૌને પ્રસાદ તથા ચરણામૃત અપાયાં હતાં. સૌને પણ વ્યાખ્યાન તથા ભજનધૂન આદિ થયાં હતાં.

આ પ્રસંગનિમિત્તે પાઠશાળાના ઉચા નમરના વિદ્યાર્થીઓને શ્રી.જયતીલાલ ગોખળદાસ ચંદ્રારાણાતરફથી રૂ. ૫૭૫૫નામરૂપે વહેંચવામાં આવ્યા હતા, તથા પાઠશાળાના ને નિરાળના સર્વ વિદ્યાર્થીઓને પતામાં વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં, તથા ગામના બ્રાહ્મણાદિને મળજના લાડુ પ્રસાદતરીકે આપવામાં આવ્યા હતા.

મુંબઈમાં શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળે શ્રીમાધવબાગમાં શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવ ગતાર્કમાં જણાવેલા કાર્યક્રમ પ્રમાણે ઉત્સાહપૂર્વક ઉજવ્યો હતો.

માધવબાગના વિશાળ ભૂવનને સુંદરરીતે શણગારવામાં આવ્યું હતું. એક સુંદર સિંહાસનપર પૂજ્યપાદશ્રીનાં પ્રતિમાજી પધરાવી રાત્રેપચારવિધથી વૈદિકમંત્રોદ્વારા સર્વ ગુરુબંધુઓ તથા બહેનોએ પૂજન કર્યું હતું.

આ પ્રસંગપ્રસંગે નીચેના વક્તાઓએ પૂજીના જીવનસંબંધે વ્યાખ્યાનો કર્યા હતાં:— શ્રી.જગન્નાથપંડિત, શ્રી. પ્રાણજીવનદાસભાઈ, શ્રીમતી જયગંગાબહેન, શ્રી.રણીચંદર સોમનાથ રાવળ, શાસ્ત્રી શ્રી.રેવાશંકર મેઘજી, ને શ્રીઆરતીમંદિરના અધ્યાપક.

શ્રી.મોરારજી લાલજીએ ભજનકીર્તન કર્યાં હતાં, તથા રાત્રે શ્રી કબીશ્વરજીવાળે “શ્રી-ગુરુમહિમા” ઉપર હરિકીર્તન કર્યું હતું.

દરાર્થીમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળતરફથી પણ શ્રીનાથજયંતી મહોત્સવ ઉત્સાહપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યો હતો, જેનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યો હતો:—

કાર્યક્રમ

પ્રાતઃકાલ

૮૧ થી ૯ સયમ
૯ થી ૧૦ મહાપૂજન
૧૦ થી ૧૧ શ્રીનાથવચનામૃતતું પાન
૧૧ થી ૧૨ શ્રીસ્વામીજીનું વ્યાખ્યાન
૧૨ થી ૧૩ કીર્તનો
૧૩ થી ૧૪ આરતી-પ્રસાદ

સાંચકાલ

૫ થી ૭ વરણાગી
૭ થી ૯ સભાની વ્યવસ્થા તથા મંત્રીતું નિવેદન
૯ થી ૧૦ શ્રીસ્વામી સિદ્ધનાથજીનું વ્યાખ્યાન
૧૦ થી ૧૧ કીર્તનો
૧૧ થી ૧૨ આરતી-પ્રસાદ

સ્વરૂપાવસ્થાનતિથિ

આશ્વિન વદિ ૧૧ એ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના સ્વરૂપાવસ્થાનની પુણ્યતિથિ હોઈ તે દિવસે આરાધનારૂપે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવતું સર્વ આનંદાશ્રમવાસીઓએ તથા ખીલખા-ગામનાં જિજ્ઞાસુ બંધુબહેનોએ એકત્ર થઈ સવારના ૧૦૧ વાગે વિધિપૂર્વક ધોડશોપચારપૂજન કર્યું હતું. પૂજન સમાપ્ત થયા પછી શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતાના ૧૫મા અધ્યાયનો પાઠ સૌએ સાથે કર્યો હતો. ને પછી જૂનાગઢનિવાસી શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વડે રચી મોક્ષેલું પ્રભુશ્રીના વિરહને પ્રકટ કરતું પદ શ્રી. શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજીએ વાંચી સંભળાવ્યું હતું. જે આ અંકમાં અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ થયું છે. સૌને પ્રસાદ ને ચરણામૃત અપાયા બાદ સૌ બંધુઓએ યથાશક્તિ શ્રીગીતાજી આદિના પાઠ ને જપધ્યાનાદિ કર્યાં હતાં. આ પ્રસંગનો લાલ સેવા માટે જૂનાગઢથી ગુરુબંધુ શ્રી. કરણસિદ્ધજી લાલસિદ્ધજી, શ્રી. ગુણવતસિદ્ધ જલમસિદ્ધ, શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ આવ્યા હતા.

સાંજે શ્રવણવેળાએ શ્રી. કરણસિંહજીલાઈએ પૂજ્યપાદશ્રીના અવતારી જીવનસંખ્યે સુંદર પ્રવચન કર્યું હતું, સારખાદ શ્રી. માણિક્યવર્માએ પણ પ્રાસંગિક વિવેચન કર્યું હતું. આજના પુણ્યદિને સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓએ અને મહેમાનોએ ઉપવાસપૂર્વક વ્રત કર્યું હતું; તથા બ્રાહ્મણવિદ્યાર્થીઓ, બ્રાણકો આદિને મિષ્ટાન્નભોજન અપાયું હતું.

શ્રીપોરખંદર-આનંદાશ્રમમાં સુમુક્ષુમંડળે, મુંબઈ-આનંદાશ્રમસુમુક્ષુમંડળે તથા વંથળીના ગુરુખંધુઓએ આજે પૂજ્યપાદશ્રીના સ્વરૂપાવસ્થાનનિમિત્તે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

—[૦]—

બુદ્ધિવૃત્તિપ્રતિ જીવાત્માની ઉક્તિ

“સૌ કોઈ સેવો સદ્ગુરુ સંતને રે” એ પદને મળતો રાગ

[સ્વનાર:—શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ ગોશાળીયા-જૂનાગઢ]

સજની ! નાથ પ્રભુ મને સાંભરે રે, વિરહે મનડું વ્યાકુળ થાય. સજનીં ૨૬
સુખની શોભા સજની ! શું કહું રે, જોતાં સાજે કોટિક કામ. સજનીં ૧
ભાલે બાલવિધુ આપી રહ્યો રે, છે ત્રિપુંડ્ર શોભાતું ધામ. સજનીં ૨
નેત્રામાંથી તો અમૃત વહે રે, ધોતા જનમજનમનાં પાપ. સજનીં ૩
દષ્ટિ દયાભરીથી વિલોકતા રે, હરતા ત્રિવિધતાણા તો તાપ. સજનીં ૪
કંઠે સુદ્રાક્ષ અનુપમ આપતી રે, ઉપવીત શોભા અપરંપાર. સજનીં ૫
સર્વાંગે બ્રહ્મતેજ અંગાઅંગે દીપતું રે, પ્રભુ છે નિરીહ નિર્વિકાર. સજનીં ૬
વદનસરોજે વસતાં ભારતી રે, છે વાણીમાં ચારે વેદ. સજનીં ૭
જ્ઞાનામૃતજ્ઞાતું પાન કરાવતા રે, યાજે જીવર્ધનનો ભેદ. સજનીં ૮
ભૂકંઠીવિલાસે જીવનો રચે રે, ઉપદેશે સૌનો બાધ. સજનીં ૯
અન્વય સમ કરતા સૌ શાસ્ત્રનો રે, પ્રભુની વાણી સદા નિર્બાધ. સજનીં ૧૦
મૂકી મસ્તક હસ્ત વરદને રે, નિર્ભય કરતા દીનાનાથ. સજનીં ૧૧
સુખ ગુણામૃતના સ્વાદથી રે, ગણતો મુજને નિત્ય સનાથ. સજનીં ૧૨
આપો દર્શન ધૈર્ય રહે નહિ રે, બહાલા ! વીત્યાં વર્ષ અગ્યાર. સજનીં ૧૩
વિરહે હૃદય બળે છે માહરું રે, નયને વહે આંસુની ધાર. સજનીં ૧૪
કરુણા કરી કરુણાળુ કાઢજો રે, મુજમાં ભર્યું હજી અહમેવ. સજનીં ૧૫
નિજનો ગણીને નરહરિ તારજો રે, વિનવે બ્રાણક આ શુદ્ધેવ. સજનીં ૧૬

—[૦]—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[આયિનમાસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, સુદ્રાલિષેક, ભોજન, થાળ, અર્ખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક દષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી

આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પાપાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આસમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નાસની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ, સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતઃહોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોનું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહા-રામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણચાર્ય પંડિતશ્રી રઘુનંદનજી વાંચે છે. કથાપછી સમાધિ-મંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ, સાયંસંધ્યા, જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવદ્પ્રાર્થના—મહિમ્નસ્તોત્ર ને જયશંકરસ્તોત્ર.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—ગત આશ્વિન સુદિ ૧૫-શરદ્પૂનમની રાત્રિએ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં પૂજ્યપાદશ્રીના નિજમંદિરસમીપની ફરસમા ગોકવેલ સિંહાસનપર પૂજ્યપાદશ્રીનાં છબીજી તથા પાંદુકજી પધરાવી સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓએ વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કર્યું હતું. સારખાદ પૂજ્ય સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજીએ “અનન્યભક્તિયોગ” અને રાસપંચાધ્યાયીને લગતું સુંદર પ્રવચન કર્યું હતું. પશ્ચાત્ સૌને દૂધ પહુવાનો પ્રસાદ તથા ચરણામૃત આપવામાં આવ્યા હતાં. કાર્તિક સુદિ ૧ ને દિવસ ખેસતા નવા-વર્ષનિમિત્તે સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓ તથા ગામનાં જિજ્ઞાસુ ગુરુબંધુઓ તથા બહેનોએ મળી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું યથાવિધ મહાપૂજન કર્યું હતું. સારખાદ સૌને ચરણામૃત તથા પ્રસાદ વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં.

સાંજરે શ્રી. માણિક્યવર્માએ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો સં. ૧૯૬૮ના નવા વર્ષનો સદુપદેશ વિવેચનપૂર્વક વાંચી સંભળાવ્યો હતો.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવેલી છે:—

૩૧. ૫૧-૦-૦ શ્રી. રઘુનાથ જાદવજી | ગાંધી-રાજદોટ, ૩૧. ૩૮-૧૨-૦ શ્રી. કેવળચંદ્ર કાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડલ, ૧૦-૦-૦ શ્રી. ગુણવંતસિંહ જાલમસિંહ-મુખર્ધ.

લઘુરુદ્ર:—આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી એક એક લઘુરુદ્ર કરવામાં આવેલ છે:—

શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુખર્ધ, ૩૧. શ્રી. બહાદુરભાઈ-ખાખરા.

રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી એકેક રુદ્રાભિષેક કરવામાં આવ્યો છે:—

શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી, શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-જેરાવરનગર,

શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી-ચોરખદર, શ્રી. મોરારજી જગનલાલ-કરાંચી.

ભોજન:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવનસેવામાં યાજ્ઞ ધરાવવા ઉપરાંત આનંદાશ્રમના વિદ્યાર્થીઓઆદિને મિષ્ટાન્નભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

૩૧. ૧૩-૧૨-૦ શ્રીમતી. નર્મદાબહેન-કુંડલા, (ગયા માસનું) ૬૧. શ્રી. ગિરધરલાલ વિક્રમદાસ,

૩૧. ૫૯-૪-૯ + ૧૧-૦-૦ એક ભક્તોજન-મુંબઈ (જોઠ માસના), ૩૧. ૧૪-૮-૦ શ્રી. હરજીવન
કેશવજી શાહ-મુંબઈ, ૩૧. ૨૯-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ, (ગયા માસના)
૩૧. ૫-૦-૦ બાઈ નાનીબાઈ તે સદ્ગત મણિલાલ મગનલાલનાં વિધવા-અમદાવાદ તરફથી
પ્રહ્લભોજનનિમિત્તે, ૩૧. ૫-૨-૦ ડૉક્ટર બહાદુરભાઈ-બાબરા. ૧૧ વિદ્યાર્થીઓના ભોજનના,
૩૧. ૮-૧૨-૦ શ્રી. હરિલાલ બહેચર વ્યાસ-વીસાવદર (વિદ્યાર્થીઓને ભોજન), ૩૧. ૪૮-૧૫-૯
એક ભક્ત-મુંબઈ, ૩૧. ૮-૧૨-૦ શ્રી. મણિશંકર પૂર્ણાનંદ તથા બહેન ઉજમબાઈ-અમદાવાદ,
શ્રી. વિષ્ણુલક્ષ્મીબહેન-અમદાવાદ ત્રણ મિષ્ટાન્નભોજન વિદ્યાર્થીઓને. અર્પણ કરેલા રકમના વ્યાજમાંથી.

થાળ:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા છે:—
૧-૪-૦ બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા-૩૧. ૨-૪-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ જૂનાગઢ ૨ થાળ.
૩૧. ૧-૪-૦ વિદ્યાર્થી જીવનલાલ અમૃતલાલ-ખરડીયા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-
વાંકાનેર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર-ખોટાદ. ૧-૪-૦ શ્રી. લાલજી ઝીણાભાઈ-
જૂનાગઢ. ૩૧. ૫-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ ચાર થાળ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. હરિલાલ
બહેચર વ્યાસ-વીસાવદર. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વકોલ-ખીલખા. ૧-૪-૦ શ્રી. આણંદલાલ
ગોવિંદજી વકીલ-પોરબંદર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી-જૂનાગઢ. ૩૧. ૫-૦-૦ બહેન
રૂક્મણી ગોરધનદાસ-મુંબઈ તરફથી સદ્ગત ભાઈ કાકુતી તિથિનિમિત્તે ૧-૪-૦ શ્રી. ઓધવજી
વાઘજી-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૧-૪-૦ શ્રી. લાતુશંકર
હરિશંકર-રાજકોટ ૨-૪-૦ શ્રી. ઉછરંગલાલ શંભુલાલ વોરા-(બે થાળ). ૧-૪-૦ શ્રી. અંબાશંકર
ભાઈશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. ૫-૦-૦ શ્રી. એક ભક્ત-મુંબઈ (ચારથાળ). શ્રી. મથુરાદાસ
પરમાનંદદાસ-પોરબંદર એક થાળ. અર્પણ કરેલા રકમના વ્યાજમાંથી.

અર્પણદીપક્રખાતે:—૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ.

—[*]—

પરચુરણ મેટ

આ માસમાં નીચે પ્રમાણે પરચુરણ મેટ આવેલી છે:—

૧-૪-૦ શ્રી. તખુલા પથુલા-ખીલખા
૧-૦-૦ ,, જટાશંકર બહેચર-જૂનાગઢ
૦-૪-૦ ,, જયાશંકર ગોકુલજી-ઉપલેટા
૦-૪-૦ ,, અમૃતલાલ લવજી-ગોંડલ
૩-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-
માંગરોળ
૦-૮-૦ ,, કેશવજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ
૦-૪-૦ ,, લાલજી ઝીણાભાઈ ,,
૫-૪-૦ ,, દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી
૦-૧૩-૦ ,, વિકુલદાસ ગોરધનદાસ-મુંબઈ
૦-૪-૦ ,, લાલજી ઝીણા-જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, ઉમયાશંકર મહાશંકર-ખાવળા

૧-૦-૦ શ્રી ચિ. કવીંદ્રરાય હર્ષદરાય-માંગરોળ
૧-૦-૦ ,, પૂ. પૂ. શ્રી. આત્મપ્રકાશજી-મોજીદ
૨-૧૦-૯ ચિ. હરિદાસ મુકુંદદાસ-મુંબઈ
૨-૧૦-૬ ,, દ્વારકાદાસ સીતારામ ,,
લીંબડીમાં શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવમાં આવેલી મેટ:
૧-૦-૦ શ્રી. મણિશંકર મહાશંકર-લીંબડી
૧-૦-૦ ,, દુર્ગાશંકર મણિશંકર ,,
૧-૦-૦ સૌ. બહેન ઉજમબાઈ
૧-૦-૦ ગં. સ્વ. ,, મુક્તા બહેન
૧-૦-૦ ,, ,, સાવિત્રી બહેન
૦-૪-૦ શ્રી. પ્રાણુલાલ રવિશંકર
૦-૪-૦ સૌ. બહેન જસુમતી બહેન

- ૦-૪-૦ શ્રી. મહાભાર્ત પ્રમાણકર
 ૦-૪-૦ ,, દર્શિતાસ દેશવલસ
 ૦-૨-૦ ,, નર્મદાશંકર ગવલ
 ૦-૨-૦ ,, ચંદ્રકાંત ગૌરીશંકર
 ૧-૦-૦ શ્રી શંકુશંકર પુરોહિતમ-નૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, ગેવિંદજી દયાભાર્ત-તાલાખા
 ૧-૦-૦ ,, માધવજી ગોવિંદ-વીમલર
 ૧-૧-૬ મિ પ્રવીણરાય મજલસ વનમાળી
 વસાણી દેલુતરશ્રી ૧૩ માસના
 નિવસનના
 ૦-૨-૧ મિ. પ્રવીણરાયનશ્રી પ્રસાદ ધર્મામારે
 ૦-૪-૦ મે ગાથા વચ્ચરી-આનંદાશ્રમ
 ૧-૦-૦ શ્રી. વલ્લભજી મેલનજી-ચણા
 ૦-૪-૦ બહેન રંજાબાઈ-પોરબર
 ૦-૪-૦ એક જામ
 ૦-૮-૦ શ્રી. શર્મિષ્ઠાસ દેશંકર-હંદ
 અખંડાપદનિમિત્તે
 ૦-૧-૦ બહેન મણિમાધ-બીલખા
 ૦-૦-૬ પચુગણ
 ૦-૨-૦ શ્રી. કનુભાઈ દેલતગિર
 ૦-૨-૦ બહેન દત્તગામ્-બીલખા
 ૧-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ દેશવલ
 મુળાઈ-અખંડાપદનિમિત્તે
 ૧-૫-૩ વકીલ આલુલાલ ગોવિંદજી-પોરબર
 ૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન આબુદલાલ ,,
 ૨-૦-૦ ,, વામનગાય જટારાંકર-પાટણ
 ૫-૫-૩ મિ. દ્વારમદાસ શીતાગમ-મુળાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. બાલાભાઈ દવાગમ રાવળ-લીલાપુર
 ૧-૦-૦ ,, ગોવિંદગમ અંબાગમ ,,
 ૦-૪-૦ ,, મળશંકર ગણેશજી ,,
 ૦-૪-૦ પચુગણ લેટ
 ૧-૧-૦ શાહના માધકાતરશ્રી લેટ
 હા. શ્રી. મળગાસ માધવલાલ બાસ
 ૨-૨-૦ જંજુમરના સાધકાતરશ્રી શીનાયજ્ય-
 તીની લેટના રા. શ્રી. અંબાલાલભાઈ
 ૪-૦-૦ કુતિવાપુના સાધકાતરશ્રી શીનાય-
 જ્યંતીની લેટના નીચે પ્રમાણે.—

- ૦-૬-૦ શ્રી. માનસિદ નયુસિદ
 ૦-૮-૦ ,, હરજીવન હંધિજી
 ૦-૮-૦ ,, ગમમગાદ પુરપોતમ
 ૦-૪-૦ ,, માવજી મૂળજી
 ૦-૪-૦ ,, કેશવલાલ દયાપુજી
 ૦-૪-૦ ,, સ્યામજી ગણેશ જાની
 ૦-૪-૦ ,, દેવરાજ રણેશ જાની
 ૦-૪-૦ ,, રઘુનાથસિદ ભગાનસિદ
 ૦-૪-૦ ,, રૂપસિદ દયાપુસિદ
 ૦-૪-૦ ,, સમગમિદ જલમગિદ
 ૦-૪-૦ ,, જેલગર વરજી
 ૦-૪-૦ ,, વીરસિદ દયાપુસિદ
 ૦-૩-૦ ,, રામરમિદ નારદમિદ
 ૦-૨-૦ ,, દત્તજી પ્રાણજીવન આજી
 ૧૨-૧૦-૩ શ્રીરામપૂર્ણિમાનિમિત્તે પૂન્યપા-
 શ્રીનં મહાપુત્રન થના આનંદમમમાં
 આવેલી લેટ.
 ૧-૦-૦ શ્રી દયાગસિદજી લાલસિદજી
 માકોર
 ૧-૦-૦ ,, જ. શ્રીચાત્રમપ્રસાદજી
 ૧-૦-૦ ,, વકીલ આબુદલાલ
 ગોવિંદજી સાખાણી
 ૧-૦-૦ ,, પ્રાણજીવન આબુદલાલ
 સાખાણી
 ૦-૮-૦ ,, અંબાશંકર તાપરશંકર
 વિવેકી
 ૦-૨-૦ ,, ભગવાનજી મનુભાઈ
 ચદારાણી
 ૦-૪-૦ ,, એક આનંદાશ્રમવાસી
 ૦-૪-૦ ,, જ. શ્રીજનપ્રકાશજી
 ૦-૪-૦ ,, દવાગમ મૂળજી
 ૦-૨-૦ શ્રી ચતુર્મુજી લાલજી
 ૦-૨-૦ ,, હરજનદામ હરજી
 ૦-૨-૦ ,, ત્રિભુવન વિદ્યજી દબે
 ૦-૨-૩ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૨-૦ ,, પડિત રતુનનજી નયુજી
 ૫-૦-૦ ,, એક લકત
 ૧-૦-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી
 ચદારાણી
 ૦-૪-૦ બહેન મણિબહેન
 ૦-૨-૦ ,, તારાબહેન.

માસિકના લજામની પહોંચ

શ્રી. ગિરિજાશંકર રતનજી પાઠક-શીહોર વર્ષ ૧૧	શ્રી નટવરલાલ નર્મદાશંકર ખોડુ ,, ૮-૯-૧૦
,, મણિલાલ હરખજી-ખીજડીયા ,, ૧૧	,, ગૌરીશંકર પ્રભુરામ અનીડા ,, ૧૦
,, ગિરિજાશંકર ગીગાભાઈ વકીલ-શીહોર,, ૧૦-૧૧	,, પ્રેમજી રાધવ જૂનાગઢ ,, ૧૧
,, છોટાલાલ જૂઠાભાઈ ,, ,, ૧૦-૧૧	,, મેઘજી રૂડા ,, ,, ૧૧
,, જટાશંકર ભાણજી ડોકટર-ચોરવાડા ,, ૧૧	,, જટાશંકર ત્રિભુવન ચણાડા ,, ૧૧
,, કરણસિંહજી લાલસિંહજી-જૂનાગઢ ,, ૧૧	,, ગોવિંદરામ પરમાણંદાસ માંગરોળ વર્ષ ૧૦
શ્રીરાણાકેજદાર ગુજરાતી નિશાળ	,, વિઠ્ઠલજી પ્રભુરામ અમરેલી વર્ષ ૧૦
હા. ધ. શ્રીઆત્મપ્રકાશજી-અખરલા ,, ૧૧	,, લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ ધોરાજી વર્ષ ૧૨
શ્રી. રતિલાલ રામજી-લાખણુડા ,, ૧૧	,, પ્રાગજી દેવજી કરાંચી વર્ષ ૧૧
,, જસુખલાલ શંભુલાલ વોરા-અમદાવાદ,, ૧૧	,, કરશનદાસ વસનજી પોરબંદર વર્ષ ૧૧
,, મોહનલાલ રામપ્રસાદ-ધાંટવડા ,, ૧૧	,, કરશનદાસ વસનજી ,, ,, ૧૧
,, વિનાયકરાવ સીતારામ-કાડીનાર ,, ૧૧	,, ગોકુલદાસ રાધવજી ,, ,, ૧૧-૧૨-૧૩
શ્રી. લબ્યાશંકર ભગવાનજી-પીપળા વર્ષ ૧૧	,, વિશ્વનાથ માધવજી ,, ,, ૧૧
,, જમનાદાસ મકનજી ઠાકર-દારકા ,, ૧૧	,, હિમતલાલ ચતુર્ભુજ ,, ,, ૧૧
,, નથુભાઈ કરશનજી ઉપાધ્યાય ,, ,, ૧૧	અહેન વિજયાલક્ષ્મી લક્ષ્મીશંકર ધંધુકા વર્ષ ૧૦
,, ચત્રભુજ લાલજી-અરવાળા ,, ૧૧	,, ચંદનગૌરી દુધીરભાઈ સરથાણા ,, ૧૧
,, કપિલરાય ભાઈશંકર ભટ્ટ-ભાવનગર ,, ૧૧	શ્રી. ભાણિકલાલ દામોદર ઉમરેઠ ,, ૧૦
,, લાલશંકર ભવાનીશંકર-માંગરોળ ,, ૧૧	,, પ્રેમજી આધવજી ભાણુવડા ,, ૧૧
,, ઉમિયાશંકર વલ્લભજી ,, ,, ૧૧	,, જ્ઞેશંકર કેશવજી ,, ,, ૧૧
,, કુરજી પ્રાગજી ,, ,, ૧૧	,, વ્રજલાલ વનમોળી દહાણું ,, ૧૧
,, ભગવાનજી દેવજી પંડ્યા ,, ૧૧	,, પરમાણંદ ગોપાલજી ,, ,, ૧૧
,, નાથાલાલ ખીમજી ,, ૧૧	,, શિવશંકર દયાજી પીલવાઈ ,, ૧૧
,, વશરામ જેઠા-વાલોત્રી ,, ૧૧	એન જમનાબાઈ રાજારામ આંટવા ,, ૧૨
,, દારકાદાસ ભગવાનલાલ-સાદરા ,, ૧૧	શ્રી. લાલજી નાગજી કુંડલા ,, ૧૧
,, હરજી ટીડા-જૂનાગઢ ,, ૧૧	,, કરશનદાસ જુઠાભાઈ રાંધનપુર ,, ૧૧
,, નારણદાસ જમનાદાસ-જમનજેઠપુર ,, ૧૧	,, મનસુખરામ જ્ઞેશંકર ,, ,, ૧૧
ભાણુજી મૂળજી ,, ,, ૧૧-૧૨	,, ભગવાનજી કાનજી ભાણુવડા ,, ૧૧
,, દોલતશંકર મૂળશંકર ,, ,, ૧૨	,, કાલિદાસ ઉકેલાઈ બિના ,, ૧૧
,, પરમાનંદ લાલજી દેવરાજ ,, ,, ૧૧	અહેન નર્મદાબાઈ કુંડલા ,, ૧૧
,, મંગળદાસ માધવલાલ વ્યાસ-સાદરા ,, ૧૦-૧૧	,, જડાવબાઈ લલુભાઈ ભાવનગર ,, ૧૧
,, ઇશ્વરલાલ અંબાશંકર ,, ,, ૧૦-૧૧	શ્રી. પ્રેમશંકર હરગોવિંદ સિદ્ધપુર ,, ૧૧
,, સોમજી વાલજી ખડીયા વર્ષ ૧૧	,, વિઠ્ઠલજી નારણજી વડોદરા ,, ૧૧
,, ભીમશંકર ભવાનીશંકર વાંકનેર વર્ષ ૧૦-૧૧	,, રામજી જુઠાભાઈ ઉપલેટા ,, ૧૧
,, જોધિતારામ જીવરામ સાદરા ,, ૧૦-૧૧	,, મણિલાલ દેવચંદ ભાવનગર ,, ૧૨
,, રવચંદ હરગોવિંદદાસ ,, ,, ૧૦-૧૧	,, સંવાઈલાલ રણુછોડલાલ અમદાવાદ
	હા. શ્રી. મા. ના. ચંદ્રારાણા વર્ષ ૧૦-૧૧
	(આકીનાં નામો હવે પછી છપાશે.)

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय પ્રવાહ ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

અર્ધા ઉપરાંત છપાઈ ગયો છે.

—:૦:—

અતિ અગત્યની સૂચના

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના હસ્તલિખિત દોહરાનો મોટો સંગ્રહ અપ્રસિદ્ધ છે તે છપાવવાનો છે; તે જે ગુરુબંધુને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ હસ્તલિખિત દોહરાની નોટ પ્રસાદરૂપે આપવા કૃપા કરી હોય તેમણે તે નોટ વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા-કાઠિયાવાડ આ શિરનામે વેદાસર મોટાથી આપવા શ્રમ લેવો, કે નથી છપવામાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે. ઉપયોગ થઈ રહેયો તે નોટ મોક્ષનાર બધુને પાછી મોક્ષવામાં આવશે.

—:૦:—

શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

આવૃત્તિ ચોથી.

પ્રથમમૂલ્ય રૂ. ૧-૧૪-૦

ટપાલખર્ચ રૂ. ૦-૧૧-૦

આ ગ્રંથ છપાતો હતો તે તૈયાર થઈ ગયો છે. તેની પૂર્વાધિ ને ઉત્તરાર્ધસંહિત જોઈતી પ્રતો મંગાવનારે પુસ્તકદીડ રૂ. ૨-૯-૦ મનીઝોડરથી મોકલી તે મંગાવી લેવી. વધારે પ્રતો મંગાવનારે દેવેપાર્સલથી મંગાવવાથી ખર્ચમાં કાપદો થશે કિમતપૂરતી રકમ મનીઝોડરથી મોકલવાથી કે જે દેવેપાર્સલથી મોકલવામાં આવશે.

શિરનામું:

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા (કાઠિયાવાડ)

—:૦:—

જાસ વિજ્ઞાપ્તિ

ગુરુપૂર્ણિમાને પૂજનમહોત્સવ એ આપણા પોતામાટેનોજ મહોત્સવ છે. આ મંગલપ્રસંગે જાણ લેવા આવનારાં એવાં આપણુ સૌની સગવડ યથોચિત સચવાય અને મહોત્સવના અંગની વ્યવસ્થા પણ યથોચિત જળવાય એ બહુ જરૂર છે. અને એજામાટે આપણુ સૌએ પરસ્પર સહકાર સાધવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. આ આવશ્યકતાને વિશેષરૂપે પહોંચી વળવામાટે સશક્ત ને સેવાભાવી બંધુઓને ખાસ વિજ્ઞાપ્તિ કરવાની કે તેઓ સેવાનો જાણ લેવામાટે પોતાનાં નામ અગાઉથી નીચેના શિરનામે લખી મોકલાવે વા રૂબરૂ નોંધાવે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ નવેમ્બર

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિદાલ રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિનંતિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામહ્યે મળતાં પુસ્તકો સંગ્રાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૃતિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર ક્રાંતિક સાસથી શરુ થાય છે, તે બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ ખીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-અધ્યાવાસ)

તરફથી

પ્રક્ટ થવું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

ઉદ્દેશ શ્રી ધાર્મિક ચુનરતી સમાજ નં. ૩૧૫, વિદ્યભાર્ગ રોડ, પ્રાંતસેન

- ૭ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યપ્રણીત કેટલાંક પુસ્તકોની કિંમત વિચારપનમાં જાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય જાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.)
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવતી રહેવા ઇચ્છનારે અંગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, તે રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ”માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુશ્રનો કરવા ઇચ્છનારાં જોએ અંગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં બેટ લવજન આદિ માસિકમાં અનુદાતાપ્રમાણે પ્રક્ટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રક્ટ કર્યા કરશે; છતાં બેટ આદિ મોકલનારાંજોએ પહેલે મેળતી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

૧૧ મું

ગ્રંથીર્થ

ક ૭ મો

૧૯૯૯

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

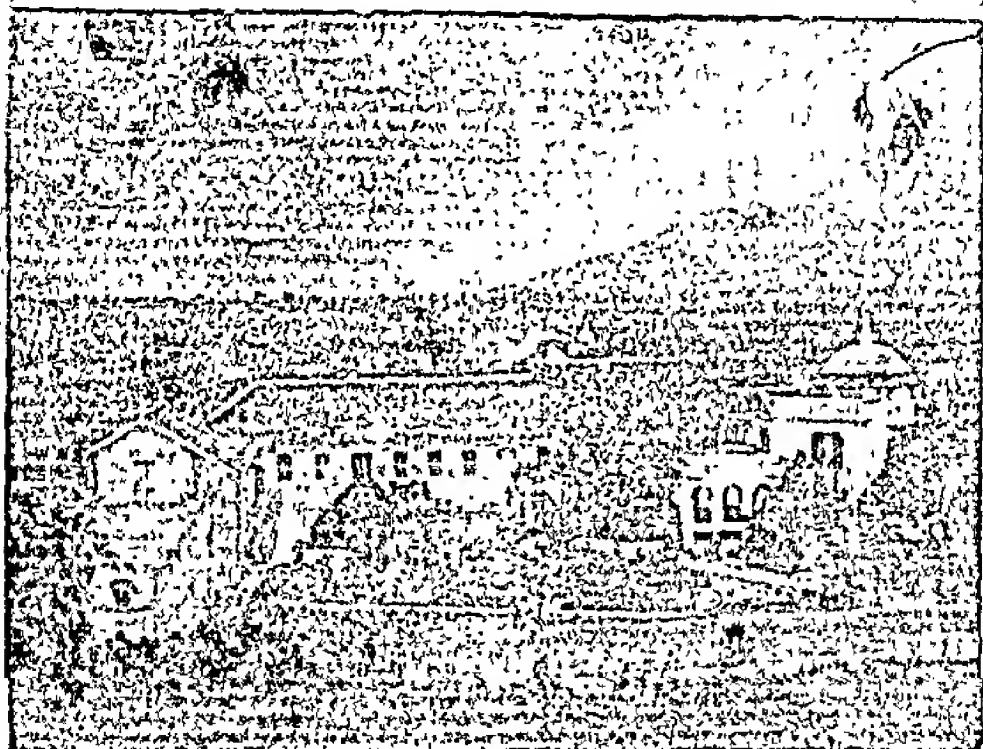
વાપિક લવાજમ

પોસ્ટોફિસ

૩૧-૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ ઇપઃ કલો જનાનાં સ્વધર્મસંદેષા ।

વિરોજતે પરમાત્મા સદ્ગુસ્નાયઃ સ્વરૂપતો યત્ર ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમદ્વાયલગ્નવાનના સ્વધર્મી દલિયુગને વિષે જનતાને
 સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં
 વેરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

જરૂરી નોંધ

“આનંદાશ્રમ” માસિક ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પોતાના ધ્યેયપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે. લઠાઈ શરૂ થયા પછી ઉત્તરોત્તર કાગળોના ભાવો વધતા ચાલ્યા છે. આવી માંઘવારી વેઠીને પણ આવતી ખોટ સહન કરીને લવાજમ વધાર્યા વિના સંસ્થાતરફથી તેનું પ્રકાશન ચાલુ છે, અને હજુ પણ લવાજમ તો નજ વધારવું એવો સંચાલકમંડળનો નિશ્ચય છે. વર્તમાનમાં કાગળોના ભાવ લગભગ સાતથી આઠ ગણા વધી ગયા છે, એટલે સંસ્થાને વધારે ખોટ ન ખમવી પડે ને ધર્મનો પ્રચાર ચાલુ રહે એ દૃષ્ટિથી આ માસથી “આનંદાશ્રમ” નું વાર્ષિક ત્રણ ફોર્મ-૨૪ પૃષ્ઠને બદલે બે ફોર્મ-૧૬ પૃષ્ઠમાં આવશે. ધોળા ઝેલ કાગળને બદલે રંગીન કાગળોમાં છપાશે. આશા રાખીએ છીએ કે “આનંદાશ્રમ” નો વાર્ષિકવર્ગ આટલામાં સંતોષ પામે.

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથપ્રાર્થના.	૧૭૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૭૪
૩	ક્રાંતિકી પૃણિમાનો શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ.	૧૭૫
૪	શ્રીનાથસંવત્સર ૮૫ની ક્રાંતિકીપૃણિમાના પર્વપ્રસંગના મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ.	૧૭૭
૫	કૃતાર્થતા અને કૃતજ્ઞતા.	૧૮૧
૬	જીવનમાં ઉતારવાળેવું.	૧૮૨
૭	વિશ્વશાંતિઅર્થે શ્રીનાથપ્રભુપ્રતિ પ્રાર્થના.	૧૮૨
૮	એક સમર્પણ.	૧૮૩
૯	ચક્ષુદાન.	૧૮૩
૧૦	ભગવદ્કૃપા અને ભક્ત.	૧૮૪
૧૧	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૮૭
૧૨	હાલની તાવની ખીમારીમાટે અકસીર ઉપાય.	૧૯૦
૧૩	પરચુરણ ભેટ.	૧૯૦
૧૪	સં. ૧૯૯૯ની ક્રાંતિકીપૂનમના મહાપૂજનની ભેટ.	૧૯૭

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વે પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાસ્પક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તાંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ જોષ્ણદાસ દેશાષ્ટ, વેદાંતબુદ્ધિ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ
સહતાંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હાટ્ટાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા

શ્રીભગવતસિંહજી ધલેદિદક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેણ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું-ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૯-ભાગશીર્ષ

[અંક ૭]

શ્રીનાથપ્રાર્થના^૧

(વંગાલો)

નાથ તુમિ સર્વસ્વ આમાર, પ્રાણાધાર સારાત્સાર;
નાહોં તોમા વિને કેહ ત્રિમુવને, બોલિવાર આપનાર. નાય૦ ૧
તુમિ સુખ શાંતિ સહાય સંબલ, સંપદ ऐश्वर्य જ્ઞાન બુદ્ધિવલ;
તુમિ વાસગૃહ આરામેર સ્થલ, આત્મીય વંધુ પરિવાર. નાય૦ ૨
તુમિ રૂઢકાલ તુમિ પરિત્રાણ, તુમિ પરકાલ તુમિ સ્વર્ગધામ;
તુમિ શાસ્ત્રવિધિ ગુરુ કલ્પતરુ, અનંત સુખેર આધાર. નાય૦ ૩
તુમિ હે ઉપાય તુમિ હે ઉદ્દેશ્ય, સ્ત્રુષ્ટા પાતા તુમિ હે ઉપાસ્ય;
દંડદાતા પિતા સ્નેહમયી માતા, ભવાર્ણવેર કર્ણધાર. નાય૦ ૪

ટીપ કેડ=કોઈ સંબલ=સાધનભાગમાં નિર્વાહક.

૧ ભાવાર્થઃ—હે નાય! આપ અમારા સર્વસ્વરૂપ, પ્રાણના આધારસ્વરૂપ ને સારના પણ સારરૂપ—સર્વોત્કૃષ્ટ તત્ત્વસ્વરૂપ—હો. ત્રણે લોકમાં ‘અમારા’ એમ કહેવામાટે આપના વિના કોઈ નથી એવી થોભતા એક આપમા છે, આપના વિના ખીલને અમારા કહેવો જઈએ તો તે સદા અમારા રહી શકે એમ નથી, કેમકે તે વિનાશી છે; ને આપ તો નિત્ય-ત્રિપ્રાણાધાર્ય-હો. આપ મુખાપ

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

તમારું માનેલું સર્વસ્વ ત્યજી દેતાં તમે ધ્યેય કે જ્ઞેયરૂપેજ અવશ્ય રહેશો.

પરમાત્માભિમુખવૃત્તિ આરૂઢ થતાં પરમાત્મદર્શન થઈ જીવનો વિરહાગ્નિ સદાને માટે શાંત થાય છે.

હૃદય પવિત્ર ને સુસ્થિર થતાં તેમાં પરમાત્માનો આવિર્ભાવ થવો સુલભ છે એમ પ્રાજ્ઞો કહે છે.

હૃદયને વિશેષ શુદ્ધ, વિશેષ સ્થિર, વિશેષ સૂક્ષ્મ ને વિશેષ શાંત કરવાથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરવાની તેમાં યોગ્યતા આવશે.

પૂર્વાપરનો વિચાર કર્યાવિના વ્યવહાર બહુ વધારવો નહિ. પ્રત્યેક કામમાં બની શકે તેટલું પરિણામ વિચારીને વર્તવાનો સ્વભાવ રાખવો.

સંસારના સર્વ વિષયોમાં રહેલાં દુઃખોને તથા દોષોને તીવ્ર વિવેકવડ વારંવાર જોયા કરવાં, ને પોતાના હૃદયમાં સુવૈરાગ્યને વધારવો.

જનસંગ રાગદ્વેષને વધારનાર છે, અને જનસંગનો પરિત્યાગ રાખી શુદ્ધ ભાવથી એકાંતમાં પરમાત્માનું દમરણધ્યાન તથા શાસ્ત્રવાચનાદિ કરવાથી મનની શાંતિમાં ને સુખાનુભવમાં વધારો થાય છે, તથા અંતઃકરણની યોગ્યતા ને પ્રતિક્ષા વધે છે.

પરદોષ જોવા નહિ, ને કોઈની આગળ તે કહેવા નહિ.

કોઈ નિમિત્તથી મનને ખેદને કે રીસને વશ ન થવા દેવું.

સરસતા ને સાદાઈ રાખવાં. સહનશીલતા રાખવી.

સૂક્ષ્મદષ્ટિવડે પોતાના મનના ને ઈન્દ્રિયોના દોષો જોવા, અને તેનો પરિત્યાગ

કરવા ધૈર્ય, દૃઢતા ને સાવધાનતાથી પ્રયત્ન કરવો, તથા મનને સર્વદા કર્તવ્યપરાયણ રાખવું. આમ વર્તવાથી ચિત્તની યોગ્યતામાં વધારો થાય છે.

દશ્યવિષયોમાં દોષદર્શન કરી તેમાં રહેલા રાગદ્વેષ શમાવવાથી તથા પ્રિયતમ પરમાત્માનું ધ્યાન પ્રીતિપૂર્વક કર્યા કરવાથી મનની સ્થિરતા થાય છે.

વૃક્ષાસનથી પ્રાણનો નિરોધ કરવાનું સામર્થ્ય વધે છે, બ્રહ્મચર્ય પાળવામાં તે સાહાય્ય કરે છે, ને શરીરનું અમરોગ્ય સુધારે છે.

સામાન્ય કેવળકુંભકમાં અનાહતચક્રમાં કે મનચક્રમાં પ્રાણવાયુ સ્થિર થાય

શાંતિસ્વરૂપ, મંદદ કરનાર, અમારા સાધનમાર્ગમાં નિર્વાહક, સંપદ્મ, ઐશ્વર્યસ્વરૂપ, જ્ઞાનસ્વરૂપ ને ખુદ્ધિના બલસ્વરૂપ છે. આપ આરામતા સ્થાન એવા નિવાસગૃહરૂપ છે. અમારા નિકટના ખંધુ ને પરિવારસ્વરૂપ છે. આપ વર્તમાનકાલસ્વરૂપ છે, ને રક્ષણ પણ આપ છે. આપ લવિષ્યકાલરૂપ છે, ને સ્વર્ગધામરૂપ પણ આપ છે. શાસ્ત્રવિધિરૂપે પણ આપ છે ને કટપતરુસમાન સદ્ગુરુ પણ આપજ છે. વળી અનંત સુખતા આધારરૂપ, પણ આપજ છે. આપ ઉપાયરૂપ-સાધનરૂપ-છે ને સાધનવડે પ્રાપ્ત થવાયોગ્ય ફલરૂપ પણ આપજ છે. સર્જક, પાલક ને ઉપાસના કરવાયોગ્ય આપ છે. અમારા હિતમાટે આવશ્યક દંડ આપનાર પિતાસ્વરૂપ, અમારી જીવનવલ્લીને પોષનાર સ્નેહાળ માતાસ્વરૂપ ને મવસાગરના તારક નાવિકસ્વરૂપ-આચાર્ય-સદ્ગુરુ-એ દેવત્રયી-માતા પિતા ને આચાર્ય-રૂપ આપજ છે.

છે, અને ઉત્તમપ્રકારના કેવલકુંભકમાં પ્રાણવાયુ હૃતપદમાં, ત્રિકૃટીમાં કે બ્રહ્મરંધ્રમાં રહેલા બ્રહ્મમાં વિલીન થવાજેવો થાય છે.

શાસ્ત્રોક્ત કર્મ શાસ્ત્રવિધિથી કરવું તે હિતકર થાય છે.

બ્રહ્મરના સંન્યાસના કરતાં આંતરનો સંન્યાસ દશકાલ જેતાં વધારે હિતકર ગણાય છે.

ચિત્તનો જય ભૂમિકાપૂર્વક કરાય છે નીચલી ભૂમિકાનો જય કર્યાવિના જે ઉપલી ભૂમિકાનો અભ્યાસ કરવામાં આવે તો તે અભ્યાસીનો અભ્યાસ સફળ થતો નથી, પણ તેને રોગ, લય, મૂર્ચ્છા કે અશ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય છે.

નેત્રની વૃત્તિ સામાન્યપણે નિમેષાન્નેષરહિત નાસાગ્રપર રાખી મનોવૃત્તિ હૃદય કે બ્રહ્મરંધ્રમાં સ્થિત બ્રહ્મમાં સ્થિર રખાય તે ઉત્તમ પ્રકાર ગણાય છે.

(ચાલુ)

—[*]—

કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ

[સ્થન- શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલણા]

ગયા આશ્વિનમાસના અંકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કાર્તિકસુદિ ચૌદસ, પૂર્ણિમા ને વદિ એકમ એમ ત્રણ દિવસપર્યંત પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના મહાપૂજનમહોત્સવનો તથા તેને અંગે આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનો સાસ્ત્રિક કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો આ મગળ પ્રમગ્નો લાલ લેવામાટે મુળપદ, કરાચી, તથા ગુજરાતકાશિયાવાડમાથી ગારારે ૨૫૦ બધુબહેનો આવ્યાં હતાં.

કાર્તિકસુદિ ૧૩ની રાત્રિએ શ્રવણમંદિરમાં નિયતમયે મૌ એકત્ર થયાં હતાં, અને શ્રીમહારાણીદાસભાઈએ મહાપૂજનમહોત્સવને લગતા પ્રગ્તાવને અનુલક્ષી લાવવાહી વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું, જે આ અંકમાં અન્યત્ર આપવામાં આવેલ છે.

પાછળના ડેટલાક આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજનાપ્રમાણે આ વેળા પણ ઉત્સવના દિવસોમાં પ્રાતઃસ્મરણ, ભજનકીર્તન, યોગાસનો, સંધ્યાદિનિત્યકર્મ, વેદપાઠ, જપ-ધ્યાન-ધ્યાન, વ્યાખ્યાનપ્રવચન, શ્રીષ્ટમંત્રનો જપ આદિ ક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આવનાર બધુ-બહેનોએ યથાશક્તિ પ્રેમપૂર્વક ભાગ લીધો હતો.

કાર્તિકસુદિ ૧૫ રવિવારને દિવસે ૧૦ વાગે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો સમય હોય તે પહેલા આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામતિમતાતનુધર્મચિલાલપના શાસ્ત્રીઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ આદિએ વેદમંત્રોના પાઠવડે મગલાચળુ કર્યું હતું ત્યારબાદ શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માનું પોહગોપચારવડે વૈદિક વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું પૂજનમાં વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશન્તિઓ તથા ભાવમય સ્તુતિપ્રાર્થનાનાં ભજનો બોલાતા હતા મહાપૂજનનું કાર્ય સમાપ્ત થયા પછી શ્રીમાન મહારાણીદાસભાઈએ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીપ્રણીત દોહરા-“શ્રીનાયકસુવોધમાલા”-ના ડેટલાક ભાગનું તથા પોતે લખેલા ને લાવનગંગવાળા ક્ષી છવનરામ મકનજી ભટ્ટે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલા શ્રીઉપદેશઅંથાવલિના “કર્મ અને તેનું ફલ” નામના ૧૦૨મા અંકનું વાચન કર્યું હતું અવશિષ્ટ ભાગનું વાચન સાંજરે કર્યું હતું.

સાધનક્રમના દિવસોમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવના નિજમંદિરમાં ઈષ્ટમંત્રના જપની યોજના.

પણ ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, જેમાં લિન્ન લિન્ન અંધુઓએ એક કલાક ધૂપદીપસાથે જપ કરવામાં યથાશક્ય લાલ લીધો હતો.

કરાચીથી કેટલાક ગુરુઅંધુઓ સત્સંગતો લાલ આપવામાટે પૂજ્ય સ્વામી શ્રીસિદ્ધનાથજી મહારાજને તેડી લાવ્યા હતા, જેમણે પોતાની મધુરવાણીવડે શાંતિપૂર્વક દૃષ્ટાંતોસાથે વેદાંતનાં રહસ્યમય વ્યાખ્યાનોતો લાલ આપ્યો હતો.

સાધનક્રમના દિવસોમાં નીચેના વક્તાઓએ લિન્ન લિન્ન વિષયોપર વ્યાખ્યાન કર્યાં હતાં:-

વક્તાનું નામ

વિષય

- ૧ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ
વેદાંતભૂપણ. મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ. શ્રીમનાથસુબોધ-
માલાનું વાચન તથા શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના
૧૦૨મા અંકનું વાચન.
- ૨ પૂજ્યપાદ સ્વામીશ્રી સિદ્ધનાથજી
વેદાંત.
- ૩ શ્રી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ
વનસ્પત્યાહાર.
- ૪ શ્રી. દોલુભાઈ દવે
સાંખ્યસિદ્ધાંત.
- ૫ ડૉ. શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ
શ્રીમદ્ભાગવતસંબંધે.

શ્રીકાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહોત્સવના ત્રણે દિવસોદરમ્યાન નીચેના ગૃહસ્થોત્તરકથી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત આનંદાશ્રમવાસીઓ તથા પૂજનમહોત્સવનો લાલ લેવા આવેલ સૌ જિજ્ઞાસુ અંધુબહેનોને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં.

૧ કાર્તિકસુદિ ૧૪ શનિવાર એક ભક્તગ્ન-મુંબઈ

૨ કાર્તિકસુદિ ૧૫ રવિવાર સદ્ગત શેઠ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી હા. છગનલાલ વાલજીભાઈ,
જામનગર, આનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમના વ્યાજમાંથી.

૩ કાર્તિકવદિ ૧ સોમવાર સદ્ગત શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ ઠક્કર હા. શ્રી. ઇંદુકુમાર,
ભાયાલાલ ભાવનગર.

શ્રીમહાપૂજનમહોત્સવપ્રસંગે નીચેની વસ્તુઓ બેટરૂપે આવેલી હતી:-

૧ સદ્ગત શેઠ રવજી દેવજી હા. શ્રી. છગનલાલ વાલજીભાઈ-જામનગર એમના તરફથી
ભોજનમાં વપરાતો સર્વ પ્રકારનો મસાલો, તથા એલચી, કેશર-કપૂર.

શ્રી. જ્યેષ્ઠારામ પીતાંબર ભટ્ટ-સાણંદ, હાલ અમદાવાદ, એમના તરફથી ચેવડામાટે મોળા
મમરા મણ ૧

કાર્તિકી પૂર્ણિમાને દિવસે મિન્ન મિન્ન સ્થળે થયેલ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન

પોરબંદર, મોજીદડ, લીંબુડા, કરાચી, દ્રાક્ષ ને અમદાવાદનાં આનંદાશ્રમોમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું કાર્તિકીપૂર્ણિમાને દિવસે વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સિવાય મુંબઈમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુશુક્રમંડળે શેઠ ચત્રભુજ ડાળીદાસને ત્યાં તથા શ્રી.મંગળદાસ ભક્તને ત્યાં ખોરીવલીમાં એમ બંને સ્થળે વિધિપૂર્વક શ્રીસદ્ગુરુપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

લીંબુડી ને જંબુસરમાં પણ ગુરુઅંધુઓ તથા બહેનોએ મળી વિધિપૂર્વક શ્રીસદ્ગુરુપૂજન કર્યું હતું.

કરાચી આનંદાશ્રમમાં ત્રિપુરીપૂર્ણિમા-કરાચીના ગુરુઅંધુઓએ આનંદાશ્રમમાં કાર્તિકી પૂર્ણિમાને દિવસે એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધિ ઉત્સાહપૂર્વક મહાપૂજન

કર્ચું હતું, જેમાં આશરે ૨૦૦ બંધુબહેનોએ લાભ લીધો હતો.

મહાપૂજનપહેલાં સૌએ જપ-ધ્યાનાદિ કર્યાં હતાં. સારપછી ભૂરોએ વેદમંત્રોના ઉચ્ચાર-વડે વાતાવરણને શાંત ને દિવ્ય બનાવ્યું હતું. પછી ષોડશોપચારવિધિથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીનું મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. મહાપૂજન ચર્ચ રહ્યા પછી ભિન્ન ભિન્ન બધુઓએ શ્રીદક્ષિણા-મૂર્તિસ્તોત્રવડે તથા અન્ય સંસ્કૃતશુભરાતીપદોવડે સ્તુતિપ્રાર્થના કરી હતી.

પછી શ્રી. મગજપ્રસાદ જાપાએ આપણી ફરજ તથા શ્રીટોકરશીભાઈ ચંદ્રારાણાએ ઉપનિષદોનો ઉપદેશ આ વિષયઉપર વ્યાખ્યાન કર્યો હતો.

સારખાદ સર્વેએ સાથે મળી હોમ કર્યો હતો.

હોમક્રિયા પૂર્ણ થયાપછી જે બાળકોએ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથે લખેલો “અંગદને હતુમાનનો ભક્તિપોષકસવાદ” પરંપર ચર્ચો વાતાવરણ ભક્તિમય બનાવ્યું હતું.

પછી ભજનકીર્તન, ધૂન, આગતી, મનપુષ્પાંજલિ આદિ કરી પ્રભાદ લઈ સૌ પોતપોતાના રથાને ગયા હતા. આમ સવારનો કાર્યક્રમ સવારના ૮૫ વાગ્યાથી શરૂ થઈ પાંચ કલાક સુધી ચાલ્યો હતો.

રાત્રિએ દેવદીવાળીના તહેવારની પણ વિશેષતા માની પૂજ્યપાદશ્રીના સિદ્ધાસનની આસપાસ વીજળીની રોશની કરી હતી.

રાત્રિના કાર્યક્રમના આરંભમાં વૈદિક શાંતિપાઠ થયા બાદ બધુબહેનોએ કીર્તનો કર્યાં હતાં, જેમાં શ્રીએચસાધક અધિકારિવર્ગના અગ્રગણ્ય કીર્તનકાર બધુઓએ પણ સારો લાભ લીધો હતો ને આપ્યો હતો.

પછી શ્રી. મગનલાલભાઈ, શ્રી વલ્લભદામભાઈ અને શ્રી. પુરુષોત્તમદાસભાઈએ પ્રાસંગિક વ્યાખ્યાનો કર્યાં હતાં. શ્રી રામજીભાઈના કિશોરપુત્ર ચિ. બાલુભાઈ પણ સ્પૃશ્માંપૂર્યના વિષયપર નીકરપણે ભાવપૂર્વક બોલ્યા હતા સારખાદ સર્વેએ પૂજ્યપાદશ્રીની સમૂહપ્રાર્થના કરી હતી.

છેવટ સંમાપ્તિમાં શ્રી હીરજીભાઈ ચંદ્રારાણાએ વ્યવસ્થાપકતરીકે પ્રસંગેનો ઉપસંહાર કર્યો હતો. પછી સૌ પ્રસાદ લઈ વિદાય થયા હતા. આમ રાત્રિના ઉત્તમવમાં ત્રણ કલાકનો કાર્યક્રમ ચોખ્ખો હતો.

—————[*]—————

શ્રીનાથવસંતસર ૮૫ ની

કાર્તિકીપૂર્ણિમાના પર્વપ્રસંગના મહાપૂજનમહોત્સવનો પ્રસ્તાવ

[લેખક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

શ્રીમન્મંડરાચાર્યભગવાને કહેયું છે કે:—

દુર્લભં ત્રયમેવૈતદ્ દૈવાનુમદ્દહેતુકં ।

મનુષ્યત્વં મુમુક્ષુત્વં મહાપુરુષસંત્રયઃ ॥ ૧ ॥

તેનો અર્થ એ છે કે આ જીવનોકલે વિશે જીવને આ ત્રણ વસ્તુનો લાભ મળવો મલો કઠિન છે. તે વસ્તુઓમાં પહેલી મનુષ્યપણું બીજી મુમુક્ષુપણું અને ત્રીજી મહાપુરુષનો સાચો આશ્રય છે.

સાધારણપણે કાઠપિણ વસ્તુનો, લાલ તેને અનુરૂપ પુણ્યકર્મો કર્યાથી તેમના ફળરૂપે મળી શકે.

જે વસ્તુનો લાલ મળવો કઠિન હોય તે વસ્તુના લાલમાટે કરવાનાં પુણ્યકર્મો કદાચ ભારે હોય.

પણ અનુરૂપ પુણ્યકર્મો કરવાથી જે વસ્તુનો લાલ કઠિન મનાતો હોય તે પણ મળી શકે ખરો.

અનુરૂપ પુણ્યકર્મો કર્યાથી પણ ધૃશ્વિરના અતુગ્રહવિના જેનો લાલ નજ મળી શકે એવી ત્રણ વસ્તુઓ મનુષ્યપણું, મુમુક્ષુપણું અને મહાપુરુષનો સાચો આશ્રય છે.

જીવને મનુષ્યપણું મળવું એ એ ત્રણમાં પહેલી દુર્લભ વસ્તુનો લાલ છે.

પછી મુમુક્ષુપણું મળવું એ એ ત્રણમાંની બીજી દુર્લભ વસ્તુનો લાલ છે.

અને મહાપુરુષનો સાચો આશ્રય થવો એ એ ત્રણમાંની ત્રીજી દુર્લભ વસ્તુનો લાલ છે.

સારાસાર વિચાર કરવાના સામર્થ્યવાળા બુદ્ધિ બહુધા મનુષ્યનેજ ખીલે છે તેથી તેવી ખીલેલી બુદ્ધિવાળું મનુષ્યપણું મળવું તેને પહેલી દુર્લભ વસ્તુનો લાલ કહેલો છે.

એવી બુદ્ધિવડે સારાસારનો વિચાર કરી નિઃસાર છતાં સારવાળા જણાતા સંસારમાંથી છુટવાની ઇચ્છાવાળું મુમુક્ષુપણું મળવું એ પહેલી દુર્લભ વસ્તુથી ચડિયાતી કાટિની બીજી દુર્લભ વસ્તુનો લાલ કહેલો છે.

આ બીજી કાટિની દુર્લભ વસ્તુનો લાલ થવા છતાં શ્રીધૃશ્વિરની વિશિષ્ટ કૃપાવિના જેનો લાલ અશક્ય છે તે સાચા મહાપુરુષના સમાગમનો છે.

ક્ષુધા લાગી હોય તેજ સમયે નિર્જન વનમાં જેમ અન્નફળનો લાલ દુર્લભ ગણાય છે તથા તૃષા લાગી હોય તે સમયે નિર્જન વનમાં જેમ જળનો લાલ દુર્લભ ગણાય છે તેમ મનુષ્યને મુમુક્ષા ઉપજી હોય તે સમયે આ સંસારારણ્યમાં સાચા મહાપુરુષનો ભેટા થવો મહાદુર્લભ છે.

પણ ખરી ક્ષુધા લાગી હોય તેનેજ સિદ્ધ અન્ન તથા ફળના લાલની ખરી કિંમત અંકાય છે તથા ખરી તૃષા લાગી હોય તેનેજ મિષ્ટ જળના લાલની ખરી કિંમત અંકાય છે તેમ ખરું જોતાં જેને ખરી મુમુક્ષા ઉપજી હોય તેનેજ ખરા મહાપુરુષના સમાગમની ખરી કિંમત અંકાય છે.

ખરા મહાપુરુષનું લક્ષણ વિચારતાં જીવમાત્રને પુરુષસંજ્ઞાની અપેક્ષાએ ધૃશ્વિરજ મહાપુરુષ છે. તેથી લીલાવડે પુરુષશરીરને ધારણ કરી રહેનારા ધૃશ્વિરજ ખરી રીતે મહાપુરુષની સંજ્ઞાને યોગ્ય છે.

તથા જીવલાવથી છૂટી ધૃશ્વિરલાવને પામી રહેનારા પુરુષ પણ મહાપુરુષની સંજ્ઞાને યોગ્ય છે.

એવા મહાપુરુષનો સમાગમ થયા પછી તેને મહાપુરુષરૂપે જાણી તેનો ખરો આશ્રય થવો એ શ્રીરાંકરાચાર્યલગવાને દુર્લભ કહેલી ત્રણમાંની ત્રીજી વસ્તુ છે, પણ એ ત્રીજી દુર્લભ વસ્તુના ક્રમનો વિચાર કરીને જો એ પેટાવિભાગ કરવામાં આવે તો પહેલા વિભાગમાં મહાપુરુષના સમાગમનો અને બીજા વિભાગમાં તેમના ખરા આશ્રયનો સમાવેશ થતાં તે એકજ વસ્તુમાં ખરી રીતે એ વસ્તુનો લાલ ગણવાજેવું છે.

પોતાની બુદ્ધિનું ડહાપણ છોરીને મહાપુરુષને વિષેના આયંત ભક્તિભાવ પુરઃસર તેઓ

આજ્ઞા કરે તેવાજ આચારવિચારને પોતાના કરી રહેવું એ મહાપુરુષનો ખરો આશ્રય વા શરણાગતિ છે.

ને કે આ ત્રણે લાલ શ્રીધશ્વરના અનુગ્રહવિના એકલાં પુણ્યકર્મ દરવાથી મળે એવા નથી એમ શ્રીશંકરાચાર્યભગવાનને કહેવું છે.

પણ આ ત્રણમાંના ત્રીજો લાલ તો શ્રીધશ્વરની વિશિષ્ટ પ્રકારની અનુકંપા અનુગ્રહ કે કૃપાવિના નજ મળે એવો છે એમ હું માનું છું.

પણ આ તો સર્વે જીવોને હાથ પડે એવો સર્વસામાન્ય નિર્દેશ છે.

આપણા પોતાના સંબંધમાં વિચાર કરીએ તો મહાપુરુષનો સમાગમ તો આપણને સર્વેને સદંત્ર માંપડેલો છે એ પ્રત્યક્ષ છે.

અને ઉપરનું મનુષ્યપણું છતાં સારામારના નિશ્ચયવાળા જે ભુદ્ધિને લીધે ખરું મનુષ્યત્વ ગણાય તે ભુદ્ધિ અને મુમુક્ષુતાનું તો સ્વરૂપ પણ આપણને તો મહાપુરુષે સમગ્રજનું ત્યારે જાણ્યું એ પણ પ્રત્યક્ષ છે.

આ જોતાં આપણી મથિનો શ્રીધશ્વરનો અનુગ્રહ પણ કાંઈ વિશિષ્ટથી પણ વિશિષ્ટ પ્રકારનો છે એ પણ પ્રત્યક્ષ થયું છે.

પણ ખરી કૃપાવિના નિર્જનવનમાં અજડળના લાલની ખરી કિમત અંકાય નહિ તથા ખરી કૃપાવિના નિર્જનવનમાં મિષ્ટજળના લાલની ખરી કિમત જેમ અંકાય નહિ તેમ ખરા મનુષ્યત્વવિના તથા ખરી મુમુક્ષુતાવિના નિઃસહાય સંમારારણ્યમાં મહાપુરુષના સમાગમની પણ ખરી કિમત અંકાય નહિ આ વાતમાં કાંઈ સંદેહ કરવાસરખું નથી.

આમ હોવાથી ખરા મનુષ્યત્વના તથા ખરા મુમુક્ષુત્વના લાલવાળાને મહાપુરુષના સમાગમનો લાલ મળે ત્યારે તેને મહાપુરુષનો જેવો ખરો આશ્રય થાય છે તેવો ખરો આશ્રય આપણે કરી શક્યા ન હોયએ તો આશ્ચર્યમરખું નથી.

પણ તેથી નિરાશાને વશ થવાની પણ અગત્ય નથી.

એએશ્રીની વિશિષ્ટ કૃપાનો વિચાર કરતાં હજી આજ પણ આપણે ખરો આશ્રય કરશું તો હજી જાણ હાથથી છેક ગઈ નથી લાંસુધીમાં આપણે કૃતાર્થતા મેળવી શકીશું.

મહાપુરુષનો ખરો આશ્રય કરી રહેવામાટે મહાપુરુષના શારીરિક સમાગમની જો કે પ્રથમ તો મુખ્ય અને ખરી અગત્ય છે.

પણ એક વાર પણ જો એવો સમાગમ મળી ચૂક્યો તો પછી તો મુખ્યપણે માનસ સમાગમનીજ ખરી અગત્ય છે.

એવો સમાગમ આપણી પોતપોતાના વર્તમાન શરીરમાં સ્થિતિ છે અને તેથી મહાપુરુષના સમાગમની સ્મૃતિ ઉપસ્થિત છે લાંસુધીમાં જો આપણે સાધી રહેશું અને તેમ કરીને જો તેએશ્રીનો ખરો આશ્રય પણ સાધી રહેશું તો હજી જાણ છેક હાથથી ગઈ નથી.

આમ કહીને -હું એમ તો કહી શકું એમ નથીજ કે જો આપણે તેમ નહિ કરીએ તો શ્રીધશ્વરની વિશિષ્ટ પ્રકારની કૃપાના યોગે આપણે મેળવેલ મહાપુરુષના સમાગમનો લાલ આપણે કેવળ ગુમાવી બેઠા છીએ.

મહાપુરુષના સમાગમના લાલને યોગે આપણે એએશ્રીનું જે કંઈ પૂજનઅર્ચન કરી શક્યા છીએ તથા હજી કરીએ છીએ તે આપણા પુણ્યકર્મનો ત્યારે પરિપાક થશે ત્યારે આપણને ચરમ કૃતાર્થતા સાંપડે એવા સંજોગો આપોઆપ ઉપસ્થિત થશેજ.

અથવા ખરા મનુષ્યત્વને અભાવે તથા ખરા મુમુક્ષુત્વને અભાવે પણ મહાપુરુષનો સમાગમ શ્રીધૃશ્વરની જે વિશિષ્ટ કૃપાવડે આપણને વર્તમાન ક્ષણે સાંપડ્યો તે વિશિષ્ટ પ્રકારની કૃપાવડેજ આપણને કૃતાર્થતા સાંપડે એવાં સંજોગો હવે પછીની કોઈ ક્ષણે આપોઆપ ઉપરિચિત થાય તો તે પણ સર્વથા શક્ય તથા સંભવિત છેજ.

પણ આ ક્ષણેજ એટલે વર્તમાન ભવમાંજ જે કૃતાર્થતાની ક્ષણ સાંપડવાનો આપણો મનોરથ હોય તો આપણે આપણા લક્ષ્યથી પણ એઓશ્રીનો ખરો આશ્રય આ ભવમાંજ સાધી રહેવું જોઈએ એમ મારા કહેવાનો ભાવ છે.

જે મહાપુરુષનો સમાગમ શ્રીધૃશ્વરની વિશિષ્ટ પ્રકારની કૃપાને યોગે આપણને સાંપડ્યો છે તે મહાપુરુષ ખરા મહાપુરુષ હોવા સંબંધમાં તો હું માનું છું કે એકવાર પણ એમનાં દર્શન જેમને સાંપડ્યાં હશે તેમના મનમાં શંકાનો પડછાયો પણ રહેવા પામ્યો નહિ હશે.

ધૃશ્વરતા રગરગમાં વ્યાપી એમને

અક્ષુવિષે તો પ્રસિદ્ધ એ પરખાય જો—

એટલે એ પક્ષે તો આપણા લાગ્યની ધન્યતાનો કોઈ પાર નથી, પણ હું મારા પોતાના પરીક્ષણઉપરથી કહું છું કે એઓશ્રીનો ખરો આશ્રય આપણે સાધી રહેલા હોઈએ એ પક્ષમાં થોડોધણો પક્ષ સંદેહ રહેવાજોવો અવસર દેખાય છે.

આનું કારણ તપાસતાં પ્રથમ કહું છે તેમ આપણા ખરા મનુષ્યત્વનો તથા આપણા ખરા મુમુક્ષુત્વનો અભાવ એજ કારણ છે.

હજી પણ જેને આ બે વસ્તુનો અભાવ રહેવા પામ્યો હોય તેમણે આ બે વસ્તુને સત્વર સાધી લેવી ઘટે છે.

અને સાંસારિક સુખના ભોગની કામના જેમને અંતરાય કરી રહેલી હોય તેમણે તેની પ્રાપ્તિના શુદ્ધ સંકલ્પથી પણ ખરેખરું કરવાયોગ્ય સાધન એઓશ્રીનું પૂજનમાત્ર છે.

આત્મજ્ઞં હર્ષયેદ્ ભૂતિકામઃ । સાંસારિક સુખની કામનાવાળાએ પણ પોતાના આત્માને (ખરા સ્વરૂપને) જાણનારા પુરુષનું અર્ચન કરવું જોઈએ એવો શ્રુતિનો ઢંઢેરો છે.

પ્રથમ કહું છે તેમ શ્રીધૃશ્વર સ્વતઃ આત્મજ્ઞ છે અને જીવભાવથી છૂટીને ધૃશ્વરભાવને પામેલા પુરુષ પણ આત્મજ્ઞ થયેલા હોય છે એ રીતે મહાપુરુષ આત્મજ્ઞ હોય છે.

આપણને આપણા સુલાગ્યવડે, સાંપડેલા મહાપુરુષનું આત્મજ્ઞાન તો

જ્ઞાનાઞ્ચિદ્રઘટોદરસ્થિતમહાદીપપ્રભાસ્વરં,

જ્ઞાનં ચસ્ય તુ ચક્ષુરાદિકરણદ્વારા વહિઃ સ્પન્દતે ।

એ શ્રીમદ્દક્ષિણામૂર્તિ મહેશ્વરમાટે શ્રીમચ્છંકરાચાર્યલગવાને ગાયેલું છે તેમ ધણાં હિદ્રોવાળા ઘટ(ગરબા)ના મધ્યમાં રહેલા મોટા દીપની પ્રભાના તેજજેવું તેજસ્વી એઓશ્રીનાં અક્ષુ નાસિકાઆદિ કરણોદ્વારા બહાર વહી આવતું પ્રસિદ્ધ દેખાતું હતું એટલે એ પક્ષે તો આપણે ખરેખરા ધન્ય છીએ.

એઓશ્રીના અર્ચનવડે સાંસારિક કામનાની સિદ્ધિ મેળવી એ અંતરાયને વેળાસર દૂર કરીને અને બીજી શકે તો ચિત્તના નિરોધવડેજ દૂર કરીને પછી ખરા મનુષ્યત્વને તથા મુમુક્ષુત્વને મેળવી આપણે સર્વેએ વેળાસર કૃતાર્થતા સાંપડી લેવી જોઈએ એ આપણા મનોગત નિશ્ચયનો આપણ સર્વેની સમાન અને સ્પષ્ટરૂપની જાણમાટે અહીં અવસર સાંપડેલ જાણી અનુવાદ કરેલો છે.

કૃતાર્થતા અને કૃતજ્ઞતા

રાગ દોડી-સાખી.

હે અપાર પારાવાર ઉપકારો, છુ હું અગાધ ઋણી નાથ ! હે ! તમારો;
દઈ દાન મહાન મહાન કષ્ટ કાપ્યું, જન્મમરણ દુઃખ દારિદ્ર્ય ઉત્થાપ્યું.

સાખી— સતો અનાદિ કાનથી, માયારૂપી મહાપિનમાં;
પ્રભોધી પૂર્ણ પ્રેમથી, જગાડ્યો મહેજે સાનમાં;
વળી જ્ઞાનવારિથી કરી, મુજ નેત્રનું ક્ષાલન કર્યું;
રે ! ધેન માયાનું હતું, જે શેષ તે પણ દૂર કર્યું

દોડી— ગયું દુઃખદ સર્વ સ્વપ્ન તો સમાઈ, રહ્યું નિજરૂપ સર્વજ્ઞ જ્ઞાઈ.

સાખી— અતિ ભય ધરી હૃદયવિષે, નિહાળી જેને દૂર યતો;
મહા મણિધર વિષને, વળી જે સદા વરસાવતો;
વિકરાળ જેના રૂપથી, થરથર સદા વળી કપતો;
અતિ દુઃખદ જેના રમરણથી, રે ! રા ! જરા નહિ જપતો

દોડી— દઈ જ્ઞાનદીપ બ્રાતિને વિદારી, અતિ દુઃખદ ભય હૃદયનો નિવારી.

સાખી— તે દીપ કરવિષે અહીં, સમ્યક્ જોયું તે દિશે;
નિરખી મહત્કૌતુકને, વિરમય થયો રે ! મનવિષે;
વિવિધ પુણ્યોથી ભરી, અમલ પરિમલ યુક્ત જે;
જેને નિહાળી કંપતો, તે તો મનોહર માળ છે.

દોડી— મંદમંદ દાસથી શ્રીનાથજી નિહાળી, અતિ સુખદ માળ બાલકંઠે ધારી.

(શ્રીગુરુપ્રભોધ)

સાખી— નથી અજ વિષ્ણુ શિવ કે, ન્યાં દેવ દાનવ માનવો;
નથી રાય કે નહિ રંક દ્રા, નથી સેવ્ય કે સેવકજનો;
નહિ હું નહિ કે તું નહિ, નહિ દ્વૈત તો તારા વિષે;
સત ચિત્ત આનંદ અલગવિષે, કલ્પત તેમાં સૌ દીસે.

(સ્વાનુભવોદ્ગાર)

દોડી— ભર્યું સભર સઘળે બ્રહ્મરૂપ વારિ, ઝીલાવી તપત તનમનની યાળી.

સાખી— પ્રણમુ હું પ્રેમે આપને, પુનઃ પુનઃ હે મમ પ્રભો !

હું રંકકેરો રંક તે, ઉપકાર શું વાણું વિષો !

(કારણ) તું અખિલ ઈશ્વર વિશ્વનો, શું તુચ્છ પ્રાણી અર્પીએ;

(સમર્પણ) અર્પેલ સઘળું આપનું, તો શું પ્રભો ! અમે સમર્પીએ.

દોડી— પ્રણતપાલ ! બાલ પ્રણમુ વારી વારી, નિજ દાસ નાગ નાથ ! દ્યો સ્વીકારી.

શ્રીનાથજયંતી

૧૯૯૮

શ્રીઆનંદાશ્રમ-મોજદડ

જન્મોજન્મનો ઋણી

“નાગ”ના

પુનઃ પુનઃ સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ.

જીવનમાં ઉતારવાજેવું

[સંગ્રહક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

એકવાર આપણા એક સાગી ગુરુબંધુથી જરા અવિનયપૂર્વક એક વસ્તુ અન્નને અપાઈ: આથી કૃપાનાથ વદા કે:—

“જહ વસ્તુતું પણ અપમાન ન કરવું.”

x x x x x

એકવાર કાઠથી નિજમંદિરનાં ખારણાં ઉતાવળે જોરથી દેવાયાં: એટલે કૃપાનાથ વદા કે:—

“આ પ્રમાણે કરવું એ સર્વત્ર વ્યાપક એવા પરમાત્માપ્રતિ અનાદર ગણાય: માટે સાધકે આવી નાની નાની ખાખતમાં પણ બહુ સાવધાનતા રાખવી.”

x x x x x

એકવાર આપશ્રીનાં સ્વાધ્યાયનાં પુસ્તકો રાખવાનો પાટલો જરા વિષમ (જરા આડો) મૂકાયેલો: આથી કૃપાનાથે સૂચના આપી કે:—

“પરમાત્મા સમ હોવાથી સર્વે વસ્તુઓ સમ રાખવી.”

—[૦]—

॥ ૐ ॥

વિશ્વજ્ઞાંતિઅર્થે શ્રીનાથપ્રભુપ્રતિ પ્રાર્થના

[લેખક:—કાનજી પુરુષોત્તમ દેવે-વંથલી-સોરઠ]

હરિગીતછંદ

હે નાથ અમ આર્તોત્તણી આ પ્રાર્થના હૃદયે ધરો,
હે નાથ વિદ્યવિષે કૃપાળુ સદ્ય અમીદષ્ટિ કરો;
હે વિદ્યપાલક નાથજી અમ આર્ત વાણી સાંભળો,
હે ત્રાહિ મામ્ પ્રભો ત્રાહિ મામ્ અશરણ શરણ રક્ષા કરો. ૧
દીનબંધુ નાથ દિનેશ વિદ્યતણા પ્રણતપ્રતિપાળ છો,
જંગમ વળી સ્થાવરતણા જીવ જંત રક્ષણહાર છો;
હે નાથ! તમ માયા ઘણી દુસ્તર તમેય કહોજ છો,
હે ત્રાહિ મામ્ પ્રભો ત્રાહિ મામ્ અશરણ શરણ રક્ષા કરો. ૨
સતશાસ્ત્ર ને આગમ નિગમે સત્ય કથનો જે કહ્યાં,
જે સંત ભક્ત મહંત નિત્યે ગાતા અને વદતા હતા;
જે તત્ત્વદર્શી ચોગીનો અનુભવ સદાય પ્રકાશતો,
હે ત્રાહિ મામ્ પ્રભો ત્રાહિ મામ્ અશરણ શરણ રક્ષા કરો. ૩
ઈતિહાસ ને પુરાણની પ્રાચીન ગાથાઓ સુણી,
મતિમંદ ને નાસ્તિક જનોએ વાંત જે મિથ્યા ગણી;
મહાભારતે રામાયણે મિથ્યા કથેલું માનતો,
હે ત્રાહિ મામ્ પ્રભો ત્રાહિ મામ્ અશરણ શરણ રક્ષા કરો. ૪

વિશ્વમાં વ્યાપક બનેલી ત્રિગુણાત્મિકા માયા અરે,
 કામાદિ દોષ વધી વિશેષે કૃપણ જગ વાધ્યું ખરે;
 નિજ સ્વાર્થમાં અંધો બની જન દ્વેષદષ્ટિ દિખાવતો,
 હે ત્રાહિ મામ્ પ્રસો ત્રાહિ મામ્ અશરણુ શરણુ રક્ષા કરો. ૫
 વિનમ્રભાવે ભ્રાતૃભાવે જે સદા સુખ ચાહતો,
 સ્વર્ગ વળી અપવર્ગને નિજનાં ગણી જે પાળતો;
 માયા તણા તે ખેલના વમળે ચડી નિષ્કુર બન્યો,
 હે ત્રાહિ મામ્ પ્રસો ત્રાહિ મામ્ અશરણુ શરણુ રક્ષા કરો. ૬
 હે પ્રણતપાળ પ્રજ્ઞેશ મારા નાથ પ્રભુ બહારે ચડો,
 વિકરાલ તાંડવ નૃત્ય કરતી કારમી માયા હરો;
 અમ પ્રાર્થના ક્ષિપ્રમાં ધરી સહુ વિશ્વમાં શાંતિ ભરો,
 હે ત્રાહિ મામ્ પ્રસો ત્રાહિ મામ્ અશરણુ શરણુ રક્ષા કરો. ૭

एक समर्पण

ભાવનગરનિવાસી શ્રી. જીવનરામ મહનજી ભટ્ટ જી.બી.વી.સી. ઋમણે વનરપત્યાહાર નામનું એક પુસ્તક લખ્યું છે જે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીને સમર્પણ કરેલું છે, તેમાં તેઓ લખે છે કે:—

પરમકૃપાળુ પરમાત્મસ્વરૂપ ષ્ણીભૂત ગુરુવર્ય શ્રીમન્નાથશર્માજીની પરમપવિત્ર સેવામાં.

હે દક્ષિણામૂર્તિમહેશ્વરસ્વરૂપ ! આપશ્રીની અમેઘકૃપાવડે મારો વ્યવહારપરમાર્થ બંને સુધર્મા છે. આપશ્રીના અમૃતમય સદુપદેશથી મારી આત્માત્મિક ઉત્તતિ થઈ છે અને મારા વ્યવસાયમાં અણુધાર્મા કટુગમયે અતિશાંતિ મળી છે. મુક્તકંઠે કહું તો પશુજીવન છૂટી મનુષ્ય-જીવનનો અનુપમ આશય સમજાયો છે. આવા જવલયભંજન નાથની પરમપુનીત સેવામાં અનવધિ પ્રણિપાત

આપશ્રી વિદ્વેહમુક્ત થયા હો, પરંતુ આપ પરમાત્મસ્વરૂપે સન્નિવૃત્તનંદસ્વરૂપે પ્રસાગાત્મ-સ્વરૂપે અને સર્વાત્મસ્વરૂપે સર્વત્ર વ્યાપ્ત હોઈ, આ લઘુલેખ આપના પવિત્ર ચરણારવિન્દમાં સવિનય માનસિક સાજીંગ દંડવત પ્રણામસહ અર્પણ કરી કૃતમૂલ્ય ચાલું છું.

આત્મિકિત બાલક

જીવનરામ મ. ભટ્ટના સવિનય સા. દં. પ્રણામ.

—[*]—

चक्षुदान

‘લેખક: “જય ઝં”

વિશ્વેષિતાના આ રાજ્યમાં હવે એક અંધ;
 ભાગ્યે, અભાગ્યે તેને, રહ્યો હવે એ નિર્ધન.
 શિરે માટીમાટ ને કામળો જીર્ણ લાકે રકંધ;
 ગયો એવો એ શુષ્ક વદને, મંદિર નિર્દજન.
 આજુવા અંત શ્રમિત જીવન, તણા લીધું વચન;
 ‘લઈશ ન અન્ન હું આજથી, કરીશ પ્રભુ ભજન.’

જોઈ ભક્તિ આ તેની, થયા પ્રભુ પ્રસન્ન.
 ‘માગ, માગ’ કહી, દીધાં તેને દિવ્ય દર્શન.
 પૂછે અંધ, કહો, કહો, કોણ છે આપ-
 વદે પ્રભુ, ‘ઓ ભક્તરાજ! હું છું વિશ્વતાત.’
 “ઓ દયાળુ! કેમ માતું હું પ્રભુ તમને-
 ન નિહાળું હું જ્યાંમુધી મુજ નયને?”
 જોઈ રીત આ તેની, માગવા તણી વરદાન,
 થઈ પ્રસન્ન, અર્ધું તેને પ્રભુએ ચક્ષુર્દાન.

નિહાળી મૂર્તિ આ પ્રેમ તણી, ચૂમ્યા તેણે દિવ્ય ચર્ણ;
 હણપણલયા વચનચકી, લખ્ય ચક્ષુ જઈ પ્રભુ શર્ણ.*

—[ૐ]—

ભગવત્કૃપા અને ભક્ત

ધણા મનુષ્યોની ઐવી માન્યતા હોય છે કે જ્યારે ભગવાનની કૃપા થાય છે સારે ધન, ઐશ્વર્ય, સ્ત્રીપુત્ર, માન, યશ અને શરીરસંબંધી અનેક ભોગોની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને જે મનુષ્યોની પાસે ભોગોની વિપુલતા છે તેઓના ઉપરજ માત્ર શ્રીભગવાનની કૃપા છે, અથવા તો ભગવાન જેઓનાં દુઃખોને નિવૃત્ત કરે છે તેમના ઉપરજ ભગવાનની કૃપા છે. ભગવાનની કૃપાનો આવો કુદ્ર-સંકુચિત અર્થ કરનારા લોકો ખરેખર દયાનાં પાત્ર છે. આવા લોકોને ભગવાનની કૃપાનો વાસ્તવિકરીતે અનુભવજ નથી.

વાસ્તવિકરીતે ભોગોનાં સાધનોની પ્રાપ્તિથી કે તેના અભાવથી-દુઃખદાનિવૃત્તિથી-ભગવાનની કૃપાનું રહસ્ય સમજી શકાતું નથી. ભગવાનની કૃપા તો નિત્ય અને અપાર છે. તેમની પાસે સંસારનાં સમસ્ત પ્રાણીઓપર નિરંતર વર્ષા રહી છે. જે મનુષ્યો એ કૃપાનો યથાર્થ અનુભવ કર્યા વિના અર્થાત્ કૃપાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજ્યાવિના ને તેનું વાસ્તવિક દ્રશ્ય અનુભવ્યાવિના કેવળ વિષયોની પ્રાપ્તિનેજ ભગવાનની કૃપા સમજે છે, તે મનુષ્યોજ વિષયોનો નાશ થાય સારે ભગવાનઉપર તેઓ પક્ષપાતી છે, અન્યાયી છે અને નિર્દય છે એવા આરોપો મૂકે છે. ખરી રીતે તો ભગવાનનું કોઈપણ કાર્ય કૃપાવિનાનું નથી હોતું. કૃપા કરવી એ તો તેઓથીનો સ્વભાવજ છે. પાપી પ્રાણીઓને તેના પાપની શિક્ષા કરતી વેળા પણ તેઓથીના હૃદયમાં કૃપાજ હોય છે, અર્થાત્ શિક્ષાદાર પણ તેઓથી કૃપાજ કરે છે.

ભગવાનની કૃપાનું સ્વરૂપ શું તે પણ અહીં વિચારવું જોઈએ. એ તો નિઃસંશય છે કે ભગવાનની કૃપાનું આંતરિક સ્વરૂપ તો સર્વદાન સરસ, મનોહર ને સુમધુર છે; પરંતુ બહારથી તે ક્યારેક સુંદરં સુંદરાણાં—સુંદરથી પણ સુંદર પ્રતીત થાય છે, તો ક્યારેક ભીષણં ભીષણાનાં—ભયાનકથી પણ વધારે ભયાનક પ્રતીત થાય છે! કોઈ વેળા તેઓથીની કૃપાનું સ્વરૂપ મૃદુનિ કુસુમાદપિ—ગુણથી પણ કોમલ હોય છે, તો કોઈવેળા તે વજ્રાદપિ કોઠારાણિ—વજ્ર કરતાં પણ અતિક્રોધ જણાય છે! જે વિવેકી અને કૃત્યાણુની કામનાવાળા મનુષ્યો ભગવાનને વિષયોની પ્રાપ્તિનું સાધન નથી માનતા, પણ સર્વ પ્રકારનાં દુઃખોની નિવૃત્તિના સ્થાનરૂપ ને પરમાનંદરૂપ માને છે, અને જેઓ સાચા લાગી ને પ્રભુપ્રેમી છે, તેઓ

તો સુંદર અને ભવાનક તથા શ્રોમલ ને અતિ કઠોર આ કૃપાનાં બંને સ્વરૂપોમાં તે કલ્યાણમય પરમાત્માની અદ્ભુત કૃપાનું દર્શન કરીને-કૃતાર્થ થાય છે; પરંતુ જે અદ્ભુતશક્તિવાળા મનુષ્યો કેવળ ઉપર ઉપરથી રમણીય જણાનારા વિષયોનેજ માત્ર સુખનું સાધન માને છે; તે પરિણામ નહિ સમજનારા અને અવિવેકી મનુષ્યો ભગવાનની કૃપાના મનોહર સ્વરૂપને જોઈને અર્થાત્ સુખસંપત્તિના સમયમાં અત્યંત પ્રસન્ન થાય છે, પણ ભગવાનની કૃપાના ભવાનકસ્વરૂપને જોઈને—દુઃખદાગ્રિચના સમયમાં—ભયની કૃપી ઊઠે છે.

આ ઉપરથી નિશ્ચય થાય છે કે મહાવિપત્તિના સમયમાં પણ જે પુણ્યશાળી ને પ્રભુના સાચા ભક્તો છે તેઓ તો પ્રાપ્ત થયેલી વિપત્તિ પણ પ્રભુના સંકેતથીજ આવી છે, ને તેમાં પ્રભુનો શુભ હેતુ છે એમ સમજે છે. આવા ભક્તોજ પ્રભુની કૃપાના યથાર્થ સ્વરૂપને સમજનારા છે.

ભગવાનની કૃપાના આ સ્વરૂપને દર્શાવતી સમજણ—કોઈ એક અણુસમજી બાળકને ઝેરી ગુમકું થયું હોય, ને તેની અસહ્ય પીડા તે બાલકને થતી હોય, તેથી તેની માતા ડોક્ટરને તે ગુમકું બતાવે, અને ડોક્ટર જોઈને કહે કે જો આ બાળકના ગુમકાને ચીરાવશો નહિ તો તે બહુ ઝેરી હોવાથી તેનું ઝેર આખા શરીરમાં પસરી જશે, અને તેથી તે બાળકનું મરણ થશે એવો સંભવ છે. આવા સંયોગમાં માતા બાલકનું હિત સમજીને ગુમકું ચીરાવે છે. આ વેળા બાળક ગુમકું ચીરાવતી તેમાંનો બંગાડ નીકળી જઈ મને જલદી આરામ થઈ જશે એમ નહિ સમજતું હોવાથી ગુમકું ચીરતાં થતી પીડાથી દુઃખી થઈને જોઈ રહ્યા હોય છે, અને પોતાની માતાને પણ શત્રુસમાન સમજીને અયોગ્ય સંબોધ કરી દે છે; છતાં માતા બાલકના રુવાની કે બહવાદની કાંઈપણ પરવા કર્યા વિના ગુમકું ચીરાવે છે. સંધ્યા બંગાડ નીકળી જવાથી બાળકની પીડા મરી જાય છે, ને બાળક સુખથી ઊઠી જાય છે. આમ બાલક પોતાની અણુમગજથી ગુમકું ચીરાવતાં રહે છે, ત્યારે સમજી મનુષ્ય સારું પરિણામ સમજીને સ્વેચ્છાથી ગુમકું ચીરાવે છે.

માતાએ બાલકને સુખ થાય એવા હેતુથીજ જેમ ગુમકું ચીરાવવામાં તેને દુઃખ આપ્યું તેમ ભગવાન પણ પોતાના ભક્તોને સાચું સુખ આપવાના હેતુથીજ દુઃખો આપે છે. ભક્તશિરોમણિ શ્રીતુલસીદાસજી કહે છે કે—

“તિમિ રઘુપતિ નિજ દાસકર, હરદિ માન દિતલાગિ।

તુલસિદાસ વેસે પ્રમુદિ, કસ ન મજહુ અમ ત્યાગી॥”

(માતાએ બાલકના હિતમાટે જેમ તેને દુઃખ આપ્યું તેમ શ્રીરામચંદ્રજી પોતાના ભક્તોના હિતમાટે તેઓના માનનું હરણ કરે છે. તુલસીદાસ કહે છે કે આવા પ્રભુને અવિવેક છોડીને શા માટે ભજતા નથી ?)

ભગવાન પણ પોતાના પ્રિય ભક્તોના અંતઃકરણમાંના સંધ્યા દોષોને કઠાવી નાંખવામાટે ભિન્ન ભિન્ન વેળાએ પ્રતિકૂલ પ્રસંગો ઉપરિચલ કરે છે. એ સમયે એવાં એવાં સંકટો મૂકે છે કે જેમાં ભક્તની પૂરી કસોટી થઈ જાય. આમ કરવામાં કેવળ ભક્તનાં ઉત્કૃષ્ટ હિતનો વિચારજ તેઓશ્રીના હૃદયમાં હોય છે. જેથી રીતે ક્યાણુ માતા પોતાના પ્રિય બાળકના અંગના સહેલા ભાગને કપાવીને ફેંકી દે છે, તેવી રીતે પરમકૃપાળુ પરમાત્મા પણ પોતાના પ્રિય ભક્તોના હિતની ધ્વજાથી તેઓના હૃદયમાં રહેલા વિષયવાસનારૂપ વિષને કઠાવીને ફેંકી દે છે. આવી દશામાં પરિણામદર્શી વિશ્વાસુ ભક્તોને આનંદ થાય છે, કેમકે તેઓ તો પોતાના હૃદયમાંના

દોષોને કાઢવામાટે પરમાત્માના અનુગ્રહને ઇચ્છતાજ હોય છે.

જે વેળા ભગવાન્ વામનજીએ અનુગ્રહપૂર્વક વિરાટસ્વરૂપ ધારણ કરીને ભક્ત બલિરાજને વચનવડે બાંધી લીધા, અને બલિરાજજીએ ભગવાને કરેલા વચનબંધનને પરમ અનુગ્રહરૂપ માન્યું, તે વેળા બલિરાજના પિતામહ પરમભક્ત પ્રહ્લાદજી ત્યાં આવ્યા અને ભગવાન્ની કૃપાનું રહસ્ય જાણનારા તેમણે આવતાંવેતજ ભગવાનને વિનિતિપૂર્વક કહ્યું કે:—

“આપેજ આ બલિને સમૃદ્ધિવાળું ઇંદ્રપદ આપ્યું હતું, અને આ વેળા આપેજ તે પાછું લઈ લીધું, ને તેને રાજ્યલક્ષ્મીથી ભ્રષ્ટ કર્યો આથી હું તો તેના ઉપર આપની પરમકૃપા માનું છું. લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરીને મનુષ્ય પોતાને ભૂલી જાય છે. જે લક્ષ્મી મળવાથી વિદ્વાન્ અને સંયમી પુરુષો પણ મોહ પામી જાય છે તે લક્ષ્મીનો સંગ્રહ કરીને કયો પુરુષ આત્મતત્ત્વનો મથાર્થ અનુભવ કરી શકે? માટે આપે અમારા ઉપર આ મોટી કૃપા કરી છે.” પરમાત્માની કૃપાનું રહસ્ય જાણનાર ભક્તની આવી વિશ્વાસમયી વાણી હોય છે! તેઓ અશુભમાં પણ આ રીતે શુભનું દર્શન કરી શકે છે!! અને પરમાત્માપર તેઓનો આવો દઢ ભરોસો હોય છે!!!

ભગવાને પણ પ્રહ્લાદના ઉપરોક્ત વચનોનું સમર્થન કરતાં કહ્યું કે:—“હું જેના ઉપર કૃપા કરું છું તેનાં ધનવૈભવ પહેલેથીજ હરી લઉં છું; કેમકે મનુષ્ય ધન, સંપત્તિ અને ઐશ્વર્યના મદથી ઉન્મત્ત થઇને સર્વ જીવોનું અને મારું અપમાન કરે છે.”

ભગવાન્નાં આ વચનોવડે અશુભમાં શુભનું દર્શન કરનારા ને દુઃખમાં સુખ સમજનારા પરિણામદર્શી મનુષ્યોજ ભગવત્કૃપાનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજે છે એમ નિશ્ચિત થાય છે.

જે ધનસંપત્તિની પ્રાપ્તિથી ભગવાન્નું પણ અપમાન કરી બેસાય એવો અનર્થ થઈ જાય છે, તે ધનસંપત્તિની પ્રાપ્તિમાં પરમાત્માની કૃપા માનવી એ કેટલી ભયંકર ભૂલ છે! પરંતુ ભગવાન્નાં “હું જેના ઉપર કૃપા કરું છું તેનાં ધનવૈભવ હરી લઉં છું...” ઇલાહિવચનોઉપરથી કાઢી ભૂલથી પણ એમ ન માની લે કે ભગવાન્ તો પોતાના ભક્તોનાં ધન-ઐશ્વર્યનું હરણજ કર્યા કરે છે: એમ માનવાનું કારણ નથી; કેમકે વિભીષણને લંકાનું રાજ્ય, ધ્રુવને અચ્ચલ સંપત્તિ, અને ઈન્દ્ર સુદામાને અતુલ ઐશ્વર્ય એ ભગવાનેજ આપ્યાં હતાં. ભક્તના હૃદયની જેવી અવસ્થા હોય કે તેને અનુસરીનેજ ભગવાન્ વ્યવસ્થા કરે છે.

એક સુવૈદ્ય રોગીના રોગની ઉત્પત્તિનું કારણ જાણીને તેને એવું ઔષધ આપે છે કે જેવડે તેના રોગનો મૂલમાંથી નાશ થઈ જાય છે. તે વૈદ્ય આ દવા રોગીને કડવી લાગશે કે મીઠી, અથવા આ દવા તેના મનને અનુકૂલ જણાશે કે પ્રતિકૂલ; એ આદિ રોગીની ઇચ્છાની દરકાર રાખતા નથી. રોગી કુપથ્ય વસ્તુની ઇચ્છા કરે તો તે તેને કપટા આપે છે, પણ કુપથ્યસેવન કરવા દેતા નથી. રોગીને રુચિનું ન થવાથી કાઈ રોગી કદાચ અનુચિત ખંડવાદ કરે તો તેના ખંડવાદપ્રતિ તે લેશપણ લક્ષ આપતા નથી, બિલકુલ રોગીને ન રુચે એવો કડવો બિટાળો તેને આપવાની ગોઠવણ કરે છે. તે બીજા દવા વેચનારાઓની પેઠે પોતાને પૈસા મળતા હોય તો રોગીની મોંમાગી દવા તેને આપી દેતા નથી; પરંતુ રોગીના હિતાહિતનો વિચાર લક્ષમાં રાખીનેજ તેઓ પ્રવૃત્તિ કરે છે. તેનો ઉદ્દેશ રોગીના રોગનો મૂલસહિત નાશ કરી દેવો એ એકજ હોય છે.

તેવી રીતે ભગવાન્ પણ પોતાના ભક્તોમાંથી જેના હૃદયમાં જે દોષો જુઓ છે તેના હૃદયમાંથી તે દોષો નિવૃત્ત થાય તેવા ઉપાયનીજ યોજના કરે છે. અન્ય રાજસતામસ દોષોની પેઠે ભક્તનું મોંમાગ્યું વરદાન આપી દેતા નથી. ભક્તની ઇચ્છા કેવી છે તેના પ્રતિ

તેઓ ખ્યાન આપતા નથી, પણ કોઈ સમયે તો કીવટું ભક્તની ઇચ્છાથી વિપરીત રૂઢ પણ તેને આપે છે.

એક વાર ભક્તવર નારદજીએ મોહને વશ થઈને વિવાહ કરવાની ઇચ્છા કરી, ને તેમાં સાહાય્ય કરવામાટે પ્રભુને પ્રાર્થના પણ કરી, પરંતુ પ્રભુ તો વળતીજ દતા કે વિવાહ કરવાથી નારદજીનું અહિત થશે; વિવાહ એ તેને માટે કુપત્ય છે, એટલા માટે તેમના વિવાહ ન થવા દીધા. આથી નારદજીને ક્રોધ થયો. ક્રોધાકુલ થઈને પ્રભુને પણ સારીનરસી બે વાતો સંભળાવી દીધી, ને સાપ પણ આપ્યો. પ્રભુએ પણ પ્રસન્નતાપૂર્વક ભક્તના એ સાપને સ્વીકારી લીધો, પરંતુ તેને ક્ષતિઅશ્રંત ન થવા દીધા.

—[*]—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[કાર્તિકમાસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળામેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડીપક, ભોજ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ્ય દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને તે ભક્તિભાવના પોષાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાબે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ, સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતર્હોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોનું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહારામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથાપછી સમાધિ-મંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ, સાયંસંધ્યા, જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવદ્પ્રાર્થના-મહિમ્નસ્તોત્ર ને જયશંકરસ્તોત્ર.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—આ માસમાં કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનઉપગત શ્રીઆનંદાશ્રમમાં બેસતા વર્ષે દિવસે-કાર્તિકસુદિ ૧ ને દિવસે-આનંદાશ્રમવાસીઓએ એકન મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પદરામણી:—જેરાવરનગરવાળા શ્રી. અંબાશંકર ભાઈ.

શંકર ત્રિવેદીના ભાઈ સદ્ગત ગૌરીશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીનાં ધર્મપત્ની શ્રી. સવિતાબહેન તથા શ્રી. જડીબહેને અત્રે આનંદાશ્રમમાં બંધાવી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલા મઠાનમાં તેમણે પૂજ્ય-પાદશ્રીની પધરામણી તથા પૂજ્યઅર્ચનભજનધૂન કર્યાં હતાં તેમજ મુંબઈ નિવાસી એક ભક્તજને પોતાના નિવાસના મઠાનમાં પૂજ્યપાદશ્રીની પધરામણી કરી એક લઘુરુદ્રદ્વારા પૂજ્યપાદશ્રીનું અભિષેકાત્મક પૂજન કર્યું હતું.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેટ આવી છે:—

૩૧. ૬૬-૦-૦ એક ભક્તજન-મુંબઈ નીચેની વિગતે ભેટ:—

૧૧૧ સં. ૧૯૯૮ના જેઠ સુદિ ૧૦ની ભેટ. ૩૧. ૧૧૧ જન્માષ્ટમીની ભેટ. ૩૧. ૧૧૧ શ્રીવામનદ્વાદશીની ભેટ. ૩૧. ૧૧૧ શ્રીનાથજ્યંતીનિમિત્તે ભેટ. ૩૧. ૧૧૧ આશ્વિનવદિ ૧૧ સ્વરૂપાવસ્થાનતિથિનિમિત્તે ભેટ. ૩૧. ૧૧૧ ૧૯૯૮ના ડા. સુદિ ૧ એસતાવર્ષની ભેટ. ૩૧. ૧૦૧ શ્રીમતી બહેન સરદાર કુંવરબા રણમણસિંહજી-મહેલોલ. ૩૧. ૧૦૧ શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુંબઈ. ૩૧. ૧૦૧ સદ્ગત શ્રીમતી બહેન કૃષ્ણકુંવરબાઈ, કલ્યાણજી ચતુર્ભુજના રમરણ્યે ભેટ. હા. શ્રી. નારણદાસ રણછોડદાસ કંટોલ-મુંબઈ. ૩૧. ૨૫ શ્રીમતી બહેન ડાહીબાઈ પ્રાગજી-વાંકાનેર નિલદાનનિમિત્તે.

મુખ્યભેટ:—૩૧. ૧૨૬-૧૨-૦ એક ભક્તજન-મુંબઈ. ૩૧. ૧૧-૧૧-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી. ૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-વાંકાનેર. ૩૧. ૧૦-૮-૦ શ્રીમતી બહેન નિર્મલાબહેન ભાયાલાલ-ભાવનગર. હા. શ્રી. ભા. ધ. દવે, ૩૧. ૨૫-૦-૦ શ્રી. હરિદાસ હરકીશનદાસ-મુંબઈ.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક:—એક ભક્તજન-મુંબઈ, નામદાર દરબારશ્રી અમર-વાળા સાહેબ-બરવાળા સ્ટેટ. સદ્ગત શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર. હા. શ્રી. ગનલાલભાઈ. શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ-માંગરોળ, અતે શ્રી. હરિદાસ ભગવાનદાસ-તેયાણા. તથા ગઢવી ગોવિંદ ભોજન-જંમુકા. એમના તરફથી એક લઘુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યો ॥ તેમજ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદીતરફથી એક રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રી. દ. મૂ. સ. વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને નીચે પ્રમાણે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

૩૧. ૧૨-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ ભીમજી-કેશોદ. ૩૧. ૨૭-૧૨-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર પાટણવાળાતરફથી સં. ૧૯૯૮ના આસોસુદિ ૪ના દિવસના ફલાહારના. ૩૧. ૧૩-૦-૦ બહેન સવિતાગૌરી વિક્રમદાસ તે સદ્ગત ગૌરીશંકર ભાઈશંકરનાં પત્ની-ભેરાવર-નગર. ૩૧. ૮-૦-૦ શ્રી. હરજીવન આણંદજી-કુંડલા, વિદ્યાર્થીના ભોજનનિમિત્તે. ૩૧. ૧૬-૧૨-૯ શ્રી. રામપ્રસાદ તથા કેશવલાલ પુરુષોત્તમ સોની-કુંતિયાણા. ૩૧. ૨૦-૯-૬ ઉપરોક્ત કુંતિયાણાના ગૃહસ્થતરફથી બે ભોજન. ૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ, વિદ્યાર્થીનું ભોજન. ૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રીમતી બહેન રામકુંવર ભટ્ટાભાઈ-વેરાવળ, વિદ્યાર્થીઓને ભોજન. ૩૧. ૧૯-૨-૬ શ્રી. હરિદાસ ભગવાનદાસ-કુંતિયાણા.

થાળ:—આ માસમાં નીચેની વિગતે પૂજ્યપાદશ્રીને થાળ ધરાવવામાં આવ્યાં હતાં:— ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. ૩૧. ૧-૪-૦ મોહનલાલ પ્રાણજીવન-રાજસીતાપુર. ૩૧. ૧૦-૮-૦ બહેન ભાગીરથીબહેન-ભાવનગર (બે થાળ.) હા. શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે. ૩૧. ૨-૦-૦ વડીલ અંબાલાલ રવચંદનાં ધર્મપત્ની ડાહીગૌરી-સાદરા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી.

ધર્મરજી સ્વામજી-કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કાકુભાઈ બીમજી-કરાંચી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોરધન જેરામ મિસ્ત્રી-સલાયા. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ. (ખે યાળ.) રૂ. ૨-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ જ્યેશંકર વ્યાસ-ખીલખા. (ખે યાળ.) રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. શિવશંકર દયાળજી-લાડી. રૂ. ૨-૦-૦ શ્રીમતી કરતુરબહેન ગોરધનદાસ-મુંબઈ. (ખે યાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. વેલજી સવજી-જનમનગર. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ. માગસર સુદિ ૧૨, પોષ સુદિ ૧૨, માધ સુદિ ૧૨ તથા ફા. સુદિ ૧૨ એમ ચાર યાળના. રૂ. ૧-૮-૦ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર-માંગરોળ. (ખે યાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ગદરી ગોવિંદ ભોળ-જેઘુડા. રૂ. ૨-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. (ખે યાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મોહનસિંહ માનસિંહ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રૂપસિંહજી કલ્યાણસિંહ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી મણિબહેન પ્રાગજી-ભુંભરી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જગમોહનદાસ રમણિકલાલ-મુંબઈ. રૂ. ૫-૦-૦ શેઠ વસનજી આધવજી-પોરબંદર. રૂ. ૨-૮-૦ શેઠ પ્રાગજી દેવજી-મોરબી (ખે યાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જમનાદાસ પરમાણુંદાસ-પોરબંદર. ૧-૪-૦ શ્રી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ-આવનગર. ૧-૪-૦ શ્રી. દલપતરામ બહેચરલાલ વિદ્યાર્થી. રૂ. ૧-૪-૦ વિ. જીવનલાલ અમૃતલાલ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ડાહ્યાભાઈ મગજદાસ-જેઘુસર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે-રાજકોટ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. રૂ. ૦-૧૨-૦ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર-માંગરોળ. રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. દામોદર જગનલાલ-કરાંચી (ખે યાળ.)

અખંડદીપકઃ—આ માસમાં પૂ. શ્રીતા મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડદીપકનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. રૂ. ૦-૪-૦ બહેન મણિબહેન ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. રૂ. ૧-૧-૪-૦ શ્રી. શેઠ રાજસી જીવરાજ-વાંકાનેરવાળાતરફથી ૧ માસ અખંડદીપકનિમિત્તે. રૂ. ૦-૪-૦ બહેન ઉપાદેવી પ્રતાપસિંહજી. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. કાકુભાઈ બીમજી-કરાંચી. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. ગોરધન જેરામ-જનમસલાયા. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. લાલજી દેવરાજ-જનમજેઘપુર. રૂ. ૦-૬-૦ શ્રી. હરસુખરાય વસંતરાય-પાટણ. રૂ. ૧-૪-૦ બટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. શિવશંકર દયાળજી લાડી.

રૂ. ૬-૦-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી તરફથી પ્રભુશ્રીને ત્રણમાસ દ્વય ધરવા-નિમિત્તે. રૂ. ૦-૪-૦ જયકુમાર લાલસિંહ. રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ રાજકોટ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. મોહનસિંહ માનસિંહજી. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. રૂપસિંહ કલ્યાણસિંહ. રૂ. ૦-૬-૦ શ્રી. તુલસીદાસ જેઠાભાઈ ૦-૧૨-૦ બહેન ગંગાબાઈ મૂળજી-લીંબુડા. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. નંદલાલ પ્રેમજી-લીંબુડા. રૂ. ૫-૦-૦ શેઠ વસનજી આધવજી-પોરબંદર. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી. રૂ. ૦-૪-૦ કાકોર ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. તાપીશંકર જ્યેશંકર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. હરિલાલ ભગવાનદાસ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. દામોદર-જગનલાલ-કરાંચી.

શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ, ડે. ધોરાજી, એમના તરફથી રૂ. ૨૦૧ આનંદાશ્રમમાં એક મકાન બંધાવવાનિમિત્તે મળ્યા છે, તેમજ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર માંકડ, માંગરોળ એમના તરફથી રૂ. ૧૦૦ના વ્યાજમાંથી તેમનાં માતાપિતાના જીવાતમાના કલ્યાણુર્થે પૂજ્યપાદશ્રીને કાર્તિક વદિ ૩૦ તથા પોષ સુદિ ૬ ને દિવસ યાળ ધરાવવાનિમિત્તે મળ્યા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમમુચ્ચુમંડળ-મુંબઈતરફથી નીચેની વસ્તુઓ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં બેટ
આવી છે:—

૧ સુખડનાં પાદુકાળ, કે જે એક લક્ષ્મણને બનાવરાવ્યાં છે તથા શ્રી. કેશવ-
લાલ દયાળજીએ આંદીના પતરાથી મઢાવેલાં છે. ૧ સૂત્રાઉ રમાલ, ૧ કેતકીનો રંગીન
રમાલ, ૧ પાદુકાળમાટે ગાદી, ૧૫ ધોતીઆં બડાં, ૨ ધોતીઆં કીણાં ને ૨ ખેસ સૂત્રાઉ.
ગઈ કાર્તિકીપૂર્ણિમામહોત્સવપ્રસંગે આહ રતલ ૧૫ પટેલ ચતુરભાઈ આશાભાઈ-
અમદાવાદ, એમના તરફથી આવેલ છે.

સુધારો:—અમદાવાદનિવાસી સદ્ગત શ્રી. મણિશંકર પૂર્ણાનંદ તથા બહેન ઉન્ન-
બાઈતરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી રકમના બ્યાજવડે ભાદરવાવદિ ૩૦ ને દિવસ
શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ભોજન અપાયું હતું જેની નોંધ આશ્વિનના અંકમાં લેવામાં આવી હતી,
છતાં કાર્તિકના અંકમાં પૃષ્ઠ ૧૬૮ ઉપર લેવાયેલી પુનઃ નોંધમાં રૂ. ૮-૧૨-૦ લખેલા
છે ત્યાં રૂ. ૧૭-૮-૦ સમજવાના છે.

કુતિયાણાનિવાસી સદ્ગત પુરુષોત્તમ સુંદરજી સોનીના વતી એક લઘુરુદ્ર કરાવવામાં
આવ્યો હતો.

—[*]—

હાલની તાવની વીમારીમાટે અકસીર ઉપાય

લેખક:—ડૉ. કાલિદાસ ભાતીરામ દ્વિવેદી.

તાવ આવે સારે પિત્તપાપડો, કાળીજરી, કરીઆતું, હીમેજ, ઈન્દ્રજવ, કાંકયાં, લીંડીપીપર,
કાલમ્બો; બહેડાંની છાલ. આ નવ ચીજ સરખે ભાગે લઈ તેને ખાંડી સારી રીતે વસ્ત્રગાળ
ચૂર્ણ કરવું, એ ચૂર્ણ સવારે, બપોરે અને સાંજે દરેક વખતે બે આનીભાર-ગરમ પાણીસાથે
આપવું. આ દવા તોવ અટક્યાપછી પણ એક અઠવાડિઈ ચાલુ રાખવી. તાવ અટકશે અને
શરદી દૂર થશે. તાવ આવે સારે લીંબડાનાં પાનને ઉકાળી તેનો નાસ આપવો, જેથી એ
ડાયાફોરેટિક મીક્રોસ્યરજેવું કામ કરશે. તાવને લીધે પેટમાં આતશ બહુ થતી હોય તો જુના
ગોળનું પાણી પચીશ પચીશ વખત ગળીને પાવું; અથવા કાળી દ્રાક્ષ અને ઘાણું પાણી પાવું,
જેથી પેટમાં ટાઢક થશે. તાવના દરદીએ બનતાંસુધી થોડું અનાજ ખાવું. ચોખા, ખીચડી,
અગર મગની દાળનું પાણી અથવા કાંજ ખોરાકમાં લેવી. ઉપર લખેલું ચૂર્ણ લેવાથી ઝાડો
સાફ આવશે. ઝાડો સાફ ન આવે તો હલકો જુલાઈ લેવો.

આ તાવથી બચવામાટે તંદુરસ્ત માણસે ઉપર પ્રમાણે લખેલી દવા બે આનીભાર
જેના પાણીસાથે સવારમાં ઊઠીને લેવી જેથી તાવના ખરાબ વખતમાં તોવ આવવાની ધાસ્તી
રહેશે નહિ. હાલમાં અંગ્રેજી દવા કવીનાઇન અતિ ઘણું મોંઘું થઈ ગયું છે, અને એક રતલના
રૂ. ૨૫૦-૩૦૦ થઈ ગયા છે, સારે આ દવા જરૂર ઉપકારક થઈ પડશે.

—[૦]—

પરચુરણ મેદ

૩૧-૧૩-૬ બેસતાવર્ષે પૂજ્યપાદશ્રીનું પૂજન
થતાં ભેટ:—

૧-૦-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી

૧-૦-૦ ,, પ્રજ્ઞાલ નરભેરામ

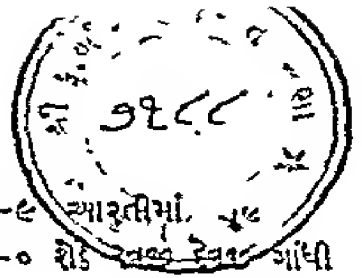
૦-૨-૦ બેન નાનબાઈ લક્ષ્મીરામ

૧-૦-૦ શ્રી. ઓધવજી વાઘજી

૧-૪-૦ ,, નરભેરામ ઓધવજી

૫-૦-૦ એક લક્ષ્મણ

- ૧-૦-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી
ચંદાણા
૧-૦-૦ ,, અંબાશંકર ભાઈશંકર
૦-૪-૦ ધ. ઘનપ્રકાશજી
૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ
આણંદલાલ
૦-૪-૦ એક આનંદશ્રમવાસી
૦-૪-૦ શ્રી. દયારામ મૂળજી
૦-૪-૦ ,, નાનાલાલ જીવનભાઈ
૦-૫-૩ ,, રામપ્રસાદ કૃપાશંકર
૦-૪-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી
૦-૨-૦ ,, કાશીરામભાઈ
૦-૨-૦ ,, લક્ષ્મીશંકરભાઈ
૦-૨-૦ ,, જગન્નાથ નારણજી
૦-૨-૦ ,, જોડાલાલ શિવશંકર
૦-૪-૦ ,, રણુહોડ કાલિદાસ
૦-૨-૦ ,, પુરુષોત્તમ ભીમજી
૦-૨-૦ ,, ભગવાનજી મનુભાઈ
૦-૪-૦ ,, ત્રિજીવન વિઠ્ઠલજી દવે
૨-૦-૦ શ્રી. બહેન જ્ઞાનજીભઈ બહેન
ખડખડ
૦-૮-૦ ,, બહેન સુખજીબા
૦-૪-૦ શ્રીમતી મણિબહેન
૦-૪-૦ ,, કસ્તુરબેન જયશંકર
૦-૧-૦ ,, બહેન સુમરીબાઈ
૧-૦-૦ ,, બેન મણિબહેન ત્રિવેદી
૦-૮-૦ ,, બેન સવિતા બહેન
૦-૪-૦ બેન જડીબાઈ ત્રિવેદી
૦-૧-૦ ,, ભગવતી
૦-૧-૬ ,, જયાબેન જીવરામ
૦-૪-૦ શ્રી. ચતુર્ભુજ લાલજી
૧-૦-૦ ધાધલ જીવાભાઈ કાંચડભાઈ
૦-૧-૮ આરતીમાં
૧-૦-૦ શ્રી. નરભેરામ ઝોધવજી
૧-૦-૦ ,, પુરુષોત્તમ ભીમજી
૧-૪-૦ બેન સવિતાગૌરી ત્રિવેદી
૧-૪-૦ ,, જડીગૌરી ત્રિવેદી
૦-૮-૦ ,, મણિબાઈ ત્રિવેદી

- ૦-૦-૮ આરતીમાં
૫-૪-૦ શેડ ૩૧૮૮ ગાંધી
૩૧-૧૩-૬
૦-૪-૦ બેન સંતોકબાઈ
૦-૨-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી
૦-૨-૦ એક ભક્તજન
૦-૨-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર
ત્રિવેદી પૂજપામાં.
૦-૧૨-૦ એક ભક્તજનતરફથી
પૂજપામાં
૧-૦-૦ શ્રી પ્રાણજીવનદાસ આણંદલાલ
૦-૪-૦ ,, ભગવાનજી મનુભાઈ
૧-૦-૦ ,, વામનરાય જટાશંકર પાટણ
૦-૬-૦ શ્રી પુરુષોત્તમ સુદરજી સોની લઘુરુદ્ર
૧ ના પૂજપાના
૦-૪-૦ ,, જગનલાલ કાનજી.
૦-૪-૩ ,, આત્મારામ દેવશંકર જોડીયા
૦-૧૦-૩ પરચુરણ
૦-૪-૦ શ્રી. ગિરધર અંબારામ
૫-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કૃશવજી મુંજઈ
૨-૦-૦ ,, ,, ,,
૨-૮-૦ હરજી પુરુષોત્તમ બીખાભાઈ મરોલી
૧-૮-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે
૧-૦-૦ ,, જી. બી. પંડ્યાના માતૃશ્રી મણિ-
બાઈ હરજીવન દવે. હા થી. ભા.
ધ. દવે.
૧-૦-૦ પેચાભાઈ ગોપાળદાસ રાશીવાળા-સુગત
૦-૭-૪ પરચુરણ.
૧-૦-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદાણા
૦-૮-૩૧ પરચુરણ
૨-૫-૩ વૈયક્તીમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના સ્વરૂપા-
વસ્થાનના દિવસે પૂજન ચતાં બેટના
હા. કાનજી પુરુષોત્તમ
૦-૪-૦ કાનજી પુરુષોત્તમ
૦-૪-૦ જગનલાલ મેરારજી
૦-૨-૩ શ્રી. હરિદાસ વીજી
૦-૩-૦ ,, પાડશાળાના વિદ્યાર્થીઓ
૦-૪-૦ ,, શામજી સોમજી

- ૦-૪-૦ બેન રેવાકુંવરબાઈ
 ૦-૪-૦ શ્રી. કાનજી કાલિદાસ
 ૦-૨-૦ ,, કરશનદાસ વિઠ્ઠલજી
 ૦-૨-૦ ,, ગોરધનદાસ કાનજી
 ૦-૨-૦ ,, બેચરભાઈ કાનજી
 ૦-૨-૦ ,, છગનભાઈ સોમજી
 ૦-૨-૦ ,, રામકૃષ્ણ મણિશંકર
 ૦-૨-૦ ,, જુહાભાઈ દાકરશી

૨-૫-૩

- ૦-૮-૦ શ્રી. નંદલાલ રતનશી ઉમરાળા
 ૦-૮-૦ ,, કેશવજી ઝીણાભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, લાલજી ઝીણાભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, મનસુખલાલ ગોપાળજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. અન્નિતરાય હરિદાસ પારેખ
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ
 ૦-૪-૦ ,, હરિવરરાય હર્ષદરાય
 ૧-૪-૬ ,, ડૉ. સાહેબ કેતકર-માંગરોળ
 ૦-૪-૦ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર
 ૧-૦-૦ ,, મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ
 ૭-૦-૦ ,, લાલશંકર ભવાનીશંકર-માંગરોળ
 તરફથી માગસરથી જેઠ માસ સુધીના
 નિલદાનના
 ૧-૦-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેસાઈ
 ૧-૦-૦ સૌ. ઉર્મિલાદેવી
 ૦-૪-૦ શ્રી. કવિવરરાય હર્ષદરાય.
 ૦-૪-૦ બેન કલ્પલતા મહારાણીદાસ
 ૦-૪-૦ ,, કાદંબરી હર્ષદરાય
 ૦-૪-૦ ,, કુલિનચંદ્ર હર્ષદરાય
 ૦-૪-૦ ,, રઘુવરરાય દારકાદાસ
 ૧-૪-૦ ,, નંદલાલ રતનશી ઉમરાળા
 ૦-૮-૦ ,, રસિકલાલ ચંદુલાલ
 ૧-૦-૦ બેન રામકુંવર જુહાભાઈ-વેરાવળ
 ૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ જીવનરામ-ભાવનગર
 ૨-૦-૦ ,, વામનરાય જટારાંકર-પાટણ
 ૧-૦-૦ ,, મનદરલાલભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, વસંતરાય છમીલારામ યોગદીયા
 ૧-૦-૦ ,, કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ

- ૧-૦-૦ શ્રી. ધનસુખરાય વસંતરાય-પાટણ
 ૧-૦-૦ બેન ગોદાવરી મોતીચંદ
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગુલાબચંદ ગોકુલદાસ
 ૦-૮-૦ ,, ગુલાબચંદભાઈનાં પત્ની
 ૧-૦-૦ ,, કલ્યાણજી. મોરારજી
 ૨-૦-૦ ,, રાજશી જીવરાજ
 ૩-૦-૦ ,, પ્રેમજી જુહાભાઈ-જેડી
 ૦-૪-૦ બેન કામબેન પ્રાગજી-વાંકાનેર
 ૦-૨-૦ ,, કરસનજી પ્રાણજીવન,,
 ૦-૨-૦ બેન લાલુખદેન કરસનજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. વેલજી સવજી ને તેમનાં પત્ની
 ૫-૦-૦ ,, રવજી દેવજી ગાંધી હા. શ્રી.
 શેઠ છગનભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, ગોરધન જેરામ-સલાયા
 ૨-૦-૦ ,, દારકાદાસ ખેતસી-જેડીયા
 ૦-૧-૦ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ બેન જડીબેન-મુંબઈ
 ૨-૦-૦ શ્રી. અરજણ કરમણ-મુંબઈ
 ૦-૪-૦ બેન કમળાબાઈ લક્ષ્મણ-કાકર
 ૧-૦-૦ શ્રી. તુળસી હરજી-ખાંડવા
 ૧-૪-૦ બેન શિવકુંવર ગંબારામ
 ૧-૦-૦ ,, સાકર કાના
 ૦-૫-૩ ,, સુખજીયા.
 ૧-૪-૦ હા. કરશન જેરામ
 ૧-૦-૦ શ્રી. આણંદજી નાગજી
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર મયારામ
 ૦-૫-૩ ,, વિઠ્ઠલ જસરાજ
 ૦-૦-૪ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ સોની વલભજી જેરામ
 ૦-૪-૦ શ્રી. જગજીવન દુર્લભજી
 ૧-૪-૦ ,, મગનલાલ ઘેલાભાઈ
 ૫-૧-૦ ,, ગુણવંતસિંહજી જલમસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, છગન કાનજી પીપરીયા
 ૨-૦-૦ ,, કવિવરરાય હર્ષદરાય-માંગરોળ
 ૨-૦-૦ ,, હરિવરરાય હર્ષદરાય ,,
 ૧-૦-૦ ,, રઘુવીરરાય દારકાદાસ ,,
 ૧-૪-૦ પટેલ ભાઈલાલ આત્મારામ સાહુ
 ૦-૮-૦ શ્રી. રામજી નાગજી

૦-૪-૦ શ્રી. બાપુ વીધા
 ૦-૮-૦ ,, માધવજી હરિલાલ મોટાદેવળીયા
 ૦-૮-૦ ,, અમૃતલાલ હરિલાલ ,,
 ૧-૪-૦ ,, બળવંતરાય ચંપકલાલ
 ૧-૪-૦ બહેન નંદુભાઈ વિઠ્ઠલજી
 ૧-૪-૦ શ્રી. હેમરાજ શિવજી
 ૫-૪-૦ ભટ્ટ પ્રાગજી દાનજી માનખેતરા
 ૫-૪-૦ મહેતા ઝવેરભાઈ મોરારજી ,,
 . હા. કુરજી પ્રાગજી
 ૩-૪-૦ ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ
 ૨-૪-૦ ,, પ્રેમજી કુરજી ,,
 ૧-૦-૦ બહેન રૂક્મણી ગોરધનદાસ
 ૧-૦-૦ વકીલ ગોવિંદજી ધાંગાભાઈ
 ૧-૦-૦ પૂ. સ. શ્રી. આત્મપ્રકાશજી
 ૦-૫-૦ પરચુરજી
 ૩-૦-૦ શ્રી. વેલજી સવજી-જામનગર
 ૫-૦-૦ ,, દારદાદાસ ખેતસી ને તેમનું કુટુંબ
 ૦-૮-૦ ,, હરમણી નારજી
 ૦-૮-૦ ,, શિવચંદર દયાળજી
 ૨-૮-૦ ,, મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી હા
 હેમરાજ શિવજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગતનશી લાલજીભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, પ્રેમજી જીગલાઈ-ખેડી
 ૦-૪-૦ ,, રતિલાલ આધવજી
 ૦-૪-૦ ,, પુરુષોત્તમ લાલજી
 ૧-૦-૦ દાકોર પ્રતાપસિંહ લાલસિંહજી
 ૧-૦-૦ ,, લાલસિંહ ગંગાસિંહ
 ૧-૦-૦ શ્રી. દેવચંદર વાઈચંદર
 ૧-૦-૦ ,, કુરજી પ્રાગજી
 ૦-૮-૦ ,, ધનસુખરાય વસંતરાય
 ૧-૦-૦ ,, વસંતરાય જીવીલાલરામ
 ૧-૦-૦ ,, કુંડલા આનંદાચમ
 ૧-૦-૦ બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા
 ૩-૦-૦ શ્રી. મૂળચંદર ધર્મરાજ-કુંડલાવાળા
 ૪-૦-૦ ,, અરજી રવજી
 ૨-૦-૦ સોની હરજી નેરામ
 ૧-૦-૦ શ્રી. હરિલાલ ચકુભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, નથુ મનજી .

૦-૮-૦ શ્રી. વીરજી ડાલા
 ૧-૪-૦ ,, પ્રેમચંદર રાજરામ
 ૧-૪-૦ ,, ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ
 તરફથી સાકર શ્રીજી તથા પુણ્ય-
 દારનિમિતે
 ૫-૪-૦ શ્રી. તુલસીદાસ જોડાભાઈ-કરાંચી
 ૧-૦-૦ સાકરભાઈ લાલજી ,,
 ૫-૦-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ રવામજી ,,
 ૨-૮-૦ ,, કૃષ્ણાજી મોરારજી ,,
 ૫-૦-૦ ,, નરશીદાસ રંગનાથ ,,
 ૨-૮-૦ ,, ડાલાલાલ વેલજી ,,
 ૨-૮-૦ ,, હેમરાજ શામજી ,,
 ૧-૪-૦ ,, રતિલાલ નારજીજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, ગોરધન નેરામ-સલાયા
 ૧-૦-૦ ,, કેશવજી ત્રીણાભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, રાજસી જીવરાજ
 ૦-૮-૦ ,, લાલજી ત્રીણાભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, મનસુખલાલ ગોપાળજી
 ૧-૦-૦ બહેન જટીભાઈ ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, મણિભાઈ ,,
 ૧-૦-૦ ,, સવિતાબહેન ,,
 ૧-૦-૦ શ્રી. શેઠ મગનલાલ ડાલાભાઈ
 ૧-૦-૦ બહેન સવિતાભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, સંતોડાભાઈ
 ૦-૨-૦ ,, દેવભાઈ
 ૦-૧-૦ ,, દિવાળીભાઈ
 ૩-૦-૦ શ્રી. જયંતીલાલ અંબાચંદર
 ૨-૦-૦ ,, પદ્મચંદર અંબાચંદર
 ૧-૦-૦ ,, પુરુષોત્તમરાય અનંતરાય
 ૧-૦-૦ ,, હરિવરરાય હર્ષદરાય
 ૧-૦-૦ ,, હરિવરરાય હર્ષદરાય
 ૧-૦-૦ ,, મનહરરાય મંગળપ્રસાદ
 ૧-૦-૦ ડૉ. કેનકર સાહેબ-માંગરોળ
 ૪-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાચંદર ને તેમનું
 કુટુંબ
 ૦-૪-૦ ,, પ્રાણચંદર ગોરાભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાષ્ટ્રીદાસ
 ૧-૦-૦ ,, રઘુવીરરાય-દારદાદાસ

- ૦-૪-૦ પરચુરણ
 ૨-૦-૦ ખેન ઉર્મિલાખહેન હરિપ્રસાદ-માંગરોળ
 ૧-૦-૦ ,, કલ્પલતાખહેન મહારાણીદાસ
 ૧-૦-૦ મીસીસ કેતકર સાહેબ
 ૦-૮-૦ ખેન કાદંબરી હર્ષદરાય
 ૦-૮-૦ ચિ. કુલિનચંદ્ર હર્ષદરાય
 ૧-૦-૦ ખેન મંજુલા મનહરરાય
 ૧-૦-૦ ખેન કાવેરી મંગળપ્રસાદ
 ૦-૮-૦ ,, ઉષાખહેન હર્ષદરાય
 ૦-૮-૦ ,, કોકિલા સૂર્યકાંત
 ૧-૦-૦ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર
 ૨-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ
 દેશાધિ-માંગરોળ
 ૫-૦-૦ શ્રી. જ્યેષ્ઠારામ નાનાભાઈ ભટ્ટ
 ૫-૪-૦ ,, રવજી દેવજી ગાંધીનું કુંડુંબ
 ૦-૪-૦ ,, પુરુષોત્તમ કાનજી
 ૦-૨-૦ ,, કુલશંકર ખીમજી વંથલી
 ૭-૧૦-૦ ,, એક ભક્તજન તરફથી ૬૦
 રુદ્રાભિષેક તથા ૧ લઘુરુદ્રના ભેટના
 ૭-૧૪-૦ ઉપરોક્ત ગૃહસ્થ તરફથી ૬૦
 રુદ્રાભિષેકના પૂજાપાના
 ૦-૬-૦ ના. દરબારશ્રી અમરુવાળા સાહેબ
 તરફથી લઘુરુદ્રના પૂજાપાના
 ૧-૦-૦ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાધિ
 તરફથી વસ્ત્રનિમિત્તે.
 ૨-૦-૦ શ્રી અરજણ કરમણ-મુંબઈ
 ૫-૦-૦ ,, વસંત ભીખા ગોવિંદ-કરાંચી
 ૨-૦-૦ ,, ધ. કેશવશર્મા-ઉપલેટા
 ૧-૦-૦ ,, દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ સાદરા.
 ૫-૦-૦ ,, રઘુનાથ જાદવજી-મુંબઈ
 ૦-૪-૦ ખેન જમનાબાઈ-ખાંટવા સાકર
 શ્રીફળ માટે
 ૪-૦-૦ મુંબઈમાં સં. ૧૯૯૮ના જોક સુ.
 ૧૦ના દિવસે પૂજન થતાં નીચે
 પ્રમાણે ભેટ:—
 ૧-૦-૦ શ્રી ચત્રભુજ કાલિદાસ
 ૧-૦-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ

- ૧-૦-૦ શ્રી. ભગવાનદાસ ચતુર્ભુજ
 ૦-૮-૦ ,, રંગનાથ પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ ,, પ્રાણજીવન વિદ્યુદાસ
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૪-૦-૦
 ૪-૦-૦ મુંબઈથી સં. ૧૯૯૮ના જન્મજયંતી
 પૂજનભેટ:—
 ૧-૦-૦ શ્રી. ચતુર્ભુજ કાલિદાસ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનદાસ ચતુર્ભુજ
 ૧-૦-૦ ,, રામજી ખીમજી કેશવવાળા
 ૦-૮-૦ ,, કલ્યાણજી નારણજી
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૦-૨-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ વિદ્યુદાસ
 ૦-૨-૦ પરચુરણ
 ૪-૦-૦
 ૫-૬-૦ સં. ૧૯૯૮ના વામનદાદશીએ મુંબઈમાં
 પૂજનભેટના
 ૨-૦-૦ શ્રી. ચતુર્ભુજ લાલજી
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનદાસ ચતુર્ભુજ
 ૦-૨-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૧-૪-૦ ,, જગમોહનદાસ રમણિકલાલ
 ૧-૦-૦ ,, બાલાભાઈ દયારામ
 ૫-૬-૦
 ૪૫-૦-૦ સં. ૧૯૯૮ના આસો સુ. ૪ મુંબઈમાં
 નાથજયંતીના દિવસે પૂજનભેટ:—
 ૫-૦-૦ શ્રી. રાજસી ધર્મસ.
 ૫-૦-૦ ,, શેઠ મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
 ૧-૪-૦ ,, ચતુર્ભુજ કાલિદાસ
 ૧-૪-૦ ,, ભગવાનદાસ ચતુર્ભુજ
 ૧-૦-૦ ,, દેવશંકર તેજપાળ
 ૧-૦-૦ શ્રી. પનાલાલ ઉમેદરામ
 ૨-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
 ૧-૦-૦ જીભાઈ ગિરજાશંકર
 ૨-૦-૦ ખેન જયગંગા દયારામ

- ૨-૦-૦ શ્રી. રેવાચંદ્ર દુર્લભજી
 ૧-૦-૦ ,, મૂળચંદ્ર હરજીવન
 ૧-૦-૦ ,, પ્રાણજીવન વિદુલદાસ
 ૨-૦-૦ ,, ચંદ્રકાંત વિદુલદાસ
 ૧-૦-૦ ,, અરજીયુ દરમણુ
 ૨-૦-૦ ,, મૂળજી અરજીયુ
 ૧-૪-૦ ,, હરિલાલ હરકીશનદાસ
 ૦-૮-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, મોહનસિંહ નારણસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, મોહનલાલ લક્ષ્મીદાસ
 ૧-૦-૦ શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ
 ૧-૦-૦ ,, ગુણચંદ્રસિંહ જલમસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, અનિતરાય હરિદાસ
 ૦-૮-૦ ,, ઝીણાભાઈ આણંદજી
 ૧-૪-૦ ,, રઘુનાથદાસ પુરુષોત્તમદાસ
 ૧-૦-૦ શ્રી. શિવસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, પુરુષોત્તમ કુરજી
 ૦-૮-૦ ,, મોરારજી લાલજી
 ૧-૪-૦ ,, લક્ષ્મણ મંગલાલ
 ૧-૪-૦ ,, એકમંદ્રુ
 ૧-૦-૦ ,, બોધાભાઈ જુઝાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૧-૦-૦ પરચુરણ

૪૫-૦-૦

૫-૪-૦ સં. ૧૯૯૮ ના આસોવદિ ૧૧ ના સ્વરૂપાવસ્થાનની મિતિનિમિત્તે મુંગ-
 ધમાં પૂજનમેટના

- ૧-૦-૦ શ્રી. ચતુર્મુજ શલિદાસ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનદાસ ચતુર્મુજ
 ૧-૪-૦ ,, અરજીયુ દરમણુ
 ૧-૪-૦ ,, હરિલાલ હરકીશનદાસ
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૦-૮-૦ ,, રઘુનાથ પુરુષોત્તમ

૫-૪-૦

- ૮-૮-૦ સં. ૧૯૯૮ ના ધા. સુ. ૧ બેસતા-
 વર્ષની ભેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. અરજીયુ દરમણુ
 ૧-૪-૦ ,, ચતુર્મુજ શલિદાસ
 ૧-૪-૦ ,, ભગવાનદાસ ચતુર્મુજ
 ૧-૦-૦ ,, રામદાસ ભગવાનદાસ
 ૧-૦-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૧-૪-૦ ,, હરિલાલ હરકીશનદાસ
 ૦-૮-૦ ,, રઘુનાથ પુરુષોત્તમ
 ૧-૪-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ

૮-૮-૦

૮૮-૧૨-૦ એક લક્ષ્મણનતરફથી સં. ૧૯૯૮ ના
 ધા. વ. ૧થી સં. ૨૦૦૦ ના ધા. સુ.

૧૫ સુધી દિવસ ૩૫૫ના દરરોજના
 બે આના લેખે રૂદ્રાભિષેકમાં પૂજન-
 ભેટના તથા બે આના લેખે પૂજનપાના

૭-૪-૦ એક લક્ષ્મણનતરફથી ૬૦ રૂદ્રાભિષેક-
 ની ભેટના તથા પૂજનપાના

૧-૪-૦ શ્રીમતી બેન લાલકુંવર દરશનજી

૦-૮-૦ બેન મણિમાઈ

૧-૦-૦ શ્રી. કરજીસિંહજી લાલસિંહજી

૩૦-૦-૦ શેઠ પ્રાગજી દેવજી કરાંચી તરફથી
 આનંદાસનિમિત્તે

૨-૦-૦ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી

૫-૦-૦ શેઠ વસનજી આશવજી-પોરબંદર

૧૭-૧૩-૦ પોરબંદર આનંદાસનિમિત્તે સં. ૧૯૯૮ ના
 આષાઢથી આસો સુધીની ભેટના

૫-૦-૦ રવિચંદ્રેન હરજીવન

૧-૦-૦ મોતીબાઈ રણકેશજી

૦-૮-૦ પ્રભાબાઈ ત્રિકમગલ

૦-૮-૦ શ્રી. દોલતરાય ત્રિભુવનદાસ

૧-૦-૦ બેનબાઈ રણકેશજી

૫-૪-૦ શ્રી. દુર્ગાચંદ્ર મણિચંદ્ર-લીંબડી

૧-૦-૦ ,, રામજી જુઝાભાઈ-દોલડી

૦-૩-૧૧ પરચુરણ

૧-૦-૦ કશિર નાનાનાઈ કણુભાઈ ધ.
 પૂનમની ભેટના

- ૧-૦-૦ પં. રથુનંદન ઝા
 ૧-૦-૦ શ્રી. સ્તનરી ગોકુળદાસ
 ૧-૦-૦ ,, પ્રાણલાલ નરભેરામ
 ૧-૦-૦ ,, દયારામ મૂળજી
 ૧-૦-૦ ,, કાનજી કુંવરજી
 ૧-૦-૦ ,, વિઠ્ઠલજી વાલજી
 ૫-૦-૦ શેઠ રાજસી જીવરાજ
 ૧-૦-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન
 ૧-૦-૦ શેઠ કરશનદાસ દામોદરદાસ
 ૨-૦-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણી
 ૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ માણિકલાલ ,,
 ૨-૦-૦ ,, પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ
 ૧-૦-૦ ,, મધુવનદાસ ચંદુલાલ પરીખ
 ૧-૦-૦ ,, પથુભાઈ દોલતસિંહજી
 ૧-૦-૦ બહેન રાધાબાઈ ભયુભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, અમુલાબહેન-કાળાવાળા
 ૦-૮-૦ ,, માકીબાઈ ખેન
 ૦-૪-૦ ,, ગંગાબાઈ
 ૩-૦-૦ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી
 ૦-૪-૦ બહેન પુનાબાઈ
 ૧-૦-૦ ,, મણિબહેન-જોરાવરનગર
 ૧-૦-૦ ,, સવિતાબેન ,,
 -૪-૦ ,, કુંદનબહેન
 ૮-૦ ,, મણિબહેન
 -૪-૦ ,, તારાબહેન
 -૦-૦ ,, નિર્મળા જયશંકર
 ૧-૪-૦ ,, મણિબહેન ગ્રેમજી
 ૧-૦-૦ ,, ડાહીબહેન પ્રાગજી
 ૧-૦-૦ ,, લાલગૌરી કરશનજી
 ૦-૪-૦ ,, સુરજબહેન
 ૦-૪-૦ ચંચળબહેન
 ૧-૦-૦ ડાહીબહેન મૂળજી
 ૧-૦-૦ ચંપાબહેન રામજી
 ૦-૪-૦ શુભાચંદલાઈનાં પત્ની
 ૦-૮-૦ કાંતાબહેન
 ૧-૦-૦ ઉષાબહેન પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ બહેન અવલબાઈ

- ૧-૦-૦ બહેન જડીબાઈ
 ૧-૦-૦ ,, નિર્મળાબહેન
 ૧-૦-૦ ,, બચીબહેન પ્રતાપસિંહ
 ૦-૨-૦ ,, જયાગૌરી જીવરામ
 ૦-૨-૦ ,, શાંતાબહેન
 ૦-૪-૦ ,, સાકરબહેન
 ૧-૦-૦ ,, જોડીબહેન
 ૦-૮-૦ ,, રામુબહેન
 ૦-૪-૦ ,, ભગવતીબેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. કરશનદાસનાં પત્ની
 ૦-૪-૦ ઇંદુમતી કરશનદાસ
 ૦-૪-૦ જયંતીલાલ કરશનદાસ
 ૦-૪-૦ બંચુભાઈ વાલજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. રાધવજી નયુભાઈ
 ૨-૪-૦ ,, જગજીવન પ્રધાન
 ૨-૪-૦ ,, જોદારામ ભવાનજી
 ૧-૪-૦ ,, નટવરલાલ ગોવિંદરામ
 ૧-૦-૦ ,, અજિતરાય હરિદાસ પારેખ
 ૦-૮-૦ બહેન સંતોષ જગજીવન
 ૧-૪-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દેવે
 ૨-૦-૦ રા. સા. મહાશંકર જગનલાલ રાવળ
 ૧-૦-૦ શ્રી. ઝોધવજી હીરજી-બધેકા
 ૫-૦-૦ શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ
 ૨-૦-૦ ગં. સ્વ. ભાગીરથીબહેન
 ૧-૦-૦ બહેન આનંદબહેન
 ૧-૦-૦ કુમારી નિર્મળાદેવી
 ૧-૦-૦ બહેન મનહરબાળા ભાયાલાલ
 ૧-૦-૦ શેઠ ઇંદુકુમાર ભાયાલાલ
 ૧-૦-૦ ,, હરિકૃષ્ણ ભાયાલાલ
 ૧-૦-૦ સૌ. શારદાદેવી ઇંદુકુમાર
 ૧-૦-૦ કુમારી નાનીબહેન ભાયાલાલ
 ૧-૦-૦ ,, પુષ્પાબેન પરમાણંદદાસ
 ૦-૪-૦ શ્રી. શાંતિલાલ કરશનદાસ
 ૦-૪-૦ ,, ત્રિભુવન જીવાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, નારણદાસ જમનાદાસ
 ૧-૦-૦ બહેન વિજયાગૌરી નારણદાસ
 ૦-૮-૦ શ્રી. નાનાલાલ જીવનલાલ
 (બાકીનાં નામો આવતા અંકે.)

॥ श्रीनाथचरितामृत-द्वितीय પ્રવાહ ॥

(પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના જીવનચરિત્રનો બીજો ભાગ)

પાણાગ્રેહનો ઉપાર્થ ગયો છે.

૧૦.

શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

આવૃત્તિ ચોથી.

પ્રકાશમુદ્રક ૩૧ ૧-૨૪-૦

ટપાલખર્ચ ૩૧ ૦-૧૧-૦

આ ગ્રંથ ઉપાનો હતો તે તેવાર થઈ ગયો છે તેની પૂર્વાધિ તે ઉત્તરાર્ધમહિત જેપ્રતી પ્રતો મંગાવનારે પુસ્તકદીઠ ૩ ૨-૯-૦ મનીઓડેઝથી મોકલો તે મગાવી લેવી વધારે પ્રતો મંગાવનારે રેસ્પેપાર્સનથી મંગાવવાથી ખર્ચમાં ફાયદો થશે કિમતપૂતી રકમ મનીઓડેઝથી મોકલવાથી ૬ પે રેસ્પેપાર્સનથી મોકલવામાં આવશે.

શિરનામું:

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા (દાકિણાવાડ)

૧૦.

સ્વેદજનક અવસાન

મૂળ પોરબંદર અને ઢેટલાક સમયથી મુંઝવણમાં નિવાસ કરતાં સદ્ગત ગૅઠ શ્રી. રૂપાણુજી અતુર્મુખનાં ધર્મપત્ની ગં સ્વ. કૃષ્ણવ્રતમહેન ગયા દાતિક માસમાં અવમાન પામ્યાં છે. પરમ-દયાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે!

અને સદ્ગત પતિપત્ની ધર્મ તથા પરાપ્રમારમાં રચિયાળાં હતાં તેમણે ૩૧. ૧૨૦૦૦ ની રકમ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના ચરણાગર્વિદમાં અપણ કરેલી છે જેના વ્યાજમાંથી શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમની શ્રીદક્ષિણામૂર્તિમંચૃતપાકશાળાના વિદ્યાર્થીઓને ખર્ચડી તથા પ્રવાસીઓને સદાગતમાં દાણાઓ આપવામાં આવે છે. પાશાળાનું મહાન પણ તેમણે બધારેલું છે.

મિત્રાય તેમણે સર્વવિદ્યાવિશાળ પૂ. શ્રીમદ્દિવાન્યસવામિચિન્મિત દંચરશી નામનું પુસ્તક કે જેની પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીએ લાવાર્થદીપિકાનામની સાન્વયટીકા લખેલી છે તે પોતાના ખર્ચે પ્રસિદ્ધ કરાવેલું છે.

બંધનગરનિવાસી શ્રી પોપટલાલ વાલજીભાઈ રંગરેખનું પણ ગયા દાતિકમાસમાં અવસાન થયું છે. પરમદયાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે!

સદ્ગત પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના પ્રેમી ભક્ત હતા તેમના કુટુંબની ખાસ વિક્ષેપતા એ કે તેમના ઘરનું દોષપણ મનુષ્ય લગોદધિતારક સદ્ગુરુશ્રીની દીક્ષાવિનાનું નથી.

મુંઝવણનિવામી પારસીમહેન શ્રીમતી ધનમાઈ ક-બનાજી આ મામમાં અવમાન પામ્યાં છે પરમદયાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે! સદ્ગત સનાતન-ધર્મનાં પ્રેમી ને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીપ્રતિ શ્રદ્ધાપ્રીતિ રાખનારા હતાં.

લીબડીનિવાસી શ્રી મણિશક્તર અદાશંકર ઉપાધ્યાયે આ માસમાં ચગિર હોદ્દાનું તેમની અંતિમ અવસ્થાના દિવસે પૂજ્યપાદશ્રીના અર્ચકરમણમાં ગયા હતા-એમ તે સુપૂત્ર શ્રી દુર્ગાશક્તરલાલ જણાવે છે. તેમના અવમાનથી આનંદાશ્રમમંજળને એક વૃત્ત બંધુની ખોટ પડી છે. શ્રીસદ્ગુરુએ તેમનું રૂપાણુ કરવા કૃપા કરે.

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ ડિસેમ્બર

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે ખિરાણ રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંધ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર ક્રાંતિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પ્રહેલા વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં જોરણ કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

૩ ધર્મમુચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત કુટુંબીક પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ માર્ગે અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.)

- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જાણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જાણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ”માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતવું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-ઓએ અગાઉથી લખી જાણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતાપ્રમાણે પ્રકટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે; છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંઓએ પહેલેય મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-અધિવાસ)

તરફથી

પ્રકટ ચતુર્ધાર્મિક આસિક પત્ર

P. O. Bilkha

(Kathiawar-India)

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ણસ ગુજરાતી સંચાલ

૧૧ મું

પૃષ્ઠ

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

વાર્ષિક લનાજમ

પોસ્ટેજસાથે

૩૧. ૧-૦-૦

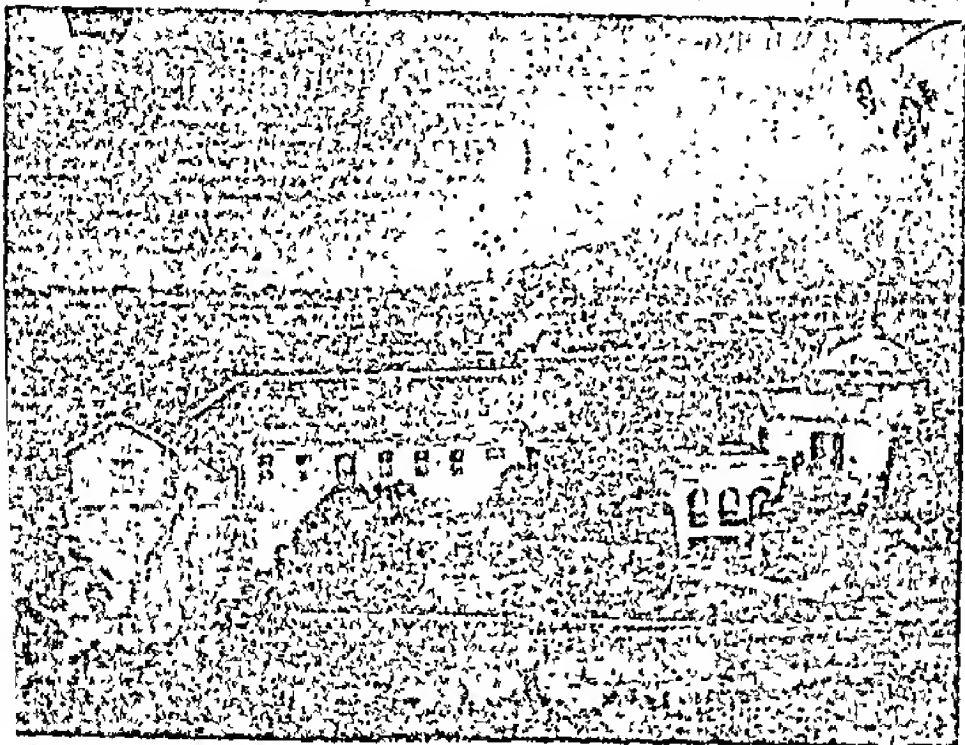
૬૬ ૮ મો

૧૯૯૮

આનંદાશ્રમ

પરેશભાઈ

શિલ્પી ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનાનાં સ્વધર્મસંદેશા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુરુનાથસ્વરૂપતો યત્ર ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીભક્તાધિભગવાન્ના રવિપ્રધી દક્ષિણને વિધે જનતાને
ધર્મના સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં
જાણે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

જરૂરી નોંધ

કાગળની અછત તથા મોંઘવારીના કારણે ભેદ તથા લવાજમ આદિની નોંધ લેવામાં આવી નથી.

“આનંદાશ્રમ” માસિક ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પોતાના ધ્યેયપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે. લગભગ સારૂ થયા પછી ઉત્તરોત્તર કાગળોના ભાવો વધતા ચાલ્યા છે. આવી મોંઘવારી વેઠીને પણ આવતી ખોટ સહન કરીને લવાજમ વધાર્યા વિના સંસ્થાતરફથી તેનું પ્રકાશન ચાલુ છે, અને હજી પણ લવાજમ તો નજ વધારવું એવો સંચાલકમંડળનો નિશ્ચય છે. વર્તમાનમાં કાગળોના ભાવ લગભગ સાતથી આઠ ગણા વધી ગયા છે, એટલે સંસ્થાને વધારે ખોટ ન ખમવી પડે તે ધર્મનો પ્રચાર ચાલુ રહે એ દૃષ્ટિથી આ માસથી “આનંદાશ્રમ” તું વાચન પ્રજા ફાર્મ-૨૪ પૃષ્ઠને બદલે બે ફાર્મ-૧૬ પૃષ્ઠમાં આવશે. ધોળા ગ્લેઝ કાગળને બદલે રંગીન કાગળોમાં છપાશે. આશા રાખીએ છીએ કે “આનંદાશ્રમ” નો વાચકવર્ગ આટલામાં સંતોષ પામે.

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
૧	સુમુક્ષુને ઉપદેશ.	૨૦૧
૨	શ્રીનાથચર્યાનામૃત.	૨૦૨
૩	શ્રીસતત્સંજ્ઞાતીયમ્.	૨૦૩
૪	મદાદસા.	૨૦૪
૫	શ્રીયાત્રવલ્કચસ્મૃતિ.	૨૦૫
૬	જીવનમાં જાણવાજેવું.	૨૦૭
૭	સમુદ્રયાત્રા.	૨૦૭
૮	વનસ્પત્યાહારમાંથી.	૨૧૦
૯	“સાત્ત્વિક દાન.”	૨૧૨
૧૦	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૧૩

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ જોડુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-આંગરોળ-કાઠિયાવાડ

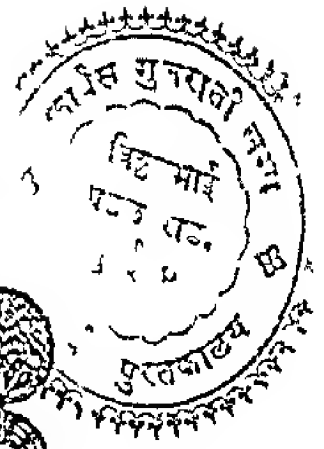
મહાતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હાટ્ટાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધલેશ્વરજી લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

માલિક-પારેખ કેવળચંદ્ર દાનજીભાઈએ છાપ્યું-ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને બાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૮-૧૯૯૯

[અંક ૮]

સુસુક્ષ્મે ઉપદેશ

ગરબી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્રાથભગવાન્]

પ્રીતે ભણ્યે ગુરુમહારાજ, આનંદ એ છે રે;	
માયિક પદાર્થે શો ભાભ? મિથ્યા જે છે રે	પ્રીતે ૧
જેનાં ચરણ સેવે છે મુનીશ, ક્લેશને તરવા રે;	
તેમાં સાધકે રાખવું ચિત્ત, નિજ હિત કપવા રે	પ્રીતે ૨
અહિંસાદિક પામીએ ધર્મ, જ્ઞાન પણ લઈએ રે;	
વૈરાગ્યનો પામીને મર્મ, કૃતાર્થજ થઈએ રે	પ્રીતે ૩
પાંચ વિષયકેરી પ્રીત, છાડીજ દઈએ રે;	
મેળવી ઈન્દ્રિયપર જિત, મન વશ કરીએ રે	પ્રીતે ૪
પ્રાણચિત્તને કરીએ સ્થિર, અભ્યાસ વધારી રે;	
વૃત્તિ દૂષે પછી બ્રહ્મનીર, તાપ નિવાર્તી રે.	પ્રીતે ૫
કાચમાટે હીરાનો ભાભ, શાને ખોઈએ? રે;	
આ ઉત્તમ મનુષ્યાવતાર, ભગીને ભોઈએ રે.	પ્રીતે ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

તત્વાનુસંધાન, મનોનાશ ને વાસનાક્ષયનો અભ્યાસ ઉત્તમપ્રકારે ચાલુ રાખવાથીજ સર્વવ્યાપક બ્રહ્મપરતું આવરણ દૂર થઈ મુમુક્ષુના અંતઃકરણની વૃત્તિ બ્રહ્માનુભવ કરવા સમર્થ થાય છે. આવા અભ્યાસમાં ભ્રમણાને વશ ન થતાં યથાર્થતા ઉપરજ બહુ ધ્યાન રાખવું જોઈએ.

હૃદયાકાશમાં સ્થિત બ્રહ્મમાં વા બ્રહ્મરંધ્રમાં સ્થિત બ્રહ્મમાં મુમુક્ષુ પોતાની ચિત્તવૃત્તિને બ્રહ્માકાર કરી વિલીન કરી શકે.

મનની ભ્રમણા, ચાંચલ્ય ને સ્થિયાભિમાન મુમુક્ષુના હાલવેરી છે, માટે પ્રત્યેક મુમુક્ષુએ તેનાથી બચીને રાને: રાને: પોતાના અભ્યાસનો વાસ્તવિક પરિપાક કરી જ્ઞાનનિષ્ઠ થવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ, નહિ તો “ભૂલનકો બહુ ભાંતિ ગલી હૈ” તેમાંની કોઈ ગલીમાં ભૂલથી પોતાને મુમુક્ષુ માનનાર ચાલ્યો જાય છે, ને તે ઇચ્છિતને પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી.

ઊતાવળે સિદ્ધ થઈ જવાની લાલસાને બદલે મુમુક્ષુએ પોતાના અભ્યાસના પરિપાકની વધારે લાલસા રાખવી જોઈએ.

ઘૈર્યે રાખી શાસ્ત્રોક્ત શુભ પ્રયત્ન પરમપ્રીતિથી કરવો. આતુરતાને વશ બહુ ન થવું.

શ્રદ્ધા, ઉત્સાહ, ઘૈર્યે ને સાવધાનતા રાખી યોગ્ય પ્રયત્ન સતત ચાલુ રહેવાથી નમારા અવશેષ રહેલા આંતરશત્રુઓ નાશ પામશે.

સારું વાચન ને સુસંગ રાખો. જપાદિવડે મનની શાંતિ વધારો. વિવેકવૈરાગ્ય ારી વિષયોને અસત, તુચ્છ ને દુઃખદ સમજતા જાઓ.

મન પ્રસન્ન રાખશો. આહાર પરિમિત ને પથ્ય લેશો.

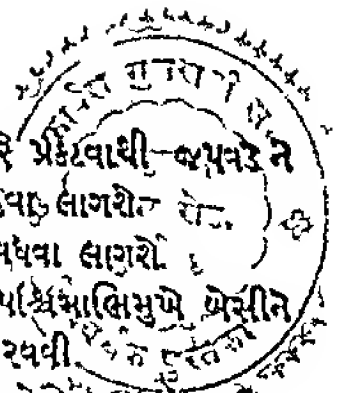
આંતરશત્રુઓનો પરાભવ કરવામાટે તેવી ઇચ્છાવાળા ભક્તે મદનારિ શ્રીશંકરતું અને દ્રવ્યની પ્રાપ્તિમાટે નવનિધિના અને અષ્ટભુક્ષાસિદ્ધિના સ્વામી શ્રીશંકરતું દ્રવ્યની ઇચ્છાવાળાએ પૂજન, સ્તુતિ, સ્મરણ, ધ્યાન ને નમસ્કારવડે ઉપાસન કરવું. મનુષ્યને તેની શ્રદ્ધાના ને પ્રીતિના પ્રમાણમાં તે ઉપાસના થોડે વિલંબે કે વધારે વિલંબે ફલદાતા થાય છે.

સાર્વિક મનુષ્યને તંત્રના કરતાં મંત્ર, જે ઉત્તમભાવથી પવિત્રપણે જપવામાં આવે તો, ઊતાવળે ઇચ્છિત ફલ આપે છે.

મનુષ્યને પ્રાપ્ત દુઃખને લીધે તે દુઃખની શીઘ્ર નિવૃત્તિ કરવાની ઇચ્છા થાય તે સ્વાભાવિક છે, પણ તેણે અયોગ્ય આતુરતા રાખીને દુઃખી થવું તે યોગ્ય નથી. તેણે એકનિષ્ઠા રાખી વિધિવત્ શુભ પ્રયત્ન ફલસિદ્ધિ થાય ત્યાંસુધી આદરપૂર્વક કર્યા કરવો તે તેને લાભ કરનાર થાય છે.

વ્યવહારપરમાર્થમાં વ્યવસ્થાથી વર્તશો, ને કોઈતું અનિષ્ઠ ન ઇચ્છશો.

પોતાના અસંગ ને સચ્ચિદાનંદઘન આત્મસ્વરૂપનો વિચાર પણ બની શકે તેટલો કર્યા કરશો.

હૃદયમાં સાસ્વિકી શ્રદ્ધા ને વેગવાળો ઉમંગ વધારે પ્રકટિવાધી-અપવેદને
ધ્યાનવડે મન શાંત ને અપૂર્વ આનંદના અનુભવવાળું રહેવડું લાગશે તે.
અંતઃકરણની સ્થિરતા વધવાથી સ્મરણશક્તિ પણ વધવા લાગશે.
સાંજની સંધ્યાવેલા સંધ્યાના અંગભૂત ગાયત્રીજપ પાંચમાલિભુજે બેસીને
કરવો, પણ ઈષ્ટમંત્રની માલા તો પૂર્વાલિભુજે બેસીનેજ ફેરવવી.
પરમાત્માનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ નિરાકાર છે, છતાં તેઓ લોકોના ઉપર
અનુમદ કરવામાટે ને દુર્જનોનો નિગ્રહ કરવામાટે યોતાની માયાવડે સાકાર બેવા
પ્રતીત થઈ શકે છે
(ચાલુ)

—[*]—

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાકક:-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દશાઈ વેદાંતભૂપણ]

(અનુસંધાન અંક ૬ ના પૃષ્ઠ ૧૫૦ થી)

અપાનં ગિરતિ પ્રાણઃ પ્રાણં ગિરતિ ચંદ્રમાઃ ।

આદિત્યો ગિરતે ચન્દ્રં આદિત્યં ગિરતે પરઃ ॥

યોગિનસ્તં પ્રપશ્યન્તિ ભગવન્તં સનાતનં ॥ ૧૧ ॥

અપાનને પ્રાણ ગળી જાય છે એટલે અપાન પ્રાણમાં વિલાઈ જાય છે.
પ્રાણને ચંદ્રદૈવતવાળું મન ગળી જાય છે એટલે પ્રાણ ચંદ્રદૈવતવાળા મનમાં
વિલાઈ જાય છે.

ચંદ્ર છે દૈવત જેતું એવા મનને સૂર્યદૈવતવાળો અહંકાર ગળી જાય છે
એટલે ચંદ્રદૈવતવાળું મન સૂર્યદૈવતવાળા અહંકારમાં વિલાઈ જાય છે

અને સૂર્યદૈવતવાળા અહંકારને તેનાથી પર સ્વયંદૈવતવાળો આત્મા ગળી
જાય છે એટલે સૂર્યદૈવતવાળો અહંકાર તેનાથી પણ પર અને સ્વયંદૈવતવાળા
આત્મામાં વિલાઈ જાય છે.

પણ આ બધું જેને તેને થતું નથી.

જે કોઈ તેમ થવાના ઉત્તરોત્તર ક્રમના યોગને જાણે છે તે યોગીનેજ તે
ધાય છે.

જે યોગીઓને તે ઉત્તરોત્તર ક્રમના યોગ અધિગત છે એટલે સિદ્ધ છે તે
યોગીઓજ પરમાર્થકોટિના હોવાથી સનાતન અને વ્યવહારકોટિના ઈશ્વર હોવાથી
જાગવાનું એવા આત્માનો યોગવડે અભેદરૂપે સાક્ષાત્કાર કરવા સમર્થ થાય છે

લેક્ષણે અંતરનાં કે બહારનાં કોઈ કરણોવડે તેનો સાક્ષાત્કાર અશક્ય છે.

શ્રીશાંકરભાષ્યમ્ ।

શ્વદર્શી યોગં દર્શયતિ અપાનમિતિ

હવે અપાનં । એમ આ શ્લોકવડે યોગને દખાડે છે.

અપાનં ગિરતિ પ્રાણ ઉપસંહરતિ

અપાનને પ્રાણ ગળી જાય છે એટલે પોતામાં શમાવી લે છે.

મનસશ્ચંદ્રમા અધિદેવતં યસ્માચ્ચંદ્રશબ્દેન મન ઉચ્યતે

જેથી મનના ચંદ્રમા અધિદેવ છે તેથી ચંદ્રશબ્દવડે મનને કહેલું છે.

તં ચન્દ્રં મન આદિત્યો બુદ્ધિર્ગિરતિ

તે ચંદ્રને એટલે મનને આદિત્ય એટલે બુદ્ધિ ગળી જાય છે.

બુદ્ધેશ્ચાધિદેવતમાદિત્યઃ

કેમકે બુદ્ધિના અધિદેવ આદિત્ય છે.

તમાદિત્યં બુદ્ધિ ગિરતે પરઃ પરંબ્રહ્મ

તે આદિત્યને એટલે બુદ્ધિને પર એટલે પરબ્રહ્મ ગળી જાય છે.

પતદુક્તં ભવતિ

ઉપર જે કહ્યું તે વડે આ કહેલું થાય છે.

સમાધિવેલાયામપાનં પ્રાણ ઉપસંહત્ય પ્રાણં મનસિ મનશ્ચ બુદ્ધો બુદ્ધિ પરમાત્મન્યુપસંહત્ય સ્વાભાવિક ચિત્સદાનંદાદિતીયબ્રહ્માત્મનૈવાવતિષ્ઠતિ इत्यर्थः ॥ ૧૧ ॥

સમાધિસમયે ચોગી અપાનને પ્રાણમાં વિલાવીને પ્રાણને મનમાં મનને બુદ્ધિમાં અને બુદ્ધિને પરમાત્મામાં વિલાવીને સત્સ્વભાવવાળા ચિત્સ્વભાવવાળા અને સુખસ્વભાવવાળા અદ્વિતીય બ્રહ્માત્માના સ્વરૂપે અવસ્થાન કરી રહે છે એમ એનો અર્થ છે. (ચાલુ)

—[*]—

અદાલસા

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૧૫૪ થી)

નિમંત્રયેતે પૂર્વે હુઃ પૂર્વોક્તાન્ દ્વિજસત્તમાન્ ।

દૈવે નિયોગે પિત્ર્યે ચ તાંસ્તથૈવોપકલ્પયેત્ ॥

તૈશ્ચ સંયમિમિર્માવ્યં યશ્ચ શ્રાદ્ધં કરિષ્યતિ ॥

શ્રાદ્ધમાં નોતરવા જેવા પ્રથમ કલા તેવા ઉત્તમ આદ્યજ્ઞાને શ્રાદ્ધ કરવાને આગલે દિવસે નોતરી રાખવા.

જે બીજાં પણ કર્મનો દેવના સંબંધમાં વિનિયોગ હોય તથા પિતૃના સંબંધમાં વિનિયોગ હોય તે કર્મમાં પણ નોતરવા જેવા પ્રથમ કલા તેવાજ આદ્યજ્ઞાને તે તે કર્મને આગલે દિવસેજ નોતરી રાખવા.

અને તે સંયમવાળા આદ્યજ્ઞા પાસેથી શ્રાદ્ધ તથા તે કર્મ શાસ્ત્રે કહેલી વિધિ પ્રમાણે પરિપૂર્ણ થયાની જે શ્રાદ્ધ કરે વા તે તે કર્મ કરે તેણે ભાવના સંપાદન કરવી.

શ્રાદ્ધં વત્ત્વા ચ ભુક્ત્વા ચ મૈથુનં યોઽનુગચ્છતિ ।

પિતરસ્તુ તયોર્માસં તસ્મિન્ રેતસિ શેરતે ॥

આદ્દ જમાડી તથા આદ્દ જમીને જે કાષ્ઠ ઐયુન ક્રિયા કરે એટલે સ્ત્રીસંભોગ કરે તે બંનેના પિતૃઓ એક માસ પર્યંત તે રેતરસ્તે વિશે વાસ કરે છે.

ગત્વા ચ યોપિતં શ્રાદ્ધે યો મુંક્તે યસ્તુ મચ્છતિ ।

રેતોમૃગ્નકૃતાદ્ધારાસ્તં માસં પિતરસ્તયોઃ ॥

યોપિતગમન કરીને એટલે સ્ત્રીસંભોગ કરીને જે આદ્દમાં જન્મે તથા આદ્દમાં જન્મીને જે યોપિતગમન કરે તે બંનેનાં પિતૃઓ તે એક માસપર્યંત રેત અને મૂત્રનો આદાર કરનારા થાય.

તસ્માત્ તુ પ્રથમં કાર્યં પ્રાજ્ઞેતોપનિમંત્રણં ।

અપ્રાપ્તૌ તદ્દિને ચાપિ વચ્ચ્યા યોયિત્ પ્રસંગિનઃ ॥

માટે તો કાલા પુરુષે શ્રાદ્ધને આગલે દિવસે સુપાત્ર બાહ્યણેને નોતરૂં આપી રાખવાનું

કામ પહેલું કરવું જોઈએ.

જો તેમ ન બની શકે તો શ્રાદ્ધને દિવસે જન્મને નોતરવામાં આવે તેઓ જે સ્ત્રીસંભોગના પ્રસંગવાળા ન હોય એવાઓનેજ નોતરવા.

અિક્ષાર્યમાગતાન્ યાપિ કાલે સંવમિનો યતીન્ ।

મોજયેત્ પ્રણિપાતાયૈઃ પ્રસાદ યતમાનસઃ ॥

અથવા અિક્ષા માગવાના સમયે જેઓ અિક્ષાને માટે આવેલા હોય એવા સંવમવાળા સંન્યાસીઓને પણ ગૃહસ્થે યોતાના મતને નિયમમાં વર્તાવીને પ્રણિપાત આદિવડે પ્રસન્ન કરીને જમાડવા.

યયૈચ શુક્લપક્ષાદ્ ચૈ પિતૃણામસિતઃ પ્રિયઃ ।

તથા પરાહ્ણઃ પૂર્વાહ્ણાત્ પિતૃણામતિરિચ્યતે ॥

જેમ શુક્લપક્ષ કરતાં કૃષ્ણપક્ષજ પિતૃઓને પ્રિય છે તેમ પિતૃઓને પૂર્વાહ્ણ કરતાં અપરાહ્ણ વધારે પ્રિય છે.

સંપૂજ્ય સ્વાગતેનૈતાનમ્યુપેતાન્ ગૃહે દ્વિજાન્ ।

પવિત્રપાણિરાચાન્તાનાસનેપૂવદેશયેત્ ॥

ઘેર આવેલા એ બાહ્યણેને સ્વાગતપડે પૂજા કરીને પછી પવિત્ર હાથવાળા વા પવિત્ર પહેરેલા હાથવાળા ગૃહસ્થે તેમને આયમન કરાવીને આસનો ઉપર બેસાડવા. (આયુ)

—[*]—

શ્રીયાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાકકઃ મહારાણીકાસ ગોકુલકાસ દશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન અંક ૬ના પૃષ્ઠ ૧૫૫થી)

ગુરવે તુ વરં દત્ત્વા સ્નાયાદ્વા તદનુશ્રયા ।

વેદં વ્રતાનિ વા પારં નીત્વા હ્યુ મયમેવ વા ॥ ૫૧ ॥

ગુરુને તેની માગેલી દક્ષિણા આપીને અથવા જો ગુરુની સંમતિ હોય તો તેને દક્ષિણા આપ્યા વિના અથવા બહુવા ધારેલા વેદ બણી લઇને અથવા કરવા ધારેલાં વ્રતો કરી લઇને અથવા બહુવા ધારેલાં વેદો બણી લઇને તથા કરવા ધારેલાં મતો

કરી લઇને એમ બંનેની એટલે વેદની તથા વ્રતની સમાપ્તિ કરીને અહ્યારીએ અહ્યર્ચના આચરણની સમાપ્તિનું સ્નાન કરવું.

અવિપ્લુતબ્રહ્મચર્યો લક્ષણ્યાં સ્ત્રિયમુદ્ગહેત્ ।

અનન્યપૂર્વિકાં કાન્તામસપિણ્ડાં યવીયસીમ્ ॥ ૫૨ ॥

અરોગિણીં આત્મતીમસમાનાર્ષગોત્રજામ્ ।

પંચમાત્ સસ્રમાદૂર્ધ્વં માતૃતઃ પિતૃતસ્તથા ॥ ૫૩ ॥

દશપૂરુષવિચ્છ્યાતાચ્છ્રોત્રિયાણાં મહાકુલાત્ ।

સ્ફોતાદપિ ન સંચારિ રોગદોષસમન્વિતાત્ ॥ ૫૪ ॥

અહ્યર્ચનું અશ્ખલિતપણે પરિપાલન કરી લીધા પછી દિવે સારાં લક્ષણુવાળી, પહેલાં ખીજા કાઠને નહિ પરણેલી, આર્ષર્ષક, સર્પિંડ ન હોય એવી, પોતાના કરતાં નાની, રોગવિનાની, ભાઇવાળી, ઋષિના સમાન ગોત્રમાં નહિ જન્મેલી, માતા પક્ષની પાંચ પેઢીની ઉપરની, તથા પિતાના પક્ષથી સાત પેઢીની ઉપરની, માતા પક્ષમાં ઓછામાં ઓછા પાંચ પુરુષો અને પિતાના પક્ષમાં ઓછામાં ઓછા પાંચ પુરુષો પ્રસિદ્ધિ પામેલા હોય એવા તથા વારસામાં પણ ઉતરે એવા રોગ તથા દોષવિનાના શ્રોત્રિયોના મોટા કુલની કન્યાને પ્રરણીને પોતાની પત્ની કરવી.

પતૈરેવ ગુણૈર્યુક્તઃ સર્વર્ણઃ શ્રોત્રિયો વરઃ ।

યત્નાત્ પરીક્ષિતઃ પુંસ્ત્વે યુવા ધીમાન્ જનપ્રિયઃ ॥ ૫૫ ॥

ઉપર કહ્યા તેવાજ ગુણોવાળો, સમાન વર્ણુવાળો, શ્રોત્રિય, પ્રયત્નવડે પુરુષપણની ખાતરી કરેલો, યુવાન શુદ્ધિમાન અને લોકપ્રિય વર દિવકન્યાએ વરવા જેવો જાણવો.

યદુચ્યતે દ્વિજાતીનાં શૂદ્રદારોપસંગ્રહઃ ।

નૈતન્મમ મતં યસ્માત્ તન્નાત્મા જાયતે સ્વયમ્ ॥ ૫૬ ॥

દિવેને માટે શૂદ્રની કન્યાનો પત્નીરૂપેનો સ્વીકાર વિહિત છે એવું જે કહેવાય છે તે પ્રસંગમાં મારો મત એવો નથી. પત્નીને વિષે પુત્રરૂપે પુરુષ પોતે જ જન્મે છે એવું શાસ્ત્રમાં કહેલું હોવાથી શૂદ્રની કન્યાનો દિવેને માટે પત્નીરૂપે સ્વીકાર શાસ્ત્રમાં વિહિત કહેલો હોય એમ હું નથી માનતો.

તિસ્તો વર્ણાનુપૂર્વ્યેણ દ્વે તથૈકા યથાક્રમમ્ ।

બ્રાહ્મણક્ષત્રિયવિશાં માર્યા સ્વા શૂદ્રજન્મનઃ ॥ ૫૭ ॥

વર્ણોના પૂર્વપૂર્વતા ક્રમમાં ત્રણ, જે ને એક, એમ આહ્વાણુ ક્ષત્રિય ને વૈશ્યને માટે પત્ની કહેલી છે એટલે આહ્વાણુને માટે ત્રણ, ક્ષત્રિયોને માટે બે, અને વૈશ્યને માટે એક પત્ની, વિહિત કહેલી છે એટલે આહ્વાણુ આહ્વાણુની ક્ષત્રિયની, તથા વૈશ્યની કન્યાને પરણી શકે, ક્ષત્રિય ક્ષત્રિયની, તથા વૈશ્યની કન્યાને પરણી શકે, અને વૈશ્ય વૈશ્યનીજ કન્યાને પરણી શકે, તેમજ શૂદ્ર પણ શૂદ્રનીજ કન્યાને પોતાની ભાર્યા કરી શકે. (ચાલુ)

જીવનમાં જાળવાજેવું

[સંગ્રાહક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

એકવાર શ્રીમીનખા-આનંદાશ્રમમાં નિજમદિરમાં બેઠાં બેઠાં પહેરેલી બંડીની કસ બાંધતાં બાંધતાં કૃપાનાથ કૃપાયુક્ત દષ્ટિવડે સેવામાં બેઠેલા ધ્ય આત્મપ્રકાશજીતરફ નિહાળીને બોલ્યા કે—

“પાસ ખડા નજરુમે ના'વે, એસા રામ હમારારે...”

* * * * *

શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં મહાપૂજનમહોત્સવનો લાલ સહને વિદ્યાવેળાના વંદન કરવા મારા-આ સંગ્રાહકના મોટાભાઈ કરજીસિંહજી નિજમદિરમાં ગયા ત્યારે કૃપાનાથ પ્રાતઃસધ્યા કરી સ્વાધ્યાય કરતા હતા. દંડવતપ્રણામ કરી કરજીસિંહજી બેઠ્યા કે કૃપાનાથ પ્રસન્નગંભીર વાણી ઉચ્ચાર્યા કે—

“સિંહ જેના થવું...”

* * * * *

એક પ્રસંગે સેવામાં બેઠેલા શ્રી. માણેશ્વાસભાઈપ્રતિ કૃપાનાથના મુખારવિદમાંથી ગંભીરતાપૂર્વક રહસ્યવચન નીકળ્યું કે—

“આ સંસારમાં કરી આવવાજેવું નથી...”

—[૦]—

સમુદ્રયાત્રા

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

છેલ્લા પ્રવાસમાં કૃપાનાથની સાથે સેવામાં રહેવાનું સદ્ભાગ્ય મને (આ લેખકને) સોંપેલું. વિક્રમવંતસર ૧૯૪૭થી કૃપાનાથના પ્રથમ આચાર્યરૂપે પ્રવાસો યોજતા આવતા. પરાપકારાર્થે યોજાયેલા કૃપાનાથના આ પ્રવાસો વર્ષોમુધી અખંડ ચાલ્યા.

સં ૧૯૮૭માં થયેલો પ્રવાસ એ કૃપાનાથનો છેલ્લો પ્રવાસ હતો.

પોતાશ્રીના મુખ્યધામરૂપ આનંદાશ્રમ-બીલખાથી લીંબુડા (આનંદાશ્રમ), બાંદવા, જોતલસર જંકશન, ખડખડ, ને રાજકોટ જંકશન આદિ સ્થળોમાં સદુપદેશાર્થે રિયતિ કરતા કરતા કૃપાનાથ મુંબઈ પધાર્યા.

મુંબઈથી સમુદ્રમાર્ગે કૃપાનાથ કરાચી પધારવાના હતા.

મુંબઈથી હું (આ લેખક) જૂનાગઢ ઘેર આવેલો એટલે મારે પોરબંદરથી પ્રવાસમાં મુનઃ જોડાવાનું હતું.

સં ૧૯૮૭ના ફાગણ વદિ અધિક બારશ (તા. ૧૬-૩-૧૯૩૧) સોમવારે હું જૂનાગઢથી રેલવેસ્ટેશનમાં પોરબંદર આવી ગયો.

સં. ૧૯૮૭ના ફાગણ વદિ અધિક બારશ (તા. ૧૬-૩-૧૯૩૧) સોમવારે સવારના આશરે ૬ થા વાગે મુંબઈના બંદરથી ઉપડતી “વીટા” નામની સ્ટીમરમાં કૃપાનાથ બિરાજેલા.

આ “વીટા” સ્ટીમર સં. ૧૯૮૭ના ફાગણ વદિ તેરશ (તા. ૧૭-૩-૧૯૩૧) સોમવારે સવારના આશરે ૭ વાગે પોરબંદર આવી પહોંચી.

પોરબંદરનું બારું બાંધેલું ન હોવાથી સ્ટીમર કાઢી આવી શકતી નથી, પણ મુંબઈથી

દૂર વચ્ચે સમુદ્રમાં નાંગરીને ઊભી રહે છે; આથી પ્રવાસીઓને સ્ટીમરમાં બેસવા માટે “સ્ટીમ લૉન્ચ” કે “હોડી”માં બેસીને જવું પડે છે.

મને વળાવવામાટે તે સાથે સાથે કૃપાનાથનાં દર્શન કરવા માટે જૂનાગઢથી મારી સાથે મારા ભત્રિજા ચંદ્રસિંહ તે તેના એક આહ્વાણમિત્ર મોહનલાલ આવેલા હતા.

પોરબંદરમાંથી મને વળાવવામાટે તે કૃપાનાથનાં દર્શનમાટે મારા સદ્ગત કાકા જલમ-સિંહજીનાં પુત્રી-મારાં બહેન ઉજમબહેનના વર કાંતિલાલ પણ આવેલા.

અમે ચારે જણ ખીજા પ્રવાસીઓ સાથે “સ્ટીમ લૉન્ચ”માં બેઠા. સમય થયો એટલે અમારી “સ્ટીમ લૉન્ચ” ઉપડી તે “ફૂક ફૂક” કરતી સમુદ્રમાં નાંગરેલી “વીટા” સ્ટીમરની સમીપમાં આવી પહોંચી.

સ્ટીમર ઉપર ચડવાની સીડી પાસે આવીને અમારી “સ્ટીમ લૉન્ચ” અટકી. અમારું પ્રવાસીઓનું સ્વાગત કરવા કેપ્ટન તે ખલાસીઓ સ્ટીમરના પ્રવેશદ્વારપર હાજર હતા. અમે બેસનારાઓ સ્ટીમરપર ગયા અને ઊતરનારાઓ ઊતરીને “સ્ટીમ લૉન્ચ”માં ગોઠવાઈ ગયા; એટલે સ્ટીમરે ઉપડવાની “ઝિસલ” કરી. કારણ, નિયત સમય કરતાં સ્ટીમર મોડી આવેલી હોવાથી પોરબંદરના બારામાં થોભવું જોઈએ તેટલું થોભી શકી નહિ.

“સરર...સરર” લંગર સિંચાવાં લાગ્યાં અને સ્ટીમર સ્વમાર્ગે સરવા લાગી.

અમે સ્ટીમરમાં ઊભા ઊભા પોરબંદરના બારાભણી ગમન કરતી “સ્ટીમ લૉન્ચ”માં બેઠેલા સ્વજનોને બીની આંખે જોઈ રહ્યા...!

સૌમ્ય તે સુંદર એવી લગવાન કૃષ્ણના સખા સુદામાજીની પુરી (પોરબંદર) મંદ મંદ ભાસતી ચાલી અને અમે અરણી સમુદ્ર-રત્નાકરના ખોળે હોંચવા લાગ્યા.

પછી હું “અપર ડેક” પર ગયો અને ત્યાં “ફર્સ્ટ ક્લાસ કેબિન”માં બિરાજેલા કૃપાનાથની પરમપાવન સેવામાં મેં પ્રણિપાત કર્યા.

કૃપાનાથે હસ્તક્રમજવડે આશીર્વાદ આપ્યા અને કૃપાલાલે મારું તે અમારું સૌનું કુશળ પૂછ્યું.

અમારા મંગલપ્રસંગ દરમ્યાન અણધાર્યા ઉદ્ભવેલા અમંગલ પ્રસંગો અમંગલ ફળ,

બ્યા વિના આપશ્રીના કૃપાપ્રસાદવડે કેવા આપોઆપ શમી ગયા એ આપશ્રીની સેવામાં મેં વિનમ્રભાવે વિદિત કર્યું: એટલે આપશ્રી (કૃપાનાથ) પ્રસન્ન ગંભીર મુદ્રાપૂર્વક મૌનભાવમાં સ્થિત થયા.

સાચા સદ્ગુરુ તે સંત એવા સિદ્ધપુરુષ શ્રીનાથશર્માજી-નાથલગવાન-કૃપાનાથનો પાવન સંગાય હોવાથી આ મારો માત્ર સમુદ્રપ્રવાસ ન હતો, પરંતુ મારા જીવનને ઉજ્જવલ કરનાર સાચી સમુદ્રયાત્રા હતી...!

સામાન્ય સાગરને તરી જવામાટેની આ અમારી “વીટા” નામની અગ્નિનૌકા સાથે જવસાગરનો પાર પમાડી શકે એવી “વિશ્વેશપાદાંજુજીર્વનૌકા” પણ હતી: કેવો અદ્ભુત સંયોગ...!

કૃપાનાથની સેવામાં સાથે ધ. કેશવલાલ, ધ. વામનરામ, વ્યવસ્થાપક ત્રિભુવનભાઈ, રસોયા દુર્ગાશંકર તે પરિચારક રામજીભાઈ હતા. તેમને સૌને પણ હું “જય ગુરુદેવ” પૂર્વક મળ્યો.

મૂળ નવસારીના વતની તે દક્ષિણ આફ્રિકાના નાતાલ વિલાગના હરખન શહેરમાં ધંધાર્થે વસતા દરજી ગુરુજી હુલેલભાઈ પણ આ પ્રવાસમાં મુખ્યથી સાથે હતા. તેમને પણ હું “જય ગુરુદેવ” પૂર્વક મળ્યો.

પછી હું “જય ગુરુદેવ” પૂર્વક મળ્યો.

મુંઝવેથી કરાવીતો રટીમરનો પ્રવાસ બે દલાડાનો ગણાય એટલે તેટલા પૂરતું કૃપાનાથને સ્નાન કરવાનું ને પીવાનું પાણી સાથે રાખવામાં આવતું. વચ્ચે પોરબંદરથી પણ કૃપાનાથભાઈ પાણી આદિ-રટીમરમાં પહોંચાડવાની વ્યવસ્થા કૃપાનાથના મુખ્ય શિષ્યોમાંના એક સુપ્રમિદ્ધ વકીલ ગોવિંદજીભાઈ તરફથી થયેલી.

રટીમરમાં કૃપાનાથ તો દૂધ ફળફળાદિ કે ફગળી વસ્તુજ આરોગતા. રટીમરમાં પણ કૃપાનાથનો સ્નાન સંધ્યા સ્વાધ્યાય આદિનો લોકમંત્રદાર્ય થતો નિસક્રમ અખંડ ચાલુ રહેતો. રટીમર કે રેલવેટ્રેન, ઝાનુઓની તીવ્રતા કે પ્રવાસની પ્રતિકૂલતા, ઉતારાની અગવડતા કે શરીરની અસ્વસ્થતા બાગ્યેજ કૃપાનાથના વર્ષોસુધી એકધારા ચાલેલા નિસક્રમમાં લંગ પાડી શક્યા હોય.

આ “વીટા” રટીમરમાં પણ “પંચદશી”નાં “પ્રુદ” જોવાનું કાર્ય કૃપાનાથે ચાલુ રાખેલું.

“પંચદશી” એ સંસ્કૃત ભાષામાં લખાયેલો વેદાંતનો પ્રકરણ ગ્રંથ છે. આ ગ્રંથના રચયિતા વિદ્યારણ્ય સ્વામી એ દક્ષિણ ભારતમાં આવેલા શૃંગેરીમઠના શંકરાચાર્ય હતા. સંન્યસ્ત લીધા પહેલાં વિદ્યારણ્ય સ્વામી દક્ષિણ ભારતમાંના વિજયનગર રાજ્યના માધવાચાર્ય નામે મંત્રી હતા. દક્ષિણભારતમાં હુબ્બલીથી ગુંટકલ તરફ જતી રેલવે-ટ્રેનના રસ્તામાં વચ્ચે હોસ્પેટ નામનું સ્ટેશન આવે છે ત્યાંથી આ વિજયનગરના અવશેષો હજી જોવા જઈ શકાય છે.

વિદ્યારણ્ય સ્વામી શંકરનો અંશાવતાર હતા એમ કૃપાનાથના શ્રીમુખેથી પણ સાંભળેલું. આ વિદ્યારણ્ય સ્વામી વિરચિત “પંચદશી” પર કૃપાનાથે ગુજરાતી ભાષામાં “ભાવાર્થ-દીપિકા” દીકા લખી છે. સ્વધામ પધાર્યા પહેલાં પોતાશ્રીપ્રણીત આ “પંચદશી” નામના દીકા ગ્રંથનું છેલ્લું “પ્રુદ” પણ કૃપાનાથે જોયેલું.

પોતાના અસ્થણુ સારથિવાળા સમઅક્ષો જોડેલા રથમાં બેસીને સૂર્યનારાયણ જોમ જોમ હોયે આકાશમાં પશ્ચિમમણી ગમન કરવા લાગ્યા તેમ તેમ અમારી રટીમર પણ નીચે સમુદ્રમાં મુંઝવેથી પશ્ચિમ દિશામણી આવેલ કરાવી તરફ જવા લાગી.

આ વખતે વસંત મઠનું આલતી હતી એટલે સમુદ્રની આ અમારી મહેલમાંડમાં જોર આનંદ અનુભવાતો.

અપોરે કૃપાનાથે ફરાળ લીધા પછી અમે સૌએ પણ ખૂબ આનંદથી ઉપાહાર કર્યો.

સમુદ્રની હવા મને તો રકુતિદાયક લાગી: જૂખ ઉઘડી હોય એવું મને તો લાગ્યું: “ફેર” ચડ્યા કે એવું કશું મને ન જણાયું.

વાર્તાલાપ કર્યો ને વિશ્રાંતિ લીધી ત્યાં સાંજ પડવા આવી.

દર દ્વારકા ને દ્વારકાધીશનાં દર્શન રટીમરમાંથી અમે કર્યા પછી આગળ કચ્છના અખાતમાં કચ્છના માંડવી બંદરે પહેલાં અમારી રટીમર ગઈ. ત્યાં આગળ ઉતારએતે મહવામાં ઉતારીને અને બેસાડએતે બેસાડીને અમારી રટીમર પાછી ફરીને એાખા પોર્ટ આવી. એાખા પોર્ટ એ કાકિયાવાડમાં એાખામંડળને કાઠિ આવેલું છે ને શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારનું છે.

એાખાપોર્ટથી ઉપગમી અમારી રટીમર હવે ‘સોધી’ કેરાવી પહોંચવાની હતી.

સમુદ્રમાં હવે અમારે માત્ર એક રાત્રિ કાઢવાની હતી.

અને એ રાત્રિ શિવરાત્રિ હતી.

શિવનું સામીપ્ય સંધાય તો “શિવરાત્રિ”નું વ્રત સફળ ગણાય. અમોને તો અનાયાસે શિવસ્વરૂપ એવા કૃપાનાથનું સામીપ્ય સાંપડેલું હોવાથી અમારી એ શિવરાત્રિ સફળ થઈ.

શિવસ્વરૂપ એવા કૃપાનાથની સંત્યજતાવડે અમે સૌ ધન્ય થયા...અમારી એ સ્ટીમર ધન્ય થઈ...અને...અમારો એ સમુદ્રપ્રવાસ પણ ધન્ય થયો...!

દિવસના ભાગમાં સ્ટીમરમાં ઉંચે નીચે અંદર બહાર એમ સઘળે ફરી વલ્લ્યો: કુપ્ટનની કબિને, ડૉક્ટરનું દવાઘર, ફર્સ્ટ ક્લાસ ને સેકન્ડ ક્લાસ કબિનો, અપર ડેક ને લોઅર ડેક, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, રસોઈ ઘર, સ્નાનગૃહ આદિ નિહાળ્યાં.

સમીપમાં ઉજળતા સાગરતરંગો ને દૂર દૂર દૃષ્ટિગોચર થતી સાગરતી અપારતા અંતઃકરણમાં અવનવા આદોલનો ઉપખવતાં-અનેરો આનંદ અર્પતાં-ધૈર્યની અગાધ શક્તિનું ગ્રંથિ એવું દર્શન કરાવતાં...!

અપર ડેકપર એક સ્વામીજીને મળવાનું થયું. એ સ્વામીજી બંગાળી હતા અને એમનું નામ ભાસ્કરનાંદ હતું. એઓ રંગુનથી આવતા હતા અને કરાચી જતા હતા. કરાચીમાં તે અરસામાં કેંગ્રેસ ભરાવાની હતી તેમાં ભાગ લેવાનો આ સ્વામીજીનો મનોભાવ હતો એમ તેમની સાથેની વાતચિત્તપરથી જાણવામાં આવેલું.

વાતચિત્તમાં કૃપાનાથનું નામ સાંભળતાં સ્વામીજીએ આતુરતાથી પૂછ્યું:—

“શું મહાત્માશ્રી નથુરામશર્માજી સાથે છે?” એ હા પાડી.

એટલે સ્વામીજી બોલ્યા કે:—“મારે તેમને મળવું છે...મળી શકાય ખરું કે?”

એ હા પાડી એટલે સમય ગોઠવવા મને તેમણે કહ્યું. કૃપાનાથપ્રણીત ગુજરાતી ટીકાવાળામાં “ગીતા”, “ઉપનિષદો” આદિ ગ્રંથો સ્વામીજીએ વાંચ્યા હતા અને એ રીતે કૃપાનાથનો પરોક્ષ પરિચય સાધ્યો હતો એમ વાતચિત્તદરમ્યાન સ્વામીજીએ જણાવેલું. (આશુ).

—:o:—

વનસ્પત્યાહારમાંથી

[લેખક: શ્રી. જીવનરામભાઈ ભટ્ટ જી. બી. વી. સી.

એક્સ વેટરીનરી ઓફિસર, કચ્છરોટ.

રિઝર્વ વેટરીનરી ઈન્સ્પેક્ટર સી. વી. ડી. સી. પી.

વાર્ધક પ્રેસીડન્ટ શ્રીમાવનગર ગૌરક્ષક સભા-ભાવનગર.]

“સન ૧૯૦૫ની સાલની વાત યાદ આવે છે કે ત્યારે મારા મુખ્ય વેટરનરી ઈન્સેક્ટર એન્ડ મેન પટ્ટી અને પ્રાતઃસ્મરણીય સફળ પૂજ્ય મોટાભાઈ (દરગોવિંદ અન્નરામર પંચા)ના કુટુંબ સાથે નિકટના સંબંધથી જોડાયા બાદ મહાશિવરાત્રિના પવિત્ર ઉત્સવ પ્રસંગે મને ધીબીલખાના આનંદજયમાં પૂજ્યપાદ મહાત્મા શ્રીમન્નાથરામના પ્રથમ દર્શન થયાં. ને વખતે પૂજ્ય મોટાભાઈ અને ત્રિવેળીયા સાથે દતાં. પૂજ્યપાદશ્રીની પ્રથમ મુલાકાતમાંજ તેઓશ્રીએ મને પૂછેલ કે, હું આર્યધર્મ અને ધૈર્યમાં ગાનું છું કે કેમ? મારાતરફથી હકારમાં જવાબ મળતાં સ્મિત સ્વરે તેઓશ્રીએ મને તે પ્રશ્ન પૂછ્યા પરબનખી

આપી. જેથી અપાયેલ અપોરતા ત્રણ વાગતાને સમયે પૂન્યપાદશ્રીની સાનિધ્યમાં અને સંગત પૂન્ય વિશ્વનાથભાઈ તથા હંગોવિદ્યાભાઈની હાજરીમાં જે સવાલ-જવાબ થયા તેનો સાર આપું છું.

પશ્ચિમનાં વિજ્ઞાન અને દર્પદર્શ રો-સરના જડવાદના શુભ સંરક્ષણથી મારું મગજ ઉન્નત હોવાથી મેં શરીરવિજ્ઞાનશાસ્ત્રના પ્રશ્નો ધ્યાન આપેલ છે અને આપણે સ્પષ્ટરૂપે જાણી છીએ તેની બનાવટ કેવી છે, તેમાં શું શું કામ થાય છે, અને તે યોગીઓ અને જ્ઞાનીઓ શરીરની જીવિત સ્થિતિમાં જેઈ શકે છે કે કેમ વગેરે પૂછ્યું. અહીં મારે કહેવું જોઈએ કે શરીરને ચીરવાની ક્રિયા (Dissection) કરતી વખતે જેને સ્પષ્ટરૂપે કહેવાય છે (Celestial Plexus) તેની બનાવટ તથા કામના મનમાં મેં શરીર-શાસ્ત્રીઓને અનેક પ્રશ્નો પૂડેલ પણ જવાબમાં કહેવામાં આવેલ કે જ્યાં પશ્ચિમનું વિજ્ઞાન પૂરું થાય છે ત્યાં પૂર્વનું વિજ્ઞાન શરૂ થાય છે. વળી જે અવલોકનો પશ્ચિમના વિજ્ઞાન-વિશારદો કરે છે તે શરીરને નિષ્ક્રિય કરી અથવા મરણ થયા બાદ મૃતદેહ પર ચર્તા હોઈ, પૂર્ણ હોઈ શકે નહિ, મારેજ પૂન્યપાદશ્રીને મેં પ્રશ્ન કરેલ કે યોગી કે જ્ઞાની દેહની જીવિત અવસ્થામાં ચર્તા શરીરવિજ્ઞાનની ક્રિયા જેઈ શકે છે કે કેમ ?

પૂન્ય કૃપાનાથે જવાબમાં મને પોતાની સામે બેસાડી યાત્રિત હંગવી યોગીઓ પોતાના મનને સમાહિત કરી કેવી રીતે બધી કુંડલિની આમપામ સર્પાકારે વામણ દેશની સ્પષ્ટરૂપમાં રિધર કરે છે તે સમજાવ્યું અને વિશેષ તો અનુભવગમ્ય હોઈ સાંજ વિરમ્યા.

સારખાદ રુધિરાભિસરણક્રિયા કલનચક્રનક્રિયા, પાચનક્રિયા વગેરેનું આબેહુબ વર્ણન કર્યું જે મેં અગાઉ પુસ્તકમાં વાંચ્યું હતું. શુભ વૈજ્ઞાનિકો કરતાં યોગી અને જ્ઞાનીઓ કેવા ઉન્નત હોય તે મેં સારેજ અનુભવ્યું, અને તેથી તેવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય તેવું જીન/કેવી રીતે મળે તે પ્રશ્ન પૂછ્યો. જવાબમાં ધીમે ધીમે અભ્યાસ, ઇશ્વાર અને ખંતથી બહુજ પ્રાપ્ત થાય તેમ કહેવાતાં મેં સિધ્ધાન્ત સ્વીકારવા પ્રાર્થના કરી, અને પ્રત્યુત્તરમાં પુનઃ પુનઃ વિચાર કરી પગલું ભરવા સૂચવાયું. પૂર્ણ વિચાર કર્યા બાદ મેં દીક્ષા લીધી અને આત્મામુજબ મારાથી બનતો પ્રયાસ થયો. સન ૧૯૦૫ થી પૂન્ય ગુરુ દેવ વિદેહ થયા સાંસુધી અનેક વખત હું પૂન્યપાદશ્રીને મળ્યો, અનેકવાર ચંક્રાનિવારણ થયું, અને મારા અધિકાર પ્રમાણે જાતવ્ય જણાયું અને પ્રાપ્ત્ય પ્રાપ્ત થયું. પૂન્યપાદશ્રીના આખા જીવનમાં મને તો પૂર્વ અને પશ્ચિમનો સમન્વય ચતોજ જણાયો છે, અને સમગ્ર વિશ્વની ઉન્નતિનાં મૂળ આર્યધર્મમાં હોવાનું સમજાયું છે. મને તેવી પ્રતિષ્ઠા આવે, આદિદેવો છોડે પણ તે બધાનો સમન્વય આર્યધર્મથી રહી શકે તે નિર્વિવાદ સમજાયું છે.

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ સાધનારે પ્રથમ લક્ષ આહારવિહાર પર ગાખવું આવશ્યક હોઈ 'આયોનિ જોરાક' અથવા 'વનરપત્યાહર' વિષય પર કંઈક લખવાની સૂચના થતાં મેં પશ્ચિમ અને પૂર્વના વિચારોનો અભ્યાસ કર્યો, તેનો સમન્વય કર્યો અને પરિણામે એક લઘુ લેખ લખી પૂન્યપાદશ્રીની પૂન્ય પ્રતિમાજી સમક્ષ સંવત ૧૯૯૮ના આશાદ સુદિ ૧૫ ને રોજ ઉપરિચિત સન્નતો અને સનારીઓ સમક્ષ વાંચી સંતોષાઓ. તે લેખ પ્રમાણમાં મોટો થવાથી અને આંતરગતનારની ઈચ્છાને માન આપી જુદી પુસ્તિકા રૂપે બહાર પાડવાની હિમત કરું છું."

“કળિકાળના પરિણમે જડવાદનાં પૂર ચડ્યે જાય છે અને તેમાં આર્યસંતા વસકાતાં જર્ઠ પરિણામે જન્મમરણના પંકમાં અટવાયે જાય છે. આ દુઃખદ પ્રસંગે દાળ જ્ઞાનીઓ, લક્ષ્મી અને નિષ્કામ કર્મયોગીઓ આર્યપ્રજાને અધ્યાત્મવાદ તરફ સ્પર્શ પ્રયત્ન કરે છે, અને આપણા દેશના દરેક પ્રાંતમાં સંતમહાત્માઓ પરાપકારાર્થે પ્રવૃત્તિ કર્યે જાય છે. આવી મહાન્ પ્રવૃત્તિ મુંબઈ ઈલાકામાં અને મુખ્યત્વે કરીને કાઠિયાવાડ છેલ્લાં સાઠ વર્ષથી સોરઠના સંત પૂજ્ય મહાત્મા શ્રીમન્નાથશર્માએ શરૂ કરેલ, અને અનેક સંસ્કારી જીવોને પોતાની પરમ શુદ્ધ રહેણીકરણી, ગ્રંથ લેખન અને સં ઉપદેશથી આધ્યાત્મિક જીવન ગાળતાં શીખવ્યું છે. આધ્યાત્મિક જીવનની પ્રથમ સં તે અહિંસાવ્રત છે, અને તેના પર સ્થિર થયા વિના નિષ્કામ કર્મયોગ, લક્ષ્મી કે પ્રાપ્ત થતાં નથી. પ્રભુનું સ્વરૂપ પ્રેમ છે, પ્રેમનું ક્રિયાત્મક સ્વરૂપ અહિંસા છે; અને ક્રિયાત્મક સ્વરૂપ નિરામિય આહાર છે, તે માટે જ આપણું ભોજન-ખોરાક એ વિષયપર લખાય છે.”

—:o:—

“ સાત્ત્વિક દાન ”

દાનનો મહિમા શાસ્ત્રમાં બહુ બહુ વર્ણવ્યો છે. દાનથી પાપનું કાંઈ અંશે નિવાર થાય છે—ખીજ શબ્દમાં પોતાના અશુભ સંસ્કારોનું બળ ઓછું થાય છે ને શ સંસ્કારોનું બળ વધે છે એ ચોક્કસ છે. સાત્ત્વિક દાન કરનારની શુભ લાવનાં થાય ગીતાજીના ૧૭મા અધ્યાયમાં પણ સાત્ત્વિક દાનનું મહત્ત્વ વર્ણવ્યું છે:—

દાતવ્યમિતિ યદ્દાનં દીયતેઽનુપકારિણે ।

દેશે કાલે ચ પાત્રે ચ તદ્દાનં સાત્ત્વિકં સ્મૃતમ્ ॥ ૧૭

“દાન કરવું એ આપણું કર્તવ્ય છે, એવા હેતુથી જે દાન પ્રત્યુપકાર ન કરનાર સુપાત્ર ને પુણ્યક્ષેત્રમાં અને પર્વકાળે આપવામાં આવે છે, તે સાત્ત્વિક દાન કહેલું છે.

ન કરનારે પોતે હું દાન કરું છું ને અમુકને દાન આપું છું એવી અહંતા નિષ્કામભાવે દાન કરવું જોઈએ. વળી ‘દેશે કાલે ચ પાત્રે ચ’ એ પણ વિચારી લેવા કહેલું છે. આ બધાનો ભાવ સાત્ત્વિકપણાગાટે છે, જેથી દાન કરવા

ન વધે એ માટે કોઈ સંસ્થાદ્વારા દાન મોકલવાથી ઉપરનો હેતુ સચવાય છે. દાં

પોતાને પ્રાપ્ત થતા ધનમાંથી અમુક અંશે સાત્ત્વિક દાન કરવું જોઈએ, કેમ આવક થાય છે તે બધીજ ચોખ્ખી ને શુદ્ધ નથી હોતી—સુવર્ણને બ્યારે તપા

સારે ને શુદ્ધ થાય છે—તેમ આવકનો અમુક અંશ દાનમાં વાપરવાથી બાકીનો ભા

થાય છે. વળી ગીતાજીમાં ઓક દેશણે કહેલું છે કે “દેવોએ આપેલા ભોગોને જોઈ

। અર્પણ કર્યા વિના પોતેજ ભોગવે છે, તે ચોર છે.—યજ્ઞનો અવશિષ્ટ પ્રસાદ ન

અદક્યુ કરે છે તે ઓક પુરુષ સર્વ પાપોથી મુક્ત થાય છે, અને જે પુરુષ કદ પોતાને માટેજ અન્ન સંધીને ખાય છે; તે પાપનુંજ ભક્ષણ કરે છે.” ૧૬ આમાં પા

દાન ઉપરાંત વૈશ્વદેવ આદિ યજ્ઞનું નિષ્પણ છે, માટે ગૃહસ્થે ધર્મવડે સંપાદન કરેલા દ્રવ્યને

દાન આદિ વિદિનમર્ગે સદ્ઉપયોગ કરવાનો છે. આ બધાનું તાત્પર્ય એ છે કે મનુષ્ય

કાર્મિક રાજ નિલદાનમાં વાપરવું જોઈએ, દાન કરનારને આનંદ થાય છે એ દરેકન

અનુભવી વાત છે. આવકના પ્રમાણમાં રૂપીએ એક પૈસો કે અમુક દાનમાં ખર્ચવું જોઈએ. આરીતે મહાને ત્રીસ કે પચાસ રૂપિયા કમાનાર ઝાઝામાં ઝોણું દરોજ એક પૈસાનું તો દાન કરી શકે, અને રોજ પાંચ રૂપિયા કમાનાર તેનાથી વધુ દાન કરી શકે. મોટાં અમન જોઈકે બીડી સીગરેટ, કે પાનસોપારી, નાટક સીનેમા આદિમાં ઝોડો ખર્ચ કરીને પણ મનુષ્ય રોજ એક બે પૈસા તો અવસ્ય સાત્ત્વિક દાનમાં-વાપરીને પોતાના નમજા સંસ્કારો દર કરી શકે. દાન કરવાથી ધન ધરી જતું નથી, પણ તેથી ઊલટું સાત્ત્વિક ભાવ વધી વૃત્તિ સંતોષી થાય છે. પદ્મીઓના પીવાથી કાંઈ મરોવરનું જળ ધટું નથી; બહેતાપાણીનું જળ ધટું નથી પણ જે પાણી બેઠું નથી તેનું જળ બેઠું મુકાઈ જાય છે. કાંઈ સંસ્થામારફતે દાન કરવાથી સાત્ત્વિક ભાવ હીક સચવાય છે. એક બક્તિ બીજી બક્તિને દાન કરે તેમાં થોડો અહંભાવ આવે છે, માટે જે સંસ્થા બરાબર દિમાખ રાખી આવું દાન કરતી હોય તેવી સંસ્થાદ્વારા દાન મોકલવાથી પોતાની નેમ બરાબર સચવાય છે;—“આનંદાશ્રમ સંસ્થા-બીજખા” (કાઠિયાવાડ) આવું સુંદર કામ કરી રહી છે. વિદ્યાર્થીઓને વ્યાવહારિક ઉપરાંત પારમાર્થિક શિક્ષણ તેમાં અપાય છે—તેના ભોજન પુસ્તકો આદિનો ખર્ચ એ સંસ્થા કરે છે. વળી આ વર્ષે ગરીબ અને દીનજનોને અનાજ આપવા માટે રૂપિયા એક લગ્ગર એ સંસ્થાના દસ્તીમંડળે મંજુર કર્યા છે. ભાદ્રપદમાસના “આનંદાશ્રમ” માસિકમાં આ ભાવનું લખાણ છે. તેના સચાલકો નિસ્વાર્થભાવે કામ કરી રહ્યા છે, માટે આ કે આવી સંસ્થાદ્વારા દાન મોકલવું જોઈએ.

દરેકને સાત્ત્વિક દાન કરવાની શુભ પ્રેરણા શ્રીઈષ્ટદ્વારા થાય એવું ઇચ્છતો—

મજલાલ વનમાળી વસાણી-દદાણું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

(માર્ગશીર્ષ માસ)

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીજામોટા સમાચાર આપવાની પ્રયાસ રાખેલ છે.

સધુરુદ્ધ, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની લક્ષ્મિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પોષાયો કરે ને કૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-

લેખકનું અવસાન

શ્રી. સંઘવીજીના (અમદાવાદમાં પોતાને ત્યાં) દેહાવસાનના ખેદકારક સમાચાર સનાતની પ્રજાને ખેદ થાય એ સ્વાભાવિક છે. સદ્ગત સંઘવીજી ચુસ્ત અને સનાતનધર્મના પ્રખર હિમાયતી હતા. સદ્ગતે સનાતન ધર્મસંબંધી પોતાના વિચારો તે સંતવ્યો અનેક પુસ્તકોમાં અને “ધર્મમંગલા” નામની સાપ્તાહિક પત્રિકામાં દર્શાવેલાં છે, જે વાંચવા વિચારવા જેવાં છે. સદ્ગતજી જીવાત્માને શાંતિ સળો એવી શ્રીપ્રભુચરણમાં પ્રાર્થના છે!

—[૦]—

“ગુજરાતી” સાપ્તાહિક

પુસ્તક ૬૩ — અંક ૫૧

મુંબઈ માર્ગશીર્ષ સુદિ ૧૩/૯૮, તા. ૨૦-૧૨-૪૨ના અંકમાં

“પુષ્ટિમાર્ગ અને ગુજરાતી સાક્ષરો”

(સમીક્ષક:-રા. કહાન ચક્ર ગાંધી મુ. હરદ્વાર)

“નાથગુરુ શ્રીમાન નથુરામશર્માએ ખૂબ તપ તપી યોગ સાધી, સંયમ સાચવી, વૈદિક પ્રક્રિયા, સંધ્યા આદિ નિત્યકર્મને ઘર ઘર રમતાં કરવા આદિને છપાવ્યાં. ઉપદેશગ્રંથાવલિદ્વારા ધર્મામૃત પાયાં, અને અનેક વૈદિક માર્ગના ગ્રંથોને ગુજરાતીમાં ઉતારી ગુજરાતી ધાર્મિક સાહિત્યને સમૃદ્ધ કર્યું.”

—[૦]—

શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

વૃત્તિ ચોથી.

પડતમૂલ્ય રૂ. ૧-૧૪-૦

ટપાલખર્ચ રૂ. ૦-૧૧-૦

આ ગ્રંથ છપાતો હતો તે તૈયાર થઈ ગયો છે. તેની પૂર્વાધિ તે ઉત્તરાર્ધસહિત બેઠતી પ્રતે મંગાવનારે પુસ્તકક્રીડ રૂ. ૨-૯-૦ મનીઓડરથી મોકલી તે મંગાવી લેવી. વધારે પ્રતો મંગાવનારે રેસ્વેપાર્સલથી મંગાવવાથી ખર્ચમાં ફાયદો થશે. કિંમતપૂરતી રકમ મનીઓડરથી મોકલવાથી કે જે રેસ્વેપાર્સલથી મોકલવામાં આવશે.

શિરનામું:

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા (કાઠિયાવાડ)

સ્વીકાર

૧ વનસ્પત્યાહાર:—લેખક તથા પ્રકાશક શ્રી. જીવનરામ મ. ભટ્ટ જી બી વી સી. ભાવનગર.

આ પુસ્તક પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને લેખક મહાશયે સમર્પણ કર્યું છે. પ્રત્યેક સાધક આ પુસ્તક વાંચવાવિચારવા જેવું છે. આપણે આર્યોનો આહાર (વનસ્પતિઆહાર) ઉચ્ચ-કોટિનો છે એમ વિજ્ઞાનદૃષ્ટિથી લેખક મહાશયે પૂરવાર કર્યું છે.

૨ પરમામૃત —મૂળ મરાઠી એવી (દવિતા)મા લખનાર મહારાષ્ટ્રના સંત શ્રીમુકુંદરાજ. ગુજરાતીમાં ઉતારનાર 'સ્વામી સ્વયંજ્યોતિતીર્થ', તત્ત્વી "ઉત્થાન" છોટાઉદેપુર (પૂર્વગુજરાત) પોતાના સદ્ગત માતાપિતાના પુણ્યકારીસ્મરણાર્થે ભેટઆપનાર શ્રી શેઠ રામજી ખીમજી કેશરવાળા-મુબઈ

આ ગ્રંથ સતપુરુષની પ્રાસાદિક અતુલવવાણીરૂપ હોઈ સાધકને મનન કરવાયોગ્ય છે,

૩ હમારેમંદિરા—

૪ ગંગાજલ:—

લેખક: મદનગોપાલસિંહલ, સંપાદક: "આદેશ"—મેરઠ (યુ પી.)

ધર્મેવિજ્ઞાન દ્રેષ્ટમાલાના આ બંને પુષ્પો વાંચવાવિચારવા જેવાં છે, બંને પુસ્તકોની કિંમત માત્ર એક આનો છે.

ઉપરનાં પુસ્તકો શ્રીઆનંદાશ્રમને ભેટ મળ્યાં છે, ને તે શ્રીઆનંદાશ્રમના ધીરસિંહામૃતિ પુસ્તકાલયમાં રાખવામાં આવ્યાં છે.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીનથુરામશર્મા-આચાર્યજી પ્રણીત પુસ્તકોમાંની

તુરંતમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી નવી આવૃત્તિઓ:—

૧ શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ:	આવૃત્તિ	એવી	પ્રકાશન.	૩૧-૧-૧૪-૦
૨ શ્રીવેદાંતદર્શન:	"	ખીજી	" "	" ૨-૦-૦
૩ યોગકૌસ્તુભ:	"	જૂઠી	" "	" ૧-૦-૦
૪ પરમસુખીયવાના ઉપાય	"	ત્રીજી	" "	" ૦-૧૨-૦
૫ શ્રીનાથવચનામૃત ભાગ. ૧લો	"	પહેલી	" "	" ૦-૨-૬
૬ સદુપદેશમાળા ભાગ ૧લો	"	ખીજી	" "	" ૦-૩-૦
૭ સદુપદેશમાળા ભાગ ૨લો	"	પહેલી	" "	" ૦-૪-૦

શ્રીનાથવચનામૃત પ્રથમભાગનાં ૧૧૦૦ પુસ્તકો પ્રકટ કરાવીને જૂનાગઢના શ્રી શેઠ હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ સાહે પોતાના સદ્ગત પુત્ર હર્ગિસાલના આત્મકલ્યાણાર્થે કૃપાનાથની પાવનસેવામાં અર્પણ કર્યું છે.

સદ્ગુરુપૂજન:

“જાતમણં દિ મર્ચયેત્ મૃતિકામઃ” એ શ્રુતિવચન પ્રમાણે આત્મજ્ઞ એવા આપણા સદ્ગુરુપરમાત્માનું પૂજન (યોગશાપચાર-વૈદિકવિધિપ્રમાણે) કરવાથી વા કરાવવાથી પણ અંધર્ધનો લાભ થાય છે એટલે વ્યવહારમાં સાધનસપત્તિ પણ સુલભતાથી મળી રહે છે.

Reg. No. B. 3087

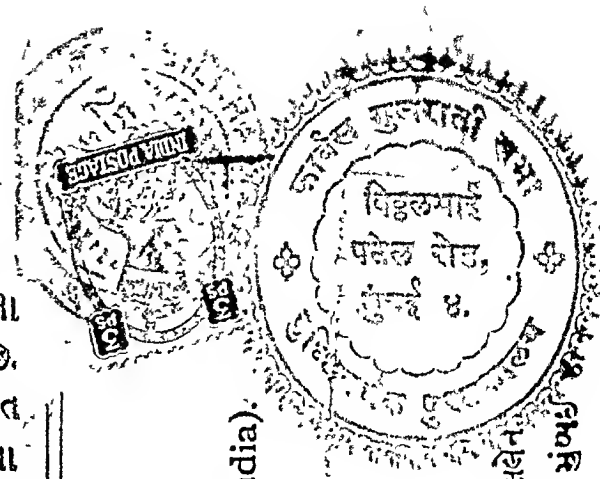
સને ૧૯૪૩ના ૨૫ જાન્યુઆરી

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પ્રણીત પુસ્તકોના પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટિની સેવા છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી નોંધ્યો.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર ક્રાંતિક માસથી શરૂ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા. બીજા. સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરમશર્મા-આચાર્યેણપ્રણીત કેટલાંક પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.)
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું નોંધ્યો, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું નોંધ્યો.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો "આનંદાશ્રમ" માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં ઓએ. અગાઉથી લખી જણાવવું નોંધ્યો કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.
- ૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં ભેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુદાતાપ્રમાણે પ્રકટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે; છતાં ભેટ આદિ મોકલનારાંઓએ પહોંચ મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી પ્રકટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiawar-India)

આનંદાશ્રમ

P. O. Bilkha

૭૭

૭૬૧ શ્રી દાર્ણસ ગુજરાતી સમા

નં. ૩૬૫, વિદ્યાલયાર્ધ રોડ, ડાંગસલેન

સંખ્યા

વર્ષ ૧૧ મું

॥ ૐ ॥

વાર્ષિક, લવાજમ

માઘ

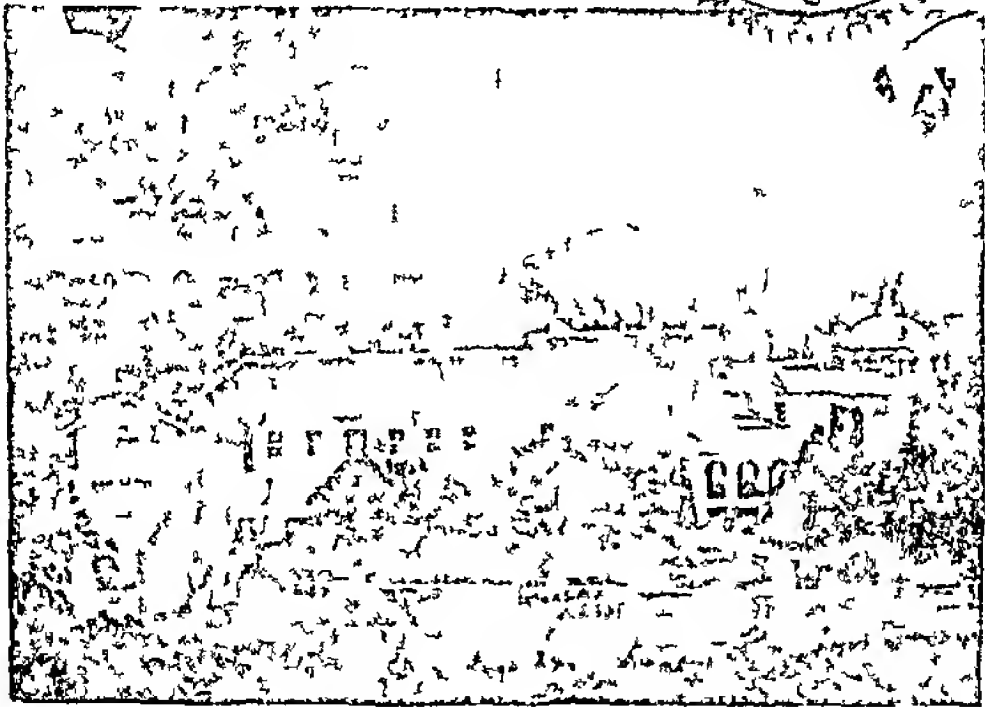
॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

પોસ્ટલ સાથે

અંક ૯ મો

સંવત ૧૯૯૬

આનંદાશ્રમ

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનાનાં સ્વધર્મસંદેષા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુસ્નાયસ્વરૂપતો યત ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ના સ્વરૂપધી દલિયુગને વિષે જનતાને
સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા તે આશ્રમમાં
વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે

જરૂરી નોંધ

કાગળની અછત તથા મોંઘવારીના કારણે ભેટ તથા લવાજમ આદિની નોંધ લેવામાં આવતી નથી.

“આનંદાશ્રમ” માસિક ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પોતાના ધ્યેયપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે. લડાઈ શરૂ થયા પછી ઉત્તરોત્તર કાગળોના ભાવો વધતા ચાલ્યા છે. આવી મોંઘવારી વેઠીને પણ આવતી ખોટ સહન કરીને લવાજમ વધાર્યા વિના સંસ્થાતરફથી તેનું પ્રકાશન ચાલુ છે, અને હજી પણ લવાજમ તો નજ વધારવું એવો સંચાલકમંડળનો નિશ્ચય છે. વર્તમાનમાં કાગળોના ભાવ લગભગ સાતથી આઠ ગણા વધી ગયા છે, એટલે સંસ્થાને વધારે ખોટ ન અમવી પડે ને ધર્મનો પ્રચાર ચાલુ રહે એ દૃષ્ટિથી “આનંદાશ્રમ” નું વાચન ત્રણ ફોર્મ-૨૪ પૃષ્ઠને બદલે બે ફોર્મ-૧૬ પૃષ્ઠમાં અપાય છે. ઘોળા બ્લેઝ કાગળને બદલે રંગીન કાગળોમાં છપાય છે. આશા રાખીએ છીએ કે “આનંદાશ્રમ” નો વાચકવર્ગ આટલામાં સંતોષ પામે.

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુસંદીર્ઘન.	૨૧૭
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૧૮
૩	શ્રીસનત્સુખતીયમ્.	૨૧૯
૪	મદ્દાસા.	૨૨૨
૫	શ્રીયાત્રવદ્ધચરમૃતિ.	૨૨૩
૬	બલવાદ.	૨૨૫
૭	સદ્ગુરુપૂજન.	૨૨૬
૮	સાત્ત્વિક વિનોદ.	૨૩૦
૯	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૩૨

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાષ્ટ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હાકોર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા.

શ્રી ભગવતસિંહજી ધલેશ્વરક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ
માલીક, મુદ્રક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ, ગાંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कृतश्चन ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ડાઘથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૮૯—ભાદ્ર

[અંક ૯

શ્રીસદ્ગુરુસંકીર્તન

રાજ દેશ

[યોજક: શ્રી. મણિશંકર ત્રિભુવન ભટ્ટ]

મારા નાથ પ્રભુ મમ વિનતિ ઉરમાં ધારજો રે;
સેવકપરનાં સંકટ સર્વે, નાથ નિવારજો રે.

મારા. ૨૬.

જપ તપ સાધન કાંઈ ન દીધું, આપ ભક્તિમાં ચિત્ત ન દીધું;
ધર્મકર્મ નવ દીધું, તે વિસારજો રે.

મારા. ૧

સેવા રમરણ ધ્યાન તમારું, નથી થયું દહ ચિત્તે સારું;
તોપણ પ્રભુજી મારું દુઃખ નિવારજો રે.

મારા. ૨

આપતણું શરણું એક સાચું, તે વિણ જગમાં સર્વે કાચું;
ચરણસેવા હું યાચું, ભવથી તારજો રે.

મારા. ૩

પડ શત્રુ કરજો દૂર મારા, જે છે નિત દુઃખને દેનારા;
સૌ સુખને દેનારા, ભવથી ઉગારજો રે.

મારા. ૪

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

પરમેશ્વર પોતાની સાચાવડે ને ચેતનસ્વરૂપવડે સર્વ પ્રાણિપદાર્થમાં વ્યાપક છે, છતાં તેઓ તે પ્રાણિપદાર્થથી વ્યવહારપક્ષે ભિન્ન છે.

સૂક્ષ્મતમ ચેતનરૂપ બ્રહ્મ સર્વ પ્રાણિપદાર્થમાં વ્યાપક હોઈ તે સર્વ કલ્પિત પ્રાણિપદાર્થના વાસ્તવિક સ્વરૂપભૂત છે.

પરમેશ્વર સર્વ પ્રાણિપદાર્થમાં સરખી રીતે વ્યાપક છે. “સમં સર્વેષુ ભૂતેષુ તિષ્ઠંતં પરમેશ્વરં” એ શ્રીગીતાજીનું વચન પણ એમજ કહે છે.

પરમેશ્વર માયાના સર્વ દેશમાં વ્યાપક છે, ને બ્રહ્મ માયાના પ્રદેશમાં ને તેથી બહાર સર્વત્ર વ્યાપક છે, તેમની વ્યાપકતાને અંતરાય કરનાર કોઈ પણ વસ્તુ આ વિશ્વમાં કે તેથી બહાર વિદ્યમાન નથી.

પરમેશ્વર જ્ઞાનમય નહિ, પણ જ્ઞાનસ્વરૂપ છે, તે અજ્ઞાનમય કે અજ્ઞાન-સ્વરૂપ નથી.

જ્ઞાન પ્રકાશની પેઠે પોતાથીજ બલવાન છે. અજ્ઞાન ચેતનથી સત્તા પામીને આપેક્ષિક (તેનાં કાર્યોની અપેક્ષાએ) બલવાન ગણાય છે.

વ્યવહારપક્ષમાં જીવ, ઈશ્વર ને સાચા એ ત્રણ વસ્તુઓ અથવા માયા ને બ્રહ્મ એ બે વસ્તુઓ છે, અને પરમાર્થપક્ષમાં માત્ર એક બ્રહ્મજ છે.

અજ્ઞાની જીવોને અજ્ઞાનકાલે સત્યરૂપે જણાતું આ જગત વ્યવહારપક્ષે વ્યવહારપૂરતું સત્ય છે. પરમાર્થપક્ષે તે બ્રહ્મથી ભિન્ન સત્ય નથી.

પરમેશ્વર સર્વદા અચલ છતાં પણ પ્રસંગોપાત્ત તેઓ ભક્તોના ઉપર અનુબલ્લ કરવા તથા દુષ્ટોનો નિબલ્લ કરવા પોતાની સાચાવડે ચલ જેવા પ્રતીત થાય છે.

દેહને વિષે એક દ્રષ્ટા ચૈતન્ય સુખ્ય છે, બીજું અંતઃકરણથી ભળેલાજેવું થયેલું વ્યાવહારિક જીવચૈતન્ય છે તે દેહમાં ગોણુ દ્રષ્ટા મનાય છે. કોઈ પણ દશ્ય વસ્તુ ચૈતન્ય હોઈ શકે નહિ આટલે શરીરમાં દ્રષ્ટાચૈતન્ય ને દશ્યચૈતન્ય એવા બે વિભાગ નથી.

સુખદુઃખનો અનુભવ ચૈતન્ય જેવા જણાતા જડ અંતઃકરણને થાય છે, વા અંતઃકરણયુક્ત ચૈતન્ય જે જીવનાસથી કહેવાય છે તેને થાય છે, અસંગ ને પૂર્ણકામ શુદ્ધ ચૈતન્યને સુખદુઃખનો અનુભવ થવો સંભવતો નથી.

સૂર્ય જ્યાંસુધી સૂર્યરૂપે હોય ત્યાંસુધી તેમાં અંધકાર સંભવે નહિ.

આત્મા ને બ્રહ્મ વસ્તુતાએ એકજ છે, પણ જીવ ને પરમાત્મા (ઈશ્વર) ઉપાધિના ભેદથી વ્યવહારપક્ષે ભિન્ન છે, એક નથી.

સર્વ જીવોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ બ્રહ્મ છતાં પણ જેમને તે અસંગ, અવિકારી, અક્રિય, અચલ, સ્વમિદાનંદવન, અકર્તા, અભોક્તા, અખંડ, એકરસ, નિરામય, પૂર્ણકામ ને વિભુસ્વરૂપનો અભેદભાવે અનુભવ ન થાય તેમને પોતપોતાના અંતઃકરણની સ્થિતિ પ્રમાણે નિષ્કામકર્મ, ઉપાસના, વિવેકાદિનું સેવન, શ્રવણ, મનન કે નિદિધ્યાસન કરવાં પડે છે.

જેમનાં અંતઃકરણ મલદોષવાળાં હોય તેમને નિષ્કામકર્મ કર્તવ્ય છે, જેમનાં ચિત્ત ચંચલ હોય તેમને સગુણબ્રહ્મની ઉપાસના કર્તવ્ય છે, જેમને બ્રહ્મતું સ્વરૂપ જાણવા વેદાંતતું શ્રવણ કરવાની ઇચ્છા હોય એવા શુદ્ધ ને સ્થિર અંતઃકરણવાળા મનુષ્યને વિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ છ સંપત્તિ ને સુમુક્તતા એ ચાર સાધનો પ્રાપ્ત કરવાયોગ્ય મનાય છે.

જેમને વેદાંતશાસ્ત્રના દ્વૈતાદ્વૈતના પ્રતિપાદનના સંબંધમાં સંદેહ હોય તેમને વેદાંતશાસ્ત્રતું શ્રવણ કર્તવ્ય છે, જેમને વેદાંતશાસ્ત્રે પ્રતિપાદન કરેલા બ્રહ્માદિના સ્વરૂપમાં સંદેહ હોય તેમને વેદાંતશાસ્ત્રતું મનન કર્તવ્ય છે, અને જેમને દેહાદિમાં આત્માની બુદ્ધિ ને જગતમાં સત્યતાની બુદ્ધિ હોય તેમને નિર્દિધ્યાસન, ઓરલે બ્રહ્મ-વિચાર કે બ્રહ્મધ્યાન કર્તવ્ય છે.

એવી રીતે જીવન્મુક્તથી કે જ્ઞાનીથી ભિન્ન સર્વ અકૃતાર્થ મનુષ્યોને બ્રહ્મ-સાક્ષાત્કારમાટે શાસ્ત્રો ને સત્યરૂપો તેમના અંતઃકરણની યોગ્યતા પ્રમાણે ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારનો ઉપદેશ કરે છે.

શાસ્ત્રોમાં જે જે મોક્ષસાધનોનો ઉપદેશ કર્યો છે તે તે મોક્ષસાધનો તેના અધિકારીઓને ઉપકારક છે, ને સમજી મનુષ્યો પોતપોતાના અધિકારપ્રમાણે તેતું સેવન કરે છે.

વેદાંતનો પૂર્વોક્ત સિદ્ધાંત ન્યાય, નીતિ, વિવેક ને વૈરાગ્યનો ઉચ્છેદક નથી, પણ ઉત્તમપ્રકારે તેમનો પોષક છે એ વાત દુરાગ્રહરહિત મુક્તોને અજ્ઞાત હોવાનો સંભવ નથી. (ચાલુ)

—[૦]—

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્ (શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોહલદાસ દશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૪થી)

एकं पादं नोत्क्षिपति सलिलाद्धंस उच्चरन् ।

तं चेत्सततमृत्विजं न मृत्युनामृतं भवेत् ।

योगिनस्तं प्रपश्यन्ति भगवन्तं सनातनं ॥ ૧૨ ॥

સરોવરમાં ઉભેલા હંસને એક પગ પાણીમાંથી ઉંચો લેતો દેખીને જોનાર જાણે કે બીજો પગ પણ સાથે સાથેજ પાણીમાંથી ઉંચો લેતો કે ને તે ઉડીને સરોવરમાંથી બહાર જતો રહેશે પણ તેની પછીની હીલચાલતું અવલોકન કરતાં જોનાર જાણે છે કે પ્રથમ ઉંચો લીધેલા પગને પાણીમાંજ આગળના ભાગમાં બરાબર ખોદીને પછીજ તે તેનો બીજો પગ ઉખેડીને પાણીની બહાર કાઢે છે એમ સરોવરમાંજ રહેવાતું તે ચાલુ રાખે છે પણ ઉડીને તે સરોવરમાંથી જતો રહેતો નથી.

એવી રીતે સંસારસમુદ્રમાં સ્થિતજીવને ઉર્ધ્વધાસ થયો દેખીને જોનાર જાણે કે દેહમાંથી પ્રાણને ઉખેડી લેવા સાથે અહંકારને પણ ઉખેડી લઇને નિર્વાસન એટલે સંસારની વાસનાથી રહિત થયો થકો તે સંસારની બહાર નીકળી જશે પણ તેની પછીની હીલચાલનું અવલોકન કરતાં જોનાર જાણે છે કે પ્રથમના દેહમાંથી ઉખેડેલા પ્રાણને બીજા દેહમાં બરાબર ગોઠવીને પછીજ તેમાંથી અહંકારને પણ ઉખેડી લઇને તે બીજા દેહમાં ગોઠવે છે એમ સંસારસમુદ્રમાંજ રહેવાનું તે ચાલુ રાખે છે પણ નિર્વાસન થઇને તે સંસારસમુદ્રમાંથી બહાર નીકળી જતો નથી.

જેમ ઋત્વિજ બ્રાહ્મણ જુદી જુદી ઋતુઓમાં ઉદ્ભવ પામનારી જુદી જુદી સામગ્રીવડે તે તે ઋતુમાં હોમ કરીને અગ્નિનું તથા અગ્નિદ્વારા બીજા દેવોનું યજન કરે છે તેમ જીવ પણ જુદા જુદા દેહોમાં સંસ્કારબળથી ઉદ્ભવ પામનારી જુદી જુદી સામગ્રીવડે તે તે દેહમાં હોમ કરીને એટલે ભોગ કરીને તથા નવાં પુણ્યપાપરૂપ કર્મો કરીને પોતાનું તથા પોતાદ્વારા બીજા જીવોનું યજન કરે છે એટલે વ્યવહાર કરે છે એમ કરીને પોતાના તથા બીજા જીવોના દૈહિક જીવનને નિભાવ્યા કરે છે પણ દૈહિક જીવનમાં નિર્વાસન થઇને અદેહ એવા પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરતો નથી.

ઋતુઋતુમાં તે તે ઋતુને અનુરૂપ યજન કર્યા કરનારા દ્વિજની પેઠે પ્રતિ-દેહમાં તે તે દેહને અનુરૂપ દૈહિક જીવન જીવ્યા કરનારો જીવ દૈહિક જીવનની વાસનાથી સર્વથા ઉપરામ પામીને જો તે પોતાના, અદેહ સ્વરૂપમાં અવસ્થાન પામે તો તેને પછી જેમ દૈહિક જીવનનો અંત આવે તેમ દૈહિક મૃત્યુનો પણ અંત આવે એટલે તેને પછી દૈહિક મૃત્યુનો જેમ અવસર ન થાય તેમ દૈહિક જીવનનો અવસર પણ ન થાય અને ખરી કૃતાર્થનું એજ સ્વરૂપ છે.

અદેહ એવું જીવનું જે ખરું સ્વરૂપ છે તે પારમાર્થિક વસ્તુની કોટિનું હોવાથી સનાતન છે અને વ્યવહારકોટિમાં તે જીવમાત્રના જીવરૂપોની નિયંત્રણા કરનારું હોવાથી ભગવાન એટલે ઈશ્વર કહેવાય છે.

પોતાના જીવરૂપથી અજાણ થઇને પોતાના અદેહ એવા ખરા સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરવાના યોગને જેઓ જાણે છે તે યોગીઓજ તે સનાતન ભગવાનનું યથાતથ દર્શન કરવા ભાગ્યશાળી થાય છે.

જેઓ પોતાના જીવરૂપથી અજાણ થઇને પોતાના અદેહ એવા ખરા સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરવાના યોગને જાણવા ભાગ્યશાળી થતા નથી તેઓને તે સનાતન ભગવાનના દર્શનનો લાભ મળતો નથી.

શ્રીશંકરભાષ્યમ્

इदानीं परस्य जीवात्मनावस्थानं दर्शयत्येकमिति ।

હવે પર્ક ૦ ॥ એમ આ શ્લોકપરે પરમાત્માનું જીવરૂપે અવસ્થાન દેખાડે છે.

हन्त्यविद्यां तत्कार्यमिति हंसः परमात्मा ।

અવિદ્યા અને તેના કાર્યને હણે છે સોટ હંસ એટલે પરમાત્મા.

મૃતભૌતિકલક્ષણાત્ સંસારાત્ સલિલાદુચ્ચરન્નુર્ધ્વ ચરન્ સંસારાદ્વિરેવ વર્તમાન
 યકં જીવાણ્યં પાદં સતતં નોત્ક્ષિપતિ નોદ્ધરતિ નોપસંહરતિ ।

ભૂતો અને ભૂતોના કાર્યભૂત ભૌતિક પદાર્થોના લક્ષણવાળા સંસારરૂપ
 પાણીમાંથી ઉચે એટલે ઉર્ધ્વ ચડતા એટલે સંસારથી બહારજ નીકળતા
 પરમાત્મા એક જ નામના પગને સદાનેમાટે ઉખેડતા નથીજ એટલે ઉચે
 લઈ લેતા નથી એટલે ખેંચી લેતા નથી.

રૂપં રૂપં પ્રતિરૂપોઽવત્તિષ્ઠત इत्यर्थः

પ્રત્યેક પદાર્થમાં તે તે પદાર્થના જેવા થઈ રહે છે એમ એનો અર્થ છે.

શ્રૂયતે કંઠવલ્લિષુ एकस्तथा सर्वभूतान्तरात्मेति

એવી રીતે સર્વ ભૂતોના અંતરાત્મા એક એમ કંઠવલીમાં શ્રુતિ છે.

કસ્માત્ પુનરેકં પાદં નોત્ક્ષિપતીત્યત્રાહ જીવાણ્યં પાદં સતતં ઋત્વિજં
 સતતયાજિનં ચતુત્ક્ષિપેત્ સ્વમાયયા સ્વમાત્માનં પ્રાણાધનંતભેદં કૃત્વા અનુપ્રવિશ્ય
 જીવાત્મના યદિ નાનુતિષ્ઠતદા ન મૃત્યુર્જનનમરણાદિલક્ષણઃ સંસારો મયેત્
 સંસારિણોજીવસ્યામાવાત્.

પરમાત્મા જીવ નામના એક પાદને નહિ ઉખેડીને સદાને માટે ચાલુ
 કેમ રાખે છે એવા પ્રશ્નના સમાધાનમાં અહિં કહે છે કે જીવ નામના સતત
 ઋત્વિજ એટલે યજન કરનારા પાદને જે પરમાત્મા ઉખેડી લે તો પોતાની
 માથાપડે પોતાને પ્રાણુઆદિ અનંત લેદવાળા કરીને તથા તેમાં જીવાત્મારૂપે
 અનુપ્રવેશ કરીને જે તે તે રૂપે પરમાત્મા થઈ ન રહે તો મૃત્યુ એટલે
 જન્મમરણલક્ષણવાળો સંસાર સંસારી એવા જીવને અભાવે કોઈને થાયજ નહિ.

तथा मृतममृतत्वं मोक्षो न भवेत्

તેવી રીતે સંસારી એવા જીવને અભાવે કોઈને મોક્ષ પણ ન થાય.

अननुप्रविष्टस्य दर्शनाभावात्

જે પરમાત્મા તે તે પદાર્થમાં અનુપ્રવેશ ન કરે તો કોઈને સંસારના
 દર્શનનો અવસર ન થાય ને તો સંસારના દર્શનને અભાવે કોઈ સંસારી
 જીવ ન થાય તથા સંસારી જીવને અભાવે કોઈને જન્મ તથા મરણના
 લક્ષણવાળો સંસાર ન થાય તથા તેથી કોઈને મોક્ષનો પણ અવસર ન થાય.

तथा च तदर्थमेवानुप्रवेशं दर्शयति रूपं रूपमिति ।

અને વળી પ્રત્યેકમાં તે તે પદાર્થના જેવા થઈ રહે છે એમ પરમાત્માનો
 પ્રત્યેક ભૂતભૌતિક પદાર્થમાં જે અનુપ્રવેશ શ્રુતિમાં કહેલો છે તે સંસારી જીવ-
 રૂપે થવાના હેતુવાળો કહેલો છે.

तथा चाथर्वणो श्रुतिः एकं पादं नोत्क्षिपति सलिलाङ्गं स उच्चरन् स चेदुत्क्षि-
 पत्यानंदे न मृत्युर्नामृतं भवेदिति

એવું કહેનારી આથર્વણી શ્રુતિ પણ છે કે હુંસ પાણીમાંથી એક પગ ઉચે
 લેતાં બીજા પગને પણ સાથે સાથે ઉખેડી લેતો નથી પણ જોડી રાખે છે, તે
 બીજો પગ પણ ઉખેડી લઈને પોતાના આનંદસ્વરૂપમાં રથાપે તો પછી તેને

દૈહિક મૃત્યુ પણ ન રહે તેમ દૈહિક જીવન પણ રહે.

(દૈહિક મૃત્યુ તો પ્રસિદ્ધ રીતે હોય છે પણ ખરું ન હોવાથી દૈહિક જીવન પણ ઉપાદેય નથી પણ હોય છે તેથી દૈહિક મૃત્યુની હાનિ જેમ પુરુષાર્થ છે તેમજ દૈહિક જીવનની હાનિ પણ પુરુષાર્થ છે.)

एकं रूपं बहुधा यः करोतीति च

અને યોતાના એક રૂપને જે અર્નેકરૂપે કરે છે એમ કહેનારી પણ શ્રુતિ છે.

यः पादरूपेण जीवात्मना त्रिपादरूपेण चित्सदानंदाद्वितीय ब्रह्मात्मनावस्थितस्तं परमात्मानं योगिन एव पश्यन्ति ॥ ૧ ॥

જે પરમાત્મા એક પાદરૂપે જીવાત્માના રૂપથી અને ત્રણ પાદરૂપે ચિત્સ્વભાવવાળા સત્સ્વભાવવાળા સુખસ્વભાવવાળા અદ્વિતીય એવા બ્રહ્માત્માના સ્વરૂપથી બિરાજમાન છે તે પરમાત્માનો યોગીઓજ સાક્ષાત્કાર કરે છે. (ચાલુ)

—[*]—

મદાલસા

[અનુવાદક: મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૫ થી)

पितृणामयुजः कामं युग्मान् दैवे द्विजोत्तमान् ।

एकैकं वा पितृणां च देवानां च स्वशक्तितः ॥

પિતૃઓને માટે ઇચ્છા અને શક્તિને અનુસરીને એકી બ્રહ્મણો જમાડવા અને દેવોને માટે ઇચ્છા અને શક્તિને અનુસરીને એકી બ્રહ્મણો જમાડવા.

અથવા એક પિતૃઓને માટે તથા એક દેવોને માટે એમ પિતૃઓ અને દેવોને માટે કક બ્રહ્મણ જમાડવો.

तथा मातामहानां च तुल्यं वा वैश्वदेविकं ।

पृथक् तयोस्तथा चान्ये केचिदिच्छन्ति मानवाः ॥

તેવી રીતે માતામહોને માટે પણ જાણવું એટલે એક બ્રહ્મણ માતામહોને માટેનો જમાડવો.

અથવા વિશ્વદેવાના બ્રહ્મણો જેટલા બ્રહ્મણો માતામહોને માટે જમાડવા.

પણ પિતૃઓ માટેના બ્રહ્મણથી તથા વિશ્વદેવામાટેના બ્રહ્મણથી માતામહો માટેનો બ્રહ્મણ બુદ્ધો જમાડવો એવી બીજા કટલાક મનુષ્યોની ઇચ્છા છે.

प्रांगमुखान् दैवसंकल्पान् पित्र्यान् कुर्यादुदंगमुखान् ।

तथा मातामहानां च विधिरुक्तो मनीषिभिः ॥

દેવોને માટેના સંકલ્પિત બ્રહ્મણોને પૂર્વાભિમુખ બેસાડવા અને પિતૃઓ તથા માતામહોને માટેના સંકલ્પિત બ્રહ્મણોને ઉત્તરાભિમુખ બેસાડવા એવો વિધિ શાસ્ત્રમનીષાવાળા વિદ્વાન્ પુરુષોએ કહેલો છે.

विष्टरार्थे कुशान् दत्त्वा संपूज्याध्यादिना ततः ।

पवित्रकाणि दत्त्वा वै ते अयोऽनुज्ञामवाप्य च ॥

બેસવા માટે તેમને કુશો આપવા તથા અર્ધ્યાદિવડે, સારી પેઠે તેમની પૂજા કરવી પછી

તેમને પવિતરાં આપવાં અને તેમની સંમતિ મેળવવી.

કુર્યાદાવાહનં પ્રાણો દેવાતાં મંત્રતો દ્વિજઃ ।

યદ્યાંભોમિસ્તતઽર્ચ્ય દત્વા વૈ વૈશ્વદેવિકં ॥

કાણા એવા દ્વિજ ગૃહસ્થે મન્નપૂર્વક તેમને વિષે પછી દેવોનું આવાહન કરવું.

પછી જલ અને જલવડે વિશ્વદેવાના આહ્વાણને અર્ધ આપવો.

ગંધમાલ્યાદિ ધૂપં ચ દત્વા સમ્યક્ સદીપકં ।

ગંધ માલા આદિ અને દીપ મહવર્તમાન ધૂપ આપવો.

અપસત્યં પિતૃણાં ચ સર્વમેવોપકરપયેત્ ।

દર્મા ચ દ્વિગુણાન્ દત્વા તેમ્યોઽનુદાપ્યમેવ ચ ॥

એવી રીતે પિતૃઓને માટેનું સર્વ અપસત્ય રાખીને કરવું પિતૃઓના આહ્વાણને ભેસવામાટે દેવના આહ્વાણને આપેલા કુશથી બમણા દવ આપવા તેમની સંમતિ મેળવવી.

મંત્રપૂર્વં પિતૃણાં ચ કુર્યાદાવાહનં યુગ્ધ ।

અપસત્યં તથૈવાર્ચ્યં યદાર્થે ચ તથા તિલૈઃ ॥

નિષ્પાદયેન્મહાભાગા પિતૃણાં પ્રીણનેરતઃ ॥

પછી તેમને વિષે શુદ્ધિમાન ગૃહસ્થે પિતૃઓનું મન્નપૂર્વક આવાહન કરવું.

અર્ધ પણ અપસત્ય રાખીને આપવો.

અને હે મોટા ભાગવાળા ! પિતૃઓને પ્રમદ કરવામાં રત રહેનારાએ પિતૃઓને દેવાના અર્ધમાં જવને ઠેકાણે તદ્દ નાખીને તેમને અર્ધ દેવો.

અગ્રૌ કાર્યમનુજ્ઞાતઃ કુરુષ્વેતિ તતો દ્વિજૈઃ ।

જુહુયા દૂધ્યંજનશ્ચારવર્જમન્નં યથાવિધિ ॥

પછી અગ્નિનેવિષે કરવાનું કાર્ય કર એમ આહ્વાણોએ સંમતિ આપવી અને યજમાને અથાણું મીઠું અને કારવાળા બીજ પદાર્થોને છોડીને હોમવાયોગ્ય અન્ન વિધિપૂર્વક અગ્નિમાં હોમવું.

અગ્નયે કવ્યવાહાય સ્વાહેતિ પ્રથમાહુતિઃ ।

સોમાય વૈ પિતૃમતે સ્વાહેત્યન્યા તથા ભવેત્ ॥

કવ્યનું જેનું તેને વહન કરનારા એવા અગ્નિને માટે સ્વાહા એમ પહેલી આહુતિ આપવી

એવી રીતે પિતૃમાન એવા સોમને માટે સ્વાહા એમ બીજી આહુતિ આપવી.

યમાય પ્રેતપતયે સ્વાહેતિ ત્રિતયાહુતિઃ ॥

મરી ગયેલાંઓનું નિયમન કરનારા યમને માટે સ્વાહા એમ ત્રીજી આહુતિ આપવી. (ચાણુ)

—[૦]—

શ્રીચાણુવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાદકઃ—મહારાણીદાસ ગોડુલદાસ દેશાધ-વેદાંતભૂપણ].

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૬ થી)

— બ્રાહ્મો વિવાહ આહુત્ય દોયતે શક્ત્યલંકૃતા ।

તજ્ઞઃ પુનાત્યુભયતઃ પુરુષા નેકવિંશતિમ્ ॥ ૫૮ ॥

પોતાને ધેર વરને બોલાવીને તથા કન્યાને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ચણુગારીને કન્યાનું દાન કરવું એવા વિધિવાળા કરેલો વિવાહ આહુતિવાદ છે.

એવા આઠવિવાહવડે જન્મેલો પુત્ર માતાના તથા પિતાના ખંતેના કુસના પોતાસહિત દશ ઉપરના ને દશ નીચેના મળીને કુલ એકવીશ પુરુષોને પાવન કરે એવાં પવિત્ર આચરણો કરનારો થાય છે.

યજ્ઞસ્થઋત્વિજે દૈવઃ

પોતાની શક્તિપ્રમાણે શણગારેલી કન્યાનું યજ્ઞમાં સ્થિત ઋત્વિજને દક્ષિણામાં દાન કરવું એવા વિધિથી કરેલો વિવાહ દૈવ વિવાહ છે.

આદ્યાયાર્ષસ્તુ ગોઘ્રયમ્ ।

વરની પાસેથી બે ગાય લઇને શક્તિપ્રમાણે શણગારેલી કન્યાનું દાન કરવું એવા વિધિથી કરેલો વિવાહ આર્ષવિવાહ છે.

ચતુર્દશ પ્રથમજઃ પુનાત્યુત્તરજશ્ચ ષટ્ ॥ ૫૯ ॥

પહેલા એટલે દૈવવિવાહવડે જન્મેલો પુત્ર માતાના તથા પિતાના કુસના સાત ઉપરના તથા સાત નીચેના એમ યૌદ અને પોતે પંદરમો એમ પંદર પુરુષો પાવન થાય એવાં પવિત્ર આચરણો કરનારો થાય.

અને બીજા એટલે આર્ષવિવાહવડે જન્મેલો પુત્ર માતાના તથા પિતાના તથા પિતાના ત્રણ ઉપરનાં તથા ત્રણ નીચેના મળીને છ અને પોતે સાતમો એમ સાત પુરુષોને પાવન કરનારાં પવિત્ર આચરણો કરનારો થાય.

સહોમૌ ચરતાં ધર્મમિત્યુક્ત્વા દીયતેઽર્થિને ।

સકાયઃ પાવયેત્તજ્ઞઃ ષડ્વંશ્યાન્ સહ ચાત્મના ॥ ૬૦ ॥

કન્યાની માગણી કરનારાને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે શણગારેલી કન્યાનું તમે ખંતે ધર્મનું સાથે આચરણ કરજો એક કહીને દાન કરવામાં આવે એવા વિધિવડે કરેલો વિવાહ પ્રાજ્ઞપત્ય વિવાહ છે.

એવા વિવાહવડે જન્મેલો પુત્ર પોતા સાથે ત્રણ પોતાની ઉપરના તથા ત્રણ પોતાની નીચેના એમ કુલ સાત પુરુષોને પાવન કરનારાં પવિત્ર આચરણોવાળો થાય.

આસુરો દ્રવિણાદાનાત્

વર પાસેથી દ્રવ્ય લઇને કન્યાનું દાન કરવામાં આવે એવા વિધિવડે કરેલો વિવાહ આસુર વિવાહ છે.

ગાંધર્વઃ સમયાન્મિથઃ ।

દાનના વિધિવિના વર તથા કન્યાની પરસ્પરની સંમતિથી કરેલો વિવાહ ગાંધર્વવિવાહ છે.

રાક્ષસો યુદ્ધહરણાત્ ।

દાનના વિધિવિના કન્યાના સંબંધીએને યુદ્ધમાં હરાવીને કન્યાનું હરણ કરવું એવા વિધિવડે કરેલો વિવાહ રાક્ષસવિવાહ છે.

પૈશાચઃ કન્યકાં છલાત્ ॥ ૬૧ ॥

દાનના વિધિવિના છળ કરીને કન્યાનું હરણ કરી જવું એવા વિધિવડે કરેલો વિવાહ પૈશાચવિવાહ છે.

(આલુ)

બ્રહ્મવાદ

[અનુવાદક.-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન અંક ૬ના પૃષ્ઠ ૧૫૬ થી)

ઉદરમુપાસતે ચ ઋપિવર્ત્મસુ કૂર્પદૃશઃ પરિસ્તરપદ્ધતિ હૃદયમાલ્ભયો દહરં ।

તત્ત ઉદગાદનંત તત્ત ધામ શિરઃ પરમં પુનરિદ્ધ યત્સમેત્ય ન પતન્તિ કૃતાન્તમુખે ॥

હે અનંત ! આપભગવાન્ સ્વરૂપે અનંત હોવાથી આપ ભગવાનથી ભિન્ન અન્ય ક્ષણે વસી રહેવા માટે સ્થાનજ નથી

તેથી આપભગવાનથી ભિન્ન અન્ય ક્ષણ છે પણ નહિજ,

અને તેથી તો આપભગવાન્ એકજ ને અદ્વિતીય છે.

આમ છતાં ભૂતો તથા અસખ્ય ભૌતિક પદાર્થો તથા તેમને ખરા જાણી તેમને વિષે પોતાપણ પોતાનાપણ પારકાપણ પારકાનાપણ ઈલાદિ અનેકપ્રકારના ભાવોને ધારણ કરી અવહારો કરનારા જીવોને સમુદાયભૂત જે આ વિશાળ વિશ્વ તેમને જાણાય છે તે આપભગવાને આપભગવાનની અદ્યતિતથતના ઘટાવવાના ચાતુર્યવાળા માયાવડે ઘટાવેલુ હોવાથીજ જાણાય છે.

વિશ્વમાં જાણાતા પ્રત્યેક ભૂતમાં તથા પ્રત્યેક ભૌતિક પદાર્થમાં માયાવડે અનુપ્રવેશ કરીને જીવરૂપે અવસ્થાન કરી રહેલા પણ આપભગવાન્ પોતેજ છે.

તેથી જીવનો આત્મા વા જીવનું પદાર્થસ્વરૂપ વા જીવનું ખરું સ્વરૂપ આપભગવાન્ પોતેજ છે.

પણ જીવને જીવદશામાં તે તે ભૂતમાં વા તે તે ભૌતિક પદાર્થમાં કૃત્રિમ પોતાપણું ચર્ચા તે તે ભૂતમાં વા તે તે ભૌતિક પદાર્થમાં જીવના આત્મારૂપે વિરાજમાન આપભગવાનનું સ્વરૂપ તેને ભૂલાઈ ગયા જેવું થાય છે.

તેથી તો પ્રત્યેક જીવ પોતાને આપભગવાનથી તથા અન્યજીવોથી પોતે જાણે કાંઈ જુદો ને સ્વતંત્ર જીવ હોય એમ જાણે છે.

પણ પોતાના આત્મારૂપે વિરાજમાન આપભગવાનનું સ્વરૂપ જીવને ભૂલાઈ ગયા જેવું થવા સાથેજ તે સ્વરૂપવિષેની સ્વાભાવિક ઈશ્વરતા પણ તેને લોપ પામ્યા જેવી થઈ રહે છે

તેમ ચર્ચા જીવને તેની જીવદશામાં એક પ્રકારનો નિસના જેવો બધ અનુભવાયા કરે છે.

જીવના આત્મારૂપે વિરાજમાન આપભગવાનના સ્વરૂપને જીવ પાછો જ્યારે તેના આત્મારૂપે જાણે લારેજ જીવને તેના આ બધની નિવૃત્તિનો અવસર થાય.

આથી જીવનો આત્મા વા જીવનું પદાર્થસ્વરૂપ વા જીવનું ખરું સ્વરૂપ આપભગવાનના અનંતસ્વરૂપને પાછું પામવામાટેના જીવના સેતુભૂત છે

પણ આ પરિસ્થિતિનું જીવને અત લાન થવું ધણ દુર્લભ છે.

તેથી અધિકારી જીવોમાટે આ પરિસ્થિતિની ધોષણા કરવા વિશ્વને પ્રવર્તાવવા સમયેજ આપભગવાનના નિઃશ્વાસભૂત અમારો પ્રાદુર્ભાવ પ્રવર્તાવવાની આપભગવાને કરણા કરેલી છે.

અને પોતાના હૃદયમાં અમને ક્રીયવાતા સામર્થ્યવાળા તથા તેથી ઋષિની સન્ધાને પાત્ર એવા પૂર્વ પુરુષોના હૃદયમાં અમારો સચાર કરવાની કૃપા પણ આપ ભગવાને પ્રથમથીજ વિસ્તારેલી છે.

જે ભૂતમાં વા જે ભૌતિક પદાર્થમાં જીવને કૃત્રિમ પોતાપણું ચર્ચેલું હોય છે તે ભૂત વા તે ભૌતિક પદાર્થ જીવનું ખરું પદાર્થ સ્વરૂપ નથી હોતું પણ જીવના ઈદ્ભૂત હોય છે.

દેહમાં વિરાજમાન જીવનું ખરું પદાર્થસ્વરૂપ તો આપભગવાન પોતે છે.

આથી પોતાના ખરા પદાર્થ સ્વરૂપને જાણવામાટે જીવે પોતાના દેહનેવિષે જે કાષ્ઠ સ્થાનમાં પોતાને રુચિ ઉપજે વા અનુકૂળતા જણાય તે સ્થાનમાં પોતાના આત્મારૂપે વિરાજમાન આપભગવાનને વિષે પોતાના ચિત્તની વૃત્તિની એકાગ્રતા સાધવી જોઈએ.

એ માટે જીદા જીદા ઋષિઓએ જીદાં જીદાં સ્થાનો અનુકૂળ કહેલાં છે.

શાર્કરાક્ષઋષિએ દેહગત ઉદરના ભાગને અનુકૂળ સ્થાન કહેલું છે. આરુણિ ઋષિએ દેહગત હૃદયના ભાગને અનુકૂળસ્થાન કહેલું છે.

અને અન્ય ઋષિએ તેનાથી ઉચેનો દેહગત મસ્તકના ભાગમાં બહારંધ્રને અનુકૂળ સ્થાન કહેલું છે.

આ સર્વે સ્થાનો આપભગવાનના નિવાસનાં જીવની યાત્રા માટેનાં તીર્થભૂત મુખ્ય ધામો છે.

આ ધામો આપભગવાનના અનંત સ્વરૂપની અપેક્ષાએ અત્યંત અદ્ભુત છે.

પણ ખરી રીતે તેમાંનું કાષ્ઠ આપભગવાનના અનંત સ્વરૂપને આવરી શકે એમ નથી. આપભગવાન તો સ્વરૂપે અનંતજ છે.

પણ આપભગવાનનું દર્શન જીવને શક્ય થાય એ માટેનાં આ ધામો જીવનેમાટે સાર્થક છે.

આયુષ્ની અવધિસુધીમાં આ સર્વ ધામોમાં જીવે પરિસરણ કર્યા કરવું જોઈએ.

એટલે એક ધામમાં આપભગવાનનાં દર્શન કરીને પછી બીજા ધામમાં યાત્રા કરવી જોઈએ, બીજા ધામમાં દર્શન કરીને પછી ત્રીજા ધામમાં યાત્રા કરવી જોઈએ એમ નીચેથી ઉંચે ને ઉંચેથી નીચે યાત્રા વા પરિભ્રમણ વા પરિસરણ કર્યા કરવું જોઈએ. આ યાત્રાની પદ્ધતિ પરિસરણ પદ્ધતિ કહેવાય છે.

અને આયુષ્ની અવધિએ આપભગવાનના અનંત સ્વરૂપમાં સદાને માટેનું અવસ્થાન કરી રહેવું જોઈએ.

ઋષિઓએ દર્શાવેલા આ માર્ગને અનુસરનારાઓ આયુષ્ની અવધિએ પ્રાકૃતજીવોની પેઠે યમભગવાનના આધિપત્યવાળા મૃત્યુને શરણ થતા નથી પણ આપભગવાનના અનંતસ્વરૂપમાં સદાને માટેનું અવસ્થાન કરી રહેવાની કૃતાર્થતાને પામે છે. (આજી)

સદ્ગુરુપૂજન

[લેખક:—સ્વ. પીતાંબર ગોવિંદરામ ભટ્ટ—સાણંદ]

જગતમાં કોઈપણ માણસથી સાંસારિક એટલે વ્યવહારનું જ્ઞાન પણ તે વિષયના જ્ઞાનકુશળ મનુષ્યવિના પોતાની મેળે સંપાદન કરી શકાતું નથી, તો સ્વાત્મકલ્યાણના હેતુરૂપ પરમાર્થિક જ્ઞાન સ્વતઃ પ્રાપ્ત કરી શકાય એ વાતનો તો સર્વથા અસંભવજ છે. ગમે તેટલા વેદાંત, યોગ કે ભક્તિના ગ્રંથો વાંચી જવાય, પણ તેમાં રહેલું ગુપ્ત રહસ્ય વાચકથી શ્રીસદ્ગુરુવિના સમજી શકાતું નથી. તત્ત્વમસ્યાદિ મહાવાક્યોનો હિંવા પ્રાણવતો અર્થ સમજી, અખંડ બ્રહ્માકારવૃત્તિદ્વારા જીવને બ્રહ્મરૂપ કરવાની યુક્તિ, હકયોગના કે રાજયોગના પ્રયોગોદ્વારા બહિર્બુદ્ધ મહામહોન્મત્ત મનરૂપી ગજેંદ્રને વશ કરી, વૃત્તિને સ્વસ્વરૂપમાં લય કરવાની યુક્તિ, તથા પરાભક્તિનું સ્વરૂપ સમજી વિશુદ્ધ પ્રેમદ્વારા અંતઃકરણને અખંડ ભગવદ્વાકાર રાખવાની યુક્તિદ્વારા પરમતત્ત્વનો સાક્ષાત્કાર—અપરોક્ષાનુભવ—કરી જન્મમરણના અસલ કષ્ટથી મુક્ત થઈ કૃતકૃત્ય થવું એ મહાનુભાવ દયામત શ્રીસદ્ગુરુના અનુગ્રહવિના નજ બની શકે એ સર્વથી

નિઃસંદિહ સમગ્ર જોવું છે. કદાપિ કોઈ દુરાચરીઓ આપણા ચર્ચ શ્રીસદ્ગુરુનો આશ્રય લીધાવિના પોતાની ઈચ્છાનુસાર પ્રયત્ન કરી ભવસાગરનો પાર પામવા ઈચ્છે છે તે તેણે કરેલો તેવો શ્રમ સફળ ન થતાં તેનો મનોરથ મનમાં જ રહી જાય છે. આજ સૂચવતાં શ્રીમદ્ભાગવતના દશમસ્કંધમાં વેદસ્તુતિના પ્રસંગમાં કહ્યું છે કે:—

“વિજિતહૃદ્દીપીકવાયુભિરદાંતમનસ્તુરંગ, ય દ્વદ્વથતંતિ યંતુમતિલોલમુપાયચ્ચિદઃ ।

વ્યસનશતાન્વિતાઃ સમવહાય ગુરોશ્ચરણં, ઘણિજ દ્વાજસંત્યક્તકર્ણધરા જલઘૌ ॥”

ભાવાર્થ:—હે અજ્ઞ-મા! અતિચંચળ મનરૂપી ઘોડો, ઇદ્રિયોનો નિગ્રહ તથા પ્રાણનો જીવ કરનારાથી પણ વશ કરાશે નથી; તેને વશ કરવા જે પુરુષો શ્રીસદ્ગુરુના ચરણકમળનો આશ્રય લીધાવિના પોતાની મેળે પ્રયત્ન કરે છે તે અનેક દુખોથી વ્યાકુલ થઈ આ ભવસાગરમાં જ પડ્યો રહે છે. જેમ કાંઈ મોટો વ્યાપારી વહાણ ચલાવવામાં કુશળ નાવિક(ખલાસી)નો આશ્રય લીધા વિના પોતાની મેળે વહાણ ચલાવી સમુદ્રપાર પામવા જાય તે સમુદ્રમાં જ પડ્યો રહે છે તેમ.

જે જે માણસો પાસેથી કાંઈ પણ વિદ્યાદ્યા કે ગુણનું શિક્ષણ લેવામાં આવે તે તે સર્વને સુતપુરુષો ગુરુમાની તેમના ઉપર ઘોડાધણા અંશે પૂજ્યભાવ ગણે છે, પણ જે જીવ-મુક્ત મહાપુરુષ પાસેથી બ્રહ્મવિદ્યાનો પ્રોધ લેવામાં આવે છે, કિંવા સ્વાત્મકત્યાણનાં સાધનો સંપાદન કરાય છે, એવા અકારણકૃપાના સાગર પ્રત્યક્ષ શીર્ષશ્વરૂપ મહાત્માઓ વિષે તો સહૃદય આર્યો શુરુ નહિ, પણ શ્રીસદ્ગુરુભાવ આપી તન મન અને ધનથી તેમની સેવા કરતાં નિરંતરના આભારી યજ્ઞને રહે છે.

એવા શ્રીસદ્ગુરુપદને યોગ્ય મહાપુરુષ કોઈને શોધ્યા જડતા નથી, કારણ કે વિશ્વનિર્ધંતા શ્રીપરમેશ્વરનો જે જીવ ઉપર અનુગ્રહ થયો હોય તેનેજ શ્રીસદ્ગુરુનો લાલ ચાય છે.

“યાવજ્ઞાનુગ્રહઃ સાક્ષાજ્ઞાયતે પરમેશ્વરાત્ ।

તાવન્ન સદ્ગુરુ કશ્ચિત્સચ્છાદ્યં વાપિ નો લભેત્ ॥”

ભાવાર્થ:—કોઈપણ માણસપર જ્યાંસુધી સાક્ષાત્ શ્રીપરમેશ્વરનો અનુગ્રહ થતો નથી ત્યાંસુધી તેને સત્યાત્મની કે સદ્ગુરુની પ્રાપ્તિ થતી નથી.

શિષ્યનાં સંકટ ભાંગનારા શ્રીસદ્ગુરુ જગતમાં બહુ વિરલ હોય છે. શ્રીસદ્ગુરુ એ નામ સર્વને માટે નથી. કોને શ્રીસદ્ગુરુ કહેવાય? એ વિષે શ્રીગુરુગીતામાં કહ્યું છે કે:—

“કરુણાપદગૂપાતેનેચ્છિત્વા પાશાપ્ટકં શિશોઃ ।

સમ્યગાનંદજનકઃ સદ્ગુરુઃ સોઽભિધીયતે ॥”

ભાવાર્થ:—કરુણારૂપી ખૂણપાતવડે શિષ્યના આડ પાશો (પશુભાવરૂપ બંધનો) કાપી, સ્વરૂપાનંદ પ્રકટાવે છે તે સદ્ગુરુ કહેવાય છે.

આવા મહાપુરુષોની પ્રશંસા કરવા માટે કોઈ મુંદર શબ્દો, ઉપમાઓ કે દષ્ટાંતોજ મળતાં નથી કે જે વડે તેઓશ્રીની સ્તુતિ કરી આપણું હૃદય શીતળ કરીએ.

એ વિષે શ્રીઆચાર્ય ભગવાને પણ સ્વકૃત શતશ્લોકીમાં નીચે પ્રમાણે કહ્યું છે:—

“દષ્ટાંતો નૈવ દૃષ્ટિભુવનજઠરે સદ્ગુરો જ્ઞાનદાતુઃ ?

સ્પર્શશ્ચેત્તત્ર કલ્પ્યઃ સ નયતિ યદહો સ્વર્ણતામડમસારમ્ ।

ન સ્પર્શત્વં તથાપિ થિતચરણયુગે સદ્ગુરુઃ સ્વીયશિષ્યે,

સ્વીયં સામ્યં વિધત્તે ભવતિ નિરુપમસ્તેનવા ડલોકિકો ડપિ ॥”

ભાવાર્થ:—જાનોપદેશ કરનાર શ્રીસદ્ગુરુના નામને ઉપમિત કરાય એવું દૃષ્ટાંત શોધતાં ત્રણે લોકમાં જડતુંજ નથી. કદાપિ સ્પર્શમણિની (પારસમણિની) ઉપમા આપીએ તો તે પણ ધટતી નથી, કારણ કે સ્પર્શમણિ લોહાને સુવર્ણ કરી શકે છે, પણ પોતારૂપ-મણિરૂપ-કરતો નથી, ને શ્રીસદ્ગુરુ તો પોતાના ચરણયુગલનો આશ્રય લેનારને પોતાનું સામ્ય પમાડી શકે છે, (પોતાના સમાન કરી શકે છે,) માટે સ્પર્શમણિની ઉપમા યોગ્ય ન હોવાથી શ્રીસદ્ગુરુ નિરૂપમ અથવા અલૌકિક કહેવાય છે.

સૂર્ય સ્વપ્રકાશદ્વારા બહારનો અંધકાર નિવારી શકે છે, પણ હૃદયના અજ્ઞાનરૂપ અંધકારનું નિવારણ કરવા અશક્ત છે, ને શ્રીસદ્ગુરુ શિષ્યના હૃદયનો અંધકાર ખોધરૂપ સૂર્યનો પ્રકાશ કરી દૂર કરી શકે છે. ચંદ્ર બહારથી શીતલતા આપે છે, પણ ત્રિવિધ તાપથી તપેલા મનુષ્યોના હૃદયમાં શીતલતા પમાડવા અશક્ત છે, ને શ્રીસદ્ગુરુ સદુપદેશરૂપી સુધાતું સિંચન કરી સ્વભક્તના સર્વ માનસસંતાપોનું નિવારણ કરવા સમર્થ છે.

ગંગાજી આદિ તીર્થો વિધિવત્ સ્નાનાદિથી શ્રદ્ધાળુ મનુષ્યોનાં પાપો મટાડી શકે છે, પણ પાપના કારણરૂપ ભેદદર્શનથી, અજ્ઞાનથી તથા અંતરના દોષોથી મુક્ત કરી શકતાં નથી, અને શ્રીસદ્ગુરુ પોતાના ચરણસ્પર્શ તથા દર્શનથી ભક્તજનોનાં પાપો, તથા સદુપદેશદ્વારા અજ્ઞાન, ભેદદર્શન અને આંતરિયદોષોનું પણ નિવારણ કરી શકે છે. કલ્પવૃક્ષ પોતાની છાયાનો આશ્રય કરનારની શુભ અને અશુભ બંને પ્રકારની ઇચ્છાઓ પૂર્ણ કરે છે. કલ્પવૃક્ષ પોતાનો તરુસ્વભાવ—જડ સ્વભાવ-હોવાથી અર્થાત્ આશ્રિતનું હિતઅહિત સમજવાનું જ્ઞાન પોતાનામાં ન હોવાથી મનુષ્યની ઇચ્છાનુરૂપ ક્ષણ આપે છે. તેની નીચે બેસી કાઈ સારો સંકલ્પ કરે તો તેને તે સારું ફળ આપે છે, ને જો તે નિષિદ્ધ સંકલ્પ કરે તો તેને નકારું ફળ પણ તુરંત દેખાડે છે. જેમકે કાઈ વિકળ માણસ કલ્પવૃક્ષની છાયાતળે બેસીને સંકલ્પ કરે કે મને વૃશ્ચિક કે સર્પનો દંશ થાઓ, અથવા મારા ઉપર અડગાદિ શસ્ત્રોના પ્રહાર થાઓ તો એવા સંકલ્પસાથેજ તેની સિદ્ધિ ભાં તુરંતજ થાય છે, ને શ્રીસદ્ગુરુની પાસે તો શિષ્યના જે હિતકર સંકલ્પો હોય તેજ સિદ્ધ થાય, ને અહિતકર સંકલ્પો સિદ્ધ ન થાય; માટે સૂર્ય, ચંદ્ર, ગંગા આદિ તીર્થ અને કલ્પવૃક્ષનાં ઉદાહરણોથી પણ શ્રીસદ્ગુરુના નામને ઉપમિત કરી શકાતું નથી. શ્રીસદ્ગુરુને માતાપિતાતુલ્ય કહીએ તો તે પણ બંને નહિ, કારણ માતાપિતા જન્મ આપી પુત્રને આ સંસારના ખાડામાં નાંખે છે, ને તે જેમ માયાજાળમાં વધારે ગૂંચાય એવા ઉપાયોની યોજના કરે છે, ને કદાચ તેને મૃત્યુ પ્રાપ્ત થાય તો ક્વળ નિરૂપાય થઈ બેસી રહે છે, અને શ્રીસદ્ગુરુ પોતાને શરણે થયેલા શિષ્યને જન્મમરણના, અસલ્ય સંકટથી મુક્ત કરે છે, તથા તેનાં માયાજાળનાં બંધનો કૃપા અડગદ્વારા કાપી, પરમસુખી કરે છે. પ્રાચીનકાળના ઇતિહાસોથી એવાં પણ ઉદાહરણો મળે છે કે ધણા ધણા યોગી મહાત્માઓએ શ્રીસદ્ગુરુની કૃપાથી જગદ્ભક્ષક કાળનો પણ વિજય કરેલો છે; જેવા કે કાકલુશુંડ માર્કંડેય, અગસ્ત્ય અને કશ્યપાદિ સમ ચિરંજીવીઓ આદિ. શ્રીસદ્ગુરુને શ્રીપરમેશ્વર તુલ્ય કહીએ તો પણ શ્રીપરમેશ્વર કરતાં શ્રીસદ્ગુરુનો ઉપકાર શિષ્યપર વધારે છે; કારણ શ્રીપરમેશ્વર, કામને પણ સાક્ષાત્ આવીને ખોધ કરતા નથી; પરોક્ષ (શ્રુતિદ્વારા) ખોધ કરે છે, ને શ્રીસદ્ગુરુ પોતાના શિષ્યને પ્રત્યક્ષ શ્રીમુખેજ ખોધ કરી, શાસ્ત્રો કરતાં પણ ખોધનો રંગ વિશેષ લગાડે છે. શ્રીપરમેશ્વર અમુક જાતિનો જન્મ આપી મોક્ષસાધનોની યોજના કરી આપે છે, પણ તે સાધનોનો ઉપયોગ કેમ કરવો તે તે પ્રભુ પ્રત્યક્ષ આવીને બતાવતા નથી, ને શ્રીસદ્ગુરુ તેમ કરી શકે છે, માટે શ્રીસદ્ગુરુને ઇશ્વરસમાન કહીએ તોપણ શ્રીસદ્ગુરુમાં ગૌરવ અને શિષ્યપર ઉપકાર વધે છે, પણ શ્રીપરમેશ્વર કરતાં વિશેષ ઉચી ઉપમા ન હોવાથી

વધારેમાં વધારે ઉપમા દેતાં શ્રીપરમેશ્વરરૂપ દેહીને સંતોષ માનવો પડે છે.

ઉક્ત કારણોથી શ્રીસદ્ગુરુનું પૂજન અને સ્મરણધ્યાન શ્રીપરમાત્મા, શ્રીબ્રહ્મા, શ્રીઈશ્વર શ્રીમહેશ્વર તથા શ્રીભગવાન ઇત્યાદિ ઇશ્વરવાચક નામોથી કરવામાં આવે છે.

વૈવાહિક કાર્યમાં વરકન્યાનું પૂજન શ્રીવિષ્ણુ અને શ્રીલક્ષ્મીની ભાવનાથી થાય છે. મતા-
ચાપનાદિ કાર્યમાં બ્રાહ્મણોનાં જોડાંઓનું (સ્ત્રીપુરુષોનું) પૂજન શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ, શ્રીરાધાકૃષ્ણ
અથવા શ્રીઉમામહેશ્વરની ભાવના કરી, તે તે દેવદેવીઓનાં તે જોડાંને સાક્ષાત્ પ્રતિનિધિ માની
તે તે દેવદેવીનાં અર્ચવાચક નામ, મંત્ર અને સ્તુતિ જણી કરવામાં આવે છે, તથા દાનો દેવામાં
આવે છે તેમાં કોઇને શંકા ઉપજતી નથી; ને શ્રીસદ્ગુરુ કે જેમનું સેવન શ્રીઈશ્વરનાં
હીલાવિગ્રહ સ્વરૂપોએ પણ કર્યું છે, જેમકે શ્રીરામચંદ્રજીએ પોતાના સદ્ગુરુ શ્રીવસિષ્ઠમુનિની
તથા શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને પણ ઉજ્જયિનીમાં પોતાના ગુરુ માંદીપનિની અસાધારણ સેવા કરી છે,
અને શ્રીશુકદેવજી જેવા મહાત્માઓએ, અને જનક ને પરિક્ષિત આદિ રાજર્ષિઓએ, દેવર્ષિઓએ
અને બ્રહ્મર્ષિઓએ તથા શ્રીપતંજલિ અને શ્રીશંકરાચાર્ય આદિ-આચાર્યોએ પણ શ્રીસદ્ગુરુનું
સેવન કર્યું છે. આવા અલૌકિક મહત્વયુક્ત શ્રીમદ્ગુરુવિષે શ્રીપરમાત્મભાવના કરવી એમાં કેવળ
નાસ્તિક વા અગ્તાની વિના ખીજ કાઢીને શંકા ઉપજતીજ નથી.

શ્રીસદ્ગુરુવિષે શ્રીઈશ્વરના જેવોજ પ્રેમ રાખી સેવા કરવાથી શિષ્યને અભીષ્ટ અર્થની
સિદ્ધિ થાય છે. શ્રીશ્વેતાશ્વતરોપનિષત્તી નીચેની શ્રુતિ એજ ભાવનું સમર્થન કરે છે:—

“યસ્ય દેવે પરામક્તિર્યથા દેવે તથા ગુરૌ ।

તસ્યૈતે કથિતા હ્યર્થા : પ્રકાશન્તે મહાત્મનઃ ॥”

ભાવાર્થ:—જે પુરુષની શ્રીઈશ્વરવિષે જેવી અત્યંત અનન્યભક્તિ વા પરમપ્રેમ
છે તેનીજ અનન્યભક્તિ વા પરમપ્રેમ પોતાના શ્રીસદ્ગુરુવિષે હોય તોજ તે મહાત્માના
હૃદયમાં આ ઉપદેશ કરેલા મહાવાક્યના અર્થોનો દિવા બ્રહ્મવિદ્યાનો પ્રકાશ થાય છે,
અર્થાત્ શાસ્ત્રના શ્રવણ કરેલા વિષયનું યથાર્થ ગ્રહણધારણ થઈ તે દ્વંદ્વરૂપ થાય છે.

શ્રીકૃષ્ણપરમાત્માએ પણ શ્રીદામાજી પ્રત્યે શ્રીસદ્ગુરુની સેવા સૂચવાથીજ પોતાની
પ્રસન્નતા જણાવી છે:—

“નાહમિજ્યાપ્રજાતિમ્યાં તપસોપશમેન ચ ।

તુલ્યે ચં સર્વમૂતાત્મા ગુરુશુબ્રૂપયા યથા ॥” શ્રીમદ્ભાગવત.

ભાવાર્થ:—સર્વ પ્રાણિપદાર્થના આત્મરૂપ હું માનોપદેશ કરનાર શ્રીસદ્ગુરુની સેવાથી
જેવો સંતુષ્ટ થાઉં તેવો યત્ન, બલઅર્થ, વાનપ્રસ્થ કે સંન્યાસીના ધર્મેનું સેવન કરવાથી
પણ થતો નથી.

જે પ્રમાણમાં શ્રીસદ્ગુરુવિષે ભક્તિ તે પ્રમાણમાં શાસ્ત્રાદિવિષે શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય છે, ને
જે પ્રમાણમાં શાસ્ત્રાદિમાં શ્રદ્ધા તે પ્રમાણમાંજ ઉપદેષ્ટ બોધની તેના અંતઃકરણમાં રિયતિ થાય
છે. એવી રીતે શ્રીસદ્ગુરુની ભક્તિવડે ઉપજેલી શ્રદ્ધાના પ્રમાણમાંજ સર્વસાધનસિદ્ધિનું ફળ છે.
શ્રીસદ્ગુરુના સમીપમાં કરવામાં આવતું તેઓશ્રીના લૌકિક દિવ્યતત્ત્વનું ને અસમીપમાં તેઓશ્રીની
પ્રતિમાનું સમર્થન કરવાથી તે સ્વરૂપની પૂજકના હૃદયમાં રિયતિ થાય છે, અર્થાત્ સાધકની અતિચંચળ
ચિત્તવૃત્તિ તે સ્વરૂપના આકારને સુલભરીતે ધારી શકે છે, જેથી તે પોતાના હૃદયમાં પ્રતીત થતા
શ્રીસદ્ગુરુના દિવ્યરૂપની માનસોપચારવડે માનસી પૂજન સુલભરીતે કરી શકે છે. ગુરુભક્તજનોએ
તો પોતાના પરમઈશ્વર શ્રીસદ્ગુરુનું પૂજન સર્વ લૌકિક કર્મના આરંભમાં, ધર્મકાર્યમાં, ઉપ-

નયનવિવાહાદિ માંગલિક કાર્યમાં, વિગ્રહાદિમાં, અદ્ભુત ભૂકંપાદિ મહોત્પાતના દેખાવમાં કિંવા ભયના દર્શનમાં, અચિંતિત આવી પડેલી આપત્તિના પ્રસંગમાં, યજ્ઞાદિ દેવકાર્યમાં, ગ્રહશાંતિ કે ગૃહપ્રવેશાદિ કર્મમાં, શ્રાદ્ધાદિ પિતૃકર્મમાં, શ્રીસદ્ગુરુશ્રીના જ્યંતી મહોત્સવમાં, પોતાની વર્ષગાંઠના દિવસે, કાર્તિકી ને આષાઠી પૂર્ણિમાઓએ, વર્ષારંભે, શ્રાવણી પ્રયોગાંતે, કોઈ નૂતન કાર્યના આરંભસમયે ધ્યાનધારણાદિ યોગાભ્યાસના આરંભે અને શાસ્ત્રના કે અન્ય વ્યાખ્યાનના આરંભે, દેશકાલ તથા સંપત્તિની અનુકૂલતા પ્રમાણે આહોપચારવડે પૂજન કિંવા માનસપૂજન કરવું, કે જેથી તે સર્વ કાર્યની નિર્વિઘ્ન સિદ્ધિ થાય છે, ને ચિત્તની યોગ્યતા વધે છે. શ્રીસદ્ગુરુપૂજન સર્વને અભીષ્ટ ફળદાતા હોવાથી વ્યવહારપરમાર્થમાં વિશેષ ઉપયોગી છે, અને ઉપયોગી મનાયેલા કાર્યમાં સાધનની તો મુખ્યત્વેજ અગત્ય હોય છે. (ચાલુ)

—:૦:—

સાત્ત્વિક વિનોદ

[સંગ્રાહક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

શ્રીખીલખા—આનંદાશ્રમમાં મહાપૂજન મહોત્સવ પૂરો થઈ ગયો હતો. સવારમાં જમીને સાધકો આલવાનો હતા. તે વખતે રેલવે ટ્રેન ખીલખાથી સવારના નવ-દશ વાગે ઉપડતી હતી. સારે ખીલખા જવા-આવવાની એકજ ટ્રેન હતી.

રાત્રિનો સમય હતો. શયનની તૈયારી હતી. નિજમંદિરમાં ઉભા ઉભા કૃપાનાથ શ્વેત રૂમાલવડે આપશ્રીનું મુખારવિંદ લૂછી રહ્યા હતા. મુખ્ય મુખ્ય સાધકો ને શિષ્યો સેવામાં ઉભેલા હતા. અલૌકિક શાંતિ વ્યાપી રહી હતી.

એવામાં “સવારની ટ્રેનમાં જનારાંઓમાટે ખીચડી, શાક વગેરે સમયસર તૈયાર કરવાનું કહેવાઈ ગયું છે....” એવા ભાવનું ભોજનના વ્યવસ્થાપક કૃપાનાથની સેવામાં વિદિત કર્યું... એટલે...કૃપાનાથ વદા કે:—

“પગે પડવાનું પણ કહી દેજો....”

સેવામાં ઉભેલા સૌ અનુભવી ને પીઠ્ઠાપુરુષો હતા. તેઓ એકખીજસામું જેવા લાગ્યા વિચારમાં પડી ગયા.

આ ઉપરથી કૃપાનાથે સ્મિત કરીને પૂછ્યું:—“કેમ, સમજ્યા કે...?”

સૌ નિરુત્તર રહ્યા.

આથી કૃપાનાથે ખુલાસો કર્યો કે:—

“ખીચડી શાકસાથે પાપડ શેકવાનું પણ કહી દેજો.”

પા એટલે પગ. પડ એટલે પડવું. પગે પડવાનું એટલે પાપડ શેકવાનું.

* * * * *

શ્રી. પાપટલાલભાઈ જૂનાગઢના સુપ્રસિદ્ધ વકીલ છે. કૃપાનાથના કૃપાપ્રસાદવડે જૈન છતાં તેમણે દ્વિજત્વ ગ્રાપ્ત કર્યું છે. કૃપાનાથની સાક્ષાત્ સેવાનો લાભ તેમને અનેકવાર મળ્યો છે અને કૃપાનાથની કૃપા પણ તેમણે અનેકવાર અનુભવી છે ને હજી પણ અનુભવી રહ્યા છે. પોતે હાલ વયોવૃદ્ધ છે છતાં પોતાના વકીલ તરીકેના બહુ વ્યવસાયવાળા વ્યવહાર-સાથે કૃપાનાથના આનંદાશ્રમના વ્યવસ્થાપક ટ્રસ્ટીમંડળના સભ્ય ને મંત્રી તરીકેની દ્વિવિધ સેવાનો પણ લાભ લઈ રહ્યા છે.

કૃપાનાથ તેમને “ શુક્રદેવ ” કહી ધણીવાર સંબોધતા...અને...

“ અવિદ્યાની ગંધિ બેઢામાટે શુક્રદેવજીના ચંચુપ્રહાર આવુ છે ને....? ”

આવી પ્રશ્નપદ્ધતિની વિનોદી વાણીમાં કૃપાનાથપાસેથી થી. પોપટલાલભાઈને ધણીવાર તત્ત્વબોધ મળેલો.

* * * *

કૃપાનાથ કુંતિયાણાગામમાં ખિરાગતા હતા. કુંતિયાણાના ક્ષત્રિયક્ષેત્ર નામના અમારા-ક્ષત્રિયતાતિના-લતામાં અમારાં મગાંસંબંધીઓને ત્યાં કૃપાનાથની પધરામણી થઈ રહી હતી. ઘેરઘેર કૃપાનાથનું પૂજન થઈ રહ્યું હતું અને સૌને કૃપાનાથના સંબોધનો છાલ મળી રહ્યો હતો.

આ પ્રસંગે મારા-આ સંગ્રાહકના મોટાભાઈ કરજીસિંહજી પણ કૃપાનાથની સેવામાં સાથે હતા: આથી કૃપાનાથે સ્મિત કરીને તેમને પૂછ્યું:—

“ સાધનસિંહને જાળખો છો કે ? ”

કરજીસિંહજી તો વિચારમાં પડી ગયા

પછી એ સ્પષ્ટ થયું.

કરજી એટલે સાધન.

* * * *

મારાં-આ સંગ્રાહકનાં સૌથી મોટાં બહેનનું નામ ગોદાવરી બહેન છે.

ગોદાવરી બહેનને પોતાના પિયરના ગામ ઓંટવામાં કે પોતાનાં સાસરાના ગામ કુંતિયાણામાં અથવા શ્રીઆનંદાશ્રમ(ખીલખા)માં વા અન્યસ્થળે જ્યારે કૃપાનાથના દર્શનનો લાભ મળતો ત્યારે કૃપાનાથ

“ નાસિક્કચંબકની યાત્રાને કેમ છે ? ”

એમ સ્મિતપૂર્વક વદી “ જનકતનયાસ્નાનપુણ્યોદકેષુ ” એટલે જનકરાજનાં પુત્રી સીતા માતાજીના સ્નાનવડે જેમનાં જગ પુણ્યવંતા થયાં છે એવાં ગોદાવરીજી (પવિત્ર નદી-તીર્થસ્થાન)નું સ્મરણ કરાવી પોતાશ્રીની પારમેશ્વરી શક્તિવડે પવિત્રતાની લાવનાં દહીમૂત કરાવવાની કૃપા કરતા હતા.

* * * *

આત્મપ્રકાશ એ આનંદાશ્રમના અલ્પચારી તરીકેનું કૃપાનાથતરફથી મળેલું નામ છે.

અ. આત્મપ્રકાશજીનું મૂળનામ નાગાર્જુન. તે મેર તાતિના છે. મેર એ મિહિર (સૂર્ય)વંશી ક્ષત્રિયો છે.

નાગાર્જુન-આત્મપ્રકાશજી છેટ આફ્રિકાથી સ્વાભાવિકરીતે આકર્ષાઈને કૃપાનાથના શંરણમાં આવેલા અને તેમની નિષ્ઠા ને સેવાવડે આનંદાશ્રમના અલ્પચારીનું પદ તેમને કૃપાનાથની કૃપાથી સાંપડેલું છે.

કૃપાનાથ આત્મપ્રકાશજીને વિનોદમાં “ હસ્તિદંદાદ્યુન ” કહેતા.

નાગ એટલે હસ્તિ (હાથી). અર્જુનનાં અનેક નામાલિધાન ને સંબોધન હતાં; તેમાંનું એક સંબોધન દંદાદ્યુન પણ હતું. (ઉત્તરા)દંદાદ્યુની નક્ષત્રમાં અર્જુનનો જન્મ થયેલો માટે તેને “ દંદાદ્યુન ” કહી સંબોધતા એમ ખુવાસો મળે છે.

* * * *

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[પૌષમાસ]

શ્રીસદ્ગુરુદેવની પધરામણી:—આનંદાશ્રમમાં શેઠ પ્રાગજી દેવજી કરાંચીવાળાએ બંધાવી અર્પણ કરેલા ઓરડામાં પૂજ્યપાદશ્રીનાં છબિજી પધરાવી યથાવિધિ પૂજનાદિ કાર્ય થયું હતું.

લઘુરુદ્ર અને રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં ત્રીયે પ્રમાણે લઘુરુદ્રાદિ કરાવવામાં આવ્યા છે. શેઠ મૂળજી પ્રાગજી કરાંચી [એ લઘુરુદ્ર.] શ્રીમતી જડાવ બહેન દામોદર. જંબુસર. શ્રી. ઠા. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુંડલા.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં ત્રીયેની વિગતે મુખ્યભેટ આવેલી છે:—૩૧. ૧૧૦-૦-૦ મુંબઈ નિવાસી શ્રી. શેઠ વિઠ્ઠલદાસ જાદવજી ગાંધી તરફથી એક ઓરડો બંધાવી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની સેવામાં અર્પણ કરવાનિમિત્તે. ૩૧. ૪૦-૦-૦ શ્રી. રૂપસિંહજી ઠાકોર આદિ મુંબઈના શુરબંધુઓ તરફથી “પત્રકરૂપમંજરી” ના પહેલા પત્રતું અંગ્રેજી ભાષાંતર છપાવી અર્પણ કરવા નિમિત્તે. ૬૧-૦-૦ શ્રી. ધનજીશાહ અરદેશર મિસ્ત્રી મુંબઈ. ૧૪-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી જેડીયા. ૩૧. ૨૫-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ તરફથી બહેન ચંદનના લગ્નપ્રસંગે.

ભોજન:—આ માસમાં ત્રીયે પ્રમાણે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રી દક્ષિણામૂર્તિ-સં. ધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં છે. શ્રી. દુર્ગાશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય-લીંબડી. શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી હક્કર-કરાંચી. શ્રીમતી શિવગૌરીબહેન ગર્જીર સુરત. શ્રી. ઝોધવજી કાશીરામ-લીંબડી. ઠા. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુંડલા. શ્રી. ચતુર્ભુજ લીમજી દેવેનાં ધર્મપત્ની મણિઆઈ-પોરબંદર.

થાળ:—આ માસમાં ત્રીયેની વિગતે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણુ-આનંદાશ્રમ. શ્રી. ગોપાલજી ગૌરીશંકર-અમરેલી. શ્રી. દ્વારકાદાસ-ખેતસી-જેડીયા. એકભક્ત. શ્રી. દેવચંદ હંસરાજ-ગરેજ ચાર થાળ, તથા અખંડ દીપક માટે. શ્રી. વામનરાય જટાશંકર પાટણુ [ચાર થાળ.] શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા-વાંકાનેર. શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઝોઝા. શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ-ભાવનગર [એ થાળ] શ્રી. સુંદરજી બહેચર તન્ના-માંગરોળ. શ્રીમતી નાનીબહેન ગર્જીર સુરત. શ્રી. ભવાનમાઈ લીખાભાઈ હક્કર-ભાવનગર [પાંચ થાળ.] શ્રી. મનમુખલાલ દામોદર-ઝોખા-પોર્ટ. હક્કર જગનલાલ શવજી-મુંબઈ. શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. શ્રી. શામજી ડા-પોરબંદર. ઠા. ઠા. લાલજીભાઈ. શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જેશી-આનંદાશ્રમ. શ્રી. દયારામ જીજી-આનંદાશ્રમ. શ્રી. સાકરલાલ મણિશંકર પંડિત-ખંભાત.

અખંડદીપક:—આ માસમાં ત્રીયેની રકમો અખંડદીપકમાટે આવેલી છે:—

૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧૫૧-૦-૦ શ્રી. દુર્ગાશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય-લીંબડી એક વર્ષપર્યંત અખંડદીપક નિમિત્તે. ૦-૮-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જેશી-આનંદાશ્રમ. ૧-૦-૦ શ્રી. ડા. વામનરાય જટાશંકર-પાટણુ. ૦-૮-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ ભાવનગર-ધૂપમાટે. ૦-૪-૦ બહેન લાલકુંવર કરશનજી-ભાવનગર. ૦-૧૨-૦ શ્રી. સુંદરજી બહેચર તન્ના-માંગરોળ. ૩૧. ૦-૧૨-૦ શ્રી. મુગટરાય જીવાલાલ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ.

૩૧. ૫૧-૦-૦ પુસ્તકપ્રકાશન (પ્રચાર) માટે પોતાના સદ્ગત પુત્ર પિતાશ્રી પ્રતાપસિંહજી લાલસિંહજીના આત્મકથાણુએ અર્પણ કરનાર સદ્ગતના સુપુત્ર ચંદસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ (મુંબઈ).

સદ્ગુરુપૂજન

સદ્ગુરુપૂજન શ્રદ્ધાપૂર્વક કરવાથી વા કરાવવાથી તનમનના સંતાપ શમે છે. દુઃખદારિદ્ર્ય દૂર થાય છે, સુખસંપત્તિ સાંપડે છે, આરોગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે ને અજ્ઞાનઆવરણ ટળે છે.

પાદોત્સવ

શ્રીઆનંદાશ્રમ (બીલખા)માં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ-નાથમંદિરના પાદોત્સવ ફાગણ સુદિ ૫ ગુરુવારે (તા. ૧૧-૩-૧૯૪૩) છે.

૧ કૃપાનાથપ્રણીત “પત્રદ્વયમંજરી” ના, પહેલા પત્રનું અંગ્રેજી ભાષાંતર પુસ્તિકારૂપે પ્રકાશિત થયું છે.

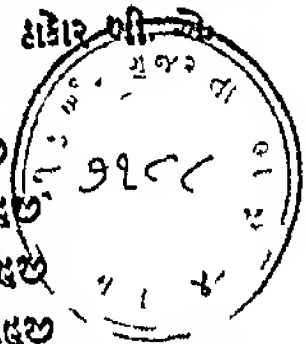
મૂલ્ય:-માત્ર એક આના (૦-૧-૦)

ભાષાંતરકાર:-શ્રી. કરણસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર બી.એ.

પ્રકાશકો:-મુંબઈના ગુરુબંધુઓ:-

મૂળજીભાઈ
શુભવંતસિંહજી
ચંદ્રસિંહજી
શિવસિંહજી
ભદ્રસિંહજી

રૂપસિંહજી
મોહનસિંહજી
પ્રતાપસિંહજી
પ્રભાવસિંહજી
રતનજીભાઈ ને મોરારજીભાઈ

આ અંગ્રેજી ભાષાંતર પુસ્તિકાની ૧૧૦૦ પ્રતો પ્રસિદ્ધ થયેલી છે. તેમાંથી ૮૦૦ પ્રતો શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખા-ને અર્પણ થયેલી છે અને ૩૦૦ પ્રતો પ્રચાર-નિમિત્ત વપરાઈ રહી છે.

શ્રીવ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

શ્રીનૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

આવૃત્તિ ચોથી. પડતમૂલ્ય રૂ. ૧-૧૪-૦ ટપાલખર્ચ રૂ. ૦-૧૧-૦

આ ગ્રંથ હપતો હતો તે તૈયાર થઈ ગયો છે. તેની પૂર્વાધિ ને ઉત્તરાર્ધસંકિત જોઈતી પ્રતો મંગાવનારે પુસ્તકકોડ રૂ. ૨-૯-૦ મનીઓડરથી મોકલી તે મંગાવી લેવી. વધારે પ્રતો મંગાવનારે રેલ્વેપાર્સનથી મંગાવવાથી ખર્ચમાં ફાવશે થશે. કિંમતપૂતી રકમ મનીઓડરથી મોકલવાથી ૬ પે રેલ્વેપાર્સનથી મોકલવામાં આવશે.

શિરનામું:

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પોસ્ટ-બીલખા (કાઠિયાવાડ)

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૪૩ તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરી

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટિની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલયકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું. પણ લક્ષમાં રાખવું.

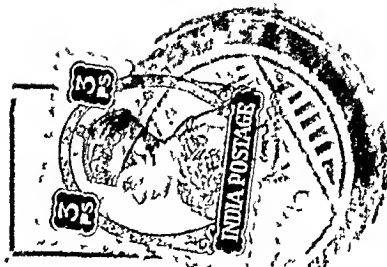
૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્મથુરામશર્મા-આચાર્યજીપ્રણીત ફટલાંક પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ અલગ સમજવો. (પડતમૂલ્ય છાપેલાં પુસ્તકો પોણી કિંમતે નહિ અપાય.)

૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.

૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.

૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-જોએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

૭ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં આવતાં બેટ લવાજમ આદિ માસિકમાં અનુકૂલતાપ્રમાણે પ્રકટ કરવાનો નિયમ છે તેમ પ્રકટ થયા કરશે; છતાં બેટ આદિ મોકલનારાંજોએ પહોંચ મેળવી લેવી એ તેમનું પણ કર્તવ્ય છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પો. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી પ્રકટ થઈ ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ગેસ ગુજરાતી સભા

નં. ૩૨૫, વિક્રમભાઈ રોડ, કાંચસલેન

સુબર્ધ ૪

॥ ॐ ॥

॥ यतो धर्मस्त्वतो जयः ॥

आनंदाश्रम

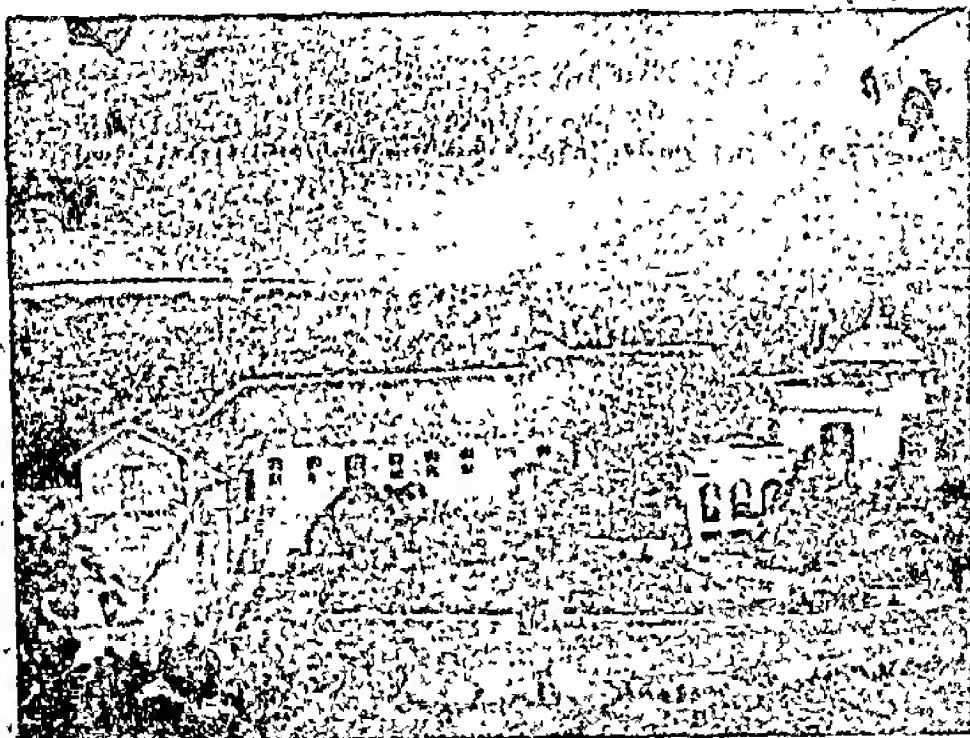
वापिक, लयाश्रम

पोस्टेजसाधे

३१-१-०-०

परमेश्वर

शिलिग २

श्रीआनंदाश्रम

आनंदाश्रम एषः कलौ जनानां स्वधर्मसंदेष्टा ।

विराजते परमात्मा सद्गुरुनाथस्वरूपतो यत्र ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભાગવાનના સ્વરૂપથી કલિયુગને વિષે જનતાને
સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારો પરમાત્મા, આનંદમય એવા જો આશ્રમમાં
વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

જસ્તરી નોંધ

કાગળની અછત તથા મોંઘવારીના કારણે ભેદ તથા લવાજમ આદિની નોંધ લેવામાં આવતી નથી.

“આનંદાશ્રમ” માસિક ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ ચોતાના ધ્યેયપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે. લગભગ ૨૩ થયા પછી ઉત્તરોત્તર કાગળોના ભાવો વધતા ચાલ્યા છે. આવી મોંઘવારી વેઠીને પણ આવતી ખોટ સહન કરીને લવાજમ વધાર્યા વિના સંસ્થાતરફથી તેતું પ્રકાશન ચાલુ છે, અને હજુ પણ લવાજમ તો નજ વધારવું એવો સંચાલકમંડળનો નિશ્ચય છે. વર્તમાનમાં કાગળોના ભાવ લગભગ સાતથી આઠ ગણા વધી ગયા છે, એટલે સંસ્થાને વધારે ખોટ ન ખમવી પડે ને ધર્મનો પ્રચાર ચાલુ રહે એ દૃષ્ટિથી “આનંદાશ્રમ” તું વાચન ત્રણ ફોર્મ-૨૪ પૃષ્ઠને બદલે બે ફોર્મ-૧૬ પૃષ્ઠમાં અપાય છે. ઘોળા બ્લેઝ કાગળને બદલે ફગીન કાગળોમાં છપાય છે. આશા રાખીએ છીએ કે “આનંદાશ્રમ” નો વાચકવર્ગ આટલામાં સંતોષ પામે.

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીઘણસ્તવન.	૨૩૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૩૪
૩	લક્ષ્મીગીત.	૨૩૫
૪	મદાલસા.	૨૩૬
૫	શ્રીચાતુર્વક્ત્રમૃતિ.	૨૩૭
૬	ધ્વજવાદ.	૨૩૮
૭	કૃપાનાથ અને ખાંટવા.	૨૪૦
૮	શ્રીસદ્ગુરુનો ઉપદાર.	૨૪૬
૯	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૪૭

જસ્તરી

સૂચના:-લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતબ્રૂપણ-મોંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી કાકારે-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવત્સિંહજી ધોલેદિટ્ટ લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ
આલીક, મુદ્રક: પારેખ કેવળચંદ કાનઈલાઈ, ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ડાઘથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈસિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૯-૧૯૯૦

[અંક ૧૦

શ્રીહૃદયસ્તવન

[લે. શ્રીમતી કરતુરખહેન-મુંબઈ]

નમું નમું બ્રહ્મસ્વરૂપ જય જય નમું નમું ભૂપના ભૂપ.	જય ૨૬.
સર્વવ્યાપક સત્તાધારી, સર્વોપરી સુખરૂપ;	
યોગમાર્ગના આપ પ્રવર્તક, નમું યોગેન્દ્ર સ્વરૂપ.	જય જય. ૧
વેદવેદાંતના પ્રવીણ વક્તા, નમું નમું જ્ઞાનસ્વરૂપ;	
સર્વ શાસ્ત્રના પારંગત હો, નમું નમું વ્યાસસ્વરૂપ.	જય જય. ૨
સોળે કળાથી સંપૂર્ણ ભાસો, સ્વયંપ્રકાશી સ્વરૂપ;	
ચૌદસોકના ચાતુર્યવાળી, શોભે શક્તિ અનૂપ.	જય જય. ૩
જનહિત કાળે ભૂપર વિચર્યા, ધરી સગુણસ્વરૂપ;	
કલ્યાણુનિધિ કલ્યાણુકર્તા, સાક્ષાત્ શિવસ્વરૂપ.	જય જય. ૪
અભય હૃદયને અભય આપતા, નમું દાનેશ્વરી ભૂપ;	
જય યોગેશ્વર ભવભયહારી, સત્ ચિત્ આનંદરૂપ.	જય જય. ૫

ત્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

વેદાંતનો ઉપદેશ કરનારા વિવેકી પુરુષો જીવને બ્રહ્મ નથી કહેતા, પણ જીવના વાસ્તવિક સ્વરૂપ આત્માને બ્રહ્મ કહે છે. જીવમાં જે અદ્યપપણું, અદ્ય-શક્તિમાનપણું, પરિચ્છિન્નપણું ને પરતંત્રપણું વ્યવહારકાલે જણાય છે તે અવિધાના ધર્મોના આરોપથી જણાય છે, અને પરમાત્મામાં જે સર્વજ્ઞપણું, સર્વશક્તિમાનપણું, વિભુપણું ને સ્વતંત્રપણું શાસ્ત્રદ્વારા સાંભળવામાં આવે છે તે માયાના ધર્મોના આરોપથી તેમનામાં શાસ્ત્રદોષ્યે પ્રતીત થાય છે.

જે મનુષ્યને સત્ય જાણવાની ઈચ્છા હોય, ને જે મનુષ્યમાં દુરાચલ વા જમણા ન હોય તે મનુષ્ય પ્રમાણુ, સચુક્તિઓ ને અનુભવવડે શાસ્ત્રવચનોનો અભિપ્રાય સમજી, તે પ્રમાણુ વર્તી કૃતાર્થ થાય છે.

શાસ્ત્રોત્તું તાત્પર્ય જાણવાનો શાસ્ત્રવિહિત પ્રયત્ન નહિ કરતાં જેઓ માત્ર દુરાચલથી નિરથેક બંધવાદ કર્યા કરે છે તેઓ શાસ્ત્રોનાં વચનોનો અભિપ્રાય સમજવા સમર્થ થતા નથી.

નિષ્કામકર્મ, ભક્તિ યોગ ને વેદાંત એ ચારમાંના કોઈ એક કે અનેક સાધનોત્તું અનુષ્ઠાન કરનાર મનુષ્યે પોતાના મનને દશ્યવિષયોની આકૃષ્ટ સ્પૃહાથી રહિત કરવા સર્વદા પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ.

અસત, બીભત્સ ને દુઃખદ દશ્યવિષયોની સ્પૃહામાં મગ્ન થયેલું મન મોક્ષનાં સાધનોત્તું યથાચોગ્ય સેવન કરી પોતાની શુદ્ધિ, સ્થિરતા કે સૂક્ષ્મતા સંપાદન કરી શકતું નથી, આરે સુમુક્ષુએ પોતાના મનમાં વિવેકવૈરાગ્યની ગણામાં ઘણી વૃદ્ધિ કરી દુઃખદ દશ્યવિષયોની સ્પૃહાને ઉત્તરોત્તર ક્ષીણ કરવી જોઈએ.

જે મનુષ્ય પોતાના સદ્ગુરુનાં, સત્શાસ્ત્રોનાં ને સત્પુરુષોનાં વચનોનો સમજ-પૂર્વક વિચાર કરતો નથી, તથા તદનુસાર વર્તવાનો ઘણામાં ઘણા ઉભંગથી ને આચલથી પ્રયત્ન કરતો નથી, તે મનુષ્ય શ્રદ્ધાળુ ગણાય નહિ, અને એવા અશ્રદ્ધાળુનું મન પોતાનામાં રહેલા સંસ્કારાનુસાર વર્તે છે તેથી તેની શુદ્ધિ, સ્થિરતા ને સૂક્ષ્મતા ન થવાથી તે બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર કરી શકતું નથી, ને તેથી તે ત્રિવિધતાપનો કોઈ એક કે વધારે તાપથી તપ્યા કરે છે, પણ તાપરહિત થઈ પરમાનંદનો અનુભવ કરવા તે સમર્થ થતું નથી.

ઉત્તમ સુમુક્ષુએ તો જો મને અન્નાદિ નહિ મળે તો હું યોગ્ય વૃક્ષનાં પાનડાં ખાઈને ખાઈશ, જો મને વસ્ત્ર નહિ મળે તો ચીંથરાને ઘોષ પછી સાંધીને તેવડે હું આરા શરીરને ઢાંકીશ, જો મને રહેવાને ઘર નહિ મળે તો હું પર્ણકુટિ કરીને તેમાં રહીશ વા ઝાડની નીચે કે ગુફામાં રહીશ, અને જો મને રોગ-નિવૃત્તિમાટે ઔષધ નહિ મળે તો હું જલને ઔષધ માની તે પીશ.

(ચોક્કસ)

મત્તગીત

[લે. શ્રી. મહારાણીદાસભાઈ-માંગરોળ]

ભક્તહૃદયને ભાવભર્યું બહુ ભાવતું, ભાવભર્યાં માટે પરિસું એ ગીત લે; ૧
 ભાવથકી વાંચીને વળી વિચારતું, નાથભક્તિની લેંચી એમાં રીત લે. ૧
 પ્રથમ કહું એ ગીતોની ઉત્પત્તિનો, અપૂર્વ પણ જે પૂર્વતલોજ પ્રસંગ લે; ૨
 જેને જેને પ્રસંગ એવા સાંપડ્યા, વાધે તેને તેને તે ઉછરંગ લે. ૨
 જીવતણાં સ્થાનક ત્રણ શાસ્ત્રે છે કહ્યાં, હૃદય કંઠ ને ત્રીજું મસ્તક સ્થાન લે; ૩
 અવસરભેદે કાર્યભેદથી કાં વળી, જીવ વાપરે ઉત્તત અવનત સ્થાન લે. ૩
 સુષુપ્તિમાં જીવ રહેતો હૃદયે સર્વદા, કંઠવિષે રહી સ્વપ્ના જીવે વિચિત્ર લે; ૪
 જાગૃતમાં એ મસ્તકમાં આસન કરે, એમ અવસ્થાભેદે કહામું ને લે. ૪
 ભાવતણું સ્થાનક એને તો હૃદય છે, ઇન્દ્રિયતણાનું સ્થાનક છે કંઠ લે; ૫
 નિશ્ચયનું ઉત્તતસ્થાનક મસ્તક કહું, જીવ કરે સર્વત્ર થઈ ઉત્કંઠ લે. ૫
 બીજાને દુર્ગમ સ્થાનક એ એકનાં, માટે દુર્ગ કહેવાતાં એ સ્થાન લે; ૬
 પોતાના દુર્ગમાં દુર્ગપતિ રહે, એમ નિરાળાં સહુમહુનાં મંસ્થાન લે. ૬
 જીવતણા હિતકર સાથી પ્રભુ મૂળથી, જીવ કરે ત્યાં છાના કરતા નાથ લે; ૭
 શુક્લકૃષ્ણથી^૧ દુઃખ દર્શ પાછો વાળતા, શુભે^૩ સ્વરૂપમૂર્તિનો દે સાથ લે. ૭
 સ્વરૂપમૂર્તિથી ભક્તિ જ્યારે વધે, જ્યારે પ્રસન્ન ભક્તિથી બહુ થાય લે; ૮
 નિરાવરણે ત્યારે થઈ આપોઆપ ને, સ્વરૂપસાક્ષાત્કાર કરાવે રાય લે. ૮
 પુણ્ય આપણાં કે કરુણા પોતાતણી, પણ સ્વરૂપમૂર્તિની આપી લાણ લે; ૯
 ભક્તિતણો ઉદ્દેક વધ્યો એથી ઘણો, આપણ સહુને વાયાં મંગળ વાણ^૪ લે. ૯
 બિલખા ધામે પોતેશ્રી બિરાજતા, જીવથકી બિલખખન^૫ એતું ધામ લે; ૧૦
 માટે બિલખા પ્રાકૃત ભાષામાં કહું, આનંદાશ્રમ^૬ ઉંડું^૭ સાચું ધામ લે. ૧૦
 આનંદાશ્રમમાં પોતે વિરાજતા, ઉત્તત^૮દુર્ગવિષે મારો વ્યાસંગ^૯ લે; ૧૧
 ઉત્તતદુર્ગવિષે પ્રભુને પધરાવવા, મનમાં ઊછળતા બહુ ભાવતરંગ લે. ૧૧
 ઉત્તતદુર્ગવિષે પ્રભુ પદ ક્યારે ધરે, સુજ ઘરમાં પ્રભુ ક્યારે કરે નિવાસ લે; ૧૨
 ક્યારે સુજનો જાણે આ સંસારમાં, હુંને પણ પ્રભુએ માન્યો નિજ દાસ લે. ૧૨
 આવી આવી ઊર્મિઓ બહુ ઊછળે, હૃદયવિષે કાણ એક ન વળે નિરાંત લે; ૧૩
 પણ વ્યવહારતણી થાવી અનુકૂળતા, પુણ્યઉદ્યોગ^{૧૦} પર લટકી એની વાત લે. ૧૩
 અંતે આવી કાંઈ કે પૂરા પુણ્યની, પ્રભુની કરુણા એ મારું તો પુણ્ય લે; ૧૪
 પણ પ્રકટી પૂરેપૂરી અનુકૂળતા, પ્રભુનું માન્યું મેં પૂકું કારણ લે. ૧૪

૧ અહીં તથા ત્યાં. ૨ સાંસારિક સુખ ઉપભવનારાં પુણ્ય તથા દુઃખ ઉપભવનારાં પાપથી.

૩ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ કરાવનારાં પુણ્યની સંપત્તિમાં. ૪ પ્રભાવ. ૫ વિવક્ષણ. ૬ તત્ત્વમૂલ આનંદનું ધામ.

૭ જીવના વિજ્ઞાનમય સ્થાનકથી ઊંડું આનંદમય ધામ. ૮ પીતા. ૯ ગમતા.

પણ પહેલી તો કરવી પ્રભુને વિનતિ, પધારવાનું સ્વીકારે જો નાથ જો;
 ષટ યોજન અગ્નિરથ છોડા ઊઠતો, ષટ યોજનનું કષ્ટ કથે બહુ પાન્ય જો. ૧૫
 પ્રભુની કાયા કોમળ નિજજન જાણીએ. ઊપરથી તો હુષ્પુષ્ટ પરખાય જો;
 પોતે પણ કાયાથી અળગા રહી સહે, પણ નિજજનમન પરિશ્રમથી દૂભાય જો. ૧૬
 આથી વિનતિ કરનાં મન ના આગમે, પણ અંતે કીધી થઈ બહુ નહાર જો;
 પત્રરૂપમાં આનંદાશ્રમ પાઠવી, પ્રભુએ પણ જોયું વિનતિનું જોર જો. ૧૭
 ભાવનગરમાં પોતે જે સમયે વસ્યા, તે સમયે ત્યાંજી વિનવ્યા વળી નાથ જો;
 ષટ યોજનનું પ્રસિદ્ધ કષ્ટ મુખે કહ્યું, સગવડનો પણ જણવ્યો સઘળો સાથ જો. ૧૮
 કર્ણાણિધાન નિજજનવત્સલ તો પ્રભુ, સહજ કર્યો વિનતિનો તો સ્વીકાર જો;
 ઉત્તતદુર્ગ પધાર્યા પોતે પ્રેમથી, સંજળ કર્યો મારો તો આ અવતાર જો. ૧૯
 એ પ્રસંગની વિનતિ મેં જે શૂણવી, સ્વાગત વચનો સંભળાવ્યાં જે સત્ય જો;
 એ જે ગીતો ભાવભર્યાં અહિં તો કહું, ભક્તહૃદયને ભાવે તેનું તથ્ય જો. ૨૦
 વિનતિનું જે ગીત પહેલું હું કહું, ઈશ્વરવિવાહનો છે એનો રાગ જો;
 સ્વાગતવચનોનું જે ગીત પછી કહું, વિવાહમાં ગાવાનો એ પણ રાગ જો. ૨૧
 નોંદરડી તપણું ભરી રહી એ રાગના, સૂરમહીં એ રૂડી રીત ગવાય જો;
 ના તો કાવે તેમ કરી ગાજો ખરા, ભાવ ખરો ગાવાથી ઊભો થાય જો. ૨૨
 (આહુ)

—[*]—

મદાલસા

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દશાઈ-વેદાંતભૂષણ]
 (અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૨૩થી)

હુતાવશિષ્ટં દયાચ્ચ ભાજનેષુ દ્વિજન્મનાં ।
 ભાજનાલંભનં કૃત્વા દત્ત્વા ચાન્નં યથાચિધિ ।
 યથાસુખં જુષધ્વં મોરિતિ વાચ્યમનિષ્કુરં ॥

હોમ કરતાં અવશેષ વધેલું હોય તે બ્રાહ્મણોના પાત્રમાં રહેવું.
 બ્રાહ્મણોને માટે યોગ્ય પાત્રો મેળવીને તેમાં વિધિપુરઃસર અન્ન પરિશવું.
 પછી સાંભળનારને નિષ્કુર ન લાગે એવી દળમાં મુખપૂર્વક જમો એમ તેમને
 સંબોધન કરીને કહેવું.

મુંજીરંથ તતસ્તેऽપિ તચ્ચિત્તા મોનિનઃ સુખં
 યદ્ યદિદૃતમં તેષાં તત્ તદન્નમસત્ત્વરં ।
 ભક્ત્યર્થંથ નરો દયાત્ સંસ્તવેન પ્રલોભયેત્ ॥

બ્રાહ્મણોએ પણ પછી જમવામાં ચિત્ત જોડીને તથા મોન રાખીને સુખપૂર્વક જમવું.
 તેમને જે જે પદાર્થો વધારે ભાવતા જણાય તે તે પદાર્થો ક્રોધ કર્માવિના તેમ

બહુ જિતાવળ ન કરતાં ધીમેથી દેવા તથા તે તે પદાર્થોનાં વખાણ કરતા રહી તેમને વધારે લેવાનું મન થાય એમ કરતા રહેવું.

રક્ષોઘ્નાંશ્ચ જપેન્ મંત્રાન્ સ્તિલૈશ્ચ વિકિરન્ મહીં ।

સિદ્ધાર્થકૈશ્ચ રક્ષાર્થે આદ્યં હિ પ્રચુરચ્છલં ॥

રાક્ષસો દષ્ટાય એવા મંત્રોનો જપ કર્યા કરવો.

રક્ષાને માટે પૃથ્વીઉપર તલ તથા રાઈ વેરવી.

કારણ કે આદ્ય પથ્યા ઇળવાળું છે એટલે આદ્ય યથાવત્ સિદ્ધ ન થવા દેનારું નિમિત્ત ધણું છે.

પૃષ્ઠૈરતૃપ્તૈશ્ચ તૃપ્તારય તૃપ્તાત્મ શ્ચિતિ વાદિમિઃ ।

અનુદાતો નરસ્ત્વઘ્નં વિકિરેદ્દુવિ સર્વતઃ ॥

પછી તૃપ્ત થએલા બાહણોને આપ તૃપ્ત થયા હો ? એમ પૂછવું અને એમ તૃપ્ત થયા હોએ એમ બાહણોએ ઉત્તરમાં કહેવું

તથા એમ કહીને પછી અતુમતિ આપવાથી પછી પુરુષે પૃથ્વીઉપર સર્વજન બળ વેરવું.

તદ્વદાચમનાર્ચાય દદ્યાદન્મઃ સઠત્ સઠત્ ॥

એ રીતે તેમને આચમન માટે જલ પથુ વારંવાર આપતા રહેવું. (ચાલુ)

—[*]—

શ્રીયાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાદકઃ—મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાધ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૨૪થી)

પાણિર્ગ્રાહ્યઃ સવર્ણાંસુ ગૃહ્ણીયાત્સત્રિયા શરં ।

વૈદ્યા પ્રતોદમાદદ્યાદ્ વેદને સ્વમ્યજન્મનઃ ॥ ૬૨ ॥

સવર્ણો સાથેના વિવાહપ્રસંગે દાનની વિધિમાં વરે કન્યાના હાથને પોતાના હાથમાં લેવો.

દ્વિત્રિય કન્યાનું બાહણ મદ્ય કરે તે પ્રસંગે દ્વિત્રિય કન્યાના હાથને રથાને તેનું ચર વરે તેના હાથમાં લેવું.

અને વૈશ્યકન્યાને બાહણ વા દ્વિત્રિય પરણે તે પ્રસંગે વૈશ્યકન્યાના હાથને રથાને બજાને દાંકવાની આર વરે તેના હાથમાં લેવી.

પિતા પિતામહો ભ્રાતા સકુલ્યો જનનો તથા

કન્યાપ્રદઃ પૂર્વનાશો પ્રકૃતિસ્યઃ પરઃ પરઃ ॥ ૬૩ ॥

કન્યાના દાનનો વિધિ મુખ્યપણે કન્યાના પિતાએ કરવો.

કન્યાનો પિતા ન હોય વા તેની પ્રકૃતિ સ્વરથ ન હોય તો કન્યાના દાદાએ તે વિધિ કરવો.

કન્યાનો દાદો પણ ન હોય વા તેની પણ પ્રકૃતિ સ્વરથ ન હોય તો કન્યાના બાપએ એ વિધિ કરવો.

કન્યાનો બાપ પણ ન હોય વા તેની પણ પ્રકૃતિ સ્વરથ ન હોય તો કન્યાના પિતાના દુશ્વર

કોઈ પણ પુરુષે એ વિધિ કરવો.

તે પણ ન હોય વા તેની પણ પ્રકૃતિ સ્વસ્થ ન હોય તો કન્યાની માએ એ વિધિ કરવો.

એમ પૂર્વપૂર્વના અધિકારીને અભાવે ઉત્તરઉત્તરના અધિકારીએ એ વિધિ કરવો.

અપ્રયચ્છન્ સમાપ્નોતિ ભૂણહત્યાં મૃતાવૃત્તૌ ।

ગમ્યં ત્વભાવે દાતૃણાં કન્યા કુર્યાત્ સ્વયંવરં ॥ ૬૪ ॥

કન્યા ઋતુમતી થાય સાંસુધીમાં જે દાનનો વિધિ કરવામાં ન આવે તો કન્યાદાનના અધિકારીને પ્રત્યેકઋતુએ બ્રૂણહત્યાનો દોષ લાગે.

કન્યાદાનનો અધિકારી કોઈ ન હોય તો પોતાના વર્ણુઆદિને માટે શાસ્ત્રમાં અને લોકમાં ગમ્ય ગણાય એવા વરને કન્યાએ પોતાની મેળે વર કરી લેવો.

સકૃત્ પ્રદીયતે કન્યા હરન્સ્તાં ચોરદંડભાગ્ ।

દત્તામપિ હરેત્ પૂર્વાચ્છ્રેયાંશ્ચેદ્ વર આવ્રજેત્ ॥ ૬૬ ॥

કન્યાનું દાન એકજ વાર થાય.

માટે વચનવડે પણ એકવાર જેને દીધી તેને પરણાવવામાં ન આવે તે બીજાને પરણાવવામાં આવે તો તેમ કરનાર ચોરને જે દંડ ભોગવવા યોગ્ય ગણેલો છે તે દંડ ભોગવવાને યોગ્ય થાય.

પણ વચનવડે જે વરને દીધી હોય તે વરથી વધારે શુણવાન્ વર મળી આવે તો પ્રથમના વરને વાગ્દાનનો વિધિ થઈ ગયો હોય તો પણ તેને ન પરણાવતાં અધિક્ક શુણવાન્ વરને પરણાવી.

અનાશ્વાય દદદ્ દોષં દન્ડ્ય ઉત્તમસાહસં ।

અદુષ્ટાં ચ ત્યજન્ દણ્ડચો દૂપયન્સ્તુ મૃપા શત્તં ॥ ૬૬ ॥

કન્યામાં ન પરણવા જેવો કોઈ દોષ હોય તે જાણાવ્યાપિના તેનું દાન કરવાનો વિધિ નાંખવામાં આવે તો તેમ કરવાનો ઉત્તમ સાહસ સુધીનો તેની શક્તિના પ્રમાણમાં દંડ કરવો એટલે—૮૦ દાહીનો ૧ પણ એવા ૮૦ હજાર પણ સુધીનો દંડ કરવો.

કન્યામાં ન પરણવા જેવો કોઈ દોષ ન હોય છતાં તેનો લાગ કરનારનો પણ ઉત્તમ સાહસસુધીનો તેની શક્તિના પ્રમાણમાં દંડ કરવો.

અને તેવો કોઈ દોષ કન્યામાં ખરેખર ન હોય છતાં તેવા કોઈ દોષનો જોરો આશય કરે તો તેમ કરનારનો તેની શક્તિના પ્રમાણમાં ૧૦૦ પણ સુધીનો દંડ કરવો. (આણ)

—:~:—

બ્રહ્મવાદ

[અનુવાદક:—મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દશાઈ—વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૨૬થી)

સ્વકૃતવિચિત્રયોનિષુ વિશન્નિવ હેતુતયા

તરતમતદ્વકાસ્સ્યનલવત્ સ્વકૃતાનુકૃતિઃ ।

અથ વિતયાસ્વગૃપ્તવિતયં તવ ધામ સમં

વિરજવિવોડન્વચન્ ત્યમિવિવિષ્ણવ પકરસં ॥

આપસગયાનના અનંત સ્વરૂપને વિષેન આપણગયાને પોતે સંપૂર્ણ સર્વ વિચિત્ર યોનિઓનું

સદ્ધર્માવડે સર્જન કરેલું છે.

તેથી સંપૂર્ણમર્વ વિચિત્ર યોનિઓતું તત્ત્વમૂત ઉપાદાનકારણ તથા નિમિત્તકારણ આપ-
ભગવાન પોતેજ છે.

સંપૂર્ણમર્વ વિચિત્ર યોનિઓતું આપભગવાન તત્ત્વમૂત ઉપાદાનકારણ હોવાથી સંપૂર્ણસર્વ
વિચિત્ર યોનિઓમાં આપભગવાન મૂળથીજ અનુસ્યૂત થઈ રહેલા હોઇને આપભગવાન જાણે
તે સર્વમાં પ્રથમથીજ પ્રવેશ પામી રહેલા તો છોજ.

છતાં આપભગવાન એકલાજ હોઇને અનેક થવાના હેતુથી તે સર્વતું આપભગવાને
મર્જન કરેલું હોવાથી પછી તે હેતુની સિદ્ધિ માટે તે સંપૂર્ણસર્વ વિચિત્ર યોનિઓને વિષે
પોતાપણાતું અભિમાન કરી રહેવા માટે તે સંપૂર્ણસર્વ વિચિત્ર યોનિઓને વિષે આપ-
ભગવાન સદ્ધર્મપૂર્વક પણ પ્રવેશ કરી રહેના છે.

એથી પછી જેમ જુદા જુદા આકાર અને પરિમાણના કારમાં રહેલો અગ્નિ
જુદા જુદા આકાર અને પરિમાણનો દેખાય છે છતાં ખરી રીતે જોતાં સર્વે કાષ્ઠોમાં
રહેલો અગ્નિ એકજ હોય છે તેમ યોનિયોનિપ્રતિ પ્રવેશ પામી રહેવા આપભગવાન પ્રત્યેક
યોનિના આકાર અને પરિમાણના તથા ઉચનીચના બેદનાના જુદા જુદા પુરુષો રૂપે
જણાતા છતાં તથા તેથી જુદા જુદા પુરુષપણાના અભિમાનવાળા જણાતા છતાં તે
પ્રત્યેક અને સંપૂર્ણસર્વ યોનિઓને વિષે ખરીરીતે જોતાં પુરુષરૂપે આપભગવાન એકજ
વિરાજમાન થઈ રહેલા છે.

છતાં તે પ્રત્યેક યોનિના આકાર અને પરિમાણઆદિમાં તથા તેના ઉચનીચ
આદિના બેદોમાં પોતાપણુ વા પોતાનાપણુ કરી રહેવાથી પ્રત્યેક યોનિદીક ઉપરિચત
થયેલો પ્રત્યેક પુરુષ આપભગવાનથી તથા અન્ય સર્વ પુરુષોથી પોતે જાણે કાઈ જુદો
ને સ્વતંત્ર પુરુષ હોય એમ માને છે એ એક રીતે એમની અવિદ્યાને આહારી છે પણ
ખરી રીતે જોતાં એકજ એવા આપભગવાનના અનેક થવાના સદ્ધર્મની એથીજ
સિદ્ધિ થાય છે.

પછી તે પ્રત્યેક પુરુષના નિર્વાહ વૈભવ તથા પ્રજનન આદિમાં અન્ય સર્વ પુરુષો
સાધક વા બાધક થવાના સ્વભાવને પામેલા હોવાથી પ્રત્યેક પુરુષ પોતાના સાધકપુરુષો
સાથે રાગપૂર્વકના તથા બાધક પુરુષો સાથે દ્વેષપૂર્વકના વિવિધ વ્યવહારોમાં જોડાઈ જાય છે.

તેમ થતાં પછી જાણ્યેઅજાણ્યે અનેક પુણ્ય તથા પાપ કર્મોના સંગ્રહ કરતો પ્રત્યેક
પુરુષ નિરંતર સંસરણને પામ્યા કરે છે.

આવી રીતિમાં અનંત જન્મોના કાઈ શુભ પુણ્યોના પરિપાકથી જેમની મતિ
નિર્મળ થયેલી હોય છે તેઓ આ વિચિત્ર યોનિઓને તેઓ જેમ છે તેમ મિથ્યા જાણે
છે તેથી પછી તેમના નિર્વાહઆદિ માટે અન્ય પુરુષો માથે રાગદ્વેષપૂર્વકના વ્યવહારોમાં
જોડાતા નથી અને તે સંપૂર્ણમર્વ વિચિત્ર પણ મિથ્યા યોનિઓમાં સમભાવે અને
એકરમસ્વરૂપે રહેલા આપભગવાનના તત્ત્વમૂત સ્વરૂપ શોધી અવરધાન કરી રહી કૃતાર્થ
થાય છે.

(આપુ)

કૃપાનાથ : અને ચાંટવા

[લેખક : શ્રી. હયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

કૃપાનાથને ખાંટવા ઘણા વર્ષોથી પૂછ રહ્યું છે. છેટ વિક્રમસંવત ૧૯૩૬થી ખાંટવા કૃપાનાથના ચરણકમળવડે પાવન થયેલું છે. કૃપાનાથની વ્યવહારસ્થિતિ ને પરમાર્થસ્થિતિ એમ બંને સ્થિતિનાં દર્શન ખાંટવાએ કર્યાં છે. સં. ૧૯૩૬થી માંડીને સં. ૧૯૮૭ (કૃપાનાથના સ્વરૂપાવસ્થાનું વર્ષ) સુધી એમ પચાસ ઉપરાંત વર્ષોના ગાળા દરમ્યાન અનેકવાર ખાંટવાએ કૃપાનાથની પધરામણીનો લાલ લીધો છે.

ખાંટવા સામાન્ય ગામમાંથી આજે સમૃદ્ધ શહેર જેવું બન્યું છે. મેમણલાઈઓના દેશ-પરદેશ (મુંબઈ, કલકત્તા, રંગુન, સિંગાપુર, સિલોન, આફ્રિકા આદિ) માંના વ્યાપાર-કૌશલ્યને આભારી ખાંટવાનું સમૃદ્ધપણું મુખ્યત્વે ગણાય. ખાંટવા મજમુનું એટલે ખાંટવા રાજ્ય, સરદારગઢ રાજ્ય ને માણાવદર રાજ્ય એમ ત્રણે રાજ્યની હકુમતેનું ગામ છે એટલે લાંબે જીવનની- (અંગ્રેજી રાજ્યની એક પ્રકારની વહીવટ પદ્ધતિ) ની ખાસ દેખરેખ છે. ખાંટવા રાજ્ય જૂનાગઢ રાજ્ય સાથે ઐતિહાસિક સંબંધ ધરાવતું એક અલગ સંસ્થાન છે. જૂનાગઢ રાજ્યના રાજાના જેવાજ ખાંટવા રાજ્યના રાજા પણ બાબી-મુસલમાન છે. ખાંટવા રાજ્ય પહેલાં મોટું હતું, પરંતુ પ્રથમ માણાવદર રાજ્ય અને પછી સરદારગઢ રાજ્ય એમ એકમાંથી ત્રણ રાજ્યો થવાથી, તે રાજ્ય હાલ નાનું થઈ ગયું છે.

કહેવાય છે કે હાલ ત્યાં ખાંટવા છે ત્યાં પહેલાં ચારણનો નેસ હતો. પછી ત્યાં હાલ વંધ્યા એવી ઘેલી નદીને કાંઠે ખાંટવાનો ગઢ બંધાયો. હજી જર્જરિત એવો જૂનો ગઢ છે અને તેના ચોટો ને નાનો એવા બે દરવાજા પણ છે. પહેલાં તો આ ગઢની અંદર દરબારગઢમાંજ મેડીઓ હતી, પરંતુ હવે તો ગઢની અંદર અને ગઢની બહાર પુષ્કળ મોટાં મકાનો ને મેડીઓ થઈ ગયાં છે અને ખાંટવાની સમૃદ્ધિનો ખ્યાલ આપી રહ્યાં છે. ખાંટવા સમતલ ને ખારોપાટ ભૂમિપર વસેલું હોવાથી લાંબું પાણી ભાંભરું ને હવા સૂકી છે એટલે લાંબાં હવાપાણી સારાં ગણાય છે. ખાંટવાથી દરિયો વાંકેક માઈલ હશે, ઘેડનો રસાણપ્રદેશ ને ભાદરગઢો પણ બહુ દૂર નથી, દશેક માઈલની અંદર ગણાય. ખાંટવા રાજ્યના દરબારે ખાંટવામાં નિવાસ કરી રહેલા હોવાથી ખાંટવા એ ખાંટવારાજ્યની રાજધાની જેવુંજ છે એટલે લાંબે જમ મજમુની કોર્ટ ને પોલીસ છે તેમ ખાંટવારાજ્યની પણ કોર્ટ ને પોલીસ વગેરે પણ છે. ખાંટવામાં પહેલેથી વેપારી લોકો વસતા હોવાથી પહેલેથીજ તે આસપાસના ગામમાંજોનું બજાર બની રહ્યું છે અને પછી જ્યારથી તે જૂનાગઢરાજ્યની રેલવેની શહાપુર-સરાડિયા બાંચલાઈન પર સ્ટેશન થયું ત્યારથી લાંબો વેપાર વિશાળ થતો ગયો, એકથી વધારે કપાસનાં જિન-ત્રેસ થયાં અને તેની સાથે પરદેશની કમાણીનો પૈસો બળ્યો એટલે નવાં નવાં મકાનો બનવાં લાગ્યાં, કારીગરો ને મજૂરો વસવા લાગ્યા અને એ રીતે ખાંટવા નાનું છતાં એક સમૃદ્ધ શહેરનું સ્વરૂપ ધારણ કરવા લાગ્યું છે.

પહેલેથીજ ખાંટવામાં ગઢની બહાર કારડિયા રજપૂતો આવીને વસ્યા છે અને તે લોકોના નિવાસસ્થાને “કારડિયા ખાસ” કહે છે. દરવેરા બાપે મારે કારડિયા-

ખેતી એ તેમનો મુખ્યધવો. ખાંટવાની ભૂમિને ફળદ્રુપ બનાવવાનું મુખ્ય માન તે લોગોને ધટે છે.

ખાંટવાના ગઢની બદાર લીમતાથે મદાદિય મિગળ રહેલા છે અને રામછ-મોંદર પણ છે ગઢની અંદર દરનાગઢની પામે એક મઠ છે: ત્યાં પણ મહાદેવ મિરાજે છે. ગામમાં બીજે પણ એક મઠ હતો. તેની પેઢીઓ ને હુડીઓ ચાલતી. હાલ તેનું અસ્તિત્વ નથી, પરંતુ તે ગ્રથો હાન નિવામ ક્રમતા મેમણ ગૃહસ્થને તે રક્ષણેથી શિવ-સાધના ને સમૃદ્ધિ બને મળ્યાં છે એમ કહેવાય છે.

ઝાલાવાડના ક્રાગઢના રાજ્યના ભાષાત એવા એક ઝાલા ક્ષત્રિયનું કુટુંબ અને અમારું (આ લેખકનું) કુટુંબ (પરમાર ક્ષત્રિય) પણ ખાટવામાં આવેલે વરયાં. ખાંટવારાજ્યની ઉદાર સમભાવનાના સગદાર્ય ને સર્વધન અર્થે આ બંને કુટુંબોએ સારો એવો ફાળો આપ્યો છે: આ કુટુંબો વધોન્ધી રાજ્યના સલાહકાર રહ્યાં છે.

અમે (આ લેખકનું કુટુંબ) મૂળ ઉત્તર કે પૂર્વ દિલ્લમથી આવેલે વર્ષો અર્થાં કાઠિયાવાડમાં વસી ગયા છીએ. અમારા (આ લેખકના) પિતામહના પિતામહ જેઠમલ-સિંહ કોડીનારથી આવીને ખાટવામાં વસેલા આ જેઠમલસિંહના પુત્ર નારસિંહ જૂનાગઢના દેશવિખ્યાત દીવાન અમરદાસ ન તેમના પુત્રપરિવારના સુખદુઃખમાં માથી રહેલા અને જૂનાગઢરાજ્યની ઉચ્ચ પા રીતી સેવા પણ કરેલી પાછળથી તેઓ ખાટવા દરબારોના સલાહકાર ને સાથી થઈ નહતા અને દરબારોને સારી એવી આધિક મદદ પણ આપેલી. આ નારસિંહના પુત્ર હરિસિંહ તો ખાલપણથી જ ખાટવાના દરબારોના મિત્ર હતા અને દરબારો પણ તેમને ભાર્યજવા ગણતા ને ગણતા તે વખતે ખાંટવાનું સરકારી ને આશ્રયસ્થાનની દૃષ્ટિએ અગત્યનું એવું સ્થાન ગણાતું. ઘોડાઓ પણ મધ ખાતા એવી ખાંટવારાજ્યની સમૃદ્ધિ હતી અને સોગપ્તની તે વખતની અત્યવરિચત ને આક્રમણશીલ પરિસ્થિતિમાં માનભરી રીતે પોતાના શિર ઉચ્ચ ગળી શમવાની ખાટવામાં શૂરવીરતા પણ હતી. ખાંટવારાજ્યની આ સમૃદ્ધિ ને શૂરવીરતામાં ખાંટવા દરબારોના આ "હરિસિંહભાઈ"નો પણ સૌમ્ય એવો સંગીન ફાળો હતો. આ હરિસિંહના ત્રણ પુત્રો લાલસિંહ, દાલતસિંહ ને જલમસિંહ હતા તેમાં સૌથી મોટા લાલસિંહ અમારા (આ લેખકના) પિતા થાય અને દાલતસિંહ મોટા ટાકા ને જલમસિંહ નાનાઢાકા થાય. આ લાલસિંહના અમે ત્રણ પુત્રો પ્રતાપસિંહ, કરણસિંહ ને દયાળ-સિંહ તથા બે પુત્રીઓ ગોદાવરીબહેન ને હરિબાબહેન. અમારાં માતૃશ્રીનું નામ ઝવેરબાઈ. અમે પાંચ લાડગંમાં હું દયાળસિંહ-(આ લેખક) ચોથી નાનો. (આ લેખ લખાય છે તે વખતે) અમે ચાર લાડગંમાં હયાત છીએ: અમારા મોટાભાઈ પ્રતાપસિંહ હયાત નથી અમારાં માતા ને પિતા હયાત નથી તેમ જ અમારા બંને કાકાઓ પણ હયાત નથી અમારા સદગત બંને કાકાઓનાં પુત્રપરિવાર છે.

અમારા પિતાશ્રી લાલસિંહજી શિક્ષક, ફોજદાર ને વકીલ (એમની પ્લીડર) અનુક્રમે થયેના અને તેમણે વ્યવહારમાં પ્રતિષ્ઠા ને પેમો પ્રાપ્ત કરેનાં. ખાટવારાજ્યના પણ પોતાના પૂર્વજોની પેઠે તેઓ સલાહકાર રહેલા અને આધિક રીતે પણ સલાહજૂત થયેલા. રાજ્યની પેઠે પ્રજાનાં પણ તેમણે પ્રેમ ને માન સપાદન કરેલાં અને તેથીજ

તેમના મરણ પછી રાજપ્રજા બંનેએ ખરા દીલથી શોક પાળેલો. હિંદુ યુસલમાન, બ્રાહ્મણ લંગી સૌને તેમના મૃત્યુથી બહુ લાગી આવેલું અને તેમના હંમેશને માટે જવાથી તે લોકોમાંથી જણે કેમ કોઈ એક દેવતવાળું જતું રહ્યું ન હોય એમ તે લોકોને હૃદયથી લાગેલું...

સંવત ૧૯૩૬માં જ્યારે કૃપાનાથ ગુજરાતીશાળાના મહેતાજી તરીકે અડવાણીથી લીંબુડા પધાર્યા, ત્યારે બાંટવાની ગુજરાતી તાલુકા સ્કૂલમાં અમારા પિતાશ્રી લાલસિંહજી શિક્ષક હતા. અને ત્યારથી લાલસિંહજીએ કૃપાનાથને એક મહાત્મા તરીકે પિછાનેલા અને ત્યારથી જ કૃપાનાથપ્રતિ લાલસિંહજીને સખાભક્તિ પ્રદેલી. પછી સમય જતાં કૃપાનાથ શિક્ષકમાંથી શિરસ્તેદાર ને શિરસ્તેદારમાંથી કારભારી થયા. આ પછી કૃપાનાથ વ્યવહારમાંથી નિવૃત્ત થયા અને કેવળ ત્યાગીજીવન જીવવા લાગ્યા. ત્યાગીજીવનમાં પણ કૃપાનાથ સિદ્ધકોટિને પામ્યા. યોગી, જ્ઞાની, સદ્ગુરુ ને આચાર્યના પદે પહોંચ્યા અને લક્તોના લગવાનું તરીકે પૂજવા ને હજી પૂજાય છે. લાલસિંહજી પણ શિક્ષક-માંથી ફોજદાર ને ફોજદારમાંથી વકીલ થયા. અને સં. ૧૯૪૪માં કૃપાનાથની દીક્ષા પ્રાપ્ત કરીને પ્રથમ પંક્તિના સાધક, સુશિષ્ય ને સખાભક્ત થઈને સ્વજીવન ધન્ય કરી ગયા અને પોતાના કુટુંબિજનોને, જ્ઞાતિજનોને ને અન્યજનોને કૃપાનાથની પ્રસાદદીક્ષા પ્રાપ્ત કરવાની પ્રેરણા આપીને પરાપધારનું ઉચ્ચશક્તિનું કાર્ય પણ કરી ગયા.

સંવત ૧૯૧૪માં મોજીદુમાં કૃપાનાથનું પ્રાદેશ્ય અને કુંતિયાણામાં મોસાળે લાલસિંહજીનો જન્મ સં. ૧૯૧૮ માં એટલે ઉમરમાં કૃપાનાથ લાલસિંહજીથી ચારેક વર્ષ મોટા. સં. ૧૯૬૪માં બાંટવામાં લાલસિંહજીનું દેહાવસાન લગભગ ૪૬ હેતાળીશ વર્ષના વયે થયું. એટલે સં. ૧૯૩૬ થી સં. ૧૯૬૪ સુધી એમ લગભગ ૨૮ અઠ્ઠાવીશ વર્ષસુધી કૃપાનાથનાં સમાગમ ને સેવાનો લાલ લેવા લાલસિંહજી અહીં-આ લોકમાં લાગ્યશાળી થયા. તે પછી કૃપાનાથ બીલખા-આનંદાશ્રમમાં સં. ૧૯૮૭ માં લગભગ ૭૩ તોંતેર વર્ષની વયે સ્વરૂપાવસ્થાના પામ્યા ત્યાંસુધી એટલે લગભગ ૨૩ વર્ષ આ લોકમાં બિરાજ્યા.

શરૂઆતથી જ અમારા પિતાશ્રી લાલસિંહજીને સાધુસંતોનો સમાગમ ને સાધુસંતની સેવા પ્રિય હતાં અને અરધી રીતે અંધારામાં કે પ્રાતઃકાલે વહેલા મળસકામાં પરમાત્માનું સ્મરણુધ્યાન તે કર્યા કરતા. એ વખતનું એમનું જિજ્ઞાસુજીવન હતું. એવામાં એમને કૃપાનાથ મળી ગયા. એટલે પછી એમના જિજ્ઞાસુજીવનનું સાદૈલ્ય સાધવામાં એમને સાચા સદ્ગુરુનો સાથ મળી ગયો અને એ રીતે પોતાના આ જીવનમાં ને તે પછી પણ પરમશાંતિ પોતામાં પોતાવડે પામવામાં સારી ઝોવી સરળતા એમને સાંપડી ગઈ...

સાચા સદ્ગુરુ મળવા એ પરમાત્માની કૃપા અથવા પરમાત્માની કૃપાજ સદ્ગુરુ-રૂપે પ્રકટે છે અને શરણે આવેલા જીવને સ્વરૂપસ્થિતિ પમાડી પરમપદે સ્થાપે છે.

કૃપાનાથ અડવાણીથી લીંબુડા મહેતાજીરૂપે સં. ૧૯૩૬માં પધારવાના હતા તે પહેલાં જ બાંટવાની તાલુકા નિશાળમાં લાલસિંહજીને પોતાના એક કેળવણીખાતામાંના પરિચિત સગવળ તરીકેથી પત્ર મળ્યું કે “અડવાણીની નિશાળમાંથી બદલીને લીંબુડા નિશાળ ખાતે જે મથુરામ (કૃપાનાથનું નામાબિધાન) મહેતાજી આવે છે તેનો પ્રરિચ્ચ સાધવા જેવો

છે... તેનો સમાગમ કરવાજોવો છે... ઇલાહિ... ”, આ પત્ર ઉપરથી પરોક્ષરીતે પણ ભાવપૂર્વક કૃપાનાથનું ચિંતન લાલસિંહજીના ચિત્તમાં અબ્યક્તપણે ચાલુ થઈ ગયું અને જ્યારે કૃપાનાથ સાક્ષાત્ પધાર્યા ત્યારે જાણે કેમ પૂર્વપરિચિત ન હોય એમ બેઉ ભાવપૂર્વક મળ્યા... અને... પછી મં. ૧૯૩૬ થી મં. ૧૯૩૮ સુધી મહેતાજીએ કૃપાનાથ લીંબુડામાં બિરાજ્યા ત્યાંસુધી લીંબુડાની નિશાળ બાંટવાની તાલુકા નિશાળની નીચેની હોવાથી નિશાળને લગતા કામકાજને અંગે કૃપાનાથનું બાંટવામાં વારંવાર પધારતું થતું એટલે લાલસિંહજીને કૃપાનાથના સમાગમનો લાભ મળવા લાગ્યો. વળી બાંટવારાજ્યનુંજ લીંબુડા ગામ હોવાથી અને જો તે ગામ વચ્ચે માત્ર પાંચ-છ માઈલનું અંતર હોવાથી અન્યરીતે પણ લાલસિંહજી કૃપાનાથનો સમાગમ સેવવા પ્રયત્નશીલ રહેવા લાગ્યા અને એ સમાગમને સખાભક્તિનું સ્વરૂપ આપવા મથવા લાગ્યા... !

લીંબુડાથી કૃપાનાથ જનકગણાદ શિક્ષકરૂપે, જનકગણાદથી માંગરોળ કારભારીના પર્સનલ ક્લાર્ક ને શિરસ્તેદારરૂપે, માંગરોળથી વરલ કારભારીરૂપે અને વરલથી હિમાલય કાશી-આદિ તરફ સાગીરૂપે વિચરતા રહ્યા એ (સં. ૧૯૩૮ થી સં. ૧૯૪૩) વર્ષો દરમિયાન પણ લાલસિંહજીનું કૃપાનાથના સમાગમસેવનનું કાર્ય પત્રદ્વારા ને ચિત્તદ્વારા ચાલુ રહ્યું હતું. પછી તો સાગી એવા કૃપાનાથને બાંટવા પધગવીને સં. ૧૯૪૪ માં લાલસિંહજીએ કૃપાનાથનું વિધિવત્ શરણુ ગ્રહણ કર્યું-દીક્ષા લીધી અને પોતાની જીવનનાવના નાવિકપદે કૃપાનાથને સદાને માટે સ્થાપ્યા અને “અહું” ને “મમ” માંથી મુક્ત થયેલાને જે આનંદ અનુભવાય છે તે આનંદના બોક્તા થઈ રહ્યા.

સાગીજીવન ધારણ કર્યા પછી પણ શરૂ શરૂમાં કૃપાનાથને પોતાને ઘેર પધરાવવાની કોઈ શિખ્યની ખુદ ઈચ્છા થતી તો કૃપાનાથ પરોક્ષરૂપે પધારતા એવો ક્રમ હતો: એટલે બાંટવામાં લીંબનાથની જગ્યામાં કૃપાનાથનો ઉતારો હતો ત્યાંથી લાલસિંહજીને ઘેર કૃપાનાથ પરોક્ષરૂપે પધારવાના હતા. સાક્ષાત્ પ્રભુ આજે પોતાને ત્યાં પહેલવહેલા પધારવાના છે એવા ઉદ્દેશથી યુવાન એવા લાલસિંહજી સાન્નિધ્ય એવી પૂર્વ તૈયારી મસ્તભાવે કરી રહ્યા હતા... પરંતુ પોતાના પુત્રની આ મસ્તભક્તિ લાલસિંહજીનાં માતૃશ્રી પ્રેમબાઈ માપી ન શક્યાં એટલે મુંઝાર્યા અને એ મુંઝવણમાંથી અરચિ પ્રાટી, પોતાનાં માતૃશ્રીની એ અરચિ પ્રતાપી ક્ષત્રિમાતાના દક્ષ એવા ભક્ત પુત્ર લાલસિંહજી કળી ગયા એટલે વદ્યા કે: “મા, આપણે ત્યાં પધારે છે એ સામાન્ય ભાઈજી નથી... ને, ને, તો ખરાં... !”. પછી તો લાલસિંહજીને ત્યાં કૃપાનાથ નિયમ પ્રમાણે પધાર્યા અને ‘લાલસિંહજીએ પોતાના પ્રભુનું પૂજન સ્વાર્પણભાવે કરીને સ્વજીવન ધન્ય કર્યું: તે પુણ્યકાળે લાલસિંહજીનાં માતૃશ્રી પ્રેમબાઈને પ્રભુના પાદારવિંદમાં પરમજ્યોતિનું દર્શન થયું અને એ પરમજ્યોતિના દર્શનથી પ્રેમબાઈના અંતઃકર્ણનું આવરણ દૂર થઈ ત્યાં પ્રેમભક્તિ પ્રકટી: અને પછી પ્રભુનાં ભજનો સુમધુર કે જે ગાતાં ભાવાવેશવાળાં પ્રેમબાઈને કંચે નિહાળેલાં તેમને તેમની પ્રેમભક્તિનું મધુર દર્શન થયેલું... !

“આપણા લીંબુડાના મહેતાજી હતા તે અહીં લીંબનાથમાં ઉતર્યા છે એમ સાંભળ્યું છે. તે આપણને મળે ખરા, લાલસિંહભાઈ?” આમ એકવાર બાંટવાના ઉદાર દિલ એવા વિવેકી બાપી મુક્તભાન દરબાર સાહેબે લાલસિંહ વકીલને બોલાવીને પૂછી જોયું.

“બાપુ, હવે એ સામાન્ય મહેતાજી નથી રહ્યા: આપણે તેમની પાસે જવું જોઈએ...”

લાલસિંહજી શાંતિથી સ્વપ્નભાવે કહી દીધું.

આ ઉપરથી સરળ ને સાદા એવા દરબાર સાહેબ લાલસિંહજીને સાથે લઇને બીમનાથમાં કૃપાનાથ ન્યાં ખિરાજતા હતા ત્યાં આવ્યા.

કૃપાનાથનાં દર્શન થતાં દરબારસાહેબથી સ્વાભાવિકરીતે કૃપાનાથને સલામ ર્ધ ર્ધ અને કૃપાનાથે ક્ષિપ્ત કરીને હસ્તકમળવડે આર્શિર્વાદ આપ્યા. કૃપાનાથના મનિષ્યમાં રાજતરીકેનું માન મૂકીને વિનયશીલ એવા દરબારસાહેબ નીચે સામાન્ય આસનપર બેસી ગયા. કૃપાનાથને-પોતાના પ્રભુને સાષ્ટાંગ દંડવત્પ્રણામ કરીને આજ્ઞા થતાં લાલસિંહજી પણ બેઠા. કુશળ સમાચાર પૂછવાનો સામાન્ય શિષ્ટાચાર ર્ધ્યા પછી “કુરાને શરીફ”, “હદીસ” આદિમાંનાં ને તેને લગતાં કે મળતાં બીજાં યોધવચનો અને રાજતરીકિના કર્તવ્યસંબંધી સદુપદેશવચનો પણ સંક્ષેપમાં સત્ય, પ્રિય ને હિતકર વાણીમાં કૃપાનાથે દરબારસાહેબને શ્રવણ કરાવ્યાં.

કૃપાનાથનાં સદુપદેશશ્રવણસમયે દરબારસાહેબના સરળ અંતઃકરણમાં જે સાર્વિચક-ભાવો અવ્યક્તભાવે ઉભરાઈ રહ્યા હતા તે દરબારસાહેબની મુખમુદ્રાની પ્રક્ષત્તરંગીર એવી સૂક્ષ્મવ્યક્ત રેખાઓદ્વારા લાલસિંહજી જોઈ શક્યા હતા.

કૃપાનાથપાસેથી ઊઠ્યા પછી રસ્તે ચાલતાં દરબારસાહેબથી લાલસિંહજી પ્રતિ પ્રસન્ન-ભાવે બોલી જવાયું કે:—“ખરેખર, એ ઓલિયા છે ... !”

કૃપાનાથનું સદ્ગુરુરૂપે-આચાર્યરૂપે પ્રથમ ખરેખરું પ્રકટ સમૂદપૂજન સં. ૧૯૪૬ ની આષાઠીપૂર્ણિમાએ આતુર્મામના પૂર્વપૂજનરૂપે જૂનાગઢપાસે ગિરનારની છાયામાં દામોદરજીના પુણ્યસ્થાનની પાડોશમાં સોનરંખ (સુવર્ણરેખા) નદીના તીર્થાંત પર આવેલી મુચકંદ-ગુફામાં થયેલું. તે પછી ત્યાં ને ત્યાં મુચકંદગુફામાંજ સં. ૧૯૪૭ ની કાર્તિકીપૂર્ણિમાએ પણ આતુર્માસના ઉત્તરપૂજનરૂપે કૃપાનાથનો મહાપૂજનમહોત્સવ ઉજવાયો હતો.

આ મહાપૂજન સમયે ગામેગામના શિષ્યોની વિનતિઉપરથી રચાયેલા ઉપદેશ-પ્રવાસના ક્રમપ્રમાણે કૃપાનાથ બાંટવા પધાર્યા. બાંટવામાં સરદારગઢ રાજ્યના ઉતાગ-તરીકેનું સરદારગઢ રાજ્યની માલિકીનું વિશાલ મદાન નામે “નવલખો”: તેમાં કૃપાનાથનો ઉતારો ઘટિત એવી શક્તિ ને સાંકસકી કાળીને ગાઠવ્યો હતો. અહીં એકવાર સ્નાનસમયે કૃપાનાથે ગરમ પાણીને સમક્ષીનોણ કરવામાટે વિશેષ ટાકું પાણી લાવવાની આજ્ઞા કરી. કૃપાનાથની સેવામાં રહેનાર સેવક જે રથને પાણીથી ભરેલાં વાસણો હતાં ત્યાં પાણી લેવા ગયા; પરંતુ હમણાં જ પાણીથી ભરેલાં વાસણોને પોતે જોયેલાં તે વાસણોમાં જરાય પાણી ન મળે: આથી તે સેવક આશ્ચર્ય, પામ્યા અને ત્યાં લાલસિંહજી વગેરે જોયો કૃપાનાથની સેવામાં બેઠેલા હતા તેમને આ હકીકત જણાવી. તે ઉપરથી લાલસિંહજી વગેરે કે જોગો પણ પાણીથી ભરેલાં વાસણો જોયાં હતાં તેઓને પણ નવાઈ લાગી અને વિશેષ ખાતરી કરવામાટે તેઓ પણ તે રથને ગયા ને જોયું તો વાસણોમાં જરાય પાણી ન હોયું. આથી કૃપાનાથી તાબું પાણી લાવવામાટે વ્યવસ્થા કરવા લાગ્યા, તો ત્યાં રાખેલું પાણી ટાકવાનું સાધન પણ ન મળે: આથી તો બહુ આશ્ચર્ય થયું ને વ્યગ્રતા અનુભવી. આ સમયો સમય જેનાપર બેસીને સ્નાન કરવાનું હતું તે (લાકડાના) પાટલાકેપર કૃપાનાથ શાંતિથી બેસી રહ્યા. પછી એઓશ્રીએ પાણીનાં વાસણો ખુન: તપાસવાની સેવકને આજ્ઞા કરી. આથી સેવક જઈને જોયું તો વાસણો પાણીથી

ભરેલાં હતાં: એટલે જોઈતું ટાઢું પાણી લઈને તે સેવક આવ્યો અને તેની સાથે લાલ-મિલકત વગેરે પણ કૃપાનાથની સેવામાં આગા: એટલે કૃપાનાથ સમભાવે ગ્રિમત કરીને વદા કે:-

“કમ, સિંહ (કૃપાનાથ લાલમિલકતને “સિંહ” કહીને મનોધતા), પાણી પણ પૂરું પાડી ન સમય ને?...સંત ધારે તો ગળના મહેલમાં પણ ન સમાય...અને... ધારે તો રંગની ઝુંપડીમાં પણ સમાય કરી લે...!”

કૃપાનાથનાં કડક ભાસતાં આ કૃપાવચનો સાંભળીને ત્યાં ઊભેલા સૌ કૃપાનાથના ચરણમાં નમી પડ્યા અને સમૃદ્ધિજન્ય કે માધનસંપત્તિજન્ય અભિમાનવૃત્તિ જે સંત-સેવામાં પણ ભળી ગઈ હતી તે ત્યાં ઉપગ્રિયત એવા સૌમાંથી નીકળી ગઈ: સંતસેવાનું આ સાત્ત્વિક દૃષ્ટ...!

શર શરમાં સવારમાં વહેલા કૃપાનાથ બહાર ફરવા પધારતા. તે પ્રમાણે ખાંટવામાં ખિરાજતા ત્યારે પણ કૃપાનાથ સવારે વહેલા બહાર ફરવા પધારતા. સાથે લાલસિંહજી તો અવશ્ય હોયજ: ખીનજો પણ હોય. ખાંટવામાં “નવલખા” માં જેમ કૃપાનાથ ખિરાજતા તેમ માણાવદર રાજ્યના ઉતારામાં પણ ખિરાજતા. ત્યાં ખિરાજતા સાંધી સવારમાં વહેલા કૃપાનાથ વિચરતા: સાથે લાલસિંહ તો હોય જ: કારણ કે, જોડલા દિવસે કૃપાનાથ ખાંટવામાં ખિરાજતા તેટલા દિવસે રોજ રાતે કૃપાનાથના ઉતારે સેવામાં રહેવાનો ને સવાનો લાલસિંહજીનો નિયમ હતો. (સદગુરની સેવામાં રહેવાના આવા નિયમો ગૃહસ્થશિષ્યને આધ્યાત્મિક અભ્યાસમાટે બહુ ઉપકારક છે): એટલે કૃપાનાથની સાથે સવારે પણ ફરવા જવાનો સામ પણ લાલસિંહજી ખાસ લેતા. ફરવાનું મોટે ભાગે ખાંટવાની ઉત્તરભણીની સડકપર બાગને વટાવીને ટપુડીવાવ, નવનાળાળો પુલ કે હેટ ભલ-ગામના ખારા સુધી ચાલુ ચાલુ ચાર માર્ગલ ફરવાનું ચર્ચ જતું. કૃપાનાથ જેવા મિલકોટિના અવતારી મહાપુરુષમાથે આ પ્રમાણે ફરવાનો લાલ તો જેમનાં મહત્ત્વપુર્ય હોય, તેમજેજ મજે કૃપાનાથસાથે તે કાળે ફરનારા ભાવિકોનાં જીવન ખરેખર ધન્ય થયાં...પગમ પ્રાણવાન ને પરમ પ્રકૃતિ એવા તે સમયની પરમ સમાહિત એવા અંતઃકરણમાં ઝખોળાઈને નીકળેલી કૃપાનાથની સમાધિવાણી કીતનારાં ચેતન હૃદયો ખરેખર ધન્ય થયાં...અચેતન એવાં એ ટપુડીવાવ, નવનાળાળો પુલ ને ભલગામનો ખારો અને અચેતન એવી એ સમગ્ર ખારોપાટ ભૂમિ પણ ધન્ય છે કે ત્યાં કૃપાનાથ જેવા પરમસંતની પરમસાત્ત્વિક વાણી પગમશ્કમ એવા મરકારોપે સંકરાર્થ રહી છે અને હજી પણ ભાવિક-બુદ્ધિથી ને ભક્તની ભાવનામાથે આહ્વાનકર્તામાં ત્યાં જઈને અનુસંવાન કરનારને એ પરમસાત્ત્વિક વાણી અંતરમાં સદ્મભાવે સભળાય ખરી ને જીવનશિષ્યની ગૂઢ ગૂંચો ઉકેલીને જીવનસમસ્તને અજવાળે ખરી...!

તે કાળના ખાંટવાના તાજવિનાના રાજજેવા લાલસિંહજી હાથમાં ‘વાલસટ’ (મીથુનતીને કોચની ચીમનીવાળી એક પ્રકારની લાંબી ખત્તી) લઈને વિનમ્રભાવે ચાલતા હોય અને કૃપાનાથ દન્તકમળમાં અક્ષરદંડ ધારણ કરીને વિચરતા હોય ને સાથે ચાલનાગજોને ગંભીરકુપેશમાથે સાત્ત્વિક વિનોદનો લાલ પણ આપતા જતા હોય. એ જેવું પરમભગ્ય ને પરમમધુર દૃશ્ય...!

[આપ]

શ્રીસદ્ગુરુનો ઉપકાર

[લેખક:-શ્રી. ચતુર્ભુજ લીમળ દવે-પોરબંદર]

- ગરવા ગુરુજનાં વેણુ, અમને બહુ સાંભરે રે;
મીઠાં ગુરુજનાં વેણુ, આનંદ હૃદયે ભરે રે. ટેક.
- એરે વચનોમાં અમૃત ઝરે, સુણતાં કણે તું ન થાય;
(પણ) હૃદય અન્થિને ભેદીને, જીવ કૃતકૃત્ય થાય. ગરવા. ૧
- ભવસાગરમાં ભટકતાં, દુઃખિયાં અમે અપરંપાર;
દયા રે કરી અમ ઉપરે, ગુરુજ દીનના દયાળ. ગરવા. ૨
- ભવભયથી નિર્ભય કર્યાં, કીધાં અનાથને સનાથ;
દુઃખિયાંને સુખિયાં કર્યાં, ગુરુદેવે પંકડીને હાથ. ગરવા. ૩
- પાંખો વિનાનાં અમે પંખીડાં, હતાં જેદી બાળ અજ્ઞાન;
તેદી ગુરુજએ દધને પાંખ, કરાવ્યાં અમૃત પાન. ગરવા. ૪
- એરે પાંખે અમે પરવર્ધ્યાં, કરવા નંદનવનમાં વિહાર;
પ્રેતાનાં જાણીને પ્રભુએ પોષિયાં, દર્શવચનામૃતઆહાર. ગરવા. ૫
- માયાનો મિથ્યા ભેદ, સદ્ગુરુએ સમજાવિયો;
આપી અનેક દષ્ટાંત, મિથ્યા મોહ ટાળીઓ. ગરવા. ૬
- માટી તંતુ ને જળ થકી, દીસે ઘટપટ તરંગનો ભેદ;
પણ નામરૂપના બાધથી, સત્યસ્વરૂપે અભેદ. ગરવા. ૭
- ઘટાકાશથી મહાકાશનો, અજ્ઞાન દષ્ટિએ ભેદ;
પણ ઉપાધિના ત્યાગથી, મૂળ સ્વરૂપે અભેદ. ગરવા. ૮
- જીવ શિવનો પણ એ સમ, માયા ઉપાધિએ ભેદ;
જ્ઞાન દષ્ટિએ જોતાં ખરે, દીસે લેશ ન ભેદ. ગરવા. ૯
- એરે જ્ઞાને નિર્ભય થઈ, ફરતાં ભવસાગરમાંય;
સદ્ગુરુના પ્રતાપથી, અમને ભય નહિ ક્યાંય. ગરવા. ૧૦
- ગુણઓશિંગણ અમે કેમ થઈ, અલ્પ સાધનનાં બાળ;
આયુષ્ય ટુંકી ઉપાધિ ઘણી, શિરપર કાળ કરાળ. ગરવા. ૧૧
- આજ સુધી અમને પ્રભુ, જેવી કીધી સહાય;
એવી અંતે આવી કરજો, જેથી સિદ્ધિ થાય. ગરવા. ૧૨
- હૃદયકમળ ચરણે ધરી, શિર નામી જોડીએ હાથ;
પૂજા દીનની માની લેજો, ચતુરભુજના નાથ. ગરવા. ૧૩

શ્રીજાનંદાશ્રમ-સમાચાર

[ભાદ્ર માસ]

પાટોત્સવ:—ગત શ્રાવણ સુદિ પાંચમ ને શુક્રવારે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ મંદિરના પાટોત્સવ નિમિત્તે પૂજ્યપાદ કૃપાનાયનું યથાવિધિ મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ મહાપૂજનને લાભ લેવામાટે શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વડોલ, શ્રી. જયચંદ બહેચર વડોલ, શ્રી. મહારાણીદાસભાઈ, શ્રી. દારકદાસભાઈ, શ્રી. હરિલાલભાઈ, શ્રી. કાનજીભાઈ તથા તેમનું કુટુંબ શ્રીજાનંદાશ્રમમાં આવ્યા હતા. પૂજન થઈ રહ્યા બદ શ્રી. કાનજીભાઈએ રચેલું કાવ્ય તેમણે લાવપૂર્વક ગાયું હતું, જે આ અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે. રાત્રે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતન ધર્મવિદ્યાલયના શાસ્ત્રીઓ, વિદ્યાર્થીઓ આદિ વ્યાખ્યાનોદ્વારા વર્મતપૂજ કરાવવામાં આવી હતી. વેદપાઠ થયા બાદ દક્ષિણા આદિવડે તેમનો સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—ગત માધે વદિ તેરશ (મહાશિવરાત્રિ)ના પવિત્ર દિવસે મહેશ્વર-સ્વરૂપ પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું યથાવિધિ મહાપૂજન સૌ આશ્રમવાસીઓએ મળીને કર્યું હતું. ભજન થયા પછી સૌને પ્રસાદ અને ચરણામૃત અપાયાં હતાં.

લઘુરુદ્ર અને રુદ્રાભિષેક:—શ્રી. હીરજી ગોવિંદજી-કરાંચી. શ્રીમતી બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા. લઘુરુદ્ર. બહેન કસ્તુરબાઈ વગેરે મંડળ-ખાર. શ્રી. દારકદાસ ખેતસી-જોડીયા. બહેન રમુખેન પંજા-સુરત. શ્રી. જટારાંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-ખેટાદ. રુદ્રાભિષેક.

મુખ્યલેટ:—૩. ૧૭-૮-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજી ખારેખ-ગોંડલ. ૩. ૧૦૧-૦-૦ હાલ જોડીયા-નિવાસી શ્રી. દારકદાસ ખેતસી દ્વારે તરફથી પોતાનાં સદ્ગત માતૃશ્રી પુરીબાઈની સદ્ગતિ નિમિત્તે દર વર્ષે પોષ સુદિ ૧૨ના દિવસે આ રકમના વ્યાજમાંથી પૂજ્યપાદશ્રીને થાળ ધરવાનિમિત્તે. ૩. ૫૧-૪-૦ શ્રી. દારકદાસ ખેતસી-જોડીયા. ૩. ૪૦-૦-૦ શેક રાજસી જીવરાજ-વાંકાનેર. ૩. ૧૦૧ શ્રીમતી બહેન દેવકાંબાઈના પુણ્યાર્થે તેના વ્યાજમાંથી દરવર્ષે જેક સુદિ ૪ ને દિવસે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવા નિમિત્તે અર્પણ કરનાર હા. રૂઝનાથ સુંદરજી-કરાંચી. ૩. ૧૭-૦-૦ મુંબઈનિવાસી. શ્રી. મણિલાલ છાટાલાલ કેશાણી તરફથી ચિ. ભાઈ જગમોહન રમણિકલાલ કેશાણીનાં લગ્નનિમિત્તે.

ભોજન:—૩. ૨૧ હા. ગોકુલદાસ પોપટલાલ વાલજી-જનમનગર. ત્રણ માસ સુધીના એક વિદ્યાર્થીના સાદા ભોજન માટે. શ્રીમતી બહેન કસ્તુરબાઈ વગેરે મંડળ-ખારતરફથી વિદ્યાર્થીઓને મહાશિવરાત્રિના ફલાહાર માટે. શ્રી. વેલજી સવજી-જનમનગર હા. શ્રી. જગનલાલભાઈ. શ્રી. શેક રાજસી જીવરાજ-વાંકાનેર. શેક હરખચંદ લલ્લમીચંદ શાહ-જૂનાગઢ. શ્રી. મોરારજી ઝોધવજી અઢીયા-ખીલખા. ૩૦-૦-૦ શ્રી. ચોરા મયાશંકર જગવાનજીનાં વિધવા ગં. સ્વ. બહેન મુક્તાબાઈતરફથી હા. સુદિ ૨ ના દિવસે સદ્ગત રતનજી જગવાનજીના પુણ્યાર્થે મુંબઈ. શ્રી. દુર્લભદાસ માધવજી-નાગેશી.

થાળ:—શ્રી. મોરારજી ઝોધવજી અઢીયા-ખીલખા. શ્રી. નાનાલાલ જીવનભાઈ-ખીલખા ૩. ૧૦ શ્રી. વિઠ્ઠલભાઈ તરફથી માધ ૩. ૩ ના થાળના હા. શ્રી. જોન કસ્તુરબાઈ જોરધનદાસ-મુંબઈ.

શ્રી. કેશવલાલ કરશનદાસ-કરાંચી. શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી બેડીઆ [૨ થાળ.] શ્રી. પ્રભાસંકર કાલિદાસ વ્યાસ-શાહપુર. ખેન કરતુરખાષ્ટ જ્યેષ્ઠકર વ્યાસ-ખીલખા. શ્રી. હરિલાલ ખહેચર-વીસાવદર. વાળા તરફથી બહેન નર્મદા હરિલાલની સદ્ગતિ નિમિત્તે [૨ થાળ] શ્રી. કેશવજી કીણાભાઈ-જૂનાગઢ [૨ થાળ.] શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-ખોટાદ. શ્રી. રતિલાલ મનોરદાસ-ખોરીવલી. શ્રી. લાનુશંકર કાશીરામ-સુપેડી. શેઠ મૂળજી પ્રાગજી-કરાંચી. [૪ થાળ.] શ્રી. શિવલાલ ખહેચરલાલ શાસ્ત્રી-દાંક. [૨ થાળ.] શ્રી. હીરજી ગોવિંદજી ચંદારાણા-કરાંચી કુલકાર નિમિત્તે. શ્રી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ [ક્ષ. વ. ૪ ના થાળના.] શ્રી. હર્ષરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. મીસ્ત્રી માધવજી દેવશી-મોટાદેવળીયા [૪ થાળ.] શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા-[ક્ષ. સુ. ૧ તથા ક્ષ. વ. ૧૧ ના થાળના.] શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-ખોટાદ. શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ પાઠક જમજોધપુર-[૨ થાળ.]

અખંડદીપક:-૫-૪-૦ હા. ગોકુળદાસ પોપટલાલ-જામનગર. ૧-૪-૦ હા. કેશવલાલ કરશનદાસ કરાંચી. ૦-૪-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી કરાંચી. ૦-૮-૦ રતિલાલ મનોરદાસ-ખોરીવલી ૧-૦-૦ શ્રી. રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ દાકાર-ખેંગલોર. ૧૦-૦-૦ ખેન રવિદ્રુવર હરજીવન પોટા-રાજકોટ. ૫-૪-૦ શ્રી. વિક્રમદાસ પીતાંબરદાસ-મુંબઈ. હા. હા. હગનલાલ શવજી મુંબઈ. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૦-૮-૦ શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ પાઠક-જમજોધપુર. સિવાય રૂ. ૨૭ તેમના તરફથી દૂધ નિમિત્તે આવ્યા છે.

દીનજનોને સાહાર્યાર્થે આવેલી રકમો:-રૂ. ૧૦ હા. દામોદર આણંદજી-વરતેજ હા. બહેન ત્રિવેણી બહેન-દામનગર. રૂ. ૫-૦-૦ હા. અમૃતલાલ પરમાણંદ-દામનગર.

પુસ્તક પ્રચાર:-રૂ. ૫૨૭ શ્રી. ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ દાકાર-મુંબઈવાળા તરફથી “પત્રકદ્વપમંજરી”નું ખીજું પત્ર અંગ્રેજીમાં છપાવવા નિમિત્તે.

આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુ મંડળ-મુંબઈમાં તથા જંજીરમાં ને મોજીદકં, જૂનાગઢમાં લાંબા ગુરુ-મંધુઓએ મળીને મહાશિવરાત્રિએ તથા પાટોત્સવના દિને પ્રેમુશ્રીનું પૂજન કર્યું હતું.

શ્રી. હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ [જૂનાગઢ] એમણે શ્રીઆનંદાશ્રમ [ખીલખા] માં એક ગ્રાંટો અંધાવીને શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરવાનો શુભસંકલ્પ જણાવ્યો છે.

ગત ક્ષાગણ સુદિ ૨ સોમવારે પોતાના સદ્ગતપુત્ર હરિલાલની આત્મશાંતિ અર્થે શ્રીઆનંદાશ્રમ [ખીલખા] માં શેઠ હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ [જૂનાગઢ] એમના તરફથી બે વાહાણ બહુકાને યજ્ઞોપવીત ધારણ કરાવાયાં છે.

શ્રીમોજીદક-આનંદાશ્રમમાં ચાલતી પાઠશાળામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને દર માસે ધનામ પ્રસાદરૂપે રોકડ રકમ પતાસાં કે પૈડા આપવા માટે તથા ઉનાળામાં પરગ માટે કુલ રૂ. ૨૫૭ પચીસ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગરવાળા તરફથી આવેલ છે, અને તેમના તરફથી અવારનવાર શ્રીમોજીદક-આનંદાશ્રમમાં રૂઢાલિપ્રેક કરાવાય છે.

શ્રીસનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ

શ્રીનાથમહેદેવપંચાયતન (પંચદેવ)ના મંદિરમાં નિત્ય થાળધરાવવામાટે સદ્ગત દરબારશ્રી કાંચડવાળા સાહેબનાં રાણીશ્રી સુમતીબાઈ રામભાઈ શેખવાઝે રૂ. ૧૦૦૬) એક હજાર એક શ્રીલીડસંજનની સંસ્થાને મહાશિવરાત્રિના દિવસે અર્પણ કર્યા છે આ દિવસે લીડસંજનની વાણીમાં શ્રીનાથમહેદેવ પંચાયતન મંદિર સમક્ષ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વડીલ તરફથી હોમાત્મેક લઘુરૂદ્રતું ધાર્મિક કાર્ય થયું હતું.

—:—

સ્વીકાર

૧ વચનામૃત, લજનામૃત, બોધામૃત અને સંતામૃત:

લેખક:-નારાયણસ્વામી [ધૂતીસ્વામી] અંજાર-૬૨૭.

૨ વ્યાવહારિક સહયતા: લે ગણેશદત્તશર્મા કિં. ૦-૮-૦

૩ આરોગ્યરક્ષક અદ્ભુત ક્રિયા: લે જટાશંકર નાંદી કિં. ૦-૧-૦

આ બંને પુસ્તકો શ્રી. ભાનુશંકરભાઈ સુપેરી સ્ટેશન ખાસ્તરે ભેટ મોકલ્યાં છે.

ઉપરનાં પુસ્તકો શ્રીઆનંદાશ્રમને ભેટ મળ્યાં છે, ને તે શ્રીઆનંદાશ્રમના શ્રીશ્વિણુમૂર્તિ પુસ્તકાલયમાં રાખવામાં આવ્યાં છે.

—:—

૧ કૃપાનાથપ્રણીત "પત્રકલ્પમંજરી" ના બીજા પત્રતું અંગ્રેજી ભાષાંતર પુસ્તકારૂપે પ્રકાશિત થયું છે.

મૂલ્ય:-માત્ર નવ પાઈ (૦-૦-૯)

ભાષાંતરકાર:-શ્રી. દરજીસિંહ લાલસિંહજી કોકેર બી. એ.

પ્રકાશક:-પોતાના સદ્ગત પુત્ર હરિલાલના આત્મેકલ્યાણાર્થે

પ્રકટ કરનાર શેઠ હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ-બૂનાગઢ

આ અંગ્રેજી ભાષાંતર પુસ્તકની ૧૧૦૦ પ્રતો પ્રસિદ્ધ થયેલી છે. તેમાંથી ૮૦૦ પ્રતો શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખા-ને અર્પણ થયેલી છે અને ૩૦૦ પ્રતો પ્રચાર-નિમિત્ત વપરાઈ રહી છે.

શ્રીવ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

—:—

શ્રીસદુપદેશ દિવાકર-છઠું કિરણ મૂલ્ય ૦-૧-૩

પોતાના સદ્ગત પિતાશ્રી જલમસિંહજીના આત્મેકલ્યાણાર્થે

પ્રકટ કરનાર:-

શ્રી. ગુણવંતસિંહજી જલમસિંહજી-બૂનાગઢ

આ પુસ્તકની ૧૧૦૦ પ્રતો છપાવીને પ્રકટકર્તા તરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી છે.

॥ ॐ ॥

वार्षिक લેવાજમ

વર્ષ ૧૧ મું

ચેત્ર

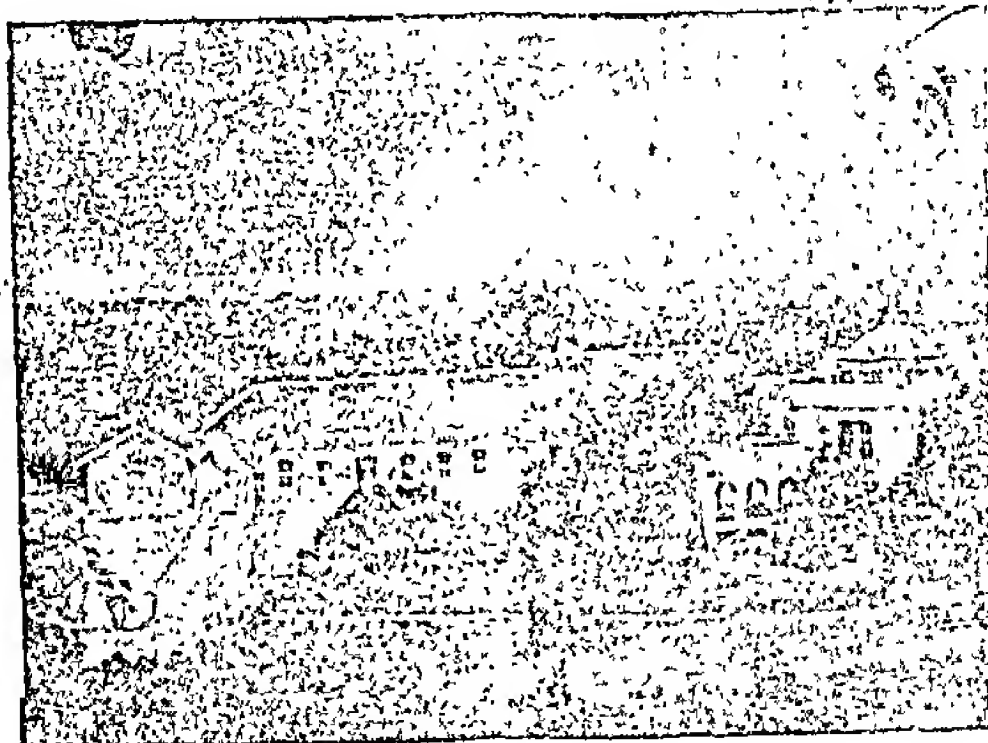
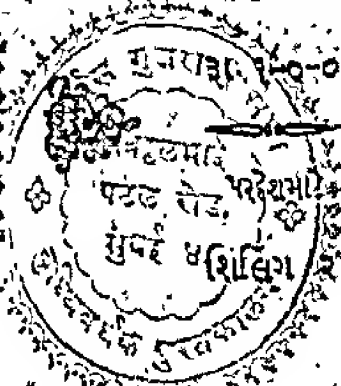
॥ यतो धर्मस्ततो जयः ॥

પેસ્ટરનાસાથે

અંક ૧૧ મો

સંવત ૧૯૭૯

આનંદાશ્રમ

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જાનાં સ્વધર્મસંદેષા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુરુનાયસ્વરૂપતો યત્ર ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમદ્નાથલગવાનના સ્વધર્મથી કલિયુગને વિષે જનતાને સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમનાં શિક્ષાસૂત્રો

- ૧ પ્રભુભજન એ મનુષ્યજીવનનું મહાકર્તવ્ય છે.
- ૨ મત્યેક હિંદુએ સંધ્યા કરવી જોઈએ.
- ૩ ત્યાગ એ મોક્ષનું સ્વરૂપ છે.
- ૪ આનંદાશ્રમમાં કોઈથી નવરા ન રહેવાય.
- ૫ નીતિ એ ધર્મનો પાયો છે.
- ૬ ધીમે અને જોઈતું બોલવું યોગ્ય છે.

—:૦:—

અનુક્રમણિકા

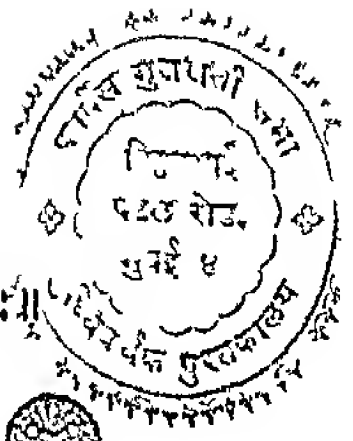
અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુમહિમા.	૨૪૯
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૫૦
૩	જ્ઞાન.	૨૫૧
૪	સુખ.	૨૫૧
૫	એક શ્લોક.	૨૫૨
૬	એક કાવ્ય.	૨૫૨
૭	જય જય નાથ હરિ.	૨૫૨
૮	શ્રીસનત્સુમ્મતીયમ્.	૨૫૩
૯	બે શિલાલેખો.	૨૫૮
૧૦	પારમેશ્વરીશક્તિ.	૨૫૮
૧૧	મદાલસા.	૨૬૧
૧૨	લક્ષ્મીત.	૨૬૩
૧૩	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૬૪

જલ્દી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ જોડુજીદાસ દેશાષ્ટ, વેદાંતભૂષણ-ભાંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા. „

શ્રીભગવતશિક્ષણ ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ
પાલિક, મુદ્રક: ધાર્મિક કેવળચંદ કાનજીભાઈ, ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ કશું પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ

વર્ષ ૧૧ મું]

સપ્ત ૧૯૮૬-ઐવ

[અંક ૧૧]

શ્રીસદ્ગુરુમહિમા

ધોળ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

ગુરુભજનથી સર્વે દેવતાઓ જ ભજન નિત્ય થાય છે;	
તેના અનુગ્રહથી, ત્રિવિધતાણા તાપો વિસાઈ જાય છે	ગુરુ ૨૬
જેમ કારણમધ્યે કાર્ય રહે, તેમ ગુરુમધ્યે સદુ દેવ રહે,	
ગુરુપૂજનથી તે પૂજા ગ્રહે	ગુરુ ૧
જે મનુષ્ય કાર્યને મુખ્ય ગણી, તેમાં શ્રદ્ધા કરશે જ ઘણી,	
તે કોડીની લાલચે ખોશે મણિ	ગુરુ ૨
મહામુક્ત થયા ગુરુભજવાથી, પામ્યા પદને છૂટ્યા ફરવાથી;	
તમે પાર કેમ પામે તે ત્યજવાથી ?	ગુરુ ૩
એ વિશ્વવ્યાપક સત્તાધારી, વળી મુમુક્ષુજનના હિતકારી;	
તેને ભજતાં મુખ થાશે ભારી	ગુરુ ૪
દેવ કેપિ ગુરુ રક્ષણ કરશે, ગુરુ કોપે દેવથી નહિ સરશે;	
માટે ભજવા શ્રીગુરુને હરશે	ગુરુ ૫
ગુરુસ્વરૂપમાં પ્રીતિ રાખો, તેનાં કૃપાકર્યાક્ષનો રમ ચાખો,	
નિજ મનથી અન્ય હિતારી નાખો	ગુરુ ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

ઉત્તમ મુમુક્ષુઓ તો જો મને અન્નાદિ નહિ મળે તો હું ચોગ્ય વૃક્ષનાં પાનમાં બાકીને ખાઈશ. જો મને વસ્ત્ર નહિ મળે તો ચીથરાને ઘોઈ પછી સાંધીને તેવડે, હું મારા સરીરને ઢાંકીશ, જો મને રહેવાને ઘર નહિ મળે તો હું પર્ણકુટી કરીને તેમાં રહીશ વા ઝાડની નીચે કે ગુફામાં રહીશ, અને જો મને રોગનિવૃત્તિમાટે ઔષધ નહિ મળે તો જલને ઔષધ માની તે પીશ.*

આવા શુક્ષ્મનિશ્ચયવાળા મુમુક્ષુઓજ મોક્ષમાર્ગમાં આગળ વધી મોક્ષાનુભવ કરવા લાગ્યશાળી થાય છે. સંસારના વિષયોના રાગમાં-સંસારના સુખોમાં-નિમગ્ન થયેલા ને દ્વેષાદિચુકત મનવાળા મનુષ્યો પોતાના મનની ચોગ્યતાને અભાવે મોક્ષમાર્ગમાં આગળ વધી મોક્ષ મેળવી શકતા નથી, પણ આ દુઃખમય સંસારમાં ભ્રમણ કરી દુઃખાનુભવ કર્યા કરે છે.

ડીંગણો ને ઝાડપર નહિ ચઢી જાણનાર મનુષ્ય જેમ આંખાની ઉંચી ઝાળપર રહેલી પાકેલી સુંદર ને માટી કેરી મેળવી શકતો નથી તેમ પોતાના ચિત્તની શુદ્ધિ, સ્થિરતા ને સૂક્ષ્મતા વિનાનો મનુષ્ય પરમાનંદરૂપ બ્રહ્મને અભે-લાવે પ્રાપ્ત કરી પરમાનંદી થઈ શકતો નથી.

વિવેકી મનુષ્યે છીપર્શખલા ભેળાં કરવામાં પોતાનો અમૂલ્ય સમય વ્યતીત કરવાને બદલે ચિંતામણિની પ્રાપ્તિ કરવાના ઉપાયોના સેવનમાં તે સમય વ્યતીત કરવો જોઈએ.

જેમ દક્ષિણુલાણી ચાલ્યો જતો મનુષ્ય ઉત્તરમહાસાગરના તટપર કડીપણ પહોંચી શકતો નથી તેમ સંસારના સ્થૂલવિષયોલાણી ઢાડ્યું જતું મન પોતાની પછવાડે રહેલ પરમાનંદરૂપ બ્રહ્મને અનુભવી સુખી થઈ શકતું નથી.

મુમુક્ષુએ સહનશીલતા, કથા ને શુદ્ધ પ્રેમવડે રીસ, દ્વેષ ને અસૂયાનો જય કરવો જોઈએ, અને તેણે ગુણુઆહુકતાવડે વા સારઆહીબુદ્ધિવડે ઈર્ષ્યાદિનો અભિભવ કરવો જોઈએ.

તેણે સત્યભાષણ કરવાના સ્વભાવવડે અસત્યનો, અભેદ બુદ્ધિવડે ભેદ-બુદ્ધિનો, સરલતાવડે વકતાનો, પ્રસન્નતાવડે ખેદનો, નિર્ભયતાવડે ભયનો, નમ્રતા વા વિનયવડે ઉચ્છંખલતાનો વા સ્તબ્ધતાનો, સહ્યતાવડે અવિવેકનો-અસહ્યતાનો, અને સૌંદર્યસારનિધિ ને પરમ કારુણ્યમૂર્તિ પરમાત્માની માહાત્મ્યજ્ઞાનવાળી અવિચલ ને સર્વથી અધિક લક્ષિતવડે સંસારના અસત્ તુચ્છ ને પરિણામે અપકાર કરનાર પ્રાણિપદાર્થની સ્પૃહાનો પરાભવ કરવો જોઈએ.

ખેડુત જેમ પોતાના ખેતરમાં વાવેલા અન્નાદિના છોડની પાસે ઊગેલાં નકામાં તણાને મૂલસહિત કાઢી નાંખે છે તેમ ઉત્તમ મુમુક્ષુએ પોતાના ચિત્તમાંથી ઉપજતી જ્ઞાન, યોગ ને લક્ષિતની વિશેષી રાજસીતામસી વૃત્તિઓને

તેના ઉપાદાનકારણ રજોગુણ-તમોગુણની સાથે કાઢી નાંખવામાટે શામ્ભોજી
મુલ પ્રયત્ન સતત આદરપૂર્વક કરવો જોઈએ.

—:૦:—

(આલુ)

જ્ઞાન

[પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમત્રથુરામશર્માજીનાં સરલાટીકા ગીતાજીમાંથી]

સર્વભૂતેષુ ચૈતૈકં, માવમવ્યયમીક્ષતે ।

અવિમક્તં વિમક્તેષુ, તજ્ઞાનં વિદ્ધિ સાત્ત્વિકં ॥ ૨૦ ॥

ભિન્નભિન્ન નામરૂપથી એકબીજાથી પૃથક્ જણાતાં ઉત્પત્તિનાશવાળાં સર્વભૂતોમાં
સર્વેત્ર વ્યાપક, એક-બેદથી રહિત, ને ઉત્પત્તિવિનાશાદિ સર્વવિકારથી રહિત સત્તારૂપ
ભાવને ને જ્ઞાનવડે પુરુષ જણે છે તે આત્મજ્ઞાનને તું સાત્ત્વિક જાણુ.

[અ. ૧૮, શ્લો. ૨૦]

પૃથક્ત્વેન તુ યજ્ઞાનં, નાનાભાવાન્પૃથગ્વિધાન્ ।

યેત્તિ સર્વેષુ ભૂતેષુ, તન્જ્ઞાનં વિદ્ધિ રાજસમ્ ॥ ૨૧ ॥

વળી એક બીજાથી ભિન્ન જણાતાં સર્વગ્રાણીઓમાં સુખિપણા દુઃખિપણા આદિથી
એકબીજાથી ભિન્ન ધણા આત્માઓને ને જ્ઞાનવડે પુરુષ જણે છે, તે બેદજ્ઞાનને તું
રાજસ. જાણુ.

[અ. ૧૮, શ્લો. ૨૧]

યત્તુ કૃત્સ્નવદેકસ્મિન્, કાર્યે સકમદૈતુકમ્ ।

અતત્કાર્યવદત્ત્વં ચ, તત્ત્વામસમુદાહૃતમ્ ॥ ૨૨ ॥

વળી ને જ્ઞાન કોઈક દેહ કે મૂર્તિ આદિરૂપ કાર્યમાં પરિપૂર્ણ અર્થની પેઠે એટલે
આ દેહ કે મૂર્તિજ આત્મા કે ધ્વજ છે એવા ખોટા આગ્રહવાળું, વિચારવિનાશું, શાસ્ત્રના
આધાર વિનાશું, તથા અરૂપ છે, તે જ્ઞાનને જ્ઞાની પુરુષોએ તામસ કહ્યું છે.

[અ. ૧૮, શ્લો. ૨૨]

સુસ્ત

યત્તદમે વિષમિય, પરિણામેઽમૃતોપમમ્ ।

તત્સુક્ષ્મં સાત્ત્વિકં પ્રોક્તમાત્મયુદ્ધિમસાદજમ્ ॥ ૨૩ ॥

ને સમાધિસુખ અતિ પ્રયત્નવડે સાધ્ય હોવાથી આરંભમાં પ્રસિદ્ધ વિષની પેઠે દેહ
ઉપજવનારું છે, તથા ને સમાધિસુખ જ્ઞાનવૈરાગ્યના પરિપાકમાં અમૃતની પેઠે અત્યંત
પ્રીતિ ઉપજવનારું છે, અને ને સમાધિસુખ આત્માને વિષય કરનારી શુદ્ધિના રજોગુણ
તથા તમોગુણના દોષોથી રહિતચિત્તિથી ઉત્પન્ન થાય છે, તે સુખને યોગિપુરુષોએ
સાત્ત્વિકસુખ કહ્યું છે.

[અ. ૧૮, શ્લો. ૨૩]

વિષયેન્દ્રિયસંયોગાદ્, યત્તદમેઽમૃતોપમમ્ ।

પરિણામે વિષમિય, તત્સુક્ષ્મં રાજસં સ્મૃતમ્ ॥ ૨૮ ॥

ને સુખ વિષય અને ઇન્દ્રિયોના સંયોગથી ઉપજેલું છે, તથા ને સુખ મન ને
ઇન્દ્રિયોના સંયમાદિરૂપ ક્રોધના અભાવથી લોકતાપુરુષને આરંભમાં અમૃત સમીન છે, અને

જે સુખ ભોક્તાપુરુષને આ લોકનાં તથા પરલોકનાં દુઃખોની પ્રાપ્તિ કરનારું હોવાથી પરિણામે વિષજેવું છે, તે સ્ત્રી આદિના સંગથી ઉપજેલું વિષયસુખ વિદ્વાનોએ રાજસ કહેવું છે. [અ. ૧૮, શ્લો. ૩૮]

યદયે ચાતુર્થ્યે ચ, સુખં મોહનમાત્મનઃ ।

નિદ્રાલસ્યપ્રસાદત્થં, તત્તામલસુદાહતમ્ ॥ ૩૯ ॥

જે સુખ આરંભમાં તે પરિણામમાં પોતાની બુદ્ધિને અવિવેક ઉપજાવનારું છે, તથા જે સુખ નિદ્રા, આળસ અને કર્તવ્યવિષયના નિશ્ચયવિના કેવળ મનોરાજ્યમાત્રથી ઉત્પન્ન થયેલું છે, તે સુખ પંડિતોએ તામસ કહેલું છે.

[અ. ૧૮, શ્લો. ૩૯]

एक श्लोक

[લે. વિદ્યાર્થી હરગોવિંદ તુલસી જોષી-આનંદાશ્રમ]

धर्मो येन सुरक्षितोऽतिगहनो पृथ्व्यां प्रयत्नेन हि ।

दुर्ज्ञातं महतां पदं च सुखदं स्पष्टीकृतं देहिनाम् ।

तस्मान्मानुपसંघ संशृणु सुहृत् संयासि किं कापयम् ।

श्रीनाथस्य सुखावहाभयददं पादाब्जयुग्मं भज ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—હે મિત્રજનો! તમે અવળા માર્ગે શા મારે ગમન કરો છો? જરા

સાંભળો:—જેઓશ્રીએ ધણા પ્રયત્નથી ધર્મનું સંરક્ષણ કર્યું છે તથા જેઓશ્રીએ જીવેને દુઃખથી જાણી શકાય તેવા આનંદસ્વરૂપ અહાત્માને સ્પષ્ટ કર્યું છે તેવા સુખ અને અભય દેનારા શ્રીમન્નાથભગવાનના ચરણારવિંદનું સેવન કરો.

—:o:—

एक काव्य

[લે. શ્રી. અંબાલાલ તુલજરામ-જંબુસર]

શ્રીમન્નાથ પ્રભુકે, પ્રભુમે વારંવાર;

નામ લેત જેહિ, તમમિટે અઘ હોવત સખ છાર.

જિજ્ઞાસુ જનપર સદા સખ વિધિસે અનુકૂલ;

સ્વામી શ્રીમન્નાથજી, ગુરુ મિલે સુખમૂલ.

ગુરુ મિલે સુખમૂલ, કૃપા કીની અતિ ભારી;

દિયો આતમ ઉપદેશ, અવિદ્યા સકલ નિવારી.

કર શુભ ચિંતક મિત્ર; મિઠાયા સખકા ભ્રમ;

સ્વસ્વરૂપ સ્થિતિ પાય, અહો! કૃતકૃત્ય ભયે હ્રમ.

—:o:—

जय जय नाथ हरि

[લે. માણિક્યવર્મા-આનંદાશ્રમ]

જય જય જય જય નાથ જય જય નાથ હરિ;

જય જિહ્વે જય જય નાથ, જય જય નાથ હરિ.

ટક.

પ્રેમ દયાની દૃષ્ટિ જેનાં નેત્રોમાંથી થાય રે;
 ભક્તજનો લીંબતાં તેમાં, તાપ ત્રિવિધ ટળી જાય. જય જય. ૧
 તેજ અલૌકિક વદનકમલપર, વર્ણુ નવ વરણાય રે;
 શાંતિ તૃપ્તિની સીમા છે, નિર્વિકાર સદાય. જય જય. ૨
 ગંભીરતા વળી સાગર સરખી, મુખકમળે દરશાય રે;
 આનંદની ઉછળે છે છાળો, નિજજન તેમાં ન્હાય. જય જય. ૩
 વચનામૃતની મધુરતાથી, શ્રવણો તૃપ્ત ન થાય રે;
 સ્વાદ શું જાણે અખુધ તેનો, ભવમાં તે ભટકાય. જય જય. ૪
 સર્વગોની સુંદરતાથી, મુખ બને છે મન રે;
માણિક્યદૃષ્ટિ મીટ ન મારે, વારું તન મન ધન. જય જય. ૫

—:૦—

શ્રીસનત્સુજાતીયમ્

(શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન નવમા અંકના પૃષ્ઠ ૨૨૨થી)

અંગુષ્ઠમાત્રઃ પુરુષોઽન્તરાત્મા લિંગસ્ય યોગેન સંયાતિ નિત્યં ।

તમીશમીઢ્યમનુકલ્પમાદ્યં પश्यन्ति મૂઢા ન વિરાજમાનં ।

યોગિનસ્તં પ્રપश्यन्ति ભગવન્તં સનાતનં ॥ ૧૩ ॥

પુરુષ તેના જે પ્રચિદ્ધ રૂપમાં અહિં દેખાય છે તે તો તેના સ્થૂલ દેહનું રૂપ છે. તે તેનું ખરું પુરુષરૂપ નથી.

તેના તે સ્થૂલ દેહની અંતર તેનો એક બીજો સૂક્ષ્મ દેહ છે.

તથા તેના તે સૂક્ષ્મ દેહની અંતર તેનો એક ત્રીજો કારણ દેહ છે.

પુરુષનું ખરું પુરુષરૂપ તો તેના તે ત્રણે દેહોથી જુદું છે.

આ ત્રણે દેહો કોઈ તેના સ્વરૂપભૂત નથી.

તેના સ્વરૂપથી આ ત્રણે દેહો સર્વથા નિરાળા છે.

પણ તે પ્રત્યેકમાં પોતાપણની ભાવનાથી ત્રણે દેહો સાથે તે એકમેક યદને રહે છે.

તેથી પછી પુરુષ પોતે તથા તેના ત્રણે દેહો એમ જુદા જુદા ચાર પદાર્થો

છતાં તે સર્વે મળીને જાણે એકજ પદાર્થ હોય એવો તે દેખાય છે.

પુરુષના ત્રણ દેહોના કારણકોટિનો સૂક્ષ્મકોટિનો તથા સ્થૂલકોટિનો એમ ત્રણ કોટિના દેહોરૂપે જે ભેદ કહેલો છે તે ભેદનો મુખ્ય આધાર ઇન્દ્રિયગોચરતા ઉપર છે.

જે પદાર્થ સ્પષ્ટપણે ઇન્દ્રિયગોચર થવાની સ્થૂલતાવાળો હોય તે પદાર્થ માત્રનો સ્થૂલ કોટિમાં સમાવેશ થાય છે.

જે પદાર્થ અસ્પષ્ટપણે ઇન્દ્રિયગોચર થવા જેટલી સ્થૂલતાવાળો હોય તે પદાર્થ માત્રનો સૂક્ષ્મકોટિમાં સમાવેશ થાય છે.

તથા જે પદાર્થ ઇન્દ્રિયગોચર થવાની ગોચરતાવાળો છતાં અસ્પષ્ટપણે પણ ઇન્દ્રિય-

ગાયર થવા જેટલી સ્થૂલતાવાળો ન હોય તે પદાર્થ માત્રનો કારણકોટિમાં સમાવેશ થાય છે.

સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂલદેહના ઉપાદાનકારણભૂત હોવાથી પણ કારણકોટિના દેહ કારણદેહ કહેવાય છે.

પુરુષના સૂક્ષ્મદેહની યોગ્યતાને અનુસરતો ઉપરનો સ્થૂલદેહ તેને મળતો હોવાથી પણ પુરુષના ઉપરના સ્થૂલદેહની અપેક્ષાએ તેનો અંતરનો સૂક્ષ્મદેહ સૂક્ષ્મદેહ કહેવાય છે.

તથા પુરુષના અંતરના સૂક્ષ્મદેહની અપેક્ષાએ એજ કારણથી તેનો ઉપરનો સ્થૂલદેહ સ્થૂલદેહ કહેવાય છે.

પુરુષ થોતે તેના ખરા પુરુષરૂપમાં સ્વયંભૂ સ્વતંત્ર એકજ ને અદ્વિતીય છે. માયાવડે અનેક દેહોનું તથા સર્વે દેહોના ઉપાદાનકારણભૂત સૂક્ષ્મકોટિના તથા કારણકોટિના પદાર્થોનું સર્જન કરવાની શક્તિસંપન્ન છે.

થોતે સર્જન કરેલા સર્વે પદાર્થોમાં માયાવડે અનુપ્રવેશ કરીને તે તે પદાર્થોના રૂપને અનુરૂપ થઈ રહેનારો હોવાથી અનુકલ્પ કહેવાય એવો છે.

અને દેહ દેહપ્રતિ અનુપ્રવેશ કરીને તે તે દેહીરૂપે થઈ રહેલા સર્વે દેહી પુરુષોએ થોતથોતાના પુરુષાર્થની સિદ્ધિમાટે તેના સ્તવનનાં સ્તોત્રાવડે સ્તુતિ કરીને પ્રસન્ન કરવા યોગ્ય છે.

કારણકોટિના દેહના મુખ્ય બે ભેદ છે.

તે ભેદનો આધાર વિદ્યા અને અવિદ્યા ઉપર છે.

કારણકોટિના જે દેહમાં અનુપ્રવેશ કરવા છતાં થોતાના ખરા પુરુષરૂપની વિસ્મૃતિ ન થાય તે દેહ વિદ્યાત્મક કારણકોટિના દેહ કહેવાય.

અને કારણકોટિના જે દેહમાં અનુપ્રવેશ કરવાથી પુરુષ તેના ખરા પુરુષરૂપને ભૂલી જાય તે દેહ અવિદ્યાત્મક કારણકોટિના દેહ કહેવાય.

પુરુષ તેના ખરા પુરુષરૂપમાં ઇન્દ્રિયગાયર થવાની યોગ્યતાવાળો કે શક્યતાવાળો ન હોવાથી ઇન્દ્રિયગાયર થઈને અનેક રૂપોવડે વિવિધ વ્યવહારો કરવાની ઇચ્છાવડે સ્થૂલદેહપર્યંતના અનેક દેહોનું સર્જન કરી તેમને ધારણ કરે છે તથા તે દેહોવડે ઠંઠાઈને જાણે જુદા જુદા પુરુષો જુદા જુદા પુરુષોસાથે વિવિધ વ્યવહારો કરી રહેલા હોય એવું દશ્ય ઉભું કરે છે.

કારણકોટિના દેહોના અવાંતર અનેક ભેદો હોય છે તથા સૂક્ષ્મકોટિના દેહોનું ઉપાદાનકારણ કારણકોટિના દેહો હોવાથી સૂક્ષ્મકોટિના દેહોના પણ અવાંતર અનેક ભેદો હોય છે. કારણકોટિના દેહ ઇન્દ્રિયગાયર થવાની યોગ્યતાવાળો છતાં અસ્પષ્ટપણે પણ ઇન્દ્રિયગાયર થવાની સ્થૂલતાવાળો ન હોવાથી તે અસિંગ કહેવાય છે.

અને સૂક્ષ્મકોટિના દેહ અસ્પષ્ટપણે પણ ઇન્દ્રિયગાયર થવાની સ્થૂલતાવાળો હોવાથી તે સિંગદેહ કહેવાય છે.

સૂક્ષ્મકોટિના સિંગદેહ અસ્પષ્ટપણે પણ તેને ધારણ કરનારનેજ ગાયર થવાની

સ્થૂલતાવાળો હોય છે. તેને ધારણ કરનારથી ભિન્ન અન્ય અવિદ્યાત્મક દેહ-વાળાને તે અસ્પષ્ટપણે પણ ગોચર થવાની સ્થૂલતાવાળો નથી.

કારણદેહ તો તેને ધારણ કરનારને પણ અને અસ્પષ્ટપણે પણ ગોચર થવાની સ્થૂલતાવાળો નથી તો તેને ધારણ કરનારથી ભિન્ન અન્ય અવિદ્યાત્મક દેહવાળાને તે અસ્પષ્ટપણે પણ ગોચર થવાની સ્થૂલતાવાળો ન હોય એ સ્પષ્ટ છે.

સિંગદેહનું ઉપાદાનકારણ કારણદેહ છે.

એવી રીતે સ્થૂલદેહનું ઉપાદાનકારણ સિંગદેહ નથી.

સિંગદેહગત પુણ્યપાપના સંસ્કારને અનુરૂપ જે સ્થૂલદેહ પુરુષને મળે છે તે સ્થૂલદેહનું તરતનું ઉપાદાનકારણ તે દેહનાં માતાપિતાનાં રજં તથા વીર્ય હોય છે અને પરંપરાએ ઉપાદાનકારણ મહાભૂતો આદિ છે.

પુરુષના સ્થૂલદેહોના આકાર તથા પરિમાણમાં જન્મથી માંડીને મરણ પર્યંતમાં જે ફેરફારો થયા કરે છે તે તો સર્વને પ્રસિદ્ધ હોય છે.

સિંગદેહનો આકાર તથા પરિમાણ મુખ્યપણે અંગુઠાના આકાર તથા પરિમાણનાં હોય છે.

પણ સ્થૂલદેહને ધારણ કર્યા પછી સ્થૂલદેહના આકાર તથા પરિમાણને પામતો રહેવાની યોગ્યતા તથા શક્યતાવાળો હોય છે.

સ્થૂલદેહ ઇન્દ્રિયગોચરતા પૂરતી સ્થૂલતાવાળો હોવાથી પ્રસિદ્ધ જન્મ તથા મરણવાળો છે.

તે સ્થૂલદેહનાં જન્મમરણ દેખીને પુરુષનાં એ જન્મમરણ થાય છે એમ અવિદ્યાત્મક દેહવાળાને જણાય છે.

અરી રીતે એ જન્મમરણ સ્થૂલદેહનાંજ હોય છે.

એ જન્મમરણ પુરુષનાં નથી.

સ્થૂલદેહના મરણ પછી પણ પુરુષ તેના અંગુઠા જેવડા સિંગદેહમાં વિદ્યમાન હોય છે.

તથા તે સિંગદેહગત પરિપાકને પામેલા પુણ્યપાપના સંસ્કારના ભોગને યોગ્ય એવા બીજા સ્થૂલદેહને પાછો ધારણ કરે છે.

એમ જ્યાંસુધી સિંગદેહ વિદ્યમાન રહે ત્યાંસુધી એક પછી બીજા એમ સ્થૂલદેહોમાં સંસ્કારને વશવર્તી પુરુષ સંસરણ પામ્યા કરે છે પણ સ્થૂલદેહના મરણ માત્રથી પુરુષ સંસારથી મોકળો થતો નથી.

સિંગદેહનું ઉપાદાન કારણ કારણદેહ હોવાથી કારણદેહ વિદ્યમાન હોય ત્યાંસુધી સિંગદેહ પણ વિદ્યમાનજ રહે છે.

કારણદેહ વિદ્યાત્મક અને અવિદ્યાત્મક એમ બે પ્રકારનો છે તેમાંનો વિદ્યાત્મક કારણદેહ બંધનને ઉપજાવતો નહિ હોવાથી તેની નિવૃત્તિ માટે કોઈ વિશિષ્ટ પ્રયત્ન કરવાની અપેક્ષા નથી.

જે હેતુથી તે ઉપરિચિત થએલો હોય છે તે હેતુ શમતાં તે પણ આપોઆપ શમી રહે છે.

પણ અવિદ્યાત્મક કારણદેહ બંધનને ઉપજાવતો હોવાથી તેની વિદ્યા-

વે શિલાલેખો

[લેખક: શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

(૧)

॥ ૐ ॥

આનંદગુહા-કાશી.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા-નાથભગવાન્ [આનંદાશ્રમ-ખીલખા (કાશિવાસ)] આ આનંદગુહામાં વિક્રમ સંવત્ ૧૯૪૫ માં ફેટલાએક મહિના અને વિક્રમ સંવત્ ૧૯૪૬ માં પણ ફેટલાએક મહિના ગિરાજ્યા હતા.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ સં. ૧૯૪૫ નું ચાતુર્માસ્ય આ આનંદગુહામાં કર્યું હતું.

આ આનંદગુહામાં નિવાસ કરીને પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ અનંતાનંત અહાનંદ અનુભવ્યો અને પૂર્ણ શ્રોત્રિય અહાનિષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરી.

×

×

×

×

*

*

॥ ૐ ॥

મુચ્ચંદગુહા-જૂનાગઢ

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા-નાથ ભગવાન્ (આનંદાશ્રમ-ખીલખા) આ મુચ્ચંદ ગુહામાં વિક્રમ સંવત્ ૧૯૪૬ ના ચૈત્ર વદિ ૧૩ તેરશ શુરવારથી સં. ૧૯૪૭ ના કાર્તિક વદિ ૫ પાંચમ સોમવારમુધી ગિરાજ્યા હતા.

સં. ૧૯૪૬ ના ભાદ્રપદ સુદિ ૧૫ પૂર્ણિમાથી સં. ૧૯૪૭ ના કાર્તિક સુદિ ૧૫ પૂર્ણિમા મુધી (અધિક ભાદ્રપદ હોવાથી) ત્રણ માસ પર્યંત આ મુચ્ચંદ ગુહામાં એકાંત સેવન ને મૌનવ્રત ધારણ કરીને પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ નિર્વિકલ્પ સમાધિનો નિબ્બનંદ અનુભવ્યો.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીનું આચાર્યરૂપે પ્રથમ સામૂહિક મહાપૂજન આ મુચ્ચંદ ગુહામાં સં. ૧૯૪૬ ના આષાઢ સુદિ ૧૫, (પૂનમ-પૂર્ણિમા) શુરવારે થયું હતું.

સં. ૧૯૪૭ ના કાર્તિક સુદિ ૧૫ (પૂનમ) શુધવારે ખીજું મહાપૂજન પણ અહીં થયું હતું.

—:૦:—

પારમૈશ્વરી શક્તિ

[સંપ્રાલક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી]

કૃપાનાથ જૂનાગઢમાં ગિરાજ્યા હતા. ઊતારે અનંતવર્માલયમાં હતો.

જૂનાગઢને કૃપાનાથની પધરામણીનો લાલ અનેકવાર મળ્યો છે. જૂનાગઢ ગિરનારની જાયામાં છે: અને ગિરનાર ને ગિરનારની જાયાભૂમિ એ દેવભૂમિ ગણાય છે એટલે દેવીસંપત્તિ-વાળા આત્માઓનું ને મહાત્માઓનું એનીતરફ આકર્ષણ હોય એ સ્વાભાવિક છે.

અપ્રકટ મહાત્મારૂપે કૃપાનાથ ગિરનારમાં મસ્તલાવે વિચરેલા. પ્રકટ મહાત્મારૂપે ને આચાર્ય-રૂપે પણ કૃપાનાથને ગિરનારપર ને ગિરનારની પ્રદક્ષિણામાં પધરાવેલા.

જૂનાગઢની મુચ્ચંદગુહામાં કૃપાનાથ આકેક મહિના (ચાતુર્માસસહિત) ગિરાજ્યા: જૂનાગઢના રેલ્વેસ્ટેશનપાસે શ્રી. લાલજી વડીલના પ્લોટમાં પણ એક યોગાગું (ચાતુર્માસ) ગિરાજ્યા, જૂનાગઢના નવામ સાહેબના ખાનગી દારણારી શ્રી. અમરજીભાઈ (નાગર મુદસ્ય)

દર વર્ષે રમજન માસમાં કૃપાનાથને (જૂનાગઢમાં) ગણેશ કળિયામાં આવેલા પોતાના મહાનમાં પધરાનીને રિયત કરાવતા.

પાછળથી જૂનાગઢમાં કૃપાનાથનો ઊતારો અનંતધર્મસિંચમાં રહેતો.

ઉપદેશાર્થે પ્રવાસમાં કૃપાનાથનું વિચરતું થતું હારે જૂનાગઢને આગળ વા પાછળ ઘોડા ધણી દિવસોનો લાભ અવસ્ય મળતોઃ એ જૂનાગઢનું પુણ્યલાભ્ય હતું-જૂનાગઢની ધર્મસાવનાનું પુણ્યફલ હતું.

કૃપાનાથ પ્રતિ જૂનાગઢની ધાર્મિક પ્રજાનો પૂજ્યભાવ હતો એટલુંજ નહિ, પણ જૂનાગઢના રાજા-નવાજ રસુલખાનજીસાહેબ પણ પોતાના ખાનગી દારભારી થી, અમરજીભાઈદ્વારા કૃપાનાથને કૃત્તિશ કહેવરાવતા ને ભેટ ધરાવતા.

જૂનાગઢ રાજ્યમાં પણ એવો પ્રગંધ હતો કે જ્યારે જ્યારે કૃપાનાથ જૂનાગઢ પધારે હારે હારે બે ઘોડાની ગાડી ને સીંગરામ કૃપાનાથની સેવામાં હાજર રહે.

અહીં જે વખતની વાત લખાય છે તે વખતે આપાઠ માસ બેસી ગયો હતોઃ વરસાદના દિવસો હતા. કૃપાનાથના પ્રવાસની સમાપ્તિ થવાની હતીઃ કૃપાનાથ હવે જૂનાગઢથી સીધા ખીલખા (આનંદાશ્રમમાં) પધારવાના હતા.

તે વખતે જૂનાગઢથી ખીલખા જવામાટે એકજ ટ્રેન હતીઃ અને તે ટ્રેન અપારે ઉપદ્રવી હતી.

ખીલખા જવામાટેની પૂર્વતૈયારી થઈ ગઈ હતી... એવામાં મુશળધાર વરસાદ પડવા માંભો.

કૃપાનાથ તે વખતે અનંતધર્મસિંચના ઉપલા માઠમાં ગિરાજતા હતા.

વરસાદ પુષ્કળ પડતો હોવાથી કૃપાનાથને પ્રવાસમાં પરિશ્રમ પડી એમ ધારી તે દિવસે ખીલખા પધારવાનું મુલતવી રાખવા વિનંતિ કરવામાટે થી. પોપટલાલભાઈ વકીલ કૃપાનાથની સેવામાં ગયા.

આથી કૃપાનાથે પૂછ્યુંઃ-“વાહનમાટે વરદી અપાઈ ગઈ છે ?”

શ્રી. પોપટલાલભાઈએ કહ્યુંઃ “હા, હાઃ કૃપાનાથ !”

આથી કૃપાનાથે પ્રવાસના ક્રમમાં ફેરફાર કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી નહિ...અને... આપશ્રી મૌનસાવમાં રિયત થયા.

એવામાં સૌના આશ્ચર્યવચ્ચે મુશળધાર વરમતો વરમાદ સાવ બંધ થઈ ગયો.

પછી તો વિદાયવેળાનું કૃપાનાથનું ચંદનપુષ્પાદિવડે પૂજન થયું ને સૌને કૃપાનાથના વિદાયવેળાના સદુપદેશો તથા વ્યક્તિગત સાધનાભ્યાસમાટે આજ્ઞાઓ પણ મળી.

કૃપાનાથ રોયને પધાર્યા. ઘણા લાલિતો રોયનમુખી વળાવવા આંખ્યા હતા.

રિષ્ટર્થે કાવેલા સેકન્ડ ક્લાસના ઠપ્પામાં ગિરાજતાં ગિરાજતાં કૃપાનાથે રિમત દરીને થી. પોપટલાલભાઈને કહ્યુંઃ- “ક્રમ, હવે વરસાદને આવવાની રમ છે ને ?”

—પછી ગંભીરતાથી કૃપાનાથે આગળ ચલાવ્યુંઃ- “સામાન્ય મનુષ્યો પંચમહાભૂતોને વશ વર્તે છે...પરંતુ ...પંચમહાભૂતો મહાપુરુષને વશ વર્તે છે... !”

આ સાંભળી શ્રી. પોપટલાલભાઈ વિનમ્રતાને કૃપાનાથના ચરણરવિદમાં નમી પડ્યા.

ત્યાં તો જાણે કેમ કોઈએ બાંધ્યો હોય ને પછી છોડી મૂક્યો હોય એવી રીતે પુનઃ વરસાદ ખૂબ જોસથી પડવા લાગ્યો.

કૃપાનાથની ટ્રેન તો “સુરુરેવડી ને”ના જયથોષવચ્ચે ઉપડી ગઈ...અને...થો

સાથે છત્રી છતાં લીંબતા લીંબતા ને કૃપાનાથની પારમેશ્વરી શક્તિના અદ્ભુત દર્શન-
વડે આર્દ્ર થતા થતા શ્રી. પોપટલાલભાઈ પણ ઘરતરફ પાછા ફર્યા..... !

×   ×   ×   ×   ×   ×

જૂનાગઢમાં શ્રી. પોપટલાલભાઈ વકીલનાં પત્ની એક વખતે બહુ બીમાર પડી ગયાં
અંતઃકાળજેવી સ્થિતિ થઈ ગઈ.

આથી શ્રી. પોપટલાલભાઈ બહુ મુંઝાયા અને કૃપાનાથને આર્તહૃદયે એ આપત્તિમાંથી
ઉગારવામાંટે પ્રાર્થનાપત્ર લખ્યું.

કૃપાનાથ તે વખતે આનંદાશ્રમ(બીલખા)માં બિરાજતા હતા.

જૂનાગઢમાં શ્રી. પોપટલાલભાઈનાં અંતઃકાળ સ્થિતિમાં આવી પડેલાં પત્નીને ઘેરીને
સગાંસંબંધીઓ બેઠેલાં છે અને છેવટની બધી તૈયારી કરી રાખી છે ..... અને અહીં
આનંદાશ્રમ(બીલખા)માં શ્રી. પોપટલાલભાઈનું પ્રાર્થનાપત્ર પહોંચેલું છે તે કૃપાનાથ વાંચે
છે ને તુરત તેનું પ્રત્યુત્તર લખાવી નાંખે છે..... ને સાથે સાથે કૃપાનાં આંદોલનો
પણ પાઠવે છે.

તે સમય લગલગ પ્રારંભની પૂર્વ રાત્રિનો હશે.

હાલે બીલખા એકજ વખત સાંજે ટપાલ આવતી: એટલે સાયંરનાનસંધ્યાદિથી
પરવારીને દૂધફાહાર લીધા પછી કૃપાનાથે પ્રત્યુત્તર લખાવ્યું હશે.

કૃપાનાથની કૃપાનાં આંદોલનો આવીને શ્રી. પોપટલાલભાઈનાં પત્નીની અસાધ્યજેવી
જણાતી અસ્વસ્થતાના આણુઓને શમાવી દે છે...એટલે...તુરત તેમને વળતરલાવ ને શાંતિ
જણાય છે અને હાં પ્રતીક્ષા કરતાં બેઠેલાં સૌને પણ આશા બંધાય છે ને આનંદ અનુભવાય છે.

બીજે દિવસે તો આંદોં એવાં એ સાવ સાળાં થઈ જાય છે અને શ્રી. પોપટલાઈને
કૃપાનાથનું કૃપાપત્ર-આજ્ઞાપત્ર મળે છે કે:—

“...તમારા ઘરમાં શાંતિ થઈ ગઈ હશે (તમારાં પત્નીને સારું થઈ ગયું હશે)
...અને...તમને અગાઉ આપેલા મુહૂર્ત પ્રમાણે તમારે અહીં (આનંદાશ્રમ-બીલખા)
ચણોપવીત ધારણ કરવા આવવાનું છે...”

“ઋષીણાં પુનરાચાનાં વાચમર્ષોઽનુધાવતિ” આ સૂત્રને ચરિતાર્થ કરતું કૃપાનાથનું
પત્ર વાંચીને શ્રી. પોપટલાઈને કૃપાનાથની પારમેશ્વરીશક્તિનું લાન થતાં કૃપાનાથપ્રતિ
અનહદ શ્રદ્ધાલક્ષિત પ્રકટે છે.

એ શ્રદ્ધાલક્ષિત એટલાં બધાં દૃઢમૂલ થઈ ગયાં છે કે ન્યારે ન્યારે કૃપાનાથનો
આ કૃપાપ્રસંગ સંભારીને કહે છે હારે હારે શ્રી. પોપટલાઈ ભાવભીના ને અશ્રુભીના
થઈ જાય છે.

પછી તો કૃપાનાથની આજ્ઞાપ્રમાણે સં. ૧૯૭૪ની વસંતપંચમીનું પોતાને ચણોપવીત
ધારણ કરવાનું-જૈનમાંથી દ્વિજ થવાનું મુહૂર્ત સાંચવવા સહકુટુંબ શ્રી. પોપટલાઈ આનંદાશ્રમ-
બીલખા આવે છે.

શ્રી. પોપટલાઈ ને તેમનાં પત્ની ને બાળકો આનંદાશ્રમ-(બીલખા)માં આવીને કૃપાનાથનાં
ચરણારવિંદમાં પ્રણામ કરે છે હારે કૃપાનાથ હસ્તક્રમણવડે આશીર્વાદ આપીને સ્મિત કરત
થકા મર્મવચન વહે છે:—

“હમ મરવાને કેટલીવાર હતી ?...” આપશ્રીની પારમેશ્વરી શક્તિનું અમરણ્ય આપતું કૃપાનાથનું આ રહસ્યવચન સાંભળીને શ્રી. ખેમટલાઈ ને તેમનાં પત્ની હાથ ભેડીને ગળગળાં થઈ જાય છે.....કાંઈ ખોટી શકતાં નથી.....ને.....સણસર કોઈ અચિંત્ય અજ્ઞાનમાં સ્થંભી જાય છે.....!

—[•]—

મદાલસા

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગાફલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]
(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૩૭થી)

અનુજ્ઞાં ચ તતઃ પ્રાપ્ય યતવાક્રુકાયમાનસઃ ।

સતિલેન તતોઽગ્નેન પિણ્ડાન્ સર્વેણ પુનઃક ।

પિતૃનુદિશ્ય દર્ભેષુ દદ્યાદુચ્છિદ્ધસન્નિધૌ ॥

પછી તેમની અનુમતિ મેળવીને, પોતાનાં વાણી કાયા તથા મનને વશ વર્તાવીને, હે મહાત્મા પુત્ર ! તેમના ઉચ્છિદ્ધ આગળ, રાધેલા સઘળા પદાર્થોમાં તલ મેળવીને પિતૃઓને ઉદ્દેશીને, દ્વોઉપર પિડા દેવા.

પિતૃતીર્થેન તોયં ચ દદ્યાત્તેન સમાદિતઃ ।

પિતૃન્ સંચિન્ત્ય તદ્વક્ત્વા યજમાનો નૃપાત્મજ ॥

અને હે રાજપુત્ર ! પિતૃઓનું ચિંતન કરીને, તેમના પ્રતિના લક્ષિતભાવપૂર્વક, યજમાન ગૃહસ્થે પિતૃતીર્થવડે, મનને તેમની અભિમુખ ગાખીને, જળપણુ દેવું.

તદ્વન્માતામહાનાં ચ દદ્યાત્ પિણ્ડાન્ યથાવિધિ ।

ગન્ધમાલ્યાદિસંયુક્તાન્ દદ્યાદાચમનં તતઃ ॥

તેની પેઠે ગંધમાલા આદિ સહવર્તમાન પિડા માતામહોને પણ યથાવિધિ દેવા, તથા પછી આચમન પણ દેવું.

દત્ત્વા ચ દક્ષિણાં શક્ત્યા સુસ્વધાસ્તિત્વતિ તાન્ ષદેત્ ।

તૈશ્ચ તુષ્ટૈસ્તથેત્યુક્ત્વા વાચયેદ્ વૈશ્વદૈવિકાન્ ॥

શક્તિપ્રમાણે દક્ષિણા આપીને ‘સુસ્વધા યાઓ’ એમ તેમના પ્રતિ નમ્રભાવે માગવું. સંતુષ્ટ થયેલા તેમણે પણ તેમ કહેથી એટલે ‘સુસ્વધા-યથું’ એમ કહેથી પછી વૈશ્વદેવના સાક્ષણોપાસે આ પ્રમાણે આશીર્વાચન કરાવવું.

પ્રીયંતામિતિ ભદ્રં ચો વિશ્વેદેવા હતીર્યેત્ ।

તથેતિચોક્તે તૈર્વિષ્ણે પ્રાર્થનીયાસ્તદાશિપઃ ॥

હે વિશ્વદેવા ! આપ પ્રસન્ન થાઓ આપને ભદ્ર સાંપડે! એમ તેમનાપ્રતિ યજમાન ગૃહસ્થે કહેવું.

તે વિપ્રોએ પણ અમને ભદ્ર સાંપડેલું છે અમે પ્રસન્ન થયા છીએ એમ કહીને તે યજમાન ગૃહસ્થને માટે આશિષોની પ્રાર્થના કરવી.

વિસર્જયેત્ પ્રિયાણ્યુક્ત્વા પ્રણિપત્ય ચ ભક્તિઃ ॥

આદ્યારમણુગચ્છેઽ આગચ્છેઽણુમોદિતઃ ॥

માટે લહી લહી આપના લહાવા રે,
 દેશું ચિત્તમાં એ સંસ્કારો રહાવા રે.
 એમ વિચારો કરી ઘણા, પ્રભુ પધારજો લહી ભાત;
 અમે આપ વિશ્વેશનાં, એ વાત કરો વિખ્યાત.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[કાગણ માસ]

મુખ્યભેદ:—શ. ૧૮-૪-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી. શ. ૩૦૦-૦-૦ એક ભક્તજન. ડા. શ્રી. દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-ખાંટવા. આ શ.ના બ્યાજમાંથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની સેવામાં દર વર્ષે કાગણ સુદિ ૫ મે થાળ ધરાવવા નિમિત્તે. શ. ૩૦-૦-૦ મુંબઈમાં પારસીબંધુઓ આદિ તરફથી પૂજનભેટના. શ. ૧૧-૫-૦ ડા. જમનાદાસ રામજી ચંદારણા-ખડીયા. શ. ૧૫-૦-૦ પૂ. ધ. શ્રીઆત્મપ્રકાશજી-ખખરલા.

લઘુરુદ્ધ અને રુદ્રાભિષેક: શ્રી. જમનાદાસ-પરમાણંદદાસ-પોરબંદર શ્રી. રમણિકરાય ભોજાનાથ-ઉજ્જૈન. ખેન લીલાવતી-ગોરધનદાસ-મુંબઈ. શ્રીમતી બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા. શ્રી. શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી-આનંદાશ્રમ-ખીલખા.

ભોજન:—બહેન ગુલાબબાઈ-મુંબઈ. શેઠ હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ-જૂનાગઢ. શ્રીમતી બાબી આણુબા-કાશ. શ્રીમતી બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા. શ્રી કૃષ્ણદાસ-શ્યામજી-કરાંચી.

થાળ:—શ્રી. રમણિકલાલ ભોજાનાથ-ઉજ્જૈન. શ્રી. દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-ખાંટવા. શ્રી. મોરારજી આધવજી ખીલખા. શ્રી. રતિલાલ મહાશંકર રાવળ-ભાવનગર [ચાર થાળ]. ડા. શ્રી. ભાર્ગવશંકર ધનુજ દવે. શ્રીમતી સાકરબહેન-કરાંચી. બહેન લીલાવતી ગોરધનદાસ-મુંબઈ [પાંચ થાળ]. સૌ. ખેન મોંઘીખેન-મુંબઈ. સૌ. મણિબાઈ-મુંબઈ. વકીલ મૂળશંકર કાનજી-ખીલખા. શ્રી. નાથલાલ ખીમજી-માંગરોળ. શ્રી. જીવરાજ રામજી-જૂનાગઢ. શ્રી. કરશનદાસ હરજી-જૂનાગઢ. શ્રી. મૂળજી માધવજી જોશી-મુંબઈ [બે થાળ]. શ્રી. મનવંતરાય કરશનજી ઓઝા-ઊધના. આહરે હીરા દાના-ભીડોરા. શ્રી. હરજી ટીડા-જૂનાગઢ. શ્રી. શંકરલાલ લખમશી-રાજકોટ. ચિ. જગદીશનાં લગ્નનિમિત્તે, શ્રી. બટુકરાય વસંતરાય-પાટણ. શ્રી. કેશવલાલ આશારામ ખાંધા-[ચાર થાળ]. શ્રી. જયશંકર મયારામ લદ્દ-મેદરડા [બે થાળ]. શ્રી. અનોપસંગ કાલાઈ-પખાજણ. શ્રી. દયાળાસહજ લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ [બે થાળ].

અખંડદીપક:—શ. ૦-૪-૦ શ્રી. જમનાદાસ પરમાણંદદાસ-પોરબંદર. શ. ૦-૪-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-ખાંટવા. શ. ૦-૪-૦ ખેન સાકરબાઈ-કરાંચી. શ. ૦-૪-૦ શ્રી. કર્ણાશંકર ગોરીશંકર વ્યાસ-ભાણવડ. શ. ૦-૧૨-૦ શ્રી. જીવરાજ રામજી-જૂનાગઢ. શ. ૨-૮-૦ શ્રી. મૂળજી માધવજી જોશી-મુંબઈ. શ. ૦-૮-૦ શ્રી. મનવંતરાય કરશનજી ઓઝા-ઊધના. શ. ૦-૧૨-૦ શ્રી. બટુકરાય વસંતરાય-પાટણ. શ. ૦-૮-૦ શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. શ. ૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી. શ્રી. અમરસિંહ નથુસિંહ-ચાવડતરફથી એક મધનો શીશો તથા એક ચણના કારનો શીશો શ્રીપ્રભુસેવામાં અર્પણ થયા છે.

માંડળમાં ધૂળેટીના દિવસે લાંના બંધુઓએ પૂજ્યપાદશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું. **લીંબુડા આનંદાશ્રમ:**—અહીંના આશ્રમમાં શ્રીમહાશિવરાત્રિના દિવસે પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથ-મહેશ્વરનું પોડશોપચાર વિધિથી પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. સૌ સત્સંગી બંધુબહેનોએ લાલ લીધો હતો. પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનના જીવનચરિતામૃતમાંથી થોડું વાચન થયું હતું. લજનધૂન થયાં હતાં; સૌને ચરણામૃતપ્રસાદ અપાયાં હતાં.

દર વર્ષે પ્રમાણે શ્રીઆનંદાશ્રમ ખીલખામાં જૂનાગઢવાળા શ્રી. હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ તરફથી અર્પણ થયેલી રકમના બ્યાજમાંથી પાણીનું પરબ ચાલુ થયું છે.

સનાતનધર્મના શિક્ષણની યોજના

—*—

ગુજરાતી અંગ્રીજીશાળાના જે હિંદુ શિક્ષકો તથા ટ્રેનિંગ કોલેજના હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ ધર્મના ઉચ્ચ તરતોને જાણી, ઈશ્વરને ઝોળખવા પ્રયત્ન કરી, જીવનમાં સાચી શાંતિનો અનુભવ કરવા ઇચ્છતા હોય તથા પોતાના વિદ્યાર્થીઓને પોને પ્રાપ્ત કરેલા ધાર્મિક જ્ઞાનનો લાભ આપી, તેઓને ધર્મનીતિને માર્ગે દોરવા ઇચ્છતા હોય તેમને માટે ખીલખા (શાહ્યાવાડ) આનંદાશ્રમમાં પ્રતિવર્ષ શિયાળાની ને જાનાળાની રજના સમયમાં ધાર્મિક શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. એ પ્રમાણે આ જાનાળાની રજમાં પણ ધાર્મિક શિક્ષણ આપાશે.

એ રજના દિવસોમાં સંખ્યા, દેવપૂજન આદિ નિસર્કર્મ, આસનપ્રાણાયામાદિ યોગનાં સાધનો અને ભક્તિ, જ્ઞાન તથા યોગના લગવડગીતાદિ ગ્રંથોનું યથાધિકાર શિક્ષણ આપવામાં આવે છે.

આ યોજનાનો લાભ લેવા આવનાર પુરુષમાં દુર્વ્યસનોનો અભાવ, સરલતા, શ્રદ્ધા, માતાપિતા પ્રતિ ભક્તિભાવ, શુરભક્તિ ને પોતે શિષ્યેલ વિદ્યાનો લાભ પોતાના શિષ્યોને આપવાની ઉત્કંઠા એ શુભ શુભો ખલુધા હોવા જોઈએ વા તેમાં અભિરૂચિ હોવી જોઈએ.

આવવા ઇચ્છનારે ઝોળામાં ઝોળાં દર દિવસ તો રહેલુંજ પડશે. પ્રતિવર્ષ આવો લાભ અમુક સંખ્યાને મળશે.

ધાર્મિક શિક્ષણનો લાભ લેવા આવનારને જોજન, પાગલણ, દીવાજતી તથા રહેવાની સગવડ શ્રીઆનંદાશ્રમતરૂઢી કાંઈ પણ દ્રવ્ય લીધાવિના કરી આપવામાં આવશે.

આવવા ઇચ્છનારે નીચેના શરનામે જવાખી પત્તાથી આગળથી પૂછીને આવવું.

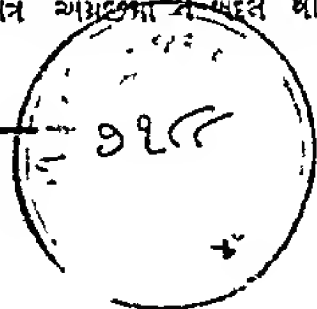
મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીઓ
આનંદાશ્રમ-ખીલખા (શાહ્યાવાડ.)

—:૦:—

સુધારો:—ગયા ક્ષાશુનના અંકમાં ક્ષલવાદના લેખમાં છેલ્લા પેરાની છેલ્લી લીટીમાં “આપ ભગવાનના તત્ત્વમૂત સ્વરૂપ શોધી અવરજાન કરી રહી કૃતાર્થ થાય છે” એમ જખાયું છે તેને ખદલે “આપભગવાનના તત્ત્વમૂત સ્વરૂપને શોધી તેમાં અવરજાન કરી રહી કૃતાર્થ થાય છે” એમ વાંચવું જોઈએ.

સુધારો:—ગત અંક-પૃષ્ઠ ૨૪૮-પુસ્તક પ્રચાર:-શ. પગુ શ્રી. શુભવંતસિંહ જલમસિંહ કાકાર-મુંગધવાળા તરૂઢી “પત્રકલ્પ મંચરી” નું ખીલખું પત્ર અંગ્રીજીમાં ને ખદલે શ્રીસદુપદેશ દિવાકર-કુર્દુ કિરણ જખવવા નિમિત્તે એમ વાંચવું.

—[*]—

સને ૧૯૪૩ તા. ૨૫ એપ્રિલ

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો
પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચકોટિની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત
પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા
છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું
પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ
પૂજા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કથિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiawar-India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

બી. કૃપાનાથ નાથ

જા. ૩૩૫/ બાઈલ લાઈવેડ

કોચિન તિરુ

સ્વાસ કરવાજેવું

કાગળ કરતાં આરસ વધારે ટકે છે અને ફોટોગ્રાફ કરતાં આરસની પ્રતિમા વધારે ટકે છે.

કાગળનાં પુસ્તકો કરતાં આરસના શિલાલેખો વર્ષોના વર્ષોસુધી ટકી રહે છે અને કાગળ ઉપરના ફોટોગ્રાફો તથા કપડા ઉપરના આઈલેપેઈન્ટીંગો કરતાં આરસ પથ્થરની પ્રતિમાઓ વર્ષોના વર્ષોસુધી ટકી રહે છે.

આગ લાગે તો પુસ્તકો ને ફોટોગ્રાફો બળીને ભસ્મીભૂત થઈ જાય છે, જળપ્રલય કે અતિવૃષ્ટિમાં પલળીને પિડાજેવાં થઈ જાય છે, ધરતીકંપમાં જમીનમાં દટાઈ જાય તો માટીભેળાં માટી થઈ જાય છે, ભેજવાળા હવા લાગે તો ખગડી જાય છે ને ઉઘેઈ લાગે તો ખવાઈ જાય છે.

આવી રીતે કાગળનાં પુસ્તકોની ને ફોટોગ્રાફોની છે. પરંતુ, આરસના શિલાલેખો ને આરસની પ્રતિમાઓ ઉપર જણાવેલા ઉપાતોમાં ને ઉપદ્રવોમાં પણ ટકી રહે એવો પ્રબળ સંભવ છે. દાખલા તરીકે, અશોકના શિલાલેખો વર્ષોથી હજુ ઉભા છે અને વર્ષોથી દટાઈ ગયેલા શિલાલેખો ને પાપાણની પ્રતિમાઓ ભૂમિમાંથી હાલ પણ મળી આવે છે.

આથી આપણા નાથપ્રભુનો જીવનસંદેશ ને સદુપદેશ આરસમાં કોતરાઈ જવો જોઈએ અને નાથપ્રભુની આરસની પ્રતિમાઓ (લિંગ લિંગ પ્રસંગની ને પ્રકારની) તૈયાર થવી જોઈએ.

આ પ્રમાણે કરવું એ આપણો-પ્રત્યેક ગુરુબંધુનો ને ગુરુબહેનનો-ધર્મ છે અને આપણે પ્રત્યેક આ ધર્મનું શીઘ્ર પાલન કરવાનું છે.

આપણી પ્રત્યેકની દાનની ભાવના આ અત્યંત જરૂરના કાર્યની દિશાતરફ વાળવી જોઈએ-આ કાર્યતરફ વળીએ તો આપણે એટલાં બધાં છીએ કે આ કાર્ય આપણામાટે જરાય કઠિન નથી.

આપણા નાથપ્રભુમાટે આપણે સૌ આટલું અવશ્ય કરીએ...વિશેષ વિશેષ કરીને કૃતકૃત્ય થઈએ...!

જયનાથ !

વર્ષ ૧૧ મુ

વૈશાખ

અક ૧૨ મો

વિત ૧૯૯૯

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

વાર્ષિક લવાજમ

પોસ્ટેજ સાથે

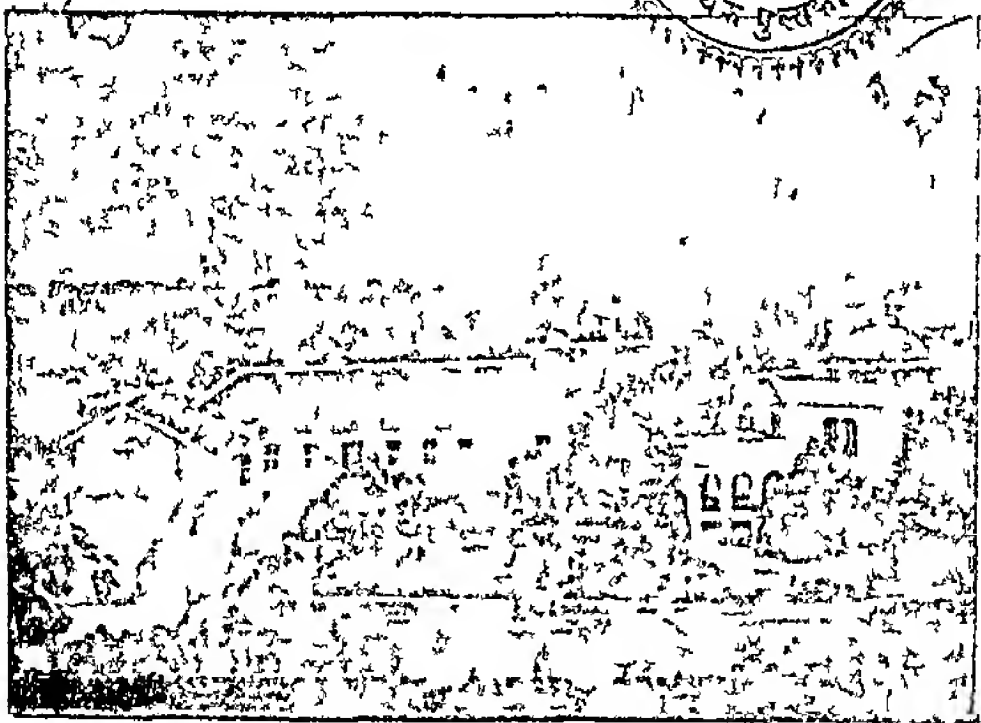
રૂ. ૧-૦-૦

આનંદાશ્રમ

પરમાટે
શ્રીઆનંદાશ્રમ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

આનંદાશ્રમ એપઃ કલો જનાનાં સ્વધર્મસંદેશા ।

વિરાજતે પરમાત્મા સદ્ગુરનાથસ્વરૂપતો યત ॥

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ના સ્વરૂપથી કલિયુગને વિષે જનતાને સ્વધર્મનો સંદેશ આપ્યા કરનારા પરમાત્મા, આનંદમય એવા જે આશ્રમમાં વિરાજે છે તે આ આનંદાશ્રમ છે

આવતી આપાઠી પૂર્ણિમાએ શ્રીઉપદેશઅંધાવલિના અંક ૧૦૩ એકસો-ત્રણમા બહાર પડશે. તેના પ્રકાશક શ્રી. જયંતિલાલ ગોકુલદાસ ચંદારાણા (વરતેજ) થયા છે. તે પછીના શ્રીઉપદેશઅંધાવલિના અંકોના પ્રકાશનમાટે પૈતાનાં નામ નોંધાવવાની જેમની ઇચ્છા હોય તેમણે શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, પા. બીલખા-કાઠિયાવાડને લખી જણાવવું.

—[*]—

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માની આરતી.	૨૬૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૬૬
૩	શ્રીસનત્સુભતીયમ્.	૨૬૭
૪	ભક્તગીત.	૨૭૦
૫	મદાલસા.	૨૭૦
૬	શ્રીયાતુવલ્ક્યસ્મૃતિ.	૨૭૧
૭	સાક્ષવાદ.	૨૭૩
૮	નાથપ્રભુનો છેલ્લો પ્રવાસ.	૨૭૪
૯	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૭૫

જાણી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા. "

શ્રી ભગવતસિંહજી મલેકિટ્ક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ
માલિક, મુદ્રક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ, ગોંડલ

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

અર્થ:-આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ડાઘથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૧ મું]

સંવત ૧૯૯૯-વૈશાખ

[અંક ૧૨

શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માની આરતી

જય યોગીન્દ્ર નાથ, જય હરજીસિંધો !
જય શરણાગતપાલક, ભવપીડિતખંધો ॥ જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૧ ॥
ગુણાતીતગુણવંત, વાડ્મનસાતીતમ ।
નિરાકારસાકાર, નિગમાગમસારમ ॥ જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૨ ॥
બ્રહ્માનંદવિહાર, મોહતિમિરમિહિરમ ।
કારુણ્યાબ્ધિમપાર, સેવકમંદારમ ॥ જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૩ ॥
શાંતાકૃતિમતિવિમલ, બ્રહ્મપદે લીનમ ।
ભૂયો નૌમિ કૃપાધુ, મંગલકરશીલમ । જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૪ ॥
લીલાવિમલરૂપ, લક્ષ્મણનાલીલમ ।
જ્ઞાનયોગવિખ્યાત, વિદ્યાવિભવેશમ ॥ જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૫ ॥
ભવજલધૌ મગ્નાનાં, નિર્ભયદંડપોતમ ।
શ્રીસદ્ગુરુવરનાથ, વંદે સતતમહમ ॥ જય નાથ ! જય નાથ ! ॥ ૬ ॥

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

નિત્ય સૂક્ષ્મદષ્ટિયે પોતાના હૃદયનું અવલોકન કરી જે તેને વિશુદ્ધ કરવ
ધારતો હોય તેણે સતત સત્ત્વગુણના ધર્મેને, રજોગુણના ધર્મેને તથા તમોગુણના
ધર્મેને પૂરી રીતે ઓળખી તેમાંથી પ્રથમ તમોગુણના ધર્મેને તથા રજોગુણના
ધર્મેને બહાલીત કરવામાટે પોતાના સામર્થ્યપ્રમાણે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન લાગણી
રાખીને કરવો જોઈએ. સદાબ્રહ્મવાળા દીર્ઘકાલના પ્રયત્નથીજ આ કામ સિદ્ધ
થાય છે, અદ્વૈતકાલના સાધારણ પ્રયત્નથી આ કામ સિદ્ધ થઈ શકતું નથી.

સુમુશુએ પોતાના અસંગ, અવિકારી ને સન્નિવૃત્તાનંદધન સ્વરૂપને સમજવામાટે
ને તે સ્વરૂપમાં પોતાના મનને સુસ્થિર કરવામાટે પરમાદરથી બહુ પ્રયત્ન
કરવો જોઈએ. તેણે પોતાના મનને માયિક પદાર્થોમાં ને માયિક પ્રસંગોમાં
લક્ષ્ય ના દેવું જોઈએ.

શ્રદ્ધાલુ સુમુશુએ અત્તવસ્ત્રાદિનું ચિંતન નહિ કરતાં ઉમંગથી આત્માથી
અલિપ્ત બ્રહ્મનું ચિંતન કરવું જોઈએ તેણે અત્તવસ્ત્રાદિનો ભાર પોતાના
પ્રારબ્ધકર્મપર મૂકી સદા નિશ્ચિત રહેવું જોઈએ.

સુમુશુએ ભક્તિશાસ્ત્ર યોગશાસ્ત્ર ને વેદાંતશાસ્ત્રના ગ્રંથોમાંથી પોતાનાથી
લક્ષ્ય શકાય એવા ગ્રંથો શ્રદ્ધાપ્રોતિથી વાંચવા જોઈએ, તેનો પોતાને ઉપયોગી
હોય એવો ભાગ સ્મરણમાં રાખવો જોઈએ, અને તેમાંથી પોતાને જેવું-
અનુસરવાયોગ્ય જણાય તેટલાનું તેણે ભારપૂર્વક અનુસરણ કરવું જોઈએ.
જીવનની પ્રત્યેક પલને તેણે મહામૂલ્યવાળી ગણી સર્વદા સમયનો ઘણામાં
ઘણો સારો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. અવકાશના સમયમાં પોતાના બુદ્ધિબલાનુસાર
જિજ્ઞાસુઓને સન્માર્ગે ચઢાવવાનો પ્રયત્ન પણ તેણે નિઃસ્પૃહબુદ્ધિવડે કરવો
જોઈએ.

અંતઃકરણને ઉંચી કક્ષાઉપર લઈ જવાનો ઘણામાં ઘણા આગ્રહથી
પ્રયત્ન કર્યા વિના તે ઉંચી કક્ષાપર જઈ શકતું નથી, ને તેથી તે જીવને
સુખાનુભવ કરાવવાને બદલે નિર્થક દુઃખાનુભવ કરાવ્યા કરે છે. આમ થવામાં
તે મનુષ્યના યોગ્ય પુરુષપ્રયત્નનો અભાવ એજ હેતુ છે, અન્ય હેતુ નથી.

આસન, પ્રાણાયામ ને ધારણાના અભ્યાસનો પરિપાક થયે અંતઃકરણ
વધારે શુદ્ધ, વધારે સ્થિર અને વધારે સુખાનુભવવાળું થતું જશે.

ત્રણ ગુણોની સામ્યાવસ્થાને પ્રધાન અથવા પ્રકૃતિ કહેવામાં આવે છે.
તેમાંથી માયા ને અવિદ્યાની ઉત્પત્તિ થાય છે. તે માયા ઈશ્વરનો ઉપાધિ
ગણાય છે, ને અવિદ્યા જીવનો ઉપાધિ ગણાય છે. તે માયા શુદ્ધસત્ત્વગુણરૂપ
ને અવિદ્યા મલિનસત્ત્વગુણરૂપ છે. આ શાસ્ત્રીય પ્રક્રિયા છે. કોઈ ઠેકાણે
પ્રકૃતિને માયા કહી હોય ત્યાં તે ઉપર જણાવેલી પ્રકૃતિ નહિ પણ તે
પ્રકૃતિમાંથી ઉપજેલી માયા છે એમ સમજવું. પ્રધાન, પ્રકૃતિ, માયા, અવિદ્યા,
અજ્ઞાન ને શક્તિ એ સર્વ જડ વસ્તુઓના મૂલકારણનાં નામો છે. તે વસ્તુ

જ્યારે કાર્યોન્મુખ ન હોય ત્યારે પ્રધાન, તે તમોગુણપ્રધાન થઈ કાર્યોન્મુખ થાય ત્યારે પ્રકૃતિ, તે જ્યારે શુદ્ધસત્ત્વગુણવડે ઈશ્વરના ઉપાધિરૂપ થાય ત્યારે માયા ને જ્યારે મલિનસત્ત્વગુણરૂપે જીવોના ઉપાધિરૂપ થાય ત્યારે અવિદ્યા વા અજ્ઞાન કહેવાય છે. [ચાહુ]

—[*]—
શ્રીસનત્સુજાતીયમ્
 (શ્રીશાંકરભાષ્યસમેત)

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૫૭થી)

ગૃહન્તિ સર્પાં ઇવ ગૃહ્વરેષુ ક્ષયં નીત્વા સ્થેન વૃત્તેન મર્ત્યાન્ ।

તે વિપ્રમુહ્યન્તિ જના વિમૂઢાસ્તૈર્દત્તા મોગા મોહયન્તે ભવાય ।

યોગિનસ્તં પ્રપશ્યન્તિ મગવન્તં સનાતનં ॥ ૧૪ ॥

લાગ આવે ત્યારે મનુષ્યોને હસીને પોતાના વિષનો તેમને વિષે સંચાર કરી તેમનું મોત નીપજાવવું અને એમ કરીને મનુષ્યોનો ખની શકે તેટલો ક્ષય કરવો એ સર્પોનું જાણે એક સ્વાભાવિક વૃત્ત છે.

સર્પોના આ સ્વાભાવિક વૃત્તની મનુષ્યોને પણ જાણ છે તેથી મનુષ્યો દેખીપેખીને તો સર્પોને હસવા દે નહિ ઊલટા તેમને હણી નાખે મનુષ્યોના આ ચેષ્ટિતની સર્પોને પણ જાણ છે તેથી સર્પો જ્યારે મનુષ્યોને હસે છે ત્યારે તેઓ મનુષ્યો જુએ જાણે એમ પ્રસિદ્ધ રીતે હસતા નથી પણ મનુષ્યો પોતાને જોઈ જાણી ન શકે ને પોતે તેમને હસવાના પોતાના કાર્દની સિદ્ધિ કરી શકે એવો લાગ દેખે ત્યારેજ તેઓ મનુષ્યોને હસે છે.

અને હસવાને સમયે એકાએક દરમાંથી બહાર નીકળી હસીને તુરત પાછા દરમાં એવી ઝડપથી પેસી જાય છે કે દરમાં ગૂઢ રહેલા તેમને પછી મનુષ્યો જોઈ જાણી શકતા નથી.

તેથી તો એ હા સર્પોના હશે ઉદરનો હશે કે અન્ય કોઈ તેવા જંતુનો હશે એમ કવચિત્ મનુષ્યો વિમાસણમાં પડે છે. મનુષ્યોને સાંપડેલી શ્રોત્ર સ્વચ્છા ચક્ષુ રસના ને ઘ્રાણ એ પાંચ ઈન્દ્રિયો પણ મનુષ્યોના સ્વાભાવિક ગતુભૂત સર્પોની ઉપમાને યોગ્ય છે.

તેઓ પોતપોતાના અનુકૂલ ભોગો પોતેજ ભોગવે છે છતાં તે ભોગોને મનુષ્યોને વિષે એવો અધ્યારોપ કરે છે કે વસ્તુસ્થિતિને જાણવામાં પ્રમાદી મનુષ્યો તો તે તે ભોગો પોતેજ ભોગવે છે એમ માનતા થાય છે.

લાગ મનુષ્યો સર્પો જેમ મનુષ્યોને હસીને પોતાના વિષનો મનુષ્યોને વિષે સંચાર કરી તેમનું મોત નીપજાવે છે તેમ આ ઈન્દ્રિયો પણ પ્રસંગ પડે વા અનુકૂળ સામગ્રીના સંયોગે મનુષ્યોને એવી હસે છે એટલે પોતાને વિષે મનુષ્યોની એવી એકતા ઉપજાવે છે કે પોતાના અનુકૂળ ભોગો ભોગવવાની

ઇંદ્રિયોની તીવ્ર ઇચ્છારૂપ વિષનો મનુષ્યને વિષે પૂરો સંચાર થઇ જાય છે તથા તેથી પછી મનુષ્યો તે તે ભોગો મેળવી ભોગવવા પાછળ ગાંડાધેસા થઇને ગમે તેવા પ્રયત્ન અને પરિશ્રમ કરે છે.

સર્પો ડસીને જેમ દરમાં સંતાઈ જાય છે તેમ ઇંદ્રિયો પણ મનુષ્યને ડસીને એટલે તેમને વિષે તે તે ભોગ ભોગવવાની તીવ્ર ઇચ્છા પ્રકટાવીને પછી પોતપોતાના ગોલકમાંજ સંતાઈ રહે છે, ને ભોગ સાંપડે છે ત્યારેજ પાછી ગોલકમાંથી બહાર નીકળીને કે ગોલકમાંજ રહીને ભોગ ભોગવે છે તથા તેનો મનુષ્યનેવિષે અધ્યારોપ કરે છે.

ઇંદ્રિયોની સર્પોના જેવી આ ચાલબાજી જેઓ જાણી જાય છે તેઓ તો પછી ઇંદ્રિયોને ડસવાનો લાગ થવા દેતા નથી.

પણ જેમને વિવેકની કે અવલોકનની શક્તિ નથી એવા મૂઠ મનુષ્યો તો વારંવાર આ ઇંદ્રિયોવડે ડસાતા રહે છે.

અને ઇંદ્રિયોને ભોગવવાના ભોગો ભોગવનાર પોતે છે એવા માહિતે વશ વર્તીને ઇંદ્રિયોને ભોગવવાના ભોગોની સંપત્તિ કરવા પાછળ અથાગ પરિશ્રમ કરતા રહે છે.

મનુષ્યો પોતે પોતાના ખરા સ્વરૂપે સ્વયંપૂર્ણ હોઇને તેમને કોઈ ભોગોની ખૂરી અગત્ય નથી. તેઓ સ્વભાવેજ સુખસ્વરૂપ ને શાંતિસ્વરૂપ છે.

પણ આ ઇંદ્રિયોના ભોગોની સંપત્તિ કરવામાંજ જીવનનો વ્યય થતાં મનુષ્યોને તેમના ખરા સ્વરૂપને જાણવાની ક્ષણજ સાંપડતી નથી ને ઇંદ્રિયોના ભોગોની સંપત્તિ કરવા પાછળ એકપછી બીજે એમ ભવઉપર ભવ પસાર થયાં કરે છે.

આમ પોતાના ભોગોમાટે મનુષ્યોને અથાગ પરિશ્રમમાં ઉતારવાનું આ ઇંદ્રિયોનું પણ જાણે એક સ્વાભાવિક વ્રત થઈ પડ્યું છે.

પોતાના ખરા સ્વરૂપને જાણી તેમાં અવસ્થાન કરી રહેવું એજ મનુષ્યો-માટે આ ઇંદ્રિયોના ડસથી ઉગરવાનો એક આરો છે.

પણ ઇંદ્રિયોસાથે એકતા કરી રહેલા પામર મનુષ્યો પોતાના ખરા સ્વરૂપને જાણી શકતા નથી.

જે મનુષ્યો પોતાના ખરા સ્વરૂપની સાથે એકતા કરી રહેવાની યુક્તિને જાણે છે તેઓજ સનાતન અને સ્વયંઈશ્વર એવા પોતાના ખરા સ્વરૂપને તે જેમ છે તેમ જાણી તેમાં અવસ્થાન કરી રહે છે.

અને તેઓજ પછી આ ઇંદ્રિયોની માયાથી મુક્ત રહી શકે છે.

શ્રીશાંકર ભાષ્યમ્

इदानीमिन्द्रियाणां विषयाणां चानर्थहेतुत्वं दर्शयति गृहन्तीति

હવે ગૃહન્તિ એમ આ શ્લોકવડે ઇંદ્રિયો અને તેમના ભોગો મનુષ્યોને અનર્થ કરનારા છે એમ દેખાડે છે.

यथा सर्पा गह्वरेभ्यो निष्क्रम्य स्वैन वृत्तेन विषप्रदानेन मर्त्यान् क्षयं नीत्वा गह्वरेषु गृहन्ति स्वात्मानं प्रच्छादयन्त्येवमिन्द्रियसर्पाः श्रोत्रादिषु शयनात् श्रोत्रा-

દિશ્યો નિર્ગત્ય સ્વેન વૃત્તેન વિષવદાનેન મત્યાન્ ક્ષયં નોત્વા ગહરેષુ ગૃહન્તિ
સ્વાત્માનં પ્રચ્છાદયન્તિ

જેમ સર્પો દરમાંથી નીકળીને પોતાના હસવાના પ્રતવડે એટલે વિષનો
સંચાર કરીને મનુષ્યોનું મોત નીપજાવે છે અને હસીને તરત પાછા દરમાં
સંતાઈ જાય છે એટલે પોતાને ઢાંકી દે છે તેમ ઇંદ્રિયોરૂપ સર્પો પણ પોતાને
સૂઈ રહેવાનાં કર્ણુ આદિ ગોલકોમાંથી બહાર નીકળી પોતાના વૃત્તવડે એટલે
ભોગોમાં આસક્તિ ઉપજાવનારૂપ પોતાના વિષનો મનુષ્યોને વિષે સંચાર કરવાવડે
મનુષ્યોને અનર્થ ઉપજાવનારૂપ તેમનો ક્ષય કરીને પાછી પોતાના ગોલકોમાં
સંતાઈ જાય છે એટલે પોતે મનુષ્યોની દૃષ્ટિએ ન થડે એ રીતે પોતાને ઢાંકી દે છે.

તે વિષમુદ્રન્તિ વિષયવિપામિભૃતા વિશેષેણ મુદ્રન્તિ તદ્વચતિરિક્તં ન
કિંચિજ્જાનાતોત્યર્થઃ

તેઓ વિશેષે કરીને મુઝ બને છે એટલે ઇંદ્રિયોના વિષયોરૂપ ભોગો
ભોગવવાની અભિલાષારૂપ વિષવડે અભિભવ પામેલા તેઓ વિશેષે કરીને
મુઝ બને છે એટલે ભોગોથી ભિન્ન બીજું કંઈ જાણી વિચારી શક્તા નથી
એમ કહેવાનો ભાવ છે.

तथा च श्रुतिः यया प्रियया संपरिश्रवस्त इति

જેમ પોતાને અત્યંત પ્રિય એવી પત્નીવડે સારી થેડે આલિંગિત થયેલો
પતિ નથી કંઈ બહારનું જાણતો કે નથી કંઈ અંતરનું જાણતો એમ એ
અર્થને કહેનારી શ્રુતિ પણ છે.

तैरिन्द्रियैर्देहता विषकल्पा भोगा विषया मत्यान् मोहयन्ते पुनः पुनर्मोह-
हेतवो भवन्ति

તે ઇંદ્રિયોએ આપેલા વિષની ઉપમાને યોગ્ય એવા ભોગો એટલે વિષયો
મનુષ્યોને મોહ પમાડે છે એટલે વારંવાર તેમને મોહના હેતુભૂત થાય છે.

यदेतद्विषयैर्विमोहनं तद्भवाय गर्भजन्मजरामरणसंसाराय भवति

જે આ વિષયોવડે મનુષ્યોને વ્યામોહ થાય છે તે તેમના ભવને માટે એટલે
ગર્ભમાં જન્મ તથા પછી જન્મ પામવું વૃદ્ધાવસ્થાને પામવું મરણ પામવું વળી પાછું
ગર્ભમાં જન્મ એમ ઉત્તરોત્તર સંસારણ પામ્યા કરવા માટે થાય છે એટલે ઇંદ્રિયોના
વિષયોવડે વ્યામોહ પામવાના પરિણામમાં મનુષ્યોને સંસાર બન્યો રહે છે.

यमोडयमनुकल्पमाद्यमदृष्ट्वा विषयविषान्धा मुहन्ति तं योगिन एव
पश्यन्ति १४

ઇંદ્રિયોના વિષયોરૂપ વિષવડે અન્ધ બનેલાઓ જે સ્તવન કરવાયોગ્ય,
શરીર શરીરપ્રતિ જુદા જુદા જણાનાર, આઘ, સનાતન, તથા સ્વયંઇશ્વર,
એવા પોતાના ખરા સ્વરૂપને નહિ જાણીને ઇંદ્રિયોના વિષયોરૂપ વિષવડે આંધળા
બની રહે છે તે સ્તવન કરવાયોગ્ય, શરીર શરીરપ્રતિ જુદા જુદા જણાનાર,
આઘ, સનાતન, ને સ્વયંઇશ્વર, એવા પોતાના ખરા સ્વરૂપને યોગીઓજ પ્રત્યક્ષવત્
જુએ છે અને તેથી તેઓ ઇંદ્રિયોના વિષયોરૂપ વિષવડે આંધળા થતા નથી. (આહ)

ભક્તગીત

[લે. મહારાણીદાસ ગોફલદાસ દેસાઈ-વેદાંતભૂષણ]

૨

સ્વાગતવચનો

પ્રભુ પધારે પ્રભુમીએ પ્રેમથી,
પૂર્વજન્મની રે સાચી સંભારી પ્રીત;
રાખી રૂઢી રીત પધાર્યા પ્રેમથી.—પ્રભુ.
અમે તો જાણ્યુંતું જે પ્રભુએ વીસારીયાં.
વીત્યા વિરહે રે દુઃખના દિવસ અનેક;
સહ્યા રાખી દેક તો અંતે પ્રભુ આવીયા.—પ્રભુ.
તમે અખિલ જ્ઞાતાંતના ઈશ છે,
અમે તમને રે રીઝવવાને અશક્ત;
ગણી માત્ર ભક્ત નિશ્ચય નાથ આવીયા.—પ્રભુ.
પ્રભુને દોષરહિત ભક્ત ભાવતા,
અમ દુષ્ટના રે જોયા દોષ ન લેશ;
અધારણુ કલેશ અમારા નિવારીયા.—પ્રભુ.
કુટી આ કૃપણની દરવા મંદિરિયાં,
પૂરા પ્રેમે રે પદ ધરે પરમેશ;
આર્ય પાદ પ્રવેશ સ્વીકારે સ્નેહથી.—પ્રભુ.
ધન્ય ભાગ્ય આ ધરા ગૃહ દ્વેષનાં,
પદ ધરી પોતે રે નાથ દીધાં સનાથ;
પધારેને નાથ ! પધરાવીએ પ્રેમથી.—પ્રભુ.
પ્રભુએ પૂર્યા મનોરથ માનતા,
અમને જગમાં રે દીધાં આજ વિખ્યાત;
સ્વીકારી આ વાત કે અમે સાહુ આપનાં.—પ્રભુ૦

—[·]—

મદાલસા

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોફલદાસ દેસાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૬૨થી)

મદાલસોવાન મદલસા છે કે.

વતઃ પરં શુણ્ઠિર્ધર્મં પુત્ર મક્ષ્યા ચદાહર્ત્તં ।

પિતૃણાં પ્રીતયે ચદ ચહર્ષ્યે વા પ્રીતિચારકાં ॥

રે પુત્ર ! તમે જે જે મદાર પિતૃજાતે મારે ઉપદેશમાં ન દેશ તેને જે તમારે
જે આદાર તેમણે પ્રસાદના ઉપવિવરણે જે મેં કર્યું જે તે મત તું ભક્તિવદે સંબધ.

માસં છન્નિઃ પિતૃણાં ન દ્વિવિધ્યોષ્ઠન જાયતે ।

માસદ્યયં મત્સ્યમર્ગિન્મૃગિ નાન્તિ પિતામહઃ ॥

દ્વિધ્વ અત્રવડે (ધી વા દૂધવડે પદ્મવેલા અત્રવડે) પિતૃઓને એક માસસુધી તૃપ્તિ રહે છે.

મત્સ્ય તથા માંસવડે તેમને બે માસસુધી તૃપ્તિ રહે છે.

ત્રીન્ માસાન્ દારિણં માંસં વિજ્ઞેયં પિતૃતુષ્ટયે ।

પુષ્ણાતિ ચતુરો માસાન્ શશસ્ય વિશિતં પિતૃન્ ॥

હરિણુર્નુ માંસં પિતૃઓને ત્રણ માસસુધી તૃપ્તિ આપનારું જાણુ.

સસલાના માંસથી તેમને ચાર માસસુધી પોષણ રહે છે.

શાકુનં પંચ વૈ માસાન્ પળમાસાન્ સુકરામિપં ।

છાગલં સપ્ત વૈ માસાનૈષેયં ચાષ્ઠમાસિકીં ॥

શકુનીના માંસથી તેમને પાંચ માસસુધી તૃપ્તિ રહે, કુકરના માંસથી ૭ માસસુધી, અકરના માંસથી સાત માસસુધી અને છાગા મૃગના માંસથી તેમને આઠ માસસુધી તૃપ્તિ રહે.

કરોતિ તૃપ્તિં નવ વૈ સ્ત્રોર્માસં ન સંશયઃ ।

ગવયસ્યામિપં તૃપ્તિં કરોતિ દશમાસિકીં ॥

રુરના માંસથી તેમને ખરેખર નવ માસસુધી તૃપ્તિ રહે અને ગવયના માંસથી તેમને દશમાસ સુધીની તૃપ્તિ થાય.

તથૈકાદશમાસાંસ્તુ ઔરઘં પિતૃતૃપ્તિદં ।

સંવત્સરં તથા ગવ્યં પયઃ પાયસમેવ વા ॥

મેદાનુ માંસ પિતૃઓને અગિયાર માસસુધી તૃપ્તિ કરનારું છે અને એવી રીતે ગાયનું દૂધ અથવા ગાયના દૂધનો દૂધપાક પિતૃઓને પૂરા એક વર્ષતરસુધી એટલે ચાર માસસુધી તૃપ્તિ કરનારો છે. (આશુ)

—[૦]—

શ્રીયાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિ

[અનુવાદક:-મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાધ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન અંક ૧૦ ના પૃષ્ઠ ૨૩૮ થી)

અશ્વતા ચ ક્ષતા ચૈવ પુનર્નૃઃ સંસ્કૃતા પુનઃ ।

સ્વૈરિણો યા પતિં દિત્વા સવર્ણે કામતઃ શ્રયેત્ ॥ ૬૭ ॥

પ્રથમ દોષએ ભોગવેલી હોય કે ન ભોગવેલી હોય પણ એકતાર દોષને પરણેલી એ પાછા સંસ્કાર પામીને બીજવાર પરણે તે પુનર્નૃ કહેવાય.

પોતાના પતિને છોડીને અન્ય દોષ સર્વણ પુરપત્નો સ્વચ્છંદપણે આશ્રય કરી રહે તે સ્વૈરિણી કહેવાય.

અપુત્રાં ગુર્વનુજ્ઞાતો દેવરઃ પુત્રકામ્યયા ।

સપિણ્ડો વા સગોત્રો વા ઘૃતાભ્યક્ત ક્રતાવિયાત્ ।

આગર્ભસંભવાદ્ગચ્છેત્ પતિતસ્ત્વન્યયા ભવેત્ ।

એનેન વિધિના જાતઃ ક્ષેત્રજઃ સ ભવેત્ સુતઃ ॥ ૬૮ ॥

પુત્રવિનાની સ્ત્રીનેવિધે પુત્રપ્રાપ્તિની કામનાવડે તે સ્ત્રીના પતિનો લાઠી પતિનો સર્પિંક કે પતિનો સગોત્ર તે સ્ત્રીના ગુરુજનની મમનિથી ક્રતુમળે ગમન કરે, ગમન કરવા સમયે સ્ત્રીનો અભ્યંગ કરીને ગમન કરે એમ ગર્ભ રજાનો સંભવ જણાય ત્યાં પર્યંત ગમન કરે.

૩, ગમન કરવામાં સ્ત્રીનાં ગુરુજનની સંમતિ ન હોય છતાં ગમન કરે કે ગમન કરવા સમયે ઘીનો અભ્યંગ કર્યાવિનાજ ગમન કરે કે ગર્ભ રહ્યાનો સંભવ જણાયા પછી પણ ગમન કરે તો ગમન કરનાર પતિત થાય.

આ વિધિવડે જન્મેલો પુત્ર ક્ષેત્રજ પુત્ર કહેવાય.

હતાધિકારાં મલિનાં પિણ્ડમાત્રોપજીવિનીં ।

પરિશ્રુતાસધઃશય્યાં વાસયેદ્ વ્યભિચારિણીં ॥ ૭૦ ॥

વ્યભિચારમાં મન રાખનારી સ્ત્રીના પત્નીપદના અધિકારો લાપ્ત લેવા.

તેનો વેશ મલિન રખાવવો.

દેહ ટકી રહે તેટલા અન્નમાત્ર ઉપર આજીવિકા ચલાવે એમ કરવું.

તેનો પરિભવ કર્યા કરવો.

તેને સૂવાનું ભૂમિઉપરજ રખાવવું.

એ રીતની હાલતમાં તેને ઘરમાં રાખવી.

સોમઃ શૌચં દદૌ સ્ત્રીણાં ગન્ધર્વશ્ચ શુભાં ગિરં ।

પાવકઃ સર્વમેધ્યત્વં મેધ્યા વૈ યોષિતો હ્યતઃ ॥ ૭૧ ॥

સ્ત્રીઓને ચંદ્રે તેનું શુચિત્વ આપેલું છે.

ગંધર્વે તેનું વાણીનું માધુર્ય આપેલું છે.

અગ્નિએ તેનું યજ્ઞને વિષે આવશ્યક સધળું મેધ્યત્વ (પવિત્રતા) આપેલું છે.

આ કારણથી સ્ત્રીઓ યજ્ઞને વિષે સર્વથા અધિકારવાળી છે એ પ્રસિદ્ધ છે.

વ્યભિચાર ઋતૌ શુદ્ધિર્ગર્ભે ત્યાગો વિધીયતે ।

ગર્ભમર્ત્વધે ચાસાં તથા મહતિ પાતકે ॥ ૭૨ ॥

વ્યભિચારના પ્રસંગથી દુષ્ટ થયેલી સ્ત્રી, તેના રજ્જેદર્શનવડે પાછી શુદ્ધ થયેલી થાય છે

પણ વ્યભિચારના પ્રસંગથી જે ગર્ભ રહી જવા પામ્યો હોય તો પછી તેનો ત્યાગ રાખવાનું

વિહિત કરેલું છે. એ પ્રમાણે ગર્ભના ધાતથી કે પતિના વધવડે દુષ્ટ થયેલી સ્ત્રીનો તથા

ચઢાપાપમાંના કોઈ પાપવડે પાતકી થયેલી સ્ત્રીનો પણ ત્યાગ કરવાનું વિધાન છે.

સુરાપિ વ્યાધિતા ધૂર્તા વન્ધ્યાડ્યર્થઘ્ન્યપ્રિયંવદા ।

સ્ત્રીપ્રસૂશ્ચાધિવેત્તવ્યા પુરુષદ્વેષિણી તથા ॥ ૭૩ ॥

મદ્યનું પાન કરનારી, વ્યાધિગ્રસ્ત રહેનારી, કુમારી, ગર્ભનું ધારણ નહિ કરનારી, પતિના

સ્વાર્થને હાનિ કરનારી, અપ્રિય વાણી બોલનારી, માત્ર કન્યાનેજ જણનારી, અને પુરુષ-

બળતિનોજ જેને સ્વાભાવિક દ્રેષ હોય, એવી સ્ત્રી જીવતી હોય તોપણ તેના ઉપર ખીજ

સ્ત્રી કરવી.

અધિવિન્ના તુ મૃત્યુ મહદેનોઽન્યથા મૃત્યુ ।

યત્રાનુકૂલ્યં દંપત્યોસ્ત્રિવર્ગસ્તત્ર વર્ધતે ॥ ૭૪ ॥

જે સ્ત્રી ઉપર ખીજ સ્ત્રી લાવેલી હોય તે સ્ત્રીનું પણ પતિએ ભરણપોષણ અવશ્ય

કરવું. જે તે સ્ત્રીનું ભરણપોષણ ન કરે તો તેના પતિને મહાપાપ લાગે.

જે ઘરમાં પતિને તથા પત્નીને પરસ્પર અનુકૂળતા વર્તે છે તે ઘરમાં ધર્મ અર્થ અને

કામ એ ત્રણે પુરુષાર્થની સમૃદ્ધિ થાય છે.

(ચાલુ)

બ્રહ્મવાદ

[અનુવાદક:—મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન અંક ૧૦ના પૃષ્ઠ ૨૩૯થી)

સ્વકૃતપુરેષ્વમીષ્વરહિરંતરસંવરણં

તત્ત્વ પુરુષં ધદંત્યપિલશક્તિઘૃતોઽશઙ્ગતં ।

इति नृगतिं विविच्य कवयो निगमावपनं

भवत उपासतेऽघ्निमभवं भुवि विश्वसिताः ॥

આપભગવાનના વાસ્તવિક સ્વરૂપને બહાર પણ નથી ને અંતર પણ નથી એટલે કે આપભગવાન વાસ્તવિક સ્વરૂપે ધન છે. આપભગવાન વાસ્તવિક સ્વરૂપે ધન હોવાથી આપભગવાનથી ભિન્ન અન્ય કોઈને વસવામાંટે અવશ્ય ઉપયોગી અવકાશ વસ્તુતાએ ન હોવાથી આપભગવાન વસ્તુતાએ એકજ ને અદ્વિતીય છે.

પણ માયાની સંપૂર્ણ શક્તિને ધારણ કરનારા આપભગવાને પોતે માયાવડે સર્જેલા આ પ્રત્યેક અને સંપૂર્ણ મર્મ શરીરોમાં સવચ્છ પામીને એટલે ઢંકાઈને આપભગવાન પોતેજ રહેવા છે. પણ શરીરશરીરપ્રતિ આપભગવાન શરીરને અનુરૂપ થઈ ગહેલા હોવાથી આ પ્રત્યેક શરીરમાં આપભગવાનનો જાણે જુદો જુદો અંશ થઈ રહેલો હોય એવું જણાય છે.

ધન સ્વરૂપવાળા આપભગવાન પરિચિત્ત એવા શરીરમાં વામ કરી રહો એ વસ્તુતાએ ન ધટે એવું છે છતાં વસ્તુતાએ એટલે સ્વયંસ્થિત નહિ એવાં શરીરોને જેમ આપભગવાન માયાવડે મળે છે તેમ ધનસ્વરૂપવાળા આપભગવાન માયાવડેજ તે શરીરોમાં વાસ પણ વસી રહો છે.

અને અવિશક્ત એક એવા ધનસ્વરૂપવાળા આપના વસ્તુતાએ અંશ થાય એ ધરી શકે નહિ છતાં શરીરશરીરપ્રતિ વસી ગહેવા આપભગવાનના જાણે જુદા જુદા અંશો હોય એવું પણ આપભગવાન આપભગવાનથી માયાવડેજ ધટાવો છે.

આપભગવાનના આવા પ્રત્યેક અંશને લોકો પુરુષ કહે છે.

શરીરરૂપ પુરમાં રાચન કરી ગહેવાથી એટલે વાસો વસી રહેવાથી લોકો આપભગવાનને એ રૂપમાં પુરુષ કહે તો માયાવડે આપભગવાને ઉપરિચિત કરેલા આપભગવાનના એ સ્વરૂપને માટે ધટે છે.

અથવા વસ્તુતાએ એકજ ને અદ્વિતીય એવા આપભગવાન માયાવડે એ રૂપે પુરુષ એટલે અનેક થઈ રહેલા હોવાથી લોકો આપભગવાનને એ રૂપે પુરુષ કહે તો તે પણ ધટે છે પણ આપભગવાનની આ માયાને નહિ જાણનારાઓ ભલે પોતાને આપભગવાનથી કોઈ જુદા પુરુષરૂપે જાણી ભવભ્રમણ કર્યા કરે. આપભગવાનની આ માયાને વિવેકબળવડે જાણનારા અને તેથી કવિ એટલે ચતુરની સજ્ઞાને પાત્ર પુરુષો તો પોતાને આપભગવાનથી ભિન્ન કોઈ જુદા પુરુષરૂપે જાણતા નથી.

તેઓ તો વેદરૂપ વૃક્ષના બીજજૂત એટલે વેદો જુદી જુદી રીતે જે તત્ત્વનો ઉપદેશ કરે છે તે તત્ત્વજૂત આપભગવાનના બુદ્ધિવડે ગ્રાહ્ય સ્વરૂપજૂત આપભગવાનના ચરણુમહત્તનીજ ઉપાગના કરે છે અને પોતપોતાનાં શરીરોનું પ્રારબ્ધ પૂરુ થયેથી પછી તેઓ આપભગવાનના વસ્તુસ્વરૂપમાંજ અવસ્થાન કરી રહેનારા છે. પણ બીજા ભવને

ધામવાના નથી એવા દૃઢ વિશ્વાસપૂર્વક શરીરના આયુષ્યપર્યંત આ પૃથ્વીપર આપલગવાનના ભુદ્ધિવંદે ગ્રાહ્ય સ્વરૂપભૂત આપલગવાનના ચરણકમળની ઉપાસના કરતા રહેતા નિઃશંક વિચરે છે.

(ચાલુ)

—:o:—

નાથપ્રભુનો છેલ્લો પ્રવાસ

[સંક્ષિપ્ત-દર્શન]

[લેખક:—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર]

સં. ૧૯૮૭ના વર્ષમાં થયેલો પ્રવાસ એ નાથપ્રભુનો છેલ્લો પ્રવાસ હતો. ચાતુર્માસમાં નાથપ્રભુ બહુધા શ્રી. આનંદાશ્રમ—ખીલખામાં સ્થિતિ કરતા અને પ્રતિવર્ષ કાર્તિકી પૂનમ-પછી અષાઢી પૂનમ પહેલાંના આઠ માસના ગાળામાં પ્રવાસમાં પધારતા. જિજ્ઞાસુઓની વિનંતિપરથી સદુપદેશાર્થે આ પ્રવાસો યોજાતા. કાઠિયાવાડ, ગુજરાત, મુંબઈ ને સિંધમાં કરાંચીસુધી આ પ્રવાસો ગોઠવાતા અને તે દરમિયાન એઓશ્રીના સદુપદેશનો લાભ જિજ્ઞાસુઓને મળતો.

સમર્થ ને સમૃદ્ધ આચાર્ય જતાં પોતાશ્રી બાહ્ય આડંબર ન રાખતા. પ્રવાસમાં પણ સાદી રીતે પધારતા અને જોષ્ટતાંજ માણસો ને જોષ્ટતાંજ સામાન સાથે રાખતા. પધરાવનારાંઓને જેમ બને તેમ ઓછા ભારરૂપ થવાય એ માટે ખાસ કાળજી રાખતા ખીલજોને શ્રમ આપવા કરતાં પરિસ્થિતિને અનુકૂલ પોતાશ્રીજ અર્ધજતા અને સમલાને સુપ્રસન્નતાથી સઘળું સહી લેતા. પ્રતિકૂલ પ્રસંગોમાં પણ એઓશ્રીનું સ્વાસ્થ્ય ચૂંચાયું હોય એમ જોયું કે જાણ્યું નથી. આચાર્યેસ્થિતિ પ્રાપ્ત થયા પછી આ પ્રમાણે વર્તવું એ કેટલું દુઃકિન છે એ તો આચાર્યો હોય તે વધારે જાણે. પરંતુ, એટલું તો ખરું કે સાંપ્રત સમયમાં એઓશ્રીની જીવનચર્યામાંથી ગુણુઆહી આચાર્યોને ધણું અનુસરવાજેવું મળી શકે એમ હતું ને છે.

પ્રવાસમાં જ્યાં સ્થિતિ હોય ત્યાં એઓશ્રીના સાક્ષાત સમાગમનો લાભ જિજ્ઞાસુઓને મળી શકતો અને એ રીતે એઓશ્રીપાસેથી પોતાની શંકાઓનું સમાધાન પામીને વા જીવનસાચીકથનું માર્ગદર્શન પામીને તેઓ શાંતિનો અનુભવ કરી શકતા. ઉપરાંત નિત્ય એઓશ્રીના વ્યાખ્યાનના શ્રવણનો લાભ પણ જિજ્ઞાસુઓને મળતો રહેતો અને એ વ્યાખ્યાનમાંથી પણ પ્રત્યેકને પોતાજોશું કેઈકે જરૂર મળતું એટલે પ્રત્યેક પ્રસન્ન થઈને સ્વસ્થાને જતા. આ હકીકત લેખકના પોતાના અનુભવની તેમજ ખીલ ધણાના અનુભવની હોવાથી અહીં દર્શાવી છે.

જીવનસિદ્ધિને પામેલા મહાપુરુષ એઓશ્રી હોય એમ એઓશ્રીની વાણીદ્વારા—એઓશ્રીની વાતો ને વ્યાખ્યાનદ્વારા સાંભળનાર સૌને લાગતું. આચરણદ્વારા જે જીવનમાં ઓતપ્રોત થયેલું તેજ એઓશ્રીની વાણીમાંથી નીકળતું અને એટલેજ એઓશ્રીનો ઉપદેશ અભિમુખ-વૃત્તિવાળાના હૃદયને કે જીવનને સ્પર્શતો. પોતાશ્રીને થયેલું સત્યદર્શન ખીલજોને પણ થાય એવી પરદેશીયણની ભાવનાને લીધેજ એઓશ્રીના ઉપદેશનો પ્રવાહ મધુર વાણીમાં વહેતો. સંસ્કાર ને રુચિ જોષ્ટને એઓશ્રી સદુપદેશ આપતા એ ખરું પરંતુ માનવતાને સંસ્કાર ને જીવનને ઉજાળે એવું એઓશ્રીના ઉપદેશમાં હોવાથી હિંદુ અહિંદુ સૌ એઓશ્રીને પ્રેમપૂર્વક

સાંભળના. મનુષ્યમોક્ષના ભેદો ને જાવનાઓથી પર મહાપુરુષો ગણેલા હોય છે. ધર્મના અભિમાનવાળા કે દેશના અભિમાનવાળા મનુષ્યો બહુમાં બહુ તો જેમાં સો વર્ષ કે તેથી થોડું વધારે રહી રહ્યાં એવા આ આપણા મનુષ્યસૌકર્ષી, વધારે હંચી કાઢીના લોકોઈ ને અવિનાશીપદનું જેમને સાક્ષાત્ જ્ઞાન કે દર્શન થયેલું હોય એવા મહાપુરુષના વિશાલ ને ગહન અંતઃકરણને વા એમના સમ્યજ્જનનને આપણી ભેદભાવનાઓ ન રખે એ સ્વાભાવિક છે...અને એટલેજ એમના સમ્યજ્જનમાંથી જે સંગીત હોય છે તેના સરો સ્નાતન છે...અને એમાંથી જ વ્યક્તિને કે વિશ્વને શાંતિની કલા પ્રાપ્ત થાય છે... !

—[*]—

શ્રીજ્ઞાનંદાશ્રમ-સમાચાર

[દશગણ તથા ચૈત્ર]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—શ્રીરામનવમીને દિવસે જ્ઞાનંદાશ્રમ વાસીઓએ મૂળપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

મુખ્યસે:—શ્રી. ૧૦-૦-૦ શ્રી દ્વારકાદામ ખેતમી-કરાંચી. શ્રી. ૧૧-૦-૦ શ્રી. શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી. શ્રી. ૧૦૦-૦-૦ પાડક શ્રી સોમલાલ નિકમલાલ-અમદાવાદ તેના બાળમાંથી દર વર્ષે વૈશાખ શુદ્ધ ૧૧ ના રોજ ભોજન આપવા માટે. શ્રી. ૧૦૧-૦-૦ શેઠ શ્રી. મીનોએકરજી મહેરવાનજી મમાતી-મુંબઈ. શ્રી. ૧૦-૦-૦ ખેતમાઈ રણુકાડજી-પોરબંદર.

સધુરુદ્રાભિષેક:—શ્રી. પુરુષોત્તમ વલ્લભ-ડરખન. (૨) શ્રી. ઈશ્વરરામ રઘુનાથજી-ડરખન. (૧)

ભોજન:—શ્રી મણિનાથ જગજીવન કેસાણી વિદ્યાર્થીઓને ૨ ભોજન. શ્રી. સુરતરાય અંભાવીદામ વમાવડા-જૂનાગઢ વિદ્યાર્થીઓને ભોજન. શ્રી. બા. શ્રી. હીરજીબા. ધાકા. બાપી વક્રુમા-ધાકા શ્રી. ત્રિભુવન ત્રિકુલજી દેવે વિદ્યાર્થીઓને ભોજન શ્રી રવજી દેવજી ગાંધી-ભમનગર. શ્રી. પ્રેમજી ભુકાભાઈ-ખેડી. શ્રી. કલ્યાણજી કાળીદાસ તરફથી. શ્રી. સંમુદયકર પુરુષોત્તમ દેવે શ્રી સમગ્રસિદ્ધ જનમસિદ્ધ-કૃતિયાણા શ્રી. પ્રેમજી એકવજી-લાલુવડ. શ્રી. શાસ્ત્રી દયારામ મૂવજી (શ્રી. શુ. ૮).

થાળ:—શ્રી. રમણિકાદાસ ત્રિભુવન દેવે-(ખીત્રખા જ્ઞાનંદાશ્રમ.) શ્રી. પુંજભાઈ સામત રેલુકા (યાળ ૨.) શ્રી રોકરસી ગોવિંદજી-કરાંચી (યાળ ૧.) શ્રી ભોરારજી એકવજી-ખીત્રખા. (યાળ ૧.) બાપી આચ્છુમા શ્રી બાપી. રામના, શ્રી. કલ્યાણજી કાલીદામ રાડીવા શ્રી. દુલભજી નાગજી-કુંડલા (યાળ ૧.) તથા વિદ્યાર્થીઓને દૂધ પીવા માટે શ્રી. પ્રાણજીવન ત્રિકુલગમ-ધ્રુવ શ્રી કેવળચંદ્ર કાનજીભાઈ પારેખ શ્રી. સમગ્રસિદ્ધ જનમસિદ્ધ-કૃતિયાણા શ્રીનાથારામ કૃષ્ણદેવ પંજા-સીંગામ. શ્રી બા. શ્રી કુનખા-પ્રજાતસંગ કલ્યાણમંગ-સીંગામ. શ્રી જયરામ છવરાજ-કરાંચી (યા. ૨.) શ્રી. કરતુ-ખેત (યા. ૧.) મુક્તાખેત તથા અન્ય બહેને શ્રી. લાલજી ત્રીણા શ્રી. કેમવજી ત્રીણા શ્રી. હરગોવિંદ ગિરમજંકર-સિહોર શ્રી. અંબાશંકર લાલશંકર ત્રિવેદી-જેગવરનગર (યા. ૪.) અખંડ સૌ મધુકાન્તા કૃષ્ણશંકર-ભાવનગર. શ્રી. હર્ષદરાય મકારાણી ભ. દેમ ઈ-મંગરોળ. શ્રી પુરુષોત્તમ વલ્લભ-ડરખન. શ્રી. રઘુનાથજી-ડરખન (યાળ ૫.)

શ્રી. શંકરલાલ લખમસી. સદ્ગત ગોવિંદજીભાઈ વકીલ તરફથી અર્પણ થયેલી રકમના વ્યાજમાંથી.
અ ખંડદીપક:—૩. ૦-૪-૦ શ્રી. શંકરલાલ લખમસી ૩. ૦-૪-૦ શ્રી. નથુભાઈ
મોરારદાસ ૩. ૧-૦-૦ શ્રી. રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ ૩. ૦-૮-૦ શ્રી. નરભેરામ જમિયતરામ
મહેતા-પાટણ ૩. ૧-૦-૦ શ્રી. ચુનીલાલભાઈ રાજા-જુનાગઢ ૩. ૦-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન
વિઠ્ઠલદાસ ૩. ૦-૪-૦ શ્રી. સખળસિંહ જલમસિંહ-કુતિયાણા ૩. ૦-૮-૦ શ્રી. જયરામ
જીવરામ-કરાંચી. ૩. ૦-૮-૦ શ્રી મોરારજી જગનલાલ ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદાસ
દેસાઈ-માંગરોળ. ૩. ૩-૪-૦ ઇચ્છારામ રઘુનાથજી-ડરખત.

શ્રીનાથ મહેશ્વર પંચાયતન (પંચદેવ) [ખીલખા] ના મંદિરમાં જામનગરવાળા ગુરુબંધુ
સદ્ગત શ્રી. રવજી દેવજી દક્ષરના આમંત્રણાર્થે શ્રીશંકરનું ચાંદીનું એક સુંદર નકશીદાર
પંચમુખી મહોરું ગં. રવ. મોંઘીબહેન તથા શ્રી. જગનલાલ વાલજી હથુ ચૈત્ર વદિ ૭ ને દિવસે
પધરાવવામાં આવ્યું હતું. તેમજ તેજ દિવસે તેમના તરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ભોજન આપવામાં
આવ્યું હતું અને ખીલખાગામની ચોરાશી કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે મંદિરે આવવા
આટ નવા બંધાયેલાં પગથિયાવાળે રસ્તેથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં-છખીજની પધરામણી કરી
શ્રી. માણિકલાલભાઈ દ્વારા એ રસ્તાનું ઉદ્ઘાટન કરાવાયું હતું.

નાથં કૃપાલોકન ગુપ્તલોકં દ્રષ્ટારમાસાઘ ગુરું મહેશમ્
મહેશ પશ્ચાયતનસ્યધામ્નિ શ્રીમીડમંજસ્ય સદઃ સુકૃત્યમ્ ।
સોપાનમેતજ્જનસૌખ્યકારિ દ્વગહારિ અર્થેન તિજેન કૃત્વા
ઉદ્ઘાટયામાસ ગુરોઃ સપર્યાપૂતેન માણિક્યકરેણ દિષ્ટ્વા ॥

સુંદર કર્તવ્ય છે જેનાં એવી શ્રીભીડભંજનની સલાએ પોતાને ખર્ચે મનુષ્યને સુખ આપનાર
અને સુંદર આ પગથિયાં બનાવી શ્રીનાથમહેશ્વરપંચાયતનના ધામમાં કૃપાદષ્ટિવડે જેણે લોકોની
રક્ષા કરી છે એવા શ્રીસદ્ગુરુ શ્રીનાથમહેશ્વરને સાક્ષી કરી ગુરુની સેવાથી પવિત્ર થયેલા એવા
શ્રી. માણિક્યવર્માના હાથે તે પગથિયાં ખુલ્લાં મૂકાવ્યાં છે.

કરાંચીવાળા ગુરુબંધુ કાનજી શામજીતરફથી ૩. ૧૦૧૫ એકસો એક પુસ્તક પ્રકાશન
ને પ્રચારમાટે આનંદાશ્રમને અર્પણ થયા છે.

શ્રીશંકરજયંતી મહોત્સવ

આ મંગલ મહોત્સવના પૂર્વસંધાનમાં શ્રીઆચાર્યભગવાનના અલૌકિક
જીવનસંબંધી સંવાદો ને વ્યાખ્યાનો ચાલુ રહેલાં ને છેલ્લે દિવસે (વૈશાખ સુદિ
પાંચમે) પૂજનઅર્ચન થણુ થયેલાં.

શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈ

૬. માધવભવન-કાંઠાવાડી મુંબઈ-૪

આ મંડળ આનંદાશ્રમનાં પુસ્તકોનો પ્રચાર અર્થ ખરીદી કરી રહ્યું છે અને
૧૦ રીતે કૃપાનાથની ઉચ્ચકોટિની સેવા કરી રહ્યું છે એ અરેખર અનુકરણીય છે.

—:—

શ્રીનાથચરિતામૃત-દ્વિતીયપ્રવાહ છપાઈ ગયો છે, અને હવે
રતમાં બહાર પડશે.

—[*]—

કૃપાનાથપ્રણીત નવાં પ્રકટ થયેલાં પુસ્તકો

૧ સ્વદેશસેવા કિ. ૦-૧-૦

પોતાના સદ્ગત પિતાશ્રી પ્રતાપસિંહજીના આત્મકથાશ્રાવ્યે પ્રકટ કરનાર સદ્ગતનાં મુમુક્ષુ
દ્વિસિંહજી-મુંબઈ.

૨ શ્રીમદ્ભાગવત—દશમસ્કંધ-સંક્ષિપ્ત આધ્યાત્મિક રહસ્ય. કિ. ૦-૧-૬

પોતાના સદ્ગત ધર્મપત્ની હરકુવરબાઈના આત્મકથાશ્રાવ્યે પ્રકટ કરનાર શ્રીમાન શેઠ
રખચંદ સક્ષમીચંદ શાહ-જૂનાગઢ.

—[*]—

૩ શ્રીનાથમુખોપમાલા:—કિ રૂ. ૦-૮-૦

પ્રકાશક:—શ્રીમાન શેઠ રાજસી જીવરાજ હક્કર-વાંકનેર

—[*]—

શુભંધુ શ્રી કાનજી પુરપોત્તમ દવે-વંથલી (સોરઠ): એમણે પોતાના પૌત્રોના પત્નો-
ચીત ધારણના ધાર્મિક મગન પ્રમણે કૃપાનાથનાં પ્રતિમાજી ને પાદુકાજીની પધરામણી કરીને
વજ્રવન ધન્ય કર્યું હતું એ પ્રસંગે કૃપાનાથના પ્રતિમાજી ને પાદુકાજીની રવાડી યાદી હતી
એ તેમાં વંથલીના પ્રતિષ્ઠિત હિંદુ ને મુમુક્ષુમાન ગૃહસ્થોએ ને અમલદારવર્ગે પણ પ્રેમપૂર્વક ભાગ
લિધો હતો. શ્રી. કાનજીભાઈએ તથા તેમના કુટુંબે ભાવપૂર્વક પૂજન અર્ચન કર્યું હતું. વંથલી
ભાઈમાં ભાવિષ્યે પણ પોતાને ત્યાં પધરામણી કરી પૂજનનો લાભ લીધો હતો

—[*]—

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો
પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચકોટિની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત
પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા
, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું
પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ
પૂજા છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલાખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

P. O: Bilkha

(Kathiawar-India)

આનંદાશ્રમ

પત્રાંશુ દ્વારા બિલાખા તરફથી
જે. કે. કે. પાટીલ તરફથી
કોંગ્રેસ પત્ર.

શ્રી સદગુરુપરમાત્માની ધૂન

જય ભવતારક, જય સુખધામ,

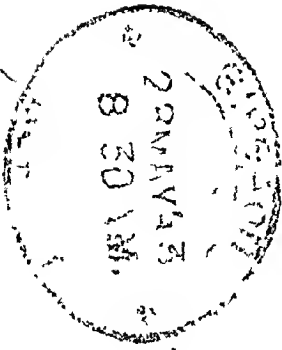
નાથ નિરંજન શ્રીભગવાન ।

—:—

જય કરુણાકર સંતાપકર,

અધ્યક્ષ ઉદ્ધારણ કંજકિશોર ।

—:—

વર્ષ ૧૦ મું

જ્યેષ્ઠ

અંક ૧ લો

સંવત ૧૯૮૭

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

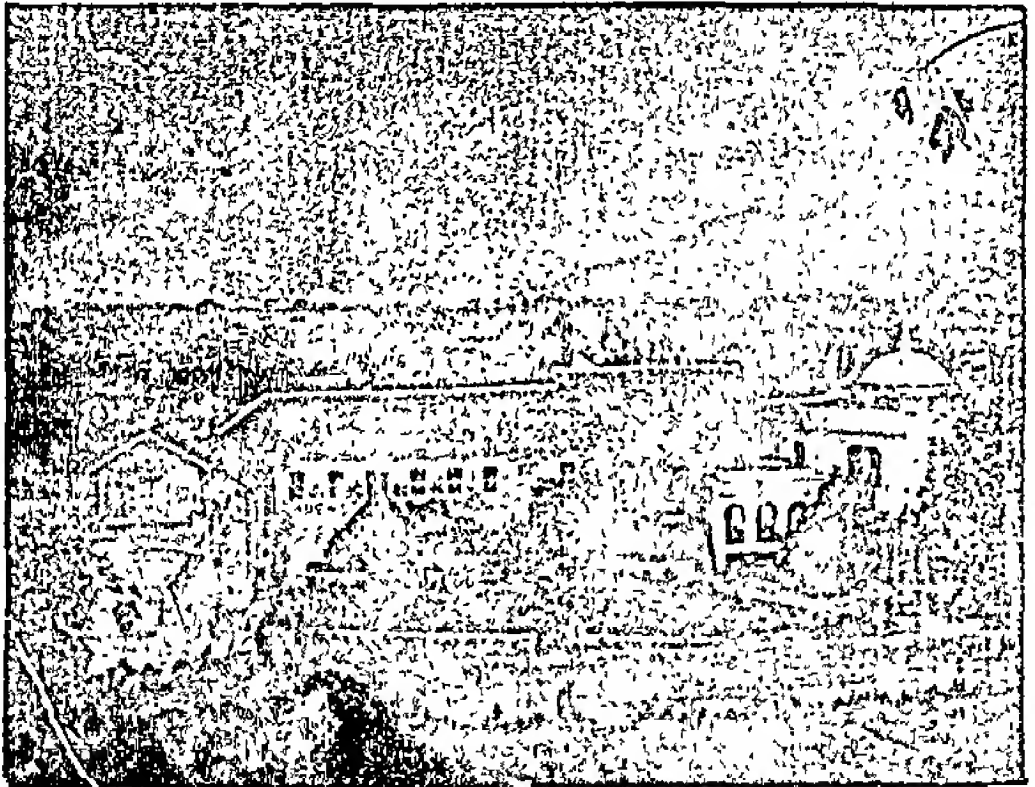
વાર્ષિક લવાજમ

પોસ્ટેજ સાથે

રૂ. ૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆ દાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાદ્યો નાથસદ્ગુરુસંજિતઃ ।

સંદિશંલોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સંદેશ આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથલગ્ગવાન્' એ સંજ્ઞાવાળા આદ્ય પુરુષ આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમશિક્ષા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાક
૧	સુમુક્તે ઉપદેશ.	૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨
૩	શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના દશમ વર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગે શ્રીસદ્ગુરુસ્તવન.	૩
૪	શ્રીનાથપ્રભુપ્રણીત કૃત્વાંએક જીવનચરિત્રો.	૪
૫	શ્રીસદ્ગુરુદેવસ્તુતિ.	૯
૬	આપણા આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૧૦
૭	આનંદાશ્રમ.	૧૪
૮	શિક્ષણસંબંધી.	૧૪
૯	સ્વાસ્થ્યસંબંધી.	૧૫
૧૦	બાળકોને માટે.	૧૫
૧૧	આપાઠી પૂર્ણિમાના મહાપૂજન સમારંભાન્તર્ગત સાધનસમારંભ.	૧૫
૧૨	Appreciation.	૧૭
૧૩	સમીક્ષા.	૧૭
૧૪	શ્રીમન્નાથમુખોદમાલા.	૧૮
૧૫	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૯
૧૬	પરચુરણ ભેટ.	૨૨
૧૭	લવાજમની પહેાંચ.	૨૪

આસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરીનોંધ

જે અંદુજહેતોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની કમ્પા ન હોય તેમણે અગાઉથી નો લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું કાતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વે પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ વેદાંતશ્રુત્યુ-માંંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહુતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી કાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીલગવતસિંહજી ઇન્ડિયન સિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માસીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીલાલજી છાપ્યું—ગાંડલ

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત્ ૧૯૮૭ જ્યેષ્ઠ

[અંક ૧

મુમુક્ષુને ઉપદેશ
ગરબી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાયભગવાન]

પ્રીતે ભલ્યે ગુરુ મહારાજ,	આનંદ એ છે કે,
માયિક પદાર્થે શો લાભ?	મિથ્યા જે છે તે પ્રીતે ૧
જેનાં ચરણ સેવે છે મુનીશ,	ક્લેશને તરવા તે;
તેમાં સાધકે રાખવું ચિત્ત,	નિજ હિત કરવા તે પ્રીતે ૨
અહિંસાદિક પામીએ ધર્મ,	જ્ઞાન પણ લઈએ તે,
વૈરાગ્ય પામીને મર્મ,	કૃતાર્થજ થઈએ તે પ્રીતે ૩
પાંચ વિષય કેરી પ્રીત,	છોડીજ દઈએ તે;
મળવી ઇન્દ્રિયપર જિત,	મન વશ કરીએ તે પ્રીતે ૪
પ્રાણચિત્તને કરીએ સ્થિર,	અભ્યાસ વધારી તે,
વૃત્તિ ઠૂંચે પછી બ્રહ્મનીર,	તાપ નિવારી તે પ્રીતે ૫
કાયભાટે હીરાનો લાભ,	જ્ઞાને જોઈએ તે,
આ ઉત્તમ મનુષ્યાવતાર,	જાગીને જોઈએ તે પ્રીતે ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

ખીજ જન્મની વાટ જોવાને બદલે જે તે વેલાએ નક્કી કરવાનું હોય તે જો હાલજ નક્કી કરવામાં આવે તો મોટો લાભ થાય છે. શુભસ્ય શીઘ્રમ્માં લાભ છે. વિવેકી મનુષ્યે આ જન્મને, આ વર્ષને, આ માસને, આ દિવસને ને ચાલતા આ સુદૂર્તને શામાટે વ્યર્થ જવાં દેવાં જોઈએ ?

હિતેચ્છુ ગુરુજનોનું ને શુભેચ્છકોનું કહેવું જો ધૈર્ય રાખી કહેનારના ભાવપ્રમાણે સઘળું ગ્રહણ કરાય તો તે મનુષ્યના ચિત્તમાં વિક્ષેપનો લેશ પણ અવકાશજ ન રહે, ને તેનું મન ઉત્તરેત્તર અધિક અધિક કર્તવ્યપરાયણ રહી શાંતિનો ને સુખનો અનુભવ કર્યા કરે.

અંતર્યામીની વારંવાર શુભભાવથી પ્રાર્થના કરો કે જેથી તમારા અંતઃકરણમાં તેઓશ્રી પોતાની કૃપાનાં ફિરજોનો અત્યુત્તમ પ્રકાશ પાડે.

જે મનુષ્ય પોતાના સદ્ગુરુની આજ્ઞારૂપ પ્રકાશમય દીપકસાથે લઘુ વિચરે છે, તથા પોતાનાં ધૈર્ય ને સાવધાનતારૂપ નેત્રોનો યથાચોગ્ય ઉપયોગ કરે છે તેમને આ ભવરજનીમાં પંક, કંટક, ગર્ત ને સર્પાદિરૂપ પ્રતિકૂલતાઓથી દુઃખી થવું પડતું નથી.

રજોગુણના તથા તમોગુણના ધર્મેને ઘણામાં ઘણા યત્નથી દબાવ્યા વિના તથા સત્ત્વગુણના ધર્મેને ઘણામાં ઘણા યત્નથી બલવાન્ કર્યા વિના મનુષ્ય સતત સુખાનુભવ કરવા સમર્થ થતો નથી એ વારંવાર સ્મરણમાં રાખશો.

વિવેકી મનુષ્યે દુનિયાના પ્રાકૃત લોકોના પ્રાકૃત વિચારને પોતાનાથી બને તેટલા દૂર રાખી સ્વકર્તવ્યપરાયણ રહેવામાં પોતાની શોભા ને હિત છે એમ સમજવું જોઈએ.

કોઇ કારણથી મનુષ્યના હૃદયને લાગેલા ધક્કાને તુરત ને સારી રીતે મુધારવામાં શાસ્ત્રીય વિવેક, કર્તવ્યપરાયણતા ને પોતાના સંબંધમાં જેને તેને જે તે વાત ન પૂછતાં ને કોઇ કહે તો તે ન સાંભળતાં સર્વદા સદ્ગુરુની ને અંતર્યામીની આજ્ઞાના પરિપાલનમાં નિરભિમાનપણે મસ્ત રહેવું એ ઉત્કૃષ્ટ ને સુલભ ઉપાયો છે.

એ ઉપાયોમાં પ્રેમ પ્રકટવાથી ચિત્તમાંનો તમોગુણ બલહીન થઇ સત્ત્વગુણ બલવાન્ થાય છે. મગજ ભમતું બંધ થઇ સુસ્થિર થાય છે, ઓજસ વધે છે, ને તીવ્ર શોકરૂપ અગ્નિની ચીનગારી શાંત થઇ જાય છે.

જો તમારા હૃદયમાં અડગ ને જીવતી સાત્ત્વિકી શ્રદ્ધા હશે તો તમારા હૃદયમાંથી ઉત્સાહનો કુવારો ઊડવા માંડશે.

જો યત્ન કરો તો ઉત્સાહરૂપી જીવનને પુનઃ પ્રાપ્ત કરવામાં ને શય જેવા થયેલા શરીરને દેવરૂપ કરવામાં લેશપણ ઢીલ થાય એમ નથી. હૃદયને નકામું ન રોવરાવતાં તેને પ્રભુકૃપામૃતવડે ને દિવ્ય આનંદના લાભવડે સદા મંદ મંદ હસાવવું જોઈએ.

અગાધ દયાનિધિ પ્રભુ તો અનુકૂલ મતિવાળા મનુષ્યના હૃદયમાં જીવન-રસ સ્વીકૃતિ સર્વદા તત્પરજ હોય છે, માટે વિવેકી મનુષ્યે શીઘ્ર પુનઃ નવું જીવન મેળવવા યોગ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

હૃદયમાં સત્વગુણની વૃદ્ધિકરવાવડે અવશ્ય તે મનુષ્યના હૃદયમાં શાંતિની વૃદ્ધિ થાય છે એ અચલ શાસ્ત્રીય સિદ્ધાંત બની શકે તેટલો તમારા મનને સમજાવતા રહેવાથી તમને લાભ થશે.

વિવેકી મનુષ્યો “મન-પૂર્ત સમાચરેત્” (મનને પવિત્ર કરીને પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ કરે) એ શ્રીમતુલગવાનના વચનને પોતાના હૃદયની આગળ રાખીને નાનીમોટી પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ કરે છે. જે વિચાર ને જે પ્રવૃત્તિનું પરિણામ અનુચિત આવવાનો તેમને સંભવ જણાય તે વિચારથી ને તે પ્રવૃત્તિથી તેઓ ઘણામાં ઘણા દૂર રહેવા યત્ન કરે છે.

સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ ને મૂઠ મન જીવના પરમાર્નદરૂપ ધનને હરનાર ચોર છે એમ સમજી એવા મનનો વિવેકી મનુષ્યે નીચેનાં રાજર્ષિ જનકનાં વચનનો વિચાર કરીને તુરત નાશ કરવો જોઈએ:—

“પ્રવુદ્ધોઽસ્મિ પ્રવુદ્ધોઽસ્મિ દષ્ટશ્ચોરો મયાઽઽત્મનઃ ।

મનો નામ નિહન્મયેનં મનસાઽસ્મિ ચિરં હતઃ + ॥”

જેમ મરી ગયેલાં દેહકાં પોતાના જીવનરૂપ વરસાદના પડવાથી પુનઃ જીવતાં થઈ જાય છે, ને ભૂમિમાં ઉંડા રહેલો વાંસનો અંકુર પોતાના જીવનરૂપ વરસાદની ગર્જના સાંભળી પોતાના ઉપર રહેલી શિલાને ભેદી બહાર નીકળી આવે છે, તેમ જો જીવના હૃદયમાં શુદ્ધ શ્રદ્ધા હોય તો તેના હૃદયમાં ઉદય થવાથી નાશ પામવાની અણીપર આવેલો સર્વ પ્રકારનો ઉત્સાહ પણ પરમકારુણિક ને નિરાવરણ દષ્ટિવાળા ‘સદ્ગુરુનાં પ્રોત્સાહક વચનોનાં શ્રવણથી પુનઃ જીવતો થઈ જવાનો પ્રખલ સંભવ છે.

ક્ષણભંગુર જીવનમાં તેને સફળ કરવામાટે પ્રાપ્ત થયેલી ઉત્તમ તક મનને વશ વર્તીને ગુમાવવામાં જીવને મોટી હાનિ છે, અને વર્તમાનકાલ સ્વાધીન જેવો છે, ને ભવિષ્યકાલનો વિચાર નથી માટે જે શુભ કર્મ તેજ કામનું છે એમ વિચારી વિવેકી મનુષ્ય પોતાના ચિત્તમાં રહેલા અલ્પ ઉત્સાહને શીઘ્ર વધારે છે, ને કર્તવ્યપરાયણ રહેવા તત્પર થઈ જાય છે. (ક્રમશઃ)

—:—

શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના દશમવર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગે શ્રીસદ્ગુરુસ્તવન

જયનાથ !

શ્રીઆનંદાશ્રમપત્ર આજ દશમા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. તે માંગલિક પ્રસંગે, હે મંગલસ્વરૂપ ! અમે આપ ભગવાનનું વેદોક્તવિધિથી પૂજનઅર્ચન કરીએ છીએ અને એમ કરીને અમે અમારા મંગલાચરણની સિદ્ધિ કરીએ છીએ.

+ હું જાગ્યો છું, હું જાગ્યો છું, મેં મારા આત્માના આનંદાદિ સ્વભાવને ચોરી લેનાર ચોર જોયો છે. તેનું નામ સ્થૂલ ને સૂક્ષ્મ મન છે. એ મનનો હવે હું નાશ કરીશ, કેમકે તે મનવડે હું લાંબા કાલથી હણ્યો છું.

હે આદ્યપુરુષ! શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ એવી સંજ્ઞાવાળા સ્વરૂપમાં પોતાનો આવિર્ભાવ દર્શાવીને આપ ભગવાને લોકના તત્ત્વસ્વરૂપનો યથાવત્ ઉપદેશ કરેલો છે.

અને પોતાના તત્ત્વસ્વરૂપને પામી રહેવામાટે લોક આચારમાં ઊતારી રહેવાના સ્વધર્મનો પણ, હે આચાર્યપ્રવર! આપ ભગવાને યથાવત્ ઉપદેશ કરેલો છે.

તત્ત્વસ્વરૂપનો અને સ્વધર્મનો આપભગવાને પ્રવર્તાવેલો એ ઉપદેશ લોકમાં સતત વહેતો રહે એવા કુરુણામય હેતુથી, હે કુરુણામૂર્તિ! લોકના વ્યાવહારિક સ્વરૂપને પણ યથાવત્ જાણનારા આપભગવાને શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના પ્રાકટ્યનો સુયોગ રચીને લોકપર આપ ભગવાન્ના ખરા અનુગ્રહનું દર્શન કરાવેલું છે.

એક તો પરાશ્ચિંચાનિ વ્યત્તળત્સ્વયંભૂઃ। આપ સ્વયંભૂ પરમાત્માએ લોકનાં જ્ઞાન તથા કર્મનાં કરણોને પરાંગમુખજ પ્રવર્તાવેલાં છે તેમાં વર્તમાન યુગનું વિકટ તાંડવ લોકનાં કરણોને પરાંગમુખતાની ટોચે પહોંચાડે તો તેમાં લોકના વ્યાવહારિક સ્વરૂપને યથાવત્ જાણનારા આપ ભગવાન્ને તો કશું આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થવાનો અવસર નથી.

પણ લોકનાં જ્ઞાન તથા કર્મનાં કરણોને પરાંગમુખ પ્રવર્તાવનારા આપ ભગવાને લોકને તેના ખરા જ્ઞાતવ્યનો તથા ખરા કૃતવ્યનો સમયે સમયે ઉપદેશ આપ્યા કરનારા પોતાના સદ્ગુરુસ્વરૂપનો આવિર્ભાવ કરતા રહેવાનો આપભગવાને ગાઠવેલો પ્રયંધ લોકપત્ની આપ ભગવાન્ની સ્વાભાવિક કુરુણાનેજ આભારી છે.

આપ ભગવાને પોતાના સદ્ગુરુસ્વરૂપથી પ્રવર્તાવેલા ઉપદેશને અનુસરી રહેનારાં કુલિન સંતજનો તો સદા સર્વદા સુખી અને નિર્ભય થઈ રહે છે, પણ આ લોકમાં કુલિન સંતજનોનોજ નિવાસ છે એમ નથી. અકુલિન દુર્જનો પણ આ લોકમાં વસી રહેલાં છે. ઉપદેશને અનુસરવાનો તેમનો સ્વભાવ હોતો નથી. અને બહુધા પરાંગમુખજ તેમનું ધાવન હોય છે. તેમનું નિયમન તો હે સર્વેશ્વર! આપ ભગવાન્ પોતાના ઈશ્વરરૂપથીજ કરો છો.

તેથીજ હે નિયામક! તેમને દુઃખ તથા ત્રાસના પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય છે.

હે કૃપાનિધે! અમે દીનભાવે પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે એમને દુઃખ તથા ત્રાસના પ્રસંગો ઉપસ્થિત ન કરતાં અને ઉપસ્થિત થએલા તેવા પ્રસંગોનું શમન કરતા આપ ભગવાન્ એમની દુર્જનતાને નિવૃત્ત કરવાના અન્ય દોષ સૌમ્ય પ્રયોગનીજ યોજના કરવા કૃપા કરજો.

વર્તમાન પ્રસંગે કરવા યોગ્ય અમે કરેલી આ પ્રાર્થના હે નિજજનવત્સલ! આપ ભગવાન્ અવશ્ય જ્ઞાનપર લેજો અને લોકમાં શાંતિ સ્થપાય એવી દોષ યોજના સત્ત્વર ગતિમાં મૂકજો.

જય નાથ! જય મહેશ્વર!

તંત્રી

શ્રીનાથપ્રમુખપ્રીત કેટલાંક જીવનચરિત્રો

(અનુસંધાન ગતાંકથી ચાલુ)

[૪]

પૂજ્યચરણ શ્રીચંદરભગવાન્

આચાર્યભગવાન્ના ગુરેશ્વરદિ શિષ્યો પણ અપકારક મતોના ત્યાગનો લોકોને ઉપદેશ કરતા હતા. તેમાંથી જેઓ વિવેકી ને પુણ્યશાળી મનુષ્યો

હતા, તેઓ આચાર્યભગવાનને શરણે આવ્યા, ને દેડસાક દુરામહીઓ હતા તેઓ આચાર્યભગવાનને દ્વેષ કરી તેઓથીનું અશુભ ઇચ્છવા લાગ્યા. એક વેલા એક કપડી ભૈરવભક્ત કાપાસિક : શ્રીશૈલપર્વતપર આચાર્યભગવાનની સમીપ આવ્યો. પોતાના ઇચ્છિતને પ્રાપ્ત કરવાનો આ સારો સમય છે એમ જાણી તેણે આચાર્યભગવાનને કહ્યું:—“હે કૃપાલો ! આપના સર્વગ્રંથો, દયા-લુપ્તો ને મુશીલપણું ઇત્યાદિ અનેક શુભશુભોનું લોકોદ્ધારા અવળું કરીને હું આપનાં દર્શન કરવા આવ્યો છું. આપે પરોપકારમાટે શરીર ધારણ કર્યું છે. આપની ઉત્તમ કીર્તિનું સ્થલે સ્થલે ગાન થાય છે. આપ અદ્વૈત બ્રહ્મનું પ્રતિપાદન કરનારા ઉત્તમ સંન્યાસી છો. આપની સમીપ જે જે મનુષ્ય આવે છે તે પોતાનું ઇચ્છિત પ્રાપ્ત કરીને પાછો જાય છે. મેં આ શરીરે દૈસાસ જવામાટે ઘણાં વર્ષમુધી ઉગ્રતપ કરીને ભૈરવનાથને પ્રસન્ન કર્યા છે. પ્રસન્ન થયેલા મારા ઇષ્ટદેવ ભૈરવનાથે મને જણાવ્યું છે કે “કોઈ સર્વજ્ઞ પુરુષનું કિંવા કોઈ મહારાજનું માથું જો તું મારા નિમિત્તે અગ્નિમાં હોમીશ તો તું આ શરીરે મારી કૃપાવડે દૈસાસમાં જઈ શકીશ.” ભૈરવનાથની આ આજ્ઞા સાંભળી મેં આવા પુરુષના માથામાટે ઘણું ભ્રમણ કર્યું, પણ હજીમુધી મને કોઈ સર્વજ્ઞ પુરુષ મળ્યા નથી. કોઈ મહારાજનું મસ્તક મેળવવાની ઇચ્છા પણ જ્યારે મારા મનને ઇંપાવે છે, ત્યારે તેમની પાસે જઈ તેમના માથાની માગણી શી રીતે કરી શકાય? આજ મારાં મુલાગ્ન્યથી મને આપનાં દર્શન થયાં છે. આપ સર્વજ્ઞ છો, તેથી આપના મસ્તકથી મારું ઇચ્છિત કાર્ય સિદ્ધ થાય એમ છે, માટે આપે મારા જેવા દીનઉપર કૃપા કરવી જોઈએ. શરીર ક્ષણભંગુર છે એ આપ સારી રીતે જાણો છો. મને મસ્તક આપવાથી જગતમાં આપની કીર્તિ વૃદ્ધિ પામશે, સર્વ પ્રાણીઓને પોતાનું છવિત પ્રિય હોવાથી આપના માથાની માગણી કરવી યોગ્ય ન ગણાય, તોપણ આપ સમ્વિદ્વદનંદ બ્રહ્મરૂપ છો, આપને શરીરમાં મમતા નથી, આપ સર્વદા પરોપકારમાં પ્રીતિવાળા છો, એમ જાણી મેં આવી માગણી કરવાનું સાહસ કર્યું છે. જો આપ કૃપા કરી આપનું મસ્તક આ રાંકને આપો તો મારું કાર્ય અનાયાસે સિદ્ધ થઈ જાય. જેઓ સ્વાર્થમાં હુણેલા હોય છે તેઓ બીજાની પીડા જાણી શક્તા નથી. ઇંદ્રે વૃત્રાસુરનો નાશ કરવા દધીચિમુનિ પાસેથી તેમનાં હાડકાં વજ્ર બનાવવામાટે માંગ્યાં હતાં, તે હાડકાં દધીચિમુનિએ પ્રસન્નતાપૂર્વક ઇંદ્રને આપ્યાં હતાં. હમ્ભૂતવાહનનામના વિદ્યાધરના રાજ્યે નાગના રક્ષણમાટે ગરુડને પોતાનું શરીર આપ્યું હતું. આ સર્વ વાતો અને પરોપકારનું માહાત્મ્ય આપને ક્યાં અજ્ઞાત છે? આપને શરીરદિની તૃષ્ણા નથી પરોપકાર વિના બીજું કંઈ કર્તવ્ય આપને અહીં વિદ્યમાન નથી. મારા જેવા માત્ર સ્વાર્થ સાધવામાં તત્પર ને નિર્દય મનવાળા મનુષ્યો માગણી કરતાં યોગ્ય ને અયોગ્યનો વિચાર ન કરી શકે એ સ્વાભાવિક છે. મારી માગણી અયોગ્ય હોવાથી મારા મનમાં ભય ઉત્પન્ન થાય છે, પણ આપના જેવા પરોપકારી, યાચકને કટીપણુ દેાષપણુ વાતની ના પાડતા નથી એમ સમજી મારું મન સંતોષ પામે છે.”

આચાર્યભગવાને તે કાપાલિકનાં વચનો સાંભળી મંદહાસ્યપૂર્વક તેને કહ્યું:—“હું બહુ પ્રસન્નતાથી મારું માથું આપવા તૈયાર છું, પણ મારા શિષ્યોના દેખતાં મારાથી તે તમને આપી શકાશે નહિ, કેમકે મારા શિષ્યો પોતાના શરીર કરતાં પણ આ શરીરમાં વધારે મમતા રાખે છે, માટે હું જ્યારે એકાંતમાં બ્રહ્મધ્યાન કરતો હોઉં ત્યારે તમે ત્યાં આવી મારું મસ્તક લઇ જાજો.”

આચાર્યભગવાનનાં આવાં ઉદાર વચનો સાંભળી પ્રસન્ન થયેલો તે કાપાલિક પોતાના સ્થાનપર ગયો. સર્વ દશ્યને બ્રહ્મસ્વરૂપના વિવર્તરૂપે મિથ્યા અનુભવતા ગંભીર હૃદયવાળા આચાર્યભગવાને આ બનેલો પ્રસંગ પોતાના કોઇ શિષ્યને કહ્યો નહિ. પછી જ્યારે ઘણા શિષ્યો સ્નાનાદિ માટે દૂર ગયા, અને આચાર્યભગવાન એકાંત સ્થલમાં બ્રહ્મકારવૃત્તિ કરી સુસ્થિર થયા, ત્યારે અનુકૂલ સમયની વાટ જોઈ રહેલો તે કાપાલિક ત્યાં આવ્યો. નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં આરૂઢ થયેલા આચાર્યભગવાનને જોઈને તે કાપાલિક તીખી ધારવાળું ત્રિશૂલ ઉપાડીને જે વેલા તેઓશ્રીની સમીપ તેમના મસ્તકનું છેદન કરવા ગયો, તેજ વેલા પદ્મપાદ આચાર્યભગવાનની મૂર્તિનું હૃદયમાં ધ્યાન કરતા હતા તેમને કાપાલિકની આ પ્રવૃત્તિ જણાઇ, તેથી તેમણે નૃસિંહભગવાનનું અહગભાવથી સ્મરણ કરી સંત્રબ્ધવડે નૃસિંહસ્વરૂપ ધારણ કર્યું, અને તુરત એ કાપાલિકની સમીપ આવી પહોંચ્યા, ત્યાં આવી કાપાલિકના શરીરને ચીરી નાંખી ભયંકર ગર્જના કરી. તે ગર્જના સાંભળી સ્થાન છોડીને દૂર ગયેલા શિષ્યો વ્યાકુલ થઈ તુરત ત્યાં દોડી આવ્યા. આચાર્યભગવાનનું ચિત્તપણ વ્યુત્થાનદશાને પ્રાપ્ત થયું; તેમણે પોતાનાં નેત્રકમલ ઊઘાડ્યાં તો તેમની સમીપ ભયંકર સ્વરૂપવાળા નૃસિંહભગવાનને જોયા. તેમને જોઈને આચાર્યભગવાને તેમની પ્રાર્થના કરી કે:—

“હે પ્રભો! આ શરીરના રક્ષણમાટે આપ પ્રકટ થયા હતા, હવે આપનું તે કામ પૂરું થયું, તેથી આપ કૃપા કરી પોતાના આ સ્વરૂપનું તિરોધાન કરો.” આ પ્રાર્થના સાંભળી નૃસિંહભગવાનનું સ્વરૂપ તિરોધાન થઈ ગયું ને તે સ્થલે પદ્મપાદના શરીરની પ્રતીતિ થઈ. પછી પદ્મપાદે બનેલો સર્વ પ્રસંગ આચાર્યભગવાનને નિવેદન કર્યો. કેટલાક શિષ્યોએ “તમે ભગવાનનૃસિંહની ક્યાં ઉપાસના કરી તેમની કૃપા પ્રાપ્ત કરી હતી?” એમ પદ્મપાદને પૂછતાં તેમણે જણાવ્યું કે:—“પૂર્વે મેં અહોબલનામના પર્વતના વનમાં રહીને ઘણા સમયસુધી ભગવાનનૃસિંહનું આરાધન કરી તેમની કૃપા સંપાદન કરી હતી.”

કેટલાક દિવસો પછી આચાર્યભગવાન શ્રીશૈલપર્વતથી વિદાય થઈ મનુષ્યોના કલ્યાણમાટે ભરતખંડમાં વિચરતા વિચરતા ગાંડર્ણક્ષેત્રમાં પધાર્યા. ગાંડર્ણધરની પ્રસન્નમને વિનયપૂર્વક સ્તુતિ કરી તે ક્ષેત્રમાં ત્રણ દિવસ વિરાજ્યા. ત્યાંથી હરિશંકર નામનો ક્ષેત્રમાં પધારી પછી મૃકાંબિકાનામનાં દેવીના મંદિરમાં પધાર્યા. પછી ત્યાંથી શિષ્યો સહિત શ્રીવલિ નામના ગામમાં પધાર્યા. તે ગામમાં ઘણા વિદ્વાન બ્રાહ્મણો વસતા હતા તેમાં એકે પ્રભાકર નામના વિદ્વાન બ્રાહ્મણનો દીકરો ગાંડાજેવો જણાવાથી તે બ્રાહ્મણ પોતાને બહુ દુઃખી માનતો હતો.

એ બ્રાહ્મણપુત્ર મુંગાની પેઠે પોતાને માટેથી કાંઈજ બોલતો નહોતો, તેથી તેને ભૂત વળખું હતું, માટે તેનો યોગ્ય ઉપાય કરવા હું કોઈ સમર્થ વિદ્વાનને પૂછીશ, એવો વિચાર પ્રભાકર કર્યા કરતો હતો, એટલામાં તેણે કેટલાક માણસોદ્વારા સાંભળ્યું કે:—“કોઈ મહારસમર્થ સંન્યાસી પોતાના ઘણા શિષ્યોની સાથે ઘણાં પુસ્તકો લઈને પોતાના ગામની બહાર પધાર્યા છે.” આ વાત સાંભળી તે પ્રભાકર પોતાના ગાંડાજેવા જણાતા તે પુત્રને સાથે લઈને આચાર્યભગવાનની સમીપ આવ્યો. ભેટ મૂકવામાટે સાથે આલેસાં ફેલો આચાર્યભગવાનનાં ચરણકમલમાં અર્પણ કરી પછી તેણે તેઓશ્રીને સાધ્ધાંગ-દંડવત્પ્રણામ કર્યા. પશ્ચાત્ પોતાના મુંગાજેવા જણાતા પુત્રને આચાર્યભગવાનના ચરણકમલમાં નમન કરાવ્યું. એ બ્રાહ્મણપુત્ર બાલકની પેઠે આચાર્યભગવાનના ચરણકમલની સમીપ પડ્યો રહ્યો, ઊઠ્યો નહિ, એટલે પ્રભાકરે આચાર્ય-ભગવાનને નિવેદન કર્યું કે:—“હે સ્વામિન! આ મારા પુત્રનું વય તેર વર્ષનું થયું છે, પણ હજીમુઘી તે કાંઈ સમજતો હોય એમ જણાતું નથી. એને ભણાવવામાટે બહુ પ્રયત્ન કર્યો, પણ તે કાંઈ ભણ્યો નહિ એના જેવડા વયના છોકરાઓ એને રમવામાટે બોલાવે છે, પણ તે તેમના સાથે રમવા પણ જતો નથી. કોઈ તોફાની છોકરાઓ કદાચ તેને મારે તો તેમનો માર તે સહન કરે છે, પરંતુ કાંઈ બોલતો નથી. કોઈ વેલા તે ભોજન કરે છે, એને કોઈ વેલા ભોજન પણ કરતો નથી. એના શરીરનું ઠંડાણું ન હોવાથી તે પોતાના પ્રારબ્ધથીજ છુવે છે એમ જણાય છે તેની આવી સ્થિતિ છે, માટે આપ કૃપા કરીને જણાવશો કે એને કાંઈ રોગ થયો છે? કે કોઈનો વળગાડ થયો છે?”

પછી આચાર્યભગવાને કૃપા કરી તે બાલકના મસ્તકપર હાથમૂઢી તેને કહ્યું કે:—“ઊઠ, બેઠો થા, તું કોણ છે? ને આવી બાલકના જેવી એટલા શામાટે કરે છે?” આચાર્યભગવાનનાં આવાં વચનો સાંભળી તે બાલકે “હે સદ્ગુરો! હું જડશરીરરૂપ નથી, પણ તેને પ્રકાશનારા ચેતનસ્વરૂપવાળો છું, મારામાં અંતઃકરણના, પ્રાણના, ઇન્દ્રિયોના ને શરીરના ધર્મો નથી, હું પરમ પવિત્ર ને પરમાર્નરૂપ બ્રહ્મ છું; ઇત્યાદિ વચનોથી હું સર્વ પ્રપંચથી રહિત અંતરાત્માથી અલિપ્ત બ્રહ્મ છું એમ આચાર્યભગવાનને પોતાનું સ્વરૂપ જણાવ્યું.” તે બાલકનાં આવાં આત્માનુભવનાં ઉત્તમ વચનો સાંભળી આચાર્યભગવાને જાણ્યું કે આ કોઈ યોગી છે. પછી તેઓશ્રીએ તે બાલકના પિતાને કહ્યું કે:— “આ પુત્રથી તમને આ જગતમાં કોઈ પ્રકારનો લાભ થવાનો સંભવ નથી, કેમકે તેને પોતાના શરીર ઉપર પણ પ્રીતિ નથી, તો તેને શ્રદ્ધાદિમાં પ્રીતિ કેવી રીતે ઉત્પન્ન થશે? માટે જો તમારી ઇચ્છા હોય ને આની પણ ઇચ્છા હોય તો આ બાલક ભણે અમારી સાથે આવે” તે બાલકનાં પિતાએ સ્વજનોનો અભિપ્રાય મેળવી તે વાતનો સ્વીકાર કર્યો. પછી આચાર્યભગવાન બીજા શિષ્ય સહિત એ બાલકને હસ્તામલક (હાથમાં રાખેલા આમળાની પેઠે વા નિર્મલ જલની પેઠે બ્રહ્મને જાણનાર) એવું નામ આપી સાથે લઈ ત્યાંથી વિદાય થયા,

તે તુંગભદ્રા નદીને કાંઠે આવેલા શંગેરિ નામના ગામમાં પધાર્યા. ત્યાં કેટલોક સમય રહી ઘણા શિષ્યોને ભાષ્યાદિનું અધ્યયન કરાવ્યું. હરતામલકને પણ તેના અધિકારપ્રમાણે ચોગ્ય અધ્યયન પુનઃ કરાવ્યું. આ હરતામલકની પણ આચાર્યભગવાનના મુખ્ય શિષ્યોમાં ગણના થઈ.

આ સ્થલમાં આચાર્યભગવાનના અંતઃકરણના ભાવને અનુસરીને તેમની અનન્યભાવે સેવા કરવામાં તત્પર રહેવાના સ્વભાવવાળો, સ્વધર્મથી વર્તનારો, અને બોલાવાના ઓછા સામર્થ્યવાળો કોઈ ગિરિનામનો આચાર્યભગવાનનો નવો શિષ્ય થયો. તે આચાર્યભગવાનની પાસે રહીને નિરંતર તેઓશ્રીની સેવા કરતો હતો. તેની અનન્યભક્તિને લીધે આચાર્યભગવાન તેના ઉપર સારી કૃપા રાખતાં હોય એમ જણાતું હતું. વિનયાદિ શુભગુણોવાળો એ શિષ્ય પોતાના સદ્ગુરુને, નિત્ય વહેલો ઊઠી, સ્નાન કરી, હાથ પગ ધોવરાવતો હતો, ચોગ્ય દાતણ આપતો હતો, સ્નાન વેલા શરીર લુવાનું પવિત્ર વસ્ત્ર આપતો હતો, ચોગ્ય આસન પાથરી દેતો હતો, તેમનાં બંને ચરણ કમલોને ઘણી ચતુરાઈથી ચાંપતો હતો, પછાયાની પેઠેજ પોતાના સદ્ગુરુની ઈચ્છાને તે અનુસરતો હતો, પોતાના સદ્ગુરુની સમીપ કદીપણ બગાડું ખાતો નહિ, તેઓશ્રીની સમીપ કદીપણ પગલાંબા કરીને કે ઓઠીંગણુ દબને બેસતો નહિ, તેઓશ્રીએ કચેલી આજ્ઞાની કદીપણ ઉપેક્ષા કરતો નહિ, કોઈની સાથે વધારે બોલતો નહિ, પીઠ દબાડીને પોતાના સદ્ગુરુની આગળ કદીપણ ઊભો રહેતો નહિ વા બેસતો નહિ, પોતાના સદ્ગુરુ ઊભા હોય ત્યારે પોતે ઊભો રહેતો હતો, તેઓશ્રી જ્યારે ચાલતા હોય ત્યારે પોતે ચાલતો હતો, તેઓશ્રી કાંઈ કહેતા હોય ત્યારે પોતે બહુ વિનયથી તે સાંભળતો હતો, કહ્યાવિના પણ આચાર્ય ભગવાનનું જે હિત હોય તે તે કરતો હતો, અને તેઓશ્રીનું જેમાં અહિત જણાય તે કદીપણ કરતોજ નહોતો.

તે શિષ્ય એક વેલા આચાર્યભગવાનનાં વસ્ત્રો ધોવા નદીએ ગયો હતો. કથાનો સમય થયો, તોપણ તે આવી પહોંચ્યો ન હોતો, તેથી આચાર્યભગવાન ભક્તવત્સલપણાને લઈને તેના આવવાની વાટ જોતા હતા. કથાનો સમય થવાથી કેટલાક શિષ્યોને કથાના પ્રારંભનો શાંતિપાઠ બોલવાને તત્પર થયેલા જોઈ આચાર્યભગવાને તેમને કહ્યું:—“ગિરિ આવે ત્યાંસુધી થોડો સમય શાંતિ રાખો.” આચાર્ય ભગવાનનાં આવાં વચનો સાંભળી પદ્મપાદથી ગિરિની ગુરુભક્તિનો વિચાર કર્યાવિના લગાર અભિમાનવડે બોલાઈ જવાયું કે:—“ગિરિ મંદબુદ્ધિવાળો છે, એ આવાં વેદાંતના સૂક્ષ્મ વિષયમાં શું સમજે? મારે એની વાટ જોવી મને તો ઉપયોગી જણાતી નથી.”

પદ્મપાદનાં આવાં અભિમાનયુક્ત વચનો સાંભળી તેના અભિમાનને શાંત કરવા તથા ગિરિની ગુરુભક્તિ સફલ કરવા આચાર્યભગવાને પોતાની પારમેશ્વરીશક્તિનો ગિરિના હૃદયમાં પાત કરી તેને બ્રહ્મવિદ્યાની પ્રાપ્તિ કરાવી. પોતાના સદ્ગુરુની કૃપાથી જેને બ્રહ્મવિદ્યાની પ્રાપ્તિ થઈ છે એવો એ ગિરિ બ્રહ્મતત્ત્વનું નિરૂપણ કરનાર સુંદર તોરકછંદોવડે બ્રહ્મસ્વરૂપનું નિરૂપણ કરતો કરતો ત્યાં આવ્યો. તે જોઈને પદ્મપાદાદિના મનમાં જે અભિમાનનો આવિર્ભાવ

થયો હુતો તે શાંત થઈ ગયો ગિરિએ તોટકછંદાવડે બ્રહ્મથી અલિપ્ત આત્માનું
નિરૂપણ કર્યું, તેથી તેમનું તોટક એવું નામ કહેવાયું, અને તેમની મુખ્ય
શિષ્યોમાં ગણના થઈ. (ક્રમશઃ)

શ્રીસદ્ગુરુદેવસ્તુતિઃ

[૧]

નાહં મમેતિ મતિલમ્યમલમ્યમન્યૈ
સંવેદ્યમુક્તમપિ વાદ્યદશ સ વેદ્યમ્ ।
મત્યા પરાપરતયાઽપિ વિકલ્પ્યમાન-
મેકં સ્મરમિ હૃદિ નાયમહમ્મહેશમ્ ॥૧॥

ભાવાર્થ:—હું અને મારુ આ પ્રકારની બેદુષ્ટિરહિત પુરુષથી પ્રાપ્ય, અને હું
તથા મારુ આની શુદ્ધિવાળા પુરુષોથી અલગ, સસારથી મુક્ત હોવા છતાં સમારી પુરુષોની
દૃષ્ટિમાં સસારીરૂપ, એક હોવા છતાં શુદ્ધિપ્રમાણે પર અને અપરરૂપે કલ્પના કરતા એવા
મહેશસ્વરૂપ શ્રીનાથપ્રભુનું અંત કરણદ્વારા હું સ્મરણ કરું છું

પંડિત રઘુનંદનજી

શ્રી દ. મુ. સ ધર્મવિદ્યાલય મુખ્યાધ્યાપક
શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા.

[૨]

મકાર્તિહારં કરુણાનિધાનં, કલ્યાણકારં સુમનઃ પ્રદાનમ્ ।
સસારસારં કુમતેઃ પિધાનં, શ્રીનાથપાદામ્બુજમાશ્રયેઽહમ્ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—ભક્તોના મમાગકવેશને હરનાર, દયાના ભાગરૂપ, કલ્યાણને કરનાર,
મનની સાચી શાંતિને આપનાર, સસારમા સલસારરૂપ અને કુમતિને દૂર કરનાર
પરમકૃપાળુ શ્રીનાથમહાગુરુના ચરણકમલનો હું આશ્રય કરું છું

શાસ્ત્રી દયારામ મૂલજી

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ મસ્કૃતપાઠશાલાધ્યાપક
શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા

[૩]

અલિલસુખદમેતઃજીવનં જીવનાનાં,
નિચિલનિગમવહ્નોસત્ફલં ચિત્સ્વરૂપમ્ ।
સહૃદપિ પરિગીત શ્રદ્ધયા લીલયા વા,

નરવર ! નરમાત્રં તારયેન્નાયનામ ॥૧॥

ભાવાર્થ:—હે શ્રેષ્ઠ મનુષ્યો ! સપૂર્ણ સુખોને આપવાવાળુ, સાસારિક મનુષ્યોનું જીવન,
અંગમહિત વેદેરૂપી ક્ષતાનું સત્-ચિત્ત અને આનંદસ્વરૂપીત્વ એવું આ શ્રીમન્નાથભગવાનનું
દિવ્યનામાલિલાન શ્રદ્ધા અને પ્રેમયુક્ત મનવડે એક જ વાર લેવાથી મનુષ્ય માત્ર જન્મમૃત્યુરૂપી
આવાગમનથી તરી જાય છે.

જયરાંકર મયારામ ભટ્ટ-

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા.

[૪]

નાનાસેવકસેવિતઃ સુમતિમાન્ સન્માર્ગસંદર્શકો-
 મક્તાનાં ભવમજ્જકઃ સુસુખદઃ કારુણ્યપાથોનિધિઃ ।
 આનન્દાશ્રમવાસિનિઃ પ્રતિદિનં સંસ્ત્રયમાનો મુદા
 બ્રહ્માનન્દમયઃ સદા વિજયતાં શ્રીનાથશર્મા પ્રમુઃ ॥૧॥

અર્થઃ—અનેક સેવકોથી સેવિત, સુન્દરશુદ્ધિવાળા, સન્માર્ગને બતાવનારા, ભક્તોના
 (જન્મમૃત્યુરૂપ)સંસારને હેઠનારા, કરુણાના સાગર, તથા આનન્દાશ્રમવાસી સત્પુરુષોવડે
 હર્ષથી સ્તુતિ કરતા એવા અખંડ આનન્દસ્વરૂપ શ્રીસદ્ગુરુ નાથપ્રભુ હમેશાં વિન્ય પામે !

શાસ્ત્રી હરિશંકર, વ્યાકરણાધ્યાપક,
 શ્રીરાજકીય સંસ્કૃત પાઠશાલા, જામનગર.

[૫]

વેદાંતાબ્જવિકાસકઃ ક્ષિતિતલે સદ્બોધદો માસ્કર-
 સ્ત્યક્ત્વા દેવગર્ભં પ્રિયં વિમુરહો ભૂમૌ યદ્વચ્છાગતઃ ।
 કર્મોપાસનમાર્ગબોધકુશલઃ સદ્બ્રહ્મચર્યવ્રતી
 નાથાચાર્યવરઃ સદા વિજયતે સ્વાનંદયુક્તાશ્રમે ॥૧॥

સાધાર્થઃ—અહો ! પોતાના પ્રિય એવા દેવગર્ભનો પણ ત્યાગ કરી પોતાની ધ્વજાથી
 આ મૃત્યુનોડમાં પધારેલા, વ્યાપક પરમાત્મરૂપ, વેદાંતરૂપી કમલનો વિકાસ કરનારા સૂર્યરૂપ,
 (વેદાંતના જ્ઞાનદ્વારા મતુષ્યોના અંતઃકરણનો વિકાસ કરનારા), કર્મ ઉપાસના આદિ અધ્યાત્મ-
 માર્ગનો ઉપદેશ કરવામાં કુશળ અને વિમલ બ્રહ્મચર્યવ્રતવાળા પૂજ્યપાદ આચાર્યપ્રવર શ્રીમન્નાથ
 ભગવાન્ આજપણ પોતાના (આનંદપરિપૂર્ણ) આનંદાશ્રમમાં નિરંતર વિન્ય પામી રહ્યા છે.

અંબાશંકર નાનજી જોશી.

ઉપવ્યવસ્થાપક, શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા.

—:૦:—

આપણા આચાર્યશ્રીની આરુયાયિકાઓ
 (ગતાંકથી ચાલુ)

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

અંતઃકરણરૂપ સર્પની તૃણારૂપ ઝેરી દાહો વિવેકરૂપ ત્રીપીઆવડે કાઢી
 નાંખવી જોઈએ. એમ કરવાથી જ અંતઃકરણ વશ થાય છે. રાજર્ષિ ભર્તૃહરિ પણ
 આવા ભાવવાળું કહે છે:—

“ વિવેકે સાધેયો શમ જનમ પામે મનવિષે,

તૃણા શાંતિ પામે પણ વિષય શું સંગ કરવે;

ધીમે વૃદ્ધિ પામી અસર મનમાં એવી કરશે,

થઈ તેને તામે સુરપતિ તૃષાપાત્ર બનશે. ”

ધણા દાગ ધારી, સુખદપદ દેવાધિપતિનું,

થયું છે આક્ષેપે મન કૃપણ જેનું અતિધણું. ”

કામના જયનો ઉપાય. જે પ્રકારના વિવેક. વિવેક એટલે સત્ત્વ સત્ય છે.
 ને જગત મિથ્યા છે એવી સમજ. આ મુખ્ય વિવેક છે. આ મુખ્ય વિવેકવડે પાંચ

જાનેદ્રિયો. જેને જોમવે છે તે પાંચ વિષયો મિથ્યા છે. એમ સાંધકે નકી કરવું જોઈએ. હિતાહિતની સમજ તે ગૌણવિવેક છે. આરંભમાં આવા ગૌણવિવેકને વિષયોનાં દેષો જોઈ અહિતકર વિષયોને ત્યજવા જોઈએ. દાખલા તરીકે ખીડી હોય. ખીડીની ખરાબી. ખીડીપીનાર માણુમનું મગજ તમાકુમાં રહેલા ઝેરવડે ગરમ થાય છે, ને તેથી તેનાથી ધણીવાર બોલવાયાલવામાં ને કામ કરવામાં યોગ્ય વિવેક રાખી શકાતો નથી. ખીડીનાં પાંદડાં ગમે તેવા પાણીમાં પલાળેલાં હોય તેથી, અને એકબીજાની એડી ખીડી પીવાથી અનાયાર થાય છે, અને તેથી તેવા માણુસની બુદ્ધિ બગડે છે. ખીડી પીનારને ઊધરસ થાય છે, ને ઊધરસમાંથી વખતે ક્ષય પણ લાગુ પડે છે. વારંવાર ખીડીનો આકરો ધૂમાડો આંખપર લાગવાથી તે પીનારની આંખો નબળી પડે છે ને જતે દિવસે કટલાકને અંધાપો આવે છે. ખીડીપીનાર મનુષ્યનું મોટું ગંધાયા કરે છે. સારા પવિત્ર માણુમને તેની પાસે બેસવું ગમતું નથી. ખીડીપીનારોથી આગગાડીમાં બેઠેલા પવિત્ર નિર્વ્યસની માણુસોને ધણો ત્રાસ થાય છે, એ તમારામાંના ધણાને જાતિઅનુભવથી જાણીતું હોવું જોઈએ. મુંઝાનું પરાંની ગાડીઓમાં ખીડી પીનારો ડબ્બો જૂદો રહે છે. તેમાં ખીજાથી જૂદા પડીને ખીડીપીનારને બેસવું પડે છે. ખીજા ટ્રેનોમાં પણ ફર્સ્ટ ને સેકન્ડ ક્લાસવાળાને માટે એવો શિષ્ટચાર છે કે પાસે બેઠેલા ખીજાની રજાત્રગર ખીડી ન પીવાય. આમ ખીડી પીવી તે હલકું કામ ગણાય છે. વળી તમાકુની ઉત્પત્તિમાં હિસા થતી હોવાથી ખીડી પીનાર તે પાપનો ભાગી થાય છે. આવી રીતે ખીડી આદિ વ્યસનોના અને ખીજા સજ્જવા યોગ્ય વિષયોના દેષોનું અવલોકન કરીને તે સજ્જવાનો મનુષ્ય યુક્તિપૂર્વક પ્રયત્ન કરે તો તેને સજ્જ, શકાય, અન્યથા ન સજ્જ શકાય.

યુક્તિનું બલ-ખાટું દહીં ખાનાર રાજકુમારનું ઉદાહરણ:-એક રાજકુમારને નિસ પુષ્કલ ખાટું દહીં ખાવાની કુટ્ટવ પડી હતી, તેથી તેને તાવ લાગુ થયો. શરીરમાં નબળાઈ આવવા લાગી, ઊધરસ પણ થઈ, ને અસ્પર્શી ક્ષયનાં ચિહ્નો જણાવાં લાગ્યાં. તેમના પિતાને આથી પોતાના કુંવરને માટે ઘણી ચિંતા થવા લાગી. દહીં છોડાવવા માટે તેમણે કુમારને ઘણી શીખામણ આપી અપાવી, ને ખીજા વિવિધ ઉપાયો ચોળ્યા, પણ બાલ્યાવસ્થાથી મોઢે ચઢાવેલ એટલે કાષ્ટનું કષ્ટ તેણે માન્યું નહિ, ને દહીં છોડ્યું નહિ. ઘણા ઘણા વિદ્વાનો અને વૈદ્યોએ પણ કુમારને દહીં છોડાવવા માટે પ્રયામ કર્યા, પણ તે બધા પ્રયાસ નિષ્ફળ ગયા. એથી રાજા જહુ કંટાળ્યા, ને તેમણે કુમારના પ્રારબ્ધ હવર એ વાત છોડી દીધી. બિહારીલાલ નામના કોઈ દરેશના બહુશ્રુત, કવિ ને વૈદ્ય હતાં આવતાં તેમના જાણવામાં આ વાત આવી, ને તેણે મનમાં હિંમત કરી કે મારે ગમે તેમ કરીને પણ કુમારને ખાટા દહીંનું વ્યસન છોડાવવું. તે શ્રેષ્ઠ કવિ કે મોટા વૈદ્ય નહોતો, પણ તે ઘણો પ્રતિભાશાળી બહુશ્રુત ને વ્યવહારકુશળ માણુસ હતો. લગ્યા કરતાં તે વધારે ગવ્યો હતો, ને તે જે પાણીએ મગ ચઢે તે પાણીએ ચોડવી દે તેવો હતો. તે એક ધર્મશાસ્ત્રમાં ભત્યો હતો. તેણે કોઈ ચાલાક છોકરો શોધી તેની સાથે દિવાનજી ઉપર નીચે પ્રમાણે ચિઠ્ઠી લખી મોકલી:-

સૌજન્યસુધાસાગર, વિદ્યાવિવાસી, નામદાર દિવાનજી માહેજ,

જ્ય પરમાત્માપૂર્વક વિનંતિ કે યાત્રાર્થે તથા સત્પુરુષોના અને વિદ્વાનોના સમાગમને અર્થે હું કેટલાક સમયથી ભરતખંડમાં ફરું છું, ને ઘોડા દિવસો ચર્ચા અહીં આગ્યો છું.

મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે આપ વિદ્યારસિક ને વિદ્વાનોના આશ્રયદાતા છો; એટલે મારા મનમાં આપની મુલાકાત લેવાની ઇચ્છા થાય છે. જો કે હું એક સાધારણ ભણેલો માણસ છું તોપણ આપના જેવા વિદ્યાનુરાગીના સમાગમમાટે આતુર છું. શહેર બહારની સિદ્ધતાથ મહાદેવની જગ્યામાં આ સેવક ઊતર્યો છે. સાંથી આપ જે સમય આપવા કૃપા કરશો તે વેલા તે આપની સેવામાં હાજર થશે.

વિદ્વદ્ભુવર

બિહારીલાલ શર્મા.

છોકરે તે ચિઠ્ઠી દિવાનજીને આપી. રાજ્યનાં ઘણાં કાર્યોમાંથી પણ વિદ્યાવિલાસી રાજ્યાધિકારીઓ વિદ્યાવિલાસમાટે ગમે તેમ કરીને સમય કાઢે છે. વળી બિહારીલાલની નાનકડી પણ ભાવભરી ચિઠ્ઠીએ પણ બિહારીલાલભણી દિવાનજીનું મન આકર્ષ્યું. પ્રત્યુત્તરમાં તેમણે નીચેપ્રમાણે લખ્યું:—

વિદ્વદ્ધર્મ પંડિત બિહારીલાલજી,

જય પરમાત્મા. આપની ચિઠ્ઠી મળી. જે વાંચતાં મને સ્વાભાવિક રીતે આનંદ થયો. રાજ્યનાં ઘણાં કાર્યોમાં જો કે અવકાશ મેળવવો કઠિન પડે છે, તોપણ આપના જેવા વિદ્વાનની આનંદભરી મુલાકાત લેવી, અને તે દ્વારા રાજપ્રજનના હિતપર બની શકે તેટલો નવો પ્રકાશ પાડવો એ હું મારું આવશ્યક કર્તવ્ય સમજું છું. આજે સાંજના પાંચ વાગે દિવાનજીકક્ષિના શિરસ્તેદાર ઘોડાગાડી લઈને આપને તેડવામાટે આવશે. આપ તેની સાથે પધારવા કૃપા કરશો.

ભવદીપ

મહાદેવપ્રસાદ.

છોકરો ઉપરનો જવાબ લઈ બિહારીલાલપાસે આવ્યો, ને તેને બિહારીલાલે મહેનતાણના જે આના આપી વિદાય કર્યો. બાદ પાંચ વાગે દિવાનજી તરફથી ઘોડાગાડી આવી. તેમાં તેમના શિરસ્તેદાર સાથે બિહારીલાલ દિવાનજીને મળવા તેમની હવેલીએ ગયા. દિવાનજીની હવેલી આવી. ગાડીમાંથી સાવધાનતાથી ઊતરી નિઃશંકપણે શાંતિથી બિહારીલાલ હવેલીનાં દાદર ઉપર ચઢ્યા, ને દિવાનખાનામાં જઈ દિવાનજીને મળ્યા. દિવાનજીએ અને તેમણે પરસ્પર નમસ્કાર કર્યા, ને પછી બતાવેલે આસને બિહારીલાલ બેઠા. ચારપછી વાતચીત ચાલી, તેમાં કાગ્ય—સાહિત્ય, રાજનીતિ, ધર્મ ને વ્યવહાર આદિ વિષયો ઉપર બિહારીલાલે આનંદી ચહેરે દિવાનજીની સાથે એવી છટાથી વાતચીત કરી કે જેથી દિવાનજી ઉપર તેની અપૂર્વ અસર થઈ. તેમને લાગ્યું કે બિહારીલાલ કોઈ અસાધારણ પ્રતિભાશાળી કાર્યદક્ષ પુરુષ છે, ને રાજ્યમાં રાખવા લાયક છે. મનમાં ને મનમાં તેમણે વિચાર્યું કે આમની યોજના રાજકવિ તરીકે કરી હોય તો સારું. રસભરી મુલાકાત પૂરી થઈ. બિહારીલાલ ઊઠ્યા. તેમને વળાવવા માટે બિહારીલાલે ના પાડ્યા છતાં દિવાનજી હવેલીનાં દારમુધી આવ્યા. આ ઉપરથી તેમજ દિવાનજીની મુખમુદ્રા અને વાર્તાલાપના અંતમાં તેમણે કાઢેલા ઉદ્દગારોથી દિવાનજીના હૃદય ઉપર પોતાને માટે થયેલી ઉત્તમ અસરને બિહારીલાલ જેવો પ્રવીણ પુરુષ સહજ સમજી જાય એ સ્વાભાવિક હતું; તથાપિ જાણી જોઈને તેમણે દિવાનજીથી છૂટા પડતાં પહેલાં તેમને પૂછ્યું કે:—“હું આવ્યો ત્યારે આપે મને સામાન્ય માન આપ્યું હતું, ને જે યોગ્ય હતું અને હવે મારે માટે આટલો શ્રમ આપને શા માટે લેવો પડ્યો?” દિવાનજીએ પ્રત્યુત્તરમાં મંદ હસીને કહ્યું કે:—

“આવનાર માણસ પોતાના પોશાકવડે માન પામે છે, ને જનાર માણસ તેના શુદ્ધિબલવડે માન પામે છે.” એ સાંભળી બિહારીલાલે પ્રસન્નતા દર્શાવતાં દિવાનજીને ઉપકાર માન્યો, ને યોગ્ય સમય જોઈ ઊભાં ઊભાં પથ્થુ વાત આગળ લંબાવી. “મેં સાંભળ્યું છે કે અહીંના શ્રીમાન્ રાજકુમારને ખાદું દહીં ખાવાનું ભારે વ્યસન વળાયું છે, ને તેથી તેઓ જ્વરાદિ વ્યાધિથી પીડાય છે. જો આપ મને તેમનું તે દુર્વ્યસન છોડાવવાનું કામ સોંપાવો તો હું હિંમતથી કહું છું કે પ્રભુકૃપાથી સો વસા તે કામ હું પાર પાડીશ, ને તેથી પ્રાજના બલિષ્ઠતા રાજ સુખી થવા સાથે આપને મોટો યશ મળશે.” આજની મુલાકાતમાં જણાવેલા બિહારીલાલના શુદ્ધિબળથી ને વાક્યપટુતાથી તથા બિહારીલાલે રાજકુમારને દહીંનું વ્યસન મૂકાવવા વિશે દૃઢપણે ઉચ્ચારેલા શબ્દો ઉપરથી આ કામ બિહારીલાલ અવરણ કરી શકશે એમ પોતાની ખાતરી થતાં દિવાનજી મુખપર જરા ઉદારસીનતાની છાયાપૂર્વક બોલ્યા:—“પંડિતજી ! ખરેખર ! આપ એ કામ કરી શકતા સમર્થ છો એમ મારો અંતરાત્મા સાક્ષી પૂરે છે, પણ હું દીલગીર છું કે અનેક પંડિતો ને પ્રવીણ વૈદ્યો એ કાર્યમાં નારીપાસ થવાથી રાજજી હવે કંટાળી ગયા છે, ને મને સ્પષ્ટ જણાવી દીધું છે કે હવે કાંઈપણ પંડિત કે વૈદ્યને મારીપાસે એ નિમિત્તે લાવશો નહિ, એટલે હું તે માટે આપને વચન આપી શકતો નથી, પણ હું આપને રાજજીની મુલાકાત કરાવીશ અને આપે કરવા ધારેલા શુભ કાર્યમાટે આપની યોજના કરાવવાને મારાથી બની શકશે તેટલો પ્રયાસ કરીશ. આપની શુભેચ્છા કે જે શ્રીમાન્ યુવરાજને, અમારા અનદાતા રાજજીને, મને અને રાજ્યની સર્વ પ્રજાને પણ ઉપકારક છે, તે પરમાત્માની કૃપાથી પાર પડે !” પંડિતજીએ મુખપરની સ્વાભાવિક પ્રસન્નતાવડે તથા યોગ્ય મધુર શબ્દોવડે દિવાનજીનો ઉપકાર માન્યો, ને તેમની રાજ લાઠી તે છૂટા પડ્યા. તૈયાર રાખેલી ઘોડાગાડીમાં નિયત કરેલ કારકુને તેમને ધર્મશાલામાં તેમના ઊતારાપર પહોંચાડી દીધા, અને તેમના બોજનાદિની વ્યવસ્થા દિવાનજીની આજ્ઞાનુસાર કરી આપી.

નિયમપ્રમાણે રાત્રિએ ખાનગી બેઠકવેલા દિવાનજી રાજજી પાસે ગયા, અને ત્યાં અગત્યની રાજકીય વાતો ચર્ચ ગયા પછી પ્રસંગ કાઢી તેમણે પરદેશથી આવેલા પંડિત બિહારીલાલનું અમાધારણ શુદ્ધિબલ, શાસ્ત્રજ્ઞાન, કાવ્યજ્ઞાન, વાક્યપટુતા, પ્રતિભાશક્તિ અને વ્યવહારકૌશલ્ય આદિવિશે જણાવતા યોગ્ય જણાવી તેમને રાજ્યમાં રાજકવિ તરીકે રાખીએ તો એ રાજ્યના એક ભૂપણરૂપ થઈ પડે, અને કદાચ યુવરાજશ્રીને ખાદું દહીં ખાવાનો સ્વભાવ છોડાવવામાં પણ આપણને બહુ ઉપયોગી થઈ પડે એમ જણાયું. રાજજીએ કહ્યું:—“ભલે તેમને આવતી કાલે સાંજની કચેરી સમયે બોલાવજો, પણ તેમને યુવરાજશ્રીને દહીં ખાવાનું છોડાવવાનું કામ સોંપવા વિશે આપ મને બલ્લામણ ન કરો તો સારું. હું હવે એ વાતથી કાંઈ ધ્યાન થયો છું. આપણી પાસે એવાં ધણાં માણસો આવી ગયાં, ને રાજ્યને ફેગટનો ખર્ચ કરાવી, આપણને નિરાશ કરીને ચાલ્યાં ગયાં, છતાં હવે એકવાર પ્રયત્ન કરી જોવો હોય તો આપની ઇચ્છા.”

ગોડવણપ્રમાણે બીજો દિવસે પંડિત બિહારીલાલ દિવાનજીની સાથે સાંજની કચેરીમાં જઈ પહોંચ્યા. રાજજીએ દિવાનજીનો ને બિહારીલાલનો વિનય સ્વીકારી બિહારીલાલને યોગ્ય શબ્દોમાં માન આપ્યું. બિહારીલાલે સદર્શ પ્રેમભરેલ નેત્રે રાજજીને યોગ્ય શબ્દોમાં આશીર્વાદ આપતાં કેટલાક વિનયવચનો કહ્યાં. પછી પ્રસંગ ચાલતાં બિહારીલાલે પ્રસિદ્ધ કહેરી જેમ

પ્રસંગ આવતાં ગ્રાહકને જાતજાતનાં રત્નો દેખાડવા લાગે તેમ અનેક અપૂર્વ સુંદર વાતો રાજાજી પાસે નિવેદન કરી. બિહારીલાલની ઓજસસંભરી, લબ્ય અને પ્રસન્ન મુખમુદ્રાએ રાજાજીના મનપર સારી અસર કરી હતી, અને “જો ખાત કરી જાને તો ખાત કરામાત હે.” એ પ્રમાણે તેમની પ્રસંગને અનુસરતી કહેવાની છટા અને સુમધુર મનોરમ વાણીએ, તથા તેમના વિશાલ જ્ઞાનભંડારે રાજાજીનું મન હંડી લીધું. પછી રાજાજી સહર્ષ બોલ્યા:—“પંડિતજી! આપને કેમ પ્રતિજ્ઞલતા ન હોય તો આપ અહીં રોકાઈ જાઓ, ને આવો આનંદ અમને નિસ આપો. અહીંના રાજકવિના પદને આપ શોભાવો, અને અહીંના વિદ્યાનુરાગી મંડલમાં નિસ નવીન નવીન રસ રેડતા રહે તથા વિદ્યાવિલાસી જનોનાં મનનું રંજન કરો.” બિહારીલાલે ઉપકાર સહિત એ વાતનો સ્વીકાર કર્યો, બાદ સલામ બરખાસ્ત થઈ, ને દિવાનજીએ રાજાજીની આત્મપ્રમાણે રાજકવિની જગ્યાનો રીતસરનો હુકમ લખાવી સહી કરાવીને તેમને આપ્યો, તથા તેમના નિવાસમાટે દરબારી ભતારામાં ગોઠવણ કરાવી આપી, ને તેમના ભોજનનો તથા તોડચર્યાકરનો બંદોબસ્ત પણ સમયને માટે કરી આપ્યો. પછી રાત્રિએ દિવાનજી સાથે બિહારીલાલ રાજાજીને એકાંતમાં મળ્યા, ને તેમને યુવરાજને પહેલાં ખાટા દહીંનું વ્યસન છોડાવવાનું કામ પણ સોંપાયું. બિહારીલાલે આ કાર્યની સિદ્ધિને માટે રાજાજીને વિનયપૂર્વક કહ્યું કે:—“હું સદાયપૂર્વક મારા ભાથામાંનાં સર્વ બાણો ફેંકીશ, પણ પરિણામ તો પ્રભુના હાથમાં છે. તે દીનદયાળુની કૃપાથી થોડા દિવસમાંજ હું તે કાર્યની સિદ્ધિ જોઈ છું, તથાપિ કોઈ દુષ્ટ પ્રારબ્ધવશાત્ તે કાર્ય સિદ્ધ ન થયું તો આપ મનમાં દુઃખ ન લગાડશો. વિક્રાંતો પણ એમજ કહે છે:—

‘યત્ને કૃતે યદિ ન સિધ્ધયતિ તત્ર કો દોષઃ ? (યત્ન કરવા છતાં જો કાર્યસિદ્ધિ ન થાય તો તેમાં શો દોષ ?) હવે આપ રાજાધિરાજને સારી નમ્ર આર્થના છે કે આપણી ગોઠવણ કેવલ ગુપ્ત રહેવી જોઈએ. વળી મારા આ કામમાં હું જે પ્રવૃત્તિ કરું તેમાં વચ્ચે આપ નામદારે કાંઈ શંકા ન કરવી, તેમ કોઈએ તેમાં દખલગીરી પણ ન કરવી, આમ થાય તોજ એ કામ મારાથી થઈ શકે.” તેના ઉત્તરમાં રાજાજીની વતી દિવાનજીએ કહ્યું:—“રાજ્યના કેટલાક અગત્યના મંત્રોની પેઠે તમારી ઇચ્છાપ્રમાણે આ વાતે પણ કેવળ ગુપ્તજ રહેશે.” પછી મહારાજની રજા માગીને દિવાનજી તથા બિહારીલાલ પોતપોતાના નિવાસસ્થાનપર ગયા.

(ક્રમશઃ)

—:૦:—

આનંદાશ્રમ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

આનંદાશ્રમ એટલે—આનંદરૂપ બ્રહ્મમાં કલ્પાયેલ આશ્રમ, વા આનંદરૂપ પરમાત્મા જેના વાસ્તવિક અધિષ્ઠાતા છે એવું આશ્રમ; વા આનંદ આપનારા વિચારો ને ક્રિયા કરવાયોગ્ય આશ્રમ, વા વ્યવહારની સિદ્ધિ નામવડે થતી હોવાથી તેવું કલ્પિત નામ.

—:૦:—

શિક્ષણસંબંધી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

શીખનારના બુદ્ધિબળેના વિચાર કરી શીખવનારે તેને પૂરો પાઠ કે તેના યોગ્ય ભાગ આપવો. ચાલતો પાઠ પાકો આવડ્યા વિના શીખનારને

નવો પાઠ આપવો નહિ. પાઠમાં જે જે શબ્દોના અર્થો શીખનારને ન સમજાય એમ હોય તે તે શબ્દોના અર્થો શીખવનારે તેને સ્પષ્ટરીતે સમજાવવા.

સ્વાસ્થ્યસંબંધી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાયભગવાન]

વર્ષાઋતુ—આ ઋતુમાં વાયુનો પ્રકોપ અને પિત્તનો વધારો થાય છે. આ ઋતુ યાદી, બળતરા કરનારી ને અગ્નિમાંથી કરનારી છે, માટે જઠરાગ્નિ પ્રદીપ્ત થાય એવા ઉપાય કરવા. આ ઋતુમાં ખાદ્યરમતું બલ વિશેષ હોય છે, માટે તે સેવવો. તે સાથે મધુર ને ખારો રમ પણ સેવવો તીખા, કડવા ને કપાય-તુરા-રસને પણ સેવવા દહીં ખાતું હોય તો, મરી આદિ ગરમ પદાર્થ સહિત ખાતું નરું ધાન્ય, દિવસે સૂતું, પાણી ને પૂર્વદિશાનો પવન એ ત્યજનાં. ઘઉં, ચોખા તથા અડદ ખાવા કૂવાતું પાણી કિંવા અધરધી ઝીલેલું પાણી પીતું. વરસાદને સેવવો નહિ ધામમાં રહેવું નહિ પરિશ્રમ કરવો નહિ. નદીને કાંઠે રહેવું કે જવું નહિ ઋક્ષ-લૂખા-પદાર્થનું સેવન કરવું

ભાત, ધી ને શાકરધી; ભાતના પાણીધી; છરાના પાણીધી; અને સૂનાને અક્ષીજીના પાણીમાં શેડીને ખવરાવ્યાધી વિરેચન બંધ થાય છે

ઘાલકોને માટે

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાયભગવાન]

નાનાં બાળકો જે નિત્ય આનંદમાં રહેવાનો સ્વભાવ પાડે, તે રોગો કે કષ્ટિયો કરવો મૂકી દે તો તેમને ખારે માસ પર્યંતી પેટે આનંદમાં જાય, ને તેઓ મુખમાં રહે

જૂઠું બોલતું એ પાપરૂપ છે, ને જૂઠાબોલોના કોષપણ વિદ્યાસ કરતું નથી, માટે પ્રત્યેક બાળકે સાચું બોલવાનોજ સ્વભાવ પાડવો જોઈએ

આપાદી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનસમારંભાન્તર્ગત સાધનસમારંભ

(સ્થલ: શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા)

[સંવત્ ૧૯૮૭ની આપાદીપૂર્ણિમા-વ્યાસપૂર્ણિમા]

- પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મહાપૂજન અંગે ચાનના આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજના આવતી આપાદીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનપ્રસંગે પણ રાખવામાં આવી છે, જેનું સમયપત્રક આ નીચે આપનામાં આવ્યું છે આપાદ સુદિ ૧૪ સોમવાર, પૂનમ મંગળવાર ને વદિ એકમ બુધવાર એ ત્રણ સાધનસમારંભના દિવસો છે મર્વ-બંધુઓએ પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો ને સાધનસમારંભનો લાભ લેના માટે અનુકૂળતા પ્રમાણે આપાદ સુદિ ૧૨-૧૩ રવિવારની સાંજસુધીમાં આનંદાશ્રમમાં આવી પહોચવું જોઈએ. આરી રીતે સર્વે બંધુઓ એકત્ર ચર્ચ ધાર્મિકલાભ લે, અને આધ્યાત્મિક માર્ગમાં આગળ વધે એ બહુ આવશ્યક વસ્તુ છે, એ નિષે કાંઈ વિશેષ કહેવાની આવશ્યકતા નથી. જિજ્ઞાસુ બહેનો પણ આ યોજનામાં ભાગ લઈ શકશે.

આપાદ સુદિ ૧૨-૧૩ રવિવાર રાત્રિએ આધ્યાત્મિક સાધનસમારંભનું આરંભક વ્યાખ્યાન થશે, અને સુદિ ૧૪ સોમવારના બ્રાહ્મ-મુહૂર્તથી સાધનક્રમનો આરંભ થશે.

સાધનસમારંભના ત્રણે દિવસોનું સમયપત્રક

આષાઠ સુદિ ૧૪ સોમવાર

સવારના ૫ ઉત્થાન-ઊઠવું.

૧૧ થી ૪૫ માધ્યાહ્ન સ્નાનસંધ્યા, ભોજન,

૫ થી ૫૫ મુખશુદ્ધિ ઇત્યાદિ.

વિશ્રાંતિ ને પરસ્પર સત્સંગ.

૫૫ થી ૬ પ્રાતઃસ્મરણસ્તોત્રો-સમૂહ-

૪૫ થી ૬ વ્યાખ્યાન ને કથાશ્રવણ.

પ્રાર્થના-યોગાસનો આદિ.

૬ થી ૯ ગીતાપાઠ, આરતી, સાયંસ્નાન-

૬ થી ૯ પ્રાતઃસ્નાનસંધ્યાદિ નિલકર્મ.

સંધ્યાદિ નિલકર્મ.

૯ થી ૧૦ સંયમ (જપ, ધારણા-ધ્યાન).

૯ થી ૧૦ ભજન-ધૂન.

૧૦ થી ૧૧ વેદપાઠ, ભજન-ધૂન.

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ આષાઠ સુદિ ૧૫ મંગળવાર.

સવારના ૮૫ થી ૯ મહાપૂજનની તૈયારી.

દેશગ્રંથાવલિના ૯૯ મા અંકનું

૯ થી ૧૧૫ શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન, શ્રીનાથ-

વાચન, ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથ-

સુબોધમાલાનું અને શ્રીઉપ-

મંદિરમાં વંદન.

બાકીનો ક્રમ સુદિ ચૌદશ પ્રમાણે.

આષાઠ વદિ ૧ પુધવાર—સુદિ ચૌદશ પ્રમાણે કાર્યક્રમ.

હૃદયમંત્રનો જપ—સાધનક્રમના ત્રણે દિવસોમાં એટલે સુદિ ૧૪, ૧૫ ને વદિ ૧ મે સવારના ૬ થી બપોરના ૧૨ સુધી અને સાંજના ૪ થી રાત્રિના ૧૦ પર્યંત પૂજ્યપાઠ કૃપાનાથના નિજમંદિરમાં અખંડ ધૂપદીપસાથે હૃદયમંત્રનો અખંડજપ બંધુઓ ક્રમેક્રમે કલાક કલાક હાજર રહીને ચાલુ રાખી શકે એવી વ્યવસ્થા રાખવામાં આવી છે. જે બંધુઓને તેનો લાભ લેવાની ઇચ્છા હોય તેમણે અગાઉથી પોતાનાં નામ વ્યવસ્થાપકને જણાવવાં.

સાધનક્રમમાટેનાં વ્યાખ્યાનો—શાસ્ત્રવાચન તથા અભ્યાસમાં આગળ વધેલા બંધુઓએ વર્ષ છટાના જેઠ માસના અંકમાં આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ એક વા અધિક વિષયપર કે પોતાની ઇચ્છાના અન્ય કોઈ ધાર્મિક વિષયપર વ્યાખ્યાન કાગળની એક બાજુએ સાફ લખી લાવવું જોઈએ. વ્યાખ્યાનનો સમય બહુધા અર્ધો કલાક રહેશે. વ્યાખ્યાન મોઢેથી કરવું કે લખેલ વાંચવું તે વક્તાની ઇચ્છાપર રહેશે, પણ વ્યાખ્યાન લખી લાવવું એ અનેક રીતે આવશ્યક વાત છે. એથી વ્યાખ્યાન માસિકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાટે પણ અનુકૂળતા થશે, માટે પુનઃ પણ વ્યાખ્યાન કરવા ઇચ્છનારાઓને વ્યાખ્યાન લખી લાવવાની લલામણ કરવામાં આવે છે.

અવશ્ય ધ્યાનમાં રાખવાયોગ્ય—સૌ બંધુ-બહેનોએ પોતાના આગમનની મિતિ મોડામાંમોડી સુદિ ૧૦ સુધીમાં જણાવી દેવી જોઈએ, કે જેથી વ્યવસ્થા કરવાની અનુકૂળતા રહે. પૂજ્યપાઠ કૃપાનાથનો ઉપદેશ છે કે—આનંદાગ્રમમાં આવનાર જિજ્ઞાસુઓએ વ્યાવહારિક વાર્તાથી જેમ બને તેમ મુક્ત રહેવું. આ ઉપદેશનું પાલન એ સાધનબળને ટકાવી રાખવામાટે ને નવીન સાધનબળ વિશેષ પ્રાપ્ત કરવામાટે આવશ્યક વસ્તુ છે.

શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના નવાં અંકો—જેઓ પૂર્ણિમાપર ને આવી શકે એમ હોય તેમણે ઉપદેશગ્રંથાવલિના જોષ્ઠતા અંકો પૂર્ણિમા પહેલાં ટપાલ રસ્તે અથવા સાથયોગે મંગાવી લેવા જોઈએ.

સાધનસમારંભના કાર્યક્રમમાં ને સંમયક્રમમાં પરિસ્થિતિ અનુસાર અનુકૂળ એવો ફેરફાર વ્યવસ્થાપક કરી શકશે.

APPRECIATION.

[

in

"The Orissa Review"

, Vol. II April, 1941 No. 2

Chief Reviewer:—

L. N. Sahu M. A.

Member,

Servants of India Society.

"Mahatma Shri Nathurama Sharma & His Message"—

Briefly describes the life-history of the Saint. How step by step solidly the pure and ascetic life of Nathuramaji was built up. It is a good help-book for spiritual life expansion. By Karansinh Laksinh Thakore B A : To be had from Shri Anand Ashram, Bilkha (Kathiawar), India.

The Monthly Gujarati Magazine that is published from this Ashram keeps up the flame burning

સમીક્ષા

"ઓરિસા રિવ્યુ" વર્ષ ૨-એપ્રિલ, ૧૯૪૧-અંક ૨

પ્રધાન સમીક્ષાકાર:-એલ. એન. સાહુ એમ. એ. સર્વિન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા

સોસાયટી (ભારત સેવકસંઘ)ના સભ્ય

"પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામ શર્મા અને તેઓશ્રીનો મંદિશ" એ નામનું પુસ્તક શ્રી કરણસિંહ લાલસિંહ ઠાકોર ખી.એ.એ. દ્વારા તૈયાર કર્યું છે. આ પુસ્તકમાં પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના જીવનનો ઇતિહાસ આપેલાયો છે. પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના પવિત્ર ને યોગનિષ્ઠ જીવનનો વિકાસક્રમ આ પુસ્તકમાં સ્ફુટપણે દર્શાવેલો છે. અધ્યાત્મમાર્ગના અભ્યાસીને ઉપયોગી થઈ પડે એવું આ પુસ્તક છે.

આ પુસ્તક મળવાનું સ્થળ—

શ્રીઆનંદાશ્રમ, ખીલખા-કાઠિયાવાડ મુલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

શ્રીઆનંદાશ્રમમાંથી પ્રકટ થતું "આનંદાશ્રમ" નામનું માસિક પત્ર અહીંમૂત પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના દિવ્ય મંદિશની જ્યોતિ અખડ રાખી રહ્યું છે.

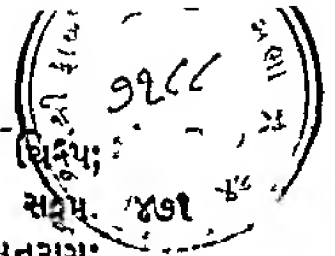
વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧-૦-૦

શ્રીમન્નાથસુબોધમાલા

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનનો સદુપદેશ.]

(શ્રીઆષાઢીપૂર્ણિમાના મહોત્સવ પ્રસંગે)

સન્નિયત્સુખરૂપ બ્રહ્મ હું, દેહાદિ આભાસ;
 અવિદ્યાદિના બલવડે, થાય તેમનો ભાસ. ૪૫૫
 જેમ સત્યને ઊછળે, દધિ ક્ષુભિત ન થાય;
 તેમ દશ્યથી જ્ઞાનીમાં, લેશ ન ક્ષોભ જણાય. ૪૫૬
 જ્ઞાનકૃપાણુવડે કરો, મનરાક્ષસનો નાશ;
 તેનો નાશ કરે મળે, જીવને સુખ અવિનાશ. ૪૫૭
 ચિંતામણિની પ્રાપ્તિથી, જેમ દીનને સુખ થાય;
 તેમ બ્રહ્મસુખ લાભથી, જીવને સુખ જણાય. ૪૫૮
 જેમ તરંગો દૂર કરે, સાગર એક જણાય;
 તેમ દશ્યને દૂર કરે, એક બ્રહ્મ દરશાય. ૪૫૯
 “હું બ્રહ્મ” આ જ્ઞાનને, સુસ્થિર કરો સદાય;
 એ બોધ સુસ્થિર થયે, સરવે દુઃખ વિભાય. ૪૬૦
 ચિદાકાશને દેખવું, કરી પ્રણવને દ્વાર;
 સર્વ દશ્યને ભૂલવું, બાણી દુઃખદ અસાર. ૪૬૧
 ચિદાકાશ વિલસી રહ્યું, અંતરખા'ર સદાય;
 તેને અતિપ્રીતે જીએ, અન્ય ન જીએ જરાય. ૪૬૨
 કદપક મનનો બાધ કરી, કરી કદપ્યનો બાધ;
 દેખો સુખધન સર્વમાં, સુંદર એક અગાધ. ૪૬૩
 મનને અંતર્મુખ કરી, ગાળો બ્રહ્મમોઝાર;
 પછી અખંડ એક બ્રહ્મને, નિરખો અંતરખા'ર. ૪૬૪
 મનની ચંચલતા અને, મૂઢતા કરવી દૂર;
 અંતરખહાર દેખવું, એક તત્ત્વ ભરપૂર. ૪૬૫
 સર્વ દશ્યને ઢાંકવું, જોવું ચેતનરૂપ;
 સર્વ દશ્યને બાણવું, મિથ્યા જડ દુઃખરૂપ. ૪૬૬
 મિથ્યાજ્ઞાનવિષે જીવે, વીતાડ્યો બહુ કાલ;
 હવે સત્યના જ્ઞાનથી, તેણે થવું નિહાલ. ૪૬૭
 પોતાના બ્રહ્મરૂપને, ભૂલો નહિ કદાય;
 જગના બ્રહ્મસ્વરૂપને, વિસરો નહિ જરાય. ૪૬૮
 કાણે કાણે પ્રીતિવડે, જપો બ્રહ્મનો બાપ;
 કાણે કાણે બ્રહ્મદર્શન કરી, ત્યજો સર્વ સંતાપ. ૪૬૯
 જેમ સિંહને હરણવું, ભય નહિ લેશ જણાય;
 તેમ જ્ઞાનીને દશ્યવું, લેશ ન ભય દરશાય. ૪૭૦

સઘળું જગું ચિદ્રૂપ થયું, અંહું થયું ચિદ્રૂપ;
 અસત દશ્ય આધિત થયું, રહ્યું એક સદૃષ. ૪૭૧
 વિષય મુખોને પરહરી, નિજમુખમાં અતુરાગ;
 કરવો અહોનિશ પ્રેમથી, રાખી મુંદક વિરાગ. ૪૭૨
 નિરાવરણ દષ્ટિ કરી, જોયો બ્રહ્મસ્વરૂપ;
 નામ રૂપ ને કર્મને, જાણ્યો મિથ્યારૂપ. ૪૭૩
 ક્ષરઅક્ષરનો આધ કરી, પુરુષોત્તમનું રૂપ;
 પ્રીતે સદા નિહાળતાં, જીવ થાય તદ્રૂપ. ૪૭૪
 પરજ્યોતિ જે દશ દિશા, જળહુણી રહી સદાય;
 તે પરજ્યોતિ નિરખતાં, સર્વે તાપ વિલાય. ૪૭૫
 સમદર્શિ નિર્વેર જે, સ્વાત્મારામ મુનીશ;
 નિજમુખે પરિત્રેષ જે, તે પ્રકટ જગદીશ. ૪૭૬
 હે ચેતન ! હે પરમશુચિ ! હે અકામ ! નિષ્કામ !
 જડ મલિન ને કામનો, ત્યજ સંગ વિરામ. ૪૭૭
 ચિદાકાશ વ્યાપી રહ્યું, નિર્મલજ્યોતિ સ્વરૂપ;
 તેને જે કોઈ અનુભવે, તે ન હુએ ભવરૂપ. ૪૭૮
 સૌ સૌને તણસમ ગણે, સૌ ધન ધૂલિ સમાન;
 સૌને પાતાસમ જુએ, તે નર ઈશસમાન. ૪૭૯
 સુશીતલ રહો ! સર્વદા રહો ! શાંત ગંભીર;
 ચિદાકાશને જોખને, પામે ભવજલતીર. ૪૮૦
 સ્થૂલશરીરમાં હૃત્કમલ, તેમાં મનનો વાસ;
 મનમાં અવ્યાકૃતગગન, તેમાં આત્મનિવાસ. ૪૮૧
 કાર્યસહિત અજ્ઞાનનો, કરવો અતિદંક બાધ;
 સદા (સાક્ષિરૂપે રહી, લેવું મુખ અગાધ. ૪૮૨
 ચિદાકાશરૂપે રહી, કરી—જીવજગનો બાધ;
 અખંડ એક-બ્રહ્મ જોખને, લે શુચિ મુખ અગાધ. ૪૮૩

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[વૈશાખ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી માની માટી-પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવા માટે આનંદાશ્રમ સાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલાં માટેજ શક્ય તેટલા ઝીણા મોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલી છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, લોજન થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દષ્ટિએ ગોણે જોવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચ્ચ છે; અને એ ભક્તિ-ભાવના-પાપાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવામાં હેતુ છે.

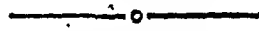
ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એક ખીજને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

શ્રી ખીલખા-આનંદાશ્રમમાં આવીને તથા સમયને માટે નિવાસ કરીને આશ્રમના સાત્ત્વિક વાતાવરણનો લાભ લેનારાઓ:—

- ૧ શ્રી. પોપટલાલભાઈ તથા તેમનું કુટુંબ-જૂનાગઢ.
- ૨ શ્રી. અજિતરાયભાઈનું કુટુંબ તથા તેમનાં અન્ય સંબંધીઓ-મુંબઈ-રાજકોટ.
- ૩ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝા. ખી. એ. એલ. એલ. ખી. તથા તેમનું કુટુંબ-વાંકાનેર.
- ૪ શ્રી. કરણસિંહજીભાઈ તથા તેમનું કુટુંબ-જૂનાગઢ.
- ૫ શ્રીમતી કરતુરબહેન ગોરધનદાસ તથા તેમનાં માસી-મુંબઈ.
- ૬ શ્રી. મહેદ્રરાયભાઈ ખી. એ. એલ. એલ. ખી. આસિસ્ટન્ટ સરકારી વકીલ-જૂનાગઢ રોડ.
- તથા શ્રી. શાંતિપ્રસાદ વૈષ્ણવ. ખી. એ. ખી. ટી. શ્રી. ભાસ્કરરાય અવાશીયા-ખી. એ. ખી. ટી. શ્રી. સન્મુખરાય વસાવડા ખી. એ. શ્રી. જયંતીલાલ ઘોળકીયા-જૂનાગઢ.
- ૭ શ્રી. જયશંકર શિવરામ-જામનગર.
- ૮ શ્રી. શેઠ છગનલાલ વાલજી-જામનગર.
- ૯ શ્રી. ગુણસિંહભાઈ તથા શ્રી. રામસિંહભાઈ-કુંતિયાણા.
- ૧૦ „ ભાનુશંકરભાઈ તથા તેમનું કુટુંબ-પોરબંદર.
- ૧૧ „ ડૉ. મૂળશંકરભાઈ તથા તેમનું કુટુંબ-પોરબંદર.
- ૧૨ „ અમૃતલાલ દલસુખરામ જાની સહકુટુંબ-જૂનાગઢ.
- ૧૩ „ જટાશંકરભાઈ, મહેતાજી-રાણાકંડોરણા.
- ૧૪ „ હરજીભાઈ-શ્રીલીંબુડા-આનંદાશ્રમ.

શિક્ષણનો લાભ લેવા આવનારાઓ:—

- ૧ શ્રી. હરિશંકર શાસ્ત્રી, વ્યાકરણાધ્યાપક શ્રીરાજકીય સંસ્કૃત પાઠશાલા-જામનગર.
- ૨ શ્રી. પ્રેમજીભાઈ, મહેતાજી-પાડોદર. (કેશોદ મહાલ) જૂનાગઢ.

શ્રી ખીલખા-આનંદાશ્રમના શ્રવણમંદિરમાં “ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું જીવન તથા આનંદાશ્રમના વિદ્યાર્થીઓનું કર્તવ્ય ” એ વિષયપર શ્રી. કરણસિંહજીભાઈએ મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. “ સદ્ગુરુસેવા ” એ વિષયપર પંડિત રઘુનંદનજી, શાસ્ત્રી દયારામભાઈ, શાસ્ત્રી હરિશંકરભાઈ તથા શ્રી. જયશંકર ભટ્ટ એઓએ સંસ્કૃતભાષામાં વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં.

નોંધ:—સંસ્કૃતભાષા એ આપણી આર્યોની ભાષા છે, અને સંસ્કૃતભાષા એ દેવભાષા છે એમ પણ આપણે શ્રદ્ધાપૂર્વક માનીએ છીએ, આથી સંસ્કૃતભાષાનું અર્ધનિશ પરિશીલન કરવું એ આપણો પ્રત્યેકનો ધર્મ છે. આપણા નિત્યના વ્યવહારમાં પણ સંસ્કૃતભાષાનો ઉપયોગ કરતા આપણે થક જવું જોઈએ. સંસ્કૃતભાષાનાં સતત પરિશીલનથી એક પ્રમાણની સાત્ત્વિકતા પ્રદે છે, અને એ સાત્ત્વિકતા આપણા જીવનને ઉન્નત છે-ઉન્નત કરે છે. આપણા પૂર્વજ ઋષિમુનિઓની ભાષા પણ સંસ્કૃત હતી, અને એ ભાષામાં આપણા ઋષિમુનિઓએ માનવજીવનને સાર્થક કરે એવા સાત્ત્વિક વિચારો વ્યક્ત

કર્તા' છે, એટલે એ દૃષ્ટિએ પણ સંસ્કૃતભાષાના અભ્યાસની તથા સતત પરિશીલનની અત્યંત આવશ્યકતા છે. આપણા સનાતનધર્મનું સમગ્ર સ્વરૂપ પણ સંસ્કૃતભાષામાં આવે-
ખાયેલું છે એટલે સનાતનધર્મના સ્વરૂપને સમજીને જીવનમાં ઊતારવામાટે પણ સંસ્કૃત-
ભાષાના પરિશીલનની અગત્ય છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથે પણ સંસ્કૃત ભાષાના અભ્યાસમાટે
આનંદાશ્રમમાં સુંદર વ્યવસ્થા કરી રાખેલી છે, એટલે આપણા પ્રભુની એ વ્યવસ્થાને
આપણે પણ આપવામાટે પ્રયત્નશીલ રહેવું એ આપણો પ્રત્યેક શિષ્યશિષ્યાનો ધર્મ છે. આપણી
ગુજરાતીભાષા પણ સંસ્કૃત ભાષામાંથી જન્મી છે, એટલે એ આપણી ગુજરાતીભાષાના
શુદ્ધ સ્વરૂપને ઝાળખવામાટે તથા એ ભાષાના ઉપયોગમાં શુદ્ધિ સચવાઈ રહે એ માટે
પણ સંસ્કૃતભાષાના ઉપયોગ પૂરતા અભ્યાસની પણ જરૂર રહે છે. આપણા પ્રભુએ
ગુજરાતીભાષામાં પુસ્તકો લખ્યાં છે, અને તે પુસ્તકોમાં સનાતનધર્મનું એટલે માનવધર્મનું
શુદ્ધ સ્વરૂપ જગતની પ્રજાઓ સમક્ષ મૂક્યું છે. એઓશ્રીનાં પુસ્તકોમાં લખાયેલી ગુજરાતીભાષા
પણ સંસ્કૃતપ્રધાન છે એટલે આપણા પ્રભુનાં પુસ્તકોનું હાર્દ સમજવામાટે પણ સંસ્કૃતનો
અભ્યાસ કરવો એ આપણું પ્રત્યેક શિષ્યશિષ્યાનું કર્તવ્ય છે.

મુખ્યભેદ—આ માસમાં નીચેના ગુરુબ્રહ્મોત્તરદ્વયી રૂ. ૧૦) અને તે ઉપરાંત
નીચેપ્રમાણે મુખ્યભેદ આવેલી છે:—

રૂ. ૧૫-૦-૦ થી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી. રૂ. ૧૬-૨-૦ શ્રીરામનંદવર્માની પૂજન-
બેઠના-મુંગઈના શિષ્યવર્ગોત્તરદ્વયી, હા. રોક દામોદરદાસભાઈ-મુંગઈ. રૂ. ૧૮૦-૦-૦
ડા. પીરોજશાહ એરચશાહ હાંચવાય-માહીમ-મુંગઈ. રૂ. ૧૨-૦-૦ વકીલ નરોત્તમદાસ
લાલજીભાઈ-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. વકીલ પોપટલાલ તારાચંદ ગોસળીયા-જૂનાગઢ.

લઘુરુદ્ર અને રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં મુંગઈના એક ભક્તજન તરફથી પાંચ
રૂદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યા હતા.

ભોજન અને યાજ્ઞ:—આ માસમાં નીચેના ગુરુબ્રહ્મો આદિતરફથી પૂજ્યપાદ
કૃપાનાથની પાવન સેવામાં યાજ્ઞ કરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલયના
વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિશ્રાત ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૨૫-૦-૦ થી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ રૂ. ૫ ના ભોજનનિમિત્ત.
રૂ. ૧૫-૨-૦ બહેન કુલકુંવરબાઈ-મુંગઈ. રૂ. ૧૩-૪-૦ શ્રી. રોક રવજી દેવજી ગાંધી-
જામનગર હા. થી. જગનેલાલ વાલજી-જામનગર. રૂ. ૨૪-૪-૦ વંચલીવાળા શ્રી. કાનજી
પુરુષોત્તમ, શ્રી. રામજી પુરુષોત્તમ તથા શ્રી. શંકર પુરુષોત્તમ તરફથી વૈશાખ સુદિ ૯ ના
દિવસે સપ્તાહનિમિત્તેભોજનના. રૂ. ૩૮-૧૪-૯ વંચલીવાળા ઉપરોક્ત ગૃહસ્થો તરફથી
વૈશાખ વદિ ૧૨ ના સપ્તાહનિમિત્તેભોજનના. રૂ. ૧૬-૦-૦ શ્રી. સદગત રોક ભાયાલાલ
છોટાલાલ ઠક્કર-ભાવનગર હા. રોક ઈંદુકુમારભાઈ. (સં. ૧૯૯૬ના બાદરવા સુદિ ૧૫ના
ભોજનના.) રૂ. ૧૪-૦-૦ શ્રી. ભાયાલાલ છોટાલાલ-ભાવનગર (સં. ૧૯૯૬ના બાદરવા
વદિ ૧૪ના ભોજનના.) રૂ. ૧૩-૯-૩ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઝાઝા-વાંકાનેર.

ઉપરાંત નીચેના ગુરુબ્રહ્મો આદિ તરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવન સેવામાં
યાજ્ઞ કરાવવામાં આવ્યા હતા:—

રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જીવજીદાસ આણંદરામ-બીલખા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબર
ત્રવાડી-દંકારા રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી સૌ. કુન્તાબહેન કેશવલાલ માણેલાલ-ગોધરા, રૂ. ૧-૪-૦

- ૧-૦-૦ મેર ઊગા મેપા-સોઢાણા.
 ૨-૯-૦ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝા ને
 તેમનું કુટુંબ-વાંકાનેર.
 ૧-૪-૦ સૌ. સાવિત્રીબાઈ મૂળશંકર-વાંકાનેર.
 ૩-૧૩-૦ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝા ને
 તે તેમનું કુટુંબ-વાંકાનેર.
 ૧-૮-૦ મેર ઊગા મેપા-સોઢાણા.
 ૫-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝા ને
 તેમનું કુટુંબ-વાંકાનેર.

- ૦-૨-૦ બેન સંતોષબાઈ-ખીલખા.
 ૦-૫-૦ શ્રી. જટાશંકર પુરુષોત્તમ પંચા-
 રાણકંડોરણા.
 ૫-૦-૦ શ્રીમતી બહેન કરતુરબાઈ ગોરધન-
 દાસ-મુંબઈ.
 ૦-૧૦-૦ પાંચ રુદ્રાભિષેકના પૂજાપાના.
 ૦-૪-૯ પરચુરણ.

લવાજમની પહોંચ

આ માંસમાં નીચેના ગ્રાહક બંધુઓ આદિ તરફથી લવાજમ મળ્યાં છે:—

મહેતા હરિલાલ લક્ષ્મીશંકર ધારી વર્ષ ૧૦	હા. શ્રી. જયંતીલાલ ઇચ્છાશંકર-નડીયાદ.
શ્રી. કરુણાશંકર હરખજી- " " ૧૦	શ્રી. કૃપાશંકર પ્રભાશંકરભાઈ-વીસાવદર વર્ષ ૭-૮-૯
" રામવજી ગોપાલજી-ઘાંટવડ " ૯	" સુંદરજી કાલિદાસ-મોટા ટીંબલા વર્ષ ૮-૯
" રામજી માધવજી-રાજકોટ " ૧૦-૧૧	મહારાજશ્રી ઇંદ્રવિજયસિંહજી સાહેબ-વાંસદા વર્ષ ૮-૯
હા. શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે.	શ્રી. કુંવરજી લલાભાઈ-માટુંગા વર્ષ ૯
" ધીરજલાલ કાલિદાસ જોશીપરા વર્ષ ૧૦	" વિજયશંકર ડાહ્યાભાઈ-વીરમગામ " ૯-૧૦
" વશરામભાઈ લવાનભાઈ-સુરત " ૧૦	" દીનકરરાય ઇચ્છારામ-વાંસદા " ૮-૯
" મોહનલાલ કાળિદાસ-ગમનગર " ૮-૯	" રણછોડ જુઠાભાઈ-ગોંડલ " ૮-૯
" નગીનદાસ ડોઝભાઈ-નાગપુર " ૧૦	" કરશનજી હરિનંદ-પીપરડી " ૧૦
" બજીભાઈ માધવલાલ-જૂનાગઢ " ૧૦	દેવશંકર રણછોડ જાની કુંતિયાણા " ૧૦
" હરિશંકર મનજી જોશી- " ૧૦	હા. વિદ્યાર્થી સર્વેશ્વર દેવશંકર જાની.
હા. શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી.	" વિકુલદાસ હરગોવિંદ-મહેસાણા વર્ષ ૧૦
દરબાર શ્રીઆલાખાતર લાયખેરી-જમસદજી	" હરિકૃષ્ણ ચંદ્રેશ્વર દવે-આલોદ " ૧૦
વર્ષ ૯ હા. વિદ્યાર્થી મૂળશંકર લવાનીશંકર.	" પ્રેમજી કરસનજી-ખોખીરા " ૮-૯
શ્રી. મણિશંકર જ્યાનંદ ભટ્ટ-લાવનગર વર્ષ ૭-૮-૯	બહેન સુંદરબાઈ લીલાધર-મુંબઈ " ૧૦
" ત્રિકમલાલ મયુરભાઈ-ભીમડી " ૭-૮-૯	(ખાકીનાં નામો આવતા અંકમાં છપાશે.)
" રવિશંકર નાગરદાસ-નાગનેશ " ૭-૮-૯	

નિષેદન

શ્રીકાશી વેદાંત આચાર્યની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થઈ વેદાંતોચાર્ય થયેલા કાઠિયાવાડ કચ્છ ને ગુજરાતના બંધુઓ પોતાનાં નામકામ નીચેના સરનામે લખી મોકલાવે એમ ઇચ્છાય છે —

શ્રી વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ)

—:૦:—

સૂચના

નીચેનાં પુસ્તકો હાલ સિલકમાં નથી: હવે પછી છપાવે:—

૧ નૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ

૨ યોગકૌસ્તુભ

— ૦: —

નવી

શ્રીસદુપદેશમાલા

આવૃત્તિ

બાળકો, સ્ત્રીઓ, તથા અલભ્ય માણસો અંકેના જ્ઞાન સાથે ગુજરાતી તથા બાળમોક્ષ વાંચતાં લખતાં શીખી શકે, અને તેઓને સામાન્ય જ્ઞાનની પ્રાપ્તિની માથે નીતિ, ધર્મ, ઉદ્યોગ ને કર્મનિષ્ઠા આદિ પ્રાપ્ત કરવાયોગ્ય શુભ શુભોમાં રુચિ ઉપજે એવા હેતુથી આ પુસ્તક રચવામાં આવે છે સનાતનધર્મના ઉપદેશકોએ સનાતનધર્મનો ઉપદેશ કરતાં અલભ્ય મનુષ્યોને અક્ષરજ્ઞાન આપવાની પૂરી અગત્ય છે, અને એ અગત્ય સહેલાઈથી પૂરી પાડવામાં તેમને આ પુસ્તક બહુ ઉપયોગી થશે તેની દ્વિતીયાવૃત્તિ છપાવી બહાર પાડવામાં આવી છે સુંદર ગ્રેસ દાગળ ઉપરાંત પૂત્યપદ કૃપાતાથતા છબીશુ પણ મૂકવામાં આવ્યાં છે પાછી કિંમતે રૂ. ૦-૩-૦ થી નીચેનું સ્થળેથી મળશે —

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ,

પોસ્ટ બીલખા-કાઠિયાવાડ.

— ૦: —

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથમણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો
એ ઉચ્ચ કોટિની સેવા છે.

શ્રીનાથમણીનો સદુપદેશ

પરમાત્માભણી જેમનાં ચિત્ત ખેંચાયાં છે તેમને વિદ્ય નડતાં નથી,
અર્થાત્ તેઓ વિદ્યોના માથાઉપર પગ મૂકીને નિર્ભયપણે વિચરી શકે છે.

સ્વાસ વિજ્ઞપ્તિ

શુરુપૂર્ણિમાનો પૂજનમહોત્સવ એ આપણા પોતામાટેનો જ મહોત્સવ છે. આ મંગલ પ્રસંગે લાલ લેવા આવનારાં એવાં આપણુ સૌની સગવડ યથોચિત સચવાય અને મહોત્સવના અંગની વ્યવસ્થા પણ યથોચિત જળવાય એ બહુ જરૂરું છે, અને એટલામાટે આપણે સૌએ પરસ્પર સહકાર સાધવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. આ આવશ્યકતાને વિશેષરૂપે પહેાંચી વળવામાટે સશક્ત ને સેવાલાવી એવા બંધુઓને ખાસ વિજ્ઞપ્તિ કરવાની કે તેઓ-સેવાનો લાલ લેવામાટે પોતાનાં નામ અગાઉથી નીચેના શિરનામે લખી મોકલાવે વા ફર્ક નોંધાવે:—

શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (હાઠિયાવાડ).

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંધ્યાદિ નિસકર્મ આદિનાં વિના મૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલા વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તર માટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.
- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી કિંમત રાખવામાં આવી છે. ટપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગ માટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફટકો સમય રહેલું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાલ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં એઓ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

વર્ષ ૧૦ મું

આવાહ

અંક ૨ નો

સંવત ૧૯૮૭

॥ ૐ ॥

॥ પતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

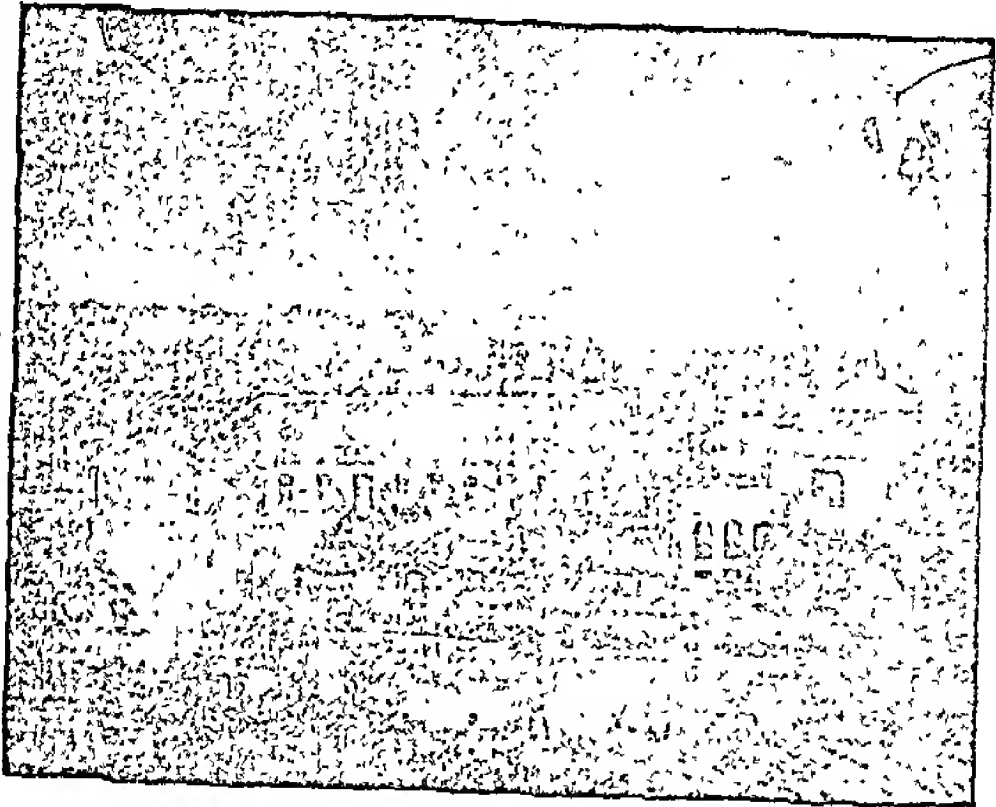
વાર્ષિક લેવાજમ

પોસ્ટલ સાથે

રૂ. ૧-૦-૦

પરદેશમાં

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાયો નાયસદ્ગુરુસંજિતઃ ।

સંદિશંલોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સંદેશ
આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્' એ સંજ્ઞાવાળા આઘ પુરુષ.
આ આશ્રમમાં વિદેશો છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	પ્રભુપાસે કેવી યાચના કરવી ?	૨૫
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૬
૩	શ્રીમદ્ ભાગવતનો રાસકીડા મહોત્સવ.	૨૭
૪	સદ્ગુરુસંબંધી.	૨૭
૫	શુદ્ધવાચન.	૨૭
૬	આપણા આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૨૮
૭	શ્રીનાથપ્રભુપ્રણીત કેટલાંએક જીવનચરિત્રો.	૩૧
૮	આનંદાશ્રમ.	૩૪
૯	એક ઉપોદ્ધાતિ.	૩૫
૧૦	શ્રીમહાપૂજનમહોત્સવના સમારંભનો પ્રસ્તાવ.	૩૭
૧૧	Appreciation.	૪૦
૧૨	સમીક્ષા.	૪૦
૧૩	આષાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનના સમારંભાન્તર્ગત સાધનપ્રગ્થંબ.	૪૧
૧૪	શ્રીનાથવંદના.	૪૩
૧૫	વિવેકવિચાર.	૪૩
૧૬	ખાસ નિવેદન.	૪૪
૧૭	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૪૫
૧૮	પરચુરણ ભેટ.	૪૬
૧૯	લવાજમની પહેાંચ.	૪૭
૨૦	ખાસ લલામણ.	૪૮
૨૧	એક ખેદજનક અવસાન	૪૮

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરીનોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ ખાડી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું ઊતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહુતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગોંડલ

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદાશ્રમ

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૮૭ આષાઢ

[અંક ૨

પ્રશ્નપાત્રે કેવી યાચના કરવી? :

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાયલગવાન]

પદ

પ્રભો ! વૃષ્ટિ કૃપાની વરસાવજે રે,
જણાવજે નિજમહિમા અપાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૧
સાધન કાંઈએ નાથ ! ખતતું નથી રે,
નથી ચિત્ત રહેતું તદ્દકાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૨
અદ્વા અગાધ કૃપાળ ! આપ આપજે રે,
લેજો બહાલા ! ક્ષણે ક્ષણે સાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૩
દાન આપજો વિવેક વૈરાગ્યતું રે,
દેજો મંગળકારી સુવિચાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૪
સર્વ કુટિલતાઓ મનની ત્યજવજે રે,
ભૂલાવજે દૂડકપટ અસાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૫
વૃત્તિ સર્વત્ર દેખે પ્રભો ! આપને રે,
નહિ દેખે જગત્ દુઃખકાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૬
ભવભ્રમણથી ઈશ ખચાવજે રે,
પોંચાડજો ભવસિંધુ પાર, સુખકાર ! વૃષ્ટિ ૦ ૭

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

સંગીતથી ને તીર્થયાત્રાથી મનુષ્યના મનમાં ઉપજતાં ભય ને ખેદ નિર્મૂલ થઈ શકતાં નથી, પણ સમયને માટે તે કાંઈક તિરોધાન પામી શકે છે, ને વિવેકના સેવનથી તો તે બંને નિર્મૂલ થઈ જાય છે.

વિવેક, વૈરાગ્ય ને કર્તવ્યનિષ્ઠાના સેવનથી હૃદયની ઉત્તતિ કરી શકાય છે. તેને ઉત્તતિની અવધિએ પણ એજ સાધનોથી પહોંચાડી શકાય છે.

પોતાના સદ્ગુરુનો ગંભીર આશય સમજવામાટે પણ હૃદયની ચોખ્ખોતાની ઘણી અગત્ય છે.

વિવેકી સાધકે પોતાના સદ્ગુરુની આજ્ઞાને અક્ષરે અક્ષર અનુસરીને વર્તવું કે જેથી ઈર્ષ્યાહિંસાને કાંઈ કહેવાતું ન બને ને તેમનાં અંતઃકરણો તેવું પાપ બાંધતાં અટકી કાંઈક પુણ્યમાર્ગને અનુસરી ઈર્ષ્યા રહિત થાય.

જો ખેદનો હૃદયમાં સદ્ભાવ નહિજ હોય તો હવે પછી હૃદયમાં આઘાત, અંગજને ધક્કા, લોહીનો કમકમાટ ને આવેશ નહિ પ્રકટે, અને તેથી અસ્તક ને કાન સારાં રહેશે, તથા સ્મરણશક્તિ ને ઉત્સાહ વધી કર્તવ્ય-પરાયણ રહેવાશે.

ખેદ થાય તેવા પ્રસંગોથી મનુષ્ય આ જગતમાં હોય ત્યાંસુધી દૂર રહી શકે એમ નથી, જ્યાં તે રહે ત્યાં તેને ખેદ ઉપજવનારી સામગ્રી ન્યૂન વા અધિક આવી મળે છે, ને તેને ખેદ થાય છે, માટે ખેદને દૂર કરનારા વિવેકને હૃદયમાં પ્રબલ રાખવો, ને સહનશીલતાને દંઠ કરવી, કે જેથી પ્રારબ્ધવશાત ખેદ ઉપજવનારી સામગ્રી પ્રાપ્ત થાય તોપણ હૃદય ખેદાનુભવ ન કરે.

જો પોતાના સદ્ગુરુનાં પરમહિતકર વચનોમાં મુમુક્ષુની સાર્વિકી શ્રદ્ધા એટલે તે વચનોને સત્ય માનવાતું બલ હોય તો તેના હૃદયમાં શુભ સાધનોમાં પ્રબલ ઉત્સાહ પ્રકટે છે, ને તે ઉત્સાહના વધારાથી તેની સ્મૃતિ વધે છે. આમ થવાથી તે શાસ્ત્રાધ્યયન, યોગાભ્યાસ, જ્ઞાનાભ્યાસ ને સદ્ગુરુસેવા સારી રીતે કરી શકવા સમર્થ થાય છે.

હૃદયને સૂક્ષ્મદષ્ટિથી શોધતા રહેશે, ને પરમાત્માની વિશુદ્ધ અનન્ય-ભક્તિથી હૃદયને ભરતા રહેશે, કે જેથી હૃદય અગાધ ને અખંડ શાંતિ-સુખ અનુભવવા ભાગ્યશાળી થાય.

અંતઃકરણની સારી રીતે શુદ્ધિ થયા વિના તેમાં બ્રહ્માવિર્ભાવ થઈ શકતો નથી એમ ઘણાં માણસો સમજી શકતાં નથી તેથી માત્ર વેશવટે કૃતાર્થતા માની યમનિયમાદિના પરિપાલનમાં જગૃતિ સેવતાં નથી, તેમાં તેમનું ને અન્ય ભોળાં માણસોનું ભાવિ બગડે છે.

જેમણે પોતાના બહારના વિષયોભણીના વેગવાળા મનને તથા ઇંદ્રિયોને અંતર્મુખ કરી બ્રહ્માનુભવવાળાં કર્યાં હોય તેઓજ સાચા જગદ્ગુરુ છે, બીજા નહિ.

શ્રીમદ્ ભાગવતનો રાસક્રીડામહોત્સવ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

મંગલરૂપી આત્મા, શ્રીકૃષ્ણ સુખકાર;
વૃત્તિ ગોપીથી રમે, તેનો જ્ય જ્યકાર.

શ્રીમદ્ ભાગવતના દશમસ્કંધના પૂર્વાર્ધના ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨ ને ૩૩ આ પાંચ અધ્યાયને તેમાં રામક્રીડાને લગતું વર્ણન હોવાથી રાસપંચાધ્યાયી કહેવામાં આવે છે. જેમાં ભક્તિરમ તથા શાંતરસ પ્રધાન છે એવા શ્રીમદ્ ભાગવતના શ્રવણમનનું કલ સંસારના સર્વ વિષયોમાં આરઠ વૈરાગ્ય પ્રક્ટી પ્રભુતપાલ પરમાત્માના માહાત્મ્યજ્ઞાનપૂર્વક તેઓશ્રીની અનન્યભક્તિની પ્રાપ્તિ છે. શ્રીમદ્ ભાગવતનો દશમસ્કંધ ને તેમાં પણ આ રાસપંચાધ્યાયી રમિક જનોને તેમનું કર્તવ્ય સમજાવવાદ્વારા પૂર્વોક્ત કલની પ્રાપ્તિ કરાવવામાં પરમ હેતુરૂપ મનાય છે. આ રાસપંચાધ્યાયીનો ભક્તિનિષ્ઠામાં વૃદ્ધિ કરનારો ભક્તિપક્ષનો ને જ્ઞાન-નિષ્ઠામાં વૃદ્ધિ કરનારો જ્ઞાનપક્ષનો એવા બે અર્થ થઈ શકે છે. તે બંને અર્થો અનન્ય-ભક્તિની તથા એતરાત્માથી અલિપ્ત સ્વહત્તા જ્ઞાનની પ્રાપ્તિને ઇચ્છનારાઓને ઉપયોગી છે. જેનું અંતઃકરણ અગાધ વિશુદ્ધ પ્રીતિવડે પ્રભુની પ્રાપ્તિ કરવાને ઇચ્છે છે તેણે ભક્તિપક્ષનો અર્થ સમજપૂર્વક વિચારવો જોઈએ, અને જેનું અંતઃકરણ વિવેકવડે પ્રભુનું સ્વરૂપ જાણવા ઇચ્છે છે તેણે જ્ઞાનપક્ષનો અર્થ સમજપૂર્વક વિચારવો જોઈએ.

ઇંદ્રાદિ સમર્થ દેવોનો પગજ્ય કરવાથી છકી ગયેલા તથા તપસ્વીઓ તો મારાથી ભય પામીને સ્ત્રીઓનો પરિભ્રમ કરીને વનમાં રહેલા છે એમ માનનારા કામનો સર્વદા અસંગ, નિર્વિકરી ને આત્મારામ પરમાત્માએ તેના સ્ત્રી આદિ સૈન્યમહિત પરાજ્ય કર્યો એ જાણાવવામાટે આ રાસક્રીડામહોત્સવનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

મનોવૃત્તિ ગોપી ગણી, સદાનંદ હરિ નાથ;
અંતર રાસ સદા રમે, સદૃશ્યનો સાથ.

સદ્ગુરુસંવંધી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

પૂર્વજન્મમાં શ્રીમદ્ગુરુની પ્રાપ્તિ થઈ હોય ને તે જન્મમાં બહુ પુરુષાર્થ કર્યો હોય, તો આ જન્મમાં તેને ગુરુવિના પણ જ્ઞાન અને યોગની પ્રાપ્તિ થઈ મોક્ષ મળે, અન્યને તેમ ન થાય.

શિષ્યની શ્રદ્ધા પૂર્ણ હોય ને સદ્ગુરુ સિદ્ધ હોય તો સદ્ગુરુની ભક્તિથી પણ પરમતત્ત્વનો સાક્ષાત્કાર સિદ્ધ થાય. એકની શ્રદ્ધા હોય તો પરંપરાવડે કાર્ય થાય. મિદ્ધ-પુરુષો પોતાની ભક્તિ કરનારને દૂરથી પણ જાણી શકે.

—:૦:—

શુદ્ધવાચન

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

શુદ્ધ વાંચવાનો સ્વભાવ પાડવો એ બહુ અગત્યનું છે. બહુ ઉતાવળે અથવા બહુ ધીમે ન વાંચવું, પણ જાણે કાર્ષ્ણી સાથે પ્રસન્ન મનથી વાંચ કરતા હોઈએ એમ વાંચવું.

ગાતા હોય એ તેમ પણ ન વાંચવું. જોડાક્ષરોના કટકા કરીને ન વાંચવા, પણ જોડલા અક્ષર જોડલા હોય તેટલા અક્ષર ક્રમપૂર્વક સાથે વાંચવા. ચ, છ, ટ, ઠ, ત, થ, શ, ષ, ને સ એ અક્ષરો ધ્યાન રાખીને શુદ્ધ બોલવા. વાંચતી વેળા આંકું અવળું જોવું નહિ, ગભરાવું નહિ, તથા મનમાં ખીજાં વિચારો કરવા નહિ. જ્યાં જ્યાં વિરામ ચિહ્ન આવે ત્યાં ત્યાં તે વિરામ ચિહ્નની આગળ જોટલું અટકવું જોઈએ તેટલું અટકવું. આવું (,) ચિહ્ન અરુપવિરામ કહેવાય છે, ત્યાં થોડું અટકવું. આવું (;) ચિહ્ન મધ્યવિરામ કહેવાય છે, ત્યાં તેથી વધારેવાર અટકવું, આવું (.) ચિહ્ન પૂર્ણવિરામ કહેવાય છે, ત્યાં કહેવાનું વાક્ય પૂરું થયું છે એમ સમજાય તેટલું અટકવું. આવું (?) ચિહ્ન પ્રશ્નચિહ્ન કહેવાય છે, ત્યાં જાણે કોઈને પ્રશ્ન પૂછતાં હોય એવો ઉચ્ચાર કરવો. આવું (!) ચિહ્ન આશ્ચર્યચિહ્ન કહેવાય છે, ત્યાં વાંચનારે જાણે આશ્ચર્ય ઉપજતું હોય એવો ઉચ્ચાર કરવાનો છે.

—:—:—

આપણા આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાયાત્રિકાઓ

(ગતાંકથી ચાલુ)

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથલગવાન]

ખીજે દિવસે બિહારીલાલે પોતાને મારેના નવા સ્થાનમાં નિવાસ કર્યો, ને નિલ નિયમિત સમયે સાંજની જાહેર કચેરીમાં જઈ નવનવી વાતોથી તેઓ રાજાજી વગેરેને પ્રસન્ન કરવા લાગ્યા, આ વાત પવનની પેઠે શહેરમાં ફેલાઈ ગઈ, અને યુવરાજના કાનપર પણ તે વાત આવી. તેમણે રાજાજીપર ચિઠ્ઠી લખી બિહારીલાલને પોતાની પાસે મોકલવા વિનંતિ કરી, મહારાજાએ બિહારીલાલને યુવરાજ પાસે જવાની રજા આપી. બિહારીલાલને તો એટલું જ જોઈતું હતું. નક્કી કરેલે સમયે તે યુવરાજને મળ્યા, ને તેમને ગમે તેવી વાતચીતોવડે તેમના મનને એવી તો ગમ્મત કરાવી કે તે તો પાણી-પાણીજ થઈ ગયા. યુવરાજે તેમને રોજ પોતાની પાસે આવવાનું કહેતાં બિહારીલાલે તેમને જણાવ્યું કે:—“જો બાપુની આજ્ઞા થશે તો હું કોઈ કોઈ દિવસ આપની પાસે આવીશ, માટે આપ બાપુની આજ્ઞા મેળવશો.” ખીજે દિવસે રાજાજી ઉપર યુવરાજની ચિઠ્ઠી આવી, જેમાં બિહારીલાલે પોતાને બહુ આનંદ આપ્યાની હકીકત જણાવી તેમને સિંચ સાંજે બે ત્રણ કલાક પોતાની પાસે આવવામાટે રજા આપવાની પ્રાર્થના કરી હતી; રાજાજીએ પ્રત્યુત્તરમાં તેમને કહેવરાવ્યું કે:—“પંડિતજી રાત્રિએ કોઈ કોઈ દિવસ તમારી પાસે આવતા જશે.” પછી મહારાજાની આજ્ઞાથી પંડિતજી એકાંતર રાત્રિએ યુવરાજની પાસે જવા લાગ્યા. ત્રણ ચાર મુલાકાતમાં તો યુવરાજ બિહારીલાલને વશ થઈ ગયા, ને તેમને કહ્યું કે:—“પંડિતજી! ખરેખર તમે તો મને નવું જીવન આપો છો. તમે આવવા માંડ્યા ત્યારથી મારો બ્યાધિ ઓછો થવા લાગ્યો છે, ને મારા શરીરમાં જાણે નવું લોહી આવતું હોય એમ મને જણાય છે, માટે હું આવતી કાલે બાપુને મળીશ, ને પગે પડીને માગી લઈશ કે જો મારો રોગ મટાડવો હોય તો હમણાં એક માસ તો પંડિતજીને મારી પાસેજ રહેવા દો; પછી આપની ઇચ્છા પ્રમાણે કરજો.” બિહારીલાલે તેમના સ્નેહનો સત્કાર કરતાં કહ્યું કે:—“જો બાપુ મને

આત્મા દરશે તો તેમ દરવામાં મને કાંઈ અડચણ નથી" ખીજે જિવે કુમાર રાત્રીએ મળ્યા, ને પંડિતજી એક મામને માટે નિત્ય બપોળે કલાક પોતાની પામે રહેવા દેવાની પરવાનગી મેળી. પશ્ચાત્ત્ ગિદારીવાય જયેરે બપોળે કલાક યુવરાજ પાસે જ્યાં લાગ્યા, ને યુવરાજ પંડિતજીને વધારે ને વધારે આકલા લાગ્યા. તેમના તરફથી ખાનગી ધનામ અકામનો પણ પંડિતજીને આગ્રહ થવા લાગ્યો, પણ ગિદારીવાસ નિઃપૃથ રહી તે સ્વીકારતા નહિ. આક દશ દિવસમાં તો યુવરાજને ગિદારીલાવની સાથે ધારી મિત્રતા જેવું થઈ ગયું. પછી યુવરાજે એવાર પંડિતજીને પૂછ્યું કે:-"આપને બોજનમાં દઈ વસ્તુ વધારે પ્રિય છે?" પંડિતજીએ જગત્તર થોભીને કહ્યું:-"મને ભેગનું ખાટું દહીં વધારે પ્રિય છે." તે માંકળી કુમારે આનંદમાં આવી જઈ કહ્યું કે:-"મને પણ આપની પેઠે ભેગનું ખાટું દહીં વધારે પ્રિય છે, ને મારે માટે નિત્ય ભેગનું ખાટું દહીં તૈયાર થાય છે. ખાપુ તો મને ખાટું દહીં મૂકી દેવાનુંજ કહ્યા કરે છે. તે સાચું તેમણે આજ-સુધીમાં મારીપામે ઘણા વિદ્વાનોને અને વૈદ્યોને મોકલ્યા હતા. તેમણે મારી માથે બહુ માયાગ્રીક કરી હતી, પણ મેં ખાટું દહીં ખાવાનું છોડ્યું નથી જો ખાટું દહીં ખરાબજ હોય તો આપના જેવા ડાહ્યા પુરુષ તે કેમ ખાય? માટે તે બધાની વાતને હું વહેમ માનું છું."

ગિદારીલાલે હમતાં હમતાં કહ્યું:-"ખાટા દહીંનો સ્વાદ અને ગુણ તો એના જે બોગી હોય તેજ જણે, ખાટી ખાખગતી ખીમકોથી આંખના રમમાં શું જણે?" યુવરાજે ગિદારીલાલને કહ્યું:-"ખરે એમજ છે, જેને જેનો અનુભવ નહિ તેને તેની ક્ષી ખજાર પડે?" પછી ગિદારીલાલને યુવરાજ નિત્ય ખાટું દહીં મોકલવા લાગ્યા. રાત્રી પંડિતજીની પ્રતિજીવર ખાનગી માણસદ્વારા તપામ રાખતા, એટલે તેમને આ વાતની બે ત્રણ દિવસમાં ખજાર પડતાં મનમાં ખેદ થયો, અને ગિદારીલાલને એકાંતમાં બોલાવી કહ્યું કે:-"પંડિતજી! તમે શું કરવા માડ્યું છે? તમને કુમારને ખાટું દહીં ખોવાતો સ્વભાવ છોડાવવા રાખ્યા છે કે એ કુસ્વભાવ વધારવા? મેં સાંભળ્યું છે કે તમે ખાટા દહીંનાં વખાણ કરી કુમારનું મોકલેલું ખાટું દહીં ખાગો છો, ને તેથી કુમાર ઊલટા ખાટું દહીં ખાવામાં ચઢી ગયા છે." ગિદારીલાલ ગભીરપણે બોલ્યા:-"મહારાજપ્રિયજી! એ ખાટું દહીં છોડાવવાનીજ રમત થાય છે. એકાદ અવાડીઆમાં હવે ખાટા દહીંનો નિકાલ થયો સમજાવે. મારો પ્રયોગ દેખીતી રીતે ઊઘટો છે, તેથીજ મારી વાતમાં કાંઈએ વચ્ચે નહિ આવવું એની મેં હજુરશીની પાસે પ્રથમથીજ પ્રાર્થના કરી હતી. મારી ને કુમારશીની પ્રતિમાટે હજુરને ચિંતા ન થાય તેથી જણાવું છું કે હું ખાટું દહીં ખાતોજ નથી, ને કુમારશીને ખજાર ન પડે તેની રીતે તાંબૂલવિહારને બદલે ગરમદવા પાનમાં આપું છું, એટલે તેમની પ્રકૃતિ વિશેષ જગડવા સંભવ નથી શિદાણ આપવાનાં ત્રણ શાસ્ત્રીય પગથિયાં છે:-૧ જેમને શિદાણ આપવાનું હોય તેમના સ્વભાવનું અવલોકન કરવું. ૨ દેટવેક મમલ નિર્દોષ પ્રસંગમાં તેમને અનુમગ્નુ, ને ૩ પછી તેમને દોરવા. પ્રથમ પગથિયાપ્રમાણે મેં યુવરાજશીની પ્રકૃતિનું અવલોકન કરી લીધું, હાલ બીજા પગથિયાપ્રમાણે હાલ ચાલે છે, એટલે હું તેમને અનુમરવાનો દેખાવ કરું છું, ને હવે ત્રીજા પગથિયાપ્રમાણે એકાદ અવાડીઆમાં તેમને શુદ્ધ માર્ગજીવર દોરી જઈશ-પ્રભુકૃપાથી તેમનો ખાટું દહીં ખાવાનો સ્વભાવ છોડાવી દઈશ." તે સાંભળી રાજા રાંત ધસા.

એકાદ દિવસ પછી બિહારીલાલે યુવરાજને કહ્યું કે :—“એક વેલા હું સિદ્ધેશ્વરનાં દર્શન કરવા ગયો હતો, ત્યાં એક પરમહંસ ઊતરેલા હતા. તે કેટલાક માણસપાસે ઘાઈ વાતના પ્રસંગમાં કહેતા હતા કે ખાટું દહીં ખાવામાં ચાર ગુણુ રહેલા છે, જે મેં કીતો. કાન સાંભળ્યું. મારે તેમને તે વિષે વધારે પૂછવું હતું, પણ તેઓ તુરત ત્યાંથી ચાલતા થયા, એટલે મારાથી તેમને પૂછી શકાયું નહિ.” યુવરાજે હર્ષપૂર્વક કહ્યું :—“અહો! આ તો ધણી ઉપયોગી વાત. ખાટું દહીં ખાવાના એ ચાર ગુણો કયા કયા તે આપ તે મહાત્માને મળીને જાણો, ને બને તો તે મહાત્માને અહીં તેડી લાવો, એટલે તેમને ખાપુતી પાસે તેડી જઈએ, ને ખાપુતે પણ ખાટા દહીંના લાલની ખાત્રી કરાવીએ, કે જેથી હમેશાંની એ ખટપટ મટી જાય.” બિહારીલાલે યુવરાજના આગ્રહથી તે વાત સ્વીકારી, ને જમીને પરમહંસનો શોધ કરવાને બહાને સિદ્ધેશ્વરના દેવાલયતરફ જવા નીકળ્યા. તે સિદ્ધેશ્વરનાં દર્શન કરી, તથા પ્રસિદ્ધ સંતોની બે ચાર જગામાં ચાટા મારી મોઝમોઝ પાછા આવ્યા, કુમારે તેમને આતુરતાથી પૂછ્યું :—“હાં પંડિતજી! મહારાજ મળ્યા? તેમણે શું જણાવ્યું?” બિહારીલાલ થાકી ગયાનો ડોળ કરી બોલ્યા :—“મેં તો સિદ્ધેશ્વરમાં ને બીજે સ્થાને જ્યાં જ્યાં તેમને મળવાનો સંભવ હતો ત્યાં ત્યાં તે મહાત્માને બહુ શોધ્યા, પણ તેમનો ક્યાંય પત્તો ન મળ્યો. એ તો રમતા રામ. એમનો પત્તો ક્યાંથી મળે?” કુમારે કહ્યું :—“પંડિતજી! આમાં થાક્યું કામ આવે તેમ નથી. તમે મારી વતી ખાપુ-પાસેથી રજા લઈ, મારી પાસેથી સો રૂપીઆ લઈ આસપાસનાં ગામડાંમાં તે મહાત્માની શોધ કરવા જાઓ, ને તેમને પ્રસન્ન કરી અહીં તેડી લાવો, વા ખાટું દહીં ખાવામાં કયા ચાર ગુણો રહ્યા છે તે જાણી આવો.” પછી બિહારીલાલ રાજની રજા લઈ ગામડાંમાં ફરવા નીકળી પડ્યા. ઉપર જણાવેલા મહાત્માને મળવાનું તો હતુંજ નહિ, એટલે વિનોદની ખાતર ગામડાંનાં અગત્યનાં સ્થળો જોઈ ત્રણેક દિવસે પાછા આવ્યા, ને યુવરાજને મળ્યા. મળતાંજ યુવરાજ તેમને આતુરતાથી પૂછવા લાગ્યા કે :—“પંડિતજી! આપ તે મહારાજપાસે જઈ આવ્યા? મહારાજ મળ્યા? તેમને કેમ તેડી ન લાવ્યા? તેમણે તમને તે ચાર ગુણોની વિગત કહી?” બિહારીલાલે પ્રત્યુત્તરમાં કહ્યું :—“મહારાજ મને મળ્યા. મેં તેમને સઘળી હકીકત જણાવી આપની પાસે પધારવા બહુ વિનંતિ કરી, પણ તેઓએ માન્યું નહિ, ત્યારે મેં તેમને બે હાથ જોડી પ્રાર્થના કરી, ખાટું દહીં ખાવાના ચાર ગુણો કહેવા વિનંત્યા. મારી પ્રાર્થના સાંભળી તેમણે ખાટું દહીં ખાવાના ચાર કાયદા આ પ્રમાણે કહ્યા :—‘૧ ખાટું દહીં ખાનારને કૂતરું ન કરડે, ૨ તે પગપાળો ન ચાલે, ૩ તેને ઘેર ચોર ચોરી ન કરી શકે, ને ૪ તે ધરડો ન થાય.’ એ ચાર કાયદાની વિગત તેમણે આ પ્રમાણે કહી :—‘ખાટું દહીં ખાનારને ઊધરસ ને તાવ લાગુ પડે છે, ને તથી તે એવો નબળો થઈ જાય છે કે તેનાથી લાકડીવિના ચલાતું નથી. લાકડી તેની પાસે હોય, એટલે તેને કૂતરું શી રીતે કરડી શકે?’ બીજા કાયદાનો ખુલાસો તેમણે એ કથો કે ‘જો તે ખાટું દહીં ખાવાનું ચાલુ રાખે, તો ઊધરસ ને તાવથી તે એવો નબળો થઈ જાય છે કે પછી તેને બહાર જવું હોય તો તે પગપાળો ચાલી ન શકે—તેને વાહનમાંજ જવું પડે.’ ત્રીજો લાલ તેમણે એ કહ્યો કે ‘તેને આખી રાત ઊધરસ આવ્યા કરે, એટલે રાત્રે ઘાઈ ચોર ચોરી કરવા આવે, તો તેને ઊધરસ ખાતો સાંભળી, ધરમાં માણસ જાગે છે એમ જાણી પાછો ચાલ્યો જાય—ચોરી ન કરી શકે.’ ચોથા લાલની વાત તેમને

એમ કરી કે જો તે ખાટા દહીંનું વ્યસન ન છોડે તો તેને ક્ષય થઇ તે જીવાંતીમાંજ મરી જાય, એટલે ધરડો ક્યાંથી ચાય ?” યુવરાજ આ વાત સાંભળી ઢીલા થઈ ગયા હતા-ખાટા દહીંપર તેમને તિરસ્કાર છટ્યો હતો; ત્યાં બિહારીલાલે ઉમેર્યું કે:—“મને તો આ ચાર વાતો સાંભળી ટાઢ વણ્ટી, ને મેં તો એજ વખતે ખાટું દહીં ન ખાવું એમ પાણી મૂક્યું. “યુવરાજ તે સાંભળી આવેશમાં આવી જઈ બોલી ઊઠ્યા:—“જો તમારે ખાટું દહીં ન ખાવાનું પાણી તો મારે પણ આજથી ખાટું દહીં ન ખાવાનું પાણી છે.—ખાટું દહીં ખાવું હરામ છે.” યુવરાજનું ખાટું દહીં ખાવાનું આ પ્રમાણે છૂટી ગયું, અને રાત્રી તેથી બિહારીલાલપર બહુ પ્રસન્ન થયા, ને તેમને બહુ ધન્યવાદ આપી ખાનગી રીતે તેમને સારું પારિતોષિક આપ્યું.

આ દૃષ્ટાંતમાં રાજકુમારની ખાટું દહીં ખાવાની પ્રવૃત્તિ જણાવી તે પ્રમાણે મનુષ્યની ઇન્દ્રિયોની ને અંતઃકરણની નિષિદ્ધ પ્રવૃત્તિ છે તે જીવનું અત્યંત અહિત કરનારી છે. તેને શ્રોત્રિય, ઘ્ર્ણનિષ્ઠ, સંઘચરણસપન્ન ને પરમકૃપાલુ આચાર્ય યુક્તિવડે દૂર કરાવે છે,—તેનો હિતાહિતની સમગ્રરૂપ ગૌણવિવેક સિદ્ધ કરાવે છે. (ક્રમશઃ)

—:—

શ્રીનાયકમુખીત કેટલાંક જીવનચરિત્રો

(અનુસંધાન ગતાંકથી ચાલુ)

[૪]

પૂજ્યચરણ શ્રીશંકરભગવાન

પદ્મપાદ, મુરેશ્વર, હરેતામસક ને તોટક આ ચાર આચાર્ય ભગવાનના મુખ્ય શિષ્યોને જોઈને લોકો તેમને ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ આ ચાર પુરુષાર્થોની, અથવા ઋક્, યજુષ્, સામ ને અથર્વ એ ચાર વેદોની કિંવા સાલોક્ય, સામીપ્ય, સાર્થ્ય ને સાયુજ્ય આ ચાર ક્રમમોક્ષોની વા બ્રહ્માનાં ચાર મુખોની ઉપમા આપવા લાગ્યા.

એક દિવસે આચાર્યભગવાનની સમીપ આવી, તેઓશ્રીને પ્રણામ કરીને શારીરક લાભ્ય ઉપર વાર્તિક કરવાની ઇચ્છાવાળા મુરેશ્વરે તે વિષેની તેઓશ્રીને આ પ્રમાણે પ્રાર્થના કરી:—“હું પ્રસો! મારાથી થઇ શકે એવી કોઇ સેવા મને કૃપા કરીને બતાવો.” ત્યારે આચાર્યભગવાને તેમના અંતઃકરણનો અભિપ્રાય જાણી તેમને કહ્યું કે:—“હું વત્સ! શારીરકલાભ્ય ઉપર તમે વાર્તિક નામનો ઉત્તમ નિબંધ રચવા પ્રયત્ન કરો.” આ આજ્ઞાપ્રમાણે વર્તવાનો મુરેશ્વરે બહુ પ્રસન્નતાપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો, પણ આચાર્યભગવાનના કેટલાક શિષ્યોને આ વાત ગમી નહિ. તેમણે આચાર્ય ભગવાનને વિનંતિ કરી:—“આ મુરેશ્વર પૂર્વેમીમાંસામાં દંઢ આગ્રહ રાખનારા હતા, ને હજી પણ તેમના મનમાં દંઢાવ્ય કર્મનો પક્ષપાત હોય, અને એ પક્ષપાતને લઇને તે વાર્તિકમાં જ્ઞાનની શ્રેષ્ઠતાને સ્થાને કર્મની શ્રેષ્ઠતા પ્રતિપાદન કરે તો આપણા સિદ્ધાંતને હાનિ પહોંચે, માટે તેમની પાસે વાર્તિક નહિ કરાવતાં.” પદ્મપાદ, આનંદગિરિ કે બીજા કોઇ યોગ્ય શિષ્યને વાર્તિક કરવાની આજ્ઞા

છે. તમારા સદ્ગુરુનું ચરણોદક એજ તમારે માટે તીર્થ છે. સદ્ગુરુના ઉપદેશ પ્રમાણે પ્રયત્ન કરીને બ્રહ્મથી અભિન્ન આત્માનો સાક્ષાત્કાર કરવો એજ તમારે માટે સર્વ દેવોનું દર્શન છે. તીર્થયાત્રાએ જવાથી માર્ગમાં સંન્યાસીના ધર્મે યથાયોગ્ય પાળી શકાતા નથી. ચાલવાના શ્રમથી નિદ્રા આવી જાય છે, તેથી આત્મવિચાર કે આત્મધ્યાન થઇ શકતાં નથી. તીર્થયાત્રાએ જનારને માર્ગમાં ઘણી પ્રતિકૂલતાઓ સહન કરવી પડે છે. કોઇ ઠેકાણે જોઇએ તેવું અન્ન મળતું નથી, કોઇ ઠેકાણે જોઇએ તેવું પાણી પણ મળી શકતું નથી, ને કોઇ ઠેકાણે ઊતરવાનું સ્થાન જોઇએ તેવું મળી શકતું નથી. અન્ન, જળ ને ઊતારાની શોધમાં તીર્થયાત્રા કરનારનું મન નિત્ય વ્યથ રહે છે, વળી માર્ગમાં તાપ કે અતિસારનો રોગ થાય તો ધીજનઓની સાથે આગળ વધી શકાતું નથી, ત્યાંજ માર્ગમાં પડ્યું રહેવું પડે છે. માર્ગમાં દુર્જનોનો સાથ થાય તો કેટલીક આપત્તિઓ અપરાધ વિના લોગવવી પડે છે. આવી અવસ્થામાં જીવના સ્વરૂપનો ને ઈશ્વરના સ્વરૂપનો વિચાર સ્વસ્થપણે કેમ થઇ શકે ? નજ થઇ શકે, તેથી હું પુત્ર ! તું તારા મનને શાંત કરી તીર્થયાત્રાએ જવા માટે તારા મનમાં પ્રકટેલા વેગને ઉપરનાં વચનોનો વિચાર કરી શમાવી દે તો સારું.”

પદ્મપાદ:—“હું પ્રભો ! આપની આજ્ઞાવિરુદ્ધ મારે એક પણ વચન ખોલવું ઉચિત નથી, પરંતુ અનેક દેશો જોયા વિના ને ધારેલી તીર્થયાત્રા કર્યા વિના મારા અંતઃકરણમાં પ્રકટેલો આ વેગ શાંત થવાનો સંભવ જણાતો નથી. તીર્થયાત્રામાં પણ અંતઃકરણને સદ્ગુરુના ચરણારવિંદમાં રાખી શકાય છે. દુઃખ દેનારા પ્રારબ્ધનો ઉદય થયો હશે તો તે અહીં કે તીર્થયાત્રામાં દુઃખનો અનુભવ કરાવશે એમાં મારો કંઈ ઉપાય નથી. તીર્થયાત્રામાં સાવધાનતાથી મારા સંન્યાસીના ધર્મે યથાશક્તિ પાળીશ, ને બ્રહ્મધ્યાન પણ યથાશક્તિ કરીશ; માટે કૃપા કરીને મને તીર્થયાત્રાએ જવાથી અનુમતિ આપશે.”

આચાર્યલગવાન:—“તારા કોઇ બલવાન પ્રતિકૂલ પ્રારબ્ધના ઉદયથી તને તીર્થયાત્રાએ જવાની ઇચ્છા પ્રકટી છે, ને તેનું વિવેકવડે તારાથી શમન થઇ શકતું નથી, તો તારે તીર્થયાત્રાએ જવું. માર્ગમાં સજ્જનોનો સંગ સેવવો, ને દુર્જનોથી દૂર રહેવું. કોઈપણ સ્થળે તારે પ્રયોજન વિના વધારે રોકાવું નહિ. સાથે પ્રયોજનવિનાની ઘણી વસ્તુઓ રાખવી નહિ. અયોગ્ય ને ભયવાળે સ્થળે ઊતારો કરવો નહિ. જેનો તેનો વિદ્યાસ કરવો નહિ. મહાપુરુષોનો સમાગમ આદરપૂર્વક કરવો. થોડા દેર પડતો હોય તોપણ મહાપુરુષોને દર્શને જવું.” પછી પદ્મપાદ આચાર્યલગવાનને પ્રણામ કરી તીર્થયાત્રાએ નીકળ્યા.

—:—

આનંદાશ્રમ

[લેખક: શ્રીમાણિક્યવર્મા]

શ્રીઆનંદાશ્રમ પરમાત્મસ્મરણ, જપ, ધ્યાન, જ્ઞાનનું સ્થળ છે; પુરૂષ સનાતન ધર્મપ્રચારનું સ્થાન છે; કૃપાસિંધુ નાથનું તીર્થસ્થાન છે.

—:—

एक उपोद्वात

[લેખક: શ્રી. માણિક્યવર્મા]

શ્રીવેદના શિરોભાગરૂપ શ્રીઉપનિષદોના વિષય અને સિદ્ધાંતવિષે, શ્રીઉપનિષદોનો વિષય ને સિદ્ધાંત હૃદયગત કરવાના સાધનો વિષે, અને શ્રીઉપનિષદોના અભ્યાસના ફલવિષે પાંઉક્ષી તથા આદ્યતિઓના ઉપોદ્ધાતર્માં આ અદ્વિતીય-અનુત્તમ-અંથના ટીકાકાર શ્રીદક્ષિણા-મૂર્તિમહેશ્વરસ્વરૂપ આચાર્યપ્રવર શ્રી શ્રી ૧૦૮, શ્રીમન્ નથુરામશર્મા આચાર્યજીએ (શ્રીગુનાયકમગવાને) અતિ અગત્યનું સર્વ સંક્ષેપર્માં સરલપણે સ્ફુટ કર્યું છે, તે આ મહાઅંથનો અભ્યાસ કરવાની શુભેચ્છા રાખનાર બધાઆત્માઓને આદ્યતિઓના ક્રમે સાંતિથી જોઈ જવાની પ્રેમભાવે તથા વિનયભાવે પ્રાર્થના છે.

શ્રીઉપનિષદ-જ્ઞાનનો મહિમા કથો જાય તેમ નથી. ભારતવર્ષનાજ નહિ, પણ સમસ્ત વિશ્વના વિવેકી વિદ્વાનોમાં સર્વોત્તમ ધર્મસિદ્ધાંતરૂપે ઔપનિષત્સિદ્ધાંત ગણાય છે. અર્વાચીન સમયના ફેટલાક પાશ્વત્ય સમર્થ તત્ત્વચિંતકો પણ શ્રીઉપનિષદોથી પ્રાપ્ત થતા જ્ઞાનની મુક્તકંઠે સ્તુતિ કરતા જણાય છે. વર્તમાનર્માં થયેલી વિજ્ઞાનની ફેટલીક નવંનવીન શોધો પણ વિચારકોને ઔપનિષત્સિદ્ધાંતનું સમર્થન કરતી જણાય છે.

સૂક્ષ્મદૃષ્ટિથી જોઈએ તો વિવેકી જીવો સ્વશુદ્ધિઅનુસાર, ઉત્તરોત્તર પોતાનો વિશ્વાસ સાધવામાટે પ્રયત્નશીલ રહેતા જોવામાં આવે છે. જીવની ષલરૂપે સ્થિતિ એ તેનો અંતિમ વિશ્વાસ છે. શ્રીઉપનિષદોનું જ્ઞાન એ અંતિમ વિશ્વાસનું ઔદાતિક સાધન છે.

સર્વ વ્યાપક થવું, (હોવું,) સર્વ શક્તિમાન થવું, (હોવું,) ને સર્વજ થવું (હોવું) જ્ઞાને ન ગમે? સમસ્ત દુઃખોની આત્યંતિક નિવૃત્તિ ને પરમાર્નદની નિલપ્રાપ્તિ કોણ ન ઇચ્છે? પરમસદ્ગુણ, પરમજ્ઞાનરૂપે, ને પરમઆર્નદરૂપે થવાની (હોવાની) આકાંક્ષા જ્ઞાને ન હોય? પ્રત્યુત્તરમાં કહેવુંજ પડશે કે તે સૌ વિવેકીઓને ગમે, સૌ વિવેકીઓ તેને ઇચ્છે, ને સૌ વિવેકીઓ તેની આકાંક્ષા રાખે. મહાભાગ્યશાળી આત્માઓની આ મહેચ્છાને શ્રીઉપનિષદોનો ઉપદેશ પૂરી પાડે છે.

શાસ્ત્રો અને અનુભવી મહાત્માઓ કહે છે કે જીવાત્મામાં તેની પોતાની સર્વ પ્રકારની ઉત્તતિ સાધવાનું બળ છે. તે બળવડે તે આ લોહની ઉત્તમોત્તમ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે એટલુંજ નહિ, પણ તેદેવસ્વરૂપ થઈ શકે છે, ઈશ્વરસ્વરૂપ થઈ શકે છે, ને ષલસ્વરૂપે પણ સ્થિતિ કરી શકે છે. તેણે પોતાનું તે બળ પ્રયત્નવડે પ્રકટાવવું જોઈએ. એ બળ પ્રકટાવવાને તેણે વિવેકી થવું જોઈએ, અભ્યાસી થવું જોઈએ, પુરુષાર્થો થવું જોઈએ.

નીચેના શ્રીવેદવચનમાં ષલજ્ઞાનને પામેલા શ્રીવામદેવ અપિના અનુભવના ઉદ્ગારો જુઓ:—

“તદ્દૈતત્પશ્યષ્ટપિર્વામદેવઃ પ્રતિપેદેઽહં મનુરભવઃ સૂર્યએતિ । તદિદમપ્યે-
તદ્દિ ય ધર્મ વેદાર્દઃ પ્રજ્ઞાસ્મીતિ સ દ્વઃ સર્વ મવતિ ।”

(શ્રીબૃહદારણ્યકોપનિષત-૧-૪-૧૦)

ભાવાર્થ:—તે ષલને આ આત્મારૂપે જોતા હતા પ્રસિદ્ધ વામદેવ અપિ “હું મનુ થયો, તથા હું સૂર્ય થયો” દલાદિ મનોને દેખતા હતા. સર્વ જૂનોમાં અનુપ્રવેશ

પામેહું તે આ બ્રહ્મ આ સમયમાં પણ જે કાષ્ટ બાહ્ય વિપત્તિઓ અનુભવ સહ હું
સર્વ સંચારધર્મથી રહિત બ્રહ્મ છું એમ અનુસંધાન કરે છે તે આવા બ્રહ્મજ્ઞાનથી
અવિદ્યાએ કરેલા અસર્વપણાની નિવૃત્તિદ્વારા આ સર્વ થાય છે.

ભગવાન્ સનત્કુમાર નારદજીને બ્રહ્મવિદ્યાનો ઉપદેશ કરતાં કહે છે કે—

“અયાતોઽહંકારાદેશ યવાહમેવાધસ્તાદહમુપરિષ્ઠાદહં પશ્ચાદહં પુરસ્તાદહં
દક્ષિણતોઽહમુત્તરતોઽહમેવેદં સર્વમિતિ ॥”

(શ્રીછાંદોગ્યોપનિષત્-૭-૨૫-૧)

ભાવાર્થ:—હવે દ્રશ્યથી અનન્યપણાના જ્ઞાનમાટે તે ભૂમાનું (આત્માનું) અહંકાર
વડેજ ધ્યન કરાય છે:—“હુંજ નીચેથી છું, હું ઉપરથી છું, હું પશ્ચિમથી છું, હું પૂર્વથી
છું, હું દક્ષિણથી છું, હું ઉત્તરથી છું, ને હુંજ આ સર્વ છું. ઇતિ.”

“આત્મેવેદં સર્વમિતિ સ વા યપ યં પશ્યન્નૈવં મન્વાન યં વિજાન
જ્ઞાત્મરતિરાત્મક્રીડ આત્મમિથુન આત્માનન્દઃ સ સ્વરાટ્ ભવતિ તસ્ય સર્વેષુ
લોકેષુ કામચારો ભવતિ ॥”

(શ્રીછાંદોગ્યોપનિષત્ ૭-૨૫-૨)

ભાવાર્થ:—આત્માજ આ સર્વ છે, એ પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ તે આ વિદ્યાન અન્યરહિત પરિપૂર્ણ
આત્માને એવી રીતે જોતો હતો, એવી રીતે મનન કરતો હતો, ને એવી રીતે વિશેષ
જાણતો હતો આત્મામાં રમણુવાળો, આત્માની સાથે ક્રીડા કરનારો, આત્મામાં મિથુનવાળો
ને આત્મરૂપ આનંદવાળો હોય છે. તે આત્મવેત્તા સ્વરાટ્ (આત્મરૂપ સ્વારાત્મ્યમાં અંશિ-
પેટ પામેલો) થાય છે. તેની સર્વ લોકોમાં ઇચ્છાપ્રસાણે પ્રવૃત્તિ થાય છે.

શ્રીવેદભગવાન્ અન્યથા પણ કહે છે કે:—

“યં યં લોકં મનસા સંવિભાતિ વિશુદ્ધસ્ત્વઃ કામયતે યાંશ્ચ કામાન્ ।
તં તં લોકં જયતે તાંશ્ચ કામાંસ્તસ્માદાત્મજ્ઞં હર્ચયેદ્ ભૂતિકામઃ ॥”

(શ્રીમુંડાકોપનિષત્-૩-૧-૧૦)

ભાવાર્થ:—આત્મજ્ઞાનથી નિર્ભય અંતઃકરણવાળા આત્મવેત્તા જે જે લોકોને
મનવડે ચિંતવે છે, અને જે જે ભોગોને ઇચ્છે છે તે તે લોકોને અને તે તે ભોગોને
પામે છે, તેથી ઐશ્વર્યની ઇચ્છાવાળો પણ આત્મવેત્તાનું પૂજન કરે.

“સ વેદૈત્પરમં વ્રહ્મ ધામ યન્ન વિશ્વં નિહિતં ભાતિ શુભ્રમ્ ।

ઉપાસતે પુરુષં યે હ્યકામાસ્તે શુક્રમેદતિવર્તન્તિ ધીરાઃ ॥”

(શ્રીમુંડાકોપનિષત્-૩-૨-૧)

ભાવાર્થ:—તે આત્મવેત્તા આ ઉત્કૃષ્ટ ધામરૂપ-સર્વ પ્રમનાના સ્થાનરૂપ-બ્રહ્મને
બાણે છે, જે બ્રહ્મમાં સર્વ વ્યગત્ સ્થિત છે, જે બ્રહ્મ પોતાના પ્રદાશવડે પ્રદાશે છે,
તથા જે શુદ્ધ છે; તેથી તે બ્રહ્મવેત્તા પુરુષને જે ઐશ્વર્યની તૃણાવિનાના સુમુખો
પરમાત્માની પેઠે સેવે છે, તે શુદ્ધિમાન સુમુખો વીર્યનું-પુનર્જન્મનું-ઉત્સંધન કરે છે.

ભગવાન્ યાતવલ્લભ મુનિથી બહુ બહુ પ્રદારે બ્રહ્મોપદેશ પ્રાપ્ત કરીને બ્રહ્માનુભવવડે
દૃષ્ટાએ થયેલા મહારાજન જનકજીને કહેલે:—

“યપ વ્રહ્મલોકઃ સમ્પ્રાદેનં પ્રાપિતોઽસીતિ દ્વોવાચ યાજ્ઞવલ્ક્યઃ”

(શ્રીબૃહદારણ્યકોપનિષત્-૪-૪-૨૩)

ભાવાર્થ—“હે સાર્વભૌમ ! આ અક્ષરપ લોક છે અને તમે પ્રાપ્ત કરાયા છો” એમ પ્રસિદ્ધ યાત્રવલ્ક્ય મુનિ કહેતા હતા

તે સાબળી કૃતકૃતાથી ઊભરાઇ જતા અત કરણવાળા મહાગજ જનક ભગવાન યાત્રવલ્ક્યને વિનમ્રભાવે નિવેદન કરે છે—

“સોઽહં ભગવતે વિદેહાન્ દદામિ માં ચાપિ સહ દાસ્યાયેતિ ॥”

ભાવાર્થ—એની રીતે આપે જેને અક્ષભાવને ! પમાડેલો છે તે હું આપ ભગવાનને વિદેહદેશો (મારું ગત્ય) અર્પણ કરું છું, અને વિદેહદેશના લોકોસહિત મને પણ આપની સેવામાં અર્પણ કરું છું

ભવાભોધિતારક કૃપાર્ણવ સદ્ગુરુનું શ્રેષ્ઠ પ્રાપ્ત કરીને જિજ્ઞાસુ મનુષ્ય પોતાનો કુલો વિકાસ માધી શકે છે તે મત દાદુજી એક નાના દુહામાં કહે છે —

“સદ્ગુરુ પશુતે માનસ કરે, માનમતે સિદ્ધ મોય,

દાદુ મિદ્ધતે દેવતા, દેવ નિરજન હોય ”

ઉપનિષદગત અક્ષરિયાનો-અધ્યાત્મવિદ્યાનો મહિમા અવલર્ય છે શ્રીભગવાન શ્રીમુખે કહે છે કે —

“અધ્યાત્મવિદ્યા વિદ્યાનામ્ ॥”

મર્વ વિદ્યાઓમાં અક્ષરવિદ્યા-અધ્યાત્મવિદ્યા-હું છું

પૂજ્યપાદ મદ્ગુરુ પરમાત્માએ પોતાથીના દ્રષ્ટરીમાં કરેલી આવાપ્રમાણે આ આશ્રિતિનું મૂલ્ય અમાણ્યમાં ઘણું ઓછું (પોણું કિમતે રૂ ૨-૧૩-૦) રાખવામાં આવ્યું છે, જેથી જિજ્ઞાસુજનોને આ ગ્રંથનો લાભ ઊભવનામાં સરલતા થશે

શ્રી બીલખા-આનંદાશ્રમતરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ આ ઉપનિષદોની ત્રણ ત્રણ આવૃત્તિઓ ખદાર પડી ચૂકી છે, ને તે ખપી જવાથી તથા જિજ્ઞાસુઓની ઉપરાઉપરી માંગણી આવવાથી આશ્રિતિ આવૃત્તિ ખદાર પાડવા પ્રવૃત્તિ થઇ છે

કૃપામિધુ મદ્ગુરુદેવે અત્યંત ગૂઢ વેદાંતોપદેશને દેશભાષામાં સરલપણે સમજાવ્યો છે તેના સર્વ પરમ ભાગ્યશાળી અક્ષરજિજ્ઞાસુઓ લાભ લે એવી શુભેચ્છાપૂર્વક વિનંતી છું

શ્રીમદ્દાદુરજનમદ્ગુરુસદ્ગુરુ સમ્પારંભનો પ્રસ્તાવ

[લેખક મહારાણીદાસ ગોવિંદદાસ દેશાધી-વેદાંતભૂષણ]

ખુદુઓ અને ખડેનો !

આપ સૌને અહીં આવકાર આપતાં મને અત્યંત હર્ષ થાય છે. આપણું મર્વને અહીં આવવાનું શુ પ્રયોજન છે તે તો આપ સૌ યથાવત જાણો છો

તોપણ સ્પષ્ટતા અર્થે મ્હી દેખાડું છું કે —

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાઘ ! આશ્રપુરુષ (પરમેશ્વર) અહીં વિગળ રહેલા છે

ખરી રીતે જોતા આશ્રપુરુષ મર્વન વિરાળ રહેલા છે

પણ નાથસદ્ગુરુસંશિત !

સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન એવી સત્તાવાળા વિશિષ્ટ સ્વરૂપે તેઓ અહીં વિરાળ રહેલા છે.

પણ આપણે એમની પાસે શા માટે આવવું જોઈએ એ પ્રશ્નના સમાધાન માટે કહ્યું છે કે:—

સંદિશન્ લોકકર્તવ્યમ્ ।

લોકના ખરા કર્તવ્યનો યથાવત્ જોધ કરનારા તેઓ છે.

લોકના ખરા કર્તવ્યને લોક કેમ નથી જાણતાં તે પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કહ્યું છે કે:—

જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ।

લોકને સાંપડેલાં કરણોવડે લોક જે કંઈ જાણે છે તે કંઈ ખરું હોતું નથી, છતાં તેને ખરું જાણી તેના સંબંધમાં લોકને જે કંઈ કરવાજેવું જણાય છે તે લોક ક્યાં કરે છે.

પણ ખરી રીતે જોતાં તે ખરું ન હોવાથી લોકની સઘળી ચેષ્ટા વ્યર્થ નીતી છે માટે ખરું શું છે તેનોજ મુખ્યપણે અત્રે યથાવત્ જોધ કરનારા એઓશ્રી છે.

એમ હોવાથી એઓશ્રી પાસેથી એ જોધનું ગ્રહણ કરવા આપણે સર્વ એઓશ્રીને શરણે થઈ રહેલાં છીએ.

આ આવાઢી પૂર્ણિમાનું પર્વ એઓશ્રીના મહાપૂજનનું પર્વ હોવાથી એઓશ્રીનું શાસ્ત્રોજ મહાપૂજન કરવા અત્રે તેનો મહોત્સવ ઉજવવા આજ અહીં આપણે આવી મળેલાં છીએ તે એ કારણે સાર્યક છે.

એવું આ સંસારમાં સર્વોત્કૃષ્ટ માનવા જેવું કર્મ કરવા આપણે સર્વ અહીં આવી મળેલાં છીએ એ જોધને આપ સર્વને અત્રે ખરી રીતે કહું તો આપણને સર્વને આવશ્યક આપતાં મને ધણો હર્ષ થાય એ સ્વાભાવિક છે એની આપ સૌ પણ અવશ્ય હા કહેશે.

લોકને સાંપડેલાં કરણોવડે જણાતું સર્વ કાંઈ ઉત્પત્તિ ને લયવાળું વા જન્મ ને મરણવાળું હોય છે.

અત્રે ઉત્પત્તિ ને લયવાળું વા જન્મ ને મરણવાળું હોવું એ ખોટાની નિશાની છે. જેવા ને તેવા સદા વિદ્યમાન હોવું એ ખરાની નિશાની છે.

લોકને સાંપડેલાં કરણોવડે જેવું ને તેવું સદા વિદ્યમાન રહેનારું તો કાંઈ જણાતું નથી. તેથી ખરું તો કાંઈ હશે કે નહિ એનીજ લોકને શંકા થાય એવું છે.

પણ ખરાના આધારવિના ખોટાની ઉત્પત્તિજ અશક્ય થાય તેથી જો ખોટું ને તો ખરું પણ કંઈ હોવુંજ જોઈએ એવો નિર્ધાર થાય છે.

એ જે કંઈ ખરું છે તેજ જાણવાયોગ્ય છે.

અત્રે લોકને સાંપડેલાં કરણોવડે એ જાણાય એમ નથી તેથી કરણોને સર્વે જોનાતેના ગોલકમાં નિશ્ચેષ્ટ કરી રાખવાં એ તેને જાણવા માટે કરવાયોગ્ય છે.

કારણ કે ખરું છે તે સ્વયંપ્રકાશ હોય.

ખરાને જાણવા માટે કરણોની અગત્ય ન હોય.

ઉલટાં કરણો પોતપોતાનાં વ્યાપારવડે ખરાંને જાણવામાં વિક્ષેપ કરનાર થાય,

માટે કરણોનો નિરોધ કરવો એ ખરાંને જાણવામાટે કરવા યોગ્ય એટલે કર્તવ્ય થાય છે.

નિદ્રામાં પણ કરણોનો એક રીતનો નિરોધ થાય છે, પણ એ નિરોધ ખરા નિરોધ નથી, એ તો એક પ્રકારનો તેમનો તમસ્સમાં લય થાય છે, તે લયને પામવાની કરણોની એક પ્રકારની પ્રવૃત્તિ છે, એ કરણોનો ખરા નિરોધ નથી.

પોતાપોતાના ગોલકમાં કરજોની નિષ્કૃષ્ટ અવસ્થા થવી તથા રહેવી અને તે આપણે
જોતાં જાગતાં રહેવી એ કરજોનો ખરો નિરોધ છે. એવો નિરોધ સમાધિ કહેવાય છે.
આવા લોહિત્તર જ્ઞાતબ્ધનો તથા કર્તવ્યનો યથાવત્ બોધ જીવોને કરવો એ સ્વયંભૂ
એવા આદ્ય પુરુષ પરમેશ્વરથીજ ચર્ચ શકે એવું છે,
માટે એ આદ્યપુરુષ પરમેશ્વરજી જીવમાત્રના ખરા ગુરુ છે.

સઃ પૂર્વેવામપિ ગુરુઃ કાલેનાતવચ્છેદાત્ ।

કાળવડે અવચ્છેદ ન હોવાથી પરમેશ્વરજી બ્રહ્માઆદિ પૂર્વજોના પણ ગુરુ છે.

કાળવડે અવચ્છેદને પાત્ર એવાં શરીરોમાં પોતાપણું કરી રહેનાર જીવમાત્ર શરીર
સાથે ઉપજે છે ને વિલાય છે, તેથી ઉપજવા પહેલાનું અને વિલાયાપછીનું જીવને કશું
જ્ઞાન હોતું નથી.

પોતાના ખરા સ્વરૂપમાંજ સદા પોતાપણું કરી રહેનારા આદ્યપુરુષ પરમેશ્વરને કાળવડે
અવચ્છેદ ન હોવાથી તે જીવમાત્રના પૂર્વજ છે તેથી તેનુંજ ગુરુપદ ખરું છે.

એ પોતાના ગુરુપદને ચરિતાર્થ કરવા વર્તમાનમાં એ આદ્યપુરુષ પરમેશ્વર સદ્ગુરુ-
પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનની સંજ્ઞાથી અહીં વિરાજી રહેલા છે.

એઓશ્રીના બોધને ચરિતાર્થ કરવો એ આપણું કામ છે એવું કાંઈ કહેવાનો જોડો
મને અધિકાર નથી.

હું મારા કરતાં આપને કોષ્ટને ન્યૂન માનતો નથી, બિલકુલ દેખાવમાં તુચ્છ એવું કોટ-
પતંગની ઉપમાને યોગ્ય પણ કોઈ શ્રીસદ્ગુરુદેવના ચરણના સ્પર્શને પામેલ હોય તે કઈ
ક્ષણે વિકૃતા અને જ્ઞાનમાં સૂર્ય સમાન જળકે નહિ એ કોષ્ટથી કહી શકાય એવું નથી.

તોટકાચાર્ય તેનું જળહળતું દષ્ટાંત છે, એટલે હું જે કહું છું તે આપણુ સર્વના મનો-
ભાવને માત્ર વ્યક્ત કરું છું.

આપણો એ મનોભાવ એવો છે કે પ્રવૃત્તિના પ્રારબ્ધને વશ વર્તતાં પણ આપણે
અંતરથી શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માના બોધને ચરિતાર્થ કરવા આપણે ઉત્કટ વેગ રાખવો જોઈએ.

મુખ્ય કરીને લૌકિક દેહવડે દેખાવાનું એઓશ્રીએ હવે ન્યારે બંધ કરેલું છે સારે
કુલિન પુત્રની ગણનામાં ગણાવા માટે આપણું મુખ્ય કર્તવ્ય થાય છે.

પિતાની સંનિધિમાં કુલિન પુત્ર ક્વચિત્ પ્રમાદ કરે પણ પિતાના પરલોકપ્રયાણ
પછી તો પિતાના આદેશનો યથાવત્ અમલ કરવામાં કુલિન પુત્ર કદી પ્રમાદ ન કરે.
પિતાની સંનિધિમાં પોતાની અધિક પ્રવણતાને દેખાડનારો અકુલિન પુત્ર પિતાના
પરલોકપ્રયાણ પછી સ્વચ્છંદ વર્તે છે, એવા અકુલિન પુત્રની ગણનામાં આપણી ગણના થવા
ન પામે એ આપણે સતત જોતા રહેવાનું છે.

આપણો સદાચાર પણ કોષ્ટને દેખાડવા પૂરતો કે કોષ્ટની પાસે કબુલ કરાવવા પૂરતો
ન હોવો જોઈએ, પણ આપણા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન જેઓશ્રી પોતેજ આપણા
ખરા ઈજ્ઞેવ પણ છે તેમની પ્રસન્નતાને ઉપજવનારો હોવો જોઈએ.

શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનના મહોત્સવ ઉજવવાના પર્વમાં અહીં આવી પહોંચી
એઓશ્રીનું સમુદાયમાં મહાપૂજન કરવું એ આપણા બહારના સદાચારમાંનો એક નૈમિત્તિક
સદાચાર છે.

એ સદાચારનું આચરણ કરી શકવા પરમેશ્વરની વ્યવસ્થાપટ સત્તાએ દર્શાવેલી અનુકૂળતામાટે તેનો આભાર માની કાલે પ્રાતઃકાલના અસ્થોદય પૂર્વે આપણે સર્વ આપણ પોતપોતાના નિયત કર્યમાં લાગુ થઈ જઈએ એમ ઇચ્છી હું આપને સૌને પુનઃ અભિનંદન આપું છું.

APPRECIATION.

in

"The Divine Life"

Vol. III July, 1941 No. 11

The Monthly Organ of The Divine Life Society

Ananda Kutir Rikhikesh.

By Sri Swami Sivananda

"Mahatma Shri Nathurama Sharma and His Message"—
By Karansinh LALSINH Thakore B. A. PP. 86 Price As. 4
Can be had from Shri Anand Ashram, Bilkha (Kathiawar)

This is a life-sketch of the Maharshi of Bilkha written in an invigorating style. The Maharshi was a great YOGI and His fame spread throughout the length and breadth of Gujarat. His entire life was a living SCRIPTURE or Shashtra which taught the Hindu gospel more by action than by speech. He wrote *in extenso* and His brilliant; and lucid commentaries on the Upanishads, the Gita, Yoga Darshan &c are a source of inspiration to His countless admirers and followers. The several Ashrams left behind stand to-day as monuments of the Saint's glory.

સમીક્ષા

"હિવાઈન લાઈફ" ("દિવ્ય જીવન") વર્ષ ૩-જુલાઈ, ૧૯૪૧-અંક ૧૧
"હિવાઈન લાઈફ સોસાયટી"—("દિવ્ય જીવન સંઘ")-નું મુખ્યપત્ર (માસિક)
આનંદકુટિર હુમ્પીકેશ.

આલેખક—આલેખક—સ્વામી શ્રીશિવાનંદ.

"પૃત્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા અને તેઓશ્રીનો સંદેશ"

લેખક:—શ્રી. કરજીસિંહ લાલસિંહ દાદાર ખી. એ.-પૃષ્ઠ ૮૬-મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

મળવાનું સ્થળ:—શ્રીઆનંદાશ્રમ, બીલખા (કાઠિયાવાડ).

"પૃત્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા અને તેઓશ્રીનો સંદેશ" આ નામના પુસ્તકમાં બીલખાના મહર્ષિ એવા પૃત્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્માજીનું જીવનચરિત્ર રૂપરેખાએ.

પ્રાણુવાન શૈલીમાં આવેખાયું છે. મહર્ષિ એવા પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી સિદ્ધયોગી હતા અને એક સિદ્ધયોગી તરીકે એઓશ્રી આખાય ગુજરાતમાં પ્રસિદ્ધ હતા એઓશ્રીનું આખું જીવન જીવનશાસ્ત્રરૂપ હતું અને એઓશ્રીની જીવનચર્યામાંથી હિંદુધર્મની શાસ્ત્રીય પ્રણાલિકાનો ખોલ મળતો. એઓશ્રીએ અનેક ગ્રંથો રચ્યા છે—તેમાં પણ શ્રીઉપનિષદોપર, શ્રીગીતાપર, અને શ્રીયોગદર્શન આદિ પર જે પ્રતિભાપૂર્ણ ને પ્રાસાદિક રહસ્યદીપિકાઓ ને તાત્પર્યદીપિકાઓ રચી છે તે સર્વ તેઓશ્રીના અનેક પ્રશમકા ને પૂજકોને દિવ્યપ્રેરણા આપી રહેલ છે. એઓશ્રી સ્થાપિત જે આનંદાશ્રમો છે તે આજે પણ એઓશ્રીની સંતતાના મહિમાનું સ્મરણ કરાવી રહ્યાં છે...

આષાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનના સમારંભાન્તર્ગત સાધનપ્રબંધ

(સ્થલ. શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા)

આ માસિકના ગતારક પહેલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે આષાઢ સુદિ ૧૪થી આષાઢ વદિ ૧ સુધીમાં આધ્યાત્મિક સાધનસમારંભની યોજના કંવામાં આપી હતી જેનો લાભ લેવા માટે બહારગામથી (કાઠિયાવાડ ઉપરાત ડગમી, મુબર્રી, અમદાવાદ, ગોધમથી) આશરે ૨૦૦ જિજ્ઞાસુ ગુરુબધુઓ તથા બહેનો પુષ્કળ વરસાદ છતાં શ્રમ વેઠીને પણ આવ્યાં હતાં. આષાઢ સુદિ ૧૨ની રાત્રિએ શ્રી મહારાણીદાસલાલજીએ “મહાપૂજન મહોત્સવના સમારંભનો પ્રસ્તાવ” એ વિષયપર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું. જે આ માસિકમાં અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે.

પાછળના કેટલાક આધ્યાત્મિક સાધનસમારંભના ક્રમ પ્રમાણે આ સાધનપ્રબંધના દિવસોમાં પણ પ્રાત સ્મરણ, ભજનકીર્તન, યોગાસનો ને આરોગ્યવર્ધિની, રત્નોત્સવ્યાદિ-નિલકર્મ, વેદપાઠ, (જપ-ધારણા-ધ્યાન) વ્યાખ્યાન પ્રવચન, પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના સમાધિ-મંદિરસમીપ શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીમદ્ભક્તનો જપ ને આરતી આદિ ક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આવનાર બધુબહેનોએ પ્રેમપૂર્વક લાગ લીધો હતો.

આષાઢ સુદિ ૧૫ મંગળવારે સવારના ૮ા વાગે પૂજ્યપાદ કૃપાસિધ્ધ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનના આરંભનો મંગલ સમય હોઈ તે પહેલાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિએ મંગલોત્સારરૂપે વેદમંત્રોનો પાઠ કર્યો હતો. સારપછી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું યથાવિધિ ષોડશોપચાર મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

મહાપૂજનમાં વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ બોલાતી હતી તથા કેટલાક બધુઓ તથા બહેનો શ્રીસદ્ગુરુદેવની સ્તુતિપ્રાર્થનાના પદો બોલ્યાં હતા.

આ મહાપૂજનનું મંગળાર્થ સમાપ્ત થયા પછી શ્રી. માર્કેકબાલભાઈએ મહાપૂજનમાં થયેલી ભેટ તથા અન્ય સજ્જનોતરફથી આવેલ વસ્તુઓની નોંધ વાચી મલજાવી હતી. પંથકી શ્રી મહારાણીદાસલાલજીએ લખી તૈયાર કરેલ શ્રીઉપદેશઅથાવલિ અંક ૯૯ માંના “શાસ્ત્ર” એ નામક અંકના કેટલાક ભાગનું શ્રવણ કરાવ્યું હતું સાજે પણ ઉપદેશ-અંથાવલિના બાકી રહેલા ભાગનું તથા શ્રીમન્નાથસુખોદમાળાનું તેમણે વાચન કર્યું હતું. ઇતિહાસિક સુદિ ૧૫ના દિવસે શ્રીસદ્ગુરુદેવનું મહાપૂજન કાર્ય પૂર્ણ થઈ રહ્યા બાદ જામનગરનિવાસી સદગત ગુરુબધુ શ્રી. શેઠ રમણ દેવજી ગાધીના આત્મકથાશ્રાવ્યે સદગતનાં

ધર્મપત્ની ગં. સ્વ. મોંઘીબહેન તથા શ્રી. શેઠ વેલજી ગાંગજીભાઈની સંમતિથી આશરે રૂ. ૧૩૦૦) એકે રૂ. તેરસોના ખર્ચે શ્રી. શેઠ જગનલાલ વાલજીભાઈએ તૈયાર કરાવેલું નક્કીદાર રૌપ્યજત્ર શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથમંદિરમાં તેમના તરફથીજ ધરાવાયેલા રૌપ્યમંદિરપર બીલખાના નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબના શુભહસ્તે ધરાવવાની મંગલક્રિયા થઈ હતી.

આ રૌપ્યજત્ર ધરાવવાના માંગલિક પ્રસંગસંબંધી પ્રાસ્તાવિક પ્રવચન શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-સંયુક્તમંત્રીએ કર્યું હતું.

મુંબઈનિવાસી શ્રી. શેઠ રાજસી જીવરાજ તરફથી રૂ. ૧૨૦૦) એકે રૂપીઆ બારસો જમીન-ખેતરલેવામાટે તથા રૂ. ૫૦૦) એકે રૂપીઆ પાંચસો પુસ્તકપ્રકાશનમાટે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવનસેવામાં અર્પણ થયા છે.

સાધનસમારંભના દિવસે દરમ્યાન પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના નિજમંદિરમાં શ્રીષ્ટમંત્રના જપની યોજના ચાલુ રાખી હતી. જેમાં આષાઢ સુદિ ૧૪થી આષાઢ વદિ ૧ સુધી લિન્નલિન્ન બંધુઓએ ક્રમપૂર્વક ધૂપદીપસાથે એકેક કલાક શ્રીષ્ટમંત્રનો જપ કર્યો હતો.

સાધનસમારંભના દિવસોમાં નીચેના વક્તાઓએ લિન્નલિન્ન વિષય ઉપર વ્યાખ્યાન આપ્યાં હતાં:—

વક્તાનું નામ

વિષય

- ૧ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ મહાપૂજનમહોત્સવના સમારંભનો પ્રસ્તાવ.
વેદાંતભૂષણ શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિના ૯૯મા અંકનું અને શ્રીમનાથ-સુબોધમાલાનું વાચન.
- ૨ શ્રી. ધર્મશ્રી સ્યામજી વકીલ રામાયણ.
- ૩ પંડિત રઘુનંદન ઝા. યોગવાસિષ્ઠ મહારામાયણ. (કથાશ્રવણ)
- ૪ વૈદ્યરાજ વિશ્વનાથ મીઠારામ મનુષ્યનું કર્તવ્ય.

શ્રીગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવના ત્રણે દિવસે દરમ્યાન નીચેના ગૃહસ્થોતરફથી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત આનંદાશ્રમવાસીઓ તથા સાધનસમારંભનો લાભ લેવા આવેલ સૌ જિજ્ઞાસુ બંધુબહેનોને મિષ્ટાન્નભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

- ૧ મુંબઈનિવાસી એક લક્તજન-આષાઢ સુદિ ૧૪ સોમવાર.
- ૨ નાગનેશનિવાસી શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ તથા તેમનાં ધર્મપત્ની સમજીબહેન હાલ મુંબઈ-આષાઢ સુદિ ૧૫ મંગળવાર.
- ૩ સદ્ગત શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ ઠક્કર હા. શ્રી. શેઠ ઈંદુકુમાર ભાયાલાલભાઈ-ભાવનગર-આષાઢ વદિ ૧ શુક્રવાર.

૪ રા. સા. મહાશંકર જગનલાલ રાવળ-ભાવનગર-આષાઢ વદિ ૨ ગુરુવાર.

શ્રીપૂર્ણિમામહોત્સવપ્રસંગે આ નીચેની વસ્તુઓ ભેટ તરીકે આવેલી છે:—

જામનગરના સદ્ગત શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી હા. શ્રી. જગનલાલ વાલજીભાઈ તરફથી—
કેશર, એલચી, કપુર તથા સર્વ પ્રકારનો મસાલો.

શ્રી. ચતુરભાઈ આશાભાઈ પટેલ-અમદાવાદ તરફથી ચાહ શે. ૧૦ કેદી શેર ૫.
સાણુંદવાળા શ્રી. જેઠાલાલ પીતાંબર ભટ્ટ તરફથી ચેવડા માટે મોળા મમરા મણ ૧.

શ્રીનાથવંદના

[લેખક:—શાસ્ત્રી દયારામ મૂલજી]

(મારા સદ્ગુરુને દરબાર લીડે જ્ઞાનનો ગુલાલ-એ રાગ)

વહાલા સદ્ગુરુ શ્રીમન્નાથ, કરીએ આપને પ્રણામ;
 કરીએ આપને પ્રણામ, કરીએ આપતણું ઉર ધ્યાન. વહાલા. ૨૬
 જગમાં આપતણો નહિ જોડો, મહિમા આપતણો છે મોટો;
 લવજલના છે તારણહાર, કરીએ આપને પ્રણામ, વહાલા. ૧
 પ્રભુજી હૃદયકમલના વાસી, ઘટઘટમાં છે પૂર્ણ પ્રકાશી;
 સંતજનોના છે સુખરાશિ, કરીએ આપને પ્રણામ. વહાલા. ૨
 જે નર, મન વશ કરનારા, આપતણું ચરણો ઉર ધાર્યા;
 કલિના દોષ સકલને ટાળ્યા, કરીએ આપને પ્રણામ. વહાલા. ૩
 જેણે આપતણા ગુણ ગાયા, લવના લટકણને સંહાર્યા;
 સકલ સમાધિ ફલને પામ્યા, કરીએ આપને પ્રણામ. વહાલા. ૪
 ગુણ ગણ આપતણા બહુ નામી, કહે શી રીતે પામર પ્રાણી;
 દીન ક્યાના છે અભિરામ, કરીએ આપને પ્રણામ. વહાલા. ૫

વિવેકવિચાર

હિન્દી

દોહરા

ગતાંકથી ચાલુ

[લેખક: શ્રી. માણિક્યવર્મા]

તત્ત્વ તત્ત્વ લેનાં વોહી, સખ લોગનકી રીત;
 તત્ત્વનકા લી તત્ત્વ પ્રભુ, પાલે પરમ સુહિત. ૩૦
 ઇચ્છેગા સો પાયગા, ઐસી શક્તિ તુમહારી;
 કલ્પખૂંચ મન અપનાં, ક્યા કર રહા ખુહારી ? ૩૧
 સદ્વિચાર સદ્ધ્યાનકા, સેવનસેં દિનરાત;
 ફાંસી બડી અજ્ઞાનકી, કયેં હોત નિરાત ૩૨
 * કુછ હોના નહિ* ” યાદ કર, ગુરુકી અદ્ભુત શીખ;
 જે કુછ હુવા સો મર ગયા, આંખે ખુલકે દીખ ૩૩

* દેહાદિતું, જાતિતું, વર્ણતું, આશ્રમતું કે મતપંથતું અભિમાન ન કરતાં આત્મસ્વરૂપે

રહેતું.

ક્યા છોતા તુમ ચુસ રહે, અમૃતરસકું છોડ ;
 પ્યાલા ભરભર રસ પીઓ, મિટ જાવે સખ દોર. ૩૪
 પલ પ્યારી ખાડી જાત હે, તકપાન અખ ત્યાગ ;
 સચ્ચા મંખન ખાઓગે, તો ખુઝેગી આગ. ૩૫

x x x x
 હમપેં હમ આશક હુવા, હમ કોઈ અજખ મતુખ ;
 શરસ સંત+ કહોતે રહે, હોકે દિલ ખુશ ખુશ. ૩૬
 ખા લે દુકડા લજન કર, કાટ ખાસના જાલ ;
 સ્વરૂપ અપનાં હાથ કર, મિટે જગત જંજાલ. ૩૭

x x x x
 મિલતા હે શિવપદ જો તુઝે, તૌ બેકદર લેતા ન ક્યું ?
 અખ ધૂલમેં ક્યા લોટનાં ? ખુદ મસ્તીમેં રહેતા ન ક્યું ? ૩૮
 જખ છોડના હે ચીજ સારી, તૌ ખાસના ક્યું રખ રહે ?
 ચે દેહકું લી છોડનાં (તૌ) ક્યું પાલના ઉસ્કા ચહે ? ૩૯
 સખ દિન સખ ઘડી લાલ હે, હે નહિ અલી અલાલ ;
 સદાનંદ હમ ખન રહે, અખ ક્યા લાભાલાલ ? ૪૦

x x x x
 પિતા પિતામહકું અલી, લાલ હાનિ કછુ નાંહી ;
 અખ તુમ એસા હો રહો, રહેગી શાંતિ સદાઈ. ૪૧
 મહાહૃદસમ શીતલ રહો, ખહુત શાંતગંભીર ;
 દુઃખાંગાર ખુઝાઓ સખ, રહેકે અચલ સુધીર. ૪૨

x x x x
 સુખ સુખ સુખ ક્યા કરતા હો ? સુખ હે તુમહરી પાસ ;
 સચ્ચા સુખ તો તુમહીંહો, ક્યા ઓરનકી આશ ? ૪૩
 ફિરકે વૃત્તિ વિષયમેં, સ્વરૂપમેં લગ જાય ;
 ઉલટગા સુખસિંધુ તો, ઓર ન કુછ દરશાય. ૪૪

x x x x

∴

(ક્રમશઃ)

સ્વાસ નિવેદન

શ્રી આનંદાશ્રમમાં વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ માટે આનંદાશ્રમમંડળના સજ્જનોત્તરકૃથી સિદ્ધસિદ્ધ પ્રસંગે મિષ્ટાન્ન લોજન આપવાની માંગણીઓ આવે છે, અને તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરતાં વિદ્યાર્થીઓને ઉપરાઉપર મિષ્ટાન્ન ખવરાવવાથી તેમના આરોગ્ય ઉપર ખાઠી અસર થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ તેમની મનોવૃત્તિ ઉપર પણ અસર થઈ તેમનાં અભ્યાસમાં અડચણ થાય છે. આ બાબત ટ્રસ્ટીમંડળમાં ચર્ચા થતાં સર્વાનુમતે એમ ઠરાવવામાં આવે છે કે:—

વિદ્યાર્થીઓને પ્રતિભાસે જે મિષ્ટાન્ન ભોજન (બહારથી આવ્યાં હોય તે) અનુયાયના દિવસે આપવાં, ઉપરાંત તેમને શ્રીઆનંદાશ્રમના તહેવારના દિવસોમાં પણ ચાલુ રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાનું રાખવું.

જે જે ગૃહસ્થોને શ્રીઆનંદાશ્રમના વિદ્યાસયના વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કે સાદું ભોજન આપવાની ઈચ્છા થાય તેમણે પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણેની રકમ વિદ્યાર્થીઓના ભોજન ખર્ચમાટે મોકલવી જોઈએ. હાલ વીશ વિદ્યાર્થીઓ છે તેના મિષ્ટાન્ન ભોજનનો આશરે રૂ. ૭-૮-૦ અંકે રૂપિયા સાઠ સાત ને સાઠ ભોજનનો આશરે રૂ. ૫-૦-૦ અંકે રૂપિયા પાંચ ખર્ચ આવવા સંભવ છે.

અમુક દિવસેજ વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કોઈ ગૃહસ્થની, ઈચ્છા થાય તો તેમણે ઉપર પ્રમાણે રકમ મોકલેલી તેમનાવતી તે રકમ પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં ધરી તે મિતિએ જમા કરવામાં આવશે. ને વિદ્યાર્થીઓના હિતને અર્થે આનંદાશ્રમતરફથી તેમને મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાની વા, સાદું ભોજન કરાવવાની જે વ્યવસ્થા થાય તેમાં દ્રવ્ય મોકલનાર ગૃહસ્થ સંતોષ માનવો જોઈએ વિદ્યાર્થીઓનું આરોગ્ય ખગડે તેમજ તેમના અભ્યાસમાં અડચણ આવે તેવી રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાનો આગ્રહ સજ્જન ગૃહસ્થો નહિજ રાખે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. તેમણે મોકલેલું દ્રવ્ય વિદ્યાર્થીઓનો ભોજન ખર્ચમાંજ વપરાશે એ પુનઃ જણાવવામાં આવે છે.

—:૦:—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[જેઠ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાની મોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવા માટે આનંદાશ્રમ સાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલા માટેજ શક્ય તેટલા ઝીણા મોડે સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલી છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન થાળ, અખંડીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નાંધ ઉપસક દષ્ટિએ ગૌણ જેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને એ ભક્તિભાવના પાયાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવામાં હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નાંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એક બીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

મુખ્યભેટ :—આ માસમાં નીચેના ગુરુબંધુઓ આદિ તરફથી રૂ. ૧૦-૦-૦ અને તે ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવેલી છે :—રૂ. ૨૫-૦-૦ શ્રી. હરિલાલ હરકીશનદાસ -મુખ્ય. રૂ. ૧૮-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કર્ચી. રૂ. ૨૦-૦-૦ શ્રી. કરણસિંહજી લાલમિહજી કોકર-જૂનાગઢ.

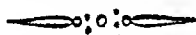

—:0:—

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલરૂપે આપણી મધ્યે બિરાજતા ન હોવાથી આપણસૌનેમાટે જેમ એઓશ્રી સ્થાપિત આનંદાશ્રમો તથા એઓશ્રીપ્રણીત-
ગ્રંથો અવલંબનરૂપે છે તેમ એઓશ્રીના સદુપદેશને પ્રકટ કરતું ને એઓશ્રીના
આનંદાશ્રમોમાં ચાલી રહેલી પ્રવૃત્તિની માહિતી આપતું “આનંદાશ્રમ”
ચાસિકપત્ર પણ આપણામાટે અવલંબનરૂપ છે.

આથી, “આનંદાશ્રમ” માસિકપત્રનો લાભ આપણે પ્રત્યેકે લેવો જોઈએ એટલુંજ નહિ, પરંતુ એનો લાભ આપણાં સગાંસંબંધીઓ તથા મિત્રમંડળ આદિ પ્રણ લે એવી પ્રવૃત્તિ હૃદયપૂર્વક કરવી એ આપણું એક ખાસ અગત્યનું કર્તવ્ય છે.

આપણા નાથપ્રભુના આનંદાશ્રમના મુખ્યપત્રરૂપ "આનંદાશ્રમ" માસિક-પત્રનો પ્રચાર કરવો એ પણ એક સાત્ત્વિક સેવા છે.

અમદાવાદ નિવાસી આપણા વયોવૃદ્ધ ગુરુખંધુ શ્રી. ભાઈલાલ નાના-
લાલ યાજ્ઞિક આપાદ વદિ પ ને રવિવારે પ્રાતઃકાલે શ્રીનાથપ્રભુને શરણુ
થયા છે. સદ્ગત ગુરુખંધુ શ્રીઆનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ
પ્રત્યે અમે શ્રીઆનંદાશ્રમ પ્રત્યે બહુજ લાગણીવાળા, ભક્તિનિષ્ઠ, સત્યવક્તા ને
નિખાલસ હૃદયવાળા હતા. તેઓ છેલ્લી ઘડીસુધી શ્રીઆનંદાશ્રમને ભૂલ્યા નથી,
સદ્ગત ગુરુખંધુના પરલોક પ્રયાણથી એક આદર્શ ગુરુખંધુની ખોટ પડી છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાસિંધુ શ્રીસદ્ગુરુ પરમાત્મા એમના છવાત્માને શાંતિ
આપવા કૃપા કરો!

નિવેદન

શ્રીકાશી વેદાંત આચાર્યની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થઈ વેદાંતાચાર્ય થયેલા કાઠિયાવાડ કચ્છ ને ગુજરાતના બંધુઓ પોતાનાં નામકામ નીચેના સરનામે લખી મોકલાવે એમ ઇચ્છાય છે—

શ્રી. વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ ખીલખા. (કાઠિયાવાડ).

—:૦:—

સૂચના

નીચેનાં પુસ્તકો હાલ સિલકમાં નથી હોવે પછી છપાશે:—

૧ નૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ.

૨ યોગદ્વૈરતુલ.

—:૦:—

શ્રીરાસપંચાવ્યાયી

શ્રીરહસ્યાર્થપ્રકાશિકા ટીકાસહિત શ્રીમદ્ ભાગવત દશમસ્કંધના પૂર્વાર્થના ૨૮ થી ૩૩ સુધીના પાંચ અધ્યાયમાં રાસક્રીડાને લગતું વર્ણન હોવાથી તે રાસપંચાધ્યાયી કહેવાય છે. આ ગ્રંથમાં મૂળશ્લોક, તેનો ભક્તિપદ્ધતો અર્થ ને તે પર વિસ્તૃત વિવેચન તથા તેનો જ્ઞાનપદ્ધતો અર્થ ને તે પર વિસ્તૃત વિવેચન એ કુમ પ્રમાણે ઉપરના પાંચ અધ્યાય આપવામાં આવ્યા છે. રાસ-પંચાધ્યાયીનો ઉપલક્ષ અર્થ જાણતાં કેટલાકને તે પર અશ્રદ્ધા ને શ્રીભગવાનના ચારિત્ર્ય વિષે પણ શંકા ઉત્પન્ન થાય છે; પણ તેમાં વાસ્તવિક તત્ત્વ શું રહેલું છે તેને તેઓ જાણતા નથી.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ આ વિષયનું સ્ફેરન કરવામાટે આ ગ્રંથને આરંભે લખેલો વિસ્તૃત ઉપોદ્યાત, શ્લોકેશ્લોકમાં પ્રેમલક્ષણાભક્તિનું તથા આત્મજ્ઞાનનું જે રહસ્ય સમાયેલું છે તે દર્શાવવાને પ્રત્યેક શ્લોક નીચે જે વિવેચન લખેલું છે તે વાંચવાથી જિજ્ઞાસુઓની શંકાની નિવૃત્તિ થઈ, તેમને અધિકારાનુસાર પરમાત્માની વિશુદ્ધ પ્રેમલક્ષણાભક્તિનો અથવા આત્મજ્ઞાનનો અલૌકિક માર્ગ મળી શકે એમ છે સંસ્કૃત ભાષામાં પણ આનું પુસ્તક દુર્લભ છે એમ સ્પષ્ટપણે કહેવું જોઈએ. મૂલ્ય રા. ૦-૫-૬. મળવાનું સ્થળ:—

વ્યવસ્થાપક-આનંદાશ્રમ.

પોસ્ટ ખીલખા-કાઠિયાવાડ.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો
એ ઉચ્ચ કેટિની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે
ઝિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું
એ એઓશ્રીની પરમપૂજા છે.

શ્રીનાથપ્રભુનો સદુપદેશ

પોતાને શરણે આવવાનો પરમાત્માનો સંકેત સમજતાં પરમાત્માનો અનન્ય-
લક્ષ્મી ભવનો પરિત્યાગ કરીને શુદ્ધભાવથી ઉતાવળે પ્રભુને શરણે જાય છે.

વિજ્ઞાપિ

- ૧ સંધ્યાદિ નિત્યકર્મ આદિનાં વિના મૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિફ્ટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીખીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણમૂર્તિ રાનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે, ને ખીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા ખીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તર માટે ટિફ્ટ ખીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.
- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી કિંમત રાખવામાં આવી છે. ટપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ પીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગ માટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે ચોગ્ય ઝોવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારો-ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ, ને જોઈ. વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	મનપ્રતિ બોધ.	૪૯
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૫૦
૩	આપણા આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૫૧
૪	શ્રીનાથપ્રભુપ્રણીત કેટલાંએક જીવનચરિત્રો.	૫૩
૫	સાચું સામર્થ્ય.	૫૮
૬	Appreciation.	૫૯
૭	ગુણગુણ.	૫૯
૮	શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય.	૬૦
૯	શ્રીનાથમહિમા.	૬૧
૧૦	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૬૧
૧૧	આપાઢીપૂર્ણિમાની ભેટ.	૬૪
૧૨	પરચુરણ ભેટ.	૬૭
૧૩	'આનંદાશ્રમ' માસિકના લવાજમની પહોંચ.	૭૧

આસ

વાંચો

જીવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું જીતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોટ્ટગદાસ દેશાઈ વેદાંતભૂપણ-માંંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાજસિંહજી લાલસિંહજી દાદર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

માલીક-પારેણ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંધી

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદાશ્રમ

આનંદં ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મુ]

સંવત્ ૧૯૯૭ શ્રાવણ

[અંક ૩]

મનપ્રતિ વોધ

આશાનરી

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથભગવાન]

સ્થિતિ કર બ્રહ્મસ્વરૂપે, મન! સ્થિતિ કર બ્રહ્મસ્વરૂપે,
પામીશ પરમાનંદને તેથી, બુડીશ નહિ દુઃખકૂપે મન! સ્થિતિ ૦ ૮૬
ત્રણ શરીરમાંથી ત્યજ મમતા, તેથી જવર ત્રણ જશે,
પંચકોશને પારજ રહેતાં, સર્વે દુઃખ વિલાશે મન! સ્થિતિ ૧
દશ્ય પ્રપચને મિથ્યા જાણી, સર્વદા દ્રષ્ટા રહેજે,
પ્રિયાપ્રિયને સમ ગણીને, સમતાનુ સુખ લેજે મન! સ્થિતિ ૨
સીચિંતનને^૧ મૂકી દે તુ, દ્રવ્યચિંતન કર દૂરે,
માનાદિની તૃષ્ણા ત્યજને વહે આનંદને પૂરે મન! સ્થિતિ ૩
ભરક માં તું પિશાચની પેઠે, એ ટેવને દે ત્યાગી,
પરમ પવિત્ર નિજાનંદમાં, થા તું ઝટ અનુરાગી મન! સ્થિતિ ૪

— ૦ —

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્રાથભગવાન્]

દોષદર્શનવડે તથા મનને જાત્રા રાખવાવડે વિકારો જિતાય છે.

પ્રભુની અનન્યભક્તિ વધારવાથી, તથા પ્રભુનું માહાત્મ્ય જાણવાથી મન પ્રભુમાં સ્વાભાવિક પ્રેમવાળું થશે.

કોઈપણ મનુષ્ય વિવેકવડે જે પોતાની ભૂલ જોઈ શકે ને સુધારી શકે તો તેમાં તેનું કલ્યાણ છે.

બીજાની નાનીમોટી ભૂલોતરફ દષ્ટિ કર્યા કરનાર મનુષ્યને વારંવાર નિરર્થક ખેદાનુભવ કરવાના પ્રસંગો પ્રાપ્ત થાય છે, ને તેના મનમાં શાંતિ જામતી નથી.

જે મનુષ્ય પોતાના હૃદયમાં સત્વગુણનો વધારો કરવા ઇચ્છતો હોય તે મનુષ્યે નિરંતર પોતાના ચિત્તમાંના રજેગુણતમોગુણના ધર્મેને દખાવવા જોઈએ, ને સત્વગુણના ધર્મેને આદરપૂર્વક સેવવા જોઈએ.

જેમ સાક્ષિચેતનમાં સ્વપ્નના મિથ્યા પદાર્થો ભ્રાંતિવડે પ્રતીત થાય છે તેમ જાત્રામાં આત્માથી અભિન્ન એકજ બ્રહ્મમાં જાત્રામાં પ્રતીત થતા આ સર્વ શરીરાદિ પદાર્થો ભ્રાંતિવડે દેખાય છે.

જેમ કોઈ મહારાજા સ્વપ્નમાં પોતાને લીખારી અને દુઃખી થયેલો અનુભવે, ને પછી જ્યારે તે જાત્રા થાય ત્યારે સ્વપ્નની તે મિથ્યા પ્રતીતિ દૂર થઈને પાછો તે પોતાને મહારાજા ને સુખી અનુભવે, તેમ બ્રહ્મમાં તેને આશરે રહેલા અજ્ઞાનવડે જીવભાવ ને દુઃખનો અનુભવ થાય છે, ને જ્ઞાનવડે તેના કલ્પિત જીવભાવનો ને દુઃખનો વિલય થઈ તે પોતાના સમ્યક્દાનંદરૂપ સ્વરૂપને અનુભવે છે.

અંતઃકરણ ને ઇંદ્રિયો પોતપોતાના વ્યાપારથી રહિત થાય, અર્થાત્ તે બાહ્યવિષયોને ઝાણુ ન કરે, મનોરાજ્ય ન કરે, સ્વપ્નના પદાર્થોને ન જુએ, ને સુષુપ્તિને ન પામે, તે વેલા અંતઃકરણ જે સત્વસ્તુને અનુભવે છે તે સત્વસ્તુને વેદાંત બ્રહ્મ કહે છે.

અંતઃકરણ ને ઇંદ્રિયો જડ એટલે જ્ઞાનસ્વભાવથી રહિત છે. તેમાં જે જ્ઞાનધર્મ જણાય છે તે બ્રહ્મમાંથી આવેલો છે. જેમ પ્રકાશ ને ઉષ્ણતાથી રહિત લોહના ગોળામાં અગ્નિના સામીપ્યથી અગ્નિના પ્રકાશ ને ઉષ્ણતા એ ધર્મ આવે છે તેમ અંતઃકરણમાં ને જ્ઞાનેંદ્રિયોમાં બ્રહ્મના સામીપ્યથી બ્રહ્મનો જ્ઞાનસ્વભાવ આવે છે.

બ્રહ્મમાં કલ્પાયેલા વ્યાવહારિક જીવને જન્મ, મરણ, સુખ ને દુઃખ છે. સુખદુઃખાદિ અંતઃકરણમાં ભળેલા જીવચેતનને થાય છે, આત્માને નહિ. મૂલવસ્તુમાં કોઈપણ વિક્રિયા ન થતાં તેમાં બીજી કલ્પિત વસ્તુ દેખાય છે એવો જે વાદ તે વિવર્તવાદ કહેવાય છે.

જડઅંતઃકરણાદિના ધર્મેને જીવચેતન અજ્ઞાનદશામાં પોતાના ધર્મે માને છે.

આપણા આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાવિકાઓ (ગતાંકથી ચાલુ)

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

જીવબ્રહ્મની એકતામાં શંકા ને તેનું સમાધાન. જીવબ્રહ્મનો અભેદ સમજાવવા એક દૃષ્ટાંત આપાય છે. ગંગાજીના રાજઘાટપર એક આશ્રમમાં એક મહાપુરુષ રહેતા હતા. તેમની પાસે એક જિઠ્ઠાસુ કપિલધારાથી સત્સંગભાટે આવતો હતો. કેટલાક સમયસુધી સત્સંગ કર્યા છતાં તે જિઠ્ઠાસુને જીવબ્રહ્મની એકતાના સંબંધમાં શંકા રહ્યા કરતી. તે તે મહાપુરુષને વખતોવખત કહેતો કે:—“મહારાજ! આપ ભલે કહો, પણ પરિચ્છિન્ન, પરતંત્ર, અદ્વયશક્તિમાન ને અદ્વય જીવની વ્યાપક, સ્વતંત્ર, સર્વશક્તિમાન ને સર્વજ્ઞ એવા ધૈર્યરત્નની સાથે એકતા કેમ ધટી શકે?” મહારાજ તેને જીવશિવ બંનેની ઉપાધિનો ત્યાગ કરતાં ચેતનરૂપે તેમની એકતા ધટી શકે એમ ઘણી વાર સમજાવતા, પણ તે તેને ગળે ઊતરતું નહિ. મહારાજે વિચાર કર્યો કે આને પ્રલક્ષ્યપ્રમાણુવડે ખતાવ્યા વિના એ નહિ સમજે, માટે તેને પ્રલક્ષ્યપ્રમાણુવડે સમજાવવો. પછી એક દિવસ તેમણે તે જિઠ્ઠાસુને કહ્યું કે:—“આજ તો કપિલધારાભણી જવાનો વિચાર થયો છે.” જિઠ્ઠાસુએ કહ્યું:—“પ્રભો! મારાં અહોભાગ્ય! મારું ધર પાવન થયે.” મહાત્માએ કહ્યું:—“તારે ધેર જવાનું ધાર્યું નથી, પણ એ તરફ માત્ર જવું છે.” પછી તે મહાપુરુષ ને જિઠ્ઠાસુ બંને રાજઘાટથી કપિલધારાભણી જવા નીકળ્યા. આદિકેશવ તથા ખડ્ગવિનાયક ચંદ્રને આગળ વધ્યા પછી માર્ગમાં વિત્રાંતિ લેવા મહારાજ એક વૃક્ષનીચે બેસા, ને તે જિઠ્ઠાસુને કહ્યું:—“તુમા લાગી છે, માટે તમે ગંગાજીમાંથી જલનો લોટો ભરી આવો તો સારું.” તેણે કહ્યું:—“બહુ સારું મહારાજ! હું હમણાં ભરી લાવું છું.” એમ કહી તે જિઠ્ઠાસુ ઊતાવળે ગંગાજીતરફ ચાલ્યો. ત્યાંથી ગંગાજી જરા દૂર પડતાં હતાં, એટલે તે ગંગાજીમાંથી લોટો ભરે છે એમ પ્રલક્ષ્ય દેખાય એમ નહોતું. થોડી વારમાં તે ગંગાજલનો લોટો ભરી લાવ્યો, ને મહારાજને વિનંતિ કરી કે:—“પ્રભો! હવે આ ગંગાજલ.” મહારાજે કહ્યું:—“ગંગાજલ હોય તોજ તે પીવું છે. ઊતાવળ જાણીને તું કાંઈ કૂવાનું જલ તો નથી ભરી લાવ્યો?” તેણે કહ્યું:—“ના મહારાજ! નિશ્ચય આ ગંગાજલજ છે.” મહાત્માએ કહ્યું:—“આ ગંગાજલ છે એની ખાત્રી શી? આમાં ક્યાંઈ માછલાં કાચખા સુધંસિઃ આદિ જલચર પ્રાણીઓ જણાતાં નથી. વહાણ મછવા કે હોડીઓ જણાતાં નથી, ગંગાજી-પરના ઘાટ પણ દેખાતા નથી, પુરપો ને સ્ત્રીઓ સ્નાન કરતાં જણાતાં નથી, ઘાટીઆ (સ્નાન કરનારા જનપાણીઓને ગંગાપૂજા કરાવનારા બ્રાહ્મણો) કે જનનીઓ દેખાતાં નથી. જો આ ગંગાજલ હોય તો તેમાં બધું હોવું જોઈએ, પણ આમાં તો તેમાંનું કાંઈ દેખાતું નથી, આને ગંગાજલ કેમ કહેવાય?” તે જિઠ્ઠાસુએ કહ્યું:—“પ્રભો! આપ કહો છે તે બધું ગંગાજીનું પાત્ર મોહું છે તેથી તેમાં ઘટે. આ નાના લોટામાં તે કેમ ઘટે? પણ કૃપાનાથ! આ ગંગાજલ છે એ હું સત્ય કહું છું.” મહાત્મા બોલ્યા:—“ભાઈ!

x એ પ્રાણી જલમાંથી માથું બહાર કાઢી ફુબકી મારે છે ત્યારે સુધંસિ એવો અવાજ કરે છે, માટે હિંદીમાં તેને સુધંસિ કહે છે. કાઠિયાવાડમાં બંદરકાંઠે તેને મલારિયાં કહે છે. સંસ્કૃતમાં તેનું શિશુમાર એવું નામ છે.

ગંગાજીની પેઠે ઈશ્વરની માયાનામની ઉપાધિ મોટી હોવાથી ઈશ્વરમાં વ્યાપકપણું, સર્વજ્ઞપણું, સર્વશક્તિમાનપણું ને સ્વતંત્રપણું એ ધર્મો સંભવી શકે છે; અને લોટાની પેઠે જીવની અવિદ્યાનામની ઉપાધિ નાની હોવાથી તેમાં એ ધર્મો સંભવી શકતા નથી, બાકી ગંગાજીનું જલ અને લોટાનું જલ જેમ ગંગાજલરૂપે એકજ છે તેમ ઈશ્વરમાં રહેલું ચેતન ને જીવમાં રહેલું ચેતન એકજ છે. બોલ, હવે તું ચેતનરૂપે બહુ છે કે નહિ? હા કે ના કહે.” જિજ્ઞાસુ સહર્ષ બોલ્યો:—“મહારાજ! હું હવે સમજ્યો. આપ કહો છો તે પ્રમાણે હું શુદ્ધ સ્વરૂપે બહુજ છું. હે કરુણાલુ પ્રભો! આપે મારે માટે આટલો બધો શ્રમ બિઠાવ્યો! દીનાનાથ! અંઘાપિપર્યંત મેં આપને આ વાતને માટે વારંવાર શંકા કરી બહુ શ્રમ આપ્યો છે. કરુણાસાગર! ક્ષમા કરશો,” આમ બોલતો બોલતો તે જિજ્ઞાસુ મહાપુરુષના ચરણારવિંદમાં લોટી પડ્યો. પછી તે મહાપુરુષે તે જિજ્ઞાસુના મરતકપર હાથ મૂકી તેને બિઠાવ્યો, અને તેમણે તેનાથી જીદા પડી સ્વસ્થાને પ્રયાણ કર્યું.

દેહ દોષદર્શન થાય તો વિરાગ અવશ્ય પ્રાપ્ત થાય. દૃષ્ટાંત:—એક રાજા હતો. તેમના પ્રધાનપદઉપર એક ઉંચા કુલનો વૈશ્ય હતો. તેને એક રૂપગુણવતી પુત્રી હતી. એ પુત્રીઉપર રાજાના પાટવીકુમારને મોહ થયો, પણ લગ્નને લીધે તે વાત તે કાંઈને કંઈ શકે નહિ. પ્રધાનપુત્રીને પરણવાની તેની ઇચ્છા વર્ણમયાદાથી બિલટી હતી, એટલે તે મનમાં મુંઝાવા લાગ્યો, અને તેને પરિણામે તેનું શરીર સૂકાવા લાગ્યું.

યુવરાજનું શરીર નબળું પડતું જોઈ રાજાએ તેમના મિત્રોદ્વારા પૂછગાછ કરાવી તેમના અંતઃકરણની સ્થિતિ જાણી, અને પછી પોતાના પ્રધાનને એકાંતમાં તે વિષે વાત કરી, તેમની પુત્રીને યુવરાજવેરે આપવા જણાવ્યું. પ્રધાને પ્રત્યુત્તરમાં રાજાને કહ્યું કે:—“મહારાજાંધિરાજાં! એ વાત વર્ણવ્યવહારથી વિરુદ્ધ છે, માટે હું તે વિષે વિચારીને તથા કુટુંબને પૂછગાછ કરીને આપને જણાવીશ.” પ્રધાનને જો હું મહારાજને ચોક્કસ ના માંડીશ તો મહારાજાતરફથી મને હરકત થશે એવો ભય લાગતો હતો, અને જ્ઞાતિરીવાજ-પ્રમાણે આ વાત બની શકે એમ નહોતી, એટલે શું કરવું ને કેમ કરવું તેની પ્રધાનને ચિંતા થવા લાગી.

“ચિંતાસે ચતુરાષ્ઠ ધટે, ધટે રૂપગુણજ્ઞાન;
ચિંતા બડી અભાગણી, ચિંતા ચિંતાસમાન.” ૧

“ચિંતાજવાલ શરીરમેં, દવ લાગી ન જુઝાય,
બાહિર ધુંવા ન નીકસે, ભીતર રહી ધુંધવાય;
ભીતર રહી ધુંધવાય, જલે જ્યું કાચકી ભટ્ટી,
લોહી માંસ જલ જાય, રહે પિંજરકી કૂટ્ટી;
કથે સુકવિયાં કાન, સુનો હો મેરે મિતા,
સો નર ક્યું જીવંત? જાહીકે ઉરમેં ચિંતા.” ૧

પોતાના પિતાને ઉદાસ રહેતા જોઈ પ્રધાનને તેમની ડાહી પુત્રીએ એકાંતમાં પૂછ્યું કે:—“પિતાજી! આપ કેટલાક દિવસથી આટલા બધા ઉદાસ શામાટે રહો છો?” પ્રધાને કહ્યું:—“એટા! કાંઈ નહિ. એ વાત તને જણાવવાથી કાંઈ ફલ નથી. તારું બાલકત્વ તેમાં કામ નથી.” તે સાંભળી તે ચતુર પુત્રીએ કહ્યું:—“નહિ પિતાજી! નાનાનો વિચાર પણ કાંઈક વખત ઉપયોગી થાય છે, અને ચર્ચા કરવાથી વખતે યોગ્ય માર્ગ પણ

નીકળી આવે છે કહ્યું છે કે -

‘ચર્ચા કરે તબ ચાર, જ્ઞાન નરે તબ દો,
ધ્યાન ધરે તબ એકના, જમહો લાગે લો’

માટે આપ કૃપા કરીને નિશ્કપણે કહો” પુત્રીનું આવું રહાપણુભર્યું બોલવું સાલજને પ્રધાને રાજાને ને પાપવીકુરને વિચાર, તેને બહાર મોડલી, તેની માતાદ્વારા તેને જણાવે તે સાલજી પ્રધાનપુત્રીએ જરા વિચાર કરી પ્રત્યુત્તરમાં પોતાની માતામાથે પોતાના પિતાને કહેવગાવ્યું કે - “આપ એમા મુખ્યમાં છો શામાટે? એનો ઉપાય સહેલ છે રાજકુવરને મોહ નાશ પામે, ને તે વાત પોતાની મેળેજ મૂકી દે એની સુક્તિ હું કરીશ આપ નચિત ગણે, ને રાજાજને કહો કે - ‘હવે રાજકુવર એકવાર મારા મમનઉપર આવે ને મારી પુત્રીને વિચાર જાણે પછી તેમના લગ્નમાટે જેમ થાય લાગશે તેમ કરીશુ” બ્રાહ્મવસ્ત્રાથીજ ડાહી હોઇ લણીગણીને તૈયાર થયેલી પોતાની પુત્રીના નિશ્ચયયુક્ત બોલવાપર પ્રધાનને વિશ્વાસ આવ્યો, ને રાજાજને તે પ્રમાણે તેમણે વાત મૂકી, કુમારને પોતાની હવેલીપર પોતાને મગવાને બહાને આવવાનું દરાવ્યું

કુમારને આવવાના દિવસની આગલી રાત્રિએ પ્રધાનપુત્રીએ નેપાળાનો એટલે જેને જમાવગોરા કહે છે તેનો રથ લીધો, ને પોતાનું દીવાનખાનું ખાલી મરાની સા એક સાધારણ ખાટલાઉપર મેલાજેવું વસ્ત્ર પહેરીને સ્ત્રી તેના વાગ વીખરાયેલા હતા મનાન ન થવાથી તેનું મુખ મલિન ને રેચની પીઠાથી બતરી ગયું હતું દીવાનખાનામાં દુઃખેમણે શૌચ જવાથી તથા વમન કરવાથી આખું દીવાનખાનું મલમૂત્રથી ગંધાઇ ગયું હતું તથા યુદ્ધ, લાળ, લીંટ, ને રૂદ્ધ પણ ચારે તરફ પથા હતા બીજે દિવમે દરાવેલ સમયે યુવરાજ તે રથને આયા, ને ચોજના પ્રમાણે પ્રધાનને મળી તેમની પુત્રીને મળવા દીવાનખાનાલક્ષી પગિચિત દાગીમાથે ગયા, તેમને માટે દીવાનખાનાના દ્વારપામે એક મારુ આમન ગોઠવી રાખ્યું હતું તેઓ દીવાનખાનામાં પેશ તો ખત પણ ઉપયોગ બધો પ્રમાણ જેમને ચો દુર્ગંધથી ત્રામ પામીને નાકે રમાલ લગાવી એમદમ પાછા હટ્યા, ને ચાલવા માઝા પ્રધાન પુત્રીએ તેમને બોલાવીને કહ્યું કે - જા? કા? આપ કેમ ચાલ્યા જાઓ છો? જેનો ઉપર આપને મોહ થયો હતો તે આ બધું છે! આ મર્વ મારા શરીરમાંથી નીકળ્યું છે!” રાજકુવર રરમાઇ ગયા, ને મધ્ય પછુ વિશેષ વત કર્યા વગર લાથી ચાલી નીકળ્યા પ્રધાનપુત્રીઉપરનો તેમનો મોહ બિતરી ગયો

જેમા તમને સ્પષ્ટ દોષદર્શન થયું છે તેને તમે સ્વપ્નમાં પણ સ્વીકારતા નથી મામ ને મદિરા પવિત્ર ને સગાચારી મનુષ્યને જેવા પણ ગમતા નથી તેને લાત મારતા પણ તેને અપવિત્ર થવાનો ભય ગ્રહે છે જ મમગણાશિષ મહાદુખને આપનાગ વિપયોમાં તમે આવું દહ દોષદર્શન કરો

(કમશ)

શ્રીનાથપ્રમુખનીત કેટલાંક જીવનચરિત્રો
(અનુસંધાન ગતાંકથી આવું)

[૪]

પૂત્રચરણ શ્રીગંધર્વસગવાન

એક વેલાએ આચાર્ય સગવાન સ્વસ્થ બેઠા હતા ત્યાં યોગબલકે તેઓશ્રીને

પ્રતીત થયું કે તેમના શરીરનાં માતૃશ્રી માંદાં થયાં છે, ને તેઓ પોતાનું સ્મરણ કરે છે, આવી પ્રતીતિ થતાં તેઓશ્રીએ તુરત પોતાના શિષ્યોને આ વાત કહી. પછી ત્યાંથી વિદાય થઈ, કાલટી ગામમાં પોતાના પૂર્વાશ્રમના ઘરમાં પોતાનાં માતૃશ્રીપાસે પધાર્યા. પોતાના પૂર્વાશ્રમનાં માતૃશ્રીના ચરણ-કમલમાં પ્રેમપૂર્વક પ્રણામ કરી આચાર્યભગવાન બોલ્યા:—

“માતૃશ્રી ! તમારા સ્મરણ કરવાથી હું અહીં આવ્યો છું. શોકનો પરિત્યાગ કરીને મને કહો કે મારે તમારે માટે શું કરવું ઉચિત છે ?” પોતાના પરાક્રમી પુત્રનાં એવાં વચનો સાંભળી, તથા લાંબે સમયે સુખરૂપ સ્થિતિમાં પોતાને ઘેર આવેલા તેમને જોઈ, તેમનાં માતૃશ્રીએ અશક્તિને લીધે ધીમે સ્વરે કહ્યું:—

“હું પવિત્ર પુત્ર ! મેં મારા શરીરની આવી સ્થિતિમાં તને જોયો એ બહુ સારું થયું. તેં તારું વચન પાળી મને બહુજ સંતોષ આપ્યો. હવે હું જીવી શકું એમ નથી, માટે મારું કલ્યાણ થાય એવું કંઈ મને કહે, અને મારું શરીર પડ્યા પછી મારા શરીરને વિધિપૂર્વક અગ્નિસંસ્કાર કરી પછી ઘટે તેવી ક્રિયા કરવાની વ્યવસ્થા કરજે.”

આવાં પોતાનાં માતૃશ્રીનાં સ્નેહ ને શુભાશાવાળાં વચનો સાંભળી આચાર્યભગવાને તેમને બ્રહ્મસ્વરૂપનો ઉપદેશ કર્યો. તે ઉપદેશ સાંભળી તેમણે કહ્યું કે “આ બ્રહ્મ નિર્ગુણ ને નિરાકાર હોવાથી મારી બુદ્ધિમાં તે બરાબર સ્થિર થઈ શકતું નથી, માટે મને સગુણ બ્રહ્મનો ઉપદેશ કર, કે જેથી તે મારી બુદ્ધિમાં બરાબર સ્થિર થઈ મારી સદ્ગતિ થાય,” પછી આચાર્યભગવાને તેમને સગુણ સાકાર બ્રહ્મનો ઉપદેશ કરી તેમાં તેમના મનને સ્થિર રાખવાનું જણાવ્યું. તેમણે તે સ્વરૂપમાં પોતાના મનને સ્થિર કરી પોતાના સ્થૂલશરીરનો ત્યાગ કર્યો, ને તેમનો જીવાત્મા ઉત્તરાયણમાર્ગે સત્યલોકમાં ગયો. તેમના શરીરનું પતન થયા પછી આચાર્યભગવાને તેમની ઉત્તરક્રિયા કરવા-માટે પોતાનાં પૂર્વાશ્રમનાં સગાંઓને તોડાવીને કહ્યું “મેં સંન્યાસ ગ્રહણ કર્યો છે, પરંતુ મેં આ શરીરનાં માતૃશ્રીને તેમના અત્યાગ્રહથી વચન આપ્યું છે તે પાળવામાટે હું તેમનો અંત્યેષ્ટિસંસ્કાર કરવા ઈચ્છું છું” ત્યારે તેમના શરીરનાં સગાંઓએ કહ્યું કે “તમે સંન્યાસી થયા છો, માટે હવે તમને તેમનો અંત્યેષ્ટિસંસ્કાર કરવાનો અધિકાર નથી, તેથી તમને તે કામ કરવાની અમે હા પાડી શકતા નથી. અમે તમને તેમના શરીરને દાહ કરવા માટે અગ્નિ પણ નહિ આપીએ, ને તેમના શરીરને ઉગ્રકંવા પણ નહિ આવીએ.” આચાર્યભગવાને તેમનો આવો દુરાચલ તથા અપમાનભરેલી વર્તણૂક જોઈને કહ્યું “આજથી તમે સર્વ વેદાધ્યયન કરવા સમર્થ થશો નહિ, તમારે ઘર કેઈ પણ સંન્યાસી ભિક્ષા કરશે નહિ, અને તમારા ઘરની સમીપમાં તમારાં સગાંનાં મુઠાં બાળવામાં આવશે.” પછી તે ઘરની બહાર પોતાના શરીરનાં માતૃશ્રીના શબને પોતે ઉપાડી આણ્યું, ને મૂકાં લાકડાં લેળાં કરી પોતાનાં માતૃશ્રીના જમણા હાથમાંથી અગ્નિ પ્રકટ કરી તેમના શરીરનો

કરવામાં આવ્યો.

આજ પણ કાલટીઆદિ મલખાર પ્રાંતનાં સ્થલોમાં વસતા નંજુરી
પણો વેદનું અધ્યયન કરતા નથી, તેમને ઘેર સંન્યાસીઓ શિક્ષા કરવા
નથી, અને તેમના ઘરમાં કોઈ મરણ પામે તો તેમના ઘરની સમી-
તેને બાળવામાં આવે છે. વિના વિચારે મહાપુરુષોની સાથે અયોગ્ય
કરવામાં આવે તો તેનું ફલ કદી પણ સારું થાય નહિ.

પદ્મપાદ તીર્થયાત્રા કરતા કરતા કાલહસ્તીધરનાં દર્શન કરી પુંડરીક-
માં આવ્યા. ત્યાં શિવગંગામાં સ્નાન કરી સદાશિવનાં દર્શન કર્યાં. ત્યાંથી
ધૈર જવા નીકળ્યા. માર્ગમાં પોતાના પૂર્વાશ્રમના મામાનું ઘર આવ્યું
ગયા. ઘણે કાલે પદ્મપાદને ત્યાં આવેલા જોઈ મોસાળપદ્મનાં માણસો
જાણ થયાં. તેમની આગળ પદ્મપાદે પોતાની આજસુધીની પ્રવૃત્તિ સંક્ષેપમાં
સંભળાવી તેમના મામા આદિના આગ્રહથી કેટલાક દિવસોમુઘી તે
માં રહ્યા, ને ત્યાંના યોગ્ય બ્રાહ્મણોને તેમના ધર્મને ઉપદેશ કરીને ત્યાંથી
મેધૈર જવા વિદાય થયા. વિદાય થતી વેલાએ પોતાની પાસેનાં કેટલાંક
સ્તકો તેમણે પોતાના પૂર્વાશ્રમના મામાને ઘર મૂક્યાં, ને તેમને કહ્યું કે
આમાં શારીરક લાભ્યઉપર રચેલી મારી ટીકા છે તે તથા બીજાં પુસ્તકો
માપ સારી રીતે સાચવજો."

પછી પદ્મપાદના મામાએ તેમની રચેલી પૂર્વોક્ત ટીકા વાંચી હતી,
થી વિચાર કર્યા કે "જો શારીરકલાભ્યપરની પદ્મપાદની આ ટીકા વિદ્ય-
માન રહેશે તો અદ્વૈતમતનો લોકોમાં આદર થશે, ને દ્વૈતમતને સત્ય માનનારા
પ્રભાકરભટ્ટનામના આચાર્યના પક્ષને 'આમાં દ્વૈતમતનું વિદ્વતાભરેલું
ફંડન હોવાથી' હાનિ પહોંચશે, માટે આ ગ્રંથને બાળી મૂકવામાટે મારે
મારું ઘર બાળી નાંખવું જોઈએ." આવો વિચાર કરીને તેણે તે ગ્રંથ બાળી
નાખવા માટે પોતાનું ઘર લોકોના જાણવામાં ન આવે એમ છાની રીતે
મશ્ગી મૂકીને સળગાવી દીધું એમ લોકોમાં કહેવાય છે.

રામેધૈરની યાત્રા કરીને પોતાના પૂર્વાશ્રમના મામાને ઘેર આવતાં
તેમને સમાચાર મળ્યા કે તેમના પૂર્વાશ્રમના મામાનું ઘર બાળી જતાં
તેમનાં ત્યાં રાખેલાં બધાં પુસ્તકો બાળી ગયાં છે. આ સમાચાર સાંભળી
પદ્મપાદના મનમાં ખેડ થયો. પોતાના પૂર્વાશ્રમના મામાએ પોતાનું ઘર બાળી
કેળું તેની સાથે તેમણે મૂકેલા ગ્રંથો પણ બાળી ગયા એમ કહી તે નિમિત્તે
પોતાનો ખેડ પ્રદર્શિત કર્યો. પછી પદ્મપાદ પુનઃ ત્યાં કેટલાક દિવસો રહ્યા,
તેને પુનઃ શારીરક લાભ્યપર આગળના જેવી ટીકા લખવાનો પ્રારંભ કર્યો.
તેમના પૂર્વાશ્રમના મામાને લાગ્યું કે આ બુદ્ધિમાન ને સારી સ્મરણશક્તિ-
બળો હોવાથી પુનઃ પણ આગળના જેવી કે તેથી વધારે સારી ટીકા લખી
તેમનું ખંડન કરશે, માટે એની બુદ્ધિ મંદ થાય, ને તેની સ્મરણશક્તિ
જુ મંદ થઈ જાય એવું ઔષધ તેને ખવરાવવું જોઈએ. એવા વિચારથી
તેણે તેનું કોઈ ઔષધ તેમને આપવાની શિક્ષાના અગ્રમાં ભેળવીને ખવરાવ્યું

કે જેથી તેમની બુદ્ધિ તથા સ્મરણશક્તિ મંદ થઇ ગયાં આમ લોકોમાં ફેલાય છે. આથી તે ટીકા લખવા સમર્થ ન થયા. પછી ત્યાંથી પોતાના સદ્ગુરુના દર્શનની ઇચ્છા રાખીને વિદાય થયા. આચાર્યલગવાન તે વેલા કેરલદેશમાં (મલબાર પ્રાંતમાં) વિરાજતા હતા, તેથી તે ત્યાં ગયા. આચાર્ય લગવાનના ચરણકમલમાં સાષ્ટાંગ દંડવતપ્રણામ કરી તીર્થયાત્રાની, શારીરકભાષ્ય-પર કરેલી ટીકા બળી ગયાની, ને પોતાની બુદ્ધિ તથા સ્મરણશક્તિ મંદ થયાની વાત તેઓશ્રીને તેમણે નિવેદન કરી. પોતે કરેલી ટીકાનો નાશ થવાથી તેમને ખેદ પામતા જોઇ આચાર્યલગવાને તેમને કહ્યું “તમે ખેદને વશ ન થાઓ. જે બનવાનું હતું તે બની ગયું. હવે તે વાતનો શોક કરવો નકામો છે. આગળ એકવાર તમે એ ટીકાના પાંચ પાદો મારા આગળ વાંચી દેખાડ્યા હતા, તે મારા સ્મરણમાં છે, તેથી હું તે લખાવું છું તે તમે લખી લો, ને શાંત થાઓ.” એમ કહી પદ્મપાદને ટીકાનો તેટલો ભાગ લખાવી પ્રસન્ન કર્યા.

ઉપરની વાર્તા કેરલ દેશના રાજા રાજશેખરના જાણવામાં આવતાં તેમણે આગળ આચાર્યલગવાનને પોતાનાં રચેલાં જે ત્રણ નાટકો વાંચી સંભળાવ્યાં હતાં તે કોઈ કારણથી બળી જવાથી તેમને આચાર્યલગવાનની પાસેથી આ નાટકો સાંભળીને પુનઃ લખી લેવાની ઇચ્છા પ્રકટી. તે આચાર્યલગવાનની પાસે આવ્યા. તેમણે આચાર્યલગવાનને માન ને વિનયપૂર્વક ભેટ નિવેદન કરી સાષ્ટાંગદંડવતપ્રણામ કર્યા. આચાર્યલગવાને તેમને કુશલ પ્રશ્ન પૂછ્યો. તેનું ઉત્તર દીધા પછી તે રાજાએ આચાર્યલગવાનને વિનંતિ કરી કે “પ્રભો! મેં આગળ આપશ્રીને મારાં રચેલાં જે ત્રણ નાટકો વાંચી સંભળાવ્યાં હતાં તે નાટકો બળી ગયાં છે, મારી તે કૃતિનો આવીરીતે નાશ થવાથી મારા મનમાં વારંવાર શોક થયા કરે છે, માટે આપશ્રી આપશ્રીની અદ્ભુત સ્મરણશક્તિ-વડે તે નાટકો મને લખાવવાની કૃપા કરો તો મારા ઉપર મોટો ઉપકાર થશે.” તે રાજાની આ પ્રાર્થના સાંભળી આચાર્યલગવાને તેમનાં ત્રણ નાટકો પોતાની અદ્ભુત સ્મરણશક્તિવડે લખાવી દીધાં, તેથી તે રાજા બહુ પ્રસન્ન થયા, ને આચાર્યલગવાનને પ્રાર્થના કરી કે “હે સ્વામિન્! મારા જેવી કોઈ સેવા હોય તો આપશ્રી મને તે સેવા કરવાની કૃપા કરીને આજ્ઞા કરશો.” તેમની તે પ્રાર્થના સાંભળી આચાર્યલગવાને તેમને જણાવ્યું કે—“કાલટીના નંબુરી બ્રાહ્મણને તેમના અયોગ્ય વર્તનથી વેદાધ્યયનમાટે અનધિકારી ઠરાવેલા છે, માટે તમારે તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા રાખવી.” પછી તે રાજાએ ત્યાં તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા રાખવાનું સ્વીકારી આચાર્યલગવાનની અનુમતિ માગી, પોતાના નગરલણી પ્રયાણ કર્યું.

પછી આચાર્યલગવાન પોતાના શિષ્યોસહિત અદ્વૈતમતનો પ્રચાર કરવા રામેશ્વરલણી વિદાય થયા. આ વેલા સુધન્વાનામના રાજા પણ આચાર્યલગવાનની સાથે હતા. માર્ગમાં કેરલાક શાકતોને અદ્વૈતમતનો ઉપદેશ કરી સન્માર્ગમાં આણ્યા. પછી રામેશ્વરથી તેઓશ્રી કોંચીનગરમાં (કોંજેવરમમાં) પધાર્યા.

રામેચરથી કાંચીમાં આવતાં માર્ગમાં ઘણા અધિકારી જતોને અદ્વૈતામૃતતું આસ્વાદન કરાવ્યું. પશ્ચાત્ લોકોના ઉપર કૃપાની વૃષ્ટિ કરતા કરતા આચાર્યભગવાન કર્ણાટકમાં પધાર્યા. આચાર્યભગવાનનું આગમન સાંભળી કાપાલિકોનો મહંત કંકચ તેઓશ્રીની સમીપ આવ્યો, ને તે તેઓશ્રીને કહેવા લાગ્યો કે “તમે ભસ્મ ધારણ કરો છો તે ચોગ્ય કરો છો, પણ માણસના માથાની પવિત્ર જોપરીને બદલે તમે અપવિત્ર ખપર શામાટે પાસે રાખો છો? ને ભૈરવની ઉપાસના કેમ કરતા નથી?” તેનાં આવાં અયોગ્ય વચનો સાંભળી મુદ્રન્વારાજાએ પોતાના અધિકારીઓદ્વારા તેને બોલતો બંધ કરી દૂર જતા રહેવાની આજ્ઞા કરી. આથી કંકચને બહુ ક્રોધ ચઢ્યો. પછી પોતાના સ્થાનપર જઈને તેણે ઘણા કાપાલિકોને ઉશ્કેરી હથિયાર બંધાવી મુદ્રન્વારાજાની સામે લડવા માટે તથા આચાર્યભગવાનનો ને તેમની સાથેના સંન્યાસીઓનો તથા બ્રાહ્મણોનો વિનાશ કરવામાટે મોકલ્યા. મુદ્રન્વારાજાનું ને કાપાલિકોનું પરસ્પર યુદ્ધ થતાં તે યુદ્ધમાં ઘણા કાપાલિકોનો નાશ થયો, કેટલાક કાપાલિકો આચાર્યભગવાનના હુકારવડે તેમની પાપમય પ્રવૃત્તિથી બળીને ભસ્મ થઈ ગયા, ને કેટલાક કાપાલિકો ભયપામીને ત્યાંથી નાસી ગયા.

પોતાના પક્ષના કાપાલિકોનો વિનાશ તથા પરાજય થયાનું જાણી આચાર્યભગવાનને પોતાનું સામર્થ્ય દેખાડના માટે કંકચે અન્ય પ્રયત્ન કર્યો. મનુષ્યના માથાની જોપરી હાથમાં લઈ તેણે ભૈરવનું ધ્યાન કર્યું, તેથી ભૈરવ તેની સંમુખ પ્રકટ થયા, એટલે કંકચે તેમને આ પ્રમાણે વિનંતિ કરી:—“હું દેવ! આપના ભક્તોનો દ્વેષ કરનાર આ શંકરાચાર્યનો આપ હરતજ નાશ કરો.” તેનાં આવાં અયોગ્ય વચનો સાંભળી કોપયુક્ત થયેલા ભૈરવે “તું મારા સ્વરૂપભૂત શંકરાચાર્યનો વિનાશારણુ શામાટે દ્વેષ કરે છે?” એમ કહી તેના અપરાધની તેને શિક્ષા કરવા માટે પોતે તેનું માથું કાપી નાંખ્યું. વિવેકી બ્રાહ્મણો આદિ આ વાત જોઈ તથા સાંભળી પ્રસન્ન થયા.

આચાર્યભગવાન લોકોના હિતમાટે તેમને વેદના શુદ્ધ પ્રવૃત્તિમાર્ગને તથા નિવૃત્તિમાર્ગને સમજાવતા સમજાવતા, પાખંડ મતોનું નિરાકરણ કરતા કરતા, ને વિવેકીજનોને અભેદનું માહાત્મ્ય સમજાવી તેમાં સુરિધર કરતા કરતા, જોડણીમાં પધાર્યા. તે સ્થલમાં એક નીલકંઠ નામનો શિવોપાસક ભેદવાદી વિદ્વાન રહેતો હતો, તેને તેના હરદત્તામના શિષ્યે નીચે પ્રમાણે કહ્યું:—

“મહારાજ! પ્રસિદ્ધ પંડિત મંડનમિશ્રને છતનાર શંકરાચાર્ય આપનો પરાજય કરવા પોતાના શિષ્યોસહિત અહીં આવ્યા છે, ને અહીંના શિવાલયમાં ભિતર્યા છે.”

આ સમાચાર સાંભળી વિદ્વાન મદ્યથી છકી ગયેલો તે નીલકંઠ પોતાના મુખ્ય શિષ્યોને સાથે લઈ આચાર્યભગવાનનો પરાજય કરવાની ઇચ્છાથી તેઓશ્રીની સમીપ આવ્યો. આચાર્યભગવાનની તેના આવવાના માર્ગભળી અનાયાસે દષ્ટિ જતાં તેને દરથી આવતાં તેઓશ્રીએ જોયો. તે નીલકંઠ વિદ્વાનના મદને લીધે આચાર્યભગવાનની સમીપ આવી તેઓશ્રીને નમન નહિ કરતાં, તથા વિવેકના કાંધપણુ શખેલો નહિ બોલતાં પોતાના મતનું

મંડન કરવાનીજ પ્રવૃત્તિ કરી. તેની આવી ઉદ્વેગ લેવાની પ્રવૃત્તિ જોઈ સુરેશ્વરે આચાર્યભગવાનને વિનંતિ કરી કે “હું પ્રભો ! જો આપ કૃપા કરીને મને આજ્ઞા આપો તો હુંજ આ બ્રાહ્મણની સાથે વાદ કરું.” સુરેશ્વરને વાદ કરવામાટે તૈયાર થયેલા જોઈ નીલકંઠે તેમને કહ્યું કે, “હું તમારી સાથે વાદ કરવા આવ્યો નથી, હું તો તમારા ગુરુની સાથે વાદ કરવા આવ્યો છું.” એમ કહી પછી તે પોતાના મતનું મંડન કરવા લાગ્યો, ત્યારે આચાર્યભગવાને તેના દ્વૈતમતનું શ્રુતિ ને શુક્તિથી ખંડન કરવા માંડ્યું. અંતે નીલકંઠ પોતાના મતનું મંડન કરવાનું કામ મૂકી દઈને અદ્વૈતમતનું ખંડન કરવા પ્રવૃત્ત થયો. તેણે કહ્યું કે:—“તમે ‘તત્ત્વમસિ’ આ વેદવાક્યથી જીવનો તથા ઈશ્વરનો અલેદ માનો છો તે યોગ્ય નથી, કેમકે અંધારાના ને અજવાળાના જેવા વિરોધી સ્વભાવવાળા તે બંનેનું પરસ્પર એકપણું સંભવતું નથી.” તેનું સમાધાન કરવા આચાર્યભગવાને આ પ્રમાણે કહ્યું:—

“જીવનો તથા ઈશ્વરનો અવિદ્યારૂપ ને માયારૂપ ઉપાધિથી તથા તેમના અદેવજ્ઞપણા, અદેવશક્તિવાળાપણા, પરિન્નિષ્ઠપણા ને પરતંત્રપણા આદિ અને ત્રિજ્ઞપણા, સર્વશક્તિવાળાપણા, વ્યાપકપણા ને સ્વતંત્રપણા આદિ ધર્મોથી ભેદ છે, પણ તે બંનેના શુદ્ધચેતનસ્વરૂપમાં લેશ પણ ભેદ નથી. આવી રીતે તે બંનેમાં રહેલા વિરોધી ભાગોનો પરિત્યાગ કરી દેતાં તે બંનેમાં રહેલા અવિરોધી ભાગરૂપ ચેતનની એકતા હોવાથી તે બંનેનો અલેદ સંભવી શકે છે.” ત્યારપછી કેટલોક શાસ્ત્રાર્થ થતાં નીલકંઠના પુણ્યનો ઉદય થવાથી તેના મનનું સમાધાન થયું, તેથી તે પોતાના શિષ્યોસહિત આચાર્યભગવાનને શરણે આવ્યો.

પછી જનસમૂહનું હિત સાધતા સાધતા આચાર્યભગવાન કાઠિયાવાડનાં કેટલાંક સ્થલોમાં ત્રિચરી દ્વારકા પધાર્યા. ત્યાં તથા અન્ય સ્થલે અદ્વૈત-મતનો ઉપદેશ કરી, સુમુક્ષુઓના હૃદયમાં દુઃખરહિત પરમાનંદસ્વરૂપનો પ્રકાશ પાડી, આચાર્યભગવાન ફરતા ફરતા ઉજ્જનમા પધાર્યા. ત્યાં એક ભટ્ટભાસ્કરનામનો ભેદાભેદવાદી વિદ્યાલિમાની પંડિત રહેતો હતો. તેની સાથે શાસ્ત્રાર્થ થતાં તેને અદ્વૈતવાદનું રહસ્ય સમજાવી આચાર્યભગવાને પોતાના શરણનો પરમ લાભ આપ્યો. તે સમયના અન્ય સમર્થ પંડિતોને તથા મત-વાદીઓને પણ આચાર્યભગવાને વેદોનું વાસ્તવિક તાત્પર્ય સમજાવી ભેદવાદના દુરાચલથી મુક્ત કરી અદ્વૈતવાદમાં અનુરાગવાળા કર્યા. (ક્રમશઃ)

—:૦:—

સાચું સામર્થ્ય

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્રાજભગવાન]

સ્વસ્વરૂપવડે પુરુષ મૃત્યુનો પરાભવ કરવાનું સામર્થ્ય પામે છે. ધન, સહાય, મંત્ર, ઔષધિ, તપ અને યોગથી ઉપજેલું સામર્થ્ય અનિત્ય વસ્તુએ ઉપજવેલું હોવાથી મૃત્યુનો પરાભવ કરવામાં સમર્થ નથી. આત્મવિદ્યાએ ઉપજવેલા સામર્થ્યને પુરુષ સ્વસ્વરૂપથીજ પામે છે તેથી આત્માની વિદ્યાથી પુરુષ અમરભાવરૂપ મોક્ષ પામે છે.

—:૦:—

APPRECIATION

By

N B Purohit M A, B T

Senior Professor of Sanskrit

Bahauddin College

Junagadh

I have read with great interest and delight the "Mahatma Shri Nathurama Sharma" by Mr. Karansinh Lalsinh Thakore B A

It is a fine little biography in English of the famous Saint of Bilkha, who by his piety and Yogic accomplishment, rose to High Spiritual Eminence and was able to leave behind Him a wide circle of Devoted Adherents

The Author is a well-read pupil of the Saint. His reverential attitude to his Guru Deva and Religion lends a special Eloquence to his Argument and charm to his Language which, though foreign, is handled with an Ease that is admirable, and is saved from the pitfalls of Didacticism by the Author's sincerity of Appeal and Honesty of Purpose

The facts, though few, carry the moral home to the reader, presented as they are on the back ground of the Halo of the past Glory of India

The Book, I am sure, will be read with much profit by all

ગુણજ્ઞતા

જૂનાગઢની બહાઉદ્દીન કૉલેજના સંસ્કૃતના પ્રધાન પ્રોફેસર-પ્રાધ્યાપક શ્રી૦ એન બી પુરોહિત સાહેબ એમ એ બી ટી નીચેના લાવતુ લખી મોકલાવે છે —

શ્રી૦ કરણસિંહ લાલસિંહ શંકર બી એ એ રચેલું "પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નયુગમ-શર્મા અને એઓશ્રીનો સંદેશ" એ નામનું પુસ્તક વાચવામાં મને ખૂબ રસ પડ્યો તેમજ આનંદ આવ્યો.

બીલખાના સુપ્રસિદ્ધ એવા સતશ્રીના જીવનચરિત્રનું અંગ્રેજી ભાષામાં લખાયેલું સક્ષિપ્ત છતાં સુન્દર એવું આ પુસ્તક છે. બીલખાના આ સતશ્રી પોતાશ્રીની પરમાત્મનિષ્ઠા ને યોગનિદ્ધિને અગે આધ્યાત્મિકતાની ઉચ્ચદક્ષાએ પ્રિગળેલા મહાપુરુષ હતા, અને એથીજ એઓશ્રીની આમપામ નિશાલ એવું ભક્તમેટિના અનુયાયીઓનું મહત્ત્વ ઊભું થયેલું અને હજી પણ-એઓશ્રીના સ્વરૂપાનુસંધાનથી પણ એ ભક્તમેટિના અનુયાયીઓનું મહત્ત્વ ચાલુ રહેલું છે.

આ પુસ્તકના પ્રણેતા શ્રી૦ કરણસિંહલાલ પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના એક સાક્ષર શિષ્ય છે. પોતાના મહાગુરુશ્રીપ્રતિની અભિમુખતા અને ધર્મપ્રતિના અનુરાગને લીધે લેખકમહાશયના લખાણમાં વિષયપ્રતિપાદન કરવાની ઝલક ને ભાવાનું સૌંદર્ય પ્રગટેલા છે. લખાણની ભાષા

અંગ્રેજ હોવાથી પરદેશી છે છતાં લેખકમહાશયનું તેના ઉપરનું પ્રભુત્વ પ્રશંસનીય છે. લેખકમહાશયની હૃદયપૂર્વકની રજુઆત અને શુદ્ધહેતુને અંગે આ પુસ્તકનું લખાણ નીચેના ઉપદેશાત્મકતાના દોષોથી પર રહેલું છે.

આ જીવનચરિત્રમાં વર્ણવેલા પ્રસંગો થોડા છે, છતાં વાંચનારના જીવનને સ્પર્શ કરે એવા છે; કારણ કે એ સઘળા પ્રસંગો ભારતવર્ષના પ્રાચીન ગૌરવની દિવ્યપીઠિકાપર આલેખાયા છે.

આ પુસ્તકના પરિશીલનથી સર્વ કાંઈને બહુ લાલ થશે એમ હું ચોક્કસપણે માનું છું.

શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય

[લેખક: શ્રી. નારણદાસ જમનાદાસ-જમજોધપુર.]

રાગ:-સીતાજના મહિનાનો

જય નાથ પ્રભુ તમ ધામ,	વૃત્તિ સ્થિત અમ રહો;	
જ્યાં આનંદનો નહીં પાર,	પરમાનંદ પણ રહ્યો.	૧
રૂડાં ધવલ દીસે છે આવાસ,	છતાં સાર્વિકતા ભરી;	
જેતાં વૃત્તિ થતી તદ્દલીન,	પ્રભુશ્રીના જીવનથી.	૨
સુંદર શ્રવણ મંદિરની માંચ,	શાંતિ નિત્ય છે ભરી;	
વૃત્તિ રહેજ સ્વરૂપમાં જાય,	આહ્લાદક આ સ્થાનથી.	૩
પુસ્તકાલય આદિ અનેક,	ગૃહો છે સોહામણાં;	
પાકશાળા છે પાવન ભિન્ન,	ઉત્સવ અને રોજની.	૪
વિદ્યાલય શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ,	વસે દેવી સરસ્વતી;	
શુભ વિદ્યાના જે ભંડાર,	મળે વિના દાયથી.	૫
બાળક હોય કે વૃદ્ધ યુવાન,	સુહૃદ માટે સ્થાન છે;	
સાધક બોધક ને નિવૃત્ત,	પામે શુભ ધ્યેયને.	૬
સુંદર વૃક્ષ તથા ફુલવેલ,	દીસે છે રણીઆમણાં;	
આસોપદલય જેવાં વૃક્ષ,	નીચે ચોક બાંધીઆ.	૭
આંતરબાહ્ય શુચિને કાજ,	ઘટિત બહુ સુલભતા;	
સ્નાન સંધ્યાનાં સુંદર સ્થાન,	સત્ત્વને રેલાવતા.	૮
નિજ મંદિર મંગળરૂપ,	સ્થિતિ રહેતી જ્યાં પ્રભુ;	
રહેજે આપતું દર્શન થાય,	અહર્નિશ નાથજી.	૯
દેવી અષ્ટકોણતું મંદિર,	વિલસો છા ગુરુ પ્રતીકમાં;	
પામે મંદિર નાતું છે છેક,	ગુરુશ્રીની સમાધિતું.	૧૦
ભવ્યતા જ્યાં છે ભરપૂર,	ભૂમિ યોગીન્દર તણી;	
આણું પરમાણું એ પ્રત્યેક,	આપે યાદી આપની.	૧૧

ચિરકાલ ચાલે જે તંત્ર,	તેવી સુંદર યોજના;	
પામે બોધ જોનારાં સૌ,	બહુવાર પરમાર્થના.	૧૨
બ્રહ્મચારી તથા વાનપ્રસ્થ,	વસે જ્યાં કર્તવ્યથી;	
બાંધ્યા સાગર ઉપર પૂલ,	તરવાને સંસારથી.	૧૩
આશ્રમ આનંદનો અમ્યુત,	અદ્વૈત દેહાસથી;	
દેજો વાસ નારાયણ નાથ,	ગોવિંદ ગુરુ નાથજી.	૧૪

શ્રીનાથમહિમા

[લેખક: શ્રી. નારણદાસ જમનાદાસ-જામજોધપુર.]

રાગ ભાવકેશ.

નાથ થકી નાથ પામી, નાથથી સનાથ થયા;
 નાથે અમ હાથ ગ્રહી, શ્રેય શ્રેય બેઉ કહ્યા. નાથ૦ ૧
 દયાના તો નિધિ પ્રભુ, કૃપાતણા સિંધુ ખરે;
 શ્રોત્રિય સંપૂર્ણપણે, બ્રહ્મવિદ્વરિષ્ઠ ખરે. નાથ૦ ૨
 સાથે પ્રભુ આપ રહ્યા, કાંઠે પ્રભુ આપ રહ્યા;
 તાર્યા ખરે ભક્તજનો, તોએ તોયપદ્મવત્.^૧ નાથ૦ ૩
 અસત્યોથી સત્યમાંને, તમમાંથી તેજમાં રે;
 મહા મૃત્યુમાંથી લઇ, અમરપદે સ્થિત કીધા. નાથ૦ ૪
 ત્રિગુણાતીત પ્રભુ, અખંડકેરસ પ્રભુ;
 વિરલ વિભૂતિ પ્રભુ, શિવ રૂપ નાથ પ્રભુ. નાથ૦ ૫
 નાવ તરવાતું પ્રભુ, આનંદનું ધામ પ્રભુ;
 ગુરુદેવ નાથ પ્રભુ, પરમ પ્રકાશ પ્રભુ. નાથ૦ ૬
 આપ અતિરિક્ત પ્રભુ, દાસત્વ કીટાવી પ્રભુ;
 નારાયણદાસ પામે, નાથ મહી વાસ પ્રભુ. નાથ૦ ૭

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[આપાઠ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાની મોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવા માટે આનંદાશ્રમ સાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલા માટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલી છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડહીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દૃષ્ટિએ ગોણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉઠ્યું છે; અને એ ભક્તિ-

ભાવના યોધાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવામાં હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એક બીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

જનરલ ટ્રસ્ટીમંડળની તથા વ્યવસ્થાપક ટ્રસ્ટીમંડળની મિટિંગ આ માસમાં પૂર્ણિમાના મહોત્સવપર મળી હતી, અને તેમાં આવશ્યક કાર્યો કરવામાં આવ્યાં હતાં.

મુખ્યભેદ:—આ માસમાં રૂ. ૧૦) અને તે ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેદ આવેલી છે:—

રૂ. ૧૧-૪-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજી પારેખ-ગોંડલ. રૂ. ૧૭-૯-૦ શ્રી નૃસિંહ જમ્તીની ભેટના. મુંબઈના શિષ્યવર્ગતરફથી હા. એક સેવક-મુંબઈ. રૂ. ૧૫-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી. રૂ. ૨૫-૦-૦ શ્રી. હરિલાલ હરકીશનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૩૭-૦-૦ શ્રી. રા. દિરોજશાહ એચચાહ હાવવાયને ત્યાં માહીમમાં શ્રીસદ્ગુરુપૂજન થતાં આઘાઢી પૂનમે નીચેના ગૃહસ્થોતરફથી ભેટના:—

શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત, શ્રી. નવનીતલાલ મંગળદાસ. શ્રી. મંચેરશાહ હોરમ-સજી લાલા. શ્રી. મીનોચેહર મહેરવાનજી મસાની. ડા. દિરોજશાહલાલ તથા તેમનાં પૃત્ય માતૃશ્રી તથા શ્રી. જમશેદજીલાલ. રૂ. ૨૪-૦-૦ શ્રી. વેલજી સવજી-જમનનગર.

રૂ. ૧૨૦૦-૦-૦ શ્રી. મુંબઈ નિવાસી શેઠ રાજસી જીવરાજતરફથી જમીન-ખેતર લેવા માટે તથા રૂ. ૫૦૦-૦-૦ પુરતક પ્રકાશનમાટે આનંદાશ્રમને અર્પણ થયા છે. રૂ. ૫૦૧-૦-૦ એક ભક્તજન-ખોગિવલિતરફથી તેમના નામે અમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં એક ઓરડો બંધાવવામાટે અર્પણ થયા છે. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુંબઈ.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યા છે:—

એક સેવક-મુંબઈ (૨ રુદ્રાભિષેક) શ્રી. મોનજી જાદવજી-કરાંચી (૨ રુદ્રાભિષેક) શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી-જમનનગર (૨ રુદ્રાભિષેક) શ્રી. ઝવેરીલાલ જગજીવન દેશાઈ-ભેરાઈ લઘુરુદ્ર. શ્રી. કરશનદાસ હરજી વકુકુલ-જૂનાગઢ (૨ રુદ્રાભિષેક) શ્રી. પ્રેમજી રાધવ-જૂનાગઢ (એક રુદ્રાભિષેક).

ભોજન અને થાળ:—આ માસમાં પૃત્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને ભોજન આપવામાં આવ્યાં છે:—

રૂ. ૧૦-૦-૦ શેઠ હરગોવિંદદાસ રામજી શાહુકર-કુંડલા. ૧-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર રણછોડ જની-કુંતિયાણા. રૂ. ૧૦-૪-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ (દા. સુ. પના ભોજનના બાકીના.) રૂ. ૧૨-૮-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર-પાટણ. (દર બંનેજી માસની પહેલી તારીખે દશ માસસુધી થાળ ધરવા માટે) રૂ. ૮-૦-૦ ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. દેવજી હંસરાજ-ગરેજ પોતાના પુત્ર શરતચંદ્રના આત્મકલ્યાણાર્થ. રૂ. ૪૨-૧-૬ એક રૂ. ૬-૦-૦-મુંબઈ. (જેકે માસના ભોજનના.)

થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૃત્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવની પાવન

સેવામા થાગ ધગવવામા આગ્યા છે —

૧. ૧-૪-૦ શ્રી મોગરજી ઓધવજી-કન તા ૩. ૧-૪-૦ એક સેવક-મુખર્જી
૧. ૧-૪-૦ શેક હરમોવિંદાસ ગમજી શાહુમ-કુરલા ૩. ૨-૪-૦ શ્રી વામનગાય
જટાશર-પાટણ ૩. ૫-૦-૦ શ્રી ભાનુશર પ્રભુગમ ગવળ-મીતડી ૧. ૨-૮-૦
ની ધનશામનાથ કાતિલાલ તથા અવિદ્યુમાર તિલાલ પોરમલ ૩. ૮-૦-૦ શ્રી ગજસી
જીવગજતરકથી સપ્તાહ તથા નીચેત્મર્ગનિમિત્ત વામનેર ૩. ૫-૦-૦ શ્રી મોનજી જાદવજી-
કગચી (૪ થાળ) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી પ્રભાશર નાનજી જોશી-વડીયા ૩. ૧-૪-૦ બેન
દેવમાર્ષ દામજી-ખાટવા ૩. ૧-૪-૦ એક સેવક-મુખર્જી ૩. ૧-૪-૦ શ્રી ગતિલાલ કાનજી
વથવી ૩. ૨-૮-૦ શ્રી કુજી પ્રામજી-માગરોળ (૨ થાળ) ૩. ૧-૪-૦ દરજી ગમજી
ગીગા-નારી ૩. ૧-૪-૦ બેન મતોક ગમજી નારી ૧. ૨-૮-૦ શ્રી જયશર ગમનાથ
સાણુ-નાગા ૩. ૫-૦-૦ શ્રી દ્વાર દામ ખેતરી કરાચી (શ્રાવણમામના ૪ થાળ) ૩. ૨-૦-૦
શ્રી સુદરજી જાદવ તત્તા-માગરોળ ૩. ૫-૦-૦ શ્રી ઝવેરીલાલ જગજીવન દેશાર્ષ-
જોગર્ષાનાતરકથી દૂધ તથા યાજ્ઞનિમિત્તે ૧. ૧-૪-૦ શ્રી દેવચં હમરાજ-ગરેજ
૩. ૨-૮-૦ શ્રી વમગમ દેવસી હપીશ (શ્રાવણ મામમાટે) ૧. ૧-૪-૦ શ્રી ચંદુલાલ
અમાશર ત્રિવેદી-ધધુન હા શ્રી અમાશર ભાદશર ત્રિવેદી-જોગવગનગર ૩. ૨-૦-૦
પોલ ઊમમાર્ષ હા પટેન ગોપાળમાર્ષ-દીવા ૩. ૧-૪-૦ શ્રી કેશનલાલ કરશનજી
ઓઝા-વામનેર ૩. ૧-૪-૦ અ મૌ બેન મણિમાર્ષ તે શ્રી અમાશર ભાદશર
ત્રિવેદીના પત્ની-જોરાવરનગર ૩. ૧-૪-૦ પોલ મુગ્ધ હમરાજ-લીંબુધ

નીચેના ગૃહયોગતરકથી દૂધમાટે તથા અખડદીપકમાટે ગ્રકમો આપી છે —

દૂધના — ૩. ૧-૦-૦ સદ્ગત શ્રી ગૌરીશર ભાદશર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર હા
મદ્ગતના પત્ની સવિતા જાહેન દૂધપાવા નિમિત્ત ૩. ૧-૦-૦ રેવાશર બાલકૃષ્ણ ગોધરા
દૂધ ધરવા ૩. ૨-૪-૦ ભટ્ટ કુજી પ્રાગજી તરકથી ચિ અનનીલાલ તથા ચિ નટવલાલના
આત્મમત્યાણુચે વિદ્યાર્થોઓને દૂધ પાવામાટે ૩. ૨-૦-૦ શ્રી મોનજી જાદવજી-રાચીવાળા
તરકથી દૂધપાવાનિમિત્તે

અખડદીપક — ૩. ૧-૦-૦ શ્રી મોનજી જાદવજી-કગચી અખડ દીપક ૩. ૧-૪-૦
શ્રી ઝવેરીલાલ જગજીવન દેશાર્ષ અખડ દીપક ૩. ૧-૦-૦ કાશીગમ દેવશર લાડી અખડદીપક
૩. ૧-૦-૦ શ્રી રઘુનાથમિહ નયુસિહ-મેંગેર અખડ દીપક ૩. ૦-૫-૦ કરશનદામ
જીમલાઇ હોલાડા અખડ દીપક ૩. ૦-૫-૦ શ્રી નાગજીદાસ જમનાદામ-જમનેધપુર અખડ
દીપક ૦-૪-૦ શ્રી કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા અખડ દીપક ૩. ૧-૦-૦ શ્રી ચંદ્રકાંત
વિઠ્ઠલદામ-મુમઇ અખડ દીપક

આવણીને દિવસે આનંદાશ્રમવાસીઓએ યજ્ઞોપનીત બનાવ્યા પછી પૂજ્યપાદ સદ્-
ગુરુશ્રીતું પૂજન કર્યું હતું

મુખર્જી-આનંદાશ્રમ સુમુશ્રુમંડળે આપણીને વિગે યજ્ઞોપનીત બદલાવ્યા પછી શેક
દામોદરદામ માધવજીને હા પૂજ્યપાદ શ્રીમદ્ગુરુશ્રીતું પૂજન કર્યું હતું જેમા બેગના
૩. ૧૫-૬-૦ આગ્યા હતા

શ્રીનાથજીવંતી આ વર્ષે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો જયતીમહોત્સવ આચિન સુદિ ૪
શુધનાર તા ૨૪-૯-૪૧ને દિવસે ઉજવાશે

મુંબે-આનંદાત્રમ મુમુક્ષુમંડળતરફથી શ્રીનાથજયંતી મહોત્સવ હિસાબપૂર્વક ઉજવાશે.

આ ચાતુર્માસમાટે—શ્રીઆનંદાત્રમ ખીલખામાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં દર્શન તથા સત્સંગાદિ સાધનો સાધવામાટે નીચેના સાધકોએ નિવાસ કર્યો છે:-

શ્રી. કરસનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા. શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી. શ્રી. ધર્મજી સ્યામજી વડોલ. શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવે. શ્રી. પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ-(સહકુટુંબ)

—:૦:—

આષાઢીપૂર્ણિમાની ભેટ

શ્રીઆષાઢીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનમહોત્સવસમયે આવેલાં બંધુબહેનોતરફથી આવેલી ભેટ.

શ્રી.આ.પા.

- ૧૫-૦-૦ શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ ને તેમનું કુટુંબ
૨-૦-૦ શ્રીમતી સવિતાબેન સાંકળેશ્વર-
અમદાવાદ
૨-૦-૦ શ્રી. ધ્ર. ગહનસ્વરૂપજી-ભાવનગર
૧-૦-૦ ,, જયશંકર કેશવજી-ભાણુવડ
૧-૦-૦ ડૉ. દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-આંટવા
૨-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતરી-કરાંચી
૧-૪-૦ બેન સંતોષબાઈ-ખીલખા
૧-૦-૦ બેન કસ્તુરબાઈ જયશંકર-ખીલખા
૨-૦-૦ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ
૨-૦-૦ ,, મહાશંકર છગનલાલ રાવળ
૫-૦-૦ શેઠ મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
૫-૦-૦ ,, રતીલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧-૦-૦ શ્રી. ભગવાનજી બેચરભાઈ
૧-૦-૦ બેન રળીયાતબાઈ ગોરધનદાસ
૫-૦-૦ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી
૧-૦-૦ શ્રી. કરસનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા
૧-૦-૦ બેન નર્મદાબાઈ-વાંકાનેર
૦-૪-૦ ,, ડાહીબાઈ પ્રાગજી ,,
૦-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર ધર્મજીલાલ
૫-૦-૦ ,, પ્રેમજી ભુડાભાઈ-ખેડી
૫-૦-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી-જામનગર
૧-૪-૦ ,, મોનજી જાદવજી-કરાંચી
૧-૦-૦ ,, વસંતરાય છખીલારામ-પાટણ
૧-૦-૦ ,, ધનમુખરાય વસંતરાય ,,
૧-૪-૦ ,, ભાઈશંકર ધનજી દવે

શ્રી.આ.પા.

- ૨-૮-૦ શ્રી. દરજી રામજી ગીગા-નારી
૧-૦-૦ ,, વિનોદરાય વસંતરાય-પાટણ
૧-૦-૦ ,, ખટ્ટકલાલ વસંતરાય ,,
૧-૦-૦ ,, જનકલાલ પ્રજલાલ
૧-૦-૦ ,, દુલેરાય બળવંતરાય-માંગરોળ
૨-૦-૦ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી
૨-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ-જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, ઉમયાશંકર વલ્લજી-માંગરોળ
૨-૦-૦ ,, લક્ષ્મિતકુમાર છોટાલાલ
૧-૦-૦ ,, જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ
૦-૮-૦ ,, કાશીરામ દેવશંકર-લાડી
૧-૪-૦ ,, દ્વારકાદાસ ઠાકરશી-ભાયાવદર
૨-૦-૦ ,, કેવળચંદ કાનજી પારેખ-ગોંડલ
૦-૮-૦ ,, જીવણલાલ હીરજી
૧-૦-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
૧-૦-૦ ,, વડોલ રતીલાલ કાનજી દવે
૦-૮-૦ ,, જાદવજી વાલજી-વંથલી
૦-૮-૦ ,, દેવજી વાલજી . ,,
૧-૦-૦ ,, ચંદુલાલ માવજી ,,
૦-૮-૦ ,, ત્રિભુવન ભુડાભાઈ ,,
૧-૦-૦ ,, નાથા ડાહ્યાભાઈ
૧-૦-૦ ,, ગોવિંદજી કાળાભાઈ-તાલાળા
૧-૦-૦ ,, ખીમા કેશવ-હડમતાળા
૧-૪-૦ ,, સોની વલ્લજી જીવા-ખંભાળીયા
૧-૪-૦ ,, કરમણ નાથા
૧-૦-૦ ,, ડાહ્યા કરસન

૩૧ આ પા

- ૦-૮-૦ શ્રી પ્રાગજી મૂળજી
 ૧-૦-૦ ,, સોની મૂળજી આત્મારામ
 ૧-૦-૦ ,, લાલજી નાગજી-કુલા
 ૧-૦-૦ ,, કુડલા-આનન્દશ્રમ
 ૧-૦-૦ ,, દુર્ભજી નાગજી-કુલા
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ-અમરેલી
 ૨-૦-૦ ,, પ્રભાશંકર ચક્રબાહુ ,,
 ૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ બેચા ,,
 ૧-૦-૦ ,, જટાશંકર રઘુરામ ,,
 ૧-૪-૦ ,, જટાશંકર મયામ ,,
 ૧-૦-૦ ,, રેવાશંકર પુરપોત્તમ
 ૧-૦-૦ ,, વાધજી ગમજી-પ્રેશોદ
 ૧-૮-૦ ,, ધર્મિન્દ્રલાલ ધનેશ્વર-સીંગડી
 ૧-૦-૦ ,, મૂળશંકર માવજી-વથલી
 ૧-૦-૦ ,, પ્રભાશંકર દાસિદાસ-માટવા
 ૦-૭-૩ ,, દેવગકર મોરારજી-દેવગણા
 ૧-૦-૦ ,, ઓધવજી ભવાનીશંકર
 ૦-૪-૦ ,, નાનાલાલ પુરપોત્તમ
 ૧-૦-૦ ,, હરિલાલ બેચા-નીમાવડ
 ૧-૪-૦ ,, દુદા વગતા
 ૦-૪-૦ ,, જોધલાલ શિરશંકર
 ૧-૦-૦ ,, નરેન્દ્રમિહ દયાગમિહ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, ધનરયામ કાલિલાલ-પોરબર
 ૧-૦-૦ ,, અરવિંદકુમાર ,,
 ૨-૦-૦ ,, જયચંદ બહેચંદ-જૂનાગઢ
 ૦-૮-૦ ,, મોતીનાથ વલ્લભજી ,,
 ૧-૪-૦ ,, ગધવજી વગતા
 ૦-૪-૦ ,, કુલશંકર હરિશંકર
 ૦-૪-૦ ,, જગન્નાથ ડાલાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ઓધવજી વાધજી
 ૩-૦-૦ ,, મોરારજી ઓધવજી
 ૦-૮-૦ દરજી હરજી રવજી
 ૦-૪-૦ શ્રી આણંદજી હરજી
 ૧-૦-૦ ,, રેવાશંકર નાથાભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, અગાશંકર ગોવર્ધન
 ૦-૪-૦ ,, રણકોડદાસ મૂળદાસ

૩૧ આ પા

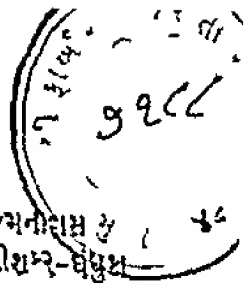
- ૦-૫-૦ શ્રી લાલજી મૂળજી
 ૦-૪-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર રેવાશંકર
 ૦-૮-૦ ,, ગોવિંદ નાગજી
 ૦-૪-૦ ,, મયારામ ચતુભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, પુરપોત્તમ રાધવ
 ૫-૪-૦ ,, પ્રેમજી રાધવ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, પ્રેમજી કરશન ,,
 ૦-૪-૦ બેન લાધી જગન ,,
 ૦-૪-૦ શ્રી મનજી હરજી ,,
 ૦-૪-૦ ,, ઓધવજી નાગજી ,,
 ૨-૦-૦ ,, કેશવજી કીણાભાઈ,
 ૧-૦-૦ ,, મોહનલાલ રામપ્રસાદ-વાટવડ
 ૧-૦-૦ ,, લાલજી કીણા-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, પુરપોત્તમ રાગજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, વિઠ્ઠલજી વાલજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, હરજી ટીકા ,,
 ૦-૪-૦ ,, કાલિલાલ કરશનદામ ,,
 ૦-૪-૦ ,, જાદવજી જોધાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, કરશનદાસ હરજી
 ૧-૦-૦ ,, અમૃતલાલ કરણાશંકર-ખીલખા
 ૧-૦-૦ ,, શાસ્ત્રી દયાગમ મૂળજી
 ૧-૦-૦ ,, ગુલાબરાય અગાશંકર રાવળ
 ૧-૦-૦ ,, દયાગમિહ લાલસિંહ હમિર જૂનાગઢ
 ૦-૮-૦ ,, કરશનજી દુર્લભજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, કાલિલાલ કાશીરામ-પોરબર
 ૧-૦-૦ ,, દોલતસિંહ જાલમગિહ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, રતનશી લલિતભાઈ-ઉમરાગા
 ૦-૮-૦ ,, પ્રીણુચંદ્ર પ્રભાશંકર-વડિયા
 ૧-૦-૦ પૂ જી આત્મપ્રભાશંકર અમરલા
 ૨-૦-૦ શેઠ હરગોવિંદદાસ રામજી-કુડલા
 ૦-૮-૦ જી જહાનપ્રભાશંકર
 ૧-૦-૦ શ્રી જીવાભાઈ કાચડભાઈ-ખીલખા
 ૧-૦-૦ ,, અગા માવજી-લેરીયા
 ૨-૦-૦ ,, કેશવનાલ મોક્ષેન્દ્રલાલ-ગોધરા
 ૧-૦-૦ ,, જીવનરામ મકનજી ભાવનગર
 ૧-૦-૦ બેન હીરાબેન હરગોવિંદ પંડ્યા ,,

શ્રી.આ.પા.

- ૧-૦-૦ શ્રી. નરભેરામ ઓધવજી-ખીલખા
 ૧-૦-૦ ,, કલ્યાણસિંહ ભવાનસિંહ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, ભાસ્કરરાય લાલશંકર-માંગરોળ
 ૧-૦-૦ ,, લાલશંકર ભવાનીશંકર ,,
 ૦-૮-૦ ,, પોપટલાલ ભૂધરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ઉછરંગલાલ શંભુલાલ-અમદાવાદ
 ૧-૦-૦ ખેન સેવાકુંવર જયશંકર
 ૧-૦-૦ ડૉ. લક્ષ્મીશંકર લાલજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ભગવાનજી દેવજી
 ૧-૦-૦ ,, કરણસિંહ લાલસિંહ-જૂનાગઢ
 ૩-૪-૦ ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ
 ૦-૪-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર નરભેરામ-ખીલખા
 ૧-૦-૦ ,, ત્રિભુવન દેવનંદ-પરખડી
 ૨-૦-૦ ,, માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા-ગોધરા
 ૦-૪-૩ વિ. ધનશ્યામ મૂળશંકર-પાટણ
 ૦-૪-૦ શ્રી. શાંતિલાલ દેવશંકર-ઢાંકે
 ૨-૮-૦ ,, વસરામ દેવશી-હુપીકેશ
 ૦-૮-૦ ,, નાનાલાલ જીવન-ખીલખા
 ૦-૪-૦ ,, શુકલ પોપટ નાગજી ,,
 ૧-૦-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દેવે-
 ખીલખા
 ૧-૦-૦ ,, ભાનુશંકર હરિશંકર રાજકોટ
 ૦-૫-૩ ,, જીવણદાસ આણંદરામ ખીલખા
 ૦-૫-૩ ,, ધમા ખોડા ,,
 ૦-૫-૩ ,, ભુરા લખમણ ,,
 ૦-૮-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૧-૦-૦ ,, અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, પદ્મશંકર અંબાશંકર ,,
 ૧-૦-૦ ,, ચંદુલાલ અંબાશંકર ,,
 ૨-૦-૦ ,, બાલાભાઈ દયારામ-માંડલ
 ૧-૦-૦ ,, નટવરલાલ જયશંકર
 ૧-૦-૦ ,, રઘુનંદન ડા. પંડિત
 ૦-૪-૦ ,, હરિશંકર પરશુરામ દેવે
 ૧-૦-૦ ,, મૂળશંકર કાનજી વકીલ
 ૦-૪-૦ ખેન નાનજી લક્ષ્મીરામ
 ૦-૩-૦ પરચુરણ

શ્રી.આ.પા.

- ૧-૦-૦ શ્રી. ખીલખા પોસ્ટ માસ્તર સાહેબ
 ૦-૫-૬ આરતીમાં
 ૧-૦-૦ શ્રી. જગનલાલ કાનજીભાઈ
 ૫-૦-૦ નામદાર દરબાર શ્રી રાવતવાળા
 સાહેબ-ખીલખા.
 ૧-૦-૦ નામદાર દરબારશ્રી હાથીઆવાળા
 સાહેબ-ખીલખા
 ૦-૪-૦ ખેન પાર્વતીબાઈ
 ૦-૪-૦ ,, સંતોકાબાઈ જગજીવન
 ૧-૪-૦ ,, પ્રેમબાઈ-કરાંચી
 ૧-૦-૦ ,, નર્મદાબાઈ-કુંડલા
 ૧-૪-૦ ,, શાંતાબાઈ હરગોવિંદ ,,
 ૦-૪-૦ ,, જયાખેન ,,
 ૦-૪-૦ ,, જદલબાઈ ગૌરીશંકર
 ૦-૪-૦ ,, ગદાલખેન વીસાવદર
 ૦-૨-૦ ,, નખીખેન
 ૦-૮-૦ ,, દેવીબાઈ-કરાંચી
 ૧-૦-૦ શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજીનું કુટુંબ-
 જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ખેન મણિબાઈ-ભેરાવરનગર
 ૧-૦-૦ ,, સવિતાખેન ,,
 ૧-૦-૦ ,, જહાવખેન ,,
 ૦-૪-૦ ,, દિવાળીબાઈ-જૂનાગઢ
 ૦-૪-૦ ,, રતનબાઈ ,,
 ૦-૧૨-૦ ,, મોતીબાઈ ,,
 ૦-૪-૦ ,, પ્રેમકુંવરખેન ,,
 ૦-૪-૦ શ્રી. ત્રિભુવન વિઠલજી દેવેનાં પત્ની
 ખેન મણિબાઈ
 ૦-૮-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાનાં પત્ની-જૂનાગઢ
 ૦-૨-૦ ખેન કમળાબાઈ
 ૦-૨-૦ ખેન અવલખજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજીનું કુટુંબ
 ૦-૬-૦ ખેન સવિતા-વડિયા
 ૦-૨-૦ ,, મૂળીબાઈ
 ૦-૧-૦ પરચુરણ
 ૦-૪-૦ ખેન મણિબાઈ-ખીલખા.

૩ આ પા

- ૧-૦-૦ વનિતાવિશ્રામ દા મણિમેન
 ૧-૪-૦ બેન પ્રાણકુંવરમહેન
 ૧-૪-૦ ,, મહાલક્ષ્મીમહેન
 ૦-૬-૦ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ બેન શ્રી મુમરી બહેન કાળાવાળા-
 બીનબા
 ૧-૦-૦ ,, અમુતામહેન કાળાવાળા ,,
 ૧-૦-૦ ,, રાધામહેન ભણભાઈ ,,
 ૧-૦-૦ માતૃશ્રી ગણુગાઈ ,,
 ૧-૦-૦ બાઈશ્રી કમુબાઈ ,,
 ૧-૦-૦ બેન સુબલમા રામાબાઈ ,,
 ૧-૦-૦ શ્રી અગિતગય હરિદાસ-પારેખ મુગઈ

૩ આ પા

- ૧-૦-૦ શ્રી નારણદાસ જમનીદાસ રુ
 ૧-૦-૦ બેન વિજયા લક્ષ્મીશંકર-ધેણુકા
 ૨-૦-૦ ,, રમિમહેન- પોરબદર
 ૧-૦-૦ ,, મણિમહેન ગણુકાશય ,,
 ૦-૮-૦ ,, દોલતબહેન ત્રિભુવનદાસ ,,
 ૦-૮-૦ ,, પ્રભાકુવર ત્રિભુવનદાસ ,,
 ૦-૮-૦ ,, મણિમહેન કાળાબાઈ ,,
 ૦-૪-૦ ,, ચૈત્રીબહેન ગૌરીશંકર ,,
 ૨૦-૦-૦ શેડ રાજસી જીવરાજ તગથી
 રાક્ષના બેગબા વિનામૂલ્યે
 આપવા માટે
 ૧-૦-૦ શ્રી શિવશંકર દયાગમ-પાનેલી
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી હરિમા-ધોળાવીશી

પરચુરણ ભેટ

આ મામમા પૂજ્યપાદ શ્રીમદ્ગુરુદેવના દર્શનમત્સંગનિમિત્તે આવેલા અધુમહેનોત્તરદ્વી તથા મનીઓરદ્વાગ નીચે પ્રમાણે પરચુરણ ભેટ આવેલી છે —

- ૫-૦-૦ શ્રી કેશવદાસ ગો-ધનમ ને તેમનું
 કુટુંબ-મુગઈ
 ૨-૦-૦ શ્રી સુનીલાલ ભગવાનદામ-દીવ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન ગણુદેબાઈ-બીલબા
 ૦-૨-૦ ,, ,, મુમરી બહેન ,,
 ૦-૨-૦ બેન મણિમાઈ
 ૦-૮-૦ શ્રી શંકરદાસ ગમસ્વરૂપ-બાટના
 ૨-૪-૦ શ્રી કેશવદાસ કલ્યાણજી ને તેમનું
 કુટુંબ-કુતિયાણા
 ૧-૦-૦ શ્રી ધનસ્વામદાસ હતિલાલ-પોગમદર
 ૧-૦-૦ ,, અર્વિંદકુમાર કાતિલાલ-પોગમદર
 ૨-૦-૦ ,, રોક ગજરી જીવગજ સપ્તાહ
 નિમિત્તે તથા નીનોત્સર્ગ નિમિત્તે
 વામનેર
 ૧-૦-૦ શ્રી માણે વાલ નાનજી ચદારાણા
 ૦-૮-૦ ,, ભાનુરાજ કાશીરામ-મુપેડી
 ૫-૦-૦ ,, મયેગશા હોરમજી ભાલા-મુમઈ
 ૦-૪-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન-વામનેર
 ૨-૦-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી-જામનગર

- ૧-૦-૦ વકીલ પોપટલાલ તાગચંદ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ શ્રી કૃપાશંકર જયરામ ભટ્ટ-નાગિક
 ૦-૪-૦ ,, પ્રેમજી જગમન-જૂનાગઢ
 ૦-૮-૦ ,, પ્રભાશંકર નાનજી જોશી-વડીયા
 ૦-૮-૦ ,, લાલજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદામ ગોકુળદામ દેશાઈ
 ૦-૨-૦ ,, મોતીલાલ વલ્લભજી-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, ગતનસી લલ્લુભાઈ-હિમરાણા
 ૧-૫-૦ પરચુરણ ભેટ
 ૦-૫-૦ ચિ પ્રવીણકુમાર પ્રભાશંકર-વડિયા
 સ ૧૮૯૭ના ચૈત્રમાસમા શ્રીરામનવમીને
 દિવસે શ્રી કેશવદાસ માણેલાલ ચદારાણાને
 આ પ્રમુખીનું પૂજન ચતા ભેટના —
 ૧-૦-૦ શ્રી માણેલાલ નાનજી ચદારાણા
 ૧-૦-૦ ,, કેશવદાસ માણેલાલ ચદારાણા
 ૧-૦-૦ સૌ કુતાબેન કેશવદાસ-ગોધરા
 ૦-૧૨-૦ શ્રી માણેલાલ નાનજી ચદારાણા
 રાણાનું કુટુંબ
 ૦-૨-૦ શ્રી રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ-ગોધરા

ગોધરામાં શ્રીશંકરજયંતીના દિવસે પ્રભુશ્રીનું

પૂજન થતાં ભેટના:—

- ૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
૦-૮-૦ ,, કેશવલાલ નાનજી ચંદારાણા
૦-૧૫-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણાનું કુટુંબ
૦-૪-૦ શ્રી. રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
૦-૪-૦ ,, ધર્મચરલાલભાઈ
૧-૦-૦ ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ
૧-૦-૦ શ્રી. વસંતરાય છખીલારામ-પાટણ
૦-૮-૦ ,, કેશવલાલ માણેકલાલ-ગોધરા
૧-૦-૦ બહેન નર્મદાબાઈ-કુંડલા
૩-૦-૦ શ્રી. પ્રેમજી ભુદાભાઈ-ખેડી
૧-૦-૦ ,, લાલજી નાગજી-કુંડલા
૧-૧-૦ ,, દુર્લભજી નાગજી ,,
૨-૦-૦ કેશવજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ
૦-૨-૦ વાણંદ પુરુષોત્તમ-શાહપુર
૧-૦-૦ શેઠ મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ
૧-૦-૦ શેઠ રતિલાલ ડાહ્યાભાઈ ,,
૦-૪-૦ બેન દેવબાઈ મોરારજી
૧-૦-૦ શ્રી. મહાશંકર જગનલાલ રાવળ
૧-૦-૦ ,, જયચંદ બહેચર વકીલ
૨-૦-૦ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર
૦-૨-૭|| પરચુરણ
૧-૦-૦ ધ. શ્રી આત્મપ્રકાશજી
૦-૦-૩ પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી. જદવજી વાલજી વ્યાસ
૧-૦-૦ ,, દેવજી વાલજી વ્યાસ
૧-૦-૦ ,, રતિલાલ કાનજી-વંથલી.
૦-૪-૦ ,, નાનાલાલ પુરુષોત્તમ
૧-૦-૦ ,, ત્રિભુવન શંકર
૩-૦-૦ ,, લાભશંકર ભવાનીશંકર આવળુ
ભાદરવો તથા આસોની ભેટના
૧-૪-૦ ,, નથુમલાભાઈ-મંગળપુર.
૧-૪-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજી-ગોંડલ.
૩-૪-૦ ભટ્ટ પ્રાગજી કાનજી માનખેતરા
હા. કુરજીભાઈ
૫-૦-૦ ભટ્ટ પ્રેમજી કુરજી-માંગરોળ

- ૫-૦-૦ ભટ્ટ કુરજી પ્રાગજી માંગરોળ
૧-૦-૦ શ્રી. ત્ર્યંબકલાલ મણિશંકર
૧-૦-૦ ,, ગોવિંદજી કાળાભાઈ-વીસાવદર
૦-૪-૦ ,, ગોપાલજી ગૌરીશંકર-અમરેલી
૧-૦-૦ ,, કૃપાશંકર જયરામ ભટ્ટ-નાસિક
૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર મોનજી-ભાવનગર.
૨-૧-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણા તથા તેમનું કુટુંબ
૦-૪-૦ બેન અવલબાઈ-શાહપુર
૧-૦-૦ પં. વિશ્વનાથ મીઠારામ-નાસિક
૦-૮-૦ શ્રી. મોનજી જદવજી ને તેમનાં પત્ની
૨-૧-૩ ધ. શ્રી બાલકૃષ્ણ લાલજી-ખેડ
હા. રમણિકલાલ ત્રિ. દવે
૦-૪-૦ શ્રી. પ્રભાશંકર નાનજી જોશી-વડોદરા
૦-૪-૦ ચિ. પ્રવીણકુમાર પ્રભાશંકર
૦-૮-૦ શ્રી. હરિલાલ બહેચર-વીસાવદર
૫-૦-૦ ,, કાંતિલાલ કાશીરામ-પોરબંદર
૧-૦-૦ ,, શ્રી. મધુવનદાસ ચંદુલાલ
૦-૮-૦ ,, કરશનદાસ હરજી-જૂનાગઢ.
૨-૦-૦ ,, મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧-૦-૦ ,, રતિલાલ ડાહ્યાભાઈ
૦-૮-૦ ,, નરશી ગોવિંદ
૦-૮-૦ ,, જીવીબાઈ અરજી
૨-૦-૦ બેન ધનબાઈ ફ. બનાજી-મુંબઈ
૧-૪-૦ બેન જમનાબાઈ રાજારામ-ખાંડવા
૨-૦-૦ શ્રી. ગણપતરામ નાનાભાઈ
હા. પ્રભાલક્ષ્મી-અમદાવાદ
૧-૦-૦ જાની નંદલાલ વિઠ્ઠલદાસ-મેસાણા
૨-૦-૦ બેન પ્રેમકુંવર ઉમયાશંકર
હા. રા. સા. જગનલાલભાઈ
૧-૪-૦ શ્રી. વ્રજલાલ વનમાળી-દહાણુ
૪-૩-૦ ,, મધુવનદાસ ચંદુલાલ પરીખ-ગ્વા
લીઅર. નિલદાન તથા ભેટના
૧-૪-૦ શ્રી. નારાયણ પાંડુરંગ-માંડવી
૧-૦-૦ ,, રામભટ્ટ પીતાંબર-વડતાલ
૧-૪-૦ બેન જહાવનબેન લલ્લુભાઈ-રાજકોટ
૭-૧૨-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી-કરાંચી
વૈશાખ તથા જૂનની ભેટના

- ૧-૪-૦ શ્રી. કૃષ્ણનાથ રામામળ
યાત્રાનિમિત્તે બેટના
- ૧-૦-૦ શ્રી. જયંતીલાલ જ્યાશંકર
ત્રિવેદી-બોટાદ
- ૧-૦-૦ ,, રામજી ભુદાલાધ-ઉપલેટા
- ૧-૦-૦ ,, કેશવશર્માજી-રાજકોટ
- ૧-૪-૦ રાજકોટ શ્રી કેશવશર્માજી અને
આનંદાશ્રમશિષ્યમંડળે પૂજન વખતે
ધરેલી પૂજનબેટના
- ૧-૦-૦ ગઢવી ગોવિંદ ભોજન-અંબુડા
- ૨-૦-૦ શ્રીમતી નાની બહેન ગર્જી-સુરત
- ૧-૦-૦ હરિવલ્લભ નાગેશ્વર ,,
- ૧-૦-૦ બેન મહાલક્ષ્મીબહેન ,,
- ૧-૦-૦ બેન પાર્વતીબહેન ,,
- ૧-૦-૦ છોટલાધ ,,
હા. બેન પાર્વતીબાધ
- ૧-૦-૦ શારદાબેન મોહનલાલ-સુરત
- ૧-૦-૦ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબર
- ૦-૪-૦ બેન નિર્ભયકુંવર તુલસીશંકર-દંકારા
- ૦-૨-૦ ,, વિજયા તુલસીરામ ,,
- ૦-૩-૦ ચિ. સુશીલા, કૌશિક તથા ભારકર-
રાવ પીતાંબર-દંકારા
- ૧-૦-૦ શ્રી. સુંદરજી બહેચર તના-માંગરોળ
- ૧-૦-૦ ,, જોદાલાલ ગોવિંદજી-જામનગર
- ૦-૧૨-૦ ,, મૂળજી જીવન-પોરબંદર
- ૧-૦-૦ ,, મણિશંકર પ્રભાશંકર-ખંભાત
- ૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ તારાચંદ-જૂનાગઢ
- ૫-૦-૦ ,, મહાશંકર જગનલાલ રાવળ
- ૧-૦-૦ ,, લાલજી નાગજી-કુંડલા
- ૧-૪-૦ દુર્લભજી નાગજી -કુંડલા
- ૧-૦-૦ ,, વસંતરાય જીનીલારામ-માંગરોળ
- ૧-૦-૦ કુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ
- ૧-૦-૦ ,, લાલશંકર ભવાનીશંકર ,,
- ૨-૦-૦ ,, રામજી ખેતશી-ગજકોટ
- ૨-૦-૦ ,, પ્રેમજી ભુદાલાધ-ભેડી
- ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાધ
- ૧-૪-૦ ,, મોનજી જાદવજી તથા તેમનાં પત્ની
- ૦-૨-૮૧૧ પરસુરણ
- ૧-૦-૦ શ્રી. કૃપાશંકર જયરામ ભટ્ટ-નાસિક

- ૧-૦-૦ શ્રી. લાલશંકર ધનજી દવે
- ૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણા
- ૧-૦-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
- ૧-૦-૦ ,, ઇશ્વરલાલ ધનેશ્વર-લીંબડી
- ૦-૮-૦ ,, બેચરલાલ ભવાન મહેતા-વરધા
હા. દલપતરામ
- ૧-૦-૦ ,, આધવજી હીરજી-ભાવનગર હા.
શ્રી. મહાશંકર જી. રાવળ
- ૧-૦-૦ ,, રવિશંકર મહાશંકર રાવળ
- ૦-૮-૦ ,, જાની હરગોવિંદ જ્યાંતારામ
હા. શ્રી. મહાશંકર જી. રાવળ
- ૧-૦-૦ ,, જીવનરામ મકનજી-ભાવનગર
- ૧-૦-૦ ,, ઓદીચ્ય વિદ્યાચિત્રવનના
એક વિદ્યાર્થી-ભાવનગર
- ૨-૦-૦ ,, રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ-બેંગલોર
- ૧-૦-૦ ,, ઝવેરીલાલ જગજીવન-ભેરાધ
- ૧-૦-૦ ,, લાલચંદ્ર ઝવેરીલાલ ,,
- ૨-૦-૦ ,, સાકરલાલ મણિશંકર પંડિત-ખંભાત
હા. તેમના પુત્ર
- ૫-૦-૦ ,, જયંતીલાલ લાલજીભાધ-કુમસ
- ૩-૧૨-૦ ,, દેવચંદ હંસરાજ-ગરજ
- ૧-૦-૦ ,, ભગવાનજી કાનજી-જામનગર
- ૧-૦-૦ ,, કરશનદાસ ભુદાલાધ-લોલાડા
- ૫-૦-૦ ,, ત્રિકમલાલ મધુરલાધ હા. રામ-
લાલભાધ-લીંબડી
- ૧-૦-૦ ,, હરિલાલ જીવરામ ,,
- ૧-૦-૦ બેન કુલકુંવર બહેન-મુંબઈ
- ૨-૦-૦ ,, ચંદનગૌરી એક. મહેતા-સરચાણ
- ૧-૦-૦ ,, રક્ષમણીબાધ દાજીભાધ ,,
- ૨-૦-૦ ,, જયગંગા બહેન-વીણેપારલે
- ૧-૦-૦ કંભારા નરોત્તમ પંચુ-ગણદેવી
- ૦-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજી હરદેવ-જાલીયદેવાણી
હા. અં. ના. જોશી.
- ૮-૮-૦ ,, દુર્ગાશંકરભાધ તથા લીંબડીના
અન્ય ગુરુઅંધુઆ તરફથી આપાઠી
પ્રશ્નિકાની બેટના.

જામજેધપુરમાં આપાઠી પૂર્ણિમાએ શ્રીસદ્ગુરુ
પૂજન થતાં નીચે પ્રમાણે ભેટ આવેલી છે:-

- ૧-૦-૦ શ્રી. દોલતશંકરભાઈ
૧-૦-૦ ,, મૂળજી વેલજી
૧-૦-૦ ,, બાપુભાઈ ભાવ:સિંહજી
૧-૦-૦ ,, દામોદર મૂળજી
૦-૮-૦ ,, શંકરલાલ મોહનલાલ
૦-૮-૦ ,, પરમાણંદ લાલજી
૦-૮-૦ ,, સુંદરજી ડોસાભાઈ
૦-૪-૦ ,, જીવન લવજી
૦-૪-૦ ,, પ્રેમજી પુંજી
૦-૪-૦ ,, પરસોત્તમ પ્રેમજી
૦-૪-૦ ,, ચતર્ભુજ જોશી
૦-૪-૦ ,, જગજીવન ત્રીણાભાઈ
૦-૪-૦ ,, જગજીવન ભાણુજી
૦-૪-૦ ,, માનશંકર શંકરલાલ
૦-૨-૦ ,, જીવન રણછોડ
૦-૨-૦ ,, જુઠાભાઈ કલ્યાણુજી
૦-૪-૦ ,, અમરસંગ ગોપાલજી
૧-૦-૦ ,, મંગળદાસ માધવલાલ-સાદરા
૧-૦-૦ ,, ધૈર્યલાલ આંબાશંકર ,,
૧-૦-૦ શ્રી. ગોરધનદાસ જેડીભાઈ-સાદરા
૧-૦-૦ ,, આનંદાશ્રમ-સાદરા
દીવામાં આપાઠી પૂર્ણિમાના ગુરુપૂજનની ભેટના:-
૧-૦-૦ શ્રી. મૂલજીભાઈ તુલસીભાઈ
૧-૦-૦ ,, વેણીભાઈ
૧-૦-૦ ,, હરજીવન મિસ્ત્રી
૦-૮-૦ ,, ભૂધરભાઈ મૂલજીભાઈ
૦-૮-૦ ,, ભગવાનભાઈ
૧-૦-૦ ,, ધૈર્યભાઈ
૦-૨-૦ ,, માધવભાઈ
૨-૦-૦ ડા. રૂઝનાથસિંહ ભવાનસિંહના ત્રિ.
ખેંગારસિંહજીના લક્ષ્મીપ્રસંગે વરધોડીયાં
કુતિયાણા આનંદાશ્રમમાં દર્શનાર્થે આવતાં
ભેટના.
આપાઠી પૂર્ણિમાએ કુતિયાણા-આનંદાશ્રમમાં
પૂજન થતાં ભેટના
૧-૪-૦ શ્રી. સખજીસિંહ જલમસિંહ

- ૧-૦-૦ શ્રી. શામજી રણછોડ
૦-૧૦-૦ ,, માનસિંહ નથુસિંહ
૦-૮-૦ ,, હરજીવન ધૈર્યજી
૦-૮-૦ ,, કેશવલાલ કલ્યાણુજી
૦-૮-૦ ,, પુરુષોત્તમ સુંદરજી
૦-૮-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર ઓધવજી
૦-૮-૦ ,, જોશંકર કલ્યાણુજી
૦-૮-૦ ,, માણેકચંદ પાનાચંદ
૦-૮-૦ ,, રૂપસિંહ કલ્યાણુસિંહ
૦-૪-૩ ,, માવજી મૂળજી પુરોહિત
૦-૪-૦ ,, ગોવિંદજી માવજી ,,
૦-૪-૦ ,, દેવશંકર રણછોડ
૦-૪-૦ ,, રઘુનાથસિંહ ભવાનસિંહ
૦-૪-૦ ,, ભગવાનસિંહનાં વિધવા શાંતાબાઈ
૦-૨-૦ ,, શંકરસિંહ નારણસિંહ
૧-૦-૦ ,, બાલાભાઈ દયારામ માંડળ
૦-૪-૦ ,, મૂળશંકર ગણેશજી ,,
૦-૩-૦ પરચુરણ ભેટ ,,
૧-૪-૦ શ્રી. રામચંદ્ર યશમલ લેલે મહાલકારી
ખેટ.
૧-૪-૦ ,, નરહરિ ધીરજીરામ-મણિનગર
૧-૦-૦ ,, ગોપાલભાઈ નરશી-દીવા
૨-૦-૦ ,, પુરુષોત્તમ નારણદાસ-સનાવદ
૧-૦-૦ ,, ધૈર્યરામ કૃષ્ણદેવ પંડ્યા-સીગામ
૧-૦-૦ ,, ડાકોર ભાસાહેબ રાયસિંહ સીગામ
૧-૦-૦ ,, ખેન ગજરાબા તે દરબાર ઉદેસિંહ
મોહનનાં ખેન-સીગામ
૧-૦-૦ રાજ નાથા દીપસિંહનાં વિધવા બાઈ
મહાકુંવર-સીગામ
૧-૦-૦ ખેનશ્રી રાધાબહેન
૮-૫-૭ પરચુરણ
મુંબઈમાં આપાઠી પૂનમના દિવસે પૂજન
થતાં ભેટના:-
૧-૦-૦ શ્રી. ચંદ્રકાંત વિક્રમદાસ
૧-૦-૦ ,, ગોઝળદાસ શિવશંકર
૧-૦-૦ ,, ભાણુજી પરમાણંદ
૧-૦-૦ ,, દેવશંકર શ્યામજી

૧-૪-૦ શ્રી પ્રાણુજનદાસ વિદ્યાદાસ
૦-૮-૦ ,, પ્રાણુજન હમરાજ
૦-૨-૦ ,, ના જીવ મધી સ
૨-૦-૦ ,, દેવગજ તેજપાળ
૦-૮-૦ ,, અમથાલાલ જગજનન
૧-૪-૦ ,, માધવજી રામજી
૦-૮-૦ ,, મોહનલાલ લક્ષ્મીનાથ
૫-૦-૦ મગનલાલ હાલાભાઈ
૨-૦-૦ રેવાશંકર દુર્લભજી
૨-૦-૦ હિમતલાલ જગજી
૧-૪-૦ જીવસીદામ ખેતરી
૧-૪-૦ વનમાળી શાશીગમ
૨-૪-૦ હરીલાલ જીવનદામ
૦-૮-૦ જગનલાલ મવજી
૧-૦-૦ મૂળચંદ હ-જીવન
૫-૦-૦ શુભવર્તિનિહ જનમમિહ
૨-૦-૦ જોનાલાલ જીભાઈ
૧-૦-૦ પ્રાણુલાલ હરિશંકર

૧-૦-૦ અરજતુ કમ્બલ
૧-૦-૦ જીભાઈ ગિરનારજી
૨-૦-૦ શ્રી રાવનાય દયાળજી
૧૧-૦-૦ ,, જોક મેવક ને તેમનું કુંડન
૧-૦-૦ ,, ચતુર્ભુજ કાલિદામ
૧-૦-૦ ,, ભગવાનદામ ચતુર્ભુજ
૫-૦-૦ ,, રામરાજી જીવરાજ
૧-૦-૦ ,, રતનજી રામજી
૧-૪-૦ ,, રૂનાય પુષ્પોત્તમ
૦-૮-૦ ,, સુરેશ અમૃતલાલ
૨-૦-૦ ,, હરજીવન રેશવજી શાહ
૪-૦-૦ ,, દેવશંકર શ્યામજી ગવળ
૧-૦-૦ ,, રેશવલાલ જોડાભાઈ
૫-૦-૦ ,, જમશેજી પેતનજી માહીગ
૧-૪-૦ બહેન શ્રી કૈમા બહેન બીનખા
૦ ૦-૧૦ પરચુરણ
૧-૧૦-૦ લલુચંદ તથા રુદ્રાભિષેકના પૂજાપાના

“આનંદાશ્રમ” માસિકના લવાજમની પહોંચ

ગત આવાહમાસમાં નીચેના બધુમહેનો તરફથી લવાજમો મળ્યા છે —

શ્રી દેવનંદ લાનજી-અરેલ વર્ષ ૧૦
,, જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ ,, ૮-૧૦
,, પ્રેમજી ગધવ જૂનાગઢ વર્ષ ૧૦
,, લાધારામ ઝીણુભાઈ-,, ,, ૯
હા શ્રી લાલજી ઝીણુભાઈ
,, કેશવજી ઝીણુભાઈ-જૂનાગઢ ,, ૧૦
,, લાનજી ઝીણુભાઈ-,, ,, ૧૦
,, મોહનલાલ રામપ્રસાદ-ધાટવડ ,, ૧૦
,, વિનાયકનાથ સીતારામ-કોડીનાર ,, ૧૦
,, પ્રજાશંકર નાનજી શાસ્ત્રી-વડીયા ,, ૧૦
,, મોતીનાથ વલભજી-જૂનાગઢ ,, ૧૦
,, રેવાશંકર બાવડખણુ-ગોધગ ,, ૧૦
હા, શ્રી મા ના ચંદાગણુ
,, ગોરધનદામ જોગીલાલ-,, ,, ૧૦
હા મા ના ચંદાગણુ
શ્રી હીરાલાલ આદિત્યરામ-લુણાવાડા વર્ષ ૧૦
હા શ્રી મા ના ચંદાગણુ
,, જગન્નાથ દેવશંકર-વાકાનેર ,, ૯
હા ૬ પ્રા ઓઝા

શ્રી હરજી રવજી દરજી-ખાટવા વર્ષ ૧૦
,, સવજી અમરશી-ખાટવા ,, ૧૦
બહેન દેવમાઈ દામજી ,, ,, ૧૦
શ્રી નયુભાઈ હીંગભાઈ ,, ,, ૧૦
,, લક્ષ્મીશંકર દયાશંકર ,, ,, ૧૦
,, વલભજી જોરામ ,, ,, ૧૦
,, લાલશંકર લવાનીશંકર-માગરોળ ,, ૧૦
,, પુત્રભાઈ હીંગજી-માગરોળ ,, ૧૦
,, જગન્નાથ દેવરાજ-લાડી ,, ૮
,, દુલેરાય બગવંતગાય-માગરોળ ,, ૧૦
,, ધર્મલાલ ધનેશ્વર લાંબડી ,, ૧૦
મોતી વલભજી જીવા-અભાળીયા ,, ૧૦
,, ભગવાનજી દેવજી-માગરોળ ,, ૧૦
,, પ્રજાશંકર કાલિદાસ-શાહપુર ,, ૧૦
,, ભગવાનજી બહેચંદ-રાજકોટ ,, ૮-૧૦
,, ગતિલાલ કાલાભાઈ-રાજકોટ ,, ૮-૮-૧૦

શ્રી. મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ રાજગોટ વર્ષ	૯-૧૦
„ હરજી ટીકા-જૂનાગઢ	„ ૧૦
„ દુરજી પ્રાગજી-માંગરોળ	„ ૧૦
„ દયાશંકર મહાશંકર	„ ૧૦
„ નાથાલાલ ખીમજી	„ ૧૦
„ વેલજી સવજી-જનમનગર	„ ૯
હા. પો. વા. રંગરેજ	
„ વાઘજી રામજી-કેશોદ	„ ૧૦
„ જયંતીલાલ ભાઈશંકર દવે-ભાવનગર	„ ૧૦
હા. શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે	
„ ગિરજશંકર રતનજી-સિહોર	„ ૧૦
હા. શ્રી. ભા. ધ. દવે	
„ દરજી રામજી ગીગા-નારી	„ ૧૦
„ કરસનજી દુર્લભજી-જૂનાગઢ	„ ૯-૧૦
„ ભાઈશંકર કરસનજી-ખાંટવા	„ ૯
હા. શ્રી. કરજીસિંહજી હા. ઠાકર	
„ સુરતરાય અંબાવીદાસ-જૂનાગઢ	„ ૧૦
શ્રી. મણિલાલ હરજી-ખીજડીયા	„ ૧૦
„ કાંતિલાલ કાશીરામ-ચોરખંદર	„ ૯-૧૦
ખહેન નર્મદાખહેન-કુંડલા	„ ૧૦
„ લાલજી નાગજી-	„ ૧૦
„ ડાહ્યાલાલ મેઘજી-રાયપુર	„ ૧૦
„ લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ-અમરેલી	„ ૧૦
„ મોહનલાલ કાલીદાસ	„ ૧૦
„ મણિલાલ રાયારામ	„ ૧૦
„ જટાશંકર રઘુરામ	„ ૧૦
„ જટાશંકર મયારામ	„ ૧૦
„ કરસનદાસ હરજી-જૂનાગઢ	„ ૧૦
„ ભગવાનજી હરદેવ-જનનીયા દેવાણી	„ ૧૦
„ ઉમીયાશંકર વલભજી-માંગરોળ	„ ૧૦
હા. ભારકરરાય	
„ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ	„ ૧૦
„ હર્ષદરાય મહારાણીદાસ	„ ૧૦
„ ઉપેન્દ્રરાય મહારાણીદાસ	„ ૧૦
શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ-	
જૂનાગઢ	વર્ષ ૧૦
„ ગોપાલલાલ વાલજી-જનમનગર	„ ૧૦

શ્રી. મયુરાદાસ શિવજી-જનમનગર વર્ષ	૧૦
„ તુલસી નાનજી-આલીદર	„ ૧૦
„ જયસુખલાલ શંભુલાલ-અમદાવાદ	„ ૧૦
હા. શ્રી. ઉછરંગરાય	
„ કૃપાશંકર જયરામ ભટ્ટ-નાસિક	„ ૧૦
પૂજ્ય દેવીશ્રી વિમલાદેવી-નાસિક	„ ૧૦
શ્રી. ગૌરીશંકર મોનજી ભટ્ટ-ભાવનગર	„ ૧૦
„ પરમાણંદ મૂલજી-જેતપુર	„ ૧૦
„ મોનજી જાદવજી-કરાંચી	„ ૯
„ મોરારજી ઓધવજી-કલકત્તા	„ ૯, ૧૦
પૂ. ધ. શ્રીઆત્મપ્રકાશજી-ખખરલા	„ ૧૦
શ્રી. પ્રભાશંકર અંબારામ-આંપરડા	„ ૧૦
„ લક્ષ્મીશંકર વેલજી-સાતોદડ	„ ૯, ૧૦
„ જ્ઞેશંકર કેશવજી-ભાણુવડ	„ ૧૦
„ પ્રેમજી હીરજી-ખાંભોદર	„ ૯
ખેન ધન્યાઈ ફરફુતજી-મુંબઈ	„ ૧૦
શ્રી. મીનોચેહર મહેરવાનજી,	„ ૧૦
„ મજલાલ વનમાળી-દહાણું	„ ૧૦
„ પરમાણંદ ગોપાલજી	„ ૧૦
„ વનમાળી ગોપાલજી	„ ૯
„ નારાયણરાવ પાંડુરંગ-માંડવી	„ ૯, ૧૦
„ રામભટ્ટ પીતાંબર-વડતાલ	„ ૧૦
જડાવ ખહેન લલુભાઈ-ભાવનગર	„ ૧૦
રે. ૨૯-૦-૦ કરાંચીના ગ્રાહકોના	„ ૯૦
લવાજમના હા. શ્રી. કૃ. શ્યામજી.	
શ્રી. મંચેરશાહ હોરમજી-મુંબઈ	„ ૧૦
„ પીરોજશાહ ઝોરચશાહ	„ ૧૦
„ ધનજીશાહ ઝરદેશર	„ ૧૦
„ જમશેદજી પેસ્તનજી	„ ૧૦
„ જયંતીલાલ અંબાશંકર-મોટાદ	„ ૧૧
„ રામજી જુહાભાઈ-ઉપલેટા	„ ૧૦
„ ગોવિંદ ભોજભાઈ-ગંજીયા	„ ૧૦
„ હરગોવિંદ પિતાંબર-ટંકારા	„ ૧૦
„ સુંદરજી ખહેચર-માંગરોળ	„ ૧૦
„ દારકાદાસ હરિભાઈ	„ ૧૦
„ મણિશંકર પ્રભાશંકર-ખંભાત	„ ૧૦
„ ખેચરલાલ ભવાન મહેતા-વરધા	„ ૯
„ રઘુનાથસિંહ નયુસિંહ-બેંગલોર	„ ૯, ૧૦
(ગ્રાહકોના નામો આવતા અંકમાં છપાશે.)	

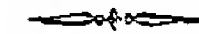
સ્વાસ નિવેદન

શ્રીઆનંદાશ્રમમાં વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓમાટે આનંદાશ્રમમંડળના સગ્ગજનો-
તરફથી લિખલિખ પ્રસંગે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની માગણીઓ આવે છે,
અને તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરતાં વિદ્યાર્થીઓને ઉપરાઉપર મિષ્ટાન્ન ખવરાવવાથી
તેમના આરોગ્યઉપર માઠી અસર થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ તેમની મનોવૃત્તિ-
ઉપર પણ અસર થઈ તેમના અભ્યાસમાં અડચણ થાય છે. આ બાબત
દૂરદીર્ઘમંડળમાં ચર્ચા થતાં સર્વાનુમતે એમ કરાવવામાં આવે છે કે:—

વિદ્યાર્થીઓને પ્રતિમાસે બે મિષ્ટાન્ન ભોજન (બહારથી આવ્યાં હોય
તો) અનધ્યાયના દિવસે આપવાં, ઉપરાંત તેમને શ્રીઆનંદાશ્રમના તહેવારના
દિવસોમાં પણ ચાલુ રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાનું રાખવું.

જે જે શુદ્ધસ્થાને શ્રીઆનંદાશ્રમના વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન
ભોજન આપવાની કે સાદું ભોજન આપવાની ઈચ્છા થાય તેમણે પોતાની
ઇચ્છા પ્રમાણેની રકમ વિદ્યાર્થીઓના ભોજન અર્થમાટે મોકલવી જોઈએ. હાલ
વીશ વિદ્યાર્થીઓ છે તેના મિષ્ટાન્ન ભોજનનો આશરે રૂા. ૭-૮-૦ અંકે રૂપિયા
સાણ સાત ને સાદા ભોજનનો આશરે રૂા. ૫-૦-૦ અંકે રૂપિયા પાંચ અર્થ
આવવા સંભવ છે.

અમુક દિવસેજ વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કોઈ શુદ્ધસ્થની
ઇચ્છા થાય તો તેમણે ઉપર પ્રમાણે રકમ મોકલેથી તેમનાવતી તે રકમ
પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં ધરી તે મિતિએ જમા કરવામાં આવશે, ને વિદ્યાર્થી-
ઓના હિતને અર્થે આનંદાશ્રમતરફથી તેમને મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાની વા
સાદું ભોજન કરાવવાની જે વ્યવસ્થા થાય તેમાં દ્રવ્ય મોકલનાર શુદ્ધસ્થે
સંતોષ માનવો જોઈએ વિદ્યાર્થીઓનું આરોગ્ય ખગડે તેમજ તેમના અભ્યાસમાં
અડચણ આવે તેવી રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાનો આગ્રહ સગ્ગજન શુદ્ધસ્થા
નહિજ રાખે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. તેમણે મોકલેલું દ્રવ્ય વિદ્યાર્થી-
ઓના ભોજનઅર્થમાંજ વપરાશે એ પુનઃ જણાવવામાં આવે છે.

સ્વાસ મલામણ

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલરૂપે આપણી મધ્યે બિરાજતા ન હોવાથી
આપણુ સૌને માટે જેમ એઓશ્રી સ્થાપિત આનંદાશ્રમો તથા એઓશ્રીપ્રણીત-
ગ્રંથો અવલંબનરૂપે છે, તેમ એઓશ્રીના સદુપદેશને પ્રકટ કરતું ને એઓશ્રીના
આનંદાશ્રમોમાં ચાલી રહેલી પ્રવૃત્તિની માહિતી આપતું "આનંદાશ્રમ"
માસિકપત્ર પણ આપણામાટે અવલંબનરૂપ છે.

આથી "આનંદાશ્રમ" માસિકપત્રનો લાભ આપણે પ્રત્યેક લેવો જોઈએ
એટલુંજ નહિ, પરંતુ એનો લાભ આપણું સર્ગાસંબંધીઓ તથા મિત્રમંડળ આદિ
પણ લે એવી પ્રવૃત્તિ હૃદયપૂર્વક કરવી એ આપણું એક ખાસ અગત્યનું કર્તવ્ય છે.

આપણા નાથપ્રભુના આનંદાશ્રમના મુખપત્રરૂપ "આનંદાશ્રમ" માસિક-
પત્રનો પ્રચાર કરવો એ પણ એક સારિવક સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટિની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, મારે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

શ્રીનાથમધુનો સદુપદેશ

ઉત્તમ મુમુક્ષુએ સંસારી મનુષ્યોના જેવા સ્વભાવનો ત્યાગ કરી પ્રભુના પદમાં લાગી પ્રભુના જેવોજ સ્વભાવ રાખવો જોઈએ.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રદત થયું માસિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

નિર્ણય

- ૧ સૈધ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટ મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજાનું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, મારે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.
- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં જાહેરી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” મારે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાલ લઈ રાકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પરાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-ગોએ અગાઉથી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

08-NOV-1941

જા.પ.મ. મ

વર્ષ ૧૦ મું

॥ ૐ ॥

વાર્ષિક લેવાજમ

ભા.૧૫૬

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

પોસ્ટેજ સાથે

અંક ૪ થો

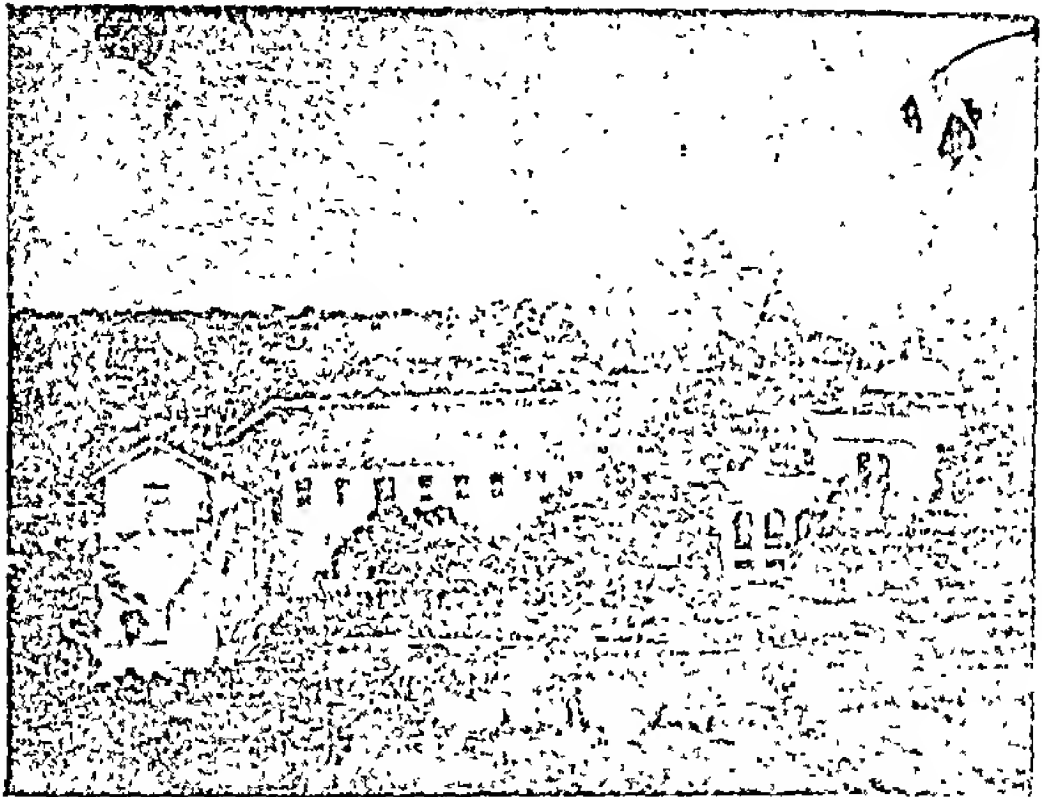
આનંદાશ્રમ

૨૧-૧-૦-૦

સંવત ૧૯૮૭

પરોક્ષમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાયો નાયસદ્ગુરુસંહિતઃ ।

સંદિશ્લોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના, ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સંદેશ આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમત્તાથલગવાન' એ સંજ્ઞાવાળા આદ્ય પુરુષ આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	મુમુક્ષુને ઉપદેશ.	૭૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૭૪
૩	શ્રીનાથપ્રભુપ્રણીત કેટલાંએક જીવનચરિત્રો.	૭૫
૪	આપણા આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૭૮
૫	ચાના વ્યસનથી થતી હાનિ.	૮૦
૬	એક ભક્તનું અપૂર્વ ધૈર્ય.	૮૦
૭	સ્વાધ્યાયપત્ર.	૮૨
૮	પ્રભુપ્રાર્થના.	૮૪
૯	આર્યો તેજસ્વી ને વર્યસ્વી કેમ થતા ?	૮૫
૧૦	Appreciation.	૮૮
૧૧	યુલુનુતા.	૮૮
૧૨	ત્રિવેકવિચાર.	૮૯
૧૩	શ્રીઆનંદાશ્રમસમાચાર.	૮૯
૧૪	પરચુરણ ભેટ.	૯૨
૧૫	'આનંદાશ્રમ' માસિકના લવાજમની પહોંચ.	૯૪
૧૬	બહુરનિવેદન.	૯૫
૧૭	અમૂલ્ય અવસર.	૯૬

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાંની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું જીતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ વેદાંતભૂષણ-ભાંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાજીસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકુર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધરેન્દ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંધી

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કદાચથી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૯૭ વાદપદ

[અંક ૪

મુમુક્ષુને ઉપદેશ

ગરબી

પ્રીતિ લાગ્યે ગુરુ મહારાજ, આનંદ એ છે રે;	
માયિક પદાર્થે શો લાલ ? મિથ્યા જે છે રે	પ્રીતે ૧
જેનાં ચરણ સેવે છે મુનીશ, કલેશને તરવા રે;	
તેમાં સાધકે રાખવું ચિત્ત, નિજ હિત કરવા રે	પ્રીતે ૨
અહિંસાદિક પામીએ ધર્મ, જ્ઞાન પણ લાક્યે રે;	
વૈરાગ્યના પામીને મર્મ, કૃતાર્થજ થઈએ રે.	પ્રીતે ૩
પાંચ વિપયકેરી પ્રીત, છાડીજ દુઃખે રે;	
મળવી ઇન્દ્રિયઉપર જીત, મન વશ કરીએ રે.	પ્રીતે ૪
પ્રાણ ચિત્તને કરીએ સ્થિર, અભ્યાસ વધારી રે;	
વૃત્તિ ડૂબે પછી બ્રહ્મનીર, તાપ નિવારી રે	પ્રીતે ૫
કાચમાટે હીરાનો લાલ, જ્ઞાને યોગ્યે રે;	
આ ઉત્તમ મનુષ્યાવતાર, જાગીને જોઈએ રે	પ્રીતે ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

પ્રાણાપાનની સંધિ વા યે વૃત્તિઓનો સંધિ જે આત્મા તે તીર્થરાજ પ્રયાગ છે. તે પ્રયાગમાં અહંકારરૂપ (ચિદાભાસરૂપ) હુંભને સ્થાપવારૂપ હુંભના મેળામાં જવું તેજ વિવેકીઓને હિતકર છે.

જ્યારે શુદ્ધભાવવાળો તીવ્રવેગ અંતઃકરણમાં પ્રકટશે ત્યારે પરમાત્માના દર્શનનો લાભ થશે.

હૃદયના ઊંડામાં ઊંડા ભાગમાં પ્રભુભક્તિને સુસ્થિર કરવી, ને શુભગુણો મેળવવામાં પરમેત્સાહી રહેવું.

પ્રભુનો અગાધ મહિમા સમજવા મનને પ્રભુના ધ્યાનમાં અધિક અધિક આદરથી જોડવું.

ભક્તિયુક્ત હૃદયવાળા મનુષ્યના હૃદયમાં કે વ્યવહારમાં જ્યારે પ્રભુની કૃપાના કિરણનું તેને દર્શન થાય છે ત્યારે તેના હૃદયમાં આનંદ ન સમાય, ને તે આનંદ કોઈપણ સાધનવડે દર્શાવવા તે ઉત્સુક થઈ જાય તે સ્વાભાવિક છે.

સગુણબ્રહ્મની ભક્તિ કરનારા ભક્તો આમ વિચારે છે:—

સૌરઠા

પ્રિયતમ પ્રભુનાં વેણુ, મુજને ક્ષણ ક્ષણ સાંભરે;
દયા ભરેલાં નેણુ, ક્યારે નિરખીશ હું ફરી. ?
ક્યારે દર્શનલાભ, લઇશ ઊછળતા હૃદયથી, ?
ક્યારે લાવી ભાવ, પ્રભુને નિત્ય ભજીશ હું. ?

પ્રભુની અધિકાધિક કૃપા પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છનાર ભક્તે પ્રભુના મહિમાનો વારંવાર ગંભીરપણે વિચાર કરીને તથા પ્રભુની અલૌકિક કરુણાનું વારંવાર પ્રેમપૂર્વક સ્મરણ કરીને નિત્ય નિત્ય નવીન આનંદથી પોતાના હૃદયને ભર્યા કરવું, અને તેને પ્રભુમાં સુસ્થિર કર્યા કરવું.

પ્રભુના સ્મરણધ્યાનથી પોતાના મનને સર્વદા મત્ત રાખવું. ભક્તિનો કેટલો કોઈ પણ વેલા ઊતરવા દેવો નહિ.

ભક્તે પોતાના હૃદયને ભક્તિનદીના પ્રવાહમાં વહેતું મૂકવું જોઈએ.

પ્રભુ જે કરે તે ભક્તના સારામાટેજ હોય છે એ વાતનું ભક્તે ભૂલથી પણ વિસ્મરણ નજ કરવું જોઈએ. પ્રભુના સાચા ભક્તો પ્રભુની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિમાં શુભતુંજ દર્શન કર્યા કરે છે.

દ્વિધાવૃત્તિને દૂર કરી નિરાધાર ન રહેતાં જગદાધારના આશ્રયમાં રહી પરમસુખી રહેવું જોઈએ.

મનને એકનિષ્ઠાવાળું રાખી પ્રભુની વિશુદ્ધ કૃપાના પ્રવાહને સતત પોતાના હૃદયપર ઊછળતા વેગે આવવા દેવો જોઈએ.

જ્ઞાન, ભક્તિ ને વૈરાગ્યનાં થોડાં ભજનો મુખપાઠ રાખી ક્રોધાદિના પ્રાદુર્ભાવની વેલાએ તેતું મનમાં સ્મરણ કરવાથી પણ મનના ક્રોધાદિ વિકારો શાંત થશે.

બ્રહ્મના સ્વભાવો અંતઃકરણમાં ઓતપ્રોત થાય એવો પ્રયત્ન બ્રહ્મવિચાર-
વડે કર્યા કરવાથી સુસુક્ષ્મના ચિત્તમાં બ્રહ્મબોધ પરિપક્વ થાય છે.

પરમાનંદનાં સાધનોમાં તથા પરમાનંદસ્વરૂપમાં મનને તથા ઈંદ્રિયોને
વિવેકવડે મુસ્થિર રાખવાથી ને દુઃખનાં સાધનોમાંથી મનને તથા ઈંદ્રિયોને
વિવેકવડે મોકળાં રાખવાથી જીવને કલેશાનુભવ કરવાના પ્રસંગો પ્રાપ્ત થતા નથી.

સિંહુતું માહાત્મ્ય સમજીને તેની પાસે બેઠું સસહુ જેમ શિયાળાથી
ડરતું નથી, તેમ જે જીવ પ્રભુતું માહાત્મ્ય સમજીને તેમની પાસે અનન્યભાવે
રહે છે તે જીવ કોઈપણ પ્રતિકૂલ પ્રસંગથી ઠદીપણુ ડરતો નથી.

શરીરરૂપ દેવલમાં પરમાત્મરૂપ મહાદેવનો બ્રહ્મગંધ ભેદીને પ્રવેશ થયાતું
શ્રુતિમાં જણાવ્યું છે, મટિ શ્રીમહાશ્વરના બાણનો દેવલમાં ઉપરથી પ્રવેશ સિદ્ધાંત
સમજાવવામાટે કરાવવામાં આવે છે

અગ્નિ શુભભાવનાવડે શુભપ્રારબ્ધ ઉપજાવ્યા કરવું, કે જેથી તેના શુભ
પરિપાકવડે ઇચ્છાનો વિઘાત ન થાય ને અંતઃકરણને બેદાનુભવ કરવાનો
પ્રસંગ પ્રાપ્ત ન થાય

મહાયુજ્યનો ઉદય થયા વિના જીવને શાંતિતુષિનો અનુભવ થયાના પ્રસંગો
પ્રાપ્ત થતા નથી એમ શાસ્ત્રો ને સજ્જનો કહે છે (ક્રમશઃ)

શ્રીનાથપ્રમુખોત કેટલાંક જીવનચરિત્રો

(અનુમધાન ગતાથી આણું)

પૂજ્યચરણ શ્રીશંકરભગવાન

દેશદેશના સુસુક્ષ્મોને પોતાનાં દર્શન, સેવા, સમાગમ, સંભાળણું ને
ઉપદેશ આદિના લાભવડે પવિત્ર કરતા કરતા આચાર્યભગવાન ઠામરૂપદેશમાં
(આસામપ્રાંતમાં) પધાર્યા. ત્યાં અભિનવગુપ્તનામનો એક શાક્તમતનો પંડિત
હતો તેનો આચાર્યભગવાને શાસ્ત્રાર્થમાં પરાજય કર્યો. તે કપટલાવથી આચાર્ય-
ભગવાનના શિષ્યજેવો થઈને આચાર્યભગવાનની પાસે રહેવા લાગ્યો. તે દુષ્ટ
અભિપ્રાયવાળો અભિનવગુપ્ત આચાર્યભગવાનના શરીરનો પાત કરવા ઇચ્છતો
હતો, તેથી તેણે આચાર્યભગવાનના મથૂલશરીરને ઉપદ્રવ કરી તેનો પાત
કરવાની ઇચ્છાથી મંત્રપ્રયોગ કર્યો. આ પ્રયોગથી આચાર્યભગવાનના શરીરમાં
અસાધ્ય રોગની, શિષ્યોની સેવાની કમોટી કરવામાટે, અને આચાર્યભગવાનના
હૃદયની તિતિક્ષા પ્રકટ કરવામાટે, પ્રતીતિ થઈ આ વેલા તોરક ઘણા ગ્રેમ,
માન ને સાવધાનતાથી આચાર્યભગવાનની સેવા કરતા હતા ઘણા શિષ્યોએ
અચાનક પ્રાદુર્ભાવ પામેલા એ રોગની નિવૃત્તિ કરવામાટે યોગ્ય ઔષધોપચાર
કરાવવાની આચાર્યભગવાનને પ્રાર્થના કરી, ત્યારે પોતાના મથૂલશરીરઉપર મમતા
નહિ હોવાથી તેઓશ્રીએ તે શિષ્યોને કહ્યું કે:—“પ્રારબ્ધકર્મથી પ્રાપ્ત થયેલા આ
રોગનો ભોગવડે નાશ થાય એજ ઠીક છે.” પુનઃ શિષ્યોએ ઔષધોપચાર
કરાવવાની વારંવાર વિનંતિ કરવા માડી. ત્યારે તેમના અત્યાગ્રહને માન આપી
આચાર્યભગવાને ઔષધોપચાર કરાવવાની હા પાડી. યહી શિષ્યોએ ઘણા સમર્થ

વૈદ્યો તેડી આણ્યા, ને તે વૈદ્યોદ્વારા ઔષધ કરાવ્યું, પણ આચાર્યભગવાનના શરીરમાં આવિર્ભાવ પામેલો તે રોગ મધ્યો નહિ. પછી પોતાના શરીરના રોગની નિવૃત્તિદ્વારા પોતાના શિષ્યોના મનને સંતોષવા આચાર્યભગવાને અધિની. કુમારને મોકલવા પોતાના સ્વરૂપભૂત શ્રીમહેશ્વરનું ધ્યાન કર્યું, એટલે શ્રીમહેશ્વરની આજ્ઞાથી અધિનીકુમાર બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધારણ કરી આચાર્યભગવાનની પાસે આવ્યા. તેમણે આવી, રોગનું સ્વરૂપ જાણી આચાર્યભગવાનને કહ્યું કે-“હું યતીશ્વર ! આ રોગ કોઈ શત્રુએ કરેલા મંત્રપ્રયોગથી પ્રકટ્યો છે, તેથી તેનું ઔષધથી શમન થઈ શકશે નહિ.” આમ કહી, અતુમતિ મેળવી, અધિનીકુમાર ત્યાડ્યા ગયા. આચાર્યભગવાનને તેમના તેવા ઉત્તરથી કંઈપણ અસંતોષ કે શત્રુપર દ્વેષ પ્રકટે નહિ એ સ્વાભાવિકજ હતું, પણ પદ્મપાદને આ વાત સાંભળી બહુ ખેદગુસ્ત કોપ ઉપજ્યો. તેઓ મંત્રશાસ્ત્રમાં કૃશલ હતા. તેમણે પોતાના સદ્ગુસ્તના શરીરમાં પ્રકટેલા આ રોગનું શમન કરવા આચાર્યભગવાને વારંવાર ના પાડ્યા છતાં કોઈ મંત્રનો પ્રયોગ કર્યો, તેથી આચાર્યભગવાનના શરીરમાંથી એ રોગ દૂર થયો, ને તે રોગે અભિનવગુપ્તના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો, તેથી કેટલાક સમયપછી તે અભિનવગુપ્તના શરીરનો પાત થયો.

આચાર્યભગવાન પુનઃ લોકોના ઉદ્ધારમાટે હિમાલયભણી વિચર્યા. કોઈ વેલા તેઓશ્રી શ્રીગંગાના તીરપરની રેતીઉપર બેસી બ્રહ્મધ્યાનમાં નિમગ્ન થયા હતા. પછી વ્યુત્થાનકાલે તેમણે પોતાના પરમશુર શ્રીગૌડપાદનામના મહાયોગીને પોતાની સમીપ આવતા જોયા. આચાર્યભગવાને ઊભા થઈ, માન-પૂર્વક પ્રણામ કરી, તેઓશ્રીની પૂજા કરી, ને નમ્રભાવે તેમની પાસે ઊભા રહ્યા. તેમણે આશીર્વાદ આપ્યા પછી બંને ત્યાં બેઠા. પશ્ચાત્ ગૌડપાદે આચાર્ય-ભગવાનને કહ્યું કે:—“ગાવિંદપાદે મારી પાસે તમારી ચાચ્યતાનાં વખાણ કર્યાં, તેથી તમને મળવા માટે તથા તમે માંડુક્યની કારિકાઉપર જે ભાષ્ય રચ્યું છે તે જોવા માટે આ શરીરનું અહીં આગમન થયું છે.” તેમનાં એવાં વચનો સાંભળી આચાર્યભગવાને વિનયપૂર્વક પોતાનું તે ભાષ્ય તેઓશ્રીને બતાવ્યું. પછી શારીરક આદિ ભાષ્યો પણ બતાવ્યાં. તે ભાષ્યો જોઈ ભગવાન ગૌડપાદ અત્યંત પ્રસન્ન થયા. પછી “તમારું ચિત્ત સર્વદા બ્રહ્મચિંતનમાં રહેજો” એવો વર આપી ભગવાન ગૌડપાદ અંતર્ધાન થયા.

કેટલાક સમયપછી આચાર્યભગવાન કાશ્મીરદેશભણી જવામાટે વિચર્યા. માર્ગમાં તેઓશ્રીના સાંભળવામાં આવ્યું કે “કાશ્મીરમાં શ્રીશારદાનું એક મંદિર છે. તે મંદિરને ચારદિશાએ ચાર દ્વાર છે. તે મંદિરમાં સર્વજ્ઞપીઠનામનું આસન છે. જે સર્વજ્ઞ ને પવિત્ર પુરુષ હોય તેજ તે આસનઉપર ચઢી શકે છે. પૂર્વ-દેશના કોઈ સર્વજ્ઞ ને પવિત્ર પુરુષે આવીને એ મંદિરનું પૂર્વભણીનું દ્વાર ઊઘાડ્યું છે, પશ્ચિમદેશના કોઈ સર્વજ્ઞ ને પવિત્ર પુરુષે આવીને એ મંદિરનું પશ્ચિમભણીનું દ્વાર ઊઘાડ્યું છે, ને ઉત્તરદિશાના કોઈ સર્વજ્ઞ ને પવિત્ર પુરુષે આવીને એ મંદિરનું ઉત્તરભણીનું દ્વાર ઊઘાડ્યું છે, પણ દક્ષિણદિશામાંથી કોઈ સર્વજ્ઞ ને પવિત્ર પુરુષે આવી હજી સુધી તે મંદિરનું દક્ષિણભણીનું દ્વાર

ઊઘાડ્યું નથી." પછી પોતાના શરીરનું પ્રકટનું દક્ષિણભણી થયેલું હોવાથી પોતાને દક્ષિણદિશાના ગણી પોતે કારમીરદેશમાં પધારી તે દેવીના મંદિર આગળ પધાર્યા મંદિરની સમીપ બેઠેલા સમર્થ વિદ્વાનોના પ્રશ્નોનાં યોગ્ય સમાધાનો આપી તેમનાં ચિત્તોને પ્રસન્ન કરી, તેમની પૂજનો સ્વીકાર કરી, તેમણે ઊઘાડેલા તે મંદિરના દક્ષિણદ્વારથી તેઓશ્રીએ તે મંદિરમાં પ્રવેશ કર્યો, અને સર્વજાપીઠપર આરોહણ કરી ત્યાં વિરાજ્યા.

પછી કારમીરના સર્વ પંડિતોએ, આચાર્યભગવાનના જે શિષ્યો સાથે હતા, તેમણે ને સુધન્વારાજ્યે આચાર્યભગવાનનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું. અને ત્યાં આવેલા અન્ય સજ્જનોએ પણ તેઓશ્રીને બહુ માન આપ્યું. પશ્ચાત્ સુધન્વારાજ્યે ઊભા થઈ આચાર્યભગવાને કરેલાં સર્વે શુભકામો સભાસદોને સંક્ષેપમાં કહી સંભળાવ્યાં. પછી આચાર્યભગવાને પોતાના શિષ્યોને ઉપદેશ આપી પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ ઉપદેશ આપ્યો:—

"હું શિષ્યો! આજે આ સ્થૂલશરીર ધારણ કરવાનું સર્વકામ પૂર્ણ થયું છે. હવે તમે સૌ દૈવ્ય મેળવવા ને સુમુક્ષુઓને જ્ઞાનોપદેશ આપવા સર્વદા ધૈર્ય, દૃઢતા ને સાવધાનતાથી ઉદ્યોગી રહેજો. તોટકે જ્યોતિર્મઠ સ્થાપી ઉત્તરદિશામાં આ વિદ્યાનો પ્રસાર કરવો, પદ્મપાદે પૂર્વદિશામાં ગોવર્ધનમઠ સ્થાપી તે દેશમાં આ વિદ્યાનો પ્રસાર કરવો, સુરેશ્વરે પશ્ચિમદિશામાં શારદામઠ સ્થાપી તે દેશમાં આ વિદ્યાનો પ્રસાર કરવો, ને હસ્તામલકે દક્ષિણદિશામાં શૃંગેરિમઠ સ્થાપી તે દેશમાં આ વિદ્યાનો પ્રસાર કરવો. અન્ય સર્વે શિષ્યોએ આ ચારેને માન આપવું, અધિકારીઓને વૈદિકભાગમાં પ્રવૃત્ત કરવા, ને દુરાચારીઓને સન્માર્ગે ચલાવવા. હવે કૈલાસભણી વિચરવાનો સમય નજીક આવ્યો છે, માટે હવે આ શરીરનું તેભણી પ્રયાણ થશે." પછી સુધન્વારાજ્યે વૈદિકભાગનો સર્વત્ર પ્રસાર કરવાના કામમાં પોતાના શિષ્યોને યોગ્ય સાહાય્ય આપવાની આજ્ઞા કરી. પશ્ચાત્ સર્વ શિષ્યોના હિતમાટે પુનઃ નીચે પ્રમાણે ઉપદેશ કર્યો:—

"હું સુમુક્ષુઓ! વેદાંતસિદ્ધાંતથી ભિન્ન જે જે મતો છે તે સર્વ પૂર્વપક્ષરૂપ છે, ને વેદાંતસિદ્ધાંત સિદ્ધાંતરૂપ છે તે સર્વદા સ્મરણમાં રાખજો. વેદાંતનો સિદ્ધાંત મેં તમને ભાષ્યાદિદ્વારા ને વ્યાખ્યાનદ્વારા બહુવાર સ્પષ્ટ સમજાવ્યો છે. આત્મા બ્રહ્મસ્વરૂપજ છે. તે અકર્તા, અસૌક્રતા, અસંગ, સર્વધર્મરહિત, સૂક્ષ્મતમ ને સચ્ચિદાનંદરૂપ છે. આ આત્માનું યથાર્થજ્ઞાન સમર્થ સદ્ગુરુના ઉપદેશથી વિવેકાદિ સાધનસંપન્ન પુરુષને થાય છે. એ જ્ઞાનની દૃઢતામાટે જિજ્ઞાસુએ વેદાંતનું શ્રવણ, મનન ને નિર્દિધ્યાસન કરવાં. ચિત્તની ચંચલતા બ્રહ્મધ્યાનવડે દૂર થાય છે, ને ચિત્તની મલિનતા નિષ્કામકર્મવડે દૂર થાય છે. વિષયાનંદથી બ્રહ્માનંદ અસંખ્યગુણ શ્રેષ્ઠ છે તે કદીપણ ભૂલશો નહિ. ધ્યાનાદિને સુલભ એવા વિષયસુખમાં વિવેકી પ્રીતિ કરતા નથી. ઈંદ્રિયો તથા અંતઃકરણને બહિર્મુખ કરી વિષયોની સાથે જોડવાથી જે ક્ષુદ્ર આનંદ થાય છે તે જીવને બંધન કરનાર છે, ને ઈંદ્રિયો તથા અંતઃકરણને અંતર્મુખ કરવાથી જે પરમાનંદ

મનુષ્યને થાય છે તે મોક્ષ આપનાર છે. શબ્દાદિ વિષયો અસત્ તુચ્છ ન બંધક છે એ તમે કદીપણ ભૂલશો નહિ. શબ્દાદિ વિષયો ને તેનાં ઉપકરણોરૂપ દ્રવ્યથી તમારા અંતઃકરણને ઉપરાગવાળું થવા દેશો નહિ. હાડયામમાં, સોનારૂપાના કડકામાં, શુદ્ધમાં, ખેતરમાં, વાહનમાં ને માનમાં સુખને શોધવાનું નથી, પણ સ્વરવરૂપમાંજ નિરુપાધિક ને નિરવધિ સુખ શોધવાનું છે એ તમારા ધ્યાનબહાર નજ હોવું જોઈએ. તમે સૌ ઉદારચુદ્ધિવાળા થઈ બહુજ સંપસંપીને રહેજો, ને ઉપદેશોના પરમહિતકર અર્થનું આદરપૂર્વક સતત અનુષ્ઠાન કરતા રહેજો. સંશય-વિપર્યયને અને પ્રમાદાદિ ચિત્તદોષોને વશ ન થજો.”

આ પ્રમાણે શિષ્યોને ઉપદેશ આપી આચાર્યભગવાન સિંહાસનઉપરથી ઊઠ્યા, એટલે સર્વેએ આચાર્યભગવાનને પ્રણામ કર્યા. આચાર્યભગવાનના વિદ્યાગતો સમય સમીપ આવેલો જણાયાથી શિષ્યોના હૃદયમાં બહુ ખેદ થવા લાગ્યો. પછી આચાર્યભગવાન કેટલાક શિષ્યોને ઋણ્યશંગાશ્રમમાં રાખી યોગ્ય અધિકારીઓને સન્માર્ગે ચઢાવી, પોતાના કેટલાક શિષ્યોને સાથે લઈ, બદરિકાશ્રમભણી વિચર્યા. તે પ્રદેશમાં રહેનારા મનુષ્યોને પણ પોતાના ઉપદેશામૃતનો લાભ આપી ત્યાંથી તેઓશ્રી કેદારનાથ પધાર્યા. ત્યાં અદ્યપસમય સ્થિતિ કરી. પછી પોતાના શરીરવડે ભરતખંડમાં જે જે કર્તવ્ય હતું તે સમાપ્ત થયેલું જાણી પોતે કેલાસ પધાર્યા.

(સંપૂર્ણ)

—[*]—

આપણા આચાર્યશ્રીની આસ્વાયિકાઓ

(ગતાંકથી ચાલુ)

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

મહારાજા યુધિષ્ઠિરનો ધર્માનુસાર ન્યાય

ખાંડવો જે વેલા વનવાસમાં હતા તે વેલા એક સમયે એક ઋષિનું યજ્ઞમાં ઉપયોગી એવું, ખે અરણીકાષ્ઠસહિત અગ્નિ ઉત્પન્ન કરવાનું યંત્ર એક હરણના શીંગડામાં ભરાઈ ગયું. તે લઇને તે હરણ દોઝો જતાં તે ઋષિની માગણીથી તેની શોધ કરવા માટે મહારાજા યુધિષ્ઠિર ભીમાદિ ચાર ભાઈઓસહિત અરણ્યમાં ફરતા હતાં. ત્યાં તેમને તૃષા લાગવાથી પ્રથમ નકુલ, પછી સહદેવ, પછી અર્જુન ને પછી ભીમ એ ચારે ભાઈઓ ક્રમે કરીને એક તળાવપર જલ પીવા તથા જલ લેવા જતાં દ્રાઘ યક્ષના પૂછેલા પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો આપ્યા વિના બહુ તરફ લાગવાથી તે તળાવના જલનું પાન કરવાથી તે યક્ષના રહેવા પ્રમાણે મૃત્યુવશ થયા હતા. યોગ્ય સમયસુધી તેમની રાહ જોયા છતાં તેઓ ન આવવાથી મહારાજા યુધિષ્ઠિર તેમને શોધવામાટે નીકળ્યા, ને તેઓ પણ તે તળાવપર જઈ ચઢ્યા, અને તેમાંથી જલપાન કરવા તૈયાર થયા, એટલામાં પેલા યક્ષે તેમને જલપાન કરતાં અટકાવી કહ્યું કે:—“ જો તમે મારા પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો આપ્યા વિના જલપાન કરશો તો તમારા આ ચાર ભાઈઓની પેઠે તમારું પણ મૃત્યુ થશે.” એટલે મહારાજા યુધિષ્ઠિરે યક્ષના પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો આપ્યાં. યક્ષ એથી પ્રસન્ન થયો, અને તેમને કહ્યું કે:—“ હવે તમે સુખેથી જલપાન કરો, ને તમારા ચાર મૃતબન્ધુઓમાંથી ગમે તે એકને સજીવન કરવાનું માગો, એટલે તે તમારો એક બંધુ સજીવન થશે.” યુધિષ્ઠિરની દસોટીનો આ પ્રસંગ હતો.

તુરતજ તેમણે વિચાર્યું, ને બોલ્યા કે:-“મારી માતા કુંતીના ત્રણ પુત્રોમાંથી હું એક જીવનો છું, એટલે મારાથી ભીમ કે અર્જુનને સજીવન કરવાનું ન માગી શકાય; કેમકે મારી અપરમાતા માદ્રિનો એક પુત્ર પણ જીવતો રહેવો જોઈએ; માટે ધર્મ અને ન્યાયની ખાતર નકુલ કે જે નાનો છે તે જીડે.” યક્ષના રૂપમાં આવેલા ધર્મરાજ યુધિષ્ઠિરની આવા કડિન પ્રસંગમાં ધર્મશુદ્ધિ, ન્યાયશુદ્ધિ, સ્વાર્થરહિતતા અને સમભાવ જોઈ ધણી પ્રસન્ન થયા, ને નકુલઉપરાંત ભીમ, અર્જુન તથા સહદેવને પણ તેમણે સજીવન કર્યા. ધર્મ, ન્યાય, સમભાવ ને નિઃસ્વાર્થપણાનો આવી રીતે સર્વદા જય થાય છે.

ધર્મોનિષ્ઠ પુરુષનું નીતિપાલન

અરા ધર્મોનિષ્ઠ પુરુષો ક્યારે પણ નીતિનો ભંગ કરતા નથી. ઝીણી ઝીણી વાતમાં પણ તે બહુ સંજાળથી વર્તે છે. મહાભારતમાં તે વિષયનું એક બહુ ધ્યાન ખેંચનારું દૃષ્ટાંત છે. એ ઋષિઓ પરસ્પર સગા ભાઈ થતા હતા. તેઓ ભિન્ન ભિન્ન સ્થલે નિવાસ કરી રહ્યા હતા. એક વાર નાનો ભાઈ મોટા ભાઈને મળવામાટે તેમના આશ્રમમાં દૂરના પોતાના નિવાસસ્થલથી આવ્યો. મોટા ભાઈ એ વેલા પ્રભુધ્યાનમાં રોકાયેલા હતા એટલે નાનો ભાઈ તેમને તુરત મળી ન શક્યો. તેમને ઘણી ક્ષુધા લાગી હતી એટલે મોટા ભાઈના આશ્રમના બગીચામાંથી તેમની અનુમતિ મેળવ્યા વિના તેમણે ફ્લો તોડીને ખાધાં, પણ ચારપછી તેમને લાગ્યું કે મેં મારા મોટા ભાઈની રાજ્યવગર તેમના સ્વામિત્વવાળી વસ્તુનો ઉપયોગ કર્યો તે યોગ્ય ન થયું. આવા વિચારથી તે પોતાની ભૂલને માટે પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા. થોડી વાર પછી મોટા ભાઈ ધ્યાનથી નિવૃત્ત થતાં નાનો ભાઈ તેમને સવિનય મળ્યો, ને પોતે તેમની રાજ્યવગર તેમના બગીચાનાં ફ્લો ખાધાની વાત તેમને કહી, એટલે મોટા ભાઈએ તેમને પ્રત્યુત્તરમાં કહ્યું કે:-“જોકે તમે મારા નાના ભાઈ છો, તથાપિ આ બગીચો વ્યવહારપક્ષે મારા સ્વામિત્વનો ગણાય છે તેથી તમારે મને પૂછીને તેમાંનાં ફ્લો ખાવાં જોઈતાં હતા. ધાર્મિકરીતે વિચારીએ તો આ કામ તમે ચોરીનું થયું, જેની શિક્ષા તમારે આ ભવમાં કે પરભવમાં ભોગવવી પડશે. તમને પાપમાંથી બચાવવામાટે-તમારો પરભવ ન બગડે તેટલામાટે-હું તમને કહું છું કે તમે રાજ્યપાસે જઈ તમારા આ દોષની શિક્ષા માગો.” નાનો ભાઈ મોટા ભાઈનું આ હિતકર કથન સાંભળી તુરત રાજ્યપાસે ગયો, ને બનેલી સર્વ વાત તેમને જાહેર કરી. રાજ્યએ તેમને સાહસુ જાણી શિક્ષા કરવાની આનાકાની કરી, પણ જ્યારે તેમણે પોતાના અપરાધની શિક્ષા ભોગવવાનો બહુ આગ્રહ જણાવ્યો, તથા પોતાના મોટા ભાઈની પણ તેવીજ આગ્રાથ થઈ છે એમ કહ્યું ત્યારે તે સમયના રાજ્યના કાયદાક્રમણે તેમનો ચોરીનો અપરાધ ગણી બહુ ખેડસાથે તેમને તેમના હાથનાં કાંડાં કાપી નાંખવાની શિક્ષા કરી. નાના ભાઈની આથી બહુ દુર્દશા થઈ. શૌચ, સ્નાન ને ખાનપાન ઇલાદિ દેહયાત્રાને લગતાં કાર્ય કરવાને પણ તેઓ અશક્ત થઈ પડ્યા. મોટા ભાઈને તેમની આવી સ્થિતિ જોઈને ઘણી દયા ઉપજી. જોકે નાના ભાઈએ દોષ કર્યો હતો તોપણ આતુર સ્થિતિમાં તેમણે આ દોષ કર્યો હતો, ને પોતાનો દોષ સ્વીકારી તેને માટે તેણે પશ્ચાત્તાપ પણ કર્યો હતો, અને રાજ્યપાસેથી તે કર્મની શિક્ષા માગી તે ભોગવી હતી, એટલે મોટા ભાઈને લાગ્યું કે હવે નાનો ભાઈ અનુમદને પાત્ર છે. મોટા ભાઈ સિદ્ધસંકલ્પવાળા હતા, એટલે તેમના સંકલ્પબલથી નાના ભાઈના કાપી નાંખેલા હાથ પુનઃ લગ્યા, ને તે પૂર્વની જેમ હાથ-વતી થતાં સંધર્મી કામ કરવાને શક્તિમાન થયા.

(ક્રમશઃ)

ચાના વ્યસનથી થતી હાનિ [પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

માણસના મગજને ઉશ્કેરી કોધી બનાવવામાં હેતુભૂત થનાર આ વ્યસનતરીકે નિસ ન પીવાય તો સારું. જુવાન અને નબળા બાંધાનાં માણસોએ તો આ નજ પીવે; કેમકે તે ઉદાળવાથી તેમાં રહેલું અવ્યક્ત વિષ બહાર નીકળી જલમાં ભળે છે, ને તેનું પાન કરવાથી મગજ ઉશ્કેરાય છે, તથા હોજરી પણ બગડે છે. આ પીવાથી મનુષ્યને પોતાના શરીરમાં કામ કરવાની શક્તિ-નવી સ્ફૂર્તિ-આવતી જણાય છે, પણ તેણે સ્મરણમાં રાખવું જોઈએ કે આ એ મનુષ્યના શરીરને પુષ્ટિ કરી નવી શક્તિ આપનારું તત્ત્વ નથી, પણ તે મનુષ્યના શરીરમાં અવશેષ રહેલી શક્તિને પરાણે ખેંચી બહાર આણે છે, ને તેવડે સ્ફૂર્તિ આવ્યાનું ભાન થાય છે. મતલબ કે તે મનુષ્યના શરીરના બલને વિશેષ વિશેષ ખપાવી નાંખી અંતે તેના શરીરમાં નબળાઈ આવે છે, એટલું જ નહિ, પણ શરીરના અવયવોને ઘેસવી નાંખી અત્યાદિવડે નવું બલ મેળવવાને પણ અયોગ્ય બનાવે છે. જે બહુ આ પીનારા માણસો આ વાત સમજીને વેલાસર ચેતતાં નથી તેઓ પોતાના શરીરની શક્તિ ગુમાવીને પરિણામે ચીંધરાજેવાં નિર્બલ થઈ જાય છે. વર્તમાનકાલમાં કેટલાક યુવાનો શરીરે લાકડીજેવા પાતળા-હાડકાંના પાંજરાજેવા, કંતાઈ ગયેલા અંગોવાળા, ખેસી ગયેલા મુખવાળા, નિસ્તેજ ને ખેચેન જણાય છે તેનાં કારણો-માં આનું અયોગ્ય વ્યસન પણ એક મુખ્યકારણરૂપ છે. ખાંડ ને સાકરનો વિશેષ પ્રમાણમાં ઉપયોગ થવાથી તેમજ પ્રવાહી પદાર્થમાં તે બહુ ગરમ થયેલાં લેવાથી પણ શરીરને ગાળે છે. શરીરમાં યોગ્ય પ્રમાણમાં રહેલી ચરબી, કે જે શરીરને ઉષ્ણ ને શક્તિયુક્ત રાખનારું તત્ત્વ છે તેને ઉષ્ણ પદાર્થો ઓગાળીને બહાર કાઢી નાંખે છે, ને શરીરને ઠંડું ને અશક્ત બનાવે છે. બહુ ઉષ્ણ આહાર લેવાથી રક્તગુણના વધારાવડે મગજ પણ ઉશ્કેરાય છે, ને તે ક્રોધાદિ વિકારોથી પરાભવ પામે છે.

—:—

एक भक्तनुं अपूर्व धैर्य [સંપાદક : એક શ્રીનાથસેવક.]

“ માં ભજંતિ ગુણાઃ સર્વે ” (સર્વ ગુણો મને ભજે છે—મારો આશ્રય કરે છે) એમ કહેનારા પરમદયાળુ પરમાત્મા પોતાના ભક્તના હૃદયમાં પોતાના ગુણોનો રિધર આવિર્ભાવ કરાવવા માટે ભક્તની કસોટી પણ સંપૂર્ણ કરે છે, ને તે પણ આકરી રીતે. એ પરીક્ષામાં ભક્ત પરમાત્માનોજ ભક્ત છે, કે પરમાત્માથી ભિન્ન અન્ય કોઈ પ્રાણિ-પદાર્થનો ભક્ત છે તે પરમાત્મા પોતેજ તપાસે છે. જે એ ભક્તને પરમાત્માજ સંપૂર્ણરીતે પ્રિય હોય છે તો તે પરમાત્માનોજ પક્ષપાતી રહે છે, પરમાત્માનુંજ ભજન કરે છે, ને તેથી પરમાત્માના ગુણો કે જે ભક્તના હૃદયમાં આવિર્ભાવ પામ્યા હોય છે તેને, રક્ત-તમોગુણ ચલાયમાન કે આચ્છાદિત કરી શક્તા નથી. ભક્ત પોતાની રચિ ને શક્તિને અતુસરી સેવા, પૂજા, ભજન, ધ્યાન આદિ સાધનોમાંથી જે કોઈ સાધનવડે પરમાત્મામાં જોડેલો તન્મય થાય છે, તેટલા પ્રમાણમાં તેના હૃદયમાં પરમાત્માના ગુણો આવિર્ભાવ પામી સ્થિર રહે છે. એ રીતે સ્વસાધનવડે પરમાત્મામાં નિષ્ઠા રાખનારા ભક્તોની પરીક્ષાનાં

ઉદાહરણો શાસ્ત્રોમાં અનેક સ્થળે શાસ્ત્રકરોએ આપેલાં છે, કે જે પરમાત્માના યથાર્થ ભક્ત થવા ઇચ્છનાર માટે આદર આપવાયોગ્ય ને અનુકરણ કરવાયોગ્ય છે. આનું એક ઉદાહરણ અહીં આપવામાં આવે છે. જે ઉપરથી જણાય છે કે પરમાત્માના ભક્તો કેવા અપૂર્વ ધૈર્યવાન હોય છે !

સંક્રાંતિનામના એક ગાનને શુરુ અને રંતિદેવનામના એ પુત્રો હતા તેમાં રંતિદેવનો યશ આ લોક અને પરલોકમાં પ્રમિદ્ધ છે એ રંતિદેવ બહુજ પ્રતાપી અને અપાર ધૈર્યવાળા તથા દયાળુ હતા. તેમણે ગરીબોને દુઃખી ભેદને પોતાનું સર્વસ્વ દાનમાં આપી દીધું, ને તેઓ ઘણી મુશ્કેલીથી પોતાના પરિવારનો નિર્વાહ કરવા લાગ્યા. તેમને જે કાંઈ મળતું હતું તે તેઓ ભૂખ્યા રહીને પણ ગરીબોને આપી દેતા હતા. તેમને આપતાં બંચે તો તેઓ ખાતા.

આવી રીતે વર્તતાં એક વખત બરોબર અડતાલીશ દિવસમુધી તેમને ભોજન તો ઠીક; પણ પીવા પાણીએ ન મળ્યું ભૂખતગમથી પીડાયેલા ને બલહીન થયેલા રાજનું શરીર ધૂજવા લાગ્યું. છેવટે ઓગણપચાસમે દિવસે સવારમાં ઘી, ખીંગ ને લાપશી રાજને મળ્યાં ! અડતાલીશ દિવસમુધી લાગલાગટ ભૂખ્યા રહેવાથી રાજ કુટુંબસહિત બહુજ દુર્બલ થઈ ગયા હતા મૌનાં શરીર ભૂખથી અશક્ત થવાને લીધે ધૂજતાં હતા.

રાજ રંતિદેવ ભોજન કરવાનો વિચાર કરતા હતા, એટલામાં એક અતિથિ આવી પહોંચ્યો ! મનુષ્યપાસે દલાય કરોડો રૂપીઆ હોય તો પોતાના નામ માટે તેમાંથી લાખો રૂપીઆનું દાન કરી દેવું એ તેને માટે સહેલું છે, પણ પોતે ભૂખે પેટે રહી પોતાની પાસેનું અન્ન ખીખને આપી દેવું એ મહાન દહિન કાર્ય છે; પરંતુ સર્વજ્ઞ શ્રીહરિને બાપી રહેલ જ્ઞેનારા ભક્ત રંતિદેવને માટે આ કાર્ય દહિન નહોતું, તેમણે તો તે અન્નમાંથી આદર-સહિત શ્રદ્ધાપૂર્વક બ્રાહ્મણરૂપ અતિથિનાગમણને તૃપ્તિ થાય તેટલું ખવરાવી સંતુષ્ટ કર્યાં. એ બ્રાહ્મણેવ ભોજન કરી તૃપ્ત થઈને ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા.

સાર પછી બાકી રહેલુ અન્ન પોતાના પરિવારને વહેંચીને પોતે ખાવા ઇચ્છતા હતા એટલામાં એક શ્દ્ર અતિથિ આવી ચડ્યો રાજએ એ અન્નમાંથી શ્રીહરિનું સ્મરણ કરતાં કરતાં એ દરિનારાયણરૂપ શ્દ્રને જોઈએ તેટલું અન્ન અર્પણ કર્યું. એટલામાં વળી કેટલાંક કૂતરાંઓ જમની સાથે હતાં એવો એક મનુષ્ય અતિથિરૂપે લાં આગ્યો, અને કહેવા લાગ્યો:—“હે રાજન્ ! હું અને આ મારાં કૂતરાં ભૂખ્યા છીએ ભોજન આપો.”

શ્રીહરિના ભક્ત રાજ રંતિદેવે તેનો પણ સત્કાર કર્યો અને બાકી રહેલુ બધું અન્ન કૂતરાંઓસહિત એ અતિથિભગવાનને અર્પણ કરીને તેમને પ્રણામ કર્યાં

હવે અન્ન તો બાકી રહ્યું નહિ; પણ એક મનુષ્યની તરસ છીધે આટલુ પાણીજ બાકી રહ્યું હતું. એ પાણી પીવાનો વિચાર કરે છે એટલામાં વળી અકસ્માત્ એક ચાકાલે આવી દીન સ્વરથી કહ્યું:—“મહારાજ હું બહુજ થાકી ગયેલો છું. અપવિત્ર અને નીચ એવા મને પીવા માટે થોડુંક પાણી આપો.”

ચાકાલનાં એ દીન વચ્ચેનાં સંભળીને અને તેને થાકી ગયેલો જાણીને રાજને તેના ઉપર બહુજ દયા આવી. રાજએ પોતાને અન્ન તો ન મળ્યું, પણ પીવાનું પાણી પણ આપી-દેવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થતાં—પોતાની ને પોતાના પરિવારની શી દશા થશે તે સંબંધી સહજ પણ કંઠીને પામ્યા વિના કે ક્રોધ કર્યા વિના મધુરવાણીથી નીચેનાં અમૃત જેવાં મીઠાં વચ્ચેનાં કહ્યાં.—

“ ન કામયેડહં ગતિમીશ્વરાત્પરામર્ષદ્વિયુક્તામપુનર્ભવં વા ।

આર્તિ પ્રપદ્યેડચ્છિલદેહભાજામન્તઃસ્થિતો યેન ભવન્ત્યદુઃખાઃ ॥

શ્ચુતુદ્શ્રમો નાત્રપરિશ્રમશ્ચ દૈન્યં ક્રમઃ શોકવિપાદમોહાઃ ।

સર્વે નિવૃત્તાઃ કૃપણસ્ય જન્તોર્જિજીવિષોર્જીવજલાર્પણાન્મે ॥ ”

(શ્રીમદ્ભાગ૦ સ્કં. ૯, અ૦ ૨૧-શ્લોક ૨૨-૨૩.)

(હું પરમાત્માપાસે અણિમા આદિ આઠ સિદ્ધિઓથી યુક્ત એવી પરમગતિને અથવા મુક્તિને માગતો નથી. હું તો કેવળ એજ માગું છું કે સર્વ પ્રાણીઓના હૃદયમાં સ્થિત થઈને તેમનાં દુઃખોને હું ભોગવું; કે જેથી તે પ્રાણીઓ દુઃખરહિત થાય, અર્થાત્ ખર્ષાનાં દુઃખો હું એકલોજ ભોગવું ને બીજાં પ્રાણીઓ સુખી થાય. ૨૧)

[આ મનુષ્યના પ્રાણ જલવિના વ્યાકુળ થઈ રહ્યા છે, ને તેથી પોતાના પ્રાણની રક્ષામાટે તે દીન થઈને મારી પાસે જલ માગી રહ્યો છે,] તો જીવવાની ધૃત્યવાળા આ દીન જીવને આ જીવનરૂપ જલ આપવાથી મારાં ભૂખ, તરસ, થાક, શારીરિક દુઃખ, દીનતા, ઝડાનિ, શોક, ખેદ ને મોહ આ સર્વ નિવૃત્ત થઈ ગયાં છે, અર્થાત્ ભૂખ, તરસ આદિથી ઉપજતા દુઃખની મને સહજ પણ અસર થવાની નથીજ. ૨૨.)

આટલું કહીને સ્વાભાવિક દયાળુ ને ધીરજવાળા રાજા રંતિદેવે તરસવડે પોતે મરવાની અણીપર આવ્યા છતાં તે જલ આંગણને પ્રસન્નતાપૂર્વક આપી દીધું.

અતિથિરૂપે આવેલા પ્લાહાણુ, શ્દ્ર ને આંગલ યથાર્થ પ્લાહાણુ, શ્દ્ર કે આંગલ નહોતાં; પણ ફક્તી ધૃત્ત રાખનારાઓને ફલ આપનારા ત્રિભુવનપતિ ભગવાન પ્લાહા, વિષ્ણુ ને મહેશ પોતેજ મહારાજ રંતિદેવની પરીક્ષા લેવાને માટે માયાવડે પ્લાહાણુદિનાં રૂપ ધારણ કરીને આવ્યા હતા. રાજાની ધીરજ અને ભક્તિ જોઈને તે દેવો અતિ પ્રસન્ન થઈ ગયા, અને પોતપોતાનાં વાસ્તવિક સ્વરૂપો ધારણ કરીને રાજાને દર્શન આપ્યાં. રાજાએ ત્રણ દેવોનાં એકસાથે પ્રત્યક્ષ દર્શન કરીને તેમને પ્રણામ કર્યાં. દેવોએ વરદાન માગવાનું કહ્યા છતાં પણ રાજાએ કંઈ વરદાન માગ્યું નહિ; કેમકે રાજાએ આસક્તિ અને કામના છોડીને પોતાનું મન કેવળ ભગવાન વાસુદેવમાંજ જોડી રાખ્યું હતું.

આમ પરમાત્માના અનન્યભક્ત રાજા રંતિદેવે પોતાનું ચિત્ત પૂર્ણરૂપે કેવળ પરમાત્મામાંજ જોડી દીધેલું હોવાથી તેમજ તે પરમાત્મામાંજ તનમય થઈ ગયેલ હોવાથી પરમાત્માની ત્રિગુણમયી માયા તેની સામેથી સ્વપ્નની પેઠે દીન થઈ ગઈ! દીન થાય એ સ્વાભાવિકજ છે. પ્રભુ કહે છે:—“મામેવ યે પ્રપદ્યંતે, માયામેતાં તરંતિ તે ॥” રંતિદેવના પરિવારનાં બીજાં બધાં મનુષ્યો પણ તેના સંગના પ્રભાવથી નારાયણપરાયણ થઈને યોગીઓને પ્રાપ્ત થતી પરમગતિને પામી ગયાં !

સ્વાધ્યાયયજ્ઞ

[સંપાદકઃ એક શ્રીનાથસેવક]

શ્રુતિ કહે છે કે:—“ગુરુપરંપરાથી પ્રાપ્ત કરવામાં આવતી વિદ્યા ગુરુમુખથીજ ગ્રહણ કરવી જોઈએ.” શ્રીગુરુપાસેથી પ્રાપ્ત કરેલી વિદ્યાની વારંવાર આવૃત્તિ કરવી તે સ્વાધ્યાય કહેવાય છે. ગુરુને શરણે નહિ ગયેલા તથા આપાપંથી મનુષ્યો ગુરુપાસેથી ગુરુમુખે વિદ્યા મેળવી, સિવાય જે પુસ્તકદ્વારાજ આપોઆપ આસ્થાધ્યયન કરે તે સ્વાધ્યાય કહી શકાય નહિ.

વિદ્યાનો ચાર પ્રકારે ઉપયોગ કરાય છે, અર્થાત્ તેના ઉપયોગની ચાર અવસ્થા છે:-

૧ આગમકાલ એટલે શ્રીગુરુપાસેથી વિદ્યા ગ્રંથણ કરતી વેલા ચતા સ્વીકારણ.

૨ સ્વાધ્યાયકાલ એટલે શ્રીગુરુપાસેથી ગ્રંથણ કરેલી વિદ્યાનું નિલ અધ્યયન કરવાણ.

૩ પ્રવચનકાલ એટલે અધ્યયન કરેલી વિદ્યા શિષ્યને આપવાણ.

૪ વ્યવહારકાલ એટલે અધ્યયન કરેલી વિદ્યાને વ્યવહારમાં-આચારમાં ઊતારવાણ.

આ પ્રકારનો વિદ્યાનો ઉપયોગ તે શાસ્ત્રીય ને સફલ ઉપયોગ કહી શકાય.

શાસ્ત્રમાં વર્ણવેલા લિખ લિખ યત્નોમાં સ્વાધ્યાયણ યત્નની શ્રેષ્ઠતા વર્ણવવામાં આવે છે તેનું કારણ એ છે કે ખીજા યત્નોમાં બાહ્ય સાધનોની સહાયતાની જેટલી આવશ્યકતા રહે છે તેટલી આવશ્યકતા સ્વાધ્યાયણયત્નમાં રહેતી નથી. સ્વાધ્યાયણયત્નક્રિયામાં ખાસ આવશ્યકતા છે મનના સંયમની, મનના સંયમવિના સ્વાધ્યાયનું ફલ જે જ્ઞાનપ્રાપ્તિ તે થઈ શકતી નથી. મનના સંયમપૂર્વક કરેલા સ્વાધ્યાયની પ્રશંસા કરતાં તૈત્તિરીયારણ્યકની શ્રુતિ કહે છે કે:-

“અગ્નિમાં આહુતિ આપવાથી દેવતા અગ્નિમાં આવેલા પાપનો વિનાશ કરે છે, આહુતિમાં આવેલું સમસ્ત પાપ યત્નવડે વિનાશ પામે છે, યત્નમાં થયેલું પાપ દક્ષિણાવડે નાશ પામે છે, દક્ષિણામાં રહેલું પાપ દક્ષિણાનો સ્વીકાર કરનાર ધાહણુવડે નાશ પામે છે, ધાહણુમાં રહેલું પાપ ધાહણુ વેદના જે જે મંત્રનો પ્રયોગ કરે છે તે તે મંત્રોના હોવાડે વિનાશ પામે છે, અને હોદોમાં થયેલું પાપ સ્વાધ્યાયવડે વિનાશ પામે છે. સ્વાધ્યાયમાં થતું પાપ ખીજા કોનાવડે વિનાશ પામે છે એ વાતજ પૂછવાયોગ્ય નથી; કેમકે સ્વાધ્યાય પોતેજ નિધાપ છે. તેમાં જો પાપ હોય તો તેને નિવૃત્ત કરનાર અન્ય કોઈ સંભવે; પરંતુ કોઈપણ પાપ સ્વાધ્યાયને સ્પર્શ કરી શકે એમ નથી.”

ઉપર કહેલી રીતે સ્વાધ્યાય સર્વનો શોધક છે, અર્થાત્ દેવતાને ઉદ્દેશે અગ્નિમાં આપેલી આહુતિવડે દેવો અગ્નિની શુદ્ધિ કરે છે. યજ્ઞમાનના પાપસંસ્કારો આહુતિદારા યત્નમાં આવતા હોવાથી યત્ન આહુતિની શુદ્ધિ કરે છે. યત્નની લિખ લિખ ક્રિયાઓમાં જાણે અજાણે પાપ થવાનો સંભવ છે. એ પાપ યજ્ઞમાન ધાહણુને દક્ષિણા આપે છે તે વડે નિવૃત્ત થઈ યત્નની ક્રિયાશુદ્ધિ થાય છે. યજ્ઞમાન ધાહણુને જે દ્રવ્ય દક્ષિણાણે આપે છે તે દ્રવ્ય જો તેણે શાસ્ત્રે નિષિદ્ધ કરેલા માર્ગે મેળવેલું હોય તો તેમાં પાપ-સંસ્કારો હોય છે. દક્ષિણાણે મળેલા એ પાપસંસ્કારવાળા દ્રવ્યની શુદ્ધિ એનો સ્વીકાર કરનાર સ્વાધ્યાયણ તપોબલથી પવિત્ર થયેલા ધાહણુવડે થાય છે. જો ધાહણુ મનના સંયમપૂર્વક સ્વાધ્યાયણ તપ કરનાર ન હોય તો એ દક્ષિણાણે મળેલા દ્રવ્યગત પાપસંસ્કારો દક્ષિણા ગ્રંથણ કરનાર ધાહણુના હૃદયમાં આવી ધાહણુની અધોગતિ કરે છે. વર્તમાન સમયનો ધાહણુનો મોટો ભાગ કે જેમનામાં આવા પ્રકારનું દક્ષિણાદ્રવ્યગત પાપને શોધવાનું સામર્થ્ય ન હોવાથી માત્ર દક્ષિણા લેવાને લીધેજ તેઓની કેવી શાયનીય અવસ્થા આવી પડી છે એ દક્ષિણા ગ્રંથણ કરનારા ધાહણુએ સ્વતઃજ વિચારવું જોઈએ. પોતાનામાં એવું સામર્થ્ય ન હોય તો લોભને વશ થઈને દક્ષિણા લેવી ન જોઈએ; અને લેવી હોય તો દક્ષિણાગત પાપસંસ્કાર નાશ પામે એવું સામર્થ્ય પોતે મેળવવું જોઈએ. સ્વાધ્યાય કરનાર ધાહણુમાં પણ, વેદના મંત્રોના હોદોના નિયમને અતુસરી જે રીતે અધ્યયન કરવું જોઈએ તે રીતે ન થાય તો પાપનો સંભવ છે. એ પાપની શુદ્ધિ-નિયમિત અધ્યયન કરેલા હોદોવડે

થાય છે. આહારના અધ્યયનમાં થતા પ્રમાદથી હંદમાં અશુદ્ધિરૂપ મલિનતા આવે છે. એ હંદની અશુદ્ધિરૂપ મલિનતા આહાર સ્વાધ્યાય—અત્યંત મનઃસંયમપૂર્વક, અધ્યયન—કરે તો નિવૃત્ત થાય છે. આમ હોવાથી સ્વાધ્યાય પોતેજ સર્વને શુદ્ધ કરતો હોય અન્ય સર્વ યજ્ઞો કરતાં શ્રેષ્ઠ યજ્ઞ કહેવાય છે.

:o:

પ્રભુપ્રાર્થના

૫૬

૧

દિન દિન વધે ઉર પ્રીત, એવી ઘો લક્ષિ,
એમાંજ રહે મુજ ચિત્ત, એવી ઘો લક્ષિ. ટક.
આપતું યાદું નામજ લેતાં, ઉર ઉમળકા આવે રે;
ખાનપાન કે ભોગ જગતના, તવ કીર્તન વિસરાવે—એવી૦
મૂર્તિને મુજ જાણું, આણું સાચો પ્રેમ રે;
ફરે અહર્નિશ આંખો આગળ, ક્ષણે ન વિસરે તેમ—એવી૦
ધ્યાનવિષે દેખાય દિવ્ય તનુ, મનમાં હર્ષ ન માય રે;
રોમ રોમ આનંદ વહે ને, સ્વપ્ને પણ એ સુખ થાય—એવી૦
જગનાં સુખ દુઃખકારક લાગે, સેવા સુખની પાસે રે;
દિનદિનવધે એજાય એ વિધવિધ વિધવિધ અનુભવ ભાસે—એવી૦
આંહી રહેવું રહેવું વૈકુંઠ, ફેર કશો ન જણાય રે;
મરવાથી એપરવા અંતુ, તમારોજ થઈ જાય—એવી૦

:o:

૨

પ્રભુચરણકમળ નવ છુટે રે, એવું હું માણું,
ચિત કુતર્ક કદી ન ઉઠે રે, એવું હું માણું. ટક.
શરણે લીધો છે આપે, પાવન કીધો છે છાપે;
હવે ભ્રષ્ટ થાઉં નહિ પાપે રે, એવું હું માણું.— ૧
વિદ્યાસ કદી નવ તોડું, આપને ક્ષણે નવ છોડું;
સજ્જડ સગપણ હું જોડું રે, એવું હું માણું.— ૨
આશાઓ ઉરે ન ઉઠે, તૃષ્ણાઓ પડે ન પૂંઠે;
સંતોષ કદી નવ ખૂટે રે, એવું હું માણું.— ૩
આજ્ઞાઓ સર્વે પાળું, અવળે રસ્તે નવ ચાલું;
સર્વે કુટેવ હું ટાળું રે, એવું હું માણું.— ૪
સઉથી વધતી ગણું સેવા, સઉથી વહાલા તમે દેવા;
નિત્યે વિચાર રહે એવા રે, એવું હું માણું.— ૫
અંતે ન જરી ગભરાઉં, આ રીતે તમ ગુણ ગાઉં;
અનુનાથ નિરખી હરખાઉં રે, એવું હું માણું.— ૬

:o:

આર્યો તેજસ્વી અને વર્ચસ્વી કેમ થતા ?

[લેખક: રા. રા. અંબાલાલ બુ. લાની. બી. એ.]

ગુરુ-ગૃહે વિદ્યાર્થીઓને અપાતી પ્રેરણા

વર્તમાનસમયે આજપણથીજ વિદ્યાર્થીઓને વિદ્યાભ્યાસની સાથેસાથ ધર્મ, નીતિ, સંયમ-નિયમ અને સમ્યારિત્યનો નિરંતર ઉપદેશ નહિ આપનારી, અરે, એવા ઉપદેશથી વિદ્યાર્થી, આપણી શિક્ષણપદ્ધતિને કારણે કેવાંકે અનિષ્ટ અને અનર્થ કરનારાં પરિણામે દિનપ્રતિદિન આવે છે, તેમ તેઓ કેવા નીતિવિમુખ અને ચારિત્ર્યહીન થતા જાય છે, તેનો કડવો અનુભવ સમજી માણ્યોને તો થતો નહે હેન.

પરંતુ પ્રાચીન કાળમાં શિક્ષણના પાયાતરીકેજ ધર્મ, નીતિ, સંયમ-નિયમ અને સમ્યારિત્યનો ઉપદેશ ગુરુગૃહે વિદ્યાર્થીઓને અપાતો હતો, અને તે વ્યવહારમાં ઉતારાવાતો હતોજ. પરિણામે આર્યજનોનો ગૃહસ્થાશ્રમ અને સંસાર ઉજ્જમામાં અને રસભર્યાં ચાલતાં હતાં; તેમ તેઓ તેજસ્વી, વર્ચસ્વી અને પરાપકારપરાયણ થતા હતા, ઉપરાંત અન્ય જનોને આદર્શરૂપ પણ થતા હતા.

કારણ ? પ્રાચીન કાળમાં બાલ્યાવસ્થામાંથીજ દ્વિજ વિદ્યાર્થીઓ ગુરુગૃહે વિદ્યાસંપાદન-માટે નિવાસ કરવા જતા હતા, અને ત્યાં નિર્ભંગ વાતાવરણમાં ઉછરતા હતા. તેમ ગુરુઓ પણ એવા નિઃસ્પૃહી અને સમર્થવાળા હતા કે સધળાએ વિદ્યાર્થીઓપ્રત્યે, પછી તે રાજવંશી હો કે રંક હો, છતાં એકસરખા નિર્ભંગ રતેદલાવથી અને પિતૃવાસ-લ્યથી તેમને ધર્મપ્રેરિત તેમજ નીતિપ્રેરિત વિદ્યાદાન દેતા, તેમજ તેમની સાથે પુત્રવત વ્યવહાર ચલાવતા હતા, અને તેઓ સમ્યારિત્યવાન થાય તેથી ખરુસ કાળજી રખાતી હતી.

તે સમયે કેવળ વિદ્યાનીજ મહત્તા ન હતી. વિદ્યાપ્રાપ્તિસાથે જ સંયમ-નિયમ, વિનય-વિવેક, સ્વાર્થસાગ આદિ ગુણો અને લક્ષણો જોણે ગ્રહણ કર્યાં ન હોય, તે મનુષ્ય મનુષ્યત્વને હાણજ દેખાતો નહિ. વિદ્યાચિનયસંપન્ને દ્રાહ્મણેઽ એવું લક્ષણ બ્રાહ્મણનું હતું, એમ ગીતાજીય કહે છે. વિદ્યા વિનયથીજ શાલતી. બ્રહ્માક્ષર પરમ શ્રાદ્ધનો વિદ્યાવાન હોવા છતાં તે સમાજમાં પૂજ્યતો નહિ, પણ વ્યોગીયો હતો, જ્યારે વિનય-વિવેકસંપન્ન બ્રહ્મવિદ્ પરમ વંદનીય-પૂજ્ય ગણાઈ સર્વથા સન્માન્યતો હતો. ગુરુગૃહમાં વિદ્યાર્થી આ સહુ શિક્ષણ-આચરણનો, સાદર અંગીકાર કરતો હતો.

દ્વિજ વિદ્યાર્થીઓ દરેક વર્ષ ગુરુગૃહે રહી, બ્રહ્મચર્યવ્રત ચુસ્તપણે પાળતા, ગુરુજીની નાનીમોટી સેવાઓ એકનિષ્ઠાથી, નિરભિમાનપણે બિડાવતા, પરસ્પર અજોદલાવે રોક અને સેવાવૃત્તિ કેળવતા અને ઉદ્યમી, શ્રમશીલ તેમજ 'પરાપકારી થતા હતા. એટલુંજ નહિ, પણ માનવજીવન ઉચ્ચ રીતે લોકકલ્યાણઅર્થે ગાળવાની વૃત્તિ તેમજ શક્તિથી સંપન્ન થતા હતા. હુંકમાં વેદવિદ્યા, અધ્યાત્મવિદ્યા, તત્ત્વજ્ઞાન, આદિ સદ્વિદ્યાઓ અને સમ્યારિત્યથી સંપન્ન થઈ, તેમજ સારા ગુણવાન અને શુભ લક્ષણવાન બની, ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ કરવા ગુરુગૃહથી સ્વગૃહે વિચરતા હતા. પરિણામે તેમનો સમાજ-સંસારવ્યવહાર સુખાળુ અને સત્યાર્યવતો નીવડતો હતો, તેમનો ગૃહસ્થાશ્રમ લોકહિતકર તેમજ શ્રેયસ્કર સિદ્ધ થતો હતો.

તેઓ આવા સમ્યારિત્યવાન થઈ શકતા તેનું કાળજી ઉપર કહ્યું તેમ ગુરુગૃહમાં તૈત્તિરીય ઉપનિષદે પ્રબોધ્યાં છે તેવાં ઉત્તમ શિક્ષાપત્રો તેમના હૃદયમાં નિરંતર ગુંજી રહેતાં, તેમના જીવનમતોરચોને ધડતાં, તેમ પ્રાણવંત કરતાં અને તેને વ્યવહારમાં બિતારવા

શક્તિમાન કરતાં, એજ હું. સાંપ્રત સમયમાં એવી શિક્ષા અને પ્રેરણાનો અભાવ આપણા આર્થસંસારને વણસાડી રહેલ છે. એ અમૂલ્ય શિક્ષાવ્યયનો હરેક આર્થબાલકે મનનીય તેમ આચરવાયોગ્ય હોવાથી, અહીં આપવામાં આવ્યાં છે:—

अनुशासनम्

वेदमन्त्राचार्योऽन्तेवासिनमनुशास्ति ।

सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः । आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य
प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः । सत्यान्न प्रमदितव्यम् । धर्मान्न प्रमदितव्यम् ।
कुशलान्न प्रमदितव्यम् । भृत्यै न प्रमदितव्यम् । स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न
प्रमदितव्यम् ॥ १ ॥

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम् । मातृदेवो भव । पितृदेवो भव ।
आचार्यदेवो भव । अतिथिदेवो भव । यान्यनवधानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि ।
नो इतराणि । यान्यस्माकं सुचरितानि । तानि त्वयोपास्यानि । नो इतराणि ॥३॥

ये के चास्मच्छ्रेयांसो ब्राह्मणाः । तेषां त्वयाऽऽसनेन प्रश्वसितव्यम् ।
श्रद्धया देयम् । अश्रद्धयाऽदेयम् । श्रिया देयम् । द्विया देयम् । भिया देयम् ।
संविदा देयम् ॥ ३ ॥

अथ यदि ते कर्मविचिकित्सा वा वृत्तविचिकित्सा वा स्यात् ये तत्र
ब्राह्मणाः सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अल्लक्षा धर्मकामाः स्युः । तथा ते तत्र
वर्तेरन् । तथा तत्र वर्तेथाः ॥ ४ ॥

अथाभ्याख्यातेषु । ये तत्र ब्राह्मणाः सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा
धर्मकामाः स्युः । यथा ते तेषु वर्तेरन् । तथा तेषु वर्तेथाः ॥ ५ ॥

एष आदेशः । एष उपदेशः । एषा वेदोपनिषत् । एतदनुशासनम् ।
एवमुपासितव्यम् । एवमु चैतदुपास्यम् ॥ ६ ॥

स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम् । तानि त्वयोपास्यानि । विचिकित्सा
वा स्यात्तेषु वर्तेरन् ॥ ७ ॥

(श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयोपनिषद्-शिक्षाध्यायरूपप्रथमवल्ली:-एकादशोऽनुवाकः)

ગુરુદેવ વેદોનું અધ્યયન શિષ્યોને કરાવ્યા પછી બ્રહ્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરાવવા પૂર્વે, તેમણે શ્રુતિ અને સ્મૃતિએ આદેશ કરેલાં ક્યાં ક્યાં કર્તવ્યો કરવાં જોઈએ તેનો ઉપદેશ, તેનું અનુશાસન-શિક્ષાપ્રબોધ, આ પ્રમાણે કરે છે:—

“હે શિષ્ય! સત્ય (પ્રમાણ અનુસાર જાણેલો અર્થ) જોલ. તેજ પ્રમાણે ધર્મનું (અવશ્ય કરવાયોગ્ય કર્તવ્યોનું) આચરણ કર. [કરેલા] વેદના અધ્યયન(સ્વાધ્યાય)પ્રત્યે પ્રમાદ મા કર (અર્થાત તારે નિરંતર વેદાદિનો પાઠ કરવોજ.) [વિદ્યા લાણી રહ્યા પછી] ગુરુને પ્રિય-પ્રચ્છિત હોય તે ધન ગુરુદક્ષિણામાં આપ. [અભ્યર્ચનાશ્રમ પૂરો થતાં પોતાને યોગ્ય સ્ત્રીસાથે લગ્ન કર, ગૃહસ્થાશ્રમ આદર અંતે] પ્રજાસંતતિનો ઉચ્છેદ કરવાની મતિ

મા કર (કરતો નહિ). અર્થાત્ યોગ્ય સંતતિ ઉત્પન્ન કર.

સત્યથી પ્રમાદ કરવો નહિ (મત્સ્યો કદિ સાગ ન કર.) ધર્મ-કર્તવ્યકર્મપ્રત્યે કદિ પણ પ્રમાદ સેવતો નહિ. કુશલ-પોતાનું રક્ષણ-આજીવિકા કરનારાં કર્મપ્રત્યે પ્રમાદ કરતો નહિ. સમૃદ્ધિ (જે ઐશ્વર્ય આવી મળેલ છે તેની વૃદ્ધિ થવાનાં કર્મો)તરફ કદી પણ પ્રમાદ ન કરતો. પોતાનું અધ્યયન ચાલુ રાખવામાં તેમજ અન્યને ઉપદેશ આપવામાં-વેદાદિનું અધ્યાપન કરાવવામાં-કદિ પ્રમાદ કરતો નહિ. (૧)

દેવો તથા પિતૃઓતરફનાં કર્તવ્યકર્મોનાં કદિ લોભ કરતો નહિ. માતાની તું દેવરૂપે ઉપાસના કરજે. પિતાની તું દેવરૂપે ઉપાસના કરજે. આચાર્યની તું દેવરૂપે ઉપાસના કરજે. અતિથિની તું દેવરૂપે ઉપાસના કરજે. જે જે કાર્યો નિદાથી રહિત છે તે તે કાર્યો તું કરતો રહેજે, પણ એવાં બીજાં જે કર્મો હોય તેનું (નિદિત હોય અને શિષ્ટજનો કદાચ તે કરતા હોય તોયે તેનું) અનુદાન મા કર, એવાં કર્મો કદી ન કરતો અમાગં અર્થાત્ ગુરુનાં પણ જે શ્રેષ્ઠ આચરણો હોય તેનેજ તારે અનુસરવાં-આચરવાં જોઇએ, પણ તેથી જે બીજાં વિપરીત આચરણો હોય તે કદી કરતો નહિ. (૨)

જે બ્રાહ્મણો આપણા કરતાં વધારે શ્રેષ્ઠ હોય, તેઓને તારે આમન આપવામાં (સત્કારવામાં) વિલંબ કરવો નહિ. જે કાંઈ દાનતરીકે તું આપે તે તારે શ્રદ્ધાસુક્ત થઇને આપવું; અશ્રદ્ધાથી કોઇ પણ પ્રકારનું દાન કરવું એ યોગ્ય નથી. યથાશક્તિ પોતાની શ્રી-સપત્તિઅનુસાર તારે દાન કરવું લોકલક્ષ્મણવડે પણ તારે અવરથ દાન કરવું શાસ્ત્રના ભયને લીધે પણ તારે દાન કરવું. વિવેકપુરસર (મિત્રાદિના કાર્યમાં) દાન કરવું. (૩)

જો તારાં પોતાનાં કોઇ પણ જાતનાં કર્મોના અથવા તો કૌંકિ આચારના સંગંધમાં તને શંકા ઊડે તો,

તારી સમીપ રહેનારા બ્રાહ્મણો, જેઓ વેદવિહિત કર્મમાં વિચારશીલ, કુશળ, સર્વ પ્રકારે સ્વતંત્ર, ક્રોધરહિત અર્થાત્ શાન્તસ્વભાવવાળા તથા ધર્મની કામનાવાળા હોય તેઓ એ કર્મો સંગંધમાં જે પ્રમાણે વર્તતા હોય તેમ તારે સંશયરહિત થઇ તારું વર્તન રાખવું. (૪)

[હવે નિદિત પુરુષોત્તરક કેમ વર્તવું તે સાંભળ.] જે બ્રાહ્મણો પૂર્ણ વિચારશીલ હોય, જેઓ વેદવિહિત કર્મમાં કુશળ હોય, સર્વ પ્રકારે સ્વતંત્ર હોય, ક્રોધરહિત હોય, અર્થાત્ શાન્ત સ્વભાવવાળા તથા ધર્મની કામનાવાળા હોય, તેઓ જેવી રીતે નિદિત પુરુષોની તરફ વર્તતા હોય તેજ પ્રમાણે તારે તે નિદિત પુરુષોત્તરક વર્તવું જોઇએ. (૫)

આ એક વિધિ છે. આ એક સર્વ વેદોનું રહસ્ય છે, આ એક અનુશાસન છે, ઈશ્વરનું વચન છે. આ એક ઉપદેશરૂપ કથન છે, આ એક આજ્ઞારૂપ વચન છે. આ સર્વ ઉપર કહેલી રીતપ્રમાણે તારે વર્તવું જોઇએ. ખરેખર તારે આ સર્વ ઉપર કહેલી રીતપ્રમાણે અનુસરવું જોઇએ. (૬)

તારે સ્વાધ્યાય અને પ્રવચનપ્રત્યે કદીપણ પ્રમાદ કરવો નહિ. તારે તે કરવાંજ જોઇએ. તેમાં સંશય પડે તોયે તે કરવાંજ જોઇએ. (૭)

(શ્રીકૃષ્ણયજુર્વેદીયતૈત્તિરીય ઉપનિષદ-શિક્ષાવલ્લી ૧૧ મો અનુવાક)

હે પ્રભુ! અમારા આર્થાવર્તદેશની પ્રજા પૂર્વવત્ ધાર્મિક બલવાન અને તેજસ્વી યાઓ.

APPRECIATION.

by

Motishanker S. Desai B. A.

Ex.-Chief Educational Officer,

The Junagadh State,

Junagadh.

MY DEAR KARANSINHBHAI,

Kindly allow me sincerely to thank you for sending me as *Saprema Bhet* a copy of "Mahatma Shri Nathurama Sharma and His Message."

I have gone through the whole of it and through it have I known the Mahatma Shri as I have never known Him before. Of course, He knew me as He did many others, but mine was the misfortune not to understand Him in the true sense of His Mahatmaship. The opportunity at times given to The Junagadh people could not be availed of by me owing to the nature of my service then but it is now too late to think of it.

I thank you once more to send me the copy which has only given me full information regarding His Holiness and His life.

The language used is indeed stylish, impressive and instructive. Through this Publication you could have only partially discharged the Debt you owed to Him for His Message that has evidently given you a higher individuality.

ગુણજ્ઞતા

જૂનાગઢરાજ્યના નિવૃત્ત થયેલા મુખ્ય કુળવણી અધિકારી સાહેબ શ્રી. મોતીશંકર સદાશંકર દેશાઈ બી.એ. આવા ભાવનું લખી મોકલાવે છે:—

શ્રી. કરણસિંહભાઈ,

"પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા અને તેઓશ્રીનો સંદેશ" એ નામનું તમોએ રચેલું પુસ્તક મને સપ્રેમ ભેટ તરીકે મોકલાવ્યું તે માટે હું તમોને અંતઃકરણપૂર્વકના ધન્યવાદ પાઠવું છું.

હું એ પુસ્તક આખું અવલોકી ગયો છું, અને એ પુસ્તકદ્વારા પૂર્વે નહિ પિછાનેલા એવા મહાત્માશ્રીને પિછાની શક્યો છું. જેટલે તેઓશ્રી સમાગમમાં આવનારા ખીજ ઘણાઓને જેમ ઓળખતા તેમ મને પણ ઓળખતા હતા, છતાં મારું એટલું મંદભાગ્ય કે હારે હું તેઓશ્રીને સાચા મહાત્માસ્વરૂપે ઓળખી શક્યો નહોતો. જૂનાગઢમાં

જિજ્ઞાસુએને એઓથીના સત્સંગના પ્રમગ્નો વારવાર માપડતા, પરંતુ સારે મારે વ્યવમાય એના પ્રમગ્નો હોય કે હું એ સત્સંગનો સામ લઈ શક્યો નહિ, પણ હવે તેને માટે શો વિચાર કરવાનો હોય ?

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી અને તેઓથીના જીવનસાથી સંપૂર્ણ માહિતી મને તો તમોએ રચેલા ઉપરોક્ત અગ્રેજી પુસ્તકમાંથીજ મળી છે અને તે માટે હું પુનઃ તમોને ધન્યવાદ પાઠવું છું

પુસ્તકના સાધારણી હૃદયગમ ને બોધપ્રદ છે

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના સંકુપદેયના અનુસરણથી તમોને પણ પ્રસિદ્ધ એવું ઉચ્ચશ્ક્ષાત્મ વ્યક્તિત્વ આપડું છે અને તેને માટે તમો પૂજ્યપાદશ્રીના કૃપાસળમા હો એ કૃપાસળ માટે અવ્વાશી પણ કૃતચતા પ્રદર્શિત કરવાનો અવસર આ પુસ્તકપ્રકાશનદ્વારા તમોને આપ્યો ગણાય ।

વિવેકવિચાર

હિન્દી

દોહરા

(ગતાંકથી ચાલુ)

[લેખક: શ્રી માણિક્યવર્મા]

આખર નામ નિશાન, ઠામ ઠિકાનાં જો નહિ,
ક્યા કરના અસ્થિમાન ? મિલનનાં હે મિટ્ટીમેં ૪૫

x x x x
પિતા પિતામહુઆદિકું, અલી નહિ કુંજ સબંધ,
તુમ એસા યદિ હો રહો, તો છૂગા બંધ ૪૬
પરશુહ પ્રાવુલુ હોધકે તુમ જૈસે નિર્લેપ;
એસી શાંતિ સ્વશુદ્ધે, તો પદપ્રાપ્તિ-અલેપ ૪૭
જો તુમ પરમ પુરુષ હિં હો, જો તુમ આત્મ અભેદ,
જો જગ મિથ્યા સ્વપ્નવત્, તો ક્યા કરતે ખેદ ? ૪૮
હમ છતે નહિ મર ગયે, અખ ક્યા ઠપકા ઠેસ,
જલનેસેં લી હૈ નહિ, મુરદાકું કુંજ ક્લેશ ૪૯

x x x x
સાસ્વિક અપ્યાહારસેં, મિલત રામ મહાસ્વાદ,
કાથસાઠ હીરા મિલે, ક્યું નર જન્મ ગુમાત ? ૫૦

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[આવણ માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાની મોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવા માટે આનંદાશ્રમસાથે મંડળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલા માટેજ શક્ય તેટલા ઝીણા મોઢા

સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલી છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દષ્ટિએ ગૌણજેત્રી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકાની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉંચું છે; અને એ ભક્તિ-ભાવના યોષાયા કરે ને ફૂલેફાલે એ પાણુ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એક બીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં રૂ. ૧૦) અને તે ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેટ આવેલી છે:—

રૂ. ૧૨-૦-૦ શ્રીમતી સુબળબહેન, અને તેમનું કુટુંબ—બીલખા—નવા ધરમાં વાસ્તુ-વેળા પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પૂજ્ય પાદુકાજીની પધરામણી કરી પૂજન કરતાં ભેટના. રૂ. ૨૧-૧૨-૦ એક ભક્ત અને તેમના કુટુંબ તરફથી—ખોરીવલી. રૂ. ૧૫-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી—કરાંચી. રૂ. ૨૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન શ્રી માંકબહેને આ માસમાં આનંદાશ્રમમાં શ્રીવિષ્ણુયાગ કર્યો તેની પૂર્ણાહુતિને દિવસ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું પૂજન કરી ભેટ ધર્યાં તે.

ભોજન અને થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુઓ આદિ તરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૧૦-૧૨-૦ શેઠ હરગોવિંદદાસ રામજી શાહુકાર-કુંડલા. રૂ. ૫૧-૦-૦ શ્રીદ્ધ-રેજના મહંતશ્રી ગોમતીદાસજી તરફથી ગુરુશ્રી જીવણદાસજીના નિર્વાણનિમિત્તે ભોજનખર્ચના. ૧૦-૦-૦ શ્રી. જેઠાલાલ પીતાંબર ભટ્ટ—અમદાવાદ. ૨૨-૮-૦ નામદાર દરબારશ્રી રાવત-વાળા સાહેબ—બીલખા. રૂ. ૭-૮-૦ વાળા ભુરા પુંજ—દેવગામ. રૂ. ૭-૮-૦ કરાંચીના ગુરુબંધુઓ તરફથી. (૨-૮-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી, તથા શ્રી. ડાહ્યાલાલ વેલજી, શ્રી. તુલસીદાસ જેઠાભાઈ, શ્રી. નેણુશી ગોપાલજી અને શ્રી. મગનલાલ અંબારામ પ્રત્યેકનો રૂ. ૧-૪-૦) રૂ. ૨૩-૮-૩ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી—જામનગર. રૂ. ૬-૪-૦ શેઠ પ્રાગજી દેવજી—કરાંચી. જન્માષ્ટમીના પારણાના ભોજનનિમિત્ત. રૂ. ૧૩-૪-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી ડૉક્ટર—ધોરાજી. રૂ. ૧૦-૦-૦ શેઠ હરગોવિંદદાસ કરશનદાસ—મુંબઈ. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રીમતી બહેન જયગંગા દયારામ—મુંબઈ. રૂ. ૨૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન સુમરીબાઈ કાળાવાળા બીલખાવાળાં તરફથી તેમનાં માતૃશ્રીની સદ્ગતિનિમિત્ત શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલ રકમના વ્યાજમાંથી. રૂ. ૧-૨-૦ શ્રી. રઘુનાથસિંહ નથુસિંહ ઠાકોર—બેંગલોરસીટી (૩ બ્રાહ્મણોના ભોજનના.) રૂ. ૧-૨-૦ શ્રી. રઘુનાથસિંહ ભવાનસિંહ—કુંતિયાણા. (૩ બ્રાહ્મણોના ભોજનના.)

સિવાય કરાંચીવાળાં શ્રીમતી વાલુબાઈ દેવકરજીતરફથી આનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી રકમના વ્યાજમાંથી વિદ્યાર્થીઓને આઠ સાદાં ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં.

થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

(થાળ ૧ સદ્ગત ગૌરીશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીની તિથિ (આપાદ સુદિ ૧૪)ને દિવસે તેમનાં પત્નીઓ તરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ થયેલી રકમના વ્યાજમાંથી ધરાયો હતો.)

૩૧. ૧-૪-૦ દરજી લાલજી જોદાલાલ-કરદેજ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વકીલનાં ધર્મપત્ની અ. સૌ. સંતોષબહેન-ખીલખા ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન જૂનાગઢ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. વિદ્યારામ પીતાંબર ત્રવાડી-આનંદાશ્રમ-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ઓધવજી વાઘજીનાં ધર્મપત્ની-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-વડોદરા ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી. નરભેરામ ઓધવજીનાં પત્ની-ખીલખા ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જોદાલાલ પીતાંબર ભટ્ટ-અમદાવાદ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧-૪-૦ વાળા ભૂગ પુંગ-દેવગામ. ૩૧. ૧-૪-૦ એક સેવક આનંદાશ્રમ-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જ્યોતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-મોટાદ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. રઘુનાથસિંહ નયુસિંહ ઠાકોર-ખેંગલોરસીડી. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી. રઘુનાથ ભવાનસિંહ-ઠાકોર-કુતિયાણા ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રીમતી પ્રાણકુંવરબહેન-વનિતાવિશ્રામ-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ઈશ્વરલાલ કાનજી હા. કાનજી પુરુષોત્તમ-વંથળી. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રીમતી અણિયબહેન વલ્લભરામ-વનિતાવિશ્રામ-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી-જામનગરવાળાતરફથી શ્રીમદ્ભાગવતની સંસ્તાદનિમિત્ત થાળના. ૩૧. ૫-૦-૦ શ્રી. જીવજીરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર (ચાર થાળના.)

અખંડદીપકખાતે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાયના મંદિરમાં રહેતા અખંડમૃત-દીપકનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

૩૧. ૨-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાર્ગવશંકર ત્રિવેદીનાં ધર્મપત્ની-જોરાવરનગર. ૩૧. ૦-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન-લીંબુલ. ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ ૩૧. ૪-૦-૦ વાળા ભૂગ પુંગ-દેવગામ ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. રૂઝનાથસિંહ ભવાનસિંહ ઠાકોર-કુતિયાણા ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી જીવજીરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર. ૩૧. ૦-૧૨-૦ શેક પ્રાગજી દેવજી-કરાચી. ૩૧. ૦-૮-૦ શ્રી. પીતાંબર પુરુષોત્તમ દવે-ફીરોઝપુર.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાયને દૂધ ધરવા નિમિત્તે ૩૧. ૩-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ. વિદ્યાર્થીઓને દૂધ પાવા નિમિત્તે ૩૧. ૦-૪-૦ એક ભક્ત તરફથી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને પુસ્તકો આપવાનિમિત્તે ૩૧. ૧૦.૦૦૦ શેક હરગોવિંદદાસ કરશનદાસ-મુનર્ષવાળાતરફથી

લઘુરુદ્ર (૧૧ રુદ્રાલિપેક) તથા રુદ્રાલિપેક: શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-વડોદરા, શ્રી. જયેશરામ પીતાંબર ભટ્ટ-અમદાવાદ, શેક પ્રાગજી દેવજી-કરાચી, શેક મુળજી પ્રાગજી-કરાચી, એક ગુરુબંધુ, અને શ્રી. જીવજીરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર પ્રત્યેક, તરફથી એક એક લઘુરુદ્ર આ માસમાં કરાવવામાં આવ્યા હતા તેમજ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતરી-કરાચી (રુદ્રાલિપેક ૨) શ્રી. જીવજીરામ મકનજી ભટ્ટ (રુદ્રાલિપેક ૪) ને શ્રી. પીતાંબર પુરુષોત્તમ-દવે-ફીરોઝપુર એમના તરફથી (રુદ્રાલિપેક ૨) કરાવવામાં આવ્યા હતા શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈવાળાતરફથી શ્રીભીલજીજનમહાદેવમાં આજો શ્રાવણમાસ પૂર્ણ ને નિલ અંકે રુદ્રાલિપેક કરાવવામાં આવ્યા હતા.

શ્રીવિષ્ણુયાગ:—આ માસમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમાં શ્રીખીલખાનિવાસી શ્રીમતી બહેન માંકબહેને શ્રીવિષ્ણુયાગ કર્યો હતા. જેનો આરંભ વદિ ૭ ગુરુવારે થયો હતો, ને પૂર્ણાહુતિ વદિ ૧૧ સોમવારને દિવસે થઈ હતી. આ પ્રસંગે તેમણે શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ખીલખાની ચોરાશી કરી હતી.

શ્રીકૃષ્ણજન્મ-માહત્તીને દિવસ શ્રીઆનંદાશ્રમ ખીલખાવાસીઓએ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું

વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું. શ્રીલીંબુડા-આનંદાશ્રમમાં, જૂનાગઢમાં ને કુંડલામાં પણ તેજ દિવસે પૂજનપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું પૂજન થયું હતું.

શ્રીમદ્ભાગવતની સંખ્યા:—આ માસમાં શ્રીમદ્ભાગવતની એક સપ્તાહ જામનગર-વાળા શ્રી. પોપટલાલ વાલજી તરફથી કરવામાં આવી હતી, જેનો આરંભ વદિ ૬ બુધવારે થયો હતો, ને સમાપ્તિ વદિ ૧૩ બુધવારે થઈ હતી.

આગમન:—રાજકોટવાળા “રાધેશ્યામ” ઉપનામથી પ્રખ્યાત ભક્તશ્રી આ માસમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ખેવાર પધાર્યા હતા, ને શ્રીભગવન્નામધૂન તથા પ્રાસંગિક વ્યાખ્યાનવડે ધાર્મિક ભાવનાને ઉત્તેજન આપ્યું હતું.

પરચુરણ ભેટ

આ માસમાં પૂજનપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના દર્શનસત્સંગાદિનિમિત્તે આનંદાશ્રમમાં આવેલાં બંધુબહેનોતરફથી તથા મનીઝોર્ડરદ્વારા નીચે પ્રમાણે પરચુરણ ભેટ આવેલી છે:—

૧-૦-૦ સદ્ગત શ્રી. ગૌરીશંકર ભાઈશંકર	૦-૮-૦ શ્રી. ગોવિંદરામ જીવરામ-વાંઝાનેર
ત્રિવેદીનાં વિધવા શ્રીમતી જડીબાઈ- જેરાવરનગર	૦-૪-૦ બહેન ચંપાગૌરી ગોવિંદરામ-રાજકોટ
૧-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીનાં ધર્મપત્ની અ. સૌ. મણિબાઈ- જેરાવરનગર	૭-૪-૦ શ્રીધ્રાક્ષ-આનંદાશ્રમમાં શ્રીઆષાઢીપૂર્ણિ- માની પૂજનભેટના
૭-૦-૦ શેઠ હરગોવિંદદાસ રામજી શાહુકર હા. ભાઈ મહાદેવપ્રસાદ-કુંડલા. વિવિધ પ્રકારની સેવામાટે	૧-૦-૦ શ્રી. નાનાભાઈ ડાળુભાઈ
૬-૦-૦ શ્રીમતી જનબાઈ ડોસા-રાણાવાવ હા. શ્રી. દેવશી વશરામ	૦-૪-૦ ઉપદેશકશ્રી. મગનલાલ રામજી
૨-૦-૦ ,, જમનાબાઈભાણુજી-રાણાવાવ હા. શ્રી. દેવશી વશરામ	૧-૦-૦ બાશ્રી વખતુબા
૧-૦-૦ શ્રી. અંબાલાલ તુલજરામ-જંબુસર	૧-૦-૦ ,, માજીરાજબા
૧-૦-૦ ,, તાપીશંકર જયશંકર ,,	૧-૦-૦ ,, રતનબા
૧-૦-૦ ,, ડાહ્યાભાઈ મંગળ ,,	૦-૪-૦ શ્રી. દિલાવરસિંહ ડાળુભાઈ
૧-૦-૦ ,, પ્રાણજીવન નરોત્તમ ,,	૦-૪-૦ ,, જીવુભાઈ તેજભાઈ
૧-૦-૦ શ્રીમતી જડાવબેન દામોદર ,,	૦-૪-૦ ,, રામસિંહ લક્ષ્મણસિંહ
૦-૮-૦ પરચુરણભેટ હા. શ્રી. અંબાલાલભાઈ ,,	૦-૪-૦ ,, બાશ્રી જીકુંવરબા
૧-૦-૦ શ્રી. રામનવમીની ભેટના ,,	૦-૪-૦ ,, તખતબા.
૧-૩-૦ શ્રીશંકરજયંતીની ભેટના ,,	૦-૪-૦ ,, બાલુબા
૧-૦-૦ શ્રી. ભાનુલાલ પરમાર્નદ-ભાવનગર હા. મા. ના. ચંદારાણુ	૧-૦-૦ ,, આણુબા
૬-૦-૦ અલ્હયારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજી-અખરલા	૦-૮-૦ ,, જીકુંવરબા
૦-૮-૦ શુક્લ ઉત્તમરામ નથુરામ-રાજકોટ	૭-૪-૦
	૫-૦-૦ શ્રીમોજીદા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીઆષાઢી પૂર્ણિમાની ભેટના:—
	૧-૦-૦ શ્રી. હરનારાયણ દેવ્યાણુજી બ્યાસ
	૧-૦-૦ ,, ધૃત્વજશંકર નાગરદાસ રાવળ
	૦-૮-૦ ,, ભીમશંકર મહાશંકર ,,
	૦-૮-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર દુર્લભજી ,,

- ૦-૪-૦ ,, હરદત્ત રેવાશંકર ઉપદેશક
આનંદાશ્રમ
૦-૪-૦ મારતર પ્રભાશંકરભાઈ
૦-૪-૦ શ્રી. રેવાશંકર ગુરુભણ
૦-૨-૦ શ્રીમતી ગોદવરીબહેન દુર્લભણ
૦-૬-૦ મેરાઈ ત્રિભુવન ભીમણ
૦-૮-૦ ,, મૂળજીનાં ધર્મપત્ની
મેતીબાઈ
૦-૪-૦ પરચુરણ બેટના

૫-૦-૦

- ૭-૧૨-૦ દરજી લાલજી જોધાભાઈ-હરદેજ
૦-૪-૦ શ્રીમતી કરતૂગાઈ જેશંકર-ખીલખા
૦-૮-૦ ,, સુમરીબહેન કાળાવાળા ,,
૦-૪-૦ ,, સંતોકબહેન
૦-૧-૬ પરચુરણ બેટના
૧-૮-૦ શ્રી. કરણસિંહ લાલમિહ દાકાર-જૂનાગઢ
૦-૪-૦ ,, જટાશંકર જગજીવન
૧-૦-૦ ,, ચીમનલાલ હોટાલાલ-ખેરીવડી
૨-૦-૦ ,, માણિકલાલ દામોદર દવે-ઉમરેક
૦-૮-૦ ,, નરભોરામ ઓધવજીનાં પત્ની-ખીલખા
૦-૨-૦ ,, ,, સાકરનિમિત્તે
૨-૮-૬ શ્રી. કૃપાશંકર જયગમ ભટ્ટ ને તેમનું
કુટુંબ-નામિક.
૧-૪-૦ દાકાર દોલતસિંહજી અન્નાભાઈ હા.મુખજીયા
૨-૦-૦ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ-
ખીલખા
૦-૫-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે-રાજકોટ
૨-૦-૦ ,, મૂળશંકર કાનજી-ખીલખા
૦-૮-૦ ,, અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-
જોરાવરનગર
૦-૮-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી-જામનગર
૦-૫-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ દવે-વંથળી
૦-૨-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી-આનં-
દાશ્રમ-ખીલખા
૦-૩-૦ પરચુરણ
૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી ,,

- ૧-૫-૦ શ્રી. અંગનાથ કરમણ-મુંબઈ
૦-૮-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
૧-૦-૦ જીવાભાઈ કાંચડ ધાંધલ-ખીલખા
૦-૪-૦ શ્રીમતી કરતૂગાઈ જયશંકર ,,
૦-૫-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે ,,
૦-૨-૦ ચિ. નારાયણ રમણિકલાલ દવે ,,
૦-૨-૦ ચિ હંમા રમણિકલાલ દવે ,,
૦-૨-૦ શ્રી ખેચરનાલ ભવાન મહેતા
૭-૮-૦ શેક કાંતિલાલ વલ્લભદાસ-ભાયાવદર
હા ત્રિ વિ. દવે
૦-૩-૦ પરચુરણ બેટના
૧-૮-૦ ખરવાળા તાલુકાના શ્રી. કારભારી
સાહેબ
૦-૮-૦ શ્રી. ડાલાલાલ વીરજી-ભાણુવડ
૧-૮-૦ ,, બાલાભાઈ દયારામ-માંડળ
૦-૫-૦ ,, ,, ,, તું કુટુંબ
૦-૪-૦ ,, તવાડી મૂળશંકર ગણેશજી-માંડળ
૦-૭-૦ ,, માંડળમાં પરચુરણ બેટના
૦-૮-૦ ,, દયાશંકર પ્રાણજીવન-મૈદરડા
૦-૧૦-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન-ઓઝા-વાંકનેર
૦-૪-૦ શ્રીમતી રામબાઈ નારણજી-જામસલાયા
૬-૧૨-૩ શ્રીજી-માઠમીના પૂજનના આનંદાશ્રમ-
ખીલખામાં બેટના.
૦-૮-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર
ત્રિવેદી
૦-૫-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા
૦-૪-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
૦-૪-૦ ધ. શ્રીધરપ્રકાશજી
૦-૫-૩ શ્રીમતી પ્રાણકુંવરબહેન
૦-૪-૩ ,, મણિબહેન
૦-૪-૦ ,, સંતોકબહેન
૦-૫-૦ ચિ. અનંતપ્રસાદ કૃ. ભટ્ટ
૦-૪-૦ શ્રી. ત્રિભુવન વિઠ્ઠલજી દવે
૦-૪-૦ ,, દયારામભાઈ શાસ્ત્રી
૦-૪-૦ શ્રીમતી મુખજીબા
૦-૪-૦ શ્રી. નરભોરામ ઓધવજીનાં
ધર્મપત્ની

૦-૪-૦ શ્રીમતી કસ્તૂરબહેન
 ૧-૦-૦ ,, બહેન માંચુઆઈ
 ૧-૦-૦ ,, બહેન કમ્બાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન રાધાઆઈ
 ૦-૦-૯ પરચુરણ

૬-૧૨-૩

૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ-
 જૂનાગઢ

૧-૪-૦ શ્રીમતી બહેન ગંગાબહેન મૂળજી-દીબુડા
 (આવણમાસની ભેટ)

૭-૧૪-૧ જૂનાગઢમાં શ્રીકૃષ્ણજન્મ-માપ્તનીને દિવસે
 પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું પૂજન થયું તેની
 ભેટના હા. શ્રી. પોપટલાલભાઈ

૦-૮-૦ પટેલ વશરામ-ગોંડલ

૦-૧-૧ પરચુરણ

૦-૪-૦ શ્રીમતી બહેન સાંકુઆઈ

૧-૦-૦ શ્રી. પ્રેમશંકર હરગોવિંદ-સિદ્ધપુર

૦-૧-૦ ધ. શ્રીધરપ્રદાશજી

૦-૧-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી

૭-૦-૦ ,, વામનરાય જટાશંકર-પાટણ

૧-૦-૦ શ્રીમતી કૃષ્ણા

૨-૧૨-૦ શ્રીવિષ્ણુયાગના મંડપમાં પૂ. કૃપાનાથનાં
 જન્મીજીભસે ભેટ

૨-૮-૦ શાસ્ત્રી દયારામભાઈ મૂળજી-આનંદાશ્રમ.

૫-૪-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી-સપ્તાર્ધન
 પૂર્ણાહુતિને દિવસ પૂજન ભેટના.

૧-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી નેશી-આનંદાશ્રમ.

૦-૧-૭ પરચુરણ

૧૩-૨-૦ કરાચી આનંદાશ્રમના આધાત તથા
 અર્ધ આવણના પૂજનભેટના.

૦-૪-૦ શ્રીમતી કસ્તૂરબહેન જયશંકર-મીડબા

૦૦

“ આનંદાશ્રમ ” માસિકના લવાજમની પહોંચ

શ્રી. ઝવેરીલાલ જગજીવન-ભેરાઈ વર્ષ ૧૦
 બહેન જમનાઆઈ રાજરામ-આંટવા ,, ૧૧
 શ્રી. કરસનદાસ જીડાભાઈ-દુદખા ,, ૧૦
 શ્રીમતી બહેન કુલકુંવરઆઈ-મુંબઈ ,, ૭-૮-૯-૧૦
 શ્રી. ભગવાનજી કાનજી-જામનગર ,, ૧૦
 ,, દેવચંદ હંસરાજ-ગરજ ,, ૯-૧૦
 બહેન ચંદનગૌરી ફકીરભાઈ-સરથાણા ,, ૧૦
 શ્રી. ધનશ્યામરાય ઓજવરાય-
 ધાટડોપર ,, ૯-૧૦
 બહેન ગંગાઆઈ ગંગાદાસ-ત્રીલેપારલા ,, ૯
 ,, વેલાંબહેન ,, ,, ૯
 ,, જયગંગા બહેન ,, ,, ૯
 શ્રી. દોલતશંકરભાઈ-જામનગર ,, ૧૧
 ,, મૂળજી વેલજી ,, ,, ૮-૯
 ,, પ્રેમજી પુંજભાઈ ,, ,, ૧૦
 ,, શંકરલાલ મોહનલાલ ,, ,, ૧૦
 ,, લાલજી દેવરાજ ,, ,, ૧૦
 ,, પરસોત્તમ પ્રેમજી ,, ,, ૧૦

,, જયાનંદ કાનજી-જોડીયા ,, ૧૦
 ,, નરોત્તમ પરભુ-ગણદેવી ,, ૧૦
 ,, અંબાશંકર ભાઈશંકર-જોરાવરનગર ,, ૧૦
 ગં. સ્વ. બેન જડીઆઈ ,, ,, ૧૦
 શ્રી. ચંદુલાલ અંબાશંકર-ધંધુડા ,, ૧૦
 ,, પદ્મશંકર અંબાશંકર-વડોદરા ,, ૧૦
 ,, બાલાભાઈ દયારામ-માંડળ ,, ૧૦
 ,, ગોવિંદરામ સેવકરામ ,, ,, ૧૦
 ,, રામેશ્વર કુલજી-જોરાવરનગર ,, ૧૦
 ,, ગોવિંદજી માવજી-કુંતિયાણા ,, ૯
 ,, રામજી અર્જુનભાઈ-તાલાલા ,, ૮, ૯
 શ્રી. રામસિંહ મજાજી-કુંતિયાણા વર્ષ ૧૦
 ,, રામજી રણકોડ ,, ,, ૧૦
 ,, માનસિંહ નથુસિંહ ,, ,, ૧૦
 ,, પુરુષોત્તમ ખુશાલચંદ ,, ,, ૧૦
 ,, નરભેરામ જમનાદાસ ,, ,, ૧૦
 ,, પુરુષોત્તમ સુંદરજી ,, ,, ૧૦
 ,, ઝવેરચંદ જાદવજી-મુંબઈ ,, ૧૦

„ કેશવજી માવજી-કુતિયાણા વર્ષ ૧૦	„ હમગજ ગવજી „ „ ૧૦
„ માલોકચંદ પાનાચંદ કુતિયાણા „ ૧૦	„ નથુ મનજી „ „ ૧૦
„ રૂપસિંહ કચ્છાણસિંહ „ „ ૯	„ અમ્મલાલ તુનગરામ-જયુમર „ ૧૦
„ રામજી ધનજી „ „ ૯	„ તાપીસંકર જયસંકર „ „ ૧૦
„ ગોપાળભાઈ નરશીભાઈ-દીવા „ ૧૦	„ પ્રાણજીવન નરોત્તમ „ „ ૧૦
„ માલોકલાલ દામોદર-ઉમરેડ „ ૯	„ ત્રિભુવન દાજીભાઈ „ „ ૧૦
„ અમિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુમુષ „ ૧૦	„ પ્રાણજીવન વિઠ્ઠલદામ-મુમુષ „ ૧૦
„ ધરજીરામ કૃષ્ણદેવ-સીગામ „ ૧૦	„ હા શ્રી અમિતરાય હ પારેખ
„ સોમજી વાલજી-ખડીયા „ ૧૦	„ જાનુવાલ પરમાણુદ-ભાવનગર „ ૧૦-૧૧
„ લોહાણા બાલાશ્રમ-મુખાઈ „ ૧૦	„ હા મા ના ચદારાણા
„ દામોદરદાસ માધવજી „ „ ૧૦	„ ઘણાભાઈ મગજી-જયુમર „ ૧૦
„ ચતુર્ભુજ મલિદામ „ „ ૧૦	„ હરગોવિંદ રામજી શાહુમર-કુંડલા „ ૮૯-૧૦
„ ચંદકાંત નિકુલદામ „ „ ૧૦	„ કાનજી પુરુષોત્તમ-વચલી „ ૧૦
„ કેશવલાલ દયાગજી „ „ ૧૦	„ મોહનલાલ દેવચંકર-રામોદ „ ૮
„ પોપટલાલ દામજી-ભાવનગર „ ૧૦	„ નરભેરામ પુરુષોત્તમ-ધાકા „ ૯
„ માધવજી રામજી -મુમુષ „ ૧૦	„ શ્રી લક્ષ્મીશંકર કાનજી-અમદાવાદ વર્ષ ૧૦
„ રંગનાથ પુરુષોત્તમ „ „ ૧૦	„ હા શ્રી અ ભા ત્રિવેગી
„ રતનજી રામજી લાખાણી „ „ ૧૦	„ ગોકુલદામ ભાણુજી-પોરમદર „ ૯-૧૦
„ રાજસી જીવરામ „ „ ૧૦	„ પુરુષોત્તમ રવજી „ „ ૯-૧૦
„ ગોરધનદાસ શિવચંકર „ „ ૧૦	„ જગનલાલ મોતજી „ „ ૧૦
„ તુલસીદાસ ખેખી - મલાડ „ ૧૦	„ શ્રી લાલજી જોદા-કરદેવ વર્ષ ૧૦
„ રેવાચંકર દુર્લભજી „ „ ૧૧	„ શિવચંકર દયારામ-પાતેલી „ ૧૦
„ દેવશી વશરામ-રાણાવાવ „ ૧૦	„ બહેન દયારા ભાગવત-જૂનાગઢ „ ૧૦-૧૧
„ હીરા લખમણ „ „ ૯-૧૦	

જાહેર નિવેદન

“રૂપશ્યારૂપશ્યવિવેક”

આથી જાહેર નિવેદન કરવામાં આવે છે કે:-

“રૂપશ્યારૂપશ્યવિવેક”

આ વિષયઉપર એક નિબંધ (શાસ્ત્રીય પ્રમાણ ને ચુક્તિવાળો) સંસ્કૃત ભાષામાં લખીને નીચેના સ્થળે જેની ઈચ્છા હોય તે મોકલી શકે છે:-

“શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા-(કાઠિયાવાડ)”

આવેલા નિબંધોમાંથી જે નિબંધ સૌથી મારો ને યોગ્ય હશે તે નિબંધના લેખકને રૂા ૫૦) એકે રૂપીઆ પચાસ પ્રસાદરૂપે આનંદાશ્રમતરફથી આપવામાં આવશે નિબંધના સ્વરૂપસંબંધી વિશાસૂચન:-

(૧) નિબંધ કાગળની એક બાજુએ સારા અક્ષરે શાહીથી લખેલા હોયો જોઈએ

(૨) લખાણમાં સુવચતા ને ભાષાશુદ્ધિ ખાસ ધ્યાનમાં લેવાશે.

- (૩) લખાણ તર્કશુદ્ધ ને ભાવવાહી હોવું જોઈએ.
 (૪) શૈલી સરળ ને ભાષા લોકલોચ્ય હોવી જોઈએ.
 (૫) વિચારસરણી નિષ્પક્ષ ને તલસ્પર્શી અને પદ્ધતિ મંડનાત્મક હોવી જોઈએ.
 (૬) લેખનું વસ્તુ જીવનને સ્પર્શે એવું, વ્યવહારપરમાર્થમાં પ્રકાશ પાડે એવું ને સંસ્કૃતિનું ઘોતક હોય એમ રજૂ થવું જોઈએ.

:૦:

અમૂલ્ય અવસર

સર્વે દીક્ષિત બંધુબહેનોને એ જાણીને આનંદ થશે કે:—

પોતપોતાને ગામે ને સ્થાને આપણા પ્રભુનાં પરમપાવન પાદુકાજીને પધરાવીને પૂજનાદિનો લાભ લેવાની જેમની ઈચ્છા હશે તેમને તેવો લાભ શ્રીઆનંદાશ્રમ—બીલખાને લખી જણાવવાથી મળી શકશે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલદેહે બિરાજતા હતા ત્યારે તો આપણા ગામે ને સ્થાને તેઓશ્રીને પ્રાર્થનાપૂર્વક પધરાવીને તેઓશ્રીના પરમકલ્યાણરૂપ ને પરમશાંતિરૂપ પૂજનસેવનનો અમૂલ્ય લાભ આપણે પોતે લેતા અને આપણાં બીજાં બંધુ-બહેનોને લેવરાવતા; અને એ રીતે આપણા જીવનને ઉદ્દાસતા ને ઉન્નતા!

હવે જો કે આપણા પ્રભુ સ્થૂલદેહે બિરાજતા નથી, છતાં એઓશ્રી સૂક્ષ્મસ્વરૂપે બિરાજી રહેલા છે અને આપણા જીવનને આધ્યાત્મિકતાવડે પોષી રહ્યા છે એ એકસ છે એમ આપણે શ્રદ્ધાપૂર્વક માનવાનું છે...

હવે જે પાદુકાને વર્ષોસુધી એઓશ્રીના પરમપાવન ચરણારવિંદના સેવનનો સાક્ષાત્ લાભ મળેલો છે તે સામાન્ય પાદુકા મટી આપણાં પરમપૂજ્ય પાદુકાજી થયાં છે અને તે પાદુકાજીમાં આપણા પ્રભુની પારમેશ્વરી શક્તિનું સંપૂર્ણ થયેલું હોવાથી તે પાદુકાજીના સ્પર્શનપૂજનથી આપણને કેવો અલોકિક લાભ મળે એ અનુભવીઓથી અજાણ્યું નથી...

હવે જ્યારે આપણા પ્રભુ સ્થૂલદેહે બિરાજતા નથી ત્યારે તો એઓશ્રીનાં પરમસિદ્ધિદાયક પાદુકાજીને આપણા ગામે ગામે ને સ્થાને સ્થાને પધરાવવાની પરમકલ્યાણકર પ્રથાને ચાલુ કરવી—વિનાવિલંબે ચાલુ કરવી એ આપણેમાટે પરમહિતાવહ છે...

આ પાદુકાજીની પધરામણીની પ્રથાથી આપણા ગામમાં ને સ્થાનમાં આધ્યાત્મિક જીવનનો પુનઃ સંચાર થશે અને આપણે પણ પુનઃ જીવનનો આનંદ ને ઉદ્દાસ અનુભવવા લાગશું...

આ પ્રથાથી આપણને, આપણા સમાજને તેમજ આપણા દેશને અવશ્ય અનેક રીતે લાભ છે એ વિવેકીઓ સારીરીતે સમજી શકે એમ છે...

જીવનમાં કોઈ અતેરો ઉદ્દાસ પૂરનાર આ પ્રથા આપણે આટલાં બધાં બંધુબહેનો શાસારુ વેળાસર શરૂ ન કરીએ...અને એ રીતે આપણા પ્રભુનો શાંતિસંદેશ ઘરઘર પહોંચાડવાનો સેવાલાભ શાસારુ ન લઈએ...?

આવો સર્વોત્તમ સેવાલાભ અવશ્ય લઈએ ને ધન્યજીવન થઈએ...

જયમાથુ! જયપ્રભુ!

શ્રીઆનંદાશ્રમમાં વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓમાટે આનંદાશ્રમમંડળના સન્નનો-
તરફથી લિખિત પ્રસંગે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની માગણીઓ આવે છે,
અને તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરતાં વિદ્યાર્થીઓને ઉપરાઉપર મિષ્ટાન્ન ખવરાવવાથી
તેમના આરોગ્યઉપર ખાલી અસર થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ તેમની મનોવૃત્તિ-
ઉપર પણ અસર થઇ તેમના અભ્યાસમાં અડચણ થાય છે. આ બાબત
દૂરદીર્ઘમાં ચર્ચા થતાં સર્વાનુમતે એમ કરાવવામાં આવે છે કે:—

વિદ્યાર્થીઓને પ્રતિભાસે જે મિષ્ટાન્ન ભોજન (ખદારથી આવ્યાં હોય
તો) અત્યાયના દિવસે આપવાં, ઉપરાંત તેમને શ્રીઆનંદાશ્રમના તહેવારના
દિવસોમાં પણ ચાલુ રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાનું રાખવું.

જે જે શુદ્ધસ્થાને શ્રીઆનંદાશ્રમના વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન
ભોજન આપવાની કે સાદું ભોજન આપવાની ઇચ્છા થાય તેમણે પોતાની
ઇચ્છા પ્રમાણેની રકમ વિદ્યાર્થીઓના ભોજન અર્થમાટે મોકલવી જોઈએ. હાલ
વીશ વિદ્યાર્થીઓ છે તેના મિષ્ટાન્ન ભોજનનો આશરે રૂ. ૭-૮-૦ અંકે રૂપિયા
સાત સાત ને સાદા ભોજનનો આશરે રૂ. ૫-૦-૦ અંકે રૂપિયા પાંચ અર્થ
આવવા સંભવ છે.

અમુક દિવસેજ વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કેઈ શુદ્ધસ્થાની
ઇચ્છા થાય તો તેમણે ઉપર પ્રમાણે રકમ મોકલેથી તેમનાવતી તે રકમ
પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં ધરી તે મિતિએ જમા કરવામાં આવશે, ને વિદ્યાર્થી-
ઓના હિતને અર્થે આનંદાશ્રમતરફથી તેમને મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાની વા
સાદું ભોજન કરાવવાની જે વ્યવસ્થા થાય તેમાં દ્રવ્ય મોકલનાર શુદ્ધસ્થે
સંતોષ માનવો જોઈએ. વિદ્યાર્થીઓનું આરોગ્ય જગડે તેમજ તેમના અભ્યાસમાં
અડચણ આવે તેવી રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવવાનો આગ્રહ સન્નનો શુદ્ધસ્થા
નહિજ રાખે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. તેમણે મોકલેલું દ્રવ્ય વિદ્યાર્થી-
ઓના ભોજનઅર્થમાંજ વપરાશે એ પુનઃ જણાવવામાં આવે છે.

સ્વાસ મહામણ

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલરૂપે આપણી મધ્યે મિરાજતા ન હોવાથી
આપણુ સૌને માટે જેમ એઓશ્રી સ્થાપિત આનંદાશ્રમ તથા એઓશ્રીપ્રણીત-
અંધા અવલંબનરૂપે છે, તેમ એઓશ્રીના સદુપદેશને પ્રકટ કરતું ને એઓશ્રીના
આનંદાશ્રમમાં ચાલી રહેલી પ્રવૃત્તિની માહિતી આપતું "આનંદાશ્રમ"
માસિકપત્ર પણ આપણામાટે અવલંબનરૂપે છે.

આથી "આનંદાશ્રમ" માસિકપત્રનો લાભ આપણે પ્રત્યેક લેવો જોઈએ
એટલુંજ નહિ, પરંતુ એનો લાભ આપણાં સર્ગાસંબંધીઓ તથા મિત્રમંડળ આદિ
પણ લે એવી પ્રવૃત્તિ હૃદયપૂર્વક કરવી એ આપણું એક ખાસ આગત્યનું કર્તવ્ય છે.

આપણા નાથપ્રભુના આનંદાશ્રમના મુખ્યપત્રરૂપે "આનંદાશ્રમ" માસિક-
પત્રનો પ્રચાર કરવો એ પણ એક સાત્વિક સેવા છે.

સને ૧૯૪૧ તા. ૨૫ એપ્રિલ.

વિજ્ઞાપિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ ખીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.
- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં જાપેલી કિંમતથી યોગ્ય રૂપિયામાં આવી છે. ટપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો હિદેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ અર્જ કરે છે.
- ૬ આશ્રમમાં ચંચાચાગ ને લાગવતું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુશ્રાનો કરવા ઇચ્છનારાં અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

શ્રીઆનંદાશ્રમ - (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રદેશીય માસિક પત્ર

(Kathiavar-India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્તિક ચુરરાતી સભા

નં. ૩૬૫, વિદ્યલભાર્ગ રોડ, કાઠિયાવાડ

સંખર્ષ ૪

॥ ॐ ॥

વાર્ષિક લવાજમ

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

પોસ્ટેજ માથે

આનંદાશ્રમ

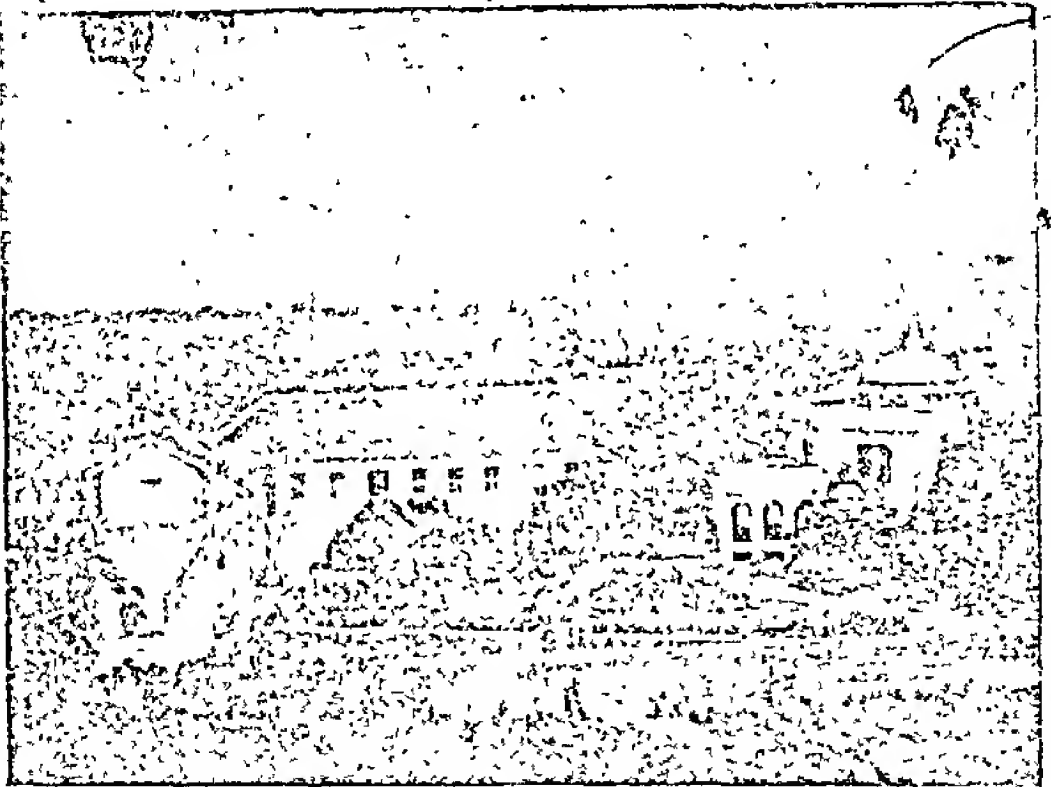
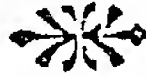
૩૧-૧-૦-૦

શ્રીનાથજયંતીવિશેષાંક

પરદેશમાટે

નંબર ૧૯૮૭

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાધો નાથસદ્ગુરુસંપ્રિતઃ ।

સંદિશંલોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષે કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સંદેશ આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન' એ સંજ્ઞાનાળા આદ્ય પુરુષ આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથજ્યંતીપ્રસંગે શ્રીનાથસ્તુતિપંચક.	૯૭
૨	આનંદનો દિન.	૯૮
૩	શ્રીનાથભજન.	૯૯
૪	હે નાથ ! તવવિણ કાણુ છે ?	૧૦૦
૫	શ્રીનાથવચનામૃત	૧૦૧
૬	૮૪ મી શ્રીનાથજ્યંતીપ્રસંગે શ્રીનાથસ્તુતિ.	૧૦૨
૭	કૃપાનાથ અને કર્મકાંડ.	૧૦૪
૮	શ્રીકાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનસમારંભાંતર્ગત સાધનસમારંભ.	૧૧૦
૯	સાધનસમારંભના ત્રણે દિવસનું સમયપત્રક.	૧૧૦
૧૦	શ્રીમનાથજ્યંતીમહોત્સવ.	૧૧૨
૧૧	સ્વરૂપાવસ્થાન.	૧૧૫
૧૨	શ્રીમનાથસુભોધમાલા.	૧૧૫
૧૩	શ્રીઆનંદાશ્રમસમાચાર.	૧૧૬
૧૪	આવશ્યનીયં નિવેદનમ્.	૧૧૯
૧૫	અમૂલ્ય અવસર.	૧૨૦

ખાસ

વાંચો

જીવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું જીવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું જીવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું બિતરસું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચનો:—લેખસંબંધી અને આસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાષ્ટ, વેદાંતમૂળણ-માગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધલેશ્વરજી લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
આલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંડલ

श्रीसद्गुरुपरमात्मा श्रीमन्नाथभगवान्

श्रीदक्षिणामूर्तिनाथसद्गुरवे नमः ॥
श्रीनाथजयंतीविशेषांक

आनंदं ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

अर्थः—आनंदस्वर्ूप प्रक्षणे अणुनार ढाधर्ी पणु क्षय पाभतो नथी.
तैत्तिरीय-उपनिषत्

वर्ष १० भुं]

संवत् १९८७ आश्विन

[अंक ५

श्रीनाथजयंतीप्रसंगे श्रीनाथस्तुतिपंचक
उपजाति

आपन्नज तुल्यजपालिकाभ्यां,
स्वान्तस्थितैर्नोगणनेजिकाभ्यां ।
जगन्निदानक्षणनाशिकाभ्यां,
नमो नमः श्रीगुरुपादुकाभ्यां ॥ १ ॥

वर्षततिलका

गमेव या स्मृतिगता दुरितापहर्त्री,
विषेव या धृतिगता भवबन्धदात्री ।
मातेष या सकलतोषविधानकर्त्री,
सा नाथ ते विजयतां जनिता जयन्ती ॥ २ ॥

यश्चिन्तनादरसमुद्भवदमयेया—
नन्दा नरा न घृणतेऽमरतां कदापि ।
वंदे विपन्नजनतापशमैकहृत्यं,
श्रीदक्षिणारुणिमहं धृतनाथरूपम् ॥ ३ ॥

सक्तानुकंपयिनिपातितमोहमन्द—

— . स्वान्तं स्वयेजजतद्ब्रह्मपूजिताङ्गिम् ।

વન્દે દુરાપમનિરશ્વજનૈરદિઘૈઃ,

શ્રીદક્ષિણાકૃતિમહં ધૃતનાયરૂપમ્ ॥ ૪ ॥

ઉત્થાપ્ય હૃત્સરસિજં યમિનો નિતાન્તમ,

ધ્યાયન્તિ શાન્તમમલં યમિહાત્મરૂપમ્ ।

વન્દેઽન્તકાન્તકમતીવસુલાકરન્તં

શ્રીદક્ષિણાકૃતિમહં ધૃતનાયરૂપમ્ ॥ ૫ ॥

પંઢિત રઘુનન્દન જ્ઞા

ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય

મુખ્ય અધ્યાપક શ્રીદ. મૂ. સ. ધ. વિદ્યાલય-આનંદાશ્રમ-વીલસા.

ભાવાર્થ:—દુઃખથી ઘેરાયલા હૃદયના સમુદ્રનું પાણન કરનાર, અંતઃકરણમાં રહેલાં

પાપસમૂહનું શોધન કરનાર, અને જગતના સુહૃદકરણરૂપ અજ્ઞાનનો ક્ષણમાં નાશ કરનાર શ્રીસદ્ગુરુની ચરણપાદુકાઓને વારંવાર નમસ્કાર. ૧

હે નાય ! સ્મરણમાત્રથી ગંગાની પેઠે પાપનું હરણ કરનારી, શ્રવણમાત્રથી બ્રહ્મ-વિદ્યાની પેઠે સંસારરૂપ બંધનનું હેઠન કરનારી અને માતાની પેઠે સર્વ પ્રકારનો સંતોષ આપનારી આપની જ્યંતી વિજય પામો. ૨

હે શ્રીસદ્ગુરો ! જે આપશ્રીનું નિરંતર આદરપૂર્વક ચિંતન કરવાથી અપાર આનંદનો અનુભવ કરનારા મનુષ્યો દેવપણાને પણ ક્યારેય સ્વીકારતા નથી; વળી વિપત્તિમાં પડેલા મનુષ્યોનાં તોપનું શમન કરવું એજ આપશ્રીનું મુખ્ય કાર્ય છે. આવો આપશ્રીનો મહિમા હોવાથી શ્રીનાથસ્વરૂપને ધારણ કરનાર આપ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાનને હું વંદન કરું છું. ૩

ભક્તોના ઉપર અપાર કરુણા કરી તેમના મોહરૂપી મહાન્ બંધકારને નિવૃત્ત કરનારા, બ્રહ્માના માનસપુત્ર સ્વનકાદિકાએ સારી રીતે જેમના ચરણારવિન્દનું પૂજન કર્યું છે એવા તથા દુર્ભાગી પામર મનુષ્યોને જે દુઃખથી પણ અગ્રાપ્ય હોવા છતાં તેવાઓને પણ સુખથી પ્રાપ્ત થવા માટે શ્રીનાથસ્વરૂપને ધારણ કરનારા આપ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાનને હું નમન કરું છું. ૪

યોગીઓ પોતાના હૃદયકેન્દ્રને ઊલ્લાસીને જે શાંત નિર્ભગ આત્મસ્વરૂપનું નિરંતર ધ્યાન કરે છે તે જાણતા પણ જાણરૂપ ને અસીમ સુખની ખાણરૂપ શ્રીનાથસ્વરૂપને ધારણ કરનારા આપ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાનને હું પ્રણામ કરું છું. ૫

—:૦:—

શ્રીનાથજયંતી

આનંદનો દિન

(રાગ-આનંદસાગર ઊલટ્યો રે લોલ)

પ્રિય; આનંદનો દિન આજનો રે લોલ;

આનંદ, આનંદ આશ્રમે ઝળકાય ને—આનંદનો

પ્રભુ પ્રાગટ્ય આ અવનિપરે થયું રે લોલ;

આબ્યા મોહક બ્રહ્મકૃપામ ને—આનંદનો

દેવસુધિ પીતાંબરજી ચુકે રે લોલ;

પરમશિવતણા ભક્ત જે મહાન્ ને—આનંદનો

માત નંદનદેવી ઉદરધરી રે લોલ;
 નાથ પ્રગટ્યા શ્રી કરુણા નિધાન જો—આનંદનો
 દીન દુખીઆ પરે કરુણા કરી રે લોલ;
 ભક્તજનના ઉદારણ માટે જો—આનંદનો
 નિજ ભક્તોને પિતૃઓ ઉદારવા રે લોલ;
 વેદ શાસ્ત્રનો પમાડવા પાર જો—આનંદનો
 આપ આપ્યા હિમ શંગ દેલાસથી રે લોલ;
 નાથ દક્ષિણામૂર્તિ શ્રીમહેશ જો—આનંદનો
 અમતણા અજ્ઞાનને વિદારવા રે લોલ;
 જ્ઞાન ગંગા રેલાવવા કાજ જો—આનંદનો
 જપ, તપ, વળી જ્ઞાન વૈરાગ્યને રે લોલ;
 જીવ શિવનો સમજાવવા અલોદ જો—આનંદનો
 વળી પૂર્ણ બ્રહ્મ સ્વરૂપને પમાડવા રે લોલ,
 દીધો જન્મ મુક્તિ દેવા કાજ જો—આનંદનો
 વિક્રમાઈ યોગણીસો ચોદની રે લોલ,
 શુદ્ધ આશ્વિન ચોથ રૂડો વાર જો —આનંદનો
 બ્રહ્મકૃષ્ણે શ્રીનાથનું પ્રગટ્ય થયું રે લોલ,
 આજ થયો આશ્રમે જયજયદાર જો—આનંદનો

૮૪ મી શ્રીનાથજયતો
 આનંદાશ્રમ-ખીલખા

}

સિંહ દામાનુંદમ
 દાનજી પુરપોત્તમ દેવે
 વચતી-મોરડ

ૐ

શ્રીનાથમજન

ગરબી

પૂજે પૂજે શ્રીનાથપાદપદને રે, (શ્રીનાથચરણકમળને રે)
 જેણે આધ્યો સનાતન ધર્મ પૂજે પૂજે ૮૬
 જેણે ધર્મ કર્મ મર્મ સમજાવિયા રે,
 જેણે ભણાવ્યો ભક્તિનો ભેદ પૂજે પૂજે ૧
 પાયું યોગામૃત જેણે પૂર્ણ ત્રેમથી રે,
 રસ રેલાવ્યો જેણે ઘેર ઘેર પૂજે પૂજે ૨
 આધું આત્મજ્ઞાન આત્મવત જન ગણી રે,
 દીધું દેવનેય દુર્લભ દાન પૂજે પૂજે ૩
 નીતિ રીતિ દર્શાવી દુખ દૂર થવા રે,
 સુખદ સદયુજ કેરો માર્ગ પૂજે પૂજે ૪
 આખી વ્યવહારશુદ્ધિ સાચી સમજથી રે,

સુખ શાંતિમાં સ્થાપ્યાં તન મન. પૂજે પૂજે૦ ૫
 જેણે ટાળ્યાં અંધારાં કંઈક કાળનાં રે,
 આપ્યાં અજવાળાં અંતર બહાર. પૂજે પૂજે૦ ૬
 સાધો વ્યવહાર સાથ પરમાર્થને રે,
 રાખી અંતર ઉડા ત્યાગ. પૂજે પૂજે૦ ૭
 ગુરુનાથ-બોધ એવાં ઉરે ધરે રે,
 પાળે પ્રેમે તો ઊઘડે ભાગ્ય. પૂજે પૂજે૦ ૮

:૦:

॥ ૬૦ ॥

“હે નાથ ! તવ વિળ કોણ છે ?”

[જેમ મહાસાગરમાં મુસાફરી કરતા વહાણના કૂવાની ટોચઉપર બેઠેલા પક્ષીને કેવળ કૂવાની ટોચ તેજ અનન્ય શરણુ છે. સિવાય સર્વત્ર મહા ગર્જના કરતા ભયંકર સાગરનાં મોર્જનજ ઉછાળા મારી રહેલાં હોય છે. તેમ મુમુક્ષુઓને માટે આ અપાર ને ભયંકર ભવાબ્ધિમાં પોતાના શ્રીઅંતર્યામિસ્વરૂપ પરમકૃપાલુ દયાસિંધુ સદ્ગુરુ દેવશ્રીના અશરણુ શરણુ ચરણકમલમાં અનન્ય શ્રદ્ધા એજ આ ભવાબ્ધિના પારને પામવાનું દિવ્ય સાધન છે,—હોવું જોઈએ. એ ભાવ આ નીચેના ઉદ્ગારોમાં દ્રવંતે હૃદયે અને શ્રવતે નયને લખાયેલો છે, અને એવાંજ હૃદયો એ ભાવને અતુલવી શકે.]

રાગ ભેરવીની ગઝલ.

‘આંસુહાં મારાં રે ! હુએ, હે નાથ ! તવ વિણ કોણુ છે ?
 કાણુ કાણુ નિજ આલની, લેનાર ભાળ તો કોણુ છે ? —ટેક.
 વહાલા વિસામા ! કહી મુંને, નિજ ઉરમાં પ્રેમે ભરે;
 વહાલી જનેતાથી અધિકા, હે નાથ ! તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૧
 ક્ષુધા પિપાસાદિ ભલે, યદિ પ્રાણને પીડા કરે;
 નિવારનારું તો હવે; હે નાથ ! તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૨
 વિવિધ વસ્ત્રભૂષણા, ઈચ્છિત આણી આપતા;
 લઠાવનારા લાડને, તાત તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૩
 દુખીને દીલડું પામતું, સંતોષ નિજ અનુજને
 વિનયશાલી ભ્રાત તો એ, હે નાથ ? તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૪
 અતિ ગુપ્ત વાત જે દિલની, કરતો વળી જેની કંને;
 વહાલા વિસામા સમ સખા, હે નાથ ! તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૫
 હર્ષિત વદને હેતથી, નિજ દાસને નિહાળતા;
 ઉછળાવતા હિય હર્ષથી, હે નાથ ! તવ વિણ કોણુ છે ? —આં૦ ૬

૧. “કબીર ! હસના છોડ દે, રોતેમે દે ચિત;

ખીન રોયે ક્યું પાયગા ? કબીર પુરાના મિત” (કબીર)

“ક્યા કહું અય યાર ! અપને હાલકી પરેશાની;

એક દિન મેરી આંખોસે, દૂખને લગે ખૂદખેખૂદ પાની.” (નબીર)

“દાતા” તો મારે એક તું, હું અન્યને યાચું નહિ;
 ભવ કેરી લીડને ભાંગનારા, હું નાથ ! તવવિણ કોણ છે ?—આં ૭
 હું નેત્ર તારા નાગના, મમ પ્રાણના હું પ્રાણ પ્યારા !
ભયદભવાબિધ તારનારા, હું નાથ ! તવવિણ કોણ છે ?—આં ૮

શ્રીનાથજયંતી. ૯૭.

શરણાગત

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા

“આત્મપ્રકાશ” (નાગ)

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્નાથભગવાન]

જિજ્ઞાસુએ શુક્ષ્મપક્ષની બીજના ચંદ્રના જેવી અદ્યકાલ રહેનારી શુભ
 ભાગણી ન રાખવી જોઈએ, પણ પૂનમના ચંદ્રજેવી જીવનપર્યંત રહેનારી
 શુભ ભાગણી રાખવી જોઈએ.

મનને નિર્ભય, સાવધ ને કર્તવ્યનિષ્ઠ પણ રાખવું જોઈએ.

મનનું મુખ્યસ્થાન હૃદયદ્રુમ છે, અન્ય ચક્રો નહિ. આધારાદિ ચક્રમાં
 ક્રમથી કે વિનાશ્રમે મનની સ્થિતિ કરાવવાથી પહેલીથી સાતમીસુધીની જ્ઞાનની
 ભૂમિકાની પ્રાપ્તિ થઈ ગણાય નહિ.

નાલિકમલમાં મનને સ્થિર કરવાથી જ્ઞાનની ત્રીજી ભૂમિકાની પ્રાપ્તિ થઈ
 એમ કહેવાય નહિ, તેમજ ઉપરનાં પદ્મોમાં મનને સ્થિર કરવાથી ઉપરની
 જ્ઞાનભૂમિકાની પ્રાપ્તિ થઈ એમ પણ કહેવાય નહિ.

ધ્યાનવડે મનનો રજેશુણ તથા તમેશુણ સારી રીતે દબાઈ મન જ્યારે
 સૂક્ષ્મ થાય ત્યારે સાધકને જ્ઞાનની ત્રીજી ભૂમિકાની પ્રાપ્તિ થઈ ગણાય, ને
 જ્યારે તેને આત્માનો સ્પષ્ટ સાક્ષાત્કાર થાય ત્યારે તેને જ્ઞાનની ચોથી ભૂમિકાની
 પ્રાપ્તિ થઈ ગણાય.

જ્યારે સ્ત્રીની, પુત્રની, દ્રવ્યની, દ્વેષની, દંભની, તિરસ્કારની, ગર્વની,
 ઠઠાર વચન ખોલવાની ને અવિવેકની વાસનાનો વેગ અંતઃકરણમાંથી ન ઊઠે
 ત્યારે દુર્વાસનાનો ક્ષય થયો કહેવાય. તત્ત્વજ્ઞાન થાય ત્યારેજ સર્વ દુર્વાસનાઓ
 અજ્ઞાનરૂપ મૂલસહિત નિવૃત્ત થાય છે.

સત્યલોકસુધીના ભોગમાં જ્યારે મન દોષદર્શન કરે ત્યારે સંન્યાસ લેવાનો
 અધિકાર પ્રાપ્ત થયો ગણાય છે.

મંદવેગવાળું ને મધ્યમવેગવાળું પ્રારબ્ધકર્મ પ્રખલ પુરુષપ્રયત્નથી ફેરવી
 શકાય છે, પણ તીવ્રવેગવાળું પ્રારબ્ધકર્મ પુરુષપ્રયત્નથી ફેરવી શકાતું નથી.

પરિણામ વિચારીને વર્તવાનો, વ્યવહાર શુદ્ધચિત્તે સેવવાનો તથા ઉપાધિ
 નહિ વધારવાનો સ્વભાવ રાખવાથી મન કર્તવ્યપરાયણ વધારે રહી શકશે,
 ને પરમાર્થમાં સંતોષ થાય એમ આગળ વધી શકશે.

અવ્યક્તની એટલે નિર્ગુણ નિરાકાર શુદ્ધબ્રહ્મની ઉપાસના જે દેહાભિમાની
 કરે તો તેનું દેહાભિમાન નહિ શમેલું હોવાથી તેવી ઉપાસના કરવામાં વૈરાગ્યને

અભાવે તેને ઘણો કષ્ટાતુલ્ય થાય છે. તેનાથી સગુણુબ્રહ્મની એટલે વ્યક્તની ઉપાસના સુખપૂર્વક થઇ શકે છે.

અંતઃકરણમાં શ્રદ્ધા ઉત્સાહ અને કર્તવ્યનિષ્ઠા વધારવાથી વિદ્યાધ્યયન ઉત્તમ પ્રકારનું થાય છે, શાસ્ત્રાભ્યાસ પણ સારો થાય છે, સ્મરણશક્તિ વધે છે, મનની પ્રસન્નતા જળવાય છે, ને પરમાર્થનાં સાધનોનું યથાયોગ્ય અનુષ્ઠાન થાય છે.

જનસંગ નજ આલે તેટલો રાખવો, ને પોતાના કર્તવ્યમાં ઉત્તરોત્તર વધારે વધારે આગ્રહ રહેવું.

વિચાર ને પ્રવૃત્તિ ઉત્તમ પ્રકારનાં રાખી પોતાના જીવનને ઉત્તરોત્તર વધારે રસમય બનાવતા રહેવું. (ક્રમશઃ)

—:૦:—

૮૪ મી શ્રીનાથજયંતીપ્રસંગે શ્રીનાથસ્તુતિ

[લેખક: શ્રી૦ મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

નાથ ! જય !

આપ ભગવાનની પારમેશ્વરી પૂજ્યતાના પ્રશંતવાહી પ્રભાવથી આકર્ષાયેલાં અને તેથી આપ ભગવાનપ્રતિ તીવ્રસંવેગથી પ્રવણ થયેલાં અમારાં અંતઃકરણોવડે તથા અમારાં બાહ્ય કરણોવડે અને તે સર્વે કરણોના સંઘાતભૂત અમારા સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂળ દેહોવડે અમે આપ ભગવાનને અનેક અનેક સાદાંગ દંડવત્ પ્રણામો અર્પણ કરી આનંદ લાઇએ છીએ.

અમારા જેવી પરિસ્થિતિમાં પરોવાયલાં અમે જે પ્રકારનાં સદાચાર તથા સદ્વિચારનાં સેવનવડે અને જે પ્રકારની દક્ષતાના પરિશીલનવડે અમારા ભવરૂપ સમુદ્રનું સહજ ઉલ્લંઘન કરી શકીએ તે સદાચાર તથા સદ્વિચારનો અને તે દક્ષતાનો અમને યથાવત્ ઉપદેશ આપવાના તથા તે ઉપદેશનો પોતાનાજ દર્શાવડે પ્રત્યક્ષ પરિચય દેખાડી આપવાના કેવળ એકજ કારણિક હેતુથી આપ ભગવાને આ લોકમાં બહુધા અમારાં શરીર-જેવા શરીરમાં અમને આપ ભગવાનનાં દર્શન આપવાનો પરિશ્રમ સ્વીકાર્યો એ ખરેખર હે ભક્તવત્સલ ભગવન્ ! અમારા ઉપરની આપ ભગવાનની ઉંડી વત્સલતાનું અમે એક સુચિહ્ન માનીએ છીએ.

ખીજી બાજુ પાપ આદિના પ્રબળ પ્રતિબંધોને વશ વર્તીને આપ ભગવાનના ઉપદેશને અમે યથાવત્ અનુસરી શકતાં નથી એ જોતાં આપ ભગવાનની એ વત્સલતાના અમે ખરા અધિકારી નથી એમ અમને સંહજ લાગી આવે છે.

પણ એકવાર શરણે આવેલાનું સદા રક્ષણ કરતા રહેવાના આપ ભગવાનના ઈશ્વરી સ્વભાવને વશ વર્તી આપ ભગવાન પોતાથીજ અમારું યથાયોગ્ય રક્ષણ કરતા રહેશે એવા વિશ્વાસપર કોષ્ઠક દિવસે અમારું આત્મનિક કલ્યાણ પણ અવશ્ય થશે એવી આશા અમે બાંધી બેઠેલાં છીએ તે હે શરણાગતપ્રતિપાલક ! આપ ભગવાન અવશ્ય પૂરી કરજો.

આ લોકના બહુધા અમારા શરીરજેવા શરીરમાં આપ ભગવાન અમને જે મંગલમય દિવસે આપ ભગવાનનાં પ્રથમ દર્શન આપવાની કૃપા કરી હતી તે અભાનંદપ્રદ દિવસ આશ્વિન માસના શુક્લપક્ષની ચતુર્થી તિથિનો હતો.

આજપણ આશ્વિન માસના શુક્લપક્ષની ચતુર્થી તિથિનો આનંદમય દિવસ છે તેથી આજના આનંદમય દિવસને અમે અમારા મંદોત્સવનો દિવસ માનીએ છીએ,

આશ્વિન માસના શુક્લપક્ષની ચતુર્થી તિથિના જે મંગલમય દિવસે આપ ભગવાને આ લોકના શરીરમાં અમને આપ ભગવાનનાં દર્શન આપવાની કૃપા કરી હતી તે મંગલમય દિવસ વિક્રમ સંવત્સર ૧૯૧૪ના વર્ષનો હતો.

આજનો દિવસ વિક્રમ સંવત્સર ૧૯૯૭ના વર્ષનો છે.

મધ્યે વિક્રમ સંવત્સર ૧૯૮૭ના વર્ષના આશ્વિન માસના કૃષ્ણપક્ષની એકાદશી તિથિના પુણ્યદિવસે આપ ભગવાને આ લોકના એ શરીરમાંથી વ્યુત્થાન કરીને આપ ભગવાનના મુખ્ય એવા વ્યાપક સ્વરૂપમાં અવસ્થાન પશુ કરી લીધું છે.

પશુ આ લોકના શરીરમાં ગ્રહીને આપ ભગવાનના અશરીર એવા તત્ત્વભૂત સ્વરૂપનો તથા સશરીર એવા પરમેશ્વર સ્વરૂપનો આપ ભગવાને અમને યથાવત્ પરિચય આપેલો હોવાથી અમે આપ ભગવાનને સદા સુનિહિત જાણીએ છીએ અને તેથી આપ ભગવાનના લૌકિક અપ્રત્યક્ષજન્ય એક અમારા મુખ્ય આનંદમાં વ્યવધાન કરવા સમર્થ થતો નથી.

જેને જીવન છે એવા જીવનું જડ એવું શરીર ખરું સ્વરૂપ હોઇ શકે નહિ.

અશરીર એવું વ્યાપક ચૈતન્યજી જીવનું ખરું સ્વરૂપ હોય.

છતાં અનિચેકને વશ વર્ગો બહુધા સઘળા જીવો પોતપોતાના પ્રાપ્ત શરીરનેજ પોતાનું ખરું સ્વરૂપ જાણી પોતાથીજ તેમાં બંધાઇ રહે છે તેથી તે તે કાંઇ પોતાનો કે પોતાથી ભિન્ન અન્ય કોઇનો શુરુ થવાને યોગ્ય રહેતો નથી.

અશરીર એવા વ્યાપક ચૈતન્યનેજ પોતાનું ખરું સ્વરૂપ જાણી રહેનાર એક પરમેશ્વરજી પોતાથી સર્વથા સર્વસમર્થ હોય તેથી સઘળાં શરીરોનાં તથા સર્વે શરીરોમાંના પ્રત્યેકમાં અહંતા તથા મમતા કરી રહેનારા પ્રત્યેક અને સંપૂર્ણ સર્વજીવોના શુરુ થવાની પશુ ખરી યોગ્યતા એક પરમેશ્વરનીજ છે.

એમ હોવાથી હે જગદીશ્વર ! આપ ભગવાન એકજ સંપૂર્ણ સર્વ જીવોના ખરા શુરુ છો તથા સંપૂર્ણ સર્વ જીવોના ખરા સદ્ગુરુ પણ આપ ભગવાન એકજ છો.

હે શુરો ! હે સદ્ગુરો ! અમે એથીજ આપ ભગવાનને શરણે આવી રહેલાં છીએ.

જગત્પતી ઉત્પત્તિસમયેજ જીવોના જ્ઞાતવ્યનો તથા કર્તવ્યનો ઉપદેશ આપનારાં જ્ઞાઓને આપ ભગવાને તપઃપૂત અંતઃકરણોવાળા ઋષિમુનિઓદ્વારા પ્રવર્તાવેલાં છે એ આપ ભગવાનનું કરુણામય કાર્ય આપ ભગવાનના ગુરુપદને તથા આપ ભગવાનના સદ્ગુરુપદને અનુરૂપજ છે.

એ પ્રાચીન પરંપરાનો ઉપદેશ વિસારે પડે વા વિકૃત થવા પામે લારે તેને પાછો મૂળ સ્વરૂપમાં સ્થાપવામાટે સમયે સમયે આપ ભગવાન અવતાર ધારણ કરવાના પરિ-અમને સ્વીકારો છો.

આપ ભગવાનના એ અવતારોમાંના જે કોઇ જ્ઞાતવ્યના અવતારમાં શારીરિક ક્ષતિકર્મરૂડે દુષ્ટ જનોના દમનપૂર્વક સાધુજનોનું પરિત્રાણ કરેલું હોય તે અવતારનેજ અશુદ્ધ જનો તો આપ ભગવાનનો ખરો અવતાર જાણે છે.

જે અવતારમાં શુદ્ધ સાત્ત્વિક એવા જ્ઞાતવ્ય તનુવડે જનતામાં જ્ઞાત ઉપદેશવડે આસુરી સંપત્તિનો પરિભ્રમ કરાવી દેવીસંપત્તિનું સંપાદન કરાવવામાં આવે તે અવતારને અશુદ્ધજનો ખરો અવતાર ન જાણે એ અસંભવિત નથી.

શારીરિક ક્ષાત્કર્મવડે દુષ્ટજનોનો સંહાર અને સાધુજનોનું પરિત્રાણ કરનારા પરમેશ્વરના પ્રસિદ્ધ અવતારમૂલ શ્રીકૃષ્ણચંદ્રપ્રભુએ પણ અવજાનન્તિ માં મૂઢાઃ (મૂઢજનો ભારી અવજ્ઞા કરે છે) ઇલાદિ કહેલું છે તો પછી શુદ્ધ સાત્ત્વિક એવા બ્રાહ્મણની પદ્ધતિથી ધર્મનું સ્થાપન તથા તત્ત્વનો જનતાને ઉપદેશ આપનારા આપ લગવાનના અવતારને અણુદ્ધજનો પરમેશ્વરનો અવતાર ન માનીને આપ લગવાનની અવજ્ઞા કરે એ અસંભવિત નથી.

પણ સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથલગવાનની સંજ્ઞાવાળા સ્વરૂપમાં આપ લગવાને વર્તમાન સમયમાં તત્ત્વના તથા ધર્મના સાચા સ્વરૂપનો ઉપદેશ પ્રવર્તાવીને અમને સર્વને આ લોકના પરલોકના તથા પારમાર્થિક સુખનાં શાસ્ત્રીય સ્વરૂપ સમજાવી તેની તેની પ્રાપ્તિના રાજમાર્ગજેવા નિષ્કામકર્મ, ભક્તિ, યોગ, તથા વેદાંતવિચાર આદિ માર્ગોપર વિચરતા કરેલા છે એ અમાગ ઉપરના તથા અમને અનુસરનારી અમારી પ્રજાઉપરના આપ લગવાનના અમોઘ અનુગ્રહનું સૂચક છે.

શાસ્ત્રોક્ત ધર્મના પરિપાલનમાટે તથા શાસ્ત્રોક્ત તત્ત્વના ચિંતનમાટે વર્તમાનમાં સમયબળ અનુકૂળ ન હોનાથી જનતાનો મોટો ભાગ આજ આપ લગવાનના ઉપદેશને યથાવત્ અનુસરી શકતો નથી અને બહુધા પ્રત્યેક પોતે જનતાને કોઈ કલ્યાણને માર્ગે દોરી શકે એમ છે એવું જણાવી રાજસતામસ પ્રચારનાં કાર્યોવડે પ્રજાને પોતાની પાછળ ધસડાતી કરે એવો સમય વર્તમાનમાં ચાલે છે તેને પરિણામે અનાવૃષ્ટિ અતિવૃષ્ટિ યુદ્ધ તથા લાંબી મુદતના જ્વર ભૂકંપ આદિ ઉત્પાતો પ્રજામાં પ્રસરી રહેલાં છે.

એવે સમયે, હે સર્વેશ્વર ! આપ લગવાન આપ લગવાનની પારમેશ્વરી શક્તિવડે કોઈ ઉચિત વ્યવસ્થા કરીને વર્તમાન સમયની દારુણતાનો વહેલો અંત આવે એવું કરવા તથા પછી ધીર ધીર આપ લગવાનનો શાંત ઉપદેશ પ્રવર્તી રહેલો દેખાય એવું કરવા અમે આપ લગવાનની પ્રાર્થના કરવાની આ ક્ષણ સાધીએ છીએ તે અવશ્ય લક્ષમાં લેવા હે દીનબંધો ! અમે આપ લગવાનને દીનભાવે વિનવીએ છીએ.

જય નાથ !

૦૦

ૐ

કૃપાનાથ અને કર્મકાંડ

[લેખક:-શ્રી. કરણસિંહ લાલસિંહજી ઠાકોર બી. એ.]

શ્રીખીલખા-આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા શ્રી પૂજ્યપાદ બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્માશ્રી શ્રીનથુરામ-શર્મા આચાર્યજીને તેઓશ્રીનો શિષ્યસમૂહ સિદ્ધ સિદ્ધ નામોથી સંબોધતો અને અભારે પણ એજ સંબોધનોનો ઉપયોગ કરે છે. તેમાંનું એક અભિધાન “કૃપાનાથ” છે. તેઓશ્રીએ વૈદિક કર્મકાંડનું અનુષ્ઠાન કરી વૈદિક કર્મરહસ્યને જીવંત કર્યું છે. તેની તથા કર્મકાંડના પરિપાલનની ભારતવર્ષને કેટલી અગત્ય છે તેની આ લઘુલેખમાં સ્વલ્પ આલોચના કરવામાં આવશે.

ભારતવર્ષ એ ઋષિઓની, પાવનશ્રુતિ, એ. આ. ભૂમિને વેદદ્રષ્ટાઓએ પોતાના

આન્તર અનુભવોનો અસ્ય કાલ આપ્યો છે. ધૃતિરત્નરિત મહાસત્યોને એ ઋષિવરોએ અંતરમાં અનુભવેલાં. આ મહાસત્યોની રંગોળી વેદને પાને પાને પૂરાઈ છે. વિશ્વજીવનનો ગૂઢ સૂક્ષ્મતમ આંતર પ્રવાહ શબ્દબ્રહ્મરૂપે વેદમાં વિરાજે છે. આ રીતે વેદ એટલે પરમાત્મજીવનનાં પ્રતિબિંબો-વિશ્વજીવનની મહાનદીઓ. પિંડ અને બ્રહ્માંડની એકતા કરનાર આ વેદરાશિને ભગવાન બ્યાસે ચાર ભાગમાં વિભક્ત કરી તેને ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ એવાં નામ આપ્યાં. વેદમાં કર્મરહસ્ય છે, ઉપાસનારહસ્ય છે, જ્ઞાનરહસ્ય છે. વેદ કર્મકાંડ, ઉપાસના અને જ્ઞાનનું પ્રતિપાદન કરે છે.

આર્યાવર્તના શાસ્ત્રકરો આત્મજ્ઞાની મહાપુરુષો હતા. તેમના ગ્રંથો એ માત્ર ભુદ્ધિનો વિશ્વાસ ન હોય, પરંતુ આત્મદર્શનના અનુભવબોલ હતા. આ મટેજ આર્યો આ શાસ્ત્રોને પોતાનું જીવનશાસ્ત્ર માને છે, તેની આજ્ઞાઓને વંદે છે, અને જીવનમાં વણે છે. આ શાસ્ત્રકરોએ મનુષ્યજીવનના પરિપૂર્ણ વિકાસમાટે વૈદિકકર્મકાંડ, ઉપાસના અને જ્ઞાનનો સતત બોધ કર્યો છે.

પૂર્વપશ્ચિમની સંસ્કૃતિના સંઘર્ષણસમયે આર્યોના શુદ્ધ શાસ્ત્રવિચારોમાં પરિવર્તન થવા માંડ્યું. કાષ્ઠ જ્ઞાનને પ્રાધાન્ય આપી કર્મ કરવાને બદલે વિચારપ્રધાન બનવા લાગ્યા. કાષ્ઠ કર્મકાંડની ઉપેક્ષા કરી ભક્તિતરફ પક્ષપાતવાળા થયા. આના સમયમાં કર્મ-કાંડનું પાલન ચતું હતું, પણ તેના શુદ્ધસ્વરૂપમાં નહિ. આવે સમયે ભારતના એક અજ્ઞાત ખૂણે એક ન્યોતિ પ્રક્ટી. કડિયાવાડના ઝાલાવાડપ્રાંતના લીંબડી સંસ્થાનના એક નાનકડા મોજીદડ નામના ગામમાં આ મહાપુરુષનું પ્રાકટ્ય થયું. તેઓશ્રીનું નામ શ્રીનથુરામશર્માજી હતું.

ભારતવર્ષના ધાર્મિક ઇતિહાસપર દૃષ્ટિ કરનાર કાષ્ઠપણુ સુઝને એ અજ્ઞાત નહિજ હોય કે ન્યારે ન્યારે માનવજીવનને ઉચ્ચતમ કરનાર વૈદિક રહસ્યની તુલા અવ્યવસ્થિત થાય છે ત્યારે તેને સુવ્યવસ્થિત કરવા કાષ્ઠ ને કાષ્ઠ સમર્થ મહાપુરુષ પ્રક્ટે છે, અને ભગવદ-ગીતાનાં વચનને સાર્થક કરે છે.

ન્યારે કર્મ એજ વેદપ્રતિપાદિત મુખ્યવિષય છે એવું પ્રતિપાદન કરતા મીમાંસકો-નું પ્રાબલ્ય વધ્યું ત્યારે દક્ષિણમાં-મલબારના એક નાના ગામમાં-ભગવાન શ્રીઆદિ-શંકરાચાર્યજીનો પ્રાદુર્ભાવ થયેલો. તેઓશ્રીએ એમ સમજાવ્યું કે કર્મકાંડ ચિત્તશુદ્ધિમાટે છે, ઉપાસના ક્રમભોક્ષમાટે છે, જ્ઞાન સલોમોક્ષમાટે છે. ફરી ન્યારે કર્મકાંડનું રહસ્ય વિસારે પડ્યું ત્યારે સોરકને આંગણે એ સંત પંથાર્યા, અને ભગવાન શ્રીઆદિ શંકરાચાર્યજીએ જે કાર્યમાટે અવતાર ધરેલો તેજ કાર્ય પદ્ધતિસર આટોપ્યું.

શ્રીબીષ્ણુના આ સંતશ્રીએ એ સ્પષ્ટપણુ પૂરવાર કર્યું કે આર્યોનું ધર્મશાસ્ત્ર એ પરાક્રાન્ધાએ પહોંચેલું માનસશાસ્ત્ર છે. હિંદુઓનાં શાસ્ત્રોમાં માનસ વિકાસની શ્રેણીઓ છે. એ શ્રેણીઓ પણ ગમે તેમ નહિ, પણ ક્રમબદ્ધ છે. આ ક્રમમાં કર્મકાંડને પ્રથમ સ્થાન છે, ઉપાસનાને બીજું સ્થાન છે, જ્ઞાનને ત્રીજું સ્થાન છે. આ ક્રમ બહુજ સહેલુક છે. માનસવિકાસસાથે આને અંતરંગ સંબંધ છે. વિશ્વમાં આણુએ આણુમાં વ્યાપીને રહેલ પરમ-તત્ત્વના દર્શનમાટે મનને પણ પરમ સૂક્ષ્મ કરવું પડે છે. એ સૂક્ષ્મતાવગર તત્ત્વદર્શન વાતોનોજ વિષય રહે છે. તત્ત્વજ્ઞાનની વાતોથીજ તત્ત્વજ્ઞાની થવાનું નથી; પરંતુ એ સૂક્ષ્મતમ તત્ત્વમૂલ પદાર્થને અનુભવનો વિષય કરવામાટે મનને પરમશુદ્ધ, પરમ સ્થિર અને પરમ

સૂક્ષ્મ કરવું પડે છે. આ વિદ્યાસૂક્ષ્મ એટલો બધો ક્રમબદ્ધ છે કે પહેલું પ્રાપ્ત કર્યાગર ખીજું નકામું છે, અને ખીજાનો પરિપાક કર્યાગર ત્રીજું અપ્રાપ્ય રહે છે.

પાપસંસ્કારોથી ખરડાએલું મન અશુદ્ધ હોય છે. તેને શુદ્ધ કરવામાટેજ વૈદિક સંધ્યાદિ નિત્યકર્મોની યોજના છે. આર્યશાસ્ત્રોના આ પરમરહસ્યતરફ ધાર્મિક જનતાનું તેઓશ્રીએ ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યું છે, અને તેનું મહત્ત્વ વધારે દઢીભૂત કરવા તેઓશ્રી વૈદિક સંધ્યાદિ નિત્યકર્મ અતુટપણે આચરતા. તેઓશ્રી સમર્થ યોગી અને આત્મદર્શી સંત હતા. તેઓશ્રી જીવનવિદ્યાસની છેલ્લીગોટિએ વિરાજમાન હતા. આમ છતાં તેઓશ્રી લોકહિતાર્થે ઉપરોક્ત શાસ્ત્રાનુસંધાન અક્ષરશઃ પાલન કરતા. આમાં પણ ગૃહરહસ્ય સમાયેલું છે. આ કાર્યના પ્રચાર-માટે તેઓશ્રીએ પ્રવૃત્તિમય જડવાદથી લદાયેલા આ યુગનું સૂક્ષ્મ અવલોકન કર્યું અને એક યુગદ્રષ્ટાની પેઠે વર્તમાનયુગને અતુટ સાધનો તૈયાર કર્યાં.

ચારે વેદના દ્વિગ્નેને ઉપયોગી થાય એવા “ચારે વેદની ત્રિદાળી લઘુસંધ્યા” ના સંક્ષિપ્ત ખરડા તૈયાર કરી વિનામૂલ્યે જનસમાજમાં ફેલાવ્યા. એ પછી ચારે વેદનાં નિત્યકર્મનાં પુસ્તકો વિનામૂલ્યે સૌને મળે એમ વ્યવસ્થા કરી. એ પછી આર્યોની દિનચર્યાને વ્યક્ત કરતાં અને સંધ્યાદિના મંત્રોનો સ્ફોટ કરતાં ચારે વેદનાં આહુતિપ્રકાર બહાર પાડી હિંદુ જનતાપર મહદુપકાર કર્યો. આટલેથી તેઓશ્રીનું કાર્ય અંધ ન પડ્યું. સંધ્યાનું રહસ્ય સમજાવવા સંધ્યારહસ્યનામનો અંક બહાર પાડ્યો; ઉપનયનનું રહસ્ય સમજાવવા ઉપનયન-મીમાંસાનો અંક બહાર પાડ્યો; વર્ણ તથા આશ્રમનું રહસ્ય દાખવવા વર્ણમીમાંસા અને આશ્રમ-મીમાંસાના અંકો બહાર પાડ્યા. આ ઉપરાંત તેઓશ્રીના વિધવિધ ગ્રંથોમાં વેદપ્રતિપાદિત પદ્ધતિને સ્ફોટ કરવા તેઓશ્રીએ બહુ બહુ લખ્યું છે. નિત્યકર્મના પાલનના લાભવિષે તેઓશ્રીનાજ શબ્દો ટાંકું તો અરથાને નહિ ગણાય:—

“આ લઘુ લેખમાં (શ્રીયજુર્વેદીયઆહુતિપ્રકારમાં) દિનગૃહસ્થને જાણવાયોગ્ય તેમનાં નિત્યનાં મુખ્ય કર્મોનો સમાવેશ કર્યો છે. એ સર્વક્રિયાઓમાં ને આચારાદિમાં બહુધા પ્રાણ એટલે ચુંબક અને વિદ્યુત્તત્તી પ્રધાનતાવાળું તત્ત્વ, કે જે સૂક્ષ્મશરીર તથા જીવિતે બહુ ઉપકારક છે, તેની શુદ્ધિ ને પ્રબલતા કરવાનું રહસ્ય સમાયેલું છે. જે કોઈપણ જીવિમાન દિન પોતાનાં પદ્ધતિમાંના પ્રત્યેકનું શાંતચિત્તથી અવલોકન કરશે તો તેને તે હેતુ સ્પષ્ટ સમજાઈ આવશે, ને આર્યોનાં પરિણામે સર્વાત્મભાવ વિસ્તારવાનાં આર્થો સાધનરૂપ કર્મોને તે ધન્યવાદ આપ્યાવિના રહેશે નહિ. હૃદયમાંના પાપદોષને દૂર કરવાને નિષ્ક્રમકર્મોની અપેક્ષા સર્વશાસ્ત્રોએ સ્વીકારી છે, ને એમ નિષ્ક્રમકર્મો કરવાથી ઉપાસના કરવાનો અધિકાર આવે છે. ઉપાસનાથી ચિત્તનું ચંચલપણું દૂર થાય છે, ને તે ધ્યેયવિષયમાં તત્ક્ષીન થાય છે. આમ ભલવિક્ષેપ દૂર થવાથી શ્રીસદ્ગુરુના ઉપદેશદ્વારા પછી તે આવરણનામના અંતઃકરણના ત્રીજા દોષને દૂર કરી પોતાના આત્માને હાથમાં રાખેલા આમગાની પેઠે સ્પષ્ટપણે અનુભવવાને સમર્થ થાય છે, ને પછી તેમાં કંઈ પ્રાપ્તવ્ય, જ્ઞાતવ્ય કે કર્તવ્ય રહેતું નથી. તેથી તે પૂર્ણ ને સન્નિવ્રાતનંદ્યે વિરાજે છે.”

યોગ અને જ્ઞાનની અંતિમસ્થિતિએ પહોંચેલા મહાપુરુષના આ શબ્દો. આ પ્રત્યેક શબ્દમાં સ્વાનુભવનો પ્રકાશ છે, આત્માનો રણકાર છે. તેઓશ્રીએ ઉપાસના અને જ્ઞાનના પૂર્વસ્વરૂપતરીકે વૈદિક નિત્યકર્મોને માન્યાં છે. એ કર્મોના નિયમિત અને આગ્રહપૂર્વકનો અનુશાનવગર ઉપાસક થવાની ઇચ્છા અથવા જ્ઞાની થવાની ઇચ્છા લગલગ આકાશકુસુમવત

રહે છે. વેદાનાં આ નિલકર્મોમાં શું શક્તિ છે તે પણ અનુભવવાજેવી છે. તે કર્મોનાં નિલપાલનથી ચિત્ત કેટલું પ્રશાંત રહે છે તે પણ અનુભવવાજેવું છે. આ કર્મોનાં નિષ્ક્રમપાલનથી સાધક પોતાના પ્રાપ્તવ્યવહારમાં જેટલો અલિપ્ત રહેતો જાય છે, જનસમૂહ-સાથેના સંસર્જમાં તે જેવી નિરાળી લાત પાડે છે, એ પણ અનુભવવાજેવું છે. કર્મકાંડ એ શુષ્ક વસ્તુ નથી. શુષ્કજીવનને રસમય કરનાર જડીભુટ્ટી છે. આ મત્સ્ય અનુભવે સમગ્રાય એવું છે. આ કર્મકાંડમાં સમયનો વ્યય નથી, પરંતુ સમયનો સફળ્ય છે. આર્યોનાં આ નિલકર્મો દિવ્ગેને પાપના પુંજમાંથી રક્ષનાર મહોષધિ છે. ઋષિઓ માનવકલ્યાણ કરનારા મહાપુરુષો હતા એમ કોણ નહિ માની શકે ? આપણા કલ્યાણસિવાય તેમને ખીજું શું પ્રાપ્તવ્ય હતું ?

ખીલખાના આ મહાસંતે આર્યોના આ ગુપ્ત ખજાનાને અજ્ઞાનજનતા આગળ સ્ફુટસ્વરૂપે રજૂ કરી દીધો છે. તેઓશ્રીએ જીવનકાળમાં અનેકને પોતાના વર્ણાશ્રમધર્મમાં સ્થાપિત કરેલા; અનેકને નિલકર્મમાં પ્રેરી અલભ્ય લાભ આપેલો; અનેક એ પરિપાલનને પ્રતાપે સારા ઉપાસક અને જ્ઞાની બનેલા. અરે ! તેઓશ્રીને નિલકર્મોની ક્યાં અપેક્ષા હતી ? અસંપ્રજ્ઞતાયોગની હેલ્લી રિચિતિએ પહેંચેલા મહાયોગીને નિલકર્મ કરતા કાણે જોયા છે ? જીવ-મુક્ત દશાએ પહેંચેલા મહાજ્ઞાનીને કર્મકાંડમાં પ્રવૃત્ત કાણે નિહાળ્યા છે ? આ વાતના અપનાદરૂપ તેઓશ્રીનું જીવન હતું. તેઓશ્રી વૈદિકકર્મકાંડનું અનુસરણ કરતા, તે સંબંધે ઉપદેશ આપતા, એ સંબંધે લખતા.

તેઓશ્રીના જીવનદર્શનનો જેમને સ્વાનુભવ છે તેમણે જોયું છે કે સવાર, બપોર અને સાંજ એ ત્રણે સમયનું સ્નાન, એ ત્રણે સમયની સંધ્યા, સ્વાધ્યાય, જપ વગેરે બધી શાસ્ત્રાજ્ઞો તેઓશ્રી પાળતા. શા માટે ? ફક્ત લોકસંગ્રહાર્થે-ફક્ત લોકકલ્યાણમાટે. નિર્વિકલ્પસમાધિનો નિજનંદ મૂકી વૈદિક કર્મોમાં અન્યને પ્રેરવામાટેજ પ્રવૃત્તિ કરનાર મહાપુરુષ જેટલા ધન્યવાદને પાત્ર છે ? એ મહાજીવનના મહાન સાગની જેટલી અંખી તેમાં રહેલી છે ? જીવન જીવવું તે આનું નામ. વિશ્વમય જીવન તે આનું નામ. સૌ દિવે વૈદિક આજ્ઞાઓનાં સૂક્ષ્મ રહસ્યોને સમજી જીવનઆપાર કરે તે માટે તેઓશ્રી આમ આચરતા.

કર્મકાંડના સૂક્ષ્મ રહસ્યને તેઓશ્રી જીવી બતાવતા. સ્નાન એ હસ્તિસ્નાન નહિ, પરંતુ શરીરને શુદ્ધ કરવાની અને મનને પ્રશાંત કરવાની શાસ્ત્રીય ક્રિયા. સંધ્યા એ કાળક્ષેપ કરનારું કર્મ નહિ, પરંતુ માનવ જીવનને કાળક્ષેપમાંથી બચાવનારી સંજીવની. સ્વાધ્યાય મગજને લાઘવાનું સ્થૂલકર્મ નહિ, પરંતુ માયાથી જટણચેલા જીવનને મુક્ત કરવાનું અદ્ભુત સાધન. જપ એ ફક્ત હાથવડે કરવાની સામાન્ય ક્રિયા નહિ, પરંતુ સંસારતરફ ધસી રહેલા મનના અદ્ય પ્રવાહને રોકવાની અને પ્રભુપ્રવણ કરવાની સૂક્ષ્મ ક્રિયા. દેવતાર્થન એ ભુદ્ધિવાદને ઉપહાસરૂપ નિરર્થકકર્મ નહિ, પરંતુ વિશ્વમાં સામાન્યરૂપે વિરાજમાન ચેતનના વિશેષરૂપે થયેલા આવિષ્કારનું સૂક્ષ્મ પૂજન. વૈશ્વદેવ એ વિશ્વભરના દેવ, ભૂતગણ, ઋષિગણ ને પિતૃઓથી માંડી કીટપતંગાદિતરફ ઔદાર્ય ફેળવવાની અસામાન્ય વૈદિકક્રિયા. આ નિલકર્મો ધૃતકર્મો એ સ્થૂલ ક્રિયાઓ નથી, પરંતુ જીવનની સ્થૂલતા મટાડનાર ગમખાણ છે. પાપથી ખજાણેલા ચિત્તપ્રવાહને, શુદ્ધ કરનાર નિર્મળા છે.

જેમને પાપપુંજમાંથી મોક્ષના ચક્ર હોય, તેમણે તેઓશ્રીના આ બોધને અનુસરવું.

જેમને સંતાપથી તપેલા મનને પ્રશાંત કરવું હોય, તેમણે તેઓશ્રીના આ બોધને માન્ય કરવો. જેઓ ઉપાસનાવડે ક્રમભોક્ષ ધ્વજતા હોય, અને જ્ઞાનવડે જીવન્મુક્તિ ચાહતા હોય, તેમણે તેઓશ્રીના આ બોધને જીવનમાં વણવા પ્રયત્ન કરવો. તેઓશ્રીના આ બોધ અર્વાચીન સાહિત્યગ્રંથોની માનવજીવન વિકૃત કરવાની કક્ત વાતો નથી, કલાતે નામે હૃદયશોભા હણનારી પ્રયુક્તિ નથી, પરંતુ વિકૃત માનવજીવનને શુદ્ધ કરનારી અને સુખંધે પાડનારી મહાશક્તિ છે. જેમને શંકા હોય, તેમણે અનુભવ કરી જોવો; જેમને સંદેહ હોય, તેમણે આ ક્રિયાયોગ આચરી જોવો; જેમને અશ્રદ્ધા હોય, તેમણે આ અનુભવ-બોધને પાળી જોવા. આ સંતશ્રીનું જીવન સત્યરીતે માનવકલ્યાણમાટે હતું કે નહિ તે જાણવા ધ્વજનારે આ ક્રિયાકાંડને જીવનમાં વણી જોવો. ત્યારેજ તેમને જણાશે કે એ શબ્દો માત્ર શબ્દો નથી—એ શબ્દો અનુભવશાસ્ત્ર છે.

શરીરની અથવા મનની ક્રિયાવગર માનવ એક ક્ષણ પણ રહી શકતો નથી, અને તેથીજ શ્રીવાજસનેયોપનિષદમાં નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું છે:—

कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतः समाः ।

एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥

“જે પુરુષ અહિં સો વર્ષ જીવવાને ઈચ્છે છે તે ચિત્તશુદ્ધિ કરનારાં નિષ્કામ કર્મોને કરતો છતોજ જીવવાને ઇચ્છે છે. આવી રીતે જીવવાને ઈચ્છતા તું મનુષ્યમાં એ પ્રમાણે નિષ્કામકર્મ કરીને જીવવાથી સિદ્ધ બીજે પ્રધાર નથી, કે જે પ્રધારથી તું અશુભ-કર્મોથી લિપ્ત થાય નહિ. તેથી વૈરાગ્યાદિ સાધન મેળવવા ઇચ્છતો પુરુષ શાસ્ત્રે વિધાન કરેલાં નિષ્કામકર્મો કરતો છતોજ જીવવાને ઇચ્છે.”

શુદ્ધ યજુર્વેદના ધર્શાપનિષદની આ આજ્ઞા કર્મ કર્યાવગર મનુષ્ય જ્યારે જીવીજ શકતો નથી, ત્યારે મનુષ્ય શાસ્ત્રોક્ત કર્મો કરીને શા માટે ન જીવે ? જ્યારે કાષ્ઠપણ કર્મ કરીને જીવવાનું છે ત્યારે જે ક્રિયાથી આત્મસુધારણા થતી હોય—આત્મ-ઉન્નતિ થતી હોય—તે ક્રિયા શામાટે ન કરવી ? મનુષ્યજીવન એ ક્રિયાનુંજ ક્ષેત્ર છે એમ સૌ કાષ્ઠ માને છે, અને અન્યતે એમ મનાવના પ્રયત્ન કરે છે, તો પછી સંસારીક્રિયાઓને શામાટે પ્રાધાન્ય આપવા અને શાસ્ત્રીય ક્રિયાઓને ગૌણપણું આપવા તેઓ પ્રવૃત્તિ કરે છે ? કદાચ એમ હોય કે સંધ્યાદિ સ્થૂલક્રિયાઓમાં સમય બગાડવાને બદલે શામાટે રસમય પુસ્તકોદ્ધારા જ્ઞાન ન મેળવવું ? પ્રવૃત્તિમય આ વર્તમાનયુગમાં શુદ્ધજેવી સંધ્યાદિ પ્રવૃત્તિમાં સમય વ્યતીત કરવાને બદલે ઉત્તમ વિચારોમાં મસ્ત ન રહેવું ? અથવા બહિઃ સાધનો છોડી નામસ્મરણ કરીએ તો શું ? ઉત્તમ વિચારોમાં મનને તન્મય રાખવું, અથવા નામસ્મરણમાં મનને વળગાડી રાખવું એ વાતો કરવાનેટલી સામાન્યવસ્તુ નથી. ઉત્તમ-વિચારોમાં—જ્ઞાનમય વિચારોમાં—તન્મયતા અથવા નામસ્મરણની સાચી યોગ્યતા એ બહુ કષ્ટસાધ્ય વસ્તુ છે. એ બંને ક્રિયાઓ બહુજ સૂક્ષ્મક્રિયાઓ છે. સંસારની રાગદ્વેષમય પ્રવૃત્તિઓના પ્રવાહમાં રચ્યાપચ્યા રહીને ઉપરોક્ત સૂક્ષ્મક્રિયાઓનાં સ્વપ્ન સેવીએ છીએ; પરંતુ એ સ્વપ્ન આકાશકુસુમવત્ છે. મન હજી સંસારની ખેંચાખેંચીમાંથી નવરૂં થયું નથી ત્યાં ઉપસેા પ્રશ્ન હાસ્યાસ્પદ જણાય છે. જ્ઞાનચિંતન અને નામસ્મરણની સાચી યોગ્યતામાટેજ ઋષિવરોએ વૈદિક નિષ્કામકર્મોની મુંદર યોજના કરી છે. નિલ આગ્રહપૂર્વક તેના અનુજ્ઞાનવડેજ ઉપરોક્ત કાર્યોની યોગ્યતા આવે છે. આ શાસ્ત્રીયક્રિયાઓવડેજ મન

શુદ્ધ બની નામસ્મરણમાટે યોગ્ય બને છે, અને સારેજ સાચું નામસ્મરણ થાય છે. નિષ્કામકર્મોના અતૂટ અનુશાનવગર કરેલું નામસ્મરણ વેદજેતું સ્વયંકર્મજ રહે છે, અને નામસ્મરણની સાચી યોગ્યતાથી રિચર થયેલું મનજ્ઞ જ્ઞાનવિચારમાટે અધિકારી થાય છે.

શુદ્ધિવાદના આ યુગમાં પણ આપણે દુનિયાના કાંઈપણ સ્થલમાં પ્રવાસે નહિ ગયેલા શિક્ષકનાં વચનોને પ્રમાણભૂત માની જૂગોળનું જ્ઞાન મેળવીએ છીએ. ગ્રહો, નક્ષત્રો અને સૂર્યમંડલના વિસ્તાર તથા પરિભ્રમણસમયના ખગોળવેત્તાના અભિપ્રાયોને માન્ય કરીએ છીએ. પુરાતત્ત્વવિદની શોધને આધારે અનેક સૈદ્ધાંત પહેલાંની વસ્તુરિચિતિમાં આદર રાખીએ છીએ. દૂકમાં આ શુદ્ધિપ્રધાનયુગમાં સંસારની બધી પ્રવૃત્તિઓમાં શુદ્ધિને ગૌણ કરી વિશ્વામને અગ્રસ્થાન આપીએ છીએ, અને આપણી બધી પ્રવૃત્તિઓને ધપાવીએ છીએ. પરંતુ જ્યાં ધર્મની વાત આવી, શાસ્ત્રની વાત આવી, જ્ઞાનમયજીવનની વાત આવી, ત્યાં આપણે ભડકી લાડીએ છીએ. આપણી શુદ્ધિ ઊછળી લાડે છે, અને તે વિષયોમાં શ્રદ્ધા રાખનારને એકપણ ક્ષણના વિલંબવગર અંધશ્રદ્ધાળુ કહી નાંખીએ છીએ, અને ધાર્મિકશ્રદ્ધાને વહેમ કહેતાં જરાપણ અચકાતા નથી. અહિં આપણે શુદ્ધિવાદી બની જઈએ છીએ.

જે મહાપુરુષોએ વિશ્વરચનાને બરાબર જાણી છે, અને વિશ્વનિયંત્રાસાથે એકતા પામવાની સૂક્ષ્મતમ ક્ષાને પ્રાપ્ત કરી છે તેવા આપ્તપુરુષોનાં વચનોથી અધિક વિશ્વાસ-યોગ્ય ખીર્ન કાનાં વચનો હોય ? ભૂત, વર્તમાન અને ભાવિને વીધી જેમની દષ્ટિ પરમસત્ય ઝોળખી શકે છે એવા આદરપાત્ર નિષ્કવિરોધ એ હતા આપણા શાસ્ત્રકરો-આપણા શાસ્ત્રરચયિતા. આવાં આપ્તવચનોને શુદ્ધિવાદના તોરમાં ઊભેલીએ છીએ. આ શુદ્ધિવાદ કે શુદ્ધિવાદનું ગાંડપણ ?

જો મનુષ્યજીવન કાંઈ સાચી વસ્તુ ભાસતી હોય, જો મનુષ્યાવતાર મળવામાં કાંઈ ઈશ્વરી સંકેત જણાતો હોય, જો પશુજીવન કરતાં માનવજીવન મહામુલું જણાતું હોય, તો પશુજીવનમાંથી મનુષ્યજીવન ભુલું પડી શકે એ ક્રિયા અવશ્ય આચરવી ધટે છે. મનુષ્યરૂપમાં ડોકિયાં કરતી મક્ષિનતા અવશ્ય ટાળવી ધટે છે. વિદ્વાતા શ્રીમતાર્થ કે સત્તાના ભારનીએ ઊછળતી અદમ્ય સ્વાર્થવૃત્તિ અને હિમકપશુઓને વટાવી જાય એવી સૂક્ષ્મહિમવૃત્તિને સમૂલ ઉત્ખેદિત કરવી હોય તો આર્યોએ ઉપદેશની એ શાસ્ત્રીય ક્રિયાઓ કરવીજ પડશે અને તેવડેજ આર્યજીવન શોભારૂપ બની શકશે. બહિઃસ્વરૂપે મનુષ્ય રહી અભિમાન, સ્વાર્થપરતા અને સ્વેચ્છાચારને શુદ્ધિવાદના નામે પોષવા હોય તોજ શાસ્ત્રકરોના એ જીવનસિદ્ધાંતને અગણી શક્ય.

મનુષ્યરૂપમાં દેવ બનવું હોય, વગર દ્રવ્યે દ્રવ્યવાન બનવું હોય, પુસ્તકોના પરિશીલન-વગર શુદ્ધિવાન બનવું હોય, વગર અધિકારે મૌને આર્યવાં હોય તો આ પ્રયોગશાળામાં પ્રવેશ કરવો પડશે. વેદપ્રતિપાદિત પટકર્મોના શાંતચિત્તે અનુશાનથી ન સમજાય તેમ જીવન બદલાવું જાય છે, ન સમજાય તેમ મન પાપભારમાંથી મોક્ષનું થતું જાય છે, ન સમજાય તેમ ઉત્તમ વિચારો રચ્યાં કરે છે, ન ધારેલી આધ્યાત્મિક પ્રેરણાઓ મળ્યા કરે છે. તમો ધીમે ધીમે પરમપ્રકાશતરફ તમાગાં ખગલાં માંડવા કરશો. તમારી બ્યાવહારિક દુ.ખી રિચિતિ સુખમય થવા લાગશે. તમારો મંગાર હળવો ફૂલજેવો જણાશે. તમારા બધા સંબંધોમાંથી નિસ્વાર્થ નિર્ભલતાની પરાગ ફેરશે. જેમ ખીલતું પુષ્પ આંખને રમ્યતા બક્ષે છે અને નાકને મધુરતા અર્પે છે તેમ શાસ્ત્રીય કર્મક્રંડથી ધરાતું માનવજીવન ખીલતું જશે.

આર્યશાસ્ત્રોનો આ ક્રિયાયોગ માનવજીવનની ઘડતરમાં અન્ય ક્ષણો આપે છે. તેના પ્રત્યક્ષદષ્ટાંતરૂપે આપણે બીલખાના એ સંતશ્રીતરફ એક ક્ષણ નિહાળીએ. બીલખાઆનંદાશ્રમમાં અથવા અન્યસ્થલે બિરાજતા હાં હાં તેઓશ્રીની શૌચવિધિ દર્શનીય જણાતી, અને એ સ્નાનવિધિમાંથી મનને પ્રેરણા અને પ્રસન્નતા સાંપડતી. તેઓશ્રીનાં સંધ્યાવંદનમાંથી શાસ્ત્રીય ક્રિયાઓની રસમયતા જણાતી. આચમન, પ્રાણાયામ, અર્ધ્યપ્રદાન, ઉપસ્થાન, ગાયત્રીજપ વગેરે ક્રિયાઓમાં રસદર્શન થતું. એ સ્થૂલ ક્રિયાઓમાંથી સૂક્ષ્મ પ્રાણપ્રવાહ વહેતો જણાતો. એટલેજ જેમણે જેમણે તેઓશ્રીને સંધ્યાવંદનાદિ ક્રિયાઓ કરતા નિહાળેલા તેમણે તેમણે શાસ્ત્રીય ગૂઢ રહસ્યને પ્રત્યક્ષ કર્યું છે. ઉપસ્થાન કરતાં તેઓશ્રીના મુખારવિંદપર સૂર્યમાંથી ઝરતી પ્લહ્લતેજની છાયા વિલસતી. પ્રાણાયામકાલે તથા અર્ધ્યપ્રદાનવેલા જાણે વિશ્વપ્રાણ સૂત્રાત્મા-સાથે તેઓશ્રી એકતા ન સાધતા હોય એવો ભાસ થતો. શો એકાગ્રતાસૂચક તેઓશ્રીનો ગાયત્રીજપ! શી આદર્શ તેઓશ્રીની સમગ્ર પૂજાવિધિ! તેઓશ્રીની સંધ્યા એટલે સમ્યગ્ ધ્યાનનું મૂર્તસ્વરૂપ. જાણે સંધ્યાદિ કર્મકાંડરહસ્ય દાખવવા આદ્યત્રય ન પ્રકટયા હોય એવો જોનારને અનુભવ થતો. જીવનભર શાસ્ત્રીય પટ્કર્મોમાં રત રહી આર્યજગતસમક્ષ તેઓશ્રીએ અતુકરણીય દષ્ટાંત મૂક્યું છે. એ જીવનસ્મરણ આજે પણ શાસ્ત્રીય પ્રેરણા આપે છે. શાસ્ત્રીય જીવન જીવી તેઓશ્રીએ અનેકને એ જીવન જીવનારા બનાવ્યા છે. શાસ્ત્ર એ માનવજીવન પોષનારું અમૃત છે એમ પૂરવાર કર્યું છે. જે સુભાગીએ આ સત્ય અનુભવગમ્ય કરવું હોય તેણે જાગ્રત થઇ આ ક્રિયાયોગમાં પ્રવૃત્ત થવું જોઇએ. જાગશે તે જોશે અને આચરશે તે અનુભવશે.

—:૦:—

કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનસમારંભાન્તર્ગત સાધનસમારંભ

(સ્થલ: શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખા)

[સંવત્ ૧૯૯૮ ની કાર્તિકીપૂર્ણિમા-ત્રિપુરીપૂર્ણિમા]

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મહાપૂજનઅંગે ચાલતા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમની યોજના આવતી કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનપ્રસંગે પણ રાખવામાં આવી છે, જેનું સમયપત્રક આ નીચે આપવામાં આવ્યું છે. કાર્તિકસુદિ ૧૪ રવિવાર, પૂનમ સોમવાર ને વદિ ૧ મંગળ-વાર એ ત્રણ સાધનસમારંભના દિવસો છે. સર્વે બંધુઓએ પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો ને સાધનસમારંભનો લાભ લેવામાટે અનુકૂલતાપ્રમાણે કાર્તિકસુદિ ૧૩ શનિવારની સાંજસુધીમાં આનંદાશ્રમમાં આવી પહોંચવું જોઇએ. આવી રીતે સર્વ બંધુઓ એકત્ર થઇ ધાર્મિક લાભ લે, અને આધ્યાત્મિક માર્ગમાં આગળ વધે એ બહુ આવશ્યક વસ્તુ છે, એ વિષે કાંઇ વિશેષ કહેવાની આવશ્યકતા નથી; જિજ્ઞાસુ બહેનો પણ આ યોજનામાં ભાગ લઇ શકશે.

કાર્તિકસુદિ ૧૩ શનિવારની રાત્રીએ આધ્યાત્મિક સાધનસમારંભનું આરંભક વ્યાખ્યાન થશે; અને સુદિ ૧૪ રવિવારના બ્રાહ્મમુહૂર્તથી સાધનક્રમનો આરંભ થશે.

સાધનસમારંભના ત્રણે દિવસોનું સમયપત્રક

કાર્તિકસુદિ ૧૪ રવિવાર

સવારના ૫-૦ ઉત્થાન-ગિઠવું.

૫ થી ૫૦ મુખશુદ્ધિ ઇલાદિ.

૫૫ થી ૬ પ્રાતઃસ્મરણરત્નો-સમૂહ-
પ્રાર્થના-યોગાસનો આદિ.

૯ થી ૧૦ સંક્રમ. (જપ, ધારણ,
ધ્યાન.)

૧૦ થી ૧૧ વેદપાઠ, ભજનધૂન.

૧૧ થી ૬ વ્યાખ્યાન ને કથાશ્રવણ.

૧૧ થી ૪૧ માધ્યાહ્નસ્નાનસંધ્યા,
ભોજન, ત્રિશ્રાંતિ ને પરસ્પર
સત્સંગ.

૬ થી ૯ ગીતાપાઠ, આરતી, સાયં-
સ્નાનસંધ્યાદિ નિલકર્મ.

૯ થી ૧૦ ભજન-ધૂન.

૬ થી ૯ પ્રાતઃસ્નાનસંધ્યાદિ નિલકર્મ.

કાર્તિકસુદિ ૧૫ સોમવાર-શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજનમહોત્સવ.

સવારના ૮૧ થી ૯ મહાપૂજનતૈયારી.

દેશઅંધાવલિના ૧૦૦ મા અંકનું વાચન, ને

૯ થી ૧૧૧ શ્રીમદ્ગુરુમહાપૂજન,

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં વંદન.

શ્રીનાથસુબોધમાલા-

નું અને શ્રીઉપ-

બાકીનો ક્રમ સુદિ ૧૪ પ્રમાણે.

કાર્તિકવદિ ૧ મંગળવાર-સુદિ ૧૪ પ્રમાણે

હૃદયમંત્રનો જપ :—સાધનક્રમના ત્રણ દિવસોમાં એટલે સુદિ ૧૪, ૧૫ ને વદિ ૧ મે

સવારના ૬ થી બપોરના ૧૨ સુધી અને સાંજના ૪ થી રાત્રિના ૧૦ પર્યંત પૂજ્યપાદ
કૃપાનાથના નિજમંદિરમાં અખંડ ધૂપદીપસાથે હૃદયમંત્રનો અખંડજપ બહુઓ અતુકમે કલાક
કલાકે હાજર રહી ચાલુ રાખવા ઇચ્છશે તો તેમને વ્યવસ્થા કરી આપવામાં આવશે. જે
બંધુઓને તેનો લાભ લેવાની ઇચ્છા હોય તેમણે અગાઉથી પોતાનાં નામ વ્યવસ્થાપકને
જણાવવાં.

સાધનક્રમમાટેનાં વ્યાખ્યાનો :—શાસ્ત્રવાચન તથા અવ્યાસમાં આગળ વધેલા
બંધુઓએ નિષ્ક્રમકર્મ, ઉપામના, યોગ કે તત્ત્વજ્ઞાનના પ્રતિપાદક વિષયોમાંથી કોઈ એક
વિષયપર વ્યાખ્યાન કાગળની એકબાજુએ માફ લખી લાવવું જોઈએ. વ્યાખ્યાનનો સમય
બહુધાં અર્ધો કલાક રહેશે વ્યાખ્યાન મોઢે કરવું કે લખેલ વાંચવું તે વક્તાની ઇચ્છા-
પર રહેશે, પણ વ્યાખ્યાન લખી લાવવું એ અનેક રીતે આવશ્યક વાત છે. એથી
વ્યાખ્યાન માસિકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાટે પણ અતુકલતા થશે, માટે પુનઃ પણ વ્યાખ્યાન
કરવા ઇચ્છનારાઓને વ્યાખ્યાન લખી લાવવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

અવદ્ય ધ્યાનમાં રાસવાયોગ્ય :—મૌ બંધુબહેનોએ પોતાના આગમનની મિતિ
મોડામાં મોડી સુદિ ૧૦ સુધીમાં જણાવી દેવી જોઈએ, કે જેથી વ્યવસ્થા કરવાની અતુ-
કલતા રહે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો ઉપદેશ છે કે :—આનંદાશ્રમમાં આવનાર ગિર્યાસુઓએ
વ્યાવહારિક વાર્તાથી જેમ અને તેમ મુક્ત રહેવું. આ ઉપદેશનું પાલન એ સાધનમળને
ટકાવી રાખવામાટે ને નવીન સાધનમળ વિશેષ ગ્રાસ કરવામાટે આવશ્યક વસ્તુ છે.

શ્રીઉપદેશઅંધાવલિના નવા અંકો :—જેઓ પૂર્ણિમાપર ન આવી શકે એમ
હોય તેમણે ઉપદેશઅંધાવલિના જોઇતા અંકો પૂર્ણિમાપહેલાં દપાલ રસ્તે અથવા સાધયોગે
મંગાની લેવા જોઈએ.

સાધનસમારંભના કાર્યક્રમમાં તે સમયક્રમમાં પરિસ્થિતિ અનુસાર અનુદૂલ એવો ફેરફાર વ્યવસ્થાપક કરી શકશે.

—:૦:—

શ્રીમન્નાથજયંતીમહોત્સવ

[શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા]

આશ્વિનસુદિ ૪ એ પૂજ્યપાદ કૃપાસિધુ શ્રીમન્નાથભગવાનની મંગલમય જન્મતિથિ હોઈ તે દિવસે પ્રતિવર્ષ આનંદાશ્રમમાં જયંતી-મહોત્સવ ઉજવાય છે. તે પ્રમાણે આ વર્ષે પણ આ મંગલમહોત્સવ ઉત્સાહપૂર્વક મોટા સભારંભસાથે ઉજવવામાં આવ્યો હતો.

સવારના સાત વાગે મહાપૂજનના નિયત થયેલા સમયે શ્રવણમંદિરમાં સુંદરીતે શણ-ગારેલા હિંડોળાપર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં છખીછતે તથા એક સુંદર પાટલાપર પાદુકાછતે પધરાવી, સૌ ખંધુઓ હાજર ચતાં આરંભમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિએ મંગલોચ્ચારરૂપે વેદપાઠ કર્યા પછી પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું ષોડશોપચારવિધિથી મહા-પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં આનંદાશ્રમવાસીઓ, બહારગામથી આવેલાં ખંધુબહેનો અને ખીલખાનાં ખંધુબહેનો મળી આશરે ૧૦૦ માણસોએ લાલ લીધો હતો. પૂજનવેળા વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ બોલાતી હતી.

પૂજન થઈ રહ્યા પછી શ્રી. લાઈશંકર ધનછ દેવેએ શ્રીનાથસદ્ગુરુને હિંડોળે ઝૂલાવતાં સ્તુતિપૂર્વક ગલિત હૃદયે શ્રીનાથમહિમાસંગંધી થોડાં વચનો કહ્યાં હતાં.

ભાર પછી સવારના ૮૧ વાગે ખીલખા રોટના નામદાર દરબાર શ્રીરાવતવાળાસાહેબ-તરફથી આવેલ બે ઘોડાની ગાડીમાં પૂજ્યપાદશ્રીનાં છખીછ તથા પાદુકાછ પધરાવી છડી, ચમર, છત્ર, ઘોડેસ્વારો, સ્કાઉટ, તે બેડસાથે ધામધૂમથી ગામમાં વરણાગી ફેરવવામાં આવી હતી. માર્ગમાં ભાવિક લક્તજનોએ ભાવલીના હૃદયે પૂજ્યપાદશ્રીનું પૂજન કર્યું હતું.

વરણાગીમાં બહારગામથી આવેલા ધ. શ્રીઆત્મપ્રદાશછ, શ્રી. લાઈશંકર ધનછ દેવે, શ્રી. પોપટલાલભાઈ, શ્રી. દયાળસિંહછ આદિ ગુરુખંધુઓ, આનંદાશ્રમમાં વસતા બ્રહ્મચારી બ્રહ્મપ્રદાશછ અને સાધકો, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલયના શાસ્ત્રીઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ, શ્રી. કેવળચંદ્ર કાનછ પારેખ ઉપરાંત ગામના સંભાવિત ગૃહસ્થો પૂજ્યપાદશ્રીની ઘોડાગાડી આગળ ચાલતા હતા. માર્ગમાં શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ તે જ્યધ્વનિઓ તથા જ્યશંકરમંદિરનસ્તોત્રાદિ બોલાતાં હતાં. આવી રીતે પૂર્ણ આનંદપૂર્વક ભાવિકજનોનાં પૂજનસદ્કાર ગ્રહણ કરતાં કરતાં ગામના મુખ્યમાર્ગે ફરીને આશરે બે કલાકે વરણાગી આશ્રમમાં આવી હતી. ભાર પછી સૌ સંજનનો, સ્કાઉટ, બેડવાળા, ઘોડેસ્વાર આદિને પ્રસાદ વગેરે આપવામાં આવ્યું હતું.

આજના દિવસે ખીલખાની ગુજરાતી નિશાળ, અંગ્રેજી નિશાળ, કન્યાશાળા તથા નવાગામની નિશાળમાં અભ્યાસ કરતાં આશરે ૯૦૦ બાલકબાલિકાઓઆદિને શ્રીઆનંદાશ્રમ-તરફથી પતાસાં વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં. દરેક શાળાઓમાં રજા પાડવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે ગુજરાતી શાળાના મુખ્ય મહેતાજીએ ગુજરાતી નિશાળમાં, અને આનંદાશ્રમના ઉપવ્યવસ્થાપક શ્રી. અંબાશંકર નાનછ જોશીએ કન્યાશાળામાં પ્રસંગોચિત વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

આ મહોત્સવમાં ભાગ લેવા આવેલા જિજ્ઞાસુઓ, વિદ્યાર્થીઓ, આનંદાશ્રમમાં વસતા સાધકો તથા સર્વ આનંદાશ્રમવાસીઓ આદિને પાટણનિવાસી ડૉ. શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડાતરફથી ફલાદાર આપનામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગનો લાભ લેવા આવનાર સાધકોએ

તથા આનંદાશ્રમવાસીઓએ આજે ઉપવાસપૂર્વકવ્રત કર્યું હતું.

સાંજના શ્રવણુનેળાએ શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજી દાકાર, બી. એ. એમણે લખેલો "કૃપાનાથ અને કર્મકાંડ" નામનો લેખ તેમના બંધુ શ્રી. દયાળસિંહજીએ વાંચ્યો હતો. સારપછી વંથળીવાળા શ્રી. કાનજી પુરષોત્તમ દવેએ એ પંજો માયાં હતાં; જે પૈકી એક આ અંકમાં અન્યત્ર આપવામાં આવેલ છે.

બીજે દિવસે એટલે શ્રીમત્તાયજ્યંતીના પારણાને દિવસે બીલખા ગામની ચોરાશી શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી જમાડવામાં આવી હતી, અને આનંદાશ્રમવાસી સાધકો તથા સર્વ આનંદાશ્રમવાસી વિદ્યાર્થીઓ આદિને શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડા તરફથી મિષ્ટાન્ન મેળન આપવામાં આવ્યું હતું.

અન્ય સ્થળોએ ઉજવાયેલો શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવ

શ્રીમોજીદસ-આનંદાશ્રમમાં પણ પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાયજ્યગવાનનો ૮૪ મો જયંતીમહોત્સવ ઉત્સાહપૂર્વક ઉજવાયો હતો.

આ શુભપ્રસંગનો લાલ લેવા લીબડીથી શ્રી. દુર્ગાશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય તથા શ્રી. ત્ર્યંબકલાલ નાનાલાલ આચાર્ય સહકુટુંબ આવ્યા હતા. મોજીદસની લાલિક પ્રગળે પણ સદ્ભાવપૂર્વક સારો લાભ લીધો હતો. સારના નવથી અગીઆર વાગ્યાસુધી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનાં પાદુકાજી તથા છબીનું વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. સારપછી ભજનધૂત થયાં હતાં. પૂજનકાર્ય સમાપ્ત થયાપછી શ્રી. ત્ર્યંબકલાલ નાનાલાલ આચાર્યે પ્રસંગાનુકૂલ "શ્રીસદ્ગુરુ માહત્મ્ય" એ વિષયઉપર સુંદર વિવેચન કર્યું હતું.

બપોરનાં સાંઝણુ વાગે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનાં છબીજી તથા પાદુકાજીને પાલખીમાં પધરાવી વાજતેગાજતે ભજનમંડળીસહિત ધામધૂમથી ગામમાં વરણાગી ઘટવામાં આવી હતી. રસ્તામાં લાલિકજનોએ પોતપોતાને ઘેર પધરામણી કરી લાલ લીધો હતો. વરણાગી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના પ્રાકટચર્યાને (જન્મગૃહે) લઈ જવામાં આવી હતી. સાં પૂજનાદિ થયાપછી સાંજના છ વાગે વરણાગી આનંદાશ્રમમાં આવતાં એક સભા ભરવામાં આવી હતી. સભામાં ગામના અમલદારો તથા પ્રતિષ્ઠિતગૃહસ્થોએ હાજરી આપી હતી. તેમાં શ્રીમાન દુર્ગાશંકરલાલએ તથા શ્રી. ત્ર્યંબકલાલલાલએ પૂજ્યપાદશ્રીના જીવનઉપર તથા તેમાંથી લેવાના બોધઉપર મનનીય વિવેચન કર્યું હતું.

રાત્રે નવ વાગે આનંદાશ્રમના ઉપદેશક શ્રી. હરદત્તશર્માએ શ્રીનાથજયંતીમહોત્સવને અંતુરૂપે વ્યાખ્યાન એક કલાકસુધી કર્યું હતું. પછી દશથી એક વાગ્યાસુધી ભજનકીર્તન અને નામધૂત કરવામાં આવ્યાં હતાં.

આ શુભપ્રસંગની ખુશાલીને અંગે બીજે દિવસે એટલે સુદિ ૫ ને દિવસે શ્રી. દુર્ગાશંકરલાલતરફથી ગામના બાલિણોની ચોરાશી કરવામાં આવી હતી.

શ્રીલીલુકા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીમતી ગંગાબહેન તથા ગામના અન્ય લાલિક બંધુ-ભગિનીઓએ એકત્ર મળી શ્રીનાથજયંતીને દિવસ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું ચયાવિધિપૂજન કર્યું હતું. પૂજનકાર્ય સમાપ્ત થયાપછી શ્રીનાથચરિતામૃતમાંથી "મહાપુરુષ પ્રાકટ્ય" નામના પ્રકરણના કેટલાક ભાગનું વાચન કરવામાં આવ્યું હતું.

શ્રીઅમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં શ્રી. ભેશરામલાલ, શ્રી. ચંતુરલાલ, શ્રી. જ્ઞાલાલ-લાલ આદિ ૩૦ થી ૪૦ બંધુબહેનોએ મળી શ્રીનાથજયંતીને દિવસ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું

વિધિપુરઃસર પૂજન કર્યું હતું. પૂજનકાર્ય સમાપ્ત થયાપછી શ્રીઆનંદાશ્રમના ઉપદેશક શ્રી. જયશંકર ભટ્ટે “પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનો ઉપદેશ અને આપણું શિષ્યોનું કર્તવ્ય” એ વિષય ઉપર વિવેચન કર્યું હતું.

શ્રી. જોદાલાલભટ્ટે દુવાલજોડી ૧ પૃ. સદ્ગુરુશ્રીની સેવામાં અર્પણ કરેલ છે.

મુંબઈમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળે ૮૪મો શ્રીનાથજયંતી-મહોત્સવ બહુ ભાવપૂર્વક ઉજવ્યો હતો, જેમાં નીચે પ્રમાણે કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો.

કાર્યક્રમ

સવારના ૮ થી ૧૦ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન, કાંદાવાડી-માધવલુવનમાં.

સાંજના માધવગાગ, ઉપરના હોલમાં.

૧: ૭ થી ૮ વેદધોષ.

૨: ૮ થી ૯ શ્રીમત્ પરમહંસ પરિવાજકાર્ય અલ્લનિષ્ઠ લોકસંગ્રહી ગીતાવ્યાસ શ્રી. ૧૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી વિદ્યાનંદજી મહારાજનું પ્રવચન.

૩: ૯ થી ૯:૩૦ પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્માજીના જીવનપરિચયસંબંધે વક્તાઓનું કથન.

૪: ૯:૩૦ થી વે. શા. સંપન્ન શ્રીમાન્ શાસ્ત્રીજી પુરુષોત્તમ નરહરિ ગોડસેનું શ્રીભગવદ્ગીતાના

મહાત્માનસ્તુ માં પાર્થ દૈર્ઘ્ય પ્રકૃતિમાશ્રિતા: ।

મજન્ટ્યનન્યમનસો જ્ઞાત્વા મૃતાદિમવ્યયમ્ ॥ શ્લોકપર પ્રવચન.

ચોરખંદરમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમંડળે ૮૪ મો શ્રીમન્નાથજયંતી-મહોત્સવ ઉત્સાહ-પૂર્વક ઉજવ્યો હતો. સદ્ગુરુપૂજનમાં ૫૦-૬૦ માણસોએ ભાગ લીધો હતો. જેનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યો હતો:—

કાર્યક્રમ

સવારના ૭ થી રાત્રિના ૧૦ સુધી અખંડહીપપૂર્વક અખંડજપ.

,, ૮ થી ૧૦:૩૦ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન.

રાત્રિના ૮ થી ૧૦ હરિકીર્તન. વિષય:—સંતકવિ શ્રીજયદેવપંડિત. કીર્તનકાર

શ્રી. મૂળશંકર મોહનલાલ પાઠક. કીર્તનશ્રવણમાં આશરે ૨૦૦ માણસોએ ભાગ લીધો હતો.

કરાંચીમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળે શ્રીસદ્ગુરુજયંતીમહોત્સવ પ્રેમપૂર્વક ઉજવ્યો હતો, જેનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યો હતો

કાર્યક્રમ

પ્રાતઃકાલ-આનંદાશ્રમમાં

સાંયંકાલ

૭:૩૦ થી ૮ સંયમ

૫ થી ૭:૩૦ વરણાગી

૮ થી ૯:૩૦ પૂજન

૭:૩૦ થી ૯ શ્રીગુરુદેવના જીવનચરિત્રપર

૯:૩૦ થી ૯ વચનામૃતશ્રવણ

વ્યાખ્યાનો.

૯ થી ૯:૩૦ વ્યાખ્યાન

૯:૩૦ થી ૧૦ કીર્તનો

૧૦ થી ૧૦:૩૦ આરતી.

વરણગી શ્રીઆનંદાત્રમમાંથી સાંજના ૫ વાગે નીડળા, ગમરવામી ગાડીખાતા તથા રણકોડકેનમાં ફરી નાનકવાડમાં શ્રી મૃણ્મનિવામપામે શ્રીલોહાણા દુતર ઉલોગશાળાના મકાનમાં જા વાગે આવી હતી. સાર પછી હાં વાખ્યાનો થયાં હતાં વરણગીમાં પૂજ્યસ્વામી-શ્રીસિદ્ધનાથજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને પોતાની પ્રતાપમય વાણીવડે શ્રીસદ્ગુરશ્રીના જીવનચરિત્રમંથ્રે વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. અન્ય વક્તાઓનાં પણ મમયોચિત વ્યાખ્યાનો થયાં હતાં.

ભાવનગરમાં શ્રીનાથજીવંતીને દ્વિસ શ્રીગીતાપાઠશાળામાં શ્રી મહાશંકરભાઈ ગવળ તથા શ્રી. ઝોધવજીભાઈ બધેકા આદિ અધુઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું. પૂજન થઈ રહ્યા પછી શ્રી મહાશંકરભાઈ ગવળે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રવડે શ્રીસદ્ગુરુસ્તુતિ કરી હતી. પછી પૂજ્યપાદશ્રીના જીવનસંબંધે શ્રી ઝોધવજીભાઈ બધેકાએ મુંદર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું. સારખાદ પંડિત શ્રીરથામમુંદરજીએ વિદ્વાતપૂર્ણ વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. પંચાત પ્રમાદ લઈ મેળાવડે વિગળન થયો હતો.

ગોધરામાં શ્રી. રેવાશંકર બાવડુજી ત્રવાડીને ધેર શ્રી. મણેકલાલ નાનજી ચદારાણા આદિ બંધુબહેનોએ એકત્ર મળી શ્રીનાથજીવંતીને દિવસે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું.

ચિવામ કુંડલા વંથળી, કુનિયાણા ને જંભુમરમા પણ તે તે સ્થળનાં અધુઓએ એકત્ર મળી શ્રીનાથજીવંતીને દિવસે શ્રીમદ્ગુરુપૂજન કર્યું હતું કુંડલામાં પૂજનવેળા પામ્યાળાના ગાસ્ત્રીજી, વિદ્યાર્થીઓ અને અન્ય ગ્રિહાસુઓ મળી ૧૦૦ માણસોએ લાભ લીધો હતો.

સ્વરૂપાવસ્થાન

આશ્વિન વદિ ૧૧ એ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીના સંવસ્થાવરથાનની તિથિ હોઇ તે દિવસે આરાધનારૂપે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીનું મર્વ આનંદાત્રમવાસીઓએ તથા બીલખા-ગામનાં ગ્રિહાસુઓએ એકત્ર થઈ મવારના હા વાગે યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું. પૂજન સમાપ્ત થયા પછી શ્રી. બાઈશંકર ધનજી દવેએ તથા શ્રી. ગુલાબરાય જાળાશંકર ગવળે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરશ્રીના લૌકિકતનુના વિવેચન મમયમા તેઓશ્રી દ્વાગ થયેલા ઉપદેશોનું અને અલાકિ-કતનુવડે થઈ રહેલા ઉપદેશોનું વિવેચન કર્યું હતું પછી શ્રીસમાધિમંદિરમાં શ્રીચરણ-પાદુકાનું પૂજન કરી હાં શ્રીભગવદ્ગીતાના ૧૫મા અધ્યાયનો તથા શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ કરવામાં આવ્યો હતો.

સાંજે અવજીવેળાએ પડિત શ્રી. રઘુનંદનજીએ મહાપુરુષો પોતાના પ્રાકૃતિક ને વૈકૃતિક તનુવડે જનમમાજના કલ્યાણમાટે કેવી રીતે ઉપકાર કરે છે તે સંબંધી શાસ્ત્રીય વિવેચન કર્યું હતું. રાત્રે ભજન કીર્તન થયાં હતા.

આજે આનંદાત્રમવાસીઓએ ઉપવાસપૂર્વક વ્રત કર્યું હતું, અને પ્રાહ્ણજી બાળીકા આદિને મિષ્ટાન્નભોજન અપાયું હતું.

શ્રીમન્નાથસુવંધમાલા

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનનો સદુપદેશ]

(શ્રીકાંતિકી (૧૯૨૮) પૂર્ણિમાના મહોત્સવપ્રસંગે)

સ્તુતિ-નિદાને સમ ગણે, તુલ્ય માન-અપમાન,

અરિ-મિત્રને સમ ગણે, જે પામ્યા નિજજ્ઞાન.

જ્ઞાન-નિષ્ઠા દૃઢ રાખીને, કામ-ક્રોધનો નાશ;
 કરી સદા તે પદ વસો, જે પદ છે અવિનાશ. ૪૮૫
 પોતાના ચિદ્રૂપને, ભૂલવું નહિ લગાર;
 અન્ય સૌના ચિદ્રૂપને, જોવું પારંવાર. ૪૮૬
 નિજસ્વરૂપમાં સ્થિર રહી, ત્યજવા સર્વ વિકાર;
 ભૂલે નિજસ્વરૂપથી, મ્યુત ન થવું લગાર. ૪૮૭
 વિષયો મિથ્યા જાણીને, ન કરો તેનો સંગ;
 સતત અતિ સાવધ રહો, ધારી ધૈર્ય અભંગ. ૪૮૮
 ભૂત ભવિષ્યના વિષયનું, ન કરે ચિંતન લેશ;
 વર્તમાનમાં જે રમે, તેને ન નડે કલેશ. ૪૮૯
 જે વિષયો ખીલું ખાહું, રે'વું તેથી દૂર;
 ધૈર્ય-જગૃતિ રાખવાં, જોવું ચિદ્ ભરપૂર. ૪૯૦
 વિગ્નવિનાશક અતિશુચિ, શાંતિ-સુખ-ભંડાર;
 તે બ્રહ્મના ધ્યાનથી, નાસે વિગ્ન અપાર. ૪૯૧
 પ્રાણકલા ને ચિત્તકલા, આતમ-અભિમુખ રાખ;
 તેથી દુઃખો દૂર કરી, અનુપમ આનંદ ચાખ. ૪૯૨
 મન વાણી ઇન્દ્રિય જો, આતમમાં સ્થિર થાય;
 તો સૌ વિધો દૂર થઈ, શાંતિસુખ રેલાય. ૪૯૩
 ઇદં લીન અહંમાં કરો, અહં બ્રહ્મમોહાર;
 અખંડ એક બ્રહ્મ જોઈને, પામો ભવનો પાર. ૪૯૪
 દાર દ્રવ્ય તૃણા ત્યજ, ત્યજ આનની આશ;
 પરમારથદરશન કરી, કાપો સઘળા પાશ. ૪૯૫
 મન બ્રહ્મમાં રાખીને, ત્યજવા સર્વ વિકાર;
 ધૈર્યજગૃતિ રાખવાં, ડગવું નહિ લગાર. ૪૯૬
 મનોવૃત્તિની સંધિમાં, જોવું ચેતનરૂપ;
 શ્વાસોન્ધ્વાસની સંધિમાં, વિલસે છે ચિદ્રૂપ. ૪૯૭
 સર્વ દશ્યને બ્રહ્મમાં, કરવું લીન સદાય;
 બધે એક બ્રહ્મ દેખવું, જોવું જડ ન જરાય. ૪૯૮

(ક્રમશઃ)

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[ભાદ્રપદમાસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાની મોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

સધુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડ દીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની

ઝીણી ઝીણી નાંધ ઉપલક દષ્ટિએ ગૌણબેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની લક્ષિતાવનાતું અદ્ય ઉંચું છે; અને એ લક્ષિતાવના પાપાયા કરે ન ફેલેકાસે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નાંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—આ માસમાં ભાદરવાસુદિ ૧૫ ને ચંદ્રગ્રહણને દિવસે તથા ભાદરવા-વદિ ૩૦ સૂર્યગ્રહણને દિવસે અને શરદ્પૂનમની રાત્રીએ શ્રીઆનંદાશ્રમવાસીઓએ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્ય ભેટ આવી છે:—

શ્રીમતી કર્તુરબહેન ગોવર્ધનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૨૦-૦-૦ શ્રી. દારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી, રૂ. ૧૫-૦-૦

મહાનિમિત્તે ભેટ:—જેરાવરનગરવાળા સદ્ગત શ્રી. ગૌરીશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદીના સ્મરણાર્થે તેમનાં પત્ની શ્રીમતી સવિતાબહેને એક ઓરડો બંધાવી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવને અર્પણ કરવા રૂ. ૨૦૦) બસો શ્રીઆનંદાશ્રમમાં અર્પણ કર્યા છે; તથા સીહોર (હાલ ભાવનગર)-નિવાસી શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવેએ રૂ. ૧૨૫) એક ઓરડો બંધાવવાનિમિત્તે શ્રીઆનંદાશ્રમમાં અર્પણ કરવા વિચાર દર્શાવ્યો છે; અને તે પૈકી રૂ. ૬૦) તેમના તરફથી આવી પણ ગયા છે આ ઓરડો લાધાવાડીનાં મહાનિમિત્તે બંધાવવાની છે, અને તેના લાગતી રકમમાંથી પૂજ્યપાદશ્રીને પોષણસુદિ ૧૨ ને દિવસ એક થાળ તથા આસોવદિ ૧૧ ને દિવસ બે થાળ ધરાવવાના છે.

જેરાવરનગરનિવાસી શ્રી. પદ્મશંકર અબ્બાશંકર ત્રિવેદીનાં પત્ની અ. સૌ. નિર્મળા બહેને શ્રીઆનંદાશ્રમના કૃષ્ણાઉપર એક પંપ પોતાના ખર્ચે નંખાવી આપ્યો છે.

ભોજન અને થાળ:—આ માસમાં નીચેના બંધુઓ આદિ તરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત ધીરશિષ્યામૃતિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૨૨-૦-૦ સદ્ગત શ્રી. ભાઈલાલ નાનાલાલ યાજ્ઞિક-અમદાવાદ. હા. તેમનાં ધર્મપત્ની. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ ભીમજી રેશનમારતર-કેશોદ. રૂ. ૧૦-૦-૦ આઈ લલિતા તે સદ્ગત શ્રી. નાથલાલ કૃષ્ણદેવનાં વિધવા-સીંગામ. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. મોનજી બદલજી-મોરબી. રૂ. ૧૪-૦-૦ સદ્ગત શ્રી અંબારામ નંદરામ શુકલનાં વિધવા શ્રીમતી વિજયાગૌરી લક્ષ્મીશંકર-ધંધુકા સદ્ગત શ્રી મણિશંકર પૂર્ણાનંદ-અમદાવાદ. એમણે શ્રી-આનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમના વ્યાજમાંથી એક મિષ્ટાન્નભોજન.

થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. સોમજી વાલજી-ખડીઆ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. શિવલાલ એચલાલ-ઢાંક. (થાળ બે.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. તાપીશંકર જેશંકર-જંજીસર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ દાકાર-કુંતિયાણા. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રીમતી પ્રેમબાઈ રામજી-કરાંચી. (બે થાળ.) રૂ. ૩-૧-૬ શ્રીમતી કર્તુરબહેન ગોવર્ધનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૧૦-૦-૦ અ. સૌ. આશુદી બહેન ભાયાલાલ હમ્મર-દલાણ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ ભીમજી રેશનમારતર-કેશોદ,

- (૫) વિચારસરણી નિષ્પક્ષ ને તલસ્પર્શી અને પદ્ધતિ મંડનાત્મક હોવી જોઈએ.
 (૬) લેખનું વસ્તુ જીવનને સ્પર્શે એવું, વ્યવહારપરમાર્થમાં પ્રકાશ પાડે એવું ને સંસ્કૃતિનું ધોતક હોય એમ રજૂ થવું જોઈએ.

—:૦:—

અમૂલ્ય અવસર

સર્વે દીક્ષિત બંધુબહેનોને એ જાણીને આનંદ થશે કે:—

પોતપોતાને ગામે ને સ્થાને આપણા પ્રભુનાં પરમપાવન પાદુકાજીને પધરાવીને પૂજનાદિના લાલ લેવાની જેમની ઇચ્છા હશે તેમને તેવો લાલ શ્રીઆનંદશ્રમ-ખીલખાને લખી જણાવવાથી મળી શકશે:

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલદેહે બિરાજતા હતા ત્યારે તો આપણા ગામે ને સ્થાને તેઓશ્રીને પ્રાર્થનાપૂર્વક પધરાવીને તેઓશ્રીના પરમકલ્યાણરૂપ ને પરમશાંતિરૂપ પૂજનસેવનનો અમૂલ્ય લાલ આપણે પોતે લેતા અને આપણાં ખીજાં બંધુ-બહેનોને લેવરાવતા; અને એ રીતે આપણા જીવનને ઉલ્લાસતા ને ઉજળતા!

હવે જો કે આપણા પ્રભુ સ્થૂલદેહે બિરાજતા નથી, છતાં એઓશ્રી સૂક્ષ્મસ્વરૂપે બિરાજ રહેલા છે અને આપણા જીવનને આધ્યાત્મિકતાવડે પોષી રહ્યા છે એ ચોક્કસ છે એમ આપણે શ્રદ્ધાપૂર્વક માનવાનું છે...!

હવે જે પાદુકાને વર્ષોસુધી એઓશ્રીના પરમપાવન ચરણારવિંદના સેવનનો સાક્ષાત્ લાલ મળેલો છે તે સામાન્ય પાદુકા મટી આપણાં પરમપૂજ્ય પાદુકાજી થયાં છે અને તે પાદુકાજીમાં આપણા પ્રભુની પારમેશ્વરી શક્તિનું સંક્રમણ થયેલું હોવાથી તે પાદુકાજીના સ્પર્શનપૂજનથી આપણને કેવો અલૌકિક લાલ મળે એ અનુભવીઓથી અજાણ્યું નથી...!

હવે જ્યારે આપણા પ્રભુ સ્થૂલદેહે બિરાજતા નથી ત્યારે તો તેઓશ્રીનાં પરમસિદ્ધિદાયક પાદુકાજીને આપણા ગામે ગામે ને સ્થાને સ્થાને પધરાવવાની પરમકલ્યાણકર પ્રથાને ચાલુ કરવી-વિનાવિલંબે ચાલુ કરવી આપણેમાટે પરમહિતાવહ છે...!

આ પાદુકાજીની પધરામણીની પ્રથાથી આપણા ગામમાં ને સ્થાનમાં આધ્યાત્મિક જીવનનો પુનઃ સંચાર થશે અને આપણે પણ પુનઃ જીવનનો આનંદ અને ઉલ્લાસ અનુભવવા લાગશું...!

આ પ્રથાથી, આપણને, આપણા સમાજને, તેમજ આપણા દેશને અવશ્ય અનેક રીતે લાલ છે એ વિવેકીઓ સારી રીતે સમજી શકે એમ છે...!

જીવનમાં કોઈ અનેરો ઉલ્લાસ પૂરનાર આ પ્રથા આપણે આટલાં બધાં બંધુબહેનો શાસારુ વેળાસર શરૂ ન કરીએ...અને એ રીતે આપણા પ્રભુનો શાંતિસંદેશ ઘરઘર પહોંચાડવાનો સેવાલાલ શાસારુ ન લઈએ...?

આવો સર્વોત્તમ સેવાલાલ અવશ્ય લઈએ ને ધન્યજીવન થઈએ...!

જયનાથ! જયપ્રભુ!

—:૦:—

સ્વાસ નિવેદન

શ્રીઆનંદાશ્રમમાં વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓમાટે આનંદાશ્રમમંડળના સન્નજનો-તરફથી સિત્તલિત પ્રસંગે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની માગણીઓ આવે છે, અને તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરતાં વિદ્યાર્થીઓને ઉપરાઉપર મિષ્ટાન્ન ખવરાવવાથી તેમના આરોગ્યઉપર મારી અસર થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ તેમની મનોવૃત્તિ-ઉપર પણ અસર થઇ તેમના અભ્યાસમાં અડચણ થાય છે. આ બાબત દૂરદીર્ઘમાં ચર્ચા થતાં સર્વાનુમતે એમ દરાવવામાં આવે છે કે:—

વિદ્યાર્થીઓને પ્રતિમાસે બે મિષ્ટાન્ન ભોજન (બહારથી આવ્યાં હોય તો) અનધ્યાયના દિવસે આપવાં, ઉપરાંત તેમને શ્રીઆનંદાશ્રમના તહેવારના દિવસોમાં પણ ચાલુ રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાનું રાખવું.

જે જે શુદ્ધસ્થાને શ્રીઆનંદાશ્રમના વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કે સાદું ભોજન આપવાની ઇચ્છા થાય તેમણે પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણેની રકમ વિદ્યાર્થીઓના ભોજનખર્ચમાટે મોકલવી જોઇએ. હાલ વીશ વિદ્યાર્થીઓ છે તેના મિષ્ટાન્ન ભોજનનો આશરે રૂ. ૭-૮-૦ અંકે રૂપિયા સાદા સાત ને સાદા ભોજનનો આશરે રૂ. ૫-૦-૦ અંકે રૂપિયા પાંચ ખર્ચ આવવા સંભવ છે.

અમુક દિવસેજ વિદ્યાર્થીઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવાની કોઈ શુદ્ધસ્થની ઇચ્છા થાય તો તેમણે ઉપર પ્રમાણે રકમ મોકલેથી તેમનાવતી તે રકમ પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં ધરી તે મિતિએ જમા કરવામાં આવશે, ને વિદ્યાર્થીઓના હિતને અર્થે આનંદાશ્રમતરફથી તેમને મિષ્ટાન્ન ભોજન દરાવવાની વા સાદું ભોજન દરાવવાની જે વ્યવસ્થા થાય તેમાં દ્રવ્ય મોકલનાર શુદ્ધસ્થ સંતોષ માનવો જોઇએ. વિદ્યાર્થીઓનું આરોગ્ય બગડે તેમજ તેમના અભ્યાસમાં અડચણ આવે તેવી રીતે મિષ્ટાન્ન ભોજન દરાવવાનો આગ્રહ સન્નજન શુદ્ધસ્થા નહિજ રાખે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. તેમણે મોકલેલું દ્રવ્ય વિદ્યાર્થીઓના ભોજનખર્ચમાંજ વપરાશે એ પુનઃ જણાવવામાં આવે છે.

—:૦:—

સ્વાસ મલામળ

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ સ્થૂલરૂપે આપણી મધ્યે બિરાજતા ન હોવાથી આપણ સૌને માટે જેમ એઓશ્રી સ્થાપિત આનંદાશ્રમો તથા એઓશ્રીપ્રણીત-ગ્રંથો અવલંબનરૂપે છે, તેમ એઓશ્રીના સદુપદેશને પ્રકટ કરતું ને એઓશ્રીના આનંદાશ્રમોમાં ચાલી રહેલી પ્રવૃત્તિની માહિતી આપતું “આનંદાશ્રમ” માસિકપત્ર પણ આપણામાટે અવલંબનરૂપ છે.

આથી “આનંદાશ્રમ” માસિકપત્રનો લાભ આપણે પ્રત્યેકે લેવો જોઇએ એટલુંજ નહિ, પરંતુ એનો લાભ આપણાં સર્ગાંસંબંધીઓ તથા મિત્રમંડળ આદિ પણ લે એવી પ્રવૃત્તિ હૃદયપૂર્વક કરવી એ આપણું એક ખાસ અગત્યનું કર્તવ્ય છે.

આપણા નાથપ્રભુના આનંદાશ્રમના સુખપત્રરૂપ “આનંદાશ્રમ” માસિક-પત્રનો પ્રચાર કરવો એ પણ એક સાર્વિક સેવા છે.

—:૦:—

॥ ॐ ॥

वर्ष १० भुं

कार्तिक

॥ पतो धर्मस्ततो जयः ॥

वार्षिक सवाञ्चम

पोस्टल साधे

३१-१-०-०

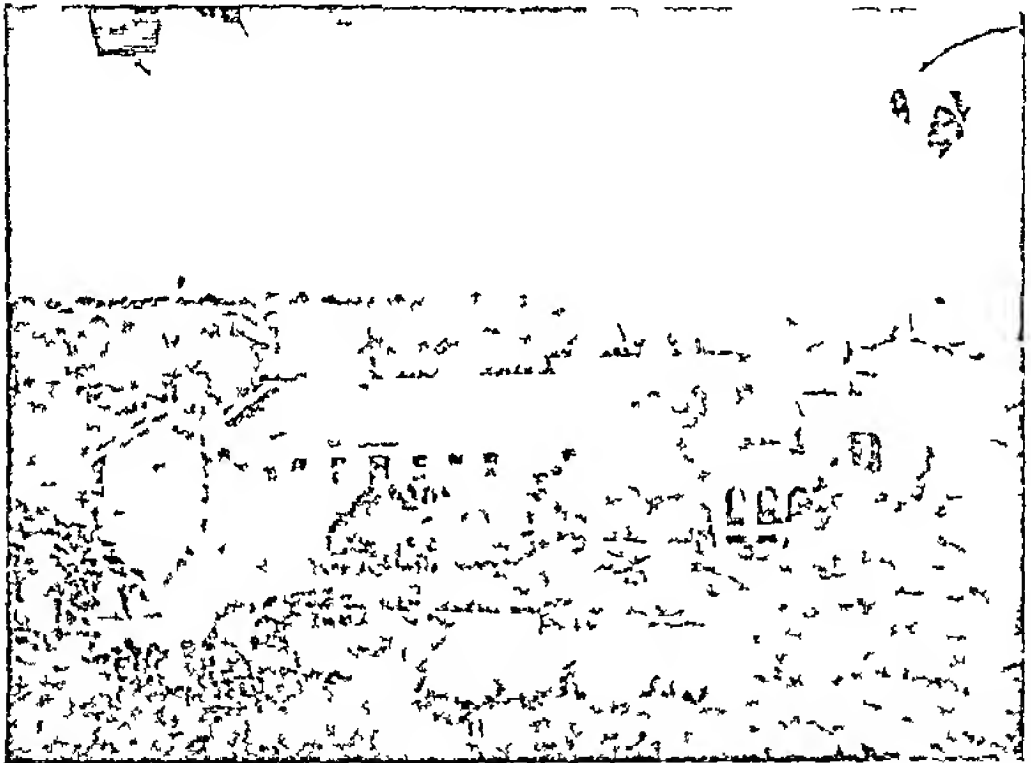
परदेशभारि

शिलिंग २

आनंदाश्रम

अंक ६ ठो

संवत् १९९८

श्रीआनंदाश्रम

अस्मिन्नास्ते पुमानाद्यो नाथसद्गुरुसंज्ञितः ।

संदिशैल्लोककृतव्यं ज्ञातव्यं च विशेषतः ॥ १ ॥

लोकना भरा कृतव्यनो अने विशेषे करीने भरा ज्ञातव्यनो सदेग
आपता 'सद्गुरु परमात्मा श्रीभक्ताद्यलगवान्' ओ संज्ञावाणा आद्य पुरय
आ आश्रमभां निराळे छे

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુમહિમા.	૧૨૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૨૨
૩	કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ.	૧૨૩
૪	શ્રીકાર્તિકી પૂર્ણિમાના આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનો પ્રસ્તાવ.	૧૨૪
૫	ગૃહસ્થને આવશ્યક અતિથિસંસ્કાર.	૧૨૭
૬	Appreciation.	૧૨૯
૭	ગુણગતિ.	૧૩૦
૮	“શ્રીસદ્ગુરુદેવમહિમા”.	૧૩૦
૯	પરચુરણ ભેટ.	૧૩૫
૧૦	સંવત ૧૯૯૮ના કાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનની ભેટ.	૧૪૨

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકાર્યું ઊતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂપણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધ્રુવેન્દ્રિય લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગોંડલ

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં વ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિમેતિ કૃતધ્વેન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ લય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૯૮ દ્વિતીક

[અંક ૬]

શ્રીસદ્ગુરુમહિમા

[ભક્તકુલદીપકઃ શ્રી નરસિંહ મહેતા]

રાગ સામેરી

ગુરુપદ વંદી રે વાણી ઓચરું રે, હું છું બાળક અણુ અણુ
અપરાધ સામું રે, મા ભેશો દયાનિધિ રે, બોલું અબોલું કરજો પ્રમાણ ગુરુ ૧
લવસાગરમાં રે ગુરુ-નાવે હું ચઢ્યો રે, સહેજમાં આબ્યા સાગરપાર,
હોડા હીક્કાં તો તે મુઝને નવ નડ્યાં રે, સદ્ગુરુ સાવધ હાંકણહાર ગુરુ ૨
વેપાર તો હીધો રે હરિનામનો રે, હીધો ગુરુરૂપી દલાલ
માલ હોરાબ્યા રે સુગમ સોંધો કરી રે, આ લવમાં હીધો ન્યાલ ગુરુ ૩
ગુરુમહિમાનો રે પાર ક્યમ લહું રે, થાકી સરસ્વતી થાકા વેઠા
શિવ સનકાદિક રે વરણી નવ શક્યા રે, એવો ભારે ગુરુગુણનો ભેદ ગુરુ ૪
ગાવિંદથી અદકા રે સદ્ગુરુ ગુણનિધિ રે, અધમ ઉધારણ કહાવે નામ,
તન મન અરપી રે સેવા સદા કરું રે, નમી નરસૈયા કરે પ્રણામ ગુરુ ૫

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

પરમાત્માનું સ્વરૂપ, આત્માનું સ્વરૂપ, મોક્ષનું સ્વરૂપ ને મોક્ષનાં સાધ-
નાનું સ્વરૂપ સમજવા ઉત્તમપૂર્વક યથાચોગ્ય પ્રયત્ન શાસ્ત્રથી ને મુક્તિથી કરવો.

અંતઃકરણમાં સત્ત્વગુણનો વધારો કરી, ઉત્તમ પ્રકારે સ્વકર્તવ્યપરાયણ
રહેવાથીજ આ લોકમાં સુખ ને પરલોકમાં મહાલાલ થાય છે.

શાંતિ સર્વ દુઃખોની નિવૃત્તિ કરનાર ને પરમાનંદ આપનાર છે, મારે
વિવેકવૈરાગ્યવડે શાંતિનો વધારો કરવા નિરંતર પ્રયત્નશીલ રહેવું.

પરમાનંદાનુભવવાળું બ્રહ્મવેત્તાનું જીવન ચક્રવર્તી રાજથી અનેકગણું શ્રેષ્ઠ
છે, ને અજ્ઞાનીનું જીવન તેથી વિપરીત છે. ભગવાન વસિષ્ઠ પણ કહે છે કે:-

વરં શરાવહસ્તસ્ય ચાંડાલાગારવીથિષુ ।

મિશાર્થમટનં રામ ન મૌર્ખ્યહતજીવિતમ્ ॥^૧

પોતાના મનને શુદ્ધ, એકાગ્ર ને પરમાત્માના સ્વરૂપના જ્ઞાનવાળું
કરવાથી સંસારમાં રહ્યા છતાં પણ માણસ મુક્તિ મેળવી શકે છે.

લગ્ન કરી પોતાના મન તથા ઇન્દ્રિયોને ઘટતી રીતે વશ રાખીને જો
માણસ વર્તે તો તેને લગ્ન મુક્તિમાં બંધનરૂપ ન થાય.

એકલા વૈરાગ્યથીજ મુક્તિ ન થાય, પણ પરમાત્માના જ્ઞાનથી મુક્તિ થાય.

સંસારમાં સંપૂર્ણ દોષદર્શન થયા વિના તથા પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર
કરવાનો અંતઃકરણમાં બહુ વેગ પ્રકટ્યાવિના સગાંવહાલાનો ત્યાગ કરી
વૈરાગ્યનો વેષ ધારવો ઠીક નથી.

જેને નજીકનાં સગાવહાલાં ન હોય ને સંસારનાં બીજાં કંઈ બંધનો
ન હોય તોપણ વિષયોમાં દોષદર્શન પ્રકટ્યાવિના વૈરાગ્યનો વેષ ન ધારવો.
તેણે સંસારમાં રહેલાં દુઃખોનો વારંવાર વિચાર કરી, તેમાં દોષદર્શન કરી,
પછી મન વૈરાગ્યવાળું થાય ત્યારે વૈરાગ્યનો વેષ ધારણ કરવો.

પરમાત્માનું સ્મરણુધ્યાન કરવું, સારા વિચાર કરવા, સારી ચાલે ચાલવું
ને પોતાના મનને શુદ્ધ તથા એકાગ્ર કરવું તે પરમાત્માપ્રતિની ફરજ બળ-
વેલી ગણાય. સગાંવહાલાંનું માન જાળવવું ને તેમનું ઘટે તે રીતે પોષણ
કરવું તે તેમના પ્રતિની ફરજ બળવેલી ગણાય. આ બંને ફરજો જોડેલે
ફરજો બળવાય તેટલે દરજ્જે ધર્મ પાળ્યો ગણાય.

(કેમશઃ)

—*—

૧ હે શ્રીરામચંદ્રજી! હાથમાં શંકાઈ લાઇને ચાંડાલની શરીરોમાં લિપ્તા માગવામાટે
ફરવું સારું છે, પણ અજ્ઞાનથી હણાયેલું જીવન સારું નથી.

કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મહાપૂજનમહોત્સવ તથા આધ્યાત્મિક સાધનક્રમ [શ્રીઆનંદાશ્રમ બીલખા]

ગયા આશ્વિનમાસના અંકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કાર્તિકસુદિ ચૌદશ, પૂર્ણિમા ને વદિ એકમ એમ ત્રણ દિવસપર્યંત શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માશ્રીના મહાપૂજનમહોત્સવનો તથા તેને અંગે આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનો સાર્વિક કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. આ મંગળપ્રસંગનો લાભ લેવા માટે મુંબઈ, કરાચી, અમદાવાદ, સુરત, ગોધરા, દીવા, સાણંદ આદિ ગુજરાતમાંથી તથા કાઠિયાવાડ આદિ સ્થળોએથી આશરે ૩૦૦ બંધુબહેનો આવ્યાં હતાં.

કાર્તિકસુદિ તેરશની રાત્રે શ્રવણમંદિરમાં નિયતસમયે સૌ એકત્ર થયાં હતાં, અને શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતશ્રુપણુ એમણે આધ્યાત્મિકસાધનક્રમના ઉદ્ઘાટનપ્રસંગનું વ્યાખ્યાન કર્યું હતું, જે આ અંકમાં અન્યત્ર આપવામાં આવે છે.

જામનગરથી પૂજ્ય પંડિત શ્રીમાયાપ્રસાદજી, તેમના શિષ્ય શ્રીશાંતિપ્રસાદજી, અને પૂજ્ય સ્વામીજી શ્રીમાધવતીર્થજી પણ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમના દિવસોમાં આનંદાશ્રમમાં હતા પૂજ્ય સ્વામીજી શ્રીમાધવતીર્થજીએ પોતાના નિવાસદરમ્યાન પોતાની મધુરવાણીવડે સદુપદેશનો લાભ આપ્યો હતો. પૂજ્ય પંડિત શ્રીમાયાપ્રસાદજીએ કાર્તિકસુદિ ૧૪, ૧૫, ને વદિ ૧ એમ ત્રણે દિવસ સ્વાનુભવયુક્ત પ્રૌઢતાપૂર્ણ શાસ્ત્રીયશૈલીને અનુકૂલ રીતે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના પુનીત જીવનસંજયે તથા જ્ઞાનપ્રક્રિયાસંજયે રહસ્યમય વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં. જેનો સાર “આનંદાશ્રમ”ના હવે પછીના અંકમાં આપવામાં આવશે પૂજ્ય પંડિતજીના શિષ્ય શ્રીશાંતિપ્રસાદજીએ પણ એક દિવસ લલિત સંસ્કૃતભાષામાં પોતાના નામ્બલિધાનને ધોતે તેવી રીતે સ્વધર્મપાલનથી મનુષ્ય કેવી રીતે સુખ પ્રાપ્ત કરી શકે છે એ વિષયને અનુલક્ષીને વિવેચન કર્યું હતું.

કાર્તિકસુદિ ૧૫ સોમવાર સવારના ૯ વાગે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો સમય હોઈ તે પહેલાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ તથા શાસ્ત્રીજીઓ આદિએ વેદમંત્રોના પાઠવડે મંગલાચરણ કર્યું હતું. સારખાદ શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માનું ષોડશોપચારવડે વિધિ-પૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. પૂજનમાં વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશરિતઓ તથા ભાવમય ભજનો બોલાતાં હતાં. પૂજનકાર્ય સમાપ્ત થયા પછી શ્રીમાન મહારાણીદાસભાઈએ કબેલા ને પોતેજ પ્રસિદ્ધ કરાવેલા શ્રીઉપદેશગ્રંથાવસિના “શ્રીસદ્ગુરુ” નામના ૧૦૦મા અંકનું તથા પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી પ્રણીત દોહરા “શ્રીનાથસુવોદમાલા”નું વાચન કર્યું હતું.

સારખાજી જામનગરવાળા સદ્ગત ગુરુબંધુ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધીના આત્મકથાણાર્થ, સદ્ગતનો ધર્મપત્ની ગં. સ્વ. મોંઘીબેન તથા શેઠ શ્રી. છગનજીલભાઈ ને શેઠ વેલજી ગાંગજી-ભાઈએ અર્પણ કરવા આજેની, પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનાં પૂજ્ય પ્રતિમાજીના સિંહાસનની પીઠિકા, ચાંદીના પતરામાં સુંદર નકશીવાળી, તથા સોનેરીરેપેરી ઝીકથી ભરેલી, પૂજ્ય પંડિતશ્રી માયાપ્રસાદજીના શુભ હસ્તે ધરાવવામાટે જામનગરવાળા ગુરુબંધુ વકીલ શ્રી. કાનજીભાઈ કવિએ તથા શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ પ્રારંભમાં કેટલુંક પ્રસંગોચિત વ્યાખ્યાન કર્યું હતું; ને પૂજ્ય પંડિતજીને મંદિરમાં પધારવામાટે વિનંતિ કરી હતી, એટલે તેઓશ્રીએ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં પધારી પીઠિકા ધરાવવાનું મંગલ કાર્ય કર્યું હતું. આજના પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો લાભ લેવા માટે બીલખાના ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ, ના. રાણીસાહેબ, પોતાના નાનાભાઈ હાથીભાઈ સાહેબ, અને અધિકારીવર્ગસહિત પધાર્યા હતા.

કાર્તિક સુદિ ૧૫ની રાત્રે જામનગરવાળા પ્રસિદ્ધ કીર્તનકાર શાસ્ત્રી શ્રી૦ ક્રમેશ્વર-
લાધાએ સંકીર્તન કર્યું હતું, જેનો લાલ આધ્યાત્મિક સાધનક્રમમાં આવેલાં બંધુબહેનો-
ઉપરાંત ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ અને તેમના બંધુ તથા ખરવાળા તાલુકાના
ના. દરબારશ્રી અમરાવાળા સાહેબ ને તેમના અધિકારીવર્ગે લીધા હતા.

પૂજ્ય બ્રહ્મચારી શ્રી આત્મપ્રકાશજીએ તથા લાવનગરનિવાસી શ્રી૦ જીવણરામ મકનજી
ભટ્ટે તથા જામનગરનિવાસી શ્રી૦ કાનજીભાઈ વકીલે પૂજ્યપાદશ્રીના સંસ્મરણોવિષે શ્રવણ કરાવ્યું હતું.
સાધનક્રમના દિવસોદરમ્યાન પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવનાં નિજમંદિરમાં ઈષ્ટમંત્રના જપની
યોજના પણ ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, જેમાં કાર્તિક સુદિ ૧૨થી વદિ ૧૬થી લિત્ત
લિત્ત બંધુઓએ ધૂપદીપસાથે ક્રમપૂર્વક એકેક કલાક જપ કરવામાં યથાશક્ય લાગ લીધા હતા.

શ્રીસદ્ગુરુ મહાપૂજનભેટમાં ના. દરબાર શ્રીરાવતવાળાસાહેબનાં રાણીશ્રીએ રૂ. ૧૦૧)
ધર્યા હતા, અને હવે પછી પ્રતિવર્ષ કાર્તિકીપૂર્ણિમાની મહાપૂજનભેટમાં રૂ. ૧૦૧) ધરવાને લગતું
લેખિત નિવેદનપત્ર પણ રાજ્ય તરફથી ધરાયું હતું.

સાધનક્રમના દિવસોમાં નીચેના ગૃહસ્થોતરફથી મિષ્ટાન્નભોજન અપાયાં હતાં:-

૧ કાર્તિક સુદિ ૧૪ રવિવાર એક ભક્તજન-મુંબઈ.

૨ ,, ,, ૧૫ સોમવાર. સદ્ગત શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર. તેમણે અર્પણું
કરેલી રકમના વ્યાજમાંથી હા. ગં. સ્વ. મોંઘીબહેન તથા શ્રી. છગનલાલભાઈ.

૩ કાર્તિક વદિ ૧ ભોમવાર. સદ્ગત શેઠ લાયાલાલ છોટાલાલ દક્કર-લાવનગર.
હા. શેઠ ઈન્દુકુમાર લાયાલાલ દક્કર-લાવનગર.

૪ કાર્તિકવદિ ૧ શુક્રવાર. ગંગાસ્વરૂપ માતુશ્રી જાનખાઈ બહેન-ખડખડ.

અન્ય સ્થળોએ થયેલું શ્રીસદ્ગુરુદેવનું પૂજન:-કાર્તિકીપૂર્ણિમાના દિવસે નીચે
લખેલાં સ્થળોએ પણ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું:-

શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોરબંદર, શ્રીઆનંદાશ્રમ-મોજદડ, શ્રીઆનંદાશ્રમ લીંછુડા, શ્રીઆનંદાશ્રમ ધ્રાક્ષ,
શ્રીઆનંદાશ્રમ કરાંચી, શ્રીઆનંદાશ્રમ-અમદાવાદ, ને શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈ, શ્રીઆનંદા-
શ્રમ-કુંડલા, કુતિયાણા, ને જામજોધપુર.

શ્રીકાર્તિકી પૂર્ણિમાના સાધનક્રમનો પ્રસ્તાવ.

[લેખક: શ્રી૦ મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

બંધુઓ અને બહેનો !

વિક્રમવર્ષ ૧૯૯૮ના વર્ષની કાર્તિકી પૂર્ણિમાએ પૂરું થતું આતુર્ભાસ્ય (વર્ષા ઋતુમાં
કરવાનું નક્કી કરેલું સાધનકર્મ) સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્નાં મોક્ષપ્રદ પાવન ચરણાર-
વિંદનું મહાપૂજન કરી સમાર્પિત કરવાના શુભ પ્રસંગનો લાલ લેવા આપણે સર્વ પૂજ્યચરણ
સદ્ગુરુપરમાત્માના ધામભૂત આ આનંદાશ્રમમાં એકત્ર થયેલાં છીએ. તે મહોત્સવનો કાલે
પ્રાતઃકાલથી પ્રારંભ થશે. તેના પ્રસ્તાવમાં પ્રથમ સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્નાં સ્તવન
તથા પ્રાર્થનાવડે આપણા મંગ્લાચરણની સિદ્ધિ કરીએ.

સુદુર્લભ સુગમ્ભીરં બ્રહ્મરૂપં સનાતનમ્ ।

બુદ્ધ્યા નાર્થં સ્વરૂપસ્ય નમસ્કુર્મો યથાવલમ્ ॥ ૧ ॥

તત્ત્વસ્વરૂપમાં સ્વરૂપાવસ્થાન કરી રહેલા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ને, દર્શન
જેનું ધણું દુર્લભ છે એવા, સ્વરૂપ જેનું ધણું ગંભીર છે એવા, તથા હોવું જેનું
સનાતન છે એવા બ્રહ્મસ્વરૂપે જાણીને તેમના તે સ્વરૂપમાં તેમને નમસ્કાર કરવાના અમારા

સામર્થ્યને અનુસરીને અમારાથી થઇ શકે તેટલા નમસ્કારો અમે ઐઐશ્રીની પાવન સેવામાં સમર્પણ કરીએ છીએ. ૧

યોગપ્રત્યક્ષસુલભં લોકપ્રત્યક્ષદુર્લભમ્ ।

લુપ્ત્વા નાર્યં સ્વરૂપસ્થં નમસ્કુર્મે મહેશ્વરમ્ ॥ ૨ ॥

પોતાના મહેશ્વરસ્વરૂપમાં સ્વરૂપાવસ્થાન કરી રહેલા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનને લોકમાં પ્રત્યક્ષ કરવાની રીતે પ્રત્યક્ષ કરવાનું કરતાં જેમનું દર્શન ધણુ દુર્લભ છે, અને યોગવડે સાક્ષાત્કાર કરવાની રીતે સાક્ષાત્કાર કરવાનું કરતાં જેમનું દર્શન ધણુ સુલભ છે એવા મહેશ્વરરૂપે જાણીને તેમના તે સ્વરૂપમાં તેમને નમસ્કાર કરવાના અમારા સામર્થ્યને અનુસરીને અમારાથી થઇ શકે તેટલા નમસ્કારો અમે ઐઐશ્રીની પાવન સેવામાં સમર્પણ કરીએ છીએ. ૨

સંસારદીર્ઘરૂઘ્ણસ્ય સકલોપધિદાયકં ।

સ્વરૂપસ્થં મુદા નાર્યં સમર્ક્ષં વિદ્યદે સદા ॥ ૩ ॥

સંસારરૂપ રોગવડે દીર્ઘ સમયથી રોગી થયેલાને રોગ અવશ્ય મટે એવી ઔપધિ દેનારા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં સ્વરૂપાવસ્થાન કરી રહેલા છે, છતાં અમે તેમને સદા પ્રસન્નતાવડે અમારી સમક્ષજ વિરાજમાન જાણીએ છીએ. ૩

શરણાગતદીનાર્તપરિત્રાણપરાયણમ્ ।

સ્વરૂપસ્થં સદા નાર્યં શરણં ત્વાગતા વયમ્ ॥ ૪ ॥

પોતાને શરણે આવેલા દીન અને દુઃખીનું પરિત્રાણ કરવામાં એટલે તેને પાછું ફેરી દીન કે દુઃખી થવું ન પડે એવું કરવામાં સદા તત્પર રહેનારા સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં સ્વરૂપાવસ્થાન કરી રહેલા છે, છતાં અમે નિશ્ચય ઐઐશ્રીનેજ શરણે આવી રહેલાં છીએ. ૪

ચતુર્માસં વ્રહ્મસંસ્થં વૌધકર્મપરાયણં

પૂજયામો વયં સર્વે નાથસદ્ગુહમદ્વયં ॥ ૫ ॥

બ્રહ્મસ્વરૂપમાંજ સારી પેઠે રિયતિ કરી રહેનારા ચોમાસામાં બોધ એટલે ઉપદેશરૂપ એકજે વ્યવસાયને પરાયણ રહેનારા, અને અનોડ એવા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનને અમે સર્વ પૂજીએ છીએ. ૫

પ્રસન્નો ભવ પૂજાતો યા ફૂતાઽન્ન યથા તથા ।

કૃપયા મધ પ્રત્યક્ષો ભક્તાનાં ભક્તવત્સલ ॥ ૬ ॥

અહિ અમે આપ ભગવાનની જે કઈ પૂજા કરીએ તથા જે જેવોતેવી પૂજા કરીએ તે વડે આપ ભગવાન પ્રસન્ન થાઓ.

અને હે ભક્તવત્સલ! આપ ભગવાનનાં ભક્તજન એવાં અમને આપ ભગવાનનાં કૃપા કરીને દર્શન આપો. ૬

ઉપર પ્રમાણે શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્માનાં સ્તવન તથા પ્રાર્થનાવડે આપણા મહોત્સવના આરંભનું મંગલાચરણ સિદ્ધ કરીને હવે પ્રસંગને અનુસરતાં અભિનંદનનાં વચનો કહું છું.

કાલાં એટલે અતુલની જનો કહે છે કે સારા કામમાં સો વિધો આડાં આવે છે, એટલે કે સારાં કામો થઈ શક્યાં એ ધણુ કઠિણ છે.

અમનાં એ વચનની વાસ્તવિકતાનો વિચાર કરતાં પણ એમનું એ વચન વાસ્તવિક

૭ એમ જણાય છે.

કર્મ કરવું એ તો પૃથ્વીમાં ખી રોપવાતુલ્ય છે.

રોપેલા ખીના ફળનો આધાર તેના પરિપાક પર રહે છે.

પરિપાક થતાં સમય લાગે તેટલો સમય ધીરજ અવશ્ય ધરવી જોઇએ.

દ્વંદ્વાત્મક આ જગતમાં કર્મ પણ દ્વંદ્વાત્મક છે.

કર્મ સારાં પણ હોય છે, ને કર્મ નહારાં પણ હોય છે.

સારાં કર્મ તે કહેવાય જેનું ફળ સારું હોય, ને નહારાં કર્મ તે કહેવાય જેનું ફળ નહારું હોય.

કર્મનું ફળ દૈવી સત્તાથી થાય છે.

કર્મનું ફળ થવામાં મનુષ્યના કાષ્ટ યત્નની અગત્ય રહેતી નથી.

કર્મનું ફળ દૈવી સત્તાથી થતું હોવાથી તે અવશ્ય ભોગવવું પણ પડે છે. કર્મનું ફળ ભોગવવામાં મનુષ્યની ઇચ્છા કે સ્વતંત્રતાને અવકાશ નથી.

નહારાં કર્મનું ફળ જેમ મનુષ્યને અવશ્ય ભોગવવું પડે છે, તેમ સારાં કર્મોનું ફળ પણ મનુષ્યોને અવશ્ય ભોગવવું પડે છે.

આથી સારા કામના ફળ ભોગમાં કાંઈ વિઘ્ન આડાં આવતાં હોવાનું કહેવામાં આવતું નથી.

ન્યાં ફળભોગમાં વિઘ્ન દેખાય છે ત્યાં જે કર્મનું તે ફળ હોય તે કર્મમાંજ કાંઈ વિઘ્ન રહેલું હોવાનું અનુમાન થાય છે.

કર્મ કરવામાં મનુષ્યની ઇચ્છા તથા સ્વતંત્રતાને અવકાશ હોવાથી મનુષ્ય ધારે તો સારાંજ કર્મો કરી શકે, અને તે જેમ કરવાં જોઇએ તેમ યથાવત્ કરી શકે, પણ આ જગતનું સર્વથા નિયમન કરનારા પરમેશ્વરની મોહિની માયાના પ્રભાવથી કર્મ કરનારાઓ બહુધા નરસાં કર્મો કરવાના સ્વાભાવિક ઢાળવાળા હોય છે.

દૈવીસંપત્તિસમન્વિત સત્પુરુષોને સારાં કર્મો કરવાનો ઢાળ પણ સ્વાભાવિક હોય છે. તેમને પણ પરમેશ્વરની ભ્રામરી માયાના બળથી સારાં કર્મો કરવામાં અનેક વિઘ્નો આડાં આવે છે.

આ જગતનું નિયમન કરનારા પરમેશ્વર આ જગતનું નિયમન બહુધા જીવોનાં કર્મોને અનુસરીને કરે છે. આથી નહારાં કર્મો કરવાપ્રતિ સ્વાભાવિક ઢાળ હોવો વા સારાં કર્મો કરવા પ્રતિના ઢાળવાળાઓને સારાં કર્મો કરવામાં વિઘ્ન નડવાં એ સર્વ જોના તેના પોતાનાજ કર્મોપર બહુધા આધાર રાખે છે; પરંતુ કર્મને અનુરૂપ નિયમન પરમેશ્વરની માયાશક્તિવડે થતું હોવાથી વિઘ્નો માયાના બળથી નડે છે એમ પણ કહી શકાય.

સારાં કર્મો પણ ઊતરતાચડતા પ્રકારનાં હોય છે.

તેમાં કર્મોનો પ્રકાર જેમ ચડતો તેમ તેમાં વિઘ્નનું પ્રમાણ વધારે હોય. આપણે અહિં આપણા સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનનું મહાપૂજન કરવા તથા તે પ્રસંગને ઉચિત મહોત્સવ ઉજવવા એકત્ર થયાં છીએ તે આપણું કર્મ લૌકિક રીતનાં ખીજાં કર્મોની અપેક્ષાએ ઉંચામાં ઉંચું કર્મ છે; કારણકે એ કર્મના પરિપાકે તેના ફળરૂપે કરનારની ઇચ્છા પ્રમાણે તેને ફળ મળે છે, એટલે કરનારની ઇચ્છા આ લોકના સુખની હોય તો તેને આ લોકનું સુખ સાંપડે છે, કરનારની ઇચ્છા પરલોકના સુખની હોય તો તેને પરલોકનું સુખ સાંપડે છે, કરનારની ઇચ્છા અલૌકિક એવા તત્ત્વસુખની હોય તો

તેને અલૌકિક એવું તત્ત્વમુખ સાંપડે છે, એટલુંજ નહિ પણ ઉપર । કહેલાં કાષ્ઠ એ અથવા ત્રણે મુખોની કરનારની ધૃત્તિ હોય તો તેને તે એ અથવા ત્રણે મુખો સાંપડે છે. વળી આ કર્મ આપણા સ્વધર્મરૂપ કર્મ હોવાથી આપણી અલૌકિક એવા તત્ત્વમુખની તો ધૃત્તિ ન હોય તો ઉપજીવીને પણ અંતે આપણને અલૌકિક એવું તત્ત્વમુખ તો અવશ્ય સાંપડે એવા ક્રમમાં આપણને મૂકી દે છે.

આવું ઉચું સારું કામ કરવા માટે અહિં આવી મળવામાં આપણને અનેક વિદ્યો યવાં જોઈએ એમ માયાના સ્વરૂપને યથાવત્ જાણનાર ડાહ્યાં એટલે અનુભવી મનુષ્યો કહી શકે. પણ આપણને તેવું કાંઈ વિદ્ય નડેલું નથી વા નડેલું હોય તો તેનો પ્રતીકરિ થઈ શક્યો છે તે જોતાં આપણા શ્રીસદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનની આપણા ઉપરની અલૌકિક કૃપાના યોગે આપણાં અનિષ્ટ કર્મોનો પરાભવ અને પારમેશ્વરી વ્યવસ્થાપક શક્તિની અનુકંપાને લીધે તેમ થયેલું છે એમ આપણે માની શકીએ. આપણા શ્રીસદ્ગુરુ-પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનની કૃપાનાં આપણે પાત્ર થયેલાં છીએ તેથીજ આપણે સર્વ ખરેખર ધન્ય થયેલાં છીએ.

આપણા પૂજ્યચરણ સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનનો આનંદાશ્રમ આપણા સર્વને હાર્દિક આવકાર આપે છે.

આવતી /કાલના પ્રાતઃકાલથી આપણા મહોત્સવનો આરંભ થાય છે તેમાં આપણે માટે નિયત કરેલા વ્યવસાયમાં આપણે સર્વ ઉત્સાહપૂર્વક પ્રવૃત્ત થઈ જઈએ એવી આપણા સર્વની ધૃત્તિનો અનુવાદ કરીને તથા પુનઃ શ્રીસદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનને મન વાણી અને શરીરથી યથાશક્ય પ્રણામ કરીને આ પ્રતાપની પૂર્ણતા મારું છે.

ગૃહસ્થને આવશ્યક અતિથિસત્કાર

[લેખક:—રા. રા. અંબાલાલ યુ. જાની, બી. એ.]

અતિથિનો યથાશક્તિ સત્કાર કરવો, એ ગૃહસ્થાશ્રમના અંગનો, હરેક ગૃહસ્થાશ્રમીનો પ્રથમ ધર્મ પ્રાચીન કાળમાં લેખાતો હતો. ગૃહસ્થાશ્રમ એ ચાર આશ્રમોમાંના બાકીમાં ત્રણ આશ્રમો—સ્રલ્લયશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંન્યાસાશ્રમ—નો ઉપકારક ગણાતો હતો, એટલે કે એ ત્રણે આશ્રમને નિભાવવામાં મુખ્યત્વે સહાયક લેખાતો હતો. ગૃહસ્થીએ, હરવાના પંચ મહાયજ્ઞોમાં અતિથિસત્કારને પ્રધાન સ્થાન હતું; અને અતિથિસત્કાર નહિ કરનાર ગૃહસ્થ આદર-માન-ને પાત્ર લેખાતો ન હતો. મનુષ્યોને માટેજ નહિ, પણ દેવોને માટે પણ અતિથિસત્કાર કર્તવ્યરૂપ ગણાતો હતો. યમરાજજેવા કૃતાન્તકાળ લેખાતા દેવ પણ અતિથિસત્કારને અત્યંત આવશ્યક ગણતા, અને અતિથિસત્કાર ન કરનારને જો હાનિ તથા દુર્ગતિ વેકવી પડે છે તે સમજતા. એ સંબંધી કોષપનિપદની એક નાની આખ્યાનિકા ધણીજ સ્પષ્ટ હોઈ અહીં આપી છે.

ઉદાસક મુનિને નચિકેતાનામનો એક પુત્ર હતો. તેમણે વિશ્વજિત નામનો યદુ સ્વર્ગપ્રાપ્તિની ધૃત્તિથી આરંભ્યો; અને સર્વ ધન દાનમાં આપવા માંડ્યું; પરંતુ નચિકેતાએ જોયું કે દાન આપવામાં પોતાના પિતા ઉદાસક મુનિ પૂરી કૃપણતા-સંકોચ સેવતા હતા. તેઓ જે ગાયો, ઘાંઘણોને દાનમાં આપતા હતા તે ગાયો અશક્ત, અને ગર્ભધારણ

કરી શકે નહિ એવી નબળી હતી. નચિકેતાને લાગ્યું કે આવી નિરુપયોગી થઇ પત્નારી ગાયોનાં દાન દેનાર મનુષ્ય તેનું પુણ્ય મેળવવાને બદલે ઊલટું પાપ વહોરે છે, અને પરિણામે દુઃખમય લોકમાં જાય છે.

તેથી એ વાતથી પિતાને સચેત કરવા પોતે તેમને કહ્યું કે “હું પિતા! સારે મને તમે કાને દાનમાં આપશો?” આવો પ્રશ્ન તેમણે ત્રણ ત્રણ વાર તેમને કર્યો. એટલે ઉદાલક મુનિએ ચીઠાઇને કહ્યું કે ‘હું તને યમને આપીશ.’

પછી પુત્રના આગ્રહથી યમને નચિકેતાનું દાન ઉદાલકે આપ્યું, એટલે તે યમરાજના ગૃહે સિધાબ્યો. પણ તે સમયે યમરાજ ઘેર ન હતા. એટલે એ તેમને દ્વારે ત્રણ ત્રણ સુધી ભૂખ્યો ને ભૂખ્યો પડ્યો રહ્યો. પછી યમરાજ ઘેર આવ્યા, સારે તેમનાં પત્નીએ તેમને કહ્યું કે “આ અગ્નિરૂપ-અતિથિ - બાળબાલક આપણે દ્વારે ત્રણ ત્રણ દિવસ થયાં ભૂખ્યો પડ્યો રહ્યો છે, માટે તમે તેની સમીપ જાઓ, અને તેને સત્કારથી શાન્ત કરો. જો તમે અતિથિને સત્કારથી શાન્ત નહિ કરો, પ્રસન્ન નહિ કરો, તો તેના ક્ષણે તમને અત્યંત પાપ લાગશે.

અતિથિસત્કારની અગત્ય બતાવતો એ મંત્ર નીચે આપ્યો છે:—

આશાપ્રતીક્ષે સજ્જતાં સ્મૃતાઞ્ચેષ્ટાપૂર્તે પુત્રપશંશ્ચ સર્વાન્ ।

પતદ્વલ્લેપુરુષસ્યાલપમેધસો યસ્યાનશ્નન્ વસતિ બ્રાહ્મણો ગૃહે ॥

(કઠોપનિષત્ પ્રથમ અધ્યાય પ્રથમાવહી મંત્ર ૮ મો)

હે સ્વામિન્! જે અલ્પ બુદ્ધિવાળા ગૃહસ્થ-પુરુષ-ના ઘરમાં ભોજન લીધા વિના અતિથિ-સાધુ-બ્રાહ્મણરૂપ અગ્નિ-નિવાસ કરે છે, તે મૂઠ પુરુષ પોતાના હિતકારી ઘણા ધણા પદાર્થોનો નાશ વહોરે છે. અર્થાત્ ૧ આશા-અનિશ્ચિત પ્રાપ્ત થવાયોગ્ય ઇષ્ટ અર્થની પ્રાર્થના, ૨ પ્રતીક્ષા-નિશ્ચિત પ્રાપ્ત થવાની વસ્તુની અપેક્ષા, ૩ સંગત-સત્સંગથી પ્રાપ્ત થનાર ફળ, ૪ સ્મૃત-સુખને પ્રાપ્ત કરવાવાળી વાણી, ૫ ઇષ્ટ-અગ્નિહોત્રાદિ તથા યજ્ઞાદિ પુણ્યનું ફલ, ૬ પૂર્ત-ત્રાપી (વાવ), ફૂલ, તડાગ-તળાવ આદિ ખોદાવવાનાં પુણ્ય, તેમજ પશુપાલન, આદિ સર્વ કર્મોનો નાશ ભૂખ્યો અતિથિ કરે છે.

મનુભગવાનનો આદેશ-આજ્ઞા

શ્રીમનુભગવાન્ પણ ઉપનિષદ્વાદિએ પ્રબોધેલો અતિથિ સત્કાર હરેક ગૃહસ્થે યથાશક્તિ અવશ્ય કરવોજ જોઇએ, અને તે ન કરનાર ગૃહસ્થ પાપનો ભોગી અને દુઃખી થાય છે, એવો વિધિ-નિયમ મનુસ્મૃતિના, ગૃહસ્થોના ધર્મનામના ત્રીજા અધ્યાયમાં દર્શાવતાં કહે છે કે:—

સમ્પ્રોક્તાય ત્વતિથયે પ્રદદાદાસનોદકે ।

અન્નં ચૈવ યથાશક્તિ સત્કૃત્ય વિધિપૂર્વકમ્ ॥ ૧૯ ॥

શિલાનપ્યુચ્છતો નિત્યં પશ્ચાન્નોનપિ જુહતઃ ॥

સર્વં સુકૃતમાદત્તે બ્રાહ્મણોઽનર્ચિતો વસન્ ॥ ૧૦૦ ॥

તૃણાનિ ભૂમિરુદકં વાક્ ચતુર્યો ચ સ્મૃતા ।

પતાન્યપિ સતાં ગૃહે નોચ્છિદ્યન્તે કદાચન ॥ ૧૦૧ ॥

અદત્વા તુ ય પતેભ્યઃ પૂર્વં મુક્તેઽવિચક્ષણઃ ।

સ મુજ્ઞાનો ન જાનાતિ શ્વગૃધૈર્જગિધમાત્મનઃ ॥ ૧૧૫ ॥

ગૃહસ્થને ધેર અતિથિ પોતાની મેળે આવી ચઢે, તો ગૃહસ્થે તેને વિધિપૂર્વક સત્કાર કરવો, ને તેને બેસવામાટે આસન, પીવામાટે પાણી, અને શક્તિપ્રમાણે ખાવામાટે અન્ન આપવું અર્થાત્ દરિદ્રી ગૃહસ્થે પણ અતિથિને પાછો નિર્મુખ ન કાઢતા કોઇ ને કોઇ રીતે યથાશક્તિ સત્કારવો જોઇએ હૃદ

નિચ શિલોક્ષ વૃત્તિથી આજીવિકા ચલાવતો હોય, અથવા તો પાચ અગ્નિમા સ્થાપ કરતો હોય, તે પુરુષ પણ જો પોતાને ધેર આવેલા અતિથિનો સત્કાર ન કરે તો તે અતિથિ તેનું પુણ્ય હરી-લાઇ જાય છે ૧૦૦

જો કોઇ પુરુષની અતિથિને ખાવતે અન્ન આપવાની શક્તિ ન હોય તો તેણે તેને બેસવામાટે સાદડી, વિશ્રાન્તિમાટે ભૂમિ ને પીવામાટે પાણી તો અવશ્ય આપવું. અને પ્રિય તથા હિતમારક કથાવાર્તાથી, તેને શાન્ત-પ્રસન્ન કરવો આત્મી વસ્તુઓ તો સત્પુરુષોના ધરમા કોઈ પણ દહાડે મળ્યા વગર રહેતી નથી ૧૦૧

શાસ્ત્ર નહિ જાણનારો જે ગૃહસ્થ અતિથિ (સુવાસિની, કુમારી, રોગી, ગર્ભિણી, તથા આગતુક મહેમાન)થી માડીને સેવક પર્યન્ત સર્વ આશ્રિતને ભોજન કરાવ્યા વિના પ્રથમ ભોજન કરે છે, તે, ભોજન કરતી વખતે એટલુમે જાણતો નથી કે, ‘મરણપછી તો શ્મશાનમા કૃતરાઓ અને ગીધ પક્ષીઓ મને-મારા દેહને ખાઇ જવાના છે’ ૧૧૫

‘સત કબીરજી ઉપરો છે કે’—

કહે કબીર કમાલકું, દો ખાતાં શીખ લે;

કર ઈશ્વરકી ખંદગી, ભૂખેકું અન્ન દે

આપણા આર્યાવર્તના વર્તમાનમાં જે હાલહવાલ થઇ રહ્યા છે તેનું કારણ આપણાં ગુરુકુળોનો અભાવ અને અતિથિસત્કારની બેદરમતી, એ છે પ્રભુ! સહુને સ્વર્ગત્યથી સચેત કરો. એજ પ્રાર્થના હૃદ્યે શ્રામ્ ।

APPRECIATION

by

Anantrai Manishanker Raval M A

Professor of Gujarati,

Gujarat College

Ahmedabad

I have gone through “Mahatma Shri Nathurama Sharma and His Message” a short yet sweet account of the Life and Mission of the late Mahatma Shri of Bilkha, who was, so to say, a Spiritual Dynamo which generated spiritual aspiration and endeavour for Light and Self-realisation in many Waiting Souls, and Who was, we may say, sent by the Almighty to stem the rising tide of Agnosticism and materialistic apathy to Matters Spiritual.

I must frankly say that I have found, in this Book more

than what I first expected to find therein.

It is not, as might be expected in a book of this sort, mere sentimental stuff, a natural outcome of the exuberance of devotional deference for the Guru, but is written in such a way as will appeal to Rationalistic Minds.

The whole Book is written in commendable English, in words full of Spiritual Fervour and coming straight from the depth of a heart which is full to the brim with Sincere Reverence for the Mahatma.

I have no doubt that the Book will be a very fruitful, inspiring and enlightening reading, and that it will adequately serve its purpose of making the Saint of Bilkha known to a wider world.

—:~:—

ગુણજ્ઞતા

અમદાવાદની ગુજરાત કોલેજના ગુજરાતીના પ્રોફેસર-પ્રાધ્યાપક શ્રી. અનંતરાય મણિશંકર રાવળ એમ. એ. આવા લાવતું લખી મોકલાવે છે :—

શ્રીબીલખાના ધ્વજીભૂત મહાત્માશ્રીના જીવન અને સંદેશસંગ્રહી આ દૂકો પણ રોચક હેવાલ હું વાચી ગયો છું. વાસ્તવિકરિતે તેઓશ્રી એક દૈવી મહાપુરુષ હતા કે જેઓશ્રીએ અનેક નિઃસાસુહૃદયમાં જ્ઞાન અને આત્મસિદ્ધિમાટે આધ્યાત્મિક અભિલાષા ને પ્રયત્ન પ્રદર્શવ્યા હતાં. આપણે કહી શકીએ કે અજ્ઞેયવાદ અને જડવાદનાં પદ્ધતાં જતાં પૂરને ખોળવા પરમાત્માએ તેઓશ્રીને મોકલ્યા હતા.

મારે નિખાલસતાથી કહેવું પડે છે કે પ્રથમ મેં નહિ ધારેલું તે કરતાં વધારે મને આ પુસ્તકમાંથી મળ્યું છે. આ પ્રકારના પુસ્તકમાં સામાન્યરિતે આશા રાખી શકાય એવું માત્ર લાગણીપ્રધાન લખાણ નથી, અથવા સદ્ગુરુશ્રીપ્રતિના ભક્તિમય પૂજ્યભાવના અતિરેકનો સ્વાભાવિક ઉભરોજ નથી; પરંતુ આ પુસ્તક એવીરિતે લખાયું છે કે તે શુદ્ધિમાન વર્ગને પણ અસર કરશે. આ આખું પુસ્તક પ્રસંસનીય અંગ્રેજીમાં લખાયું છે, એ શબ્દોમાં આધ્યાત્મિક જુસ્સો છે, અને મહાત્માશ્રીપ્રતિના શુદ્ધભક્તિભાવથી ભરેલા હૃદયના ઉડાણમાંથી તે સીધા બહાર આવે છે.

મને વિશ્વાસ છે કે આ પુસ્તક ધણુંજ રસમય, પ્રેરણાત્મક અને જ્ઞાનપ્રદ વાચન પૂરું પાડશે અને જગતના મોટા ભાગને બીલખાના સંતશ્રીની અંખી કરાવવાના તેના કબ્યેને તે બરાબર સફલ કરશે.

ૐ

“ શ્રીસદ્ગુરુદેવમહિમા ”

[પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુ પરમાત્માશ્રીના આશ્રિત વદિ ૧૧ના સ્વરૂપાવસ્થાનના દિવસે શ્રીઆનંદાશ્રમ-મોજીદરમાં બપોરપછી શ્રોતાવર્ગસમીપમાં પ્રસંગે કંઈક બોલવા માટે]

પૂજ્ય ષ્ણસ્યારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજીને મારો આગ્રહ થતાં પ્રસંગાનુસાર શ્રીસદ્ગુરુદેવતું માહાત્મ્ય વિવિધશાસ્ત્રોનાં વચનો અને સત્પુરુષોના અનુભવી ભજનોમાથે ઘાટી લાખામાં વર્ણવું હતું. વ્યાખ્યાનમાં અતિઅસરકારક રીતે શ્રીસદ્ગુરુદેવનો મહિમા શ્રીકૃષ્ણ કરતાં પણ અધિક છે, એ ગદ્ગદ કંઠે જણાવી નીચેના ઉદ્ધારો કાઢતાં તથા આર વખતે પોતાનું અંતઃકરણ દ્રવીભૂત થતાં બોલતાં અટકી જતાં હતા અને શ્રદ્ધાવાન શ્રોતાઓના નેત્રામાંથી પણ અશ્રુઓની ધારા ચાલતી હતી.

આનંદાશ્રમ-મોજીદડ,

સંપાદક: હરદત્ત દેવાશંકર જોષી

આશ્વિન વદિ ૧૧/૯૭

વ્યા. ન્યા. તીર્થ.

(વ્યાખ્યાતા પૂજ્ય શ્રી. આત્મપ્રકાશજી)

જેઓશ્રી શ્રીમોજીદડજેવા એક નાના ગામમાં અતિ ગરીબ છતાં પણ સંતોષી ને પવિત્ર ષ્ણસ્યજીને લાં જન્મ ધારણ કરી યોગ્ય વયે યોગ્ય વિદ્યાભ્યાસ કરી, ખાર રૂપિયા જેટલી નાની રકમના પગારથી શ્રીપારધ્વંદર તાબે અડવાણા ગામમાં મહેતાંજીનો નોકરીની શરૂઆત કરી, પોતાશ્રીના દિવ્ય અને અદ્ભુત પુરુષાર્થના પ્રભાવે મનુષ્યરૂઢ છતાં પરબ્રહ્મપદને પામી, સેંકડો પુસ્તકોના રૂપમાં અનેક સાક્ષાત્ સમાગમ કાલે વાણીદ્વારા વચનામૃતના દિવ્ય ગંગાપ્રવાહને વહેવડાવી, ત્રિવિધ તાપથી તપતાં તેથીજ શાંતિને હૃદયમાં એવાં હજારો મુમુક્ષુ (બાધાઓ લાધાઓ) જનોને બોધામૃતના પ્રવાહમાં ઝીલાવી તેના (બોધામૃતના) પાનવડે તનમનના સમગ્ર તાપને દૂર કરાવી, પરમશાંતિ ને પરમતૃપ્તિનોં બોક્તા બનાવ્યા. બે ભુજાવાળા પ્રતીત થવા છતાં હજારભુજાધારી પ્રભુતુલ્ય પૂજ્ય પોતા-શ્રીના કર્તવ્યની અજર અમર ધ્વજ ફરકાવનાર અને જેની જેડી આખા ભારતવર્ષમાં મળવી દુર્લભ છે એવા શ્રીપરમાત્મસ્વરૂપ, નિષ્કામ કર્મ, ભક્તિ, યોગ, જ્ઞાન અને લોક-સંગ્રહની પ્રત્યક્ષ પ્રતિમા સ્વરૂપ શ્રીમન્નાથમહાગુરુ (શ્રીમન્નથુરામશર્મા) આચાર્યજી કે જેઓશ્રીને સર્વ મત, પંથ અને સંપ્રદાયોપ્રત્યે સમદષ્ટિ હતી, પ્રતિષ્ઠિત પારસી અને બોજા ગૃહસ્થો પણ જેઓશ્રીના અનન્ય ભક્તો-શિષ્યો છે, જેઓશ્રીએ સમગ્ર શાસ્ત્રોનાં મંથનદ્વારા તત્ત્વજ્ઞાનરૂપી નવનીત (માખણ) બહાર કાઢી વિવિધ પુસ્તકોને સાક્ષાત્ વ્યાખ્યાનરૂપે દિવ્ય લાખામાં પીરસી દુનિયાની સમક્ષ ધર્યું છે તે એટલા માટે કે:—

“કેાઇ પીએ,” “કેાઇ ભૂત થાએ.”

આજ જેઓશ્રીનો હંઢેરો હતો. આજ જેઓશ્રીનો જીવન ઉદ્દેશ હતો. એજ હંઢેરોનો અને એજ ઉદ્દેશનો પ્રતિધ્વનિ ષ્ણસ્યોદ્ધમધી પહોંચાઓ. છેવટે હજારો ભક્તજનો તથા પરિચિત જનોનાં હૃદયમાં અમલ આરાત કરી ભક્તિપૂર્ણ ચોધાર અશ્રુઓને શ્રવણી પોતાશ્રીએ ધારણ કરેલા લીલાતનુદ્વારા કરવાયોગ્ય—

“સૂતેલાં જન ! તમે જાગજો,

એમ મહાજન કહે મૂલદાસ.”

તે પ્રમાણે અજ્ઞાનરૂપી ઘોર નિદ્રામાં સૂતેલાં પોતાનાં ભક્તજનોને જાગના દહેરાવડે જગાડી-સ્વસ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવી-જેનાવડે કરવાયોગ્ય કર્તવ્ય સમાપ્ત થયું છે, એવા લીલાતનુને આમે વદિ ૧૧/૯૭ના પરમ પવિત્ર દિવસના પરમશાંત, ગંભીર ને વિશ્વપ્રમા-તમાં માત બ્રહ્માના અરસામાં મર્પ જેમ જીર્ણ યજ્ઞેલી પોતાના શરીરપરની ત્વચા(કાંચળી)ને લેણ પણ કૃષ્ણાનુભવ કર્યા સિવાય જોડી દે છે, તેમ અતિ ભાવ્યશક્તી શિષ્યવર્ગવડે

સેવાતા - (આ દાસ પણ તે સમયે સેવામાં હતો) છોડી પોતાશ્રીના વાસ્તવિક અમર, અમર, અવિનાશી, પરમશાંત, પરમપ્રકાશ, પરમસૌમ્ય, અને પરમાનંદ સ્વરૂપમાં સમાધિ જઈ, લીલાતનુને અચેત બનાવી, અમારાં મોહમુગ્ધ હૃદયોને ક્ષણવાર વિશેષ મોહગ્રસ્ત બનાવી, ક્ષણભર શ્રીઆનંદાશ્રમને શોકાશ્રમના રૂપમાં પલટાવી, ખીજીજ ક્ષણે એ મોહાંધારને દૂર કરી શોકાશ્રમને પુનઃ આનંદાશ્રમના સ્વરૂપમાં પલટાવી, સર્વદા હૃદયમંદિરમાં (વિશેષે પોતાશ્રીપ્રત્યે શ્રદ્ધાભક્તિ રાખનારા) શ્રીઅંતર્યામીરૂપે સદા અતિ સમીપમાં સમીપ બિરાજીત થયા છે.

આમ છતાં પણ એ દિવ્ય માનવ લીલાતનુદ્વારા જે તપેલાં હૃદયો પરમશાંતિનાં ભોક્તા થયાં, અને મૃત્યુલોકમાં વસતાં છતાં જે બ્રહ્મલોકસદૃશ સુખાનુભવ કરતાં હતાં, એ શાંતિ અને એ સુખ તો સદાને માટે દુષ્ટ વિધિએ ઝડપી લીધું. હરિ ! હરિ ? ! !

“શ્રીમદ્ધુરુપરમાત્મારૂપી “હંસના સદાને માટે થયેલા લૌકિક વિયોગથી શ્રી, વૃત્તિરૂપી હંસલીના શોકોદ્ધાર : ” —

સોરઠા.

શોભાનો ભંડાર, હંસો ઉડી આલીઓ,
રે ! રે ! સર. અસાર, અરે રે ! ! આ તો પડી રહ્યું. ૧
નીરખીરનો ભેદ, હંસા ? તવ વિણ કો કરે ?
હા ! હા ! ઊરમાં ખેદ, પાતો પણ ખીધું નહિ. ૨
મીન ત્યજવી આહાર, માતીડાં ચૂગાવતો;
ગયો ચુગાવન હાર, મોંઘા મૂલો હંસલો. ૩
મરાલ ! મોંઘા મૂલ, મુખ માતી કો આપશે;
ભારી મારી ભૂલ, મુખ મરોડી બેસતી. ૪
નવલો તારો વેષ, નિરખીને નેણાં ઠરે;
વહાલા ! ગયો વિદેશ, કોમલ કાળજ કારીને. ૫
મોંઘા મૂલી આંચ, નીરખીર જીજવાં ઠરે;
ખલિહારી તવ પાંખ, ગગનમંડલમાં ઉડતો. ૬
નભચર વહાલા વીર ! અમકાજે ભૂચર થયો;
તુચ્છ તજાવ્યાં નીર, પાન કરાવી પય તણાં. ૭
સૂનાં અમારાં સર, શોભા સઘળી તો ગઈ,
મોંઘા માતી ચર, હંસો આજે હાલીઓ. ૮
મસ્ત અમે મરાલ ! તવ ચરણે આવી બન્યાં;
બન્યાં ભૂપ ભૂપાલ, ત્રિલોકી ઉર તુચ્છ છે. ૯
ગુણિયલ ગુણ ભંડાર, નગણાં અમે તો નીવડ્યાં,
ભૂમિ ઉપર ભાર, કૃત્તન થઈ વધારતા. ૧૦
મોટમના મરાલ ? શું વટીએ તવ વખાણને ?
વહાલા ! તારાં વહાલ ? સ્વપ્નામાં પણ સાંભરે. ૧૧
મંદ હમારાં ભાગ્ય, તન અગળાં તવથી થયાં,
તવ ચરણે અનુરાગ, મરણ પછી પણ અમ હજે, ૧૨

અમ હૈયાના હાર, મરાસ ? મુખ ન મરોડળે,
કરગરીએ વાર હબર, તવ ચરણે જોળા ધરી ૧૩
“ નોધારાના આધાર, પોતાના નવ તરછાડીએ,
અમ હૈયાના હાર, નિશદિન અમ હૈયે રહો ” ૧૪

દોહરો

જન્મોજન્મની તાહેરી, હંસા ? હંસી જાણુ;
અવર ન ઇચ્છુ સ્વર્નમાં, કરતાં પ્રાણુ પ્રયાણુ ૧
રીઝ ખીજ તો રીત છે, અમ અબજાની જત,
“ નાગ મરાસ ! નિલાનજે, લંબાવ્યો જો હાથ ” ૨

લાનાર્થ:—આમાં શ્રી સદ્ગુરુ પરમાત્માને “હસ”ની ઉપમા આપેલ છે, કારણ “હસ” નામનુ પક્ષી જેમ નીર (પાણી) ખીર (દૂધ) બને ભેગા થયેલા હોય તો તેને પોતાની આયમા રહેલી સ્વાભાવિક ખટાશથી પાણી અને દૂધ જુદા કરી, પાણીનો સાગ કરી દુધનુ ગ્રહણ કરે છે તેવી રીતે શ્રી નાયસદ્ગુરુ પરમાત્મા ધ્યાનુભવી વૃત્તિરૂપી દિવ્ય આયમા રહેલી જડચૈતન્યની વિવેકરૂપ ખટાશવડે જડચૈતન્યનું જે સેજાજેગપણું થઈ ગયું છે, તેને જુદા કરીને જડની ઉપેક્ષા કરે છે ને ચૈતન્યને ગ્રહણ કરે છે અર્થાત્ “અસત્, જડ અને દુ ખરૂંપ એવા માયા અને માયાના કાર્યો હું નહિ, તેમ તે મારા પણ નહિ, પણ હું તો સત્, ચિત્, અને આનંદરૂપ એવું જે બ્રહ્મ તે છું” આવી રીતે પોતે ધ્યાનરૂપ ખની પ્રમાનંદના ભોક્તા થઈ શરણાગત અધિભરી જનને ધ્યાનરૂપ બનાવી ધ્યાનંદના ભોક્તા કરાવે છે એવા જે શ્રીનાથ પ્રભુરૂપ સમગ્ર શ્રી-શોભાના-હારરૂપ “હંસ” આજે ઊડી ગયા, અને આ સસાર રથૂલ દેહ (લીલાતનુરૂપ માનસરોવર પડી રહ્યું અથવા શ્રીઆનંદાશ્રમરૂપી માનમસર પડી રહ્યું ૧

હે હસ ! હવે જડચૈતન્યનો ભેદ તારા વિના કાણુ કરશે ? અતિ ખેદની વાત છે કે તું ધ્યાનરસ, લક્ષિતરસ અને યોગરસરૂપી દિવ્ય યથનું પાન કરાવતો, પણ મદભાગી એવા જે અમો તેણે પીધું નહિ ૨

તુ વિધારૂપી મીનનો આહાર છોડાવી, ધ્યાનરૂપી મોતીનો ઉપભોગ કરાવતો એ મોધામૂના મોતીનો ઉપભોગ કરાવનાર લાખો માથાસાટે પણ ન મળે તેવો મહામૂલો હસનો આજે ચાલી ગયો ૩

હે મરાસ(હસ) ! આવા લક્ષિત જ્ઞાન અને યોગના વા આત્મક્રિયાના હિતકર વ્યવસ્થારૂપી મોધા મોતી હવે અમને અમારા હૃદયરૂપી મુખમાં કાણુ આપશે ? ને આમ છતાં અમારી ગંભીર ભૂલ થઈ કે અમે એવા હિતકર ઉપદેશરૂપી મોતીની ભારી ઉપેક્ષા કરી ૪

હે હમા ! તારો મનોહારી વેષ જોઈને અમારાં નેણુલા કરીને હીમ થતાં અર્થાત્ અમારા તનમનના બધા તાપો શાંત થતાં એવો દર્શન માત્રથીજ જે શાંતિ આપતો હતો તે અમારો પરમ પ્રિય અમારા ક્રામણ કલેજઉપર વિયોગની ઝેરી ને તીક્ષ્ણ ધરી મારી તેને જિતલિન કરી વિદેશ-ધ્યાનદેશ-સ્વધામ ઊડી ગયો ૫

હે હસ ! અમને રૂપિયા દેતા પણ ન મળે તેથીજ મોધામૂલી એવી જે તારી વિવેકરૂપી ચંચુ-ચાચ કે કે જડચૈતન્યને જુદા પાડતી, અને જ્ઞાન-યોગરૂપી જે બે તારી પાખો, કે જેના વડે ધ્યાનકાશમાં તુ ઉડતો હતો-અર્થાત્ માયાના પ્રદેશમાં રહ્યા છતાં

બ્રહ્મના દેશમાંજ તારે ઉડવું થતું. એ જેનાવડે થતું હતું એવી તારી જ્ઞાન-યોગરૂપી દિવ્ય પાંખની બલિહારી છે; અર્થાત્ દેવોને પણ તે દુર્લભ છે, ૬

હે હંસા ! વસ્તુતાએ તું બ્રહ્મસ્વરૂપરૂપી આકાશનો વાસી છતાં, કેવલ દયાની ખાતરજ અમો કે જે માયારૂપી ભૂમિનાં જીવડાં છીએ, તેને માયાના કીચડમાંથી મુક્ત કરી બ્રહ્મ-કાશમાં ઉડાડવા માટેજ તું પણ માયાના પ્રદેશરૂપી ભૂમિઉપર આવ્યો, અને તોતેર વર્ષો-સુધી અમારી સાથે રહી તુચ્છ વિષયોરૂપી પાણીનો ત્યાગ કરાવી જ્ઞાન-લક્ષિતસ્વરૂપી દૂધનાં પાન કરાવ્યાં. ૭

પણ હે હંસા ! આજે તારા ઉડી જવાથી અમારાં હૃદયરૂપી વા આશ્રમોરૂપી સરોવર સુનાં થયાં. બધી શોભા ચાલી ગઇ. ઝાડ, છેડ, અને વેલીઓ ગંભીર શોકપૂર્ણ છે. દરેક આશ્રમવાસીઓનાં હૃદયો શોકાંધકારથી વ્યાપ્ત છે, અને મુખો મ્હાન છે. હે યોધરૂપી મહામૂલાં મોતીને ચરાવનાર-તેનો ઉપભોગ કરાવનાર હંસા ! તે બધું તારા જવાથી બન્યું. અર્થાત્ એનો એ આશ્રમ છે, અને એના એ આશ્રમના વૈભવો છે. છતાં જેનાવડે “આત્મદાશ્રમ” પોતાના નામને ક્ષિત કરતું હતું, જેના વડે બ્રહ્મસદનસદશ અનુભવાતું હતું, તે હે દિવ્ય હંસા ! તારા ઉડી જવાથી બધું. ઉજડ અને ભયંકર લાગે છે. (આ વખતે યોધારાં આંસુઓ ચાલે છે, પણ હવે તેનો શો ઉપાય ?) ૮

હે હંસા ! જ્યાંસુધી અમે તારા ચરણથી વિમુખ છતાં ત્યાંસુધી અતિ દીન અને દુઃખી છતાં, પણ કોઈ મહાપુણ્ય પ્રભાવે તારા પરમ સુખદ ને શાંતિપ્રદ ચરણમાં આવવું થતાંજ એ દિવ્ય બદ્ધથી ભરેલા ચરણકમળનો સ્પર્શ માત્ર થતાંજ એ દિવ્ય સ્પર્શ માત્રથી ચઢેલી બ્રહ્મજીભારીનાં પ્રતાપે તે મસ્તીના પ્રભાવે અમે રાજના રાજ બન્યા. અર્થાત્ એક સમયે તુચ્છ દ્રવ્યની લાલચે રાજ ને ધનાઢ્યોની ખુશામત કરતા હતા, તે આજે મહા નિઃસ્પૃહતારૂપી ભૂપાલના પદારૂઢ થયા છીએ. એટલુંજ નહિ, પણ ત્રણ લોકનાં મુખો અમારે મન તરણા-તુલ્ય તુચ્છ છે.

હે હંસા ! એક પાણીનું ચાંગળું પાતાં અરે ! એક કુતરાને બટકું રોટલો નાખતાં તો કુતરે પણ ઉપકાર ભૂલતું નથી. પણ ધિક્કાર છે અમને કે-અમારા ઉપર તારા પ્રારાવાર ઉપકાર છતાં અમે એ બધું ભૂલી જઈ કેવલ નગણાં-ગુણરહિત એટલે કૃતદંત બન્યાં, અને પરમ પાવન ભૂમિમૈયાઉપર કૃતદંત તરીકે જીવતાં રહી કેવલ ભારરૂપ થયાં. અર્થાત્ અમારે જીવવું ધિક્કાર છે. છતાં હે ગુણના ભંડારરૂપ ! તું તો ગુણોનેજ જાણનાર હતો. અવગુણોને સ્વપ્ને પણ ન જોતો. ૯

હે સાગરસદશ મનવાળા હંસા ! તારાં કેટલાંક વખાણુ કરીએ ? સાગરના ગંભીર ઉદરમાં ઝેર-અમૃત, મોતી, શંખલાં, જલ અને જલનો શોષક વડવાનલ રહે છે, તેમ સજ્જન, દુર્જન, શક, સંત, અને શત્રુમિત્ર સર્વને માટે આ સ્થાન હતું. તારા ગુણને ગાતાં શેષ શારદા પાર પામતાં નથી. તો અમે અહપમતિ તારા ગુણને શું અને શાથી, ગાઇએ ? હે પરમપ્રિય ! તારાં વહાલ ! તારાં હેત જાગ્રતમાં તો ક્ષણે ક્ષણે સંભારી સંભારી યોધારાં આંસુ વહેવડાવીએ છીએ પણ સ્વપ્નામાં પણ તેનું સ્મરણ થતાં અમારી એ દશા થાય છે. ૧૦

હે દિવ્ય લોકના વાસી “હંસા ! અમે હીણભાગી અને તેથીજ તારા દિવ્ય તતુથી અમારાં પ્રાકૃત તતુ દૂર થયાં. એ દિવ્ય તતુનાં હવે દર્શન કે સ્પર્શ થાય તેવાં મહદં

ભાગ્ય તો કયાંથી? પણ આ જીવનમાં તો ઠીક, પણ આ દેહપાતપછી પણ કંઈ અનુસાર ન્યાં ન્યાં આ જીવતું જીવું થાય, સાં સાં તારા પરમપાવન ચરણમાં અમારી પરમપ્રીતિ હશે. એજ પ્રાર્થના છે." ૧૧

હે મારા હૈયાના હારરૂપ હંસા! અમારા અક્ષમ્ય અપરાધોનું સ્મરણ કરી અમારા તરફથી તારૂં પરમ મંગલપ્રદ મુખ ન મરોડીશ. અર્થાત્ અમારી ઉપેક્ષા કરીશ નહિ. આ અમે તને વારંવાર ઠરઠરીને પુનઃપુનઃ કહીએ છીએ. ૧૨

જેવું વિશ્વમાં કોઈપણ આધારભૂત નથી, તેથી તોધારાં એવાં જે અમે તેના હે આધારરૂપ! ગમે તેવાં તોય અમે તારાં છીએ. તેથીજ પોતાનાં એવાં જે અમે તેના સાગ-તિરસ્કાર-ન કરવો જોઈએ. એ મોટાની રીત છે. બળીયાનું બિરદ છે. માટે હે અમારા હૈયાના હાર! અહોનિશ અમારા હૈયા ઉપરજ રહો. કણકર પણ દૂર ન થાઓ. ૧૩

હે હંસા! મને તો માત્ર આ જન્મનીજ નહિ, પણ હવે પછી કર્મોત્તેસાર ચતાં જન્મોજન્મની તારીજ "હંસલી" જાણુ. સ્વપ્ને પણ અને પ્રાણ નીકળવાની તૈયારીમાં હોય તોપણ અવર કોઈ માયિક સુખની ઇચ્છા પણ ન કરે. ૧૪

છતાં કોઈ ભાવા-અભાવા રીઝખીજજેવું જણાયું હોય તે તો અગો કે જે અખળા (વૃત્તિઓ) હોય તેનો સ્વભાવ છે. તેથી હે હિદાર હૃદય મરાલ! નાગ(નાગાશ્રુત-આત્મપ્રકાશ)ની વૃત્તિ કહે છે કે મોટાની એ રીત છે કે:-એકવાર પણ હૃદય લાંબો કર્યો તો તેનું પ્રહણ કરી ઇચ્છિત-અનિચ્છિત જેવું હોય તેવું પરમ પ્રસન્નતાથી જેમ મહાદેવજીએ હાથ લાંબાવતાં હલાહલ મર્ચું તોપણ તેનો સાગ ન કરતાં કંઈમાં ધારણ કર્યું. તેમ હે નાથ! હે હૃદયધાર! અમને પણ ધારણ કરજે, અમારો સાગ ન કરજે. એજ હૃદયના ઉઝાણની પ્રાર્થના. ૧-૨. જય પ્રભો! તારો જય થાઓ! જય થાઓ!

પરમ કૃપાળુ શ્રીઅંતર્યામી પ્રભુ આપણ સૌને શુભ પંથે પ્રેરવા કૃપાવાન થાઓ એજ અવનત હૃદય મસ્તકે અભ્યર્થના. હરિ ઓ શાંતિ.

પરચુરણમેટ

ભાદ્રપદમાસમાં પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવના દર્શનસત્સંગાદિનિમિત્તે આનંદાશ્રમમાં આવેલાં બંધુબહેનોતરફથી તથા મનીઓર્ડરદ્વારા નીચે પ્રમાણે પરચુરણ બેટ આવેલી છે:-

૧-૦-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વકીલ-ખીલખા	૧-૪-૦ શ્રી. વેલજી ગાંગજી-મુંબઈ
૧-૦-૦ એક નાગરજીહરથ- જામનગર	૧-૦-૦ ,, પ્રેમજી જીવાભાઈ શાહ-મુંબઈ
૧-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી- આનંદાશ્રમ-ખીલખા	૦-૨-૦ શ્રીમતી કસ્તૂરબહેન-ખીલખા
૩-૦-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ- જામનગર	૫-૪-૦ શ્રી. રામજી પુરુષોત્તમ
૫-૦-૦ ,, જેઠાભાઈ ખેતસી- ,,	૫-૦-૦ ,, મંગળપ્રસાદ ત્રિશુવનેશય ડાયા કરાંચી. ચિ. કપિલરાયનાં શુભ-લક્ષ્મિનિમિત્તે.
૫-૪-૦ સદ્ગત શ્રી. ભાઈલાલ નાનાલાલ	૧-૦-૦ ,, ખેતસી મોરારજી- કરાંચી
યાત્રિક હા. શ્રી. ચતુરભાઈ-અમદાવાદ	૧-૦-૦ ,, મોરારજી, જીનલાલ- ૦-૬-૬ આવણુભાદરવાના નિલદાનના.

- ૦-૪-૦ ,, મોરારજી હગનલાલ-કરાંચી.
 ૧૫-૬-૦ મુંબઈમાં શેઠ દામોદરદાસ માધવજીને
 લાં આવણીને દિવસ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન-
 થયેલું તેની ભેટના,
 ૧૧-૦-૦ એક સેવક
 ૦-૮-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન વિ. કુવ.
 ૦-૮-૦ ,, દેવશંકર શામજી રાવળ
 ૦-૪-૦ ,, જગજીવન નારણદાસ
 ૦-૪-૦ ,, અમથાલાલ જગજીવન-
 દાસ
 ૦-૮-૦ ,, રઘુનાથ પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ ,, મોહનલાલ લક્ષ્મીશંકર
 ૦-૪-૦ ,, વાસુદેવ પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ સોની બોધાભાઈ
 ૦-૨-૦ સાધુ નારાયણભાઈ
 ૦-૪-૦ શ્રી. દુર્લભદાસ ભાણજી
 ૦-૪-૦ ,, જયંતીલાલ જેઠાલાલ
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી

૧૫-૬-૦

૧૯-૨-૦ મુંબઈમાં શ્રી. દામોદરદાસ શેઠને લાં
 શ્રીકૃષ્ણજયંતીના રોજ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન
 થયેલું તેની ભેટના:—

- ૧૧-૦-૦ એક સેવક
 ૫-૦-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ
 ૧-૦-૦ ,, અજિતરાય હરિદાસ પારેખ
 ૦-૮-૦ ,, રઘુનાથ પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ ,, દેવશંકર શામજી રાવળ
 ૦-૪-૦ ,, હરિદાસ હીરજી
 ૦-૪-૦ ,, રતનજી રામજી
 ૦-૨-૦ સાધુ નારાયણભાઈ
 ૦-૪-૦ શ્રી. ભાણજી પરમાનંદ
 ૦-૮-૦ ,, પ્રાણજીવન વિ. કુવ

૧૯-૨-૦

૧-૦-૦ બહેન આષા તથા બહેન માંચુઆઈ-
 બીલખા

- ૦-૫-૩ એક શ્રીઆનંદાશ્રમવાસી-
 ૦-૮-૦ શ્રી. ચંપકલાલ મૂળશંકર-મેદરા
 ૦-૩-૬ પરચુરણ ભેટના
 ૧૪-૧૦-૯ પોરબંદર-આનંદાશ્રમમાં સં. ૧૯૬૧
 ની કાર્તિકીપૂનમના શ્રીસદ્ગુરુપૂજન
 ની ભેટના:—
 ૦-૮-૦ શ્રી. ચતુર્ભુજ લીમજી
 ૦-૮-૦ ,, મૂળશંકર મોહનદાસ
 ૦-૪-૦ ,, શાંતિલાલ ચતુર્ભુજ
 ૦-૪-૦ ,, જેઠાલાલ નાનજી
 ૦-૪-૦ ,, ગોકળદાસ રાધવજી
 ૦-૪-૦ ,, રવિશંકર ભવાનીશંકર
 ૦-૬-૦ શાસ્ત્રી વિશ્વનાથ માધવ
 ૦-૪-૦ શ્રી. હગનલાલ મોહનલાલ
 ૦-૪-૦ વકીલ હરિભાઈ ડાહ્યાભાઈ
 નાં ધર્મપત્ની
 ૦-૪-૦ શ્રી. ચતુર્ભુજ લીમજીના
 ધર્મપત્ની
 ૦-૮-૦ શ્રી. રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
 ગોધરાવાળા
 ૦-૨-૦ શ્રીમતી કસ્તૂરબાઈ
 ૦-૮-૦ શ્રી. મોહનલાલ માધવજી
 તેમના પુત્રને યજ્ઞોપવીતવેળા
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી રવિબહેન
 ૦-૪-૦ ,, પ્રભાબાઈ ત્રિકમરાય
 ૦-૨-૯ પરચુરણ
 ૯-૦-૦ શ્રી. લાલજી ડાહ્યાભાઈ
 તરફથી માગશરથી આવણ-
 સુધીની ભેટના

૧૪-૧૦-૯

- ૧૯-૭-૯ પોરબંદર-આનંદાશ્રમમાં શ્રીઆપાદી
 પૂનમના શ્રીસદ્ગુરુપૂજનવેળાની ભેટના-
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બેનબાઈ રણછોડજી
 ૦-૮-૦ ,, અમલિબેન વ્રજલાલ
 ૧-૦-૦ શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદજી
 લાખાણી

૧-૮-૦ ,, જમનાદાસ પરમાર્નદ
તથા તેમના પુત્ર
૦-૮-૦ ,, ચતુર્ભુજ બીમજી દવે
૦ ૧૫ ૦ ,, શાંતિલાલ ચતુર્ભુજ
તથા તેમના પુત્ર
૦-૪-૦ ભારતર જેઠાલાલ કાનજી
૦-૮-૦ શ્રી મૂળશકર મોહનેલાલ
૦-૮-૦ ,, લાલજી ડાહ્યાભાઈ
૦-૪-૦ ,, રરિશકર ભવાનીશકર
૦-૮-૦ ,, કરશન
૦-૪-૦ ,, વિશ્વનાથ માધવજી
શાસ્ત્રી

૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન સારીખાઈ
૧-૦-૦ ,, ઘણબહેન
૦-૪-૦ ,, મૂળીબહેન
૨-૦-૦ ,, અજવાળીબહેન
૦-૮-૦ ,, મોતીખાઈ
૦-૨-૦ ,, હરખખાઈ
૦-૨-૦ ,, જેઠીખાઈ
૦-૪-૦ શ્રી, રણછોડદાસ નારણદામ
૦-૧૨-૯ પરચુરણ બેટ
૦-૪-૦ શ્રી ચત્રભુજ બીમજીનાં
પત્ની
૦-૪-૦ ,, નવરગરાય રઘુનાયજી
કીકણી
૦-૪-૦ ,, મૂળજી જીવન
૫-૦-૦ શ્રીમતી સેવાખાઈ કાળા
મહેતા

૧૯-૭-૯

૧-૫-૬ પોરબંદર-આર્નદાશ્રમમાં શ્રાવણીને
દિવસ શ્રીસદ્ગુરુપૂજનની બેટનાં —
૦-૮-૦ શ્રી આણુદલાલ ગોવિંદજી
લાખાણી
૦-૪-૦ શ્રી, લાલજી ડાહ્યાભાઈ ,,
૦-૪-૦ ,, મૂળશકર મોહનેલાલ
૦-૨-૦ શાસ્ત્રી વિશ્વનાથ માધવજી

૦-૨-૦ શ્રી મોહનેલાલ માધવજી
૦-૧-૬ પરચુરણ બેટના

૧-૫-૬

૨-૧૫ ૬ ગોધરામાં શ્રી રેવાશકર ખાલકુખુને
લાં આપાઢીપૂનમના શ્રીસદ્ગુરુ-
પૂજનની બેટના —
૧-૦-૦ શ્રી રેવાશકર ખાલકુખુ
તવાડી
૧-૦-૦ ,, ગોરધનદામ બોગીલાલ
૦-૮-૦ ,, જીવપતરામ અખાલાલ
૦-૭-૬ પરચુરણ

૨-૧૫-૬

૨ ૧૧.૦ ગોધરામાં શ્રી માણેખાલબાઈને લા
શ્રાવણીને દિવસ શ્રીસદ્ગુરુપૂજનની
બેટના —
૧-૦-૦ શ્રી માણેખાલ નાનજી
અદારાણા
૧-૦-૦ ,, ફેશવલાલ માણેખાલ
અદારાણા
૦-૮-૦ ,, માણેખાલબાઈનું કુટુંબ
૦-૨-૦ ,, રેવાશકર ખાલકુખુ
તવાડી

૨-૧૧-૦

૬-૦-૦ શ્રી માણેખાલ નાનજી અદારાણા-
તરફથી સં ૧૯૯૭ના વૈશાખથી
સ ૧૯૯૮ના ચૈત્રસુધીના ૧૨
મામના નિસદાનના

૦-૩-૦ પરચુરણ બેટના

૦-૪-૦ શ્રીમતી ગોમતીબેન જગનલાલ રાવગ
લાલખાઈ

૨-૦-૦ અ મૌ મધુમતાબેન કૃપાશર બદ-
લાવનગર

૫-૪-૦ શ્રીમતી માંડખાઈ બેનતરફથી વિષ્ણુ-
વગપ્રસંગે વિવિધ પ્રમરની સેવાનાં

- ૦-૪-૦ શ્રી. પંડિત રઘુનંદન ઝા
 ૦-૮-૦ ,, અંબાશંકર લાઇશંકર ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી
 ૧-૦-૦ ,, કેવળચંદ કાનજીભાઈ પારેખ
 ૦-૫-૦ એક નાથસેવક
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી કરતૂરખહેન જયશંકર વ્યાસ
 ૦-૪-૦ શ્રી. કલ્યાણસિંહ ભવાનસિંહ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન સુખજીબા
 ૦-૫-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા
 ૦-૫-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
 ૦-૮-૦ શ્રીમતી મણિબાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. દુર્લભજી વાલજી-રાણાવાવ
 ૦-૪-૦ અલ્હયારી અલ્હપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ ,, શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
 ૦-૪-૦ ચિં નારાયણ રમણિકલાલ
 ત્રિભુવન દવે

- ૦-૨-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૦-૧૦ આરતીમાં
 ૧-૦-૦ શ્રી. નરભેરામ ઓધવજીનાં પત્ની
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી બહેન માનકુંવરબાઈ
 ૧-૦-૦ શાસ્ત્રી દયાયામ મૂળજી
 ૨-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વકીલ
 ૨-૦-૦ ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ
 ૦-૮-૦ શ્રી. ગીગાવાળા
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી અમૃતાબહેન કાળાવાળા
 ૧-૦-૦ ઠાકર તખ્તસિંહજી પથુભાઈ
 ૦-૪-૦ શ્રી. કેશવલાલ જોશંકર વ્યાસ
 ૦-૪-૦ ,, નરભેરામ ઓધવજી અઢીઆ
 ૦-૮-૩ શ્રીમતી કરતૂરખહેન જયશંકર વ્યાસ
 ૧-૦-૦ સૌ. રમાગૌરી ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. મોરારજી ઓધવજી અઢીઆ
 (બાકીનાં નામો આવતા અંકે)

[*]

સંવત્ ૧૯૯૮ની કાતિકીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનની મેટ

- ૫-૦-૦ શ્રી. મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
 ૫-૪-૦ ,, પ્રાગજી દેવજી
 ૨-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ
 ૧૧-૦-૦ ,, મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત
 ૧૦-૦-૦ ,, ચીમનલાલ છોટાલાલ
 ૨-૦-૦ ,, મહાશંકર છગનલાલ રાવળ
 ૫-૮-૦ ,, દુર્ગાશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય
 ૧૬-૮-૦ ,, રવજી દેવજી ગાંધી
 ૨-૦-૦ ,, આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી
 ૩-૦-૦ ,, પોપટલાલ વાલજી
 ૪-૦-૦ ,, મૂળજીભાઈ તુલસીભાઈ પટેલ
 ૫-૦-૦ ,, કેશવજી અરજણ પટેલ
 ૬-૮-૦ ,, આણંદલાલ ગોવિંદજી
 લાખાણી હથુ
 ૨-૦-૦ અજવાળીખેન માવજી
 ૧-૦-૦ કરશનદાસ વસનજી
 ૧-૦-૦ સાલજી ડાહ્યાભાઈ
 ૧-૦-૦ ખેનબાઈ રણુડાંજી

- ૧-૦-૦ જમનાદાસ પરમાનંદદાસ
 ૦-૮-૦ મણિબાઈ વૃજલાલ
 ૬-૮-૦
 ૧૧-૦-૦ શ્રી. મનજી લાણુજી
 ૧-૦-૦ ,, નરભેરામ ઓધવજી
 ૫-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર શામજી
 ૫-૦-૦ ,, પ્રેમજી ભૂડાભાઈ
 ૫-૦-૦ ,, સવાધલાલ રણુડોડલાલ
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીદાસ પોપટલાલ
 ૧-૦-૦ ,, અલ્હયારી શ્રીબાલકૃષ્ણલાલજી
 મહારાજ
 ૨-૦-૦ ,, કાનજી વાલજી
 ૨-૪-૦ ,, દારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી
 ૨-૪-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા
 ૧-૦-૦ ,, છગનલાલ કાનજી
 ૨-૦-૦ ,, ખેતસી હંસરાજ
 ૧-૦-૦ ,, મૂળશંકર ધર્મજી
 ૧-૦-૦ ,, જીવણદાસ મકનજી

૧-૦-૦ શ્રી. ચંબુશંકર પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ „ બટુકરાય વસંતરાય
 ૧-૦-૦ „ વિનોદરાય વસંતરાય
 ૧-૦-૦ „ ડૉ. વસંતરાય છબીલરામ
 ૨-૦-૦ „ મકેનજી વલ્લભજી
 ૧-૦-૦ „ ઈશ્વરલાલ ધનેશ્વર
 ૧-૦-૦ „ દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ
 ૧-૦-૦ „ દુલેરાય બળવંતરાય
 ૧-૪-૦ „ કાળીદાસ દેવશી કુકર
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી ત્રિવેણીમા
 ૧-૦-૦ „ હીરાલક્ષ્મીબહેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. ઉમીયાશંકર વલ્લભજી
 ૧-૦-૦ „ તનમુખરાય વસંતરાય
 ૧-૦-૦ „ રાજેન્દ્ર વસંતરાય
 ૧-૦-૦ શ્રીઅર્પદાત્રમ-બ્રાહ્મ
 ૦-૪-૦ શ્રી. માધવજી ગોરધન
 ૧-૦-૦ અહમચારી શ્રી. આત્મપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ „ „ અહમપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ચતુરભાઈ આશાભાઈ પટેલ
 ૦-૪-૦ „ દયાશંકર લક્ષ્મીશંકર
 ૧-૪-૦ „ ભાઈશંકર ધનજી દવે
 ૧૩-૦-૦ શેઠ ભાયાલાલ છોટાલાલ હાં શ્રી
 ભાઈશંકર ધનજી દવે
 ૧-૦-૦ શ્રી. ઓધવજી હીરજી બધેકા
 ૨-૦-૦ „ હરગોવિંદ પીતાંબર ત્રવાડી
 ૧-૦-૦ „ દામજી ઘેલા
 ૧-૦-૦ „ મનજી ઘેલા
 ૧-૦-૦ „ ગજેન્દ્ર રવિશંકર રાવળ
 ૧-૦-૦ „ જનાર્દન પ્રાણશંકર રાવળ
 ૧-૦-૦ „ દ્વારકાદામ હીરજી વૈદ્યરાજ
 ૨-૦-૦ „ દેવગચંદ કાનજીભાઈ પારેખ
 ૧-૦-૦ „ દેવશંકર મોરારજી-દેવરાણા
 ૧-૦-૦ „ પુરુષોત્તમદાસ-મલાડ
 ૦-૪-૦ „ સન્મુખરાય
 ૦-૮-૦ „ જટાશંકર ત્રિભુવન
 ૦-૮-૦ „ બાસ લાલજી મનજી
 ૦-૮-૦ પરચુરણ
 ૩-૪-૦ શ્રી. કુરજી પ્રામજી ભટ્ટ

૧-૦-૦ શ્રી. દામજી નાગજી-કુંડલા
 ૧-૦-૦ „ જેશંકર શિવરામ
 ૧-૦-૦ „ ગોવિંદજી કળા
 ૦-૮-૦ „ ગૌરીશંકર ગીલાભાઈ
 ૧-૦-૦ „ દામજી આણંદ લુહાર
 ૨-૦-૦ „ ભગવાનજી કાનજી
 ૧-૦-૦ „ લાધારામ કાનજી
 ૧-૦-૦ „ દેવશંકર ભાઈશંકર
 ૧-૦-૦ „ હરજીવન આણંદજી
 ૧-૦-૦ „ ગોવર્ધન જોરામ
 ૧-૦-૦ „ ચંપકલાલ મૂળશંકર
 ૧-૦-૦ „ લાલજી ઓધવજી
 ૧-૦-૦ „ ઓધવજી વાધજી
 ૧-૦-૦ „ છવાભાઈ કાંચડભાઈ 'ધાધલ'
 ૫-૦-૦ „ રાજસી જીવરાજ
 ૦-૮-૦ „ જયંતીલાલ રવિશંકર
 ૦-૪-૦ „ છોટાલાલ જીવજી
 ૦-૮-૦ „ ગિરિજાશંકર ત્રિકમજી
 ૦-૮-૦ „ ધીરજીલાલ દયાળજી
 ૦-૮-૦ „ કાંતિલાલ દયાળજી
 ૦-૪-૦ „ નારણદાસ કાલીદાસ
 ૧-૦-૦ „ મણિશંકર ત્રિભુવન ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ „ અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેણી
 ૧-૦-૦ „ જીવરાજ કરશન
 ૧-૦-૦ „ કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
 ૦-૮-૦ „ જીવતરામ કરશનજી
 ૧-૦-૦ „ ચંદુલાલ માવજી
 ૧-૦-૦ „ જોડાલાલ પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ „ નવલશંકર હરજીવન
 ૧-૦-૦ „ દોલતસિંહ જાલમસિંહ
 ૫-૦-૦ „ નંદરામ ચતુર્ભુજ
 ૦-૮-૦ „ જૂપતરાય સુનીલાલ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી રાધાબાઈ સુનીલાલ મેલજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. સુનીલાલ વેલજી
 ૧-૦-૦ „ પરમાન્દ લાલજી
 ૧-૦-૦ „ મોહનલાલ કાલીદાસ વંખા
 ૧-૦-૦ „ લક્ષ્મીશંકર રમણમ સંખા

- ૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ ખેચર
 ૧-૦-૦ ,, અમૃતલાલ કરુણાશંકર
 ૧-૦-૦ ,, જટાશંકર રઘુરામ
 ૧-૦-૦ ,, ભાનુલાલ પોપટલાલ
 ૦-૪-૦ ,, નરભેશંકર હરજીવન
 ૧-૦-૦ ,, હંસરાજ વીરજી
 ૧-૦-૦ ,, ચત્રભુજ ભીમજી દવે
 ૧-૦-૦ ,, શ્રી. રેવાશંકર પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ ,, દુર્લભજી હરિશંકર ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ ,, વિક્કલ પ્રભુરામ દવે
 ૧-૪-૦ ,, જટાશંકર મયારામ ઠાકર
 ૧-૦-૦ ,, ડાહ્યાલાલ અંબારામ જાની
 ૦-૮-૦ ,, પ્રભાશંકર મૂળજી
 ૦-૮-૦ ,, જાદવજી વાલજી બ્યાસ
 ૨-૦-૦ ,, રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રવાડી
 ૧-૦-૦ ,, લાલશંકર ભવાનીશંકર
 ૧-૦-૦ ,, ભાસ્કરરાય લાલશંકર
 ૧-૦-૦ ,, ગોરધનદાસ ભોગીલાલ
 ૧-૦-૦ ,, મગનલાલ હરગોવિંદ ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ ,, મંગળજી માવજી
 ૦-૮-૦ ,, દેવજી વાલજી
 ૦-૪-૦ ,, નાનાલાલ મંગળજી
 ૧-૦-૦ ,, કાલીદાસ ધિશ્વરજી
 ૦-૮-૦ ,, ગોવિંદ નારણ
 ૧-૦-૦ ,, નરશીદાસ ગોવિંદજી
 ૧-૦-૦ ,, રતીલાલ કાનજી
 ૧-૦-૦ ,, છોટાલાલ મોરારજી
 ૦-૮-૦ ,, નાંચાલાલ કલુભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, મહેશચંદ્ર ચંદુલાલ
 ૧-૦-૦ ,, ચંદુલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી
 ૦-૮-૦ ,, લાલચંદ અમરશી
 ૦-૪-૦ ,, શિવલાલ ખેચરલાલ
 ૦-૪-૦ ,, શાંતિલાલ દેવશંકર
 ૧-૦-૦ ,, રામેશ્વર ફૂલજી દવે
 ૧-૦-૦ ,, જ્યંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, વામનરાય ગિરિજાશંકર
 ૨-૫-૦ ,, બાલાભાઈ દયારામ

- ૧-૦-૦ શ્રી. માણિકલાલ જીવણરામ
 ૦-૮-૦ ,, નોંચાલાલ ખીમજી
 ૧-૦-૦ ,, માધવજી જસંમ
 ૧-૦-૦ ,, રણછોડલાલ અંબારામ
 ૦-૪-૦ ,, જીવરાજ કાલીદાસ
 ૦-૨-૦ ,, જગદીશ
 ૧-૦-૦ ,, માવજી દેવશી
 ૦-૪-૦ ,, વિનોદરાય
 ૦-૮-૦ ,, સુરતસિંહ રૂપસિંહ
 ૦-૪-૦ ,, પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રી. રમણિકલાલ ત્રિભુવન દવે
 ૧-૦-૦ ,, ઉત્તમરામ નથુરામ કવિ
 ૧-૦-૦ ,, ભાનુશંકર હરિશંકર
 ૨-૦-૦ ,, બ્રહ્મચારી શ્રીગહનસ્વરૂપજી
 ૦-૮-૦ શ્રી. વીરસિંહ કલ્યાણસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, અભેસિંહ રૂપસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, નિર્મળસિંહ ગુણવંતસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, રણજિતસિંહ અગારસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, ખેંગારસિંહ રઘુનાથસિંહ
 ૦-૨-૦ ,, અમૃતલાલ દેવશંકર
 ૧-૪-૦ ,, ગોવર્ધન રામજી
 ૧-૪-૦ દરજી ધરમશી ગોવર્ધન
 ૧-૦-૦ શ્રી. રઘુરામ આત્મારામ
 ૧-૦-૦ ,, જોશંકર રામનાથ
 ૦-૬-૦ ,, લુવાર જાદવજી આણંદ
 ૧-૦-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, સોમજી વાલજી
 ૦-૮-૦ ,, મોહનલાલ કાનજી
 ૦-૨-૦ ,, રમણિકલાલ શાંતિલાલ
 ૦-૨-૦ ,, ગણપતરામ નવલશંકર
 ૦-૪-૦ ,, ત્રિભુવન મોરારજી
 ૧-૦-૦ ,, ઓધવજી ખીમજી
 ૦-૮-૦ ,, ચંડુ મૂળજી
 ૦-૮-૦ ,, પ્રાગજી મૂળજી
 ૦-૦-૬ ,, ચંદુલાલ મોરારજી
 ૦-૮-૦ ,, પુરુષોત્તમ રામજી
 ૧-૦-૦ ,, લાલજી ઝીણાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ડાહ્યા કરશન

(બાકીનાં નામો આવતા અંકે)

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રી શ્રીમન્નપુરામશર્મામણીત પુસ્તકો

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રીએ મનુષ્યોના વાસ્તવિક કથાણુમાટે પોતાના જીવનના મહામૂલા સમયનો મોટો ભાગ લિખ લિખ અધિકારીઓને સાક્ષાત્કૃપ થઈ પડે તેવાં ધાર્મિક પુસ્તકો લખવામાં ખચોં છે, એ ધાર્મિક જનતાને યાત-છે. તેઓશ્રીએ રચેલાં નાનાંમોટાં પુસ્તકોની કુલ સંખ્યા ૧૦૦ ઉપરાંત છે.

એ પુસ્તકોમાં કર્મ, ઉપાસના, (લક્ષિત ને યોગ,) તથા તત્ત્વજ્ઞાન આ વિષયોનું સ્વતંત્ર ઠ મિશ્રરૂપે પ્રતિપાદન છે, જેની સંક્ષિપ્ત વિગત નીચે પ્રમાણે છે:—

ટીકારૂપ: પ્રસ્થાનત્રય. (૧ શ્રીઉપનિષદો. ૨ ભગવદ્ગીતા-ચાર પ્રકારની ટીકા. ૩ શ્રીવેદાંતદર્શન-અઠસૂત્ર.)

„ યોગવિષયક: શ્રીપાતંજલયોગદર્શન. શ્રીયોગકૌસ્તુભ. શ્રીયોગપ્રભાકર. શ્રીનાથ-સ્વરોદય. શ્રીસાંખ્યપ્રવચન.

„ શ્રીચંકરાચાર્યનાં અષ્ટાદશ રત્નો. શ્રીપંચદશી. શ્રીપંચદશીસાર. શ્રીરાસપંચાધ્યાયી. શ્રીરદ્રસુક્ત, પુરુષસુક્ત તથા ઈશા વાસ્વાદિ. શ્રીસુક્ત. શ્રીસામવેદીય રદ્રપૂજાદિ. શ્રીવિચારસાગર.

સ્વતંત્રરચિત: પત્રરૂપે: પાંચ વિભાગ—શ્રીસદુપદેશદ્વાકર પ્રથમકિરણ, દ્વિતીયકિરણ, તૃતીયકિરણ, ચતુર્થકિરણ, પંચમકિરણ તથા શ્રીપત્રકદ્વપમંજરી.

„ દૃષ્ટાંત ને વ્યાખ્યાનરૂપે: શ્રીસુષોધકદ્વપક્ષતા. શ્રીપરમસુષ્ણી થવાના ઉપાય. અઠસૂત્રાત્મની પ્રાપ્તિનાં વીશ સાધનો. નવધાલક્ષિત. ચાર પુરુષાર્થ.

ઉપદેશઅંધાવલિ: અંક ૧ થી ૭૩ સુધીનાં પાંચ પુસ્તકો, જેમાં ઉપરોક્ત વિષયો નાના નાના રહસ્યમય ગંભીર નિબંધોરૂપે સમાયેલા છે.

કાવ્યરૂપે: શ્રીનાથકાવ્ય ભાગ ૧ લો. શ્રીનાથકાવ્ય ભાગ ૨ જો. શ્રીલક્ષ્મીસુધા. શ્રીવૈગવ્યનિરૂપણ.

સ્ફુરણરૂપે: શ્રીવિવેકભાસ્કર પ્રથમરશ્મિ. શ્રીવિવેકભાસ્કર દ્વિતીયરશ્મિ. મુમુક્ષુપ્રતિ શ્રીઅંતર્યામીના આદેશો.

કર્મકાંડરૂપે: શ્રીયજુર્વેદીય આહ્નિકપ્રકાશ. શ્રીસામવેદીય આહ્નિકપ્રકાશ.

ચિત્રપટ્ટરૂપે: શ્રીપ્રણવપટ્ટ. શ્રીપ્રણવવિસ્તારપટ્ટ.

ઉપરાંત નાનાંમોટાં પુસ્તકો:—

પરમપદ્મોદિતી. શ્રીમનુષ્યમિત્ર. શ્રીસદુપદેશમાળા. શ્રીપત્રોત્તરરૂપે વિવિધ ઉપદેશ. સ્વાભાવિકધર્મ. જીવદીવાણીનું સ્પષ્ટીકરણ. શ્રીસંખ્યાનો વેદાંતાનુસાર વિચાર. શ્રીદુરાચારગિરિવન્દ. શ્રીવિનોદમાલા. શ્રીસનાતનધર્મનું નિરૂપણ. શ્રીસુવિચારચંદ્રિકા. શ્રીમહામંત્રમાલિકા. શ્રીઆશૈચવિવેક. વર્ણવિચાર. ભગવદ્ગીતાના મુખ્યોપદેશસંગ્રહી વિચાર. શ્રીગુરગીતાસાર.

સિવાય વિનામૂલ્યે અપાતાં અન્ય પુસ્તકો. સર્વતું વિસ્તૃત સૂત્રીપત્ર પોણા આનાનાં ટિકીટ મોકલી મગાવીને વાંચવાથી વિષય તથા ક્રિમતનું વધારે સ્પષ્ટીકરણ થશે.

મળવાનું સ્થળ:—વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ

પોસ્ટ બીલખા કાઠિયાવાડ.

—:૦:—

પ્રાણાયામનિરૂપણ: શ્રી. અંબાશકર લાઠશંકર ત્રિવેદી સંપાદિત રા. ૦-૫-૦ ની ટિકીટ મોકલવાથી “આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા”માંથી મળી શકશે.

Reg. No. B. 3087.

તા. ૧૯૪૧ તા. ૨૫ નવેમ્બર.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે ગિરાજ રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પર પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંધ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામુલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણમુક્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરૂ થાય છે, તે બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થના ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું બ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૃ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યશ્રીના સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ટપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફેરવો સમય રહેવું છે, તે રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને લાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પો. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રથમ થતું સાક્ષિક પત્ર

(Kathiawar-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્બસ ગુજરાતી સભા
નં. ૩૬૫, વિદ્યુલાર્ક રોડ, ટ્રાન્સલેન

મુંબઈ ૪

વર્ષ ૧૦ મું

માર્ગશીર્ષ

અંક ૭ મો

વિવર ૧૯૮૮

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

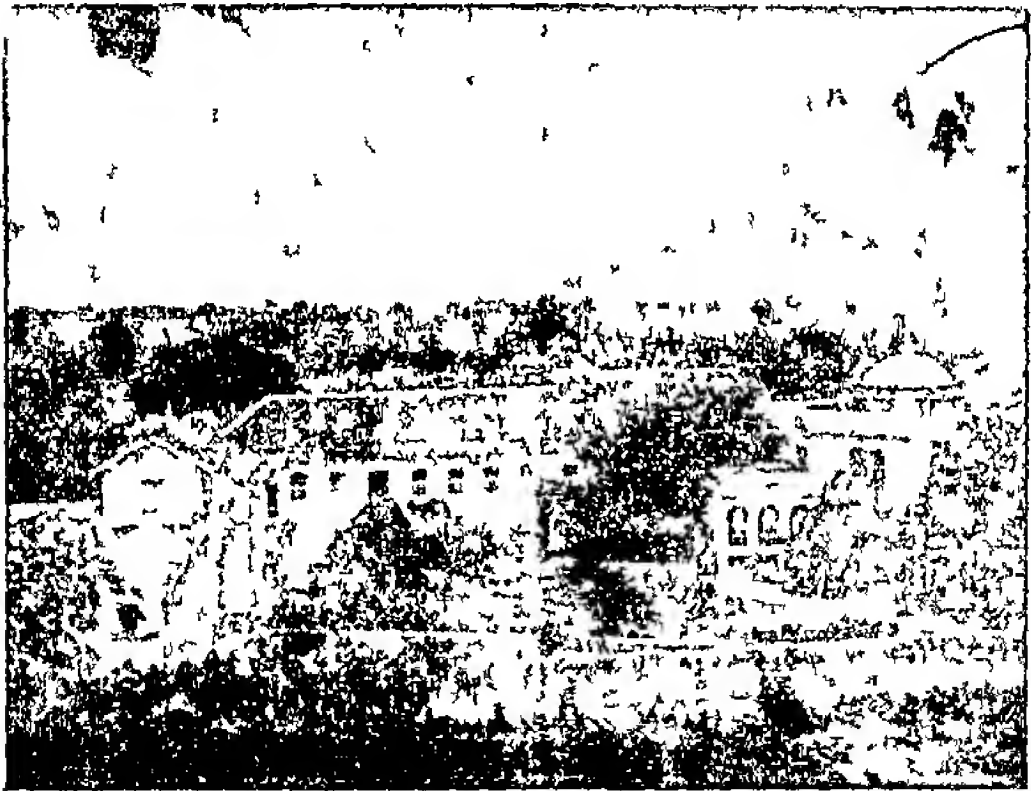
વાર્ષિક લવાબઝ

પોસ્ટેજ સાથે

રૂ. ૧-૦-૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાઘો નાયસદ્ગુરુસંજિતઃ ।

સંદિશંઙ્ગોકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સંદેશ
આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમત્નાથભગવાન્' એ સંજ્ઞાવાળા આદ્ય પુરુષ
આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુનું પ્રાકટ્ય થવા મનોવૃત્તિની સદ્ગુરુપ્રતિ પ્રાર્થના (કાવ્ય)	૧૪૫
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૪૬
૩	સંન્યસ્ત ક્યારે લાઘ શકાય ?	૧૪૭
૪	દુઃખોથી મુક્ત થવા શ્રીનાથશરણુની અગત્ય (કાવ્ય)	૧૪૭
૫	નાથ ! એકજ વખત દર્શનની ઇચ્છા પૂરી ન કરો ? (કાવ્ય)	૧૪૮
૬	પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીમાયાપ્રસાદજીનું વ્યાખ્યાન	૧૪૮
૭	આપણું કર્તવ્ય	૧૪૯
૮	શ્રીઆનંદાશ્રમ સમાચાર	૧૫૨
૯	સંવત્ ૧૯૯૮ના કાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનાદિની ભેટ.	૧૫૬

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે અંધુખંડેતોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ તે ખર્ચમાં નકારું ઊતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોડુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂપણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.

સહતંત્રી: શ્રી. દયાજીસિંહજી લાલસિંહજી દાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

માલીક-પારેખ કેવળચંદ દાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતચ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ કય પામતો નથી,
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૯૮ માર્ગશીર્ષ

[અંક ૭

શ્રીસદ્ગુરુનું પ્રાકટ્ય થવા મનોવૃત્તિની સદ્ગુરુમતિ પ્રાર્થના

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાચલગવાન]

રાગ માઠ.

ગુરુજી! આવો મારે દેશ, આવો મારે દેશ;
ગુરુજી! આવો મારે દેશ, તમારું રમણીય રૂપ હમેશા! ગુરુજી! દેક.
ક્ષણ ક્ષણ વાટ હું જોઉં તમારી, આતુરતાથી હમેશા;
રુઢન કરું નીસાસા મૂઠું, કયા કરો હે દીનેશ! ગુરુજી ૧
ભૂખ છતાં જોજન નવ ભાવે, તરખ્યાં જલ ન રમેશા;
રાતદિવસ નિદ્રા નવ આવે, સાચું કહું હૃદયેશ! ગુરુજી ૨
તમવિષ્ણુ અન્ય દુઃખમય ભાસે, સુખ નહિ ક્યાંઈ લેશા;
છો સુખઘન આપ એકજ, વાર કરો હૃષિકેશ! ગુરુજી ૩
ખેડુત વાટ જુએ ધૃષ્ટિની, વિરહિણી પતિ વિદેશ;
ક્ષુધિત તૃપિત ધન્યે અત્રજલ, તેમ ધન્યું પરમેશ! ગુરુજી ૪
માર્ગ સુધારી જલ ઇંચાવું, પથરાવું પુષ્પો દેવેશ!
ઘર શણગારું તન શણગારું, શણગારું મન અશેષ. ગુરુજી ૫
નેણાં ભરી ભરી ત્રેમે નિરખી, ભૂલું જગત મુરેશ!
મારું તારું સર્વે ભૂડી, વસું તમ રૂપે વિદેશ! ગુરુજી ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

માણસોને તેમનાં આગળનાં કર્મોપ્રમાણે ઈશ્વરે પેદા કર્યાં છે. ઈશ્વરની સ્વેચ્છાએ કે જીવ પોતાની ઈચ્છાએ પેદા થયા નથી.

આપણું પુરું કરનારનું પુરું કરવું તે કેટલેક અંશે પાપ ગણાય છે. જો પરમાત્માનું આહ્વાન (મહિમા) શાસ્ત્રોથી ને મહાત્માઓથી બરાબર સમજાય તો પરમાત્મામાં પોતાના મનને માણસ પ્રેમવડે સારી રીતે સ્થિર કરી શકે.

બધાં દુઃખોથી મોકળા થવું ને પરમાનંદમાં વિરામવું તે સુક્તિ. તે સુક્તિથી ઊતરતા દરજ્જાની સુક્તિમાં દુઃખનો નાશ ને આનંદની પ્રાપ્તિ થોડા પ્રમાણમાં હોય છે.

ઈશ્વરનું શુદ્ધ સ્વરૂપ આપણા આત્માથી જુદું નથી.

મંત્ર ઓલે દેવને કે ઈશ્વરને પ્રસન્ન કરવામાટે પોતાના અંતઃકરણની શુદ્ધિ ને એકાગ્રતા કરનારા શાસ્ત્રે કહેલા અમુક અમુક શબ્દો.

ઈશ્વરને મનુષ્યોની ભક્તિની દરકાર નથી. ભક્ત પોતાના કલ્યાણમાટે તેમની ભક્તિ કરે છે.

અજ્ઞાનીને ગુરુ કરવાથી શિષ્યનું કલ્યાણ ન થાય. શિષ્યની તેવા ગુરુમાં શ્રદ્ધા હોય તો આગળ જતાં તેને જ્ઞાની ગુરુ મળે, ને તેમની આજ્ઞાપ્રમાણે વર્તવાથી તેનું કલ્યાણ થાય.

જો હૃદય પ્રભુનું આહ્વાન સમજતું હોય તો ભગ્ન કરવાથી ઈશ્વરનો પ્રેમ મેળવવામાં મનુષ્યને અડચણ આવતી નથી.

પોતાના સમર્થ ગુરુને ઈશ્વરજેવા સમજવામાં પુણ્ય મનાય છે. હાલકો, પવિત્ર, પથ્ય ને પરિમિત આહાર લેવાથી મનુષ્યનું મન સત્ય-ગુણવાળું રહે છે.

વિવેકવૈરાગ્યથી, ઉત્તમપુરુષોના સંગથી ને સારા વાચનથી મનુષ્યના મનનું શુભ બદલ વધવાથી મનના પ્રબલ વિકારોથી મનુષ્યનું મન પરાભવ પામતું નથી.

અંતઃકરણને ઈષ્ટ ન લાગતું હોય એવા કર્મમાં અંતઃકરણાદિની પ્રવૃત્તિ થવાના હેતુ તીવ્ર દુર્વાસના, અદ્યૈર્થ ને પ્રમાદ એ દોષો છે.

શ્રદ્ધા ને ઉત્સાહપૂર્વક યથાવિધિ ઇષ્ટમંત્રનો જપ ને પરમાત્માનું ધ્યાન થવાથી તેના પરિપાકે ઇચ્છિત પદાર્થની પ્રાપ્તિ તે મનુષ્યને ઊતાવળે થાય છે.

જે મનુષ્ય મંત્રજપ કે પ્રાર્થના કરતો નથી તેના કરતાં જે મનુષ્ય મંત્રજપ કે પ્રાર્થના સમજ્યાવિના પણ કરતો હોય તે કાંઈક પુણ્ય પ્રાપ્ત કરે છે, અને જે મનુષ્ય અર્થ તથા ભાવ સમજી શ્રદ્ધાપ્રીતિથી મંત્રજપ ને પ્રાર્થના કરે છે તેને તેના કરતાં વધારે પુણ્યનો લાભ થાય છે.

પરમાત્માના શુભગુણોના ને તેમના મહાસામર્થ્યના જ્ઞાનપૂર્વક તેઓશ્રીમાં જે અહગ અનન્ય વિશુદ્ધ પ્રીતિ કરાય તે તેઓની સાચી ભક્તિ કરી કહેવાય, ને પરમાત્માનું ઉપર કહેલું આહ્વાન સમજી મનને તેમના સ્વરૂપમાં એકાગ્ર

કરી વાણીવેડે તેમની સ્તુતિ કરાય તે તેમની સાચી પ્રાર્થના કરી કહેવાય.
 ભોગમોક્ષેન્દ્રિયેં શ્રીગણપતિ આંદિ દેવોની ને તેમની શક્તિઓની પૂજા કરવી,
 ને મોક્ષેન્દ્રિયે દેવોમાં તેમની શક્તિઓના અંતર્ભાવ ગણી માત્ર તે દેવોનીજ પૂજા
 કરવી, અને શ્રીસદ્ગુરુના સ્થૂલજેના પ્રતીત થતા આંદીતનુની પણ પૂજા કરવી.
 મહેદેવરતું પ્રથમ સગુણસાકારરૂપ ધારી પછી અંતાઃકરણની યોગ્યતા વધે
 તેમરતું સમ્યક્દર્શનકરવરૂપ ચિંતવતું. (ચાલુ)

સંન્યસ્ત ક્યારે લઈ શકાય ?

એક શુદ્ધસ્થની સંન્યાસ લેવાની ઈચ્છા થતાં તે સંબંધે તેમણે પૂજ્યપાદ
 સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનનો અભિપ્રાય પૂછાવેલો તેના ઉત્તરમાં તેઓશ્રીએ
 લખાવેલું કે:—

“જો તમારા અંતાઃકરણમાં તીવ્ર વૈરાગ્ય પ્રકટ્યો હોય, તમારી અહંતા-
 મમતા શિથિલ થયેલી તમને અનુભવાતી હોય, સંસારના-સર્ગાંવહાસાંના-
 પ્રસંગો તમારા ચિત્તને હવે આકર્ષી નહિ શકે એમ અનુમાન કરી શકાતું
 હોય, વર્તમાન સ્થિતિમાં વેદાંતરું મનન ને નિર્વિચારન કરવાની તમને
 પ્રતિકૂલતા જણાતી હોય, અને નવી (સંન્યાસીની) સ્થિતિમાં તેમ કરવાની
 અનુકૂલતા પ્રતીત થતી હોય, તથા તિતિક્ષાપૂર્વક શાસ્ત્રોક્ત સંન્યાસીના ધર્મો
 પાળી શકવાતું તમારું મનોબલ તમને જણાતું હોય તો તમારાં ધર્મપત્નીની
 પ્રસન્નતાપૂર્વક અનુમતિ મેળવી તમારાથી સંન્યસ્ત લઈ શકાય.

તમારા તનમનની સ્થિતિ, વર્તમાનકાલમાં સંન્યાસીઓના મોટા ભાગની
 સ્થિતિ અને તમારા જીવનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ એ ત્રણનો કેટલોક સમય સ્વરથ
 મને પૂરતો વિચાર કરી, પછી પ્રવૃત્તિ કરશો, ઊતાવળ ન કરશો.

*

દુઃખોથી મુક્ત થવા શ્રીનાથશરણની અગત્ય

[લેખક: ટાકરસી ગોવિંદજી ચંદ્રારાણા]

(મુખ કહ્યું ન જાય સંસારનું રે, એ લય.)

દુઃખ કહ્યું ન જાય સંસારનું રે, અંગોઅંગમાં પીડા થાય. ટક.
 ગર્ભવાસના દુઃખને શું કહ્યું રે, નરકદુઃખથી ચઢતું ગણાય. દુઃખ૦ ૧
 જન્મકાળની પીડા મહાન છે રે, ત્રણ ઉગારે તોજ ઉગરાય. દુઃખ૦ ૨
 જ્ઞાનપણના દુઃખનો ન અંત છે રે, પરાધીનતામાં જીવન જાય. દુઃખ૦ ૩
 યુવાવસ્થાનાં સંકટો અપાર છે રે, વિત્તપણાદિ^૧ આયુષ્ ખાય. દુઃખ૦ ૪
 જરાદુઃખો^૨ તો આડો આંક વાળતાં રે, સંતાન પણ અવગુણ ગાય. દુઃખ૦ ૫
 રોગાદિની પીડા તો અસહ્ય છે રે, બસાડાઈજ ‘રામ’ ગવાય. દુઃખ૦ ૬
 આવા લયપ્રદ દુઃખથી છૂટવા રે, મુમુક્ષુનેજ ઈચ્છા થાય.^૩ દુઃખ૦ ૭
 શ્રીનાથબાલ એમાં એમ ભણે રે, દુઃખો પિતાજી શરણે વિસાય. દુઃખ૦ ૮

૧ વિત્તપણા ‘પુત્રપણા’ને લોકેષણા. ૨ વૃદ્ધાવસ્થાનાં દુઃખો. ૩ સંસારી જીવો તો આ
 દુઃખો પ્રલક્ષણે જ્ઞેતા-અનુભવતા છતાં તેમાંથી ઉગરવા ઇચ્છતાજ ન હોય ‘તેમ વર્તે છે.

નાથ ! એકજ વસ્તુ દર્શનની ઇચ્છા પૂરી ન કરો ?

(રાગ: દરબારી કહાનરાની રાહ...)

જય જય સદ્ગુરુ પ્રભુ મહારા (૨)

અધિભવના આપ ખરા છે, માત્ર એક પ્રભુ તારા...જય...

અવતારી થઈ ઈશ છતાંએ, પ્રગટ નહિ કાંઈ કીધું;

જ્ઞાનગંગા સરિતા હલકાવી, તાર્યા ભક્ત બહુ સારા...જય...

હું તનુ પ્રભુ આપ તાણું ત્યાં, દોડી દુઃખિયા આવે;

ક્યાં જાવું હવે નાથ ! બતાવો, દર્શન કરવા પ્યારા...જય...

બાલ અબુદ્ધ અમે સેવક તહારા, જ્ઞાન કરું નવ અમને;

“શરણે આવ્યા, ઉગર્યા” જાણ્યા, એવા વિચાર અમારા...જય...

જ્ઞાન, દાન, તપ કાંઈ નવ કીધાં, ભક્તિભાવે ભજ્યો;

દર્શન આપી એક વખત પ્રભુ, અમર કર સહુ તહારા...જય...

દાસાનુદાસ, ચર્ણુરજ દિનકર.

—:૦:—

પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીમાયાપ્રસાદજીનું વ્યાખ્યાન

[આનંદાશ્રમ-ખીલખા]

શ્રીઆનંદાશ્રમમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રી શ્રીમન્નાથભગવાનના કાર્તિકસુદિ પૂર્ણિમાના મહા-પૂજનોત્સવપ્રસંગે આધ્યાત્મિક સાધનક્રમના દિવસોમાં જામનગર-શ્રીઆણંદખાવાની જગ્યાના મહંત પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીમાયાપ્રસાદજીએ લિલ લિલ વેળા શ્રેયોભિલાષીઓનાં હૃદયમાં સચોટ અસર થાય તેવાં ભાવવાહી વ્યાખ્યાનો આપી શ્રોતૃવૃંદને રસમય કરી મૂક્યો હતો. તે વ્યાખ્યાનોનો સાર આ નીચે આપવામાં આવે છે:—

પૂજ્ય પંડિતજીએ નીચે પ્રમાણે મંગલાચરણ કરી વ્યાખ્યાનનો આરંભ કર્યો હતો.

“યો ब्रह्माणं विदधाति पूर्वं, यो वै वेदांश्च ग्रहिणोति तस्मै ।

तं ह देवमात्मबुद्धिप्रकाशं, मुमुक्षुर्वै शरणमहं प्रपद्ये ॥ ”

(જે પરમાત્મા પ્રથમ શ્રીબ્રહ્માજીને પ્રકટાવે છે અને જે પરમાત્મા તેમના હૃદયમાં વેદોને સ્કુરાવે છે. તે જીવાત્માની બુદ્ધિને પ્રકાશ આપનાર સ્વયંપ્રકાશ અંતર્યામી પરમાત્માનું શરણ હું મોક્ષાર્થી થયો છો પામ્યો છું.)

આજે અમારું આનંદાશ્રમમાં આવતું થતાં આનંદાશ્રમની પવિત્રતા અને શાંતિ જોઈને અમને ઘણો આનંદ થયો છે, ને અમે પવિત્ર થયા છીએ. આનંદાશ્રમ કેમ જાણે સનાતનધર્મની શાળારૂપ હોય તેમ અમને જણાયું છે.

જીવનું વાસ્તવિક કલ્યાણ પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપના જ્ઞાનથી થાય છે, પણ જ્યાં સુધી જીવના હૃદયમાં મલ, વિદ્વેષ ને આવરણ આ દોષો હોય ત્યાંસુધી તેને સ્વસ્વરૂપનું જ્ઞાન થતું નથી. એ દોષોને દૂર કરવામાટે જીવે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

મલદોષની (પાપસંસ્કારની) નિવૃત્તિ દ્વેષજારિત નિલનૈમિત્તિક કર્મ કરવાથી થાય છે, તે તથી અંતઃકરણની શુદ્ધિ થાય છે. પોતાના ઇષ્ટદેવની નિષ્કામભાવે ઉપાસના

કરવાથી વિશેષદોષની નિવૃત્તિ થઇ ચિત્તની-ચંચળતા ઓછે છે. ચિત્ત શાંત થાય છે. આ અવસ્થાની પૂર્વાવસ્થા છે.

શુદ્ધ અને શાંત થયેલા ચિત્તમાં રહેલા આવરણદોષને દૂર કરવામાટે સ્વસ્વરૂપના જ્ઞાનની આવશ્યકતા છે. એ જ્ઞાન બ્રહ્મશ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ પુરુષદ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે. એવા પુરુષની ઓળખ બરોબર થવી જોઈએ. એવા મહાપુરુષ આનંદાત્રમમાં વિગત્મા છે કે જેમણે આનંદાત્રમ સ્થાપી પોતાના જીવનની પવિત્રતાવડે આનંદાત્રમને અને સર્વ શરણ-ગતોને પવિત્ર કર્યા છે. એ મહાપુરુષની ઓળખ આપવામાટે તેઓશ્રીનું નામાભિધાન ઉચ્ચારવું જોઈએ. મહાપુરુષનું નામ ન બોલવું જોઈએ એવી શાસ્ત્રમર્યાદા છે. શાસ્ત્રવચન છે કે:—

“આત્મનામ ગુરોર્નામ, નામાત્તિકુપ્પણસ્ય ચ ।

ધ્યેયસ્કામો ન ગૃહ્ણીયાત, જ્યેષ્ઠાપત્યકલનયોઃ ॥”

(કલ્યાણની કામનાવાળાએ પોતાનું નામ, શુરનું નામ, ને અતિ કૃપણનું નામ તથા મોટા દીકરાનું ને સ્ત્રીનું નામ ન બોલવું જોઈએ.)

કુપ્પણો દિ કઃ? આત્મદ્વા, કાર્પણ્યદોષયુક્તઃ સઃ કુપ્પણઃ (કૃપણ કાણ? જે મનુષ્ય પોતાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સચ્ચિદાનંદરૂપ છે તેને ખસે હું શરીર છું એમ કહી આત્માનો ધાત કરે છે તે. આમ જે કૃપણતાદોષયુક્ત છે તે કૃપણ કહેવાય.

નામ ન ઉચ્ચારીએ તો બ્યવહાર ન થઈ શકે. ભગવદ્ ભાષ્યકાર શ્રીઆદિત્યકરાચાર્યજીનો અભિપ્રાય છે કે નામથીજ બ્યવહાર થઈ શકે. કેમકે “મગદ્ગત્પદ્વાચ્યઃ મદ્વાપુરુષઃ” જેમનું નામ આપણે ઉચ્ચારવાનું છે તે મદ્વાપુરુષ ભગવદ્ રૂપ છે. તેમના નામનું ઉચ્ચારણ કરવાથી ભગવાનના નામનું ઉચ્ચારણ થઈ જાય છે. તેઓશ્રીનું વ્યાવહારિક નામ નાથુરામ ધતિ. એ નામમાં નાથ ધાતુ છે. નાથ ધાતુના થાંચા, ઉપતાપ, ઐશ્વર્ય અને આશિષ એમ ચાર અર્થ છે.

ખીન્નું પદ રામ છે. રમન્તે યોગિનો યસ્મિન્ રતિ રામઃ— (ગોળીઓ જેમાં રમણ કરે છે તે રામ.) એ બ્યુત્પત્તિ જેમના જીવનથી અન્યર્થ છે; કેમકે સંપૂર્ણ જીવન તેઓ સચ્ચિદાનંદધન રામમાંજ રમ્યા છે.

હવે નાથ ધાતુના જે ચાર અર્થો યાચના, ઉપતાપ, ઐશ્વર્ય અને આશિષ દ્વારા તે તેઓશ્રીના જીવનમાં કેવી રીતે અન્યર્થ થયા છે તે વિચારીએ:—

તેમણે પોતાના જીવનમાં યાચના દાની દરી છે? લૌકિક પદાર્થની કે સ્વરૂપ-સાક્ષાત્કારની? લૌકિક પદાર્થની યાચના તે સાચી યાચના નથી, પણ ખીજ જે સ્વરૂપ-સાક્ષાત્કારની યાચના છે તેજ ખરી યાચના છે, અને એ ખીજ યાચનાજ તેમણે દરી છે તે તેમના જીવનમાંથી મળી આવે છે. તેઓશ્રીનું જીવનચરિત્ર અમે વાંચ્યું. તેમાં જ્યારે પોતે હિમાલયમાં પધાર્યા છે તે પ્રસંગે પોતે જે દોહરા લખ્યા છે તે દોહરા વાંચતાં અમોને થુતિના વાચનજેવોજ આનંદ થયો છે. એ દોહરાની વાણીમાં કેવો આનંદ છે તે તેમના દોહરાથીજ જણાવીએ. એ દોહરા ભગવાન્ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ મહેશ્વરની શક્તિષાતસમયના છે.

“પૂર્ણહુતિ બેમાંથી નથુ, એકતણી નહી જાણુ;

દર્શન થાતાં વિરહની, નહિ તો આખર પ્રાણુ.”

સ્વરૂપસાક્ષાત્કારમાટે પોતાની ટૂટી દહતા છે? આવી દહતા મુઝમુની જોઈએ.

સ્વરૂપસાક્ષાત્કારમાટે તેમણે પ્રાણુની પાણુ દરકાર નથી રાખી. તેમની પ્રભુપાસે શ્રી યાચના હતી તેનું રહસ્ય આ દોહરામાંથીજ જણાય છે. આનું નામજ સાચી યાચના. નાથધાતુનો એ પ્રથમ અર્થ તેમણે સાર્થક કર્યો.

નાથ ધાતુનો બીજો અર્થ ઉપતાપ. સંસારી જીવો સામાન્યરીતે કામાદિ દોષોથી તપા રહેલા છે તે ઉપતાપ નહિ, પણ ઊઘટું પોતે એ દોષોને તપાવ્યા. ભગવાન શ્રીદક્ષિણામૂર્તિના દર્શનની ઉગ્ર ધૃષ્ટાવડે-વિરહના તાપવડે-એ દોષોને તેમણે તપાવ્યા-ખાવ્યા. શિવશક્તિના પાતથી આ દોષોનું ઉપતાપન કર્યું. નાથધાતુનો આ બીજો અર્થ તેમણે સાર્થક કર્યો.

સંવત ૧૯૭૫માં મુંબઈમાં વૈદ્ય કૃપાશંકરભાઈદ્વારા અમને તેમનાં પ્રથમ દર્શન થયાં હતાં. તે વેળા તેમનાં નેત્રોમાં અતિ ઉચ્ચભાવ ભરેલો અમે જોઈ શક્યા હતા. અન્યના ચિત્તને ખેંચવાનાં રશ્મિઓ નેત્રોમાં ભરેલાં જણાયાં હતાં. એ રશ્મિઓની પ્રાપ્તિ શિવ-શક્તિપાતથી થયેલ.

નાથ ધાતુનો ત્રીજો અર્થ ઐશ્વર્ય. પરમસંતોષ એ સંતોનું ઐશ્વર્ય છે. લૌકિક વિષયોરૂપ ઐશ્વર્ય સંતોનું ઐશ્વર્ય નથી. પરમસંતોષરૂપ સંતોનું ઐશ્વર્ય તેમણે મેળવ્યું હતું. નાથધાતુનો આ ત્રીજો અર્થ તેમણે સાર્થક કર્યો.

નાથ ધાતુનો ચોથો અર્થ આશિષ્-આશીર્વાદ. તેમનામાં ભગવાન શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનો આવેશ થયો-શક્તિપાત થયો, સ્વરૂપસ્થિતિ થઈ. આ તેમણે આશીર્વાદ મેળવ્યો ને પછી તેઓશ્રી જિજ્ઞાસુઓને આશીર્વાદ આપનારા થયાં. નાથધાતુનો આ ચોથો અર્થ સાર્થક થયો.

દેહપાતસ્તથા કર્મ્યઃ પરમાનંદહર્ષણે ।

સ્વેદો રોમાંચ દ્યુત્યેતચ્છક્તિપાતસ્ય લક્ષણમ્ ॥

(દેહપાત:-શરીરનું પડી જવું. પ્રકંપ:-શરીરમાં કંપ થવો. તેવીજ રીતે પરમાનંદ ને પ્રહર્ષણુ-અતિ આનંદ. સ્વેદ:-શરીરમાંથી જળ છૂટવું. રોમાંચ થવો:-શરીરપરનાં કંવારાં ઊભાં થવાં. આ બધાં શક્તિપાતનાં લક્ષણો છે.)

એઓશ્રીના જીવનચરિત્રનો લેખ વાંચવાથી અમોને અતિ આનંદ આવ્યો છે. તેઓશ્રીને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાનના ધ્યાન આદિથી જે ઇષ્ટસિદ્ધિ થઈ છે તે તેમનાં પ્રતિમાજીનું ધ્યાન આદિ કરવાથી સૌને થાય આ નક્કી સમજાવે. કેમકે સત્ પુરુષોમાં આવી અપૂર્વતા હોય છે. તેઓશ્રીનાં પ્રતિમાજીસામે ત્રાટક કરવાથી ચિત્ત એકાગ્ર થઈ જાય છે.

આગળ કહેવામાં આવ્યું છે કે તેમનાં નેત્રોમાં અન્યને આકર્ષવાનાં રશ્મિઓ હતાં. ત્રાટકવડે તેઓ મનુષ્યની મનોવૃત્તિ ફેરવી શકતા. આ સંબંધે શ્રી. કૃપાશંકરભાઈ વૈદ્યે તથા મહુવામાં એક બધેકા (ઔદીચ્ય બ્રાહ્મણ) માસ્તર હતા તેમણે તેમનો અનુભવ અમને કહેલો. શ્રી. વૈદ્યની વૃત્તિ ત્રાટકવડે ફેરવેલી, અને શ્રી. બધેકાની અનેક શંકાઓ ત્રાટકવડે નિવૃત્ત કરેલી. માત્ર દષ્ટિપાતથી અન્યની મનોવૃત્તિમાં ફેરફાર થઈ જવો એ સામાન્ય શક્તિપાતથીજ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. જેમનામાં એ પરમશિવની શક્તિનો પાત થયો છે તેમનોજ ઉપદેશ આપવાનો અધિકાર છે.

હવે અહીં એ વિચારવાનું થાય છે કે આવા પુરુષોનો સંગ થયા છતાં તેમનાં ઉપદેશનો યથાર્થ લાભ લેવામાં રુચિ કેમ થતી નથી? તેના ઉત્તરમાં કહેવું જોઈએ કે પાપસંસ્કારરૂપ પ્રતિબંધકાને લઇને રુચિ થતી નથી. આ વિષય નીચેના એક દષ્ટાંતથી વધારે સ્પષ્ટ થઈ શકશે.

કારણેનમાં એક પરમપુત્રનીય સ્વામી વિશુદ્ધાનંદજીનામે સંન્યાસી હતા. તેઓ સમર્થ વિદ્વાન હતા. શ્રીશિરકુમારજી શાસ્ત્રી પણ તેઓની પાસે ભણેલા તે સ્વામીજીની પાસે એક મારવાડી ગૃહસ્થ શ્રવણ કરવા આવતા. તેનું હૃદય પાપસંસ્કારયુક્ત હોવાથી છ વર્ષ-સુધી શ્રવણ કર્યા છતાં કંઈ પણ અસર ન થઈ. ત્યારે તેણે સ્વામીજીને પૂછ્યું કે મહારાજ! હું આટલા સમયથી આપની પાસે શ્રવણ કરું છું, છતાં આપના પ્રતિ મને સફળાવ કેમ પ્રદેશતો નથી? ને આપના ઉપદેશની અમર કેમ થતી નથી?

ઉત્તરમાં સ્વામીજીએ કહ્યું કે તમે કોઈ પ્રસિદ્ધ પાપ તો નથી કર્યું? તેના જવાબમાં તે ગૃહસ્થે કહ્યું કે ના મેં એવું કંઈ પ્રસિદ્ધ પાપ નથી કર્યું. સ્વામીજીએ આશ્ચર્યચક્ર પૂછ્યું કે પાપસંસ્કારનિવાય તમારા હૃદયની આવી સ્થિતિ ન હોય છેવટે તે ગૃહસ્થ પોતે કરેલ ગુણ પાપ સ્વામીજીની પાસે સ્વીકારે છે, ને કહે છે કે: હું એક રૂના વેપારીની પેઢીમાં નોકર હતો મેં એ વેપારીનો વિશ્વાસઘાત કરવારૂપ પાપ કર્યું છે. તેની પેઢીમાંથી અમુક નાણાં મેં ઉઘાડ્યાં કર્યા છે માટે એ પાપનો પ્રતીકાર શી રીતે થઈ શકે? સ્વામીજીએ કહ્યું કે: જોટલા રૂપીઆ તમે લીધા હોય તેટલા રૂપીઆ ને જોટલા વર્ષ યથા હોય તેટલા વર્ષનું બાજ રોકડને આપી તેની પાસે તમે ક્ષમા માગો. ગૃહસ્થ કહે. રૂપીઆ બાપુ પણ ક્ષમા ન માગું તો? સ્વામીજી કહે: રૂપીઆ માત્ર આપવાથી નહિ ચાલે, મનમાં જે નડતર છે તે કાઢવાની છે. ગૃહસ્થ તેમ કરવા તૈયાર નથી.

જુઓ તો ખરા, મનુષ્યો બહારની રૂજોનીથી ડરે છે, આંતરિક ક્ષેત્રોનીથી ડરતા નથી પાપ કરતાં મનુષ્ય, મનુષ્યથી ડરે છે, પણ જે પ્રભુ-સાક્ષી-અંતર બેઠા જુએ છે તેની પરવા કરતા નથી તેનાથી ડરતા નથી.

શ્રીગમાનુજ્યાર્યજી ક્ષીવાન્સ્વામીપાસે ભણતા હતા. શ્રીરામાનુજ્યાર્યઉપર શ્રીપાદવન્સ્વામીની કન્યાને મોહ થયો. કન્યાએ એકાંતમાં પ્રેમધાયના કરી. શ્રીરામાનુજ્યાર્યે ના કહી. કન્યા કહે અને પ્રેમ જોતું નથી શ્રીગમાનુજ્યાર્યજીએ કહ્યું:—અંતર્યામી-સાક્ષી જુએ છે. દુનિયાથી નહિ, પણ એ સાક્ષીથી ડરતું નેહ્યે.

છેવટે એ ગૃહસ્થે લીવેલા રૂ બાજસાથે રોકડને મોકલી આપ્યા, પણ પોતાનું નામ ન પ્રસિદ્ધ કર્યું. રૂ મોકલ્યા છતાં પણ ચિત્તમાં શાંતિ થતી નહોતી, તેથી સર્વ હકીકત સ્વામીજીને નિવેદન કરી. સ્વામીજીએ જુ આનો મારી સાથે હું બધું ઉચિત કરાવી આપીશ.

[અહીં ચાલુ પ્રસંગે ના દરનાશ્રી રાવતવાળા સાહેબના રાણીથી આવતાં જામ-નગરના રાણીમાહેજનું દજાત આપીને કહ્યું કે—આપે સ્વીકારેની રીતથી રાજમાતા તરીકે પ્રજાને દર્શનના સાબ મળશે, અને આપ પ્રજાના દિનમાં ક્ષર્ષ ફાળો આપી શકશે, વગેરે ચબ્દોથી રાજધર્મનો ઉપદેશ પ્રસંગાલુકૃત રીતે કર્યો હતો.]

સ્વામીજી એ ગૃહસ્થને સાથે લઇને મોકપાસે ગયા. રોડને પૂછ્યું કે આપના ગુમારતા ગુમાનીરામજીએ આપને અમુક રૂ. મોકલ્યા છે તે આપને મળ્યા હો. શેડે કહ્યું કે મનલાભ રૂ મળ્યા છે, પણ કાણે મોકલ્યા તે નામ મળ્યું નથી એટલે સ્વામીજીએ સર્વ હકીકત કહીને ગુમાનીરામજીની હકીકતથી રોકડને વધારે કર્યા. મોકલ્યું: હું તો ગુમાનીરામજીને બહુજ પ્રવચિત માનું છું ને મને તેને માટે બિચો ભવ છે. ત્યારે ગુમાનીરામજીએ રોકડને કચૂત કર્યું કે—રોકડ! મેં ચોરી કરી છે એ સ્વામી વાન છે હું મારા પાપને આપની પાસે પ્રસિદ્ધ કરું છું આમ પાપના સ્વીકારથી શક

બહુજી પ્રસન્ન થયા ને શુભાનીરામજીએ મોકલેલા શ્રી. સવાલાખ તથા તેથી બમણા શ્રી. બઢી લાખ શેકે કાઢી. એ રકમમાંથી કલકત્તામાં એક શ્રીવિશુદ્ધાનંદ વિદ્યાલય સ્થાપ્યું. આવી રીતે શુભાનીરામજીના હૃદયમાંથી પાપસંસ્કારરૂપ પ્રતિબંધક દૂર થવાની સાથેજ તેને સ્વામીજીપ્રતિ સદ્ભાવ પ્રકટયો ને તેમના ઉપદેશપ્રમાણે તે વર્તવા લાગ્યો.

બ્રહ્મનિષ્ઠ પુરુષોઉપર પ્રીતિ નહિ પ્રકટવામાં હૃદયરૂપ આરીસાની અયોગ્યતાજ કારણરૂપ છે. બાકી સત્પુરુષોની તો સર્વત્ર સમતાજ હોય છે.

ઉપદેશ સર્વ સિદ્ધાંતોનો સમન્વય કરવાના સામર્થ્યવાળા જોઈએ. શ્રીઆચાર્યશિરોમણિ બ્રહ્મવિદ્યામાર્તંડ શ્રીરાંકરાચાર્યલગવાનુપાસે બાહ્યસત્તા નહોતી, પણ તેમનામાં અપૂર્વ શક્તિ હતી. અદ્ભુત સમન્વયભાવ હતો. સમન્વયભાવમાંજ આચાર્યની સાર્થકતા છે.

આચાર્યનું વર્તન પણ પોતાના ઉપદેશને અનુકૂલ હોવું જોઈએ. જે તેમ ન હોય તો તેમના ઉપદેશની ઓતાઓઉપર અસર થતી નથી. આ સંબંધે એક દૃષ્ટાંત કહેવાય છે:—

એક વિધવા બ્રાહ્મણી હતી. તેને એકનો એક ખોટનો પુત્ર હતો. પુત્રને રોજ સવારના ૪ વાગે ગોળ ખાવાની ટેવ હતી. માતા પુત્ર ઉપરના પ્રેમને લીધે પોતે બૂખી રહે, પણ પુત્રને ગોળ ખવરાવે. પુત્રની આવી ટેવથી કંટાળીને તે બ્રાહ્મણીએ એક મહાત્માને પોતાના પુત્રની કુટેવ મટવાનો ઉપાય પૂછતાં કહ્યું:—મહારાજ! પૂરતા રોટલા ખાવા મળતા નથી ને છોકરો રોજ સવારે ગોળ ખાવા માગે છે. રોજ મારે ગોળ ક્યાંથી લાવી આપવો? મહાત્માએ કહ્યું: જાઓ બાઈ! કાલથી છોકરો ગોળ નહિ ખાય. સાંભળીને બાઈ રાજી થઈ ઘેર ગઈ. બીજે દિવસે છોકરાએ ચારને બદલે ત્રણ વાગે ગોળ માગ્યો. બાઈનું હૃદય યોગ્ય હોવાથી બાઈને મહાત્માનાં વચનમાં અશ્રદ્ધા ન ઉપજી. મહાત્માનો દોષ ન જોયો; પણ પોતાના છોકરાનો દોષ જોયો. વળતે દિવસે બાઈ મહાત્માપાસે ગઈ. મહાત્માએ પૂછ્યું: કેમ છોકરાએ ગોળ માગ્યો હતો? બાઈ કહે: મહારાજ! એ તો એમનું એમ. આજતો જાંઘણે ચારને બદલે ત્રણ વાગે ગોળ માગ્યો. મહાત્માને પોતાને મધુરરસમાં રાગ હતો તેથી તેના વચનની અસર છોકરાને ન થઈ. પછી મહાત્માએ પોતેજ મધુરરસ લેવાનું બંધ કરીને કહ્યું કે: બાઈ! જાઓ કાલથી છોકરો ગોળ નહિ માગે, અને ખરેખર પછી છોકરાની ગોળ માગવાની ટેવ છૂટી ગઈ.

આચાર્યના જીવનમાં પાલન પહેલું ને ઉપદેશ પછી હોવો જોઈએ. આવું વર્તન પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીમાં હતું તેથીજ તેમના શિષ્યવર્ગમાં તેનું પાલન અમે મુંબઈ વગેરે સ્થળોમાં સારી રીતે જોઈ શક્યા છીએ. સારા સારા ગૃહસ્થોમાં તેઓશ્રીના ઉપદેશની અસર છે.

તેઓશ્રીમાં—

આચિનોતિ ચ શાસ્ત્રાર્યમાચારે સ્થાપયત્યપિ ।

સ્વયમાચરતે યસ્માદાચાર્યસ્તેન કથ્યતે ॥

એ આચાર્ય લક્ષણ બરોબર ઘટે છે.

જેમ બગીચામાંથી પુષ્પો વીણાય તેમ શાસ્ત્રોમાંથી કર્મ, ઉપાસના ને જ્ઞાનપ્રતિપાદક સિદ્ધાંતોનો અનુલવપૂર્વકનો સંગ્રહ કરીને તેઓશ્રીએ આચરેલ છે. યથાક્રમથી અનુષ્ઠાન કરેલ છે. આવા પુરુષોનોજ અન્યને ઉપદેશ આપવાનો અધિકાર છે. બીજાના સંદેહ નિવૃત્ત કરવાનું સામર્થ્ય ન હોય તો એ આચાર્યત્વ ઉછીનું લીધેલું ગણાય. જેમ પૃથ્વીની રજમાં પોતાની ગરમી મંથી, પણ સૂર્યના તાપથી તે તપે છે તેથી તે ગરમી સૂર્યની ઉછીની લીધેલી કહેવાય તેમ.

૧૧૮ તેઓશ્રીએ શાઓમાંથી આચપન-અનુભવપૂર્વકનો સમિહ-કરેલ છે તેની ખાતરી શી? એ ખાતરી તેઓશ્રીના શ્રીઉપદેશઅંબાવનિના નિયમે જોતા તથા પ્રસ્થાનત્રયી, યોગસૂત્ર, ર્સાંખ્યસૂત્ર આદિપરની દીકાઓ જોતા થઈ જાય છે પ્રસ્થાનત્રયી-પ્રમાણુત્રયી-પર લાખ્ય ન હોય તો આચાર્યત્વ ન થઈ વળી તેઓશ્રીને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાને હિમાલયમા જે આદેશ કરેનો છે તે આદેશનો તેઓશ્રીએ ગ્રંથોદ્ધાર માહાત્મકર કરાવ્યો છે

અલ્પશ્રોત્રિય, અલ્પવિદ્વરિષ્ઠ પુરુષના સગથીજ મુક્તિ થાય, માટે શ્રીમહારાણીદાસજીએ જોમ પોતાના "સદ્ગુરુ" નામના લેખમા વાચ્યુ તેમ ગુરુના વિદ્યાનમાટે શાસ્ત્રીય વિચારોથી પરીક્ષણ કરવું જોઈએ અહીંના મહાપુરુષ આજ અલ્પશ્રોત્રિય, અલ્પવિદ્વરિષ્ઠ હતા તેથી તેમના જીવનવિષે કહેતાં અમને આનંદના ઉલ્લાસ આવે છે હર હર મહાદેવ હર !

તેઓશ્રીને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિભગવાને આચાર્યપદ આપેલું છે પામર લોકોએ આચાર્ય સ્થાપેલા નથી પામર લોકોએ સ્થાપેલા આચાર્ય તો સ્વામી-શ્વામી ખરા સ્વામી તો સત્પુરુષોજ છે શ્રી દક્ષિણામૂર્તિભગવાનનો આચાર્યપદમાટેનો આદેશ અખડિત છે. આમા ભગવદ્દેશ છે ભગવદ્દેશની ખાતરી શી? એ ખાતરી તેઓશ્રીની વાણીમા સ્વાનુભવરૂપ આનંદ કહેનો છે તેથી થઈ જાય છે સત્પુરુષો નિર્નોબી હોવાથી જૂઠું જોલતા નથી તેઓ લોકોને અસલના પ્રવાહમા નાખતા નથી તેમજ કથનજ યથાર્થ હોય છે

આજ ગુરુના ચરણારવિન્દમા અનન્યભાવવાળા પુરુષો અધિમરી હોવાથી બધેથી ઉપદેશ મેળવી શકે છે આજ અધિકારમાટે અનન્ય શ્રદ્ધા અને તપની-આવરણકર્તા છે.

આ વિષય શ્રીછાદોબ્યઉપનિષદમા આવેલા સલકામગ્નજ્ઞાનના દૃષ્ટાંતથી વધારે સ્પષ્ટ થશે — સલકામે વેદાધ્યયનમાટે હરિકૃમત્તા પુત્ર શ્રીગૌતમમનિપાસે જઈને વિનિતિ કરી કે ભગવન્ ! હું આપને શરૂએ અલ્પચર્યાસ કરીશ શિષ્યભાવે હું આપની પામે આજ્ઞા છુ લાગે શ્રીગૌતમમુનિએ પૂછ્યું કિં ગોત્રો નુ સૌમ્યાસિ?—હે પ્રિયદર્શન ! તારું કયું ગોત્ર છે? સલકામે કહ્યું નાહું જાનામિ ભગવન્ ! હે ભગવન્ હું જાણુનો નથી મુનિએ કહ્યું તારી માતાને પૂછી જો માતાને પૂછી સલકામે કહ્યું મારી માતાએ કહ્યું છે કે—હું તારા પિતાની સેવામા ગુંથાયથી હોવાથી તેમને ગોત્ર પૂછી શકો નથી, તેથી તારું ગોત્ર કયું છે તે હું જાણુતી નથી

[કેની પતિસેવા ! સ્ત્રીણાં પતિરેવ પ્રમુરિતિ મનુરાજા । ઓઓને પોતાના સ્વામીજ પ્રભુ છે એમ ભગવાન્ મનુની આજ્ઞા છે સ્ત્રીઓમાટે એમાજ મંચળ છે]

તારું નામ જાણ્યા છે તે તારું નામ સલકામ છે, આપણું કહેજે?" માટે હું જાણવાનો પુત્ર સલકામ છું મલકામના સરલ ને અર્થશુક્ત વચન સાલગીને શ્રીગૌતમમનિ પ્રમત થયા ને જોલ્યા હે પ્રિયદર્શન ! તારી સરળતા જોઈને ને અર્થવાર્ણા વચનો સાલગીને નિશ્ચય તુ આજ્ઞાથી છે એમ મને ખાતરી થાય છે, કેમકે આજ્ઞાથી સ્વભાવથી સરલ હોય છે તું સલકામી દૂર થયો નથી અર્થાત્ અમલ જોલ્યો નથી, માટે હું તને ઉપનયન કરીશ—વેદ-દીક્ષા આપીશ સમિધ્ લલ્પ આવ તેને ઉપનયન આપીને અને વેદાધ્યયન કરાવીને મુનિએ પોતાની ગાયોમાથી ૪૦૦ ગાયો જુની કાઢીને કહ્યું આ ગાયોની પાછળ જન ઉત્તરમા સલકામે કહ્યું ભગવન્ ! ૧૦૦૦ ગાય પૂરી થશે લાગે હું પાઠો આપીશ સલકામ ગાયોને વનમા લઈ ગયો તે ૧૦૦૦ ગાયો થઈ લાસુધી લા રહ્યો

અહીં જોવાનું છે કે વેદાધ્યયન કર્યાપછી મુનિએ સલકામને ગાયોની પાછળ

જવાનું કહ્યું તાર સત્યકામે બ્રહ્મવિદ્યાની પ્રાપ્તિમાટે વિશેષ અધ્યયન કે વિચાર કરવાની ઇચ્છા ન દર્શાવતાં કાંઈપણ પ્રશ્નોત્તર કર્યાસિવાય ગાયોની પાછળ જવાનું સ્વીકાર્યું ને બપોરની આજ્ઞા શી છે તે સમજી તેને અનુસર્યા, કારણકે એ આજ્ઞાપાલનમાટે એ અનન્યભાવ-શ્રદ્ધાપ્રીતિ-જોઈએ તે તેનામાં હતાં. એ શ્રદ્ધાને લઈનેજ ૧૦૦૦ ગાયો થઈ છે નહિ તે પણ ન વિચારતાં વનમાં ગાયોની સાથે રહેવામાં જે કષ્ટ સહન કરવું પડ્યું તે ક્ષ સહનરૂપ તેપણે તે પ્રસન્નતાથી કરી શક્યા. આ શ્રદ્ધા અને તપના પ્રભાવે ગુરુજનપ્રતિ ભાવના કારણે તેને બ્રહ્મવિદ્યાનો ઉપદેશ કેવળ ગુરુની કૃપાથી કરી રીતે મળે છે તે જોઈએ:-

જ્યારે ગાયોની સંખ્યા ૧૦૦૦ પૂરી થઈ ત્યારે વાયુદેવતાએ બળદમાં પ્રવેશ કરી બ્રહ્મના પ્રકાશવાન નામના પાદનો, અગ્નિએ અનંતવાન નામના પાદનો, સૂર્યે હસરૂપે જ્યોતિષ્માન નામના પાદનો, અને પ્રાણે જલકુકડીરૂપે આયતનવાન નામના પાદનો ઉપદેશ કર્યો. આવી રીતે બ્રહ્મના ચારે પાદનો ઉપદેશ લઈ ૧૦૦૦ ગાયોસહિત સત્યકામ ગુરુ પાસે આવે છે ત્યારે સત્યકામમાં ઈદ્રિયોની નિર્મળતા, મુખની પ્રસન્નતા, ચિત્તારહિતપણું ને કૃતાર્થતા એ બ્રહ્મવેદાનાં લક્ષણો જોઈને ગુરુ કહે છે:-**બ્રહ્મવિદિવ સોમ્ય માસિ!** હે પ્રિયદર્શન! તું બ્રહ્મવેતાજેવો જણાય છે! તને કાણે બ્રહ્મનો ઉપદેશ કર્યો? ઉત્તરમાં સત્યકામ કહે છે: ભગવન્! મનુષ્યથી ભિન્ન એવા દેવોએ મને ઉપદેશ કર્યો છે; પણ મારી ઇચ્છા છે કે આપ ભગવાનજ મને બ્રહ્મનો ઉપદેશ કરો; ક્રમક્રમે આપ જેવા અધિઓથી સાંભળ્યું છે કે:-આચાર્યદ્વારાજ જાણેલી વિદ્યા શ્રેષ્ઠપણાને પામે છે. એટલે ગુરુએ દેવોએ કહેલી વિદ્યાનો પુનઃ ઉપદેશ કર્યો. દેવોએ અને આચાર્યે કરેલો ઉપદેશ સંપૂર્ણ છે. તેમાં કાંઈ અવશેષ નથી એમ અધિકારીઓપ્રતિ શ્રુતિ કહે છે.

આજ વિષયને અનુરૂપ શ્રુતિમાં બીજું દર્શાવેલ સત્યકામના શિષ્ય ઉપકોસલવું છે. ગુરુ સત્યકામ બીજા શિષ્યોને સંપૂર્ણ વેદાધ્યયન કરાવી સમાવર્તન કરવાનું કહે છે. જ્યારે ઉપકોસલને તેમ કરવાનું ન કહેતાં પોતે બહારગામ જાય છે. આશ્રમમાં ઉપકોસલ ગુરુના અગ્નિની સેવા કરે છે, અને એ અગ્નિઓ ઉપકોસલને બ્રહ્મવિદ્યાનો ઉપદેશ કરે છે. આવી રીતે વિનાપૂછે બ્રહ્મવિદ્યાના ઉપદેશનો યોગ થઈ આવે છે તે કેવળ ગુરુની કૃપાજ સમજવી. સત્પુરુષો વાણીથી થાકું જોલે છે; પણ અધિકારીપ્રતિ તેમના મનમાં જોયો ભાવ હોય છે, અને એ ભાવથીજ તેઓ સંકલ્પાદિવડે અધિકારી શિષ્યનું કલ્યાણ કરે છે.

અદ્વૈતસિદ્ધાંત સર્વ સિદ્ધાંતોમાં શિરોમણિરૂપ છે. એ અદ્વૈતસિદ્ધાંત બહિર્દષ્ટિએ નાસ્તિક-વાદજેવો લાગે છે; પણ ખરો આસ્તિકવાદ અદ્વૈતસિદ્ધાંતજ છે. જે સર્વત્ર અમેદ અંતાવે તે સિદ્ધાંતજ આસ્તિકશિરોમણિ કહેવાય.

આ સિદ્ધાંત હૃદયગત કરી આચારમાં મૂકવામાટે ઉપાસનાની જરૂર છે. ગુરુભક્તો-માટે ગુરુમૂર્તિજ પરમાત્મમૂર્તિ છે; ક્રમક્રમે બધા દેવો ગુરુમાં છે. આ પ્રકારની ઉપાસના એ વ્યાપકાપાસના છે.

પરિચ્છિન્ન ઉપાસના ને વ્યાપક ઉપાસના એમ ઉપાસનાના બે પ્રકાર છે. પરિચ્છિન્ન ઉપાસના વ્યાપક ઉપાસનામાં પહોંચવામાટે છે. તેમ ન થાય તો પરિચ્છિન્ન ઉપાસના પણ ખાપરૂપ છે. દાખલા તરીકે કાઈ મનુષ્ય જ્યાંમાં શ્રાદ્ધ કરે ને વિષ્ણુ દેવ નથી એમ કહે તો તે ખાપ છે.

પરિચિન્ન ઉપાસના વ્યાપક ઉપાસનામાં કેવી રીતે પરિણમે છે તે સંબંધે એક દષ્ટાંત કહેવાય છે:—

કાશીમાં એક મૈથિલીપણિત ભગવતી તારાના ઉપાસક હતા. તે એટલે સુધી કે ગંગામાં સ્નાન કરી શ્રીવિશ્વનાથભગવાનની પૂજા કરવા જાય ત્યારે જળ ચડાવતી વેળા હર હર મહાદેવને બદલે હર હર તારે! એમ બોલે. ક્રોધ પૂછે કે પડિતજી! આમ કેમ બોલો છો? પંડિતજી કહે વિશ્વનાથમાં મારો એમ તારાના નામથી છે. પછી પડિતજી બિમાર પડ્યા ને મૃત્યુની વેળા આવી મિત્રોએ કહ્યું કે કેમ પંડિતજી! કાશીમાં તો ભગવાન વિશ્વનાથ શિવજી જીવના ઉદ્ધારક છે. અહીં આપનો ઉદ્ધાર તારા નહિ કરે. તેના ઉત્તરમાં પડિતજીએ કહ્યું:—

અથ મે તારિણી તારા શિવરૂપા મવિવ્યતિ ॥

(આજે, મારી તારક ભગવતી તારા પોતેજ શિવરૂપ થશે.) આનું નામ તે વ્યાપકોપાસના.

પરિચિન્નોપાસનાને વ્યાપકોપાસનામાં પહોચાડનાર હોવાથી ભગવત પાદાર્થ શ્રીશંકરાચાર્ય ભગવાનના સિદ્ધાંતનું શિરોમણિરૂપપણુ છે તેઓશ્રીએ પંચદેવની ઉપાસનામાં પણ જે દેવનું પ્રધાનપણુ હોય તેને કારણુ ધ્વજ ને જે દેવનું ગૌણપણુ હોય તેને કાર્યધ્વજ કહી મર્મમાં ધ્વજપણું અર્પક રાખ્યું. કેમકે સર્વ દેવોમાં અધિષ્ઠાનરૂપે ધ્વજ એકજ છે પોતે સાક્ષાત્ શિવસ્વરૂપ હોવાથી શિવગીતાઉપર વ્યાખ્યા ન કરી, કેમકે તેમાં પોતાની અભેદનિષ્ઠા હતી. શિવસહસ્રનામઉપર લાખ્ય ન લખ્યું. વિષ્ણુસહસ્રનામઉપર લાખ્ય લખ્યું ને તેમ કરીને વિષ્ણુભગવાનની પંજી વ્યાપકતા સિદ્ધ કરી એમના સિદ્ધાંતની વ્યાપકતા, સિદ્ધાંતનું સૌંદર્ય એ એમના ગ્રંથો નોવાવિચારવાથીજ સમજી શકાય.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ ભગવાનનો શક્તિપાત યથાપૂર્વથીજ આપણા મહાત્માશ્રીની પ્રાર્થના પરિચિન્ન નહોતી. વ્યાપક હતી. એમના સાર્વર્ગીયસિદ્ધાંતથી સમગ્રજ છે કે તેઓ જ્ઞાન-નિધિ છે. તેમના પ્રતિ રાખેલો સદ્ભાવ શુભ સદ્દેષોને સાર્થક કરનાર છે. આ સદ્ભાવ કાયમ ટકી રહેવો જોઈએ—નેમાં પ્રમાદ ન થવો જોઈએ.

આ સંબંધે રશિયાના ઝાર ને સ્વંના પોલીસ કમીશનરનું રમુજ દષ્ટાંત આપી પોતે 'સિદ્ધ કર્યું હતું કે પોલીસ કમીશનર પોતાના અધિકારના ગુમાનથી અકક રહેતો હતો તેથી ઝારપ્રતિ પણ તે તિરસ્કાર ને અકાષ્ઠિથી વર્ત્યો હતો પણ ઝારે પોતાની કુશળતા ને પ્રતાપયુક્ત નરમાશથી પોતાની પદની તેને ઝોળખ આપી સંવધ કર્યો હતો. પછી જ્યારે જ્યારે પોલીસ કમીશનરના મનમાં અભિમાનનો અંકુર આવે ત્યારે ત્યારે તેને ઝારનું સ્મરણ થઈ આવે ને અભિમાન છૂટી નરમાશ આવે.

આમ જ્યારે જ્યારે સંભાવમાં પ્રમાદ જણાય ત્યારે ત્યારે શુભદારાજીને સામે રાખવા, એટલે પ્રમાદ છૂટી જશે.

આવા મહાપુરુષનો સત્સંગ કાયમ રહેવો જોઈએ. સત્સંગ એ પ્રકારનો છે. સાક્ષાત્ ને પરંપરા. સાક્ષાત્ સંગ તો કાયમ મળવો મુશ્કેલ છે; પણ પરંપરાનો સત્સંગ એ તેમના ગ્રંથોના વાચનથી કાયમ જની શકે છે. ગ્રંથ વાચતી વખતે પોતે બોલે છે ને હું સાંભળું છું આવી ભાવના રાખવી એમના પ્રત્યેક ગ્રંથની ગંભીરતા છે. સુબોધમાળાના દોહરામાં પણ અમને ઘણી ગંભીરતા જણાય છે. એક દોહરા ઉપર ચારે દિવસ સુધી વ્યાખ્યાન કરીએ તોપણ પૂરા ન થાય; પણ આ વખતે તો સમય નથી. આ દોહા એ સંપ્રદાયવેતાની વાણી છે. સંપ્રદાયવેદોની વાણી શીખવી જોઈએ. એમની દોહારૂપ મર્તવ્ય છે.

મહાપુરુષોમાટે કેટલાક મનુષ્યો આક્ષેપ કરે છે કે:- મહાપુરુષો ધનનો સંચય કરે છે, એ ઠીક નહિ. તેના પરિહારમાં કહેવાનું કે આ ધનસંચય તેઓ આસક્તિથી કરે છે કે તેમના પ્રારબ્ધનો યોગજ એવો હોય છે તેથી થઈ આવે છે એ વિચારવું જરૂરનું છે. આ વિષે એક દૃષ્ટાંત અપાય છે:-

કાંઈ સ્થળે બે બ્રાહ્મણો હતા. એ બંને બ્રાહ્મણોએ એક ગુરુની દીક્ષા લીધી હતી. સંન્યાસી થયા હતા. તેમાં એક વૈરાગ્યસિદ્ધ ને જ્ઞાનનિષ્ઠ હતા. બીજા આપાત વૈરાગ્યવાળા હતા. એક ગુરુની પંદરીને યોગ્ય હતા ને બીજા શિષ્યપદને યોગ્ય હતા. એકનું નામ ભૂમાનંદ. બીજાનું નામ વિરક્તાનંદ. ગુરુએ એ બંનેને જૂદી જૂદી દિશામાં પર્યટન કરવા મોકલ્યા. ભૂમાનંદની ઉપદેશશૈલી ઉત્તમ પ્રકારની હતી. તે ફરતા ફરતા એક રાજાના પાટનગરમાં આવ્યા. એ રાજા સાધુસંતોના સમાગમમાં પ્રેમ રાખનાર હતા તેથી પંડિતોદ્ધારા સાધુસંતોની પરીક્ષા કરાવી યોગ્ય જણાયે તો પોતે સેવા-સમાગમનો લાલ લેતા. આ સ્વામી કે જેમનું નામ ભૂમાનંદ હતું તેમને પંડિતોના મતથી રાજાએ રોક્યા. રાજા સત્સંગ ચાલવા લાગ્યો. નગરના લોકો વ્યાખ્યાનનો લાલ લેવા લાગ્યા. ધીમે ધીમે તેની પ્રાકૃત અપ્રાકૃત સર્વને અસર થવા લાગી. ભૂમાનંદજીની નિષ્ઠા ઉચ્ચ કોટીની હતી, એટલે તેમના ઉપદેશની અસર થાય એ સાહજિક હતું. પછી એક વાર ભૂમાનંદજીએ બહાર વિચરવાની ઇચ્છા દર્શાવી, સારે રાજાએ પ્રાર્થના કરી ચાતુર્માસ રોકાવા આગ્રહ કર્યો. રાજાની પ્રાર્થના સ્વીકારી ભૂમાનંદજી રોકાયા. રાજાએ આશ્રમ બાંધવા વિનંતિ કરતાં સ્વામીજીએ ના કહી. મારી ઇચ્છા નથી. તમારી ઇચ્છા હોય તો બાંધો. રાજાએ સુંદર આશ્રમ બંધાવ્યું, ને સ્વામીજીમાટે તેમાં સર્વ પ્રકારની વૈભવશાળી ગોઠવણ કરી. રાજાએ કહ્યું: સ્વામીજી! એક અન્નક્ષેત્ર આશ્રમમાં બાંધીએ. સાધુસંતો આવે, રહે, અમને સેવાનો લાલ મળે ને સત્સમાગમના આનંદનો લાલ સૌ મેળવી શકે. સ્વામીજીએ કહ્યું: તમારી ઇચ્છા હોય તો અન્નક્ષેત્ર બંધાવો. અન્નક્ષેત્ર બંધાવું. સાધુસંતો આવવા લાગ્યા. રાજા સત્સંગમાં બીડ જામવા લાગી. સ્વામીજી તો સત્સંગની વેળા સત્સંગ કરાવે ને બાકીના સમયમાં પ્રારબ્ધનો ભોગ કરતા હતા ભૂમાનંદમાં મસ્ત રહે. અહીં જેમ બીજા સાધુસંતો ફરતા ફરતા આવતા હતા તેમ ભૂમાનંદજીના ગુરુબંધુ સ્વામી વિરક્તાનંદજી પણ ત્યાં ફરતા ફરતા આવી ચઢ્યા. ભૂમાનંદજીએ તેમને આવેલા જોઈ તેમનો આદરસંકાર કર્યો. બંનેએ પરસ્પર સામસામા સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કર્યા. પરસ્પરનો આવો પ્રેમ જોઈ રાજાએ ભૂમાનંદજીને પૂછ્યું: મહારાજ! આ સ્વામીજી કોણ છે? ભૂમાનંદજીએ કહ્યું: રાજા! એ મારા ગુરુ છે. ખરી રીતે તો પોતેજ પોતાના સાચા ગુરુ હતા. રાજા તથા સર્વ સત્સંગીઓ ગયા પછી બંને એકાંતમાં મળ્યા ત્યારે વિરક્તાનંદે ભૂમાનંદજીનું બાલવૈભવશાળી જીવન જોઈને તેમાં દોષદર્શન કર્યું ને તેને ઇપ્પકા પણ આપ્યો કે તમે સંન્યાસ લઈને વળી આ શું લઈ બેઠા છો? આશ્રમ બંધ્યું છે, અનેક વૈભવશાળી સામગ્રી વસાવી છે, શું સંન્યાસીને આમ ઘટે? વગેરે. ઉત્તરમાં ભૂમાનંદજીએ કહ્યું: સ્વામીજી! એ કાંઈ મેં બંધાવ્યું નથી કે વસાવ્યું પણ નથી. સારે વિરક્તાનંદે ક્રોધપૂર્વક કહ્યું: તમે ન બંધાવ્યું હોય તો ચાલો મારી સાથે, આ બંધું છોડી દો. ભૂમાનંદજી કહે બહુ સારું. સવારેજ ચાલીએ. સવારમાં પોતાનું કમંડલ ને કૌપીનકટિવસ્ત્ર લઈને ભૂમાનંદ-વિરક્તાનંદસાથે ચાલી નીકળ્યા. આશ્રમસાથે કે આશ્રમના વૈભવસાથે પોતાના હૃદયમાં કંઈપણ સંબંધ નહોતો, તેથી આશ્રમમાં જે ભૂમાનંદમાં પોતે મસ્ત હતા તેજ ભૂમાનંદમાં

અહીં પણ કૌપીનકટિવસ્ત્ર ને કમંડળ ધારણ કરી મસ્તીમાં વિરક્તાનંદસાથે ચાલ્યા જતા હતા. ચાલના ચાલતા રાજના રાજ્યની હદ બહાર નીકળી ગયા. રસ્તામાં સ્નાનાદિક થઈ ગયું હતું. ચાલતાં વચ્ચે એક વૃક્ષ આગ્યું. જૂમાનંદને તેની નીચે બેસાડી વિરક્તાનંદ નજીકના ગામમાં લિસા લેવા ગયા. જૂમાનંદ તો ત્યાં જૂમાનંદમાં જન્મી ગયા.

એટલામાં બીજા કોઈ રાજ પર્વતો દિવસ સુગ્રીવ હોવાથી પોતાના રસાલાસાથે તીર્થસ્નાન કરવા જતા હતા, તેનો માર્ગ તે આ સ્વામીઓનો માર્ગ એકજ હતો. સ્વામી જૂમાનંદજી જે વૃક્ષનીચે ધ્યાનમાં બેસા હતા તેની આસપાસ જંગલી અનુકૂલતા જોઈને રાજના પરિચારકોએ ત્યાં મુકામ નાંખ્યો. આસપાસ શિમિરોની રચના થઈ ગઈ. રાજ પણ આવી ગયા. રાજએ વૃક્ષનીચે સ્વામીને ધ્યાનમાં બેઠેલા જોઈને પોતાના પ્રધાનને મોકલી પ્રાર્થના કરાવી સ્વામીજીને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. સ્વામીજીએ રાજને પ્રસંગવશાત્ તેમને હિનકારક ઉપદેશ કરવા માંડ્યો. આસપાસ સર્વે ઉપદેશ સાંભળી રહ્યા છે, એટલામાં જે રાજના રાજ્યમાંથી જૂમાનંદજી આવે છે તે રાજ પણ તીર્થસ્નાન કરવા નીકળેલા, ને અહીં જેમણે મુકામ કર્યો છે તે રાજના તે પરિચિત હોવાથી મળવા આવતાં અહીં તેમને જૂમાનંદ-સ્વામીનાં દર્શન થયાં, ને સ્વામીજીનો ઉપદેશ સાંભળીને સ્વામીજીના વિયોગથી તેને જે દુઃખ થયું હતું તે નિવૃત્ત થઈ ગયું. સત્પુરુષોના ઉપદેશમાંજ એવું સામર્થ્ય હોય છે કે હૃદયમાં જે દુઃખ કે દ્વેશ હોય તેને નિવૃત્ત કરી આનંદ કરાવે. જૂમાનંદજીના પરિચિત રાજ હતા તેઓ સ્વામીજીને આગ્રહ કરવા લાગ્યા કે મહારાજ ! આપ મારી સાથે ચાલો, ને બીજા રાજ હતા તે આગ્રહ કરવા લાગ્યા કે સ્વામીજી ! આપ મારી સાથે ચાલો. આમ આગ્રહરૂપે સંવાદ ચાલતો હતો એવાંમાં બીજા સ્વામી વિરક્તાનંદ કે જે લિસા માગવા ગયા હતા તે આવી પહોંચ્યા. આવીને જુઓ છે તો વૃક્ષની આસપાસ ચોતરફ શિમિરો નખાઈ ગયેલા ને રાજ્યેસાવનો ઠાઠ જન્મી ગયેલો. જૂમાનંદજીને શોધવા લાગ્યા તો તે ક્યાંઈ દેખાતા નથી. રાજના પરિચારકોને પૂછે છે તો સમાચાર મળ્યા કે જૂમાનંદજી તો રાજના શિમિરમાં છે, એટલે વિરક્તાનંદની ધમ્મજીવી રાજની અનુમતિ મેળવી પરિચારકો તેને સ્વામી જૂમાનંદજીપાસે લઈ ગયા. ત્યાં જઈ વિરક્તાનંદ જુઓ છે તો બંને રાજઓ જૂમાનંદજીને પોતપોતાની સાથે લઈ જવા આગ્રહ કરી રહ્યા છે; પણ જૂમાનંદજી તો આશ્ચર્ય મુકામમાં વૈભવશાળી સામગ્રીમાં, કૌપીન કટિવસ્ત્ર ને કમંડળ લઈને માર્ગમાં ચાલ્યા આવતા હતા તે વેળા, ને વૃક્ષનીચે બેસા હતા ત્યારે જે જૂમાનંદમાં મસ્ત હતા તેજ જૂમાનંદની મસ્તીમાં અહીં પણ બેસા છે. તેમના મુખઉપર એજ આનંદ છાઈ રહ્યો હતો.

જૂમાનંદની આ નીરાગ આનંદમય સ્થિતિ જોઈને વિરક્તાનંદ પોતે જૂમાનંદને જે કપડો આપ્યો હતો તેને માટે પોતાના મનમાં વિરક્તાનંદને ધણો પશ્ચાત્તાપ થયો ને પોતાના અઘાનની, પોતાની જુલની દેણે ક્ષણલત્ત કરી જૂમાનંદની પાસે દામા માગી, અને કહ્યું કે: આપનું પ્રારબ્ધજ આતું છે. હું વૈરાગ્યનું અભિમાન રાખું છું, પણ મારામાં રાગ છે, અને આપ પ્રારબ્ધાનુસાર પ્રાપ્ત સ્થિતિને ભોગવતા છતાં પણ યાનનિદ્રામાં મગ્ન છો. સાચા વિરાગી તો આપ છો.

અત્યારે જે મહાપુરુષનો પ્રસંગ ચાલે છે તેઓ પણ આ જૂમાનંદસ્વામીજેવાજ હતા. જૂમાનંદજી હતા. આવા ગુરુદેવનો મહિમા મહાપુરુષ હોય તેજ સમજાય. આ મહાપુરુષનાં શ્વેતમનનિદિધ્યાસન નિશ્ચિત હતો અને વ્યવહારશામાં પણ તેઓ પોતાના સ્વરૂપનિશ્ચયમાંજ હૃદ રહેતા, માટે 'જૂમાનંદજી' એ પોતેજ હર હર મહાદેવ હર ।

થાય છે, હૃદયમાં શાંતિનો પ્રાદુર્ભાવ થાય છે, અને પરમાત્મા, પરબોહ તથા સત્શાસ્ત્રોમાં શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થઈને અંતઃકરણનો વેગ કલ્યાણસુખી ગતિવાળો થાય છે.

આવા પ્રધરના વિદ્યમાન અથવા પરબોહગત સત્પુરુષોનાં ઉત્તમ આચરણોને આદર્શ માનીને એમનું અનુકરણ કરવું, તથા એમની આજ્ઞાનુસાર વર્તવું, તેમજ પોતાના અધિ-કારાનુસાર પોતાની બુદ્ધિમાં જે કલ્યાણકર, શાંતિ આપનાર અને શ્રેષ્ઠ પ્રતીત થાય તેમાં નિશ્ચય રાખવી. મનુભગવાન પણ કહે છે કે:—

“વેદઃ સ્મૃતિઃ સદાચારઃ, સ્વસ્ય ચ પ્રિયમાત્મનઃ ।

પતત્તતુર્વિધં પ્રાહુઃ, સાક્ષાદ્ધર્મસ્ય લક્ષણમ્ ॥ ૨-૧૨ ”

(વેદ, સ્મૃતિ, સત્પુરુષોનું આચરણ અને જેને અનુસરીને વર્તતાં પોતાના હૃદયમાં પણ પ્રસન્નતા થાય; આ ચાર ધર્મનાં સાક્ષાત્ લક્ષણો છે, એમ બુદ્ધિમાનો કહે છે.)

હવે અહીં એક પ્રશ્ન થાય છે કે જેમને શ્રુતિસ્મૃતિનો અધિકાર નથી, તેમને માટે શ્રુતિસ્મૃતિસિનાય કલ્યાણનો અન્ય કોઈ ઉપાય છે કે નહિ? નિરપેક્ષભાવથી પ્રત્યેક મનુષ્યના ઈર્ત્યસશી દૃષ્ટિ કરીને વિચાર કરવાથી એમ સમજાય છે કે સમસ્ત સંસારના સ્વામી અને નિયામક એક ઈશ્વરજ છે. સંસારના પ્રાયઃ સર્વ સંપ્રદાયો અને મતમતાંતર કોઈ ને કોઈ રૂપમાં એ ઈશ્વરને માને છે અને તેમના પ્રતિ પોતાના અનુયાયીઓને લઈ જવા ઇચ્છે છે. આ ઉપરથી એ સર્વ સંપ્રદાયના અને મતમતાંતરોના મનુષ્યો, જે જે ગ્રંથોને પોતાનું શાસ્ત્ર અને ધર્મગ્રંથ માને છે તેમને માટે તેજ શાસ્ત્ર અને ધર્મગ્રંથ છે. એ ધર્મગ્રંથને અનુસરીને પોતાના સદાચારી શ્રેષ્ઠ પૂર્વજોએ આચરેલ અને ઉપદેશોત્તમ સાધનો-મંથી જે સાધન પોતાના અધિકારપ્રમાણે પોતાની બુદ્ધિમાં જીવાત્માનું કલ્યાણ કરનાર તે પ્રિય લાગે તેને ગ્રહણ કરીને વર્તવું તે તેવા મનુષ્યોમાટે કલ્યાણના સાધનરૂપ છે, અર્થાત્ શ્રુતિસ્મૃતિ તેના અધિકારીઓને સાક્ષાત્ જે પરમાત્મપ્રાપ્તિરૂપ જ્ઞાન ખતાવે છે, તે જ્ઞાન શ્રુતિસ્મૃતિનો અધિકાર જેને નથી તેને અન્ય ધર્મગ્રંથો પરંપરાએ ખતાવે છે.

શાસ્ત્રોની એજ વાતોનું અનુકરણ કરવું જોઈએ કે જે આપણા અધિકારને અનુસરી વિચાર કરતાં આપણી બુદ્ધિમાં કલ્યાણપ્રદ જણાય. જેમને આપણે ઉત્તમ પુરુષ માનતા હોઈએ તેમનાં પણ તેજ આચરણોનું આપણે અનુકરણ કરવું જોઈએ કે જે આપણા અધિકારપ્રમાણે આપણી બુદ્ધિમાં ઉત્તમોત્તમ જણાય. એમનાં જે આચરણ આપણી દૃષ્ટિમાં અશ્રેય કરનાર, અનુચિત અને શંકારૂપ જણાય તેને ગ્રહણ ન કરવાં જોઈએ. શ્રીતેતિરીયો-પતિપદ્મના શિક્ષાધ્યાયમાં આચાર્ય શિષ્યને ઉપદેશ કરે છે ત્યાં પણ શ્રુતિભગવતી ઉપરોક્ત ભાવનુંજ ઉપદેશ છે કે:—

“યાનિ અસ્માકં લુચરિતાનિ તાનિ ત્વયોપાસિતવ્યાનિ । નો હ્તરાણિ ॥

જેમનું કલ્યાણ થઈ ચૂક્યું છે અથવા જેઓ કલ્યાણના માર્ગમાં ધણાજ આગળ વધેલા છે આવા સત્પુરુષના સંગની પ્રાપ્તિ ન થાય, અથવા કોઈ પુરુષમાં એવો વિશ્વાસ ન પ્રકટે તો આવા સત્પુરુષના સંગની પ્રાપ્તિમાટે પરમાત્માની પાસે હૃદયના ઊંડાણથી આવા ભાવની પ્રાર્થના કરવી જોઈએ કે:—“હે પ્રભો! હે પરમાત્મદેવ! હે નાથ! આપમાં

મારા અનન્ય પ્રેમ પ્રકટે એટલા માટે અપ કૃપા કરીને મને એવા મહાપુરુષનો સંગ આપો કે જેઓ માયા મનથી અને અનન્ય શ્રદ્ધાથી આપના પ્રેમમાં મસ્ત રહેતા હોય.” પ્રભુની પામે વારંવાર આવી પ્રાર્થના કરવાથી એમની કૃપાથી સાધકને તેની ઇચ્છાનુસાર સત્પુરુષની પ્રાપ્તિ જરૂર થઈ જાય છે.

અહીં એક એ પ્રશ્ન થાય છે કે જેમને ઈશ્વરમાં વિશ્વાસ છે તેઓ તો ઉપર દેહેની રીતે ઈશ્વરની પ્રાર્થના કરી શકે છે. ઈશ્વરમાં વિશ્વામ રાખનારાઓને મનોમાં અને શાસ્ત્રોમાં વિશ્વામ હોવો એ સંભવિત છે, પરંતુ જેમને ઈશ્વર, પરલોક, શાસ્ત્ર અને મંત્રોમાં વિશ્વાસજ નથી તેમણે તેમની ઉત્તતિમાટે શું કરવું જોઈએ?

ઉત્તર: જો કે આવા મનુષ્યોની સ્થિતિ બહુજ દયા આવાયોગ્ય છે, તથાપિ તેઓ પણ પોતાની બુદ્ધિપ્રમાણે પોતાની ઉત્તતિનો ઉપાય કરી શકે છે. આવા પુરુષોને પોતાની બુદ્ધિમાં જે પુરુષ પોતાના કરતાં ઉત્તમ જણાય તેનો સંગ તેણે કરવો. જગત્માં અતિમૂઢ અને અતિ બુદ્ધિમાન મનુષ્ય પણ બહુધા આ વાતનો સીકાર કરે છે કે મારા કરતાં સારા મનુષ્ય પણ છે, અને મારા કરતાં ઊતરતા મનુષ્ય પણ છે. માટે તેને પોતાની બુદ્ધિમાં પોતાના કરતાં જે ઉત્તમ, જિનન, વિચારશીલ, માધુર્ય, સદાચારી અને વિદ્વાન જણાય તેને આદર્શ સમજીને તેના સ્વાચરણનું નિઃસ્વાર્થભાવે પોતાની ઉત્તતિમાટે તેણે અનુકરણ કરવું કદાચ પોતાના અવિવેક, અભિમાન, અથવા અન્ય કોઈ કારણથી કોઈ પુરુષમાં પોતાના કરતાં જિતમનાનો વિશ્વાસ ન પ્રકટે તો પછી સારી રીતે વિચાર્યા પછી પોતાની બુદ્ધિમાં જે વાત પરિણામે કલ્યાણકારક, શાંતિપ્રદ, સુખકર, લોકહિતકર, ન્યાયયુક્ત ને ધર્મયુક્ત પ્રતીત થાય તે વાતને માનવી, અને સ્વાર્થરહિત થઈને તદનુસારજ વર્તન કરવું.

સર્વ મનુષ્યોમાં મુખ્યત્વે બે પ્રકારની વૃત્તિઓ હોય છે એક જીવાત્માની ઉત્તતિ કરાવનારી અને બીજી જીવાત્માની અયોગિતિ અર્થાત્ પતન કરાવનારી. આ બે વૃત્તિઓમાં જે-વિવેકવૃત્તિ-કલ્યાણમા સદાચરણ થઈને ઉત્તમ આચરણોમાં જોડે છે તે ઉત્તતિ કરાવનારી છે, અને જે-અવિવેકવૃત્તિ-રાગદ્વેષમય અહંકારાદિકારા દુરાચરણોમાં જોડે છે તે અયોગિતિ કરાવનારી છે. મનુષ્ય વિવેકવૃત્તિની સદાચરણે પોતાની ઉત્તતિ કરવા ઇચ્છે છે, પરંતુ અવિવેકવૃત્તિ તેને બલાત્કારે મ-માર્ગથી ચ્યુત કરીને અવનતિના માર્ગમાં ધકેલી દે છે. આમ હોવાથીજ અર્જુને શીભંગવાનને પૂછ્યું હતું કે.—

“અથ કેન પ્રયુક્તોઽયં, પાપ ચરતિ પૂરુષ: ।

અનિચ્છન્નપિ ચાર્ણ્યય, વલોદિય નિયોજિત: ॥”

(હું વૃષ્ણકુલોદ્ભવ પ્રભો! ઇચ્છા નહિ હોવા છતાં પણ બલાત્કારે જોડેલાની પેઠે આ પુરુષ કેનાવડે પ્રેરિત થઈને પાપકર્મમાં પ્રવૃત્ત થાય છે?

તેના ઉત્તરમાં શીભંગવાને કહ્યું છે કે:—

“કામં યપ ક્રોધં યપ રજોગુણસમુદ્ભવ: ।

મહાશતો મહાપાપમા, વિદ્વદ્ધેનમિહ વૈરિણમ્ ॥”

(પુરુષની ઇચ્છા ન હોવા છતાં તેને બલાત્કારે પાપકર્મમાં, જ્ઞેનાર, રજોગુણથી ઉત્પન્ન થનાર આ ક્રામજ છે. ક્રોધરૂપે પરિણામ પામનાર પણ તેજ છે. તે અતિ અર્શનિયો અર્થાત્ અગ્નિની પેઠે ભોગોથી તૃપ્ત ન થનારો ને ગંદાપાત્રી છે. આ વિવેકમાં

અર્થાત્ તમે જે પ્રશ્ન પૂછ્યો છે તેના ઉત્તરમાં તેનેજ તમે શત્રુ જાણો.)

આ પ્રસંગ આગળ ચલાવતાં શ્રીભગવાને કહ્યું છે કે:-રાગરૂપ આસક્તિથી ઉત્પન્ન થનાર આ કામાદિ શત્રુઓએજ મનુષ્યની ઇન્દ્રિયોને અને તેના મનને વશીભૂત કરી રાખ્યાં છે, માટે પ્રથમ ઇન્દ્રિયોને અને મનને તેની અધીનતામાંથી છોડાવીને આ કામાદિ નફારી વૃત્તિઓનો વિનાશ કરવો જોઈએ. આમ કરવામાં સાધક સમર્થ છે. તેથીજ શ્રીભગવાને કહ્યું છે કે:-

“ ઇન્દ્રિયાણિ પરાખ્યાહુરિન્દ્રિયેભ્યઃ પરં મનઃ ।

મનસસ્તુ પરા બુદ્ધિર્યો બુદ્ધેઃ પરતસ્તુ સઃ ॥

પવં બુદ્ધેઃ પરં બુદ્ધ્વા, સંસ્તમ્યાત્માત્માત્મના ।

જહિ શત્રું મહાવાહો, કામરૂપં દુરાસદમ્ ॥ ”

(શરીરથી ઇન્દ્રિયો શ્રેષ્ઠ, બલવાન્ અને સૂક્ષ્મ છે, ઇન્દ્રિયોથી મન શ્રેષ્ઠ, બલવાન્ અને સૂક્ષ્મ છે, મનથી બુદ્ધિ શ્રેષ્ઠ, બલવાન્ અને સૂક્ષ્મ છે અને જે બુદ્ધિથી પણ અત્યંત શ્રેષ્ઠ, બલવાન્ અને સૂક્ષ્મતમ છે તે આત્મા છે એમ તત્ત્વવેતા પુરુષો કહે છે. આની રીતે બુદ્ધિથી પર અર્થાત્ સર્વ પ્રકારે શ્રેષ્ઠ, બલવાન્ અને સૂક્ષ્મ એવા પોતાના આત્માને જાણીને, બુદ્ધિવડે મનને વશ કરીને, હે મહાબાહો ! [આમ કરવાની તમારામાં શક્તિ છે એમ સમજી] આ દુઃખે કરીને જિતી શકાય એવા કામરૂપ શત્રુને મારો.)

શ્રીભગવાનનાં આ વચનોને અનુસરી મનુષ્યે પોતાના જીવાત્માના ઉદ્ધારમાટે ઉત્તરોત્તર વિશેષ ઉત્સાહથી પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. રાગદ્વેષમય ને અહંકારાદિયુક્ત એવી અવિવેક વૃત્તિનું દમન કરીને જીવાત્માની ઉન્નતિ કરનારી વિવેકવૃત્તિને જાગ્રત્ કરવાથીજ વાસ્તવિક ઉન્નતિના માર્ગે જઈ પરમાત્મપ્રાપ્તિરૂપ ફળ મેળવી શકાય છે. આનું નામજ કર્તવ્યનું પાલન છે.

સારે હવે એક વાત વિચારવાની પ્રાપ્ત થાય છે કે બહુધા સર્વ મનુષ્યો પોતા-પોતાની બુદ્ધિપ્રમાણે ઉન્નતિને માટે પ્રયત્ન તો કરે છે, પણ તેને બહુધા સફલતા મળતી નથી. આમ થવામાં એવી કઈક ખામ અડચણો છે કે જે મનુષ્યને ઉન્નતિના માર્ગમાં આગળ વધતાં પટકાવે છે ? તેના ઉત્તરમાં કહેવું જોઈએ કે આપણે પોતેજ કુસંગ અને દુરાચરણવડે એવી અનેક અડચણો ઊભી કરી રાખી છે કે જેને લીધે આપણે વાસ્તવિક ઉન્નતિના માર્ગપર આગળ વધી શક્તા નથી. એ અડચણોપૈકી મુખ્ય મુખ્ય ત્રીણેની અડચણો-વિદ્ધિ-છે એમ વિચારતાં સમજાય છે:-

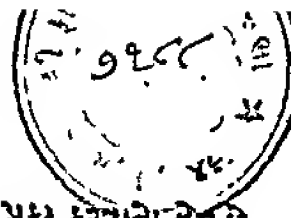
(ચાલુ)

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[આશ્વિનમાસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણમોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાલિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડ દીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક દષ્ટિએ ગોણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિદ્યોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય હિંચું છે; અને એ ભક્તિ-

ભાવના પાપાયા કરે ને ફેલેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે. ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામોની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાલે રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

રૂ. ૧૧-૦-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડળ. રૂ. ૨૬-૮-૦ શ્રી. કાનજી મેખાભાઈ-કંપાલા. રૂ. ૨૧-૦-૦ હારકાદામ ખેતસી-કરાંચી. ૧૦-૦-૦ ડૉ. શ્રી. પીરોજશાહ એચરશાહ હાવવાય-માહીમ-(ચરતપૂર્ણિમાની ભેટના.)

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક: આ માસમાં શ્રી. પોપટલાલ ગીરધરલાલની કંપની તરફથી (હા. શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-કાના માંગલોર) એક લઘુરુદ્ર, તથા શ્રી. પદ્મદંડકર અંબાશંકર ત્રિવેદીતરફથી એક રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન અને થાળ: ભાદ્રપદ તથા આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિથ્યાત્વ ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૬-૯-૦ હકકર ગીરધરલાલ વિદ્યલદાસ-કુંડલા. (સાદું ભોજન-ભાદ્રપદનું) રૂ. ૬-૧૩-૯ શ્રી. પોપટલાલ ગીરધરલાલની કંપની તરફથી હા. શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-કાનામાંગલોર. (ભાદ્રપદનું.) રૂ. ૨૦-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડા-પાટણુ એમના તરફથી શ્રીનાથજીવંતીના દિવસના ફલાહારના. રૂ. ૨૫-૨-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ. (ભાદ્રવાનાં બે ભોજનના.) રૂ. ૧૧-૦-૦ શ્રી. રવજી ભૂલાભાઈ-કરખન (નાતાલ)

થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતાં:—

રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા-વાંકાનેર. રૂ. ૧-૪-૦ એક નાથસેવક શ્રી. આનંદાશ્રમ-ખીલખા. રૂ. ૧-૪-૦ એક ક્ષત્રિયારી-નાગેશી. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ ગીરધરલાલની કંપની હા. શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-માંગલોરકાના. (થાળ ૪) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે-ભાવનગર. (હાલ શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી લક્ષ્મીબહેન નાથારામ-સીગામ. રૂ. ૧૨-૮-૦ શ્રી. મજલાલ વનમાળી વસાણી-દહાણું (થાળ ૧૦) રૂ. ૧-૪-૦ એક સદ્ગુરુસેવક-કરાંચી. હા. શ્રી. મગનલાલ અંબારામ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મોરારજી ઓધવજી અઢીઆ-ખીલખા. બાપ્રી આણુઆ તથા બાપ્રી વખતુઆ-કાંકા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી.

અખંડદીપકબ્ધાતે: આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડ દીપકનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

રૂ. ૧-૪-૯ શ્રીમતી લક્ષ્મીબહેન નાથારામ-સીગામ. રૂ. ૫-૪-૦ શ્રી. મજલાલ વનમાળી વસાણી-દહાણું. રૂ. ૧-૪-૦ એક સદ્ગુરુસેવક-કરાંચી. હા. શ્રી. મગનલાલ અંબારામ.

પૂજ્યપાદશ્રીની પધરામણી:—અગસરાનાં હેડગીરટ્રેસ શ્રીમતી મયાદુવરબહેને ખીલખામાં

પોતાના આંધેલા નવા મકાનમાં પૂજ્યપાદશ્રીનાં પૂજ્ય છપ્પીજી, તથા પૂજ્ય પાદુકાજીની પધરામણી કરી હતી.

વિદ્યાર્થીઓને દૂધપાવાનિમિત્તે રાજ માનસિંહ દીપસિંહ-સીગામવાળાતરફથી રૂ. ૪-૦-૦ આપ્યા છે.

શ્રીકાર્તિકી પૂનમપર ભેટ આપેલી વસ્તુઓ:—

એક ભક્તજન-ખેરીવલીતરફથી-એક ગરમ શાલ, ત્રણ સૂત્રાઉ ધોતીઆં, કેશર, એલચી, સોપારી.

શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાચી-૧ ધોતીઈ, ૧ ટુવાલ.

શ્રી. કેશવલાલ દયાળજી-મુંબઈ. ૨ ધોતીઆં. ૨ આદર. સૂકા મેવો, ફળો, સુખડ, અગરબત્તી ધૂપ, કેશર.

માંડળ(તાલુકા વીરમગામ)માં શ્રીઆનંદાશ્રમ અને પાદશાળામાટે નવા ખરીદ કરેલા મકાનની ઉદ્ઘાટનક્રિયા લાંના પ્લાસ્ટાઈડિ સંભાવિત ગૃહસ્થોના સંમેલનપૂર્વક ગઈ ધનતેરસના શુભ દિવસે થઈ હતી. તે મકાનમાં પૂજ્યપાદ શ્રીમનાથયોગેશ્વરનું તૈલચિત્ર પધરાવી પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. લાં આલતી સંસ્કૃત પાદશાળા હવે તે મકાનમાં ખેસશે.

[કાર્તિકમાસ]

આ માસમાં કાર્તિકીપૂર્ણિમાના દિવસોમાં જનરલટ્રસ્ટીમાંડળની તથા વ્યવસ્થાપકટ્રસ્ટી-માંડળની મીટીંગ મળી હતી, અને તેમાં આવશ્યક કાર્યો કરવામાં આવ્યાં હતાં.

મુખ્યભેટ:—આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

રૂ. ૨૯-૦-૦ માહિમ(મુંબઈ)માં શેઠ પીરોજશાહ ડાહટરને લાં તા. ૨૬-૧૦-૪૧ને દિવસ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું પૂજન થતાં શ્રી. પીરોજશાહભાઈ, શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત, શ્રી. મંચેરશાહ હોરમસજી ભાભા, શ્રી. મીનોચેદરભાઈ, શ્રી. ધનજીશાહભાઈ તથા શ્રી. જમશેદજી-ભાઈ તરફથી. રૂ. ૨૮-૦-૦ શેઠ રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ. રૂ. ૧૬-૮-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાચી. રૂ. ૭૫-૦-૦ શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલી. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રીમતી સારીબેન વૈકુંઠરાય-પોરબંદર. રૂ. ૧૦-૦-૦ નાધેરી માનસંગ પરમાનંદ-જામનગર હા. શ્રી. જગનલાલ વાલજી. રૂ. ૨૦-૦-૦ શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજી દોદાર-જૂનાગઢ. રૂ. ૧૧-૦-૦ મી. જલ. ડી. દેશાઈ-મુંબઈ હા. શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક:—આ માસમાં શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલી-વાળાતરફથી એક લઘુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યો હતો, તથા શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાચી, શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-વડોદરા, શ્રી. કર્ણાવદાસ હરજી, અને પૂ. પ્રજાચારી શ્રીબાલકૃષ્ણ-લાલજી ખેટ-દ્વારકા. એમના તરફથી એકેક રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન અને થાળ:—આ માસમાં નીચેનાં જિજ્ઞાસુઓતરફથી પૂજ્યપાદ ટ્રુપા-નાથની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૃતિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્નભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૨૦-૮-૦ શ્રીમતી બહેન મયાકુંવર અંબારામ-ખગસરા. રૂ. ૨૭-૦-૦ મીસ્ત્રી ગોવર્ધન જોરામ-જામનગર. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ. રૂ. ૧૪-૬-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર. રૂ. ૫૧-૦-૦ શેઠ પ્રાગજી દેવજી-કરાચી. રૂ. ૧૦-૦-૦

શ્રી. વિશ્વનાથ કાળીદાસ-શુકલ-કુંડલા. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. દારકાદામ ગોકુળદાસ દેશાઈ-હિના.

થાળ:—આ માસમાં નીચેના જિજ્ઞાસુઓતરફથી પૂજ્યપાદ સંપ્રદાયશ્રીની પાવનસેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. દારકાદામ ખેતસી-કરાચી, તથા બીજો થાળ (કાર્તિક સુદિ ૧૨) તેમણે આનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમના વ્યાજમાંથી. શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ પાટક-જામજોધપુર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી-ખોટાદ. રૂ. ૧-૪-૦ અ. સૌ. બહેન ભાનુમતી અંબાશંકર ત્રિવેદી-ભાવનગર. રૂ. ૨-૧૨-૦ શ્રી. વશરામ દેવશી-મોટાદેવળીઆ (બે થાળ) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જગજીવન નારણદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મંગળજી માર્વજી-રાજકોટ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી ભટ્ટ-માંગરોળ. (બે થાળ) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મોરારજી હજનલાલ-કરાચી. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલી (૭ થાળ) રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. ચીમનલાલ છોટાલાલ-ખેરીવલી. (ચાર થાળ) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હંમરાજ રવજી. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. કેશવજી ત્રીણાભાઈ તથા શ્રી. લાલજી ત્રીણાભાઈ-જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજી ખેચર-રાજકોટ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હુંગાંશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય-કોંબડી. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. હમમુખસિંહ લાલસિંહજી ગંગાસિંહજી (ચાર થાળ) રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. ઉર્દેસિંહજી દરજીસિંહજી કોકર-જૂનાગઢ. (ચાર થાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કરજીસિંહજી લાલસિંહજી કોકર જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. માનસિંહ નયુસિંહ કોકર-કુતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જીવણરામ મકનજી ભટ્ટ-ભાવનગર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોદાવરી-બહેન લાલસિંહજી-કુતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. અમરસિંહ નયુસિંહ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. વેલજી સવજી-જામનગર રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કૃષ્ણદાસ સ્વામજીનાં માતૃશ્રી-કરાચી. રૂ. ૧-૪-૦ એક ગુરુશંકુ-કરાચી. હા. શ્રી મગનલાલ અંબાગમ રૂ. ૨-૮-૦ ભક્ત કમ્બન મૂળજી તથા તેમનાં પત્ની તરફથી-લીંબુડા. હા. શ્રીમતી ગંગાબહેન રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. દેવાશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રિવેદી-ગોધરા (બે થાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. વશરામ જેઠા પટેલ.

મિવાય રૂ. ૬-૪-૦ શ્રી. વશરામ દેવશી મોટાદેવળીઆવાળા તરફથી ૨૦ બ્રાહ્મણના સાદા ભોજનમાટે, રૂ. ૫-૪-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી તરફથી ચિ નટવરની સદ્ગતિનિમિત્તે વિદ્યાર્થીઓના ભોજનમાટે, રૂ. ૯-૯-૦ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી-ખાટવાવાળાંતરફથી દરમાસે ત્રણ બ્રાહ્મણને એક વર્ષસુધી સાદા ભોજનમાટે, અને રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી દરજીસિંહજી દરજી તરફથી ચિ. સુરેશચંદ્રના કલ્યાણાર્થે ચાર વિદ્યાર્થીઓને સાદા ભોજનમાટે જમા આવેલ છે.

તેમજ રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. મંગળદામ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલી એમના તરફથી ૧૧ બ્રાહ્મણને કલાકારનિમિત્તે, રૂ. ૨-૪-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી ભટ્ટતરફથી વિદ્યાર્થીઓને દૂધ પાના-નિમિત્તે, રૂ. ૨૦-૦-૦ શેડ પ્રાગજી દેવજી કરાચીવાળાંતરફથી એકવર્ષસુધી કુતરાને રોટલા નાંખવાનિમિત્તે, તથા શ્રી. ચંદ્રસિંહજી પ્રતાપસિંહજી અને શ્રી રૂપસિંહજી હરિસિંહજી કોકર-તરફથી રૂ. ૧૫૫૧ (સવા સવા) પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં વચ્ચે ધોવામાટે સાણુનિમિત્તે જમા આવેલ છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોના પ્રચારમાટે સદ્ગત શ્રી. પ્રતાપસિંહજી લાલસિંહજી કોકર(હ. શ્રી. દરજીસિંહજી તથા શ્રી. દયાળસિંહજી)તરફથી રૂ. ૧૧-૦-૦ આવ્યા છે, અને તેનાં પુસ્તકો શાળાના વિદ્યાર્થીઓ આદિને વહેંચવામાં આવ્યાં છે.

રૂ. ૫૦૦-૦-૦ રા. સા. શ્રી. મહાશંકર હજનલાલ રાવળ ભાવનગરવાળાએ પોતાનાં

સદ્ગત પૂજ્ય માતાપિતા (માતૃશ્રી જ્વલના અને પિતાશ્રી હજનલાલ)ના આત્મકથાણાર્થ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની સ્વરૂપાવસ્થાનની પુણ્યતિથિ-આશ્વિનવદિ ૧૧ ને દિવસે વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્નભોજન તથા ફલાહાર આપવા માટે શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કર્યા છે. આ રકમના વ્યાજમાંથી એ ખર્ચ કરવાનો છે.

રૂ. ૧૨૫-૦-૦ શ્રી. વિશ્વનાથ કાળીદાસ શુક્લ-કુંડલાવાળાએ એક ચોરડી બંધાવવા-નિમિત્તે શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કર્યા છે.

અખંડદીપકઆતે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડદીપકનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ-જમજોધપુર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રવાડી-ગોધરા. રૂ. ૦-૫-૦ શ્રી. ચક્રલાલ મૂળજી. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. ચત્રભુજ ભીમજી દવેનાં પત્ની-પોરબંદર. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. કુરજી પ્રાગજી. રૂ. ૦-૧૨-૦ શ્રી. સુદરજી ખેચર. રૂ. ૨-૦-૦ શ્રી. ચીમનલાલ છોટાલાલ-ખોરીવલી. રૂ. ૦-૩-૦ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. હંસરાજ રવજી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. દુર્ગાશંકર મણિ-શંકર ઉપાધ્યાય-લીંબડી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ-કુંતિયાણા. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રીમતી ગોદાવરીબહેન લાલસિંહજી-કુંતિયાણા. રૂ. ૦-૫-૦ શ્રી. કરસનદાસ જૂહાભાઈ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રીમતી જડીબાઈ.

શ્રીહોમાત્મક લઘુરુદ્ર:—આ માસમાં કરાચીવાળા શેઠ પ્રાગજી દેવજીએ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં ત્રણ હોમાત્મક લઘુરુદ્ર કરાવ્યા હતા.

શ્રીમહાભાગવતની સપ્તાહ:—શ્રી. જોરાવરનગરવાળા શ્રી. ફૂલશંકર ધનજી દવેએ શ્રીમહાભાગવતની સપ્તાહ ખેસાડી હતી, જેનો આરંભ કાર્તિકવદિ ૭ મે કરી કાર્તિકવદિ ૧૩ ને દિવસ પૂર્ણાહુતિ કરવામાં આવી હતી.

ઉપરાંત શ્રી. વ્રજલાલ વનમાળી વસાણી-દહાણવાળાતરફથી શનિના ૨૩૦૦૦ મંત્રોતું, શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ મુંબઈવાળાતરફથી શ્રીમહામૃત્યુંજયના ૫૦૦૦ મંત્રોતું અને શ્રી. વશરામ દેવશી મોટાદેવળીઆવાળા તરફથી શનિના ૨૩૦૦૦ અને રાહુના ૧૮૦૦૦ મંત્રોતું અનુષ્ઠાન કરાવવામાં આવ્યું હતું.

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન:—સં. ૧૯૯૮ના કાર્તિકસુદિ ૧ ને દિવસે ખેસતા વર્ષે શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખામાં વસતાં બંધુબહેનોઆદિએ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું. શ્રી-લીંબુડા આનંદાશ્રમમાં લાંનાં બંધુબહેનોએ એકત્ર મળીને તથા શ્રીમુંબઈમાં શેઠ દામોદરદાસ માધવજી જોશંગભાઈને લાં શ્રીઆનંદાશ્રમ-મુસુમુંમંડળે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપુરઃસર પૂજન કર્યું હતું.

સુધારો:—કાર્તિકમાસના અંકની ભેટમાં ૫૪ ૧૪૨ માં રૂ. ૨-૪-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝાના નામપર જપાયેલા છે, તેમાં રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. ગુલાબરાય અંબાશંકર રાવળ-જૂનાગઢનો તથા રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર ઈશ્વરલાલ ઓઝાના વાંચવાના છે.

સંવત્ ૧૯૯૮ની કાર્તિકીપૂર્ણિમાના મહાપૂજનની ભેટ

૧-૦-૦ શ્રી. પોસ્ટ માંસ્ટર સાંહેબ-ખીલખા	૧-૦-૦ શ્રી. ડાહ્યાલાલ કાનજી
૦-૪-૦ ,, પ્રાગજી દીનેશ્વર	૧-૦-૦ ,, અમરસંગ

૦-૪-૦ શ્રી. રામ પરમત
 ૧-૦-૦ „ હરિલાલ બેચર
 ૧-૪-૦ „ દુર્લભાસ
 ૧-૦-૦ „ દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી
 ૦-૮-૦ „ હરજી રવજી
 ૨-૦-૦ „ જયચંદ બહેચર ઝવેરી
 ૦-૮-૦ „ પ્રભાશંકર પુરુષોત્તમ
 ૦-૪-૦ „ વસંતરાય પુન્યાભાઈ
 ૧-૦-૦ „ નાથા કચરા
 ૦-૪-૦ „ મનજી હરજી
 ૧-૦-૦ „ હરજી દીડા
 ૦-૪-૦ „ મગનલાલ ઉમીયાશંકર
 ૦-૮-૦ „ નારણુ લખમણુ
 ૦-૪-૦ „ અરજણુ રવજી
 ૧-૦-૦ „ હકા બવાન
 ૦-૨-૦ „ નંદરલાલ નવલશંકર
 ૦-૪-૦ „ દયાશંકર અંબારાકર
 ૧-૦-૦ „ હિમતગમ દેવશંકર
 ૦-૮-૦ „ ગિરધરલાલ લક્ષ્મીચંદ
 ૦-૮-૦ „ ચમનરાય જયશંકર
 ૦-૮-૦ „ પ્રેમજી જીવન
 ૨-૦-૦ „ માણિકલાલ નાનજી ચંદરાણા
 ૨-૦-૦ „ કેશવલાલ માણિકલાલ „
 ૧-૦-૦ „ મધુવનદાસ ચંદુલાલ
 ૦-૪-૦ „ ભગવાનજી મતુભાઈ
 ૦-૫-૦ „ ઝાંધવજી નાગજી
 ૧-૦-૦ „ કવ્યાણુસિંહ બરાનસિંહ
 ૧-૦-૦ „ પોપટલાલ તારાચંદ
 ૦-૪-૦ શ્રી. મહાશંકર લક્ષ્મીશંકર
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી જમકુમાર કાલીદાસ
 ૦-૮-૦ શ્રી શાંતિલાલ પ્રભાશંકર
 ૧-૪-૦ „ પ્રેમજી રાધવ
 ૦-૮-૦ „ પ્રેમજી કરશન
 ૧-૦-૦ શ્રી. વિઠ્ઠલજી વાલજી
 ૧-૪-૦ „ મુકુંદગય જીવાલાલ
 ૦-૪-૦ „ નરસીદાસ

૦-૪-૦ શ્રી. રામપ્રસાદ કૃપાશંકર
 ૦-૪-૦ „ અનંતપ્રસાદ કૃપાશંકર
 ૧-૦-૦ એક બીલખા આનંદશ્રમવાસી
 ૦-૫-૦ શ્રી. જીવણુદાસ દુઆણુદરામ
 ૦-૫-૦ „ ધમા ખોડા
 ૧-૪-૦ „ કરસનદાસ હરજી
 ૧-૦-૦ „ કરણુસિંહજી લાલસિંહજી
 ૧-૦-૦ „ નરેંદ્રસિંહજી દયાળસિંહજી
 ૦-૪-૦ „ શાંતિલાલ પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ „ રામસિંહ સખળસિંહ
 ૦-૪-૦ „ ગૌરીશંકર
 ૨-૦-૦ „ નારણુદાસ જમનાદાસ
 ૧-૦-૦ „ દયાળસિંહજી લાલસિંહજી
 ૦-૮-૦ „ ચંદ્રશંકર જટાશંકર
 ૦-૪-૦ પરચુરણુ
 ૧૧-૦-૦ „ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા
 સાહેબ-ખીલખા
 ૧-૦-૦ ના દરબારશ્રી હાથીવાળા સાહેબ
 ૧-૦-૦ શ્રી. પંડિત સાહેબ-સગંધા. સા.
 ૧-૦-૦ શ્રી હીરાભાઈ ન્યા. સા.
 ૦-૪-૦ „ મનમુખલાલ
 ૧-૦-૦ „ મૂળશંકર કાનજી વકીલ
 ૧-૦-૦ „ અજિતરાય હરિદાસ પારેખ
 ૦-૪-૦ „ જગજીવન દુર્લભજી
 ૦-૮-૦ „ અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૨-૦ „ લલિતરાય અંબાશંકર
 ૦-૮-૦ „ જગનલાલ જોશલાલ
 ૧-૦-૦ „ વેલજી સવજી
 ૧૦૧-૦-૦ નામદાર રાણીસાહેબા-ખીલખા
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી સુશીલા બહેન
 ૨-૦-૦ માતૃશ્રી શ્રી જનતખાઈમા
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન શ્રી સુમરી બહેન
 ૧-૦-૦ „ કમખાઈ
 ૧-૦-૦ „ માંસુખાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી અમુલાખાઈ
 ૧-૦-૦ „ સુમજીમા

૧-૦-૦ શ્રીમતી દશરાખાઈ લાગવંત
 ૧-૦-૦ ,, ગંગાબહેન મૂળજી
 ૧-૦-૦ ,, અનસૂયાબહેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. દેવાશંકર બાલકૃષ્ણજી
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી તારાબહેન
 ૧-૦-૦ ,, પ્રભાવતી
 ૧-૦-૦ ,, કમળા
 ૦-૮-૦ ,, કાંતા પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, મણિબાઈ દાલતસિંહ
 ૧-૦-૦ શ્રી. શિવકુમાર રામસિંહ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન નર્મદા રામજીસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, ગોદાવરી લાલસિંહ
 ૨-૦-૦ શ્રી. હીરજી જીવન બ્યાસ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી મયાકુંવરબહેન
 ૦-૪-૦ ,, ,, ના લાણેજ
 ૧-૦-૦ ,, દેવકુંવર વેણજી
 ૦-૮-૦ શ્રીમતી બહેન મણીબાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ કાનજી
 ૦-૪-૦ બહેન કમળા હરિશંકર
 ૧-૦-૦ ,, જયાબહેન કાનજી
 ૦-૪-૦ શ્રી. ચત્રજી દેવચંદ
 ૧-૦-૦ ,, ગોવિંદ કાળા
 ૧-૦-૦ શ્રી. મણિશંકર
 ૦-૮-૦ શ્રીમતી દેવબાઈ
 ૦-૪-૦ ,, જયવંતી જીવાલાલ
 ૦-૨-૦ ,, કુંતાબહેન સુનીલાલ
 ૦-૪-૦ શ્રી. જીવાલાલ હરિશંકર
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન નર્મદાબહેન
 ૦-૪-૦ ,, ચંપા રામજી
 ૦-૪-૦ ,, અમૃત જગન
 ૦-૨-૦ ,, જયા દામજી
 ૧-૦-૦ ,, કરતૂરબાઈ
 ૧-૦-૦ ,, વજીબહેન ગોવિંદજી
 ૨-૦-૦ ,, સારીબહેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. રવજી દેવજી
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી કમળાબહેન
 ૨-૦-૦ ,, મોલીબહેન

૧-૦-૦ શ્રીમતી પુરીબહેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી
 ૧-૦-૦ ,, જોધાલાલ દામોદર
 ૦-૮-૦ શ્રીમતી ગોદાવરી બહેન
 ૦-૧૨-૦ શ્રી. હરગોવિંદ નરભેરામ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી બહેન લાધી કરશન
 ૧-૪-૦ ,, ,, મણિબહેન
 ૧-૪-૦ ,, પ્રાણકુંવર બહેન
 ૧-૪-૦ ,, મહાલક્ષ્મીબહેન
 ૦-૪-૦ ,, નાનીબહેન
 ૧-૦-૦ ,, ખેન સંતોષ જગજીવન
 ૧-૦-૦ ,, મંજુલા દુર્લભદાસ
 ૦-૪-૦ ,, જકલબહેન ગૌરીશંકર
 ૦-૨-૩ ,, જયા જીવરામ
 ૧-૦-૦ ,, કરતૂરબહેન બ્યાસ
 ૨-૦-૦ શ્રી. દુર્લભદાસ માધવજી
 ૦-૨-૦ ,, વિકુલદાસ પુરુષોત્તમ
 ૧-૦-૦ ,, મોરારજી આધવજી
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી દીવાળીબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. ધીરજલાલ નારણજી
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી અન્નપૂર્ણાબહેન ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, કાંતાબહેન ત્રિવેદી
 ૦-૫-૧૧ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી મણિબહેન ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ,, સવિતાબહેન ,,
 ૧-૦-૦ ,, જડાવબહેન ,,
 ૦-૫-૦ શ્રી. જયંતીલાલ ત્રિવેદીનાં બાળકો
 ૦-૪-૦ બહેન સંતોષબાઈ
 ૦-૮-૦ ,, બાળાગૌરી
 ૦-૧-૦ ,, મૂળીબહેન
 ૦-૮-૦ ,, વિદ્યાગૌરી તુલસીરામ
 ૦-૨-૦ શ્રી. ભારકરરાય વિદ્યારામ
 ૦-૨-૦ ,, કૌશિક વિદ્યારામ
 ૦-૨-૦ બહેન સુશીલાગૌરી વિદ્યારામ
 ૧-૦-૦ ,, નિર્ભયકુંવર ગિરિજાશંકર
 ૦-૪-૦ શ્રી. જયંતીશંકર હરગોવિંદદાસ
 ૧-૦-૦ બહેન વિજયાગૌરી ત્રિવેદી

૦-૨-૦ બહેન મણિબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી નવનશકર નેશકર
 ૦-૨-૦ ,, શાંતિલાલ દેવજી
 ૦-૨-૦ બહેન લલિતા શાંતિલાલ
 ૦-૨-૦ ,, કાશીમેન જયશંકર
 ૦-૪-૦ ,, રમાગૌરી ભટ્ટ
 ૦-૪-૦ બહેન ભગવતીબહેન પડિત
 ૧-૦-૦ બહેન જ્યાલદમ્બી માધવજી
 ૦-૪-૦ ,, ગદાલ વાલજી
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીમાર્ષ
 ૦-૨-૦ ,, કુતામહેનનો પુત્ર
 ૦-૨-૦ એક બહેન
 ૦-૧-૦ પરચુરણ
 ૦-૧૫ જા આરતીમાં

૨-૦-૦ શ્રી હરજીવન દેશવજી-મુખર્ષી
 ૨-૦-૦ ,, હરિવંશ નાગેશ્વર ખાતી-સુરત
 ૧-૪-૦ ,, ત્રમલાલ વનમાળી ધમાણી-દહાણુ
 ૧-૦-૦ ,, કરશનદાસ જૂનાભાઈ-લોલાડા
 ૨-૦-૦ ,, પ્રેમકુંવરમાર્ષ ઉમીયાશંકર-રાજકોટ
 ૫-૦-૦ ,, રવિકુવર હરજીવન પોટા-રાજકોટ
 ૫-૦-૦ ,, હર્પરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ
 -મંગરોળ
 ૧-૦-૦ ,, મણીકુંવર રણજીડરાય-રાજકોટ
 ૧-૦-૦ ,, નેશકર દેશવજી-ભાણુવડ
 ૧-૦-૦ ,, સોમનાથ ત્રિકમલાલ પાઠક
 -અમદાવાદ
 ૪-૦-૦ ,, વામનરાય જટાશકર ને તેમનું કુટુંબ
 ૨-૦-૦ ,, કૃષ્ણદાસ સ્વામજી-કરાચી

કાર્તિક માસની પરચુરણ મેટ

૧-૦-૦ શ્રી ભાઈશંકર ધનજી દવે
 ૧-૦-૦ એ સૌ સતોડબહેન
 ૦-૨-૦ પડિત શ્રી ગુનંદન ઝા
 ૦-૪-૦ શ્રી કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
 ૦-૪-૦ ,, અંબાશકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી
 ૦-૮-૦ ,, મનજી કરશનજી
 ૦-૪-૦ એક ધજારી
 ૧-૦-૦ શ્રી દુનુમાર્ષ દોલતસિંહજી કઢિાર
 ૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
 ૦-૪-૦ શ્રી નિમ્બવન વિક્રમજી દવે
 ૦-૪-૦ ધજારી ધજાપ્રકાશજી
 ૦-૪-૩ શ્રી અંબાશકર નાનજી નેશી
 ૦-૨-૦ ચોકીઆત ગીગા મેધા
 ૦-૪-૦ શ્રી દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી
 ૦-૧-૩ પરચુરણ
 ૦-૪-૦ શ્રી હરગોવિંદ નરભેગમ
 ૦-૨-૦ એ સૌ રમાગૌરી ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ શ્રી મૂળશંકર કાનજી વકીત
 ૦-૪-૦ ,, નરભેગમ આધવજીના પ્રત્ની
 ૦-૨-૦ ,, જગન્નાથ કાનજી

૦-૪-૦ શ્રીમતી લાલુમહેન નરભેગમ
 ૦-૪-૦ ,, ગોદાવરીબહેન
 ૦-૪-૦ શ્રી નાનાલાલ જીવજી
 ૧-૦-૦ માધવ જીવાભાઈ કાથડ
 ૨-૦-૦ શ્રીમતી બાઈશ્રી જનનમાઈમા
 ૦-૧-૬ ,, ગોરાણી
 ૦-૦-૬ પરચુરણ
 ૦-૪-૦ શ્રી ચપમ્માલ મૂળશંકર
 ૦-૧-૦ ,, બીખાલાલ મૂળચંદ
 ૫-૪-૦ શેઠ રવજી દેવજી ગાંધી
 ૨-૦-૦ શ્રીમતી બહેન શિવગૌરી ગજજી
 ૨-૦-૦ બહેન પાર્વતીબાઈ નાયુભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, મહાલક્ષ્મી રામચંદ્ર
 ૧-૦-૦ શ્રી કરજીસિંહજી લાલસિંહજી કઢિાર
 ૧-૦-૦ ,, બાલાલાઈ દયારામ માંડળ
 ૦-૪-૦ ,, મૂળશંકર ગણેશજી ત્રવાડી
 ૦-૪-૦ ,, મોહનલાલ ભગવાનજી
 ૦-૭-૦ પરચુરણ મેટ માંડળમાં
 ૧-૦-૦ ધજારી શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ કઢિાર સમગ્રસિંહજી જનમસિંહજી

- ૦-૪-૦ શ્રી. વિદ્યાર્થી ગોપાલજી
 ૨-૦-૦ ,, જમિનદરામ નરસેરામ ત્રવાડી
 ૧-૦-૦ ,, જોડુભાઈ નિલાસરામ લટ્ટ
 ૦-૦-૩ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રીમતી દેવબાઈ દામજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. નાનાલાલ મંગળજી, હરિદાસ
 નાનાલાલ, પુષ્પાવતી નાના-
 લાલ તે અનસૂયા નાનાલાલ
 ૧-૦-૦ શ્રી. અગ્નિરાય હરિદાસ પારેખ
 ૨-૧૪-૦ શ્રીજ્યોત્સરમાં નવા વર્ષના પૂજનમેટના
 ૧-૦-૦ શ્રી. તાપીશંકરભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, પ્રાણજીવનભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, અંબાલાલ તુલજીરામ
 ૦-૪-૦ ,, ડાહ્યાલાલ
 ૦-૬-૦ પરચુરણ
 ૦-૪-૦ શ્રીમતી જગદમહેન
 ૦-૮-૦ શ્રી. ડાહ્યાભાઈ મંગળ-
 ધર્તિકના નિલ દાનના
 ૨-૧૪-૦
 ૦-૨-૦ મનીઓઈર કમીશનના
 ૨-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ
 ૧-૦-૦ ,, મહાશંકર જગનલાલ રાવળ
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોડુજીદાસ દેસાઈ
 ૧-૦-૦ ,, માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણી
 ૦-૮-૦ ,, રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રવાડી
 ૦-૪-૦ ,, દારકાલાલ લગવાનલાલ
 ૦-૮-૦ ,, વસંતરાય જમીનદારામ
 ૧-૦-૦ ,, જ્ઞેશી માણિકલાલ જીવણરામ
 ૦-૮-૦ ,, શિવશંકર દયારામ
 ૫-૦-૦ ,, રવજી દેવજી ગાંધી
 ૫-૦-૦ ,, રાજસી જીવરાજ
 ૦-૪-૦ ,, કાનજી પુરુષોત્તમ દવે
 ૯-૪-૦ શ્રીકરાચી-આનંદાચમમાં શ્રવણવદિ
 ૧ થી આસેવદિ ૩૦) ૯૭ સુધીના
 પૂજનમેટના
 ૫-૦-૦ રા. સા. મહાશંકર જગનલાલ રાવળ

- ૧-૦-૦ શ્રી. નર્મદામહેન જ્યેશ્ઠર
 ૧-૦-૦ શ્રીકુંડલા-આનંદાચમ
 ૦-૮-૦ શ્રી. દામજી નામજી
 ૧-૦-૦ ,, ચતુરભાઈ આશાભાઈ પટેલ
 ૨-૦-૦ માતૃશ્રી રાણેશભાઈ હા. શ્રી. મૃણાલંકરભાઈ
 ૩-૧૪-૦ શ્રીહિપચેરામાં ધર્તિકીપૂજિમાના પૂજન-
 મેટના નીચેની વિગતે
 ૧-૦-૦ બલચારી શ્રી કેશવરામી
 ૧-૦-૦ ,, ,, નાં મહેન
 ૦-૨-૦ ,, ,, નાં મહેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. રામજી જુહાભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, જગદશંકર મયાશંકર
 ૦-૪-૦ ,, નાનાલાલ લગવાનજી
 ૦-૪-૦ ,, ખેન જાનીભાઈ
 ૩-૧૪-૦
 ૦-૧૨-૦ શુદ્ધને દક્ષિણના
 ૧-૦-૦ શ્રી. યોગદલાલ તારાચંદ
 ૨-૦-૦ ,, જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી
 ૨-૦-૦ ,, ચંદુલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી
 ૦-૨-૦ ,, મહેશચંદ્ર ચંદુલાલ
 ૦-૨-૦ ,, હંદુમતી
 ૦-૧૪-૦ ,, જયંતીલાલ અંબાશંકર ,, પુંડુકેશ
 ૪-૦-૦ ,, શ્રીમતી જનબાઈમા
 ૬-૨-૯ શ્રી પોરબંદર આનંદાચમમાં ધર્તિકી
 પૂજિમાના પૂજનમેટના હા. શ્રી.
 વિશ્વનાથ માધવજી શાસ્ત્રી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ઉમેશભાઈ આશાભાઈ પટેલ
 ૦-૫-૦ ,, રમણિકલાલ ત્રિનુવન દવે
 ૧-૦-૦ શ્રી પ્રાગજી દેવજી
 ૧-૦-૦ ,, ,, નાં પત્ની
 ૧-૦-૦ ખેન રેવાભાઈ ઓધક
 ૦-૨-૧૧ પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબરનાં પત્ની
 ૧-૦-૦ શ્રી. મણિજીદેન શરીઆ

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રી શ્રીમદ્ગુરુમશર્માજીવ પુસ્તકો

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રીએ મનુષ્યોના વાસ્તવિક કલ્યાણમાટે પોતાના જીવનના મહામુલામયનો મોટા ભાગ લિખ લિખ અધિકારીઓને સંહાપ્યરૂપ થઈ પડે તેવા ધાર્મિક પુસ્તકો રૂપવામાં આવ્યા છે, એ ધાર્મિક જનતાને જાત છે. તેઓશ્રીએ રચેલાં નાનાંમોટાં પુસ્તકોની કુલ સંખ્યા ૧૦૦ ઉપરાંત છે.

એ પુસ્તકોમાં કર્મ, ઉપાસના, (લક્ષિત ને યોગ,) તથા તત્ત્વજ્ઞાન આ વિષયોનું સ્વતંત્ર કે મિશ્રરૂપે પ્રતિષ્ઠાન છે, જેની સંક્ષિપ્ત વિગત નીચે પ્રમાણે છે:—

ટીકારૂપ: પ્રસ્થાનત્રય. (૧ શીઉપનિષદો. ૨ ભગવદ્ગીતા-ચાર પ્રકારની ટીકા. ૩ શ્રીવેદાંતદર્શન-ષ્ણસૂત્ર.)

„ **યોગવિષયક:** શ્રીપાર્તજયયોગદર્શન. શ્રીયોગકોસ્તુભ. શ્રીયોગપ્રભાકર. શ્રીનામ-સ્વરોદય. શ્રીસાંખ્યપ્રવચન.

„ **શ્રીચંક્રચાર્યાનાં અષ્ટાદશ રત્નો.** શ્રીપંચદશી. શ્રીપંચદશીસાર. શ્રીરાસપંચાધ્યાયી. શ્રીરુદ્રસૂક્ત, પુરુષસૂક્ત તથા ઈશા વાસ્તાદિ. શ્રીસૂક્ત. શ્રીસામવેદીય રુદ્રમુખદિ. શ્રીવિચારસાગર.

સ્વતંત્રરચિત: પત્રરૂપે: પાંચ વિભાગ—શ્રીસદુપદેશદિવાકર પ્રથમકિરણ, દ્વિતીયકિરણ, તૃતીયકિરણ, ચતુર્થકિરણ, પંચમકિરણ તથા શ્રીપત્રકદમમંજરી.

„ **દર્શાંત ને વ્યાખ્યાનરૂપે:** શ્રીમુખોપદેશપદ્ધતા. શ્રીપરમમુખી યવાના ઉપાય. ષ્ણજ્ઞાનની પ્રાપ્તિનાં વીસ સાધનો. નવધાભક્તિ. ચાર પુરુષાર્થ.

ઉપદેશઅથાવલિ: અંક ૧ થી ૭૩ સુધીનાં પાંચ પુસ્તકો, જેમાં ઉપરોક્ત વિષયો નાના નાના રહસ્યમય ગંભીર નિર્ણયરૂપે સમાયેલા છે.

કાવ્યરૂપે: શ્રીનાયકાવ્ય ભાગ ૧ ભો. શ્રીનાયકાવ્ય ભાગ ૨ ભો. શ્રીભક્તિસુધા. શ્રીવૈરાગ્યનિરૂપણ.

સ્ફુરણરૂપે: શ્રીવિવેકભાસ્કર પ્રથમરશ્મિ. શ્રીવિવેકભાસ્કર દ્વિતીયરશ્મિ. મુમુક્ષુપ્રતિ શ્રીઅંતર્યામીના આદેશો.

કર્મકાંડરૂપે: શ્રીયજુર્વેદીય આહ્નિકપ્રકાશ. શ્રીસામવેદીય આહ્નિકપ્રકાશ.

ચિત્રપટ્ટરૂપે: શ્રીપ્રણવપટ્ટ. શ્રીપ્રણવવિસ્તારપટ્ટ.

ઉપરાંત નાનાંમોટાં પુસ્તકો:—

પરમપદમોધિની. શ્રીમનુષ્યમિત્ર. શ્રીસદુપદેશમાળા. શ્રીપ્રશ્નોત્તરરૂપે વિવિધ ઉપદેશ સ્વાભાવિકધર્મ. બ્રહ્મદીનાથીનું સ્પષ્ટીકરણ. શ્રીસંખ્યાનો વેદાંતોત્તરસાર વિચાર. શ્રીદુરાચારગિરિવંશ. શ્રીવિનોદમાતા. શ્રીસનાતનધર્મનું નિરૂપણ. શ્રીસુવિચારચંદ્રિકા. શ્રીમદ્દામંત્રમાસિકા. શ્રીઆશૈલ્યવિવેક. ચર્ણવિચાર. ભગવદ્ગીતાના મુખ્યોપદેશસંબંધી વિચાર. શ્રીશુરુગીતાસાર.

સિવાય વિતામૂલ્યે અપાતાં અન્ય પુસ્તકો, સર્વનું વિસ્તૃત સચીપત્ર પોણા આનાની દિશીટ મોકલી મંગાવીને વાંચનાથી વિષય તથા કિંમતનું વધારે સ્પષ્ટીકરણ થશે.

મળવાનું સ્થળ:—વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ

ગોરદાસ બીલખા કાઠિયાવાડ.

Reg. No. 3087.

સને ૧૮મી તા. ૨૫ ડિસેમ્બર.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પોતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી નોંધએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા. બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

(Kathiawar India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી દાગેસ ગુજરાતી સલા

નં. ૭૬૫, વિઠ્ઠલભાઈ રોડ, કાંઠિયાલેન

સંખર્ષ ૪

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત સર્વે પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં જાપેલી કિંમતથી ઓછી રાખવામાં આવી છે. દપાલખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું નોંધએ, અને આશ્રમમાં ફેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શાબ્દિક છે તે પણ જણાવવું નોંધએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો "આનંદાશ્રમ" માટે ચોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાલ લાઈ શકે છે.

આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં અગાઉથી લખી જણાવવું નોંધએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

વર્ષ ૧૦ મું
પૌષ

॥ ૐ ॥

॥ પતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

વાર્ષિક સવાજમ

ગોસ્વમી સાથે

૩૧-૧-૦૦

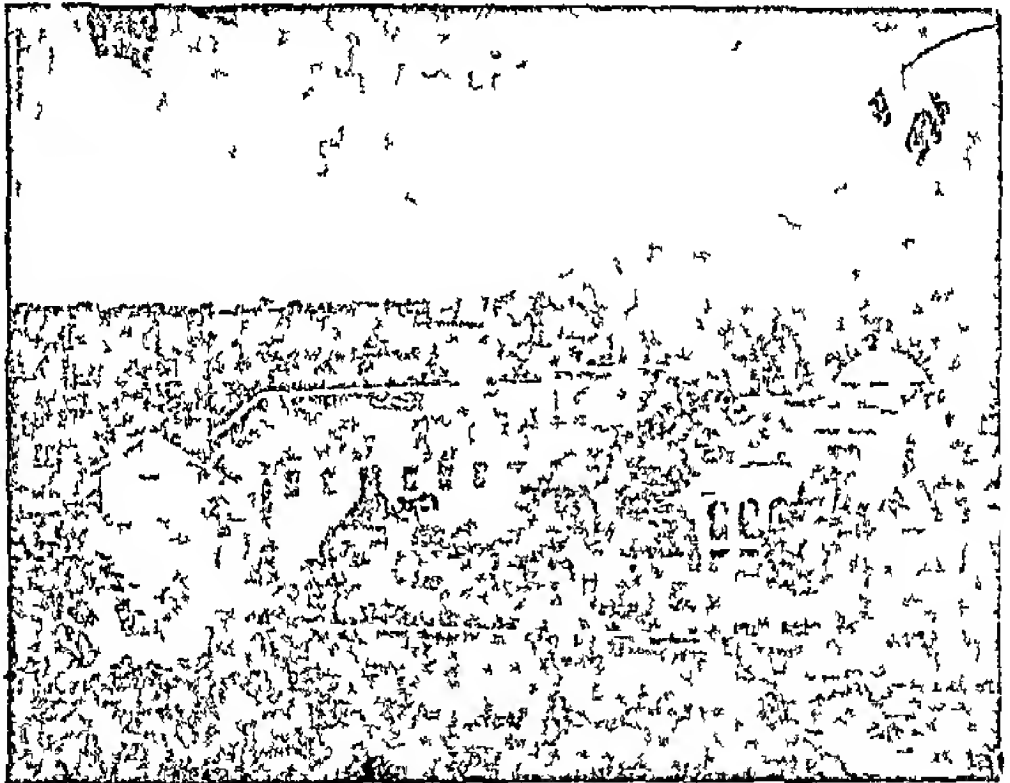
પરદેશમાં

શિલિંગ ૨

અંક ૮ મો

સંવત્ ૧૯૨૮

આનંદાશ્રમ

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાથો નાથસદ્ગુરુસંજિતઃ ।

સંદિશ્લોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા દર્તવ્યનો અને વિશેષે દરીને ખરા જ્ઞાતવ્યનો સદેશ
આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન' એ સંજ્ઞાવાળા આઘ પુરય
આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુપ્રતિ પ્રાર્થના.	૧૭૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૭૪
૩	“ હોય હિતેશ્ચ કાઈ હમારું, ભેટાડો મમ નાથ. ”	૧૭૫
૪	શ્રીનાથભજન.	૧૭૬
૫	આપણા પ્રભુનાં પાદુકાણ.	૧૭૬
૬	માંડૂક્ય અને ઝંકાર.	૧૮૨
૭	અમારી સેવાયાત્રા.	૧૮૪
૮	ગુરુકુલો અને શિક્ષણવ્યવસ્થા.	૧૮૬
૯	આપણું કર્તવ્ય	૧૯૦
૧૦	શ્રીઆનંદાશ્રમ સમાચાર.	૧૯૫

ખાસ

વાંચો

જીવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું જીવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું જીવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઈચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ તે ખર્ચમાં નકામું બિતરવું ન પડે. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહુતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધલેશ્વરજી લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઘથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત્ ૧૯૯૮ પૌષ

[અંક ૮

શ્રીસદ્ગુરુપ્રતિ પ્રાર્થના

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

રાગ માલ

પ્રભો ! દર્શાવો નિજ રૂપ, દર્શાવો નિજ રૂપ,

પ્રભો ! દર્શાવો નિજ રૂપ, બેધી ન હુણું ભવકૂપ

પ્રભો ! દર્શાવો નિજ રૂપ.

ટક

માયાપડેલા દૂર કરી, પ્રકટે સર્વાધાર,

ઉચિત ન અંતર્હિત રે'વુ, સુણો દીન-પેદાર.

પ્રભો ૦ ૧

અન્ય પ્રીતિઓ ગોણ સૌ, બનજો મમ મનમાં,

પરમપ્રીતિ થઈ આપમાં, કરજો મમ મન ત્યાં

પ્રભો ૦ ૨

અન્ય વિરસ થયા વિના, કરો કૃપા નવ આપ,

માટે વિષય-વૈરસ્યની, પાડો મમ ઉર છાપ

પ્રભો ૦ ૩

મારું બલ ચાલે નહિ, છેજ કૃપાની આશ;

આપ બિરુદ વિચારીને, પ્રકટ થજો અવિનાશ

પ્રભો ૦ ૪

આપ રૂપ જાણ્યા વિના, નહિ આ ભવતો પાર,

આપતણું રૂપ જાણવા, મારું આપ આધાર

પ્રભો ૦ ૫

ભૌતિક રૂપ ન આપતું, આપ ચિદાનંદરૂપ;

પ્રકટ થાઓ મારે વિષે, દયાનિધે ! સુરભૂપ

પ્રભો ૦ ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

મનને પરમાદરપૂર્વક પરમાત્મામાં એકાગ્ર કરવાનો અભ્યાસ કર્યા કરવાથી અને રાગદ્વેષના વિષયભૂત સર્વ વિષયોમાં દોષદર્શનવડે વૈરાગ્ય દંઢ કર્યા કરવાથી બહુ ચંચલ અને મૂઠ એવું મન તે ખંતેના પરિપાકે પરમાત્મામાં એકાગ્ર થાય છે.

અભ્યાસનું ને વૈરાગ્યનું અનુષ્ઠાન બહુભાવપૂર્વક કંઠાળો લાવ્યાવિના સતત કરવું જોઈએ. પરમાત્માની ને પરમાત્માથી અલિપ્ત શ્રીસદ્ગુરુની અતિનમ્રભાવે પુનઃ પુનઃ પ્રાર્થના કરી તેમનું આ પરમધર્મરૂપ ચિત્તનિગ્રહમાં સાહાય્ય પણ માગવું જોઈએ.

પ્રત્યેક કામ પ્રસન્નતા, ધૈર્ય, સાવધાનતા ને આવડ રાખીને કરવાથી અંતઃ-કરણમાંના રજોગુણનું ને તમોગુણનું બલ ઘટે છે, અને સત્ત્વગુણનું બલ વધે છે. આવા વર્તનથી વ્યવહારમાં પ્રતિષ્ઠાનો લાભ ને પરમાર્થમાં ચિત્તની એકાગ્રતા, શાંતિ ને આનંદાનુભવનો લાભ થાય છે.

પુણ્યવાન્ મનુષ્યના મનમાં તેના પુણ્યનો ઉદય થયે પ્રથમ પરમાત્મામાં પ્રેમ પ્રકટે છે. તે પ્રેમને ક્વચિત્ ક્વચિત્ સંસારનાં પ્રાણિપદાર્થોપરનો આરૂઢ પ્રેમ દબાવી દે છે.

પરમાત્માપરના એ પ્રેમનો અભ્યાસ વધતાં વધતાં પરિણામે તે પ્રેમ આસક્તિનું સ્વરૂપ પકડે છે. એ આસક્તિને સંસારપરના સામાન્ય પ્રેમો દબાવી શકતા નથી, પણ આ લોકના બહુ ઉત્તમ વિષયો ને દેવલોકના વિષયો પરમાત્માપરની તે આસક્તિને દબાવવા ક્યારેક ક્યારેક સમર્થ થઈ શકે છે.

એ આસક્તિનો અભ્યાસ વધતાં વધતાં અંતે તે મનુષ્યના મનમાં પરમાત્મામાં પ્રેમનું વ્યસન ઉત્પન્ન થાય છે.

ભક્તના મનમાં જ્યારે વ્યસનીઓના વ્યસનના જેવી અચલ ને સર્વોત્તમ પ્રીતિ પ્રકટે છે ત્યારે તે પ્રીતિને આ લોકના સર્વોત્તમ વિષયો કે સ્વર્ગલોકના વિષયો દબાવી શકતા નથી.

ભક્તો પોતાના મનમાં ઉપર કહેલા ક્રમથી પરમાત્મામાં પ્રીતિ વધારવી જોઈએ.

ભક્તના મનમાં પરમાત્માના માહાત્મ્યજ્ઞાનપૂર્વક જ્યારે ધ્યેયરૂપ પરમાત્મામાં અચલ ને અપાર પ્રીતિ વધવા લાગે છે ત્યારે તે પ્રીતિના વધારાના પ્રમાણમાં તેના દહાદિમાં રહેલું હુપણું ને પોતાના માનેલા પ્રાણિપદાર્થમાં રહેલું મારાપણું તે ભક્તના મનમાંથી ન્યૂન થવા લાગે છે.

શુભનો સંયોગ જેમ મુમુક્ષુના હૃદયમાંના સત્ત્વગુણની વૃદ્ધિ કરી તે મુમુક્ષુની ઉન્નતિમાં હેતુભૂત થાય છે તેમ શુભનો વિયોગ પણ તેના હૃદયમાંના રજોગુણને અને તમોગુણને તેના હૃદયમાં પ્રકટેલા વિરહાગ્નિના બલના પ્રમાણમાં ઠાહ કરી તેની ઉન્નતિમાં હેતુભૂત થાય છે.

જે જીવનો પરમાત્મામાં તેઓશ્રીના માહાત્મ્યજ્ઞાનપૂર્વક જેમ જેમ વિશુદ્ધ પ્રેમ વધતો જાય છે તેમ તેમ તે જીવના હૃદયમાં અન્ય દશ્ય વિષયોમાં

રહેલો રાગ સિધિલ થતો જાય છે, અને તેના હૃદયમાં શાંતિનો તથા મુખાનુભવનો વધારો થતો જાય છે.

પરમાત્મસ્વરૂપનું દર્શન, તેમનું પૂજન અને તેમની યથાયોગ્ય સેવા પણ જીવના અંતઃકરણની શુદ્ધિમાં, વિશુદ્ધપ્રીતિમાં, એકાગ્રતામાં, શાંતિમાં ને આનંદમાં વધારો કરે છે. (ચાલુ)

—[૦]—

॥ ૬૦ ॥

“હોય હિતેચ્છુ કોઈ હમારું, મેઢાહો મમ નાથ”

(શ્રીઅંતર્યામી સદ્ગુરુ પરમાત્માત્મે શ્રીલીલાતતુરૂપે પુનઃ દર્શન આપવા આર્તતાપૂર્ણ વૃત્તિના ઉદ્ગારો.)

સંસ્કૃત

રાગ માઠ

“મારા નેહ ભરેલા નાથને, નિરખું ક્યારે રે! હું કરી ?

ક્યારે રસિકશિરોમણિ પ્રાણને, નિરખું નેણલાં ભરી ?” રક્.

ધવલ નવલ શિર શોભતો રે! સુંદર પાદ અનૂપ;

ભવ્ય લિલાટ ભંચહર શોભે, ભસ્મ ઉજ્જવલરૂપ રે! નિરખું ૧

દિવ્ય મુમનની શોભતી રે! દિવ્ય કંઠ વરમાલ;

ભવ્ય ભૂકુટિકેશ ભયથી, થરથર કંપે કાલ રે! નિરખું ૨

કોમલ અંગુલિસહ શોભે, વરદ હસ્ત સુખરૂપ;

રક્ત નાળુક નખના એ શોભા, સુંદર એ સુખરૂપ રે! નિરખું ૩

રક્ત કમલથી અતિ રે! રૂપાળા, પ્રકુલિત કોમળ ચરણ;

પાપી પાવન થાય પલકમાં, સ્પર્શે અશરણ શરણ રે!

ધવલ નવલ શ્રીઅંગપર શોભે, દિવ્યાંબર અમૂલ્યનાં આવે છે, અને

વહાલા કરે વેપ નિહાળી, ક્યારે રમે? ભવશૂલહૃદય સમાતિ।

નખ-શિખ-શોભા રે! શી વર્ણવું? કોટિક કાઝ બહુ ભાંતિ॥

રતિપતિ નિરખી લલિત બને છે, મમ નાથનું નહતા. ભગવાનપરની પ્રીતિ હૃદયમાં

સ્થિત વદનથી નિશદિન મૃવતું, સુધા માગીને અનેક પ્રકારનું રાજ્યકાર્ય તેઓ

વિત્ત ચકોરી નિશદિન તલપે, કરવા

સ્મરણ થાતાં શ્રીહરિ કેફ, મનજાહેદય પાદુકાજનું પૂજન કરી શાંતિ મેળવે છે,

મનમોહનનું મનહર સુખકું, જેનામનું રટણ કરતાં કંઠ ગદ્ગદ બને છે અને

“હોય હિતેચ્છુ કોઈ હુ”

નાગમતિના નાથ મિલેનિહો અદ્ભુત છે! કેટલો ભવ્ય છે! પ્રભુનાં પાવનપાદુકાનો

શ્રીનાગનાથશ્રમ; છે! રામવિરહના એ અસહ્યતાપમાં પણ એ પાદુકાએ

પાપું હતું, શાંતિ આપી હતી, તપશ્ચર્યાનું ખસ આપ્યું હતું.

અખેરલા, યુગે ધિર લીલાતતુ ધરે છે અને તે તે યુગની ધર્મસતિનું

અધર્મનો સંહાર કરે છે અને ધર્મનું સ્થાપન કરે છે. એ લીલાતતુ

યુગ-અનુરૂપ હોય છે. ક્ષાત્રતેજની ઝાંખી કરાવવાની હોય ત્યારે અથવા અધિપીડક અને ધર્મધ્વંસી રાક્ષસોનો નાશ કરવો હોય છે ત્યારે દૈશ્વિક ક્ષત્રિયશરીરમાં પ્રકટે છે. જુઓ ભગવાન રામચંદ્ર અને ભગવાન કૃષ્ણચંદ્રઃ એજ પ્રમાણે ત્યારે ધર્મધ્વંસી અથવા ખીન્ન શબ્દોમાં કહીએ તો તે વેદધર્મવિનાશના પ્રચંડ અંજાવાતો ઈંદ્રવા લાગ્યા ત્યારે વેદધર્મનું પુનરુત્થાન કરવા ભગવાન શંકરે શંકરાચાર્યહરે પ્રાદેશ્ય થયેલું. આચાર્યનું કાર્ય કરવામાટે પ્રભુ બ્રહ્મણ્ડેહમાં પ્રકટ થયેલા. કાલરીના એ બ્રહ્મણ્ડાદુક ભગવાન લાખ્યકારતરીકે જગ પ્રસિદ્ધ છે. તેમણે અદ્વૈતના સિદ્ધાન્તવડે લેદવાદનો નાશ કર્યો અને શુદ્ધ આર્યધર્મને હિમગિરિથી કન્યાકુમારીસુધી અને જગન્નાથપુરીથી દ્વારિકાસુધી ફેલાવ્યો. આ બ્રહ્મણ્ડાદુક વામન ભગવાનથી જુદી રીતે આસુરીદલનો વિધ્વંસ કર્યો અને વેદાંતના વિરાટ સ્વરૂપનો પરિચય કરાવ્યો. તથા બ્રહ્મવર્ચસ કેટલું ઉલટ છે તેનો સમસ્ત વિશ્વને સારો અનુભવ કરાવ્યો. આ સમયને અમુક સૈદ્ધાંતો વીલાપછી ધીમેધીમે વેદપ્રતિપાદિત કર્મકાંડ, ઉપાસના અને જ્ઞાનનો લોપ થવા લાગ્યો અને તેનું અરું સ્વરૂપ ભૂલાવા લાગ્યું ત્યારે કાશ્યાપાચાર્યમાં જાણવાડ પ્રાંતના લીંબડી સંસ્થાનના મોહદસ ગામમાં એક દિવ્ય જ્યોતિ પ્રકટી અને વૈદિક કર્મ, વૈદિક ઉપાસના અને જ્ઞાનનો પુનરુદ્ધાર કર્યો. મોહદસના આ બ્રહ્મણ્ડશરીરમાં સાચા સદ્ગુરુ પ્રકટયા કતા, સાચા ધર્માચાર્ય જન્મ્યા હતા.

સંવત ૧૯૧૪ના આશ્વિનસુદિ ચોથને શુભદિને ખીલખાના આ આચાર્યશ્રીનું મોહદસમાં પ્રાદેશ્ય થયેલું અને સંવત ૧૯૮૭ના આશ્વિનવદિ અગીઆરશને દિવસે સ્વરૂપાવરધાન થયું છે. આચાર્ય ભગવાનનું જે જીવનકાર્ય હતું તેજ તેઓશ્રીનું જીવનકાર્ય હતું. તેઓશ્રીએ વૈદિક કર્મકાંડનું સરસ્વસ્વ જનસમાજને બતાવ્યું, અને શાસ્ત્રોની એ જીવનસંજીવનીનું રહસ્ય સુરપટ દાખવ્યું. નિષ્કામકર્મોના મુદ્દા અનુજાનવડે અંતઃકરણ શુદ્ધ થયા પછી તેને સુસ્થિર કરવા ઉપાસનાની આવશ્યકતા જણાવી અને સાથે સાથે ભક્તિ અને યોગની મૂલતમ પ્રક્રિયાઓ બહુજ સરલ રીતે સમજાવી. આ પ્રમાણે એક યુગસંજ્ઞાની પેઠે અંતઃકરણ શુદ્ધ અને સ્થિર થયા પછી આવરણભંગદ્વારા જ્ઞાનપ્રાપ્તિની અથવા આત્મદર્શનની અનુપમ રાજકીડી પણ તેઓશ્રીએ પ્રદર્શિત કરી.

તેઓશ્રીએ ઉપરોક્ત કાર્ય ગ્રંથોદ્ધાન, પ્રવચનોદ્વારા, અને પ્રત્યક્ષદ્વારા જીવનપર્યંત અતૂટપણે ચાલુ રાખ્યું હતું. એટલુંજ નહિ પરંતુ તેઓશ્રીનું જીવનજ શાસ્ત્રોનું મૂર્તસ્વરૂપ બનેલું હોય એમ લાગતું. તેઓશ્રીનું જીવન એટલે પ્રસન્નશાસ્ત્ર અથવા ખીન્ન શબ્દોમાં કહીએ તો જીવન શાસ્ત્ર. મનુષ્યદેહે જાણે સનાતનધર્મ પ્રકટ્યો હોય એમ અનુભવાતું. ધર્મની સુંદર વાતો કરનારા સુલભ છે; ધર્મસંબંધે આરી રીતે પ્રવચન કરનારા સુલભ છે. ધર્મસંબંધે લખનારા પણ એટલાજ સુલભ હ; પરંતુ ધર્મ જીવનારા દુર્લભ છે, વિરલ છે. તેઓશ્રીએ ધર્મને જીવનમાં વણી નાંખ્યો હતો. જીવનમાં જોતજોત કરી નાંખ્યો હતો. ધર્મનું અંગપ્રત્યંગ તેઓશ્રીના જીવનમાં દર્શન દેતું. તેઓશ્રીનાં દર્શન કરતાં સનાતન-વૈદિકધર્મના સાચા સ્વરૂપનાં દર્શન થતાં. તેઓશ્રીનું જીવન અવસોદતાં શાસ્ત્રરહસ્યની આંદીધૂંટીઓ સમજાઈ જતી. ધર્મપાલન તે આનું નામ, ધાર્મિકજીવન તે આનું નામ. તેઓશ્રી કર્મકાંડ પ્રબોધતા એટલુંજ નહિ, પણ આચરતા. તેઓશ્રી યોગગ્રંથો લખતા, યોગપર પ્રવચન કરતા એટલુંજ નહિ, પરંતુ હક્યોગની સમસ્ત પ્રક્રિયાઓ જીવનમાં જોતારી સમર્થ હક્યોગી બન્યા હતા. નિર્વિદ્વંસમાધિદ્વારા આત્મદર્શનવડે તથા મનોનાશ

અને વાસનાક્ષયના અભ્યાસવડે સમર્થ રાજયોગી બન્યા હતા. તેઓથી અદ્વૈતવાદનાં બ્યાખ્યાનો કરતા અને તે સમજાવવા અહર્નિશ ગ્રંથો લખતા એટલુંજ નહિ, પણ અદ્વૈત-સિદ્ધાંતનું તેઓથીના જીવનમાં પમેપમે પ્રસસ દર્શન થતું. યોગ, અને જ્ઞાનની ઉત્કૃષ્ટ અવસ્થારૂપ જીવન્મુક્તિની ઉત્તમ અવસ્થામાં તેઓથી વિરાજતા હતા. તેઓથીના જીવનમાં પરમાર્નદનો પ્રકાશ હતો, સ્થિતપ્રજ્ઞની અભાવિત શાંતિ હતી. આ મહાજીવનને શેની હિપમા આપું? એ જીવનના અધિષ્ઠાતાના દિવ્યતત્ત્વનું આજુએ આજુ બહાતેજથી ભરપૂર હતું. એને રોમે રોમે યોગની ભલક હતી. એ જીવન એવું હતું કે જેને નિરખતાં આંખો, ઠરતી, હૃદય કંપતું. જાણે શાંતિના સાગરમાં સ્નાન કરતા હોય એવું સ્પષ્ટપણે અનુભવતું. આ કાદંબનિક વાતો નથી. ઘણા સહૃદયોના અનુભવી બોલ છે. એ મહાજીવનનું સ્મરણ અસારે પણ મનના ઉદ્દેગને ટાળે છે, મનના ઉકળાટને શમાવે છે, અને ભૂક્ષા પડેલાને માર્ગદર્શક બને છે.

સાચા સદ્ગુરુ કાણુ યર્થ શકે? નિહેતુક કારણથી હલકતું હોય જેમનું હૃદય એ મહાપુરુષ. બીજાના આ ઋણર આવા કારણમૂર્તિ સંત હતા. જેઓથીનાં ચક્ષુઓમાંથી કરુણા ઝરતી, જેઓથીના શબ્દોમાંથી કરુણા ઝરતી, જેઓથીના જીવનમાં પ્રત્યેક પ્રસંગે કરુણા ડોકિયાં કરતી. દયામયતા અથવા નિહેતુક કારણવિશે શાસ્ત્રોનું કથન તેઓથીના જીવનમાં મૂર્તિમંત થયેનું જોયું. એ નિહેતુક કારણવગર ત્રિવિધતાપમાં તપતાં માનવહૃદયોને કાણુ ઠારે? સંસારપ્રવાહમાં તણાતા માનવસમૂહનો હાથ કાણુ ઝાલે? જીવન્મુક્તિનો વિશ્વદષ્ટ આનંદ, મૂકો જગત્કિદારનું કાર્ય કરવું એ કપરું છે. નિર્વિકલ્પસમાધિની પ્રશાંત સ્થિતિમાંથી ઊતરી જહકદયોને પ્રબોધવાં એ સામાન્ય કામ નથી—સામાન્ય સાગ નથી. આ દુષ્કર કાર્ય તેઓથીએ જીવનભર આજુ રાખેલું. ધન્ય છે એ કરુણાલુતાને, ધન્ય છે, એ મહા શક્તિના હૃદયમાર્દવને. એ દયામયતામાં જીવેને સંસારસાગરમાંથી તારવામાટે આંધુરીસંપત્તિ-સામે સર્વદા યુદ્ધ આજુ હતું. તેઓથીનું જીવન સૂક્ષ્મદષ્ટિથી જોતાં મારે કહેવું જોઈએ કે—આવું લીલાતનુ જેમણે નિહાળ્યું છે તેમણે મનુષ્યદેહમાં પ્રકટેલા ઈશ્વરને નિહાળ્યા છે. એ મહાવિમૂર્તિના સમાગમમાં જેઓ આવ્યા છે તેમણે મનુષ્યદેહમાં પ્રભુનો સમાગમ કર્યો છે.

આવા ઈશ્વરસ્વરૂપ મહાપુરુષના સતત સમાગમમાં આવનાર પાદુકાજીની પવિત્રતા ઇત્લી માનવી? પ્રભુની જે ચરણરજમાટે દેવો પણ આતુર હોય છે અને ભક્તજનો તો જેમાં આજોડી સ્વજીવન સુભાગી બનાવે છે તે “ચરણરેણુ” પાદુકાજીએ ખૂબ ગ્રીલી છે. જે લવનારકચરણુ અનન્યભક્તની જીવનતૌક બને છે તે પાવનચરણોના આલંબનરૂપ બનેલાં પાદુકાજી ખરેખર ધન્ય છે! તેઓથીના પાદારવિદમાંથી સરનો વિશુદ્ધ વિદ્યુત્પ્રવાહ એ પાદુકાજીને પવિત્ર બનાવે તેમાં શું આશ્ચર્ય? તેઓથીના સતત સમાગમથી એ પાદુકાજી તીર્થરૂપ બન્યાં છે. તીર્થધ્વજંદ્રપ્રભુના મુખસ્પર્શથી મોરલી જેમ ભક્તરંજની બનેલી, શ્રીરામચંદ્ર-પ્રભુના પાદપંકજવડે વિશુદ્ધ બનેલાં પાદુકાજી જેમ ભરતજીનું જીવનસર્વસ્વ બનેલાં તેમ બીજાના આ મહાજ્યોતિર્ધરના ચરણસ્પર્શવડે પાદુકાજીએ પણ પવિત્રતા ધારણ કરી છે.

જેઓએ તેઓથીના જીવનપ્રવાહમાં સ્નાન કર્યું છે તેમને તેઓથીનાં ભવ્ય પાદુકાજીનું શું સ્મરણ આપવું હોય? એ પાદુકાજીના મધુર ખનિની શી યાદી આપવી હોય? તેઓથીએ ઈશ્વરલીલા સમેટી તેને એક દાયકો પૂરો થયો છે તોપણ ન્યારે એ સુભાગી દિવસોનું સ્મરણ થાય છે. સારે હૃદય કોઈ લોકોત્તર આનંદમાં, નિમગ્ન બને છે. જાણે,

તેઓશ્રી એ પાદુકાજી પર વિરાજતા હોય એવું લાન થાય છે. આલમુદ્દર્તમાં તેઓશ્રી શ્રીદક્ષિણામૂર્તિપુસ્તકાલયમાં થઈને ફરસપરથી શૌચ જવામાટે પધારતા ચારતું સુમધુર દશ્ય ખડું થાય છે. દિવ્ય સંગીતના સૂરસમો પાદુકાજીનો કર્ણપ્રિયધ્વનિ સાંભળી સૌ શિષ્યો પોતા પોતાનું કાર્ય મૂકી એ દિવ્યદર્શન ઝીલવા લાં દોડી જતા અને સાષ્ટાંગપ્રણિપાત કરી ચરણસ્પર્શ કરતા એ દશ્ય પણ તાજું થાય છે. ફરી એ ધ્વનિ શરુ થતો અને આકાશમાં પડધા પાડતો. તેઓશ્રી શૌચ જઈ આવી સ્નાનગૃહમાં પધારતા એ દશ્ય, સ્નાનગૃહમાંથી નિજ-મંદિરમાં પધારતા એ દશ્ય, નિજમંદિરમાંથી શ્રવણમંદિરમાં પધારતા એ દશ્ય અને એવાં ખીજાં એ જીવનનાં દસ્યો તાજાં થાય છે અને દિવ્યસંગીતનો સૂર સંભળાતો હોય એમ એ પાદુકાજીનો રવ સંભળાય છે. જાણે માનસપટપર એ મહાપુરુષ ચલચિત્રરૂપે દર્શન દેતા હોય એવું પ્રત્યક્ષ થાય છે. શ્રીકૃષ્ણચંદ્રપ્રભુની ખંસરીના પ્રશાંત સૂરોની યાદી એ પાદુકાજી કરાવતાં. હરણની જેમ ફૂદતું મન એના શ્રવણથી ચંચળતા છોડી સુસ્થિર થઈ જતું. એ ધ્વનિમાં સંગીતશાસ્ત્રની નિયમબદ્ધતા જણાતી. એ ધ્વનિનું શ્રવણ થતાં શિષ્યો લાં ખેંચાઈ આવતા અને ચરણરજ માથે ચડાવવા લાંબા થતા. પાદુકાજીના એ ધ્વનિમાં સંગીતના જેવી આકર્ષકતા હતી. એક એક પગલું પડતું જાય અને પાદુકાજીના પડધા સંભળાતા જાય. એ પગલું એટલે સિદ્ધયોગેશ્વરનું પગલું. એ પગલામાં પણ સંયમની અડગતા ચમકતી હોય. પગલે પગલે સાત્ત્વિક સ્ફૂર્તિ. પગલે પગલે શાંતરસના સાથિયા પૂરાંતા જાય. એ પાદુકાજીનો રણકાર એટલે ખીજું કશું નહિ પણ એ યોગેશ્વરનો યોગપડધો. એ ધ્વનિ આટલો આકર્ષક કેમ હતો? આટલો ચિત્તશામક કેમ હતો? એ રણકારમાં વિશ્વજીવનસાથે અમેદ પામેલા મહાજીવનનો પડધો હતો. એમાં યોગની પ્રશાંત અવસ્થાનું પ્રતિબિંબ હતું. એટલેજ એ પડધા સાંભળનારના ચિત્તમાં સીધા પહોંચતા. એટલેજ આપણું મન એ શબ્દ-ગુંજનમાં ગુંજતું. આ પાદુકાજી એ ઈશ્વરીજીવનનું અવશેષ છે. નહિતર લાકડામાંથી ઉત્પન્ન થયેલ પાદુકાજીને આપણે કેમ પૂજીએ? નહિતર આ પાદુકાજીને આપણે જીવનઆશ્વાસન કેમ માનીએ? આ સ્પષ્ટ સમજાય એવું છે.

સૈકાઓપછી પણ ભગવાન કૃષ્ણચંદ્રની એ મોરલીનું સ્મરણ મીરાંને થયેલું. એ મોરલી એટલે ખીજું કશું નહિ પણ કનૈયાજીની બાલલીલાનું સુંદર સંભારણું, ડાનડાના કામળહૃદય-લાંબોનો પડધો પાડનાર બાલસખી. એ મોરલીએ સમસ્ત વ્રજને ગાંડું કર્યું હતું, જડ-ચેતન સર્વમાં પ્રેમરસ રેડ્યો હતો. મદારીની મોરલીપર ફણીધર નાચે તેમ ડાનની એ ખંસરીપર આખું વ્રજમંડલ નાચતું. એ સૂર સાંભળતાં મોર અને મૃગ, ગાય અને વાછરડાં ગોપ અને ગોપીઓ એકતાન થતાં. એ જદુર્ધ સંગીત સાંભળવા યમુનાનું નીર પણ પ્રશાંત બનતું. અરે! ધ્યાનસ્થ યોગીને પણ એ માટે આકર્ષણ થતું. શ્રીકૃષ્ણપ્રભુના મુખ-સ્પર્શથી એ મોરલી આટલી મધુર ને આકર્ષક બની તો અદ્વૈતદર્શનથી વ્યાપક બનેલા સંતજીવનના ચરણસ્પર્શથી પાદુકાજી પાવન બને, આકર્ષક બને, ભવ્ય બને તેમાં શું આશ્ચર્ય? મોરલીની એ મધુરતા કૃષ્ણજીવનની મધુરતા હતી. મોરલીનો એ ધ્વનિ ઈશ્વરલીલાનો ધ્વનિ હતો. શ્રીમીરાંબાઈએ ગાયું છે કે “મધુરી નાદની મોરલી વાગે રે, સુરતિયામાં રાધાજી જાગે રે” એ મધુરી મોરલીના શ્રવણથી મીરાંના હૃદયમાં રાધાલાવ-અનન્ય ભક્તિભાવ-જાગે છે. મોરલીનો આ પ્રતાપ કૃષ્ણજીવનના સમાગમને આહારી છે તેમ પાદુકાજીનો આ મહિમા નાથભગવાનના સતત સમાગમનું ફલ છે.

પાદુકાજી એટલે તેઓશ્રીની જીવનપ્રસાદી, પાદુકાજી એટલે તેઓશ્રીનાં જીવનસ્મરણો, પાદુકાજી એટલે શિષ્યોનું આલંબન. પ્રભુરામ વનવાસમાં પધાર્યા હતા તોય એઓશ્રીની પાદુકાના પ્રતાપે ભરતજી બંધુવિરહની બધા સહી શક્યા હતા. અત્યારે આપણા નાથ સ્વરૂપાવરધાન પામ્યા છે એ સમયે શિષ્યસમૂહને આ વિયોગ-દુઃખમાં પાદુકાજીના દર્શન-પૂજનવડે આશ્વાસન મળશે. આજે આપણે આ પાદુકાજીનું પૂજન કરી તેઓશ્રીનું સાક્ષાત્ પૂજન કરતાં હોઈએ એમ અનુભવીએ છીએ. આજે આપણે આ પાદુકાજીની રજ મસ્તકે ચઢાવી પ્રભુપ્રસાદી પામ્યા હોઈએ એવો સતીષ મેળવીએ છીએ. જીવનપ્રેરક બની આ પાદુકાજી આપણને નાથના દિવ્યદેશતરફ દોરી શકે છે. આવું ભવ્ય સંભારણું રાખી શ્રીનાથે આપણને સનાય બતાવ્યા છે. પાદુકાજીના દર્શનથી આપણે પૂજ્યપાદશ્રીની સમસ્ત જીવનશીલાનાં દર્શન કરી શકીએ છીએ. મોજદારના એ બાલસંત, રાજકોટના એ સાધુ-વિદ્યાર્થી, અગ્નિશાળા, લીંચુકા ને ભદ્રાભાદના એ મહાશિક્ષક, માંગરોળ ને વરદના એ ગુપ્તયોગી, આનંદગુફા અને મુચુકુંદગુફાના એ સિદ્ધયોગેશ્વર અને બીલખાના એ અદ્વૈત આચાર્યનું સ્મરણ થઈ આવે છે. આ પાદુકાજી તેઓશ્રીની ભવ્ય દિનચર્યાનાં પ્રત્યક્ષ સાક્ષી છે. ઉત્થાનથી શયનમુખીની સમસ્ત દિનચર્યા પાદુકાદર્શનમાં દેખાય છે. અત્યારે તેઓશ્રી સ્થૂલદેહે વિરાજતા નથી, પરંતુ આ પાદુકાજી તેઓશ્રીના પ્રતિનિધિરૂપે આપણી સમક્ષ વિરાજે છે, આપણને સાંત્વન આપે છે, આપણને પ્રેરણા આપે છે, આપણા જીવનને એ મહા-પ્રકાશ તરફ દોરે છે. આ પાદુકાજીસાથે સંબંધ ધરાવતી એ મહાપ્રભુની જીવનવાર્તાઓ આપણે સાંભળીએ છીએ ત્યારે અજ્ઞાનનિદ્રામાંથી જાગી જઈએ છીએ, અને આપણી મનોવૃત્તિ સંસારથી પાછી વળી અધ્યાત્મવિલાસતરફ વેગવતી ચાલે છે. આવા સદ્ગુરુના શિષ્ય થવું એ સુભાગ્ય છે. હવે આ શિષ્યત્વને સફલ કરવું એ આપણો શિષ્યધર્મ છે.

તેઓશ્રીના જીવનઆદેશને પાદુકાજીએ ખૂબ ઝીટ્યો છે, તેઓશ્રીના ચરણપ્રકાશને ખૂબ સેળ્યો છે, એ દિવ્યજીવનની સાધુતાને ખૂબ અનુભવી છે. હવે આપણે આ પાદુકાજીનાં દર્શન કરી તેઓશ્રીના દર્શનનો લાભ મેળવીએ. હવે આપણે આ પાદુકાજીનું પૂજન કરી તેઓશ્રીના પૂજનનો લાભ લઈએ. આમ અનન્યભક્તિભાવે વર્તતાં ભરતજીનું વિરહનું દુઃખ પૂરું થયું હતું અને તેમને પ્રભુરામચંદ્રના દર્શનસમાગમનો લાભ મળ્યો હતો. તેજ પ્રમાણે જો અનન્યશ્રદ્ધા હશે, અડગ ભક્તિભાવ હશે, અસીમ દૃઢતા હશે તો સૌ કોઈને શ્રીનાથનાં ફરી દર્શન થશે અને એ દર્શન એવાં થશે કે પછી વિરહતાપનો અનુભવ નહિ થાય. એ દર્શન એવાં થશે કે પછી સંસારમાં હોવા છતાં સંસાર રહેશે નહિ. એ દર્શન એવાં થશે કે મનુષ્યદેહ હોવા છતાં દિવ્યદેશમાં વિચરી શકશે. સર્વત્ર અને સર્વસ્થિતિમાં તેઓશ્રીનાં દિવ્યદર્શન થવા કરશે અને તેઓશ્રી જે લોકોત્તર દેશનું વર્ણન કરતા તે દેશના વાસી થવાશે:—

દેશ માલવો ગહન ગંભીર, હા હા રોટી પગ પગ નીર;

કહત કંપીરા જમ મન મનહીં સમાયા, યુંગેકા યુગ યુંગેહી ખાયા.*

* માલવદેશ જમ ફળદ્રુપ છે અને ત્યાં જમ ડગલે ડગલે ખાવાનું અને પગલે પગલે પાણી મળે છે તેમ બ્રહ્મ પણ ગહન અને સર્વત્ર વ્યાપક હોવાથી મુલભ તત્ત્વવસ્તુ છે. તે આનંદસ્વરૂપ છે. કંપીરજી કહે છે કે જ્યારે મન અમનસ્કભાવને પામે છે એટલે તેનાં વૃત્તિરૂપ પરિણામો બંધ થાય છે ત્યારે જે બ્રહ્માનંદ અનુભવાય છે, તે જમ મૂંગો ગોળ ખાવાથી થતા આનંદને વાણીથી

સદ્ગુરુના આ અઘૌઠિદેશનું શબ્દદર્શન તેઓશ્રીએ અનેકવાર શ્રીમુખે કરાવ્યું હતું. હવે તેઓશ્રી એ દિવ્યદેશનું સાક્ષાત્ દર્શન કરાવી આપણા જીવનને ધન્ય બનાવે એવું પ્રાર્થા વિરમું છું.

[૦]— માંડૂક્ય અને ઐકાર

[લેખક:—શ્રી. વલ્લભરામ વૈદ્ય-અમદાવાદ]

માંડૂક્યને ઉપનિષદોમાં શિરોમણિ ગણવામાં આવ્યું છે.

દેડકા જેમ કૂઘા કરે છે તેવી રીતે અવિદ્યાગ્રસિત જીવ જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિમાં કૂઘા કરે છે—જીવને આમ દેડકાની (મેડકાની) ઉપમા આપી હોવાથી તેના ઉપનિષદને માંડૂક્ય એવું નામ અપાયું છે.

આ ઉપનિષદનો મુખ્ય વિષય ઐકાર મારફત બ્રહ્મનો ઉપદેશ કરવાનો છે. ઐકારજ બ્રહ્મ છે, ઐકારજ પરમાત્માનો વાચક છે. માણસ એકાંતમાં શાંતિપૂર્વક ચિત્તને સ્થિર કરીને જેસે અને ઐકારનો ઉચ્ચાર કર્યા કરે તો તેને હૃદયમાં રમી રહેલું ચૈતન્ય બ્રહ્મ સાક્ષાત્ થાય છે. જેના ઉચ્ચારથી જે વસ્તુ સ્ફુરે તે વસ્તુ તેની વાચ્ય છે—અને પોતે વાચક છે. એવી રીતે ઐકારના ઉચ્ચારથી બ્રહ્મની સ્ફુરણા થતી હોવાથી ઐકાર વાચક છે. અને બ્રહ્મ વાચ્ય છે.

પરંતુ આ ઉપનિષદ એમ સમજાવે છે કે સામાન્ય રીતે આપણે હાં ઘડો વાચ્ય અને તેનો વાચક શબ્દદ્વારા વ્યવહાર કરનાર મનુષ્ય જૂદા હોય છે તે પ્રમાણે જગતમાં વાચ્ય-વાચક ભેદ દેખાય છે તેમ આ ઐકાર અને બ્રહ્મમાં વાચ્યવાચક ભેદ નથી.

પાદા માત્રાઃ માત્રાશ્ચ પાદાઃ ॥ એટલા વાક્યમાં આ ઉપનિષદ એજ વાત સમજાવે છે. લૌકિકવસ્તુ બધેજ શ્રુતિ પ્રકરણમાં બંધ જેસે નહિ, કૃષ્ણ તર્કને તત્ત્વનિર્ધારણ કરવામાં પ્રધાન માની શકાય નહિ. શ્રુતિ અને અનુભવને પ્રમાણમાં લઇને તેના અનુસાર તર્ક બાંધવાથી અનુભવને ખોટો ઠરાવવા તર્ક લગાડવાની જરૂરજ ન પડે.

ઐકારની જે ચાર માત્રાઓ છે તે બ્રહ્મના વિભાગો છે. બ્રહ્મના જે ચાર વિભાગો કલા છે તે ઐકારનીજ ચાર માત્રાઓ સમજાવી. એમ એકજ વસ્તુને બે વખત સમજાવી વાચ્યવાચકના અભેદને બતાવ્યો છે. એટલે ઐકારમાં અને બ્રહ્મમાં કંઈ ભેદ નથી.

આ રીતે જગતના દ્રાવ્યનિક પદાર્થો જે બધા છે તે ઐકારરૂપ છે અને ઐકાર બ્રહ્મ છે. આમ અદ્વૈતસિદ્ધિ પણ ઉપનિષદ કરે છે. પ્રથમ વાચકનું વાચ્યની સાથે એકત્વ પ્રતિપાદન કરીને પછી અયમાત્મા બ્રહ્મ ધસાદિ મંત્રથી વાચ્યનું વાચકસાથે એકત્વ સિદ્ધ કર્યું એટલે આ જાતનું એકત્વ ગૌણ છે તેવું કાઢીને ન લાગે.

ચાર વિભાગવાળું બ્રહ્મ કહ્યું તેનો અર્થ વસ્તુતાએ તેના ચાર વિભાગ સમજાવા એમ નથી, પરંતુ રૂપિયાના વિભાગો પાડ્યાવિના જેમ બે આના, ચાર આના વિગેરે હિસાબથી રૂપિયાને વ્યવહારમાં લેવાય છે તેમ બ્રહ્મનું જાણવું. વસ્તુતઃ વિભાગશૂન્ય, નિષ્કલ અને નિષ્ક્રિયબ્રહ્મમાં આ જાતનો અધ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે. દ્રાવ્યનિક ચતુષ્પાદથી બ્રહ્મ સાવયવ સિદ્ધ થઈ શકતું નથી—અધ્યારોપાપવાદાભ્યાં નિષ્પ્રપન્નં પ્રપન્નયતે ॥ એમ પંચી-કરણમાં કહ્યુંજ છે.

વ્યક્ત કરી શકતો નથી, દક્ત ઇશ્વારાથીજ વ્યક્ત કરે છે, તેમ એ આનંદમાં મગ્ન થયેલા મુક્ત પુરુષ પશુ એ આનંદને શબ્દોમાં વ્યક્ત કરી શકતા નથી. (મારણ એ સુખ વાણીથી પર છે.)

આ રીતે જો બ્રહ્મમાં ચતુષ્પાદનો અધ્યારોપ કર્યો તો પછી તે પાદો ધ્યા છે તેનું વર્ણન કરવુંજ રહ્યું એટલે પ્રથમપાદ જાગૃત્વનું વર્ણન ઉપનિષદ્ કરે છે.

જાગૃતમાં હમેશાં આપણી વૃત્તિ બહાર હોય છે. આપણા બોજો રચૂલ હોય છે. આટલું તો આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈએ છીએ. હવે ઉપનિષદ્ આગળ વધીને આપણને આધિદૈવિક વિચારનું વર્ણન પણ માથે આપે છે.

“સત્તાંગ પક્ષોનવિશતિમુલ્કઃ” । એ અને શબ્દોમાં “સત્તાંગ” એટલે વિરાટ સ્વરૂપનું વર્ણન અને પક્ષોનવિશતિમુલ્કઃથી વિશ્વનું વર્ણન આવે છે, તે ઉપરથી આધ્યાત્મિક અને આધિદૈવિક અભિનતા પ્રતિપાદન થાય છે.

આ વૈશ્વાનરનું મન્તક સ્વર્ગ છે, આંખ સૂર્ય છે, વાયુ તેનો પ્રાણ છે, આકાશ દેહનો મધ્યભાગ છે, પાણી અસ્તિત્વાનાય છે, પૃથિવી ચરણો છે, અને આદ્યનીય અગ્નિ તેનું મુખ છે. આમ સાત અંગનું વર્ણન છાંદોગ્યમાં આવે છે.

પક્ષોનવિશતિમુલ્ક એટલે ૧૯ સુખવાળો. ૫ ભુદ્વીદ્રિય, ૫ ક્ષેત્રિય, ૫ પ્રાણાદિવાયુ, મન, બુદ્ધિ ચિત્ત અને અહંકાર એમ બધાં મળીને ૧૯ સુખ થાય છે. તે આપણા જાગૃત અવસ્થાના અભિમાની વિશ્વનું વર્ણન સમજવું.

પરંતુ સત્તાંગનું વર્ણન વિરાટનું છે-એથી આપણે વિશ્વ અને વિરાટનો ભેદ જાનવાનો નથી. આધ્યાત્મિક અને આધિદૈવિક એકત્વ પ્રતિપાદન કરવા માટેજ શ્રુતિમાં આ શબ્દ અહીં વાપર્યો છે. તે વિના ભેદપ્રતિપાદન થયું ગણાય તેમ થાય તો તો ઉપનિષદનો વિષય જે અદ્વૈત મિદ્ધ કરવાનો છે તે ન થાય.

એટલે ચાર પાદના વર્ણનમાં ઉપનિષદનું ખરું તાત્પર્ય નીચે પ્રમાણે છે:—

(૧) આધ્યાત્મિક વિશ્વસંહિત પંચીકૃત પચ્ચતાત્મક જેટલો આધિદૈવિક પ્રપંચ અને તેના અધિષ્ઠાતા વિરાટ એ બંને એકજ છે અને તે આત્માનો પ્રથમ પાદ છે.

(૨) અપંચીકૃત પંચમહાભૂત અને તેનું કાર્ય આધ્યાત્મિક આધિદૈવિક જેટલો પ્રપંચ છે તે એકજ છે. આધ્યાત્મિક તૈજસ અને આધિદૈવિક દિરઘ્યગ્નૈ બંને તેના અધિષ્ઠાતા હોય તે એકજ છે એ બીજો પાદ.

(૩) કાર્યરૂપનો સાગ કરીને કારણાત્મક આધ્યાત્મિક આધિદૈવિક પ્રપંચ, તેનો અધિષ્ઠાતા ઈશ્વર અને અવ્યાકૃતાત્મક પ્રાણ, એ ત્રીજો પાદ છે.

(૪) કાર્યકારણ બંને રૂપને સાગીને સર્વ કલ્પનાના અધિષ્ઠાનરૂપ સત્ત્વજ્ઞાનાનંદરૂપી રિચત જે તુરીય છે તે ચોથો પાદ છે.

બધી સમષ્ટિ ભેદ તો ઘટાકાચ અને મહાકાશની માફક ઔપાધિક ગણવો.

આમ રચૂલ વિશ્વનો સૂક્ષ્મ તૈજસમાં, સૂક્ષ્મ તૈજસનો પ્રાણમાં, અને કાણુ પ્રાણનો તુરીયમાં લય કરવાથી સર્વ પ્રપંચનો નાશ થાય છે અને “યસ્તુ સર્વાણિ ભૂતાનિ આત્મન્યેવાનુપદયન્તિ” ઇલાદિ શ્રુતિપ્રોક્ત અદ્વૈતસિદ્ધિ પ્રત્યક્ષ થાય છે, તથા ઉચ્ચારના જ્ઞાનની પરાકાષ્ઠાની પ્રાપ્તિ થાય છે.

આધ્યાત્મિક અને આધિદૈવિકનું એકત્વ નીચેની રીતે છાંદોગ્યમાં વિસ્તારપૂર્વક વૈશ્વાનર-વર્ણનમાં સમજાવવામાં આવ્યું છે.

ઔપમન્યવ અને સત્ત્વજ્ઞ આદિ ઋષિઓ અશ્વપતિનામના ગળપાસે વૈશ્વાનરનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન સેવા જાય છે. આ ઋષિઓ વૈશ્વાનરના એક એક અંગને સમ્યક્વૈશ્વાનર

માનીને ઉપાસના કરતા હતા. ઔપમન્યવ ઋષિ વૈશ્વાનરને સ્વર્ગરૂપ માનતો હતો, તેને રાત્રિએ કહ્યું કે: સ્વર્ગ તો વૈશ્વાનરનું મસ્તક છે. તું જો મારા પાસે ન આવ્યો હોત તો ચોક્કસ આંધળો થાત.

તેવીજ રીતે સત્યયજ્ઞ, સૂર્યને વૈશ્વાનર માનીને ઉપાસના કરતો તેના પ્રત્યે કહ્યું કે સૂર્ય તો વૈશ્વાનરનું નેત્ર છે. તું મારા પાસે ન આવ્યો હોત અને આવો ગોષ્ઠી ચલાવ્યો હોત તો આંધળોજ થાત.

જો આધ્યાત્મિક અને આધિદૈવિક એક ન હોય તો સ્વર્ગ આદિ લોકની વિપરીત બુદ્ધિથી ઉપાસના કરનારાઓને “તારું મસ્તક પડી જત” “તું આંધળો થાત.” ઇત્યાદિ વાક્યો કહેવાયજ નહિ. એ રહેજે સમજાય તેવી વાત છે.

આવી રીતે ત્રણ પાદથી ત્રણ માત્રાનું અ, ડ, મ્ નું વર્ણન સમજવાનું છે. પાદોનું વર્ણન ઉપર લખેલું છે. પંચીકૃત અને અપંચીકૃત તેમજ કારણાત્મક અર્થાત રચૂળ, સૂક્ષ્મ અને કારણ આ વસ્તુનું વિશેષ વિવેચન હવે પછીના લેખમાં કરવામાં આવશે. (અપૂર્ણ)

—[*]—

અમારી સેવાયાત્રા

[લેખક:—શ્રી૦ ભાઈશંકર ધનજી દવે]

(૧)

[સંવત ૧૯૯૮ ના માગશરસુદિ ૨ ગુરુવારને દિવસ શ્રીઆનંદાશ્રમમાંથી શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે તથા ઠાકોર શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ધર્મપ્રચારરૂપ સેવાઅર્થે અને જવાના સ્થાનોમાં ન્યાં ન્યાં પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવ પધાર્યા હોય તે તે સ્થળોનાં દર્શનરૂપ યાત્રાએ નીકળ્યા હતા તેને લગતી નોંધ.]

તેઓ ખંતે આનંદાશ્રમમાંથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં છબી અને પાદુકાજી તથા વિના-મૂલ્યે વહેંચવાનાં સંધ્યાદિનિલકર્મો, વૈશ્વદેવનાં પાનાં, સ્ત્રીઓનાં નિલકર્મ, પુરાણોક્તનિલકર્મ, સનાતનધર્મપત્રિકાઓ અને વિભૂતિ સાથે લઈ યાત્રાપ્રવાસમાં નીકળ્યા હતા.

પ્રથમ ખીલખાથી એએક માઈલ દૂર આવેલા રામેશ્વરનામના ગામ ગયા. ત્યાંના ના. દરબારશ્રી હાથીઆવાળાસાહેબના ળંગલામાં ઊતર્યા. સાયંરનાનસંધ્યાદિથી પરવારી રાત્રે ગામનાં ૪૦ થી ૫૦ માણસોસમક્ષ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવેએ પૂજ્યપાદશ્રીને સાષ્ટાંગ દંડવતપ્રણામ કરી ધર્મોપદેશ કરવામાટે મંગલાચરણ કર્યું. પછી સનાતનધર્મનું સ્વરૂપ સમજાવતાં કહ્યું કે:—“મનુષ્યોએ પરમાત્માનાં શ્રીગણપતિ, શ્રીવિષ્ણુ, શ્રીસૂર્ય, શ્રીલગવતી તે શ્રીશંકર આ પાંચ સ્વરૂપોમાંથી પોતાની રુચિપ્રમાણે કાઈ એક દેવનું પૂજનલજનરમરણ કરવું જોઈએ. પરમાત્માનું સ્વરૂપ સમજવામાટે ને તેમને પ્રાપ્ત કરવાનાં સાધનો સમજીને સાધવામાટે મનુષ્યે સમર્થ સદ્ગુરુનું શરણ લેવું જોઈએ.” આ પ્રસંગને અતુંકલ વિસ્તારથી વિવેચન કર્યું હતું.

પછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ સાચું સુખ શું છે તે જણાવી એ સુખ સત્પુરુષોના શરણે જઈ તેમની આજ્ઞા અનુસાર સાધનો સાધવાથી પ્રાપ્ત થઈ શકે છે તેને લગતું વિવેચન કર્યું હતું. પ્રસંગવશાત્ આનંદાશ્રમ, પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ અને આનંદાશ્રમની સ્થાપનાનો ઉચ્ચ આદેશ ને ઉદ્દેશ જણાવ્યો હતો. રામેશ્વરગામમાં શ્રી. જૂળશંકર ધનજી હતા તે સમયે તેઓએ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પધરામણી કરાવેલી હોવાથી રામેશ્વરરૂપ પુણ્યસ્થાનનો

લાભ મળવાથી પોતાનું ધન્યભાગીપણું જણાવ્યું હતું, ને આ સ્થાનની યાત્રા માની હતી. વ્યાખ્યાનને અંતે ના દરબારશ્રી હાથીઆવાળા સાહેબની સનાતનધર્મપરની પ્રીતિમાટે તેમને ધન્યવાદ આપી પ્રમાદ લઈ કાર્યક્રમ સમાપ્ત કર્યો હતો.

વળતે દિવસ સવારે સ્નાનાદિ નિયક્રમથી પરવારી ઓઝત નદીના કાંઠાપર આવેલ ગંગનાથમહાદેવનું મંદિર કે જે ના. દરબારશ્રી હાથીઆવાળાએ ખંધાવેલું છે ત્યાં શ્રીશિવનાં દર્શન કર્યાં. ના. દરબારશ્રીની ધર્માનુશાન કરવાની પર્ણકુટી, ખગીઓ વગેરે જોયાં. પછી ભોજન કરી માગશરસુદિ ૩ શુક્રવારને દિવસ સાંજે ચોરવાડીનામના ગામ ગયા.

ચોરવાડી ગ્રામજનોના નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબનું ગામ છે. તેઓ સાહેબે અમે ખીલખા રોટના જે જે ગામે જઈએ ત્યાં ત્યાં અમને ધર્મપ્રચારના કાર્યમાં અનુકૂલતા થવા માટે અગાઉથી લાગતાવળગતા અધિકારીઓને આજ્ઞાપત્રિકાઓ મોકલી આપી હતી. નિશાળમાં મુકામ કર્યો, ને રાત્રે આઠ વાગે ધર્મસંબંધી વ્યાખ્યાન થશે એવી જાહેરાત કરાવી, સાયંસ્નાનમંથ્યાદિથી પરવારી ચોરામાં ગયા. આજે આનંદાશ્રમમાંથી પૂનં સ્વસ્થચારી શ્રીબ્રહ્મપ્રદાશજી તથા પૂનં શાસ્ત્રીજી દયારામલાલ અમારા કાર્યમાં પ્રોત્સાહન મળે એ હેતુથી ચોરવાડી આવ્યા હતા. ચોરામાં લોકોની સારી સંખ્યા એકત્ર થઈ હતી. અગાઉથીજ પૂજ્યપાદશ્રીનાં છબીજી ને પાદુકાજીને યોગ્ય આગમનપર પધરાવ્યાં હતાં. આરંભમાં શાસ્ત્રીજી દયારામલાલએ ભાવપૂર્વક મારી રીતે શ્રીપ્રભુનામની ધૂન બોલાવી હતી, જેથી વાતાવરણમાં શાંતિનો પ્રસાર થઈ ગયો હતો.

પછી શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દ્વેએ ઊભા થઈ, પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને સાર્થંગ દંડવત્-પ્રણામ કરી, વ્યાખ્યાનનો આરંભ કર્યો હતો. પ્રથમ પ્રત્યેક મંમલકાર્યના આરંભે પોતાના શ્રીષ્ટદેવને પ્રણામ કરવાનું રહસ્ય સમજાવ્યું હતું કે પ્રણામ કરવાથી આરંભેલા કાર્યની નિર્વિઘ્ને સમાપ્તિ થાય છે. પછી સર્વેને ઉદ્દેશીને કહ્યું કે—સૌએ પોતપોતાની રચિપ્રમાણે પોતાના ઇષ્ટદેવનું નિત્ય સ્મરણપૂજનભજન કરવું જોઈએ. ઇષ્ટદેવના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થવા માટે શ્રીસદ્ગુરુનું શરણ લેવાની જરૂર છે એમ દર્શાવી શ્રીસદ્ગુરુની મહત્તા સમજાવી હતી. શ્રીસદ્ગુરુની આજ્ઞાપ્રમાણે નિત્ય સ્નાન, પૂજા, માળા કરવાં જોઈએ. દુર્વ્યસનો છોડવાં જોઈએ. આમ વર્તવાથી મનુષ્યજન્મમાં ઉત્તિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. પ્રભુને બહાણ થવા માટે પ્રભુપરાયણ થવું જોઈએ. આદિ ઉપદેશ કર્યો હતો.

ત્યાર પછી શ્રી. દયાળમિહજીએ નિશાળના વિદ્યાર્થીઓ, ખેડુતો, વ્યાપારીઓ આદિને અસર કરે તેવી રીતે ભાવવાહી ભાષામાં વ્યાખ્યાન કર્યું હતું. તેમાં શ્રીઆનંદાશ્રમ અંતે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવનો મહિમા, શરીરનું આરોગ્ય, સ્વચ્છતા, સ્વચ્છતા, પરસ્પર ભાતૃભાવ, નિત્યસ્નાન, માળા વગેરે વિષયોને લગતું વિવેચન કર્યું હતું. પ્રસંગવશાત્ પ્રભુએ પોતાના રાજને વક્ષદાર રહેલું જોઈએ ને સસવાળો વ્યવહાર રાખવો જોઈએ આદિ વર્ણન પણ કર્યું હતું પછી શ્રીસદ્ગુરુદેવની જ્ય બોલી પ્રસાદ લઈ સર્વે વિખરાયા, ને આરે જણાવ્યો હતો નીકળી આનંદાશ્રમમાં આવ્યા. (આલુ)

ગુરુકુલો અને શિક્ષણવ્યવસ્થા

[લેખક: શ્રી૦ અંબાલાલ બુલાખીરામ જાની. બી. એ.]

કુદરત એવી પ્રેરણા કરે છે કે “આલો હવે પાછા પ્રાચીન પ્રણાલિકાએ”.

“સર્વ દાનમાં શ્રેષ્ઠ દાન, વિદ્યાનું શુભ દાન ખરે;

અયાચક પણ પ્રતિગ્રહીતા, ન્યાં રંક, રાય, શ્રીમાનજ રે.”

(સ્વ. મનઃસુખરામ સ્વ. ત્રિપાડી)

સાધન અને શક્તિવાળા મનુષ્યોના ધર્મો વા કર્તવ્યોમાં દાન, ઈશ્વરે આપેલી પોતાની સંપત્તિમાંથી કમીમાં કમી દશમા ભાગનું દાન, એ એક મુખ્ય ધર્મ, કહો કે કર્તવ્ય છે, એમ આપણા શાસ્ત્રકારોએ તેમજ સંજ્ઞન પુરુષોએ નિર્દેશ્યું છે. તેમાંથી સર્વ દાનોમાં વિદ્યાનું દાન, વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી શકાય તે માટે અપાતું દાન તો શ્રેષ્ઠ ગણાયેલું છે. કારણ કે ખીર્જ દાનો તો ગરીબ તેમ રંકજનો લે, પણ રાવરાજ વર્ગ તથા શ્રીમંત ધનવાનો નથી લેતા, નથી લઈ શકતા; પરંતુ વિદ્યાનું દાન તો એ શ્રીમંતજનોને પણ ગુરુપાસેથી અવશ્યે લેવુંજ પડે છે; એ દાન લીધા વિના તેમનો ઘટ્ટકોજ થતો નથી. કારણ વિદ્યાવિના તેમને આલે તેમ નથી, એટલે તેનું દાન તો ગુરુકુલેથી લેવુંજ પડે છે. પરમાત્મા શ્રીરામચંદ્રજી અને શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર જેવાને પણ ગુરુગૃહે રહી વિદ્યાનું દાન તો લેવુંજ પડ્યું છે. આવી વિદ્યાદાનની મહત્તા, કહો કે શ્રેષ્ઠતા, સર્વત્ર, સર્વ પ્રકારની સ્થિતિવાળા. રંક, રાય, તેમજ શ્રીમંતોનેય સ્વીકારવી પડીજ છે. વળી વિદ્યાદાન સર્વ દાનોમાં શ્રેષ્ઠ હોવાનું ખાસ કારણ તો એવું છે કે, અન્ય દાન લેનાર પ્રતિગ્રહીતાને તેને પોતાને અંમુક પ્રસંગમાટે કે અમુક વખતમાટે ઉપયોગી થઈ શકે છે, ન્યારે વિદ્યાદાન તો તેને પોતાને તથા કુટુંબને, સમાજને અને દેશને પણ તેનો લાભ આપી શકે છે; જેથી સદ્વિદ્યાદાનને શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવેલ છે.

પરાપૂર્વથી આપણા ભરતખંડમાં તેથીજ ગુરુકુળોની, ગુરુ-આશ્રમે બાલ્યાવસ્થાથી (પાંચમા વર્ષથી) આરંભીને કિશોરાવસ્થાસુધીની (૧૫-૧૬ વર્ષ) વયમાં શિક્ષણ, સંસ્કાર અને સદ્વિદ્યા મેળવવાની સહુથી પહેલી ફરજ સર્વ દિનેમાટે ઠરાવાયેલી છે, અને અનેક સૈકાઓપર્યંત તે પળાંતી રહેતી હતીજ, અને તેથીજ સ્મૃતકાળમાં ભરતખંડની જનતા ખીજ દેશોની જનતા કરતાં સામાન્ય રીતે ઉંચી કોટીની સંસ્કારવતી અને ઉદ્યમી લેખાતી હતી. એથીજ ભરતખંડની તે સમયની ઉત્પત્તિ અને કીર્તિ, ઋષિસિદ્ધિ, ઉજ્જવલ તેમજ નામાંકિત ગણાતી હતી.

પણ આરે હવે આપણે ભરતખંડવાસીઓ નીતિ, ધર્મ, ચરિત્ર, શિક્ષણ, વિજ્ઞાન, બ્યાપારવણજ, સમાજકાર્ય તેમજ દેશસંબંધી વ્યવહારોમાં પણ પાશ્ચાત્ય તેમજ ખીજ પ્રજાઓ કરતાં હીન, દીન, અને પામર થતા કેમ દેખાઈએ છીએ? આપણાં માનસ આમ ક્ષુલ્લક અને કર્તવ્યવિમુખ થયેલાં કેમ દીસે છે? આપણે શરીરે માદકાંડલાનેવા અને શક્તિએ પણ નિર્બળ શોચનીય અવસ્થામાં સખડતા કેમ જઈએ છીએ? આપણે ઉદ્યોગધંધે કેમ પાછા પડતા જઈએ છીએ? નાનામાં નાની ચીજ વિદેશથી મેળવવાનેવી પરાધીન સ્થિતિમાં કેમ આવી પડ્યા છીએ? આપણાં છોકરાછોકરીઓનાં આયુષ્ય કેમ ઓછાં ને ઓછાં થતા જાય છે? ધંધાધાપાવિનાના નિસ્તેજ કેમ બનતાં જઈએ છીએ? આવા અનેક

સલાહ કુદરતી રીતે દરેક સમજી જનને આવ્યા વિના રહેતા નથી અને આવે, છેજ. આનો એકજ ઉત્તર છે, અને તે એ કે આપણી હાલની શિક્ષણપ્રણાલી, સંસ્કાર-પ્રણાલી, શક્તિ અને બલસંપાદન કરવાની, જીવન ચલાવવાની પ્રણાલી, હુંકમાં પરાપૂર્વથી પ્રાચીન સમયથી ચાલી આવતી આ સહુ પ્રણાલીઓથી દૂર ને દૂર દરરોજ થતી રહી છે, કહો કે તેથી બિલ્કી દિશાઓમાં વહેતી રહી છે. આપણે પરિણામનો વિચાર કરતાજ નથી. હજીએ જો સવેળા આપણે સર્વથા સમજીશું નહિ, અને તેમાં ઘટતા ફેરફારો નહિ કરીશું, તો તે વધુ ને વધુ સન્માર્ગથી વિમુખ થતી રહેશે. આપણું પોતાપણું પણ જતું રહેશે, એ નકી છે. ક્યાં એ પુરાતન જમાનાઓના મન, વચન અને કર્મથી સંપન્ન થએલા, શક્તિ અને બલથી પોતાના બંધુઓ અને દેશજનોના હિતમટે મરી મરતા, બિજાજવલ સંસ્કારો અને પ્રેરક અદ્ભુત શક્તિઓથી શોભતા ભારતવાસીઓ ? અને ક્યાં સાંપ્રત સમયના નિસ્તેજ, માંધિંગલ, કર્તવ્યઘ્ર, સંસ્કાર અને ઉચ્ચ આદર્શથી વિહોણા થતા જતા હિંદવાસીઓ ? ક્યાં દેશવિદેશમાં ભરતખંડનું નામ દીપાવતા આર્યો અને ક્યાં આજે શુદ્ધામી ભોગવતા હિંદીઓ ? ક્યાં દેશપરેશથી હિંદમાં લક્ષ્મીના પ્રવાહો વહેવાવતા આર્યો ? અને ક્યાં હાલમાં નિર્ધન અને રંક સ્થિતિમાં દૂખતા હિંદવાસીઓ ?

આ સહુ ખરાબ પરિણામો મેં ઉપર જણાવ્યું છે તેમ આપણે આપણી આપણા જીવનવ્યવહારને ઉત્તરપથે દોરનારી, પ્રાચીન પ્રણાલીઓ વિસારી, અને ધર્મવિહોણી પાશ્વાલ નવીન શિક્ષણાદિની પ્રણાલીઓનો અંગીકાર કરવા લાગ્યા તેને લીધેજ આવ્યા છે. અલગત પાશ્વાલ પ્રણાલીઓ બંધીએ ડાંઈ સર્વથા ખરાબજ છે, એમ મારું કહેવું નથી, પરંતુ આપણે તેમાં સારાં સારાં તત્ત્વો અને સારી સારી પ્રેરણાઓને અપનાવવાને બદલે તેનાં આડંબરી અને રવચ્છંદતાવાળાં, અંગત દેખાતા મુખોપભોગવાળાં તત્ત્વોનો અંગીકાર કર્યાજ નહીંએ છીએ, અને પરિણામે આપણે હરેક પ્રકારની કૃદ્ધાપી સ્થિતિ વહોરતા જઈએ છીએ. આજે એજ કારણે પાશ્વાલ સુધારા અને શિક્ષણના હિમાયતી શાળા બંધુઓને પણ આધુનિક શિક્ષણપ્રણાલીને, ધર્મ અને સદાચારથી વિમુખ વાટે જતી સાંપ્રત સુધારા પ્રણાલીને વખોડતા જોઈએ છીએ. અને એથીજ “આલો પાછા પ્રાચીન શિક્ષણ પ્રણાલીએ” “આલો શુક્રુબોલણી,” એવો મોઢાર પાડતા દેખીએ છીએ; તે ઉપરાંત ‘ધર્મ, નીતિ, સદાચાર, અને સદ્વ્યવહારની પ્રેરણાઓ પાઈ થકે, એવી પ્રાચીન સારવાન શિક્ષણ આદિ પ્રણાલીઓને અપનાવવાનું કહેતા સાંભળીએ છીએ.

એમાં કશોયે શક નથી કે આપણાં ઉજરતાં યુવાનયુવતીઓ અને બાળકોજ નહિ પણ પોતાને-સમજી લેખતા-લેખવતા પ્રૌઢજનો પણ મોહાન્ધ બની, પાશ્વાલ જનતાના વ્યવહારોની વાંદર-નકલ કરવાના ચાળે ચડ્યા છે. શરીરબળ અને મનોબળ પણ શુભાવવા મંડ્યા છે; ધર્મનો ધધોજ ભુંસવા લાગ્યા છે, અને વિલાસવિહારના નાદે વળગ્યા છે. ધણાંક સમજીજનો લાચારીથી મંત્રમુગ્ધ બની, આ સહુ ખરાબ પરિણામો જોવા તેમ અનુભવવા છતાંપણ જોલી શકતા નથી, સહુ ભારે અભાવસહ સહી રહ્યા છે. બાકી તેમને તો આ સહુ નરકયાતનાતરફ ધસડી જતા માર્ગ લાગે છે. આ બાબતમાં આથી વિશેષ કહેવાથી શા લાભ ? જ્યાં પોતાને શિક્ષિત અને સુધરેલા કહેવાવતા જનોને એ તરફ નજરજ કરવી નથી, લેશમાત્ર પણ પોતાનાં હીણાં કર્મોનો વિચાર પણ કરવો નથી, હાં વિશેષ કહેવું ચોખ્ખું નથી, ખાલી બકવાદ કરવાજોઈએ છે. બિલ્કી.

અપમાન વેડવાજેવું છે.

આવી સહુ અધોમાર્ગે લઇ જઇ રહેલી રીતિનીતિઓ અને પ્રણાલીઓના અનર્થો હજીએ આથી વિશેષ અને બહોળા પ્રમાણમાં આપણને અવનતિને માર્ગે લઇ જાય તે પહેલાં આપણા શાણા, સમજી, અને સમર્થ ધર્માચાર્યો, મહાધિપતિઓ, પંડિતો તેમજ વિદ્વાનો, શ્રીમંતો અને મહારાજો પણ, સમયસર જાગતા થાય, એમ આપણે ઇચ્છવું રહ્યું. નહિ તો દુનિયામાં પોતાનું ઘટવું સ્થાન મેળવવાનો મોકા સાચવી શકવાનું આપણાથી નહિજ બને. આ પોતાના આશ્રિત, રંક, સમાજબંધુઓ અને દેશજનોને, સદ્વિદ્યા, સત્શિક્ષણ, સદાચાર, અને સત્સંસ્કારથી સંપન્ન કરવા, પોતાનાં સાધનો અને શક્તિઓનો સંદુપયોગ કરવા આપણા મહાજનો સ્વેચ્છા જાગ્રત થાય, એટલુંજ નહિ પણ અમલમાં ઉતારે એમ સમજી જનો ઇચ્છી રહ્યા છે. આપણાં ઘણાંક ધર્મપ્રેમી સમાજહિતેચ્છુ સંજનો અને સત્ચારીઓ પ્રસંગે પ્રસંગે આવા ઉદ્દગાર કાઢી રહ્યાં છે. તેઓનું કહેવું એજ છે કે, જે શિક્ષણાદિપ્રણાલીઓ અત્યારે પ્રચલિત છે તેમાં વિનાવિલંબે બહોળા પ્રમાણમાં અસરકારક, ઠેક મૂળથી તે શાખાપર્યંત પરિવર્તનો કરવાં, એ આપણું પ્રથમ કર્તવ્ય છે. હાલની ફળવણી આપણાં સંતાનોનાં શરીરબળ, મનોબળ અને કર્મબળને હરી લે છે, ધર્મબળને તો હરી લેવા લાગી છે અને ધનબળથી રહિત કરી રહી છે; તેમને સર્વ પ્રકારે સાધન અને ક્રિયાશક્તિવિનાની, સ્વચ્છંદી, ભારૂંપ કરતી રહી છે. ઉપરાંત તે ઉદ્યોગ, ઉદ્યમ, અને ઉત્સાહને પણ હરી લે છે. કર્તવ્યના ભાનને પણ ભૂલાવે રહી છે, હરેક વાતે પરતંત્ર કરી રહી છે. સ્વમાન, મર્યાદા, આભાર અને લાગણીવિહીણી, પશુજેવી કરી રહી છે.

અલબત્ત કાળને અંગે, ઉપર જણાવેલી, પ્રાચીન પ્રણાલીઓ, તેના મૂળ સ્વરૂપમાંજ આપણાથી હવે અપનાવી શકાય તેમ નથીજ, અલબત્ત તેમાં ઘટતા ફેરફાર સંજોગાનુસાર કરવા પડશેજ; પરંતુ જેમ માળાના મણકા એક સંગે સૂત્રે (દોરે) સંકળાયેલા છે, તેમ ધર્મરૂપી સૂત્રથીજ આપણે યોગવાની શિક્ષણાદિપ્રણાલિકાઓ સંકળાયેલી તો હોવીજ જોઈશે, તે સ્વાર્થસાધક નહિ પણ લોકહિતકારક, દેશોપયોગી અને પરલોકનું હિત સાધનારી પણ હોવી જોઈશે, એ નિર્વિવાદ છે.

હાલમાં જ્યારે શિક્ષણાદિપ્રણાલીઓમાં દેશ, કાલ અને પાત્ર અનુસાર, આપણા ભરતખંડને અનુકૂળ ફેરફારો કરવાની જરૂરીઆત વિચારાઇ રહી છે, ત્યારે આપણી ધર્મભાવના, આપણી સામાજિક વ્યવહારવ્યવસ્થા, આપણી રીતિ, નીતિ અને સંસ્કારની ભાવનાને પોષે અને પ્રાણવાન કરે, આપણને સ્વકર્તવ્યમાં સ્વહિત તેમજ લોકહિતની સાધનામાં સતેજ કરે, એવા મૌલિક ફેરફારો કરાવવાનો વિચાર કરવો જોઈએ છે, એમ કહેવાની મને જરૂર જણાય છે. દેશના અને સમાજના વિદ્વાન ધુરંધરો પણ હવે પ્રાપ્ત સ્થિતિમાં આપણે શું શું કરવું જોઈએ છે તેનો વિચાર કરી રહ્યા છે, ત્યારે મારે મારો નમ્ર મત દર્શાવતાં ફરીફરીને એમ કહેવું જોઈએ છીએ કે આપણે પ્રાચીન ગુરુકુળોને ધોરણે, અલબત્ત ઉપર કહ્યું તેમ સામ્પ્રત સંજોગો, વર્તમાન લોકસ્થિતિ આદિસાથે બંધબેસતા થાય તેવા ફેરફારો-આપણી ધર્મ, નીતિ, સદાચાર, જીવનઆદર્શ, આદિની ભાવનાઓને પ્રાણવાન કરે તેવા ફેરફારો-કરવા જોઈએ છે. આવા ઉદ્દેશથી શિક્ષણસંસ્થાઓ હામકામ સ્થપાશે તોજ આપણો ઉદ્ધાર થશે, એમ મારે ભાર મૂકીને વારંવાર કહેવું પડે છે.

શું આપણા ધર્મચાર્યો, મહાધિપતિઓ, શ્રીમંત અને બુદ્ધિમંત, પ્રતિષ્ઠાપાત્ર સંજ્ઞાનો પોતાનાં સાધનોનો પોતાની બુદ્ધિ અને શક્તિઓનો, આવાં ઇષ્ટ કાર્યમાં સદુપયોગ કરવા બહાર નહિ આવે? શું તેમનું હૃદય હજીએ આવી જરૂરીયાત પૂરી પાડવા તૈયાર નહિ થાય? પોતાના દીન, હીન, સમાજખંડુઓને ઉન્નત સ્થિતિએ લાવવાની પોતાની આવી પડેલી ફરજ અદા નહિ કરે? પ્રભુએ આપેલી ધર્મ્ય અનુકૂળતાનો સમયસર સદુપયોગ કરી પોતાનું ચરુષદ નહિ ઉત્તરવળ કરે? એ તો દેખીતુંજ છે કે ત્યાંસુધી નિર્મળ અને પ્રાણુવાન ધાર્મિક વાતાવરણમાં આપણી સંતતિ બાધ્યાવસ્થાથી શિક્ષણ લેતી નહિ થાય, શારીરિક અને માનસિક શક્તિઓ તેમજ આધ્યાત્મિક બળો ધરાવી શકે એવી યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરતી નહિ થાય, ત્યાંસુધી પોતાના પગઉપર બેઠી રહેતી, સ્વાશ્રયી નહિ થાય, વિનય, વિવેક અને છતાં ગૌરવભર્યા આત્મબળથી પ્રાણુવંતી નહિ થાય, ત્યાંસુધી આપણી, આપણા દેશની સાચી ઉન્નતિ થવાની નથી; ત્યાંસુધી દુનિયાની બીજી પ્રજાઓમાં તો શું પણ ખુદ ભરતખંડની બીજી પ્રજામાં પણ સન્માન મેળવનાર નથી.

આધુનિક વિદ્યા જે રીતિએ ભારતવાસીને આપવામાં આવે છે તે તો ગણતરીથી કરી રાખેલી યોજનામાંથી જન્મ પામેલી હોવાથી જનતાને શારીરિક, માનસિક, કે ધાર્મિક કોઈ પણ બાબતમાં આગળ વધારનારી નથી. જલદું તેનાથી તો ઉપલી દરેક બાબતમાં ક્ષવળ પ્રજા નિર્માલ્ય બની ગયેલી હોવાથી પરતંત્ર ગુલામીની દશા ભોગવી રહેલી છે. ખુદ શિક્ષિત લાઠિબહેનોને પણ તે માટે યુનિવર્સિટીની ઉપર સખ્ત પ્રહાર કરતાં આપણે જોઈએ છીએ. માટે પહેલાં તો વિદ્યા આપવાની પ્રણાલિમાં અને લાવનામાં મોટા ફેરફાર થાય તોજ તેમાં અપાતું વિદ્યાદાન ઉપર પ્રમાણે સફળ થઈ શકે.

આપણી ભારતભૂમિની સંસ્કૃતિ ધર્મપ્રધાન છે, જેથી આપણા વિશાળ પ્રદેશમાં અનેક સંપ્રદાયો સ્થાપિત થયા છે. ઘણાં દેવમંદિરો અને મંદિરો તેના શ્રીમત શ્રદ્ધાળુઓ પુષ્કળ અનુયાયીઓની મોટી મિલકત અને જનધનમુદાય ધરાવે છે. તેઓ જો જનતાના ઉદ્ધાર અને દેશાન્નતિપ્રત્યે બરાબર લક્ષ આપે અને પોતાની સંપત્તિઓ ખર્ચે તો ઘણું બની શકે તેમ છે. ખરી રીતે તેઓની ફરજ પણ છે કે, હિંદુ સંસ્કૃતિનું જે મુખ્ય અંગ નૈતિક, ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક શિક્ષણ છે, તે આબાવકદમાં દાખલ થઈ જાય, તેને માટે પોતાથી બની શકે તેટલો વધુમાં વધુ કાળો નાણાનો અવસ્ય આપવો જોઈએ, તેને માટે અસારે જે વૈલવપણાડે અને ઠાઠકેરાપણાડે જે બીજા નકામા મોટા ખર્ચો ચાલી રહ્યા છે, તેમાંથી સારી એવી કાપકૂપ કરીને પણ શિક્ષણશાળાઓ, પાઠશાળાઓ સ્થાપાય, ઉપદેશકો દેશના ખૂણે ખૂણામાં વ્યવસ્થિત થઈ ધર્મજ્યોતિસાથે વિદ્યાપ્રચારનું કાર્ય કરતા થઈ જાય, તોજ અસારે આર્થસંસ્કૃતિ જે રગાતાગ જવા બેઠી છે તેમાંથી ભારતવાસીઓનો જરૂર બચાવ થઈ શકે તેનું છે અને આપણા પૂર્વજો (ઋષિમુનિઓ વગેરે) ભારે જહેમત ઉઠાવી વારસામાં જે અમૂલ્ય ખજાનો મૂકતા ગયા છે તેનો લાભ મેળવતાં પ્રજા જાગ્રત થઈ આ લોકમાં ગુલામી દશામાંથી છુટી જરૂર સ્વાતંત્ર્યનું અને પરલોકમાં પારમાર્થિક સુખ મેળવી શકે તેમ છે.

આપણા ધર્માધ્યક્ષો અસારે પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરી રહ્યા છે કે, ધર્મનો ઉચ્છેદ થવાથી દેશઉપર કેવાં કેવાં સંકષ્ટો આવી પડ્યાં છે. બમે અને ત્રણ ત્રણ વરસે દુષ્કાળ મોં ફાડીને બિતોળ રહે છે, જેનાથી આપણું ગૌધન નાણુદ થઈ જતું જાય છે, અને મનુષ્યો

ભૂખમરાંથી રીખાઈ રીખાઈને મરતાં જાય છે. તેમાં યાંત્રિક બળ દાખલ થવાથી તો લોકોના ઉદ્યોગધંધા ટૂટી ગયા છે, અને લોકોની ખૂરી હાલત થઈ પડી છે. ચોમેર ભૂકંપો, અતિવૃષ્ટિ, અનાવૃષ્ટિ, તીડો વગેરે દૈવી ક્રાપ થતાજ જોઈએ છીએ. આપણાં તીર્થસ્થાનોની મહત્તા ઓછી થતી જાય છે. ચમુનાના જેવી પવિત્ર નદીઓનાં જળ સુકાયાં છે. આ બધું શું બતાવે છે? આપણે આપણી દરજ્જા ચૂક્યા, વૈભવે ચઢ્યા, સ્વાર્થીય બન્યા, એ બધાનું પરિણામ આ પ્રમાણે આવ્યું છે. તો હજી પણ ધર્માધ્યક્ષો આ વસ્તુસ્થિતિને ધ્યાનમાં લઈ ઉપર પ્રમાણે કાર્યો ઉપાડે તો તે જરૂર બની શકે તેવું છે, જેથી આ ભારતવર્ષનો જરૂર અભ્યુદય થાય.

આપણી પ્રાચીન વ્યવસ્થામાં આવા શિક્ષણમાટે પૂરી યોજના હતી અને તે પછી પણ ગુરુકુળદ્વારા તેવું શિક્ષણ ચાલુ રહેલું હતું, પરંતુ અભારે તો લગભગ તેના ઉપર પહોં પડી ગયો છે. અન્ય ધર્મો મુસ્લિમ, ખ્રિસ્તી વગેરેમાં ખાસ ધાર્મિક શિક્ષણની યોજના રાખી છે. જ્યારે આર્યસંસ્કૃતિને લગતા શિક્ષણનો તો જાણે અભાવજ થઈ ગયો છે. આ કાંઈ થોડા ખેદની વાત નથી; જેથી ધાર્મિક સંસ્થાઓને જરા ભાર દઈને આ સહુ જણાવવાની જરૂર લાગી છે. તો ક્ષમાપનસાથે આ બાબત મનઉપર લેવા એ સહુને મારી નમ્ર વિનંતિ છે. ગૌધન કે જેના ઉપર આ ભારતવર્ષ જીવી રહ્યો છે તે જોઈ ગયું તો સર્વસ્વ ગયું સમજવું. કારણ ખેતીપ્રધાન દેશને ખેતીનું મુખ્ય અંગ ગયું, એટલે તે દેશ મરણશરણુજ સમજવો. આટલાથી વધારે કહેવાની જરૂર નથી.

આથી અંતમાં મારે મારા સાધનસંપન્ન અને હુદિમાન ગુર્જર બંધુઓને, શ્રીમંત સભાજનોને તેમજ ધર્માચાર્યોને નમ્ર વિનંતિ કરવાની છે કે તેમણે આ દિશામાં પોતાનાં સાધનો અને શક્તિઓનો સર્વેળા સદુપયોગ કરવા જાગ્રત થવું અને પોતાના સમર્થ અનુયાયીઓને તેમ કરવા જાગ્રત કરવા. જે પ્રાચીન શિક્ષણપ્રણાલીને અપનાવતી શિક્ષણ-સંસ્થાની, નિર્મળ અને પ્રાણવાન વાતાવરણવાળા કોઈ નદી કે સરોવરના તટે સ્થાપના થતી હોય તો, આપણાં બાળકોને બાલ્યાવસ્થાથી ક્રિશ્નાવસ્થાપર્યંત સ્વલ્પચર્ચાદિ આવશ્યક નિયમસંયમ પાળવાની વ્યવસ્થાવાળી, જીવનમાં ઉપયોગી થઈ શકે, સર્વસાધારણ જનતાને ભ્રાત્રીઓ અને ઉદરનિર્વાહપૂરતી શક્તિવાળી કરી શકે, નાના હુજરો, ગૃહઉદ્યોગો, કારિગરીઓ ખેતીવાડી, ગોપાલન આદિના જ્ઞાન અને અનુભવો પ્રાપ્ત કરાવી શકે, એવી શિક્ષણ સંસ્થા સ્થપાતી હોય તો હું, મારા જેવો અદ્યપ્રસાધની માણસ મારી સેવાઓ એવી સંસ્થાને આપવા તૈયાર છું, બીજાં તો શું કરી શકું. પ્રભુ! મારી આવી અનેક વાંછનાઓ પૂરી કરો, મને એવી તક આપો, એવી નમ્ર પ્રાર્થના અને યાચનાસાથે વિરમું છું.

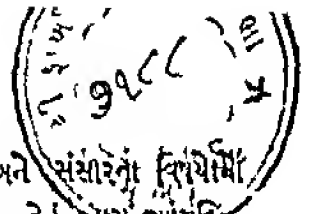
ૐ શાન્તિ: ! શાન્તિ: !! શાન્તિ: !!!

—:—

આપણું કર્તવ્ય

[અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૧૬૨ થી]

ગયા અંકમાં છેવટે કહેવામાં આવ્યું હતું કે:— આપણી ઉન્નતિના માર્ગમાં આપણે પોતેજ કુસંગ અને દુરાચરણોવડે અડચણો-વિદો-ઉભી કરીએ છીએ કે જેથી આપણને તે અટકાવે છે. તે સમંધી હવે વિચાર કરીએ.

(૧) આસક્તિ: ખાવાપીવામાં, વિદ્યારી જીવન ગાળવામાં અને સંસારને ત્યાગવામાં રમણીયપણાની શુદ્ધિથી ઉપભોગ કરવામાં પ્રવૃત્તિ કરાવનારી જે વૃત્તિ તેનું નામ આસક્તિ. મનુષ્ય વિચારથી તો સમજી શકે છે કે વ્યભિચાર કરવો એ બહુજ ખરાબ છે, -પાપ છે. અમુક વસ્તુ ખાવાથી શરીર અને શુદ્ધિ બંનેને હાનિ થાય છે, એમ સમજતા જતાં પણ વિષયોમાં રમણીયપણાની શુદ્ધિ અને તેથી ઉપજતી વિષયવાસસારૂપ કામવૃત્તિ વિવેકને ટાંકીને તેને તે હાનિકર વિષયોમાં ખેંચી લાય છે. આ આસક્તિને વશ થઈને જ એવિષયો બહારકારે મનને ખેંચીને વિષયરૂપ સાગરમાં ડૂબાડી દે છે. આ વાતને પ્રેમુના શબ્દોમાં કહીએ તો 'इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ।'

આ કામવૃત્તિનો-આમક્તિનો-અવશ્યજ નાશ કરવો જોઈએ જે વિષયોતરફ આપણું મન ખેંચાતું હોય તેમાં રહેલા ગુણોપતો વિચાર કરતાં જેમાં દોષ અને પરિણામે દુઃખપ્રદપણું જણાય તેનો હકથી અથવા વિવેકથી વિરોધ કે પગલાગ કરી દેવો જોઈએ, અને જે વિષયમાં દોષ ને દુઃખપ્રદપણું ન જણાય તેને ગ્રહણ કરવો જોઈએ.

(૨) દ્વેષ: જે ક્રોધના રૂપમાં પરિણામ પામીને ઘટિતઅઘટિતપણાના વિચારનો નાશ કરી ગમે તેવા અઘટિત કાર્યમાં જોડી દે છે તેનું નામ દ્વેષ છે. જેમ કામવૃત્તિ જન્ય થતાં મનુષ્ય ગમે તે પાપ કરી બેસે છે, તેમ ક્રોધની વૃત્તિ જન્ય થતાં પણ મનુષ્ય મોટામાં મોટું અઘટિત કાર્ય કરી બેસવામાં સહજ પણ પાછો ખસતો નથી.

એટલા માટે આ દ્વેષને ક્યારે પણ હૃદયમાં ઉદય ન પામવા દેવો જોઈએ. ન્યારે ક્રોધના ઉપર ક્રોધ પ્રછે સારે તત્કાલજ સાવધાન થઈને વિવેકશુદ્ધિપૂર્વક ક્રોધે લેવું જોઈએ. ક્રોધને વશ થઈને કાંઈ અનુચિત કરી બેમાય તો તે ભવિષ્યમાં અત્યંત દુઃખપ્રદ થઈ પડે છે.

(૩) લોભ: વિચારશીલ પુરુષોએ લોભને પાપના કારણરૂપ ખતાવ્યો છે. લોભ-વૃત્તિ બળવાન થાય છે સારે ઘટિતઅઘટિત કે સલામતનો વિચાર કરી શકતો નથી. ધન પ્રાપ્ત કરવામાટે ખીજીને છતરી લેવા, કાઠી કરવી આદિ હલકામાં હલકું વર્તન કરી નાંખવું એ લોભી માણસને સ્વભાવરૂપ ખતી જાય છે. ધનના સંગ્રહને જ જીવનનું ધ્યેય સમજનારા લોભી મનુષ્યથી ધર્મનો સંગ્રહ કરી શકવો અતિ કઠિન છે. એટલા માટે પોતાનો નિર્વાહ ચલાવવા મારું ન્યાયયુક્ત પુરુષાર્થ કરતાં જતાં ધૈર્ય અને પ્રારબ્ધઉપર વિશ્વાસ રાખીને લોભનો પરિણામ કરવો જોઈએ 'શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામાં કામ, ક્રોધ, અને લોભ આ ત્રણે જીવાત્માની અવેગતિ કરનાર નરકના દ્વારરૂપ કહેલા છે.

(૪) ભય: ભય ઉત્પન્ન થવાથી મનુષ્ય ધૈર્યનો ત્યાગ કરીને પાપ કરવા પ્રવૃત્ત થઈ જાય છે. જે મનુષ્ય નિર્ભય થઈને ન્યાયના માર્ગમાં ચાલે છે, તે મોટામાં મોટું સંકટ પ્રાપ્ત થયા જતાં પણ ધૈર્યને છોડતો નથી, તેનું આ લોકમાં 'કે પરલોકમાં કાંઈ પણ ઠેકાણે પતન થતું નથી પરમાત્માને પ્રત્યેક જગ્યાએ જોનારને તો કાંઈ સ્થલે ભય થતોજ નથી; પરંતુ હૃદયમાં ધીરજ ગાખીને વિચાર કરવાથી તથા વીંગતા ક્રંદણે કરવાથી પણ મનુષ્ય નિર્ભય રહી શકે છે આમ સમજીને નિર્ભય રહેવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ ભયથી વ્યાકુળ થઈને ક્યારે પણ અન્યાયયુક્ત વર્તન ન કરવું જોઈએ.

(૫) દંભ: પોતાના નકારા લાભને છુપાવીને લોભ, ભય અથવા અજ્ઞાનથી ધન, માન, મોટાઈ આદિ પ્રાપ્ત કરવામાટે હૃદયમાં મારા લાભો નહિ હોવા છતાં તે હોવાનો દેખાવ કરવો, અથવા ચોરાક મારા લાભ હોય તેને વિગેય પ્રમાણમાં લોવાનો

દેખાવ કરવો તે દંભ કહેવાય છે. આ દંભનામનો દોષ મનુષ્યને પોતાના કૃત્યાણના માર્ગમાં મોટા વિઘ્નરૂપ છે. સાધકની અધોગતિ કરાવનારા દોષોમાં આ દોષ સર્વથી મુખ્ય છે; કેમકે જ્યાં દંભ હોય છે ત્યાં મૂળમાં સાથે સાથે અમલ, કપટ, અન્યાય આદિ દોષો સ્વાભાવિક રીતેજ છુપાયેલા હોય છે.

દંભી મનુષ્ય સમજતો હોય છે કે હું બીજાને દુઃખ હું, પરંતુ ખરી રીતે તો તે પોતેજ દુઃખી હોય છે. દંભથી કરેલાં યજ્ઞ, દાન આદિ સત્કર્મોના પણ નાશ થઈ જાય છે. ઊલટું કાર્ષ્ક કાર્ષ્ક વાર તો દંભથી સત્કર્મ કરનાર પુણ્યને બદલે પાપ સંપાદન કરી ખેસે છે. એટલામાટે વિચારશીલ મનુષ્યે આ દંભનામના દોષથી ખાસ કરીને બચવું જોઈએ. વર્તમાન સંસારમાં આ દંભદોષનો એટલો બધો વિસ્તાર થઈ ગયો છે કે હજારો મનુષ્યોમાં પણ એક મનુષ્ય એવો મળવો મુશ્કેલ છે કે જેનામાં દંભનો લેશ પણ ન હોય.

કૃત્યાણ ઇચ્છનારા મનુષ્યને કૃત્યાણમાર્ગમાં વિઘ્ન કરનારા ઉપર કહેલા પાંચ દોષો તો મુખ્ય છેજ. એ ઉપરાંત મનુષ્યોએ એવી કૃત્તીક કુટેવો પાડી દીધેલી હોય છે કે જેને વશ થઈને કૃત્યાણમાર્ગથી તેવું પતન થઈ જાય છે. એ કુટેવોનું સૂક્ષ્મદૃષ્ટિથી નિરીક્ષણ કરવામાં આવે તો તે પ્રલક્ષ રીતેજ અધોગતિ કરાવનારી જણાય છે. એમ છતાં પણ શરૂઆતમાં મોહને લઈને કંઈક સુખદ જણાવાથી મનુષ્ય તેને છોડવા ઇચ્છતો નથી. એ કુટેવોમાંની કૃત્તીક નીચે જતાવવામાં આવે છે:—

(ક) પરાશ્રયી થઈને પરાધીનતામાં જીવન ગાળવું:—જેઓ સ્વાશ્રયી નથી હોતા, જેમના જીવનનો નિર્વાહ બીજાની કમાઈઉપર અવલંબતો હોય છે, જેઓ બીજાની રક્ષા પામીને પોતાનું જીવન નિભાવતા હોય છે, તેઓ પોતાના વિચારોની ઉન્નતિ કરી શકતા નથી. તેમને પોતાને આશ્રય આપનારના વિચારપાસે દબાવું પડે છે. ક્યારેક ક્યારેક તો પોતાના સદ્વિચારોનો પરિત્યાગ પણ કરી દેવો પડે છે. આમ દબાતાં દબાતાં તે એટલી હદે પહોંચે છે કે તેના હૃદયમાં સદ્વિચારો ઊઠતાજ બંધ થઈ જાય છે. જેમ તેઓના શરીરનો નિર્વાહ પરાશ્રયી થઈ જાય છે તેમ તેમની શુદ્ધિ અને વિવેક પણ પરાશ્રયી થઈ જાય છે. આંતરિક સ્ફુરણશક્તિજ કંધારી જાય છે. એટલામાટેજ બની શકે લાંસુધી સ્વાશ્રયી થવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

(ખ) શરીરને આરામ આપવામાટે અથવા ભોગ ભોગવવામાટે બીજા ઉપર આજ્ઞા ચલાવવી કે બીજાની પાસેથી સેવા લેવી:—આ કુટેવ મનુષ્યોને આળસુ અને અભિમાની બનાવે છે. અભિમાનને લીધે અન્યના કરતાં હું કંઈક વિશેષ છું એવી માન્યતાથી અન્યની સાથે જે સમભાવવાળું વર્તન કરવું જોઈએ તે સમદૃષ્ટિરૂપ ગુણ નાશ પામી જાય છે; માટે બની શકે લાંસુધી પોતાની અનુકૂલતામાટે બીજાની પાસે ક્યારેય સેવા ન કરાવવી જોઈએ.

(ગ) પોતાના આરામમાટે, ભોગમાટે અથવા પોતાની પ્રખ્યાતિમાટે ધનનો વિશેષ ખર્ચ કરવો:—આ એક એવી કુટેવ છે કે જેને લીધે મનુષ્ય અન્યાયયુક્ત રસ્તે ધન કમાવાનો પ્રયત્ન કરીને પોતાની અનેક રીતે અધોગતિ કરે છે. ધનનો ગુલામ થું થું નથી કરતો ? મનુષ્યોએ પોતાનાથી વિશેષ ધનવાનની દેખાદેખીથી પોતાના નિયના ખર્ચ-ખાવાપીવાના, પહેરવાઝોઢવાના, વિવાહ આદિ પ્રસંગોના, નાટક-સીનેમા આદિના ખર્ચ-એટલી હદે વધારી દીધા છે કે જેથી મનુષ્યનું જીવન વ્યાકુળ

અને મહાન્ દુઃખમય થઇ રહ્યું છે, શાંતિનું તો નામ નથી. વધારેલા એ ખર્ચોની પૂર્તિને માટે ધન કમાવાના કાષ્ટપણ માર્ગનો સ્વીકાર કરવામાં મનુષ્યો પાણું વાળી નેતા નથી. પછી એ માર્ગે ધન કમાવાથી હાલે પોતાના ધર્મનો નાશ થતો હોય, ન્યાયનો ત્યાગ થતો હોય, દેશના શાંતિના કે પાડોશીલાઇઓને દુઃખ થતું હોય તો તે બધું ભલે થાઓ; પણ અને તો ધન મળતું જ નોંધએ આ એક જ વાત તે સમજે છે. આવી ન્યાયાન્યાયરહિત ધનલોલુપતાની આટલી વૃદ્ધિ થવામાં મુખ્ય કારણરૂપ વધેલો નિર્ઘેક ખર્ચ જ છે. ધનલોલુપ મનુષ્યો પરમાર્થનાં સાધનો સાધવામાં નોડાઇ શકતા નથી. જે તેમણે પરમાર્થનાં સાધનો સાધી આત્મકલ્યાણ કર્યું હોય તો બની શકે તેટલી પોતાની જરૂરીઆતો ઓછી કરવી. જીવનનિર્વાહમાં નેટલો ખર્ચ ઓછો કરી શકાય તેટલો ઓછો કરવો. પોતાની પાસે વધારે ધન હોય તો તેનો ઉપયોગ ગરીબ નિર્ધન કે અનાથ લાઇખેતોની સેવામાં કરવો.

(ઘ) દીર્ઘસૂત્રતા અને આજ્ઞાસઃ—આજ્ઞાના કામને કાલઉપર બાકી રાખ્યું તે દીર્ઘસૂત્રતા, અને કામ કરવામાં મનનું ન જોડાવું તે આજ્ઞાસ. આ બંને બહુ જ નફારી દેવ છે. આ કુટેવને વશ થયેલા મનુષ્યની આ લોકમાં કે પરલોકમાં ઉત્તિ થવી અત્યંત દુર્લભ છે. મનુષ્યે વિચારવું જોઈએ કે આયુષ્યનો સમય બહુ જ ઘોડા છે. કલ્યાણનો માર્ગ લાંબો છે. શરીરપર વ્યાધિઓનું આક્રમણ થયા પહેલાં કે મૃત્યુ આવ્યા પહેલાંજ તત્પર થઈને કર્તવ્યપાલનમાં નોડાઇ જવું જોઈએ. કાષ્ટપણ સત્કાર્ય કરવાનું પ્રાપ્ત થતાં તેજ સમયે ઉત્માહપૂર્વક તે કરવામાટે તૈયાર થઇ જવું જોઈએ.

(ઙ) માતા, પિતા આદિ ગુરુજનોની આજ્ઞાની અવગણના—આ કુટેવ આજ્ઞાકાલ બહુ જ વધી ગઇ છે, ને તે પણ ખાસ કરીને શિક્ષિતવર્ગમાં. વયોવૃદ્ધ અતુલવી ગુરુજનોની સ્નેહભરેલી આજ્ઞાની અવગણ કરવાથી સન્માર્ગમાં અગળ વધવામાં ઘણી અડચણ આવે છે. ગુરુજનોના આશીર્વાદથી આયુષ્યની, વિદ્યાની, યશની અને બલની વૃદ્ધિ થાય છે. એમનાં અતુલવધૂર્ણ વચનોથી જીવનનિર્વાહના માર્ગમાં પ્રકાશ પડે છે.

(ચ) અન્યની નિંદાસ્તુતિ કરવી અથવા નિર્ઘેક ચર્ચા કરવી—અન્યની નિંદા કરવી અને અન્યની સ્તુતિ કરવી અથવા નિર્ઘેક અન્યના સંબંધી ચર્ચા કરવી એ મનુષ્યને બહુ જ મીઠી લાગે છે, તેમા પણ અન્યની નિંદા કરવી ને અન્યના સંબંધી ચર્ચા કરવી એ તો વળી મનુષ્યોને સૌથી વધારે વહાલી લાગે છે. અન્યની નિંદાસ્તુતિમાં અને ચર્ચામાં અસલ, દ્રોષ અને દંબને ઘણો જ અવકાશ મળે છે, અર્થાત્ તેનું ઘણું જ મિશ્રણ થઇ જાય છે. એટલામાટે અન્યની નિંદા અથવા ચર્ચા તો ક્યારેપણ કરવી ન જોઈએ. સ્વાર્થ સાધવામાટે અન્યની સ્તુતિ કરવી એ પણ બહુ જ ખરાબ વાત છે. સામા મનુષ્યમાં ગુણો ન હોય છતાં સ્વાર્થસિદ્ધ થાય એમ હોય તો તેનામાં એ ગુણો છે એમ બતાવી તેની સ્તુતિ કરવી એ તેને હગવો છે. તેની યોગ્યતા હોય તો યોગ્ય શબ્દોથી સ્તુતિ કરવામાં સ્તુતિ કરનારને લાભ નથી.

(છ) માન-અપમાદ અને પ્રતિજ્ઞાને ઈચ્છવી અને પ્રાપ્ત થતાં તેને રવી-કારતાં રહેવું—આ કુટેવ દાદરની ખરજની પેઠે નડારા રોગરૂપ છે; જે આરંભમાં મુખકર જણાતો હોવા છતાં પરિણામે મહાન્ દુઃખકર છે. આજ્ઞાકાલ તો કેમ જાણે માન-અપમાદ તુચ્છ મૂલ્યવડે મહાન્ ધર્મ-કર્મ વેચાર્થ રહ્યાં હોય એમ જોવામાં આવે છે. મનુષ્ય જે કંઈ શુભ કર્મ કરતો હોય છે તે માનઅપમાદના પ્રવાહમાં વહાવી દે

છે. જો કે પ્રમાદી અને વિષયાસક્ત પુરુષોના કરતાં માન-બાહ્ય-પ્રતિષ્ઠાને માટે પણ શુભકર્મ કરનાર ઉત્તમ છે; પરંતુ આત્મશ્રેય ઇચ્છનારા મનુષ્યોમાટે તો માન-બાહ્ય-પ્રતિષ્ઠા અત્યંત હાનિકર છે. ધર્મરૂપ શુભ સાધનવડેજ સર્વોત્કૃષ્ટ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. તે ધર્મરૂપ શુભસાધન માનબાહ્યની પ્રાપ્તિના પ્રયત્નમાં કે પ્રાપ્તિમાં તણાઈ જાય છે. આ એક ભયાનક, ગંભીર અને ચેપી રોગ છે. તે હૃદયના ઊંડાણમાં છુપાઈને રહે છે. સ્ત્રી, પુત્ર, ધન તે ચૈશ્વર્યનો ત્યાગ કરનારાઓમાં પણ બહુધા આ માનબાહ્યની આકાંક્ષારૂપ રોગ જોવામાં આવે છે. વિચાર કરતાં તેનું નકારાપણું સમજાયા છતાં પણ મનુષ્ય સહેજે તેને છોડી શકતો નથી. તેનાં પરમાણુ સમસ્ત વિશ્વમાં ફેલાયેલાં છે. કદાચ કરોડો મનુષ્યોમાંથી કોઈ એકાદ મનુષ્યજ આ ચેપી રોગથી બચ્યો હશે. તેનો પૂરેપૂરો નાશ તો પરમાત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યા પછીજ થઈ શકે છે; પણ સાધક પ્રયત્ન કરે તો પરમાત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યા પહેલાં પણ ઘણે અંશે તેનું દમન કરી શકે છે. એટલામાટે તેનો નાશ કરવાસાર નિરંતર પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ. તેનો નાશ કરવાનો પ્રયત્ન કરતાં પણ આટલી સાવધાનતા તો જરૂરજ રાખવી જોઈએ કે તેનો નાશ કરવાને બદલે ઊલટું સાધકમાં દુરાગ્રહીપણું કે દંભ ન ઉત્પન્ન થાય.

ઉપર દર્શાવેલ મુખ્ય મુખ્ય કુટોવોથી-વિદ્વોથી-બચીને આત્મશ્રેયમાટે પ્રયત્ન કરનાર મનુષ્ય પરિણામે સફળ થઈ શકે છે.

હવે આત્મશ્રેયમાં જે સાધનો મુખ્ય કરીને સહાયરૂપ થાય છે તેને પણ સમજાવેલાની જરૂરીઆત છે; કે જે કર્તવ્યના પ્રધાન અંગરૂપ છે; જે નીચે પ્રમાણે:-

(૧) સત્પુરુષોનો સંગ કરીને તથા સત્શાસ્ત્રોનું અધ્યયન કરીને સદાચાર અને સદુપદેશનું ગ્રહણ અને અનુકરણ કરવું.

(૨) ઈશ્વરના અસ્તિત્વમાં વિશ્વાસ રાખવો. જેમ જેમ ઈશ્વરમાં વિશ્વાસ વધતો જશે તેમ તેમ હૃદયમાં વિદ્વંસ્યે રહેતા સઘળા દોષો આપોઆપ નાશ પામવા લાગશે. સર્વવ્યાપક પરમેશ્વરમાં જેટલો વિશ્વાસ વધતો જશે તેટલા પ્રમાણમાં જીવાત્માની વિશેષ ઉન્નતિ થશે. પરમાત્મા સર્વદા સર્વત્ર રિયત છે એવો વિશ્વાસ ખેદ પછી મનુષ્ય ક્યારેય કોઈ પણ જગાએ પાપમાં પ્રવૃત્ત થઈ શકતો નથી.

(૩) ઈશ્વરને શરણ થઈને નિષ્કામભાવથી તથા પ્રેમભાવથી તેમના નામનો જપ કરવાનો નિરંતર અભ્યાસ કરવો. જેનો જે નામમાં પ્રેમ હોય તેને માટે તે નામ વિશેષ લાભપ્રદ છે. જે પુરુષને ભગવાનના જે નામના જપથી લાભ થયો હોય તે નામનો મહિમા તે વિશેષ ગાય છે. માટે અમુક નામ મોટું છે અને અમુક નામ નાનું છે એવી ભ્રાંતિમાં ન પડવું જોઈએ. ન્યાયદૃષ્ટિથી વિચારતાં પરમાત્માનાં સર્વ નામો સમાન સામર્થ્યવાળાં છે એમ સમજાય છે; જેને જે ઇષ્ટ હોય, પ્રિય હોય તેને માટે તે શ્રેષ્ઠ છે. એટલા માટે પોતાને જે નામ પ્રિય હોય તેનો જપ આદર અને પ્રેમસહિત કરતા રહેવું જોઈએ.

(૪) ઈશ્વરના સ્વરૂપનું મનન કરવું. જેને પરમાત્માનું જે સ્વરૂપ ઇષ્ટ હોય તેનું સ્વરૂપ યથાર્થ સમજી ભાવપૂર્વક તેનું નિરંતર મનન કરવું જોઈએ. ઈશ્વરસંબંધી આટલી વાતો અવશ્ય દૃઢતાપૂર્વક હૃદયમાં ધારણ કરી રાખવી જોઈએ:- ઈશ્વર છે, સર્વત્ર છે, સર્વોત્કર્ષી છે, સર્વશક્તિમાન છે, સર્વવ્યાપક છે, સર્વ દિવ્યગુણસંપન્ન છે, સર્વત્ર છે, સનાતન છે,

નિલ છે, પરમપ્રેમી છે, પરમસુહૃદ છે, પરમ આત્મીય છે અને પરમયુરુ છે. અન્ય ક્રાંતિમાં આટલા કે આથી વિશેષ ગુણો નથી.

(૫) મન, વાણી અને શરીરવડે નિઃસ્વાર્થભાવથી સર્વદા એવો પ્રયાન કરતા રહેવું જોઈએ કે જે પોતાની ક્ષુદ્ધિમાં પોતાના કર્યાણુમાટે અત્યંત શ્રેયસ્કર પ્રતીત થાય.

(૬) જોમને પોતાનું કર્તવ્ય પૂરેપૂરું સમજાયું છે તેણે તેનું દૃઢતાથી પાલન કરતા રહેવું જોઈએ. લોભ, લભ, સ્વાર્થ કે અધાનને વશ થઈને કર્તવ્યભ્રષ્ટ ન થવું જોઈએ.

—:o:—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[માગશરમાસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણામોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

સધુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લનાજન આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપસક દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઊંચું છે; અને એ ભક્તિ-ભાવના પોપાયા કરે ને ફેલેફેલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરના પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન: આ માસમાં શ્રીગીનાજયંતીને (માગશર સુદિ ૧૧) દિવસે તથા શ્રીદત્તજયંતીને (માગશર સુદિ ૧૫) દિવસે મર્વે આનંદાશ્રમવાસીઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ મન્યુરશ્રીનું પૂજન કર્યું હતું તથા શ્રીગીતાજયંતીને તેમજ શ્રીદત્તજયંતીના જ્વનસમયે બંધુઓએ પ્રેમપૂર્વક પ્રસંગોચિત વિવેચન કર્યું હતું

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

૩૧. ૨૧-૪-૦ શ્રી. કેવળચંદ ડાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડલ. ૩૧. ૧૫-૦-૦ શ્રી. દ્વારકા-દાસ ખેતસી-કરાચી. ૩૧. ૧૦-૦-૦ બહેન મુક્તાબાઈ હિમનલાલ ભટ્ટ-લીંબડી. પોતાનાં ભત્રીજા નિર્મળામહેનના લગ્નપ્રસંગે.

સધુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક: આ માસમાં શ્રી. વિકુલદાસ ગીરધરલાલ ઠક્કર-કુંભાવાળાતરફથી તથા શ્રી. મોનજી બદવજી-જોરખીવાળાતરફથી એકે સધુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યો હતો, તથા શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગરવાળા તરફથી એક રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

[મુંબઈનિવાસી એક ભક્તજનતરફથી ભાદ્રપદ-આશ્વિનમાં મળી ૧૧ સધુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યા હતા.]

ભોજન અને થાળ: આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીમદ્દિગ્માર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

૩૧. ૧૭-૧૪-૯ શ્રી. રામેશ્વર કૂલજી દવે-જેરાવરનગર. ૩૧. ૭-૮-૦ શ્રી. રામેશ્વર કૂલશંકર દવે-જેરાવરનગર-(વિદ્યાર્થીઓને ભોજનના.) ૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રી. જમિયતરામ નરભેરામ ત્રિવેદી-સુરત. ૩૧. ૧૩-૧૪-૦ શ્રી. જયશંકર ઈંદ્રજી-ભુજ. ૬૧. શ્રી. જમનાદાસ પરમાનંદદાસ-પોરબંદર. ૩૧. ૨૪-૧૨-૦ અ. સૌ. રમાગૌરી કૃષ્ણારામ ભટ્ટ. તેમનાં સદ્ગત પૂજ્ય માતૃશ્રીના આત્મકલ્યાણાર્થે-આનંદાશ્રમ-ખીલખા. ૩૧. ૩૨-૧૦-૯ તથા ૩૧. ૩૧-૩-૩ મુંબઈનિવાસી એક ભક્તજનતરફથી. (ભાદરવામાસનાં બે ભોજનના.)

સિવાય શ્રી. મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ-મુંબઈવાળાતરફથી વિદ્યાર્થીઓને માટે એક સાદા ભોજનના ૩૧. ૫-૦-૦ મળ્યા છે.

થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. રામેશ્વર કૂલજી દવે-જેરાવરનગર. ૩૧. ૩-૧૨-૦ શ્રી. રમેશચંદ્ર મણિલાલ જ્ઞેશી-પ્રાંતીજ (ત્રણ થાળ) ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ. (બે થાળ.) ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જ્ઞેશી-આનંદાશ્રમ-ખીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રભાશંકર નાનજી જ્ઞેશી-વડીઆ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જાદવજી રતનજી-ગરેજ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. વિકુલદાસ ગીરધરલાલ ઠક્કર-કુંડલા. ૩૧. ૧-૪-૦ બહેન ગંગાબાઈ દોલતસિંહ ૬૧. શ્રી. સુખજીખેત-ખીલખા. ૩૧. ૨-૦-૦ શ્રી. જમિયતરામ નરભેરામ ત્રિવેદી-સુરત. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી. મોનજી જાદવજી-મોરખી. ૩૧. ૨-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ વાલજી રંગરેજ-જામનગર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણા-ગાધરા. ૩૧. ૧-૪-૦ મુંબઈનિવાસી એક ભક્તજન. ૩૧. ૧-૪-૦ બહેન મુક્તા હિંમતલાલ-લીંબડી.

ઉપરાંત નીચેના ચાર થાળ નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમોના વ્યાજમાંથી ધરાવવામાં આવ્યા હતા:— (૧) શ્રી. મથુરાદાસ પરમાનંદદાસ-પોરબંદર. (૨) શ્રીમતી બહેન રવિબહેન હરજીવનદાસ-પોરબંદર. (૩) શ્રીમતી પ્રેમકુંવર-બહેન ઉમિયાશંકર-પોરબંદર. (૪) શ્રીમતી કાશીબહેન ગૌરીશંકર-પોરબંદર.

અખંડદીપક્રિયાતે: પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડદીપક્રિયાનિમિત્તે આ માસમાં નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

૩૧. ૪-૦-૦ શ્રી. જાદવજી રતનજી ઠક્કર-ગરેજ. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી. મોનજી જાદવજી-મોરખી. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. સોની બેચર કાળા-લીંબુડા.

શ્રીમતી ગંગાસ્વરૂપ બહેન મહાલક્ષ્મી બહેચરદાસ-માંગરોળવાળાંએ ૩૧. ૪૦૦] ની ૩૧ ટકાની લોન શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરી છે, જેના વ્યાજમાંથી પ્રતિવર્ષ પોતાના સદ્ગત પતિ શ્રી. જગન્નાથ વજ્રેશંકરની સંવત્સરી (વૈશાખવદિ ૭) ને દિવસ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને થાળ ધરાવવાનો છે, તથા વિદ્યાર્થીઓને મિશ્રાન્નભોજન આપવાનું છે, અને તેમની શ્રાદ્ધતિથિ ભાદરવાવદિ ૭ ને દિવસ પણ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથને થાળ ધરાવવાનો છે.

શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ ડૉક્ટર, ધોરાજીવાળા તરફથી ૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. દક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્ર, શ્રીમંત્રપુષ્પાંજલિ, અને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં આરતી થયા પછી બોલાતી રત્નુતિ છપાવવામાટે આવ્યા છે, ને તેવડે તેની પત્રિકાઓ છપાઈ ગઈ છે.

શ્રી. ચંદ્રસિંહજી પ્રતાપસિંહજી ધાકેર-જૂનાગઢવાળા તરફથી ૩૧. ૧-૮-૦ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં વસ્ત્રો ધોવામાટે સાબુનિમિત્તે જમા આવ્યા છે.

મુંબઈમાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુસંજ્ઞે શેઠ દામોદરદાસભાઈ ને ભાં શ્રીદત્તજયંતીને દિવસે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું.

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રી શ્રીમન્નયુરામશર્મામણીવ પુસ્તકો

પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રીએ મનુષ્યોના વાસ્તવિક કલ્યાણમાટે પોતાના જીવનના મહામૂલા સમયનો મોટો ભાગ ભિન્ન ભિન્ન અધિકારીઓને સાહાય્યરૂપ થઈ પડે તેવા ધાર્મિક પુસ્તકો લખવામાં ખર્ચ્યો છે, એ ધાર્મિક જનતાને જાત છે. તેઓશ્રીએ રચેલાં નાનાંમોટાં પુસ્તકોની કુલ સંખ્યા ૧૦૦ ઉપરાંત છે.

એ પુસ્તકોમાં ક્રમ, ઉપાસના, (ભક્તિ ને યોગ,) તથા તત્ત્વજ્ઞાન આ વિષયોનું સ્વતંત્ર કે મિશ્રરૂપે પ્રતિપાદન છે, જેની સંક્ષિપ્ત વિગત નીચે પ્રમાણે છે:—

ટીકારૂપ: પ્રસ્થાનત્રય. (૧ શ્રીઉપનિષદો. ૨ 'ભગવદ્ગીતા-ચાર' પ્રકારની ટીકા. ૩ શ્રીવેદાંતદર્શન-અલસત્ર.)

„ યોગવિષયક: શ્રીપાતંજલયોગદર્શન. શ્રીયોગકૌસ્તુભ. શ્રીયોગપ્રભાકર. શ્રીનામ-અરોહ્ય. શ્રીસાંખ્યપ્રવચન.

„ શ્રીશંકરાચાર્યનાં અષ્ટાદશ રત્નો. શ્રીપંચદશી. શ્રીપંચદશીસાર. શ્રીરાસપંચાધ્યાયી. શ્રીરુદ્રસૂક્ત, પુરુષસૂક્ત તથા ઈશા વાસ્ત્યાદિ. શ્રીસૂક્ત. શ્રીસામવેદીય રદ્ધપૂર્વાદિ. શ્રીવિચારસાગર.

સ્વતંત્રરચિત: પત્રરૂપે: પાંચ વિભાગ—શ્રીસદ્ગુપદેશદિવાકર પ્રથમકિરણ, દ્વિતીયકિરણ, તૃતીયકિરણ, ચતુર્થકિરણ, પંચમકિરણ તથા શ્રીપત્રકટપમંજરી.

„ દૃષ્ટાંત ને વ્યાખ્યાનરૂપે: શ્રીસુખોદયકટપલતા. શ્રીપરમસુખી થવાના ઉપાય. અલ્પજ્ઞાનની પ્રાપ્તિનાં વીશ સાધનો. નવધાભક્તિ. ચાર પુરુષાર્થ.

ઉપદેશગ્રંથાવલિ: અંક ૧ થી ૭૩ સુધીનાં પાંચ પુસ્તકો, જેમાં ઉપરોક્ત વિષયો નાના નાના રહસ્યમય ગંભીર નિબંધોરૂપે સમાયેલા છે.

કાવ્યરૂપે: શ્રીનાયકાવ્ય ભાગ ૧ લો. શ્રીનાયકાવ્ય ભાગ ૨ જો. શ્રીભક્તિસુધા. શ્રીવૈગમનિરૂપણ.

સ્ફુરણરૂપે: શ્રીવિવેકભાસ્કર પ્રથમરશ્મિ. શ્રીવિવેકભાસ્કર દ્વિતીયરશ્મિ. મુમુક્ષુપ્રતિ શ્રીઅંતર્યામીના આદેશો.

કર્મકાંડરૂપે: શ્રીયજુર્વેદીય આહ્નિકપ્રકાશ. શ્રીસામવેદીય આહ્નિકપ્રકાશ.

ચિત્રપટ્ટરૂપે: શ્રીપ્રણવપટ્ટ. શ્રીપ્રણવવિસ્તારપટ્ટ.

ઉપરાંત નાનાંમોટાં પુસ્તકો:—

પરમપદ્મોદિની. શ્રીમનુષ્યમિત્ર. શ્રીસદ્ગુપદેશમાળા. શ્રીપ્રશ્નોત્તરરૂપે વિવિધ ઉપદેશ. સ્વાભાવિકધર્મ. જિજ્ઞાસીવાણીનું સ્પષ્ટીકરણ. શ્રીસંખ્યાનો વેદાંતાનુસાર વિચાર. શ્રીદુરાચારગુરિવજ્ર. શ્રીવિનોદમાલા. શ્રીસનાતનધર્મનું નિરૂપણ. શ્રીસુવિચારચક્રદ્રઃ શ્રીમહામંત્રમાલિકા. શ્રીઆશૈયવિવેક. વર્ણવિચાર. ભગવદ્ગીતાના મુખ્યોપદેશસંમધી વિચાર. શ્રીગુરુગીતાસાર.

સિવાય વિનામૂલ્યે અપાતાં અન્ય પુસ્તકો. સર્વનું વિસ્તૃત સૂચીપત્ર પોણા આનાની ટિકીટ મોકલી મંગાવીને વાંચવાથી વિષય તથા કિંમતનું વધારે સ્પષ્ટીકરણ થશે.

મળવાનું સ્થળ:—વ્યવસ્થાપક ગ્યાનદાશ્રમ

ગોપ્ટ બીલખા કાઠિયાવાડ.

Reg. No. B. 3087.

જાને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ જાન્યુઆરી.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો મંગલાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર કાર્તિક માસથી શરુ થાય છે, ને બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરુ થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરુઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

P. O. Bilkha

(Kathiawar-India).

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી-દાર્ણિક-ગુજરાતી સભા

નં. ૩૬૫, વિદ્યલાર્ક રોડ, કોચિસલેન

સંખર્ષ ૪

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં છાપેલી કિંમતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. દપાલ-ખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફેટલો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુબહેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ૬ આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ ને ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં-ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

မှန် ဘဲ မှန်

મીઠું

ਅੰਦੋਲ ਬੋਲ

ସଂଗ୍ରହ ୧୯୯୮

॥ ॐ ॥

॥ पंतो धर्मस्ततो जयः ॥

आनंदाश्रम

વાર્ષિક સમાજ

पौष्टोद्भाये

31. 9-0-0

‘परदेसभाटे

શિક્ષિત ૨

શ્રીચાનંદાશ્રમ

अस्मिन्नास्ते पुमानाद्यो नायसद्गुरुसंसितः ।

संदिग्धलोककृतव्यं ज्ञातव्यं च विशेषतः ॥ १ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા શાત્રવ્યનો સંદર્શ
આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીભક્તાધંસગવાન' એ સંજ્ઞાવાળા આદ્ય પુરુષ
આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીસદ્ગુરુને પ્રાર્થના.	૧૬૭
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૬૮
૩	દ્વિજોને નિત્ય કરવાયોગ્ય દશ કર્મો.	૧૬૯
૪	શૌનક અને મુનિ અંગિરા.	૨૦૧
૫	નવ યોગેશ્વર અને નિમિરાજ.	૨૦૪
૬	સંતપ્રસાદ.	૨૦૭
૭	લક્ષ્મી જયદેવ.	૨૧૦
૮	શાસ્ત્રનવતીતમ.	૨૧૫
૯	સંતગિરામૃત.	૨૧૬
૧૦	અમારી સેવાયાત્રા.	૨૧૭
૧૧	ધીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૧૯
૧૨	પરચુરણ બેટ.	૨૨૧
૧૩	લવાજમની પહેાંચ.	૨૨૫

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ ખાતરી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ તે ખર્ચમાં નકામું ઊતરવું ન પડે. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોધુગદસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંંગરોળ-કાઠિયાવાડ
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી દાકાર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીલગવતસિંહજી ધણેદિટ્ટક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ દાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થ:-આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી,
તૈત્તિરીય-ઉપનિષદ

વર્ષ ૧૦૪૫]

સંવત ૧૯૨૮ માઘ

[અંક ૯

શ્રીસદ્ગુરુને પ્રાર્થના

૫૬

વારે ચડ્યો વારે ચડ્યો, (૨) આ ગરીબની ગુરુદેવ;	વારે ચડ્યો ૦ ૧૬.
છા અધમ-ઉદ્ધારણ સ્વામી, હું દાસ તમારો કામી;	
ગુરુદેવ દયાળુ આજ—	વારે ચડ્યો ૦ ૧
હ્યો જન્મમરણથી તારી, ગુરુદેવ અરજ છે મારી,	
સેવકની કર્યો સહાય—	વારે ચડ્યો ૦ ૨
છા જ્ઞાનદાન-સુખદાતા, જિજ્ઞાસુ જનના ત્રાતા,	
આ દાસતણી એક વાર—	વારે ચડ્યો ૦ ૩
આ સેવક આપ્યો શરણે, મહિમા મુખથી શું વર્ણું ?	
છા સ્વામી <u>ગરીબનિવાજ</u> —	વારે ચડ્યો ૦ ૪

દોહડા

શરણાગત પાલક પ્રભો ! પુનિ પુનિ નામુ શીશ
ભવરૂપી દરિયાવર્તે, પાર કરો ગુરુ ઈશ !

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

બહિર્મુખ થયેલું મન ને પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો જ્યારે અંતર્મુખ થાય ત્યારે તે લોકોત્તર શાંતિ શાંતિ ને લોકોત્તર શાંતિસુખનો અનુભવ કરવા સુભાગી થાય છે.

પૂર્વસંસ્કાર, સંગ ને રુચિની વિચિત્રતાથી મનુષ્યોમાં મતિની વિચિત્રતા હોવી સંભવિત છે એમ સમજનારા દુરાચારી હોતા નથી.

વાણીનો નિગ્રહ ને ધૈર્ય આદિ શુભ ગુણો પણ સાધકને બહુ ઉપકાર કરે છે-
દોહરા

મહાલોભી જેમ ધનતણા, અતિપરિમિત વ્યવહાર;
માંડ કરે તેમ સજ્જનો, કરે વાગ્-વ્યવહાર. ૧

ઉતાવળે દુઃખ થાય બહુ, ધૈર્યે મહાસુખ થાય;
એમ જાણીને સજ્જનો, સેવે ધૈર્ય સદાય. ૨

નિજ દાષોને જોઈને, છોડે રાખી ખંત;
તે સુખીઆ થઈ જગતમાં, પામે ભવનો અંત. ૩

પોતાના ને સર્વ દશ્યના અધિષ્ઠાતરૂપ બ્રહ્મનું અનુસંધાન રાખી રાગ-દ્વેષવિના સમભાવે અંતઃકરણેન્દ્રિયોવડે પોતાનો પ્રાપ્તવ્યવહાર કરવામાં આવે તો તેવો વ્યવહાર તે મનુષ્યને બંધન કરનારો થતો નથી.

મુમુક્ષુના વિશુદ્ધ ને પ્રેમાળ હૃદયની પરમાત્માભિમુખતા જેમ જેમ વૃદ્ધિ પામતી જાય છે, તેમ તેમ મુમુક્ષુનું હૃદય પરમાત્માની અપૂર્વ ને અપાર કૃપાનો પ્રપાત પોતાના ઉપર થતો વારંવાર અનુભવે છે.

દીનતા, પરમપ્રીતિ ને આહારમ્યજ્ઞાનપૂર્વક કરેલું પરમાત્મપૂજન પરમાત્મા સ્વીકારે છે, ને તે પૂજકના હૃદયમાં શાંતિ, સુખ ને જ્ઞાનનિષ્ઠા પ્રકટાવવા પ્રસાદ આપે છે. જે પ્રસાદની પ્રાપ્તિવડે તે પૂજક પોતાને કૃતાર્થ થયેલો માને છે.

જે મુમુક્ષુ શુભભાવનાથી આતુરતાપૂર્વક પ્રભુપાસે જે જે શુભ સામગ્રી માગે છે તે સર્વે શુભ સામગ્રી પ્રભુ તેને પ્રસન્નતાથી આપે છે.

જે જે જીવો દૈવીસંપત્તિવાળા હોય છે, વા થાય છે, તે તે જીવો પ્રભુના ભક્તો થઈ શકે છે.

અજ્ઞાની જીવો જેમ ફોલેઆથી રુચિપૂર્વક પોતાનો પ્રાપ્તવ્યવહાર કરે છે, તેમ મુમુક્ષુ પરમેશ્વરપ્રીત્યર્થ પોતાનો પ્રાપ્તવ્યવહાર રુચિપૂર્વક સમભાવથી કરે છે. પ્રયત્નપૂર્વક સ્વભાવ પાડવાથી તેમ થઈ શકે છે.

જીવન્મુક્તિનો વિલક્ષણ આનંદ પ્રાપ્ત કરવામાંજ સ્વરૂપાનુસંધાનનો, મનના સ્થૂલભાવના નાશનો અને આસુરી વાસનાના તથા દ્વૈતવાસનાના નાશનો આદરપૂર્વક સતત અભ્યાસ રાખવો. અઠવાડીઆમાં એક દિવસ અને વર્ષમાં આશરે એકાદ માસ તેના વિશેષ અભ્યાસમાં પ્રીતિપૂર્વક વ્યતીત કરવો જોઈએ.

મનુષ્યમાં જેમ સમજણ ઓછી તેમ તેમાં આવેશ ને ઉચ્છૃંખલતા વધારે હોય છે. અદ્ય જ્ઞાન અતિ હાનિ કરનારું કહેવાય છે. (ચાહું)

—:૦:—

દ્વિજોને નિત્ય કરવાયોગ્ય દત્ત કર્મો

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્ નાથભગવાન]

૧ સ્નાન

પવિત્ર જલથી સ્નાન કરતીવેલા કરવાયોગ્ય શુભલાવના:—

દોહરો

નિર્મલ જલથી દહને, નિર્મલ કરું છું આજ;

મન વાણી નિર્મલ કરું, શુદ્ધ કરું સૌ સાજ. ૧

પવિત્ર જલથી સ્નાન કરી, અંતઃકરણના તથા ઇન્દ્રિયોના વેગો બની શકે તેટલા શાંત કરી, બે હાથ જોડી રાખી, તેવ સ્થિર કરી વા વીચી રાખી, પરમપ્રેમથી એકાગ્ર મને નીચે પ્રમાણે પ્રાતઃસંધ્યા કરવી:—

૨ પ્રાતઃસંધ્યા

દોહરો

આચમનથી જલતણો, થાય ઉદર-પરવેશ;
આતમથી તેમ જગતનો, બનો અભેદ અરોપ. ૧

વૃત્તિરૂપ શિખાતણું, કરું છું બંધન આજ;
વૃત્તિ રહો પ્રભુરૂપમાં, ત્યજી સૌ મિથ્યા સાજ. ૨

સંકલ્પપ્રમાણે થાય છે, ફેલ આ જગની માંય;
માટે દૃઢ નિશ્ચયવડે, જોડું મન પ્રભુમાંય. ૩

અચલ શિવસંકલ્પયુત, મમ મન રહો સદાય;
કદી અશિવ સંકલ્પનો, થજો ન ઉદય જરાય. ૪

વિદ્યતણા કારણ વિભો! બુદ્ધિપ્રેરક આપ;
શુભ મતિ આપી હે પ્રભો! કાપો મારાં પાપ. ૫

ઇન્દ્રિયો પાછી વળે, મન અંતર્મુખ થાય;
એ અંતર્મુખ મનવિષે, આપ-રૂપ દર્શાય. ૬

પાપનાસના દૂર થઈ, મન અતિ નિર્મલ થાય;
મોતતણું ભય દૂર થઈ, અમરભાવ દેખાય. ૭

પ્રાતઃકાલે વિદ્યમાં, શાંતિ સુખ દરશાય;
ત્યમ મારી બુદ્ધિવિષે, એ બે રહો સદાય. ૮

જેમ ઉદયગિરિશિખરે, રમણીય રવિ જણાય;
તેમ મારી મતિને વિષે, આપ શુભો જળકાય. ૯

અશુભ વૃત્તિરૂપ અઘતણું, મર્ષણ કરું સદાય;
મન વાણી શુદ્ધ રાખીને, પાપ ન કરું જરાય. ૧૦

શુચિ પ્રીતિરૂપ જલવડે, અર્ધ દહું છું આજ;
કૃપાવડે સ્વીકારી તે, ઘો ભક્તિ મહારાજ! ૧૧

રાગદ્વેષમય જગતના, કરી વિચારે દૂર;
આપ સમીપ સ્થિતિ કરી, તરું પાપતું પૂર. ૧૨
આપતાં સ્મરણ કરું, ધરું આપતું ધ્યાન;
શુચિ શાંત ગંભીર રહું, રાખી કર્તવ્યભાન. ૧૩
વિદ્યામાં આગળ વધું, શુભ ગુણમાં પાણુ તેમ;
ભક્તિજ્ઞાનને દૃઢ કરું, રાખી પૂરણ પ્રેમ. ૧૪

નીચેના દોહરો શાંત મને દશ વાર ત્રણે સંધ્યાના અંતમાં મનમાં બોલવો:—
શ્રેષ્ઠ પ્રતાપી પ્રભુતાણું, ધરું છું મનમાં ધ્યાન;
જે પ્રભુ દે છે સુજને, સદા સુમતિતું દાન. ૧૫

માધ્યાહ્નસંધ્યા

દોહરો

દિવ્ય ગુણો મનમાં વધો, જેમ ગગનમાં સૂર;
નિર્મલ શાંતિ સુખ વધી, થજો પાપ દુઃખ દૂર. ૧

સાયંસંધ્યા

ક્ષણભંગુરતા જગતની, કે' આથમતા સૂર;
જીવન ક્ષણભંગુર ગણું, થઈ પાપથી દૂર. ૨
માનવ પશુ ને પક્ષીઓ, નિજ નિજ સ્થાને જાય;
ત્યમ પ્રભુની ભક્તિવડે, મન આ પ્રભુપ્રતિ ધાય. ૨
જગ ગંભીરતા જોઈને, થઈ હૃદયે ગંભીર;
તાપ શિથિલતા જોઈને, ત્યજું દુઃખ થઈ ધીર. ૩
રાગદ્વેષ ઝાંખા કરું, ગ્રહી નિશા-ઉપદેશ;
મનને અતિ શીતલ કરું, પ્રીતે ભજી પરમેશ. ૪

નીચેના દોહરો શાંત મનથી બોલી, પછી પરમપ્રિય પરમાત્માનું સ્મરણ કરવું:—

૩ જપ

દોહરો

મંગલ નામ પ્રભુતાણું, શ્વાસોચ્છવાસ જપાય;
મન પ્રેમે પ્રભુમાં રહે, પાપદુઃખ દૂર થાય. ૧
મન ઇન્દ્રિયને સ્થિર કરી, જપું આપતું નામ;
ધ્યાન ધરું પ્રભુ આપતું, પ્રીતે આઠે જામ. ૨
આપતાં સ્મરણ કરી, મળીશ નિત્ય એકાંત;
તનમનના તાપો શમી, થાશે બહુજ નિરાંત. ૩
આપ પાસ આવ્યા તણો, જપ એ સુલભ ઉપાય;
એ જપ નિત્ય પ્રીતે કરી, નમીશ આપને પાય. ૪
મન વાણીનો આપમાં, થજો સહજ અનુરાગ;
જેથી આપવિષે રહે, કરી વિષયનો ત્યાગ. ૫

(ચાલુ)

શૌનક અને મુનિ અંગિરા

[સંપાદક: એક તત્ત્વજિજ્ઞાસુ] ।

પૂર્વકાલમાં શુનકનામના એક મહાસમૃદ્ધિશાળી ગૃહસ્થ હતા. તેમને એક પુત્ર હતો, જેનું નામ શૌનક. તેણે ઋષિઓના મુખેથી સાંભળ્યું હતું કે — “ એક એવો પદાર્થ છે કે જેને સારી રીતે જાણવાથી સર્વ પદાર્થોનું જ્ઞાન અનાયાસે થઈ જાય છે. ” શૌનકે આ વાત ધણીવાર સાંભળેલી તો ખરી; પરંતુ ઋષિઓ કયા અભિપ્રાયથી આ વાત કહે છે, અને એ પદાર્થનું જ્ઞાન કયા ઉપાયથી થઈ શકે એ કંઈ તેની જાણમાં આવેલું નહિ. એ સમયમાં અંગિરાનામના એક ષષ્ઠર્ષિ ષષ્ઠવેતા વિદ્વાન્તી સુકોતિ શૌનકે સાંભળેલી. શૌનકે સાંભળ્યું કે મહાત્મા અંગિરા ષષ્ઠવિદ્વાનાં સમગ્ર તત્ત્વોને તથા તેના દાર્શનિક સિદ્ધાંતોને અને ઉપાસનાની પદ્ધતિને સારી રીતે જાણે છે. આથી ષષ્ઠવેતાના મંડળમાં તેમનું ધણુંજ સન્માન થાય છે. અંગિરાઋષિના સંબંધમાં એટલેમુઘી ખ્યાતિ ફેલાયેલી કે પ્રજાપતિએ પોતે અંગિરાને ષષ્ઠવિદ્વાનું અતિશુભ રહસ્ય બતાવેલું છે.

આથી શૌનકના મનમાં ઉગ્ર ઇચ્છા થઈ કે “ આવા સુપ્રસિદ્ધ મહિમાવાળા મહર્ષિની સેવામાં જઈને તેમની પાસેથી ઉપદેશ મેળવું. ” પોતાના મનમાં આવે! દૃઢ નિશ્ચય કરીને શૌનક એક દિવસ અંગિરામુનિના આશ્રમમાં ગયા. વિધિપૂર્વક પ્રણામો કરીને તેણે ઋષિઓપામેથી જે વાત સાંભળેલી, તેનું રહસ્ય તે અંગિરામુનિને પૂછવા લાગ્યા: આ સંબંધે શ્રીમુંદક ઉપનિષદ્ કહે છે કે:—

“ શૌનકો હ વૈ મહાશાલોઽદ્ગિરસં વિધિવદુપસન્નઃ પપ્રચ્છ ।

કસ્મિન્નુ ભગવો વિજ્ઞાતે સર્વમિદં વિજ્ઞાતં ભવતિ ? इति ॥ ”

શૌનકે કહ્યું:— “ ભગવન્ ! એકજ પદાર્થના જાણવાથી જગતના બધા પદાર્થોનું જ્ઞાન અનાયાસે કેવી રીતે થઈ શકે ? આ વાત સમજવામાટે હું આપને શરણે આવ્યો છું. આપ મારાપર કૃપા કરો અને એ પદાર્થ તથા તેના સ્વરૂપનો પ્રસન્નતાપૂર્વક ઉપદેશ આપી મને કૃતાર્થ કરો. ”

શૌનકની જ્ઞાનચિંતા સાચી છે એમ સમજીને મહામાન્ય અંગિરામુનિ પ્રસન્નતાપૂર્વક કહેવા લાગ્યા:—

“ દ્વે વિદ્યે વેદિત્યે इति ह स्म यद् ब्रह्मविदो वदन्ति परा चैवापरा च ॥ ”

મહાશય ! વિદ્યા બે પ્રકારની છે એકનું નામ અપરા વિદ્યા છે, ને બીજીનું નામ પરા વિદ્યા.

તેમાં અપરાવિદ્યા તે કે જે પ્રાપ્ત કરીને તેવડે લોકો સામારિક ધન, માન, સુખ આદિ મેળવવાની યોજના કર્યા કરે છે, અથવા કંઈ સસ્કારયુક્ત શુદ્ધિવાળા લોકો જે વિદ્યા મેળવીને તેવડે સ્વર્ગાદિ લોકોની પ્રાપ્તિ કરવાના હેતુથી પુણ્યસંચય કે ઉપાસના આદિનું અવલંબન કરે છે.

અને પરાવિદ્યા તે કે જે સંપાદન કરીને પરમાત્માના સ્વરૂપસંબંધી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકાય તથા સાધનાના બધથી એકજ જન્મમાં કે ષષ્ઠલોકમાં જઈને પણ અંતે મુક્તિ મેળવી શકાય.

ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ આ ચાર વેદોમાં ઉપદેશાયેલ યજ્ઞાદિક

કર્મકાંડવિભાગ, શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરુક્ત, છંદ અને જ્યોતિષ આ છ વેદનાં અંગો તથા આયુર્વેદ આદિ ઉપવેદ તેમજ ઇતિહાસ પુરાણ આદિનો અપરાવિદ્યામાં સમાસ થાય છે.

અને પરાવિદ્યા તે છે કે—યયા તદક્ષરમધિગમ્યતે । (જેવડે તે અવિનાશી તત્ત્વનો—પરમાત્માનો—સાક્ષાત્કાર થાય.) આ વિદ્યા શ્રીસદ્ગુરુગમ્ય છે.

અપરાવિદ્યાસંબંધે સૂક્ષ્મવિચારણા કરવાથી અવિદ્યાનો નાશ થતો નથી, અને અવિદ્યાનો નાશ થયાવિના સંસારની નિવૃત્તિ થતી નથી. આ વિદ્યાની સૂક્ષ્મવિચારણાથી સાંસારિક અનેક વિષયોનું જ્ઞાન જરૂર થાય છે, પણ તેવડે સંસારના જન્મ, વૃદ્ધાવસ્થા, મૃત્યુ આદિ ક્લેશથી રક્ષણ થઈ શકતું નથી. જન્મ પામીને જો અહ્મદર્શન ન થયું, જગત્તા પ્રત્યેક પદાર્થમાં અને કાર્યમાં અહ્મની-પરમાત્માની-સત્તાનો તથા શક્તિનો અનુભવ ન થયો તો એ અપરાવિદ્યાસંબંધી ગમે તેટલો સૂક્ષ્મ વિચાર કર્યો કે તેના વિજ્ઞાનમાં ગમે તેટલો પ્રયત્ન કર્યો તે સર્વ વૃથાજ છે. એ વિદ્યાથી લૌકિક ઉન્નતિ સારી રીતે થવાનો સંભવ છે, ને સામાન્ય જનતાને તે ઇષ્ટ પણ જણાય છે; કેમકે સંસારનાં મોટા ભાગનાં મનુષ્યોનું લક્ષ ધન, માન, વિષયભોગ, વૈભવ એ સર્વ સંપાદન કરવામાંજ લાગેલું હોય છે, તેઓ પરલોકસંબંધી કંઈ પણ વાત જાણતાં નથી, તેમ જાણવા ઇચ્છતાં પણ નથી, તેથી પરિણામે તેઓની સ્થાવરચોનિમાં જન્મ થવા પર્યંતની અધોગતિ થાય છે. આ સંબંધે ભગવાન શ્રીશંકરાચાર્યજી મહારાજ કહે છે કે:—

“રાગદ્વેષાદિ-સ્વાભાવિકદોષપ્રચુક: શાસ્ત્રવિહિતપ્રતિષિદ્ધાતિક્રમેણ વર્તમાન: અધર્મસંજ્ઞકાનિ કર્માણિ ચ આચિનોતિ વાહુલ્યેન, સ્વાભાવિકદોષબલી-યત્વાત્...પ્રતેપાં સ્થાવરાન્તા અધોગતિ: સ્યાત્ ॥” (પેતરેયોપનિષદ્ભાષ્ય)

(રાગદ્વેષાદિ સ્વાભાવિક દોષયુક્ત મનુષ્ય શાસ્ત્રવિહિત અને શાસ્ત્રનિષિદ્ધ આચારોનું ઉત્સંધન કરવાવડે વિશેષે કરીને પાપકર્મોમાં પ્રવૃત્ત થાય છે. તેઓના સ્વાભાવિકદોષના બહુપણાથી તેઓની સ્થાવરચોનિમાં જન્મ પામવાપર્યંતની અધોગતિ થાય છે.)

આવાં મનુષ્યોમાટે કંઠોપનિષદ્માં શ્રીયમરાજ કહે છે કે:—

“ન સામ્પરાય: પ્રતિભાતિ વાલં, પ્રમાદ્યન્તં વિત્તમોહેન મૂઢમ્ ।

અયં લોકો નાસ્તિ પરં ઇતિ માનો, પુન: પુનર્વશયાપદ્યતે મે ॥”

(પોતાના શ્રેયની પ્રાપ્તિના સાધનને ભૂલનારા અને ધનના મોહવડે મૂઢ થયેલા વિવેકી મનુષ્યોને પરલોકની પ્રાપ્તિ કરાવનારું સાધન સમજાતું નથી. આ લોક છે, પરલોક નથી, એમ માનનારા પુન: પુન: મારી અધીનતાને-મૃત્યુને-પામે છે.)

સંસારમાં ઉપર કહેલા પ્રકારનાં મનુષ્યોથી અધિક બુદ્ધિવાળાં મનુષ્યો પણ છે કે જેઓ આ લોકની ઉન્નતિમાંજ જકડાઈ રહેવા ઇચ્છતાં નથી. તેમનું મન જીવાત્માની ઉન્નતિ અને પરલોકની પ્રાપ્તિ કરવારૂપ સદ્ગતિ મેળવવામાટે ઉત્સુક રહે છે; પરંતુ તેઓ પણ સંસારનાં બંધનોથી તો છૂટી શકતાંજ નથી; કેમકે અહ્મતા વાસ્તવિકરૂપને તેઓ સમજતાં નથી. તેઓ ધનાદિવડે દેવોને સંતોષ પમાડવામાટે અનેક પ્રકારની યજ્ઞાદિ ક્રિયાઓના અનુષ્ઠાનમાં આસક્ત રહે છે. તેઓને સમજાયું હોતું નથી કે એક અહ્મસત્તાજ જગત્માં અનેક આકાર ધારણ કરી રહી છે. અહ્મની સત્તામાંજ સર્વ કાર્યોની સત્તા છે. અહ્મથી ભિન્ન અન્ય કોઈ પદાર્થની સ્વતંત્ર સત્તા નથી. આમ હોવાથી અહ્મથી ભિન્ન સ્વતંત્ર વા સ્વાધીન ભાવથી કોઈપણ ઉપાસ્યદેવનું અસ્તિત્વ શક્ય નથી, ને તેથી અહ્મરૂપની પ્રાપ્તિ કરવાના

હેતુથી ભિન્ન કાર્ષ પ્રકારના અનુશાનની સિદ્ધિ પણ પરમાર્થદષ્ટિએ શક્ય નથી. આ બધા ગૂઢ રહસ્યને સંસારી મનુષ્યો સમજતાં નથી, ને નથી સમજતાં તેથીજ દેવતાનામધારી સ્વર્તન ઉપાસ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ કરવાના હેતુથી તથા તેમની પ્રસન્નતાવડે પરલોકમાં પોતાને સુખ પ્રાપ્ત થાય એવા હેતુથી વિવિધ યજ્ઞાનુશાનોમાંજ જકડાઈ રહે છે. આ બધો અપરાધિવાનોજ પ્રપંચ છે.

જે કે પ્રથમ કહેલાં અત્યંત સંસારપરાયણ મનુષ્યોના કરતાં આ બીજા પ્રકારનાં યજ્ઞાદિ અનુશાન કરનારાં મનુષ્યો જરૂર કંઈક ઉત્તર છે; તોપણ મથાર્થે અહિંસાનો લાભ મેળવવાનાં તો તેઓ પણ અધિકારી નથીજ.

જ્યાંસુધી એક અદ્વિતીય ક્ષણરૂપ વસ્તુજ સત્ય છે એવો વિશેષ અનુભવ થતો નથી, જ્યાંસુધી મનુષ્ય પરાધિવાથી પ્રાપ્ત થતો લાભ મેળવવાનો અધિકારી ગણાતો નથી.

તત્ત્વર્થ કે અપરાધિવાવડે સંસારમાં બંધાઈ રહેવું પડે છે, અને પરાધિવાસંબંધી સૂક્ષ્મ વિચાર સાધકને અતુકમે સુક્તિમાર્ગનો અધિકારી બનાવે છે.

શ્રીર્ષાગિરામુનિ વગી પણ સંસારલિપ્ત મનુષ્યોમાટે કહે છે:—

જેમ અખંડ પ્રવાહવાળી વેગવાન નદીના પ્રવાહમાં તણાતો મનુષ્ય આમ તેમ કુખમાં ખાધા કરે છે, તેમ સુખદુઃખ, માનઅપમાન, નિદ્રાસ્તુતિ આદિરૂપ મગરમંજોથી યુક્ત આ સંસારરૂપી અખંડ વેગવાન પ્રવાહમાં મનુષ્યો સર્વદા કુખમાં ખાઈ રહ્યાં છે. આ લોકનાં પ્રાપ્ત સુખોને સર્વસ્વ માનીને કેવળ સ્વાર્થપરાયણતાનાં દામ યજ્ઞને જે મનુષ્યો જલ, કપટ, ચતુરાઈથી બીજા ઉપર અસાચાર કરતાં છતાં કામિનીકાંચનના ઉપભોગમાટે સર્વદા આતુર રહ્યા કરે છે અને ઔર્ધ્વમદ્યથી ઉન્મત્ત થઈને નિલ કેવળ કામક્રોધાદિના કીડા યજ્ઞ રહે છે, ક્યારેય જૂનમાં પણ પરલોકસંબંધી વિચાર કરતાં નથી તેઓ ખરેખર સંસારના કીડાજ છે. આવા સ્વભાવવાળાં મનુષ્યોમાટે શ્રીભગવાને શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામાં “ઈન્દ્રિયેભ્યઃ કામભોગાર્થમન્યાયેનાર્થસંચયાન્” આદિ વચનો કહીને જેવે “પતંતિ નરકેડ્યશુચૌ” તેઓની અપવિત્ર નરકમાં પતન થવારૂપ ગતિ બતાવી છે.

આવાં અધર્મી અનાચારી અધમ મનુષ્યોની અપેક્ષાએ તો એ મનુષ્યોને ઉત્તમ કહેવાં જોઈએ કે જેઓ સ્વર્ગાદિ પરલોકના સુખની અભિલાષાવાળાં છે. પરલોકના ભોગની આકાંક્ષાવાળાં થઈને જે મનુષ્યો દેવતાની ઉપાસના અને યજ્ઞયાગાદિકના અનુશાનમાં જોડાયેલાં રહે છે તેઓને જરૂર ઉપર કહેનાં મનુષ્યો કરતાં પવિત્ર સુદ્ધિવાળાં કહી શકાય. પરલોકના ભોગની પ્રાપ્તિમાટે દેવતાની ઉપાસના અથવા યજ્ઞયાગાદિ ક્રિયા કરતાં કરતાં વિનાશી ક્ષણમાં દોષદર્શન થશે, એટલે ધીરે ધીરે તેઓનાં ચિત્ત તેમાંથી પાછાં હકશે, અને કાળે કરીને પરલોકના ભોગથી થતું સુખ પણ દુઃખમિત્ર છે એવો અનુભવ થવાથી તે સુખમાં પણ વૈરાગ્ય પ્રકટશે. આમ ભોગરાસનારૂપી મલની નિવૃત્તિ થતાં ચિત્તની વિશેષ પવિત્રતા થવાથી તેમાં દાર્ષ નિર્દોષ સુખની—અજ્ઞાસુખની—અભિલાષા પ્રકટશે એ નિશ્ચય સંભવિત છે. આ પ્રકારના અધિકારીઓમાટેજ વેદોમાં યજ્ઞાદિના અનુશાનની વ્યવસ્થા છે. આ વિષયમાં શ્રુતિ કહે છે કે:—

“તાન્યાચરણ નિયતં સત્યકામા પપ વઃ પન્યા સુકૃતસ્ય લોકે ॥”

(તમે કર્મફલની કામનાવાળા થઈને નિલ એ યજ્ઞાદિક કર્મોત્તું આચરણ કરો, કે જેનું સુદ્ધિમાન ઋષિઓએ મંત્રોમાં દર્શન કરેલું છે. તમારા માટે—તમે કરેલાં કર્મના ફળભોગમાટે આ માર્ગ યોગ્ય છે.)

દિન ને ગાય આ સર્વ લોકોમાં ધ્યજાનુસાર ફરતા હતા.

શ્રીએ૦ ટી૦:—તેઓ ઉપર કહેલા ચૌદે લોકોમાં ધ્યજાનુસાર વિહાર કરતા હતા. તેઓ સર્વ કામનાઓથી રહિત હતા. તેમના હૃદયમાં વિષયાસક્તિ નહિ હોવાથી કાષ્ઠ પણ સ્થળે તેમની ગતિને અટકાવત નહોતી. તેમની ધ્યજાનુસાર ગમે તે સ્થળે જવાનું તેમનામાં સામર્થ્ય હોવાથી તેઓ અનાયાસે સર્વત્ર વિચરતા હતા.

ત એકદા નિમેઃ સત્રમુપજગમુર્યદ્વચ્છયા ।

વિતાયમાનમૃપિભિરજનામે મહાત્મનઃ ॥

ભાવાર્થ:—એક દિવસ તે નવે પરમહંસો, ભારતવર્ષમાં ઋષિઓવડે અનુશાન કરાતા મહાત્મા નિમિના યજ્ઞમાં સહજસ્વભાવે આવી પહોંચ્યા.

શ્રીએ૦ ટી૦:—જે સ્થળે મનનો પણ પ્રવેશ થવો શક્ય નહિ ત્યાં અર્થાત્ મનથી અતીત પ્રદેશમાં આ નવ યોગેશ્વરો સહજસ્વભાવે જઈ શકતા હતા. આવી રીતે સ્વેચ્છાનુસાર અટન કરતા કરતા તેઓ આ કર્મભૂમિમાં (પૃથ્વીઉપર) આવ્યા. આ વિશાળ પૃથ્વીઉપર ફરતા ફરતા તેઓ એક દિવસ અનાયાસે ભારતવર્ષમાં આવી યડ્યા. ત્યાં નિમિરાજનો એક વિશાળ યજ્ઞ ચાલતો હતો. તેમાં અનેક ઉત્તમ ઋષિઓ એકત્ર થયા હતા. તે યજ્ઞ વેદોક્તવિધિઅનુસાર ઉત્તમ પ્રકારે ચાલી રહ્યો હતો. તેમાં કુંડ, મંડપ, મુખ્યદેવતાઓનું પીઠ, દિગ્સાધના, અનુશાનની વેદિકા ઇલાદિ સર્વ શાસ્ત્રાનુસાર યોગ્યતા હતાં. મુદ્ર, સુવ્રો આદિ યજ્ઞપાત્રો, દર્ભરજ્જી, પરિસ્તરણ ઇલાદિની શાસ્ત્રાનુકૂલરીતે વ્યવસ્થા કરેલી હતી. યજ્ઞાંગમૂત હોમ સંપૂર્ણ થયા પછી ઋષિમંડળ વસોધારાનો અખંડ હોમ કરી રહ્યું હતું. આમ પૂર્ણાહુતિના સમયેજ પોતાના પ્રકાશથી પ્રકાશી રહેલા આ નવે ઋષભપુત્રો આવતા દેખાયા.

તાન્દષ્ટ્વા સૂર્યસંકાશાન્મહાભાગવતાન્નપ ।

યજમાનોઽગ્નયો વિષ્ણઃ સર્વ ષ્વોપત્તસ્થિરે ॥

ભાવાર્થ:—હે રાજા! સૂર્યસમાન પ્રકાશવાળા તે મહાભગવદ્ભક્તોને આવતા જોઈને યજ્ઞમાન રાજા, કુંડમાંના અગ્નિઓ, ઋત્વિજાદિ બ્રાહ્મણો આ સર્વે ઊભા થયા—તેમને અભ્યુત્થાનરૂપ માન આપ્યું.

શ્રીએ૦ ટી૦:—જેમના ચરણારવિંદના નખના પ્રકાશઆગળ કરોડો સૂર્ય ઝાંખા પડી જાય એવા ભગવાનને જેમણે પોતાના હૃદયમાં ધારણ કર્યા હતા તે નવ યોગેશ્વરોના તેજનો મહિમા અપાર હોય તેની શી વાત કરવી? તેમનાં શરીરોના પ્રકાશપાસે સાક્ષાત્ સૂર્ય પણ ઝાંખા જણાતા હતા. જેમણે પ્રકાશને શોભા આપી હતી તે નવે ઋષભપુત્રો જાણે મૂર્તિમંત ચૈતન્યમય હતા. તેઓ ભગવદ્ભાવના વૈભવરૂપ, ભગવાનના ખાસ ગૌરવસ્વરૂપ, નવખંડ પૃથ્વીના શરણુગારરૂપ, નવ નિધિના સારરૂપ, ને નવ રત્નના ભંડારરૂપ હતા. વિશેષ શું કહું? નારાયણ પોતેજ નવ સ્વરૂપ ધારણ કરીને પ્રકટ થયા હતા. આવા પ્રકાશમાન તે નવે યોગેશ્વરોને આવેલા જોઈને આહવનીય, દક્ષિણ ને ગાર્હપત્ય આ ત્રણે અગ્નિઓએ તેમને અભ્યુત્થાનરૂપ-ઊભા થઈને-માન આપ્યું. અગ્નિઓને મૂર્તિમંત થઈને ઊભા થયેલા આ નવ ભગવદ્ભક્તોએ-યોગેશ્વરોએ-જ જોયા. ખીજા કાઈને એ રૂપો દેખાયાં નહિ. તે તેજોમય સ્વરૂપોને આવેલાં જોઈને ઋત્વિજો અને આચાર્ય ઊભા થયા. વિદેહ-દેશના રાજા નિમિ (યજ્ઞમાન) તો ઝટ ઊભા થઈને ત્વરાથી તેમની સામે ગયા.

તેમણે આ નવ યોગેશ્વરોનાં દર્શનથી અત્યંત સંતોષ પામીને તેમનું સન્માન કર્યું. માયાપરનો મુકુટ ઊતારીને તે નવે જણીને સાદાગ દંડવત પ્રણામ કર્યા, અને અતિ આદરપૂર્વક તેઓને યજ્ઞમંડપમાં પધરાવ્યા.

વિદેહસ્તાનભિપ્રેત્ય નારાયણપરાયણાન્ ।

પ્રીતઃ સંપૂજયાંચક્ર, આસનસ્થાન્યયાર્હતઃ ॥

ભાવાર્થઃ—વિદેહદેશના રાજાએ આસનઉપર બેઠેલા તે ઋષભપુત્રોને નારાયણપરાયણ જણીને બહુજ રાજ્ય ચક્રને તેમની ધૃષ્ટિ રીતે પૂજા કરી.

શ્રીએ૦ ટી૦:—તે ઋષભપુત્રો ભગવતપરાયણ છે એમ જણીને વિદેહદેશના રાજાને ધજોજ આનંદ થયો, અને બહુ આદરપૂર્વક પોતે તેમની પૂજા કરવા તૈયાર થયા. તેણે શ્રદ્ધાવડે તેમનાં ચરણપ્રસાદન કર્યાં, અને ચંદન, પુષ્પ, ધૂપ, દીપ, મધુપર્ક ઇત્યાદિ ઉપચારોવડે તેમની યથાવિધિ પૂજા કરી.

તાન્પ્રોચમાનાન્સ્વરુચા, વ્રહ્મપુત્રોપમાદ્ય ॥

પમચ્છ પરમપ્રોતઃ, પ્રશ્રયાવનતો નૃપઃ ॥

ભાવાર્થઃ—પછી અત્યંત પ્રસન્ન થયેલા અને વિનયથી નમેલા તે રાજાએ સ્વપ્રકાશવડે પ્રકાશી રહેલા શ્રીધ્વજાના સનકાદિક પુત્રોસમાન તે નવ યોગેશ્વરોને શબ્દોવડે વિનંતિ કરી.

શ્રીએ૦ ટી૦:—ધ્વજવિદ્યાના પ્રકાશવડે તે નવ યોગેશ્વરોનાં શરીરો શોભી રહ્યાં હતાં. તેમની તે સ્વાભાવિક શોભાનું શું વર્ણન કરવું? તેમના હૃદયમાંનું ધ્વજગ્ધાન પરિપક્વ થઈને બહાર પ્રકટી રહ્યું હતું. એ ધ્વજગ્ધાનજ એમનું ભૂષણ હતું. અન્ય કોઈ લોકિકભૂષણ તેમનાં અંગોપર નહોતાં. મૂર્ખ મનુષ્યોના અંગોઉપર મુકુટ, કુંડળ, કંઠણ ઇત્યાદિ આભૂષણો પહેરાવવામાં આવે તો તે આભૂષણોની શોભાને હાંકીને-કાખી પાડીને-તેમનું મૂર્ખપણું બહાર પ્રકટ થાય છે; પણ આ મહાપુરુષોની સ્થિતિ તો તેમના કરતાં ઊંચટા પ્રકારનીજ હતી. તેઓ પોતે જ્ઞાનસ્વરૂપ હતા. ધ્વજના પૂર્ણપણાવડે તેઓ શોભી રહ્યા હતા. તેમના શરીરનું ભૂષણ એ પૂર્ણત્વજ હતું. ધ્વજસાક્ષાત્કારવડે તેમને પ્રાપ્ત થયેલું પૂર્ણત્વ ઇદ્રિયોદ્ધારા શાંતિરૂપે પ્રકટ થઈને ભૂષણરૂપ થઈ રહ્યું હતું તેની આગળ મુકુટઆદિ ભૂષણ તુચ્છ છે. પૂર્વે સનકાદિકાનું વર્ણન કરેલું છે તેમની સાથે તુલના કરતાં બંનેના જ્ઞાનપરિપાકનો વિચાર કર્યો તો બંનેમાં કાંઈ ફરક દેખાયો નહિ. સનકાદિકા અને આ શ્રીઋષભપુત્રોની ગતિ, સ્થિતિ ને શાંતિ સમાનજ હતી, તેથી તે બંનેમાં કાંઈ ભેદ નહોતો. તેમના જોવોજ આમનો અનુભવ હતો. બંનેનો પ્રતિપાદન કરવાનો વિષય એકજ હતો. ફક્ત ભેદ એટલો કે સનકાદિક ચાર હતા, અને આ યોગેશ્વરો નવ હતા. તે બંનેનું ધ્વજગ્ધાન અને શાંતિ સમાન હતાં, આ વાત નિમિરાળના લક્ષમાં સંપૂર્ણપણે આવી ગઈ હતી. તેમનું આ પરિપૂર્ણપણું જણીને અને તેમની સ્થિતિ પ્રત્યક્ષ જોઈને રાજાના મનમાં અત્યંત આનંદ થયો, અને અતિનયન થઈને રાજા ક્રામજ ને નિર્મળ વાણીવડે એ યોગેશ્વરોને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા. (આલુ)

—:—

સંતપ્રસાદ

[સંપાદકઃ એક સંતસેવક]

ભગવાનને આ લોકપરલોકમાં વિરક્તિ પામેલા પુરુષો અત્યંતપ્રિય છે તેવીજ રીતે પવિત્ર પુરુષો પણ ભગવાનને અત્યંતપ્રિય છે; પણ આ પવિત્રતા તે મૃત્તિકા ને જલથી થતી શરીરની ને વસ્ત્રની પવિત્રતા નથી. આ પવિત્રતાનું રહસ્ય સમજવાજેતું છે. એ

પવિત્રતાના નીચેના ચાર પ્રકાર છે:—

૧: જીવાત્માની પવિત્રતા:—જીવાત્માને સર્વ અનાત્મપદાર્થથી ભૂદો સમજવો, સર્વ અનાત્મપદાર્થોનું વિસ્મરણ કરવું અને ભગવત્સ્વરૂપમાં પોતાના અંતઃકરણની વૃત્તિને વિલીન કરવી. આ જીવાત્માની પવિત્રતા છે. આવી પવિત્રતા મહાપુરુષોએ સંપાદન કરેલી હોય છે. સાધક ત્યાંસુધી આવી રીતની પવિત્રતા મેળવતો નથી, ત્યાંસુધી તે ભગવત્સ્વરૂપમાં અંતઃકરણની વૃત્તિને વિલીન કરવારૂપ ભગવત્માં સ્થિત થઈ શકતો નથી.

૨: હૃદયની પવિત્રતા:—હૃદયની પવિત્રતા એ બીજી પવિત્રતા છે. હૃદયને મુક્તિ સ્વભાવો દૂર કરી શુદ્ધ કરવું. ઈર્ષ્યા, અભિમાન, પાપંક, તૃષ્ણા, વૈરાગ્ય આદિ સર્વ નકારા સ્વભાવોનો ત્યાગ કરવો, અને સુંદર સ્વભાવો જેવા કે નમ્રતા, સંયમ, ત્યાગ, ધૈર્ય, દયા, ભગવાનનો ભય, એક ભગવાનની જ આશા, ભગવાનઉપર પ્રેમ આદિ હૃદયમાં પ્રકટાવી હૃદયની સુંદરતા કરવી એ હૃદયની પવિત્રતા છે.

૩: ઈન્દ્રિયોની પવિત્રતા:—ઈન્દ્રિયોની પવિત્રતા એ ત્રીજી પવિત્રતા છે. ઈન્દ્રિયોને પાપમય પ્રવૃત્તિથી દૂર રાખવી તે પુણ્યમય પ્રવૃત્તિથી યુક્ત રાખવી એ ઈન્દ્રિયોની પવિત્રતા છે. પર્નિદા, અસલસાધણ, અશુદ્ધ આહારવિદ્યા, ચોરી, પરસ્ત્રીલક્ષી કુદૃષ્ટિ કરવી આદિ નકારાં કર્મોનો ત્યાગ કરવો તે સુંદર કર્મો જેવાં કે ઈન્દ્રિયોનો સંયમ, અને સંતપુરુષોની સેવા કરવી તે તેમની આજ્ઞાપ્રમાણે સર્વ પ્રકારની પ્રવૃત્તિ કરવી. આ પવિત્રતા સાત્ત્વિક મનુષ્યોની પવિત્રતા છે.

૪: શરીર અને વસ્ત્રોની પવિત્રતા:—શરીર અને વસ્ત્રો સ્વચ્છ રાખવાં એ શરીરની તે વસ્ત્રોની પવિત્રતા એથી પવિત્રતા છે. શરીર અને વસ્ત્રોને સ્વચ્છ કરીને છુદેવની પૂજામાં જોડાવું, જપધ્યાન કરવું, દષ્ટસ્મરણ કરવું આદિ પવિત્ર કાર્યોમાં જોડાવાય તો જ એ શરીર તે વસ્ત્રોની સાચી પવિત્રતા ગણાય.

ઉપર દર્શાવેલી ચાર પ્રકારની પવિત્રતામાંથી મનુષ્યોનો ધણો ભાગ તો મુખ્ય, શરીર તે વસ્ત્રોની પવિત્રતા રાખવામાં જ લક્ષ આપે છે. પ્રથમ તો આ પવિત્રતા ગળગવી સહેલી છે, તે દેહાભિમાની મનુષ્યોને આ પવિત્રતાથી આનંદ થાય છે. વળી અદિર્ઘુષ મનુષ્યોનું લક્ષ ઉપર જે હૃદયની તથા ઈન્દ્રિયોની પવિત્રતા કહેવામાં આવી છે તે લક્ષી તો જન શકવું જ નથી; કેમકે એ પવિત્રતા સૂક્ષ્મ હોવાથી તેને બીજાં મનુષ્યો જોઈ શકતાં નથી. હૃદયની પવિત્રતાને તો એક ભગવાન જ જાણે છે.—જોઈ શકે છે. પવિત્રતાનો ડોળ કરનારાં મનુષ્યો તો જે બાહ્યપવિત્રતાને લોકો જાણે છે તે શરીર તે વસ્ત્રોની પવિત્રતા સાચવીને જ લોકદૃષ્ટિમાં પવિત્ર જણાવા પ્રયત્ન કરે છે.

બાહ્ય પવિત્રતા સ્વચ્છ હોવા છતાં પણ જો નીચેની છ યુક્તિઓસાથે તેનું પાલન થાય તો તે લાભદાયક થાય છે:—

પ્રથમ યુક્તિ:—સંવિદ્યાનું અધ્યયન કરવું, સંતપુરુષોનાં વચનોનો વિચાર કરવો તે તદ્દનુસાર વર્તવું. પોતાના શરીર અને પોતાનાં સગાંસંજંનીના પોષણમાટે પવિત્ર આહાર-વિદ્યા સંપાદન કરવાસારુ ઉદ્યોગ કરવો, કે જેથી દ્રાહની પાસે કંઈ ચામચા કરવાનો કે આશા કરવાનો સમય ન આવે. આવાં કાર્યો છોડીને કેવળ બાહ્યપવિત્રતાલક્ષી જ ધ્યાન આપવામાં આવે તો વિદ્યાધ્યયન, સંતપુરુષોનાં વચનોનો વિચાર, પવિત્ર આહારવિદ્યા સંપાદન-માટેનો ઉદ્યોગ આ સર્વથી જે લાભ થવો જોઈએ તેનાથી વંચિત રહેવાય છે. કેવળ

જાણપવિત્રતા કરતાં-એ બધાંની ઉત્તમતા છે.)

૧) વળી ભૂતપ્રગમાં જે જે ભગવન્નેમી વિદ્યામુગ્ધો થઈ ગયા છે તેઓ પણ આ જાણપવિત્રતામાંજ લીન થઈ ગયા નહોતા, પણ વિદ્યાભ્યસન, સતેનાં વચનેનો વિચાર, ભગવદ્ભાવન અને શુદ્ધ આજીવિમ મપાવન કરનામાં માવધાન રહેતા હતા. તેમજ હરપતી ને ઈશ્વોની પવિત્રતા માયત્વામાં અધિક પ્રવળવાનુ રહેતા હતા. જેમનું આવી રીતનું વર્તન હોય તેમના ઉપર જાણપવિત્રતાના આગ્રીઓએ દોષદષ્ટિ ન કરી નેહ્યે તેમજ નેહ્યો આગમને લખને અથવા ભોગપગમણુ હોઇને જાણપવિત્રતાનું પણ પાલન ન કરી શકતા હોય તેમજે જાણપવિત્રતા ગખનાગઓપર દોષદષ્ટિ ન કરી નેહ્યે

ખીજી યુક્તિ:—કેવળ જાણપવિત્રતા પાળનાગને પોતાના પવિત્રપણાનું અભિમાન થાય છે. એ અભિમાનથી તેજે પોતાના ચિત્તને બધાવતુ નેહ્યે. નદિ તો અભિમાનને લખને તે પોતાની પવિત્રતાપ મોટાઇના લોહાપામે બધુમાં કુંડ્યા કરે છે, આથી તેના અભિમાનમાં વૃદ્ધિ થતી જાય છે જે પોતાના ચિત્તમાં દમ કે અભિમાનની વૃદ્ધિ જોવામાં આવે તો તે વેળા જાણપવિત્રતાને આમદ હોડી દેવો એ તેને માટે દિનકર છે; કેમકે સ્થૂતપવિત્રતાથી જગત્તી દીનિ ભેગવરાની આશમાં ચિત્તમાં દમ ને અભિમાન પ્રકટે તો એ જુદિનો નાશ કરે છે, માટે દમ ને અભિમાનરહિત જાણપવિત્રતા પાળવી.

ત્રીજી યુક્તિ:—કેવળ જાણપવિત્રતા પાળવાનો આમદ રાખનાં મગધીસ્વભાવ થઈ જાય છે. સંશયીસ્વભાવવો મનુષ્ય ભગવત્કથા દીર્ઘન મતમગ આદિ ચિત્તની પવિત્રતા કરનારા પ્રમગેમાં મગધીસ્વભાવને લીરે સાતિયી જે લામ ભેગવો નેહ્યે તે ભેગવી શકતો નથી, કેમકે જાણપવિત્રતા તો આત્મપવિત્રતાની પ્રાપ્તિમાટે છે જે આંતરપવિત્રતા ન સંધાય તો એ તો કેવળ પોતાના મનને રાજી કરવામાટેની પવિત્રતા છે ભગવત્પ્રાપ્તિમાં સહાયક નથી સંશયી આ લામથી વચન ગટે છે, માટે મગધી બચનું

ચોથી યુક્તિ:—કેવળ જાણપવિત્રતાને આમદ ગખનારે પોતાના વર્તનથી કોઇને દુઃખ ન થાય એ બહુજ સંભાગવાનું છે; કેમકે કોઈ જીવને દુઃખ આપતુ એ મદપાપ છે, આવે પ્રમગે-કોઈ જીવને દુખવાનો પ્રસંગ પ્રમ થા. લાગે-જાણપવિત્રતાનો આમદ સજી દેવો નેહ્યે દાખના તરીકે કોઈ જીવનરત પ્રાગી બચાવમાટે અથા શોધતું આવે આ વેળા તેણી રચા કરતને બદલે પવિત્રતાના નાશના વિચારથી તેનો તિરકાર થા. કે તેને રક્ષનું ન આપ તો તે અતિ અગોચ છે, આમાં તો ઉલ્લુ પાપ બંધાય છે; માટે અન્યને દુઃખ ન થાય તેણી મગધ ગખવી નેહ્યે.

પાંચમી યુક્તિ:—જાણપવિત્રતાનો આમદી જેમ રીર ને વચ્ચેની પવિત્રતા સંભાગવામાં વિશેષ અમદી ગટે છે તેમ તેજે આદાર અને વ્યવહારની તથા વાણીની પવિત્રતામાટે પણ બહુ સમગ ગખવાની છે શુદ્ધ અદ્ય કરે, શુદ્ધ વ્યવહાર રખે અને શુદ્ધ વાણી બોલે, કેમકે રીર અને વચ્ચેની શુદ્ધિ કરતા પણ આદાર, વ્યવહાર ને વાણીની શુદ્ધિમાં ધણીજ વિશેષતા છે જે મનુષ્ય આ શુદ્ધિનો લાભ કરીને કેવળ જાણશુદ્ધિમાં આમદવાનો હોય છે તે કેવળ લોભમાં દમ અને કષ્ટની આતરજ જાણ-શુદ્ધિ ગખે છે એમ સમજતું આ મનુષ્યનાં લક્ષણ નથી

છઠી યુક્તિ:—જાણપવિત્રતામાં એકલુ વળી ન રહેતુ નેહ્યે કે જેણી હર્ષ ખાસ આવરણ કાર્ય કે પ્રમાણમાં હાનિ પડોચે. જેમકે કોઈ મનુષ્યની સાથે અનુષ્ઠામે

સત્સંગમાં જવાનો નિશ્ચય કર્યો હોય, અથવા કાષ્ટને અમુક કાર્ય કરવાનું વચન આપ્યું હોય અને બાહ્યપવિત્રતામાં ગુંચવાઈ રહેવાથી તેનું પાલન ન થાય તો સામાને વાટ જોઈ રહેવી પડે તેથી તેને દુઃખ થાય, ને પોતાના વચનનો ભંગ થાય. અન્યને દુઃખ ઉપ-જાવવું ને પોતાના વચનનો ભંગ થવા દેવો આ ખાસ હાનિ છે; માટે તેથી પણ બચવું જોઈએ.

ઉપર કહેલી રીતે સ્થૂલપવિત્રતા અને ત્રણ પ્રકારની સૂક્ષ્મપવિત્રતાનો ભેદ મોક્ષ-સાધકે સમજવો જોઈએ. અર્થાત્ સ્થૂલપવિત્રતાનો આગ્રહ છોડી, ઇન્દ્રિયોને અશુભકર્મોથી દૂર રાખી તેમને શુભકર્મોમાં પ્રવર્તીવવારૂપ ઇન્દ્રિયોની પવિત્રતા, હૃદયના મલિનસ્વભાવો દૂર કરી સુંદરસ્વભાવો પ્રકટાવવારૂપ હૃદયની પવિત્રતા અને સર્વ અનાત્મપદાર્થોથી પૃથક્ કરીને આત્મસ્વરૂપે સ્થિતિરૂપ જીવની પવિત્રતા સંપાદન કરવી એજ સાચા જિજ્ઞાસુનું-મોક્ષસાધકનું-યથાર્થ કર્તવ્ય છે.

(ચાલુ)

—:૦:—

મક્ત જયદેવ

[“પ્રેમીભક્ત”ને આધારે: અનુ: એક ભક્તપ્રેમી]

શ્રીકૃષ્ણપરમાત્માના પ્રસિદ્ધ ભક્ત કવિ જયદેવનો જન્મ લગભગ પાંચસો વર્ષ પહેલાં બંગાળાના વીરભૂમિ જિલ્લામાં આવેલા કેન્દુબિલ્વ નામના ગામમાં થયો હતો. એમના પિતાનું નામ ભોજદેવ હતું અને માતાનું નામ વામાદેવી હતું. આ ભોજદેવ કાન્યકુબ્જથી બંગાળામાં આવેલા પંચપ્રાહ્મણોમાં શ્રીહર્ષના વંશમાંના હતા. તેમનું ગોત્ર ભારદ્વાજ હતું. જયદેવની બાલ્યાવસ્થામાંજ તેમના માતાપિતાનું અવસાન થયું હતું. તેમના પૂર્વસંસ્કાર બહુ ઉંચા હોવાને લીધે તેમણે કષ્ટ વેડીને પણ ઉત્તમપ્રકારે વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. તેમનું હૃદય નિષ્કપટ પ્રેમભાવવાળું હોવાથી ભગવાન શ્રીકૃષ્ણપરમાત્માની પરમકૃપા તેમના ઉપર ઊતરી હતી. ભગવાનનું ભજન કરતા કરતા પોતે કોઈપ્રકારે નિર્વાહ ચલાવતા હતા.

એમના પિતાને માથે તેજ ગામના નિરંજનનામના એક બ્રાહ્મણનું કંઠક કરજ હતું. નિરંજને જયદેવની સંસારપ્રતિ ઉદાસીનતા જોઈને અને તેમની સરલસ્વભાવવાળી ભગવદ્ભક્તિ જોઈને તેનો અત્રિટ લાભ લેવાનો વિચાર કરી કાંઈ પ્રકારે તેનાં ધરખાર પોતાના કબજામાં લઈ લેવાનો વિચાર કર્યો. તેણે એક દસ્તાવેજ લખીને જયદેવપાસે જઈને તેને કહ્યું:— “જે જયદેવ! તું થયો છે ભક્ત, એટલે રાધાકૃષ્ણનું ભજન કર્યા કરે છે; પણ મારા લેણા રૂપીઆ છે તે તો આપતો નથી. બ્યાજસાથે મારા લેણા રૂપીઆ મને આપી દે. હું તારા રાધાકૃષ્ણ કે ગોપીકૃષ્ણને ઝોળખતો નથી. મને તો મારા રૂપીઆ આપી દે અથવા આ દસ્તાવેજઉપર સહી કરીને તારા ધરખારનો કબજો મને સોંપી દે.”

જયદેવ તો નિઃસ્પૃહી હતા. તેમને ધરખારમાં સહજ પણ મમતા નહોતી, તેથી તેજ સમયે દસ્તાવેજઉપર સહી કરી આપી. નિરંજન તો ધરખારપર કબજો કરવાના હેતુથીજ ત્યાં આવ્યો હતો, એટલે તુરત ધરખાર કબજો કરી લીધાં. એટલામાં નિરંજનની નાની દીકરી દોડતી દોડતી ઘેરથી આવી અને નિરંજનને કહેવા લાગી કે:—“બાપુ! દોડો, દોડો, જલદી દોડો, આપણા ઘરમાં આગ લાગી છે. સર્વ કાંઈ આગમાં બળી ગયું છે.” ભક્ત જયદેવ ત્યાંજ હતા. તેઓ ભગવદ્ભક્ત હોવાથી તેમના મનમાં પોતાનાં ધરખાર લેનારનું સર્વ બળી ગયું તેથી સામાન્ય મનુષ્યની પેઠે દ્રેષને લઈને “આ દીક શયું” એવી વૃત્તિ ન

ઉપજે એ સ્વાભાવિકજ હતું. બિલ્કાતેજો તો નિરંજનના ધરમાં આગ લાગવાના ખખર સાંભળતાંની સાથે દોડના દોડતા એકદમ નિરંજનને ઘેર પહોંચ્યા, અને ભડભડાટ બળતી અગ્નિની લાલ જ્વાળાઓમાં પેડા. ભગવદ્ભક્તિનો મહિમા અદ્ભુત છે ! જ્યદેવ ધરમાં પેડા કે તુરંતજ અગ્નિ શાંત થઇ ગયો. આગ લાગી એ વાત તો જાણે સ્વપ્નસમાનજ થઇ ગઇ ! ભક્તને માટે શું અશક્ય છે ? મંત્રિશિરોમણિ ભક્તપ્રિયુષ્કસીદામજી મહારાજ કહે છે તેમ

“ગરલ સુધા રિપુ કરૈ મિતાર્દ, ગોપદસિંધુ અનલ સિતલાર્દ ॥”

ભગવદ્ભક્તમાટે વિષ અમૃત થઇ જાય છે, શત્રુ મિત્ર થઇ જાય છે, સાગર ગાયના પગલાં નેટલો થઇ જાય છે અને અગ્નિ શીતલ થઇ જાય છે.

જ્યદેવની આ અસૌકિક શક્તિ જોનાં નિરંજનનું હૃદય ભરાઈ આગ્યું ને નેત્રોમાં અશ્રુ આપ્યાં. પોતાના અવ્યક્ત દર્શનમાટે નિરંજન પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો અને જ્યદેવના ચરણમાં પડ્યો. જ્યદેવની સહી કરાવેલો દસ્તાવેજ ફાડી નાંખી કહેવા લાગ્યો કે:—“દેવ ! મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. મેં લોકને વશ થઇને ઘોડા પૈસામાં તમારાં વધારે કિંમતનાં ધરખાર જાણી જોઇને બદલાવવાની છીનવી લીધાં હતાં. આજ જો તમે ન હોત તો મારું સર્વસ્વ અગ્નિમાં ભસ્મ થઈ જતું. ધન્ય છે તમને ! હું તો તમારી ભગવદ્ભક્તિની હાંસી કરતો હતો, પણ આજ હું જોઈ શક્યો કે ભગવદ્ભક્તિનું સામર્થ્ય અસૌકિક છે ! એ ભક્તિના પ્રભાવથી તમે મારા પ્રતિ સહજ પણ દેવ કે અપકારદષ્ટિ ન લાવતાં બિલ્કાતે મારી રક્ષાને માટે પ્રવૃત્ત થયા !”

તે દિવસથી નિરંજનનું હૃદય શુદ્ધ થયું અને તે જ્યદેવના સંગનો લાભ લઇને ભગવાનના ભજનકીર્તનમાં કાળ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

પોતાના ઉપર ભગવાનની આવી કૃપા છે એમ સમજતાં જ્યદેવનું હૃદય વિશેષ દ્રવીભૂત થયું, ને ભગવદ્ભક્તિમાં અંતઃકરણ વિગેષ સંકળન થયું. તેમણે ધરખાર છોડીને શ્રીપુરોત્તમસ્ત્રેત્ર-શ્રીજગન્નાથપુરી-જવાનો વિચાર કર્યો. તે પોતાના ગામના પરાશરનામના પ્લાઠાણને સાથે લઈને શ્રીજગન્નાથપુરી જવા માટે રવાના થયા. જ્યદેવ ભગવાનનું ભજન-કીર્તન કરતા કરતા આનંદમગ્ન થઇને ચાલ્યા જાય છે. સાથે કંઈ ભાતું તો હતું નહિ. હતું મુખમાં એક શ્રીભગવાનનું પવિત્ર મધુરું નામ અને હૃદયમાં શ્રીભગવાનની મધુરી ઝાંખી ! એક દિવસ રસ્તામાં ધણે દૂરસુધી ચાલતાં ક્યાંઈ પાણી ન મળ્યું. ગરમી પણ આકરી હતી. તૃપાથી બ્યાકુલ થઈને જ્યદેવ જમીનઉપર પડી ગયા. શરીરનું ભાન ન રહ્યું. મૂર્છા આવી ગઈ. આવી અવસ્થામાં ભક્તપ્રિયુષ્કસીદામજી ભગવાન પોતે ગોપાલ બાલકના વેપમાં પધાર્યા અને જ્યદેવને કપડાંથી પવન નાંખવા લાગ્યા તથા જાગૃતિમાં લાવી પાણી તથા મધુર દૂધ પાંચું. સારપછી શ્રીજગન્નાથપુરીનો માર્ગ બતાવીને તેમને ત્યાં પહોંચાડી દીધા. જ્યદેવ અને તેમના માથી પરાશર ભગવાનને તેમના ગુપ્તવેશમાં ઓળખી ન શક્યા. પુરી પહોંચાજા પછી જ્યારે ભગવાન અંતર્ધાન થઈ ગયા ત્યારે જ્યદેવ તેમની શોધ કરવા લાગ્યા, પણ ક્યાંઈ પતો લાગ્યો નહિ, સારે જ્યદેવને લાગ્યું કે જરૂર એ ભગવાનજ હશે ! તેમને બહુજ પશ્ચાત્તાપ થયો, પણ હવે શું બને ?

જ્યદેવજી ગ્રેમમાં મગ્ન થઈને શ્રીકૃષ્ણભગવાનના નામનું ગાન કર્યા કરતા હતા. અકસ્માત્ એક દિવસ લાવાવેશમાં તેમના જોવામાં આવ્યું કે,—આસમાની રંગના પર્વતોની પંક્તિ છે, તેની નીચે ખગખગાટ કરતી યમુનાનદી વહી રહી છે, યમુનાના કિનારાપર

કદંબવૃક્ષની નીચે મુરલીમનોહર શ્રીકૃષ્ણ હાથમાં મુરલી લઇને બિલા છે તે મંદ મંદહાસ્ય કરી રહ્યા છે! આ દર્શન થતાંતી સાથેજ જયદેવજીના હૃદયમાંથી કાવ્યધારા સ્ફુરવા લાગી, કે જે અનુક્રમે “ગીતગોવિંદ” નામે શ્રીજયદેવજીના કાવ્યરૂપે પ્રસિદ્ધ છે. જેમ શ્રીકૃષ્ણપ્રભુના જીવનસંબંધે તેમણે અષ્ટપદીઓ લખી સ્તુતિ કરી છે, તેમ શ્રીરામચંદ્રપ્રભુના જીવનસંબંધે પણ અષ્ટપદીઓ લખીને તેમની સ્તુતિ કરી છે.

કહેવાય છે કે જયદેવજીને અહીં શ્રીભગવાનના દશે અવતારોનાં પ્રસક્ષ દર્શન થયેલાં અને સારપછી જયદેવજીએ “જય જગદીશ હરે” આ ટેક લગાડીને ભગવાનના દશે અવતારોની અનુક્રમે સ્તુતિ કરી.

પછી પરાશરને સાથે લઇને જયદેવજી ભગવાન શ્રીજગન્નાથજીનાં દર્શન કરવા ગયા. ભગવાનનાં દર્શન કરીને તેમને ખુબજ આનંદ થયો. તેમનું હૃદય આનંદથી પ્રકુલ થઈ ગયું. તેઓ શ્રીપુરુષોત્તમક્ષેત્રમાં—શ્રીજગન્નાથપુરીમાં—એક સંન્યાસીની પેઠે રહેવા લાગ્યા. તેમણે રહેવામાટે કાંઈ ચોક્કસ સ્થાન રાખ્યું નહોતું. ખુબજ તેઓ વૃક્ષની નીચેજ રહેતા અને લિક્ષાવડે ક્ષુધાની નિવૃત્તિ કરતા હતા. રાતદિવસ પ્રભુનું ધ્યાન, ચિંતન અને ભગવદ્-શુણાનુવાદ કર્યા કરવાં એજ એમના જીવનનું મુખ્ય કાર્ય હતું.

ઝોરીસાપ્રાંતમાં સુદેવનામનો એક બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. તેને કંઈ સંતાન નહોતું. સ્ત્રીની ઇચ્છાથી તેણે શ્રીજગન્નાથભગવાનપાસે પુત્રપ્રાપ્તિની યાચના કરી અને સાથે વિનંતિ કરી કે:—“હે પ્રભો! અમને જે પ્રથમ સંતાન થશે તેને અમે આપની સેવામાં અર્પણ કરી દઈશું.” ભગવાનની કૃપાથી યોગ્ય સમયે તેને સાં એક કન્યાનો જન્મ થયો. સારપછી અમુક પુત્રોનો જન્મ થયો. કન્યાનું નામ પદ્માવતી હતું. કન્યા ન્યારે દશબાર વર્ષની થઈ સારે શ્રદ્ધાળુ માતાપિતાએ પુરીમાં આવીને તેને શ્રીજગન્નાથભગવાનને અર્પણ કરી દીધી. રાત્રે ભગવાને સુદેવને સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી કહ્યું કે:—“પદ્માવતીને મેં સ્વીકારી છે. હવે હું તમને આજ્ઞા કરું છું કે તમે અહીં મારો પરમલક્ષ્મ જયદેવ રહે છે તેની સાથે પદ્માવતીનાં લગ્ન કરો.” સુદેવે આ વાત પોતાની પત્નીને કહી.

પછી ભગવાનની આજ્ઞા સમજીને એ બ્રાહ્મણદંપતી કન્યાને સાથે લઇને વૃક્ષનીચે ખેસી ભગવત્કીર્તન કરતા જયદેવજીની પાસે આવ્યાં, અને તેમને ભગવાનની આજ્ઞા કહી સંભળાવી. તેનાં ઉત્તરમાં જયદેવજીએ ખુબજ આશ્ચર્ય અને ખેદસાથે કહ્યું: “મહારાજ! હું ધરઆરવિનાનો એક લિખારી છું. હું કન્યાદાનને પાત્ર નથી. હું વિવાહ કરવા ઇચ્છતો નથી.” બ્રાહ્મણદંપતીએ તેમને કહ્યું: “અમે શ્રીભગવાનની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરી શકતાં નથી. અમે તો આ પદ્માવતીને આપને આપી ચૂક્યાં છીએ. ન્યારે સાંક્ષાત શ્રીજગન્નાથભગવાને પોતે આ કન્યાને આપને આપવાની આજ્ઞા કરી છે સારે અમે તેમની આજ્ઞાનો ભંગ કેમ કરી શકીએ? આ કન્યા આપની પાસે રહેશે.” આમ કહીને સુદેવ પોતાની પુત્રીને કહે છે: “હે પુત્રિ! આ તારા પતિ છે. તારે તે સર્વદા પૂજવાયોગ્ય છે. પતિસેવાપરાયણ સ્ત્રી અવિનાશી સુખને મેળવે છે.” પુત્રીને આમ કહીને સુદેવ પોતાની સ્ત્રીસહિત ઘેર ગયો. પદ્માવતી સાં જયદેવજીસાથે રહી. જયદેવજી તેને કહે છે: તારાં માતાપિતા ગયાં. તેમના વિના તું વનમાં એકલી કવી રીતે રહી શકીશ? તેના ઉત્તરમાં પદ્માવતી બોલી: ભગવન! આપ આ શું બોલો છો? મારાં માતાપિતા મને આપને આપી ગયાં છે, એટલે હું આપની છું. આપના ઉપર

અત્યંત પ્રીતિ રાખનારી ને નિર્દોષ મને આપ સજી દેશો તો હું શું કરી શકીશ ? છતાં હું તો આપની સાથેજ હોવાથી હું એકલી ક્યાં છું ? પદ્માવતીનાં વચન સાંભળીને જ્યદેવજી પણ વિચાર કરવા લાગ્યાઃ આનું કહેવું ખરું છે. એને હું સજીશ તો મને મોટો દોષ લાગશે, તેથી મારે એને સાથે લઈ એના પિતાને ઘેર જવું જોઈએ, ને શાસ્ત્રવિધિપૂર્વક તેની સાથે લગ્ન કરવું જોઈએ. પછી તેમણે પદ્માવતીને કહ્યુંઃ મારી સાથે ચાલ. આપણે તારા પિતાને ઘેર જઈને વિધિથી પાણિગ્રહણ કરીએ. પદ્માવતીએ કહ્યુંઃ આપની આજ્ઞા પાળવી એ મારો ધર્મ છે એમ મારા પિતાએ મને કહ્યું છે; મારે ચાલો. બંને ગયાં ને સાં વિધિથી વિવાહ કર્યો.

ગૃહસ્થ થયેલા જ્યદેવજી કેટલાક સમયપછી પતિવ્રતા પદ્માવતીને સાથે લઈને પોતાના કેન્દુબિસ્વનામના ગામમાં પાછા આવ્યા. સાં ભગવાન શ્રીરાધામાધવની યુગલમૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરીને બંને જણુ તેમની સેવામાં જોડાઈ ગયાં.

જ્યદેવજી કેટલોક સમય કેન્દુબિસ્વમાં રહીને પછી યાત્રામાટે નીકળ્યા. માર્ગમાં એક રાત્રીએ એમનું ધણુંજ મન્માન કરીને તેમને પોતાને સાં રાખ્યા. સાંથી નીકળતી વખતે રાત્રીએ જ્યદેવજીની ઈચ્છા નહિ જનાં પણ આગ્રહ કરીને તેમને ધણું ધન આપવા માંડ્યું. જ્યદેવજીએ રાત્રીને કહ્યુંઃ “રાત્રી! ભગવત્પ્રેમની પ્રાપ્તિ ઈચ્છનારા મનુષ્યમાટે ધન-રત્ન વિપદમાન છે. ધન મનુષ્યને મદાંધ કરી દે છે, અને ધનને નિમિત્તેજ લોપ્તામાં લોભ તથા પરસ્પર રાગદ્વેષ થાય છે, મારે અનર્થના કારણરૂપ આ ધનને હું ઈચ્છતો નથી.” પણ રાત્રીએ કાંઈ રીતે માન્યું નહિ. સારે જ્યદેવજીએ પોતાના મનને મારીને રાત્રીની પ્રસન્નતામાટે નિરપેક્ષ અને નિર્ભયભાવથી કેટલુંક ધન સાથે લીધું, અને પોતાના ગામભણી જવા વિદાય થયા.

જેમ સહેલા માંસપર શિયાળ ને ગીધ ટાંપી રહે છે, તેમ ધનની પાછળ લોભી મનુષ્યો ટાંપી રહે છે. કેટલાક લૂટારાને જ્યદેવજી ધન લઈને જાય છે એવી ખબર પડતાં તેઓ તેમની પાછળ પડ્યા. સરલ હૃદયી જ્યદેવજી રસ્તામાં ભગવત્ભજનની મસ્તીમાં ચાલ્યા જતા હતા. ભગવત્પ્રેમમાં મસ્ત જ્યદેવજીની પાસે લૂટારાઓએ ધન માગ્યું હોત તો તેઓ જરૂર પ્રસન્નતાપૂર્વક તેમને તે ધન આપી દેતાં; પણ લૂટારાઓ તો પોતાની ચોંચતાપ્રમાણે સમજવાળા હોવાથી માનતા હતા કે કાંઈ મનુષ્ય પોતાનું ધન સહજ-સ્વભાવે કાઢીને આપી દેતો નથી. જગાત્કારથી પગલીએ તોજ ઊડે. આમ વિચારીને લૂટારાઓએ જ્યદેવજીને વશ કરવામાટે એક યુક્તિ શોધી કાઢી. લોભ મનુષ્યના વિવેકનો નાશ કરીને તેને રાક્ષસ બનાવી દે છે. લૂટારાઓ હતા તો મનુષ્ય; પણ લોભે તેઓને રાક્ષસ બનાવી દીધા. તેઓએ પાછળથી મારો કરીને જ્યદેવજીને નીચે પાડી નાંખ્યા, અને જોતજોતામાં તેમના હાથપગ કાપીને તેમને એક દૂવામાં દેડી દીધા. જ્યદેવજીપામેના અનિલ ધનની પોટલીમાથે પોતાના માથાપર મહાન દુઃખના કારણરૂપ ભયંકર પાપની ગાંસડી લઈને લૂટારાઓ પોતાના કાર્યમાટે અભિમાન કરતા કરતા સાંથી ચાલ્યા ગયા.

એ દૂવામાં બીલકુલ પાણી નહિ હોવાથી જ્યદેવજીને ડૂબવાનું તો નહોતું, પણ ભગવત્પ્રાપ્તિ તેમના શરીરને કાંઈ પણ સ્થળે ચોટ પણ નહિ લાગતાં તેમનું રક્ષણ થયું. “જાકો રાણે સાંડ્યો, માર સકે નહિ કોય.” (જેમ રાગ રાખે રે, તેને કાણુ મારી શકે ?)

શાસ્ત્રનવનીતમ્

[સપ્તાહક એક નવનીતપ્રિય]

બ્રહ્મવેત્તા મુનિ કોણ ?

વાંચો વેગં મનસઃ ક્રોધવેગમ્,

વિધિત્સાવેગમુદરોપસ્યવેગમ્ ।

પતાન્વેગાન્ યો વિપદેદુર્દીર્ઘા-

સ્તં મન્યેઽહં બ્રાહ્મણં વૈ મુનિં ચ ॥ મહા૦ શાંતિપર્વ.

જે મનુષ્ય વાણીનો વેગ, મનનો વેગ, ક્રોધનો વેગ, કામ કરવાની ઈચ્છાનો વેગ, ઉદરનો વેગ અને ઉપરનો વેગ આ બધવાન્ છ વેગોને મહત્ત્વ કરે છે-નેને વશ થતો નથી, પણ ઊતર પોતાને વશ વર્તીવે છે-તે મનુષ્યને હું બ્રહ્મવેત્તા મુનિ સમજી છું મુનિ થવા ઈચ્છના બ્રાહ્મણે તો આ વાતઉપર ખાસ ધ્યાન આપવાનું છે

સુખી યોગી કોણ ?

શક્નોતિ હૈવ યઃ સોઢું, પ્રાક્ શરીર-વિમોક્ષણાત્ ।

કામક્રોધોદ્ભવં વેગં, સ યુક્તઃ સ સુખી નર ॥ ગીતા.

જે મનુષ્ય કામ અને ક્રોધના વેગને શરીરમાંથી બહાર નીકળતાં પહેલાજ મહત્ત્વ કરે છે-અંતરજ્ઞ શમાની દે છે-તે મનુષ્ય સુખી છે ને તે યોગી છે.

ફકીર કોણ ?

ફળીશમ્પાદ્મિનિવિષ્ટચેતાઃ,

કીટાદિષુ બ્રહ્મમતિપ્રકાશી ।

રક્ષાર્થમિક્ષાર્થવિવર્ણવાસા,

નિગદ્યતેઽસૌ કવિમિ. ફકીરઃ ॥ ઇક સંત.

મેટા સર્પો જેમને આબૂપણુરૂપ છે એવા આશુતોષ શ્રીશક્તિગવાનના ચરણારવિન્ધા પ્રીતિ રાખનારા, કીટથી માડીને બહાસુધીમા બહાદુરિથી જોનારા, અને શરીરની રક્ષા તથા ભિક્ષામાટે સાદો વેષ ધારણ કરનારા પુરુષને વિદ્વાનોએ ફકીર કહેલ છે.

આવા સંતો કેટલા હશે ?

મનસિ વચસિ કાયે પુણ્યપીયૂષપૂર્ણા-

સ્ત્રિભુવનમુપકારથ્રેણિભિઃ પ્રીણયન્તઃ

પરગુણપરમાણુન્યર્વેતીકૃત્ય નિત્યમ્ ।

નિજહૃદિ વિકસંતઃ સન્તિ સન્તઃ કિયન્તઃ ॥ મર્દહરિ

જેમનાં મન, વાણી અને શરીરમાં પુણ્યરૂપી અમૃત ભરેલું હોય, જેઓ ત્રણે ભુવનોનું હિત કરવામાં સદા પ્રસન્ન રહેનારા હોય, બીજાના નાનામાં નાના ગુણોને પર્વત-જેવડા મેટા માનીને નિત્ય પોતાના હૃદયમાં પ્રકુલિત રહેતા હોય, આવા સંતપુરુષો વિશ્વમાં કેટલાક હશે ? અર્થાત્ આવા પુરુષો બહુજ વિરલ હોય છે. (ચાતુ)

સંતગિરામૃત

વૈષ્ણવ કોણ ?

(રાગ-આશાવરી)

વૈષ્ણવ નથી થયો તું રે, શીઠ ગુમાનમાં ધ્રુમે;	ટક.
હરિજન નથી થયો તું રે, શીઠ ગુમાનમાં ધ્રુમે.	
હરિજન જોઈ હૈકું નવ હરખે, દ્રવે ન હરિગુણ ગાતાં;	વૈષ્ણવ૦ ૧
કામધામ ચઢી નથી પટકી, ક્રોધે લોચન રાતાં.	
તુજ સંગે કોઈ વૈષ્ણવ થાયે, તો તું વૈષ્ણવ સાચો;	વૈષ્ણવ૦ ૨
તારા સંગનો રંગ ન લાગે, તાંહાં લગી તું કાચો.	
પરદુઃખ દેખી હૃદે ન દાઝે, પરનિંદા નથી કરતો;	વૈષ્ણવ૦ ૩
વહાલ નથી વિકલથું સાચું, હૃદે ન 'હું હું' કરતો.	
પરોપકારે પ્રીત ન તુજને, સ્વાસ્થ છૂટ્યો છે નહિ;	વૈષ્ણવ૦ ૪
કહેણી તેવી રહેણી ન મળે, કાંહાં લખ્યું એમ કહેની.	
લજવાની રચિ નથી મન નિશ્ચે, નથી હરિનો વિશ્વાસ;	વૈષ્ણવ૦ ૫
જગતતાણી આશા છે જહાંલગી, જગત ગુરુ તું દાસ.	
મનતણે ગુરુ મન કરેશ તો, સાચી વસ્તુ જહો;	વૈષ્ણવ૦ ૬
દયા દુઃખ કે સુખ માન પણ, સાચું કહેવું પડશે.	

—:૦—

જોગી કોણ ?

(રાગ-સારંગ)

જહ ભરતની જાતના, જોગી જે જગમાંય જ;	ટક.
ઇન્દ્રિયમનની ઉપરે, રહે શત્રુ સદાય જ.	
વિકળ ન થાયે વિષયમાં, રહે પર્વતપ્રાય જ;	જહ૦ ૧
ધરમ ધીરજ મૂકે નહિ, મરે મસ્તક જાય જ.	
આઠે પહોરમાં એક ઘડી, નવ આને નિજ દેહ જ;	જહ૦ ૨
તેના સુખસારુ શું કરે, ઉપાય નર એહ જ ?	
હરિ-ધ્યાન એ હરે કરે, કરે જીવનો ઉદ્ધાર જ;	જહ૦ ૩
જેને મળે એવા જોગીઆ, પામે તે ભવપાર જ.	
એવા જોગીને આવી મળે, જાણ્યે અજાણ્યે જન જ;	જહ૦ ૪
નિષ્કુળાનંદ કહે એ નરને, પળમાં કરે પાવન જ;	

વિરલા કોણ ?

મન સવારી સખપર કરે, મનપર કરે ન કોય;	
જો સવારી મનપર કરે, એસા વિરલા કોય.	૧

—:૦—

અમારી સેવાયાત્રા

[લેખક: શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે.]

(૨)

ગયા અંકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે અમે શ્રીઆનંદશ્રમ-ખીલખામાં આવ્યા, ને શ્રીગીતા-જયંતી અને શ્રીદત્તજયંતીના શ્રીસૂર્યપૂજનને લાભ લીધો. પછી માગશરવદિ ૧ ગુરુવારે આનંદશ્રમમાંથી પ્રચારાર્થે મેદરડા જવા રવાના થયા. આ વેલા હું, શ્રી દયાગસિદ્ધલાલે ને શ્રી. કરશનજીભાઈ એમ અમે ત્રણ જણ હતા. સાથે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પૂજ્ય છખીજી ને પાદુકાજી તથા પ્રચારનું માહિલ, વિમૂતિ એ પણ હતા. મેદરડામાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પધારેલા એટલે અમારેમાટે એ તીર્થ પણ હતું. સાં નામદાર દરબાર શ્રીરાવતવાળા સાહેબના ગઢમાં મુકામ કર્યો. તેઓ સાહેબે કરેલી વ્યવસ્થાપ્રમાણે તેમના વહિવટદારે અમારામાટે બિતારા ભોજનાદિની યોજના કરી. પ્રવાસમાં આનંદશ્રમોના ટ્રસ્ટડીડમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથે કરેલી આજ્ઞાનુસાર કોઈના તરફથી ખામ શંક ન લેવાનો નિયમ રાખ્યો હતો. સાદા ભોજન-નીજ યોજના રાખી હતી. ભોજનાદિથી પરવારી અમે ત્રણે તાલુકાગૃહમાં ગયા. સાં નિશાળના વિદ્યાર્થીઓમમક્ક પ્રથમ શ્રી કરશનજીભાઈએ વિદ્યાર્થીઓના ધર્મસંબંધે વિવેચન કર્યું. સારપત્રી મેં ઈ સદ્વનાચવતું એ મંત્રથી મંગલાચરણ કરી વિદ્યાર્થીઓપ્રતિ યથા-શક્તિ બે વચનો કહ્યાં. તેમાં વિદ્યાર્થીઓએ નિલ માતાપિતાને અને દુષ્ટદેવને નમન કરવાઉપર પ્રથમ ભાર મૂક્યો હતો. પછી સર્વધર્મના આળદોને પોતપોતાના સંપ્રદાયપ્રમાણે મંદિરઆદિમાં દર્શને જવાનું કહ્યું હતું, અને નિશાળમાં વિદ્યાર્થીઓએ સાથે બ્રાતૃભાવ રાખી વર્તવું એવી પણ સૂચના આપી હતી. પછી શ્રી. દયાગસિદ્ધજીએ શ્રીઆનંદશ્રમનો પરિચય આપી વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણસંબંધે કહેવાની શરૂઆત કરતાં કહ્યું કે સાચું શિક્ષણ કે માચી વિદ્યા તેજ કે જે મનુષ્યને બંધનમાંથી મુક્ત કરે-“સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે ॥” વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની શરીરશક્તિને વ્યાયામવડે ખીલવવી જોઈએ, ને તેમાટે ષલ્લચર્યપાલનની મુખ્ય આવશ્યકતા છે. ઇસાદિ આવશ્યક વાતો કહી

પછી રાત્રે દરબારગઢમાં ગામના ચોર્ણશીશાતિના બ્રાહ્મણોમાથે ષલ્લકર્મ, ઉપાસના ને જ્ઞાનસંબંધી ચર્ચા કરી, અને પાડશાળાના વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસની તપાસણી કરી. આ દર્બમાં શ્રી. ચંપકલાલ મૂળશંકર ઠીક રસ લે છે. બ્રાહ્મણો આગળ શંક ખામ કહેવું જોઈએ તેથી મેં “બ્રાહ્મણસ્ય દેહોડયં હુદ્રકામાય નેપ્યતે। કુચ્છાય તપસે ચૈવ પ્રેત્યાનંતસુચાય ચ ॥” (બ્રાહ્મણનું આ શરીર હુદ્ર વિપયોપભોગમાટે નથી, પણ જીવનાંમુખી તપ કરવામાટે અને ધાર્મિક સદાચાર પાલનમાટે વેડવામાં આવતાં કષ્ટો સહન કરવામાટે છે, તથા આ શરીર છોડીને અનંતમુખરૂપ પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિમાટે છે.) આ શ્લોકથી આરંભ કરી યથાશક્તિ પ્રસંગાનુકૂલ વિવેચન કર્યું.

એક દિવસ અંજાર-કચ્છના શ્રીમુંડીઆબાવાના નામથી પ્રસિદ્ધ મંત્રનાં શિષ્યા માતાજી શ્રીરત્નગિરિજીના આશ્રમમાં દર્શને ગયા હતા. આશ્રમની સુંદરતા ને સુવ્યવસ્થા જોઈ અમોને સંતોષ થયો. સાં શ્રીબીડબંજનમહાદેવનાં પણ દર્શન કર્યાં. સંતશ્રી મુંડીઆબાવાની તુખડીના દર્શનનો લાભ પણ મળ્યો. સાં એક પોપટ હતો. દહે છે કે તે પણ શ્રીમુંડીઆમહારાજજીના સમયનો છે. સંતનો પોપટ-પણ સંતના રંગથી રંગાયેલો હોય એ સાહજિક છે. તેનું પાંજડે અમારી પાસે મૂકતાં “મીઠુ રામ, મીઠુ રામ, મીઠુ રામ

એમ ઉચ્ચારવા લાગ્યો. કહે છે કે કાર્ધ અનધિકારી મનુષ્ય આવે તો તે પોપટ “ચાલી જા, લાગી જા” એમજ બોલ્યા કરે છે. એક વખત સાંજના માતાજીના આશ્રમમાં તેમનાં સત્સંગી બહેનો તથા ગામના કુટલાક બંધુઓસમક્ષ ધાર્મિક ચર્ચા કરી. અહીં ખાસ કરીને બહેનોનો વર્ગ વધારે હતો તેથી સ્ત્રીઓનાં ધાર્મિક કર્તવ્યોસંગંધી વાતો કરી, અને પ્રસંગાનુસાર સતી સ્ત્રીઓનાં તથા ગાર્ગી, સુલભા, મૈત્રેયી આદિ ષ્ઠવાદિની સ્ત્રીઓનાં વચ્ચે વચ્ચે ઉદાહરણો આપી વિષય પૂરો કર્યો.

એક દિવસ કન્યાશાળા અને મીડલસ્કૂલમાં પણ લિંગલિંગ વખતે જઈને કન્યાઓ-માટે તેને ઘટિત માતાપિતાની સેવા, ગૃહકર્મમાં ચતુરાઈ, સ્વચ્છતા આદિ પ્રસંગને અનુકૂલ વાતો કરી, તથા મીડલસ્કૂલમાં વિદ્યાર્થીઓસમક્ષ ઉચિત શબ્દો કહ્યા.

એક વખત નદીકિનારે આશ્રમ બાંધીને રહેતા પૂજ્ય ષ્ઠાચારીશ્રી કૃષ્ણચૈતન્યજીના દર્શને ગયા. હાં તેમણે બનાવરાવેલી ગુફાઓ પણ જોઈ. ગુફામાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં અને આશ્રમમાં શ્રીભથ્થેશ્વરમહાદેવનાં દર્શનનો લાભ લીધો. ષ્ઠાચારીજી વિદ્વાન, સુયોગ્ય અને યોગસાધનપરાયણ છે, તથા વિદ્યાર્થીઓને આશ્રમમાં આશ્રય આપી વિદ્યાધ્યયન પણ કરાવે છે. પોતે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના દીક્ષિત પણ છે.

હાંથી એક દિવસ આલિંદ્રા ગામે ગયા. આ ગામ ના. દરબારશ્રી અમરવાળા સાહેબનું છે. અમો નિશાળમાં ગયા. હાં વિદ્યાર્થીઓસમક્ષ તેમને યોગ્ય કર્તવ્યની વાતો કરી. આલિંદ્રામાં એક પૂજ્ય ષ્ઠાચારી મહારાજ રહે છે તેમ સાંભળતાં તેમના દર્શને ગયા. ષ્ઠાચારીમહારાજ તપસ્વી, યોગી ને વિદ્વાન છે. આંગલભાષાના પણ ઠીક જ્ઞાતા જણાયા. શરીર કુર્ણાટકી આહાર. ના. દરબારશ્રીએ તેમને માટે એક આશ્રમ બંધાવી આપેલ છે. આશ્રમમાં ગુફા પણ છે. પોતે છ કલાક બહાર રહે છે. સિવાય બધો સમય ગુફામાંજ નિવાસ કરે છે. આશ્રમમાં એક શિવાલય છે. પોતે શ્રીગોવર્ધનપર્વતમાંથી એક પથ્થર શ્રીકૃષ્ણપ્રભુના સ્મરણરૂપે લાવ્યા છે તેની પણ પૂજા કરે છે ને “શ્રીકૃષ્ણ-શરણું મમ” નો ઉચ્ચાર કરતા રહે છે. અમે શિવાલયમાં શ્રીશિવજીનાં તથા શ્રીકૃષ્ણપ્રભુના સ્મરણરૂપક શ્રીગોવર્ધનના પ્રસાદનાં પણ દર્શન કર્યાં. ષ્ઠાચારીજી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની સંનિધિમાં આનંદાશ્રમમાં રહી ગયેલા એમ તેમની સાથેની વાતચીતથી જણાયું. વાતમાં પ્રસંગોપાત્ તેઓ પૂજ્યપાદશ્રીના યોગવિદ્યાના અગાધજ્ઞાનની પ્રશંસા કરતા હતા. અમે એકથી વધારેવાર કંઈક ઉપદેશ આપવા વિનંતિ કરતાં પંદરેક મિનિટ ઉપદેશામૃતનું પાન કરાવ્યું. ઉપદેશમાં શ્રીઉપનિષદો, શ્રીવેદાંતદર્શન, શ્રીમદભગવદ્ગીતા આદિનાં પ્રમાણો પણ વચ્ચે વચ્ચે આવતાં હતાં. તેમણે સંખ્યાઉપર ભારમૂકી તે નિલ્ય કરવાની આવશ્યકતા દર્શાવી હતી. પછી સ્વહસ્તે અમોને પ્રસાદ આપ્યો. પ્રસાદ લઈ, વંદન કરી અમો ઊઠ્યા, ને પાછા મેંદરડા આવ્યા.

મેંદરડામાં શ્રી. ચંપકલાલભાઈએ તથા શ્રી. મયારામભટ્ટે પોતપોતાને ઘેર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પધરામણી કરાવી સર્વ કુટુંબને દર્શનનો લાભ આપ્યો હતો.

અહીં શ્રી. ચંપકલાલભાઈ, શ્રી. ડોકટર સાહેબ, શ્રી. વહીવટદાર સાહેબ આદિ બંધુઓએ અમારા પ્રચારકાર્યમાં સારી સહાનુભૂતિ આપી હતી.

(ચાલુ)

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[પૌષ-માઘ-માસ]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજનઃ પૌષ માસમાં મહરસંક્રાંતિને દિવસે તથા માવમાસમાં શ્રીમદ્દાશિવરાત્રિને દિવસે શ્રીઆનંદાશ્રમવાસીઓએ એકત્ર મળીને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું.

મુખ્યભેટઃ આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છેઃ—

૩૧. ૫૧-૦-૦ શ્રી. પીરોજશાહ એરચશાહ હાલવાય, ડૉક્ટર. માહીમ-મુંબઈ.
ડરખન-નાતાલથી: ૩૧. ૪૧-૧૧-૬ શ્રી. પુરુષોત્તમ વલ્લભ. ૩૧. ૪૧-૧૧-૬ શ્રી. દુર્લભ વલ્લભ ૩૧. ૧૩-૧૪-૬ શ્રી. બીખાભાઈ પુરુષોત્તમ. ૩૧. ૧૩-૧૪-૬ શ્રી. ભગવાનદાસ દુર્લભ. ૩૧. ૧૩-૧૪-૬ શ્રી. કલ્યાણ દયારામ. ૩૧. ૧૩-૪-૦ શ્રી. જમનાદાસ પુરુષોત્તમ. ૩૧. ૧૫-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેકઃ શ્રી. પુરુષોત્તમ વલ્લભ, ડરખન-નાતાલ, એમના તરફથી લઘુરુદ્ર ખે. શ્રી. હરિલાલ હરકીશનદાસ-મુંબઈ એમના તરફથી લઘુરુદ્ર એક, તથા મુંબઈનિવાસી એક સેવકતરફથી રુદ્રાભિષેક ખે. શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર, એમના તરફથી રુદ્રાભિષેક એક કરાવવામાં આવ્યા હતા.

મહારુદ્રયાગઃ મુંબઈથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના અનન્યમક્ત શ્રી. પીરોજશાહ એરચશાહ હાલવાય, ડૉક્ટર એમના તરફથી રૂ. ૫૦૦) પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની સેવામાં ભેટ આવ્યા હતા. તેમાંથી તેમની ઇચ્છાપ્રમાણે એક પાકાત્મક મહારુદ્રયજ્ઞ (તદંગમૂત હોમસંક્રિત) આનંદાશ્રમના શાસ્ત્રીઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ આદિકારા પૈપમુદિ ૧ થી ૫ સુધી કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન અને યાજ્ઞઃ આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાયની પાવન સેવામાં યાજ્ઞ ધરાવવાઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાંઃ—

૩૧. ૭-૮-૦ શ્રી. સુરતરાય અંબાશંકર વમાવડા (વિદ્યાર્થીઓનું ભોજન.) રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. જટારાંકર બાણુજીતરફથી પોનાના સદ્ગત પુત્ર પ્રમુલાલના આત્મકલ્યાણાર્થ (વિદ્યાર્થીઓનું ભોજન ને ખે યાજ્ઞ.) રૂ. ૮૬-૩-૩ શ્રી. પીરોજશાહ એરચશાહ ડૉક્ટરતરફથી ચાર ભોજન વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ ને અત્તિભોજનાં, તથા એક ભોજન વિદ્યાલયના ને પાકાજાનાના વિદ્યાર્થીઓસંક્રિત સર્વ આનંદાશ્રમવાસીઓ આદિને, રૂ. ૧૧-૧૪-૫ શ્રી. હરિલાલ હરકીશનદાસ-મુંબઈ રૂ. ૧૮-૦-૦ શ્રી પુરુષોત્તમ રામજી દક્કર-જૂનાગઢ. રૂ. ૬-૪-૦ શ્રી. ચત્રમુજ બીમજી દવેનાં પત્ની અ. સો. મણિખડેન-પોરબંદર (તેમણે આનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમના બ્યાજઉપરાંત આ રકમ વધારે આપી છે.) પ્રતિવર્ષ મહરસંક્રાંતિના પારણાર્થે આ ભોજન અપાય છે.

યાજ્ઞઃ—આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં યાજ્ઞ ધરાવવામાં આવ્યા હતાઃ—

૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા-આનંદાશ્રમ, ખીલખા. રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. ચિવસંકર દયારામ બ્યામ-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મણિસંકર મહાસંકર ઉપાધ્યાય-હોંનડી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. દયાજીસિંહજી લાલસિંહજી દકાર-જૂનાગઢ. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. પીરોજશાહ એરચશાહ ડૉક્ટર તરફથી ૭ યાજ્ઞ-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હરિલાલ

હરકીસનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૧૧-૪-૬ શ્રી. પુરુષોત્તમ વલ્લભ-હરજન-નાતાલ, થાળ ૯. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. લાલજી ત્રીણાભાઈ દક્કર-જૂનાગઢ. રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. જયંતીલાલ લાલજીભાઈ જોગનપુત્રા-કુમસ-ચાર થાળ. રૂ. ૨-૮-૦ શેક પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી બે થાળ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મનસુખલાલ હરિદાસ દક્કર-જૂનાગઢ, રૂ. ૨-૮-૦ એક સેવક-મુંબઈ બે થાળ. ખંભાત-વાળા શ્રી. સાહરલાલ મણિશંકર પંડિતે આનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલી રકમના બ્યાજમાંથી એક થાળ.

અખંડદીપકબ્જાતે:—પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૃતના અખંડદીપકનિમિત્તે આ માસમાં નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:—

રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી દાકાર-જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. હરિલાલ હરકીસનદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી-કરાંચી. રૂ. ૩-૨-૩ શ્રી. પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-કાનામાંગલોર. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ.

સિવાય રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. વિકૃલદાસ ગોવર્ધનદાસ કામદારતરફથી સંક્રાંતિને દિવસ દ્વજ ધરાવવાનિમિત્તે મળ્યા છે. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ દાકાર-મુંબઈ એમના તરફથી પૂજ્યપાદશ્રીનાં વસ્ત્રો ધોવા સાણુનિમિત્તે આવ્યા છે.

અમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં શ્રી. જ્યેષ્ઠારામ પીતાંબર ભટ્ટતરફથી રૂ. ૧-૪-૦નો થાળ એક પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને ધરાવવામાં આવ્યો હતો.

અમદાવાદના રહીશ સદ્ગત શ્રી. લાહલાલ નાનાલાલ યાત્રિકના દ્રષ્ટમાં થયેલી ગોઠવણ પ્રમાણે તેમના કલ્યાણાર્થે તેમનાં પત્નીઓતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને નિલ થાળ ધરવામાટે તથા પૂજના સાહિત્યમાટે પ્રતિમાસે રૂ. ૮-૦-૦ અપાય છે, ને તેમની ઈચ્છાપ્રમાણે તેનો શ્રીઅમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં ઉપયોગ થાય છે.

શ્રીધ્રાક્ષ-આનંદાશ્રમમાં નીચેનાં બંધુબહેનો તરફથી આ માસમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીને થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

શ્રી. જડેજ જળરસિંહજી થાળ ૧, શ્રીમતી બા વખતુબા થાળ ૧, શ્રી. જડેજ નાનાભાઈ સુખભાઈ-થાળ ૧, શ્રી. શાસ્ત્રી મગનલાલ રામજી જોશી-થાળ ૧, શ્રી. જડેજ જળરસા થાળ-૧.

શ્રીમતી બા શ્રીહિંમતકુંવરબાસાહેબતરફથી પુસ્તકો રાખવા માટે કબાટ ૧ શ્રીધ્રાક્ષ-આનંદાશ્રમમાં અર્પણ થયો છે.

ધ્રાક્ષ-આનંદાશ્રમના વ્યવસ્થાપક શાસ્ત્રી મગનલાલ રામજી જોશી આ માસમાં મેથાણ ગામે સનાતનધર્મના ઉપદેશાર્થે ગયા હતા.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સુમુક્તુમંડળ-મુંબઈ. શ્રીમદ્સંક્રાંતિને દિવસ શેક શ્રી. દામોદરદાસ માધવજી જેસંગલાહને લાં મંડળે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું.

શ્રીકરાંચી-આનંદાશ્રમમાં લાંના આનંદાશ્રમસુમુક્તુમંડળના બંધુઓ પ્રતિ રવિવારે પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના પૂજનાદિમાટે એકત્ર થાય છે. તે દિવસનો ક્રમ નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યો છે:—

સવારના ૯-૫ થી ૯-૧૫ શ્રીસદ્ગુરુપૂજન. ૯-૧૫ થી ૯-૨૫ શ્રીનાથવચનામૃતનું શ્રવણ. ૯-૨૫ થી ૯-૪૦ બ્યાખ્યાન. ૯-૪૦ થી ૧૦-૫ કીર્તન. ૧૦-૫ થી ૧૦-૧૫ સંયમ. ૧૦-૧૫ થી ૧૦-૩૦ આરતિપ્રસાદ.

સુધારો:—“શ્રીઆનંદાશ્રમ”ના માર્ગશીર્ષિકાસના અંકમાં “શ્રીમદ્ભાગવતસપ્તાહ” એ વિષયના પેરામાં શ્રી. દ્વદશંકર ધનજી દવે છપાયું છે તેને બદલે શ્રી. રામેશ્વર દ્વેજ દવે એમ વાંચવું.

પરચુરણ મેટ (કાર્તિક-માગસર-પૌષ)

૦-૪-૦ બહેન મોતીમાઈ	૪-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર લાખશંકર ત્રિવેદી
૧-૦-૦ યજ્ઞયાગી શ્રી. બાલકૃષ્ણચાવળ	૭-૦-૦ ,, રામેશ્વર કૃષ્ણ દવે
૦-૪-૦ શ્રી ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદારાણી	૨-૦-૦ અ. મૌ. મણિબહેન-જોરાવરનગર
૦-૧-૦ સૌ. કુતાબહેનનો પુત્ર	૪-૧૦-૩ શ્રીકૃતિયાજીમાં કાર્તિકીપૂજનબેટના
૧-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ જોડાલાલ મજીડીઆ	૧-૦-૦ શ્રી સ્વામજી મજીડોડ જાની
૩-૦-૦ ,, ગોપાલભાઈ નગશીભાઈ પટેલ	૦-૧૦-૩ ,, માનગિદ નયુમિદ
૮-૦-૦ ,, લાલશંકર લક્ષ્મીશંકર	૦-૮-૦ ,, હરજીવન ધર્મિયજી
૨-૮-૦ શ્રીમતી ગંગાબહેન-લીંબુડા	૦-૮-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર એલિયજી
૦-૨-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર રેવાશંકર	૦-૪-૦ ,, કેશવલાલ કેદમાજી
૫-૦-૦ ,, ગમેશ્વર કૃષ્ણ દવે	૦-૪-૦ ,, ગુનાચરિત્ લખાનસિદ્ધ
૨-૦-૦ ,, દયારામ મૂળજી સાંચી	૦-૪-૦ ,, રૂપમિદજી દયાલુમિદજી
૫-૧૪-૦ જનમજ્જેધપુરમાં શ્રી કાર્તિકીપૂજનની	૦-૪-૦ ,, રાજગિદ નારણમિદ
બેટના	૦-૪-૦ ,, માણેચંદ પાનાચંદ
૦-૮-૦ શ્રી રાજરક્ષાલ મોહનલાલ	૦-૪-૦ ,, સુખસિમલ જનમસિદ્ધ
પાલક	૦-૮-૦ ,, માવજી મૂળજી પુરોહિત
૧-૪-૦ શ્રી દોલતશંકર મૂળશંકરદવે	૪-૧૦-૩
૧-૦-૦ ,, મગનલાલ વલ્લભદાસ	૦-૩-૩ મનીઓડેર દમીશન તથા
જોરા	પોરેજના
૦-૮-૦ ,, જુરજી ડોઆભાઈ મીત્રી	૧-૦-૦ શ્રી. દેવચંદ નાનજી કહેર
૦-૪-૦ ,, મૂળશંકર મોહનલાલ	૧-૪-૦ ,, વિશ્વનાથ ધાનજી ખત્રી
૦-૪-૦ ,, માનશંકર રાજરક્ષાલ	૧-૦-૦ ,, પુરુષોત્તમદાસ નારાયણાસ
પંડિત	૨-૦-૦ શ્રીમતી ગરીબહેન
૦-૪-૦ ,, ચત્રમુખ ગાંડલાલ જોશી	૦-૧-૬ પરચુરણ
૦-૪-૦ ,, જીવન લવજી	૭-૦-૦ યજ્ઞયાગી શ્રીઆત્મ પ્રભાજી
૦-૨-૦ ,, જીવન રણુડોડ	૦-૫-૦ વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ
૦-૪-૦ દરબારશ્રી અમરમિદજી	૧-૦-૦ શ્રી કુણ્ડમિદ લાલમિદજી
૦-૪-૦ ,, બાપુઆ જાવસિદ્ધ	૧-૦-૦ ,, લાલમિદજી ગગામિદજી
૦-૪-૦ મીત્રી જગજીવન ત્રીજી	૦-૪-૦ ,, મૂળશંકર લાતાનીશંકર
૦-૪-૦ ,, જોરાજી પુરુષોત્તમ	૯-૧૫-૬ ,, માર્ગેશ્વર નાનજી ચડાગાધાને
૦-૪-૦ ,, મોહનલાલ જાણજી	લાં આમોગુફિ ૧૦ થી કાર્તિક
૦-૪-૦ ,, હરજી પ્રેમજી પુત્ર	સુદિ ૧૨ સુદી ગોધગમાં પૂજના
૫-૧૪-૦	પાદ સરચરણીનું પૂજન થયેલું
	તેના બેટના.

૭-૧૩-૦ શ્રી. માણેકલાલભાઈ અંબે
તેમના કુટુંબતરફથી
૧-૨-૦ ,, રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
૦-૮-૦ ,, રતનલાલ સોમેશ્વર
૦-૮-૮ પરચુરણ

૯-૧૫-૯

૦-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદ્રારાણા
૧-૪-૦ ,, વિકૃલદાસ શામજી-કુંડલા
૩-૦-૦ દેશાઈ ઠાકોરલાલ મોહનલાલ અમ-
દાવાદ
૧-૪-૦ શ્રી. ચંદ્રકિશોર જીતનલાલ જામનગર
૦-૪-૦ ,, બહાચારી બહાપ્રકાશજી
૫-૯-૦ ગીતાજયંતીને દિવસે પૂ. શ્રી. સદ્ગુરુ-
પૂજનભેટના

૧-૦-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિ-
હજી ઠાકોર

૧-૦-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી
ચંદ્રારાણા

૦-૪-૦ ,, રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી
૦-૮-૦ શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ
૦-૮-૦ ,, ભાઈશંકર ધનજી દવે
૦-૫-૦ ,, કરશનજી પ્રાણજીવન
ઓઝા

૦-૪-૦ ,, કલ્યાણસિંહ ભવાન-
સિંહ

૦-૪-૦ પંડિત રઘુનંદન ઝા.
૦-૨-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી
જોશી

૦-૨-૦ ,, રેવાશંકરભાઈનાં પત્ની
૦-૨-૦ શ્રીમતી તારાબહેન
૯-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
૦-૨-૦ શ્રી. કુવરબાઈ
૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન

૫-૯-૦

૦-૧૦-૩ શ્રી. જયંતીલાલભાઈ-પ્રોળગઢડા
૫-૪-૦ શ્રીમતી અમુલાબહેન કાળાવાળા
બીલખા

૦-૧-૦ ,, સુમરીબહેન કાળાવાળા ,,
૧-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ ધોરાજી
૦-૩-૦ પરચુરણ ભેટ
૫-૦-૦ શ્રી. દત્તજયંતીને દિવસે પૂજ્યપાદ
સદ્ગુરુશ્રીના પૂજનભેટના

૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી
૦-૯-૦ ,, ભાઈશંકર ધનજી દવે
૦-૪-૦ ,, રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
૦-૪-૦ શ્રી. દયારામ મૂળજી
૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
૦-૫-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન
૦-૪-૦ અ. બહાપ્રકાશજી
૦-૪-૦ શ્રી. કલ્યાણસિંહજી ભવા-
નસિંહ

૧-૦-૦ ,, દયાળસિંહજી બાલ-
સિંહજી ઠાકોર

૦-૨-૦ ,, ત્રિભોવન વિકૃલજી દવે
૦-૨-૦ ,, રેવાશંકરભાઈનાં પત્ની
૦-૩-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી
જોશી

૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
૦-૧-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર દયારામ
૦-૨-૦ શ્રીમતી તારાબહેન

૫-૦-૦

૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ
૦-૦-૩ પરચુરણ
૨-૦-૦ શ્રી. બાલાભાઈ દયારામ-વઢવાણ
૨-૪-૦ ,, મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ
૧-૦-૦ ,, રતિલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ
૧-૦-૦ ભાઈ મનસુખલાલ રતિલાલ ,,
૧-૦-૦ શ્રી. ત્રિભુવનદાસ મંગળજી વ્યાસ
રાજકોટ

૦-૧-૦ પરચુરણ

- ૦-૪-૦ શ્રી હરજીવન કેશવજી ગાદ
૧૬-૧૦ મુખર્ષિ આનંદાશ્રમ મુલ્ય મહો
પાદશ્રીનું પૂજન આમોદન ૧૧
ને દિવસે કરેલું તે ૥ હા શેક દામો
દરવાસ માધવજીભાઈ —
૧૬-૮-૦ મુખર્ષિ આનંદાશ્રમતરફથી નવા વર્ષના
શ્રીમદ્ ગુરુ પૂજનભેટના હા શેક
દામો ૨૫૨ માધવજીભાઈ
૪૧-૨૦ મુખર્ષિ આનંદાશ્રમ મુલ્યમહોતરફથી
શ્રી તિલકમુદિ ૧૫ ના શ્રીસદગુરુ
પૂજનભેટના હા દામોદરદાસ મા
ધવજીભાઈ-મુખર્ષિ
૧૪-૬-૦ શ્રીદત્તજયંતીને દિવસે મુખર્ષિ આનં-
દાશ્રમ મુલ્યમહોતરે પૂજ્યપાદ મદ્-
ગુરુશ્રીનું પૂજન કરેલું તેન ભેટના
હા શેક દામોદરદાસ માધવજી
૧-૪-૦ શ્રી મૂળશકર નરભોગમ પડીયા-
મુખર્ષિ
૧૦-૮-૦ ,, વામનગાન જટાશકર-પાટણ
૧-૦-૦ ,, ઇન્દ્રાશકર દુર્ગાશંકર દહાણા
૨-૦-૦ ,, મંગળગામ માધવજીભાઈ વ્યાસ
સાદરા
૦-૨-૧ પરચુરણ
૦-૪-૦ શ્રી બેચનાસ ભવાન મહેતા-વર્ધા
૧૦-૪-૯ સેનાયાત્રામા પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના
પાદુમળને ભેટના
૦-૫-૦ શ્રી મયારામ ચકુભાઈ-
મેડા
૦-૮-૦ ,, ચંપનાસ મૂળશકર ,
૧-૦-૦ ,, ત્રિભોવને જુદાભાઈ-
ધણકુનીયા
૧-૮-૦ ,, પ્રમાશકર મળીતમ-
શાપુર
૧-૦-૦ ,, પોપટલાલ તાગવદ-
જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, ગુણમિલજી લાલમિલજી
૧-૦-૦ ,, જ્યેષ્ઠ પદ્મેશ્વર વઘીય ,

- ૦-૪-૦ , પીંગમિદુ મળ્ય શિલ
જૂન ગઢ
૦-૮-૦ ,, જટાશકર જગદગન
જૂનાગઢ
૦-૪-૦ ,, જટાશકર લી જી ,
૦-૮-૦ ,, પોપટલાલ બધ-જાઈ
જૂન ગઢ
૦-૮-૦ ,, રવણલાલ હી જી ,
૦-૪-૦ ,, જાનુલાલ પોપટલાલ
જૂનાગઢ
૦-૪-૦ ,, ઈશ્વરનાથ પોપટલાલ
જૂનાગઢ
૦-૮-૦ ,, કેશવજી બીજાભાઈ ,,
૦-૪-૦ ,, ગગન ભા હરજી ,,
૦-૪-૦ ,, પ્રેમજી ગધન ,,
૦-૪-૦ ,, મુકુન્દગાન સુનીનાથ ,,
૦-૩-૦ ,, મેધજી રૂડા ,,
૦-૪-૦ ,, નવનરશકર જયશંકર ,,
૦-૦-૯ આરતીમાં

૧૦-૪-૮

- ૦-૮-૦ શ્રી પ્રશનનાથ હરજી જૂનાગઢ
૧-૨-૦ ,, ત્રિભુવન સુગજી માણેશ્વર-
ચોગવાડ
૧-૦-૦ ,, મળીતમ ધરમશી-પ્રાણની હા
શ્રી અમાલેશ્વર નાનજી જોશી
૦-૫-૧૧ , ત્રિભુવન સુનીનાથ-માણવદ
૦-૪-૦ શ્રી જાનુશંકર જટાશકર રાણા
૦-૦-૩ પચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી શિવજી દયાજી આમ મુલ્ય
૧-૧૨-૦ જ્યેષ્ઠમા ગીતાજયંતી પૂજનમના
હા શ્રી અમાલાલ તુલસીરામ
૨-૪-૦ શ્રી પીરજીશાહ એચશાહ જો માલીમ
૦-૪-૦ ,, મોતારજી એધવજીના પત્ની બીલખા
૦-૦-૩ ક્ષીમતી અ મૌ મણિમાઈ
૧-૦-૦ શ્રી મણિશકર મહાશય ઉપાધ્યયને
બીગડી

શ્રીમતી બહેન જીવલયા હાલાર્ધ-સાણુંદ વર્ષ ૧૦	
શ્રી. પ્રેમજી ઓધવજી-ભાણુવડ વર્ષ ૧૦	
„ કલ્યાણસિંહ ભવાનસિંહ કાંકર-જૂનાગઢ વર્ષ ૮-૯	
ના. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ-ખીલખા વર્ષ ૮-૯-૧૦	
શ્રી. અંબાશંકર ગોવિંદજી-ગડારોડ વર્ષ ૯	
„ મૂળશંકર વહાલજી-માખીઆળા „ ૧૦	
„ પીતાંબર પુરુષોત્તમ-કીરોડપુર „ „	
„ હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ „ „	
„ ચક્રભાઈ મૂળજી દેત્રોત્તમ-જૂનાગઢ „ „	
„ માધવજી રામજી-ધંડીઆ „ ૯	
„ એન. સી. બલસારી-ખાર „ ૧૦	
„ ચંપકલાલ મૂળશંકર યાત્રિક-મેદરડા „ „	
„ વશરામ કેશવજી-અડવાણા „ „	
„ તુલસી રામજી „ „ „	
„ લક્ષ્મીદાસ પ્રાગજી „ „ „	
„ વિઠ્ઠલજી નારણજી-વડોદરા „ „	
„ હેલશંકર કલ્યાણજી-જૂનાગઢ „ ૮-૯	
„ ભાયાલાલ જૂઠાભાઈ દેકર-નારી „ ૯-૧૦	
„ શામજી જેઠાભાઈ-ભાવનગર „ ૧૦	
„ હીરજી પુરુષોત્તમ-ચરખા વર્ષ ૮-૯-૧૦	
„ રતનલાલ સોમેશ્વર-કાસરા „ „	
„ ગોકુળભાઈ પરભુ-ગણદેવી „ „	
„ ચુનીલાલ બેચરદાસ-રાજપીપળા વર્ષ ૯-૧૦	
„ માણેદલાલ દયાશંકર ઓઝા-જગડીઆ વર્ષ ૮ (૨) વર્ષ ૯ (૨) વર્ષ ૧૦ (૧)	
„ કાશીરામ મહારાજ-શુકલતીર્થ વર્ષ ૮-૯	
„ મયુરાદાસ મંગળજી-શેગામ „ ૧૦	
„ મૂળશંકર જગજીવન જોશી-રામપુરા „	
„ નાનજી દેવકૃષ્ણ-રાણાકોડોરેણા „	
„ મૂળશંકર હરિરામ જોશી-ગાંધ „ ૧૦-૧૧	
„ પુરુષોત્તમ કાનજી-નાગેશી „ ૯	
„ ત્રિપુરાશંકર મોરારજી ભટ્ટ-ધોરાજી વર્ષ ૯-૧૦-૧૧	
શ્રી. ભામવંદ દેવકરજી-સાયલા વર્ષ ૧૦	
„ ભીમજીભાઈ વૈજનાથ-જેતપુર „ „	

શ્રી. દામજી ગોવિંદજી-વેરાવળ વર્ષ ૧૦	
„ દુર્લભજી વહાલજી રાવળ-રાણાવાવ „ „	
„ શ્રીસનાતનધર્મ લાયચેરી-ઝાંઝીઆર „ „	
„ કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા } વાંકાનેર „	
„ મન્વંતરાય „ „	
„ દેવકૃષ્ણ જાદવજી-ખીલડી „	
„ ચતુર્ભુજભાઈ જેઠોઆળાદ „	
„ મેઘજી રૂઢા-મુંબઈ „ „	
„ અંબાશંકર ગોરધન જોશી-ખીલખા „ „	
„ મોહનલાલ જમિયતરામ-શીલ „ ૯-૧૦	
„ ગૌરીશંકર પ્રભુરામ-ગોડલ „ ૧૦	
„ કાનજી ધેલાભાઈ-કુંતિયાણા „ ૯-૧૦	
„ મોહનલાલ લીલાધર-ગરજ „ ૮-૯	
„ લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ „ „ „	
શ્રીમતી નર્મદાબહેન જટાશંકર-રસનાલ „ ૧૦	
શ્રી. કાળીદાસ નથુભાઈ જ્યોતિષી-ચરાદ „ ૯-૧૦	
„ રમણલાલ ડી. ચાંપાનેરીઆ-અંકલેશ્વર વર્ષ ૯	
„ ધનજી મેઘજી-પોરબંદર „ ૯-૧૦	
„ છોટુભાઈ દુર્લભભાઈ દેશાઈ-સુરત „ ૮-૯-૧૦	
„ છંગનલાલ ભાઈદાસ-કામરોજ „ ૯-૧૦	
„ ગિરિજાશંકર ત્રિકમજી જાની-વંથલી „ ૮-૯	
„ ભવાનીશંકર રામરામ-માણુવદર „ ૮-૯-૧૦	
„ શાંતિલાલ જેઠાભાઈ-દોડકા „ ૯-૧૦	
„ જીવરામભાઈ ખુશાલદાસ-વાસણા „ ૮-૯-૧૦	
„ દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-ખાંટવા „ ૧૦	
„ ત્રિકમજી દયારામ-ખીજડીઆ „ ૯-૧૦-૧૧	
„ વલ્લભરામ લાજાભાઈ-દાહોદ „ ૯-૧૦	
„ વિશ્વનાથ માધવજી શાસ્ત્રી-પોરબંદર „ ૧૦	
„ પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ-માંગલોરકાના વર્ષ ૧૦	
„ ભાણુજી આણંદજી દવે-રાજકોટ „ ૯	
„ રમાશંકર કરુણાશંકર શાસ્ત્રી-પ્રભાસપાટણ વર્ષ ૧૦	
„ જસમત રામભાઈ મોચી-કુંડલા „ ૧૦	
શ્રી. અમોસિંહજી ટી. જડેભાઈ-પોરબંદર વર્ષ ૧૦	
„ વિનાયકરાવ કરુણાશંકર „ „ „	

૧૦૧. શુભશંકર માધવજી લટ-પોત્તલ વર્ષ ૧૦	૧૦૨. શ્રી હરજીવ નક્ષીસ-અમરેલી વર્ષ ૬
૧૦૨. દયારાજ માધવજી " " " "	૧૦૩. મુળજી જગજીવન ત્રિવેદી " " ૧૦
૧૦૩. મૂનજીભાઈ દયારામ-રાપુડ " " " "	૧૦૪. ત્રિભુવન ગીગ્રાભાઈ " " ૧૬
૧૦૪. મોહનનાથ ગોળાતમ-ચિત્રાવડ " ૬-૧૦	૧૦૫. વૈદ્ય બેચરવાન પ્રભુગામ " " ૬
૧૦૫. રામકુંવર કાકાદાસ-મુમુજી " " " "	૧૦૬. કમળાશર ૨ પ્રમોદ " " ૬-૧૦
૧૦૬. બહેન શિવગોરી નાણુરાય ગજમર-સુરત " ૬	૧૦૭. ગણપતગિરિ લલાતગિરિ " " ૧૦
૧૦૭. પાર્વતીમણ નાથુભાઈ " " ૬	૧૦૮. કલ્યાણના અનારામ જાની-કમી " ૧૦
૧૦૮. પુરુષોત્તમ રતુનાથજી જૂનાગઢ વર્ષ ૭ ૬ ૧૦	૧૦૯. રેવાશર પુરુષોત્તમ-અમરેલી " ૧૦
૧૦૯. કેશવનાથ આશાગમ-ખાધા વર્ષ ૧૦	૧૧૦. રામુશર પુરુષોત્તમ-જૂનાગઢ " ૬-૧૦
૧૧૦. જમિયતરામ નરોત્તમ ત્રિવેદી-સુરત વર્ષ ૧૦	૧૧૧. લાનજી કાલાભાઈ-પોરબંદર " ૧૦
૧૧૧. મૂનજીભાઈ તુલસીભાઈ પટેલ-દીવા " ૬	૧૧૨. કરશનદામ વમનજી " " ૧૦
૧૧૨. વેણીભાઈ નાથાભાઈ પટેલ " " ૬	૧૧૩. સુનાર્દનાથ રણુગોડાસ-ઈંદોર વર્ષ ૧૬
૧૧૩. તુલસીભાઈ કલ્યાણભાઈ પટેલ " " ૬	૧૧૪. ઓધરજી કોમાભાઈ-બેડી " ૬-૧૦
૧૧૪. ગમભાઈ ગણુભાઈ-નાગનખ " ૬	૧૧૫. માલ્તર જગન બેચર જૂનાગઢ " ૧૦
૧૧૫. હસરાજ રીંગજી-ગરેજ " ૬	૧૧૬. મોરારજી વલ્લભજી મોતી " ૬-૬-૧૦
૧૧૬. અંબાશકર વરનાશકર-પ્રભાસપાળુ " ૬	૧૧૭. નાનાલાલ મોનદાસ ગીરનારા " ૬-૧૦
૧૧૭. દેવશર મોરારજી-માળીઆ " ૧૦	૧૧૮. પુરુષોત્તમ ગમજી " " ૧૦
૧૧૮. છોટુભાઈ નિલાગમ-સુરત " ૧૦-૧૧	૧૧૯. નારણીય જમનાલાલ-જમખેડપુર " ૧૦
૧૧૯. પ્રભાશકર પુરુષોત્તમ-મજેવડી " ૬	૧૨૦. ગોરધન જોરામ ખીચી-જમખેડાવા " ૧૦
૧૨૦. જીવજી વાનજી-નથનીસોઠ " ૧૦	૧૨૧. દાનજી જીમજી-જમખખાળીઆ " ૧૦
૧૨૧. મગજી માવજી શરણેશ્વર-રાજકોટ વર્ષ ૬-૧૦-૧૧	૧૨૨. મંગળદાસ કેશવનાથ ભક્ત બોરીવલી " ૬-૧૦
૧૨૨. મગનનાથ હરગોવિંદ લટ-વાણસીનોર વર્ષ ૧૦	૧૨૩. મનજી માવજી-જમનગર " ૧૦
૧૨૩. ગિરમશંકર દામજી-મારોળ " ૧૦	૧૨૪. બલુભાઈ સુનીતાત-મુખર્જી " ૬-૧૦
૧૨૪. મોહનલાલ માવનજી " " ૧૦	૧૨૫. ચીમનલાલ કોમવાસ-મોરીવલી " ૬-૧૦
૧૨૫. હરિનાથ બેચર વીમાવડ " ૧૦	૧૨૬. સુનીતાત વેનજી ઓઝા-જમનગર " ૧૧
૧૨૬. દાકરશી ગોવંધન-નાગેત્રી " ૬-૧૦	૧૨૭. મથુરાદાસ રણુગોડામ-વીસાવડ " ૧૦
૧૨૭. લાતય અમરેશી-હાક " ૬-૬	૧૨૮. માણેલાલ કવણુગામ લટ-લાવનગર " ૧૦
૧૨૮. મોહનલાલ મુળશકર-માવગા " ૧૦	૧૨૯. ગોવંધન રામજી દગજી ખાંડવા " ૬-૬
૧૨૯. દુર્લભજી હરિશકર-અમરેલી " ૧૦	૧૩૦. આનુસિદ પ્રતાપગિદ દાકર-વથળી " ૧૦
૧૩૦. વિદુલભાઈ પ્રભુગામ " " ૬	૧૩૧. જીવણુરામ મનજી લટ લાવનગર " ૧૦
૧૩૧. જયતિનાથ દુર્લભજી " " ૧૦	૧૩૨. મનુભાઈ જીવણુમિદજી-ખાણવા " ૧૦
૧૩૨. માવજી દેવડી-મોટા દેવગાંઆ વર્ષ ૧૦	૧૩૩. હિમેદભાઈ આશાભાઈ પટેલ-લાલરણ " ૧૦
૧૩૩. દાસતસિદ જાતમસિદ-જૂનાગઢ " ૬-૬	૧૩૪. ચતુરભાઈ આતાભાઈ પટેલ-અમદાવાદ " ૧૦
	૧૩૫. મોહનલાલ જોગવાસ " " ૧૦
	૧૩૬. નાગશર્મા-જસણુ વર્ષ ૬-૧૦

શ્રી. કાશીરામ નાનજી ભટ્ટ-જમદણુ વર્ષ ૯-૧૦
 ,, નંદલાલ જીવણલાલ કોઠી ,, ૧૦
 ,, રા.સા. મહાશંકર જી. રાવળ-ભાવનગર ,, ૧૦
 ,, જગજીવન પ્રેમજી સોની-પાળેદ ,, ૧૦
 ,, ખેચર કાળા ,, -શીશુડા ,, ૧૦
 ,, મગનલાલ ઉમિયાશંકર- ,, ,, ૧૦
 ,, નારણ લખમણુ- ,, ,, ૧૦
 ,, રામજી કાના- ,, ,, ૧૦
 ,, નારણદાસ જમનાદાસ-જમનજેધપુર ,, ૧૧-૧૨

શ્રીમતી સંતોકબાઈ જગજીવન-ખાખાપુર ,, ૧૦
 શ્રી. વિશ્વનાથ કાળીદાસ શુક્લ-કુંડલા ,, ૧૦
 ,, ખાલાશંકર મણિશંકર-સુરત ,, વર્ષ ૯-૧૦
 ,, વશરામ જ્ઞેદાભાઈ લાડાણી-વાળોત્રા ,, ૧૦
 ,, ભગવાનદાસ મૂળચંદ કોરોનેશન ક્ષી
 લાયખેરી કુતિયાણા વર્ષ ૯-૧૦
 ,, માનશંકર શંકરલાલ પંડિત-જમનજેધપુર ,, ૯
 ,, દુલેરાય માનશંકર ઘોળકીયા-જૂનાગઢ ,, ૧૦
 ,, ગૌરીદાસ આણંદરામ-વીરડી ,, ,, ૯
 ,, લાલચંદ અમરશી-ઢાંક ,, ,, ૧૦
 ,, લાલસિંહજી ગંગાસિંહજી-કલકત્તા ,, ૯-૧૦
 ,, તુલસીદાસ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ ,, ૧૦
 ,, લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-ગરજ ,, ૧૦
 ,, મોહનલાલ લીલાધર- ,, ,, ૧૦
 ,, બદવજી રતનજી ,, ,, ૯-૧૦

કરાંચીનાં આહોકોના લવાજમના વર્ષ ૯માના
 (૨૪ આહોકોના) હા. શ્રીકૃષ્ણદાસવર્મા
 ,, ,, ,, વર્ષ ૧૦ના
 (૪ આહોકોના) હા. શ્રીકૃષ્ણદાસવર્મા.

શેક કાનજી શિવજી કનૈયા-કાનાતોર વર્ષ ૧૦-
 ૧૧-૧૨-૧૩-૧૪
 શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી કરજીસિંહજી-કલકત્તા વર્ષ ૧૦
 ,, જટાશંકર કરસનજી-લાંટવડ ,, ૧૦
 હિત કરતૂરબાઈ જયશંકર-ખીલખા ,, ૯
 જયાનંદ કાનજી શંકર-એડીયા ,, ૧૦
 રાયચંદ ગોરધનદાસ કામદાર-નુડાસોરક ,, ૧૦
 લક્ષ્મીશંકર લાલજી વ્યાસ ધોરાજી વર્ષ ૧૦
 વિશ્વદાસ ગોરધનદાસ-પોરબંદર ,, ૯-૧૦

(ખાડીનાં લવાજમની પહેલેથી

શ્રી. ચંપકલાલ હરગોવિંદ-પાલીતાણા વર્ષ ૯-૧૦
 ,, ખાપુભાઈ મોતીલાલ ધુચ-મોરખી ,, ૯-૧૦
 ,, નાતાલાલ પીતાંબર-સાવરકુંડલા ,, ,, ૧૦
 ,, હરજીવન આણંદજી- ,, ,, ૧૦
 ,, જીવરાજ કરશનભાઈ- ,, ,, ૧૦
 ,, ન્યાલચંદ કાનજી-મોટીમારડા ,, ૧૦
 ,, ત્રિભુવનદાસ મંગળજી વ્યાસ-ધંદોર ,, ૧૦
 ,, મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ-મુંખઈ ,, ૯-૧૦
 ,, દેવજી મૂળજી સોની-પસવાળી ,, ૯
 ,, દરબાર હીરાજી રામજી-જૂનાગઢ ,,
 ૯-૯-૧૦

,, જમનાદાસ વસનજી-પોરબંદર ,, ૯-૧૦
 ,, રણછોડલાલ જગજીવનદાસ-સાગરમતી
 ,, ૯-૧૦
 ,, મુખ્યાજી ગીરધરલાલ સોમજી-કલ્યાણ, ૯-૧૦
 ,, રાજ અનોપસંગ કાભાઈ-પખાજી
 ,, ૯-૧૦

,, રામજી ખીમજી કૃશ્ણવાળા-મુંખઈ ,, ૧૦
 ,, ઝીણાભાઈ આણંદજી- ,, ,, ૧૦
 ,, જયંતીલાલ લાલજીભાઈ-કુમસ ,, ૯-૧૦
 ,, પ્રેમશંકર પીતાંબર પંડ્યા-ચુડા- ,, ૧૦

શ્રી. મુકુંદરાય વસંતરાય-સુધગામ-વર્ષ
 ૯-૯-૧૦

,, જટાશંકર શિવરામ-ગરજ ,, ૯-૧૦
 ,, હરિપ્રસાદ જટાશંકર-જૂનાગઢ ,, ૧૦
 ,, કાશીદાસ ધરમશી-કાલકી ,, ૧૧
 ,, વિકૃલદાસ ગોરધનદાસ-મુંખઈ ,, ૧૦-૧૧
 ,, શિવશંકર દયાળજી-લાડી ,, ૧૦
 ,, વસંતરાય પી. જ્ઞેશી-ગોંડલ ,, ૧૦
 ,, જટાશંકર ભાણજી-દેલવાડા ,, ૧૦

,, ધાંધલ જીવાભાઈ કાંચડભાઈ-ખીલખા ,, ૯
 શ્રી. મણિલાલ રણછોડભાઈ-પોરબંદર વર્ષ ૧૦
 ,, મેધજી માવજી-કલ્યાણ ,, ૯-૧૦
 ,, પુરુષોત્તમ વલ્લભ ટેઈલરહથુ-ડરખત-
 નાતાલનાં ૧૫ આહોકોના વર્ષ ૯ના
 ,, પુરુષોત્તમ વલ્લભ ટેઈલર-નવસારી ,, ૯
 ,, દુર્લભ વલ્લભ ,, ,, ૯

આવતા અંકમાં આવશે.)

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા-આચાર્યજીપ્રણીત

અપ્રસિદ્ધ પુસ્તક:—

શ્રીસદુપદેશમાલા ભાગ ૨ જો

(પડત મૂલ્ય: રૂ. ૦-૪-૦)

આ પુસ્તક પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ લખાવી રાખેલું; પરંતુ ઉપાયું નહોતું. તેની આ કેવળ નવી આવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે.

સદ્ગુણી મનુષ્યો વ્યવહારમાં સુખી થઈ શકે છે, ને પરમાર્થમાં તે સરસતાથી આગળ વધી શકે છે. આમે સદ્ગુણો મનુષ્યનો વ્યવહાર ને પરમાર્થ બંને સિદ્ધ કરવામાં સહાયરૂપ હોવાથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવે સદુપદેશમાળાના બંને ભાગમાં તે માટે દયાંતર્પૂર્વકના પાઠોની યોજના કરી છે. આ બીજો ભાગ તો સદ્ગુણોના પાઠોથી ભરપૂર છે.

આ પુસ્તકમાં નીચે પ્રમાણે પાઠો યોજવામાં આવ્યા છે:—

૧ શુદ્ધચિત્ત	૧૪ બળાત્મક કરવાથી કાર્યની સિદ્ધિ થતી નથી.	૨૪ દોઢ ડહાપણ
૨ શ્રીશ્ચર	૧૫ સંપ	૨૫ કુપાત્રની સાથે મેત્રી ન કરવી.
૩ પુરુષપાપ	૧૬ નમ્રતા	૨૬ કળાધર્મ કળ
૪ પુનર્જન્મ	૧૭ પ્રામાણિકતા	૨૭ પડેલો સ્વભાવ સજ્જનો કઠિન છે.
૫ ભક્તિ	૧૮ સત્ય	૨૮ વિતંગવાદમાં લાગી
૬ કૃતજ્ઞતા	૧૯ સમન્વિત દેખાઈનાથી કાંઈ ન કરવું.	૨૯ સમય વિચારીને ઉપદેશ કરવો.
૭ મિથ્યાભિમાન	૨૦ સ્વાર્થની મિથ્યા વર્તવા વિષે.	૩૦ કૃતજ્ઞતા
૮ ભવિષ્યનો વિચાર કરી વર્તવા વિષે.	૨૧ જાતે કરવાજેવું કામ જાતે કરવું.	૩૧ લોકવાસના
૯ શાંતિ રાખીને ચોતાવું કૃતવ્ય કરવું.	૨૨ ચોતાની શક્તિનો વિચાર કરીને કામ કરવું.	૩૨ કાષ્ટ પ્રાણીને પીડા ન કરવી.
૧૦ અનિષ્ટનિયમ સામે નહિ.	૨૩ વિશ્વાસઘાત	૩૩ પડખો
૧૧ સંતોષ		૩૪ સહનશીલતા
૧૨ લોભ		૩૫ પરોપકાર
૧૩ ઉદ્વેગ		૩૬ વ્યવસ્થા
		૩૭ દેખાઈખી ન કરવી.

પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયેલી નવી આવૃત્તિઓ

પરમસુખી થવાના ઉપાય: આવૃત્તિ ત્રીજી. મૂલ્ય: રૂ. ૧-૦-૦

ભક્તિસુધા: આવૃત્તિ ત્રીજી. પડત મૂલ્ય રૂ. ૦-૦-૬

વેદાંતદર્શન: આવૃત્તિ બીજી. પડત મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

યોગદ્રીસ્તુલ: આવૃત્તિ છઠી. ઉપાય છે.

પ્રેમિકર્મપ્રકાશ: ચોથી આવૃત્તિ ઉપાય છે.

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરી.

પૂજ્યપદિ કૃપાનાથ પ્રણીત પુસ્તકોનો પ્રચાર કરવા એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે. પૂજ્યપદિ કૃપાનાથ પોતાશ્રી પ્રણીત પુસ્તકોમાં અમરદેહરૂપે બિરાજી રહેલા છે, માટે એઓશ્રી પ્રણીત પુસ્તકોનું પરિચીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

૧. સંખ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિનામૂલ્યે મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
૨. શ્રીબીજા—આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણાગૃતિ સંનાતનના વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું પહેલું સત્ર ક્રાંતિક માસથી શરૂ થાય છે, તે બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ થાય છે, માટે તેમાં લખણ થવા ઇચ્છનારે પહેલાં વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં રાખવું.
૩. ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમંત્રથુરામશર્મા આચાર્યજીના પુસ્તકોની કિંમત વિજ્ઞાપનમાં જાપેલી કિંમતથી ગોણી રાખીશું આવી છે. સંકલ્પ અર્થે અલગ સમજવો.
૪. શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેલા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ, અને આશ્રમમાં ફરવો સમય રહેવું છે, તે રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
૫. લેખક ગંધુશદેનો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો લાભ લઈ શકે છે.
૬. આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ તે ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં જોએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાશિવાર)

તરફથી

પ્રમુખ ચતુર્માસિક પત્ર

(Kathiawar-India)

P. O. Bulka

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ગિસ ગુજરાતી સરણ

નોં. ૩૬૫, વિદ્યલાર્ડ રોડ, કોંગ્રેસભવન

સુબઈ ૪

વર્ષ ૧૦ મું

॥ ૐ ॥

વાર્ષિક લવાજમ.

ફેબ્રુઆરી

॥ પતો ધર્મસ્તતો જયા ॥

પોસ્ટાલ

અંક ૧૦ મો

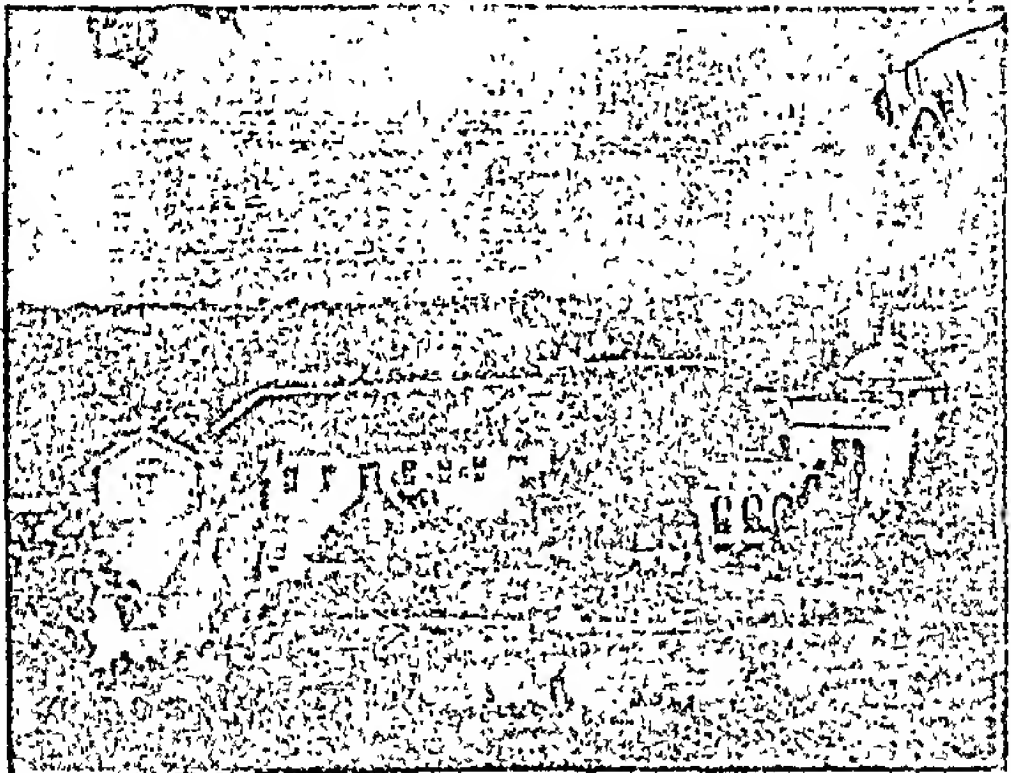
સંવત ૧૯૮૮

આનંદાશ્રમ

શ્રી. ૧-૦-૦

અરેચમા

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાયો નાયસદ્ગુરુસંજિતઃ ।

સંદિગ્ધલોકકર્તવ્યં જ્ઞાતવ્યં ચ વિરોપતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યના અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાતવ્યના સંદેશ આપતા 'સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્' એ સંજ્ઞાવાળા આદ્ય પુરુષ આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીમદ્ગુરુને અભ્યર્ચના.	૨૨૯
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૩૦
૩	દીક્ષાનો દિવસ.	૨૩૧
૪	દ્વિતીયે નિલ કરવાયોગ્ય દશ કર્મો.	૨૩૧
૫	પૂજ્યપાદશ્રીનું સ્નાનગૃહ.	૨૩૩
૬	Appreciation.	૨૩૮
૭	ગુણુચતા.	૨૩૯
૮	મદાલસા.	૨૪૦
૯	માંડૂય ને ઈશ્વર.	૨૪૫
૧૦	અમારી સેવાયાત્રા.	૨૪૭
૧૧	શૌનક અને મુનિ અંગિરા.	૨૪૯
૧૨	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૫૧

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે અંધુબહેનોનું લવાજમ ખાટી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે, ગ્રાહક રહેવાની ઈચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું બીતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોપુલદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ

સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ધર્મદેવિયો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપું—ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં વ્રત્તમણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ શ્રદ્ધાને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૯૮ ક્રિષ્ણન

[અંક ૧૦

શ્રીસદ્ગુરુદેવને અભ્યર્ચના

૫૬

કેમ કરવું, કેમ કરવું, (૨) ગુરુદેવ ! ન માને મન-કેમ કરવું. ટક.
ગુરુદેવ ! આપવું જ્ઞાન, સાંભળીએ છએ જ્ઞાન;
આ તોય ટળે નહિ વહેમ- કેમ કરવું. ૧
સાંભળીએ વેદ વેદાંતો, ઉપનિષદના સિદ્ધાંતો;
પણ પ્રપંચમાં છે પ્રેમ- કેમ કરવું. ૨
મુખથી મિથ્યા કહેવાયે, મનથી એ ના મૂકાયે;
અંદરથી રાગ ન જાયે- કેમ કરવું. ૩
ધન આવત ઘરમાં જે, પુણ્યપાપ જરા નહિ લેખે;
કહે ગરીબ ન આવે રે'મ-

—૦—

સાથી

હરદમ ભજ રે ખાવરા ! સીતાપતિ રઘુનાથ;
ગરીબ ગયો આ દાય તો, ફેર ન આવે હાથ. ૧
હોય હરિને પામવું, તો થાવું હરિજન;
ગરીબદાસ ગોવિંદને, અર્પિ તન મન ધન. ૨

—૦—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

મનુષ્યના મનની ધર્મનિષ્ઠાની તથા ધૈર્યબલની પરીક્ષા જ્યારે તેની આસપાસ વિચિત્ર વિચારોનો ને વિચિત્ર આચારોનો ઝંઝાવાત કુંકાર રહ્યો હોય ત્યારે થાય છે.

સારાં કામોમાં ઘણાં વિઘ્નો હોય છે, અને તે બધાં વિઘ્નો ધૈર્ય, સાવધાનતા ને દૃઢતા રાખી શુભ કર્મ કરનારને ઓળંગવાં પડે છે.

જે કામ પોતાના સામર્થ્યની બહાર હોય તે કામ વિવેકીએ આરંભવું નહિ, અને જે તે આરંભ્યું તો તેનો સ્વસામર્થ્યથી વધારે પ્રસાર કરવો નહિ, અને જે તેનો સ્વેચ્છાએ વધારે પ્રસાર કર્યો તો પછી તેનો છવનપર્યંત ધૈર્ય, સાવધાનતા ને કાર્યદક્ષતાથી સમભાવે સ્વકર્તવ્ય સમજીને નિર્વાહ કરવો એમાંજ તે કરનારની શોભા ને તેને યશ છે નહિ તો વિઘ્નસંતોષીઓના ઉપહાસને પાત્ર થઈ તેને ખેદાનુભવ કરવો પડે છે.

પાપના તાતને વશ થવાથી મનને ખેદ થાય એવા પ્રસંગો બને, ને કટુવચનો સાંભળવાના પ્રસંગો પ્રાપ્ત થાય એ સ્વાભાવિક છે.

ઉત્તમવિદ્યાર્થીએ પરમાર્થનાં સાધનોમાં, વિદ્યાભ્યાસમાં ને પ્રાપ્તવ્યવહારમાં સમયના યથાચોગ્ય વિભાગ પાડીને નિમગ્ન રહેવું જોઈએ. પ્રયોજનવિનાના ને અપકારક પ્રસંગોથી તેણે દૂર રહેવું જોઈએ.

હઃખનિવૃત્તિમાટે કે સુખપ્રાપ્તિમાટે જપ, તપ ને દાનાદિ શુભકર્મો કરવાં, પણ કોઈ દેવની માનતા મુમુક્ષુએ ન કરવી.

અધ્યાત્મપ્રસાદનો અર્થ અંતઃકરણની અતિનિર્મલતા અથવા અંતઃકરણમાં શુદ્ધસત્ત્વગુણની સ્થિરતા એવો થાય છે. આવી સ્થિતિવાળાના હૃદયમાં જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ધર્મ, શાંતિ ને ઔદાર્ય આદિ શુભગુણો બહુ બલવાન થાય છે.

પ્રકાશ જેમ અંધકારને તથા તેને આશરે રહેલા ભયને દૂર કરી નાંખે છે તેમ સત્સમાગમ મનના આંચલ્યને તથા તેને આશરે રહેલી શંકાઓને દૂર કરી નાંખે છે.

જેમને બ્રહ્મવિચારવડે, સંપ્રજ્ઞાતયોગવડે અને પરમાત્માની અનન્યભક્તિ-વડે બ્રહ્મસાક્ષાત્કાર થયો છે તેમને શરીરતું પતન થયે મોક્ષનો લાભ થાય છે. બાકીના મનુષ્યોને તેમનાં કર્મોપ્રમાણે ને ઉપાસનાપ્રમાણે નવા જન્મની પ્રાપ્તિ થાય છે.

ધોરણસર શાસ્ત્રવાચન ને સાધનોનો અભ્યાસ કરવાથી પરમાર્થમાં આગળ વધાય છે.

પોતાને ભક્ત માનનાર વા ભક્ત થવા ઈચ્છનાર મનુષ્યે પોતાના હૃદયને નિર્દોષ કરવા સતત શુદ્ધભાવથી પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

સદોષ હૃદય બાણે કે અજાણે કોઈ કોઈ અપરાધ કરતું રહે છે, ને તેથી તેની યોગ્યતામાં જોઈએ તેવો વધારો ન થવાથી તે સાચી શાંતિ ને સાચું સુખ સતત અનુભવવા જોઈએ તેવું ભાગ્યશાળી થઈ શકતું નથી.

અનન્યભક્તને પોતાના હૃદયમંદિરમાં સૌંદર્યસારનિધિ ને કરુણાનિધાન પ્રભુવિના બીજા કોને નિવાસ કરાવવો ગમે ? અને ભક્તવત્સલ પ્રભુને પણ પોતાના અનન્યભક્તના પરમપવિત્ર ને વિશુદ્ધપ્રીતિથી ભરેલા હૃદયમંદિરને ત્યાં અન્ય કંઈ સ્થલે નિવાસ કરવો ગમે ? (ચાલુ)

—:૦:—

દીક્ષાનો દિવસ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્]

મુમુક્ષુએ અપાર ભવસાગરમાંથી તારનારી પરમપાવની દીક્ષા જે દિવસે પરમકૃપાળુ શ્રીસદ્ગુરુદેવપાસેથી મેળવી હોય તે પવિત્ર દિવસે તેણે શી શી વિશેષ પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ તે સંબંધે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ એક સ્થળે ઉપદેશ છે કે:-

“દીક્ષાના વાર્ષિક દિવસે જપ ને પરમાત્મધ્યાન કાંઈક વધારે કરવાં, સદ્ગુરુની પ્રાર્થના કરવી, બ્રહ્મચર્ય પાળવું, ને યથાશક્તિ પોતાના સદ્ગુરુની સેવા કરવી, તથા મનની પ્રસન્નતા જાળવવી.

—:૦:—

દ્વિજોને નિત્ય કરવાયોગ્ય દશ કર્મો

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્ નાથભગવાન્]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૦થી)

શાંત મને નીચેના દોઢરા બોલી હોમની ભાવના કરવી:—

૪ હોમ

દોહરા

હૃદયકુંડમાં બ્રહ્મરૂપ, પાવક જે કે'વાય;

રાગદ્વેષરૂપ સમિધ્ બે, ત્યાં પ્રીતિ હોમાય. ૧

આવા હોમવડે નક્કી, પાપો સરવે જાય;

વિષયવાસના દૂર થઈ, જીવ શિવરૂપ થાય. ૨

મનને શાંત કરી નીચેના દોહરા બોલી પછી શાસ્ત્રવાચન કરવું:—

૫ સ્વાધ્યાય (બ્રહ્મચર્ય)

દોહરા

વેદાદિ સત્શાસ્ત્રનું, છે ભક્ત્ય બ્રહ્મરૂપ;

રાખ્તે અર્થ ને સરહસ્ય, ભણવું શાસ્ત્ર અનુપ. ૧

શાસ્ત્રેસાર મનમાં ધરી, વરતવું તદનુસાર;

દુઃખદોષો સૌ ત્યાગીને, થાવું સુખી અપાર. ૨

મનને શાંત રાખી નીચેના દોહરા બોલી તર્પણની ભાવના કરવી:—

૬ તર્પણ

દોહરા

ઉંચ નીચ સમ પ્રાણીને, દેવી વૃષ્ટિ સાર;

શુભ વિચાર શુભ કાર્યધી, મનમાં ભાવી પ્યાર. ૧

પ્રેમ રાખી સૌ પ્રાણીપર, કરવું હિત સદાય;
પ્રભુપૂજા પણ એજ છે, એ તર્પણ કે'વાય. ૨
નીચેના દોહરાવડે પરમાત્મપૂજાસંબંધી વિચાર કરવો:—

૭ પરમાત્મપૂજા

દોહરા

બ્રહ્મથી અલિપ્ત આત્મા, મોટા દેવ ગણાય;
મનસ્થિર કરવું તે વિષે, રાખી પ્રેમ સદાય. ૧
સ્થૂલ સૂક્ષ્મ જગ ભૂલીને, થવું પ્રભુમાં લીન;
એ મહાપૂજા પ્રભુતણી, મનથી રહેવું દીન. ૨
નીચેના દોહરાવડે વૈશ્વદેવતા વિચાર કરી વૈશ્વદેવ કરવો:—

૮ વૈશ્વદેવ

ઉત્તમ મધ્યમ અધમ જે, દેવસમૂહ કે'વાય;
તેને પિતૃમતૃષ્યને, દેવું અન્ન સદાય. ૧
પશુ પક્ષી ને કીટનો, પણ કરવો સત્કાર;
એમ હૃદયવિકસાવવું, રાખી પૂરણ ચાર. ૨
પેટભરા થાવું નહિ, કરવો અન્નવિભાગ;
યથાશક્તિ અન્ન આપીને, થવું સુખી મહાભાગ. ૩
અતિથિનો સત્કાર કરવાની અગત્ય નીચેના સોરઠાવડે વિચારવી:—

૯ અતિથિસત્કાર

સોરઠા

અતિથિ આવે જેહ, તેને શુભ અન્ન આપવું;
રાખી ઝાઝા નેહ, સ્વાગત કરવું તેમતું. ૧
આવતાને ન વાર, પુણ્યે એ દિવસો મળે;
કોઈ ન ચઢતું દ્વાર, જ્યાં વૈભવ હોતો નથી. ૨
યાચકને અન્ન આપ, મનને પ્રસન્ન રાખીને;
પામ નહિ પરિતાપ, રૂઠા એ દિવસો ગણી. ૩

૧૦ શુદ્ધ વ્યવહાર કરવાનો ઉપદેશ

દોહરા

સાવધાનતા ધૈર્યથી, કરવો શુદ્ધ વ્યવહાર;
ભય લોભને વશ થઈ, નવ કર દોષ લગાર. ૧
શુદ્ધ વ્યવહારના સેવને, નિજ મન નિર્મલ થાય;
નિર્મલ મન એકાગ્ર થઈ, બ્રહ્મભણી તે જાય. ૨
પરમારથપોષક બને, તેજ શુદ્ધ વ્યવહાર;
પરમારથઘાતક બને, તે અશુદ્ધ વ્યવહાર. ૩
ફેલતાતા પ્રભુને ગણી, કરવો શુદ્ધ વ્યવહાર;
મનને જાગ્રત્ રાખીને, તરવો આ સંસાર. ૪

॥ ૐ ॥

પૂજ્યપાદશ્રીનું સ્નાનગૃહ

[લેખક: શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર બી. એ.]

શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા આચાર્યશ્રીને તેઓશ્રીનો શિષ્યસમૂહ લિન્નલિન્ન નામોથી સંબોધતો અને અસારે પણ એજ સંબોધનોનો ઉપયોગ કરે છે. તેમાંનું એક અભિધાન “પૂજ્યપાદશ્રી” છે. તેઓશ્રીએ દાખવેલી અદ્ભુત જીવનલીલામાં સ્નાનગૃહનું સ્થાન પણ અગત્યનું છે. તેની દીવાલોપર પડેલા એ સંતલીલાના પડછાયા અહીં શબ્દચિત્રરૂપે રજૂ કરવા યથાશક્ય પ્રયત્ન થશે.

શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમના નૈઋત્યકોણમાં આ સ્નાનગૃહ આવેલું છે. સંવત ૧૯૫૨ના વર્ષમાં શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમની સ્થાપના થયેલી. સારે આ સ્નાનગૃહની સ્થિતિ અસાર કરતાં પણ સામાન્ય હતી. સંવત ૧૯૫૨ના વર્ષથી માંડી સંવત ૧૯૮૭ના વર્ષસુધી એટલે લગભગ પાંત્રીશ વર્ષસુધી તેઓશ્રીએ આ આનંદાશ્રમમાં સ્થિતિ કરેલી. એટલાં વર્ષોની દિનચર્યાનાં સંસ્મરણો આ સ્નાનગૃહે સાંચ્યાં છે. તેઓશ્રીના જીવનક્રિતિકાસની સાક્ષી પૂરતું સ્નાનગૃહ અસારે પણ દિવ્યતાનું સ્મરણ કરાવી રહ્યું છે. એ સંભારણાં વાચકને નવું જોમ આપશે.

આનંદાશ્રમ બીલખાનું તીર્થસ્થાન છે. બીલખા આવનારે આનંદાશ્રમના દર્શને અવસ્ય આવવું અને તેના એક વિભાગરૂપ સ્નાનગૃહને પણ અવસ્ય નિહાળવું, સ્નાનગૃહ રચનામાં સાદું છે. તેના દેખાવમાં આડંબર નથી પંચવટીમાં ગોદાવરીને કઠિ લક્ષ્મણે બાંધેલી ભગવાન રામ અને માતા સીતા માટેની પર્ણીશાલાનું સ્મરણ આનંદાશ્રમ તાબું કરે છે. એ પર્ણીશાલામાં શયનગૃહ, ભોજનગૃહ, સ્વાધ્યાયગૃહ ઇત્યાદિ વિભાગો હતા તેમ આનંદાશ્રમમાં પણ નિજમદિર, સંયમમંદિર, સ્નાનગૃહ, શ્રવણમદિર આદિ વિભાગો છે.

જન્મતે રામ કીન્હ તહું બાસા । સુખી ભયે મુનિ બીતી ત્રાસા ।

ગિરિ બન નદી તાલ છબિ છાયે । દિન દિન પ્રતિઅતિ હોત મુહાર્યે ॥

ન્યારથી રામચંદ્રજીએ સાં નિવાસ કર્યો સારથી મુનીશ્વરો સુખી થયા તથા તેઓનો ભય જતો રહ્યો. પર્વત, વન, નદી તથા સરોવરો શોભાયુકત થયાં અને દિન-પ્રતિદિન સાં અતિશય સુંદરતા જોવામાં આવી.

ખગમુગઢુંક અનંદિત રહ્યો । મધુપ મધુર ગુંજત છબિ લહ્યો

સો બન બરણિ ન સક અહિરાળ । જહાં પ્રકટ રઘુવીર બિરાળ ॥

પશુપક્ષીઓનો સમૂહ આનંદથી રહેવા લાગ્યો તથા ભ્રમરાઓ મધુર ગુંજારવ કરી શોભા આપવા લાગ્યા. ન્યાં સાક્ષાત્ રામચંદ્રજી બિરાળમાન છે તે વનનું વર્ણન તો શેષજી પણ કરી શકે એમ નથી.

શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમ એટલે હારતના જૂના ઋષિઆશ્રમોનો નમૂનો. આશ્રમ શબ્દજ આર્યોની સંસ્કૃતિનો પડધો પાડે છે. આ આનંદાશ્રમના એક વિભાગરૂપ સ્નાનગૃહમાં પ્રવેશતાં આનંદ થાય છે. સામાન્ય પથ્થરો, સામાન્ય ચૂનો તથા સામાન્ય રેતી-માંથી જન્મેલું આ સ્નાનગૃહ બીજા સ્નાનગૃહોથી સાદું છતાં શામાટે આકર્ષક છે ? બહારની ટાપટીપ નહિ છતાં સાં શામાટે મનને આનંદ મળતો હશે ? એના મુંગા પથ્થરોમાંથી વાચા કુટતી હોય એમ શાંતિના ત્રીણા ત્રીણા ફેરા ઊડી રહ્યા હોય છે... ।

આ વસ્તુસ્થિતિ સમજવામાટે સ્નાનગૃહની ભીતીપર અદૃષ્ટરૂપે કારાયેલાં તેઓશ્રીની દિનચર્યાનાં લઘ્યચિત્રો નિહાળવાં પડશે, એ દીવાલોએ સાચવેલા સંતજીવનના પડધા ઉકેલવા પડશે. આ માટે સ્નાનગૃહનાજ બોલ સાંભળીએ:—

“સામાન્ય પથ્થર, ચૂનો, રેતી અને પાણી આદિ જડવસ્તુઓમાંથી મારો જન્મ થયો છે. ગામડાના કોઈ કારીગરે મારું ઘડતર ઘડ્યું હશે. મારામાં રહેલી ગામડાની શોભાથી મારું મન રાચતું ન હતું. અહિર શોભાતરફ કાણુ ખેંચાતું નથી? મને થયા કરતું કે ગામડામાં મારો જન્મ થયો તે કરતાં કોઈ સુંદર શહેરમાં મારો જન્મ થયો હોત તો કેટલું સારું? અથવા મને કોઈ લક્ષ્મીનંદનના ભવનમાં કે કોઈ સમ્રાટના પ્રાસાદમાં સ્થાન મળ્યું હોત તો હું સુભાગી બનત. આવી આવી કલ્પનાઓના ભારથી મને પારાવાર ગુંગળાટ થતો. અહિર શોભાનો મોહ મને ઊંડી ઊંડી પીડા કર્યા કરતો. પ્રાણીઓમાં શ્રેષ્ઠ મનાતી માનવજાતને પણ માયિક પદાર્થોનું આકર્ષણ છોડતું નથી તો પછી મને બુદ્ધિહીનને તેનું ખેંચાણ કેમ ન હોય? આ કલેશમય વિચારવમળમાં મારું જીવન વ્યતીત થઈ ચૂક્યું હતું. બુદ્ધિમાન મનાતા માનવસમૂહના મોટા ભાગને પણ સત્ય આનંદ શામાં છે તેની ખબર નથી તો પછી મારા માટે એ કલ્પના ક્યાંથી બાંધી શકાય? પણ મારી નિરાશાના, મારા અસંતોષના, મારા સંતાપના દિવસોના અન્તની સુધડી મને પ્રાપ્ત થઈ.

એક સુપ્રભાતનું મને બરાબર સ્મરણ છે કે જ્યારે હું મારી મોહનિદ્રામાંથી જાગ્યો છાઉં. મારા જડદેહમાં ચેતનાનો સંચાર થવા માંડ્યો. સંગીતના દિવ્યરણુકર વાતાવરણમાં ગુંજતા હોય એવું લાસવા લાગ્યું. મધુરી મેરલીસમું હતું એ પાદુકાજીનું ગુંજન. પાદુકાજીના પડધા આટલા નિયમબદ્ધ, આટલા મધુરા, આટલા આકર્ષક કેમ હશે? સમુદ્રમાંથી ઊઠતા તરંગો જેમ કિનારાતરફ જાય છે તેમ એ ધ્વનિ પાસે પાસે આવવાં લાગ્યો. આકાશમાં રંગોળી પૂરતા હોય એમ તે શબ્દો વધારે ઘેરા થવા માંડ્યા. એ સૂરોમાં મીઠાશ હતી. મનને મેલું કરે એવી નહિ, મનને ઠારે એવી. એ શબ્દો પાસે આવતા ગયા તેમ તેમ મારી જડતા સરવા લાગી, તેમ તેમ મારી ભ્રમણા લાગવા લાગી. ઉત્તરતરફ પડતું મારું દ્વાર ઊઘડ્યું અને એ પાદુકાઓપર મેં એક ઋષિવર જોયા. શ્વેતવસ્ત્ર પહેરેલું છે, શ્વેતવસ્ત્ર ઓઢેલું છે, યોગીની જેમ મસ્તકની આસપાસ એક શ્વેતવસ્ત્ર વિંટાળેલું છે, આંખોમાં અમક હતી, મુખપર પ્રકાશ હતો. ભારતના પૂર્વયુગનું સ્મરણ કરાવવા કોઈ સિદ્ધયોગી પધાર્યા હોય એવું સુમધુર એ દર્શન હતું. એ દિવ્યભૂતિને શેની ઉપમા આપું?

તેઓશ્રી હસ્તપ્રક્ષાલનમાટે એક પાટલાપર બિરાજ્યા. શાસ્ત્રીય પદ્ધતિપ્રમાણે હસ્ત-પ્રક્ષાલનનું કાર્ય ચાલ્યું અને પૂરું થયું. તે પછી દંતધાવનવિધિ શરૂ થયો અને પૂરો થયો. એ પછી પ્રાતઃસ્નાન શરૂ થયું અને પૂરું થયું. એ પછી વસ્ત્રપરિધાન કરી તેઓશ્રી પ્રાતઃસંધ્યાદિમાટે નિજમંદિરમાં પધાર્યા. વળી બપોરનું સ્નાન, બપોરની સંધ્યા અને ભોજન પણ અહીંજ થયાં. એ પછી સાયંસ્નાન પણ આજ રીતે થયું. આ પ્રમાણે વર્ષોસુધી ઉપરોક્ત ક્રિયાઓ અહીંજ થતી.

આ બધી ક્રિયાઓમાં શાસ્ત્રવિધિ બરાબર પળાતો, નિયમિતતા નજરે પડતી, સમયપાલન યોગ્યરીતે થતું. આ બધી ક્રિયાઓમાં શરીરપરનો કાચુ, ક્રમેન્દ્રિયોપરનો કાચુ,

તાનેન્દ્રિયોપરનો કાષ્ટ, પ્રાણસંયમ ને મનની એકાગ્રતા નગરે પડતાં. એ ક્રિયા એટલે ગમે તેમ કરેલું કાર્ય નહિ પરંતુ ધૈર્ય, સાવધાનતા ને એકાગ્રતાપૂર્વક થયેલું કાર્ય. એ પ્રત્યેક ક્રિયા એટલે યોગનો પ્રસન્ન સંયમ. એ પ્રત્યેક ક્રિયા એટલે સંતુલનનું પ્રતિબિંબ. એ પ્રત્યેક ક્રિયા એટલે એ મહા જીવનનું એક એક રેખાચિત્ર. હસ્તપ્રસાદન, દંતધાવન, સ્નાન તથા વસ્ત્રપરિધાનજેવી સામાન્ય ક્રિયાઓ પણ દર્શનીય બનતી. જાણે કોઈ દેવી કલાકાર એ ક્રિયાઓની મૂર્તિ ન ધડતા હોય એટલી એ ક્રિયાઓ પ્રાણુવંત બનતી. એ જોતાંજ એનું શાસ્ત્રીયસ્વરૂપ સમજાય-એનું રહસ્ય સમજાય-એનું માહાત્મ્ય સમજાય.

આ સમય દરમિયાન દર્શનમાટે, શંકાસમાધાનમાટે, અભ્યાસમાટે બને અન્ય કાર્યોમાટે શિષ્યો અશિષ્યો આઘ્યા હોય. તેઓથી તો ઉપરોક્ત ક્રિયાઓમાં એકાગ્રતાપૂર્વક પ્રવૃત્ત હોય છતાં એ આશ્ચર્ય કે શાસ્ત્રીય સૂક્ષ્મશંકાઓનું સમાધાન પણ તેઓથી બહુ ત્રીણવટથી કરતા જાય, અથવા અભ્યાસ કરવા આવનારનો અભ્યાસ તેઓથી કરાવતા જાય અથવા એવા બીજાં કાર્યો થતાં જાય. આમ સિત સિત પ્રવૃત્તિ ચાલતી હોય છતાં એ પ્રવૃત્તિઓથી પૃથક્ હોય એમ તેઓથી દેહગ્યાપારમાં નિમગ્ન હોય. શંકાસમાધાનનું કાર્ય અથવા અભ્યાસનું કાર્ય અથવા એવું બીજું કાર્ય ચાલતું હોય છતાં કોઈ ક્રિયામાં મંદતા જણાય નહિ, ચંચળતા જણાય નહિ, ક્ષોભ જણાય નહિ, સ્ખલન જણાય નહિ. જેવીરીતે થવી જોઈએ તેવી રીતેજ તે ક્રિયા થાય, જેટલા સમયમાં પૂરી થતી હોય તેટલા સમયમાંજ પૂરી થાય. જે જગૃતિથી તે ક્રિયા થવી જોઈએ તે જગૃતિથીજ થાય. મનપર ને પ્રાણુપર ફટલો અદ્ભુત સંયમ! આનું નામ તે યોગ. આમ અનેક પ્રવૃત્તિમાં પણ મનનું સમત્વ ચંચાય નહિ, પ્રાણુકલા એવીજ અચલ ક્ષોભરહિત હોય, મુખપરનો આનંદ એમજ સ્ફુરતો રહે, આંખોનાં અમી વરસતાંજ રહે, શબ્દોમાં પણ વિષાદની છાયા નગરે ન પડે. સૌની વચ્ચે બિરાગતા છતાં સૌથી નિરાળા હોય એવું ભાસે અનેક ક્રિયામાં પ્રવૃત્ત છતાં નિષ્ક્રિયતાની મૂર્તિ હોય એમ અનુભવાય. સાચી સાધુતાના રસે રસેલું એ જીવન હતું, એટલે સાકરના પદાર્થમાં બધે મધુરતા જણાય તેમ એ જીવનના અંગપ્રત્યંગમાં મધુરતા જણાતી.

જગતમાં દષ્ટિ કરતાં જણાશે કે પોતાને મહાન ગણનાર-ગણાવનાર માનવી પોતાની પ્રત્યેક દેહક્રિયા એકાંતમાં કરતો જણાશે. સ્નાનમાટે એકાંત સ્થલ હોય, વસ્ત્રપરિધાનમાટે એકાંત સ્થલ હોય, ભોજનમાટે એકાંત સ્થલ હોય અને દેહધર્મની આવી ક્રિયાઓમાટે એકાંત સેવન થતું હોય તો બાધ જેવું પણ શું? તેઓથીનું જીવન વિશ્વકલ્યાણમાટે હતું. તેઓથીના જીવનની પ્રત્યેક ક્ષણનો કાર્ષ્ણ્ય જિજ્ઞાસુ યથાશક્તિ લાભ લઈ શકે એ માટે તેઓથીનું જીવન સૌમાટે ખુલ્લું હતું. તેઓથીના દ્વારપર કોઈ દ્વારપાલજ નહિ. તેઓથીનાં દ્વાર સૌમાટે સદૈવ ઉદ્ધાણજ હતાં. કાર્ષ્ણ્ય આગંતુકે લાં આવી શકતો, પ્રતિરોધવગર આવી શકતો, આઘાતવગર આવી શકતો. આવો અસીમ લાગ, આવું નિઃસ્વાર્થ જીવન, આવું ભવ્ય ઔદાર્ય જગતમાં બોળવાં ભારે પડશે. લોકસંગ્રહાર્યે જીવું તે આનું નામ. જીવનની પ્રત્યેક ક્રિયાને-દેહધર્મોને ગ્રંથકારના ગ્રંથનીજેમ સદાય ખુલ્લાં રાખવાં એ બાળકનો ખેલ નથી. એમાંજ જીવનની સાચી કસોટી થઈ જાય છે. જીવનને જગતની દષ્ટિની કસોટીએ સત્તાકાલ ચડવાદેલું એ કેટલું કપરું છે તેનો સુર વાચક પોતેજ બ્યાલ કરી શકશે. માણસના જીવનની કસોટી તેના શબ્દોપરથી થતી નથી, તેના જીવનવ્યવહારથી થાય છે, એટલે જે

મહાપુરુષનાં વિચાર, વાણી ને વર્તન એક હોય છે તેમ આત્મ સાહસ કરી શકે છે. તેઓશ્રીનાં વિચારો, વાણી અને વર્તનમાં લેશપણ ભેદ ન જણાતો.

અનેક વર્ષોસુધી એ જીવન તટસ્થ નિરીક્ષકોની દૃષ્ટિએ કસોટી પામી ચૂક્યું હતું. “કોઈપણ મનુષ્ય પોતાના સેવકની દૃષ્ટિએ વીરપુરુષ નથી” એવી લોકોક્તિ તેઓશ્રીએ ખોટી પાડી છે. તેઓશ્રીના શિષ્યો અને સેવકોએ તેઓશ્રીને એક સાચા સંતતરીકે સ્વીકારેલા હતા. જે જીવનપ્રવાહ સદાકાલ એકરસ હોય તેમાં ક્ષતિ ક્યાંથી જણાય? કોને જણાય? તેઓશ્રીને કંઈ જ્ઞાતવ્ય, પ્રાપ્તવ્ય કે કર્તવ્ય ન હતું. છતાં લોકકલ્યાણમાટે તેઓશ્રી સદૈવ પ્રવૃત્ત હતા. તેઓશ્રીની પ્રત્યેક ક્રિયામાંથી કોઈપણ સુભાગી બોધ મેળવે, તેઓશ્રીના શબ્દોમાંથી કોઈપણ સુભાગી જ્ઞાનામૃત ઝીણે, તેઓશ્રીના કોઈપણ સૂચનમાંથી મોક્ષપથિક પોતાનો પ્રવાસ સરલ બનાવી શકે એ માટે તેઓશ્રીનું જીવન હતું. તેઓશ્રી જે જ્ઞાનસ્થિતિમાં વિરાજતા હતા ત્યાં માનવ પહોંચે એવી તેઓશ્રીની ઘોષણા હતી. એ જીવન એટલે કર્મ, ઉપાસના ને જ્ઞાનનો ત્રિવેણીસંગમ-એ જીવન એટલે યોગના પરવૈરાગ્યની પ્રલક્ષ્મીર્તિ...!”

આ સ્નાનગૃહ દુઃખીનો વિસામો હતું, નિરાધારનો આધાર હતું, નિરાશનું આશાકિરણ હતું. વ્યવહારથી મુંઝાયેલા મનુષ્યો દૂર દૂરથી અહીં આવતા. સંસારથી થાકેલા મનુષ્યો દૂર દૂરથી અહીં આવતા. મોક્ષપથિકો દૂર દૂરથી અહીં આવતા. આ સ્નાનગૃહમાં એવી શક્તિ મોહિતી હતી કે ત્યાં આવવા તેઓ સૌ લલચાતા? આવનારને પૂરો વિશ્વાસ હતો કે પોતાની મુંઝવણ ત્યાં ટળશે. આવનારને પૂરો વિશ્વાસ હતો કે પોતાનો સંસારભાર ત્યાં ઓછો થશે-આવનારને પૂરો વિશ્વાસ હતો કે પોતાનો મોક્ષમાર્ગ ત્યાં સરલ થશે. માનવજેતું બીજું કોઈ સ્વાર્થીપ્રાણી કાઈએ જાણ્યું છે? એવું સ્વાર્થીપ્રાણી દૂર દૂરથી ત્યાં જાય ખરું? શહેરીજીવનના આનંદમાં મગ્ન મનુષ્ય જંગલમાં ઊભેલા આનંદાશ્રમપ્રતિ નહિતર દૃષ્ટિ કરે ખરો? આગગાડી તો હમણાં થઈ. પહેલાં બજારગાડીમાં બીલખા પહોંચાતું. વરસાદ હોય, ટાઢ હોય, તડકો હોય, તોપણ દૂર દૂરના પ્રવાસીઓ આ બધું વેડી ત્યાં આવતા. શહેરી-જીવનની ઘણી સગવડો ત્યાં ન હોય છતાં ત્યાં શહેરવાસીઓ આવતા. આ બધા પાછળ કાંઈ ગુપ્ત આશય હોવો જોઈએ. ત્યાં આવનારની લૌકિક ઇચ્છાઓ પાર પડતી, શરીર ને મનના રોગોનું શમન થતું. કલ્પવૃક્ષની છાયામાં ધ્વજિત સાંપડે તેમ આ સ્નાનગૃહમાં આવનારની ઇચ્છા સફલ થતી. તેઓનાં લૌકિક દુઃખો દૂર થતાં અને પારલૌકિક ખોરાક મળતો.

જગતના જે જે ભાગમાં ઈશ્વરાવતારો પ્રકટ થયા છે અથવા મહાપુરુષોએ નિવાસ કર્યો છે તે તે ભાગ તીર્થરૂપે પ્રસિદ્ધિ પામ્યા છે. જે જે સ્થલોએ માનવમેદની યાત્રાએ ઊંઘે છે તે તે સ્થલ પૂર્વકાલમાં કાંઈ અવતારીજીવનનું નિવાસસ્થાન બન્યું હશે. પ્રભુ રામ પંચવટીમાં નિવાસ કરે છે અને પંચવટી યાત્રાધામ બને છે. માતા સીતા વનવાસ પ્રસંગે રામગિરિપાસેના જલપ્રવાહોમાં સ્નાન કરે છે, અને તેને પાવન બનાવે છે, તેથીજ કાલિદાસ “જનકતનયા સ્નાન પુણ્યોદ્દેષુ” એવું કથન-મેઘહૂતમાં કરે છે.

ભગવાન કૃષ્ણ વ્રજમાં ખાલકીલા કરે છે, અને આખું વ્રજ પુણ્યભૂમિ બને છે. ભગવાન શંકર કાલપીમાં જન્મે છે તેથી કાલપી તથા પૂર્ણા પાવન બને છે. લીલાવિગ્રહોના નિવાસાદિથી જઙ્ઘૂમિમાં પણ વિશુદ્ધિ પ્રકટે છે. આવાજ ઋષિવર બીલખામાં બિરાજ્યા હતા, અને આનંદાશ્રમને નિવાસસ્થાન બનાવ્યું હતું. તેઓશ્રીના નિવાસથી આનંદાશ્રમ અને તેનો પ્રત્યેક ભાગ પવિત્ર બન્યો છે. સ્નાનગૃહનું આ રૂપાન્તર તેઓશ્રીના પ્રતાપને લાઘવે

છે. પારમમંજિના સ્પર્શથી જન્મ લોહું સોનું બની જાય તેમ આ સંતશ્રીના અહોનિશ દર્શનસર્માગમથી સ્નાનગૃહનાં રજજીણા પલટાઈ ગયાં છે, અને આ સ્થાન પવિત્ર બન્યું છે, દર્શનયોગ્ય બન્યું છે, શાંતિપ્રદ બન્યું છે. વર્ષોમુધી આ સ્થાનમાં ધર્મશાસ્ત્રોની શોધ-વિધિનું પારાયણ થયેલું. સાં વર્ષોમુધી જ્ઞાન, યોગ ને વૈરાગ્યની ઉભા ફેલાયેલી. તેઓશ્રીના વિશુદ્ધ વિચારપ્રવાહે તથા અંગેમાંથી ઝરતા સત્યપ્રવાહે આ સ્થળનો દેહપલટો કરી નાંખ્યો છે.

વિજ્ઞાનદષ્ટિએ વિચાર કરતાં પ્રકૃતિનો એક અવ્યય સિદ્ધાંત દષ્ટિએ પડે છે. ન્યાં ન્યાં રાત્રિદિવસ એકાં પ્રકારની શુભ અથવા અશુભ ક્રિયા થયા કરતી હોય, ન્યાં ન્યાં શુભ અથવા અશુભ વિચારપ્રવાહ વહેતો રહેતો હોય, સાં સાંનું વાતાવરણ શુભ અથવા અશુભ આંદોલનોથી ભરપૂર બને છે, સાં સાં જતાં શુભ અથવા અશુભ અસર અનુભવાય છે. ન્યાં ન્યાં ઉર્ચા અતરો કે પુષ્પો સદા બહેકતાં હોય સાં સાંનું વાતાવરણ સુંગધી અને છે. ન્યાં ન્યાં શીતલજલનું સિયન થતું રહેતું હોય સાં સાં શીતલતા અનુભવાય છે. તેજ પ્રમાણે ન્યાં ન્યાં સાધુજીવનના પરમશુદ્ધ વિચારપ્રવાહોનું વહન સદૈવ ચાલતું હોય સાં સાં શાંતિજ અનુભવાય, આનંદજ અનુભવાય. ન્યાં આત્મજ્યોતિ સદૈવ પ્રકટી રહી હોય સાં તામસરાજસ અંધાર ક્યાંથી ટકી શકે ?

મોજાદડના એક ધાતણજુદું મહાધાતણ બની બીલખાની ભૂમિપર પગ મૂક્યો હતો. અડવાણ, લીંબુડા ને જાદરાબાદના ગિફ્ટે મહાશિક્ષકનું મહત્ત્વ મેળવી બીલખાની ભૂમિપર પગ મૂક્યો હતો. માંગરોળ અને વરલના રાજકર્મચારીએ મહાયોગી બનીને બીલખાની ભૂમિપર પગ મૂક્યો હતો. આનંદગુહા (ડાશી) અને મુચુકુંગુહા- (જૂનાગઢ)ના તપસ્વીએ તપશ્ર્વર્ણની પરાકાષ્ટરૂપ જીવનમુક્તિની જ્યોતિ લઈ બીલખાની ભૂમિપર પગ મૂક્યો હતો. એવા જ્યોતિર્ધરનું આ સ્નાનગૃહ છે. આ સ્નાનગૃહમાં સ્વસ્થ થઈને બેસો, આંખો બંધ કરીને બેસો, મનને બાંકતું રોકીને બેસો. મનસમક્ષ તેઓશ્રીનાં જીવનચિત્રો ખડા કરો તમારા શ્રવણોને તેઓશ્રીના શબ્દામૃતનું પાન કરાવો. તમારું ચિત્ત એકાગ્ર થતાં જાણે તેઓશ્રી સાક્ષાત્ જિરાજ હસ્તપ્રક્ષાલન કરતા હોય, દંતધાવન કરતા હોય, સ્નાન કરતા હોય, વસ્ત્રપરિધાન કરતા હોય, બોજન કરતા હોય, બપોરની સંધ્યા કરતા હોય એ બધાં દ્રશ્યો દેખાશે. બ્રહ્મવર્ચસથી દીપતા દેહનાં દર્શન થશે. મુખપરના દિમ્તથી હૃદય શાંત થશે. આંખોમાંથી ઝરતી અમીઝરણીમાં સ્નાન કરતાં નજ્રાણજેવી અનેલી દૈવીસપત્ત ઝણઝણી જાડશે. વાણીમાંથી વહન કરતા મધુરરસમાં ધન્દ્રિયો ને મનની વિષયપ્રવણતા ઝાગળવા માંડશે. આ દર્શન અધિક અધિક થતું જાય તો ખારો સંસાર મીઠો બનવા લાગશે અને આ દર્શન જે સતત બન્યું રહે તો જીવલાવમાંથી શિવભાવ પ્રકટી ઊઠે... !

આ સ્નાનગૃહમાં અનેક સુભાગી શિષ્યોએ શાંતિ મેળવી છે. આ સ્નાનગૃહમાં અનેક સુભાગી શિષ્યોએ શંકાસમાધાન મેળવ્યાં છે. આ સ્નાનગૃહમાં અનેક સુભાગી શિષ્યોએ જીવનપથ સરલ બનાવ્યો છે-મોક્ષપથ સરલ બનાવ્યો છે. એમાંનો એક પ્રસંગ એ હતો કે તેઓશ્રી સ્નાનગૃહમાં જિરાજતા હતા ત્યારે એક સુભાગી શિષ્ય સાં દર્શન-માટે આવેલા. થોડી ક્ષણોપજી તેઓશ્રીએ પોતાથીની દિવ્યદષ્ટિ તેમની પર ઠેરવી અને “ શ્રીવિચારસાગરના ”ના નીચેના શબ્દોનો બોધ કર્યો:-

... જો મુખ નિત્ય પ્રકાશ વિભુ, નામ-રૂપ-આધાર ।

... મતિ ન લખે જિહ્વિ મતિ લખે, સો મેં શુદ્ધ અપાર ॥

જે સ્વલ્પ આનંદસ્વરૂપ, ત્રણ કાળમાં રહેનાર, સ્વયંપ્રકાશ (ઇન્દ્રિય અંતઃકરણનો વિષય નહિ થયા છતાં જેના સદ્ભાવમાં કાષ્ટપિણુ પ્રકારની શંકા રહેતી નથી એવું,) વ્યાપક અથવા વિવિધરૂપે પ્રતીત થનાર, પ્રતીત થતાં નામરૂપના અધિષ્ઠાનરૂપ, જેને બુદ્ધિ પ્રકાશી શકતી નથી, પણ જે બુદ્ધિને પોતાના ચેતનસ્વભાવવડે પ્રકાશે છે, જે અવિદ્યાના મલયી રહિત છે અને જે દેશ, કાલ ને વસ્તુના પરિચ્છેદથી રહિત છે તે સ્વલ્પ હું છું. આ શબ્દોનું શ્રવણ થતાં એ સાધકની ચિત્તવૃત્તિ અંતર્મુખ બની ગઈ. આ સ્થિતિમાં અમુક સમય પસાર થયા પછી તેઓશ્રીએ ‘ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ’ એ શબ્દોનું ઉચ્ચારણ કર્યું અને તે જગતિમાં આવ્યા. અસારે પણ આપણે તેઓશ્રીનાં ઉપરોક્ત બોધવચનોને શ્રવણગોચર કરીએ અને તેઓશ્રીના કૃપાપ્રસાદથી આપણા ચિત્તને એ શબ્દોના લક્ષ્યાર્થમાં બેઠી કૃતકૃત્ય થઈએ તોજ આપણી આ સ્નાનગૃહની યાત્રા સફલ થઈ મનાય. આવી યાત્રા કરવા આપણે સૌ સુભાગી બનીએ એવું પ્રાર્થું છું. આ સ્નાનગૃહમાં પહેલાં એ જીવનગંગામાં આપણા મનને સ્નાન કરાવી તેને અમનસ્કભાવમાં આણીએ એવું પ્રાર્થું છું. ગંગામૈયાસંબંધે જે ગવાયું છે તે અહીં ક્રમ લાગુ ન પડે ?

“ ઉપર ઉતરિયાં પંખી તો પાવન થીયાં,
માંહે મજજન ક્રિયાં લૂત ન સરજે લાગીરથી. ”

ગંગાજીવનથી પસાર થનાર પક્ષીઓ પણ પાવન થાય તો તેમાં સ્નાન કરનાર મનુષ્ય પાવન થાય તેમાં શું આશ્ચર્ય ? આવું ગંગાજીવન માહાત્મ્ય છે; તો જે ગંગા સંતયરણથી પાવન બને છે તે સંતજીવનના ગંગાપ્રવાહમાં સ્નાન કરનાર-શ્રદ્ધાપૂર્વક સ્નાન કરનાર-તન્મય થઈને સ્નાન કરનાર પાવન બને અને અને સ્વજીવન ધન્ય કરે એમાં શું આશ્ચર્ય ?

—:o:— “APPRECIATION.”

by

J. K. Mehta M. A.

Secretary, The Indian Merchants' Chamber,
Bombay

I have gone through the Book “Mahatma Shri Nathurama Sharma and His Message,” with great interest. Ever since I was a child I knew about Mahatma Nathuramji, as I happened to be in Kathiawar. I knew also, as my father's friend, the late S. Ganpatram Bhai, who was a great disciple of the Mahatma Shri and since then also I have met several friends, both men and women, who were disciples of Mahatma Shri, I can see that Mahatma Shri's teachings have got a great hold upon his disciples and those teachings themselves were based upon a lofty conception of life. Mr. Karansinh Lalsinh Thakore has rendered Mahatma Shri's Life

and his teachings in a very suitable form in this book, with his terse and simple English and with a methodical arrangement of the whole book. I myself, unfortunately, have not been able to see eye to eye with several teachings of Mahatma Shri, but I believe in bowing my head to whoever has devoted his life to lifting up the humanity higher than when he found it. With regard to Agricultural Economy we pay our respect to those Scientists who help in having two blades of grass where one blade grew; similarly with regard to Spiritual Economy also we pay respect to those Souls which have contributed to making the World richer in the Spirit.

I congratulate Mr. Karansinh Lalsinh Thakore on this book, and hope that it will be a guiding light to many of his brothers and sisters who, in the darkness which surrounds the world at present, want a message to give them peace of mind.

—:o:—

ગુણજ્ઞતા

ઈન્ડિયન મરચન્ડસ એમ્બર (હિંદી વ્યાપારીમંડળ)ના મંત્રી મહાશય શ્રી. જ્યસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા. એમ. એ. મુખ્યથી નીચેના લાવતું લખી મોકલાવે છે:—

શ્રી. કરણસિંહજીભાઈરચિત 'પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી નથુરામશર્મા અને તેઓશ્રીનો સંદેશ' એ નામનું પુસ્તક હું રસપૂર્વક અવલોકી ગયો છું. હું બાળક હતો સારથી અને કાઠિયાવાડમાં રહેતો તે વખતથી મહાત્માશ્રી નથુરામજીને ઝોળખતો આવ્યો છું.

સુગતનિવાસી સદ્ગત શ્રી. ગણપતરામ અનોપરામ ત્રવાડી મારા પિતાશ્રીના મિત્ર હતા, એટલે હું તેમના પરિચયમાં પણ આવેલો હતો. આ ગણપતરામભાઈ પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના પરમ શિષ્ય હતા, એટલે તેમના પરિચયથી અને બીજા મારા દેટલાએક સ્નેહીઓ કે જોઓ પણ પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના શિષ્યમંડળમાં હતા અને છે તેમના પરિચયથી હું જાણી શક્યો છું કે પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના સદ્ઉપદેશની અસર પોતાશ્રીના શિષ્યમંડળઉપર સારી થએલી છે; જીવનનું મૂલ્ય ઉચું છે અને જીવનનું ધ્યેય અનેક છે એવી સમજ વારંવાર દહ કરાવવામાટે તેઓશ્રીનો સદ્બોધ હતો અને છે.

શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજી દાકાર બી. એ. એ આ નાના પુસ્તકમાં પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીની જીવનચર્યા અને તેઓશ્રીના જીવનસંદેશને યથાયોગ્ય સ્વરૂપમાં મૂકવામાટે સારો એવો પ્રયત્ન કર્યો છે. આ પુસ્તકની સુધરિત રચનારીઠીસાથે લેખક મહાશયની સરળ અને સંસ્કારી અંગ્રેજી લાપારીઠીનો સુમેળ સધાયો છે.

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીના સદુપદેશના અંશોને સાચાત્ રીતે જાણવાનો મંદભાગ્યે મને લાભ મળ્યો નથી; છતાં પણ માનવજાતિની ઉત્થતિ કરવામાં જે મહાપુરુષોએ પોતાના જીવનનું

સમર્પણ કર્યું છે, તેમના પવિત્ર પાદારવિદ્યામાં વંદન કરવામાં હું શ્રદ્ધાપૂર્વક માનું છું. જે દૃષ્ટિવિજ્ઞાનવેત્તાઓએ દૃષ્ટિના ક્ષણે દ્વિશણિત કરવામાં પોતાના વિજ્ઞાનનો ક્ષણે આપ્યો છે તેમના તરફ આપણે સંતે માનજીવિ ઉપજે છે; તે પ્રમાણે જે મહાત્માઓએ આપણા સંસારને આધ્યાત્મિક સંપત્તિવડે સમૃદ્ધ કર્યો છે, તે મહાત્માઓપ્રતિ પણ આપણને પૂજ્યભાવ પ્રકટે એ સ્વાભાવિક છે.

આ પુસ્તક રચવામાટે હું શ્રી. કરણસિંહજીભાઈને અભિનંદન પાઠવું છું, અને મને આશા છે કે શ્રી. કરણસિંહજીભાઈનું આ પુસ્તક તમોશણપ્રધાન આ દેશકાલમાં સાર્વિક, શાંતિવાંચુ એવાં પોતાનાં ઘણાં શુરુબંધુબહેનોને પ્રકાશરૂપ થશે.

—:૦:—

મદાલસા

[અનુવાદક:—મહારાણીદાસ ગોહલદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગત વર્ષના અંક ૬ ના પૃષ્ઠ ૧૩૦ થી)

પવ્વમુલ્લાખ્યમાનસ્તુ સ તુ માત્રા દિને દિને ।

વવૃષ્ઠે વયસા વાલો વુદ્ધયા ચાલર્કસંશિતઃ ॥

હાલરહાંના નિમિત્તથી જેને પ્રતિદિન શુભ સંસ્કારોનું ઘોતન મળ્યા કરતું હતું એવો અલર્કનામવાળો તે બાળક વયમાં અને જીવિમાં પ્રતિદિન અધિક માત્રા વધતો રહ્યો.

સ કૌમારકમાસાચ ઋતુધ્વજસુતસ્તદા ।

કૃતોપનયનઃ પ્રાજ્ઞઃ પ્રણિવૃત્તવાદ માતરમ્ ॥

ઋતુધ્વજનો તે પુત્ર કુમારની અવસ્થાને પામ્યા પછી તેને ઉપનયન સંસ્કાર કરવામાં આવ્યો. તે પછી હાપણવાળી જીવિવાળો તે પોતાની મા મદાલસાને પ્રણિપાત કરીને કહેવા લાગ્યો.

મયા ચદંવ કર્તવ્યમૈહિકામુષ્ણિકાંય ચૈ ।

સુખાય વદ તત્સર્વ પ્રથયાચનતસ્ય મે ॥

હે મા ! તમારા કહેવા પ્રમાણેનું વર્તન રાખી રહેવાથી મને અવશ્ય સુખ થશે એવી આશ્વાસી હું તમને નમેલો છું, એટલે તમારે શરણે આવેલો છું એ જોઈને જે પ્રકારનું વર્તન રાખી રહેવાથી મને આ લોકોનું તથા પડોશીનું સુખ મળે એમ હોય, તે મને સંપૂર્ણપણે કહેવાની કૃપા કરો.

મમાર્થૈ ચૈવ ધર્માર્થૈ પ્રજાનાં ચૈવ ચદ્વિતમ્ ।

શ્રેયસે ચચ્ચ તત્સર્વ પ્રજારંજનમાદિતઃ ॥

મારો ઈષ્ટ અર્થ શો છે અને તે કેવી રીતે સર,

ધર્મનો ઈષ્ટ હેતુ શો છે અને તે કેવી રીતે સર,

પ્રજાઓનું ઈષ્ટ દિન શું છે અને તે કેવી રીતે સર,

મને પ્રજાઓને રાજ રાખવાના કર્તવ્યથી માંડીને બીજાં પણ મારું જે રાખના પડતું કર્તવ્ય હોય તે સર્વ મને કહે કે જે બાબતે તે પ્રમાણે કરવાથી મારું કલ્યાણ થતું રહે.

મદાલસાવાચ-મદાલસા ઉતરમાં કહે છે:—

વત્સ રાજ્યાભિવિક્રમેન પ્રજારંજનમાદિતઃ ।

કર્તવ્યમવિરોધેન સ્વધર્મસ્ય મહીભૂતામ્ ॥

હે વત્સ ! જેના માથે રાજ્યનો અભિષેક થયેલો હોય એવા રાજાએ રાજાઓમાટે શાસ્ત્રે જે સ્વધર્મ કહેલો છે તે સ્વધર્મનું આચરણ કરતા રહેવું અને પોતાના તે સ્વધર્મના આચરણને બાધ ન આવે એ રીતે પોતાની પ્રજાઓને રાજી રાખવાથી માંડીને બીજાને પણ જે લૌકિક સદાચાર સંભળતોને સંમત હોય તે સદાચારોનું પણ પાલન કરતા રહેવું.

વર્ણધર્મા ન સોઘન્તિ यस્ય રાષ્ટ્રે તથાશ્રમાઃ ।

રાજાસ્તસ્ય સુખં તાત પરગ્રેહ ચ શાશ્વતમ્ ॥

હે પોતાત ! જે રાજાના દેશમાં વર્ણધર્મો તથા આશ્રમધર્મો સીદાતા નથી, એટલે- વર્ણધર્મોનું તથા આશ્રમધર્મોનું જે રાજાના દેશમાં યથાવત્ પાલન કરાય છે તે રાજાને- જીવતાં આ લોકમાં તથા મુઆ પછી સ્વર્ગલોકમાં એમ સર્વદા સુખજ મળે છે.

પતદ્રાજાઃ પરં કૃત્યં તથૈતદ્વૃદ્ધિકારણમ્ ।

સ્વધર્મે સ્થાપનં નૃણાં ચાલ્યતે ન કુશુદ્ધિમિઃ ॥

મનુષ્યોને પોતપોતાના વર્ણ તથા આશ્રમના ધર્મોમાં સ્થાપવા અને પોતે હલકી કુદિવાળાથી પોતાના સ્વધર્મમાંથી ચલિત ન થાવું આ રાજાએ કરવાજેવું મુખ્ય કાર્ય છે, અને રાજાનું એ કાર્ય તેની વૃદ્ધિ થવામાં કારણભૂત છે.

પાલનેનૈવ ભૂતાનાં કૃતકૃત્યો મહીપતિઃ ।

સમ્યક્ પાલયિતા માત્રં ધર્મસ્થાપ્નોતિ વૈ યતઃ ॥

ભૂતોનું યથાવત્ પાલન કરવાથીજ રાજા કૃતકૃત્ય થાય છે, કારણ કે યથાવત્ પાલન કરનારો રાજા પ્રજાએ કરેલા ધર્મનો ભાગ અવશ્ય મેળવે છે.

યથમાચરતે રાજા ચાતુર્ધર્ણસ્ય રક્ષણે ।

સ સુખી વિહરત્યેષ શક્તસ્યેતિ સલોકતામ્ ॥

એમ જે રાજા ચાર વર્ણના ધર્મોનું જે રીતે યથાવત્ પાલન થાય એ રીતે પોતાનું વર્તન કરે છે તે આ લોકમાં સુખી થયો થઈ વિહાર કરે છે અને મુઆ પછી ઈદ્રના લોકને પામે છે.

વ્યસનાનિ પરિત્યજ્ય સત્યમૂલહરાણિ વૈ ।

આત્મા રિપુભ્યો સંરક્ષ્યો વહિર્મન્ત્રચિનિર્ગમાત્ ॥

કોઈ પણ અવિતર પ્રાણી વા પદાર્થની આસક્તિ વ્યસન કહેવાય છે.

એનું પ્રત્યેક વ્યસન સત્યના મૂળભૂત સ્વધર્મનિયમો હરણ કરનારું છે.

સત્યજ પુરપતે પોતાના પદમાં સ્થિર રાખનારું છે.

સ્વધર્મનિષ્ઠ શિથિય ચતાં સત્યં યથાવત્ પાલન ન થઈ શકે, અને સત્યનું પાલન ન થાય તો પુરુષ પોતાના પદમાં સ્થિર નહીં ન શકે, માટે રાજાએ પોતાના રાજપદમાં સ્થિર રહેવામાટે કાંઈ પણ વ્યસનને કરવું નહિ.

પોતાના શત્રુઓ પોતાને કાંઈ હાનિ પહોંચાડી ન શકે એ માટે રાજાએ સદા જાગૃત્ રહેવું.

શત્રુઓમાથેનો પોતાનો વર્તવ કરવાની શુભમંત્રણા બહાર પડી જાય તો શત્રુઓ તેનો લાભ લઈ પોતાનો હાત કરવા મુખીનું મામર્ય મેળવી શકે એમ જાણી રાજાએ મુખ્યપણે પોતાના શત્રુઓસાથેના પોતાના વર્તવની શુભ મંત્રણાઓ બહાર પડી જવા ન પામે એવી પૂરેપૂરી સાવધાનતા રાખવી.

દુષ્ટાદુષ્ટાંશ્ચ જાનોયાદમાત્યાનરિદોષતઃ ।

અષ્ટઘા નાશમાપ્નોતિ સ્વવક્રાતસ્થંદનાદ્યથા ।

તથા રાજાપ્યસંદિગ્ધં બહિર્મંત્રવિનિર્ગમાત્ ॥

પોતાના કારભારીઓમાં કાઈ શત્રુસાથે મળેલા છે કે નહિ તે રાજાએ જાણતા રહેવું જોઈએ.

વંટાળીયાને આધારે હાંચો ચડેલો પદાર્થ પાછો પૃથ્વીપર પડકાઇને જેમ નાશ પામે છે તેમ શત્રુના સંબંધની પોતાના કારભારીસાથે કરેલી મંત્રણા બહાર પડી જાય તો રાજા પણ અવશ્ય આઠ પ્રકારે નાશ પામે છે.

ઘરૈશ્ચરાસ્તથા ઘાત્રોરન્વેષ્ટઘ્યા પ્રયત્નતઃ ॥

માટે શત્રુના ચાર (છુપા સમાચાર પહોંચાડનારા) પુરુષો પોતાની મંત્રણા જાણી શત્રુને ન પહોંચાડી શકે એ માટે પોતાના ચાર પુરુષોવડે શત્રુના ચાર પુરુષો કાણ કાણ છે તે પણ રાજાએ જાણતા રહેવું જોઈએ.

વિશ્વાસો નૈવ કર્તવ્યો રાજા મિત્રાત્તવંધુષુ ।

કાર્યયોગાદમિત્રેષુ વિશ્વસીત નરાધિપઃ ॥

રાજાએ પોતાના મિત્ર તથા આત્મ બંધુઓનો પણ વિશ્વાસ કરી રહેવું નહિ, અને પોતાનું કામ સંધાતું હોવાના સંભવે રાજાએ શત્રુમાં પણ વિશ્વાસ કરવો જોઈએ.

સ્થાનવૃદ્ધિક્ષયજ્ઞેન ષાંઙ્ગુણ્યવિદિતાત્મના ।

ભવિતવ્યં નરેન્દ્રેણ ન કામવશવર્તિના ॥

રાજાએ પોતાના સંસ્થાનની વૃદ્ધિ થાય છે કે ક્ષય થાય છે તે જાણતા રહેવું જોઈએ.

જે છ ગુણો સંસ્થાનની વૃદ્ધિ કરનારા છે તથા જે છ દોષો સંસ્થાનનો ક્ષય કરનારા છે તે ગુણ તથા દોષોના સ્વરૂપને જાણતા રહેવું જોઈએ.

પણ રાજાએ કાંઈ પણ સમયે કામવશ થઈ રહેવું ન જોઈએ.

પ્રાગાત્મમંત્રિણશ્ચૈવ તતો શ્રુત્યા મહીમૃતા ।

જ્ઞેયાશ્ચાનન્તરં પૌરા વિરુદ્ધેત તતોઽરિભિઃ ॥

રાજાએ પ્રથમ પોતાના મંત્રિઓ પોતાના પક્ષમાં ખરેખરા રહેનારા છે કે નહિ, પછી પોતાના સેવકો પોતાના પક્ષમાં સ્થિર રહેનારા છે કે નહિ અને તે પછી પોતાના પુરજોનો પોતાના પક્ષમાં છે કે નહિ તેનો નિશ્ચય કરીને જો પોતાના પક્ષમાં તેઓ સંઘળા છે એવો નિશ્ચય થાય તોજ શત્રુસામે વિરોધ પ્રકટ કરવો, નહિ તો ન કરવો.

યસ્તૈવાત્તાનવિજિત્યૈવ દ્વૈરિણો વિજિગીષતે ।

સોઽજિતાત્માઽજિતામાત્યઃ શત્રુવર્ગેણ વાધતે ॥

જે રાજા પોતાના મંત્રીઓને, પોતાના સેવકોને, તથા પોતાના પુરજોનો પોતાના પક્ષમાં જીતી લીધા વિનાજ શત્રુને જીતવા ધારે છે તે પોતાના ધરના તથા પોતાના અમાત્યના જયવિનાનો રાજા શત્રુવડે પરાજયનેજ પામે છે.

તસ્માત્ કામાદયઃ પૂર્વે જ્ઞેયાઃ પુત્ર મહીમૃતા ।

તજ્જયે હિ જયો રાજો રાજા નશ્યતિ તૈર્જિતઃ ॥

માટે હે પુત્ર ! પ્રથમ કામ આદિ અંતરના છ શત્રુઓનો રાજાએ જય કરવો જોઈએ.

કરણુ કે તે શત્રુઓનો જ્ય કરવાથીજ રાજ્ય બહારના શત્રુનો જ્ય કરી શકે છે અને તે છ અંતરના શત્રુઓવડે જિતાવેલો રાજ્ય બહારના શત્રુનો પરજીય કરી શકતો નથી, પણ પોતેજ નાશ પામે છે.

કામઃ ક્રોધશ્ચ લોભશ્ચ મદો માનસ્તથૈવ હિ ।

હર્ષશ્ચ શત્રવો દ્યૌતે નાશાય કુમહીમૃતામ્ ॥

કામ ક્રોધ લોભ મદ માન અને હર્ષ આ છ શત્રુઓનો જ્ય ન કરનારા રાજ્યો નાશારા રાજ્યો છે અને એવા રાજ્યોનો એ છ શત્રુઓ નાશજ કરે છે.

કામપ્રસક્તમાત્માનં સ્મૃત્વા પાંડુઃ નિપાતિતમ્ ।

નિવર્તયેત્તયા ક્રોધાદનુહારં હતાતમજમ્ ॥

કામના પ્રસંગથી પાંડુનો નિપાત થયો એ વાતનું સ્મરણ રાખીને રાજ્યએ કામના પ્રસંગથી નિવૃત્ત રહેવું જોઈએ.

ક્રોધના પ્રસંગથી અનુહારનો પુત્ર હણાયો એ વાતનું સ્મરણ રાખીને રાજ્યએ ક્રોધના પ્રસંગથી નિવૃત્ત રહેવું જોઈએ.

હતમૈલં તથા લોભાનમદાદેનં દ્વિજૈર્હતમ્ ।

માનાદનાયુપઃ પુત્રં હતં હર્ષાત્ પુરંજયમ્ ॥

લોભના પ્રસંગથી ધંધાનો પુત્ર (પુરુવસ) હણાયો એ વાતનું સ્મરણ રાખી રાજ્યએ લોભના પ્રસંગથી દૂર રહેવું જોઈએ.

મદના પ્રસંગથી વેતરાજ આહણીવડે હણાયો એ વાતનું સ્મરણ રાખી રાજ્યએ મદના પ્રસંગથી દૂર રહેવું જોઈએ.

માનના પ્રસંગથી અનાયુપનો પુત્ર હણાયો એ વાતનું સ્મરણ રાખી રાજ્યએ માનના પ્રસંગથી દૂર રહેવું જોઈએ.

હર્ષના પ્રસંગથી પુરંજય હણાયો એ વાતનું સ્મરણ રાખી રાજ્યએ હર્ષના પ્રસંગથી દૂર રહેવું જોઈએ.

પ્રભિજિતૈર્જિતં સર્વં મરુતેન મહાત્મના ।

સ્મૃત્વા વિવર્જયેદેતાન્ પદ્મોપાંચ મહીપતિઃ ॥

અને મહાત્મા મરુત રાજ્યએ આ છ શત્રુઓનો જ્ય કર્યો તેથી વસ્તુતાએ તેણે સર્વનો જ્ય કર્યો એ વાતનું સ્મરણ રાખીને રાજ્યએ મનના આ છ દોષો જે રાજ્યના ખરા શત્રુઓજ છે તેમને દૂર રાખવા જોઈએ.

કાકકોકિલમૃગાણાં ચક્રગ્યાલશિષંડિનામ્ ।

હંસકુકુટલોહાનાં શિક્ષેત ચરિતં નૃપઃ ॥

રાજ્યએ ક્રગણનું, કોયલનું, જમરાનું, બગલાનું, સર્પનું, મોરનું, હંસનું, કુચ્છાનું ને બકરાનું ચરિત શીખવું જોઈએ.

કૌશિકસ્ય ક્રિયાં કુર્યાદ્દિપક્ષે મનુજેશ્વરઃ ।

વેષ્ટા પિપીલિકાનાં ચ ફાલે ભૂપઃ પ્રવર્ષયેત્ ॥

રાજ્યએ શત્રુપક્ષમાં ઘૂંની ક્રિયા કરવી જોઈએ, અને સમયે રાજ્યએ કીડીઓની વેષ્ટા કરી દેખાડવી જોઈએ.

જેયાગ્નિવિસ્ફુલ્લિંગાનાં વીજચેષ્ટા ચ શાલ્મલેઃ ।

ચંદ્રસૂર્યસ્વરૂપં ચ નીત્યર્થે પૃથિવીક્ષિતા ॥

રાજાએ અગ્નિના તણખાની અને શેમળાના ખીની એટલાને કરી જાણવું જોઈએ, તેમજ સામયિક નીતિના કારણે ચંદ્ર અને સૂર્યનાં રૂપ કરી જાણવું જોઈએ.

વન્ધકીપદ્મશરભશ્ચલિકાગુર્વિણીસ્તનાત્ ॥

રાજાએ વેશ્યા, કમલ, મદનીયું, શક્તી અને ભારેવગીના સ્તનપાસેથી શીખામણ લેવી જોઈએ.

પદ્મં સામેન ભેદેન પ્રદાનેન ચ પાર્થિવ ।

દંઢેન ચ પ્રકુર્વીત નીત્યર્થે પૃથિવીક્ષિતા ॥

હે રાજા! એ પ્રમાણે રાજાએ જે સમયે જે નીતિનો પ્રયોગ કરવાની અગત્ય જણાય તે સમયે તે નીતિના ઉપયોગમાટે સામ ભેદ દાન અને દંડવડે કાર્ય સાધવું જોઈએ.

શક્રાર્કયમસોમાનાં તદ્વદ્વાયોર્મહીપતિઃ ।

રૂપાણિ પંચકુર્વીત મહીપાલનકર્મણિ ॥

પૃથ્વીનું પાલન કરવાના કાસમાટે રાજાએ અગત્યને અનુસરીને ઈંદ્ર, સૂર્ય, યમ, ચંદ્ર તેમજ વાયુ એમ પોતાનાં પાંચરૂપ કરવાં જોઈએ.

યથેન્દ્રશ્ચતુરો માસાન્ વાયોઘ્નેૈવ ભૂતલમ્ ।

આપ્યાયયેત્થા લોકાન્ પરિચારૈર્મહીપતિઃ ॥

જેમ ઈંદ્ર ચાર માસસુધી પૃથ્વીના તલને જળના ઓધવડે તૃપ્ત કરી દે છે તેમ રાજાએ પોતાનાં સેવા કર્યોવડે પ્રજાને તૃપ્ત કરી દેવી જોઈએ.

માસાનષ્ઠૌ યથા સૂર્યસ્તોયં હરતિ રશ્મિભિઃ ।

સૂક્ષ્મેૈવાભ્યુપાયેન તથા શુલ્કાદિના નૃપઃ ॥

જેમ સૂર્ય આઠ માસપર્યંત પોતાનાં કિરણોવડે ભૂતલપરના જળને ખેંચી લે છે, તેમ રાજાએ પ્રજાને આકરા ન જણાય એવી રીતે નાખેલા કર આદિવડે પ્રજા પાસેનું ધન ખેંચવું જોઈએ.

યથા યમઃ પ્રિયદ્વેષ્યો પ્રાપ્તે કાલે પ્રયચ્છતિ ।

તથા પ્રિયાપ્રિયે રાજા દુષ્ટાદુષ્ટે સમો ભવેત્ ॥

જેમ યમ પુણ્યજીવન જીવનારાને તથા પાપજીવન જીવનારાને સમય આવ્યે અવશ્ય મૃત્યુ આપે છે, તેમ રાજાએ પ્રિયજનોપ્રતિ તથા અપ્રિયજનોપ્રતિ તેમજ સાધુ તથા દુષ્ટપ્રતિ સમભાવ રાખી રહેવું જોઈએ, એટલે જે સમયે જેણે જે કર્મ કર્યું હોય તે સમયે તે કર્મને અનુરૂપ તેનાપ્રતિ કરવાયોગ્ય વર્તાવ રાજાએ અવશ્ય કરવો જોઈએ.

પૂર્ણેન્દુમાલોક્ત્ય યથા પ્રીતિમાન્ જાયતે નરઃ ।

પદ્મં યત્ર પ્રજાઃ સર્વા નિર્વૃત્તાસ્તચ્છશીવતમ્ ॥

પૂર્ણિમાના ચંદ્રનું દર્શન કરીને પુરુષ જેમ પ્રસન્ન થાય છે, એમ જે રીતનું વર્તન રાખી રહેવાથી રાજાને દેખીને સર્વે પ્રજા સુખ પામે છે તે રીતનું વર્તન તે રાજાનું શીવત એટલે ચંદ્રના સમાન વર્તન છે.

મારુતઃ સર્વભૂતેષુ નિગૂઢશ્ચરતે યથા ।

પવનં ચરેન્નૃપશ્ચારૈઃ પૌરામાત્યાચિન્ધુષુ ॥

જેમ પવન ગુપ્ત રહ્યો રહ્યો સર્વ જૂતોને વિષે સચરે છે, તેમ રાજાએ પુરજનો, કારભારીઓ, શત્રુઓ અને મિત્રોવિષે યોતાના ચારજનોદ્વારા ગુપ્ત સચાર રાખતા રહેવું જોઈએ.

ન લોભાર્થેન કામાર્થેન ચાર્થેર્યસ્ય માનસમ્ ।

પદાર્થેઃ કૃષ્યતે ધર્માત્ સ રાજા સ્વર્ગમૃચ્છતિ ॥

લોભને તૃપ્ત કરનારા પદાર્થોવડે, કામને તૃપ્ત કરનારા પદાર્થોવડે તથા ધનસંપત્તિની કર્મનાને તૃપ્ત કરનારા પદાર્થોવડે એમ વિવિધ પ્રકારની તૃપ્તિને આપનારા પદાર્થોવડે જે રાજાનું મન ધર્મમાથી ખેંચાતું નથી, એટલે એવા પદાર્થોની પ્રાપ્તિમાટે જે રાજા અધર્મ કરતો નથી તે રાજા મરણપછી સ્વર્ગને પામે છે. (ચાલુ)

—:૦:—

માંડૂક્ય ને ઐકાર

[લેખક: વલ્લભરામ વૈદ્ય]

(ગતાંક પૃષ્ઠ ૧૮૨થી ચાલુ)

અકાર માત્રા અને સ્થૂલ બ્રહ્માંડ

જદિએ શ્રુતિમાં સત્તાંગનું વર્ણન નીચે મુજબ છે:—

આ વૈશ્વાનર આત્માનું મસ્તક સ્વર્ગલોક છે, નેત્રો સૂર્ય છે, નાના પ્રકારથી સંચાર કરનારો વાયુ તેના પ્રાણરૂપ છે, વિસ્તીર્ણ ગુણવાળું આકાશ તેના દેહનો મધ્ય ભાગ છે, જલ તેની બસ્તિ છે, અને પૃથ્વી તેના ચરણો છે, ઇલાદિ કહીને તદ્યદ્ભક્તં પ્રયમ-માગચ્છેત્તદ્દોમીર્યં, એમ કહી, આપણે જ્યારે અન્ન ખાઈએ છીએ, તે અંદરના વૈશ્વાનરનેજ આહુતિ આપીએ છીએ, એ પ્રકારના અગ્નિહોત્રની ભાવનાના શેષમાં આહ-વનીય અગ્નિ આ વૈશ્વાનરનું મુખ છે એમ કહ્યું છે. છાં. અ. પ. ખંડ ૧૮થી ૨૪.

પરંતુ માંડૂક્યમાં ખીજા મંત્રમાં ‘અયમાત્મા બ્રહ્મ’ એ વાક્યથી આપણા જીવાત્માને બ્રહ્મ કહ્યો અને પાછો તેનેજ ‘ચતુષ્પાત્’ કહ્યો. પાછો એજ આત્માને ત્રીજા મંત્રમાં ‘સત્તાંગ’ કહ્યો. હવે સ્થૂલ પિંડાભિમાની વિશ્વ કે જે વ્યષ્ટિરૂપ છે તે જો સમષ્ટિરૂપ વિરાટથી જરાય જૂદો હોય તો તેને સ્વર્ગ આદિ મસ્તકવાળો કહીજ કેમ શકાય? એટલે આધ્યાત્મિકમહિત આધિદૈવિક એકવના સ્વીકારપૂર્વકજ ઉપનિષદ્માં ‘ચતુષ્પાદ્’નું વર્ણન છે એમ સમજવું. ભેદવાદનો નિરાસ એજ ઉપનિષદ્ની વિશિષ્ટતા છે. નહિતર તો સ્વદેહપરિચ્છન્ન જીવાત્માનો ભેદ તો સાંખ્યાદિ દર્શનોમાં પણ બતાવેલ છે. શ્રુતિ પણ જો એમજ ભેદવાદ પ્રતિપાદન કરે તો પછી એ દર્શનો અને શ્રુતિમાં વિશેષ શું છે? એટલા માટે આધ્યાત્મિક વિશ્વને આધિદૈવિક વિરાટની સાથે ગણીનેજ ‘સત્તાંગ’ વચન શ્રુતિએ કહ્યું છે એમ જાણવું.

અકારમાત્રાનું આ સ્થૂલશરીર છે. ઇન્દ્રિયોને જે અવસ્થામાં વિષયોપલબ્ધિ થાય છે તેને જાગ્રત્ અવસ્થા કહે છે. તે અવસ્થાનો આ વિશ્વાત્મા અભિમાની છે; કેમકે ‘હં, મારું’ ઇલાદિ અભિમાન તે સ્થૂલશરીરમાં કરે છે. એને વ્યષ્ટિરૂપ તેમજ આધ્યાત્મિક જાણવો, એને ચાવત બ્રહ્માંડાંતર્ગત સ્થૂલ પ્રપચાભિમાનીને વિરાટ તેમજ સમષ્ટિરૂપ જાણવો, તે તેનું આધિદૈવિકરૂપ કહેવાય છે.

એક વસ્તુ છેવટ સુધી ન ભૂલવી જોઈએ કે ઉપાધિભેદથી નામભેદ રાખવાં પડ્યાં છે. નામો બધાં ઉપાધિનાં વિશેષણો છે.

આત્મા તો નિવિશેષ છે. આ દૃષ્ટિએ જાણવાથી આપણા દેહમાં સંપૂર્ણ રીતે આત્માનું પ્રતિભાન થશે; અને તત્સંબંધી અભ્યાસ વધતો જશે. આમ ખરે ઈકં કરતો અભ્યાસ વધવાથી અથવા ઈકં કરદ્વારા બ્રહ્મપ્રાપ્તિ થાય. વેદાંત ખરી વસ્તુને બતાવનારું શાસ્ત્ર છે. તે જીવના વાસ્તવિક સ્વરૂપનું પરિશીલન કરાવે છે માટેજ તેને શારીરક-જીવશાસ્ત્ર કહેવાય છે. કર્મકાંડની માફક આ શાસ્ત્રમાં કળને માટે લોક પરલોક પ્રાપ્તિની રાહ જોવી પડતી નથી પણ જ્ઞાનની અંતર તત્કાલ ક્ષણપ્રાપ્તિ થાય છે, એટલેજ લગવત્પાદ્યાર્યે શારીરક લાખ્યની પ્રસ્તાવનાના અવસરે ‘અવ્યય ધર્મો ન જિજ્ઞાસ્યો જ્ઞાનકાલેડસ્તિ’ ‘હિં તુ ભૂતં બ્રહ્મ જિજ્ઞાસ્યમ્’ ઇત્યાદિ કહ્યું છે, એટલે સ્વતઃસિદ્ધ વસ્તુ જે આપણો આત્મા ‘બ્રહ્મ’ તેનું અન્વેષણ કરવાની દૃષ્ટિથી જ્ઞાનશાસ્ત્રો વાંચવાં જોઈએ; નહિતર “તિલક કરતાં ત્રેપન વડયાં” જેવી સ્થિતિ થાય.

આ વૈશ્વાનર આત્માનું સ્થૂલદેહમાં “દક્ષિણેત્ર” સ્થાન કહ્યું છે. **इन्द्रो ह वै नामैष योऽयं दक्षिणेऽक्षन्तुरूपः** પૃહલાનકથક અ. ૪-૨-૨. પૂજ્યપાદ ગૌડ પાદ્યાર્યજી પણ તેઓની કારિકામાં “દક્ષિણાક્ષિ મુખે ત્રિશ્વોં કારિકા. ૨ આગમપ્રકરણમાં એજ કહે છે.

જાત્ર અવસ્થામાં બુદ્ધિ પણ બાહ્યથીને ગ્રહણ કરે છે એ પ્રલક્ષસિદ્ધ છે એટલે વિશ્વાત્મા કે વિરાટ ને ‘વહિષ્પજ્ઞ’ કહ્યો છે.

હવે એના શરીરની વાત રહી, એ શરીર સ્થૂલપંચમહાભૂતોનું બનેલું છે, એનેજ પંચીકૃતપંચમહાભૂતો કહે છે. પંચીકરણની રીતિ એમ છે કે, દરએક ભૂતોના સમાન બે ભાગ થાય, તેમાંથી એક અર્ધ ભાગમાંથી સમાન ચાર ભાગ થાય અને બીજાં ચાર ભૂતોમાં તે મળી જાય. એ રીતે આકાશ આદિ પાંચભૂતોનું પંચીકરણ થાય.

पंचीकृतानि भूतानि स्थूलानीत्युच्यते बुधैः। સુરેશ્વરાચાર્યનું પંચીકરણઉપર વાર્તિક શ્લો. ૭ થી ૧૦ જુઓ. આ પંચીકૃત ભૂતોમાંથી બ્રહ્મિષ્ઠ વિશ્વ અને સમબ્રહ્મ વિરાટનું સ્થૂલશરીર થયું.

પંચીકરણ જો કે સંપ્રદાયસિદ્ધ છે અને પરમહંસ લોકાની સમાધિવિધિ તરીકે લગવાનું શંકાગચાર્યે તેને રચ્યું છે; તોપણ બ્રહ્મસૂત્રશાંકરભાષ્યઉપર ભામતીનામની ટીકા લખનાર સમર્થ વિદ્વાન્ વાચસ્પતિ મિશ્ર અને તેમના અનુયાયીઓ તેનો સ્વીકાર નહિ કરતાં છાંદોગ્ય-પ્રોક્ત ત્રિવૃતકરણને માને છે. ‘**तासां त्रिवृतं त्रिवृतं एकैकां करवाणि**’ છાં. અ. ૬-૩ ધસાદિ શ્રુતિમાં ત્રિવૃતકરણનો સ્વીકાર છે, માટે એજ સ્વીકાર્ય છે એમ કહે છે.

પંચીકરણ ન સ્વીકારવાના બીજા કારણમાં તેઓ કહે છે કે દરેક ભૂતો જો એક-બીજામાં મળી જાય તો પછી પૃથ્વી, જલ અને તેજ એ ત્રણે ભૂતો આક્ષુપ્તપ્રલક્ષ હોવાથી આકાશ અને વાયુમાં તે મળી જાય છે માટે આકાશ અને વાયુ પ્રલક્ષ દેખાવાં જોઈએ પણ તે દેખાતાં નથી, એટલે પંચીકરણ યુક્તિસિદ્ધ નથી; આના ઉપર ઘણો મોટો વિવાદ છે, પણ હુંકમાં પંચીકરણપક્ષમાં સમાધાન નીચે મુજબ છે:—

શ્રુતિમાં જેમ ત્રિવૃતકરણ છે તેમ પંચીકરણ પણ છે. **वायुश्च वायुमात्रा च** કાશચ આકાશમાત્રા ચ, પ્રશ્ન ૪-૮ એમાં સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ આકાશ તેમજ વાયુનું વર્ણન પણ છે. હવે સ્થૂલ એટલે પંચીકૃત એ તો સિદ્ધજ છે, સ્થૂલ એટલે ત્રિવૃતી-

કૃત એમ સ્વીકારીએ તો, અનિવૃત્તકૃત એવાં ભૂતો અને તેમાંથી, ઉત્પન્ન થયેલ ધ્વન્દ્વોની અતીન્દ્રિય હોવાથી તેઓથી અપચીકૃત ભૂતો અને તદ્વચ્ચ ધ્વન્દ્વોની માફક એક અવ-હાર થઇ શકશે નહિ, અને થઇ શકે છે એ તો આપણે જોઇએ છીએ એથી ઉપરની પ્રશ્નોપનિષદની શ્રુતિમુજબ પંચીકૃત ભૂતોજ વ્યવહારયોગ્ય છે, એટલે હાલોગ્યમાં ન્યાં ત્રિવૃત્ત-કરણ કહ્યું છે તે પણ જેમ હાં ત્રણભૂતથી (પૃથ્વી, જલ અને તેજ) સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ કહી છે તે પંચભૂતોપલક્ષણાર્થ છે એમ અક્ષમ્ભ અધ્યા. ૨-૩-૧ના શાક્ટભાષ્યમાં સિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે. તેમજ ત્રિવૃત્તકરણશ્રુતિ પણ પંચીકરણોપલક્ષણાર્થ છે એમ જાણવું અસ્તુ.

આમ વિશ્વ કે વિરાટ આત્માનું પંચીકૃત સ્થૂલશરીર થયું એટલે ભોગો ભોગવવા-માટે તેને મુખો પણ જોઇએ ના? એટલે કહ્યું કે 'एकोनविंशतिसुखः' ૫ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, ૫ કર્મેન્દ્રિયો, પ્રાણાદિ ૫ વાયુ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત અને અહરકાર મળાને ૧૯ મુખદ્વારા આ સ્થૂલદેહાભિમાની વિશ્વાત્મા ભોગો ભોગવે છે આ, ૧૯ મુખોની ઉત્પત્તિ સૂક્ષ્મભૂતોમાંથી થઈ છે જેનું વર્ણન હ ધાર માત્રાના વર્ણનવખતે આવશે. જાગ્રત્ અવસ્થામાં તો આ ધ્વન્દ્વો વિ. પોતાના સ્થૂલ ગોલકોદ્વારા ભોગો ભોગવે છે.

બધી ધ્વન્દ્વો અને મન આદિ પોતપોતાના વિષયોદ્વાગ દેવતાનુગ્રહિત થઈને અર્થોપલબ્ધ કરી શકે છે એમ વેદાંતશાસ્ત્ર માને છે. વૈશેષિક આદિ લોકો તો જીવાધિષ્ઠિત ધ્વન્દ્વોજ સ્વતન્ત્રીતે સ્વવિષયોપલબ્ધ કરે છે એમ માને છે એ શ્રુતિયુક્તિ વિરુદ્ધ છે. 'विशः श्रोत्रं भूत्वा कर्णो प्राविशन्' એતરેય-૧-૪ ઇત્યાદિ શ્રુતિ દેવતાનુ-ગ્રહિતત્વ સિદ્ધ કરે છે. વૈશેષિકની માન્યતામુજબ અસંગ જીવનું સાચું અધિષ્ઠાતૃત્વ શ્રુતિને માન્ય નથી.

આવી રીતે ધ્વન્દ્વો પોતે અધ્યાત્મ, તેનો વિષય અધિભૂત અને તેનો દેવતા અધિદેવત કહેવાય છે.

શ્રોત્ર, ત્વચા, તેજ, જીહ્વા અને ઘ્રાણ એ પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયોના દેવતા, દિશા, વાયુ, સૂર્ય, વરુણ અને પૃથ્વી અનુક્રમે છે. શબ્દાદિ પાંચ વિષયો અધિભૂત છે.

વાક, પાણિ, પાદ, પાયુ, અને ઉપસ્ય એ પાંચ કર્મેન્દ્રિયોના દેવતા અગ્નિ, ઇન્દ્ર, વિષ્ણુ, મૃત્યુ, અને પ્રત્યપતિ અનુક્રમે છે.

મન, બુદ્ધિ, અહરકાર અને ચિત્તના દેવતા કમથી, ચંદ્ર, બહરપતિ, રુદ્ર અને ક્ષેત્ર છે.

આવી રીતે જાગ્રત્ અવસ્થા સ્થૂલશરીર અને વિરાટથી અભિન્ન વિશ્વ એ ત્રણેથી યાવત્ અક્ષાંડના સ્થૂલપ્રપંચનો સમાવેશ થાય અને આ બધું માંડૂક્ય ઉપનિષદમાં હર-કારની પ્રથમમાત્રા જ ધારમાં આની જાય છે. અર્થાત્ જ ધાર એટલે ઉપરોક્ત યાવત્ સ્થૂલપ્રપંચ એમ સમજવું અને એ રીતે તેનું ધ્યાન અને વિમર્શન કરવું.

હવે પછીના લેખમાં હ ધાર માત્રા અને સૂક્ષ્મ અક્ષાંડનું વર્ણન કરવામાં આવશે.

અપૂર્ણ

અમારી સેવાયાત્રા

[લેખક: શ્રી લાઈસંકર ધનંજય દવે]

મંદરગ્રાથી અમો સમદીબાળા આવ્યા. હાં નિશાળમાં મુકામ કર્યો. હવેલીમાં શ્રીવિષ્ણુભગવાનનાં અને શ્રીભોજેશ્વરમંદિરમાં શ્રીશિવજીનાં દર્શન કર્યા. નિશાળના મકાનમાં

રાત્રે વ્યાખ્યાનનો ક્રમ રાખ્યો હતો. સ્ત્રીપુરુષો મળી ઓતાની સંખ્યા આશરે ૨૦૦ હતી. ધર્મપ્રચારાર્થે અમો નીકળેલા હોઈ ધર્મસંબંધી વાતો કરવાની રહી. તેથી ધર્મપાલનસંબંધી કહેવાની પ્રથમ મેં મંગળાચરણપૂર્વક શરૂઆત કરી:-

“ ધર્મ કરેતે ધન બઢે, ધન બઢે મન બઢે બય;
મન બઢેતે મહિમા બઢે, બઢેત બઢેત બઢે બય. ”

આ દોહાનું વર્ણન કરતાં કહ્યું કે-ધર્મ કરવાથી ધન વધે છે. ધર્મપૂર્વકના ધનના વધારાથી મન વધે છે. મન વધે છે, એટલે ધર્મપૂર્વક સંપાદન કરેલા ધનનો સાત્ત્વિક માર્ગે-પુણ્યરૂપે ઉપયોગ કરવાથી મનના પાપસંસ્કાર દૂર થાય છે, ને પુણ્યની વૃદ્ધિ થવાથી મન નિર્મલ થાય છે, પવિત્ર થાય છે, મનનો વિકાસ થાય છે. વિકાસ થાય છે એટલે અહંતામમતા શિથિલ થાય છે ને સર્વભૂતોમાં વિરાજી રહેલા પ્રભુનું દર્શન કરવાનું સામર્થ્ય પ્રકટે છે. આમ મનનો વિકાસ થવાથી એવા સદાચારી પુરુષનો મહિમા વધે છે. લોકો તેમના આચરણને પ્રમાણભૂત માની તેને અનુસરનારા થાય છે. આવી રીતે વધતાં વધતાં સૌથી મોટું જે અક્ષતત્ત્વ-પરમાત્મતત્ત્વ-તેમાં સ્થિતિ થવારૂપ મહાન વૃદ્ધિ થાય છે.

ખેડુતોપ્રત્યે હમેશાં સ્નાન કરવું, માળા ફેરવવી, નીતિથી વર્તવું આદિ વાતો કરી. સ્ત્રીસમાજને અનુકૂલ પતિની સેવા, પાતિપ્રત્યક્ષધર્મનું પાલન, ઇષ્ટદેવનું સ્મરણ આદિ વાતો પ્રસંગવશાત્ કહેવામાં આવી. ઓતવર્ગમાં બાળાઓ પણ હતી, એટલે તેઓને અને તેઓની માતાઓને ઉદ્દેશીને કન્યાશિક્ષણસંબંધે પણ ભારપૂર્વક કહેવામાં આવ્યું. તેમાં પ્રસંગવશાત્-

“ કહે નેપોસિયન દેશને, કરવા આખ્યાદાન;
સરસ રીત તો એજ છે, દો માતાને જ્ઞાન. ”

એ દોહરો કહી ધર્મયુક્ત શિક્ષણ સ્ત્રીઓને આપવાથી દેશની સાચી આખ્યાદી છે આ વાત જણાવી.

પછી શ્રી. કરશનજીભાઈએ એક શિક્ષકની ઢબે પ્રસંગાનુકૂલ કેટલુંક ધાર્મિક વિવેચન કર્યું.

સારપછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ આનંદાશ્રમ અને ધર્મપ્રચાર એસંબંધી પ્રસંગ ઉપાડી આનંદાશ્રમની માહિતી અને ધર્મપ્રચાર એ આનંદાશ્રમનું મુખ્ય કાર્ય છે કે જે માટે અમો આવ્યા છીએ એ વિષય વિસ્તારથી લાગણીપૂર્વક સમજાવ્યો.

સમઢીઆળાથી વળતે દિવસ સવારમાં ખેરાસા (આહીરના) જવાનું હતું. સ્નાનાદિ-નિલકર્મથી પરવારી પોણાસાત વાગે મોટરબસમાં રવાના થઈ ખેરાસા પહોંચ્યા. શ્રીવૈષ્ણવ-સંપ્રદાયનું ખેરાસા એક ધામજેવું છે. સાંના મંદિરમાં નિવાસ કરતા આચાર્યશ્રી ભાગવતાચાર્યજી મહારાજનાં દર્શન કર્યાં. મંદિરના મકાનમાંજ ઊતારો રાખ્યો. આચાર્યશ્રીએ શ્રીબંકેશભગવાનનાં દર્શન કરાવ્યાં. તે દિવસે સાંજ ભગવતપ્રસાદ લીધો. ભોજનોત્તર આચાર્યશ્રીસાથે કેટલીક વેદાંતચર્ચા કરી.

સાંજે નિશાળમાં વિદ્યાર્થીઓસમક્ષ શ્રી. કરશનજીભાઈએ સલભાષણ, સાદાઈ, વિદ્યા-બ્યાસમાં ચીવટ, અને અક્ષયર્થસંબંધી અર્થો કલાક કહ્યું. રાત્રે આચાર્યશ્રીસાથે પુનઃ કેટલીક જ્ઞાનચર્ચા કરી. વળતે દિવસે આચાર્યશ્રીએ મંદિરનું ભગવતસંબંધી સાહિત્ય તથા મંદિરની બવસ્થા આદિ બતાવ્યું, જે બેઠા અમો આનંદ પામ્યા. રાત્રે મંદિરના મકાનમાંજ વ્યાખ્યાનની યોજના હતી. શ્રવણ કરનાર સ્ત્રીપુરુષોની સંખ્યા સારી હતી. મારે પ્રથમ બોલવાનું હોઈ નવધાભક્તિસંબંધી યથાશક્તિ વિવેચન કર્યું, સારપછી શ્રી. કરશનજીભાઈએ

પણ ધર્મસંબંધી સંક્ષેપમાં કહ્યું. પછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ નીતિ ભક્તિ આદિ સંબંધે વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

જોરાસાથી ખીજે દિવસ અમો ધણકૂલીઆ ગયા. સાંના “સાંધ્યાપુ” નામે પ્રસિદ્ધ પુરુષનો મેળાપ થયો. લોકગાથાપ્રસિદ્ધ તેમનું સ્થાન જોયું. તેમનું સાદાઈભરેલું વર્તન, તપસ્વી દશા ને ઈશ્વરચિંતનપરાયણતા જોઈ અમોને સંતોષ થયો. દુઃખીલોકો સાં માનતાએ આવે, “સાંધ્યાપુ”નો આશીર્વાદ મેળવે ને આશ્વાસન પામી દલકેદરે પાછાં જાય આવી સાંની પરિસ્થિતિ છે.

ધણકૂલીઆથી શાપુર ચઢને જૂનાગઢ રસ્તે ખીલખા જવાનું હતું. શાપુર સ્ટેશન-માસ્તર શ્રી. પ્રભાશંકરભાઈએ પૂજ્યપાદશ્રીની પોતાને ઘેર પધરામણી કરાવી કુટુંબને દર્શનનો લાલ લેવરાવ્યો. સાંથી તુરત રવાના થઈ જૂનાગઢ ગયા.

જૂનાગઢમાં શ્રી. કરણસિંહજીભાઈને સાં મુકામ કર્યો. તે ત્રિવસ શુરુવાર હતો. પ્રત્યેક શુરુવારે રાત્રે શ્રી. પોપટલાલભાઈ(આનંદાશ્રમના ટ્રસ્ટી-લાલ મત્રી.)ને ઘેર શુરબધુઓ એકત્ર થઈ ‘સત્સંગ’ કરે છે, અને આજે અમો સેવાયાત્રામાંથી આવેલા હોઈ પૂજ્યપાદશ્રીનાં પાદુકાજીના દર્શનપૂજનનો લાલ મળવાનો હોવાથી વિશેષ બધુઓની હાજરી થઈ. પૂજ્ય પાદુકાજીનું પૂજન થયું, અને પછી શ્રી કરણસિંહજીભાઈએ લખેલો “શ્રીનાથભગવાનનાં પાદુકાજી”વાળો લેખ શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ વાંચ્યો. મેં પણ અમારા પ્રચારકર્મને અનુભવ બંધુઓસમક્ષ કહ્યો. ખીજે દિવસ શુક્રવારે સાંથી રવાના થઈ આનંદાશ્રમ-ખીલખા આવ્યા, અને પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના દર્શનનો લાલ લઈ શાંતિ મેળવી.

(સાહુ)

જૌનક અને મુનિ અંગિરા

[સંપાદક: એક તત્ત્વજિજ્ઞાસુ]

(અનુસંધાન ગયા ચંકના પૃષ્ઠ ૨૦૪ થી)

ગયા ચંકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સકામયજ્ઞો સંસારસાગર તરવામાં અદૃઢનૌકારૂપ છે, કેમકે તે જ્ઞાનરહિત કર્મરૂપ છે. શ્રુતિભગવતી કહે છે કે—*एतच्छ्रेयो यैऽभिनन्दन्ति मूढा, जरामृत्युं ते पुनरेवापि यन्ति॥* (જે અવિવેકી પુરુષો “આજ શ્રેયરૂપ છે” અર્થાત્ શ્રેયના સાધનરૂપ છે, એમ માનીને સ્વર્ગપ્રાપ્તિમાટે એ યત્નો કરીને અત્યંત હર્ષ પામે છે તેઓ વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુને પામે છે, અર્થાત્ કેટલોક સમય સ્વર્ગમાં રહીને પછી પંજુ જન્મમૃત્યુને પામે છે.) જ્ઞાનરહિત કર્મ કરનારા આ મનુષ્યો અવિદ્યામાં રહેનારા ને અવિવેકી હોવાથી પોતાને મોટા બુદ્ધિમાન અને જ્યેષ્ઠ વસ્તુને જાણનારા માને છે, તથા તેથી પોતાને જનહસમૂહમાં સંમાનનીય સમજે છે. તેઓ વૃદ્ધાવસ્થા રોગ આદિ અનેક અનર્થજનકથી અત્યંત પીડા પામતા છતાં જન્મમરણના ચક્રમાં ઘૂમ્યા કરે છે. આંધળાથી દોરવામાં આવેલા આંધળાઓ જેમ માર્ગમાં ખાડા ને કાંટા આદિમાં પડે છે ને દુઃખી થાય છે તેવી ગતિ આ લોકોની થાય છે. અનેક પ્રકારે અવિદ્યામાં વર્તી રહેલા તેઓ અમે કૃતાર્થ થઈ ગયા છીએ એવું અભિમાન કરે છે; કેમકે સકામકર્મ કરનારા તેઓની બુદ્ધિ કર્મના ફલમાં રહેલા રાગને લીધે હણાઈ ગયેલી હોય છે તેથી વાસ્તવિક તત્ત્વને તેઓ સમજ શકતા નથી. એ જ્ઞાનરહિત કર્મ કરનારા લોકો ઇષ્ટ એટલે યાગાદિ શ્રુતિમાં કહેલાં કર્મો અને અને પૂર્ત એટલે વાવ, ફૂવા, તળાવ આદિ કરાવવારૂપ સ્માર્તકર્મોનિજ વિશેષે કરીને

પુરુષાર્થનાં સાધનરૂપ માને છે, તે તેથી મોહને વશ થયેલા તે અવિવેકીઓ પુત્ર, પશુ અને સર્ગાવહાલાંઓમાં આસક્ત થઈને તેમાંજ નિમગ્ન રહે છે. આત્મજ્ઞાનનામતું એક જે મુખ્ય શ્રેયઃસાધન છે તેને જાણતા નથી. તેઓ પોતાના કર્મફળરૂપે સ્વર્ગને પ્રાપ્ત થઈ, તે લોકને યોગ્ય દિવ્ય દેહને ધારણ કરી સાંના ભોગો ભોગવી પાછા આ મનુષ્ય લોકમાં અથવા પ્રાચીન સંચિત કર્માનુસાર પશુ અથવા પેટે ચાલનારાં પ્રાણીઓમાં અથવા નરકાદિનાં શરીરોમાં જન્મ પામે છે.

પરંતુ ઉપર કહેલ સકામકર્મો કરનારાથી વિલક્ષણ હૃદયવાળા અર્થાત્ નિષ્કામ એવા જ્ઞાનયુક્ત વાનપ્રસ્થો તે સંન્યાસીઓ વનમાં રહેતા છતાં પોતાના આશ્રમમાં રહી કરવાયોગ્ય કર્મના આચરણરૂપ તપનું અને હિરણ્યગર્ભાદિની સાથે સંબંધ રાખનારી વિદ્યારૂપ (ઉપાસનારૂપ) શ્રદ્ધાનું અનુષ્ઠાન કરે છે; જેઓ શાંત છે, એટલે વિષયોભણીથી જેમનો ઇન્દ્રિયસમૂહ નિવૃત્ત થયેલો છે; તથા જે જ્ઞાનપ્રધાન ગૃહસ્થો પરિગ્રહનો ત્યાગ કરીને ભિક્ષાચરણ કરીને અરણ્યમાં રહે છે, તેમનાં પુણ્યપાપકર્મ ક્ષોણ થયેલાં હોવાથી તેઓ સૂર્યદ્વારવડે-ઉત્તરાયણમાર્ગે જે સ્થલલોકાદિને વિષે સંસારની સ્થિતિપર્યંત રહેનારા આપેક્ષિક અમૃતસ્વરૂપ પ્રથમ પ્રકટ થયેલા હિરણ્યગર્ભ રહે છે સાં બ્રહ્મલોકમાં જાય છે.

અપરાવિદ્યાવડે અહીંસુધીની સંસારગતિઓ છે, અર્થાત્ અહીં સુધી કહેવામાં આવેલી ગતિઓ અપરાવિદ્યાવડે પ્રાપ્ત થાય છે.

અહીં શંકા થાય છે કે કેટલાક ઉપાસકો આ બ્રહ્મલોકની પ્રાપ્તિને મોક્ષ માને છે તો આ સ્થિતિ મોક્ષરૂપ છે કે કેમ ?

ઉત્તર: તેમની એ સમજ યોગ્ય નથી; કેમકે “**इहैव सर्वे प्रविलीयन्ति कामाः**” (તેની સમસ્ત કામનાઓ અહીં લીન થઈ જાય છે) તથા તે સર્વગં સર્વતઃ પ્રાપ્ય ધીરા, ચુક્તાન્માનઃ સર્વમેવાવિશન્તિ ॥ ” (તે સંયમિત ચિત્તવાળા ધીર પુરુષો એ સર્વવ્યાપક બ્રહ્મતત્ત્વને સર્વભણીથી પ્રાપ્ત થઈને સર્વરૂપ થાય છે) દયાદિ શ્રુતિઓ સુકતોની સર્વ કામનાઓ અહીંજ લીન થઈ જાય છે, અને સર્વાત્મભાવની પ્રાપ્તિ થાય છે, અન્યગતિ નથી એમ કહે છે. વળી બ્રહ્મલોકની પ્રાપ્તિ એ તો દેશવડે મર્યાદા પામેલું ક્ષેત્ર છે માટે તે મોક્ષરૂપ ઘટે નહિ. એ તો ઉપાસનાસહિત કર્મોના ફલરૂપ ગતિ છે એમ સર્વજ્ઞ પુરુષો કહે છે.

ત્યારે હવે મોક્ષપ્રાપ્તિ કયા સાધનવડે થાય એ જિજ્ઞાસાના ઉત્તરમાં શ્રુતિ કહે છે કે:—એ સ્થિતિ પરાવિદ્યાવડે પ્રાપ્ત થવાયોગ્ય છે, અને તેટલામાટે જિજ્ઞાસુએ સંસારથી વિરક્ત થઈને શમ દમ ને દયાયુક્ત ઔનિયબ્રહ્મનિષ્ઠ ગુરુને શરણે વિધિપૂર્વક જવું જોઈએ. શરણે આવેલા તે શિષ્યને બ્રહ્મવેતા સદ્ગુરુ એકના વિજ્ઞાનવડે સર્વજનું વિજ્ઞાન થાય એવા અક્ષરતત્ત્વને જાણવાના સાધનભૂત પરાવિદ્યા-બ્રહ્મવિદ્યા-નો ઉપદેશ કરે. અહીં શિષ્યની યોગ્યતામાટે શ્રુતિભગવતી પ્રજ્ઞાંતચિત્તાય તથા જ્ઞામાન્વિત્તાય (જેમના ચિત્તમાંથી દર્પાદિદોષ શાંત થયા છે તથા જેમની ઇન્દ્રિયો વિષયોથી ઉપરામ પામેલી છે) આવાં જે વિશેષણો મૂકે છે. સદ્ગુરુ આવી યોગ્યતા જુએ તોજ તેને બ્રહ્મવિદ્યાનો યથાર્થ ઉપદેશ કરે; કેમકે શાસ્ત્રવિધિપૂર્વક શરણે આવેલા યોગ્યતાવાળા શિષ્યને અવિદ્યારૂપ મહાસાગરમાંથી તારવો એ આચાર્યમાટે પણ નિયમ છે.

એ અક્ષરતત્ત્વનો ઉપદેશ કરતાં શ્રીચંદ્રગિરામુનિ કહે છે કે:—

તે આ સત્ય છે, અર્થાત્ ત્રણે કાળમાં એકરૂપે રહેનારું પરમાર્થસત્ છે. હું

પ્રિયદર્શન ! જેવી રીતે અત્યંત પ્રજ્વલિત અગ્નિમાંથી તે અગ્નિના જેવા દળરો તણુઆ ઉપજે છે તેવી રીતે અક્ષરતત્ત્વમાંથી અનેક જીવો અનેક શરીરરૂપ ઉપાધિઓદ્ધારા પ્રતીત થાય છે, અને શરીરરૂપ ઉપાધિઓનો લય થયે પાછા અક્ષરતત્ત્વમાં જ લીન થાય છે. તે અક્ષરતત્ત્વ સ્વયંપ્રકાશ, નિરાકાર, પૂર્ણ અથવા શરીરરૂપી પુરમાં રહેનાર, શરીરની અપેક્ષાએ અંતર તથા બહાર રહેનાર, જન્મરહિત, પ્રાણ તે મનથી રહિત, અર્થાત્ સૂક્ષ્મ-શરીરથી રહિત, શુદ્ધ-નિરુપાધિક તે સર્વ કાર્યકારણના બીજરૂપ અવ્યાકૃતનામક અક્ષરથી આ અક્ષરતત્ત્વ-આત્મતત્ત્વ-અક્ષરતત્ત્વ-પર છે.

અહીંસુધી એ અક્ષરતત્ત્વ નિર્વિશેષ છે એમ પ્રતિપાદન કરાયું. હવે બોધની સરલતા-માટે તેનું સર્વવિશેષ સ્વરૂપ કહે છે:-

આ અક્ષરતત્ત્વમાંથી પ્રાણ, મન, અને સર્વ ઇન્દ્રિયો તથા આકાશ, વાયુ, તેજ, જલ તે સર્વ સ્થાવરજંગમને ધારણ કરનારી પૃથ્વી ઉત્પન્ન થાય છે. આ સમગ્રસૂક્ષ્મ અથવા હિરણ્યગર્ભની અવસ્થા છે.

સૂક્ષ્મશરીરમાં બે શક્તિઓ છે. એકનું નામ પ્રાણ અને બીજનું નામ મન. ક્રિયાશક્તિનું નામ પ્રાણ છે, અને જ્ઞાનશક્તિનું નામ મન છે. હાય પગ આદિ ઇન્દ્રિયો-વડે વિષયોની સાથે મળધ પામીને પ્રાણ અનેક ક્રિયા કરનારો થાય છે, અને અક્ષુ આદિ ઇન્દ્રિયોવડે વિષયોની સાથે મળધ પામીને મન રૂપરસાદિ અનેક જ્ઞાનના આકારોવાળું થાય છે, વાસ્તવિકરીતે પ્રાણ અને મન એકજ વસ્તુ છે. ક્રિયાની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો તે પ્રાણરૂપ છે અને જ્ઞાનની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો તે મનરૂપ છે.

તાત્પર્ય કે જીવ ચૈતન્યરૂપે અખડ જ્ઞાનસ્વરૂપ છે. એ જ્ઞાન અપરિણામી છે. સર્વ ક્રિયાઓના કારણભૂત પ્રાણ શક્તિજ સિલસિલ ઇન્દ્રિયોદ્ધારા અનેક પરિણામો પામે છે, અને ચૈતનના જ્ઞાનસ્વભાવવડે એ અનેક પરિણામોમાં શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ આદિના જ્ઞાનનો લાસ થાય છે, એટલે એ પ્રાણશક્તિનો જ જ્ઞાનના આત્મરના સાધનરૂપે મન અથવા શુદ્ધિ શબ્દવડે પ્રયોગ થાય છે.

આમ અક્ષરતત્ત્વની અગ્રજ શક્તિ પ્રથમ પ્રાણરૂપે વા હિરણ્યગર્ભરૂપે પ્રકટ થાય છે આ વાત કહેવામાં આવી. એજ શક્તિ પછી તેજ, જલ અને પૃથ્વી આદિરૂપે ચમળે પ્રાણીઓનાં શરીર ઇન્દ્રિયાન્ધિરૂપે પ્રકટ થાય છે. આ સર્વ સૂક્ષ્મકાર્યો અક્ષરતત્ત્વની શક્તિનીજ સિલસિલ અવસ્થાઓ હોવાથી તે મૂળ અક્ષરતત્ત્વમાં વારતવિક બેઠે ઉપજાવી શકતી નથી.

(આપુ)

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[માધ-કેદરગુન-માસ]

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથભગવાનના મંદિરનો પાટોત્સવઃ કાગણ સુદિ ૫ ના મંગલ દિવસે પ્રતિવર્ષપ્રમાણે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથભગવાનના મંદિરનો પાટોત્સવ હોવાથી તે દિવસ પૂજ્યપાદ કૃપાસિંધુ શ્રીમત્કુરુદેવનાં પૂજ્ય પ્રતિમાજીનું-શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથભગવાનનું-વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ મંગલપ્રમંગનો લાલ આનંદાશ્રમવાસીઓ, બીજાઆગમનાં દીક્ષિત બંધુબહેનો તથા બહારગામથી આવેલાં બંધુમહેનોએ લીધો હતો.

સાયંકાળે શ્રવણમયે શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દેવેએ પાટોત્સવ એ વિષયઉપર વિવેચન કર્યું હતું.

રાત્રીએ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના શાસ્ત્રીઓ ને વિદ્યાર્થીઓ આદિ ધ્યાતૃઓએ મંત્રજાળણ-વેદમંત્રોનું ઉચ્ચારણ-કર્તૃ હતું.

આ શુભપ્રસંગે બહારગામથી નીચેનાં બંધુબહેનો લાભ લેવામાટે આવ્યાં હતાં:-
શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદજી લાખાણી, શ્રી. જમનાદાસ પરમાનંદદાસ ભટ્ટ, શ્રી. વિષ્ણુદાસ પરમાનંદદાસ ભટ્ટ, સદ્ગત શ્રી. જયકૃષ્ણ ઇંદ્રજીનાં પત્ની શ્રીમતી કુંવરબાઈ માધવજી, તથા શ્રીમતી મોંઘીબહેન-પોરબંદર. શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, માંગરોળ. શ્રી. ચોપટલાલ તારાચંદ વકોલ, શ્રી. ગુલાબરાય અંબાશંકર રાવળ, શ્રી. કલ્યાણસિંહજી ભવાનસિંહજી ઠાકોર, શ્રી. કરણસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર, શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર, શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી કરણસિંહજી ઠાકોર તથા તેમનું સમસ્ત કુટુંબ, ને શ્રી. વીરસિંહજી કલ્યાણસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. શ્રી. હરજી કરશન-લોંચુડા. શ્રી. લાઈશંકર ધનજી દવે-ભાવનગર. શ્રી. દેવશંકર મોરારજી-દેવરાણા. શ્રી. હરિલાલ બેચર-વીસાવદર. શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવે-વંથળી. શ્રી. મગનલાલ રામજી જોશી-ધ્રાશ્વ.

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન: ઉપરાંત દાહ્યુનસુદિ ૧૫ ને દિવસ ચંદ્રચંદ્રુ હોવાથી આનંદાશ્રમ-વાસીઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું.

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:-

૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી-આનંદાશ્રમ, ખીલખા. ૩૧. ૧૫-૦-૦ શ્રી. દારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાલિષેક: આ માસમાં શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ઓરીવલી, એમના તરફથી તથા શ્રી. દારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી એમના તરફથી એકે લઘુરુદ્ર તથા શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર એમના તરફથી એક રુદ્રાલિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન અને થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:-

૩૧. ૧૨-૦-૦ શ્રી. મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ઓરીવલી, ૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રીમતી અણિબહેન વલ્લભરામ-રાજકોટ.

થાળ: આ માસમાં નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:-

૩૧. ૫-૦-૦ શ્રીમતી રવિકુંવર હરજીવનદાસ-રાજકોટ (થાળ ૪), ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી. રતનશી લલ્લુભાઈ-ઉમરાળા (થાળ બે), ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. નંદલાલ ત્રિ. સોદાસાહેબ-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. વલ્લભસિંહ માનસિંહ ઠાકોર-મુંબઈ, ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મોહનસિંહ નારણસિંહ ઠાકોર-મુંબઈ, ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી. મોરારજી જગનલાલ-કરાંચી (થાળ ૨), ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જગજીવન શંકર-શેખના પીપરીઆ, ૩૧. ૩-૧૨-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે-ભાવનગર (થાળ ૩), ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. સોમજી વાલજી ઠક્કર-ખડીઆ, ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ પંડ્યા-અમરેલી, ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ પાઠક-જમનજોધપુર અને ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા-આનંદાશ્રમ-ખીલખા.

અખંડહીપકખાતે: પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ઘૃતના અખંડહીપકનિમિત્તે આ માસમાં નીચે પ્રમાણે રકમો આવી છે:-

૩૧. ૫-૪-૦ શ્રીમતી રવિબહેન હરજીવન-રાજકાટ. (કાગણી-માસના દીપાવનિમિત્તે)
 ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. વલ્લભસિદ્ધાન્ત માનસિદ્ધાન્ત ઠાકાર-મુંબઈ, ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ
 પાઠક-જામનગરપુર.

શ્રીમદ્દશિવરાત્રિના દલાદારનિમિત્તે, નીચે પ્રમાણે રકમો જમા આવી છે:-

૩૧. ૨-૦-૦ શ્રીમતી બહેન સુમરીબાઈ રામલાલ, ૩૧. ૦-૨-૦ શ્રી. શંકરલાલ મોહનલાલ
 પાઠક-જામનગરપુર.

સીદ્ધાર (દાલ બાવનગર) નિવાસી શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવેએ પોતાતરફથી
 શ્રીઆનંદાશ્રમની માવીદીની લાખાવાડીમાં એક ચોરડી બંધાવવામાટે રૂ. ૧૨૫ આપવાનો સંદર્ષ
 કરેલો જેપૈડી રૂ. ૬૦ અગાઉ આવી ગયાનું જણાવાઈ ગયું છે. બાકીના રૂ. ૬૫ આ
 માસમાં આવી ગયા છે.

મુંબઈ-આનંદાશ્રમમુખ્યમંડળે શેઠ શ્રી. દામોદરદાસ માધવજી જેસંગભાઈને લાં
 એકત્ર ચર્ચ શ્રીમદ્દશિવરાત્રીને દિવસ તથા પાટોત્સવને દિવસ (કાગણી સુદિ ૫) પૂજ્યપાદ
 સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું. મુંબઈનું મહાળ વર્ષમાં નીચેની ૧૬ પર્વતિથિઓએ
 પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન શેઠ શ્રી. દામોદરદાસભાઈને લાં એકત્ર મળીને
 કરે છે:-

૧ ખેસતું વર્ષ, (કાર્તિકસુદિ ૧,) ૨ શ્રીત્રિપુરી પૂર્ણિમા, (કાર્તિકીપૂનમ,) ૩ શ્રીદત્તજયંતી,
 (માગશરસુદિ ૧૫,) ૪ શ્રીમકરસંક્રાંતિ, ૫ શ્રીમદ્દશિવરાત્રી, (માધવદિ ૧૪,) ૬ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ-
 નાથમંદિરપાટોત્સવ, (કાગણીસુદિ ૫,) ૭ શ્રીરામનવમી, ૮ શ્રીશંકરજયંતી, (વૈશાખસુદિ ૫,)
 ૯ શ્રીનૃસિંહજયંતી, (વૈશાખસુદિ ૧૪,) ૧૦ શ્રીગંગાદશમી, (જેઠસુદિ ૧૦,) ૧૧ શ્રીગુરુપૂર્ણિમા-
 બાસપૂર્ણિમા, (આષાઢસુદિ ૧૫,) ૧૨ શ્રાવણી-બળેવ, (શ્રાવણસુદિ ૧૫,) ૧૩ શ્રીકૃષ્ણજન્મશુભી,
 (શ્રાવણસુદિ ૮,) ૧૪ શ્રીરામનજયંતી, (ભાદરવાસુદિ ૧૨,) ૧૫ શ્રીનાથજયંતી, (આશ્વિનસુદિ ૪,)
 ૧૬ શ્રીનાથનિર્વાણતિથિ (આશ્વિનવદિ ૧૧).

લીંબુડા-આનંદાશ્રમમાં બંધુબહેનોએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું શ્રીમદ્દશિવરાત્રીને
 દિવસ યથાવિધિ પૂજન કર્યું હતું, જેમાં સમારે ૧૦૦ માણસોએ લાભ લીધો હતો.

માંડળમાં શ્રી. બાલાભાઈ, પાઠશાળાના યાત્રીજી આદિએ પાટોત્સવને દિવસે પૂજ્યપાદ
 સદ્ગુરુશ્રીનું પૂજન વિધિપૂર્વક કર્યું હતું.

સુધારો: ગયા ૮ મા અંકના પૃષ્ઠ ૧૯૬ની ૩જી સ્ત્રીમાં "શ્રી. જયશંકર ઉદ્દલ-મુજ,
 હા. શ્રી. જમનાદાસ પરમાનંદાસ-પોરબંદર" એમ છપાયું છે લાં "શ્રી. જયકૃષ્ણ ઉદ્દલ
 શંકર તરફથી તેમનાં વિધવા શ્રીમતી કુંવરબાઈ માધવજી-મુંદ્રા, હા. શ્રી. જમનાદાસ
 પરમાનંદાસ ભટ્ટ-પોરબંદર" એમ વાંચવું.

સને ૧૯૪૨ તા. ૨૫ માર્ચ.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત પુસ્તકોનો
પ્રચાર કરવો એ ઉચ્ચ કોટીની સેવા છે.

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ પાતાશ્રીપ્રણીત
પુસ્તકોમાં અક્ષરદેહરૂપે ખિન્ના રહેલા
છે, માટે એઓશ્રીપ્રણીત પુસ્તકોનું
પરિશીલન કરવું એ એઓશ્રીની પરમ
પૂજા છે.

વિજ્ઞપ્તિ

- ૧ સંધ્યાદિ નિલકર્મ આદિનાં વિતામૂલ્યે
મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની
ટિકિટો અવશ્ય મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીબીજ્ઞાના-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ
સેનાતત્ત્વર્થે વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું
પહેલું સત્ર-કીર્તિક માસથી શરૂ થાય છે,
તે બીજું સત્ર વૈશાખ માસથી શરૂ
થાય છે, માટે તેમાં દાખલ થવા ઇચ્છનારે
પહેલા વા બીજા સત્રની શરૂઆતમાં
અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને
પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ બીડવાનું પણ લક્ષમાં
રાખવું.

- ૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાત્માશ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમન્નયુરામશર્મા આચાર્યશ્રીપ્રણીત
પુસ્તકોની કિંમત વિત્તાપનમાં જાપેલી કિંમતથી યોગ્ય રાખવામાં આવી છે. ટપાલ
ખર્ચ અલગ સમજવો.
- ૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છનારે અગાઉથી જણાવવું જોઈએ,
અને આશ્રમમાં કેટલો સમય રહેવું છે, તે રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જણાવવું જોઈએ.
- ૫ લેખક બંધુમહેતો “આનંદાશ્રમ” માટે યોગ્ય એવા લેખો લખી મોકલવાની સેવાનો
લાભ લઈ શકે છે.

આનંદાશ્રમમાં યજ્ઞયાગ તે ભાગવતનું પારાયણ આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરવા ઇચ્છનારાં
ઓએ અગાઉથી લખી જણાવવું જોઈએ કે જેથી વ્યવસ્થા કરવામાં વિશેષ સરળતા થાય.

શ્રીઆનંદાશ્રમ (પા. બીલખા-કાશિવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું માસિક પત્ર

P. O. Bilkha

(Kathiawar-India)

આનંદાશ્રમ

૭૭

૭૬૧ શ્રી કાર્ણસ ગુજરાતી સભા
નં. ૩૬૫, વિદ્યલક્ષ્મી રોડ, કોચિસલેન.

વર્ષ ૧૦ સં

ચૈત્ર

અંક-૧૧ મે

સંવત ૧૯૮૮

॥ ૐ ॥

॥ પતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

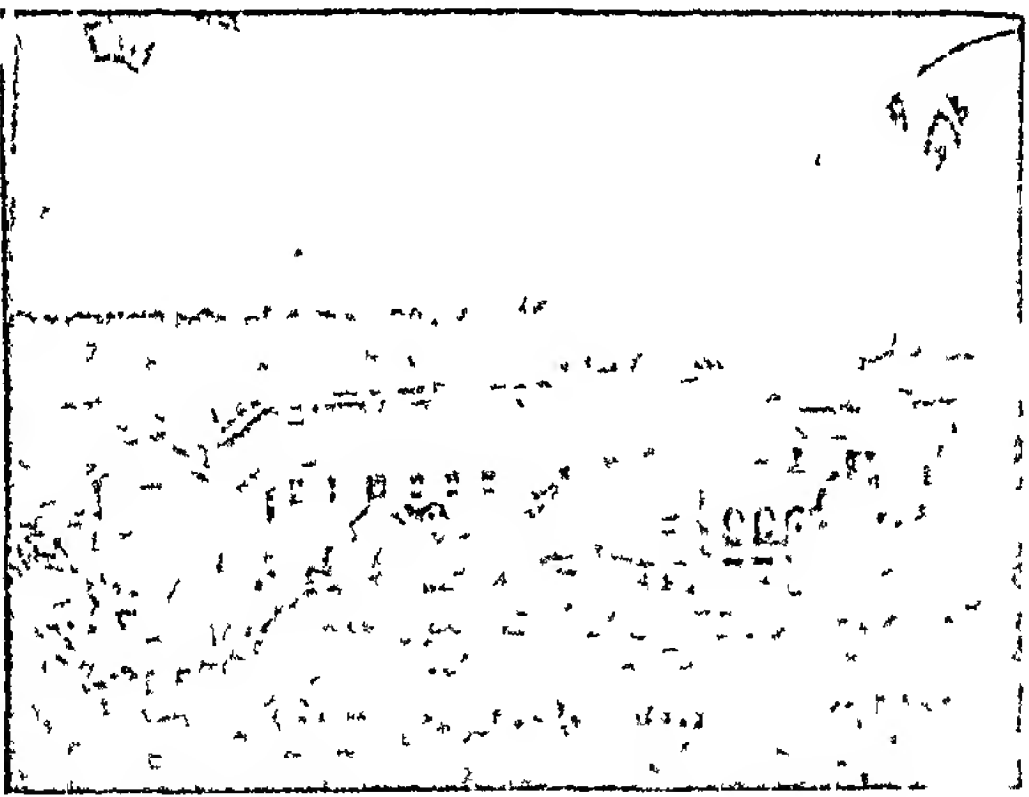
વાર્ષિક લેવાશ્રમ

ચાંદોલસાચી

૧૧-૧-૦-૦

પરોલમડે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ

અસ્મિન્નાસ્તે પુમાનાયો નાપમદ્ગુર્મમંશિતઃ ।

સંદિશંહોત્કર્ષણં જ્ઞાતવ્યં ચ વિશેષતઃ ॥ ૧ ॥

લોકના ખરા કર્તવ્યનો અને વિશેષ કરીને ખરા જ્ઞાનવ્યવેશ યોગ આપના 'સાચુરે પરમાત્મા શ્રીમત્તાલકગવાન' એ મંદાવાળા આપ પુરુષ આ આશ્રમમાં વિરાજે છે.

અનુક્રમણિકા

જા. ભા. નં.

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	જીવના પ્રભુશ્રીને પ્રણામ.	૨૫૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૫૪
૩	રાત્રિરમરણસૂક્તમ્.	૨૫૫
૪	મદાલસા.	૨૫૫
૫	માનવકર્તવ્ય.	૨૫૮
૬	અમારી સેવાયાત્રા.	૨૬૪
૭	સંતપ્રસાદ.	૨૬૬
૮	લક્ષ્મી જ્યોત્સ્વ.	૨૬૯
૯	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૨૭૩
૧૦	કૃતિયાણામાં એક ગુરુઅંધુનું ખેદજનક અવસાન.	૨૭૬
૧૧	પરચુરણ ભેટ.	૨૭૭

આસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

જે બંધુબહેનોનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ રમરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકામું ઊતરવું ન પડે. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી કાકિર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈએ છાપ્યું—ગાંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને બાણનાર ઢાઢથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૦ મું]

સંવત ૧૯૯૮ ચૈત્ર

[અંક ૧૧

જીવના પ્રભુશ્રીને પ્રણામ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્ નાથભગવાન્]

રાગ ધન્યાશ્રી

પ્રેમે મારા પ્રણામ,	પ્રીતમ પ્રભુને,	પ્રેમે મારા પ્રણામ.	ટેક.
આ જગમાં કંઈ શાંતિ ન લાળી,	લાળ્યો ન સત્ય વિશ્રામ.	પ્રીતમ૦	૧
પ્રભુને સત્ય શાંતિપ્રદ બાણી,	મન ઠરિયું તે કામ.	પ્રીતમ૦	૨
જીવ બહુ આ ભવમાં ભટક્યો,	સુઝ્યું ન સવણું કામ.	પ્રીતમ૦	૩
વિષયતૃષ્ણાને પૂરે તણાવો,	લીધું ન પ્રભુનું નામ	પ્રીતમ૦	૪
પરમપ્રીતિ બીજે રાખ્યાથી,	મળે ન પ્રભુનું ધામ.	પ્રીતમ૦	૫
પરમપ્રેમ અન્યમાંથી ત્યજતાં,	મળશે સાચો આરામ.	પ્રીતમ૦	૬

દોહરા

અધિષ્ઠાતા! મુજ મનતણા,	મુજ મનના વિશ્રામ;	
મુજ મનના પ્રિયતમ!	સદા, કૃપા કરો મુખધામ.	૧
તમથી વહાણું જગતમાં,	મને ન લાગે કોય;	
મારું જીવન તમવડે,	મમ દહ નિશ્ચય સોય.	૨
આંખ વિરામે આપમાં,	મનવિરામ ત્યાં થાય;	
પ્રાણ વિરામે આપમાં,	ગણી મુખરૂપ સદાય.	૩

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્નાથભગવાન]

મનુષ્યના અંતઃકરણમાંથી શુભતું નીકળી જવું ને તેમાં અશુભતું આવવું સુલભ છે, પણ તે શુભને પુનઃ અંતઃકરણમાં લાવવું ને આવેલા અશુભને તેમાંથી દૂર કરવું તેટલું સુલભ નથી, કિંતુ બહુજ કઠિન છે.

કર્તાપણાના અભિમાનનો અને કોઈપણ પ્રકારના લૌકિક ફલની ઈચ્છાનો પરિત્યાગ કરી, પરમાર્થના પોષકરૂપે વ્યવહારતું કામ કરવામાં આવે તો ભવભ્રમણમાંથી મોકળા થવાની તક મનુષ્યને હાથ આવે છે.

વ્યવહારપરનો દૃઢ રાગ મનુષ્યને બંધન કરનારો થાય છે અને પરમાર્થનાં સાધનોપરનો દૃઢ રાગ મનુષ્યને સંસારબંધનની નિવૃત્તિમાં હેતુભૂત થાય છે. પોતાનો પ્રાપ્ત વ્યવહાર જો દ્રષ્ટા રહીને સમભાવે કરવામાં આવે તો બંધન ન થાય, નહિ તો બંધન થાય.

પોતાનું પ્રાપ્ત કાર્ય કરવું, પણ મનને સંકલ્પવિકલ્પમાંજ ન રોકી રાખવું. શરીર તથા મન થાકી જાય તેટલો શ્રમ ન કરવો, અને મનને ક્રોધને વશ પણ નજ થવા દેવું.

સદ્ગુણ ને જ્ઞાનરૂપ બ્રહ્મના ઉત્કટ અનુસંધાનથીજ ઉત્તમ સુસુક્ષ્મો બુદ્ધિમાન ને વિદ્વાન થાય છે, તેઓ માત્ર પુસ્તકો ભણીને બુદ્ધિમાન ને વિદ્વાન થતા નથી.

જેઓ પરમાનંદરૂપ બ્રહ્મમાં પરમપ્રીતિ કરે છે તેઓ સાચા સુખી થાય છે, જેઓ તેમને ભૂલે છે તેઓ સાચા સુખી થતા નથી, પણ ઉત્તરોત્તર વધારે દુઃખી થાય છે.

વિવેકી પુરુષો સર્વ પ્રકારની ચિંતાઓને દૂર કરી પોતાના હૃદયને પવિત્ર કરે છે. અન્યના પ્રતિબિંબવિનાના દર્પણમાં જેમ જોનારના સુખનું સ્પષ્ટ પ્રતિબિંબ પડે છે, તેમ દશ્ય પ્રાણિપદાર્થની તુણાવિનાના ચિત્તમાં આત્મસ્વરૂપનું યથાર્થ ભાન થાય છે.

પૂર્વજન્મના શુભસંસ્કારવાળા સુસુક્ષ્મો સમજણા થાય ત્યાંથીજ બ્રહ્મસ્વરૂપમાં પ્રીતિવાળા થાય છે, અને અંતે તેમાં પ્રીતિવાળા થઈ તેમને પરમપ્રસન્નતાથી પોતાનું હૃદય અર્પણ કરે છે, ને તેમાંજ અભેદભાવે વિરામે છે.

સાચા સુસુક્ષ્મો પોતાના નેત્રને તથા હૃદયને સારી રીતે શુદ્ધ કરવાં જોઈએ કે જેથી તે પરમપવિત્ર પરમાત્માનું દર્શન કરવાને સમર્થ થઈ શકે.

સુસુક્ષ્મો પોતાના અંતઃકરણરૂપ મંદિરને પરમપવિત્ર કરવું જોઈએ, કે જેથી તેમાં બ્રહ્મરૂપ દેવ આવિર્ભાવ પામી નિરાવરણ સ્થિતિ કરે. મલિન અને ચંચલ અંતઃકરણરૂપ મંદિરમાં એ દેવ આવિર્ભાવ પામતા નથી, ને નિરાવરણ સ્થિતિ કરતા નથી.

મનુષ્યજન્મમાં વિદ્યાવડે અવિદ્યા તથા અવિદ્યાનાં કાર્ય શોકમોહાદિની નિવૃત્તિ કરી શકાય છે, મારે મનુષ્યજન્મને પામી વિષયોમાંજ રચ્યાપચ્યા રહેવારૂપ અડીણતું સેવન કર્યા કરવું એ કોઈપણ પ્રકારે ઉચિત નથી.

રાત્રિસ્મરણસૂત્રમ્ ❀

હરિઃ ઐં । આ રાત્રિ પાર્થિવં રજઃ પિતૃપ્રાયિ ધામભિઃ । દિવઃ સદાંસિ
વૃદ્ધતી વિતિષ્ઠસ આત્વેપં વર્તેતે તમઃ ॥ ૧ ॥

ઉપસ્તચિત્રમામરાસ્મભ્યં વાજિનીવતિ । યેન તોકં ચ તનયં ચ ધામહે ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—હે શ્રીરાત્રિદેવિ ! આપનાવડે નિલ અંતરિક્ષસહિત પૃથ્વીલોક સર્વભણીથી
વ્યાપેલ છે, અને મહાન્ એવાં જે આપ સ્વર્ગનાં રથાનોને વ્યાપે છે તે આપનું પ્રતાપી
તમ આપ ન્યાં ન્યાં હો ત્યાં ત્યાં સર્વભણીથી વિલસે છે. ૧

હે અન્નવાણાં (પોષણ આપનારાં) ઉષાદેવિ !—પ્રાતઃક્રમનાં દેવતા ! આપ અમને
વિવિધ પ્રકારની પુષ્કળ સંપત્તિ સારી રીતે આપો, કે જે સંપત્તિવડે અમે પુત્રપૌત્રાદિનું
પોષણ કરીએ. ૨

—:~:—

મદાલસા

[અનુવાદકઃ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૪૫ થી)

તન્માતુર્વચનં શ્રુત્વા સોલર્કો માતરં પુનઃ ।

પ્રપ્રચ્છ વર્ણધર્મોઽથ ધર્માન્યે ચાશ્રમેષુ ચ ॥

પોતાની માતું તે વચન સાંભળીને પછી તે અલર્ક વર્ણોના જે ધર્મો છે તથા આશ્રમેના
જે બીજા ધર્મો છે તે ધર્મો પોતાની માને પૂછ્યા.

અલર્ક ઉવાચ

અલર્કે કહ્યું:

કથિતોઽયં મહાભાગે રાજ્યતંત્રાશ્રિતસ્ત્વયા ।

મમ ધર્મોઽદ્યમિચ્છામિ શ્રોતું વર્ણાશ્રમાત્મકં ॥

હે મોટા ભાગ્યવાણી ! રાજ્યતંત્રને લગતો તે આ મારો ધર્મ કહ્યો તે મેં સાંભળ્યો.
હવે વર્ણ તથા આશ્રમને લગતો મારો ધર્મ સાંભળવા મારી ઇચ્છા છે.

મદાલસોવાચ

મદાલસાએ કહ્યું:

દાનમધ્યયનં યજ્ઞો વ્રાહ્મણસ્ય ત્રિધોદિતઃ ।

ધર્મો નાન્યશ્ચતુર્યોઽસ્તિ ધર્મસ્તસ્વાપદં વિના ॥

બ્રાહ્મણને દાન, અધ્યયન અને યજ્ઞ એમ ધર્મ ત્રણ પ્રકારનો છે.
આપતિના સમયવિના બ્રાહ્મણને માટે આ ત્રણથી ભિન્ન એવો કોઈ ધર્મ નથી.

યાજ્ઞનાધ્યાયને શુદ્ધસ્તયા પુત્ર પરિગ્રહઃ ।

પતત્સમ્યક્ સમાલ્યાતં ત્રિતયં चास्य जीविका ॥

યજ્ઞ કરાવવો, અધ્યયન કરાવવું અને હે પુત્ર ! વિહિત દાન લેવું આ ત્રણ ખરેખર
બ્રાહ્મણને માટે આજીવિકાનાં સાધનો કહેલાં છે.

* પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમત્પુરામશર્મા આચાર્યજીએલિત શ્રીચતુર્વેદીય આહુતિક પ્રકાશના પૃષ્ઠ
૧૧૧ માં આ મને રાત્રિપ્રાર્થનામાટે મૂકેલા છે, તેનો અર્થ બહુવધી પ્રાર્થનામાં સાદાચ મળે માટે અહીં
તેનો અર્થ આપવામાં આવે છે.

દાનમધ્યયનં યજ્ઞાઃ ક્ષત્રિયસ્યાપ્યયં ત્રિધા ।

ધર્મઃ પ્રોક્તઃ ક્ષિતેરક્ષા શત્રાજીવશ્ચ જીવિકા ॥

દાન અધ્યયન અને યજ્ઞ એમ ક્ષત્રિયને પણ ધર્મ આ ત્રણ પ્રકારનો કહેલો છે. પૃથ્વીનું રક્ષણ કરવું અને એ માટે શત્રાશ્રિતો ઉપયોગ કરવો એ ક્ષત્રિયને માટે આજીવિકાનાં સાધનો કહેલાં છે.

દાનમધ્યયનં યજ્ઞો વૈશ્યસ્યાપિ ત્રિધૈવ સઃ ।

વાણિજ્યં પશુપાલ્યં ચ કૃશિશ્ચાસ્યૈવ જીવિકા ॥

દાન અધ્યયન અને યજ્ઞ એમ વૈશ્યને ધર્મ પણ ત્રણ પ્રકારનો છે. વેપાર પશુપાલન અને ખેડ આ ત્રણજ વૈશ્યને માટે આજીવિકાનાં સાધન કહેલાં છે.

દાનં યજ્ઞોઽથ શુશ્રૂષા દ્વિજાતીનાં ત્રિધા મયા ।

વ્યાખ્યાતઃ શૂદ્રધર્મોઽપિ જીવિકા કારુકર્મજા ॥

દાન યજ્ઞ અને દ્વિભતિ (બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય ને વૈશ્ય)ની સેવા એમ શૂદ્રનો ધર્મ પણ ત્રણ પ્રકારનો કહેલો છે. સેવા એજ એક શૂદ્રને માટે આજીવિકાનું સાધન કહેલું છે.

તદ્વદ્વિજાતિ શુશ્રૂષા પોષણં ક્રયવિક્રયૈઃ ।

વર્ણધર્માસ્ત્વમે પ્રોક્તાઃ શ્રૂયતામાશ્રમાશ્રયાઃ ॥

તેમ કુવળ દ્વિભતિની સેવાને એકનેજ ક્રાઇ સ્થલે શૂદ્રનો ધર્મ કહેલો છે અને કરિયાણાને એકનેજ ક્રાઇ સ્થલે શૂદ્રને માટે આજીવિકાનું સાધન કહેલું છે. આ મેં વર્ણોને લગતા ધર્મો કહ્યા. આશ્રમોને લગતા ધર્મો હવે કહું છું તે સાંભળ.

સ્વવર્ણધર્માત્સંસિદ્ધિર્નરઃ પ્રાપ્નોતિ ન ચ્યુતઃ ।

પ્રયાતિ નરકં પ્રેત્ય પ્રતિષિદ્ધિનિષે વળાત્ ॥

મનુષ્ય જો પોતાના વર્ણને લગતા ધર્મનું સ્ખલનવિના પાલન કરે તો કુવળ પોતાના વર્ણધર્મના પાલનથીજ તે આ લોકના સુખને, પરલોકના સુખને તથા અસૌક્યિક એવા પારમાર્થિક સુખને પણ પામે; પણ પોતાના વર્ણને માટે કહેલા અધર્મોનું જો મનુષ્ય સેવન કરે તો આ લોકમાં પણ દુઃખ પામે અને મરણપછી પણ નરકને પામે.

યાવત્તુ નોપનયનં ક્રિયતે વૈ દ્વિજન્મનઃ ।

કામચેષ્ટોક્તિભક્ષસ્તુ તાવદ્ભવતિ પુત્રક ॥

દ્વિજને (બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય તથા વૈશ્યને) બ્યાપર્યંત ઉપનયન કરવામાં નથી આવતું આપર્યંતજ હે દીકરા! તે મનગમતી ચેષ્ટા કરે, મનગમતું ખોલે તથા મનગમતું ખાય પીએ.

કૃતોપનયનઃ સમ્યગ્ બ્રહ્મચારી ગુરોર્ગૃહે ।

વસેત તત્ર ધર્મોઽસ્ય કથ્યતે તન્નિવોચ મે ॥

યથાવત ઉપનયન થયા પછી તો તે બ્રહ્મચારી થઈને પોતાના ગુરુને ઘેર વસે. પોતાના ગુરુને ઘેર વસનારા તે બ્રહ્મચારીના ધર્મો હું કહું છું તે સાંભળ.

સ્વાધ્યાયોઽથાગ્નિશુશ્રૂષા સ્નાનં ભિક્ષાદનં તથા ।

ગુરોર્નિવેદ્ય તત્ત્વાદ્યમનુજ્ઞાતેન સર્વદા ॥

સ્વાધ્યાય કરવો, અગ્નિની સેવા કરવી, સ્નાન કરવું, અને ભિક્ષા માગવા જવું, ભિક્ષા મળ્યા હોય તે પોતાના ગુરુને ધરવી, અને પોતાના ગુરુ આજ્ઞા કરે સારે આવું.

ગુરોઃ કર્મણિ સોદ્યોગઃ સમ્યક્ પ્રોત્યુપપાદકઃ ।

તેનાહતઃ પઠેચ્ચૈવ તત્પરો નાન્યમાનસઃ ॥

પોતાના ગુરુના કામમાં ઉદ્યોગશીલ રહેવું, પોતાના ગુરુની પોતાની માથે પ્રીતિ ઉપજા કરે એવું વર્તન રાખવું, પોતાના ગુરુ પાઠ કરવા બોલાવે, સારે પાઠ કરવો (લખવું), પોતાના ગુરુને અભિમુખ રહ્યા કરવું, અન્યત્ર મનવાળા થવું નહિ.

ષકં દ્વૌ સકલાન્ વાપિ વેદાન્ પ્રાપ્ય ગુરોર્મુખાત્ ।

અનુજ્ઞાતો વરાં વત્વા દક્ષિણાં ગુરવે તતઃ ॥

એક બે કે સઘળા વેદોને પોતાના ગુરુના મુખથી પામીને તથા પોતાના ગુરુને મોઢે માગી દક્ષિણા દધને પછી,

ગાર્હસ્થ્યાશ્રમકામસ્તુ ગૃહસ્થાશ્રમમાવસેત્ ।

વાનપ્રસ્થાશ્રમં વાપિ ચતુર્થે વેચ્છ્યાત્મનઃ ॥

જેને ગૃહસ્થનો આશ્રમ ભોગવવાની કામના હોય તે ગૃહસ્થાશ્રમમાં વાસ કરે.

જેને વાનપ્રસ્થના આશ્રમમાં તપ કરવાની ઇચ્છા થાય તે વાનપ્રસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ કરે.

તથા જેને ચોથા સંન્યાસાશ્રમમાં પ્રવેશ કરવાની ઇચ્છા થાય તે સંન્યાસાશ્રમમાં પ્રવેશ કરે.

એમ પોતપોતાની ઇચ્છા અનુસાર આશ્રમનો સ્વીકાર કરે.

તથૈવ વા ગુરોર્ગૈહિ દ્વિજો નિષ્ઠામવાપ્નુયાત્ ।

ગુરોરભાવે તત્પુત્રે તત્ચિષ્યે તત્સુતં, વિના ॥

તેવીજ રીતે જે દ્વિજને અખંડ ષ્ઠકાર્યાશ્રમમાંજ નિવાસ કરવાની ઇચ્છા થાય તે પોતાના ગુરુનેજ ઘેર પોતાના ગુરુને વિષે નિષ્ઠા રાખીને વસે.

પોતાના ગુરુનો અભાવ થાય સારે પોતાના ગુરુના પુત્રને વિષે નિષ્ઠા રાખીને વસે.

અને પોતાના ગુરુના પુત્રનો પણ અભાવ હોય તો પોતાના ગુરુના શિષ્યને વિષે નિષ્ઠા રાખીને પોતાના ગુરુનાજ ઘરમાં નિવાસ રાખી રહે.

શુશ્રૂપુનિરભિમાનો બ્રહ્મચર્યાશ્રમં વસેત્ ।

ઉપાવૃત્તસ્તતસ્તસ્માદ્ગૃહસ્થાશ્રમકામ્યયા ॥

બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાં પોતાના ગુરુને ઘેર વાસ કરી રહેનારા બ્રહ્મચારીએ અભિમાનના સંપૂર્ણ અભાવપૂર્વક સેવાને પરાયણ થઈ રહેવું. પછી ગૃહસ્થાશ્રમની કામના થતાં તે બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાંથી છૂટક થાય.

તત્તો સમાનપિંકુલાં તુલ્યાં માર્યામરોગિણીમ્ ।

ઉદ્વહેદયાયતોઽવ્યંગાં ગૃહસ્થાશ્રમકારણાત્ ॥

પછી પોતાના ક્રપિને સમાન ક્રપિવાળી, પોતાના કુલને સમાન કુલવાળી, વય ગુણુઆદિમાં પોતાને સમાન હોય એવી, રોગવિનાની, અને જેને ઓછાં વધારે નહિ પણ જોઈએ તેટલાંજ અંગેવાળી કન્યા સાથે કેવળ કામવિધારને સંતોષવા ખાતર નહિ, પણ શાસ્ત્રે કહેલાં ગૃહસ્થાશ્રમનાં વિહિત કર્મોત્તુ અનુશન કરવાનાજ આશયથી લગ્ન કરવું.

પરભ્રુક્ષી કન્યાના ભરણપોષણનો ભાર કન્યાને માથે ન રાખવો, પણ પોતાનેજ માથે રાખવો.

સ્વકર્મણા ઘનં લઙ્ગ્વા પિતૃદેવાતિર્થીસ્તયા ।

સમ્યક્ સંપ્રીણયેદ્ ભક્ત્યા પોષયેચ્છાત્રિતાંસ્તયા ॥

પોતાના ગૃહસ્થાશ્રમને માટે વિહિત કરેલાં કર્મો કરીને મેળવેલા ધનવડે પિતૃઓ, દેવો તથા અતિથિઓને સારીપેઠે પ્રસન્ન કરવા એટલે તેઓ પ્રસન્ન થાય એમાં શ્રાદ્ધ તર્પણ યજ્ઞ ઇલ્લભોજન અતિથિભોજન આદિમાં તે ધનનો ઉપયોગ કરવો.

શ્રાદ્ધ તર્પણ આદિ જે કરવાં તે પોતાની મોટાઈ દેખાડવા કે લોકમાં પોતાની પ્રશંસા કરાવવા કે એવા કોઈ ખીજ આશયથી ન કરવાં, પણ પોતાના કલ્યાણમાટે પિતૃઓ દેવો તથા અતિથિઓપ્રતિ પોતાના હૃદયમાં ખરો લક્ષિતલાવ પ્રકટાવીને કરવાં.

એવી રીતે પોતાને આશ્રયે રહેલાં પોતાનાં સેવકજનો આદિનું પણ ધટતું પોષણ કરવું તે પણ મોટાઈ કે પ્રશંસાના આશયથી નહિ પણ પોતાનો સ્વધર્મ જાળી કરવું.

મૃત્યાત્મજાન્ જામયોઽથ દીનાર્થિપતિતાનપિ ।

યથાશક્ત્યાન્નદાનેન વયાંસિ પશવસ્તથા ॥

સેવકો દીકરાઓ, દીકરીઓ બહેનો, દીનજનો અર્થિજનો પતિતજનો પશુઓ તથા પંખીઓ એ સર્વને પોતાની શક્તિના પ્રમાણમાં અન્નના દાનવડે સર્વને સંતોષવાં.

પપ ધર્મો ગૃહસ્થસ્ય ઋતાવભિગમસ્તથા ।

પંચ યજ્ઞવિધાનં તુ યથા શક્તિ ન હ્રાપયેત્ ॥

ઋતુસમયે પોતાની પત્નીને વિષે શાસ્ત્રે કહેલી વિધિવડે પ્રભેત્પતિ કરવી. કેવળ કામવિકારને વશ થઈ પત્નીપ્રતિ અભિગમન ન કરવું.

અને પંચયજ્ઞનું જે વિધાન છે તેનું શક્તિને અનુસરીને અનુષ્ઠાન કરવું. તેમાં રખણન થવા ન દેવું.

આ ગૃહસ્થનો ધર્મ, કહ્યો.

પિતૃદેવાતિથિજ્ઞાતિમુક્તશેષં સ્વયં નરઃ ।

મુંજીત ચ સમં મૃત્યૈર્યયાધિભવમાત્મનઃ ॥

પિતૃઓ દેવો અતિથિઓ અને જ્ઞાતિજનોને જમાણા પછી વધે તે ગૃહસ્થે જમવું. અને જે પોતે જમે તે પોતાના વિભવને અનુસરતું પોતાના સેવકજનોને પણ જમાડવું.

પપ વૃદ્દેશતઃ પ્રોક્તો ગૃહસ્થસ્યાશ્રમો મયા ॥

આ તો મેં ગૃહસ્થના આશ્રમનો ધર્મ હુંકામાં કહી દેખાડ્યો.

(આણ).

—:૦:—

ૐ

માનવકર્તવ્ય❀

[લેખક:—શ્રી. કર્ણસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર બી.એ.]

આ દુનિયામાં માણસનો જન્મ મળવો એ આગલા લવની કાર્મક રૂઝવણી, પહાડથી ઝાડને, ઝાડથી દીડાનો, દીડાથી પંખાનો, પંખાથી ટોરનો ને ટોરથી માણસનો અવતાર સારો ગણાય છે. એમાં પણ બહુજ સહેલાઈથી ધર્મ પાળી શકાય એવા આ ભરતખંડમાં મનખાદેહ મળવી એ બહુ કુણુ છે. આવી સારી ભોમકામાં મનખાદેહ.

* આ લેખ પૂન્યપાદ શ્રીનાથભગવાને એટલે બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા શ્રીમન્નથુનામશર્માજીએ રચેલા “શ્રીહરેશંક્રાવલિ”ના “માનવકર્તવ્ય” નામના પાંચમા અંકઉપરથી તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

મળ્યા પછી પોતાને શું સાચેસાચું કરવાનું છે તે બરાબર જાણવું જોઈએ, અને તે કામને પાર પાડવું જોઈએ.

આ દુનિયામાં જન્મીને માણસે ઘણાં કામો કરવાનાં હોય છે. તે સૌ કામોમાં પણ પહેલું કરવાજેવું એકજ કામ છે. એ કામ કયું છે તેનો વિચાર કરીએ. માણસને સૌથી વહાલું શું છે? સુખ. માણસને સૌથી અણુગમતું શું છે? દુઃખ. જે કામ કરવાથી માણસનાં બધાં દુઃખો કાયમમાટે મટી જતાં હોય, અને જે કામ કરવાથી માણસને કાયમનું મોટામાં મોટું સુખ મળી જતું હોય તે કામ સૌથી પહેલું કરવાજેવું છે. આ વાતની ના કોણ પાડે? આવું સારું કામ કોને ન ગમે? માણસનાં બધાં દુઃખો હંઠાઈ જતાં હોય, અને તેને કાયમનું સુખ મળી જતું હોય તો પછી માણસને બીજું શું જોઈએ?

બરાબર વિચાર કરીએ તો જણાશે કે આ દુનિયામાં માણસો જાણે કે અજાણે દુઃખને ટાળવા અને સુખને મેળવવા રાતદિવસ વલખાં માર્યા કરે છે, તોપણ આપણે જોઈએ છીએ કે માણસ સદાને માટે સુખી થઈ શકતો નથી, અને તેનું દુઃખ સદાને માટે મટતું નથી. ઘણીવાર માણસને શરીરનું સુખ હોય છે તો પૈસાનું સુખ હોતું નથી. જો પૈસાનું સુખ હોય છે તો તેને શરીરનું સુખ હોતું નથી. કદાચ એ બેઉ સુખ હોય છે તો તેને છોકરાંનું સુખ હોતું નથી. તેને છોકરાંનું સુખ હોય છે તો સ્ત્રીનું સુખ હોતું નથી. તેને સ્ત્રીનું સુખ હોય છે તો કુટુંબપરિવારનું સુખ હોતું નથી. સારું શરીર હોય, પૈસો હોય, છોકરાં હોય, સ્ત્રી હોય, કુટુંબપરિવાર હોય તો તેને અકર્મી છોકરાંનું દુઃખ હોય, રાંડેલ છોકરીનું દુઃખ હોય, અથવા જીવાન દીકરાના અણુધાર્યા મરણનું દુઃખ હોય. આમ દુનિયામાં જ્યાં જોઈએ છીએ ત્યાં દુઃખ, દુઃખ ને દુઃખજ નજરે પડે છે. કોઈને સુખ જેવું દેખાય છે, પણ એ સાચું સુખ હોતું નથી. એ સુખ દુઃખથી ભરેલું હોય છે. એ સુખ ઝાંઝવાના પાણીજેવું ખોટું અને દૂરથી દેખાવું હોય છે. આમ રાજ અને રંક, ભણેલા અને અભણ, સત્તાવાળા અને સત્તાવગરના, બાળક, જીવાન ને ઘરડાં એ સૌ દુઃખી છે.

હવે સુખનો વધુ વિચાર કરીએ. શરીરનું સુખ હોય છે તો તે પણ કાયમ રહેતું નથી. શરીર નોખા નોખા રોગથી વારંવાર પીડાય છે. ટેટલીક્યાર એક રોગ મટે છે અને બીજો ચાય છે. આમ આત્યાજ કરે છે. રૂપાનું શરીર હોય છે તો ટેટલીક્યાર શીળાજેવા રોગથી તે કુરૂપ બની જાય છે. રૂપ અને બળવાળી ભરજીવાની હોય છે તો ટેટલીક્યવખત મોત આવી તેનો કોળિયો કરી જાય છે. જોતજોતામાં પૈસાદાર માણસ નિર્ધન બની જાય છે, ભણેલો માણસ ગાંડો બની જાય છે, મોટી સત્તા ભોગવનારની સત્તા—અમલદારી—આલી જાય છે. પરણેલી સ્ત્રી રંડાય છે, અને પરણેલો પુરુષ વિધુર—વહુવગરનો—બને છે. આમ આખી દુનિયા દુઃખી છે, પણ માણસને અણસમજને લઈને “પારકી તાવડીનો રોટલો મોટો લાગે છે.” શહેરમાં રહેનારને ગામડામાં સુખ લાગે છે, અને ગામડામાં રહેનારને શહેરમાં સુખ લાગે છે. રોગીને નિરોગી સુખી લાગે છે. ગરીબને શાહુકાર સુખી લાગે છે. અભણને ભણેલો સુખી લાગે છે. રંકને રાજ સુખી લાગે છે. રાજને બાદશાહ સુખી લાગે છે. બાદશાહને આખી દુનિયાનો ઘણો સુખી લાગે છે, પણ જો એ દરેકને પૂછવામાં આવે તો પોતે પૂરેપૂરો સુખી છે એવું કોઈ

નહિ કહી શકે. ધડીલર માનો કે કોઈ માણસને આખી દુનિયાનું રાજ છે, ભરજીવાની છે, રૂપ છે, લણતર છે, મજબૂત શરીર છે, સુંદર સ્ત્રી છે, મોટો પરિવાર છે. આમ છતાં તેને મોતનું દુઃખ છે. મોત તેને તાણે નથી, એટલે મોત ગમે ત્યારે આવી તેને ઊપાડી જાય છે. તે મરે છે ત્યારે તેની બધી વસ્તુઓ અહીં પડી રહે છે, અને તે એકલો જ જાય છે. તેણે કરેલાં પુણ્ય ને પાપ તેની સાથે જાય છે. આ રીતે દુનિયામાં મોટામાં મોટું ગણાતું સુખ પણ ઝાઝો વખત ટકી શકતું નથી.

શાસ્ત્રની નજરથી વિચાર કરીએ તો મજબૂત શરીર, રૂપ, જીવાની, પૈસો, પરિવાર, લણતર, અમલદારી વગેરે ભલે માણસને સુખ આપનારાં જણાતાં હોય તોપણ સાચી રીતે સુખ આપનારાં નથી. જો તે તે વસ્તુમાં સાચું સુખ હોય તો મજબૂત કાયાવાળો કેમ પોતાને સુખી માનતો નથી? રૂપાળો માણસ પોતાને કેમ સુખી માનતો નથી? ભરજીવાનીવાળો કેમ પોતાને સુખી માનતો નથી? પૈસાદાર માણસ પોતાને કેમ સુખી માનતો નથી? મોટા કુટુંબકીલાવાળો પોતાને કેમ સુખી માનતો નથી? બહુ ભણેલો પોતાને કેમ સુખી માનતો નથી? મોટી અમલદારીવાળો પોતાને કેમ સુખી માનતો નથી?

આ ઉપરથી એમ નક્કી થાય છે કે સુંદર મજબૂત ને જીવાન શરીરમાં સુખ નથી, પૈસામાં સુખ નથી, પરિવારમાં સુખ નથી, લણતરમાં સુખ નથી, અમલદારીમાં સુખ નથી, સ્ત્રીમાં સુખ નથી, પુત્રમાં સુખ નથી, ને રાજ્યમાં પણ સુખ નથી. જો તેમાં સુખ હોત તો તે તે વસ્તુનાં મોલિકને સુખ મળ્યું હોત પણ તેમ બનતું નથી. સૌ દુઃખની કાંધ ને કાંધ ફરિયાદ કર્યા જ કરે છે. આખું જીવન માણસ સુખ મેળવવા મહેનત કર્યા કરે છે, પણ તેની મહેનત ફેગટ જાય છે અને તેના નશીબમાં દુઃખનું દુઃખ જ રહે છે. આનું કારણ શું હશે?

ભરતખંડના મોટામોટા ઋષિમુનિઓએ આ બાબતપર ખૂબ વિચાર કરી સાચું સુખ શોધી કાઢ્યું છે. તેઓ જણાવે છે કે માણસોને જોઈએ છીએ સુખ, અને તેઓ જઈ રહ્યા છે, દુઃખતરફ; માણસોને જવું છે ઊગમણીતરફ, ને જાય છે આયમણીતરફ. માણસોને પીવું છે પાણી અને દોડી રહ્યા છે ઝાંઝવાના પાણીતરફ. કહો, માણસોની આ મહેનત ફેગટ ખરી કે નહિ? શાસ્ત્ર જાણનારા કહે છે કે જેમાં દુઃખ દુઃખ ને દુઃખ છે તેમાંથી સુખ મેળવવા માણસો ફાંફાં મારી રહ્યા છે, અને જેમાં સાચું સુખ છે તે તરફ તેઓ જોતા પણ નથી; તો પછી તેઓ સુખી ક્યાંથી થાય?

હવે સાચું સુખ શેમાં રહેલું છે તેનો વિચાર કર્યા પહેલાં સાચું સુખ શું છે તેનો વિચાર કરીએ. સાચું સુખ એનું નામ કે જે એકવાર મળ્યાપછી કદી પાછું ચાલ્યું ન જાય. સાચું સુખ એનું નામ કે જે એકવાર મળ્યા પછી તે મેળવવાનો વિચાર જ ન રહે. સાચું સુખ એનું નામ કે જે એકવાર મળ્યા પછી દુઃખનું નામ જ ન રહે. ખીજી રીતે કહીએ તો સાચું સુખ એનું નામ કે તેનો મેળવનાર અજરઅમર બની જાય, એટલે કે પછી તેને જન્મવા મરવાનું ન રહે, પછી તે એવો ભણેલો બની જાય કે તેને કોઈ લણતર લણવાનું ન રહે, પછી તે પોતે જ એવો સુખરૂપ બની જાય કે તેને સુખ શોધવું ન પડે. તે હરવડી સુખના સાગરમાં જ પહોં રહે, અને દુઃખ તો તેને ગોત્યું ન જડે. પછી તેને કાંઈ કરવાનું રહે નહિ, કાંઈ જાણવાનું રહે નહિ, કાંઈ મેળવવાનું રહે નહિ. પોતાને ધન ન હોય, પુત્ર ન હોય, સ્ત્રી ન હોય, સત્તા ન હોય, રૂપ ન હોય, બળ ન હોય—દુનિયામાં મનાતું કાંઈ બાકતું સુખ ન

હોય, તોય તે મહાસુખ અનુભવ્યા કરે. વળી આ સુખ મરીને મેળવવાનું નથી, પણ તે અહીં જીવતાં જીવતાં જ માણસને મળી જાય એવું છે.

હવે આ સાચું સુખ શેમાં છે તેનો વિચાર કરીએ. મનુષ્ય ને રૂપાણાં શરીરમાં, જીવાનીમાં, પૈસામાં, સ્ત્રીમાં, પુત્રમાં, પરિવારમાં, અમલદારીમાં કે દુનિયાની બીજી કાંઈ ચીજમાં સાચું સુખ નથી એમ આપણે ઉપર જોયું. એ સૌથી જુદી જગ્યાએ સાચું સુખ છે. આ સાચું સુખ પરમાત્માના સ્વરૂપમાં છે, અને તેમના ભજનથી એ મળે છે. પરમાત્મા અથવા ભગવાન ક્યાં રહેલા છે? આતો જવાબ એક શ્રવિએ નીચે પ્રમાણે આપ્યો છે:—

“આસપાસ આકાશમાં, અંતરમાં આભાસ;
ઘાસચાસની પાસ પણ, વિશ્વપતિનો વાસ.”

પરમાત્મા આપણી આસપાસ બધી વસ્તુઓમાં તથા આકાશમાં છે; અને આપણા અંતરમાં પણ છે. ઘાસમાં અને ચાસમાં પણ ભગવાનનો વાસો છે. દુંકમાં ભગવાન અંતરમાં અને બહાર એમ બધે છે. તેમના વગરની કાંઈ જગ્યા નથી. આ ભગવાન સર્વ પ્રાણીઓના અંતરમાં સર્વના. આત્મારૂપે રહેલા છે, અને બહાર પણ આપણી આંખોથી ન જણાય તેવા ઝીણામાં ઝીણા રૂપથી સર્વ સ્થળે વ્યાપીને રહેલા છે. આ પરમાત્માનું દર્શન થાય તો માણસ બધાં દુઃખોથી મોક્ષો થઈ જાય, અને પરમ સુખી બની જાય; કારણ: આ પરમાત્મામાં કોઈપણ જાતનું દુઃખ નથી, અને તે સર્વ સુખના ભંડારરૂપ છે. આ પરમાત્મા અથવા ષઠા નિલ છે એટલે સદાકાળ રહેનારા છે, પ્રકાશરૂપ છે, એટલે કે જ્ઞાનસ્વરૂપ છે; અને આનંદસ્વરૂપ છે એટલે કે તેમાંજ બધું સુખ રહેલું છે.

આ પરમાત્માનું સ્વરૂપ એટલું બારીક ને એવું નવાઈ જેવું છે કે માણસ તેને પોતાની મેળે જાણી શક્તો નથી. પરમાત્માને જાણનાર મહાત્માની મદદ તેને લેવી પડે છે. જેમ કાંઈ પણ ધંધો શીખવો હોય તો તે ધંધો જાણનાર માણસપાસે તેનું જ્ઞાન મેળવવા જવું પડે છે, તેમ પરમાત્માનું જ્ઞાન મેળવવા માટે તેના જાણકાર સદ્ગુરુપાસે જવું પડે છે અને તેમના શિષ્ય થવું પડે છે. દુનિયાના ધંધાનું જાણતર જાણાવે તે ગુરુ કહેવાય, અને પરમાત્માના સ્વરૂપનું જાણતર જાણાવે તે સદ્ગુરુ કહેવાય. જેમણે પરમાત્માનું દર્શન કરેલું હોય છે, અને પરમાત્માને પામવાના સાધનરૂપ જાણ્યો તે પણ જાણ્યાં હોય છે તેવા મહાત્મા સદ્ગુરુ થઈ શકે છે, અને એવાજ સદ્ગુરુ શિષ્યને ભગવાનનાં દર્શન કરાવી શકે છે, અને તેને મેળવવાનો રસ્તો બરાબર દેખાડી શકે છે. જેને મોટામાં મોટું સુખ મેળવવું હોય તેણે આવા સદ્ગુરુને ગોતી કાઢવા જોઈએ “ગુરુવિના જ્ઞાન નહિ” એ કહેવત પ્રસિદ્ધ છે.

પરમાત્માનાં દર્શનમાટે જેમ સદ્ગુરુની જરૂર છે તેમ પરમાત્માનું દર્શન કરવા ઈચ્છનાર માણસમાં અમુક લાયકાત પણ હોવી જોઈએ. આપણા વેદ વગેરે શાસ્ત્રો ને અનુભવી મહાત્માઓ કહે છે કે પરમાત્માનું સ્વરૂપ ઇન્દ્રિયોથી જાણી શકાય તેવું નથી. જો પરમાત્માનું દર્શન કરવું હોય તો ફક્ત મનવડેજ થઈ શકે એમ છે. પણ જેમ એક ખીસે બે હાથી ન બંધાય તેમ મનરૂપી ચાંમલે દુનિયારૂપી અને ભગવાનરૂપી બે હાથી ન બાંધી શકાય એટલે કે જો મન દુનિયાનાજ વિચાર કર્યા કરે તો તે પરમાત્માને ન મેળવી શકે. પરમાત્માને મેળવવામાટે તેણે દુનિયાના વિચાર છોડીને પોતાના મનને પરમાત્માના સ્વરૂપમાં જોડવું જોઈએ. આ કામ બહુ સહેલું નથી: કારણ ઘણા જન્મથી દુનિયાનાજ વિચાર કર્યા હોવાથી મન જાડું, મેલું, અને ચંચળ બની ગયું છે. આ મન બ્યારે

પાતળું, ચોખ્ખું અને થીર બંને સારેજ તે ભગવાનને જાણી શકે—અનુભવી શકે.

હવે આ જાડા મનને પાતળું કેમ કરવું? મેલા મનને ચોખ્ખું કેમ કરવું? અને ક્રૂદાક્રૂદ કરતા માંકડાજેવા મનને કાણુમાં કેમ લાવવું તેના ઉપાય અંધિમુનિઓએ બતાવ્યા છે,—તેનો બોધ કર્યો છે. તે પ્રમાણે માણસ વર્તે તો પોતાને જે મેળવવું છે તે મેળવી શકે. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્ય આ ત્રણને જનોઈ લેવાની શાસ્ત્રની આજ્ઞા છે, આ ત્રણ જાતિએ વેદમાં લખેલાં છ કર્મો જરૂર જરૂર નિલ કરવાં જોઈએ. સ્નાનસંખ્યા, જપ, હોમ, સ્વાધ્યાય-પોતાના ધર્મપુસ્તકનું વાચન, દેવપૂજન તથા અતિથિસત્કારસહિત વૈશ્વદેવ આ છ કર્મોનાં નામ છે. x હિંદુ સિવાયના બીજા કામના માણસોએ પોતપોતાના ધર્મમુજબ ચાલવું જોઈએ અને તેની આજ્ઞા પાળવી જોઈએ.

વેદોએ જણાવેલાં ઉપરનાં છએ કર્મો બરાબર સમજીને મનને તેમાં પરાવીને હમેશાં કરવામાં આવે તો મેલું મન ચોખ્ખું થઈ જાય. જેમ કાટ ચઢેલા કામને કાકમ કે આંબલી લગાડીએ તો તે ઊઝળું થઈ જાય તેમ ઉપરનાં છ કર્મો બરાબર કરવાથી મનપર જામેલો પાપનો કાટ ઓછો થઈ જાય અને દુનિયાનાજ વિચારમાં ફસાયેલું તેનું મન સારા વિચાર કરવા લાગે છે. પછી તેને પ્રભુની ભક્તિ કરવાનું મન થાય છે. ભક્તિ એટલે દુનિયા-તરફ દોડી રહેલા મનને ભગવાનના વિચારમાં જોડવું. પહેલાં તો તેને આ નહિ ગમે, પણ મહેનતથી ધીમે ધીમે મનને પ્રભુ તરફ લઈ જઈ શકાશે. અકીણના બંધાણીનું મન જેમ અકીણના વિચારમાંજ લાગ્યું હોય છે એમ પછી ભક્તનું મન ભગવાનમાંજ લાગી રહે છે. આ ટેવ પાકી થતાં તેનું જાડું મન પાતળું થાય છે અને માંકડાજેવું ચપળ મન થીર થાય છે. આ પ્રમાણે જ્યારે માણસ પોતાના સદ્ગુરુના બોધથી ઉપર પ્રમાણે પોતાના મેલા મનને ચોખ્ખું કરે છે અને પોતાના જાડા ને ચંચળ મનને પાતળું ને થીર કરે છે ત્યારે તે ભગવાનને જાણવા લાયક બને છે. પછી આવા લાયક શિષ્યને સદ્ગુરુ બહુજ સહેલાઈથી ભગવાનનાં દર્શન કરાવી આપે છે.

આવા સદ્ગુરુને મેળવવા માણસે મહેનત કરવી જોઈએ. અજાણપણે અજ્ઞાની માણસમાં ગુરુબુદ્ધિ કરી હોય તે જ્યારે ખબર પડે ત્યારે સદ્ગુરુમાં ગુરુબુદ્ધિ કરી તેમનું શરણ લેવું એમાં પાપ નથી પણ ઊલટું પુણ્ય છે. માર્ત સાચા સદ્ગુરુમાંથી કામ, ક્રોધ કે લોભાદિને વશ થઈ ગુરુબુદ્ધિનો ભાગ કરવો તેમાં પાપ છે. સમર્થ સદ્ગુરુ પૂર્વના મહા-પુણ્યના પ્રતાપેજ મનુષ્યને પ્રાપ્ત થાય છે. “એવા સદ્ગુરુ સાક્ષાત્ ઈશ્વરરૂપ છે.”

આવા સદ્ગુરુની શિષ્યે તન, મન ને ધનાદિવડે પ્રેમપૂર્વક સેવા કરવી અને તેઓ જે રસ્તો બતાવે તે પ્રમાણે ચાલવું. સદ્ગુરુએ બતાવેલા ઉપાયથી મારું ભલું થશે કે નહિ થાય એવો સંદેહ રાખવો નહિ. માણસને પોતાના સદ્ગુરુમાં ભરોસો ન હોય તો તેનું કામ પાર ન પડે. સદ્ગુરુના વચનમાં તો પાકો ભરોસો જોઈએ. ધરતો પાંચો મજા-ખૂત હોય તો ધર મજાખૂત બને છે તેમ ભગવાનને મેળવવામાં સદ્ગુરુમાં ભરોસો પાયારૂપ છે. એ ન હોય તો ભગવાન ન મળે. માણસ પોતાના સદ્ગુરુના વચનમાં ભરોસો રાખે, પણ જો તેમણે બતાવેલા શુભ ઉપાયને ભૂલી દુનિયાના બીજા કામમાં મંઘો રહે તોપણ તેનું કામ પાર ન પડે.

x આ છએ કર્મોની સમજણ આપતી ચોપડીઓ શ્રીબીલખા-આનંદાશ્રમમાં વગર પૈસે મળે છે. સ્ત્રીઓ તથા શુદ્ધોમાટે પણ એવી ચોપડીઓ મફત મળે છે. મંગાવનારે ટપાલખર્ચની ટિકિટો મોકલવી જોઈએ.

ન પડે. પોતાના સદ્ગુરુમાં ભરોસો રાખે, તેમણે બતાવેલો રસ્તો ન ભૂલે, પણ જો તે માણસ તેમની આત્મપ્રમાણે અમલ ન કરે, પણ આળસમાં વખત ગાળ્યા કરે, તોપણ તે પોતાનું કામ પાર ન પાડી શકે. ભલે તેને પોતાના સદ્ગુરુમાં ભરોસો હોય, ભલે તેને બતાવેલો રસ્તો તેના ધ્યાનમાં હોય, ભલે તે રસ્તે ચાલવા પ્રયત્ન પણ કરતો હોય, પણ જો થોડા સમયમાં કાયદો ન થવાથી તે તે કામ પડતું મૂકે તોપણ તેને સફળતા ન મળે. માટે જો માણસ પ્રભુનાં દર્શન કરવા માગે છે તેણે તો પોતાના સદ્ગુરુમાં પૂરો ભરોસો રાખવો જોઈએ, ધ્યાન રાખી પોતાનું કર્તવ્ય બૂલવું ન જોઈએ; પ્રેમથી તે કામમાં મંજા રહેવું જોઈએ, કંટાળો ન ઉપજવા દેવો જોઈએ; દુનિયાનાં સુખો ખોટાં છે અને ભગવાન સુખનો ભંડાર છે એવી સમજણ કાયમ રાખવી જોઈએ અને જીવ જીવ તોપણ સદ્ગુરુની આજ્ઞા તોડવી ન જોઈએ.

આ પ્રમાણે શિષ્ય પરમાત્માના દર્શનમાટે પોતાના સદ્ગુરુની આજ્ઞા અમલમાં મૂકવા તૈયાર થાય છે ત્યારે માણસનો મોટામાં મોટો શત્રુ કામ આડો આવે છે. સ્ત્રીતરફ પુરુષનું અને પુરુષતરફ સ્ત્રીનું ખેંચાણ તેનું નામ કામ. સાધારણ રીતે દલીએ તો દુનિયાનાં સુખોની લાલસાનું ખીજનું નામ કામ છે.

કૃષ્ણભગવાને ગીતાજીમાં કહ્યું છે કે હે અર્જુન! આ કામનેજ આ સંસારમાં શત્રુરૂપ જાણ, કેમકે તે અનેક પાપો કરાવે છે, અને પોતાના કામમાં આડો આવનારને મારવા તે ક્રોધનું રૂપ પકડે છે, તે કામનો એટલો મોટો ખોરાક છે કે તેને પૃથ્વી-પરનાં અન્નો, પશુઓ, સોનું તથા સુંદર સ્ત્રીઓ મળે તોપણ તે ધરાય તેવો નથી.

આ કામ ઇન્દ્રિયો, મન તે બુદ્ધિમાં રહી માણસને સંસારમાં રખડાવ્યા કરે છે અને તેને પ્રભુતરફના માર્ગમાં આગળ જવા દેતો નથી. કાન, આંખ, નાક, જીભ તે ચામડી એ પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો ને હાથ, પગ, વાણી, ગુદા ને ઉપસ્થ એ પાંચ કર્મેન્દ્રિયો મળીને દસ ઇન્દ્રિયો, આમ કરવું કે આમ ન કરવું એવો વિચાર કર્યા કરનારું મન, અને આમજ કરવું એમ નક્કી કરનાર બુદ્ધિ, એ ત્રણ આ કામને રહેવાનાં સ્થાન કહેવાય છે. આ ત્રણે મારફત આ કામ માણસની સમજણ ઢાંકી દેખે તેને ન કરવાના કામમાં જોડે છે અને જરૂર કરવા જોગ કામમાંથી રોકે છે.

કાન ન સાંભળવાજોવા શબ્દો સાંભળી મનમાં ખરાબ અસર ઉપજાવે છે અને તેને પરમાત્માતરફ જતું અટકાવે છે, આંખ રૂપાળા પદાર્થો જોઈને મનમાં ખરાબ અસર ઉપજાવે છે અને પ્રભુના વિચારમાંથી તેને રોકે છે, જીભ સારી સારી વસ્તુઓ ખાવામાં તત્પર થઈ મનને પણ તેમાં જોડે છે અને પ્રભુતરફ જતું રોકે છે, નાક પણ સારી સુંગંધ લેવામાં મગ્ન રહે છે અને મનને ઈશ્વરતરફ જતું રોકે છે, ચામડીમાં ખીજાને અડવાનું ખેંચાણ બહુ હોય છે તેથી તે પણ મનને ડોળ્યા કરે છે. એ પ્રમાણે હાથ, પગ, વાણી, ગુદા ને ઉપસ્થ એ પાંચે કર્મેન્દ્રિયો પણ ખરાબ કામમાં જોડાઈ મનને ખરાબ બતાવે છે અને ખરાબ મન પ્રભુભણી ક્યાંથી જાય? આજ પ્રમાણે અનેક જન્મથી જાડું ને મેલું બનેલું મન પણ અનેક સારાનરસા વિચાર કર્યા કરે છે, અને હરઘડીએ વાંદરાની પેઠે કૂધ્યા કરે છે. આવું ચપળ મન પણ પ્રભુનો વિચાર કરી શકતું નથી. એજ પ્રમાણે બુદ્ધિ પણ જ્ઞાંતિથી એવા મેલા મનને તાંબે રહે છે અને સદ્ગુરુએ બતાવેલા સારા રસ્તાપર ચાલવાનો નિર્ધાર કરતી નથી જ્ઞાંતિથી તે બુદ્ધિ

પણ માણસને મદદરૂપ થઈ શકતી નથી. આ કામનો જય કરવામાટે માણસે પહેલાં ઉપર જણાવેલી દશે ઇન્દ્રિયોને તાણે કરવી જોઈએ; એટલે કે તેને તેની પસંદગીની ખરાબ ચીજ તરફ ન જવા દેવી જોઈએ અને સદ્ગુરુએ દેખાડેલા મારા રસ્તાપર લાવવી જોઈએ. આમ થાય તો મન પણ તાણે થઈ જાય. લગવાનું પણ કહે છે:—

જેમ ચોર, વાઘ, સિંહ, સરપ વગેરે દુઃખ દેનાર પ્રાણીઓની જગાઓને ખરાબ જણી, તે જગાઓ કબજામાં લઈ, પછી તેમાં રહેલા ચોર, વાઘ, સાવળ, સરપ વગેરેને સહેલાઈથી મારી શકાય છે, તેમ કામને તાણે કર્યા પહેલાં તેને રહેવાની જગારૂપ દશે ઇન્દ્રિયોને તાણે કરી તે કામનો નાશ કરવો. ઇન્દ્રિયો x તાણે થવાથી મન ને ખુદ્દિ પણ તાણે થઈ જશે, કેમકે ઇન્દ્રિયોરૂપી હાથપગ વગરનાં મન ને ખુદ્દિ પછી શું કરી શકે? ખરાબ કામમાં જોડાયેલી ઇન્દ્રિયોજ મનખુદ્દિપર ખરાબ અસર પાડે છે. એટલે ઇન્દ્રિયો તાણે થયા પછી તેઓ પોતાની મેળે ખરાબ સંસ્કાર-અસર-નહિ પાડે. જે જૂની ખરાબ અસર હશે તે પણ શ્રીસદ્ગુરુએ આપેલા મંત્રના જપથી તથા તેઓએ બતાવેલી ખીજ ક્રિયાઓથી દૂર થઈ જશે. આ કામ બધી જાતનાં પાપ કરાવનાર છે અને લગવાનું મેળવવાના રસ્તાપર મોટામાં મોટો શત્રુ છે, માટે આ કામ સૌથી પહેલાં હણવાનું છે.

ઉપર જણાવેલી રીતે જે માણસ સદ્ગુરુને શરણે જઈ તેમના કહેવા પ્રમાણે ચાલી પોતાની ઇન્દ્રિયોને ખરાબર તાણે કરે છે તથા પોતાના સદ્ગુરુદેવે કહેલી વાતોનો અમલ કરે છે અને પોતાના શ્રીસદ્ગુરુની નાનીમોટી દરેક વાતમાં પૂરો ભરોસો રાખે છે. તથા પોતાના સદ્ગુરુમાં બહુજ પ્રેમ રાખે છે તે માણસ થોડા વખતમાં પરમાત્માને મેળવે છે. પરમાત્માને મેળવી મોટામાં મોટું સુખ મેળવવાનો અને બધી જાતનાં દુઃખોથી મોક્ષના થવાનો આજ એક રાજમાર્ગ છે, બીજો નથી. જે માણસ આવું મોટું સુખ મેળવવા ચાહતો હોય, જે માણસ બધાં દુઃખથી છૂટા થવા માગતો હોય, તેણે પરમાત્માનું દર્શન ન થાય. સાંસુધી ઉપર જણાવેલે રસ્તે કોઈપણ જાતની શંકા રાખ્યાવગર મનને મજબૂત રાખીને ચાલ્યા કરવું એવો શાસ્ત્રોનો ઉપદેશ છે.

અમારી સેવાયાત્રા

(૪)

[લેખક: શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન યોગી]

ગોષવદિ ૨/૯૮ રવિવારે શ્રીઆનંદાશ્રમમાંથી શ્રી. દયાળસિંહજીલાઈ તથા હું સેવા-યાત્રાનિમિત્ત નીકળ્યા. પ્રથમ બરવાળા તાલુકાના ના. દરબાર શ્રીઅમરવાળા સાહેબતરફથી તેમના જન્મદિવસપ્રસંગના દરબારમાં જવાનું નિમંત્રણ હોવાથી વાઘણીઆ ગામે ગયા. આનંદાશ્રમતરફથી નામદાર દરબારશ્રીને પ્રસાદરૂપે એક શાલ આપવામાં આવી. તે તેમણે ઊભા થઈને આદરપૂર્વક સ્વીકારી. દરબારપ્રસંગને અંગે થયેલા મેળાવડા-પ્રદર્શનનો લાભ લીધો. શ્રીબીડસંજનમહાદેવનાં દર્શન કર્યાં. સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં અને હવેલીમાં પણ લગવાનનાં દર્શન કર્યાં.

x આ દશે ઇન્દ્રિયોને કેમ તાણે કરવી તે માટે જુઓ પૂજ્યપાદ બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા શ્રી નથુરામરામ રચિત “મહાભેત્રમલિકા” નામના પુસ્તકનાં પાનાં ૩૬-૪૪ રાજકા ૫૧-૬૦ (બીજા-આનંદાશ્રમ)

એક દિવસ રાત્રે ૧૦ થી ૧૧ સુધી વાઘણીઆમાં ના. દરબારશ્રી અને ના. રાણીસાહેબના પ્રમુખપદે રાજ્યના અમલદારો અને પ્રજાજનોની સભા યોજા હતી. તેમાં શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ માનવકર્તવ્યઉપર રસપ્રદ રીતે વ્યાખ્યાન કર્યું હતું. વ્યાખ્યાન પૂરું થયા પછી કામદારસાહેબ શ્રી. અમૃતલાલભાઈએ ઉપસંહારરૂપે વ્યાખ્યાનમાંથી લેવાનો યોગ ના. દરબારશ્રીની આજ્ઞાથી સભાસભ્ય સંક્ષેપમાં માધુર્યયુક્તશૈલીથી કહી સંભળાવ્યો.

નિશાળનાં બાળકોસમક્ષ ધટિત વાતો કરવામાં આવી.

સાંધી પછી નાજપુર ગયા. નાગનાથ મહાદેવ, કામેશ્વર મહાદેવ, ચોરામાં ને હવેલીમાં દર્શનનો લાભ લીધો. નાજપુરની નિશાળમાં બાળકોને સમજાય તે રીતે એક ક્લાક અમોએ ઉપદેશ કર્યો. પછી રાત્રે ૮ થી ૧૦ સુધી ઊતારામાં ગામનાં માણસોની સભા થઇ. તેમાં પ્રથમ મેં ઈશ્વરપ્રાર્થના કરી “ હરે રામ હરે કૃષ્ણ ” ની ધૂન બોલાવી. સારપછી ઈશ્વર છે, ઈશ્વરનું માહાત્મ્ય, ઈશ્વરના માનવજાતઉપર ઉપકાર, ઈશ્વરની ભક્તિ કરવાની અગત્ય, ઈશ્વરનું રમરણ કરવાની અગત્ય, ઈશ્વરનું રમરણ કરવાની યુક્તિ અને ઈશ્વરરમરણથી થતા લાભ આ વિષયોપર વિવેચન કર્યું હતું. સારપછી શ્રી દયાળસિંહજી. ભાઈએ મનુષ્યનું મનુષ્યપ્રત્યેનું કર્તવ્ય, મનુષ્યનું પોતાની જાતપ્રત્યેનું કર્તવ્ય, રાજ્યપ્રતિનું કર્તવ્ય અને અન્ય પ્રાણીઓપ્રત્યેનું કર્તવ્ય સમજાવ્યું હતું. સાથે શ્રીઆનંદાશ્રમ અને પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીસંબંધી પણ વિવેચન કર્યું હતું.

એક દિવસ શેઠ લાલચંદ કરશનદાસને ઘેર સદ્ગૃહસ્થના ધર્મ અને સત્યસંબંધી વ્યાખ્યાન અમો બંનેએ કર્યું હતું.

નાજપુરથી મોટીકુંડાવાવ આવ્યા. હાં નિશાળમાં વિદ્યાર્થીઓને તથા શિક્ષકોને ઉદ્દેશી યથોચિત્ત વિવેચન કર્યું. પછી રાત્રે ભગતની જગામાં બેઠો, બ્યાપારીઓ અને અન્ય મનુષ્યોની સભામાં પ્રથમ મેં હરિનામ ધૂન કરાવીને પછી સૃષ્ટિની પૂર્વે એક સત્જન હતું એ વિષયથી આરંભી સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ, જડચેતનવિભાગ, ચેતનવાળા પ્રાણીઓમાં મનુષ્યોની ઉત્તમતા ને સ્વતંત્રતા, ઈશ્વરનો અનુગ્રહ અને ઈશ્વરભજનની અગત્ય આ વિષયોઉપર યથાશક્તિ વિવેચન કર્યું હતું. તેમજ શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય કરાવ્યો હતો. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ મનુષ્યનો ધર્મ, પ્રજાભજન કરવાની રીત તથા પ્રજા-ભજનનું ફળ આ વિષયોપર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

મોટી કુંડાવાવમાં શ્રીરાવતેશ્વરમહાદેવ, ચોરામાં, સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં અને હવેલીમાં શ્રીભગવદ્દર્શન કર્યો.

સાંધી અમરાપર, બરવાળા ને મોઠાખીજડીઆ ગયા. હાં શાળામાં તથા દરબારી ઊતારામાં મનુષ્યધર્મ ને ભગવદ્ભક્તિસંબંધે વિવેચન કર્યું હતું. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના જીવનસંબંધે પણ સાદી ભાષામાં વર્ણન કર્યું હતું.

સાંધી અમરેલી ગયા. ચોરાપામાં શ્રી. લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ પંડ્યાને હાં જતાં તેમણે શેઠ મૂળજી રણછોડ વેદના બંગલામાં ઊતારો આપ્યો. સં. ૧૯૮૪માં પૂજ્યપાદશ્રીની પધરામણી કર્યાની વાત શ્રી. પંડ્યાએ કરતાં શ્રીગુરુદેવના રમરણથી આનંદ થયો. અમરેલીમાં શ્રીકાશીવિશ્વનાથ, શ્રીનાગનાથ, શ્રીકામનાથ અને શ્રીલેક્ટેશ્વરમહાદેવનાં. અને શ્રીસ્વામીનારાયણના મંદિરમાં શ્રીજમહારાજનાં દર્શન કર્યાં. મંદિરમાં શિક્ષાપત્રીનાં ને શ્રીજમહારાજના જીવન-ચરિત્રને લગતાં લખેલાં સુંદર વચનો વાંચી આનંદ થયો, શ્રીમહાલક્ષ્મીનાં. દર્શન પણ કર્યો.

મકરસંક્રાંતિપર્વ હોવાથી ગુરુબંધુઓસાહત અમોએ યથાવિધી શ્રીસદ્ગુરુપૂજન કર્યું. ચરણામૃતપ્રસાદ લઈ કૃતાર્થ થયા.

એક દિવસ શ્રીઅમરેલીબ્રાહ્મણબોર્ડિંગમાં બ્રાહ્મણધર્મ અને વિદ્યાર્થીઓના ધર્મઉપર અમે બંનેએ યથાશક્તિ વિવેચન કર્યું હતું. આરોગ્યવર્ધિની કસરત પણ કરી બતાવી. હતી.

અમરેલીથી ચલાળા આવ્યા, હાં શ્રીભીમનાથમહાદેવનાં દર્શન કર્યાં, અને દાના-લગતની જગા જોઈ.

ચલાળાથી સાવરકુંડલા આવ્યા. સાવરની પ્રાથમિકશાળામાં બાળકો સમજી શકે એ રીતે મેં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું જીવનચરિત્ર સંક્ષેપમાં કહી સંભળાવ્યું ને અન્ય પણ બાળકો-પયોગી વાતો કરી. શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ પણ બાળકોની દૃષ્ટિએ સમજાય તેમ શ્રીઆનંદાશ્રમ-સંબંધી હકીકત કહી સંભળાવી તથા ધર્મસંબંધી વાતો કરી.

એક દિવસ રાત્રે ૮ થી ૯ સુધી શ્રીસ્વામીનારાયણના મંદિરમાં સભામાં મેં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનો તથા શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય આપ્યો હતો, તથા અંતઃકરણના દોષોનું સ્વરૂપ અને એ દોષોનો ભાગ કરવાના ઉપાયોવિષે વિવેચન કર્યું હતું. પછી શ્રીદયાળસિંહ-ભાઈએ સનાતનધર્મમાં હિંદના બધા ધર્મોનો સમાસ કેવી રીતે થાય છે તે તથા શ્રીસ્વામીનારાયણજીવવાનું પ્રાકૃત્ય, તે સમયની દેશની સ્થિતિ, તેઓશ્રીનું હુંકું જીવન-ચરિત્ર એ વિષયોસંબંધે તથા ગુજરાતી ભાષા બોલનારી પ્રજામાં કાઠી, કડીઆ, કણ્ખી, સુતાર, ખોજ આદિ યાત્રિકોઉપર પણ તેઓશ્રીએ કરેલા ઉપકારનું દિગ્દર્શન કરાવ્યું હતું.

ખીજે દિવસે રાત્રે ૯ થી ૧૦ સુધી કુંડલા આનંદાશ્રમમાં ગુરુબંધુઓસમક્ષ સાયં-સંઘ્યા કરવાની અને વૈશ્વદેવ કરવાની અગત્યઉપર વિવેચન કર્યું હતું.

કુંડલામાં આવેલાં દેવમંદિરો જીવેશ્વર મહાદેવ, રિહિસિદ્ધતાથ, કાશીવિશ્વનાથ, શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ, શ્રીરામજીમંદિર, ખોડીયાર માતાજી, શ્રીમહાપ્રભુજીની બેદક, હવેલી, માધાલગતની જગા અને શ્રીવિશ્વકર્માના મંદિરમાં દર્શનનો લાલ લીધો. સંસ્કૃતપાઠશાળા તથા ગૌશાળા જોઈ. બંગાળી સ્વામી પૂજ્ય શ્રીયોગાનંદજીનાં પણ દર્શન કર્યાં.

એક દિવસ વિકટોરીઆમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની જામી ને પાદુકાઓ પધરાવી ગામમાં ગુરુબંધુઓએ પોતપોતાને ઘેર પધરામણી કરી પૂજનદર્શનનો લાલ લીધો હતો. કુલ ૧૬ ઘેર પધરામણી થઈ હતી. ગામના અન્ય સજ્જનોએ પણ પધરામણીવેલા સહકાર આપ્યો હતો. રાત્રે મેં વિનાશી એટલે શું ને અવિનાશી એટલે શું એ વિષયઉપર તથા શ્રીદયાળસિંહજી-ભાઈએ શ્રવણનાં પટલિંગઉપર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું, તથા એક લજ્જનનું સ્પષ્ટીકરણ કર્યું હતું.

—:૦:—

સંતપ્રસાદ

[સંપાદક: એક સંતસેવક]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૧૦ થી)

દાનસંબંધી: જપ, તપ, વ્રત આદિ શાસ્ત્રીય ઉપાયો નિષ્કામભાવે કરવાથી જેમ ચિત્તની પવિત્રતા થાય છે તેમ દાન પણ ચિત્તની પવિત્રતા સંપાદન કરવાનું એક સાધન છે.

મનુષ્ય પોતાના ધનનો ભગવદર્થે વિનિયોગ કરે એ ઉંચામાં ઉંચું દાન છે; પણ ન્યાંસુધી મનુષ્યને ભગવાનપર સાચી પ્રીતિ પ્રકટતી નથી ત્યાંસુધી તે ભગવદર્થ દાન કરી

(ચાલુ)

શકે. નથી મામાન્યરીને તો ધણાં મનુષ્યો કહે છે કે અમને ભગવાન અત્યંતપ્રિય છે, પ્રથુ અન્યંતપ્રિય છે. આમ વાણીમાં ભગવાનપ્રત્યે ઘણી પ્રિયતા બતાવે છે; પરંતુ પોતાના વાસ્તવિક શ્રેયની ખાતર મનુષ્યે પોતાની એ પ્રિયતાની પરીક્ષા કરવી જોઈએ. મનુષ્યને જગતમાં ધણા પદાર્થો પ્રિય હોય છે તેમાં ધન એ મનુષ્યની અતિપ્રિયતાનું એક રચાન છે; માટે એ ધનનો ભગવદર્થે લાગ કરવારૂપ જોડલો વિનિયોગ મનુષ્ય કરી શકે એટલા સામના પ્રમાણમાં તેની ભગવત્પ્રીતિની પરીક્ષા થાય છે.

આ પરીક્ષાસંબંધે દૃષ્ટાંત કહેવાય છે કે:—

એક સંતપાસે એક સંજ્ઞન પોતાનું સમસ્ત ધન લઇને બેટ ધરવા આવ્યા. સ્વારે સંતે તે સંજ્ઞનને પૂછ્યું કે તમે તમારા સંબંધીઓના નિર્વાહમાટે કેટલું ધન ઘેર રાખી આવ્યા છો? તેના ઉત્તરમાં એ સંજ્ઞને કહ્યું કે, “મહારાજ! પરમાત્મા સર્વ જીવોનું પ્રતિપાલન કરનારા છે, તેથી હું મારા સંબંધીઓનું પ્રતિપાલન કરું તેના કરતાં તેઓ વધારે કરશે, માટે મારે શામાટે તેની ચિંતા કરવી જોઈએ?” તેવીજ રીતે એક બીજા સંજ્ઞન પણ કેટલુંક ધન લઇને એ સંતપુરુષપાસે બેટ ધરવા આવ્યા. તેને પણ તે સંતે પૂછ્યું કે તમે તમારા સંબંધીઓમાટે કેટલું ધન રાખીને આવ્યા છો? તેના ઉત્તરમાં તે સંજ્ઞને કહ્યું કે: “મહારાજ! જેટલું અહીં લાભ્યો છું તેટલું સંબંધીઓને આપીને આવ્યો છું.”

ઉપરના દૃષ્ટાંતમાં પ્રથમના સંજ્ઞનની ભગવત્પ્રીતિ ઉચ્ચ ઠાટીની હતી, કે જેથી તેઓ પોતાના સર્વસ્વનો લાગ ભગવન્નિમિત્ત કરી શક્યા, ને બીજાની મધ્યમપ્રીતિ હતી તો તે સંબંધીઓમાટે અર્ધું ધન મૂકીને આવ્યા. બેટરૂપે લાગ તો બંનેનો હતો, પણ એકનો ભગવદર્થ સર્વસ્વ લાગ ને બીજાનો હિસાબી લાગ. પ્રથમ પુરુષના હૃદયમાં ભગવત્ પ્રિયતમ હતા, જ્યારે બીજાના હૃદયમાં પ્રિયતમ નહિ, પણ પ્રિય હતા.

ભગવદર્થ દાન કરવું, લાગ કરવો તેમાં ભગવાનને તો દાઈ પદાર્થની જરૂર નથી, પણ તેમના નિમિત્તે લાગ કરવાથી મનુષ્યના હૃદયમાંથી કૃપણતારૂપ મેલની નિવૃત્તિ થાય છે, ને હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે. ભગવાનની સમીપ પહોંચવામાં કૃપણતા એ એક મોટી નડતર છે. કૃપણતારૂપી મેલને લઇને હૃદય અપવિત્ર થઈ જાય છે, અને જેમ બહારની શારીરિક અપવિત્રતાથી ભગવાનનું ભજનપૂજનનું કાર્ય યઈ શકતું નથી તેમ હૃદય કૃપણતારૂપ મેલની અપવિત્રતાથી ભગવાનની સમીપ પહોંચવાની યોગ્યતાવાળું રહેતું નથી. એ મેલ હોય લાંબુધી સાધકના હૃદયમાં ભગવાનના ધર્મ, ઘાન, વૈરાગ્ય, ઐશ્વર્યઆદિ સ્વભાવોનું પ્રાકટ્ય થતું નથી.

દાન કરનારાએ દાન કરતી વેળા દાતાતરીકે અભિમાન ન કરવું જોઈએ, પણ ભગવાનનો ઉપકાર માનવો જોઈએ. તેણે નિર્ધનને દુઃખી જોઈને વિચાર કરવો જોઈએ, કે નિર્ધન મનુષ્ય પણ ભગવદ્વિત છે, ને હું પણ ભગવદ્વિત છું. ભગવાને મને ધની ને મુખી કર્યો તે ભગવાનની મારા ઉપર કૃપા છે, અને નિર્ધનને મારી પાસે વાચવા મોકલ્યો તો મારે તેના ઉપર દયા કરવી જોઈએ. જો હું અચેત રહીને તેના ઉપર દયા નહિ કરું તો હું પણ ક્રોધવાર એવી રિપતિમાં મૂકાઈશ કે હું નિર્ધન થઈશ ને તે ધની થશે અને મારે તેની પાસે વાચના કરવા જવું પડશે; માટે મારે તેને આપીને ભગવાનની કૃપાનો સદુપયોગ કરવો જોઈએ.

દાન કરનારે લક્ષમાં રાખવાચોખ્ય બાબતો:

- ૧ દાન કરવાની ધૃષ્ટિ પ્રકટે સારે દાન કરવામાં વિલંબ ન કરવો. તુરત દાન કરવાથી દાન કરવામાં વિશેષ વિશેષ રુચિ પ્રકટે છે.
- ૨ વિલંબ થાય તો વચ્ચે વિઘ્નો આવવાનો સંભવ છે, ને તેથી સંકટના પ્રસંગમાં દાન કરવાનું રહી જાય છે, ને તેવડે જે પુણ્ય સંપાદન કરી શકાય તેનાથી વંચિત રહેવાય છે, માટે તુરત દાન આપવું એ ઉત્તમ છે.
- ૩ દાન કરવાનો મનમાં સંકલ્પ પ્રકટે સારે પોતાના મનમાં સચેત રહેવું, ને વિચારવું કે રખે દાનનો વિરોધી સંકલ્પ ઊડી મારી દાન કરવાની વૃત્તિને દબાવી ન દે.
- ૪ જે દાન કરે તેને અત્યંત ગુપ્ત રાખે. કદાચ પ્રસિદ્ધ થઈ જાય તો દંભ ને કપટથી દૂર રહે.
- ૫ જે દાન કરે તે નિષ્કામભાવથી કરે, દાનતાથી કરે, ને હું કાંઈ નથી કરતો એમ માને.
- ૬ સત્પુરુષો કહે છે કે ગુપ્તદાન કરનાર ભગવાનની દયાનો અધિકારી થાય છે. જ્યારે કોઈ મનુષ્ય દાન કરીને પોતેજ તેની પ્રસિદ્ધિ કરે છે સારે તેનું તે દાન વ્યર્થ જાય છે. કેટલાક સંજ્ઞાનો એવી પ્રકૃતિવાળા હોય છે કે કોઈ અંધને દાન આપે તો પોતાનું નામ પણ ન જોડે, અથવા કાંઈ ગરીબ મનુષ્ય સૂઈ ગયેલ હોય સારે તેના વસ્ત્રને છેડે બાંધી દે. અથવા કોઈ યાચકને આવતો જુએ સારે તેને આપવાની વસ્તુ નીચે નાંખી દે, અથવા કોઈ અન્યને હાથે અપાવી દે. પ્રકટરૂપે દાન કરવાથી મનુષ્યમાં દંભ પ્રકટવાનો સંભવ રહે છે, માટે આવા સંજ્ઞાનો કૃપણતા અને દંભરૂપી દોષને ઉપરની યુક્તિથી દૂર કરે છે.
- જેમણે પોતાના હૃદયમાંથી દંભને સંપૂર્ણ દૂર કર્યો હોય છે, ને જેમને નિદાસ્તુતિ સમાન હોય છે આવા પુરુષો પ્રકટ દાન કરે તો તે ઉત્તમ છે; કેમકે તેમના તેવા આચરણથી અન્ય મનુષ્યોને પણ દાન આપવાની રુચિ પ્રકટે છે. દાન આપ્યા છતાં પણ હૃદયમાં દંભ ન પ્રકટવા દેવો તથા દાન મળ્યું હોય તે મનુષ્ય સ્તુતિ કરે, ને કોઈને કોઈ કારણસર ન મળ્યું હોય તો તે નિદા કરે આવે પ્રસંગે ચિત્તની સમતા કેમ જાળવવી એ આદર્શ તેમની પાસેથી મળી શકે છે.
- ૭ દાન આપતી વેળા યાચકને કડોર વચન ન કહેવાં, અથવા યાચકપ્રતિ ક્રૂરદષ્ટિથી ન જોવું. એમ કરવાથી પણ દાન નિષ્ફલ થાય છે.
- ૮ ધનવાનોએ સમજવું જોઈએ કે અમને તો ભગવાને દરિદ્રી મનુષ્યોના સેવકા જનાવ્યા છે, માટે ધનવડે કરીને ધનવાનોએ દરિદ્રોની સેવા કરવી જોઈએ.
- ૯ દાન આપતી વેળા દાન કરનાર જેને દાન આપે છે તેના ઉપર પોતે કાંઈ ઉપકાર કરી નાંખે છે એમ પણ ન સમજવું, કેમકે તેમ કરવાથી દાતાના મનમાં બદલાની અપેક્ષા પ્રકટે છે. ખરી રીતે તો એમજ સમજવું જોઈએ કે યાચકે મારા ઉપર ઉપકાર કર્યો છે, કે તેણે મારું દાન સ્વીકાર્યું. તેમ કરીને તેણે મારું પાપનું ફળ દુઃખ ઓછું કર્યું. ઉપરાંત તેણે એમ પણ માનવું જોઈએ કે મેં કરેલું દાન ભગવાનના ચરણમાં પહોંચે છે. અર્થાત્ ભગવત્પ્રીયર્થની ભાવનાજ તેમના હૃદયમાં જાગ્રત રહેવી જોઈએ.
- ૧૦ દાન આપવાનો પદાર્થ ઉત્તમ પ્રકારનો અને નિર્દોષ હોવો જોઈએ. નિર્દોષ એટલામાટે

- કે ભગવાન પેતે નિર્દોષ-શુદ્ધ-છે, માટે પુણ્યથી સંપાદન કરેલો પદાર્થજ દાનમાં આપવો જોઈએ. ગૃહસ્થને ઘેર કાઠ અતિથિ આવે ત્યારે તેને માટે કાઠ બીતરતા પ્રકારની વસ્તુ વાપરવામાં આવે તો તે ગૃહસ્થ જેમ હાંસીને પાત્ર થાય છે તેમ કનિક પ્રકારના ને પાપયુક્ત પદાર્થના દાનવડે દાતા હાંસીને પાત્ર થાય છે.
- ૧૧ દાન આપનારે ઉત્તમ વસ્તુ પોતાના ઉપયોગમાં લેવી ને હલકી વસ્તુ દાનમાં દેવી એ પણ અત્યંત અનુચિત છે. આમ થાય ત્યારે સમજવું કે શ્રદ્ધાનો લેશ પણ અંશ દાંતામાં નથી.

દાન આપવાનાં પાત્રોસંબંધી: દાન કાને કાને આપવું જોઈએ તે સંબંધી ધ્યાનમાં રાખવાયોગ્ય.

- ૧ જે મોક્ષમાર્ગના અનુભવપૂર્વકના જ્ઞાનવાળો હોય તે જોશે માયિક વ્યવહારોનો ત્યાગ કર્યો હોય, આવા પુરુષોને દાન આપવું તેને દાન નહિ પણ સેવા કહેવાય. તેની અન્નવસ્ત્રવડે સેવા કરવાથી તેના તનમનમાં બલ પ્રકટે છે, ને તેથી તે દૃઢતાપૂર્વક ભગવદ્ભજન કરી શકે છે. તે ભજનનો ભાગ સેવા કરનારને મળે છે.
- ૨ વિદ્યાભ્યાસ કરવાની ઇચ્છાવાળા વિદ્યાર્થીને દાન આપવાથી તે દાતાને તેની વિદ્યાનું ફળ મળે છે.
- ૩ જેઓ નિર્ધન હોવા છતાં કાઠની પાસે યાચના કરતા નથી તેમને દાન કરવું ઉત્તમ છે.
- ૪ પોતાના સંબંધીઓ નિર્ધન હોય તો તેમને આપવું.
- ૫ કાઠ ધાર્મિક મિત્ર હોય તેમને સાક્ષ્ય કરવું.
- ૬ જેનું કુટુંબ મોટું હોય ને નિર્ધન તથા રોગી હોય તેને આપવું.

દાન લેનારે લક્ષમાં રાખવાયોગ્ય બાબતો:

- ૧ ભગવદ્ભજન કરનાર નિર્ધન સાધકે માનવું જોઈએ કે ભગવાને મારા ઉપર ક્યા કરીને મને ધનના સંગ્રહનો બોલો ને તેની રક્ષા કરવાનો કલેશ આપેલ નથી. મને કાઠતરફથી અન્નવસ્ત્ર મળે છે તો તે દ્વારા સચેત રહીને મારે ભગવદ્ભજનપરાયણ રહેવું જોઈએ. જેટલું ભજનપરાયણ રહેવાય તેટલું તેને માટે શ્રેયસ્પ છે.
- ૨ દાન લેનારે ભગવાનોગ ઉપકાર માનવો, કેમકે દાન આપનાર પણ ભગવત્પ્રેરણાનેજ અધીન છે. દાતાને શ્રદ્ધાની સ્ફૂર્તિ આપનાર પણ ભગવાનજ છે. આપનારનું શુભ ચિંતવવું, કેમકે ભગવાને વચ્ચે તેને દયાના સાધનરૂપ બનાવેલ છે, માટે તેને ધન્યવાદ આપવો.
- ૩ અશુદ્ધ દાન ન લેવું, અર્થાત્ દાન આપનાર પુણ્યશીલ હોય તેનુંજ દાન લેવું.
- ૪ પોતાના પ્રયોજનપૂરતુંજ લેવું. વધારે સંગ્રહ ન કરવો.
- ૫ દાન કરનારા ક્યા નિમિત્તે દાન કરે છે તે જાણીને લેવું.

—:૦:—

મક્ત જયદેવ

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૧૪થી)

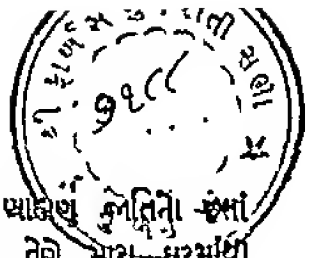
જયદેવજીના હાથપગ કપાયેલી જગ્યાએ રાત્રીએ ઉપાય કરાવવાથી આરામ થઈ ગયો. પછી તેમને રાત્રીએ પોતાની રાજસભાના પ્રધાન બનાવ્યા, અને સર્વોપરિ અધિકાર તેમને સોંપ્યો. ત્યારપછી કેટલાક દિવસો બાદ જયદેવજીનાં પત્ની પદ્માવતી પોતાના ગામથી શ્રી-

રાધામાધવની મૂર્તિઓ લઈને જ્યદેવજીપાસે આવ્યાં. રાજા અનેક પ્રકારે ધનાદિ આપીને જ્યદેવજીનો સત્કાર કરતા હતા, પણ ધન અને માનપ્રતિ વિરાગવાળા ભક્ત જ્યદેવજી પોતાના નિભાવપૂરતા સામાન્ય ખર્ચ સિવાય કંઈ વિશેષ લેતા નહિ. એક દિવસ રાજ-મહેલમાં ઉત્સવ હતો, તેમાં અનેક સાધુ બ્રાહ્મણ અતિથિ દરિદ્ર લિક્ષ્મક આદિ ભોજન કરવા આવ્યાં હતાં. એ બધામાં જેમણે જ્યદેવજીના હાથપગ કાપીને તેમને ફૂવામાં નાંખી દીધા હતા તે ચાર લૂટારાઓ પણ સાધુવેષે આવ્યા હતા. લૂટારાઓને બિચારાને શી ખબર કે અમે જેમના હાથપગ કાપીને ફૂવામાં નાંખી દીધો હતો તેજ અહીં સર્વોપરિ અધિકારી છે! તેઓ તો સમજતા હતા કે તે મરી ગયેલ છે. લૂટારાઓ દુરથીજ જ્યદેવજીને જોતાં તેમને ઓળખી ગયા, ને લયના માર્યા સાંથી ભાગી જવાની તક શોધવા લાગ્યા. એટલામાં શ્રીજ્યદેવજીની નજર તેમનાપર પડી. એ લોકોને જોતાંજ જ્યદેવજીના હૃદયમાં ધણોજ આનંદ થયો. ઘણા દિવસોથી છૂટા પડેલા ભાઈઓ જેમ મળે ને આનંદ પામે તેમ જ્યદેવજી બહુજ પ્રસન્ન થયા. તેમણે મનમાં વિચાર કર્યો કે આ લોકોને ધનની આવશ્યકતા હશે એ સાહજિક છે. રાજા મને ધણીવાર ધન લેવાતું કહ્યા કરે છે. આજ આ લોકોને કેટલુંક ધન અપાવું તો તેથી મને સંતોષ થાય.

જ્યદેવજીએ રાજાને કહ્યું કે મારા કેટલાક જૂના મિત્રો આવ્યા છે. આપની ઇચ્છા થાય તો તેમને આપ કંઈક ધન આપી શકો છો. જ્યદેવજી કહે એટલીજ વાર હતી. સાંભળતાંની સાથે રાજાએ તુરત તે લોકોને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. રાજા બોલાવે છે એમ સાંભળતાંજ એ લૂટારાઓના મનમાં ફાળ પડી. એ લોકોને કાપે તો લોહી ન નીકળે એવી તેમની સ્થિતિ થઈ ગઈ. તેઓએ પરસ્પર વિચાર કર્યો કે જરૂર પેલા બ્રાહ્મણે રાજાની પાસે ફરિયાદ કરી હશે. હવે આપણા જીવ બચવા મુશ્કેલ છે! મનુષ્ય પોતાના હૃદયમાં જેવા સંસ્કાર હોય તે પ્રમાણે વિચાર કરે છે. પોતાની ભાવના પ્રમાણેજ જગતને જુએ છે. સજ્જનને બધા સજ્જન દેખાય છે, અને ચોરને ચોર દેખાય છે. આમ લૂટારાઓ પોતાના મનમાં લય પામીને લયડીઆં ખાતા રાજાની પાસે પહોંચ્યા. રાજાએ આ લોકો જ્યદેવજીના મિત્ર છે એમ સમજીને તેઓનો ધણોજ આદરસત્કાર કર્યો, અને તેમને ગમે એટલું ધન માગી લો એમ કહ્યું.

રાજાનાં વચનો સાંભળીને લૂટારાઓ તો આશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગયા. વિશ્વમાં એવા કેટલાક મનુષ્યો છે કે જે પોતાના હાથપગ કાપી ફૂવામાં ફેંકી દેનારા ફૂર મનુષ્યોને પણ મિત્ર કહે, અને તેમને ધન અપાવે! લૂટારાઓ તો પોતાના હૃદયની કુટિલતા અનુસાર આ ક્રિયામાં પણ જ્યદેવજીની કંઈ કુટિલતાજ હશે એમ સમજ્યા, અને ઘણું ધન માગીને તે લઈને જલદી સાંથી ચાલી નીકળવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા; પણ રાજાએ તથા જ્યદેવજીએ તેમની ઇચ્છાનુકૂલ ભોજન કરાવીને અને વસ્ત્રાભૂષણોથી પુનઃ સત્કાર કરીને તેમને પ્રેમપૂર્વક વિદાય કર્યા. તેમની સાથે ધનનો ભાર વધી ગયો હતો, તથા સાથે રક્ષણની પણ જરૂર હતી તેથી રાજાએ ચાર રક્ષકોને તેમની સાથે મોકલ્યા. માર્ગમાં રક્ષકોએ આ લોકોને પૂછ્યું કે નિઃસ્પૃહી ભક્ત જ્યદેવજી આપના શું સંબંધી થાય છે? એમણે આપ લોકોને આટલી બધી સંપત્તિ અપાવીને આપના કયા ઉપકારનો બદલો ચુકાવ્યો છે?

તેના જવાબમાં દુષ્ટબુદ્ધિવાળા લૂટારાઓએ ઈશ્વરનો ન્યાય અને લય બાળુએ મૂકીને કહ્યું કે-“એકવાર અમે કર્ણાટકદેશના રાજાપાસે લિક્ષા નિમિત્તે ગયા હતા. સાં ગામનો

એક ધનિક આ કવિને પકડીને લાવ્યો. ને રાજાને કહ્યું કે આ બાલકને કુળેતિનો સમાન તો ચોરી કરી છે તેથી તે ખરો બાલક નથી, પણ ચોર છે. તેણે મારા ધરમાંથી ધનથી ચોરી કરી છે. આ સાંભળીને રાજાએ એ કવિને ચાંડાલને સોંપ્યો ને ચાંડાલને કહ્યું કે તેને મારા રાજ્યની હદપાર કાઢીને બીજી હદમાં ખસાવડે મારી નાંખજો. ચાંડાળ તેને લઈને ગયા પછી અમે પાછા જઈને ચાંડાળને કહ્યું કે એ બિચારો બાલક છે. તમારે એને મારી ન નાંખવો જોઈએ. તેની એ આંગળી કાપીને તેને બીજી હદમાં છોડી દેવો જોઈએ. પછી દયાવશ થઈને ચાંડાલે તેને બીજી હદના કાંઠા વનમાં લઈ જઈને તેના હાથપગ કાપી નાંખ્યા, ને રાજાને કાપેલા હાથપગ બતાવીને તેને મારી નાંખ્યાની ખાત્રી કરાવી. આ બધી હકિકત અમે હાં હોવાથી જાણતા હતા. જે અમે આ વાત તમારા રાજાને કહીએ તો તેનો અનાદર થાય, માટે એ કવિએ અમને આટલું બધું ધન અપાવ્યું છે.”

લૂટારાઓ આટલું ખોલી રહ્યા એટલામાં એક કાકાસાથે ધરતી ફાટી ને તેમાં એ ચારે જણ સમાઈ ગયા !

દુર્જનો પોતાના દુષ્ટ સ્વાલવને વશ થઈ ગમે એટલો અપકાર કરે, છતાં પરમાત્માના ભક્તો તો સામે ઉપકારજ કરે છે, તેને શિક્ષા કરાવવાનું ઇચ્છતા નથી; કેમકે તેઓ કાંઈને પોતાનું અદિત કરનાર માનતાજ નથી. વળી એમના મનમાં કાંઈ નકારી કંપનાજ ભડતી નથી, અને પ્રત્યેક પ્રસંગમાં તેઓ શ્રીમણ્ણીજ રચના સમજતા હોય છે, આમ હોવાથી તેઓ પોતાના મનમાં અમુક નકાર કરનાર છે એમ માનેજ શાના? તેઓ તો ‘સર્વતું ભલું કરવું’ આવી પોતાની દષ્ટિ પ્રમાણે સર્વમૂતહિતે રતા: હોય છે, તથાપિ ભગવાન શ્રીશંકર સતી પાર્વતીજને કહે છે તેમ “उमा संतकी यहै चडाई, मंद करत सो करत भलाई”-હે ઉમા! સંતોની આ એક મોટાઈ છે કે મંદબુદ્ધિવાળા નકાર કરે તો તેનું પણ સંતો તો ભલુંજ કરે.

આવે પ્રસંગે નકાર કરનારને તેના પાપનું ફળ આપવા માટે કર્મફલપ્રદાતા સત્તારૂપ ભગવાનનેજ દુષ્ટોને શિક્ષા કરવી પડે છે અહીં પણ તેમજ થયું! ભગવત્પ્રેરણાથી પૃથ્વી માતાએ ફાટીને તે લૂટારાઓને પોતામાં સમાવી દીધા !

રક્ષકો બધું ધન લઈને રાજધાનીમાં પાછા આવ્યા, અને બનેલી બધી હકિકત રાજાને સંભળાવી. રાજાએ શ્રીજ્યદેવજને ખોલાવીને આશ્ચર્યપૂર્વક બધી વાતો સંભળાવી. તે સાંભળતાંની સાથેજ શ્રીજ્યદેવજની આંખોમાંથી ચોધારાં આંસુ ચાલવા માંડ્યાં, અને એ લૂટારાના મરણની વાત સાંભળતાં તેમના મનમાં દુઃખ થવાને લીધે તેમણે પોતાના કપાયેલા હાથપગ પૃથ્વીપર પછાડ્યા તો અસમાત્ કપાયેલા હાથપગ પહેલાંના જેવાજ સ્વાભાવિક થઈ ગયા. આ જોતાં રાજાના મનમાં આશ્ચર્ય ને હર્ષનો પાર રહ્યો નહિ.

રાજાએ આશ્ચર્ય પામીને તેમજ ઘણાજ કુતૂહલથી આગ્રહપૂર્વક જ્યદેવજને બધી હકિકત પૂછી કે આમાં ખરી હકિકત શી છે? આ વેળા જ્યદેવજને ખરી હકિકત કહેવી પડી. દયાળુ હૃદયી જ્યદેવજ કહે છે:—“હે રાજા! હું બહુ દુર્ભાગી છું. મારા નિમિત્તેજ એ લોકોના પ્રાણ ગયા છે. એક રાજાએ મને ધન આપ્યું. મેં એ ધનને દુઃખદ બણીને છોડી દીધું, પરંતુ રાજાના આગ્રહથી તે પાછું ગ્રહણ કરવું પડ્યું. મારી પાસે ધન છે એમ ખબર પડતાં લોકોને વશ થઈ તેઓ મારી પાછળ પડ્યા, અને મારા હાથપગ કાપી

નાંખીને મને ફૂવામાં નાંખી દીધો. આવી રીતે એ લોકોએ ધન અને ધનનો સ્વીકાર દોષરૂપ છે એમ પ્રલક્ષ સિદ્ધ કરી આપી મારી સાથે મિત્રતાના જેવું વર્તન કર્યું, અર્થાત્ મારા વિચારને અનુભવથી પુષ્ટિ આપી. હું તેમના આ જાતના ઉપકારને વશ થઈ ગયો હતો, તેથી આપની પાસેથી મેં તેઓને ધન અપાવ્યું હતું. એમને આપની પાસેથી વધારે ધન અપાવવામાં એ પણ હેતુ હતો કે તે લોકોની ધનની કામના પૂરી થાય તે લૂટારાપણાનો કૂર ધંધો તેઓ છોડી દે. મારા હાથપગ તો જરૂર કાઢી પૂર્વનાં મારાં અશુભકર્મને લીધે કપાયા હતા. આ લોકો તો કેવળ લોભને વશ થઈને નિમિત્તભૂત થયા હતા. આજે મારા નિમિત્તેજ એ બિચારાના અકાળ મૃત્યુના સમાચાર સાંભળતાં મને રડવું આવી રહ્યું છે. જો એ લોકોનો દોષ હોય તો પ્રભુ તેમને ક્ષમા કરો. આશ્ચર્યની વાત છે કે મારો દોષ ન જોઈને પરમદયાળુ પરમાત્માએ મારા ઉપર દયા કરીને મારા હાથપગ પહેલાંના જેવાજ હતા એવા બનાવી દીધા. રાજન્! આવા દયાલુ મારા ત્રિયં શ્રીકૃષ્ણપ્રભુને જે ભજતા નથી તે જરૂર દુર્ભાગી છે!”

લક્ષ્મી શ્રીજયદેવજીની વાત સાંભળીને રાજા આશ્ચર્ય પામીને તેમના ચરણમાં લોટી પડ્યા. તેમના હૃદયની મહત્તાને પ્રલક્ષ જોઈને રાજા તેમના ઉપર વિશેષ પ્રીતિ કરવા લાગ્યા.

જયદેવજીનાં પત્ની પદ્માવતી પોતાના સ્વામીને છાયાની પેઠે અનુસરતાં હતાં. તેમના હૃદયમાં પ્રભુપ્રતિ નિઃસીમ પ્રેમ હતો. પોતાના હૃદયમાં પ્રભુપ્રતિ પ્રેમ હોવામાં પોતાના પતિજ કારણરૂપ છે એમ સમજીને તે તનમનથી પતિની સેવા કરતાં હતાં. પતિવ્રતાધર્મનો મહિમા તેઓ સંપૂર્ણ રીતે સમજતાં હતાં. જયદેવજી રાજમાન્ય હતા, એટલે રાણી, રાજમાતા આદિ રાજમહેલમાં રહેનારી સ્ત્રીઓ પદ્માવતીની પાસે આવીને સત્સંગનો લાભ લેતી હતી. રાણી સુશીલ, સાધ્વી, ધર્મપરાયણ અને પતિવ્રતા હતી; પરંતુ તેના મનમાં કંઈક અભિમાન હતું, તેથી કોઈકોઈવાર તેનાથી કંઈક સાહસ થઈ જતું હતું. એક દિવસ પોતાના સ્વભાવપ્રમાણે તેણે પદ્માવતીની સાથેપણ કંઈક દુઃસાહસ કર્યું.

એક દિવસની વાત છે. સત્સંગ ચાલી રહ્યો છે. તેમાં પદ્માવતીએ પ્રસંગવશાત્ સતીધર્મનો મહિમા સમજાવતાં કહ્યું કે:—“જે સ્ત્રી પતિનું મૃત્યુ થયા પછી તેના શરીરની સાથે બળીને સતી થાય તે સ્ત્રી ઊતરતી પંકિતની કહેવાય; ઉચ્ચ પંકિતની સ્ત્રી તો પતિના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળતાંની સાથેજ પ્રાણ છોડી દે. પતિના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળ્યા પછી તેના પ્રાણ એક ક્ષણમાટે પણ શરીરમાં રહે નહિ.” આ વાત રાણીને ગમી નહિ. તેણે માન્યું કે પદ્માવતી પોતાના સતીપણાનો મહિમા વધારવામાટે આમ કહે છે. તેના મનમાં પદ્માવતીપ્રત્યે ધ્રુવિયાં જાગી ઊઠી. તેણે મનમાં વિચાર્યું કે પદ્માવતીની પરીક્ષા તો લેવી જોઈએ કે બોલવા પ્રમાણે તે વર્તી શકે છે કે નહિ? આવો વિચાર કરીને તે પદ્માવતીસાથે કંઈ બોલ્યાચાલ્યાવિનાજ રાજમહેલમાં ચાલી ગઈ.

એક દિવસ જયદેવજી રાજાની સાથે કોઈ સ્થળે બહાર ગયા હતા. પરીક્ષા કરવાની ખરી તક જાણીને રાણી કપટથી ખેડવાળું મોં કરીને પદ્માવતીપાસે ગઈ, અને રડતી રડતી કહેવા લાગી કે:—“પંડિતજીને તો વનમાં સિંદે મારી નાંખ્યા!” આ આ શબ્દો સાંભળતાંજ પદ્માવતી “હે શ્રીકૃષ્ણ! હે શ્રીકૃષ્ણ!” એમ બોલતાં અચાનક પૃથ્વીઉપર પડી ગયાં! તે પ્રાણ ચાલ્યો ગયો. રાણીએ ચમકીને પદ્માવતીનું શરીર તપાસ્યું તો તે નિર્જીવ જણાયું. વિશેષ તપાસ કરાવતાં પદ્માવતીનું મૃત્યુ થયું છે એમ ખાત્રી

ચર્ધ. રાણીના તો હોશ બેઠી ગયા! તેને પોતાના દુઃસાહસી મૃત્યુમાટે ધણે પશ્ચાત્તાપ થયો. તે વિચારવા લાગી કે “હું મહારાજને શું મોં બતાવીશ? મારા પતિ ત્યારે પોતાના ગુરુ શ્રીજ્યદેવજીનાં પત્નીના મૃત્યુમાં હુંજ કારણભૂત છું એમ જાણશે ત્યારે તેમને કેટલું બધું દુઃખ થશે? જ્યદેવજીને પણ કેટલો સંતાપ થશે?” એમ વિચારે છે એટલામાં જ્યદેવજી આવી પહોંચ્યા. રાજાને પણ પદ્માવતીના મૃત્યુના સમાચાર મળતાં તે ત્યાં આવી. રાજાને ઘણું દુઃખ થયું. રાણીની દયા તો જીવતાં મુઆજેવીજ ચર્ધ ગર્ધ. તે મનમાં વિચારવા લાગી કે “પૃથ્વી માર્ગે આપે તો હમણું સમાઈ જાઉં.”

જ્યદેવજીએ રાણીની સખીઓદ્વારા બધી હકીકત જાણીને કહેવરાવ્યું કે:—“રાણીમાને દેહી દેા કે તેઓ ગજરાય નહિ; કેમકે મારા મૃત્યુના સમાચાર સાંભળતાં પદ્માવતીના પ્રાણ ચાલ્યા ગયા, તો હવે હું અહીં આવ્યો છું એ સમાચાર સાંભળીને તેના પ્રાણે પાછું પદ્માવતીના શરીરમાં આવવુંજ પડશે!” જ્યદેવજીએ મનમાં શ્રીભગવાનની પ્રાર્થના કરી કે:— “હે પ્રભો! પદ્માવતીના મૃત્યુમાં રાણી નિમિત્ત થયાં છે તેથી તેમના મનમાં સંકોચ રહે એ સ્વાભાવિક છે, માટે તેમનો એ સંકોચ દૂર કરવા સારુ આપ પદ્માવતીને સજીવન કરવા કૃપા કરો; નહિ તો રાણીજી આખી હંદગી પશ્ચાત્તાપના અગ્નિમાં બળ્યા કરશે.” જ્યદેવજી પ્રેમથી કીર્તન કરવા લાગ્યા. મન્ત થઈને ભગવંતજન ગાવા લાગ્યા. પ્રભુએ જ્યદેવજીની પ્રાર્થના સાંભળી. ધીરે ધીરે પદ્માવતીના શરીરમાં પ્રાણસંચાર થયો. જોતજોતામાં તે ઊડીને બેઠાં થયાં, તે હરિશ્વનિ કરવા લાગ્યા. રાણીના હૃદયમાં આથી આનંદનો પાર ન રહ્યો તેમના નેત્રામાંથી આનંદાશ્રુઓની ધારા વહેવા લાગી. તેણે કલંકનાશક શ્રીભગવાનની ‘ધન્ય હો, ધન્ય.’ એમ બોલી પ્રાર્થના કરી, ને ભવિષ્યમાં ક્યારેયપણુ આવું દુઃસાહસ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી. આ પ્રસંગથી જ્યદેવજીની ભક્તિનો પદ્માવતીના પતિવ્રતધર્મનો યશ ચોતરફ ફેલાઈ ગયો.

જ્યદેવજી થોડો સમય ગૌડદેશમાં રહીને પછી રાજાની અનુમતિથી સીરાધામાધવ તથા પદ્માવતીને લઈને પોતાના ગામ કેદુબિટ્વમાં આવ્યા. ત્યાં તેઓ શ્રીકૃષ્ણના પ્રેમમાં તનમય થવા લાગ્યા. એ પ્રેમરસમાં ડૂબીને એમણે ધીમે ધીમે આખું “ગીતગોવિંદાચ” સંપૂર્ણ કર્યું.

—:—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

કાલ્પન-ચૈત્ર-માસ

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં કે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણમોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાલિપેક, લોજન, ચાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લરાજન આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક દૃષ્ટિએ ગૌણજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ, રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની લાવિકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉચું છે; અને તે ભક્તિ-ભાવના પોપાયા કરે ને કૃતેકાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ ચર્ધ શકાય છે.]

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ. સંધ્યા જપ આદિ નિયકર્મ, વિદ્યાર્થીઓથી હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતર્હોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોત્તું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ—કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહારામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણચાર્ય પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીરઘુનંદનજી વાંચે છે. કથા પછી સમાધિમંદિર આગળ લગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ તે શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ. સાયંસંધ્યા જપ આદિ, તથા શયન-વેળાએ કરાતી લગવત્પ્રાર્થના—મહિમ્નસ્તોત્ર તે જયશંકરસ્તોત્ર.

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન: ચૈત્રસુદિ ૯—રામનવમીને દિવસ આનંદાશ્રમવાસીઓએ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું. પૂજન થઈ રહ્યા પછી પૂજ્ય પંડિતજી શ્રી. રઘુનંદનજી, શ્રી. ભાઈશંકરભાઈ અને શ્રી. માણેકલાલભાઈએ લગવાનું શ્રીરામચંદ્રજીના જીવનસંબંધે કેટલુંક વિવેચન કર્યું હતું.

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે;—

૩. ૨૧-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ જેતરી—કરાંચી. ૩. ૭૮-૦-૦ શ્રી. કેવળચંદ્ર કાનજીભાઈ પારેખ—ગોંડલ. ૩. ૧૨-૦-૦ શ્રી. હરિલાલ અંબારામ ઠાકર—રાજકોટ.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક: આ માસમાં નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ—ખીલખા, એમના તરફથી તથા શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર માંડક—માંગરોળ, એમના તરફથી એક લઘુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યો હતો, તથા એક સેવક—મુંબઈ, એમના તરફથી ૩ રુદ્રાભિષેક અને શ્રીમતી લીલાવતી બહેન ગોરધનદાસ—મુંબઈ, શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી—જોરાવરનગર, શ્રી. વશરામ દેવશી—મોટા દેવળીઆ તથા સદ્ગત પોતીબાઈ તે હક્કર ભવાન રામજીનાં વિધવા એમના તરફથી એકેક રુદ્રાભિષેક કરાવવામાં આવ્યો હતો.

ભોજન અને થાળ: આ માસમાં નીચેનાં બંધુબહેનોતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

૩. ૭-૮-૦ અ. સૌ. બંસીબહેન પ્રતાપસિંહજી ઠાકોર—જૂનાગઢ. ૩. ૭-૮-૦ શ્રીમતી લીલાવતીબહેન ગોરધનદાસ—મુંબઈ. ૩. ૨૧-૨-૦ શ્રીમતી ફૂલકુંવરબહેન—મુંબઈ તરફથી (ભાદરવા ૧૯૯૭ના) એક ભોજનના. ૩. ૭-૮-૦ શ્રીમતી ફૂલકુંવરબહેન—મુંબઈ એમના તરફથી આ માસના. ૩. ૭-૮-૦ શ્રીરામસિંહ સળળસિંહ—કુંતિયાણા. ૩. ૨૪-૮-૦ શ્રી. દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી, શ્રીઆનંદાશ્રમ—ખીલખા. ૩. ૧૭-૪-૩ સદ્ગત પોતીબાઈ તે હક્કર ભવાન રામજીનાં વિધવાતરફથી હા. શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા, શ્રીઆનંદાશ્રમ—ખીલખા. ૩. ૧૪-૫-૩ શ્રી. વશરામ દેવશી—મોટા દેવળીઆ.

થાળ: આ માસમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં નીચેનાં બંધુબહેનો-તરફથી થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતા:—

૩. ૧-૪-૦ શ્રી. મેઘજી રૂડા—જૂનાગઢ. ૩. ૬-૪-૦ અ. સૌ. બંસીબહેન પ્રતાપ-સિંહજી ઠાકોર—જૂનાગઢ. (થાળ ૫) ૩. ૭-૮-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી કરણસિંહજી ઠાકોર—જૂનાગઢ. (થાળ ૬) ૩. ૧-૪-૦ શ્રીમતી લીલાવતીબહેન ગોરધનદાસ—મુંબઈ. ૩. ૧-૪-૦

શ્રી મૂળશંકર મોહનલાલ પાકક-જમનેધપુર ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી જટાશંકર રેવાશંકર જાની-
દીવાનસાહેબ-ખીનખા ૩૧ ૩-૧૨-૦ એક સેવક-મુંમર્ (યાજ ૩) ૩૧ ૫-૪-૦ અ
સા પાર્વતીબહેન જૂઠાભાઈ-મુંમર્ ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ દક્કર-લાવનગર
૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી માણેકલાલ નાનજી અદાગણા-શ્રીઆનંદાશ્રમ, ખીલખા ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી
અંમદનાથ નાનાવાલ આચાર્ય-લીંમડી ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રીમતી દેવમાઈ દામજી-ખાટવા હા
શ્રી નિમ્મનન વિદુલજી દવે ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી કૃષ્ણામ શ્યામજી વર્મા-કગચી ૩૧ ૧-૦-૦
શ્રી. ટાકરશી ગોવિંદજી અદાગણા-કગચી ૩૧ ૧-૦-૦ શ્રી લાલશંકર ભવાનીશંકર મોઢી-
માગરોળ સંગત શ્રી ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ વઢીતની સતતસરી ચૈત્રસુદિ ૮ ને દિવસ તેમના
કુટુંબતરફથી અર્પણ થયેની રકમના બ્યાજમાથી યાજ એક

શ્રીમોહનદસ-આનંદાશ્રમમાં જોરીંગ કરાવવામાટે શ્રી મગજદાસ કેશવલાલ ભક્ત-
જોરીવધી, એમના તરફથી ૩૧ ૫૦-૦-૦, તથા શ્રી પીરોજશાહ એગચાહ હાપવાય,
દેકટર-મોહીમ, એમના તરફથી ૩૧ ૫૦-૦-૦ જમા આવ્યા છે

સિવાય ૩૧ ૫-૦-૦ શ્રી વામનગય જટાશંકર વમાનડા-ખાટજી, એમના તરફથી આસોસુદિ
૪ના ફલાહારના બાકી હતા તે તથા ૩૧ ૪-૧૨-૦ શ્રી હર્ષદરામ મદારાણીદાસ દેશાઈ-માગરોળ,
એમના તરફથી ૧૩ દિવસપર્યંત એક બ્રાહ્મણના સાદા ભોજનનિમિત્ત જમા આવ્યા છે

પોરબંદરનિવાસી શ્રી ચતુર્ભુજ ભીમજી દવે તરફથી પ્રતિવર્ષ મકરસંક્રાંતિને દિવસ
આનંદાશ્રમમાં ભોજન આપવામાટે ૩૧ ૧૫૦-૦-૦ અર્પણ થયા છે. અગાઉ તેમણે આ
મિતિના ભોજનનિમિત્તે ૩૧ ૨૫૧-૦-૦ શ્રીઆનંદાશ્રમને અર્પણ કરેલા છે તે તથા આ
રકમ મળી ૩૧ ૪૦૧૫ના બ્યાજમાથી આ ભોજન આપવાનું છે

શ્રીહોમાત્મકમહારુદ્રયાગ શ્રીનરતેજ (હાલ લાવનગર)નિવાસી ગુરુજી શ્રી
પ્રાણજીવન નરોત્તમદાસ દક્કર-તરફથી આ ચૈત્રમાસમા શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીનખામા હોમાત્મક
મહારુદ્રયાગવડે ભગવાન શ્રીમહેશ્વરની આગધના કરવામા આવી હતી યાગનો આરભ વદિ
૨ શુક્રવારથી થયો હતો, ને પૂર્ણોદિતિ વદિ ૭ મગજદાસને દિવસ થઈ હતી

યત્તમંડપમા મહારુદ્રપીઠસમીપ પૂજ્યપાદ સ્વગુરુશ્રીના પૂજ્ય જમીજીની પવરામણી
કરી હતી, ને સ્થાપિત દેવતાના પૂજનસાથે નિલધિધિપૂર્વક તેઓશ્રીનું પૂજન થતું હતું આ
પ્રમગે શ્રી પ્રાણજીવનભાઈએ પૂજ્યપાદ સ્વગુરુશ્રીનું મહાપૂજન કરીને ગરમ શાલ એક,
સુતરાઉ ધોતિયુ એક, દુવાલ બે, તથા ૩૧ ૧૫૧-૦-૦ બેટ ધર્મા હતા

યાગના દિવસોમા શ્રી પ્રાણજીવનભાઈના પુત્ર ચિ મનોહરલાલને તથા તેમના મોટા-
ભાઈ શ્રી ગીરવંજભાઈના પૌત્ર ચિ ગુણસંતગપતે યજ્ઞોપવીતમરમર કરાવવામા આવ્યો હતો

યાગમા વગણીમા બેઠેલા બ્રાહ્મણોને શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી તથા અન્ય ગૃહસ્થોતરફથી
પૂજ્યપાદ કૃપાનાથવિરચિત ટ્રટાંક પુસ્તક દાનરૂપે આપવામા આવ્યા હતાં પ્રત્યેક બ્રાહ્મણને
તેર તેર પુસ્તકો અપાયા હતાં એકદર ૩૧ ૧૧૮ના પુસ્તકો દાનરૂપે અપાયા હતા આ
પણ દાનનો એક ઉત્તમ પ્રકાર છે

યાગના પાચે દિવસો યાગના સ્મૃતિર્જેડપગત શ્રીદક્ષિણાભૂતિસનાતનધર્મ-વિગ્રાહયના
ને પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓને, શામીડભંજનવિદ્યાધિમનના વિદ્યાર્થીઓને તથા શ્રીઆનંદાશ્રમ-
વાસી મર્વ કુટુંબોને તેમના તરફથી મિષ્ટાન્નભોજન આપવામા આગ્ય હતું, અને પૂર્ણોદિતિને
દિવસે ખીનખાગામની માધુબાહાણોની યોગશી જમડવામાં આવી હતી

યાગના દિવસોમા જમનેધપુરનાના ગુરુમધુ શ્રી મૂળશંકર મોહનલાલ પાકક નિવ

લિન વિષયોઉપર નિલ હરિકીર્તન કરીને શ્રોતાઓને ધાર્મિક ઉપદેશ કર્યો હતો.

યજ્ઞપ્રસંગે ખીલખાગામનાં ને બકારગામનાં બંધુબહેનોની સારી સંખ્યાએ દર્શનાદિનો લાલ લીધો હતો.

આ પ્રસંગે લાલ લેવા માટે શ્રી. પ્રાણજીવનભાઈનાં સગાંસંબંધીઓ આશરે પંચી સંખ્યામાં આવ્યાં હતાં. નિલ આશરે ૨૦૦ માણસોના ભોજનની વ્યવસ્થા થતી હતી.

યજ્ઞના વ્રાહ્મણોને રૂ. ૪૦૦) દક્ષિણામાં આપવામાં આવ્યા હતા. આમ આ પ્રસંગે શ્રી. પ્રાણજીવનભાઈએ એકંદર રૂ. ૨૦૦૦)નું ખર્ચ કર્યું હતું.

શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડા-પાટણ, એમણે પૂજ્યપાદશ્રીની સેવામાં ચાંદીની વાટકી ૧ તોલા ૮ ની ભેટ ધરી છે.

શ્રી. મૂળશંકર મોહનલાલ પાકક શ્રીજમજેઘપુરવાળાએ પાટોત્સવ, (ફાગણ સુદિ ૫)-પ્રસંગે પણ શ્રીઆનંદાશ્રમ ખીલખામાં હરિકીર્તન કર્યું હતું.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-હીંબુડામાં શ્રીરામનવમીના દિવસે લાંનાં બંધુબહેનોએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું. પૂજન થઈ રહ્યા પછી શ્રીતુલસીકૃત-રામાયણમાંથી ભગવાન શ્રીરામચંદ્રજીના જન્મપ્રસંગના ભાગનું વાચન કર્યું હતું. આ પ્રસંગે આશરે ૫૦ માણસોએ લાલ લીધો હતો.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ઘાંડામાં આ માસમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની સેવામાં શ્રી. બોધાભાઈ લુહાર, શ્રીમતી બહેન શ્રી. આણુબા અને જડેજ માનસિંહજી ગણુલા એમના તરફથી એકક થાળ ધરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-વંથળીમાં લાંના ગુરુબંધુઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું. પૂજન થઈ રહ્યા પછી શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવેએ શ્રીસદ્ગુરુ-પૂજનનો ભગવાન શ્રીરામચંદ્રજીથી અભેદાર્થ સમજાવ્યો હતો, અને તાલુકારૂઢ માસ્તર શ્રી. ઈશ્વરપ્રસાદભાઈએ ભગવાન શ્રીરામચંદ્રજીના જીવનપ્રસંગો ઉપર વિવેચન કર્યું હતું. આ પ્રસંગે વંથળીમાં ચાલતી શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા લેવામાં આવી હતી, જેમાં સંતોષ થયો હતો. આ નિમિત્તે વિદ્યાર્થીઓને તથા સહાયક ઉત્સાહી બંધુઓને “ભગવાન શ્રીશંકરાચાર્યજીના જીવનામૃત” નામના પુસ્તકની ૩૨ પ્રતિ પ્રસાદરૂપે આપવામાં આવી હતી.

સુધારો: શ્વેતનમાસના અંકમાં પૃષ્ઠ ૨૪૭માં “અમારી સેવાયાત્રા” નામના લેખમાં “સમઢીઆળામાં નિશાળમાં મુકામ કર્યો” એમ છે લાં “દરબારી ઉતારામાં મુકામ કર્યો એમ વાંચવું.”

કુંતિયાળામાં એક ગુરુબંધુનું શ્વેદજનક અવસાન

કુંતિયાળાથી વડીલ શ્રી. ઈશ્વરજી સ્યામજી શ્રી. માણેકલાલભાઈ ઉપર લખે છે કે :—

“મહાભાગ શ્રીમાન પુરુષોત્તમભાઈ ચૈત્ર શુદિ ૩/૯૮ શુક્રવારના રોજ સવારના પા વાગે સ્વસ્થસ્થિતિને પામ્યા છે.....તેઓ સંપૂર્ણ સાવધસ્થિતિએ કાઈ જાતની કંઠપણ વ્યાધિ કે સંસારી વાસનારહિત સ્થિતિએ પ્રભુમાં ચિત્ત રાખી શરીર છોડવા ભાગ્યશાળી થયા છે... તેઓ વ્યવહારપરમાર્થ બંનેમાં ભાગ્યશાળી ગણાય એવી સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયા છે.”

સદ્ગત શ્રી. પુરુષોત્તમભાઈ જ્ઞાતિએ સોની હતા. તેમનું જીવન સાદાધિવાળું હતું. તેઓ પૂજ્યપાદશ્રીના જૂના શિષ્યહતા. પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીપ્રતિ તેઓ ખૂબ શ્રદ્ધાભક્તિ રાખતા હતા. તેમના બંધુના નામથી “શ્રીઉપદેશગ્રંથાવલિનો અંક” છપાવવામાટે તેમણે શ્રીઆનંદાશ્રમને રૂ. ૫૦૦) ભેટ કરેલા છે, જેના બ્યાજમાંથી સગવડપ્રમાણે અંક છપાયા કરે છે. તેમને ઘેર નિલ સત્સંગ ચાલુ રહેતા.

પરમદયાળુ શ્રીસદ્ગુરુદેવ તેમના આત્માને શાંતિ આપના કૃપા કરો !

પરચુરણ મેટ

[માધ-દાદગુન-માસની]

- ૨-૦-૦ શ્રી. માધવજી નારણુજીનાં માતૃગી
મોતીજી, મુંજઈ-દા. શ્રી. માધવજીભાઈ
- ૦-૧-૯ પરચુરણ
- ૦-૫-૬ સુતાર મકનજી ડાહ્યાભાઈ-ખીલખા
- ૦-૪-૦ શ્રી. રમણિકલાલ નિલુવન દવે-ખીલખા
- ૧-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મુળજી
- ૦-૮-૦ વિપ્ર નયુભાઈ મોનદાસ-જૂનાગઢ
- ૧-૦-૦ શેઠ રતિલાલ સોભાગચંદ
- ૫-૦-૦ શ્રીમતી રવિકુંવર હરજીવન પોટા
- રાજકોટ
- ૨-૦-૦ „ પ્રેમકુંવર ઉમિયાશંકર
- ૧-૪-૦ „ મહાલક્ષ્મી નરભેરામ
- ૧-૪-૦ „ પ્રાણકુંવર ચકુભાઈ
- ૧-૪-૦ „ મણિમેન વરલભરામ
- ૦-૪-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારણા
- આનંદાશ્રમ-ખીલખા
- ૦-૧-૩ પરચુરણ
- ૧-૦-૦ શ્રી. લાલશંકર લવાનીશંકર માકડ
- માંગરોળ
- ૦-૨-૦ પંડિતજી રઘુનંદનજી નયુજા.
- આનંદાશ્રમ-ખીલખા
- ૫-૦-૦ મેસર્સ પીતાંબર કાનજી લક્ષર્મ
- રાજકોટ
- ૫-૪-૦ શ્રીમતી મહાલક્ષ્મી નરભેરામ જ્વેશી
- ૦-૪-૦ શ્રી. ગોપાલજી જોરીશંકર
- ૧-૦-૦ „ વામનરામ જડાશંકર-પાટણ
- ૧-૮-૦ શ્રીમતી તારાગૌરી હીરાલાલ-કચોલ
- ૧-૪-૦ શ્રી. અંબાલાલ રવચંદ્રભાઈ શાહ
- સાદરાવાળાનાં માતૃગી ચંચળખા-
તરકી બેટ
- ૬-૦-૦ શ્રી. મંગળદામ કેશવલાલ ભક્ત
- જોરીવડી
- ૫-૦-૦ „ હંદરજી બેચર તના-માંગરોળ
- ૧-૦-૦ „ મોરારજી જગનલાલ-કરાંચી
- (કર્તિક તથા માગશરમાસના નિલગાનના)

- ૦-૮-૦ શ્રી. મોરારજી જગનલાલ-કરાંચી
- સંકલિતમેટના
- ૨-૦-૦ „ હેમચંદ તલકચંદ-માંગરોળ
- ૦-૬-૯ પારસી કાવસજીભાઈનું કુટુંબ
- ૧-૦-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ-વડોલ
- જૂનાગઢ
- ૪-૦-૦ „ સોમનાથ હરજીવન ઉપાધ્યાય
- વીલાપારલા
- ૧-૦-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે-ભાવનગર
- ૨-૦-૦ „ પ્રભાશંકર જમનાદાસ-પોરબંદર
- ૧-૦-૦ શ્રી. પ્રભાશંકર જમનાદાસનાં પત્ની
- ૧-૦-૦ „ „ „ નાં સાસુ
- ૦-૪-૦ શ્રી ચપકલતા પ્રભાશંકર
- ૦-૨-૦ ડૉ. સા. મેદરડા
- ૦-૨-૯ પરચુરણ
- ૨-૦-૦ શ્રી. પ્રભાશંકર જમનાદાસ ને તેમનાં
- પત્ની
- ૦-૦-૩ ભાઈ લલિતગચ અંબાશંકર
- આનંદાશ્રમ-ખીલખા
- ૦-૧-૩ પરચુરણ
- ૧-૦-૦ શ્રી ભાઈશંકર ધનજી દવે-ભાવનગર
- ૦-૩-૬ પરચુરણ
- ૪૭-૯-૭ સેનાવાનામાંથી પોપ વહિ ૨ થી મહા
- વહિ ૧૦ સુધીની બેટ આવેલી તે
- દા. શ્રી. દયાગાસિંહજી લાલગિંદજી
- ૦-૪-૦ શ્રી. જ્ઞેનાલાલ વજ્રેરામ જ્વેશી-
- જૂનાગઢ
- ૬-૩-૦ અમરેલીમાં સંકલિ- નિમિત્ત
- પૂજનમેટના
- ૧-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ
- ૧-૦-૦ „ દુર્લભજી દરિશંકર
- ૧-૪-૦ „ જડાશંકર મળાશંકર
- ૦-૪-૦ „ પોપટલાલ બેચરલાઈ
- ૦-૫-૦ „ કરસનજી પ્રાણજીવન

- ૦-૫-૩ એક આનંદાશ્રમવાસી
 ૦-૩-૭૫ પરચુરણ
 ૦-૪-૦ શ્રી. હરજી કરશન-લીંબુડા
 ૦-૩-૦ પરચુરણ ભેટ
 ૦-૪-૦ શ્રી. રેવાકુંવર કાનજી-કંડોરણા
 ૦-૪-૦ ,, રવિબાઈ કેશવજી-અડવાણા
 ૧-૪-૦ ચી. માયાબેન મયાશંકર રાવળ-
 આંટવા
 ૨-૦-૦ શ્રી. બાલાભાઈ દયારામ રાવળ
 માંડળ
 શિવરાત્રી તથા પાટોત્સવની ભેટ
 ૦-૧૨-૦ માંડળમાં પરચુરણ ભેટ હ. શ્રી.
 બાલાભાઈ
 ૧-૦-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી-આનંદાશ્રમ
 ૪૦-૧૨-૩ શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમાંડળ તરફથી
 શ્રીનાથજીએતી પૂજન ભેટના-હ.
 શ્રીદામોદરદાસભાઈ
 ૨૦-૧૪-૦ શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમાંડળ તરફથી
 શ્રીમદ્દરસંક્રાંતિના શ્રીસદ્ગુરુપૂજન
 ભેટના હા. શ્રી. દામોદરદાસભાઈ
 ૧૪-૪-૦ શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમાંડળતરફથી
 શ્રીમદ્દશિવરાત્રી પૂજન ભેટના
 હા. શ્રીદામોદરદાસભાઈ
 ૧૬-૨-૦ શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમાંડળતરફથી
 શ્રીપાટોત્સવપૂજન ભેટ હા. શ્રી.
 દામોદરદાસભાઈ
 ૧-૪-૦ મીસ્ત્રી જીવરાજ રામજી-મુંબઈ
 ૧-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર શામજી રાવળ
 ૧-૦-૦ શ્રી. માર્કેટલાલ નાનજી અંદારાણા
 ૦-૨-૦ પંડિત રઘુનંદનજી
 ૦-૪-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઝોઝા
 ૦-૪-૦ બ. બલપ્રકાશજી
 ૦-૫-૦ શ્રી. બાઈશંકર ધનજી દવે
 ૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. વસારામ દેવશી
 ૦-૪-૦ શ્રી. રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ
 ૧-૨-૦ ,, વિહુવન વિદ્યજી દવે

- ૦-૪-૦ એક આનંદાશ્રમવાસી
 ૦-૨-૦ શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૦-૩ વિદ્યાર્થી જીવજીલાલ
 ૦-૮-૦ શ્રી. વનાઈબહેન
 ૦-૪-૦ અ. સૌ. મણિબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. તારાબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. મણિબહેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. પરસનબહેન
 ૦-૨-૦ ચિ. લલિતરાય અંબાશંકર
 ૦-૦-૩ ચિ. ચંદ્રકાન્ત રઘુનંદનજી
 ૨-૦-૦ શ્રી. ભાસ્કરરાય શિવશંકર દવે ભાવનગર
 ૦-૨-૦ શ્રી. નરભેરામ ઓધવજીનાં પત્ની
 ૦-૩-૧ પરચુરણ
 ૦-૮-૦ શ્રી. મૂળશંકર કાનજી વડીલ
 ૦-૪-૦ અ. સૌ. સંતોકબહેન
 ૩-૮-૦ શ્રી. દેવશંકર શામજી રાવળ-મુંબઈ
 ૫-૪-૦ રાજકુલજી ભાવસંગ-સીગામ
 ૧-૪-૦ બાઈ લલિતા તે નાથારામ કૃષ્ણદેવનાં
 વિધવા-સીગામ
 ૫-૧૦-૦ દ્રાક્ષ આનંદાશ્રમમાં કાર્તિક સુદિ ૧૫
 ૧૯૯૮ની પૂજનભેટના
 ૧-૦-૦ શ્રી. નાનાભાઈ કાળુભાઈ
 ૧-૦-૦ બાપી આજુબા
 ૧-૦-૦ બાપી વખતુબા
 ૧-૦-૦ બાપી મુખજીબા
 ૧-૦-૦ બાપી હીરજીબા
 ૦-૪-૦ બાપી તખતબા
 ૦-૨-૦ બાપી બાકુંવરબા
 ૦-૪-૦ શ્રી. મગનલાલ રામજી જોશી
 ૫-૧૦-૦
 ૦-૨-૦ શ્રી. ચંપકલાલ મૂળશંકર મેદરડા
 ૦-૧-૦ મેદરડા તાલુકાકુલમારતર
 ૦-૧-૩ પરચુરણ
 ૦-૨-૦ શ્રી. પોપટ હીરજી-મેદરડા
 ૦-૨-૦ શ્રી. ગોકુળદાસ મોનજી ,,
 (બાપીના નામે આવતા એક)

બીજા-આનંદાશ્રમ-સનાતનઘર્મના શિક્ષણની યોજના

પૂ. મહારાજશ્રી શ્રીમતપુરામશર્મા આચાર્યજીના દ્રુષ્ટીએ આજે ગુજરાતી અંગ્રેજીશાળાના ઉચ્ચવર્ણના જે હિંદુશિક્ષકો તથા ટ્રેનીંગ કોલેજના હિંદુવિદ્યાર્થીઓ ધર્મનાં ઉચ્ચ તરતોને જાણી, ઈશ્વરને ઓળખવા પ્રયત્ન કરી, જીવનમાં સાચી શાંતિનો અનુભવ કરવા ઇચ્છતા હોય તથા પોતાના વિદ્યાર્થીઓને પોતે પ્રાપ્ત કરેલા ધાર્મિક જ્ઞાનનો લાભ આપી તેઓને ધર્મનીતિને માર્ગે દારવા ઇચ્છતા હોય તેમને માટે બીજા (કાઠિયાવાડ) આનંદાશ્રમમાં પ્રતિવર્ષ શિયાળાની ને ઊનાળાની રમતા સમયમાં એક ખાસ ધાર્મિકવર્ગ ચલાવવામાં આવે છે. એ ધાર્મિક વર્ગમાં સંધ્યા દેવપૂજન આદિ નિત્યકર્મ, આસન પ્રાણાયામાદિ યોગનાં સાધનો અને લક્ષિજ્ઞાન તથા યોગના સગવડગીતાદિ ગ્રંથોનું યથાવિકાર શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. આ યોજનાનો લાભ લેવા આવનાર પુરુષમાં દુર્વ્યસનોનો અભાવ, સરળતા, શ્રદ્ધા, માતાપિતાપ્રતિ લક્ષિભાવ, ગુરુલક્ષિ ને પોતે શીખેલ વિદ્યાનો લાભ પોતાના શિષ્યોને આપવાની ઉત્કંઠા એ શુભ શુભો બહુધા હોવા જોઈએ વા તેમાં અભિરુચિ હોવી જોઈએ.

આવવા ઇચ્છનારે ઓછામાં ઓછા દશ દિવસ તો રહેવુંજ પડશે. પ્રતિવર્ષ આવો લાભ અમુક સંખ્યાને મળશે. ધાર્મિક વર્ગનો લાભ લેવા આવનારને ભોજન, પાગરજી, દીવાબત્તી તથા રહેવાની સગવડ શ્રીઆનંદાશ્રમતરફથી કાંઈ પણ દ્રવ્ય લીધા વિના કરી આપવામાં આવશે.

આવવા ઇચ્છનારે મંત્રી, મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી મંડળ આનંદાશ્રમ-બીજા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે શિક્ષાય પત્તાથી આગળથી પૂછીને જવાબ મળેથી આવવું.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-બીજા

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક

વિષય

પૃષ્ઠાંક

૧	શ્રીસદ્યુરુસ્તુતિ.	૨૮૧
૨	સોરઠા.	૨૮૧
૩	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨૮૨
૪	કલિત્રસ્તાશ્વાસનમ.	૨૮૩
૫	પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીસંબંધી મારાં સંસ્મરણો.	૨૮૩
૬	યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો.	૨૮૪
૭	જિજ્ઞાસુનો મનને ઉપદેશ.	૨૮૫
૮	મદાલસા.	૨૮૬
૯	અમારી સેવાયાત્રા.	૨૮૮
૧૦	લક્ષ્મી જયદેવ.	૨૯૩
૧૧	સનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ.	૨૯૮
૧૨	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૩૦૦
૧૩	"આનંદાશ્રમ"ના ૧૦મા વર્ષમાં આવેલા વિષયોની અનુક્રમણિકા.	૩૦૨
૧૪	પરચુરણ ભેટ.	૩૦૪
૧૫	લવાજમની પહોંચ.	૩૦૪

ખાસ

વાંચો

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

ચાલુ ૧૦મા વર્ષનો આ ૧૨મો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે, માટે જે બંધુબહેનોનું લવાજમ ખાત્રી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ વેળાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે દયાવ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં નકાસું બિતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-(કાઠિયાવાડ)

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનાંમે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ જોડુનદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ.
સહતંત્રી: શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી હકીર-શ્રીઆનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા.

શ્રીલગ્નવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

માલીક-પારેખ કેવળચંદ કાનજીલાલજી છાપુ-ગાંધી.

श्रीदक्षिणामूर्तिनाथसद्गुरवे नमः ॥

आनंदं ब्रह्मणो विद्वान् न विभेति कुतश्चन ।

‘अर्थः—आनंदस्वरूप ब्रह्मणे ज्ञानान्तर बाधही पणु अथ पामतो नथी.
तैत्तिरीय—उपनिषत्

वर्ष १० भुं]

संवत् १९८८ वैशाख

[अंक १२

श्रीसद्गुरुस्तुति

(अष्टपदी)

[लेखक सद्गत कवि गिरिजशंकर]

विधृतविवेकविभूषण जितवृषण भो ! रहितचिपयरसराग जय जय नाथ गुरो ! १
यमनियमादिविधायक यतिनायक भो ! पूज्यपदाब्जपराग जय जय नाथ गुरो ! २
पथपाखंडचिखंडन श्रुतिमंडन भो ! शमनकुसंशयताप जय जय नाथ गुरो ! ३
भवभयभेदनिकंदन नतनंदन भो ! कलकारुण्यकलाप जय जय नाथ गुरो ! ४
कलिमलसकलनिवारण भयतारण भो ! मंगलमोदनिदान जय जय नाथ गुरो ! ५
शीलसुधारससागर युचनागर भो ! निर्मलबोधनिधान जय जय नाथ गुरो ! ६
युतमग नोऽविरतं पुरु सुदितं कुरु भो ! त्वा प्रणता वयमत्र जय जय नाथ गुरो ! ७
प्रीतय पयमिदं स्तवमुदितं भो ! कविगिरिजादिशिखेन जय जय नाथ गुरो ! ८

सोरठा

[पूज्यपाद श्रीमन्नाथसगवान्]

प्रियतम प्रभुनां येषु, मुजने क्षण क्षण सांभरे,
ह्या लरेलां नेषु, ह्यारे निरभीश हूं इरी ?
ह्यारे दर्शनलाभ, लक्षि उछणता हृदयधी ?
ह्यारे लावी लाव, प्रभुने नित्य ललश हूं ?

—:०:—

ત્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

સ્થૂલ ઇવનું અભિમાન અને સ્થૂલ જગતની મમતા ત્યજવાથી મનુષ્ય પોતાનું સાચું ઇવન અને આ જગતનું સાચું રૂપ જોઈ શકે છે.

મુમુક્ષુ જ્યારે વિવેકવૈરાગ્યવડે દર્યના વિચાર કરતો બંધ થાય કે ત્યારે તે દ્રષ્ટાના વાસ્તવિકસ્વરૂપનો અનુભવ કરવા ભાગ્યશાલી થાય છે.

ઉત્તમ મુમુક્ષુ સ્થૂલશરીરની આશ્ચર્યાકાંક્ષા સાધતો પ્રાપ્ત કરવામાં તથા તેનું રક્ષણ કરવામાં જોડી ચિંતા રાખે છે તેના કરતાં પોતાના તુરીય-સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરાવનારાં સાધનોની પ્રાપ્તિ કરવામાં તથા તેનું રક્ષણ કરવામાં તે અનેકગણી વધારે ચિંતા રાખે છે.

વિવેકી મનુષ્યો અધિકારી ને અધિનાશી સ્થાનમાં પોતાનું નિવાસસ્થાન શોધે છે, પણ વિકારી ને વિનાશી સ્થાનમાં પોતાનું નિવાસસ્થાન શોધતા નથી.

જેમ ભાંગના વ્યક્તીઓ ભાંગના પ્યાસાને અને મીઠાઈને ઈચ્છે છે તેમ પ્રભુના ભક્તો પ્રભુની વિશુદ્ધ ભક્તિને અને તેઓશ્રીની અમોઘ કૃપાને ઈચ્છે છે.

સત્જનને પોતાની આંખો ગુલાબની કળીના જેવી બીડાયેલી-હૃદયભણી વળેલી-રાખવી, અને મુખ ગુલાબના પુષ્પની પેઠે વિકસેલું-મુખસત્ત-રાખવું.

જિજ્ઞાસુએ મિથ્યા દર્યોભણી રાગદ્વેષથી જતારી પોતાની આંખોને રાકવી જોઈએ, અને તેને તથા પોતાના અંતઃકરણને હૃદયમાં સ્થિત બ્રહ્મનું દર્શન કરવામાટે પાછાં વાળવાં જોઈએ.

શરીરમાં મલમૂત્રનો વધારો રહેવાથી મન ખેદવાળું રહે છે, શરીરમાં લોપ્તીનો વધારો થવાથી મન અયોગ્ય ચંચલતાવાળું થવા લાગે છે, અને શરીરમાં અધિકારી વીર્યનો વધારો થવાથી અંતઃકરણ ઉમંગી, નિર્ભયજેવું ને શૌર્યવાળું રહે છે.

વ્યવહારતાં જે જે હુણપણ પોતાના જ્ઞાનતાં સાધતોમાં, ભક્તિનાં સાધતોમાં અથવા યોગનાં સાધતોમાં જે વિરોધ કરનારાં જણાય તો મુમુક્ષુએ તે તે દાહદગ્ધાપણને પોતાનાં પારમાર્થિક સાધનોના કરતાં ગોણ ગણવાં જોઈએ.

અંતઃકરણની શુદ્ધિ ને એકાગ્રતામાં વધારો થવાથીજ અંતઃકરણ અલૌકિક આનંદ અનુભવવા ભાગ્યશાળી થશે.

જેઓ પરમાર્થમાં ડાંટી-સ્વાભાવિક-લાગણીવિનાના હોય છે, તે જેમતામાં લોકવાસનાનો વેગ પ્રબલ હોય છે તેઓ અંતે પરમાર્થના માર્ગમાં આગળ વધી શકતા નથી, પણ પાછા પડે છે.

જે પોતાના સદ્ગુરુના આદેશોનું પરિપાલન કરે છે તેજ મુખી થાય છે. તેમના આદેશોનો ભંગ કરવાથી કોઈપણ મનુષ્ય પરિણામે મુખી થઈ શકતો નથી. આમાં જિજ્ઞાસુએ પોતાનું હૃદયજ જોવું જોઈએ.

કલિત્રસ્તાશ્વાસનમ્

આસ્નાયવ્રજ ! સંજઘાહિ મનસો ગ્લાનિ ચિરં સેવિતાં,
વેદાન્તામૃત ! મુઞ્ચ સાધ્યસમરં સ્કૂર્જ સ્મૃતે સ્વેચ્છયા ।
નિર્વાધં સતતં સમાશ્વસિહિ વૈ માતર્મુદા સંસ્કૃતે !

આનંદાશ્રમસંસ્થિતેઽવનિતલે કેપાં મયં વૈ ભવે ॥ ૧ ॥

શાસ્ત્રી મગનલાલ રામજી જોશી

સા. આ. (ધાપા-આનંદાશ્રમ)

હે વેદસમૃદ્ધ ! તું લાંબા સમયથી સેવી રહેલ મનની ઉપાધિને છાડી
દે. હે વેદાન્તપીયૂષ ! તું પણ તારા ભયનો ત્યાગ કર, હે સ્મૃતિ ! તું પણ
આનંદથી ફર, અને હે માતા સંસ્કૃતિ ! તું પણ હમેશાં બાધાવગરનું આ-
શ્વાસન મેળવ. દારણકે જ્યાંસુધી પૃથ્વીતલઉપર આનંદાશ્રમ છે ત્યાંસુધી કેને
ભય હોઈ શકે ?

—:—:—

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીસંવંધી મારાં સંસ્મરણો

(લેખક મોહનલાલ હરિશંકર દવે, મંત્રી-સંસ્કૃત પાઠશાળા, વીલેપારલે)

અનાદિનિઘનો રુદ્રો ગીયતે શ્રુતિમિઃ સદા ।

રાજસેન સ્વયં વ્રહ્મા સાત્ત્વિકેન સ્વયં હરિઃ ॥

તામસેન સ્વયં રુદ્રઃ ત્રિતયં ત્વયિ સંસ્થિતમ્ ।

નમામિ ત્વાં વિરૂપાક્ષ નીલગ્રીવ નમોઽસ્તુ તે ॥

પરમ પૂજ્ય આચાર્યપ્રવર શ્રીમન્નાયશર્માના ચરણકમળમાં અનેક પ્રણતિસહ દંડવત
પ્રણામ અર્પણ કરી આ લેખનો પ્રારંભ કરવામાં આવે છે.

પરમ પૂજ્ય શ્રીમાન્ મહાત્મા શ્રીનયુરામશર્માના અગ્ર દૃઢ સચોટ સંકલ્પોનાં
સંસ્મરણો ગયા ફાલ્ગુન માસના આનંદાશ્રમના અંકમાં “મહાત્માશ્રીના સ્નાનગૃહ” વિષે જે
ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તે વાંચી મારા વિચારો પ્રકટ કરવાની ધૃષ્ટતા કરું છું.

પૂજ્ય આચાર્યચરણની જ્યારે જ્યારે મુળધનગરીમાં પધરામણી થતી ત્યારે ત્યારે
તેઓશ્રીના દર્શનનો અલભ્ય લાભ હું લેતો હતો. પોતેશ્રી મહાડમાં, કંદીવલીમાં, બોરીવલીમાં
અથવા, મુંબાઈમાં જ્યાં બિરાજતા ત્યાં તેઓશ્રીનાં સુદર્શનનો અલભ્ય લાભ લેવાનો સુયોગ
પ્રાપ્ત થતો હતો; અને તેમાં હું અભિમાન રાખતો હતો. જ્યારે વઢવાણનિવાસી શ્રીયુત
માધવલાલ પ્રાણશંકર રાવળ આનંદાશ્રમના સંસ્કૃત વિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરતા હતા અને
પૂજ્યપાદશ્રીસાથે મુંબઈમાં આવેલા તે સમયે પૂજ્ય મહાત્માશ્રીના “સ્નાનગૃહ” સંબંધે
મને ફેટલીક વાતો કીધેલી તે આ સમયે ફેટલાંક વર્ષપછી સ્નાનગૃહનો લેખ વાંચતાં માદ
આવે છે તે હું અત્ર લખું છું.

આનંદાશ્રમસંબંધે મારે શ્રી.માધવલાલ રાવળસાથે ફેટલીક વાતચીત વાર્તાલાપના રૂપમાં
થઈ હતી. તેમણે મને ઘણી વાતો કીધી હતી. પ્રાચીન ઋષિમુનિનો આશ્રમ જોવો હોય
તો આનંદાશ્રમમાં એકવાર જરૂર જવું. હાં થોડા દિવસ નિવાસ કરી અનુભવ લેવો.

આનંદાશ્રમમાં જે વ્યક્તિ જાય તેની દિનચર્યા પ્રથમથીજ નક્કી કરવામાં આવે છે. ધાર્મિક ભાવના, ધાર્મિક વિચારો, ધાર્મિક વાચન, અને ધાર્મિક પ્રવૃત્તિસિવાય બીજી કંઈક વાત નહિ. શુદ્ધ સનાતન આચારવિચારની શ્રેણી-રહેણીકરણી-આ આનંદાશ્રમમાં અનુભવાય છે. શ્રીસનાતનધર્મની જ્યોતે કંઈક છે-અમંક છે. આપણાં આર્યઋષિમુનિઓનાં જીવનની ઝાંખી કંઈક છે. મહાત્માશ્રીની અનેક સાત્ત્વિક ભાવનાનાં આદેશનો આ આનંદાશ્રમમાં જોતપ્રોત હોય છે.

મહાત્માશ્રીસાથે સમક્ષ વાતચીત, શંકાસમાધાન, પ્રશ્નો વગેરે થાય છે, પણ જ્યારે શૌચ નર્મ હાથપગ ધોતા હોય અને સ્નાન કરવાના હોય ત્યારે મહાત્માશ્રી ધણીને તે વખતે હાજર રહેવા આજ્ઞા કરે છે; અને પ્રત્યેક યાત્રાળુઓને જે કંઈ પૂછવું હોય તેનો પ્રત્યુત્તર પ્રત્યેક કરે છે. સ્નાન કરતાં કરતાં કૃપાળુશ્રી આધ્યાત્મિક શ્રેણીનું વિવેચન કરતા જાય, વ્યવહાર કેમ કરવો તે પણ બતાવતા જાય અને આધુનિક વાતાવરણમાં પ્રત્યેક મનુષ્યે કેમ વર્તન કરવું તેનું પણ જ્ઞાન સાથેજ આપતા જાય. ‘સ્નાનગૃહ’ એટલે મહાત્માશ્રીની વાણી, ખોધ, મંત્ર સાંભળવાનું પવિત્ર સ્થાન ‘સ્નાનગૃહ’ એટલે મીઠી વીરડી: કાંઈ બહુ અર્થ આપે છે તેને આ સ્થળે પૂર્ણ શાંતિ મળે છે. લેખકે આ વિષયસંબંધે અગાઉ લખી આહવાને આનંદ આપેલો છે તે માટે તેઓનો આભાર માનવામાં આવે છે. અષ્ટાવધાનસંબંધમાં આજ લેખમાં જે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તે સત્ય છે. યોગવિદ્યાજ એવી છે. યોગથી સર્વનો સંયોગ થાય છે. આ એક યોગી મહાત્માઓની કળા છે. એઓશ્રી જ્યારે મુખર્ધ પધારતા હતા ત્યારે સાંજના ભાગમાં મલાડ, કાંદીવલી અથવા જ્યાં બિરાજતા હોય ત્યાં હું દર્શને જતો હતો; ત્યારે એક ભજન બોલો તેમ તેઓશ્રી આજ્ઞા કરતા. એઓશ્રી મુક્ત વાંચતા હોય અથવા એકદ ગ્રંથનું અવલોકન કરતા હોય પણ મારું ભજન બરાબર ધ્યાનપૂર્વક સાંભળતા. એકવાર ઊતાવળમાં મેં એક કડી મૂકી દીધેલી, પણ એઓશ્રીએ યાદ કર્યું કે ઊતાવળ કેમ કરો છો? પેલી કડી રહી જાય છે. પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીનાં સંસ્મરણો ધણાં છે. તે વિષે લખવા બેસીએ તો ઘણું લખી શકાય, પણ સ્નાનગૃહની મહત્તા વાંચતાં આ વિચાર દર્શાવ્યા છે.

મહાત્માશ્રીની દિનચર્યામાંથીજ ઘણું આધ્યાત્મિક, પારમાર્થિક અને વ્યાવહારિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનો યોગ શિષ્યમંડળને મળતો હતો અને તેથીજ કૃપાળુશ્રી વિવિધસ્થળે વિચરી જનતાનું કલ્યાણ કરતા હતા. ઇતિ શિવમ્.

—:o:—

“યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદજાશ્રમ નાથનો”

[લેખક: કાનજી પુરુષોત્તમ દવે-વંથલી-સોરઠ]

(હરિગીત છંદ)

ભવ્યભારતવર્ષના સૌરાષ્ટ્રરૂપ વિભાગમાં,
અતિભવ્ય દેવતરાજ પૃષ્ઠે હર્ણગઢ નગરીતણાં;
ગિરિમસ્તકે અંબા અને ગુરુદત્ત છાંય સુહાગતો,
યુગયુગવિષે અમરતપો આનંદજાશ્રમ નાથનો.

- જ્યાં યુગ પુરાણ શ્રુતિ અને સ્મૃતિઓતણાં ગાનો થતાં,
 જ્યાં દિવ્ય વાણી દિવ્યગાને, શ્રુતિપદો જે ઉચરતાં;
 જ્યાં દિવ્ય જ્ઞાનામૃતતણાં, પાનો કરે શ્રોતાજનો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૨
- જે સકલ શાસ્ત્રતણાં સિદ્ધાંતો સત્યતાથી સ્ફુરવતો,
 અજ્ઞાનજન્ય દોષોતણું ખંડન કરી જે રાજતો;
 જે સાંખ્ય ને વળી યોગનાં અદ્ભૂત તત્ત્વ પ્રકાશતો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૩
- જે આશ્રમે જૂની પુરાણી માતૃભાષા સંસ્કૃતિ,
 પ્રેમે સુધાસિંચન કરી નવપલ્લવિત જેણે કરી;
 જે યોગીભાટે યોગનો ને જ્ઞાનીભાટે જ્ઞાનનો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૪
- આશ્રમતણા અધિષ્ઠાનરૂપે દેવ જે વિલસી રહ્યા,
 જે સાર તત્ત્વવિવેકથી આ જગતમાં વ્યાપી રહ્યા;
 હસ્તામલકનત્ જેહનાં જ્ઞાનોતણાં પ્રતિબિંબનો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૫
- જ્યાં સંસ્કૃતિમય વિમલ ને પરમાર્થી હૃદયો વિલસતાં,
 જ્યાં દેવના અધિદેવરૂપે સ્વયં નાથ બિરાજતા;
 જ્યાં યોગીઓના યોગનો પહંદ યશ પ્રકાશતો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૬
- આનંદઆશ્રમના અધિષ્ઠાતા સ્વયમ્ જ્યાં સ્થિત છે,
 એ બિલ્વપુરીના આશ્રમે પ્રભુ મૂર્તિમંત મહેશ છે;
 દૈવતગિરિની શુભ્ર છાંયે દૈલાસસમ જે રાજતો,
 યુગયુગવિષે અમર તપો આનંદઆશ્રમ નાથનો. ૭

—•—

જિજ્ઞાસુનો મનને ઉપદેશ

[લેખક: મણિશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રવાડી—ગોધરા.]

- નાથપ્રભુવિણુ ભવ તરવાનો, અન્ય નહિ ઉપાય;
 અન્ય નહિ ઉપાય, જીવડા, અન્ય નહિ ઉપાય. નાથ પ્રભુ ૧
- જગતજળમાં ફસી ગયા જેમ, મીન જળની માંય,
 લાલચમાં દંડક અહ્યાથી, જીવ થકી તે જાય. નાથ પ્રભુ ૨
- આ મારું આ તારું કરીને, માની બેઠો રાય;
 લેવડ દેવડ ઝાઝી કરતાં, આખર ગોથાં ખાય. નાથ પ્રભુ ૩
- સગાં સહોદર સાધી સર્વે, સગું નાણાંનું થાય;
 તરછાડી સહુ દૂરજ રહેશે, જરતું બેર હણાય. નાથ પ્રભુ ૪

દષ્ટાંતો દ્રષ્ટિએ પડતાં, છતાં મન લલચાય;
 ગર્ભવાસમાં દીધું વચન તે, મૂર્ખ ભૂલી શું જાય. નાથ પ્રભુ ૦ ૫
 પ્રભુકીર્તન ને સ્મરણ કરી લે, પાતક તો દૂર થાય;
 અંશ અડે નહિ આ મુષ્ટિમાં, સેજે પાર તરાય. નાથ પ્રભુ ૦ ૬
 યુગે અવતારો લઈ તાર્યા, ભક્ત રંક ને રાય;
 સમર્થ શ્રીપ્રભુનાથ યોગેશ્વર, કળિયુગમાં કહેવાય. નાથ પ્રભુ ૦ ૭
 શરણ ગયાથી મરણ ટળે ને, સેજે મુક્તિ થાય;
 ચોરાશીનો ટળશે ફેરો, જીવનમુક્ત કહેવાય. નાથ પ્રભુ ૦ ૮
 શરણ ગ્રહેવા મણિ પડ્યો છે, આપ ચરણની માંય;
 હસ્તકમલ સેવકશિર મૂકી તારો હે જગરાય ! નાથ પ્રભુ ૦ ૯

—:૦:—

મદાલસા

[અનુવાદક: મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૫૮ થી)*

વાનપ્રસ્થસ્ય ધર્મે તે કથયામ્યવધાર્યતામ્ ॥

હવે વાનપ્રસ્થ આશ્રમના ધર્મને કહું છું તે સમજીને હૈયે રાખજો.

અપત્ય સંતર્પિ દૃષ્ટ્વા પ્રાજ્ઞો દેહસ્ય ચાનતિમ્ ।

વાનપ્રસ્થાશ્રમં ગચ્છેદાત્મનઃ શુદ્ધિકારણાત્ ॥

પોતાની પ્રજાને પણ પ્રજા થતી દેખીને તથા પોતાના દેહને વાંકો વળી જતો દેખીને
 ડાહ્યા પુરુષે દેહરૂપ અશુદ્ધિમાંથી આત્માને (પોતાને) શુદ્ધ કરવા એટલે છોટો પાડવા પછી
 વાનપ્રસ્થ આશ્રમમાં જવું.

*અંક ૧૦ના પૃષ્ઠ ૨૪૫ના બીજા શ્લોકની પછી અને અંક ૧૧ના પૃષ્ઠ ૨૫૫ના પહેલા
 શ્લોકની પહેલાં નીચેના શ્લોકો ઉમેરીને વાંચવાના છે:—

ઉત્પથ ગ્રાહિણો મૂઢાન્ સ્વધર્માચ્છલિતાન્ નરાન્ ।

યઃ કરોતિ નિજે ધર્મે સ રાજા સ્વર્ગમૃચ્છતિ ॥

પોતાના ધર્મથી એટલે પોતાના વર્ણના તથા આશ્રમના ધર્મથી ચલિત થઈને અવળા
 માર્ગનું ગ્રહણ કરનાર મૂઢજનોને જે રાજા પાછા તેમના પોતાના ધર્મમાં સ્થાપે છે તે રાજા મરણપછી
 સ્વર્ગ પામે છે.

વર્ણધર્મા ન સીદન્તિ यस્ય રાષ્ટ્રે તથાશ્રમાઃ ।

રાજસ્તસ્ય સુખં તાત પરબ્રેહ્ ચ શાશ્વતમ્ ॥

હે પુત્ર ! જે રાજાના રાષ્ટ્રમાં વર્ણના તથા આશ્રમના ધર્મો સીદતા નથી તે
 રાજાને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં સદા સુખજ છે.

પતદ્રાજઃ પરં કૃત્યં તથૈતદ્ વૃદ્ધિકારણમ્ ।

સ્વધર્મે સ્થાપનં નૃણાં ચાલ્યતે ન કુવુદ્ધિભિઃ ॥

રાજાનું ખરું કર્તવ્ય આ છે અને રાજ્યના અભ્યુદયનું પણ આજ ખરું કારણ છે કે રાજાએ પોતાની
 પ્રજાએ પોતાપોતાના ધર્મમાં સ્થાપવી અને એકામમાં હલકીશુદ્ધિવાળાઓની દોરવણીથી દોરવાવું નહિ.

તજારણ્યોપમોગચ્છ તપોમિચ્છાત્મકર્શનમ્ ।

ભૂમૌ શય્યા બ્રહ્મચર્યં પિતૃદેવાતિથિક્રિયાઃ ॥

ત્યાં એટલે તે આશ્રમમાં વનમાં વમવાના સંકટને બોગવતું અને તપશ્ચર્યાવડે દૃઢમાંથી આત્માને ખેંચી લેવો (જુદો પાડી લેવો) આ મુખ્યપણે કરવાનું છે.

એ માટે જમિઉપરજ સૂવું અને નિર્ભજ બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવું આ વ્રત મુખ્યપણે રાખવાનું છે, તથા પિતૃ દેવ અને અતિથિના સમંધનું ગ્રહસ્થના જેવું કર્મ પણ યથા-શક્ય ચાલુ રાખવાનું છે.

દ્યોમલ્લિપચર્ણં સ્નાનં જટાવલ્કલધારણમ્ ।

મૌનાદિકરણં ચૈવ વન્યસ્તેહનિષેવણમ્ ॥

નિલ હોમ કરવો, ત્રણ સમય સ્નાન આદિ કરવું, જટા રાખવી, વૃક્ષની છાલોવડે અંગ ઢાંકવાં, મૌનઆદિવડે શરીર ધરિયો તથા મનનું દમન રાખવું અને વનનાં પશુ-પક્ષીઓના સ્નેહનું પોતાની પ્રજના વા આત્મમિત્રસ્વજનઆદિના સ્નેહના જેવું સેવન રાખવું.

શ્તયેષ પાપશુદ્ધયર્યમાત્મનશ્ચોપકારકઃ ।

વાનપ્રસ્થાશ્રમસ્તસ્માદ્ મિશ્નોસ્તુ ચરમોપરઃ ॥

આ વાનપ્રસ્થાશ્રમ પાપકર્મરૂપ તથા શરીરરૂપ અશુદ્ધિમાંથી આત્માને શુદ્ધ કરનાર એટલે જુદો પાડનાર હોવાથી જીવને ખરો ઉપકાર કરનારો છે, પણ એ માટે મુખ્યપણે તો આ વાનપ્રસ્થ આશ્રમથી પર હેલ્યો મન્યાસીતો આશ્રમ છે.

ચતુર્થસ્ય સ્વરૂપં તુ શ્રૂયતામાશ્રમસ્ય મે ।

યઃ ધર્મોઽસ્ય ધર્મદ્વૈઃ પ્રોક્તસ્તાત મદ્દાત્મભિઃ ॥

હવે હું ચોથા આશ્રમના ધર્મના સ્વરૂપને કહું છું તે સાંભળ. આ ચોથા આશ્રમના ધર્મને હે પુત્ર! ધર્મના ચાર્થ સ્વરૂપને જાણનારા મહાત્માઓએ કહેલો છે.

સર્વસંગપરિત્યાગો બ્રહ્મચર્યમકોપતા ।

જિતેન્દ્રિયત્વમાવાસે નૈકસ્મિન્ વસતિશ્ચિરમ્ ॥

સંગભાવનો સર્વથા ભાગ રાખવો, બ્રહ્મચર્યનું દૃઢપણે પાલન કરવું, દ્રાપના વેગને ઉપજવાજ ન દેવો, ધરિયભાવને વશ વર્તાવવી, અને એક દેહણે જાઓ વખત રહેવું નહિ.

અનારંભસ્તથાહારે મિશ્નાષ્ટ્રં ચૈકકાલિકમ્ ।

આત્મજ્ઞાનાવબોધઃ તથાચાત્માવલોકનમ્ ॥

પાલનેનૈવ ભૂતાનાં કૃતકૃત્યો મહોપતિઃ ।

સમ્યક્ પાલયિતા ભાગં ધર્મસ્યાગ્નોતિ વૈ યતઃ ॥

પોતાની પ્રજાનું સાત્ત્વમાં કહેલી રીતે પાલન કરવાથીજ રાજા કૃતકૃત્ય થાય છે, કારણ કે તેથી પ્રજાએ કરેલા ધર્મનો ભાગ રાગને મળે છે એટલે ધર્મસંગ્રહમાટે સ્વર્નત્ર ઉદ્ભવ કરવાની તેને અગત્ય રહેતી નથી.

પદમાચરતે રાજા ચાતુર્વર્ણસ્ય રક્ષણે ।

સ સુલો વિહરત્યેવ શઠસ્યેતિ સલોકતામ્ ॥

ચાર વર્ણના તથા ચાર આશ્રમના ધર્મનું રક્ષણ કરવાના કામમાં જે રાજા ઉપર કહ્યું તેવું આચરણ રાખે તે જીવતાંમુખી આ લોકમાં સુખી રહીને વિહાર કરે છે, તથા મરણપછી ઇશ્વરના લોકને એટલે સ્વર્ગને પામે-છે.

આદાર મેળવવામાટે લિક્ષાથી લિલ્લ અન્ય કોઈ ઉદ્યમ ન કરવો, લિલ્લાનું અન્ન પણ આખા દિવસમાં એકજ સમય મેળવવું, મુખ્યપણે આત્માનું જ્ઞાન મેળવવામાંજ ઉદ્યમી રહેવું, તથા ઉપયોગી સધળો ઉદ્યમ કરીને આત્માનું દર્શન સંપાદન કરવું.

ચતુર્થે ત્વાશ્રમે ઘર્મો મયાયં તે નિવેદિતઃ ॥

આ ચોથા આશ્રમનો ધર્મ મેં તને કહ્યો.

સામાન્યમન્યવર્ણનામાશ્રમાણાં ચ મે શ્રુણુ ॥

હવે સર્વે વર્ણોના તથા સર્વે આશ્રમોના સામાન્ય એવા અન્ય ધર્મને પણ કહું છું તે સાંભળ.

સત્યં શૌચમહિંસા ચ અનસૂયા તથા ક્ષમા ।

આનૃશંસ્યમકાર્પણ્યં સંતોષશ્ચાદમો ગુણઃ ॥

સાચુંજ ખોલવું, પવિત્ર રહેવું, હિંસા નજ કરવી, અદેખાઇ નજ કરવી, અપરાધ કરનારને સામો અપરાધ કરવાનો વેગ ઉપજવા નજ દેવો, કૂરતા નજ કરવી, કૃપણતા નજ કરવી, અને સકજ સાંપડે તેથી સંતોષ રાખવો. આ આઠ સર્વસામાન્ય એટલે સર્વેએ પાળવાના સદ્ગુણ છે.

પતે સંક્ષેપતઃ પ્રોક્તા ધર્મા વર્ણાશ્રમેષુ ચ ।

પતેષુ નિત્યધર્મેષુ નિત્યં તિષ્ઠેત્સમંતતઃ ।

સ યાતિ બ્રહ્મલોકં હિ યાવદિન્દ્રાશ્વતુર્દશ ॥

સર્વે વર્ણોને તથા સર્વે આશ્રમોને સમાનપણે આચરવાનો જે ધર્મ છે તે આ આઠ સદ્ગુણોના રૂપમાં મેં તને કહ્યો.

નિત્યપ્રતિ આચરવાના આ આઠ સદ્ગુણોના પાલનમાં જે પુરુષ સર્વથા સ્થિર રહે તે મરણપછી ચૌદ ઇંદ્રો બદલાય ત્યાંસુધી એટલે સ્થાના એક દિવસજેટલા સમયસુધી બ્રહ્મલોકમાં જઈ વાસ કરે.

યશ્ચોલ્લંઘ્ય સ્વકં ધર્મં સ્વવર્ણાશ્રમસંજિતં ।

નરોડન્યથા પ્રવર્તેત્ત સ દણ્ડયો મૂમૃતા ભવેત્ ॥

અને જે પુરુષ વર્ણના તથા આશ્રમના ધર્મની સંજ્ઞાવાળા પોતાના ધર્મનું ઉલ્લંઘન કરીને ખીજી રીતનું વર્તન રાખે તે પુરુષ રાજગડે દંડાવાને પાત્ર થાય.

યે ચ સ્વધર્મસંત્યાગાત્ પાપં કુર્વન્તિ માનવાઃ ।

ઉપેક્ષતસ્તાન્ નૃપતેરિષ્ટાપૂર્તે પ્રયાત્યધઃ ॥

અને જે મનુષ્યો પોતાના ધર્મનો ત્યાગ કરી પાપમાં પ્રવર્તે તેમની ઉપેક્ષા કરી રહેનાર એટલે તેમને દંડ નહિ દેનાર રાજાનું ઇષ્ટ તથા પૂર્ત નિષ્ફળ નીચ છે.

તસ્માદ્રાક્ષા પ્રયત્નેન સર્વે વર્ણાઃ સ્વધર્મતઃ ।

પ્રવર્તન્તોડન્યથા દણ્ડયાઃ સ્થાપ્યાશ્ચૈવ સ્વકર્મસુ ॥

માટે સર્વે વર્ણોના તથા સર્વે આશ્રમના લોકોમાં જેઓ પોતાના ધર્મથી વિપરીત વર્તન કરે તેમને પ્રયત્નપૂર્વક દંડવા, અને તેમને પાછા પોતપોતાના ધર્મકર્મમાં સ્થાપવા.

(આશુ)

ધર્મ

અમારી સેવાયાત્રા

(૫)

[લેખક: શ્રી. કરશનજી પ્રાણીવન ઓઝા]

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૬૬થી)

કુંડલાથી ગુરુબંધુઓ અને ગુરુભગિનીઓના પ્રેમનું સંભારણું લઈ અમે દામનગર આવ્યા. સાં શ્રી. અમૃતલાલ શેઠને સાં મુકામ કર્યો. પોતાને ઘેર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું પૂજ્ય પાદુકાજીની પધરામણીથી તેઓ હર્ષાશ્રુસાથે આનંદ પામ્યા. પોતાનું અહોલાઅ માન્યું. શ્રી. અમૃતલાલભાઈનું શરીર વાથી ઝલાઈ ગયેલું હોઈ તેમનાં ધર્મપત્ની ઉત્તમપ્રકારે સેવા બખવતાં છતાં નિલ રાત્રે એક કલાક પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીકૃત ટીકવાળાં પંચદશીનું શ્રવણ કરાવતાં જોઇને અમેને પણ આનંદ થયો.

ખીજે દિવસે નિલકર્મથી પરવારી આમદેવતા, શ્રીવૈજનાથમહાદેવ, શ્રીકુંભનાથમહાદેવ, બલ્યાચારીની જગામાં શ્રીપંચનાથમહાદેવ, હવેલીમાં, ને શ્રીસ્વામીનારાયણના મંદિરમાં દર્શનનો લાલ લીધો.

સાંજના પાંચ વાગે કન્યાશાળામાં સભા થઇ. તેમાં મેં સદાચારવિષે તથા શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ માનવધર્મ અને વેદની મહત્તા આ વિષયોપર વ્યાખ્યાન કર્યું. રાત્રે ગામના ચોકમાં ખીજી સભા થઇ. તેમાં ૮૧ થી ૯૫ સુધી માનવધર્મ, જૈનધર્મ, ઈસ્લામધર્મ, ખ્રિસ્તીધર્મ, અને બ્રાહ્મણધર્મના સિદ્ધાંતો શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ લોકોને સમજાવી તુલનાત્મકદૃષ્ટિએ સત્તાતનધર્મની ઉત્તમતા દર્શાવી.

દામનગરથી લાઠી ગયા. સાં ક્ષાપીજ્યંતી, ક્ષાપીસાહિયસંસદ અને ક્ષાપ્રદર્શન આ ઉત્સવો ચાલુ હતા તેનો લાલ લીધો.

લાઠીથી અકાળા આવ્યા. અકાળામાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના પરમભક્ત અને સેવાનિષ્ઠ શ્રી. મોતીચંદ પોપટભાઈને સાં મુકામ કર્યો. પૂજ્યપાદ કૃપાનાથ શ્રી. મોતીચંદભાઈને ઘેર સંવત ૧૯૧૮માં તથા સંવત ૧૯૮૪માં એમ બે વાર પધારેલા તેથી અકાળા એ અમારામોટે પાત્રારૂપ પણ હતું. પૂજ્ય પાદુકાજીના પધારવાથી શ્રી. મોતીચંદભાઈને પણ અતિ આનંદ થયો.

રાત્રે ૯ થી ૧૧૫ સુધી મેં આરંભમાં ભગવત્નામની ધૂન બોલાવીને પછી સત્સંગ, સદાચાર ને સદ્ગુણ આદિ વિષયોઉપર દૃષ્ટાંતપૂર્વક પ્રવચન કર્યું હતું અને શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ સાચું સુખ એટલે શું? એ વિષયોઉપર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

વળતે દિવસ શ્રી. મોતીચંદભાઈને ઘેર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું વિધિપૂર્વક સમ્મલન કરવામાં આવ્યું હતું. બંધુજહેનોએ ભાવપૂર્વક પ્રાર્થનાનાં પદો ગાયાં હતાં.

એક દિવસ સાંજે તથા રાત્રે પણ સત્સંગની યોજના રાખી હતી, તેમાં મેં બિન-બિન દૃષ્ટાંતોપૂર્વક જિજ્ઞાસુઓને ઉપદારકરીતે શ્રીસદ્ગુરુમાહાત્મ્યસંબંધી વિવેચન કર્યું હતું. શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ પણ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીના અદ્ભુતચારિત્ર્યનું દિગ્દર્શન કરાવી શ્રોતાઓને ભક્તિરસમાં તંદલીન કર્યા હતા.

અકાળાથી જરખીઆ જવાનું હતું, પણ એક ગૃહસ્થના આગ્રહથી જોગાણીકેરાળા જવાનું થયું. સાં સાંજના ૪ થી ૫ વાગ્યાસુધી નિશાળમાં શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી બોધવચન-કલાં. યજ્ઞી ચોરામાં, સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં ને શિવાલયમાં દર્શન કર્યાં.

રાત્રે ૮૧૧ વાગે પટેલ ઘેલાલાઇને લાં સલા ચર્ચ. તેમાં આશરે ૨૫૦ માણસો એકત્ર થયાં હતાં. આરંભમાં મેં મંગલાચરણ કરી “રઘુપતિ રાધવ રાજરામ, પતિતપાવન સીતારામ” એ ધૂન આશરે ૧૦ મિનિટ કરાવી. પછી મનુષ્યજન્મની મહત્તા, મનુષ્યજન્મનું કર્તવ્ય, મનુષ્યનું પ્રભુપ્રતિનું કર્તવ્ય, શ્રીસદ્ગુરુની આવશ્યકતા, સદ્ગુરુશબ્દનો અર્થ, મનુષ્યની પોતાના પડોશીપ્રત્યેની ફરજ આદિ વિષયોઉપર વિવેચન કર્યું. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ આનંદાશ્રમ, આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા, શ્રીસદ્ગુરુ શ્રીમનાથપ્રભુનું સંક્ષિપ્તચરિત્ર, અમારું અહીં આવવાનું પ્રયોજન, આનંદ શી વસ્તુ છે? આનંદ મેળવવાની કળા આદિ વિષયોઉપર પ્રવચન કર્યું હતું. અકાળાથી શ્રી. મોતીચંદલાઈ પણ સાથે આવ્યા હતા.

ખીજે દિવસ બપોરે શ્રી. ઘેલાલાઇને ઘેર તેમની ઇચ્છાથી ૧૨૧થી ૧૧૧૧ વાગ્યા સુધી મેં મમતાના લાગવિષે, તથા પોતાનું સર્વ પ્રભુનું ગણી દયા દાન ને દીનતાપૂર્વક વર્તવાથી જીવન સુખસંતોષપૂર્વક ગાળી શકાય છે આદિ વિષયો • દૃષ્ટાંતપૂર્વક સમજાવી સંસંગે કરાવ્યો હતો.

કરાળાથી જરખીઆ આવ્યા. આ ગામ નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબનું છે. લાં ગુજરાતી શાળા તથા કન્યાશાળામાં જઈ અમે બંને ભાઈઓએ આવશ્યક ફેટલીક વાતો કહી. પછી શ્રીલીમનાથમહાદેવ, ચોરો, મીસ્રીનું ઠાકોરજીનું મંદિર તથા શ્રીરામદે'પીરની જગામાં દર્શન કર્યાં.

રાત્રીએ ૮૧૧થી ૧૦ સુધી ચોરામાં સલા ગોઠવી. આરંભમાં ભગવત્રામધૂન બોલાવી મેં માનવજીવન સફલ કરવાસારુ વાણીવડે જપ, ભજન, કીર્તન કરવાની આવશ્યકતાપર તથા હિત ને મિતભાષણ કરવાપર ફેટલુંક પ્રવચન કર્યું. પ્રયોજનવિના ન બોલવું એ પણ મૌન છે આ વાત કહી. પરમાત્માએ મનુષ્યને શુદ્ધિરૂપ ઉત્તમ પ્રકારની બક્ષીસ આપેલી છે તો તે વડે પરમાત્માનું ધ્યાન તથા જ્ઞાન મેળવવાની કુંચી સંતમહાત્માઓ- દ્વારા બળી લેવાની વાત કહી. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ શ્રીસદ્ગુરુદેવસંબંધી, માનવધર્મસંબંધી અને સાચું સુખ પ્રાપ્ત કરવાની જરૂરીઆતસંબંધી પ્રસંગાનુકૂલ આવશ્યક વાતો કહી.

જરખીઆથી હરિપુરા આવ્યા. લાં ખેડીઆરમાતા તથા શ્રીહનુમાનજીનાં દર્શન કર્યાં. સતીની જગા પણ જોઈ. લાં ફેટલાંક બંધુબહેનોપાસે મેં નામસ્મરણસંબંધે અબમીલના દૃષ્ટાંતસાથે વર્ણન કર્યું. પછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ આનંદાશ્રમવિષે કંઈક કહ્યું.

હરિપુરામાં આશરે બે કલાક રોકાઈ શેડુભાર આવ્યા. દરબારી ઉતારામાં મુક્રમ કર્યો. નાનો ચોરો, મોટો ચોરો, સ્વામીનારાયણમંદિર સુખનાથમહાદેવ ને બીરભંજનમહાદેવનાં દર્શન કર્યાં.

રાત્રે ૯૧ થી ૧૦૧ સુધી એકઠા થયેલા લોકોપાસે મેં સંચિત, ક્રિયામાણ અને પ્રારબ્ધ એ કર્મોનાં સ્વરૂપ તથા મન ઈન્દ્રિયના વિહિત ને નિષિદ્ધ વ્યાપારોનું સ્વરૂપ દૃષ્ટાંતપૂર્વક સમજાવી વિહિત વ્યાપારોને અનુકૂલ વર્તવાનું કહ્યું. મનુષ્યને જાતિ, આયુષ્ય ને ભોગની પ્રાપ્તિ તેના પ્રારબ્ધકર્મપ્રમાણે થાય છે તથા વર્તમાનજન્મમાં મનુષ્ય મારો પ્રયત્ન કરે તો તેને યશ, ધન ને સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે આ વિષયને લગતી હકીકત વર્ણવી.

ખીજે દિવસે નિશાળમાં મેં શિક્ષકને ઉદ્દેશીને મારા શિક્ષકતરીકેના અનુભવનું વર્ણન કરી, બાળકોનું કલ્યાણ શી રીતે થાય તે સૂચવ્યું. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ

શ્રીમન્નાયપ્રભુના બાળચરિત્રમંથે દેટલુંક વિવેચન કર્યું હતું.

રોહિભારમાં શ્રીમૂળજીભગતની જગા જોઈ. સાં શ્રીરણુછોડાનું મંદિર છે તેમનાં દર્શન કર્યાં. એ જગામાં એક નહિ વીઆયેલી ગાય રાજ દોટશોર. દૂધ ઠાકોરજીભાટે આપતી.

રોહિભારથી ચિત્તલ આબ્યા. સાં ધારેશ્વરમહાદેવ, બીડલંજનમહાદેવ, બટુદ્ધનુમાન, ચોરા ને ત્રણ હવેલીમાં દર્શન કર્યાં. ઉપાશ્રય તથા દેરામર પણ જોયાં.

તાલુકાશાળામાં ૧૨૧૧ થી ૧૧૧૧ સુધી મેં પરમેશ્વરનું અસ્તિત્વ, પરમેશ્વરના ઉપકાર, માતાપિતા ને શિક્ષકના ઉપકાર તથા બાળકોએ જેમ વર્તવું એ વિષયઉપર વિવેચન કર્યું. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ શ્રીઆનંદાશ્રમ, શ્રીસદ્ગુરુ અને સત્યપાલનની અગત્ય એ વિષયઉપર પ્રવચન કર્યું. ૧૧૧૧ થી ૨ વાગ્યાસુધી કન્યાશાળામાં શિક્ષિકાની ફરજ અને બાળાઓના ધર્મસંબંધી પણ કહેવામાં આવ્યું.

સાંજના ૩૧ થી ૪૧૧ સુધી મીડલરૂલમાં મેં દેવ અને દેવના દેવસંબંધી તથા તેમના ઉપકારસંબંધી તેમજ બાળકોની પોતાપ્રત્યેની, શિક્ષકોપ્રત્યેની ને માતાપિતાપ્રત્યેની શી શી ફરજો છે તે સંબંધી કહ્યું. પછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ શ્રીઆનંદાશ્રમ, આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતી શ્રીમન્નાયભગવાન, બાળકોનો ધર્મ તથા શિક્ષકોનું કર્તવ્ય એ વિષયોપર આવશ્યક વિગત દહી.

રાત્રે ૯ થી ૧૦૧ વાગ્યાસુધી જૂના ઊતારામાં પ્રજાવર્ગ તથા અધિકારીવર્ગમહત્ત્વ અર્થો કલાક મેં શ્રીપ્રભુની મહત્તાઉપર અને શ્રીપ્રભુને ભજવાના માર્ગઉપર અને આત્મા સર્વથી અધિક પ્રિય છે એ વિષયઉપર કહ્યું. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ શ્રીઆનંદાશ્રમ, આનંદાશ્રમમાંથી આ તરફ આવવાનો હેતુ, આનંદાશ્રમની વિશિષ્ટતા, શ્રીમન્નાયભગવાનની અમત્કારિક વાર્તા આદિ વિષયોઉપર પોણા કલાક પ્રવચન કર્યું.

શ્રોતાઓના આગ્રહથી બીજો દિવસ રોઝાઈ રાતના ૯ થી ૧૦ વાગ્યાસુધી બ્યાખ્યાનની યોજના રાખી હતી. શરૂઆતમાં મેં મંગળાચરણ કરી, અન્નમીલના દર્શાંતવડે પ્રભુનામનો મહિમા સમજાવી " રઘુપતિ રાઘવ રામરામ, પતિતપાવન સીતારામ "ની ધૂન બોલાવી. પછી પામર, ત્રિવેણી, સાધક અને મિદ્ધ એમ મનુષ્યના પ્રકાર બતાવી તેમાં સાધકના શા 'શા ધર્મો છે તે સંબંધી અર્થો કલાક વિવેચન કર્યું હતું. પછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ માનવધર્મ-સંબંધી તથા માનવધર્મની રક્ષામાટે બ્રહ્મચર્યપાલન, પરમાત્માની ઉપાસના, શાસ્ત્રનું અનુસરણ અને આત્મસુધારણુ આદિ વિષયો દર્શાંતમહિત સારીરીતે અમજાવ્યા હતા.

ચિત્તળથી જીથુડી આવ્યા. આ ગામ નામદાર દરબારશ્રી અમરવાળા સાહેબનું છે. સાં નિશાળમાં એક કલાક બાળકોને બેધ આપ્યો.

બીજો દિવસ દરબારી ઊતારામાં રાતના ૯ થી ૧૦૧ સુધી બ્યાખ્યાન રાખ્યું હતું આરંભમાં મેં મંગલાચરણ કરી, પરમાત્મા ને પરમાત્માના ઉપકાર તથા મનુષ્યો પોતાના ધરને અને ગામને જેવી રીતે સ્વર્ગસમાન બનાવી શકે તે સંબંધી ૧૧૧ કલાક વિવેચન કર્યું હતું. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ સાચું સુખ શું છે, તેની પ્રાપ્તિ ક્યાં થાય, સાચા સુખમાટે પ્રત્યેક પ્રાણીની જંખના અને એ સુખ શ્રીસદ્ગુરુના શરણુથીજ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે એમ વર્ણવી સાચા સદ્ગુરુની પિઞ્જણ તથા માનવધર્મ સમજાવી નિલ નિયમિતસમય ભજનસત્સંગ કરી જીવન સંકળ કરવાની બળામણ કરી હતી.

જીથુડીમાં શ્રીરામનાથ અને શ્રીક્રમનાથમહોદેવનાં તથા ચોરામાં અને જોડીવાર માતાજીનાં દર્શન કર્યાં. ના. દરબારશ્રીની શ્રીમહોદેવપ્રતિની બક્ષિતમાટે તેમને ધન્યવાદ ઘેટે છે.

જીયુડીથી લુણી ગયા. લાંની નિશાળમાં અર્ધો કલાક ખાળકાપાસે ભગવાનસંબંધી વાતો કરી. આનંદાશ્રમસંબંધી પણ કટલીક વાતો કરી. સનાતનધર્મની પત્રિકાઓ પણ વહેંચી. પછી લાંથી ઇશ્વરીઆ ગયા.

ઈશ્વરીઆમાં રાતના ૯ થી ૧૦ સુધી મેં શ્રોતાઓને મંગળાચરણપૂર્વક પરમેશ્વરનો આપણાઉપર કટલો બધો ઉપકાર છે તે વિષે કહેતાં તેમણે આપણને (મનુષ્યોને) વાણી અને બુદ્ધિની મોટામાં મોટી બક્ષીસ આપી છે આ વાત કહીને બુદ્ધિનો તથા વાણીનો સદુપયોગ ક્યો કહેવાય તે દુરુપયોગ ક્યો કહેવાય તે દષ્ટાંતસાથે સમજાવ્યું હતું, તથા ભગવાનના નામનું ભજનસ્મરણ કરવા ઉપર ભાર મૂક્યો હતો. પછી શ્રી. દયાળસિંહલાખણે પ્રભુસ્મરણથી થતા લાભોવિષે કહીને માનવધર્મસંબંધી કહ્યું હતું.

ઈશ્વરીઆથી ચાણુદેવળી આવ્યા. વડીઆદેવળી રોડેને ચાણુદેવળી રોડતરફથી બે ઘોડાની ગાડી આવી હતી. દરબારી મકાનમાં ઊતારે કર્યો. નાયબકારભારીસાહેબ શ્રી. મનસુખલાલભાઈ મળવા આવ્યા હતા. અમે પણ દીવાનસાહેબને તથા શ્રી. મનસુખલાલભાઈને દીવાનઓફિસે મળ્યા. આનંદાશ્રમસંબંધે વાતચીત કરી. ગામડામાં પ્રચારાર્થે ફરવાનો અમારો હેતુ દર્શાવ્યો. તે જાણી બંને પ્રસન્ન થયા.

ચાણુદેવળીમાં શ્રીલખેશ્વર, શ્રીજડેશ્વર, ને શ્રીનર્મદેશ્વરનાં દર્શન કર્યાં. શ્રીરામાનુજસંપ્રદાયનાં મંદિરમાં પણ દર્શન કરી આવ્યા.

રાત્રે શ્રી. મનસુખલાલભાઈને ઊતારે ગયા. પ્રસંગોપાત્ત વાત ચાલતાં તેમણે કહ્યું કે, નામદાર દરબાર સાહેબે પોતાનાં ગામોમાં ધર્મપ્રચારાર્થે ફરવાની અનુમતિ આપી છે.

બીજે દિવસ બપોરે ૧૧૧૧ થી ૧૨૧૧ સુધી ચાણુદેવળીતાલુકાશાળામાં શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓપાસે શ્રીપરમેશ્વરસંબંધી વાતો કરી. વિદ્યાર્થીઓનું નિત્યકર્મ કેવું હોવું જોઈએ તે તથા મન, વાણી, શરીર કેવી રીતે સ્વચ્છ રાખવાં તેસંબંધી શુકિતઓ મેં કહી. સારપછી શ્રી. દયાળસિંહલાખણે આનંદાશ્રમ તથા આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા શ્રીમન્નાથપ્રભુસંબંધી કટલીક વાતો કહી. પ્રશ્નોદસંબંધી વાર્તા પણ કહી હતી.

પછી મીડલસ્કૂલમાં ગયા. લાં ૧૨૧૧ થી ૧૧ સુધી મેં પરમેશ્વરના અસ્તિત્વસંબંધી કારણોસંહિત કહી તેમના પ્રતિ આપણી શી ફરજ છે તે જણાવ્યું, તથા માતાપિતા ને વિદ્યારુપ્રત્યેની ફરજે સમજાવી. પછી શ્રી. દયાળસિંહલાખણે શ્રીમન્નાથભગવાનની વાર્તા કહી, અને સસલાખણના લાલ સમજાવ્યા.

તે પછી કન્યાશાળામાં ગયા. લાં ૧૧૧૧ થી ૨ સુધીમાં મેં શિક્ષિકાઓ અને બાળાઓને ઉપયોગી કટલીક વાતો કહી. ધર સ્વચ્છ રાખવું તથા ધરનો સામાન વ્યવસ્થિત રાખવો એ વિષે તથા ધરમાં ચુલો, પાણીઆરું, સાવરણી, ખાંડણીઓ અને ઘંટીવડે થતાં પાપોની નિવૃત્તિમાટે અગ્નિમાં ઘી હોમવાસંબંધે કહ્યું. પછી શ્રી. દયાળસિંહલાખણે આનંદાશ્રમ અને આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા દેવ શ્રીમન્નાથપ્રભુસંબંધી વાર્તા કહી.

સાંજના ૬ થી ૭ સુધી તાલુકાશાળામાં મેં દિવાનસાહેબના પ્રમુખપણાનીચે સલામ થઈ હતી, તેમાં મેં “દગ્દસ્થવિવેક” સંબંધે કેટલુંક વિવેચન કર્યું હતું. સસસખની શોધ-માટે શ્રીસદ્ગુરુનું શરણ લઈ તેમના ઉપર શ્રદ્ધા રાખવાની આવશ્યકતાવિષે જણાવ્યું હતું. પછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ આગમનનું કારણ, આનંદાશ્રમ અને તેના અધિષ્ઠાતા શ્રીમન્નાથભગવાનનું સંક્ષિપ્તચરિત્ર સંજળાવી માનવધર્મસંબંધી વિવેચન કર્યું હતું.

થાણદેવળાથી વડીઆ આવ્યા. ત્યાંની કન્યાશાળામાં ખપોરના ૧૨ થી ૧ સુધી મેં અમારૂં ત્યાં આવવાનું કારણ જણાવી બાળાઓને ઈશ્વરસંબંધી વાર્તા કહી. પછી શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ આનંદાશ્રમસંબંધી અને તેમના અધિકારતા દેવની વાર્તા કહી માનવ-ધર્મ સમજાવ્યો હતો.

ત્યારપછી ૧૧ થી ૨ સુધી તાલુકાશાળામાં જઈ મેં ઈશ્વરસ્તુતિ બોલાવી ને વિદ્યાર્થી-ઓના ધર્મ સમજાવ્યા હતા અને શ્રી દયાળસિંહભાઈએ આનંદાશ્રમની ને શ્રીમત્રાયપ્રભુની વાર્તા કહી બ્રાહ્મણધર્મ ને જ્ઞાનધર્મસંબંધી વિવેચન કર્યું હતું.

મીડલસ્ટ્રક્સમાં પરીક્ષા ચાલતી હોવાથી ૨ થી ૩ની રજામાં ત્યાં જઈ પત્રિકાઓ વહેંચી તથા મુખ્યમાસ્તરને મળી ધર્મસંબંધી ચર્ચા કરી.

સાંજના હવેલીમાં ૫૫૫ થી ૬૫૫ સુધીમાં મનુષ્યોના વ્યવહારપરમાર્શના કર્તવ્યસંબંધી વિવેચન કર્યું હતું અને શ્રી. દયાળસિંહભાઈએ માનવધર્મસંબંધી પ્રવચન કર્યું હતું.

રાત્રે આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણમૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના જૂના વિદ્યાર્થી બાઈ પ્રભાશંકર નાનજી જોશીએ પોતાને ઘેર તથા પોતાના બાઈ અંબાશંકર નાનજી જોશીના વડીઆના ઘરમાં પૂજ્યપાદશ્રીનાં પાદુકાજની પધરામણી કરી પૂજન કર્યું હતું, તથા બાઈ પ્રભાશંકરે પ્રેમપૂર્વક સ્તુતિ કરી હતી.

પશ્ચિમદિગે એજન્સીના માજી ઇન્ચાર્જીઅધિકારીસાહેબ શ્રીમાન્ મણિલાલ શામળભાઈ દ્વિવેદીએ પોતાને ત્યાં પણ પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનાં પાદુકાજની પધરામણી કરાવી બેટ ધરી સત્કાર કર્યો હતો.

આમ સેવાયાત્રા કરતા કરતા અમે માધવદિ ૧૦-૯૮ મંગળવારે શ્રી બીલખા-આનંદાશ્રમમાં પહોંચ્યા.

—:૦:—

મક્ત જયદેવ

(અનુસંધાન ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૭૩ થી)

જયદેવજી એક દિવસ ગીતગોવિંદનું કાવ્ય લખતા હતા. અમુક ચરણો લખાયા પછી ટૂટલોક સમય થયા છતાં એક ચરણ બરાબર સ્ફુરતું નહોતું. પદ્માવતીએ કહ્યું કે:—“દેવ! સ્નાનનો સમય થઈ ગયો છે આપ હાલ લખવાનું બંધ રાખીને સ્નાન કરી આવો તો સારું.” જયદેવજીએ કહ્યું:—“પદ્મા! જઈ છું હો. મેં એક કાવ્ય લખ્યું છે તેનું ઉત્કૃષ્ટ ચરણ બંધ બેસતું થતું નથી” “પદ્માવતીએ કહ્યું:—“એમાં શું મુંઝાવાળેવું છે? ગંગાસ્નાન કરી આવ્યા પછી ઉવટનું ચરણ પૂરું કરી લેજો” “હા, એમ કરીશ. ખડીઓ કલમ તમે સંભાળીને મૂકી દેજો. હું સ્નાન કરીને આવું છું” આટલું કહીને જયદેવજી ગંગાસ્નાન કરવા ગયા. ટૂટલીક મિનિટોપછીજ જયદેવજીનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણ પોતે પધાર્યા અને કહ્યું:—“પદ્મા, જરા ‘ગીતગોવિંદ’ લાવજો.” પદ્માવતીએ આશ્ચર્યચકિત થઈને પૂછ્યું: “આપ તો સ્નાન કરવા ગયા હતા ને વચ્ચેથીજ કેમ પાછા આવ્યા?” માયાપતિ શ્રીકૃષ્ણે જવાબ આપ્યો: “સ્નાનમાંજ ઉવટનું ચરણ સ્ફુરતું આવ્યું, એટલે પાછા આવ્યો છું.” પદ્માવતીએ પ્રંથ અને ખડીઓ કલમ આણી દીધાં. જયદેવસ્વરૂપધારી શ્રીકૃષ્ણપ્રભુએ—“દેહિ મે પદપલ્લવમુદારમ્” આ ચરણ લખીને કાવ્ય પૂરું કરી આપ્યું. ત્યારપછી પદ્માવતી પાસે જઈ ભગવાને સ્નાન કર્યું અને પૂજાદિથી નિવૃત્ત થઈને પદ્માવતીએ

ખનાવેલું તથા ભગવાનને નિવેદન કરેલું ભોજન કરીને જ્યદેવસ્વરૂપ ધારી શ્રીકૃષ્ણ પલંગપર શયન કરી ગયા.

પછી પત્તલમાં અવશેષ રહેલો પ્રસાદ પદ્માવતી લે છે, એટલામાં જ્યદેવજી સ્નાન કરીને પાછા આવ્યા. પતિને આ સ્થિતિમાં આવતા જોઈને પદ્માવતી તો સ્થિર થઈ ગયાં! અને પદ્માવતીને ભોજન કરતાં જોઈને જ્યદેવજી પણ સ્થિર થઈ ગયા! કેમકે પતિને ભોજન કરાવ્યા સિવાય સતી પદ્માવતી કોઈ દિવસ ભોજન કરતાં નહોતાં. જ્યદેવજી કહે છે કે “કેમ પદ્મા! આ શું આજ શ્રીરાધામાધવને નૈવેદ્ય ધરીને મને ભોજન કરાવ્યાવિનાજ તું કેમ જમે છે? તારું આવું વર્તન ક્યારેય મારા જીવામાં આવ્યું નથી?”

પદ્માવતી ઉત્તરમાં કહે છે:—“પતિદેવ! આપ આ શું કહી રહ્યા છો? આપ કાવ્યનું છેવટનું ચરણ લખવામાટે તો સ્નાન કરવા ગયા હતા સાંથી રસ્તામાંથીજ પાછા આવ્યા હતા, વળી કાવ્ય પૂરું કર્યાપછી હમણાં તો આપ સ્નાનપૂજન કરી, ભોજન કરીને પલંગમાં શયન કરી ગયા હતા ને? આટલા સમયમાં વળી પાછા આપ સ્નાન કરીને આવો છો. આ હું શું જોઈ છું તે મને સમજતું નથી!” જ્યદેવજીએ તુરત જઈને પલંગપર જોયું તો પલંગમાં કોઈ સૂતેલું નથી! તેઓ સમજ્યા કે જરૂર આજ ભક્તવત્સલ પ્રભુજીજી કૃપા કરી! પછી તેઓ પદ્માવતીને કહે છે:—“ઠીક પદ્મા! લાવ તો ખરી ‘ગીતગોવિંદ’ ની પોથી. કાવ્યની પૂર્તિ કેવી રીતે કરી છે તે જોઈ તો ખરો!”

પદ્માવતીએ પોથી આણી. જ્યદેવજીએ કાવ્યપૂર્તિ જોઈને પોતાના મનમાં ને મનમાં કહ્યું: “આ ચરણ તો મને સ્ફુરતું હતું, પણ સંકોચવશ થઈને હું તે લખી શકતો નહોતો.” પછી તેઓ ખંતે હાથ ઉઠા કરીને, ઉચ્ચસ્વરે રુદન કરી કરીને, પોકાર કરીને પ્રભુને સંબોધવા લાગ્યા:—“હે શ્રીકૃષ્ણ! હે નંદનંદન! હે રાધાવત્સલ! હે ગોકુલરત્ન! કરુણાસિંધુ ગોપાલ! હે પ્રાણપ્રિય! મારો એવો કયો અપરાધ હતો કે જેથી મને છોડીને પદ્માનો મનોરથ આપે પૂર્ણ કર્યો?” આમ કહીને જ્યદેવજી પદ્માવતીના પત્તલમાંથી શ્રીહરિનો પ્રસાદ લઈને ખાવા માંડ્યા. પદ્માવતીએ કેટલીએવાર અટકાવી અટકાવીને કહ્યું: “નાથ! આપ મારું એકું શા માટે ખાઓ છો?” પરંતુ પ્રભુપ્રસાદના લોભી ભક્ત જ્યદેવજીએ તેમનું કાંઈપણ સાંભળ્યું નહિ.

આ પ્રસંગ બન્યાપછી જ્યદેવજીએ “ગીતગોવિંદ” તુરતજ સમાપ્ત કર્યું, ને તેમાંનાં કાવ્યોનું ગાન કરતા કરતા તેઓ મસ્તદશામાં ફરવા લાગ્યા. તેઓ ગાન કરતા જ્યાં જ્યાં ફરતા ત્યાં ત્યાં તેમની પાછળ પાછળ પોતાના ભક્તનાં મધુર ગીત સાંભળવામાટે શ્રીભગવાન છુપાછુપા ધુમ્મા કરતા!

ભગવાન જેમ જ્યદેવજીની પાછળ પાછળ મધુર “ગીતગોવિંદકાવ્ય” સાંભળવામાટે ફરતા હતા, તેમ અન્ય જે કોઈ એ કાવ્યનું અતિપ્રેમપૂર્વક ગાન કરતું તેની પાછળ પાછળ પણ તેઓ ફરતા હતા. આ સંબંધે એક આખ્યાયિકા કહેવાય છે:—

“ઝોરિસાપ્રાંતમાં શ્રીજગન્નાથપુરીની નજીક કોઈ નગરમાં એક શાકવેચનારી, અજવાળી રાત્રે આંદનીથી પ્રકાશિત વાડીમાં જ્યદેવરચિત ગીતગોવિંદના કાવ્યનું ગાન કરતી કરતી રીંગણાં બિતારતી હતી. તે ગાન કરતી કરતી રીંગણીમાં જે જે દિશાએ ફરતી હતી તેની પાછળ પાછળ ભગવાન પણ ગાનનું શ્રવણ કરતા કરતા આમતેમ ફરતા હતા, ભક્તિપરાધીન

ભગવાનના રીંગણીમાં ફરવાને લીધે તેમના શરીરપર ધારણ કરેલા વસ્ત્રમાં કાંટા વાગવાથી તે વસ્ત્ર ચીરાઈ ગયું હતું. રીંગણાં બનારીને તે શાક વેચનારી પોતાને ઘેર ગઈ, ને શ્રીપુરુષોત્તમ પોતાના મંદિરમાં પધાર્યા. સવારમાં પૂજારી ભગવાનની પૂજા માટે પૂજનની સામગ્રી લઈને મંદિરમાં આવ્યા, રાજ પણ દર્શન કરવા આવ્યા. મંદિરનાં દાર બિઘાડીને ભગવાનની સમીપ જઈને પૂજારી વદન કરીને જુએ છે તો ભગવાનનું પહેરેલું વસ્ત્ર તેને અનેક જગાએથી ચીરાયેલું માણુમ પડ્યું. આમ કેમ થયું હશે તેના વિચાર કરતાં કરતાં રાજને બોલાવીને તે વસ્ત્ર તેમને બતાવ્યું, ને રાજને કહ્યું કે:—હે રાજન્ ! આ કેવી રીતે થયું તે કાંઈ સમજતું નથી. મને અત્યંત આશ્ચર્ય થાય છે. અહીં આવીને મેંજ મંદિરનાં દાર બિઘાડ્યાં છે. રાત્રે અહીં કાંઈ બાલક કે કોઈ ઉન્મત્ત મનુષ્ય આવેલ નથી. હવે કેમ બખર પડે કે આ વસ્ત્ર કાણે ફાડ્યાં ? આ પ્રમાણે વાત કરીને પછી પૂજારીએ ને રાજએ મળી શ્રીભગવાનની પૂજા કરી. પછી બહાર આવીને પૂજારી ને રાજ આશ્ચર્યમહિત વિચાર કરવા લાગ્યા, પણ વસ્ત્ર ચીરાવાનું કાંઈ કારણ તેમના સમજવામાં આવ્યું નહિ. પછી રાત્રે બંને જણ મનમાં ભગવાનને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે હે પ્રભો ! આ વસ્ત્રને ચીરીને ટુકડે ટુકડા કાઢો કરી નાખ્યા હશે તે કૃપા કરીને જણાવો. આમ મનોમનપ્રાર્થના કરતા બંને અન્નજલનો લાગ કરીને સ્નર્ધ ગયા, પણ મનમાં અશાંતિ હોવાથી એકેને નિદ્રા ન આવી. પછી રાત્રિના પાછલા પહોરમાં શ્રીપુરુષોત્તમે બંનેને સ્વપ્નમાં દર્શન આપ્યાં. પ્રભુ મધુરવાણીવડે રાજને તથા પૂજારીને કહેવા લાગ્યા કે: અરે ! તમે બંને મારાં વસ્ત્રો ચીરાઈ જવાથી ખેદ શા માટે કરો છો ? જે કારણને લઈને એ વસ્ત્ર ચીરાયેલ છે તે કારણ તમે સાંભળો:—

“અહીંથી થોડે દૂર એક વાડીમાં એક શાકવેચનારી મને પ્રિય એવા ગીતગોવિંદનાં કાવ્યનું પ્રસન્નતાપૂર્વક ગાન કરતી હતી. નહું તે સાંભળવાને માટે તેની સાથે તે વાડીમાં ગયો હતો. તેની પાછળ પાછળ રીંગણીના ક્યારામાં આમતેમ ફરવાને લીધે રીંગણીના છોડના કાંટા મારા વસ્ત્રમાં ભરાવાથી તેના ચીરાઈને ટુકડે ટુકડા થઈ ગયા છે. આમાં સંશય કરશો નહિ. તમે ખેદ ન કરો. આમાં બીજા કોઈને અપરાધ નથી”.

આમ સ્વપ્નમાં રાજ અને પૂજારી બંનેને પ્રભુએ ઉપરોક્ત વચનો કહ્યાં. બંનેજણ સવારમાં બિડીને પરસ્પર સ્વપ્નમાં પ્રભુનાં ચયેલાં દર્શન ને પ્રભુએ કહેલી ઉપરની વાત એક બીજાને કહેવા લાગ્યા, ને એ શાક વેચનારીની તથા શ્રીજ્યદેવકવિની બંને જણ પ્રસન્ન કરવા લાગ્યા, કે ધન્યભાગ્ય છે તેનાં !”

પછી રાજએ એ શાક વેચનારીને બોલાવીને આજ્ઞા કરી કે “તને આજીવિકા માટે વર્ષાસન આપવામાં આવશે. તારે હવે અહીં શ્રીજગન્નાથપુરીમાંજ રહેવું ને ગીતગોવિંદનું ગાન કરીને શ્રીપુરુષોત્તમદેવને પ્રસન્ન કરવા.” આમ આજ્ઞા કરીને પ્રભુનું પૂજન કરીને તથા પ્રભુને પ્રસાદ લઈને રાજ પોતાના મહેલમાં ગયા. આ પ્રસંગથી રાજ શ્રીજ્યદેવકવિને ભક્તરાજ માનવા લાગ્યા, ને વારંવાર કવિના દર્શનાર્થે તેમના ઘેર પણ જવા લાગ્યા.

આવી રીતે ભક્તિપરાધીન થયેલા પ્રભુ શું શું નથી કરતા ? જેવી રીતે જ્યદેવકવિની ને શાકવેચનારીની ભક્તિને વશ થઈને તેમના ઉપર પ્રભુ પ્રસન્ન હતા તેવી રીતે અત્યારે પણ શુદ્ધ પ્રેમથી ભક્તિ કરનારના સર્વ અર્થોને પ્રસન્ન થઈને પ્રભુ સિદ્ધ કરી આપે એમાં નવાઈ નથી.

શ્રીજ્યદેવકવિના “ગીતગોવિંદ” માટે અન્ય પણ એક આશ્ચર્યકારક ઘટના બનેલી છે તે નીચે પ્રમાણે:—

એકવાર શ્રીજ્યદેવ કવિના “ગીતગોવિંદ”થી અતિ પ્રસન્ન થયેલા રાજાએ કવિપાસેથી “ગીતગોવિંદ” મંગાવીને પોતાની પાસે રાખ્યું, અને પોતે તેના જેવુંજ એક “ગીતગોવિંદ” રચવા લાગ્યા. પોતાનું “ગીતગોવિંદ” તૈયાર કરીને પછી રાજાએ વિદ્વાનોને આજ્ઞા કરી કે “હવેથી આ મારા રચેલા “ગીતગોવિંદ”નુંજ સર્વેએ ગાન કરવું, જે તેનું ગાન નહિ કરે તે શિક્ષાને પાત્ર થશે.” આમ આજ્ઞા કરીને રાજા તેનો પ્રચાર કરવા લાગ્યા. રાજાની આજ્ઞાથી શ્રીજ્યદેવકવિકૃત “ગીતગોવિંદ”નું કોઈ ગાન કરતા નહોતા.

એક દિવસની વાત છે: રાજા એક દિવસ શ્રીજગન્નાથજીના મંદિરમાં શ્રીભગવદ્દર્શન કરવા આવ્યા. ત્યાં શ્રીજ્યદેવકવિ પોતાના રચેલા “ગીતગોવિંદ”નું ગાન કરતા કરતા ભગવત-સમીપ નાચતા હતા તે રાજાએ જોયું. રાજા કવિને કહેવા લાગ્યા કે:—“અરે કવિ! તમે મારા રચેલા “ગીતગોવિંદ”નો સ્વીકાર કેમ નથી કરતા? તમારું “ગીતગોવિંદ” ભગવાનની પાસે શામાટે ગાઓ છો?” એ સાંભળીને લય પામેલા જેવા થઈને કવિએ રાજાને કહ્યું:—“રાજન્! આપના રચેલા “ગીતગોવિંદ”ને મેં સ્વીકાર્યું છે એમાં સંશય નથી; પણ આ કેશવપ્રભુ મારા “ગીતગોવિંદ”ના ગાનવડે જેવા પ્રસન્ન થાય છે તેવા આપના “ગીતગોવિંદ”ના ગાનવડે પ્રસન્ન થતા નથી તેથી હું લાચાર છું કે આપના “ગીતગોવિંદ”નું ગાન કરી શકતો નથી. આપને તેની પરીક્ષા કરવી હોય તો અહીંજ કરી જુઓ.”

ભગવાનને એ “ગીતગોવિંદ”માંથી કયું “ગીતગોવિંદ” પસંદ છે તેની પરીક્ષા કરવા માટે પોતાનું રચેલું ને શ્રીજ્યદેવકવિનું રચેલું એમ બંને કાવ્યગ્રંથો શ્રીજગન્નાથજીની પાસે મૂક્યા, ને પ્રભુને વિનંતિ કરી કે: “હે સ્વામિન્! એમાંથી આપને જે પસંદ હોય તેને ઉપર રાખજો ને બીજાને નીચે રાખજો, અમે સર્વે બહાર જઈએ છીએ.” આમ વિનંતિ કરીને સર્વેએ બહાર નીકળી મંદિરનાં દ્વાર બંધ કર્યાં. રાજા, જ્યદેવકવિ અને બીજા દ્વિગે હતા તે સર્વે થોડીવાર દરવાજાસમીપ ઊભા રહ્યા. થોડીવાર પછી મંદિરનાં દ્વાર ઊઘાડીને રાજાસહિત સર્વે મંદિરમાં જઈને જુએ છે તો જ્યદેવકવિનું રચેલું “ગીતગોવિંદ” ઉપર હતું ને રાજાએ રચેલું તેની નીચે હતું. આ આશ્ચર્યકારક ઘટનાથી રાજાના હૃદયમાં અતિ-શોક થયો તેથી તે મહેલમાં ન જતાં અન્નજલનો લાગ કરીને રાત્રે મંદિરમાંજ રહ્યા.

રાત્રે રાજાને સ્વપ્ન આવ્યું. સ્વપ્નમાં રાજાને શ્રીપુરુષોત્તમે દર્શન આપીને કહ્યું કે:—“હે રાજન્! તમે નિરર્થક શોક શા માટે કરો છો? “ગીતગોવિંદ”ના જેવું અન્ય કાષ્ઠપણ કાવ્ય મને પ્રિય નથી. તમારા રચેલા “ગીતગોવિંદ” વડે પણ હું પ્રસન્ન છું, તમે મારા ભક્ત છો એ સાચી વાત છે; પરંતુ જ્યદેવકવિએ રચેલા “ગીતગોવિંદ”નો તમે પણ સ્વીકાર કરો, અને આ લોકમાં તેનો પ્રચાર કરો. તે મારી પ્રસન્નતાની વૃદ્ધિ કરનારું છે, અર્થાત્ તમને પ્રિય તે જગતને પ્રિય થવું જોઈએ એવો આગ્રહ છોડીને મને પ્રિય છે તેને તમે પ્રિય કરો.”

સ્વપ્નમાં આવું દર્શન કરીને ને ભગવાનની વાત સાંભળીને રાજા સ્વપ્નમાંથી આનંદપૂર્વક જાગૃત થયા. મનોમન શ્રીપ્રભુને પ્રણામ કરવા લાગ્યા ને પોતે કરેલા અપરાધની ક્ષમા માગવા લાગ્યા.

આ પ્રસંગ બન્યાપછી રાજા શ્રીજ્યદેવકવિઉપર અત્યંત પ્રીતિ કરવા લાગ્યા, ને પોતે તેમના રચેલા “ગીતગોવિંદ”નું પ્રેમપૂર્વક ગાન કરવા લાગ્યા, તથા દેશવિદેશમાં તેનો પ્રચાર પણ કરાવવા લાગ્યા.

દેહલાક સમયપછી શ્રીજયદેવના શરીરમાં વૃદ્ધાવસ્થા જણાવા લાગી, વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે શરીર અશક્ત હોવા છતાં પણ પોતાના ગંગાસ્નાન આદિ નિયત્ત્વને તેઓ ક્યારે પણ ભાગ્યે જ દેતા નહિ. નિત્ય ગંગાસ્નાન કરવું એવો તેમનો નાની વયથીજ દૃઢ સંકલ્પ હતો. એક દિવસ શૌચાદિ ક્રિયા કરીને રસ્તામાં વિસામા લેતા લેતા તેઓ ગંગાકિનારાભણી સ્નાનમાટે જતા હતા. ઘણી મુશીબને ગંગાકિનારે પહોંચ્યા. સાં જમીને ગંગાસ્નાનપાનાદિ કરીને પાછા ધનભણી આવતાં રસ્તામાં અશક્તિને લીધે પડી ગયા તે મૂર્છા આવી ગઈ. જયદેવજીની આ રિયતિ જોઈને ખીજા ગંગાપર જનારા આવનારાઓએ તુરત આવી તેમના મસ્તકપર પાણી છાંટ્યું ને વસ્ત્રવડે તેમનાપર છાંયો કર્યો. એટલામાં રાજા પોતે ગંગામાં સ્નાન કરીને સાંધી નીકળતાં જયદેવજીની આ અવસ્થા જોઈ પોતાની પાલખીમાં તેમને બેસાડીને તેમને ઘેર પહોંચાડ્યા, તથા ગંગાએ પોતે તેમને ઘેર આવીને તેમને હાથ જોડીને વિનંતિ કરી કે:—“હે મહા બુદ્ધિશાળી જયદેવજી! આપનું શરીર હવે અતિ જીર્ણ થયું છે તેથી મારી પાલખી હું આપને નિત્ય ગંગાસ્નાન કરવા જવા માટે આપું છું. હું પણ આવીને સ્નાન કરવા જઈશ. આટલી મારી વિનંતિ સ્વીકારો.”

રાજાનાં એ વચનો સાંભળીને જયદેવજીએ કહ્યું કે:—“આપની પાલખી એ મારીજ પાલખી છે. હમણાં આપ મારાવતી આપના જીવનમાં તેની સંભાળ રખાવજો. મારું તો મત છે કે મારે નિત્ય પણ ચલીનેજ ગંગાસ્નાન કરવા જવું. માટે હું શક્તિપ્રભાણે ધીમે ધીમે ચાલીને પણ પંચમીજ ગંગાપર જઈશ.”

જયદેવજીનું કહેવું સાંભળીને રાજા પોતાના જીવનમાં ગયા, ને દેવપૂજન કરી બોજન કરીને રાજકાર્યમાં બેસાયા.

હવે પ્રસંગ એવો બન્યો કે તેજ દિવસની રાત્રે રાજા, રાજમાન્ય પુરોહિત, રાજ્યમાં આદર પામેલા મહાજનો અને ગામમાં જે ખીજા દિવસે હતા તેઓને તથા જયદેવજીને પણ નીચેનું એકજ પ્રકારનું આશ્ચર્યકારક સ્વપ્ન જોવામાં આવ્યું:—

પ્રથમ તો એક સ્વેતવસ્ત્ર ધારણ કરનારાં, સ્વેતવર્ણવાળાં, મગરરૂપ વાહનવાળાં, હાથમાં કમલ ધારણ કરનારાં ને કમળના જેવાં નેત્રવાળાં દેવીનું સૌને દર્શન થયું. પછી એ દેવી આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યાં:—“હું ગંગાદેવી છું. આજ સવારથી હું નિશ્ચય જયદેવજીની વાવમાં નિવાસ કરીશ. આ વાતની સત્યતા મારા હાથમ જે આ કમળ છે તે વાવમાં મારો આવિર્ભાવ થશે ત્યારે દેખાશે, તે વેળા માનશે; આ જયદેવ મારા ભક્ત છે, ને તે મને સદા અત્યંત પ્રિય છે. તેમનો નિત્ય ગંગાસ્નાનનો સંકલ્પ છે તે નાશ ન પામવો જોઈએ. માટે તેમની વાવમાં હું આવિર્ભાવ પામીશ ને તેઓ તેમાં નિત્ય સ્નાન કરો. સૌ જયદેવજીને આ પ્રમાણે સમજાવજો. મારું કહેવું વૃથા નથી વળી આ વાતની સત્યતામાટે હું કહું છું કે જયદેવજી વાવમાં સ્નાન કરે પછી સાત દિવસસુધી કોઈ રક્તપિત્તના વ્યાધિવાળો માણસ વાવમાં સ્નાન કરશે તો તેનો તે વ્યાધિ નિવૃત્ત થઈ જશે.”

ઉપરનું સ્વપ્ન જોનારા બધા જગત્ત્વ થયા પછી એકબીજાને વાતચીત થતાં પરસ્પરના સ્વપ્નનો એકતા જણાતાં સર્વે રાજાને મળ્યા. રાજા તે સર્વને સાથે લઇને જયદેવજીને ઘેર ગયા, અને રાજાએ પોતાસહિત સર્વના એકજ પ્રકારના સ્વપ્નદર્શનની ને ભગવતી ભાગીરથીએ કરેલી આજ્ઞાની વાત જયદેવજીને કહી. જયદેવજી પણ પોતાને આવેલા સ્વપ્નનું હૃદયમાં સ્મરણ કરીને રાજાઆદિને કહેવા લાગ્યા કે:—

“આપ સર્વે નિશ્ચય ધન્ય છો, કેમકે આપ સર્વેએ શ્રીલક્ષ્મીજીની પેઠે રૂપ ધારણ કરનારાં ભગવતી ભાગીરથીનું સ્વપ્નમાં દર્શન કર્યું ! આપ સર્વેએ સ્વપ્નમાં જે જોયું તે નિશ્ચય અત્યંત દુર્લભ ને આશ્ચર્યરૂપ છે. જગતમાં પૂજવાયોગ્ય, જગતનાં માતા ને જગતનો ઉદ્ધાર કરનારાં ભગવતી ગંગાજી વાવમાં આગમન કરશે આ વાત સત્ય છે, આમાં મને સંશય નથી.”

પછી રાજા પોતાનાં રાણી, પ્રધાન, પુરોહિત આદિને સાથે લઈ પૂજની સામગ્રી લઈને વાવઉપર આવ્યા. જ્યદેવજી પણ ભગવતીની પૂજનાટે પૂજની સામગ્રી લઈને પોતાનાં પત્ની પદ્માવતીસાથે સ્નાન માટે આવ્યા. રાજા આદિ સર્વે જ્યદેવજીને આગળ કરીને વાવને કિનારે ઊભા રહ્યા. પ્રથમ જ્યદેવજી સ્નાનના મંત્રનું ઉચ્ચારણ કરતા કરતા પદ્માવતીસાથે વાવના જળમાં ઊતર્યા, કે તુરંત ભગવતી ગંગાજીનો તેમાં પ્રાદુર્ભાવ થયો. વાવનું જળ દૂધ, મોગરા ને ચંદ્રના જેવું શુભ્ર તથા તરંગોવાળું દેખાયું. ગંગાકિનારાપર જેવી રેતી હોય છે તેવી રેતી વાવનાં કિનારાપર થઈ ગઈ. ભગવતીએ સ્વપ્નમાં જે ક્રમજ અંતોવ્યું હતું તે ક્રમજ પણ વાવના જળમાં દેખાયું. એ જોઈને જ્યદેવજી, રાજા તથા અન્ય સર્વે સાં આવ્યા હતા તે સૌ અતિહર્ષ ને સંતોષ પામ્યા. ભગવતી ગંગાજીનો પ્રાદુર્ભાવ જોઈને જ્યદેવજીનાં નેત્રો હર્ષાશ્રુથી ભીંજાઈ ગયાં. તેમણે સ્નાન કરીને પૂજની સામગ્રીવડે પ્રેમપૂર્વક ભગવતી ગંગાજીનું પૂજન કર્યું. પછી પ્રેમપૂર્વક નીચે પ્રમાણે ભગવતીની સ્તુતિ કરી:—

“દેવિ ! સુરેશ્વરિ ભગવતિ ગજ્જે,

ત્રિભુવનતારિણિ તરલતરજ્જે ।

શક્કર મૌલિવિહારિણિ ચિમલે,

મમ મતિરાસ્તાં તવ પદકમલે ॥

ભાગીરથિ સુખદાયિણિ માત-

સ્તવ જલમહિમા નિગમે ર્યાતઃ ।

નાહં જાને તવ મહિમાનમ્,

પાદિ કૃપામયિ મામજ્ઞાનમ્ ॥ इत्यादि

સાં કેટલોક સમય નિવાસ કરી પછી જ્યદેવજી પોતાનાં પત્ની પદ્માવતી તથા પરાશર, નિરંજન આદિ ભક્તોને સાથે લઈને વૃંદાવનમાં ગયા તે સાં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની મધુર લીલાનું દર્શન કરી આનંદમય સ્થિતિમાં જીવનનો શેવભાગ સંપૂર્ણ કર્યો.

—:o:—

સનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ

શ્રીળીલખાનિવાસી ગં. સ્વ. શ્રીમતી સુમરીબહેન કાળાવાળાએ શ્રીલીડભંજનમંદાદેવની સંસ્થાની વાડીમાં એક મંદિર બંધાવરાવ્યું છે. તેમાં પૂજ્યચરણ શ્રીમદાદ્યશંકરાચાર્યભગવાનના સિદ્ધાંતને અનુસરી શ્રીનાથમહેશ્વર, શ્રીવિષ્ણુ, શ્રીસૂર્ય, શ્રીગણેશ્વર ને શ્રીભગવતી એમ શ્રીશિવ-પંચાયતનની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

પ્રતિષ્ઠાપ્રયોગનો શુભ આરંભ સંવત ૧૯૬૮ના વૈશાખસુદિ ૫, (શ્રીશંકરજયંતી) સોમવારને દિવસે કરવામાં આવ્યો હતો, ને દેવોની પ્રતિષ્ઠાની શુભક્રિયા વૈશાખસુદિ ૮ શુક્રવારને દિવસે કરી પૂર્ણાદિતિ પણ તેજ દિવસે કરવામાં આવી હતી.

આ મંગલપ્રસંગે શ્રીળીલખાનિવાસી શ્રીસદ્યુચરણાનુરાગી શ્રી. મૂળશંકર જાનજી વડીલે દોમાતમકે શ્રીમહારુદ્રયાગવડે ભગવાનશ્રીમહેશ્વરની આરાધના કરી હતી. મહારુદ્રયાગનો મંગલ

આરંભ પણ વૈશાખસુદિ ૫ (શ્રીશંકરજયંતી) ને દિવસે થયો હતો ને પૂર્ણાહુતિ વૈશાખસુદિ ૮ ને દિવસ કરવામાં આવી હતી.

ઉપરાંત આ કર્મરૂપ ને ઉપાસનારૂપ યત્નસાથે શ્રીભીડલંજનમહાદેવના પુનરી સાધુ શ્રી ગણેશદાસજી ગુરુ રામદામજીતરફથી શ્રીમદ્ભગવતસંપ્રદાય જ્ઞાનયત્ની યોજના પણ કરવામાં આવી હતી, જેનો શુભ આરંભ વૈશાખસુદિ ૨ ને દિવસ થયો હતો, ને પૂર્ણાહુતિ વૈશાખસુદિ ૮ ને દિવસ કરવામાં આવી હતી.

આમ ધર્મભાવનાવાળાં મર્નુષ્યોને ઐકીયાથે દર્શન, પૂજન ને સત્સંગ એ ત્રણે લાભનો સુયોગ થયો હતો.

પ્રતિષ્ઠાના મંડપમાં તથા શ્રીમહારદ્રયાગના મંડપમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પધરામણી કરી હતી તથા સ્થાપિત દેવતાઓનાં પૂજનસાથે નિલ દેવોશ્રીનું પણ પૂજન થતું હતું.

આ પ્રસંગે પરમહંસપરિત્રાજ્ઞકાર્ય પૂજ્ય સ્વામીશ્રી સ્વરૂપાનંદજી મહારાજે પધારી જિજ્ઞાસુઓને દર્શનનો ને પ્રસંગાનુકૂલ કર્મ, ઉપાસના તથા જ્ઞાનરૂપ સદુપદેશનો લાભ આપ્યો હતો, તેમજ શ્રીસૂરજદેવળની જગાના પૂજ્ય મહંત શ્રીભગવાનદાસજી મહારાજ ને શ્રીત્રિકમદાસજી મહારાજ તથા દૂધરેજની જગાના પૂજ્ય મહંતશ્રી પણ પધાર્યા હતા શ્રીત્રિકમદાસજીમહારાજે પોતાની હૃદયીર્તનની શૈલીવડે ધર્મમળધી સુબોધ કર્યો હતો.

શ્રીશિવપંચાયતનની પાચે મૂર્તિઓના નોંઠાવર બદલ મુખ્યનિવાસી એક ભક્તજને રૂ. ૫૦૧) તથા વાંકાનેર (હાલ મુખ્ય) નિવાસી રેઠ રાજસી જીવરાજે રૂ. ૧૦૧) શ્રીભીડલંજનસમિતિને અર્પણ કર્યા છે.

શ્રીશિવપંચાયતનનું મંદિર બંધાવવાને લગતું સઘળું ખર્ચ તથા શ્રીનાથમહેશ્વરની પ્રતિષ્ઠાને લગતું સઘળું ખર્ચ ગં. સ્વ. શ્રીમતી સુમરીબહેન કાળાવાળાએ આપ્યું છે. આ બંને કાર્યમાં ને મહોત્સાહ સત્કાર આદિમાં મળી તેમણે લગભગ રૂ. ૨૫૦૦૦ નું ખર્ચ કર્યું છે.

સદ્ગત દરબારશ્રી વાસાવાળાસાહેબનાં સદ્ગત પુત્રી શ્રીમતી લાલુબહેનના જીવાત્માના કુળાણાર્થ, તેમનાં માતૃશ્રી ગં. સ્વ. શ્રીમતી ગંધાબહેન લગ્નલાઇ રોખવાએ રૂ. ૩૦૦ ત્રણસો, ભગવાન શ્રીવિષ્ણુ, શ્રીસૂર્ય, શ્રીગણેશપતિ ને શ્રીભગવતી એમ ચાર દેવોની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠામાટે, મંદિરમાં લાદી પાયરવામાટે ને સ્વલ્લભોજનમાટે શ્રીભીડલંજનસમિતિને અર્પણ કર્યા છે.

નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળાસાહેબે શ્રીશિવપંચાયતનનું મંદિર બંધાવવાની શરૂઆત ચર્ધ ત્યારથી અનેકવાર પધારી સૂચનારૂપે તથા પ્રતિષ્ઠા ને મહારત્નના પ્રસંગે સમીઆણા તંબુ વાહનો આદિની અનેક પ્રકારની સાહાય્ય કરી હતી, તેમજ પોતે પ્રતિષ્ઠામંડપમાં ને મહારદ્રયાગના મંડપમાં પધારી પ્રધાનદેવો તથા સાહજોનું પૂજન કરી એકેક રૂ. દસિણા આપી હતી. નામદાર કુમારશ્રીજશંતસિંહજીસાહેબે પણ દર્શનનો લાભ લીધો હતો.

ઉપરાંત નામદાર દરબારશ્રી રાવતવાળાસાહેબે શ્રીશિવપંચાયતનના નિલપૂજનના પ્રબંધમાટે એક સાંતીની જમીન શ્રીભીડલંજનસમિતિને આપવાની પ્રસિદ્ધિ કરી છે.

જામનગરવાળા રોક રવજી દેવજીતરફથી શ્રી. જ્ઞાનલાલભાઈએ શ્રીશિવપંચાયતનની મૂર્તિઓ સુંદર તથા સમયસર ને કીકાયતે ચર્ધ શકે તે માટે મંપૂર્ણ ટાળજી ગામી છે, તથા મૂર્તિઓ તૈયાર થયેથી જામનગરથી બીલખાસુધી પોતાના ખર્ચે સેકંડલાસનો ડબો રીઝર્વ કરાવીને મૂર્તિઓને સંભાળપૂર્વક પહોંચાડી છે.

શ્રીશારદાપીઠના શંકરાચાર્ય શ્રીરાજરાજેશ્વરાશ્રમમહારાજે શ્રીશંકરજયંતીને દિવસે કરાંચીવાળા ગુરુમંથુ શ્રી. કૃષ્ણનામ શ્યામજીને “કવિમૂળ”ની તથા શેઠ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી તથા શ્રી. ડાહ્યાલાલ વેલજીને “ધર્મકાર્યધુરંધર”ની પદવીઓ આપી છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

[ચૈત્ર-વૈશાખ-માસ]

[શ્રીઆનંદાશ્રમ એક સંસ્થા છે, એટલે તેમાં ફે તે દ્વારા ચાલી રહેલી નાનીમોટી પ્રવૃત્તિના સમાચાર જાણવામાટે આનંદાશ્રમસાથે સંકળાયેલાં સૌ ઉત્સુક હોય એ સ્વાભાવિક છે; અને એટલામાટેજ શક્ય તેટલા ઝીણમોટા સમાચાર આપવાની પ્રથા રાખેલ છે.

લઘુરુદ્ર, રુદ્રાભિષેક, ભોજન, થાળ, અખંડદીપક, ભેટ, લવાજમ આદિની ઝીણી ઝીણી નોંધ ઉપલક્ષ દષ્ટિએ ગૌરુજેવી લાગે છે, પરંતુ તેની પાછળ રહેલી આનંદાશ્રમપ્રતિની ભાવકોની ભક્તિભાવનાનું મૂલ્ય ઉંચું છે; અને તે ભક્તિભાવના પોષાયા કરે ને કૂંડેફાલે એ પણ એક આ સમાચાર પ્રકટ કરવાનો હેતુ છે.

ઉપરાંત બંધુબહેનોનાં નામની નોંધ આવતી હોવાથી પરસ્પરનો પરિચય તાજો રહે છે, અને એ રીતે વ્યવહારપરમાર્થમાં એકબીજાને ઉપયોગી પણ થઈ શકાય છે.

આનંદાશ્રમની નિત્યની પ્રવૃત્તિઓ:—પ્રાતઃકાલમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથ-મંદિરમાં આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ અને સ્તુતિ. સંધ્યા જપ આદિ નિત્યકર્મ, વિદ્યાર્થીઓવડે હોમશાળામાં કરાતો પ્રાતઃહોમ અને શ્રવણમંદિરમાં વેદનો સ્વાધ્યાય, વિદ્યાર્થીઓને કરાવવામાં આવતું વેદ અને શાસ્ત્રોતું અધ્યયન, સાયંકાળે શ્રવણમંદિરમાં સત્સંગ-કથાવાર્તા. હાલ કથામાં “શ્રીયોગવાસિષ્ઠમહારામાયણ” નામનો ગ્રંથ આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસનાતનધર્મવિદ્યાલયના મુખ્ય અધ્યાપક ન્યાયવ્યાકરણાચાર્ય પૂજ્ય પંડિતજી શ્રીરધુનંદનજી વાંચે છે. કથા પછી સમાધિમંદિરઆગળ ભગવદ્ગીતાનો પાઠ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથમંદિરમાં સાયંકાળની આરતી, દર્શન, મંત્રપુષ્પાંજલિ ને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિસ્તોત્રનો પાઠ. સાયંસંધ્યા જપ આદિ, તથા શયનવેળાએ કરાતી ભગવત્પ્રાર્થના-મહિમ્નસ્તોત્ર ને જયશંકરસ્તોત્ર.]

શ્રીસદ્ગુરુપૂજન: વૈશાખસુદિ ૫-શ્રીશંકરજયંતી-ને દિવસ આનંદાશ્રમવાસીઓએ એકત્ર મળી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીતું વિધિપૂર્વક પૂજન કર્યું હતું.

રુદ્રાભિષેક: આ માસમાં શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જેરાવરનગરવાળાતરફથી તથા શ્રી ટાકરશી ગોવિંદજી ચંદારણા-કરાંચીવાળાતરફથી અઢેક લઘુરુદ્ર કરાવવામાં આવ્યા હતા.

મુખ્યભેટ: આ માસમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્યભેટ આવી છે:—

૩૧ ૨૦૧-૦-૦ શ્રી. ઇન્દુકુમાર લાલાલાલ હક્કર-ભાવનગર (તેમનાં લગ્નનિમિત્તે.)

૩૧. ૧૫૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમનાસ-ભાવનગર (મહારુદ્રપ્રસન્ની પૂર્ણાહુતિને દિવસ.)

૩૧. ૬૧-૦-૦ શ્રી. ધનજીશાહ અરદેશર મીસ્ત્રી-મુંબઈ ૩૧. ૬૦-૦-૦ શેઠ મીનોચેહર મહેર-

વાનજી મસાની-મુંબઈ. રૂ. ૪૦-૦-૦ એક લક્ત તથા કુટુંબ, અને અન્ય ગુરુમંધુઓ મુંબઈ. ૩૦-૦-૦ એક લક્ત-ભોરીવણી. રૂ. ૨૫-૪-૦ શ્રી. પોપટલાલ ગિરધરલાલ-કાના માંગલોર. (તેમના પુત્રને યજ્ઞોપવીન નિમિત્તે.) રૂ. ૧૬-૪-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-કરાંચી. રૂ. ૧૨-૦-૦ ઠા. રણજીડાસ નારણજી-પોરબંદર.

ભોજન અને થાળ: નીચેના બંધુઓતરફથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં થાળ ધરાવવા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મ વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ આદિને મિષ્ટાન્નભોજન આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

રૂ. ૧૩-૭-૦ શ્રી. ચંપકલાલ મૂળશંકર-મેંદરડા. રૂ. ૨૭-૦-૦ શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વસાવડા-પોટલુ (માગશર તથા કાગળના ભોજનના.)

થાળ: આ માસમાં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીની પાવન સેવામાં નીચેનાં બંધુઓતરફથી થાળ ધરાવવામાં આવ્યા હતાં:—

રૂ. ૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ વિક્રલદાસ-મુંબઈ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૯-૦ શ્રી. કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝા-વાંકાનેર. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. દામોદરદાસ જગનલાલ-કરાંચી રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ચંપકલાલ દામોદરદાસ-જમજોધપુર. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી બહેન સાકરબાઈ-કરાંચી. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. ગોવર્ધનદાસ ભોગીલાલ-(થાળ ખે.) રૂ. ૧-૪-૦ સદગત શ્રીમતી પોતીબાઈના કલ્યાણાર્થે હા. શ્રીસદાબહેન. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી જૂનાગઢ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ-ભાવનગર (પાંચ થાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી મોનજી બદવજીનાં વિધવા શ્રીમતી બહેન પ્રેમબાઈ-ભોરખી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મંગલાલક્ષ્મીબહેન-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ અ સૌ. કમળાબહેન પ્રાણજીવનદાસ-ભાવનગર. રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી. ગુણવંત સેઠ જલમસિંહ-કુંતિયાણા (૭ થાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. ટોકરશી ગોવિંદજી ચંદારાણા-કરાંચી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી દેવશંકર રણજીડ-કુંતિયાણા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મગનલાલ રામજી જોશી-કાંદા. રૂ. ૧-૪-૦ શેઠ મૂળજી પ્રાગજી-મુંબઈ.

અખંડદીપકપ્રાતે:—આ માસમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના મંદિરમાં રહેતા ધૂનના અખંડ દીપનિમિત્તે નીચે પ્રમાણે રકમ જમા આવી છે:—

રૂ. ૫-૦-૦ શ્રીમતી બાઈ જીવી હરિબાઈ ભાટ-જામનગર. હા. શ્રીનાથાલાલ તુલસીદાસ લીંબુડાવાળા. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. મોહનલાલ લક્ષ્મીદામ-મુંબઈ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. દામોદરદાસ જગનલાલ-કરાંચી. રૂ. ૧-૦-૦ ચિ. બાળાગૌરી-કુંડલા. રૂ. ૦-૮-૦. દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ઠાકોર-જૂનાગઢ. રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન વિક્રલદાસ-મુંબઈ.

સિવાય રૂ. ૮-૦-૦ શ્રી. હર્ષદરાય મહારાણીદામ દેશાઈતરફથી ૧૮ વિદ્યાર્થીના સાદા ભોજનના જમા આવ્યા છે.

“શ્રીઆનંદાશ્રમ” ના આશ્રિતમાસના અંતમાં “સ્પૃશ્યાસ્પૃશ્યવિવેક” નામનો નિબંધ સંસ્કૃતભાષામાં લખી મોકલવામાટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી તેને અનુસરી ચાર વિદ્વાનોએ નિબંધ લખી મોકલ્યા હતા. તે ચારે લેખકોને પ્રસિદ્ધ કર્યાપ્રમાણે આનંદાશ્રમતરફથી પ્રસાદરૂપે નિબંધની યોગ્યતાનુસાર રૂ. ૫૦) પચાસ વહેંચી આપ્યા છે.

શ્રીમોહજીદસઆનંદાશ્રમમાં એક પાઠશાળા ચાલે છે, તથા પ્રવાસીઓ માટે એક રૂંડપાણીનું પરબ ચાલે છે.

મુંબઈ-આનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળે વૈશાખસુદિ ૧૪(શ્રીનૃસિંહજયંતી)ને દિવસ શ્રી
કાળીદાસ ચતુર્ભુજને આં પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુશ્રીનું યથાવિધ પૂજન કર્યું હતું.

“આનંદાશ્રમ”ના ૧૦મા વર્ષમાં આવેલા વિષયોની અનુક્રમણિકા

વિષય.

પૃષ્ઠાંક.

૧ મુમુક્ષુને ઉપદેશ	૧, ૭૩
૨ શ્રીનાથવચનામૃત ૨, ૨૬, ૫૦, ૭૪, ૧૦૧, ૧૨૨, ૧૪૬, ૧૭૪, ૧૯૮, ૨૩૦, ૨૫૪, ૨૮૨	
૩ શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના દશમા વર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગે શ્રીસદ્ગુરુસ્તવન	૩
૪ શ્રીનાથપ્રભુપ્રણીત કૃતલાંઝિકે જીવનચરિત્રે	૪, ૩૧, ૫૩, ૭૫
૫ શ્રીસદ્ગુરુદેવસ્તુતિ	૯, ૧૪૫, ૧૭૩, ૨૨૯, ૨૮૧
૬ આપણા આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ	૧૦, ૨૮, ૫૧, ૭૮
૭ આનંદાશ્રમ	૧૪, ૩૪
૮ શિક્ષણસંબંધી	૧૪
૯ સ્વાસ્થ્યસંબંધી	૧૫
૧૦ બાળકોને માટે	૧૫
૧૧ આષાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનસમારંભાંતર્ગત સાધનસમારંભ	૧૫
૧૨ Appreciation	૧૭, ૪૦, ૫૯, ૮૮, ૧૨૯, ૨૩૮
૧૩ સમીક્ષા	૧૭, ૪૦
૧૪ શ્રીમન્નાથસુબોધમાલા	૧૮, ૧૧૫
૧૫ શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર	૧૯, ૪૫, ૬૧, ૮૯, ૧૧૬, ૧૬૨, ૧૯૫, ૨૧૯, ૨૫૧, ૨૭૩
૧૬ પ્રભુપાસે કૃતી યાચના કરવી ?	૨૫
૧૭ શ્રીમદ્ભાગવતનો રાસક્રીડામહોત્સવ	૨૭
૧૮ સદ્ગુરુસંબંધી	૨૭
૧૯ શુદ્ધવાચન	૨૭
૨૦ ઐક્ય ઉપોદ્ધાત	૩૫
૨૧ શ્રીમહાપૂજનમહોત્સવના સમારંભનો પ્રસ્તાવ	૩૭
૨૨ આષાઢી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનના સમારંભાંતર્ગત સાધનપ્રગ્ન	૪૧
૨૩ શ્રીનાથવંદના	૪૩
૨૪ વિવેકવિચાર	૪૩, ૮૯
૨૫ મનપ્રતિ બોધ	૪૯
૨૬ સાચું સામર્થ્ય	૫૯
૨૭ ગુણગતિ	૫૯, ૧૩૦, ૨૩૯
૨૮ શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય	૬૦
૨૯ શ્રીનાથમહિમા	૬૧
૩૦ ચાના વ્યસનથી ચતી હાનિ	૮૦
૩૧ ઐક્ય લક્ષણનું અપૂર્વ ધૈર્ય	૮૦
૩૨ સ્વાધ્યાયયજ્ઞ	૮૨

૩૩ પ્રભુપ્રાર્થના	૮૪
૩૪ આર્યો તેજસ્વી ને પર્યસ્વી કેમ થતા ?	૮૫
૩૫ અમૂલ્ય અવમર	૯૬
૩૬ શ્રીનાથજ્યતીપ્રમગે શ્રીનાથસ્તુતિપચ્ક	૯૭
૩૭ આનન્દો દિન	૯૮
૩૮ શ્રીનાથમજન	૯૮, ૧૭૬
૩૯ હે નાથ ! તવ વિષુ પ્રેષુ છે ?	૧૦૦
૪૦ ૮૪મી શ્રીનાથજ્યતીપ્રમગે શ્રીનાથસ્તુતિ	૧૦૨
૪૧ કૃપાનાથ અને કર્મમા	૧૦૪
૪૨ શ્રીમર્તિંકી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનાતર્ગત સાધનસમારંભ	૧૧૦
૪૩ શ્રીમન્નાથજ્યતીમહોત્સવ	૧૧૨
૪૪ શ્રીમદ્ગુરુમહિમા	૧૨૧, ૧૩૦
૪૫ કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મહાપૂજનોત્સવ તથા સાધનક્રમ	૧૨૩
૪૬ કાર્તિકી પૂર્ણિમાના આધ્યાત્મિક સાધનક્રમનો પ્રસ્તાવ	૧૨૪
૪૭ ગૃહસ્થને આવશ્યક અતિથિસત્કાર	૧૨૭
૪૮ સન્યસ્ત ક્યારે લઈ શકાય ?	૧૪૭
૪૯ દુ ખેડી મુક્ત થતા શ્રીનાથચણુની અગલ	૧૪૭
૫૦ નાથ ! એકજ વખત દર્શનની ઇચ્છા પૂરી ન કરો ?	૧૪૮
૫૧ પૂજ્ય પડિતજી શ્રીમાયાપ્રમાદજીનું વાખ્યાન	૧૪૮
૫૨ આપણું કર્તવ્ય	૧૫૯, ૧૮૦
૫૩ “હોય કિતેચ્છુ કાર્ષ હમારું બેટાડો મમ નાથ”	૧૭૫
૫૪ આપણા પ્રભુના પાદુકાજી	૧૭૬
૫૫ માફક્ય અને ઠંડા	૧૮૨, ૨૪૫
૫૬ અમારી સેવાયાત્રા	૧૮૪, ૨૧૭, ૨૪૭, ૨૬૪, ૨૮૯
૫૭ ગુરુકુળો અને શિક્ષણ-વ્યવસ્થા”	૧૮૬
૫૮ દ્વિજોને નિલ કરવાયોઅ દસ કર્મો	૧૯૯, ૨૩૧
૫૯ શૌનક અને મુનિ અગિરા	૨૦૧, ૨૪૯
૬૦ નવ યોગેશ્વર અને નિમિરામ	૨૦૪
૬૧ સતપ્રસાદ	૨૦૭, ૨૬૬
૬૨ લક્ષ્મણદેવ	૨૧૦, ૨૬૯, ૨૯૩
૬૩ શાસનવનીતમ્	૨૧૫
૬૪ સતગિરામૃત	૨૧૬
૬૫ દીક્ષાનો દિવસ	૨૩૧
૬૬ પૂજ્યપાદશ્રીનું આનંદગૃહ	૨૩૩
૬૭ મદાલસા	૨૪૦, ૨૫૫, ૨૮૬
૬૮ જીવના પ્રભુશ્રીને પ્રણામ	૨૫૩
૬૯ ગતિસ્મરણસુક્તમ્	૨૫૫

- ૭૦ માનવકર્તવ્ય
 ૭૧ ક્ષિત્રસ્તાશ્વાસનમ્
 ૭૨ પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીસંબંધી મારાં સંસ્મરણો
 ૭૩ યુગ યુગવિધે અમરતપો આનંદઆશ્રમ નાથનો
 ૭૪ જિજ્ઞાસુનો મનને ઉપદેશ
 ૭૫ સનાતનધર્મપ્રવૃત્તિ

૨૫૮

૨૮૨

૨૮૩

૨૮૪

૨૮૫

૨૮૮

પરચુરણ મેટ

[માધ-કાલ્યુન-માસની]

- ૦-૨-૦ શ્રીમતી તારાબહેન
 ૨-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ-
 ભાવનગર
 ૧-૦-૦ શ્રી. ભવાન રામજીનાં વિધવા સદ્ગત
 પોતીબાઈના આત્મકલ્યાણાર્થે
 હા. મા. ના. ચંદ્રારાણા
 ૦-૮-૦ શ્રી. રેવાશંકર બાલકૃષ્ણ ત્રવાડી
 ૦-૪-૦ શ્રી. પરસનબહેન
 ૦-૬-૦ દરબારશ્રી હાથીઆવાળાનાં માતૃશ્રી
 તથા તેમનાં સાસુ
 ૦-૧-૦ પરચુરણ
 ૧-૪-૦ અ. સૌ. મધુકાંતા કૃપાશંકર ભટ્ટ-
 ભાવનગર
 ૧-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ નરોત્તમદાસ ,,
 ૫-૪-૦ બહેન જનબાઈ ડોસા-રાણાવાવ
 ૧-૧૧-૦ શ્રી. બાલાભાઈ દયારામ-માંડળ
 ફા. વ. ૧ના પૂજનની ભેટના

૦-૪-૦ શ્રી. ભાનુશંકર રાવળ

૧-૦-૦ શ્રી. બાલાભાઈ

૦-૭-૦ પરચુરણ

૧-૧૧-૦

૧-૪-૦ શ્રી. ત્ર્યંબકલાલ નાનાલાલ આચાર્ય-
 લીંબડી

૫-૦-૦ શ્રી. જીવનરામ અંબારામ ઠાકર-રાજકોટ

૧-૦-૦ શ્રી. ત્ર્યંબકલાલ નાનાલાલ-આચાર્ય-
 લીંબડી

૦-૩-૯ પરચુરણ

૦-૪-૦ શ્રી. ભાઈશંકર ધનજી દવે

૨૩-૦-૦ કરાંચી આનંદાશ્રમમાં કાર્તિકથી ફાગણ
 માસ સુધીની ભેટના આવ્યા તે.

હા. શ્રી. કૃષ્ણદાસ શ્યામજી

૧-૦-૦ શ્રી. દેવશંકર ભાઈશંકર-કુંડલા

૦-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદ્રારાણા

૦-૦-૩ પરચુરણ

(બાકીનાં નામો હવે પછીના અંકમાં.)

લવાજમની પહોંચ

- શ્રી. મુખાભાઈ ગોસાંઈ ટેકલર-નવસારી વર્ષ ૯
 ,, ડાહ્યાભાઈ ભૂલાભાઈ-ધરમપુર ,, ૯
 ,, પરભુ લગવાન-કતારગામ ,, ૯
 ,, હરિલાલ હરકીસનદાસ-મુંબઈ ,, ૯-૧૦
 ,, દેવજી માંડળ-જામનગર ,, ૧૦-૧૧
 ,, લખમણ હમીર સોની-કોડીનાર ,, ૯
 ,, મણિશંકર કલ્યાણજી રાવળ-નેસડા, ૯-૧૦
 ,, નયુભાઈ મલાભાઈ-મંગળપુર ,, ૧૦
 શ્રી બાબરભાઈ આશાભાઈ પટેલ-કંધારીયા વર્ષ ૧૦
 ,, અમરશી સુંદરજી-બાબરલા ,, ૧૦
 ,, મકન ગોવિંદજી દરજી ,, ૧૦
 ,, દયાશંકર કાલીદાસ ઠાકર-પાલનપુર ,, ૧૦
 ,, એમ. આર. કૃત્વાળા-ચોરવાડ ,, ૯-૧૦
 શ્રી. લાધારામ દરબજી-જેશીપરા વર્ષ ૮-૯-૧૦
 (બાકીનાં લવાજમની પહોંચ આવતા અંકમાં.)

પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રી શ્રીમન્નથુરામશર્મા-આચાર્યજીપ્રણીત
અપ્રસિદ્ધ પુસ્તક—

શ્રીસદુપદેશમાળા ભાગ ૨ જો

(પડત મૂલ્ય રૂ ૦-૪-૦)

આ પુસ્તક પૂજ્યપાદ મહાત્માશ્રીએ લખાવી રાખેલું, પરંતુ ઉપાય નહોતું. તેની આ દેવળ નવી આવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે. સદ્ગુણી મનુષ્યો વ્યવહારમાં મુખી થઈ શકે છે, ને પરમાર્થમાં તે સંસ્કૃતાથી આગળ વધી શકે છે. આમ સદ્ગુણો મનુષ્યનો વ્યવહાર ને પરમાર્થ બંને સિદ્ધ કરવામાં સહાયરૂપ હોવાથી પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવે સદુપદેશમાળાના બંને ભાગમાં તે માટે દૃષ્ટાંતપૂર્વકના પાઠોની યોજના કરી છે. આ બીજો ભાગ તે સદ્ગુણોના પાઠોથી ભરેપૂર છે.

આ પુસ્તકમાં નીચે પ્રમાણે પાઠો યોજવામાં આવ્યા છે:—

૧ શુદ્ધચેતન	૧૪ બળાત્મક કરવાથી કાર્યની સિદ્ધિ થતી નથી	૨૪ દોઢ ઝડાપણુ
૨ શ્રીમંદિર	૧૫ સપ	૨૫ કુપાત્રની સાથે મૈત્રી ન કરવી.
૩ પુણ્યપાપ	૧૬ નમ્રતા	૨૬ ઠગાઈનું ફળ
૪ સુનર્ભ-મ	૧૭ પ્રમાણિતતા	૨૭ પટેલો સ્વભાવ લગ્નવો કહિન છે.
૫ ભક્તિ	૧૮ સલ	૨૮ વિતડાવાદમાં હાનિ
૬ કૃતદેનતા	૧૯ સમન્વયા વિના દેખાદેખાથી	૨૯ સમય વિચારીને ઉપદેશ કરવો.
૭ મિથ્યાભિમાન	૨૦ કાષ્ટ ન કરવું	૩૦ કૃતઘ્નતા
૮ ભવિષ્યનો વિચાર કરી વર્તવા વિષે	૨૦ સ્વાર્થોની મિથ્યા સ્તુતિથી ફૂલાવું નહિ	૩૧ લોકચાસના
૯ શાંતિ રાખીને પોતાનું કર્તવ્ય કરવું	૨૧ જાતે કરવાજેતું કામ જાતે કરવું	૩૨ પ્રાણીને પીડા ન કરવી.
૧૦ અતિપરિચય સારો નહિ		૩૩ પડ્યો
૧૧ સતોષ	૨૨ પોતાની શક્તિનો વિચાર કરીને કામ કરવું	૩૪ સહનશીલતા
૧૨ લોભ	૨૩ વિશ્વામનાત	૩૫ પરાપકાર
૧૩ ઉદ્વેગ		૩૬ વ્યવસ્થા

તુરંત પ્રસિદ્ધ થયેલી નવી આવૃત્તિઓ
પરમમુખી થનાના ઉપાય, આવૃત્તિ ત્રીજી મૂલ્ય રૂ ૧-૦-૦ ભક્તિમુધા:
આવૃત્તિ ત્રીજી પડત મૂલ્ય રૂ ૦-૦-૬ વેદાંતદર્શન આવૃત્તિ બીજી પડત મૂલ્ય રૂ ૨-૦-૦.
યોગદોષતુલ્ય, આવૃત્તિ છઠી ઉપાય છે નૈમિત્તિકકર્મપ્રકાશ ચોથી આવૃત્તિ ઉપાય છે.
આનંદાશ્રમના સર્વ પુસ્તકો મળનાનું સ્થળ
વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ-પોસ્ટ બીલખા-કાશિવાર

શ્રીમુખોદ્ધમાળા અષ્ટમપુષ્પ—આ નામનું પુસ્તક રૂ ૦-૧-૦ની ટિંગિયો નીચેને શિંગામે મોકલવાથી હશે સામુદ્ધી મોક્ષારો—

શ્રીકૃષ્ણદામ શ્યામજી વર્મા શ્રીકૃષ્ણમેટલમાટે, નાનકવાળ-કરાંચી-સિધ

विज्ञप्ति

- ૧ સંખ્યાદિ નિત્યકર્મ આદિતાં વિનાશકરો
મળતાં પુસ્તકો મંગાવનારે પોસ્ટની
ટિકિટો અવરજી મોકલવી જોઈએ.
- ૨ શ્રીજીલખા-આનંદાશ્રમમાં સ્ત્રીવૃદ્ધિપ્રાપ્તિ
મનાતનકર્મ વિદ્યાલય તથા પાઠશાળાનું
પહેલું સત્ર કાંતિક માસથી શરૂ થાય છે,
તે જીવનું સત્ર વૈજ્ઞાન્ય માસથી શરૂ
થાય છે, માટે તેમાં દાખલ કરવા હચ્છનારે
પહેલાં વા જીવન સત્રની શરૂઆતમાં
અરજી કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું, અને
પ્રત્યુત્તરમાટે ટિકિટ જીવવાનું પણ લક્ષમાં
રાખવું.

૩ ધર્મપ્રચારની દૃષ્ટિએ પૂ. મહાન્નાથી શ્રી ૧૦૮ શ્રીમતયુરામશર્મા આચાર્યજીપ્રણીત પુસ્તકોની દિગ્ગત વિદ્યાપત્રમાં જાણેલી દિગ્ગતથી પોણી રાખવામાં આવી છે. ૮૫૭-૫૪૪ અલગ સમજાવો.

૪ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગમાટે આવીને રહેવા ઇચ્છતાને અગાઉથી જાણાવવું જોઈએ,
જાને આશ્રમમાં ઇચ્છો સમય રહેવું છે, ને રહેવાનો શો ઉદ્દેશ છે તે પણ જાણાવવું જોઈએ.

૫ લેખક વંસુજીભાઈ "જ્ઞાનદાસ" માટે યોગ્ય જોવા લેખો લખી મોકલવાની મેવાળે થાલ લઈ રહે છે.

१. चान्नसंशयमभां यत्तुवाग ने एवावदन्तुं पारायणं आदि धार्मिकं यत्तुशते। इत्वा पञ्चनादा-
जोने चनाउथी एणी नञ्चावत् नोदधि ३ नोथी व्यवस्था इत्वाभां विशेषं मरुता। यत्तु।

७ श्रीचरितं प्रमाणां चान्यां जेतुं यत्नः सति भविष्यतां चान्यानां प्रमाणे प्रष्टुं
इत्यनेन निश्चितं ये तेम प्रष्टुं यथा इच्छते तदा जेतुं यदि मोक्षलान्तरादिभिः
पदेषु नैवारी तेषां चो वेगमुं पश्य इत्येव चे.

श्रीआनंदभग (पा. वीलिपा-प्रतिभास)

महाराष्ट्र शासन
मुंबई

(Kathiavar-India).

L. O. Bilke

अभिज्ञान

3

ना शङ्गादि
न्याया ते.